HĒSIODU ASKRAIU TA HEURISKOMENA: CUM GRAECIS SCHOLIIS...

Hesiodus

ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
τὰ σωζόμενα.

HESIODI ASCRAEI

quae extant,

Cum Graecis SCHOLIIS,
Procli, Moschopuli, Tzetzae, in Ἔργα καὶ Ἡμέρας:
Io. Diaconi & incerti in reliqua.

Accessit liber singularis, in quo doctrina Ἔργων καὶ Ἡμερῶν, eiusque instituti ratio, contra opinionem, quae obtinuit, ostenditur;

ITEM Notae, emendationes, observationes, & Index copiosissimus in Hesiodum eiusque Interpretes;

Opera & studio

DANIELIS HEINSII.

EX OFFICINA PLANTINIANA
RAPHELENGII.
M. D. CIII.

Illuſtriſſimis, Nobiliſſimis, Præpotentibus ac Magnificis Dominis,

DOMINIS

ORDINIBVS CONFOEDERATARVM PROVINCIARVM GENERALIBVS.

Illuſtriſſimi Viri,

HESIODVM, humanæ ſapientiæ cum Homero primum parentem, cuius reliqui Philoſophi, ne ipſo quidem Ariſtotele excepto, interpretes fuerunt; Heſiodum, inquam, qui ante Thalem, Solonem, Pittacum, Socratem, Platonem, tot denique illuſtres Philoſophorum familias, a quibus ſemen illud diuinæ ſapientiæ in nos deriuatum eſt, de vita, de moribus, de Deo, de natura, de aſtris, de vniuerſo egit, a Græcis interpretibus, quotquot haberi potuerunt, illuſtratum vobis offero. In ijs ipſis magnum illum Proclum Platonicum, qui a præceptore ſuo ſucceſſor appellatus eſt: quo videlicet in hoc ipſo homine habeamus, quod ſiniſtris huius æui ingenijs

opponamus: quorum iudicio tantum temporis ſapientiæ ſtudio detrahitur, quantum poëtarum lectioni impenditur. At enimuero, aut ego fallor, aut æquius iam olim a Platonicis pronuntiatum fuit, qui cum Homeri & Heſiodi inſtitutum cum Ariſtotele & Platone contuliſſent, tandem concluſerunt; nomine quidem & harmonia a Philoſophia differre hanc facultatem: re ipſa eas diſtinguere hominis inſani eſſe, & qui principijs natura notis careret: Pythagoram itaque (nam & hoc obſeruant) eandem Deam, quæ Calliope ab Homero dicitur, Philoſophiam appellaſſe. Porro cum rerum cognitio animo percipiatur: ad eam autem acceſſus non omnibus pateat; omnium tamen ea ſcire interſit, quorum actio tempore poſterior, re atque vſu prior eſt: Ibi ſapientes mimi poëtæ, qui omnia ad actionem referunt, in animo ſuo choragium inſtituerunt, primique ea quæ ſenſuum obiecta ſunt, in oculos incurrere voluerunt: atque ita rudem ignarumque populum via quadam familiari eo deduxerunt, quo vltimus vix progreditur ſapientiæ finis. Itaque non Thales ſimul & Ana-

xago-

xagoras, vt ingenue fatetur Ariſtoteles, ſi cognitionem τῶν καθ' ἕκαστα reſpicias, quæ in actione conſiſtit; tantum profecerant, quantum Vlyſſes Homericus aut Neſtor: nam neque mille Syllogiſmis Troiam expugnaſſet Chryſippus: neque Rempublicam vllam præterquam in aëre conſtituit Plato: quia nuda plerumque ſcientia ad τὸ σχολαστικὸν inclinat, quod vmbratile & inutile a Politicis appellatur. Hanc poſtea laudem inter ſe partiti ſunt philoſophi & hiſtorici, melius facturi, ſi præceptores ſuos agnouiſſent: vnus enim Homerus & Herodotum conſtituit & Platonem. Heſiodus noſter cum in vtili & præclaro argumento verſetur in eo opere, quo fratrem ad virtutem, vtpote hominem improbum; ad laborem, vtpote ignauum, adhortatur, in priuato tamen lare minime ſe continuit: ſed tanquam in theatro orbis Actionem quandam repræſentat, e qua Platonici ſuam monarchiam, & τὸ ἡγεμονικὸν, infinitaque alia fabricarunt. Duo in hoc vniuerſo regna conſtituit, Deorum alterum; purum, innoxium, pium: ſub quo homines ſine labore, ſine moleſtia, ſine arte, ſola Deorum cura educaban-

cabantur: quorum tanta erat ſimplicitas, vt nihil appeterent; tanta felicitas, vt nihil deſiderarent. Alterum fortunæ, noxium, improbum, ſceleſtum, quod non ſine moleſtia, fatigatione, arte, propria induſtria ſe tuetur, in quo verſamur hodie. Hanc doctrinam, quam tot poſtea coloribus depinxerunt Platonici, vt in ſcena ſua repræſentet Heſiodus, perſonis vtitur, Ioue, Prometheo, Epimetheo, Pandora, & alijs: quæ ſingulæ νοητὰ ſunt, & animi obiecta. Prometheus, humana nimirum prudentia, Iouem decipit; ignem ſurripit, quem vitæ humanæ largitur. Actum habetis primum. Iupiter Pandoram fabricat. Hanc Pandoram miro habitu in ſcenam producit. Virginem pulcherrimam, temerariam, mollem, impudentem, laſciuam, cui artem Minerua, elegantiam Venus, fraudem largitur Mercurius: ſinguli denique Deorum dona ſua conferunt. Hic Actus alter ſit. Pandora ita adornata ad Epimetheum mittitur, qui ſeram in homine pœnitentiam deſignat. Actum videtis tertium. Epimetheus immemor ſui, immemor monitorum Promethei, virginem ſuauiſſimam, ſed

præſens detrimentum, admittit. Hic Actus penultimus eſt. Pandora vas ſuum, quod furtim ſub axillis occultarat, reſerat; ex eo morbi, dolores, curæ, perſonæ triſtiſſimæ emergunt: atque ita Tragœdiam abſoluunt. Hic ipſa eſt Cataſtrophe: poſt quam nihil præter plauſum expectamus. Hæc fabula non Byzantij mehercule aut Syracuſis, ſed in vniuerſo proponitur: Spectatores ſunt non Athenienſes, aut Megarenſes, ſed omnes homines. Habetis Drama non Atrei, aut Thyeſtæ, non Oedipi, ſed vitæ humanæ. Ita in toto poëta nihil deſiderari poteſt, qui ne quidem in parte quid reliquum fecit. Nondum nimirum ſimplicitas diuina argumentorum conſumpta erat: nondum Sophiſtæ ex Cilicia & Thracia delicias fecerant. Cogitate in hoc Theatro publico, in quo vita humana repræſentatur, ſedere vos, Illuſtres viri, tanquam ἀγωνοθέτας maximos, a quibus aut poëtis aut philoſophis præmium deferendum ſit. Citius Epicuri atomi diuidentur, Heracliti ignis extinguetur, Thaletis aqua areſcet, Anaximenis ſpiritus euaneſcet, Empedoclis diſcordia conciliabitur, Diogenis dolium

dissipabitur, quam vt tantum efficiant. Hunc itaque scriptorem cum interpretibus quotquot ad nos peruenerunt, Illustrissimi viri, emendatum, illustratum, suppletum vobis defero. Cum enim publice in Illustri vestra Academia vtriusque linguæ poëtas interpreter, minus dignitati vestræ nihil offerre debui: maius non potui, ne si primum philosophorum vobis obtulissem.

Ill. Mag. V. Cliens

DANIEL HEINSIVS.

IN HESIODVM
PROLEGOMENA,
in quibus poëtæ character a Grammaticorum calumnijs vindicatur:

NIHIL *ex antiquâ Græcorum ſimplicitate iniuria temporum, crudeliſſima magnorum ingeniorum nouerca, nobis reliquum fecit; præterquam Heſiodi pauca, & Homeri non ita multa. Cætera nanque non per ſe, ſed pro ætatum temporumque ratione, quo a diuerſis ea conſcripta ſunt, elegantia eſſe iudicamus. In Homero vero & Heſiodo illibata illa ſermonis norma, dictionum natiua genuinaque ſimplicitas, purum, æquale, & virtute ſua elucens orationis filum, nullis aliunde aſcititijs rerum verborumque ornamentis adumbratum, æternam poſteritati æmulandi affectandique occaſionem, ſcribendique materiam reliquit. Tantum autem enimuero nos inter* πρωτότυπον *hoc &* ἀντίτυπα *eius intereſſe putamus, quantum inter fontem verum, qui limpidâ & ebulliente leniter aquarum ſcaturigine viatorem ab itinere declinantem reficit, fouetque, & elegantiſſimam aliquam maximeque admirabilem Parrhaſij aut Apellis tabulam, quæ fontem artificioſiſſime accuratiſſimeque cum repræſentet, non habet tamen. Quid igitur? non artem in reliquis deſideramus, non ingenium, non ſumma omnia; ſed Naturam: quæ in diuinis hiſce viris, quod ſine admiratione recordari non poſſum, & inchoauit idem & perfecit, ideamque nobis perfectiſſimam virtutis, animo contemplandam reliquit. Nec me fallit tamen, quam faſtidioſa hæc Heſiodi præſertim ſimplicitas arrogantibus aliquot & delicatulis hominibus eſſe ſoleat, qui cum de poëtice bene iudicare videntur, de lingua & idiomate peſſime ſentiunt. Eo enim deuentum eſt, vt ad amuſſim Romanarum, ſi dijs placet, elegantiarum Græci exigantur: quod contra fieri oportebat, cum tantum inter rationem ſcribendi vtrorumque, quantum inter linguam interſit. Quid vero Maro? nonne toties a ratione Græcorum, quoties ab Homero recedit? nec ſine diſſimilitudine, ſimilem cum Græco illo laudem inuenire potuit. Et putamus nos,*

fremant licet Grammaticorum subsellia, putamus nos, inquam, Virgilium potuisse omnia, præterquam ea quæ potuit Homerus. Nec in eo sumus vt præferamus alterum, ὅπως ἀμφοῖν τὸ φιλαίτιον τῶν τε περὶ ἡμῶν, καὶ τῶν νῦν περὶ ταῦτα ὄντων. Sed inter scribendi modum vtriusque multum interesse putamus, inter laudem nihil. Quod quidem sæpenumero a prudentissimo hominum Marone extorsit patrij sermonis egestas: sæpius tumor & insolentia, &, vt verbo dicamus, τὸ ἀνόμοιον: quod fateri necesse habuit, quotiescunque ab altero eorum, vel ab vtroque defectus est: quod nec ipsum tam ignorasse, quam ipsius iudices existimo. Cui addo, vix tantum arbitrari me inter elegiam Philetæ aut Callimachi, siquidem extarent accuratissimi & elaboratissimi illius poëtæ amores, & Nasonem nostrum interfuturum, quantum inter poëtas principes. Cum enim multa sint quæ supra omnes præcipue homines commendent Homerum; maximum id tamen ego in eo monstro arbitror, τὴν ὑποτύπωσιν rerum, singularemque ac viuidam omnium quæ in natura sunt delineationem, cum exquisita verborum accommodataque ad singula ἐνάργειαν: vt non mirum sit antiqua ætate non vnum fuisse, qui solum Græce locutum esse Homerum, integris ea de re monumentis voluminibusque probarit. Sed nequaquam in eo sunt omnia; sed profecto existimamus nos, summos hac ætate viros nusquam de elegantia Homerica tam male sensisse, quam de simplicitate: in quo nequaquam cum Marone conferri potest; cederet enim nisi Homerus esset, id est, homo Græcus. Solum id igitur in Homero & Hesiodo admiramur nos, quod culpant plerique. Cum enim poësis & hæc ars nostra, sit viua quædam rerum verborumque, ad exprimendas res in toto hoc vniuerso obuias, accommodata congeries; ipsa autem natura non minorem sæpe ex minoribus simplicissimisque rebus admirationem, quam ex maioribus concitet: quoniam ad rei totius consummationem minora nisi adsint, maiora perfecta esse non poterunt; videbit quoque non iniquus iudex; duo, a natura minime diuersa, proponi poëtæ: quorum neutro cum destituantur Græci; altero Romani superant, altero superantur. Magnam sibi itaque a rerum Natura molem impositam vidit diuinus Maro, quod in illa gente, in illa Republica, in illo terrarum domicilio natus esset, in quo Fabricij & Camilli, qui omnes frugalitate & temperantia,

perantia, castaque parsimonia, & se cum humana natura, & imperium cum terrarum orbe æquarunt: id igitur in scriptis propositum habuit ille, quod in vita illi: & a Græcis omnia transferre maluit, quam quicquam desumere: cumque ex diversis in penum suam diversa referret, id nobis reliquit, quod & mole minus singulis, & laude par esset omnibus. Sed ut exemplis utamur non aliunde petitis, Agriculturæ præcepta Hesiodus dedit, quam in his quoque libris ex parte tangit: dedit & Maro. Quid porro toto hoc scribendi genere dissimilius? existimamus enim nulla alia ratione famam existimationemque suam decoquere Maronem potuisse, quam si hic Hesiodum, cuius se verbo imitatorem profitetur, re exprimere voluisset. Absit propterea ut quicquam Ascræo nostro detractum eamus; nec melius id si præstitutum a Marone esset, esset tamen aliter. Græcari enim in Romanis vulgari est: non vitio autoris aut linguæ, sed dissimilitudine utriusque. Quod ut intelligant aliquando ij, qui ex fastuoso gentis togatæ orationis filo, palliatorum nostrorum simplicitatem metiuntur, serio optamus. Habeant sane venustates suas illi Romuli nepotes, dummodo ne se patres eorum profiteantur, quorum filij sunt; nec eos doceant, a quibus didicerunt. Quod ut obseruent aliquando scioli quidam velimus, præsertim cum semidocti, nec in altera linguarum nimis versati, eodem tempore ad ferendum de utraque iudicium accedunt. Tantum porro Hesiodo nostro cum Homero commune est, tam ad splendidum illud & æquale nitidumque genus magni illius Δαίμονος accedit ille; ut præterquam quod ubique assurgit pro ratione instituti sui Homerus; Hesiodus nusquam, eundem fuisse non ineruditæ aures censere possent. De Scuto enim cum loquar, aliter iudicabo. Ut enim illa quæ a Grammaticis [illegible] dicuntur prætermittam, eadem in utroque vis, eadem puritas, eodem modo uterque sine affectatione, supra omnem hominum affectationem est, ut non immerito credula antiquitas, cum Homero quod opponeret, in rerum Natura non haberet; solum cum eo Hesiodum commiserit: atque ita quidem, ut victoriam non extemporali quodam ingenij [illegible] re & eminentiâ reportasse putarit. Nota enim sunt quæ de utroque a Græcis vulgata sunt. Sed ad Hesiodum nostrum ut veniamus, ac de operibus ipsius quæ habemus nonnihil di-

camus, cum reliqua præsertim quæ ad ipsum referuntur, ab alijs partim diligenter, partim a nobis suo loco recensentur. Ac primum si in ordinem omnia cogenda nobis sint, Theogoniam ordine primam, cum Proclo, non etiam elegantia facile existimamus; si non alio, argumenti saltem nomine, quod salebrosum alias, numerorum venustatem detractat: quodque potissima eius pars in nominibus proprijs tota est. Nec vero Fabij iudicium, nisi in hac Operum Hesiodi parte admittimus. Primam ordine putamus, contra ac vulgus existimat, quod ei non tam suum proœmium præfixerit poëta, quam omnium suorum: nec tam in eo cur de Generatione Deorum scribere aggressus sit rationem reddit, quam qua ratione poëta factus sit; nec tam specialiter de instituto suo præfatur, quam de Rhapsodia: quod quidem consilium in Musas declinat ille, quibus tam vicinus fuit, vt eundem cum illis montem Bœotorum Helicona dum pasceret, habitarit: vt & hic prærogatiuam poëtæ nostri agnoscas, qui domi habuit, quod foris nemo. Scriptum hoc Hesiodi non esse sunt qui persuasum habuerint; quod certissimum esse, etiam periculo nostro asseuerare ausimus. Non quod Aristotelis, Platonis, omnium denique antiquorum opinioni me opponam: Sed quod aliud esse sciam, ex opinione vulgari, scriptum aliquod adducere, quam dedita opera εἰς τινὰ ἀναφέρειν. Omnium qui de Hesiodi scriptis sibi iudicium vindicarunt olim antiquissimi Bœoti sunt, quos vbique secutus est Pausanias, qui quoties Operis huius mentio incidit, vel dissimulato nomine adducit, vel dubitare se de autore eius, vel Hesiodo vix posse se adscribere abunde testatur. Idem tamen vir maximus infeliciter caussam suam prodidit, ignarus tamen nesciusque, vbi in Bœotos inuehitur, quod perperam poëtæ nostri effigiem cum cithara in genibus colerent. Et certe pace antiquitatis cum Græco illo homine, nisi vetaret & eruditio ipsius, & ea qua præ reliquis apud nos pollet autoritate, ita ageremus. Ac principio, ne quid vlla ex parte iniqui simus, & ab homine optime de nobis merito temere dissentiamus, suo sibi eum iugulabimus gladio, quod dici consueuit. Quæram quo potissimum adductus argumento, errare eos existimet. Respondebit: quia Rhapsodus est, & diuersa esse scimus ἐπὶ ῥάβδῳ ᾄδειν καὶ ἐπὶ κιθάρᾳ ᾄδειν. Hesiodum vnde Rhapsodum fuisse arbitretur, si quærere instemus; respondebit, ὅτι ἐν τοῖς ἔπεσιν αὐτὸς ἔφη, ac

ipsius

ipsius poëtæ testimonio vtetur. Vnum ex omnibus Hesiodi scriptis locum pro se adducet, qui e Theogonia petitus est,

Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον.

Quæ verba ita de Rhapsodorum more intelligenda esse, eo amplius monemus, quod Græcorum interpretem neminem eius loci sensum proposuisse sciamus, ne Iohannem quidem Tzetzen, Græculorum ambitiosissimum, & gloriosum maxime. Quare nolim Gregorium Gyraldum, accuratum alias & infinitæ lectionis virum, ad hunc Hesiodi locum, in vita poëtæ, quæ de crepitu lauri obseruauit congessisse: nec enim ea ad rem magis, quam quæ ab alijs vetustioribus ibi notata sunt. Ex quo sequitur primo, partes suas deseruisse Pausaniam, qui Hesiodi Theogoniam contra Bœotos adduxit, quam & ipse et Bœoti poëtæ non asscribebant: deinde minime assecutũ esse rationem eorum. Hesiodo qui sola Ἔργα *asscribebant, cum cithara eum colebant: quod Rhapsodũ esse negarent. Omnia autem* τὰ διδασκαλικὰ *et* παραινετικὰ *ante inuentionem scholiorũ ad citharam canebantur, vt ex Comico, et eius vetustissimis interpretib. ex Athenæo, et alijs cognoscimus. Quod manifestius, negamus nos,* Ἔργα *Hesiodi* ἐπὶ ῥάβδῳ δάφνης *cani solere; quod vel ex vno Plutarcho, homine Bœoto, si necesse esset, probaremus, qui in Sympoſiacis suis diserte opponit* τοὺς τὴν Ὁμήρου Ἰλιάδα ἐπὶ ῥάβδῳ, καὶ τὰ Ἡσιόδου Ἔργα ἐπὶ λύρᾳ ᾄδοντας. *De reliquis Hesiodi non negamus. Atque hoc nobis nomine magis semper de libri illius autore dubitandũ videtur: quod magis Grammatici alicuius, tam manifeste* τὸ τῶν ῥαψῳδούντων ἔθος *tangere, videtur, quam poëtæ antiquissimi. Nam quod Grammatici docent solius Homeri versus cum lauri ramo recitari solere; tam credo, quam quod alij, solius Æschyli Tragœdias ad myrti virgam cantatas fuisse obseruant. Græcis enim, ac Grammaticis præsertim, quatenus fides habenda sit, iam olim didicimus; qui modo speciosum aliquid & inauditum afferre possint, de vero nihil laborant. Qui sæpe ex nutu aliquo Homerico ritum fingunt; quod vtinam qui Criticos se hodie dicunt nescirent. Sed nihil hodie tam vanum, tam ineptum, tam ridiculum fit, quin exemplum eius apud Græcos habeamus: ne rixæ quidem & conuicia* περὶ ὄνου σκιᾶς. *Ad* Ἀσπίδα *quod attinet, partem eam quandam superstitem relictam nobis, ex opinione maximi viri Iohannis Aurati, in Nouis Lectionibus suis Gui-*

lielmus Canterus probauit. de qua opinione nihil hoc quidem loco dicemus, quam speciosam nobis simulque veram videri: de Eoiis autem & Catalogis poëtæ nostri: de Clypeo item, quid sentiendum sit, suo loco explicamus. Nunc vero ad Ἔργα *ipsa, de quibus nulla ætas, nullus Grammaticus, nisi insigniter impudens, nulla gens dubitauit, cum reliqua in dubium vocarentur, quemque legitimum, minimeque* ὑποβολιμαῖον *Hesiodi fœtum esse, ne ipsi accurati illi, vt sibi videbantur, Hesiodi Operum censores Bœoti, negare sustinuerunt: nec de toto quæstionem mouerunt, sed de parte tantum & exordio ad Musas, quod etiamnum hodie illi operi præfixum legitur: adeo vt si popularibus Hesiodi, quarum tabellas plumbeas, in quibus liber* τῶν Ἔργων *descriptus erat, vidit Pausanias, fidem habeamus,* ἀπὸ τῆς τῶν ἐρίδων διαιρέσεως *inchoandum sit. De quo exordio nihil dicemus, quod vero nunc habemus, inepti hominis esse non inuiti admittimus: quod vel eo etiam nomine magis suspectum est: quod officiosi quidam homines reperti semper fuerunt, qui misericordia videlicet singulari adducti, occasionem aliquam ingenij ostentandi in* ἀκεφάλοις *veterum scriptis, offerri sibi gauisi sunt: quod præter alios vel maxime Hesiodo accidit. Fuit enim non vnus, teste Pausania, qui suos Hesiodi versibus intersereret. Quos quidem misericordes nos tantisper cucurbitas pinxisse, aut quidlibet potius egisse vellemus: eo enim factum est, vt infelici hoc æuo, in libris veterum habeamus innumera, ad quæ exploranda Rheno fluuio, aut Psyllo aliquo opus sit. Plutarchus certe in conuiuialibus suis quæstionibus Cratonem, qui ad lyram* Ἔργα *canebat, ab hoc versu initium fecisse commemorat:*

Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος.

quod secuti in editione nos, maioribus id characteribus distinguendum curauimus. Stylus ceterum τῶν Ἔργων *facilis, lenis, vniformis est, constans sibi, & reuera, vt Dorice loquar,* τᾶς ἀρχαιότατος ὄσδων*: quo minus a fuco suspectus esse potest. Veteris enim simplicitatis imago est: nam & ritus, &* δεισιδαιμονίαι*, & fabulæ, & allegoriæ, &* παρεκβάσεις*, &* ἡ τῶν τρόπων καὶ σχημάτων ἀφέλεια, καὶ τὸ μηδὲν περιττοποιεῖν*, & licentia, & orationis laxitas, & sententiarum inaffectata frequentia, quæ, vt diligenter nos, cum ea prælegeremus, obseruare meminimus, Homeri ætate nulla ex parte inferiores videntur, & se partim vetu-*

ſtate tuentur: partim quia argumento poëtæ peculiari, & inſtituto, cuius non facile ratio conſtat cuiuis, mirum in modum reſpondent: ita vt reuera ſcripta ſint hæc omnia περὶ ἐρῶν ἢ περὶ [illegible]. Quæ cuncta in vno Heſiodo ſine exemplo haberemus, per Homerum eſſet, vt recte Herimogenes vidit olim: qui ſi nobis infelicitate temporum præreptus eſſet, facile & Oppianum, & Muſæum, qui dulciſſimum illud & lactei de amoribus Herus & Leandri poëmation reliquit, optime Græce loqui putaremus: qui duo cum terſiſſimi, cultiſſimi, atque adeo optimi poëtæ ſint, peſſimi interdum, aut ſaltem minus diligentes locutores ſunt: quod de poſtremo magis dictum volo, qui priore tamen, multis fortaſſe partibus, elegantior. Nec facile credidi vnquam ſenſiſſe incomparabiles viros de Muſæo quæ ſcripſerunt. Potuitne enim, vt Homeri temporibus æqualem aut ſuperiorem eum exiſtimarent, qui præter nomen vetuſtatis ne hilum habet? adeo vt ex mollicul is illis Grammaticulis, aut dicendi magiſtellis, vel prima fronte fuiſſe nobis appareat, qui in vmbra ſua & puluere luxuriari, & veterum nomen induere, quam ſuum tueri maluerunt: qui ne tam felici quidem ſucceſſu digni fuerunt. Talis eſt & Orpheus ille, cuius Argonautica habemus, quanquam hic vetuſtior illo, & qui vt minus comptus, ſic ab homine verſuto magis, obtruſus nobis videatur. Sed hæc quæ a nobis de his Heſiodi libris dicta ſunt, ſi tueri cum dignitate velimus, primo omnium in nos impetum Magiſter Iohannes Tzetzes facturus eſt, qui ante annum propemodum milleſimum, centeſimum, ſeptuageſimum ſextum, tanta impudentia & animi petulantia in Proclum antiquiſſimum horum librorum interpretem debacchatus eſt, vt in eo prius omnia quam ſtudium maledicendi deſideremus, coniunctum cum faſtu tali, qui & Græculum decebat, & Grammatiſtam, & pædagogum: in quo cum variarum linguarum, præter Græcam, & Hebrææ, & Syriacæ, rerum præterea, vt tradunt, occultarum non vulgaris eſſet ſcientia, doctiores eo illa ætate fuiſſe fortaſſe paucos vt concedo: ita nulla vnquam arrogantiorem aut petulantiorem certo ſcio. Et tamen Procli, quamuis vel ex ijs quæ in Platonem commentatus eſt, vel his ipſis, quæ in poëtam noſtrum, vel quæ in Chreſtomathia ſua præſtitit, cuius excerpta Patriarchæ Photio debemus, alijsque item, quæ ab aduerſarijs ipſius conſerua-

ta ſunt,

ta sunt, quibus τὴν ἀϊδιότητα τοῦ κόσμου probare nititur, quæ doctissime refutauit Aristotelicus & Christianus Philoponus, vel in iis, in quibus præter meritum suum ab hoc Thrasone vapulat, acumen suum, eruditionem, scientiam, satis superque probarit; causam acturi non sumus. Ipsum vero Hesiodum mordicitus quod petat; quod vel eadem inculcari sæpius conqueratur, vel ineptiarum eum accersat, ex illo particularum, quas apud Homerum quoque abundare scimus, vsu: licentiam syllabæ vnius aut alterius obiicere audeat; in eo homine ferri qui possit non video, qui & omnia promiscue quantitatum tempora, & linguæ venustates in suis negligere consueuit. Quod nisi longe aliud sciremus Grammaticum esse, id est leuem, futilem, verbosum, garrulum, quam summum poëtam; ita vt diuersa sint hæc & inter se pugnantia: suggestum aliquod pædagogicum ascenderemus, ex quo profecto, quantum inter Hesiodi scripta & ipsius versus Politicos, quorum mille & amplius vno die effudit, intersit ostenderemus: qui tanto Hesiodo puritate sermonis, & simplicitate inferiores sunt, quanto prostibula impurissima, virgine castissimâ: quæ etiamnum hodie Politica a modernis Græcis appellantur. Eo enim nomine non versus solum, quos communes vulgo nos, Græci κοινοὺς, sed & communes mulieres notare videntur. Ac de Hesiodo quidem cur male sentiat causam reperire nullam possum, quam quod Grammaticus sit; de Proclo, quam quod Christianus. Quod si propterea ab eo Hesiodum intelligi non potuisse existimauit ille, quod Heterodoxus esset, & τῶν ἔξω; eadem ratione probet aliquis Homerum poetam non esse, Platonem philosophum. Sed nescio quo fato factum sit semper, vt ibi plerumque minimum candoris fuerit, vbi ipsa veritas. Videtur enim hoc fatum Orthodoxorum fuisse, vt inter eos essent aliqui semper, qui plus maleuolentia, quotiescunque τὰς θύραθεν σοφίας oppugnarent, profecturos se existimarent, quam modestia, quam candore, quam ratione: quod ipsum etiam sæpe in suis deplorarunt docti illi patres, quos seculares dicimus. Non negamus quædam in hoc libro sæpius inculcari, non negamus eadem dici. Sed hæc in antiquis nisi excusamus nimium delicati sumus. Nondum enim superciliosi dicendi artifices suas ἀφελείας, nondum suas ἰδέας formarant, nondum ἀρχαϊσμοὺς notarant, nondum Græculi

Romæ

Romæ tribus obolis Rhetorem fecerant, nondum ἀπὸ τοῦ λέγειν septemplicem barbam alebant. *Simplicitas est quam in his veneramur, simplicitas est quam suspicimus, simplicitas est quam omnibus dicendi figuris opponimus, καὶ ἡ καθαρότης. Ex quo enim Sophistica illa κακοσπουδία genuinam simplicitatem inuasit, secutum est in sublimi dicendi genere τὸ μειρακιῶδες, vitium ridiculum, & τὸ κορυβαντιῶδες: τὸ μικροχαρὲς denique τῶν τόνων, & τὸ ἀπεσπασμένον: in humili τὸ ψυχρὸν, & similia. Nam quod hic & ibi de syllabæ alicuius tempore nugantur Grammatici, quis hoc inuidebit illis? qui hac sorte nati sunt, vt literas venentur, sicut mendici in sole pedunculos suos. Quod si alibi vel miseram literulam tempore immutatam, vel syllabam claudicantem inueniunt; satis est, Triumphum postulant: quam voluptatem illis libenter relinquimus. Quod vero ijs negocium facessunt, eos in ordinem cogunt, ijs molesti sunt, e quibus canones suos technici, e quibus compedes ingeniorum, cancellos naturæ formarunt, ferri nec potest, nec debet. Quis enim Homero quæstionem περὶ διχρόνων mouisset, quis de reliquis, quæ ex eo hauserunt illi qui de his rixantur? Nisi fortasse Hesiodum Dionysij libros euoluisse, aut Theodosij canones circumgestasse, aut in σχεδογραφίᾳ aliquot annos consumpsisse existimemus: quos omnes sat scio, his Hesiodi libris prætulisset Tzetzes. Parum videlicet plerique & hac ætate viri præstantissimi perceperunt, cur ingenium Callimacho detraxerit Naso: ita vt nonnulli litem ei intendere veriti non sint: cum neque inuentionum facilitate, inquiunt, neque acumine, quantum ratio scribendi admittit, destituatur poëta ille, & quædam apud eum talia sint vt ingeniosissimo homine non inferiora videantur. Pro eo nos respondemus. Neque ingenio destitutum fuisse poëtam illum: neque id esse quod in eo desideramus: nisi quatenus ingenio eum destitui arbitramur, qui arte peccat. Summus itaque poëtarum Naso, cum de reliquis poëtis egisset, tandem Callimachum recenset, non sine præfatione mehercule: neque enim debet, qui Grammaticum poëtis adiungit. Ingenium vocauit τὴν ὁρμὴν: quo sæpe peccant poëtæ: Grammatici ne hoc quidem possunt. Si quis itaque ex me quærat, quem Græcorum poëtarum primum existimem: dicam, primum esse, qui peccauit sæpissime: secundum, qui proximus esse audendo meruit. Ita & Homerus non nisi generose peccat,*

se peccat, & Pindarus, & Archilochus & Sophocles: Eratosthenis contra Erigone sine vitio habita est. Apollonius autem & Callimachus, quod vbique artem sequantur, ne hoc quidem meruerunt, vt magnifice peccarent: itaque ἄπτωτοι, & ἀδιάπτωτοι a veteribus dicti sunt, quod errare nescirent. Atqui sicut in prælio non minus laudem consequitur, qui pro patria cadit, quàm qui saluus euadit; contra vero ignauissimus habetur, quem superstitem metus fecit: itane vitio quidem poetæ dignus est Grammaticus, quem pessundat vbique putida præceptorum obseruatio. Sicut arcæ illæ in quibus Nanos, & Pygmæos suos reges nutriunt non modo corporum eorum incrementis obesse solent, sed & ipsa membra in arctum cogunt: tale reuera animal est Grammaticus, cum maxime sibi in arte sua arridet. Poeta cum periculo audet aliquid, καὶ τολμηρόν τι χρῆμά ἐστι, καὶ αὐτῆς τῆς Σπάρτης ἐλευθερώτερον. Itaque vt veteres dicendi magistri seruum ad omnia idoneum esse dicunt, præterquam vt Rhetor sit, ita & nos negamus Grammaticum poëtam esse. Sed enimuero fleant Grammatici, nos cum Pindaro exclamemus, τὸ φυᾷ πᾶν ἐπικρατεῖ. Nam qui hos libros ad Paralyticam quandam Analysin, sicut reliqua omnia, redigere conati sunt; vellem nobis adfuissent, priusquam hoc labore defuncti fuissemus; postulassemus ab ijs, vt & in Hesiodi fragmenta idem præstarent, quod eádem fere ratione possent. Sed eiusmodi hodie mundus est, vt decipi velit: Maxima enim operis pars huius aphoristico charactere, vt in Græco argumento, quod his libris præfiximus, notatum a nobis est, conscripta est. Porro eadem ratione Tzetzes noster de Hesiodo & Proclo male sentire potuit; qua de Aristotele, & reliquis Philosophis, cum per contemptum, irridet eos, homo impudentissimus; quod τὴν πολυπραγμοσύνην, τὴν περὶ πάντων, Philosophiam appellarint: tanquam maior πολυπραγμοσύνη sit, de Mundo, de Cælo, de Ventis, de Nubibus disputare; quam quærere quis Hesiodi filius fuerit, quis pater, quam autorem aliquem κατὰ σύνταξιν, καὶ κατὰ ἀντιλογίαν interpretari: quam Grammaticum esse ἐπὶ πύργα, καὶ κοτύλῃ. Sed sicut viro militari cum vmbra sua luctari nec iucundum esse solet, nec præclarum: ita generoso animo nihil molestius quam cum ingenijs confictari eiusmodi: quorum scientia omnis in fastum, ambitionem, con-

temptum

temptum aliorum, & ineptias, tanquam chylus quorundam cacheEti-corum, vt loquuntur medici, in impurum sanguinem, conuertitur. Nec eo hæc a nobis dicuntur, quo lucubrationes eius, & præsertim hæc in Hesiodum, in odium apud eruditum lectorem, aut contemptum apud iuuentutem adducamus, quæ tanti a nobis fiunt, quanti antiquiorum omnia, qui & plura videre quàm nos, & ex vetustissimis interpretibus, quibus vix vllo tempore Hesiodus caruit, discere potuerunt, &, si nihil præterea, patronos habent dies & annos. Nam Allegorias Græcorum, ambitiosas interpretatiunculas, si quis ferre nondum didicit, ex hoc scriptorum genere exulet necesse est: quæ interdum in Proclo, viro alias cordato, & hoc magistro eiusmodi sunt; vt cum diu de nomine eius disputarint eruditi; optime illi iudicasse videantur, qui Cæcum eum appellant. Sed de his satis. Sequitur vltimum. Cum antiquissima sit illa Philosophiæ ratio, quam Græci τοῖς μυθολογουμένοις, θεολογουμένοις, ἱστορουμένοις sequuntur, quæ interdum nuda, & per se, interdum cum alijs mixta proponunt; multis autem ea vel displiceat, vel parum attentionem mereri videatur; maxime ea opinio e mentibus hominum tollenda est, qui de vetustate Græcorum Scriptorum iudicium sibi vindicant. Diuina illa conciliatrix Deorum hominumque Sapientia cum in ijs locis nata esset, quæ non omnia communia cum Græcis haberent, nobiscum ferè nihil; habitum sibi vestemque eiusmodi sumpsit, quæ vt nihil illi addere aut demere de dignitate posset, ita patriam eius ortumque indicaret. Non quod tempori eam aut loco includimus, sed vt respectu nostri agamus, de terra ea, vbi maxima illa Diua, κατὰ συγκατάβασιν se nobis obtulit. Apud Æthiopas ergo Ægyptiosque cum primum exortus ille sol esset, contraxit aliquid, vel nebularum, vt Homerica Pallas solet, vel caliginis, ne κατὰ πρόσωπον omnibus se offerret & innotesceret, allegorias nimirum & rerum inuolucra: nam vt recte veteres, Ἀλληγορεῖν δόγμα τῶν Αἰγυπτίων: ita quidem vt characteribus literarum aliquandiu non nisi allegoricis vterentur. Cum vero ab Orpheo, Lino, Homero, alijsque, qui omnes tanquam Argonautæ quidam vellus illud aureum ex Ægypto repetebant, transueheretur; coloniam suam mutauit, non nuda, vtpote virgo castissima, aut sine flammeo, cum a tot procis peteretur, sed amicta, sed velata, sed cum mundo suo omni,

aduecta fuit: quem aliquamdiu etiam in illa poëseos parte quæ παιδεία a nobis dicitur, de quâ ad Hesiodum agimus, conseruauit ac retinuit. Accessit præterea φιλομυθία Græcorum, quæ vt institutum Ægyptiorum confirmauit, ita nonnihil etiam tenebrarum affudit. Cæterum, si quis adeo fastidiosus sit, vt vel ea quæ de Pandora e veterum Theologia ab Hesiodo afferuntur, vel reliqua eiusmodi, delectationes tantum pueriles arbitretur, quibus Lamia terrori est & Empusa, de Platone quid dicturus sit nescio. Nam siue in Symposio Aristophanem audierit fabellam περὶ τοῦ ἀνδρογύνου recensentem; siue in eodem Socratem, seu potius Diotimam, quomodo ex Penia & Poro natus sit Amor; videbit quam longe ab instituto poëtarum recedat ipse Socrates, quo sanctiorem ducem Sapientia non habuit. Et tamen citius perlecta vna sæpenumero Platonis pagina inebriari me sentio, quam si cyathos decem liquoris Bacchici: quod vt non omnibus contingere arbitror, ita non omnes sentire id quod in Homero & Hesiodo maxime admirationem parit. Idem ille Socrates in Phædone, vbi de immortalitate, pridie illius diei, quo migrandum erat e corpore, diuine disputat, cuius solius argumentis Cato credidit moriendum esse, vbi de poëmatis suis agit; ille ipse inquam Socrates fabellarum ait se maximam rationem habuisse, ne ea parte, quæ proprie poëtam constituit, careret vsquam: nec μύθους inspersisse tantum, sed vbi deficeretur ab illis, etiam αἴνους Æsopicos, vt & Hesiodus noster: Quod si eius viri diuinam dicendi suauitatem aliqua ratione mihi comparare possem, statuerem te, Amice Lector, sub vmbra aliqua, ad fontem limpidissimum, arboresque leniter susurrantes, sub qualibus Platonica vbique Socratem constituit facundia: vnde minore cum tædio, maiori cum voluptate, reliqua quæ de hoc libro infra disputamus, audire posses.

ἈΛΚΑΊΟΥ ΕἸΣ ΤΟ͂Ν ἩΣΙΌΔΟΝ.

Λοκρίδος ἐν νέμεϊ σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
Νύμφαι κρηνιάδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέρων,
Καὶ τάφον ὑψώσαντο· γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν
Ἔρραναν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
Τοίην γὰρ καὶ γῆρυν ἀπέπνεεν ἐννέα Μουσῶν
Ὁ πρέσβυς καθαρῶν γευσάμενος λιβάδων.

Ἄλλο εἰς τὸν αὐτόν.

Ἑλλάδος εὐρυχόρου στέφανον, καὶ κόσμον ἀοιδῆς,
Ἀσκραῖον γενεὴν Ἡσίοδον κατέχω.

Ἀναθηματικὸν εἰς τὸν αὐτόν.

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκα,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήιος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου. τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστίν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

ἈΣΚΛΗΠΙΆΔΟΥ εἰς εἰκόνα Ἡσιόδου.

Αὐταί ποιμαίνοντα μεσημβρινὰ μῆλά σε Μοῦσαι
Ἔδρακον ἐν κραναοῖς οὔρεσιν Ἡσίοδε.
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσάμεναι περὶ πᾶσαι
Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα·
Δῶκαν δὲ κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τὸ πτανοῦ πώλου πρόσθεν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὗ σὺ κορεσσάμενος, μακάρων γένος, ἔργα τε μολπαῖς,
Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἡμιθέων.

Εἰς Ἡσίοδον, καὶ εἰς Πολύειδον μάντιν, καὶ εἰς Σιμωνίδην.

Ἡσίοδος δ' Ἀσκραῖος ὀρειάσιν εἴδετο Μούσαις
Φθεγγόμενος, χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυάδι λύσσῃ,

Ἔνθεον ἱμείρων αὐάγλου μέλος. ἐγλύφθη δ' αὐτῷ
Μαντιπόλος πάλιν ἄλλος ἔχων Φοιβηΐδα δάφνην
Κοσμηθεὶς Πολύειδος· ἀπὸ στόματος δὲ πιέζαι
Ἤθελε μὲν κελάδημα θεοπρεπὲς, ἀλλὰ ἑ τέχνη
Δεσμῷ ἀφωνήτῳ κατερήτυεν. Οὐδὲ σὺ μολπῆς
Εὔνασας ἀβρὸν ἔρωτα Σιμωνίδη· ἀλλ' ἔτι χορδῆς
Ἱμείρεις, ἱερὴν δὲ λύρην οὐ χερσὶν ἀράσσεις.
Ὤφελεν ὁ πλάσσας σε Σιμωνίδη, ὤφελε χαλκῷ
Συγκεράσαι μέλος ἡδύ· σὲ δ' ἂν καὶ χαλκὸς ἀναυδὴς
Αἰδόμενος ῥυθμοῖσι λύρης ἀνήχεε μολπήν.

Ἐκ τῶν Ἑρμησιάνακτος τοῦ Κολοφωνίου ἐλεγειακῶν περὶ Ἡσιόδου.

Φημὶ δὲ καὶ Βοιωτὸν ἀποπρολιπόντα μέλαθρον,
 Ἡσίοδον πάσης ἤρανον ἱστορίης.
Ἀσκραῖον ἐσικέσθαι, ἔχων θ' Ἑλικωνίδα κώμην.
 Ἔνθεν ὅγ' Ἠοίην μνωόμενος Ἀσκραϊκὴν
Πόλλ' ἔπαθεν· πάσας δὲ λόγων ἀνεγράψατο βίβλους
 Ὕμνων, ἐκ πρώτης παιδὸς ἀνερχόμενος.

Περὶ Ἡσιόδου ἐκ τοῦ Σουΐδα.

ΗΣΙΟΔΟΣ Κυμαῖος· νέος δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου καὶ μητρὸς Πυκιμήδης εἰς Ἄσκρην τῆς Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται δὲ εἶναι τοῦ Δίου τοῦ Ἀπελλίδου, τοῦ Μελανώπου· ὅν φασί τινες τοῦ Ὁμήρου προπάτορα εἶναι πάππον· ὡς ἀνεψιαδοῦν εἶναι Ἡσίοδον τὸν Ὅμηρον· ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος κατάγεσθαι. Ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα· Θεογονία. Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπίς, Γυναικῶν Ἡρωϊνῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις ε΄. Ἐπικήδειος εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ. Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων, καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθεὶς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ, οἳ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀνεῖλον τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες. Ἦν καὶ Ὁμήρου κατά τινας πρεσβύτερος· κατὰ δὲ ἄλλους σύγχρονος. Πορφύριος δὲ καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτοῖς ὁρίζουσιν· ὡς λβ΄ μόνους ἐνιαυτοὺς συμπροτερεῖν τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΡΟΣ ΗΣΙΟΔΟΝ.

Λυκῖνος καὶ Ἡσίοδος.

ΑΛΛΑ ποιητὴν μὲν ἄριστον εἶναί σε, ὦ Ἡσίοδε, καὶ τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβεῖν μετὰ τῆς δάφνης, αὐτός τε ἐπεσύεις γ' ἐν οἷς ποιεῖς (ἔνθεα γὰρ καὶ σεμνὰ ἅπαντα) καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν οὕτως ἔχειν. Ἐκεῖνο δὲ ἀπορῆσαι ἄξιον, τί δή ποτε προει-

προείρηκας ὑπὲρ σαυτοῦ, ὡς δηλαδὴ τοῦτο λαβὼν τὴν θεσπέσιον ἐκείνην ᾠδὴν παρὰ τῶν θεῶν, ὅπως κλείοις, καὶ ὑμνοίης τὰ παρεληλυθότα, καὶ θεσπίζοις τὰ ἐσόμενα, θάτερον μὲν καὶ πάνυ ἐντελῶς ἐξενήνοχας, θεῶν τε γενέσεις διηγούμενος, ἄχρι καὶ τῶν πρώτων ἐκείνων, χάους καὶ γῆς, καὶ οὐρανοῦ, καὶ Ἔρωτος, ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς, καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων, καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου καὶ ἀμήτου, καὶ πλοῦ, καὶ ὅλως τῶν ἄλλων ἁπάντων. Θάτερον δὲ, καὶ ὃ χρησιμώτερον ἦν τῷ βίῳ παρὰ πολὺ, καὶ θεῶν δωρεαῖς μᾶλλον ἐοικὸς, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων προαγόρευσιν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐξαπέφηνας, ἀλλὰ τὸ μέρος τοῦτο πᾶν λήθῃ παραδέδωκας, οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως ἢ τὸν Κάλχαντα, ἢ τὸν Τήλεφον, ἢ τὸν Πολύειδον, ἢ καὶ Φινέα μιμησάμενος, οἳ μηδὲ παρὰ Μουσῶν ταῦτα τυχόντες, ὅμως προεθέσπιζον, καὶ οὐκ ὤκνουν χρᾶν τοῖς δεομένοις. ὥστε ἀνάγκη σοι, τῶν τριῶν τούτων αἰτιῶν μιᾷ γε πάντως ἐνέχεσθαι· ἢ γὰρ ἐψεύσω, εἰ καὶ πικρὸν εἰπεῖν, οὐχ ὡς ὑποσχομένων σοι τῶν Μουσῶν καὶ τὰ μέλλοντα προλέγειν δυνάσθαι· ἢ αἱ μὲν ἔδοσαν, ὥσπερ ὑπέσχοντο, σὺ δὲ ὑπὸ φθόνου ἀποκρύπτεις, καὶ ὑπὸ κόλπον φυλάττεις τὴν δωρεὰν, οὐ μεταδιδοὺς αὐτῆς τοῖς δεομένοις, ἢ γέγραπται μέν σοι καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰ, οὔπω δὲ αὐτὰ τῷ βίῳ παραδέδωκας, οὐκ οἶδα ἐς ὃν καιρόν τινα ἄλλον ταμιευόμενος τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδὲ τολμήσαιμι ἂν εἰπεῖν, ὡς αἱ Μοῦσαι δύο σοι παρέξειν ὑποσχόμεναι, τὸ μὲν ἔδοσαν, ἐξ ἡμισείας δὲ ἀνεκαλέσαντο τὴν ὑπόσχεσιν, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν, καὶ ταῦτα, προτέραν αὐτὴν ἐν τῷ ἔπει ὑπεσχημέναι. Ταῦτα οὖν παρά τινος ἄλλου, Ἡσίοδε, ἢ παρ' αὐτοῦ σοῦ μάθοι τις ἄν; τρόπον γὰρ ἂν, ὥσπερ οἱ θεοὶ δωτῆρες ἐάων εἰσὶν, οὕτω δὲ καὶ ὑμῖν, τοῖς φίλοις, καὶ μαθηταῖς αὐτῶν, μετὰ πάσης ἀληθείας ἐξηγεῖσθαι περὶ ὧν ἴστε, καὶ λύειν ἡμῖν τὰς ἀπορίας. Ἡσί. Ἐνῆν μέν μοι, ὦ βέλτιστε, ῥᾳδίαν ἀπόκρισιν ἀποκρίνασθαί σοι περὶ ἁπάντων, ὅτι μηδὲν ὄντι τῶν ἐρραψῳδημένων ὑπ' ἐμοῦ ἴδιον ἐμὸν, ἀλλὰ τῶν Μουσῶν, καὶ ἐχρῆν σε παρ' ἐκείνων τοὺς λογισμοὺς τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν παραλελειμμένων ἀπαιτεῖν. ἐγὼ δὲ ὑπὲρ μὲν ὧν ἰδίᾳ ἠπιστάμην, λέγω δὲ τοῦ νέμειν καὶ ποιμαίνειν, καὶ ἐξελαύνειν καὶ βδάλλειν, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα ποιμένων ἔργα καὶ μαθήματα, δίκαιος ἂν εἴην ἀπολογεῖσθαι. Αἱ θεαὶ δὲ τὰς αὐτῶν δωρεὰς οἷς τε ἂν ἐθέλωσι, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν οἴωνται καλῶς ἔχειν, μεταδιδόασιν. ὅμως δὲ οὐκ ἀπορήσω πρός σε καὶ ποιητικῆς ἀπολογίας. οὐ γὰρ, οἶμαι, χρὴ παρὰ τῶν ποιητῶν, εἰς τὸ λεπτότατον ἀκριβολογουμένους, ἀπαιτεῖν κατὰ τὴν συλλαβὴν ἑκάστην ἐντελῆ πάντως τὰ εἰρημένα, κἂν εἴ τι ἐν τῷ τῆς ποιήσεως δρόμῳ παραρρυὲν λάθῃ, καὶ πικρῶς τοῦτο ἐξετάζειν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πολλὰ ἡμεῖς, καὶ τοῦ μέτρου καὶ τῆς εὐφωνίας ἐπεμβαλλόμεν. τὰ δὲ καὶ τὸ ἔπος αὐτὸ πολλάκις, λεῖα ὄντα, οὐκ οἶδ' ὅπως προσεδέξατο. Σὺ δὲ τὸ μέγιστον, ὧν ἔχομεν, ἀγαθῶν ἀφαιρῇ ἡμᾶς, λέγω δὲ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν ἐν τῷ ποιεῖν ἐξουσίαν. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὁρᾷς, ὅσα τῆς ποιήσεως καλὰ, σκινδαλάμους δὲ, καὶ ἀκάνθας τινὰς ἐκλέγεις, καὶ λαβὰς τῇ συκοφαντίᾳ ζητεῖς. Ἀλλ' οὐ μόνος ταῦτα σὺ, οὐδὲ κατ' ἐμοῦ μόνου, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἄλλοι τὰ τοῦ ὁμοτέχνου τοῦ ἐμοῦ Ὁμήρου κατακνίζουσι, λεπτὰ οὕτω κομιδῇ, καὶ μάλιστα μικρὰ ἄττα

διεξιόν-

διεξιόντες. εἰ δὲ χρὴ ὅμως συγχωρήσαντα τῇ αἰτίᾳ τὴν ὀρθοτάτην ἀπολογίαν ἀπολογήσασθαι, ἀνάγνωθι ὦ οὗτος τὰ ἔργα μου, καὶ τὰς ἡμέρας. εἴσῃ γὰρ ὅσα ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ μαντικῶς ἅμα καὶ προφητικῶς ἀνεθέσπισά μοι, τοῖς ἀποβησομένοις προδηλοῦντα τῶν γε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων, καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας, καὶ τὸ, Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ, παῦροι δέ σε θηήσονται. Καὶ πάλιν, ὅσα ἀγαθὰ περιέσται τοῖς ὀρθῶς γεωργοῦσι, χρησιμωτάτη ἐν τῷ βίῳ μαντικὴ νομίζοιτο. Λυ. τοῦτο μὲν οὖν, ὦ θαυμάσιε Ἡσίοδε, καὶ πάνυ ποιμενικῶς εἴρηταί σοι, καὶ ἐπαληθεύειν ἔοικας τὴν τῶν Μουσῶν ἐπίπνοιαν, αὐτὸς οὐδ' ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ δυνάμενος. Ἡμεῖς δὲ οὐ ταύτην τὴν μαντικὴν παρὰ σοῦ καὶ τῶν Μουσῶν περιεμένομεν, ἐπεὶ τά γε τοιαῦτα, πολὺ μαντικώτεροι ὑμῶν οἱ γεωργοί, καὶ ἄριστα μαντεύσαιντ' ἂν ἡμῖν περὶ αὐτῶν, ὅτι ὕσαντος μὲν τοῦ θεοῦ, δαψιλῆ ἔσται τὰ δράγματα· ἢν δὲ αὐχμὸς ἐπιλάβῃ, καὶ διψήσωσιν αἱ ἄρουραι, οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ λιμὸν ἐπακολουθῆσαι τῷ δίψει αὐτῶν. Καὶ ὅτι οὐ μεσοῦντος θέρους, χρὴ ἀροῦν, ἢ οὐκ ἄν τι ὄφελος γένοιτο, εἰκῇ ἐκχυθέντων τῶν σπερμάτων, οὐδὲ ἀμᾶν χλωρὸν ἔτι τὸν στάχυν, ἢ κενὸν εὑρεθήσεσθαι τὸν καρπόν. οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο μαντείας δεῖται, ὡς ἢν μὴ καλύψῃς τὰ σπέρματα, καὶ θεράπων μακέλλην ἔχων ἐπιφορῇ τῆς γῆς αὐτοῖς, καταπτήσονται τὰ ὄρνεα, καὶ προκατέδεται τὴν ἅπασαν τοῦ θέρους ἐλπίδα. τὰ γὰρ τοιαῦτα παραινέσεις μὲν καὶ ὑποθήκας λέγων οὐκ ἄν τις ἁμάρτανοι, μαντικῆς δὲ πάμπολυ ἀποδεῖν μοι δοκεῖ, ἧς τὸ ἔργον, τὰ ἄδηλα, καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς φανερὰ προγινώσκειν, ὥσπερ τὸ τῷ Μήνῳ προειπεῖν, ὅτι ἐν τῷ τοῦ μέλιτος πίθῳ ὁ παῖς ἐστὶν αὐτῷ ἀποπνιγόμενος, καὶ τὸ τοῖς Ἀχαιοῖς προμηνῦσαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὀργῆς τὴν αἰτίαν, καὶ τῷ δεκάτῳ ἔτει ἁλώσεσθαι τὸ Ἴλιον. Ταῦτα γὰρ ἡ μαντική. Ἐπεὶ καὶ τὰ τοιαῦτα εἴ τις αὐτῇ ἀνατιθείη, οὐκ ἂν φθάνοι κἀμὲ μάντιν λέγων, προερῶ γὰρ καὶ προθεσπιῶ, καὶ ἄνευ Κασταλίας, καὶ δάφνης, καὶ τρίποδος Δελφικοῦ, ὅτι ἂν γυμνὸς τοῦ κρύους πορευόμενος ᾖ τις, ὕοντος προσέτι, ἢ χαλαζῶντος τοῦ θεοῦ, ἠπίαλος οὐ μικρὸς ἐπιπεσεῖται τῷ τοιούτῳ, καὶ τὸ ἔτι γε τούτου μαντικώτερον, ὅτι καὶ θέρμη μετὰ ταῦτα, ὡς τὸ εἰκός, ἐπιγενήσεται. Καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν γελοῖον ἂν εἴη μεμνῆσθαι. Ὥστε τὰς μὲν τοιαύτας ἀπολογίας καὶ μαντείας ἄφες· ἐκεῖνο δὲ, ὃ εἴρηκας ἐν ἀρχῇ, ἴσως παραδέχεσθαι ἄξιον, ὡς οὐδὲν ᾔδεις τῶν λεγομένων, ἀλλά τις ἔμπνοια δαιμόνιος ἐνεποίει σοι τὰ μέτρα, οὐ πάνυ οὐδ' ἐκείνη βέβαιος οὖσα. οὐ γὰρ ἂν τὰ μὲν ἐπετέλει τῶν ὑπεσχημένων, τὰ δ' ἀτελῆ ἀπέλιμπανεν.

Reliqua quæ vel de scriptis Hesiodi: vel de vita eius ex Pausania, Plutarcho, Herodoto, Clemente, aliísque afferri poterant, diligenter satis Lilius persecutus est: a quo vitam authoris nostri descriptam huic operi præfigere maluimus, quàm hic idem agere.

HESIO-

HESIODI VITA.

Ex Lilij Gyraldi De Poët. Hist. Dialogo II.

De Homero iam satis. A quo non longè absfuit senex, rusticana agrestique facie, Iamdudum, inquit Piso, Hesiodum nobis affers. Ipsum inquam profectò Hesiodum, quem & aliquo tempore cum Homero floruisse accurati quidam prodidere scriptores, alicubi licet Cicero noster Homerum longè faciat antiquiorem. Vetus certè disceptatio inter Grammaticos, Gellio & Seneca & Pausania testibus, vter ætate præcesserit: qua de re & dialogos duos Ponticus Heraclides scripsit. & Cyrillus libro primo contra Iulianum Cæsarem, Centesimo, inquit, LX & quinto anno post captam Troiam Homerum & Hesiodum fuisse dicunt. & reliqua. Tum paulò pòst subdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quòd Homerus non fuit coætaneus Hesiodi, sed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebræos Azaria & Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Siluio, ante scilicet constitutionem Olympiadum. Quæ cùm dixissem, Nos, inquit Piso, summopere auemus de te audire, quæ tu assidua lectione super hac re annotaueris. Quibus ego: Libenter sic agam, inquam, remque ideo altius aliquanto repetam. Porphyrius enim & plerique alij, Hesiodum Homero iuniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem: quam opinionem sequi videtur Solinus, qui ita scribit: Inter Homerum & Hesiodum Poëtam, qui in auspicijs Olympiadis primæ obijt, centum XXX. anni interfuerunt. Alij eadem Homeri ætate floruisse scriptum reliquere, quam opinionem & Philostratus habuisse videtur, & Velleius non damnandus historicus (tametsi quidam insulsè nullum fuisse Velleium suspicantur) & M. Varro in primo de imaginibus, vt est apud Gellium: Non est, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus & Hesiodus: idque ex epigrammate comprobat, quod in tripode inscriptum fuerat, qui in Helicone Musis positus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, & inter Græca epigrammata, tale est:

Hesiodus posuit Musis Heliconibus istum,
Cùm cantu vicit diuinum in Chalcide Homerum.

Græcum verò si mauultis, hoc est:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ᾽ ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verum vbi in hunc sermonem incidimus, hanc vobis, vtcunque meis

verbis potero, historiam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Symposiacôn attigit; tum in eo, quod septem Sapientum conuiuium inscribitur, copiosè explicauit. Homerus, inquit, & Hesiodus in Oelyci Thessali exequijs & Amphidamantis Chalcidensis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps iudicum fuit sententia: conuersa, inquit, sunt ad huiusmodi interrogationes, & proposuerunt inanes, vt aiunt, quasdam nugas (si modò rectè interpretamur, ὥς φασὶ λέσχας, non ὥς φησι Λέσχης, vt passim legitur: non tamen decerno, conscius & Lesches nomen esse proprium poëtæ Lesbij.) Homerus quidem sic:

Musa mihi referas, quæ non vnquam antè fuere,
Néve futura retro.

Tum verò ex tempore respondit Hesiodus:

Verùm cornipedes quando Iouis ante sepulcbrum
Festinantes propter palmam plaustra terebant?

Ob hoc ferunt Hesiodum maximè omnibus fuisse admirationi, atque tripodis præmium assecutum. Sed Græca, inquit Piso, ipsa carmina audire cupio, durè enim admodum & inconditè ea vertisse videris. Audite ergo ea Græcè, inquam: non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

Μοῦσά μοι ἔννεπ' ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαι μετόπισθεν. Sic verò Hesiodus:
Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porrò ne & hoc vos lateat, judicem inter Homerum & Hesiodum Panidem Chalcidis regem fuisse, res vsque in prouerbium deducta ostendit, Πανίδου ψῆφος, Panidæ suffragium: quod in eos ferri solet, qui ineruditè minusque sapienter iudicant. Pulchrè, inquit Piso, & sanè simul monstrasti, eadem Homerum & Hesiodum ætate fuisse: sed nihil vetat quò minus eadem diligentia reliquam eius poëtæ vitam, ab Atticis vsque literis (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc a nostris hactenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, vt ab hoc incipiam, à castè & pudicè loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἥσιον ᾄδειν. Patria verò illi Cuma: quæ vrbs inter Æolicas numeratur ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascræum fuisse negas? eo enim nomine à Græcis & Latinis vocatur. Rectè tu quidem, inquam: sed si me vos audire volueritis, qua id ratione factum intelligetis. Hesiodi quidem patria Cuma fuit Æolica, vt ab Herodoto, Strabone & Stephano traditum est. Val. quoque Probus, non alium, quàm

quàm Hesiodum intelligere Vergilium autumat illo carmine:

Vltima Cumæi venit iam carminis ætas.

quòd scilicet Hesiodus Cumæus primus ætates ex metallis commentus est; vt liquidò videtur in eo quod ἔργα inscribitur poëmate. Natus ergo Hesiodus Cumæ, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagenæo Critonis filio natus erat, matre verò Pycimede: qui vtique parentes ære alieno oppressi, cùm vnde dissoluerent nomina non haberent, in Ascram Bœotiæ vicum demigrarunt, vbi est puer Hesiodus educatus, atque inde Ascræus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumæi sententia refert, Attellen, Mæona & Dion Cumæos, fratres fuisse, quorum Dius, quem nauticam exercuisse comperi, ob eam quam attulimus causam in Ascram migrauit, vbi (ait) Pycimeden vxorem duxit, ex qua natum ferunt Hesiodum: qui dum paterna armenta puer custodiret, à Musis amatus fuisse perhibetur: quæ illi gustandum laurum dedere: eam enim lauri naturam esse scribit ipsius poëtæ interpres Proclus, & Isaacius Zezes, vt qui eam mandunt, vates fiant: vnde & Lycophron poëta ea causa δαφνηφάγον vatem nominat. Idem & in Cassandra Sophocles, & noster Tibullus agens de Sibylla:

Vera cano, sic vsq; sacras innoxia laurus
Vescar, & æternùm sit mihi virginitas.

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinij symbolum esse prodidit: quare & laurum ipsam veteres μαντικὸν φυτὸν appellauere, hoc est, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

Venturi præscia laurus.

Eadem ratione Apollini sacra dicitur, qui vaticinij Deus à gentibus est creditus. Quin & huius arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (vtinam non & hoc nostro tempore) prædicebant: quod & philosophus Porphyrius credidit. Si enim magno strepitu in igne crepuissent, felicitatem significabant: si siluissent, vnde & tacita laurus est dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus vbi bona signa dedit gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet extincto laurus adusta foco.

Lauri insuper folia si noctu puluino subiecta fuerint, somniorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem Daphnen prodit Eustathius, à δα particula intentiua, & φωνέω verbo, quod voco & cano significat, quòd laurus in igne posita crepet & sonet: vnde fortasse & ipsi nos Latini Laurum deduximus, à λα, vt δα particula intentiua,

& vro, vt ſi non voce, at ſignificatu conueniat. Si plura verò de lauro diſcere cupitis, præter ea quæ à noſtris traduntur, legite Parthenij librum ἐρωτικῶν, & Conſtantini librum XI. de re ruſtica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed iam à Lauro ad Heſiodum reuertar, qui lauro guſtata, hauſtaque Hippocrenes vnda, repentè poëta prodiuit: id cum alij, tum ipſe de ſe in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, vt Heſiodum putet voluiſſe, quæ ſui ingenij & artis eſſet fœtura in deas referre, vt ſe Muſis gratum teſtaretur: vt ſi quis ærariam calleat, Vulcano tamen ſua aſſignet opera. Sed hac de re plura apud ipſum Maximum legetis. Delectatum quidem peregrinationibus Heſiodum legimus, ſicuti & Homerum: quam rem tamen in ſomnium quidam retulere. alij, quòd qui peregrè proficiſcuntur facilius prudentiam cæteraſque virtutes comparare exiſtimantur, quòd mores ſcilicet hominum multorum videant. Vxorem quoque duxiſſe proditum eſt Ctemenen Phyſigei filiam, & ex ea Steſichorum poëtam natum. Alij non vxorem fuiſſe, & ob hanc ipſum Heſiodum occiſum: nam cùm de ſe ſcitatum oraculum Delphos iuiſſet, eique reſponſum foret, vt Nemeæi Iouis templum vitaret, quòd ibi eſſet vitæ finem habiturus, cumque ea cauſa Nemeam Pelòponneſi fugeret, forte in Oeneonem Locridis peruenit, vbi Nemeæi Iouis templum fuerat, vt ſcribit Thucydides, quo in loco incautus ab Amphiphane & Ganetore Phyſigei liberis interemptus eſt, quod ab eo vitiatam ſororem Ctemenen crederent. Cadauer ab ijs in pelagus proiectum eſt: id quod cùm occultè feciſſent, ab Heſiodi cane facinus eſt proditum, vt ſcribit Plutarchus. Alicubi tamen non Phyſigei filij, ſed Ganyctoris Naucletij dicti ſunt, vt in illo eſt cui titulus, Quænam animalia prudentiora, terreſtriáne an aquatilia. Pauſanias quoque in Bœoticis Heſiodi interitum ita recitat: Filij, inquit, Ganyctoris Ctimenus & Antiphus, in Molycrian ex Naupacto fugerunt ob Heſiodi necem, vbi in Neptunum impij exiſtimati ſunt, de illiſque eſt facta quæſtio. & cætera quæ ille proſequitur. Mortis Heſiodi cauſam Plutarchus ſic in Dioclis conuiuio explicat. Cum Mileſio, inquit, comite & Troilo puero Heſiodus apud quendam hoſpitatus eſt: noctu Mileſius hoſpitis filiam vitiauit: rei conſcium Heſiodum rati puellæ fratres; illum inter paſcua cum puero occiderunt, & cadauer in mare proiecerunt, pueri verò corpus in littore reliquerunt, à quo & loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate à Delphinis cadauer ad littus delatum, vbi tum fortè Neptunalia celebrabantur. Id ſcelus vbi incolæ intellexerunt, interfectorum domos

diruerunt,

diruerunt; viuos ipſos, qui facinus admiſerant, aquis ſuffocarunt. Alij poſt diem tertium à Delphine in littus cadauer deuectum tradunt. Recognita, occiſores nauigatione ſibi conſulere volentes, vi coortæ tempeſtatis ad vnum omnes deprehenſi, naufragio perijſſe dicuntur. Poſt hæc Heſiodi corpus in Nemea Locridis ſepultum perhibetur, qua de re extat Alcæi poëtæ carmen. Dein verò oraculo monente eius oſſa exportata ab Orchomenijs; & in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Tum Picus puer: Cur non & hos Latinè, vt alios verſus nobis exprimis? Vt, inquam, noſter Piſo hos ipſe conuertat, & ego interea ad memoriam cætera reuocem. Et Piſo: Faciam equidem, inquit, vtcunque potero: & non diu cunctatus, ſic cœpit:

Fertilis Aſcra quidem patria eſt: verùm morientis
Pugnaces Minyæ condita membra tenent
Heſiodi, cuius ſupra omnes plurima laus eſt,
Spectatosq́; viros iudicio ſophiæ.

Quos cùm Piſo recitaſſet, mirum eſt quanto ſit rubore ſuffuſus. quod animaduertens ego, cauſamq́ue intelligens, ſtatim ſubdidi: Legimus & Græcum alterum Pindari, quod ita noſter Cœlius Latinè vertit:

Salue cui pubes, tumulusq́; bis obtigit vnus,
Tu ſapis Heſiode, quantum homini ſapere eſt.

Sed & Aldus ita prius:

Heſiode ante alios ſophia præſtantior omnes,
Salue bis quondam qui puer atque ſenex.

Græcum Pindari ſi vultis, ſic habet:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ᾽, ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verùm iam tempus eſt, inquam, vt quæ ab Heſiodo ſcripta ſint, commemoremus, ſi tamen prius illud vnum, quod in Græcis commentarijs repperi, attulero, ſuper ea in ἔργοις verba, *μήτ᾽ ἐμὸς υἱός.* Filius, aiunt, Heſiodi Mnaſeas eſt. Philochorus vero Steſichorum dixit ex Clymene: ego tamen legendum puto Ctemenem, vt iam oſtendi. alij tamen ex Archiepe: quo fit vt eos mirer, qui ſcribunt, Heſiodum præter Steſichorum & filiam habuiſſe Mnaſean nomine, quam Archiepen vocant alij. Porrò ſexdecim Heſiodi legitima feruntur volumina: in primiſque Theogonia à philoſopho Zenone inter

ter alios interpretata. deinde ἔργα καὶ ἡμέραι, id est, opera & dies, in quo opere de re rustica præcepta tradit ad Persen fratrem, quem & ipsum poëtam aliqui scribunt. Sunt & qui putent ἠοίας μεγάλας, sic vocata carmina, Hesiodi esse, vt Eunapius Græcus historicus, & in Bœoticis Pausanias, quo loco & alia Hesiodi opera commemorat, de quibus iam antè planè meminimus. Post hæc Astronomica scripsit, tum Hypothecas, quas tamen Fab. Quintilianus ex Aristophanis Grammatici sententia Hesiodi esse negauit: at verò Aristoteles & Grammatici nonnulli, vt Hesiodi legitimum opus in medium afferunt. Scripsit item Heroum & Heroidum genealogias: ad hæc & de mulieribus: quo in opere heroidas multas induxit virorum fortium nuptias, vt ait Seruius, optasse. Dion vero Chrysostomus ex Alexandri Macedonis sententia Hesiodum ea causa de mulieribus scripsisse dixit, quòd Homero concederet, qui de heroibus antè scripsisset. & quidem Lucianus ait Hesiodum mulierum virtutes concinuisse. Tradit Pausanias Hesiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina scripsisse: Scribit Nicocles, quod & in Pindarum Grammatici notant, Hesiodum primum ῥαψῳδῆσαι, hoc est, per rhapsodias carmina cecinisse. At verò Hesiodus ipse, se cum Homero, in Delo, in Apollinem huiusmodi versus primùm concinuisse prodidit, dum sic cecinit, vt pridie diximus:

In Delo tum primùm ego, Mæonidesq́; poëta
Lusimus, inq́; nouis carmen cantauimus hymnis
Auricomum Phœbum, quem Latona edidit alma.

Sed videte, rogo, quàm ille dulcius suauiusque sua lingua:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Scripsit item Hesiodus Pelei & Thetidis Epithalamium, sicuti priore sermone retulimus. Scripsit & de Dactylis Idæis. Item Epicedium in Batrachum amicum, & quod adhuc legitur poëma inscriptum Herculis scutum: quod tamen Aristophanes Grammaticus non Hesiodi esse suspicatus est, sed cuiuspiam alterius, qui Homericum sit imitatus. Megacles autem Atheniensis, & Apollonius Rhodius, Stesichorusque, ipsius Hesiodi legitimum carmen esse censuere. Scripsit item de medicina. qua de re Plutarchus in symposio Dioclis: Hesiodus, inquit, in medicina plurimùm valuit, quod manifestè apparet cùm de victus ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de fœminis, de temporum connexione, deque infantium statu disserit. & hæc quidem Cleodemus medicus apud

Plutar-

Plutarchum. Sunt & qui Hesiodum de herbis scripsisse tradant, quod ex Plinio colligitur. Nec desunt qui Hesiodum scribant autorem eorum apologorum qui Æsopi dicuntur. Quæ ego cùm dixissem, Vide, inquit Piso, quàm paucis carminibus M. Manilius in secundo astronomicôn ista ferè omnia Hesiodi opera complectatur. Nam cùm Homerum laudasset, mox ita de Hesiodo subiunxit:

——— Sed proximus illi
Hesiodus memorat diuos diuûmq; parentes,
Et chaos enixum terras, orbemq; sub illo
Infantem, & primum titubantia sidera corpus,
Titanas iuuisse senis cunabula magni,
Et sub fratre viri nomen, sine fratre parentis,
Atque iterum patris nascentem corpore Bacchum,
Omniaq; immenso volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultusq; rogauit,
Militiamq; soli, quòd colles Bacchus amaret,
Quòd fœcunda Ceres campos, quòd Pallas vtrunq;,
Atq; arbusta vagis essent quòd adultera pomis,
Syluarumq; deos sacrataq; numina nymphas,
Pacis opus, magnos natura condit in vsus.

Cùm recitasset hos versus Piso, Si velim, inquam ego, quæcunque omnia de Hesiodo legi vobis in præsentia recensere, in longum nimis noster sermo procederet: quædam tamen haud indigna relatu nequaquam præteribo. Scribit in primis Dialogum Lucianus, qui Hesiodus inscribitur, in quo Hesiodum ipsum de se multa narrantem inducit, eumque ipse, vt solet, irridet. Sunt & inter Græca epigrammata, in Hesiodum multa. Extat & apud Græcos prouerbium, de ijs qui supersenescunt, Hesiodia senectus: de quo & Pindari distichon legitur, quod antè ab Aldo & Cælio nostro interpretatum attulimus. Pythagoram scribit philosophus Hieronymus, cùm ad inferos descendisset, Hesiodi animam vidisse ad columnam æream suspensam, astrictamque adeò, vt stridere videretur, & cum ea Homeri quoque animam serpentibus vndique incinctam, ea videlicet solummodò causa, quod de deis falsa suis carminib. confinxissent. qua re factum puto, vt Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui est inscriptus, Allegoriæ in ijs quæ de deis ab Homero dicuntur, & responsiones in eius calumniatores. Videri enim, inquit, posset Homerus, Salmoneus vel Tantalus, immoderatam atque intemperatam linguam habens, si quæ de deis cecinit, sub alia significatione non intelligerentur. & hoc quidem de

Homero

Homero Heraclides, quod & de alijs poëtis bonis, vt hesterna die diximus, intelligi potest. Sed tametsi excellentis ac propè diuini ingenij fuerit Hesiodus, non tamen ideò obtrectatoribus illum caruisse accepimus: siquidem iniquas aduersus eum controuersias exercuisse Cercopem legimus: in tantum excellentissimus quisque aliquo est detractore vexatus. Homerus quidem, vt Zoilum mittam, à Siagro poëta lacessitus, Pindarus ab Amphimane Coo, Simonides à Timocreonte. Nec Vergilio Horatióque nostris, defuere Parones, Mæuij, Bauij atque Suffeni, alijque de quibus in nostris his sermonibus sparsim, vt feret locus, plura dicemus. Sed & hoc Homeromastigôn genus nostro hoc tempore non minus, quàm pridem, viget. Plures quidem nunc Critici & Zoili quam versificatores & poëtæ. At de Hesiodo iam satis.

ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΛΟΥ
ΕΚ ΤΩΝ ΣΟΥΙΔΑ.

ΠΡΟΚΛΟΣ ὁ Λύκιος, μαθητὴς Συριανοῦ, ἀκουστὴς δὲ καὶ Πλουτάρχου τοῦ Νεστορίου τοῦ φιλοσόφου, καὶ αὐτὸς φιλόσοφος Πλατωνικός. Οὗτος προέστη τῆς ἐν Ἀθήναις φιλοσόφου σχολῆς, καὶ αὐτοῦ μαθητὴς καὶ διάδοχος χρηματίζει Μαρῖνος ὁ Νεαπολίτης. Ἔγραψε πάνυ πολλὰ φιλόσοφά τε καὶ γραμματικά. Ὑπόμνημα εἰς ὅλον τὸν Ὅμηρον, ὑπόμνημα εἰς τὰ Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέρας, περὶ χρηστομαθίας βιβλία γ', περὶ ἀγωγῆς ϛ', εἰς τὴν πολιτείαν Πλάτωνος βιβλία δ', εἰς τὴν Ὀρφέως θεολογίαν, συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου, καὶ Πλάτωνος, περὶ τὰ λόγια βιβλία ι, περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ θεῶν, ἐπιχειρήματα κατὰ Χριστιανῶν ιη. Οὗτός ἐστι Πρόκλος ὁ δεύτερος μετὰ Πορφύριον κατὰ Χριστιανῶν τὴν μιαρὰν καὶ ἀφύβριστον γλῶσσαν κινήσας, πρὸς ὃν ἔγραψεν Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Φιλόπονος, πάνυ θαυμασίως ὑπαντήσας κατὰ τῶν ιη ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ, καὶ δείξας αὐτὸν κἀν τοῖς Ἑλληνικοῖς, ἐφ' οἷς μέγα ἐφρόνει, ἀμαθῆ καὶ ἀνόητον. Ἔγραψε Πρόκλος μητρῳακὴν βίβλον, ἣν εἴ τις μετὰ χεῖρας λάβοι, ὄψεται ὡς οὐκ ἄνευ θείας κατακωχῆς τὴν περὶ τὴν θεὸν θεολογίαν ἐξέθετο ἅπασαν. ὥστε μηκέτι θρυλεῖν τὴν ἄκουσιν ἐκ τῶν ἀπεμφαινόντων θρήνων.

ἘΚ ΤΟΥ ἈΜΜΩΝΙΟΥ ΤΟΥ ἙΡΜΕΙΟΥ εἰς τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους περὶ ἑρμηνείας ὑπομνήματος, ΠΕΡΙ ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εἰ δέ τι καὶ ἡμεῖς δυνηθείημεν εἰσενεγκεῖν περὶ τὴν τοῦ βιβλίου σαφήνειαν, ἀπομνημονεύσαντες τῶν ἐξηγήσεων τοῦ θείου ἡμῶν διδασκάλου Πρόκλου τοῦ Πλατωνικοῦ διαδόχου, τοῦ εἰς ἄκρον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τήν τε ἐξηγητικὴν τῶν δοκούντων τοῖς παλαιοῖς δύναμιν, καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς φύσεως τῶν ὄντων κρίσιν ἀσκήσαντος, πολλὴν ἂν τῷ λογίῳ θεῷ χάριν ὁμολογήσαιμεν.

Ex Nicolai Gerbelij præfatione Chilialibus Tzetzis præfixa.

MICHAELIS *Tzetzis & Eudociæ filius fuit Iohannes Tzetzes hic noster, qui auum habuit paternum Iohannem Tzetzen, literarũ quidem rudem, sed eruditorum hominum amatorem. Auus eius maternus genere fuit Græcus, auia materna Abasgis, siue Ibera. Itaque Tzetzes à paterno maternoq́ auo Græcam originem, à materna auia Abasgicam traxit. Porrò cùm adoleuisset, Michaël pater domi suæ saluberrimis præceptis filium erudiuit. Inter quæ sedulò ei inculcare solebat ista, vt contemneret opes, nihili faceret potentiam, minimè cupidus esset præeminentiæ, vel vt ipse ait,* τῆς προεδρείας. *Quam patris minimè contemnendam doctrinam nusquàm non maximis laudibus gratißimus filius extollit. Agedum quindecim natus annos Iohannes Tzetzes, clarißimis præceptoribus traditur: à quibus non tantùm artium illum orbem, &* ἐγκυκλοπαιδείαν, *sed etiam Hebræam Syramq́ linguam edidicit. Vnde & loco quodam Tzetzes se Syrum & Ismaëliten appellat. In liberalibus illis disciplinis adeò profecit, vt Rhetoricen & Geometrian, & quicquid ad totam philosophiam pertinet, perfectißimè calluerit. In historia sacra, Barbara, Græca & Romana quantus fuerit, hic liber satis abunde declarabit. Præter hunc scripsit ad Augustam in Homeri poëma* ἐξήγησιν, μετάφρασιν ἡμαξομένας στίχους *continentem. Deinde & in Hesiodi Opera atque Dies commentariolum, qui Venetijs excusus vna cum Procli & Moschopuli Scholijs circumfertur. In Theogoniam & Aspida quæ condidit, tua cura, ni fallor, in studiosorum manus deuenere. Cæterùm ad nomen quod attinet, variè hoc pronunciatum inuenio à recentioribus. Politianus, Parrhasius, Crinitus, Lilius paßim ipsum Zezen vocant: Volateranus Zezium: Theodorus Gaza, & noster Aldus Cecum. Veruntamen ipse author sese nusquam aliter, quàm Tzetzen nominat, apparetq́ mirificè eum hoc cognomine fuisse oblectatum. Nam quandoque etiam ad tædium ingeminat hoc nomen: ita scripsit Tzetzes, sic sentit Tzetzes, non omnium meminisse potest Tzetzes: atque eius generis prope infinita. Quin etiam loco quodam ex professo hanc syllabam* Tz *explicat, adijci solitam quibusdam dictionibus: veluti* XIII. *in dictione* προσθηκῆτζα *pro* προσθήκη. *Lilius noster planè barbarum vocabulum esse refert. Ego Tzetzen ea voce tanquam noua, faceta, & festiua delectatum crediderim. Sed de nomine satis multa. Fratrem habuit Iohannes Tzetzes incomparabili præditum memoria & eruditione: cuius in commentarijs in Hesiodi Opera, quorum paulo anteà meminimus, mentionem facit his verbis:* Περὶ δὲ τῆς ποιητῶν διαιρέσεως, καὶ πρώην μὲν μοι ἐξείργασαι μικρὸν συγγραμμάτιον αὐτοσχεδίοις συντεθειμένον ἰάμβοις. Καὶ τῷ ἐμῷ δὲ ἀδελφῷ ἐκπεπόνηται κάλλιστά τε καὶ φιλοτιμότατα περὶ τούτου ἐν τῇ τοῦ Λυκόφρονος ἐξηγήσει. ὅμως καὶ πάλιν

δ	τα

τὰ καιριώτατα τούτων ἀναληπτέον, καὶ διὰ βραχέων λεκτέον μοι. Hoc est: *De poëtarum diuisione, memini me etiam antea iambis ex tempore compositis opusculum contexuisse. quin etiam & frater meus in Lycophronis expositione, de eàdem re elegantissimè diligentissimeq́ scripsit. Attamen quæ huic instituto opportuna videbuntur, ea repetita quàm potero breuissimè dicam.* Locus hic exstat statim in initio commentariorum Lycophronis, vbi de poëtis poëtarumq́ nominibus latissimè disserit. Quæ commentaria, quo pacto furtim à quodam surrepta, & tandem à Tzetzis discipulis inuenta fuerint, chiliade octaua Tzetzes noster prosequitur.

& paulo pòst.

Nunc quo tempore hi duo nobilissimi fratres vixerint, quanquam non omnino certus sim, coniecturam tamen meam non grauatim cum studiosis communicabo. Quòd si quis emendato quopiam chronico adiutus, certiora inuenerit, eius sententiam nonnulla cum gratia recipiemus. Constantinus Ducas post Isaacium Comnenum Orientis imperium obtinebat, anno à Christo nato M L X V I. Huic paulo posteà, vt pote anno redempti orbis M L X X V I. Michaël filius, Parapinaceus ex causa cognominatus, successit. Horum temporibus Michael Psellus, vir in Philosophia & omni doctrinarum genere summus, floruisse dicitur; qui vigiliarum suarum nonnulla opera Constantino patri dedicauit. Anno pòst hunc Psellum centesimo, Iohannes Tzetzes se historicas has epistolas scripsisse refert: anno videlicet, si rem rectè supputauerimus, M C L X X V I. A quo ad hanc nostram ætatem, anni C C C L X X. intercessère.

ΔΑΝΙΗ-

ΔΑΝΙΗΛΟΣ ΤΟΥ ΕΙΝΣΙΟΥ
ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΠΑΝΔΩΡΑΝ ΗΣΙΟΔΟΥ.

ΑΘΑΝΑΤΩΝ βασίλειαν ἀείδομεν, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Νόσφιν ἀεὶ κρατέουσαν· ἐπεὶ καὶ ἀπείρονα γαῖαν
Πλαζόμενοι λιπόμεσθα θεῶν, ἀεσίφρονι θυμῷ.
Ἀρξάμενοι, ὡς πρῶτα φερέσβια δῶρα καλύψας
Ἰαπετιονίδαο χολωσάμενος διὰ βουλὰς
Ζεὺς κρατερὸς γλυκύπικρον ἐπήγαγε πῆμα βροτοῖσι.
Ἵλαθι πασιμέλουσα, πανόλβιε, πότνια θεάων,
Εὐφροσύνης δότειρα, καὶ ἀλύπητον ἰόντι.
Ὥς ποτε γῆ τελάουσα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Ἀμφιταλαντεύων, καὶ ἑλισσόμενος περὶ γαῖαν
Τείρεσιν ἐστεφάνωτο, καὶ ἠελίου γλυκὺ φέγγος
Αὐτοκασιγνήτης ἐξῆψατο κύκλα σελήνης,
Ἤδη χθὼν νιφάδεσσι καλυψαμένη Διὸς ὄμβροις
Ἀνθρώπων τέκε φῦλα, καὶ εὐρυπόρους διὰ κόλπους
Ἔθνεα βοτρυδὸν χρυσέων ἀνέτελλε λαῶν.
Χρυσῶν μὲν πρώτιστα καὶ ἀργυρέων γένος ἀνδρῶν
Μήτηρ τίκτετο γαῖα, θεοῖς πάντεσσι μεμηλός,
Ἐκτὸς ἀλιτροσύνης λυσσώδεος, ἐκτὸς ἀνάγκης.
Τοῖσι βίον πόρε δένδρεα, καὶ ἡ προτέρη τέκε μήτηρ
Πήχεας ἀμπελάσασα, φίλα μαιῶσα τὰ τέκνα,
Πάντα χαριζομένη· δεινὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
Οὐδὲ βίον μερόπεσσιν ἀποπρόθεν ἄρμενα πάντα
Νῆες ἀγίνεσκον, Βορέω πνείοντος ἀπειλὴν
Λαίφεσι πεπταμένοισιν ἀνὰ μέγα κῦμα θέουσαι.

Τοὶ δὲ θεοὶ μεγάροισι μεμιγμένοι εἶδαρ ἔδουσι,
Πάντοθεν εὐρύστερνον ἀνεστεφανῶντο κατ' αὐλήν.
Ζεὺς δ' ὅτε δὴ χείρεσσι καὶ εὐρέϊ καρτὶ πεποιθὼς
Ὃν γενέτην κρατερῇσιν ἀλυκτοπέδῃσι πελάσσας
Οὐρανόθεν βιόωντα κατήγαγεν, ἐκ δὲ διώξας
Ἰαπετὸν δολόεντα, νέκης ἐπεβήσατο πάσης,
Δὴ τότε χάλκειον γένος, ἄθεσμον, οὐκέτ' ἀνεκτὸν
Ἀθανάτοισι θεοῖσι καὶ παγχθόνιον τέκε γαῖα,
Ἄρει πεφρικὸς, καὶ ἀναιδείῃσι νόοιο
Ὕστερα θεσμὰ θεῶν τελέσαν κενεόφρονι ὁρμῇ.
Τοὺς δὲ ῥέα λείπεσκον ὅσοι κατεστῆρες ἀλύμπου
Ἀνδράσιν ὠκυμόροισι πάλαι μίγνυντο κατ' αἶαν.
Οἱ δὲ μὲν οἰωθέντες ἀεικίστοισι δὲ μόχθοις
Καὶ θανάτων συμφορῆς ἀεθλώθησαν ἀνάγκης·
Δῶρα δὲ πάντα θεῶν μινύθουσι· Ζεὺς δ' ἄφθιτα εἰδὼς
Κρύψατο πῦρ, πενίης ἄκος ἄμμορον, ἕρμα βίοιο,
Σύμφορον εὐπορίης. Τὸ μὲν αὐτίκα μέρμερος υἱὸς
Ἰαπετοῦ κοίλοισιν ἐνὶ νάρθηξι καλύψας
Ζῆνα λαθὼν κλέπτεσκε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Οὐδ' ὄπιν ἀθανάτων πεφυλαγμένος, οὐδ' ἄγε μοίρην,
Εὐρυβίης Κρονίωνος ἐὰς ἤθεσσιν ἀλύξας,
Νήπιος· ἦ μάλα μέλλεν ἀτειρέας, πολλέα δεσμοὺς
Λειπέμεν ἀνθρώποισι, καὶ αὐτὸς πήματα λοχέεσθαι.
Ἀλλ' ὅτε δὴ γίνωσκε κατὰ φρένας οἶδον ἐΐσας
Ζεὺς ἀπαφισκόμενος, καὶ ἀμερσάμενος φλογὸς αὐγῆς,
Δεινὰ λίην κεχόλωτο, καὶ ὀασόμενος κατὰ θυμὸν
Ἀργαλέας ὀδύνας (αἳ ὤφελον οὐδὲ γενέσθαι
Ἀμφί τε γυῖα πονεῦσι, καὶ ἀλγυνέουσι τάλαντα θαλάσσης)

Παρθένον αἰδοίην δερῆς ἐπλάσατο γαίης,
Παρθένον αἰολόμορφον, ἄτερ φιλότητος ἀνάγκης,
Παρθένον, ἣν χθὼν πᾶσα καὶ ὑδατόεντες ἔπαυλοι
Ὅσσα τε γῆ κοίλῃσιν ὑπὸ ῥίζῃσι κέκευθε,
Τῇ ἐπιτέτραπται φῦλα μυρία, καὶ μέγας ὄλβος.
Ἔνθα σε τὸ πρῶτον πυρόεις Ἥφαιστος ἔτευξε,
Πᾶν δ' ἐπιβέβλησαι ὅσσων μερόπεσσιν ὄνειαρ,
Πάντα θεῶν λάχες ὄλβον, ἴη γεγαυῖά περ αὐτή.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα πολύλλιτε, μῆτερ ἐάων,
Μῆτερ ἀπημονίης. τίνα σοὶ τίνα μῦθον ἀνάψω;
Πῶς δέ σε κικλήσκων, σέθεν ἱλέω ἀντιβολήσω;

Χαῖρε θεῶν κρείσσα, θεῶν θεὸς αὐτὴ ἐοῦσα,
Δημήτηρ μὲν ἐοῦσα, καὶ εὐρύστερνος Ἀθήνη,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, καὶ ἐνὶ πολέμοισιν Ἀθήνη,
Ἐν δὲ πόθοις Κυθέρεια καὶ Ἵμερος· ἦ μάλα κεῖνος
Ὄλβιος, ᾧ τιμὴ λευκώπιδος εἵνεκα κούρης
Ἤπιος ἦσθα θεός, καὶ ἐπέβλεπες ὄμματι λευκῷ,
Ἐκ δ' ἔβαλες πενίην θυμοφθόρον· ἐσθλά τε πολλά,
Χρύσεά θ' ἱμερόεντος ἐπήγαγες ἕδνα γάμοιο,
Ἐν δ' ἔρον, ἐν δ' ὀάρους τε, καὶ ἡδέα Κύπριδος ἔργα.
Τῶν ἅμα γὰρ πάντων πάλαι ἔμμορες ἐξέτι κείνου,
Ὁππότε δὴ τὸ πρῶτον ἐνὶ μερόπεσσι φάνηθα
Ζηνὶ χαριζομένη· πρώτην δέ σε φαντὶ γυναῖκα.
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς ὥρασσα, χάριν στίλβουσα καὶ αἰδῶ.

Τῶ καὶ ἐγώ τοι πρῶτον, ἔτι χνόον ἀβρὸν ἀέξων
Ἥβης χρύσεον ἄνθος, ἔτι νέος, οὐδὲ βολάων
Νῆις ἐὼν πάμπαν περὶ Κύπριδος, οὐδὲ πόθοιο,

Εὐσεπίης σπονδῇ μαλακὸν γάνος· ἵλαθι πότνια
Ἵλαθι· δὸς δ' ἡμῖν γλυκερῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Χαῖρε πάλιν τρίλλιστε, θεῶν ἐπιειμένη ἀλκὴν,
Ἀλκὴν μὲν πάντων τε θεῶν, πασῶν τε θεαινῶν,
Εἰρήνης ὀχετηγὲ, καὶ ἰθύντειρα κυδοιμοῦ,
Ἐλπίδος ἡγήτειρα· τίς ἄν σοι καρτί μάχοιτο,
Ἢ πολυωνυμίῃσι θεῶν οἳ Ὄλυμπον ἔχουσι;
Δήμητερ μέγα χαῖρε, καὶ Ἀμφιτρίτη ἄνασσα,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, Ἀμφιτρίτη κατὰ πόντον.
Τῷ καὶ ὅσοι σπεύδουσιν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
Ὅσσοι ἐπ' ἀσσυτέρῃσι πέδον κεύθουσι μακέλλῃς,
Ὅσσοι ἀμησάμενοι πολυγηθέα καρπὸν ἀρούρης
Ἐκτελέα, βρίθοντα, περισφίγγουσιν ἀμάλλαις,
Σὸν πρῶτόν τε μέσον τε καὶ ὑστάτιον περὶ βωμὸν
Αἰὲν ἑλίσσονται, καὶ ἑλισσόμενοι ποτὶ δῶμα
Παμπληθές τι φέρουσι καὶ οὐ φατόν. Ἵλαθι πότνια,
Ἵλαθι· μὴ δή τοί τις ἐμοὶ φίλος ἢ ἀπὸ θυμοῦ.
Νόσφι σέθεν γὰρ ἄνασσα, μάτην φυτοεργὸς ἀλωεὺς
Τετράγυον κατὰ νειὸν, ὁμῶς δοῦλός τε καὶ αὐτὸς
Ὦλκα πέρι μογέοντε, κατατρίβουσιν ἄροτρον.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν.
Ἔξετι γὰρ κείνου ὁπότε Νέμεσίς τε καὶ Αἰδὼς,
Αἰδώς τε Νέμεσίς τε, θεῶν ἀριδείκετα τέκνα,
Ὑστάτω ἀθανάτων λιπέτην χθόνα, καὶ μόθον ἀνδρῶν,
Νόσφι σαοφροσύνης, σὺ δέ τοι τέλος ἐστὶν ἁπάντων.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς· πολλὰ καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις,
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, οὖθαρ ἀρούρης,

Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ σταχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφότερον σταχύεσσι καὶ ἄνθεσιν· ὅσσά τε γαῖα
Εἰαρινοῦ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἔερση,
Πηδάλιον δ' ἑτέρηφι· τόθεν σέθεν ἀμφὶ θεαίνη
Δεινὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν,
Ἤτοι γὰρ διακτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημαινέειν ἠγορόωντο· σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα· Τύχην δέ σε φασὶ καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.
Πλώτῃ δ' ἀπέρχουσα κατ' ἄστατον οἶδμα θαλάσσης
Ἱστία τ' ἐκπετάσασα, περιπλωομένοισιν ἔοικας.
Ναυτιλίη τοι πάμπαν ἐπιδίαδεν, ὃς δὲ πόροιο
Νῆα θοὴν ἐπὶ πόντον ἐλαύνεται ἀμφὶ, καὶ ὄλβου,
Σοὶ ἀνὰ χεῖρα τίταινε· Σὺ δὲ μεδέουσα κατέστης
Ἐμπορίης πόντοιο, καὶ εὐφορίης κατὰ γαῖαν.
Χαῖρέ μοι Ἀνταίη μεγαλώνυμε, μῆτερ ἀνάγκης
Ἥδε Διὸς μεγάλοιο· σὺ γὰρ Τιτῆσι μέτεσχες
Πλουτὸς ἐπικρατέουσι, παρὰ προτέροισι θεοῖσι,
Ῥείη πλουτοδότειρα· μόνη δ' Ἀΐδαο θεάων
Ὧν πάρος ἔλλαχες αἶσαν ἔτ' ἔμπεδα ταῦτα φυλάσσεις.
Μουνογενὴς Ἑκάτη, δεινὴ κλωστῆρος ἄνασσα,
Γαίης κοιρανέουσα, καὶ ἰθύνουσα θάλασσαν.
Χαῖρε Διὸς δέσποινα, Ποσειδάωνος ἑταίρα.
Χαῖρε πάλιν κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Ἄρτεμι θηρήτειρα, καὶ Εὐνομίη, καὶ Ἄπολλον,
Ἄρτεμις ἐν βήσσῃσι, καὶ ἐν νήσοισιν Ἀπόλλων,
Εὐνομίη δ' ἀγορῇσι. Σὺ δὲ στονόεντας ὀϊστοὺς
Ἢ λύκου ἢ χλαίνου κατεναντίον ἐς σκοπὸν ἕλκεις

Οὔτε

Οὔτε παρέσφηλές γε, καὶ εἰ μάλα τηλόθεν ἐστὶ
Ἰθὺ τιτυσκόμενος· τύχε δ' ἢ μάλα καίριον αὐτῆς
Ὗς μεγάλη βληθεῖσα, καὶ ἀσπαίρουσα ποδοῖιν
Ὑστάτιον θανάτοιο μέλος κρυόεντος ἀείδει.
Καί σέ τις ἡγεμόνην γλυκερῆς αἰτούμενος ἄγρης
Καὶ ἐλάφων περίπιπτε, καὶ ἐν νιφάδεσσι λαγωὸν
Ὦρσεν ὑπ' ἐκ κοιτέων, γλυκερὴν σκυλάκεσσιν ἀγῶνα.
Τοῖς δὲ μέγ' εὔφρηνεν κραδίην, μάλα δ' ἀμφὶ πονεῦσιν
Ἴχνιον ἔνθα καὶ ἔνθα διωκόμενοι· περὶ δ' εὐνὴν
Πολλὰ περισκαίρουσιν, ἀεὶ δ' ἐλελίσεται οὐρὴ,
Ἄγγελος εὐφροσύνης θελξίφρονος, εἴκελος αὐδῇ,
Μείλιον ἀγρώσσουσι, μέγα σπεύδουσιν ἄγαλμα.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, θεῶν πέρι μῆτιν ἔχουσα,
Κηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον
Εὐσεβέων παίδεσσι· νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκεις.
Σοὶ δ' ἅμα γεινομένῃ νόσοι αἰόλαι, ὀξύ τι πῆμα,
Ἴκελαι ὀρνίθεσσιν ἢ ὀρνυμένῃσι μελίσσῃς
Ἀνδράμεον βίον εὐθὺ διέδραμον, οὐδέ τις ἔσχε
Ἀθανάτων, σέο νόσφι, Διὸς βουλῆσιν, ἀρήγειν,
Οὐδὲ παραιτεῖται στυγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην,
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῇσίν σ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον, αἵτε λέγουσι
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθουσαι ἀνεφεῖναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.
Χαῖρε πάλιν κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Εὐνομίη τε Θέμις τε· σὺ γὰρ κραδέουσα δικάσου
Ἢ κυάμοις λευκοῖσι τὸν, ἢ ψήφοισι καθίζεις,
Ξείνοις ἰθύνοντα δίκας καὶ ἐπίφρονι λαῷ.

Κλήρων

Κλήρων γὰρ μεδέουσα σὺ τὸν μέγαν ὄλβον ἀφαιρεῖς,
Τῷ δὲ πάλιν πόρες ἄλλον· ἐπεὶ βασιληΐδες ἀρχαὶ
Σκῆπτρά τε τοῖς μεγάλων λίην εὔχεται ἔθνος ἀνάκτων
Παίγματα σοὶ τελέθουσι· σὺ δὲ στέφανόν τε καὶ εὖχος
Τῷ μὲν ἀΐστωσας· τῷ δ' αὖ πολὺ μεῖζον ἔθηκας.
Χαῖρε μέγα κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν,
Ὑστάτιόν μοι χαῖρε, καὶ Εἰνσιάδαο μενοινὴν
Γρωνιάδην τ' ἐρίηρα, φίλον ζυγὸς αἰὲν ἐόντε,
Ἣ θέμις ἐστίν, ἄνασσα, τύχης ἐπίβησον ἀρίστης.

ΔΑΝΙΗΛΟΣ ΤΟΥ ΕΙΝΣΙΟΥ
Εἰς Ἡσίοδον.

ΔΑΦΝΟΦΑΓΟΣ, γλυκύθυμος, ἀνὴρ φιλουρανίδης,
Γῆς ἀρότης θεῖος δείκνυεν Ἡσίοδος,
Πιερίδων γείτων πολυώνυμος. ὢ πόποι, ὦ Ζεῦ,
Ἦ γλαφυρῶς ταύτης ὤνατο γειτονίης.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
Αἱ σελίδες θείου ἔννεπον Ἡσιόδου.
Ταῦτ' ἄρα φρασσάμενος, γλυκερῆς φίλος ἤλυθε Μούσης,
Γειτονίης αὐτὸν ἔμμορε Πιερίδων.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ὦ μάκαρ, ὦ ξανθῆς Δημήτερος ἔργα κομίζων,
Θεσκέλου Εἰρήνης παῖ, γέρον Ἡσίοδε,
Δαίμοσιν οἷος ἔναθα, νέμων ἐνὶ βένθεσιν ὕλης,
Παρ' γλυκεροῖς κλιφνοῖς ἄγκεσι Πιερίδων.
Ἔνθά σε ποιμαίνοντα θεῶν καλὰ τέκνα θεαῖτα,
Ταῖς ἀγέλαις φίλην τερπόμεναι κραδίην,
Ἢ τάχα πεμπάζοντα βόας, καὶ μηκάδας αἶγας,
Ἢ τάχα καὶ λεπτοὺς πηξάμενον δόνακας,

Ὑπὸ πόαις ῥαδινῇσι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
    Οἷα φιλεῖ ἁπαλῶν σήθεα μηλονόμων.
Καί τι σκιῇ πέτρῃ ἴδον Μουσέων βασιλῆα φρίξας,
    Σκῆπτρ' ἔχον ἀείζηλον τῶν Ἑλικωνιάδων.
Χαῖρε πάτερ τοῖσδεσσι, καὶ ἵλαος ἄμμι γένοιο,
    Αἰπόλε μὲν πρότερον, νῦν δ' ἄρ' ἀοιδοπόλε.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Ὑψαγόρην ποτ' ἀοιδὸν ἀναζητεῦντος Ἄρηος,
    Ἡ φύσις ἀρχαῖον δέξατο Μαιονίδην.
Δεινὸς Ἄρης μέγ' ἔχαιρε, καὶ οἱ πολέμους τε μάχας τε
    Κέκλετο, καὶ δῖον μελπέμεν Αἰακίδην.
Τοῦ δ' ἄρα γινομένοιο πάλαι κλύε πότνια Δηώ,
    Βῆ δ' ἴμεν εἰς κλειτῆς ἄγκεα Πιερίης.
Ἔνθ' ἄρα οἱ κλυτότοξος ἐναντίος ἦλθεν Ἀπόλλων,
    Δείξατο δ' Ἀσκραῖον δεξιὸς Ἡσίοδον,
Ἡσίοδον φιλόμυθον, ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
    Βοσκόμενον λιγυρῶν ἀγχ' Ἑλικωνιάδων.
Ὡς ὁ μὲν ἤδη μόθον Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος,
    Καὶ κρατερῶν ὁρμὰς, καὶ μένος, ἡμιθέων.
Ἀλλ' ὅδε γῆς ἀρότους, καὶ ἀρνεότα τοῖσι μάλιστα
    Ἐκ Διὸς οὐρανίου ἤματα, καὶ ἔργα δ' ἄς.
Ὡς ἐρίδων βροτέων δισσῶν ἀνὰ γαῖαν ἐουσῶν,
    Ὅς γ' ἐπιμωμητὴν ἤνεεν, ὅς δ' ἀγαθήν.

Εἰς τὸν αὐτόν.

Χαῖρε θεῶν Ἀσκραῖε τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι
    Μήδεα, καὶ πλήθη, καὶ γένος, ἐξαγούσας.
Μουσάων ὑποφῆτα παλαιγενέος· ἦτοι ἐκόλθεις
    Πολλὰ πάτερ θυμῷ δεινά, καὶ πραπίδας.
Τείρεα πάντα μαθὼν, τοῖσπερ οὐρανὸς ἐστεφάνωται,
    Καὶ Κρονίδα βουλὰς, καὶ φάος ἠελίου.
Τούτου Σεληναίης λιπαρὴν φλόγα, μαῖαν ἀρούρης,
    Ἀγλαὸν ἀρχαίης σῆμα φυταποεΐης.
Ἀρκάδες ἠλήκοιτε· μόνος πρεσβύλλεως ἔσκε
    Παντα Σεληναίης γνοὺς πτερον Ἡσίοδος.

ΔΑΝΙΗΛΟΥ ΤΟΥ ΚΙΝΣΙΟΥ
ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΔΙΕΞΟΔΙΚΗ ΤΩΝ ΗΣΙΟΔΟΥ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ.

Ἐκ τῆς τῆς ἔριδος διαιρέσεως ἀρξάμενος ὁ ποιητὴς, τὴν ἐπιμωμητὴν ἤτοι τὴν ἐπίψογον, ἀποδοκιμάζει· τὴν δὲ ἑτέραν περὶ πολλοῦ ποιῶν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ τῷ Πέρσῃ ὑποτίθεται· ὡς ἐκείνης μὲν περὶ φιλονεικίας, καὶ τὰς τῆς ἀγορᾶς διατριβὰς τὸ πλεῖστον χρόνον ἐχούσης· τῆς δὲ, τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς, μόνῳ τῷ πόνῳ μετὰ δικαιοσύνης τῶν ἐπιτηδείων τυχούσης. Ἐπεὶ γὰρ ὁ ἀγκυλομήτης Προμηθεὺς τῷ Διὶ τὸ πῦρ, τουτέστι τὴν τοῦ βίου ἐμπειρίαν, (ὥς φησι περὶ ταῦτα πραγματευόμενος ὁ θεῖος Πλάτων) κλέψας ἔλαθε, Ζεὺς τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς ἀλφησταῖς καὶ ἐργατικοῖς, ἤγουν τοῖς περὶ τὰ τοῦ πόρου σπουδάζουσι, κακὸν μέγα, τὴν Πανδώραν, ἤτοι τὴν τύχην, τὴν πάντα τὰ τῶν θεῶν δῶρα, τὰ φυσικὰ δηλαδὴ εὐεργετήματα, περιβεβλημένην, παρεσκεύασε. Καὶ οὕτω μὲν τὸν τοῦ βίου πόρον ἡ Τύχη ἐπιτετράφθαι, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ πεισμαθείᾳ τε καὶ ἐπιμελείᾳ τούτων ἐφικέσθαι χαλεπὸν ἐγένετο. Τὸ πάλαι γοῦν, μήπω ῥᾳδιουργήσαντος τοῦ Προμηθέως, πάντα τὰ περὶ τὸν βίον ἐπιτήδεια, ἀπόκειται λίαν, καὶ παρὰ πόδας. Κρόνος γὰρ τοιοῦτον χρυσοῦν τι τῶν ἀνθρώπων γένος ἐμηχανήσατο, ᾧ τινι πάντα αὐτοματίζουσα ἡ γῆ ἐδωρήσατο. Τοῦτο οὖν τὸ χρυσοῦν γένος θανάτῳ τινὶ μαλακῷ τε καὶ ἀλυπήτῳ ἀφανισθὲν, δαιμονίας λήξεως καὶ ὀνομασίας ἔτυχε. Τούτῳ τῷ γένει ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον, τὸ ἀργύρεον, τοῦ χρυσοῦ χεῖρον μὲν τὰ πάντα ὄν, καθαρὸν δὲ μᾶλλον τῶν ὕστερον γενομένων. Ὁ Ζεὺς οὖν, ἤτοι ἡ εἱμαρμένη, καὶ τοῦτο τὸ γένος κρύπτει· καὶ οὕτω μὲν τοῦ βίου ἀπαλλαχθὲν, τῆς τῶν ὑποχθονίων θνητῶν μακάρων λήξεως ἐπήβολον ἐποιήσατο. Περὶ τοῦ τρίτου γένους τοῦ χαλκοῦ τοὐντεῦθεν διαλαμβάνει, δεινοῦ τινος καὶ ὀμβρίμου· οἵ τινες οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοκτονίᾳ τε καὶ ἀφροσύνῃ ἀλλήλων ἔπεσον, νώνυμνοι, ἤγουν λήξεως μὲν οὐδεμιᾶς τυχόντες, πανωλεθρίως δὲ εἰς ᾅδου καταβαίνοντες. Τῷ τρίτῳ τούτῳ τὸ τῶν ἡρώων ἕπεται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην μάλιστα, τὸν πρῶτον πόλεμον τὸν Θηβαϊκὸν λεγόμενον, καὶ τῶν ἀμφὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον, τῶν τε ἄλλων, ὧν ἡ ποίησις μέμνηται, τὸν Τρωϊκὸν συστησαμένων· ὧν οἱ μὲν τῷ θανάτῳ ὑποπεπτωκότες πανσυδὶ ἀπώλοντο· οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔτι νῦν τὰς μακάρων νήσους οἰκοῦσι. Ἐκ τούτου τὸ σιδηροῦν, καὶ τὰς αὐτοῦ ἀνομίας διεξιὼν ἐπιβάλλεται, τὰς δὲ τῶν δικαστῶν μάλιστα, ὧν αὐτῷ τινὶ βραχεῖ καὶ χαριέντι τῆς δωροδοκίας ἅπτεται. Τὸ λοιπὸν τοῦ λόγου τὰ τῆς ἀδικίας τε καὶ δίκης ἐπιχειρεῖ ὑποτυπῶν διατρίβεται, καὶ παραινέσεις τινὰς τῶν σοφωτάτων τῷ Πέρσῃ ὑποβάλλει. Τὸ πλεῖστον δὲ τῶν ὑποθηκῶν τῶν ἐνταῦθα κειμένων ὁ χαρακτὴρ ἀφοριστικός ἐστι καὶ ἀπόλυτος αὐτῷ, καὶ ἀσύνδετος, ὡς ἐπίπαν, ὁ λόγος· ἔστιν ὅτε καὶ ἀρχαιολογικῇ ταυτολογίᾳ κεχρημένος, οὐδέ τι κατὰ τὴν γυμνὴν τῆς τῶν νεωτέρων γνωμολογίας παρενθήκην ὑποφαίνων. Κέχρηται δὲ καὶ παρεκβάσει οὐκ ὀλίγῃ, τὸ ἀδελφὸν ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ὑποθήκας καὶ παραινέσεις ταύτας κόρου ἀναλαμβάνων, καὶ ἀναπαυόμενος. Μετὰ ταῦτα εἰσβάλλει τὴν οἰκονομικὴν διδασκαλίαν, ἀπὸ τῆς γεωργίας εὐθὺς ἀρξάμενος· ἔχει δὲ πᾶσα ἡ διδασκαλία αὕτη περὶ καιροὺς συμφόρους ἀροτριάσεως, καὶ ἀμήτου, περὶ τρυγητὸν, περὶ ξυλοτομίαν, περὶ τὰς ἀποβάσεις τῶν γεωργῶν ὀρθῶς, καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων, καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἔτι τῶν ὡρῶν τοῦ ἦρος καὶ χειμῶνος, τοῦ θέρους καὶ ὀπώρας τὴν διάκρισιν, καὶ πρὸς ἅτινα μάλιστα τῶν ἔργων οἰκείως αὐτῶν ἑκάστη διάκειται, μέχρι εἴκοσι τινῶν καὶ λ΄ δὲ. Καὶ μέχρι τούτου μὲν ἡ πρώτη τῆς οἰκονομικῆς. Τῶν δὲ ἀνθρώπων περιττότερον τοῦ χρόνου καὶ ἐπιδιδομένης ἅμα τῆς ἐπιθυμίας οὐ πρὸς μόνον τὸ σεμνὸν εἶδος σπουδαζόντων, ἀλλὰ περὶ πᾶν, μᾶλλον δὲ οἱονδήποτε, ὧν κέρδος τι κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐν χερσὶ φανὲν, ἀφελκομένων, τὸ ἕτερον τῆς οἰκονομίας μέρος διέρχεται φράζων, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα διαλαμβάνει· οὕτω γὰρ τὴν τοῦ πλοῦ ἀκμὴν, καὶ τῶν καιρῶν τὸν ἐπιτηδειότατον μάλιστα, καλῶν φαίνεται. Πάλιν δὲ μετὰ ταῦτα ἐν ὑποθήκαις καταλήγει, προσθεὶς δὲ τὴν τῶν ἀθανάτων ὄπιν, ὑποδιαίρεσιν αὐτῆς ἐνταῦθα πεποίηκεν, καὶ

ἀκολούθως, ἀπὸ γένους. ἤγουν τοῦ τῶν θεῶν σπάσματος ἀρχόμενος, εἶτα εἰς τὸ καθέκαστον, καὶ τὸ εἶδος ὑπάγει. Καὶ οὕτω μετὰ πᾶς ὁ τῶν Ἔργων λόγος, κατὰ τὸ κοινὸν ἐκτείνεται. Τὸ ὕστερον τῆς, περὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἡμερῶν, καὶ τὸ τῶν μέσων παρατηρήσεως, τό τε ἐκλογῆς αὐτῶν, καὶ τὸ ἀπεκλογῆς, ἐν βραχεῖ συναιρέσεις περιέχει.

LECTORI.

AMICE Lector. E re esse existimauimus τῶν φιλοποιήτων vt ob oculos breuiter totam τὴν ἀκολουθίαν haberent doctrinæ illius, quæ in sequentibus Hesiodi libris proponitur. Singulorum autem tam quæ hîc, quàm quæ in Pandoræ Hymno dicuntur, ratio reddetur, in illa quam his libris affiximus Introductione: ex qua reliqua petenda sunt.

ΗΣΙΟ-

ΕΞΗΓΗΣΙΣ
τοῦ σοφωτάτου γραμματικοῦ
ΚΥΡΙΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΤΖΕΤΖΟΥ
εἰς τὰ ΕΡΓΑ καὶ τὰς ΗΜΕΡΑΣ
τοῦ ΗΣΙΟΔΟΥ.

Ο ΜΕΝ σοφὸς Πρόκλος ἐπεξηγούμενος τὴν παροῦσαν βίβλον τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν τοῦ Ἡσιόδου οὐδὲν γενναῖον, καὶ τῆς ἐκείνου σοφίας ἁρμόδιον, οὔτε ἄξιον ἐξηγήσεως ἐξειργάσατο. πρῶτα μὲν γὰρ ἐχρῆν διαίρεσιν φάναι τῶν ποιητῶν, καὶ τίνα τούτων χαρακτηρίσματα, καὶ τίνες τούτων οἱ περιβόητοι. ἔπειτα τὸ γένος εἰπεῖν τοῦ προκειμένου πρὸς τὴν ἐξήγησιν, καὶ τίνι συνήκμασε, καὶ πόσας βίβλους ἐξεποιήσατο. ποῦ, καὶ ποίῳ τρόπῳ τὸν βίον κατέλυσεν. εἶτα τὴν βίβλον τούτου προχειρισάμενον, πρῶτον μὲν ἀκριβῶς τὸν τούτου φάναι σκοπόν· μετέπειτα δὲ καὶ τὰς μυθικὰς ἱστορίας εἰς πλάτος, εἶτα καὶ ταύτας ἀλληγορῆσαι. καὶ μέτρα, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀναγκαιοτέρων σαφεστέρῳ καὶ διδασκαλικῷ τρόπῳ ἐπεξηγήσασθαι· ἀλλὰ μὴ λαβυρινθώδει καὶ ἀσαφεῖ, καὶ χρῄζοντι μᾶλλον αὐτῷ πλέον ἐπεξηγήσεως, ἤπερ τὰ προκείμενα πρὸς ἐξήγησιν. ὁ δὲ οὐδὲν τούτων πεποιηκώς, ἀπροδιηγήτως καὶ ἀκεφάλως, καὶ ὥσπερ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἐφόδου, καὶ ταύτης συγκεχυμένης, προσβάλλει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. καὶ πῆ μὲν οὐ καλῶς μετεωρολογεῖ καὶ στομφάζει χρησμηγορῶν, πῆ δὲ τοῖς κειμένοις ταυτολογῶν, καὶ περὶ ταῦτα ἐνδιατρίβων, πολύστιχον, ἀλυσιτελὲς ἐξεπονήσατο συγγραμμάτιον. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἡμαρτημένα τῷ σοφωτάτῳ Πρόκλῳ παρετέον μοι. χωρητέον δέ μοι πρὸς τὴν ἐξήγησιν. ὑμεῖς δὲ ἀμφοτέρας τὰς ἐξηγήσεις θέντες παράλληλα ἀφιλέχθρως καὶ φιλαλήθως, τοὺς τοῦ Πρόκλου, καὶ τοὺς ἐμοὺς ἀντιθεὶς ἐπικρίνατε, ὁπότεροι καθαρώτερον πρὸς τὴν Ἡσιόδου ποίησιν, καὶ τὸν τῆς ἀληθείας πρόγονον ἀντιβλέπουσιν ἥλιον. κἂν περ αὐτοῖς οὐ πεπραγματευμένας τὴν λέξιν περιέθηκα πτέρυγας. οὐδὲ γὰρ σπουδαστέον, ἀλλ' αὐτοσχέδιον ἦν μοι τὸ ἐγχείρημα. ὥσπερ ἄρα καὶ ἴσασιν οἵ τινες ἡμᾶς εἰς τὸν ἄθλον τοῦτον συνώθησαν. Κρίνατε γοῦν ἀφιλέχθρως, καὶ τοῦ κελτικοῦ ῥήνου δικαστικώτεροι γίνεσθε, καὶ τὰ βρέφη τῶν λόγων ἀκριβῶς δοκιμάσατε, ὁπότερον ἄρα μορφῆς πατρικῆς φέρει ἐμφέρειαν, καὶ ποῖον νόθον ἐστὶ τῆς Ἡσιόδου γονῆς, ἢ ἀτελεσφόρητον, καὶ ἀμβλυθρίδιον κύημα. καὶ κατὰ τὴν χρυσόπτιλιν πόλιν, ἢ τὴν Λυδίαν λίθον τὴν βάσανον, καὶ πῦρ τὸ δοκιμαστήριον, ὥσπερ οἱ χρυσογνώμονες, καλῶς δοκιμάσατε. καὶ δὴ ἐντεῦθεν τῆς ὑποθέσεως καταρκτέον μοι.

Περὶ μὲν τῆς τῶν ποιητῶν διαιρέσεως, καὶ προσώπων μοι ἐπεξείργασται μικρὸν συγγραμμάτιον αὐτοσχεδίοις συντεθειμένον ἰάμβοις. καὶ τῷ ἐμῷ δὲ ἀδελφῷ ἐκπεπόνηται λίαν κάλλιστα καὶ φιλοτιμότατα περὶ τούτου ἐν τῇ τοῦ Λυκόφρονος ἐξηγήσει. ὅμως καὶ πάλιν τὰ χρειωδέστερα τούτων ἀναληπτέον, καὶ διὰ βραχέων λεκτέον μοι. ὁ δὲ λεπτομερέστερον εἰδέναι ταῦτα βουλόμενος ἐντυγχανέτω αὐτοῖς, μὴ κατοκνείτω ταῦτα πρὸ πάσης πυκτίδος ποιητικῆς προτιθέναι. καὶ δὴ ἀκροατέον τῆς διαιρέσεως.

Τῶν ποιητῶν οἱ μέν εἰσι λυρικοί, οἱ δὲ μονῳδοί, οἱ δὲ κωμικοί, καὶ ἕτεροι τραγικοί. καὶ ἕτερα μυρία ὀνόματα. κατ' ἐξαίρετον δέ, καὶ οἱ ἀνωνύμως καλούμενοι ποιηταί. καὶ χαρακτηρίσματα μέν εἰσι λυρικῶν ποιητῶν, τὸ πρὸς λύραν τὰ τούτων ᾄδεσθαι μέλη, ὡς τὰ Πινδάρου, καὶ Στησιχόρου, καὶ Ἀνακρέοντος. μονῳδῶν δὲ χαρακτηρίσματα τὸ μονοπροσώπως ὑπόθεσιν ἑρμηνεύεσθαι τὴν οἱανδήποτε,

οἷός ἐστιν ἐν τῇ Ἀλεξάνδρᾳ Λυκόφρων. κωμικῶν δὲ ὁ γέλως μετὰ χορῶν καὶ προσώπων. οἷος Ἀριστοφάνης, Εὔπολις, Φερεκράτης. τραγικῶν δὲ ποιητῶν γνωρίσματα, οἶκτοι, καὶ συμφοραί. οἷός ἐστιν Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης. ποιηταὶ δὲ ἀνωνύμως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐκεῖνοι καλοῦνται, οὕσπερ χαρακτηρίζει ταῦτα τὰ τέσσαρα, μέτρον ἡρωϊκόν, μῦθος ἀλληγορικός, ἱστορία, ἤτοι παλαιὰ ἀφήγησις, καὶ ποιὰ λέξις. ἤτοι ἡρωϊκή, καὶ ἀξιωματική, καὶ τῷ ἡρωϊκῷ μέτρῳ ἁρμόζουσα, ἀλλὰ μὴ κατατετριμμένη καὶ χθαμαλή. μᾶλλον δὲ ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων, ὁ ἀλληγορικὸς μῦθος τὸ κυριώτατόν ἐστι τῶν ποιητῶν χαρακτήρισμα. γεγόνασι δὲ τούτων τῶν ποιητῶν, ἄνδρες ὀνομαστοὶ πέντε· Ὅμηρος ὁ παλαιός, Ἀντίμαχος ὁ Κολοφώνιος, Πανύασις, Πείσανδρος ὁ Καμειρεύς, καὶ ὁ Ἀσκραῖος οὗτος Ἡσίοδος, οὗ ἐπεξηγεῖσθαι τὴν βίβλον ἐπιδεχόμεθα.

Οὗτος οὖν ὁ Ἡσίοδος σὺν ἀδελφῷ Πέρσῃ παῖς ἐγεγόνει Δίου καὶ Πυκιμήδης. κατῴκουν δὲ ἐν τῇ Κύμῃ. αὕτη ἡ Κύμη περὶ τὴν Μιτυλήνην ἐστίν. καλεῖται δὲ νῦν Φρικωνίς. ἡ δὲ ἑτέρα Κύμη, ὅθεν ἦν Αἴολος καὶ ἡ Σίβυλλα τῆς Ἰταλίας, Κυμαίων Αἰολέων πρότερον ἀνθρώπων, οἳ διὰ τὸ ἄπορον καὶ τὰ χρέα τὴν ἑαυτῶν πατρίδα Κύμην φυγόντες, μετανιστάνουσι περὶ τὴν Ἄσκρην χωρίον τῶν Βοιωτῶν, δυσχείμερόν τε καὶ κακοθέριον, περὶ δὲ τὰς προπόδας κειμένην τοῦ ὄρους τοῦ Ἑλικῶνος. κἀκεῖ κατοικοῦσι. τοιαύτῃ δὲ τῶν ἀνθρώπων πενίᾳ συνεχομένων, συνέβαινε τὸν Ἡσίοδον τοῦτον ἄρνας ἐν τῷ Ἑλικῶνι ποιμαίνειν. φασὶ δέ, ὡς ἐννέα τινὲς ἐλθοῦσαι γυναῖκες, καὶ δρεψάμεναι κλῶνας δάφνης Ἑλικωνίτιδος, αὐτῷ ἐπεσίτισαν καὶ οὕτω σοφίας ποιητικῆς ἐνεπεφόρητο. ἀλλὰ μέχρι μὲν τούτου, ἀληθῆ τε καὶ ἀτρεκέστατα, ὅτι παῖς ὁ Ἡσίοδος πενήτων ἀνθρώπων, Δίου καὶ Πυκιμήδης, καὶ ὡς περὶ τὸν Ἑλικῶνα ἐνέμετο. τὰ δ' ἐντεῦθεν μεμυθηγόρηται, καὶ ἀλληγορικώτερον λέλεκται. καὶ γὰρ ἐν τῷ ποιμαίνειν περὶ τὸν Ἑλικῶνα, καθευδήσας ὁ Ἡσίοδος ὄναρ εἶδεν, ἐννέα γυναῖκας δάφνας αὐτὸν ψωμιζούσας. ἐδήλου γὰρ πάντως τὸ ὄναρ. ὡς ταχείας καὶ πρώτης μετεσχηκὼς τῆς παιδεύσεως, ἀειθαλῆ φυήσει ποιήματα. ταῦτα τοίνυν Ἡσίοδος ἐν ὄψει ὀνείρων τεθεαμένος καὶ διυπνισθείς, καὶ τὸ ποιμαίνειν ἀφείς, καὶ πόνοις ἐκδοὺς ἑαυτὸν καὶ μαθήμασι, τὴν τῶν ὀνείρων ἐπίλυσιν ἐξεπέρασεν. καὶ ἐχεγηρεύς, καὶ ἄγρυπνος ὤν, συνὼν τε πρὸς ἑαυτὸν γενναίως, καὶ πρέποντα νῦν ἐργατικούς, ἀποδιδράσκει μὲν τὸ εὐτελές, καὶ ποιμενικόν, καὶ σκληρόβιον. καὶ προσδραμὼν τῇ παιδεύσει, καὶ πόνους προσκαρτερήσας μεγάλην καρποῦται τὴν εὔκλειαν. καὶ βίβλους τοσαύτας ἐξεποιήσατο, ἃς ἐγὼ μουσῶν τε καὶ γνώσεως ἐπίσταμαι ψώμισμα. καὶ δάφνης λάλου Ἑλικωνίτιδας, ἑλισσομένας ἁπανταχοῦ, καὶ θαλλούσας, καὶ κρυπτούσας, τὸ πρὶν μὲν οἰκτρόβιον καὶ ἀφανῆ νομέα ποιμνίων· νῦν δὲ ἡμίθεον, χρηματίσαντα δι' ἀρετῆς καὶ παιδεύσεως. ὥσπερ καὶ ὁ σωφρονιστὴς Σωκράτης ὁ λιθοξόος, καὶ ὁ ἰχθυοπώλης Δημάδης, καὶ ὁ τῆς τυμπανιστρίας Αἰσχίνης, Σίμων τε ὁ σκυτεύς, καὶ ὁ λαχανοπώλιδος Εὐριπίδης· ἔτι καὶ ὁ Σκύθης Ἀνάχαρσις· καὶ ἄμφω τὼ δούλω, Αἴσωπος, καὶ Ἐπίκτητος· καὶ ὁ Σύρος ῥήτωρ ὁ Λουκιανός, ὁ λιθοξόος τε καὶ ἡμίδουλος, καὶ οἱ λοιποί. ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν ὁ Χρυσογνώμων ἐκεῖνος σωτήριχος. καὶ ὁ νῦν περὶ ἡμῶν τῆς Νικομήδους οἰνοπράτης ἀρχιερεύς, ὃς οὐδὲ νῦν ἐθέλει τοῦ πιθεῶνος ἐξίστασθαι, ἀλλ' ἔτι τὸν οἶνον μιγνύει, καὶ μεταβάλλει τοὺς ἀμφορεῖς. ἔνθεν τοι μή τις τῶν νέων νωχελὴς καὶ ῥᾴθυμος, καὶ ἀμβλὺς περὶ λόγους τελείτω, καὶ μονονουχὶ καθευδέτω τοὺς περὶ τὸν Ἡσίοδον τοῦτον ἠπατημένος μύθους, καὶ παρ' αὐτὸν ἐλθεῖν δαφνηφορούσας τινὰς παρθένους καραδοκῶν ψωμιζούσας τὰς δάφνας, καὶ δεδυνημένας ἀκαριαίως σοφίζειν. ἀλλὰ τῇ ἀλληγορίᾳ ταύτῃ προσέχων, καὶ πόνοις προσκείμενος, καὶ πάντας τούτους τοὺς προκειμένους ἔχων παράδειγμα, σπουδαιοτέρως ἀντεχέσθω τῶν λόγων, καὶ μόχθοις τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας λαμβάνων ταμιευέτω εἰς τὸ προκόλπιον. παρθένους δὲ δαφνηφορούσας καὶ σοφιζούσας ἀκαριαίως μηδεὶς ἐλπιζέτω. κἂν γὰρ καὶ παρά τινας νῦν παρθένοι καὶ δαφνηφόροι ἀφίξονται, γυμνάσουσι τοῦτον, ἀλλ' οὐ σοφίσουσιν. ἔνθεν τοι πάντες νέοι πονεῖτε, καθὰ καὶ Ἡσίοδος, καὶ δρέψασθε μουσῶν, ὡς ἐκεῖνος, δάφνας ἀρδεύοντες Ἑλικωνίτιδας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ μυθοπλαστούμενα περὶ τῆς τοῦ Ἡσιόδου δαφνηφαγίας, καὶ ἀγωγῆς ἐκείνου, καὶ τῆς παιδεύσεως. Συνηκμακέναι δ' αὐτὸν οἱ μὲν Ὁμήρῳ φασίν, οἱ δὲ καὶ Ὁμήρου προγενέστερον εἶναι διισχυρίζονται. καὶ οἱ μὲν προγενέστερον εἶναι τοῦτον Ὁμήρου διισχυριζόμενοι ἐν ἀρχαῖς εἶναί φασι τῆς ἀρξάσης ἀρχῆς. Ὅμηρον δὲ

ἐκ τῶν

ἐν τῷ τέλει. ὁ δ' ἀρξίππου οὗτος υἱὸς ἦν, ἄρξας ἀθηναίων ἔτη λε'. οἱ δὲ συγχρόνους αὐτοὺς εἶναι λέγοντες, ἐπὶ τῇ τελευτῇ τοῦ ἀμφιδάμαντος τοῦ βασιλέως εὐβοίας, φασὶν αὐτοὺς ἀγωνίσασθαι, καὶ νενικηκέναι ἡσίοδον, ἀγωνοθετοῦντος καὶ κρίνοντος τὰ μέτρα πανίδου τοῦ βασιλέως, τοῦ ἀδελφοῦ ἀμφιδάμαντος, καὶ τῶν υἱῶν ἀμφιδάμαντος, γανύκτορος τε καὶ λοιπῶν. ἐξηρωτηκέναι γὰρ αὐτοὺς πολλὰ πρὸς ἀλλήλους δι' ἐπῶν αὐτοσχεδίων, καὶ ἀποκρίνασθαι. καί φασι τὸν ὅμηρον τὰ πρωτεῖα λαμβάνειν. τέλος τοῦ βασιλέως πανίδου εἰπόντος αὐτοῖς, τὰ κάλλιστα τῶν ἑαυτῶν ἐπῶν ἀναλεξαμένοις εἰπεῖν, ὅμηρος μὲν ἄρχεται λέγειν τοῦτο τὸ χωρίον, ἀπὸ πολλῶν ἐπῶν ἀρξάμενος ὄπισθεν.

Ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων, ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισι.

Καὶ περαιτέρω τούτων. Ἡσίοδος δὲ, τὸ, Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων ἄρχεται, καὶ ὁμοίως ὁμήρῳ προβαίνει, μέχρι πολλοῦ τῶν ἐπῶν. καὶ πάλιν ἐπὶ τούτοις οἱ παρεστῶτες πάντες τῶν ἐλλογίμων στρατιωτῶν, τὸν ὅμηρον ἐστεφάνουν. ὁ δὲ πανίδης ἔκρινεν νικᾶν ἡσίοδον. ὡς εἰρήνην καὶ γεωργίαν διδάσκοντα, καὶ οὐ καθάπερ ὅμηρος πολέμους καὶ σφαγάς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰσι ληρήματα τῶν νεωτέρων, καὶ πλάσεις τῶν πρὸς ἀλλήλους ἐρωτημάτων, καὶ τῶν ἐξ ὁμήρου παρεκβεβλημένων ἐπῶν, καὶ ὑπ' ἐκείνου δῆθεν εἰρημένων. ὅμηρος γὰρ ὁ χρυσοῦς, ὡς ἐγῷμαι, μᾶλλον δὲ ἀκριβέστατα ἐπίσταμαι, πολύ τι παλαιότερος ἡσιόδου ὑπῆρχε καὶ εἰ πρὸς τοὺς θρυλλουμένους ἐκείνους θεοὺς ἔριν ἐστήσατο λόγων. καὶ κατὰ τοῦτον ἂν τὰ πρωτεῖα καὶ τοὺς στεφάνους ἠνέγκατο. ἀλλ' ἴσως ὁ ἕτερος ὅμηρος ἦν τοῦ ἡσιόδου ἰσόχρονος, ὁ τοῦ εὐφορίωνος παῖς ὁ φωκαεὺς, ὁ καὶ τούτῳ τὴν ἔριν στησάμενος. κἂν τὰ ἔπη τοῦ θείου ἐκείνου ἀνδρὸς τῇ ὁμωνυμίᾳ πεπλανημένοι, λέγειν τοῦτον ἐπλάσαντο. ὅμηροι γὰρ πολλοὶ γεγόνασιν ἕτεροι, ζήλῳ τοῦ παλαιοῦ τὴν τούτου κλῆσιν λαμβάνοντες· καὶ γὰρ καὶ τοῦ φωκαέως ὁμήρου τούτου ἕτερος ὑπάρχει νεώτερος ὅμηρος ὁ τὴν εὐρυάλειαν ποιήσας. ἦν δὲ οὗτος παῖς ἀνδρομάχου, τὸ γένει βυζάντιος. τὸν παλαιὸν δὲ ὅμηρον διονύσιος ὁ κυκλογράφος φησὶν ἐπ' ἀμφοτέρων ὑπάρχειν, τῶν θηβαϊκῶν στρατειῶν, καὶ τῆς ἰλίου ἁλώσεως. ἐκ τούτου γοῦν λογίζομαι, τοῦτον τοῦ ἡσιόδου εἶναι τετρακοσίων ἐτῶν πρεσβύτερον. ἀριστοτέλης γὰρ ὁ φιλόσοφος, μᾶλλον δὲ οἶμαι ὁ τοὺς πέπλους συντάξας ἐν τῇ ὀρχομενίων πολιτείᾳ στησίχορον τὸν μελοποιὸν εἶναί φησιν υἱὸν ἡσιόδου, ἐκ τῆς κτιμένης αὐτὸν γεννηθέντα τῆς ἀμφιφάνους, καὶ γανύκτορος ἀδελφῆς, θυγατρὸς δὲ φηγέως. ὁ δὲ στησίχορος οὗτος σύγχρονος ἦν πυθαγόρᾳ τῷ φιλοσόφῳ, καὶ τῷ ἀκραγαντίνῳ φαλάριδι. οἱ δὲ ὁμήρου τετρακοσίοις ὑστέριζον ἔτεσι. καθά φησι καὶ ἡρόδοτος. ἀλλὰ καὶ τοὺς χρόνους εἰπόντες, ἐν οἷς ἔφασαν ἠκμακέναι ἡσίοδον, εἴπωμεν καὶ πόσας βίβλους ἐξεπονήσατο. βίβλους μὲν οὗτος ἑκκαίδεκα συνεγράψατο. ὅμηρος δὲ ὁ παλαιὸς ιγ'. Τελευτᾷ δὲ ὁ ῥηθεὶς οὗτος ἡσίοδος ἐν λοκρίδι, τοιουτοτρόπως. μετὰ τὴν νίκην, ἣν αὐτὸν νενικηκέναι φασὶν ἐπὶ τελευτῇ ἀμφιδάμαντος, εἰς δελφοὺς ἀπεδήμει, καὶ ἐδόθη αὐτῷ οὕτως ὁ χρησμός·

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι.
Τοῦ δή τοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.
Ἀλλὰ διὸς πεφύλαξο νεμείου κάλλιμον ἄλσος.
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

Ὁ δὲ τὴν ἐν πελοποννήσῳ νεμέαν φυγὼν, ἐν οἰνόῃ τῆς λοκρίδος ὑπὸ ἀμφιφάνους καὶ γανύκτορος τῶν φηγέως παίδων ἀναιρεῖται, καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς φθείρας τὴν ἀδελφὴν ἐκείνων κτιμένην· ἐξ ἧς ἐγεννήθη στησίχορος. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ οἰνόη διὸς νεμείου ἱερόν. μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ὑπὸ δελφίνων πρὸς τὸν αἰγιαλὸν ἐξήχθη τὸ σῶμα μεταξὺ λοκρίδος καὶ εὐβοίας. καὶ ἔθαψαν αὐτὸν λοκροὶ ἐν νεμέᾳ τῆς οἰνόης. οἱ δὲ φονεῖς αὐτοῦ νηὸς ἐπιβάντες ἐπειρῶντο φυγεῖν. χειμῶνι δὲ διεφθάρησαν. ὀρχομένιοι δὲ ὕστερον κατὰ χρησμὸν ἐνεγκόντες τὰ ἡσιόδου ὀστᾶ θάπτουσιν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ, καὶ ἐπέγραψαν τάδε·

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήιος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνοις σοφίης.

Ἐπέγραψε δὲ καὶ πίνδαρος·

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφου ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Ἀλλ' ἐπεὶ μὲν δὴ ταῦτα κατελέξαμεν, φέρε

καὶ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βιβλίου ἀψώμεθα.

Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέραι τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται, ἤτοι διδασκαλία γεωργίας καὶ ἡμερῶν, καθ' ἃς δεῖ τὸ δέον ποιεῖν. Οὕτω δὲ ἐπιγέγραπται πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἑτέρων αὐτοῦ πεντεκαίδεκα βιβλίων· ἀσπίδος, θεογονίας, ἡρωογονίας, γυναικῶν καταλόγου, καὶ τῶν λοιπῶν. ἔτι δὲ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν τοῦ μεγάλου ὀρφέως ἔργων καὶ ἡμερῶν. ὧν οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή·

Εἰ δὲ γεωπονίας σε φιλαμβρότου ἵμερος αἱρεῖ,
Καί τ' ἐπὶ χρυσείης γλυεῆς ἐντύνεαι ἔργα
Γαῖαν ἐπὶ ζείδωρον ἄγων εὐκαμπὲς ἄροτρον,
Ἢ γυροῖς ἔνι κλῆμα μεθυμναίου λελίησαι
Κατθεμέναι, καὶ λαρὸν ὀπώρης εἶδαρ ἑλέσθαι
Ἱμείρῃ, σκαπάνῃ τε λαχῆναι ἄμβροτον αἶαν.
Αὐτίκα δή τοι πᾶσαν ἐπητυμίην καταλέξω,
Ὅππως ἂν πανδῖα σεληναίη πεπίθοιτο.
Ὀμπνιά σοι δήμητρα, ἀρσινόοιό τε βάκχου,
Δῶρ' ἀνατεμπεμέμεναι, καὶ ἐπηετανὸν ὄλβον ὀπάζειν.

Καὶ τῶν μὲν ἔργων ὀρφέως, οὕτως ἐστὶν ἡ ἀρχή. αἱ δὲ ἡμέραι, ἤτοι αἱ ἐφημερίδες αὐτοῦ, ἄρχονται οὕτως·

Πάντ' ἐδάης μύσταις θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω, σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Οἵην τάξιν ἔχοντα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐστίν
Ἴδμεναι, ὡς αὐτὴ παρέχει κλέος ἄντυγι μηνός.

Διὰ ταῦτα πάντα τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται, ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέραι. ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον ὁ ἡσίοδος πρὸς πέρσην τὸν ἀδελφόν, παραίνεσιν ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν περιέχον παντοίαν, καὶ προτροπὴν πρὸς τὰ ἔργα, καὶ γεωργίας διδασκαλίαν, προσέτι δὲ καιρῶν, οἷς δεῖ τὰς ἐργασίας ποιεῖσθαι, καὶ ἡμέρας σελήνης ὑποδεικνύειν, τίνες τε αὐτῶν ἀποφράδες, καὶ τίνες ὀνήσιμοι. μετὰ γὰρ τὴν τελευτὴν τῶν γονέων, τὴν αὐτῶν περιουσίαν ἡσίοδος καὶ πέρσης διείλοντο. καὶ ἡσίοδος μὲν σωφρόνως, πέρσης δ' ἀσώτως, καὶ ἀργὸν βίον διαβιοὺς τήν τε ἰδίαν οὐσίαν ἀνήλωσε, καὶ τῶν ἡσιόδου τινὰ ὑφαιρούμενος, καὶ τοὺς δικαστὰς δεξιούμενος ταῖς δίκαις κατέτριβε τὸν ἡσίοδον. ὅθεν οὗτος τοῦ ἀργοῦ βίου, καὶ τῆς ἀσώτου διαγωγῆς αὐτὸν ἀποτρέπων, διὰ τοῦ παρόντος βιβλίου πρὸς ἐργασίαν προτρέπεται.

Εἰ δέ τις ἀποροίη, διὰ τί τῶν ἡμερῶν τὰ ἔργα προτέθεικε, σὺ μὲν τὰς ὑποψυχρὰς τῶν πολλῶν πάρες λύσεις. εἰπὲ δὲ, ὅτι καλῶς τὰ ἔργα προέταξεν. ἀσώτως γὰρ καὶ ἀργῶς βιοῦντα τὸν ἀδελφὸν ἔδει πρῶτα προτρέψαι πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι. καὶ περὶ ἔργων εἰπεῖν, εἶτα καὶ περὶ τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς χρὴ τὸ καθέκαστον τῶν ἔργων ἐργάζεσθαι. ἄλογον γὰρ ἦν, ἐργασιῶν ἡμέρας ὑποδεικνύειν πρὸς τὸν μὴ καταπειθῆ πρὸς ἔργα γενόμενον.

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΕΡΓΩΝ α΄.

ΜΟΥΣΑΙ Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε δί᾽ ἐννέπετε, σφέτερον πατέρ᾽ ὑμνείουσαι·
Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ᾽ ἄρρητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.

MVSAE ex Pieria carminibus celebrantes,
Agite, Iouem dicite, vestrum patrem laudantes,
Quomodo mortales homines *sunt* pariter obscurique, clarique,
Nobiles, ignobilesque, Iouis magni voluntate.

Τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου

ΜΑΝΟΥΗΛ τοῦ ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ

ἀνεψιοῦ τοῦ Κρήτης

ΕΞΗΓΗΣΙΣ τῶν Ἔργων καὶ Ἡμερῶν ΗΣΙΟΔΟΥ.

ΙΣΤΕΟΝ, ὅτι πάντα οἱ ἕλληνες, ἃ δύναμιν ἔχοντα ἑώρων, οὐκ ἄνευ ἐπιστασίας θεῶν τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐνεργεῖν ἐνόμιζον. ἑνὶ δὲ ὀνόματι τό, τε τὴν δύναμιν ἔχον καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα τούτῳ θεὸν ὠνόμαζον. ὅθεν ἥφαιστον ἐκάλουν τό, τε διακονικὸν τοῦτο πῦρ, καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα ταῖς διὰ τούτου ἐργαζομέναις τέχναις. καὶ δήμητραν τὸν σῖτον καὶ τοὺς καρποὺς, καὶ τὴν δωρουμένην τούτοις θεὸν καὶ ἐπιστατοῦσαν αὐτοῖς. καὶ ἀθηνᾶν τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν ἔφορον τῆς φρονήσεως θεόν. καὶ διόνυσον τὸν οἶνον, καὶ τὸν διδόντα τοῦτον θεόν· ὃν καὶ ἀπὸ τοῦ διδόναι τὸν οἶνον ὁ πλάτων παράγει, καὶ διδοίνυσον τοῦτον ποιεῖ, εἶτα καὶ διόνυσον. καὶ εἰλειθυίας τοὺς τόκους, καὶ τὰς ἐφορώσας τοὺς τόκους θεάς. καὶ ἀφροδίτην τὴν συνουσίαν, καὶ τὴν ἐπιστατοῦσαν ταύτῃ θεόν. κατὰ τοῦτο καὶ μούσας ἔλεγον τάς τε λογικὰς τέχνας, οἷον ῥητορικὴν, ἀστρονομίαν, κωμῳδίαν, τραγῳδίαν, καὶ τὰς ἐφόρους καὶ παρόχους τούτων θεάς. ἃς ἐνταῦθα καλεῖ ἀπὸ τῆς πιερίας τοῦ ὄρους, ἔνθα ἐτιμῶντο. αὐτόθι δὲ καὶ γεγενῆσθαι αὐτὰς ἔλεγον. καὶ φησίν·

Ω ΜΟΥΣΑΙ, αἱ δοξάζουσαι τῇ δυνάμει τῶν ὑμετέρων ᾠδῶν οὓς ἂν ἐθέλητε. δηλονότι, αἳ ἔργον ἔχουσιν ὑμνεῖν τὸν ὑμέτερον πατέρα, ἤγουν τὸν δία, ἄγετε εἴπατέ μοι ἀπὸ τῆς πιερίας ἐκεῖνον, δι᾽ ὃν οἱ ἄνδρες οἱ ὁμοίως βροτοὶ ἤγουν φθαρτοὶ, ἀνώνυμοί τε εἰσὶ, καὶ ὀνομαστοί, καὶ ῥητοὶ καὶ ἄρρητοι ἐκ παραλλήλου. τὰ αὐτὰ γὰρ καὶ ταῦτα δύναται, ἃ τὸ ἄφατοι καὶ φατοί. εἶτα παράγει τὰς μούσας ὥσπερ ἀποκρινομένας αὐτῷ. καὶ τὸν δία λεγούσας εἶναι τούτων αἴτιον, πρὸς ὃν ἀποβλέψας αὐτὸς, αἰτεῖται ἀκούειν αὐτοῦ. εἶτα ἄρχεται τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν παραινέσεως. καὶ ταῦτα δὲ οὐ μικρὰν ἔχει πρὸς αὐτὸν τὴν παραίνεσιν. ἐν οἷς οὐκ αὐτομάτως δείκνυται τὰ πράγματα γίνεσθαι. ἀλλ᾽ εἶναι τὸν δία τούτων ἔφορον καὶ προστάτην, καὶ τοὺς μὲν δικαίους ἀγαθοποιοῦντα, τοὺς ἀδίκους δὲ τιμωρούμενον. ἄδικος γὰρ ὢν ὁ πέρσης καὶ πλεονέκτης, διὰ τούτων ὥσπερ ἀναστέλλεται καὶ παιδαγωγεῖται δικαιοσύνῃ προσέχειν τὸν νοῦν. ἵνα μὴ τὴν τοῦ διὸς ὀργὴν πειραθῇ, τὴν πλεονεξίαν ὁρῶντος αὐτοῦ.

ἀείδω ποιητικόν· ᾄδω κοινόν. ἀφ᾽ ὧν ὀνόματα ἀοιδὴ παρὰ ποιηταῖς, καὶ ᾠδὴ τὸ αὐτὸ παρὰ τοῖς κοινοῖς. λέγεται δὲ ταῦτα· κυρίως μὲν ἐπὶ μέλους· ἀπὸ τούτων δὲ καὶ ἐπὶ ποιήσεως καὶ ἐμμέτρων λόγων, ὡς ἐνταῦθα. κλείω τὸ δοξάζω παρὰ ποιηταῖς, ἀπὸ τοῦ κλέος· κλείω καὶ τὸ ἀσφαλίζω παρὰ τοῖς κοινοῖς. δεῦτε, ἐπίρρημα παρακελευσματικὸν

ἀντὶ τοῦ ἄγετε. ἐννέπετε, ἀντὶ τοῦ εἴπατε· ἐνεστὼς ἀντὶ ἀορίστου. σύνηθες δὲ τοῖς ποιηταῖς, τοῖς ἐνεστῶσιν ἀντὶ τῶν ἀορίστων χρῆσθαι. καὶ ἡ λέξις δὲ ἄλλως ποιητική. τὸ δὲ ἕτερον ν προσίθεται ἐνταῦθα αὐτῇ διὰ τὸ μέτρον. ἓν γὰρ ἔχειν ὀφείλει, ἀπὸ τῆς ἐν προθέσεως συνυπηρημένη καὶ τοῦ ἔπω. ὡς συλλαβῇ δὲ κεῖται ἐν αὐτῇ ἡ πρόθεσις, οὐδὲν πλέον δηλοῦσα. ὅθεν καὶ κατὰ ταύτην ἡ αὔξησις ἐπὶ τοῦ παρατατικοῦ γίνεται. ἐνέπω γὰρ ἤνεπον.

σφέτερον, ἀντὶ τοῦ ὑμέτερον κτητικὴ ἀντωνυμία τρίτου προσώπου, ἀντὶ κτητικῆς δευτέρου. ὑμνείουσαι, ἀπὸ τοῦ ὑμνέουσαι κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ι, ὑμνείουσαι. ὄντε διά· παρὰ μὲν τοῖς κοινοῖς καὶ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς καὶ τοῖς κωμικοῖς οὔποτ᾽ ἂν ὁ τε σύνδεσμος περιττὸς τεθείη. παρὰ δὲ τούτοις τοῖς τῷ ἡρωϊκῷ μέτρῳ χρωμένοις πολλάκις. ὡς ἐν τούτῳ καὶ ἐν ἄλλοις, οὕτως·

νυκτὸς δ᾽ αὖτ᾽ αἰθήρ τε καὶ ἡμέρη ἐξεγένοντο.
ἤτε καὶ ἀπάλαμνόν περ.

καὶ ἐν ἄλλοις μυρίοις.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΚΛΟΥ Διαδόχου.

Ο Σκοπὸς τοῦ βιβλίου παιδευτικός ἐστιν. ὅπως τὸν ἴδιον βίον κοσμήσαντες. οὕτω καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον γνώσεως μέτοχοι γινώμεθα. μέμφεται δὲ τοιούτῳ διατέθειται τὰς τῶν ἀκροατῶν ψυχὰς θέλγων καὶ κατέχων εἰς τὴν πρὸς αὐτὸ φιλίαν. οὐκ ἐξ ἑλικῶνος δὲ τὰς μούσας, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς πιερίας καλεῖ. ἵνα μὴ πάντως τὰ οἰκεῖα σεμνύνων φανῇ, ἀλλὰ καὶ τὰ παρ᾽ ἄλλοις ὄντα ἀγαθὰ τῶν οἰκείων προτιμώμενος. ἄλλως τε, εἰ γὰρ ἐν τῷ ἑλικῶνι χορεύειν λέγονται, ἀλλ᾽ οὖν ἐν τῇ πιερίᾳ ταῦτά φασι γεγενῆσθαι.

ΜΟΥΣΑΙ. μούσας δὲ ὀνομασθῆναι λέγουσιν ἀπὸ τοῦ μῶσθαι τοῦ σημαίνοντος τὸ ζητεῖσθαι. αὗται γὰρ παιδείας παρεκτικαί. διὰ τοῦτο μούσας ὠνόμασαν οἱ πρῶτοι τὰ ὀνόματα θέντες. ὦ μοῦσαι αἱ ἐκ τῆς πιερίας ὁρμώμεναι, καὶ ταῖς ὑμετέραις ᾠδαῖς καὶ φωναῖς τὰ πάντα δοξάζουσαι, δεῦτε δὴ τὸν δία προσείπετε τὸν ὑμέτερον πατέρα. πατέρα δὲ τῶν μουσῶν τὸν δία εἰρήκασι, καὶ μητέρα τὴν μνημοσύνην. διότι νοητικὸν εἶναι δεῖ, καὶ μνημονικὸν τὸν παιδευθησόμενον. οὗ τὸ μὲν μνημονευτικὸν δίδωσιν ἡ μνημοσύνη, τὸ δὲ νοητικὸν ὁ ζεύς. ὅν τε διά. δι᾽ ὃν πάντα καὶ οὐκ αὐτομάτως. πάντα τῷ διῒ προσανατέθεικε, παραιτῶν αὐτὸν μὴ νομίζειν διὰ βίας αὔξειν τὸν πλοῦτον. ῥητοί.] καὶ λογικοὺς καὶ ἀλόγους καὶ ἕλληνας καὶ βαρβάρους καὶ πλουσίους καὶ μετρίους πάντας ἐκ διὸς λέγει γεγενῆσθαι.

ΙΟΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

ΜΟΥΣΑΙ πιερίηθεν.] Ἰστέον ὅτι ἀρίσταρχος καὶ ἕτεροι ὀβελίζουσι τὸ προοίμιον, καὶ πραξιφάνης ὁ μαθητὴς θεοφράστου, λέγων ἀπροοιμιάστῳ βιβλίῳ ἐντυχεῖν ἀρχομένῳ ἐντεῦθεν, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος.

Μοῦσαι.] παρὰ τὸ μῶ τὸ ζητῶ. αἱ πάντα ζητοῦσαι καὶ ἀνευρίσκουσαι τῇ ἑαυτῶν ἀγχινοίᾳ. ἢ αἱ παρὰ πάντων ζητούμεναι. αὗται γάρ εἰσιν αἱ γνώσεις. ἢ αἱ μυοῦσαι καὶ ἐκτρέφουσαι τοῖς παιδεύμασιν. ἐπεὶ δέ τις ἤρετο ἀπορῶν, τίνος ἕνεκα φασὶν ἐννέα τὰς μούσας εἶναι, καὶ οὐ πλείονας ἢ ἐλάττονας, φέρε, ὡς οἷόν τε ἡμῖν, πρῶτον τοῦτο ἐπιλυσώμεθα. εἶτα δείξομεν, μὴ δὲ ἐννέα μούσας εἶναι. μετὰ δὲ τὰς τούτων μυθικὰς ἱστορίας, ἰσχυρῶς καὶ συντόμως, καὶ λεπτοτάτως ἀλληγορήσομεν, τίς τε ὁ ζεύς, καὶ μοῦσαι καὶ πιερία, καὶ ἑλικών. καὶ ἐπιλυσόμεθα ἔπειτα, τίνος ἕνεκα ἐν τῇ θεογονίᾳ ἐξ ἑλικῶνος τὰς μούσας καλεῖ, ἀπὸ δὲ τῆς πιερίας ἐνταῦθα. ἐννέα εἰσὶν αἱ μοῦσαι, ὅτι τετράγωνος καὶ στερεὸς ὁ ἐννέα ἐστὶν ἀριθμός. τοιαῦται δὲ καὶ αἱ γνώσεις, διότι ὁ ἐννέα, πολλάκις πολλά ἐστιν. ὁ τρία γὰρ ἀριθμὸς ἀρχὴ πλήθους. ὁ δὲ ἐννέα, τρὶς τρία, ἤγουν πολλάκις πολλά. καὶ γνώσεις δὲ μυρίαι εἰσί. ἄλλως τε οὐδὲ ἐννέα μόνον εἰσὶν αἱ μυθικαὶ λεγόμεναι μοῦσαι, καθὼς σύ τε καὶ ἕτεροι τοῦτο δοξάζετε. ἀλλ᾽ εὔμηλος μὲν ὁ κορίνθιος τρεῖς φησὶν εἶναι μούσας, θυγατέρας ἀπόλλωνος· κηφισοῦν, ἀπολλωνίδα, βαρυσθενίδα. ἄρατος δὲ ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἀστρικῶν, τέσσαρας λέγει, διὸς τοῦ αἰθέρος, καὶ πλουσίας νύμφης ἀρχὴν, μελέτην, θελξινόην, καὶ ἀοιδήν. τινὲς δὲ πέντε αὐτὰς εἶναί φασι, καὶ ὀνόματα ἔχειν τῶν πέντε αἰσθήσεων. ἐπίχαρμος δὲ ἐν τῷ τῆς ἥβης γάμῳ ἑπτὰ λέγει, θυγατέρας πιέρου καὶ πιμπληΐδος νύμφης· νειλοῦν, τριτώνην, ἀσωποῦν, ἑπτάπολιν, ἀχελωΐδα, τιτόπλουν, καὶ ῥοδίαν. παρὰ δὲ ἡσιόδῳ ἐν θεογονίᾳ ἐννέα λέγονται εἶναι· κλειώ, θάλεια, εὐτέρπη, τερψιχόρη, ἐρατώ, πολύμνια, μελπομένη, οὐρανία, καὶ καλλιόπη. καὶ αἱ μὲν τρεῖς εὗρον τοὺς μουσικοὺς τρεῖς τόνους· τὸν ἁδρὸν, μέσον, καὶ ἰσχνόν. τὰς τρεῖς προσῳδίας· ὀξεῖαν, βαρεῖαν, περισπωμένην. τοὺς τρεῖς χρόνους· ἐνεστῶτα, παρεληλυθότα

ληλυθότα, καὶ μέλλοντα. καὶ τὰ τρία πρόσωπα· πρῶτον, δεύτερον, τρίτον. καὶ τοὺς τρεῖς ἀριθμούς, καὶ τὸ τρίγωνον τῶν ἀστέρων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα, ὅσα ὑπὸ τὰ τρία ἀνάγονται. αἱ δὲ τέσσαρες τὰς τέσσαρας διαλέκτους· ἰάδα, ἀτθίδα, δωρίδα, αἰολίδα, καὶ πολλὰ τῶν ὑπὸ τὰ τέσσαρα. αἱ πέντε εὗρον τὰς πέντε αἰσθήσεις, καὶ ὅμοια. αἱ δέ γε ἑπτὰ τὴν ἑπτάχορδον λύραν· καὶ τὰς ἑπτὰ ζώνας, καὶ τοὺς ἑπτὰ πλάνητας, καὶ τὰ ἑπτὰ πρὸς τούτοις φωνήεντα, καὶ ἕτερα τοιαῦτά τινα. αἱ δ' ἐννέα εὗρον, κλειὼ ἱστορίαν, θάλεια φυτουργίαν, εὐτέρπη αὐλούς, μελπομένη ᾠδήν, τερψιχόρη χορείαν, ἐρατὼ γαμικὰ καὶ ὄρχησιν, πολύμνια γεωργίαν, οὐρανία ἀστρολογίαν, καλλιόπη ποίησιν. ὅθεν καὶ διὰ τὰς τοιαύτας εὑρέσεις, θεὰς αὐτὰς ἐμυθεύσαντο. καὶ μούσας ἀπὸ τῆς γνώσεως μύσεως ἐκάλεσαν. καὶ νῦν δὲ πᾶς ἀνὴρ καὶ πᾶσα γυνὴ ζητητικοί τινων καὶ ἐφευρετικοί, μουσικοὶ καὶ μοῦσαι λεχθήσονται· ὥσπερ καὶ πᾶς τέχνης μουσικῆς ἐπιμελούμενος. καὶ γὰρ τῷ φιλοέργῳ ἐκείνῳ διονύσῳ ὀσίριδι συνείποντο τὴν γεωργίαν διδάσκοντι, ἀμφιβίδες ἐννέα μουσικὸν ᾄδουσαι, ἅσπερ μούσας ἐκάλουν. τινὲς δὲ ἑτέρας ταύτας τὰς ἐννέα φασὶ πρώτας μούσας γεγονέναι· καλλιχόρην, ἑλίκην, εὐνίκην, θελξινόην, τερψιχόρην, εὐτέρπην, ἐγκελάδην, δίαν, ἐνόπην· ἀγνοοῦντες, ὡς ἔοικεν, ὅπερ τὸ νοητικῶς ἐρρέθη· ὅτι πᾶς ἐφευρετικὸς τέχνης τινός, ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσα γυνή, μουσικοὶ καὶ μοῦσαι καλοῦνται. ὅθεν οὐ μόναι, ἃς οὗτοι φασίν, ἀλλὰ καὶ μυρίαι ἕτεραι εὑρεθήσονται. καί τινες μὲν ἃς πάσας ἔφασαν μούσας, παρθένους εἶναί φασι. τινὲς δὲ τὰς λοιπὰς μόνας, χωρὶς τῶν παρ' ἡσιόδῳ ἐννέα. τούτων γὰρ κλειοῦς μὲν καὶ μάγνητος, ἰάλεμος καὶ ὑμέναιος· εὐτέρπης δὲ καὶ στρυμόνος ῥῆσος, ἢ κατά τινας τερψιχόρης· ἀπόλλωνος δὲ τοῦ κάμβαντος καὶ θαλείας παλαίφατος. οὐρανίας καὶ ἀπόλλωνος, ἢ πιέρου γοῦν ὁ λῖνος. μελπομένης δέ, ἢ κατά τινας τερψιχόρης καὶ ἀχελώου σειρῆνες· τερψιχόρης δέ, ἢ μελπομένης καὶ λίνου τοῦ ἀπόλλωνος, ἢ κατά τινας λάρυ μέλπος· ἐρατοῦς δὲ καὶ ἀεθλίου τοῦ ἐνδυμίωνος, ἢ φιλάμμονος θάμυρις· πολυμνίας δὲ καὶ κελεοῦ, εἴτε χειμάρρου τοῦ ἄρεος τριπτόλεμος. καλλιόπης δὲ καὶ οἰάγρου ὀρφεύς. ἀλλὰ τί μακρηγορεῖν ἀναγκαίως ἡμᾶς ἀναγκάζεις; καὶ τὰς ἀκοὰς τῶν νέων θέλειν, ἀπεραντολογίαν εὐηθίαν, καὶ μουσῶν καταλόγων χαίροντας, καθάπερ εἰ μὴ τζέτζης ἐτύγχανον, οἰκονομίαν εἰδώς, καὶ σαφήνειαν ἀσπαζόμενος, καὶ χρῄζων πλεῖστα χάριν καὶ καίρια, βραχέσι συγγράμμασιν, ἀλλ' οὐ βραχέα καὶ φαῦλα περιττουμένοις ἐκφέρειν καὶ μακροτέροις ῥήμασι· καθάπερ τινὲς οἰηματίαι, καὶ κραυγασταί· ἀλλ' ἰδέ σοι πειθόμενος ἐξημάρτηκα, καὶ τὸν λόγον τοῖς λήροις μουσῶν καταλόγοις, ἐκτέτακα. νῦν δὲ ὥσπερ ἔμελλον βραχυλογήματι τζετζικῷ, τὰ περὶ τῶν ψευδωνύμων τούτων μουσῶν, καὶ ἕτερα πλείονα συμπεριλαβών, κεφαλαιωδέστερον ἐρῶ περὶ τῶν ἀληθῶς καὶ ὄντως οὐσῶν χαρίτων μουσῶν, τότε δικαίως τὸν λόγον παρεκτείναιμι. τὸ δὲ νῦν ἄκρον πολυλόγημα, σὸν λογιζέσθω ἁμάρτημα. καὶ δὴ κατ' ἀνάληψιν, περὶ τῶν φαύλων τούτων μουσῶν κεφαλαιωδέστερον καὶ κυριώτερον ἄκουε.

Πολλὰς μὲν οὖν πολλοὶ καὶ διαφόρους ἔφασαν εἶναι τὰς μούσας τοῖς ἔργοις, καὶ τοῖς ὀνόμασι. καὶ τὰς μὲν εἶναι παρθένους φασί· τὰς δὲ παρ' ἡσιόδῳ ἐννέα, καὶ παῖδας τεκεῖν, ἃς καὶ διὸς λέγουσι θυγατέρας, ἐκ μνημοσύνης αὐτῷ γεννηθείσας ἐν πιερίᾳ, ἐννέα ἡμέρας συγκαθευδόντι αὐτῇ. αἳ γεννηθεῖσαι μὲν ἐν πιερίᾳ, περὶ τὸν ἑλικῶνα χορεύουσι, καὶ τὸν αὐτῶν πατέρα γεραίρουσι. καὶ περὶ μὲν τῶν λοιπῶν μουσῶν οὗτοι φασίν, ἰδίως γυναῖκας ταύτας εὑρετικὰς γενέσθαι τεχνῶν, καὶ βιωφελεστάτων τινῶν. καὶ διὰ τοῦτο μούσας κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ὡς ἀληθῶς μύσεως, τῆς γνώσεως. ὅθεν καὶ μυριάδας μυρίας μούσας ἄν τις καλέσειε, καὶ οὐ μόνας ὅσας ἐκεῖνοι, εἴπερ εὑρίσκει τινὰς εὑρετίδας βιωφελῶν τινῶν καὶ τεχνῶν. αἱ δὲ παρ' ἡσιόδῳ ἐννέα λεγόμεναι οὔτε ἐννέα, οὔτε γυναῖκες φθαρταὶ ἢ θεαί. ἀλλ' οὐδὲ παῖδας τίκτειν ἠπίσταντο. ἀλλὰ μοῦσα μέν ἐστιν, ἡ διὰ παιδεύσεως γνῶσις, οὐχ ἡ αὐτοφυὴς καὶ ἀδίδακτος φρόνησις. μοῦσα δὲ λέγεται, παρὰ τὸ ὑπὸ πάντων ἢ τῶν πλειόνων ζητεῖσθαι, ἢ παρὰ τὸ περὶ πολλῶν ζητεῖν, καὶ πολυπραγμονεῖν. συλληπτικῶς δὲ καὶ πληθυντικῶς ἡ μοῦσα, μοῦσαι ἐκλήθησαν. καὶ ἐννέα μὲν εἶναι μυθεύονται, ὡς τρὶς τρεῖς, ἤγουν πολλάκις πολλαί, ὡς εἴρηται· ὁ γὰρ τρὶς ἀριθμός, πλήθους ἀρχή. κἂν γὰρ ἡ καθόλου γνῶσις μονοειδής ἐστι καὶ ἁπλῆ. ἀλλ' οὖν ταῖς κατὰ μέρος ἐπιγνώσεσί τε καὶ ἐφευρέσεσιν, εἰς ἄπειρον παρεκτείνεται. αἱ γὰρ ἐν ἀνθρώποις γνώσεις, ἀμυδραί τε καὶ

μεταπεποίηται, καὶ οὐχ οἷα παρὰ τῷ θεῷ ἑνιαία τε καὶ ὁλόκληρος. γίνονται δὲ αἱ παρ' ἡμῖν αὗται γνώσεις αἱ μοῦσαι, ἐν τῇ πιερίᾳ, τῷ τοῦ διὸς, ἤγουν τοῦ νοὸς οἰκητηρίῳ τῷ περὶ τὴν κεφαλὴν ἤτοι μετὰ τόπῳ· ἔνθα τὰ πίονα καὶ πιμελῆ, καὶ ἀγχινούστατα ῥεῦσι, τοῦ διὸς ἐννέα ἡμέρας μιχθέντος τῇ μνημοσύνῃ· τουτέστι τοῦ νοὸς πολλάκις ἀναπολήσαντος, καὶ μνημονεύσαντος, ἃ ἀνέγνω. γεννηθεῖσαι δ' αἱ γνώσεις αὗται ἐν τῇ τοιαύτῃ πιερίᾳ, οὐκ ἐν τῷ ὄρει, χορεύουσιν ἐν τῷ ἑλικῶνι τὸν αὐτῶν πατέρα δία ὑμνοῦσαι. τουτέστιν, ἐγγραφεῖσαι ταῖς βίβλοις ἑλίσσονται, καὶ περιφέρονται πανταχοῦ, δίκην χορείας κηρύττουσαι τὸν αὐτὰς γεννησάμενον νοῦν οὕτω τὸ τοῦ νοὸς οἰκητήριον ἐγὼ πιερίαν καλῶ. τὰς βίβλους δὲ ἑλικῶνα, ἐν αἷς περιχορεύουσιν αἱ μοῦσαι γνώσεις καὶ τὰ συγγράμματα. οὐ γὰρ ἑλικῶνα ὄρη καλεῖν ἐνθάδε γινώσκουσι. καὶ σφαίρας ἐννέα, ἐν αἷς αἱ μοῦσαι κατὰ τὸν πρόκλον βαδίζουσιν, οὐ δεδοίκασι τὸν ὄλισθον. ἀλλ' ἐπεὶ διελέχθημεν περὶ διὸς καὶ μουσῶν καὶ πιερίας καὶ ἑλικῶνος, εἴπωμεν καὶ πῶς μουσῶν ἔφασαν παῖδας τούς, ὥσπερ εἰρήκαμεν. ἰάλεμον μὲν, καὶ ὑμέναιον, κλειοῦς μούσης παῖδας φασίν, ἤγουν ἱστορικῆς γνώσεως, παρὰ τὸ κλείω, τὸ δοξάζω, λεγομένης· ἤγουν ὁ μὲν τὰς θρηνώδεις, ὁ δὲ τὰς ἐπιθαλαμίας ἐφεῦρεν ᾠδάς. ῥῆσον δὲ τῆς εὐτέρπης, ὅτι τὴν περὶ κόσμον καὶ ὡραιότητα σώματος καὶ πολισμῶν εὐπαρύφων εὑρετὴς ἐγεγόνει. ὡς τὸ κόσμιον τούτου ἐν τοῖς πολέμοις παρίστησιν ὅμηρος, λέγων,

Ἅρμα δέ οἱ χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ εὖ ἤσκηται. καὶ τὰ λοιπὰ, ἵνα μὴ μακρολογῶ. θαλείας δὲ παῖς ὁ πηλαίφατος λέγεται, ὡς τὰ περὶ φυτουργίαν συγγεγραφώς. λῖνος δὲ οὐρανίας, ὡς τὰ περὶ οὐρανοῦ καὶ κόσμου ποιητὴς συνταξάμενος. σειρῆνες δὲ καὶ μέλπος τῆς τερψιχόρης καὶ μελπομένης, ὡς χορείας καὶ μολπῶν εὑρεταί. ἐρατοῦς θάμυρις, ὡς πρῶτος ἐρωτικὰ συνταξάμενος. πολυμνίας δὲ παῖς ὁ τριπτόλεμος, ὡς γεωργίαν εὑρὼν τὴν πολλοῖς ὑμνουμένην, ἢ τὴν ποθητέαν καὶ πολυμνήμονα. καλλιόπης δὲ ὀρφεύς, ὡς καλλιλογίας ποιητικῆς εὑρετὴς, καὶ ὕμνων τῶν εἰς τοὺς θεούς. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν τὸ μακρολόγημα σὸν ἐστιν. ἀνάγκη γὰρ παρὰ σοῦ προσταχθεὶς ἁπάσας τὰς μούσας εἰπεῖν, ἐπεὶ καὶ τούτων παῖδας κατέλεξα, πρέπον ἐδόκει μοι, καὶ περὶ τούτων ἀλληγορεῖν. ἐπεὶ δὲ καὶ περὶ τούτων ἠλληγορήσαμεν, φέρε καὶ τοῦτο ζητήσωμεν.

Διὰ τί ἀπὸ τῆς πιερίας ἐνταῦθα τὰς μούσας καλεῖ. οὐ μέντοι γε ἀπὸ τοῦ ἑλικῶνος, ὡς ἐν τῇ θεογονίᾳ ποιεῖ, καί τοι γε ὁ ποιητὴς ὢν ἑλικώνιος, ὡς παρὰ τὴν ἄσκρην οἰκῶν. καὶ ὁ μὲν φιλοσοφώτατος πρόκλος παιδαγωγικῷ τρόπῳ τοῦτό φησι ποιῆσαι τὸν ποιητὴν, ὑπογραμμὸν τοῖς παιδευομένοις τιθέντα, τοῦ μὴ τὰ οἰκεῖα ἐξαίρειν, ἀλλὰ καὶ τὰ παρ' ἑτέροις χρηστὰ προτιμότερα δοκεῖν τῶν οἰκείων. καὶ πεῖραν ἐπάγει, καὶ ἑλικῶνα, καὶ σφαίρας, ἐν αἷς χορεύειν λέγει τὰς μούσας. ἔτι δὲ καὶ τοῦτό φησιν ὁ πρόκλος, δηλονότι ὀθνεῖον, καὶ οὐχ ἡσιόδου ἐστὶ τὸ προοίμιον, ἔκ τε τοῦ πολλοὺς ἐντυχεῖν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ἀπροοιμιάστῳ, καὶ μὴ ἐκ τοῦ ἐνταῦθα μετὰ τὸν ποιητὴν ἐκ πιερίας τὰς μούσας καλεῖν. ἐν δὲ τῇ θεογονίᾳ, ἐξ ἑλικῶνος. ταῦτα μὲν ὁ πρόκλος. ἡμεῖς δὲ μικρόν τι μακρολογήσαντες διαλλάξωμεν τὴν ἀλήθειαν, τίνος ἕνεκα ἐν τῷ παρόντι συγγράμματι τὰς μούσας ἐκ πιερίας καλεῖ, ἐν δὲ τῇ θεογονίᾳ ἐξ ἑλικῶνος. διπλᾶς ἐγὼ τὰς πιερίας καὶ τοὺς ἑλικῶνας γινώσκω, πραγματικῶς τελουμένας, καὶ κατὰ τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας. καὶ τὸ μούσης δὲ ὄνομα, τριχῶς οἶδα νοούμενον· πραγματικῶς, ψυχικῶς, καὶ στοιχειακῶς. καὶ πραγματικῶς μὲν πιερία καὶ ἑλικὼν, ὄρη καὶ πόλεις βοιωτίας. καὶ ἡ μὲν πιερία πρότερον ἀπὸ πιέρου τοῦ μάθωνος ἀδελφοῦ, πιερὶς δὲ λίνου, πιερία ἐκέκλητο. ὕστερον δὲ λύγκος ἐκλήθη. ἧς καὶ τὴν ἀρχὴν εἶχεν ἀέροπος, ὁ πρεσβύτατος τῶν ἠμαθίωνος παίδων, καθὰ μνησεύς φησιν ὁ τὰ ἀδελφικὰ συνταξάμενος. ἑλικὼν δὲ καὶ κιθαιρὼν ἀπὸ ἑλικῶνος καὶ κιθαιρῶνος τῶν ἀδελφῶν, οἵτινες πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμησαν. καθὼς ὁ κυρηναῖος λυσίμαχος ἐν τῷ πρώτῳ ποιητῶν ἱστορεῖ, οὕτω πραγματικῶς ὄρη γινώσκω τὸν ἑλικῶνα καὶ πιερίαν. κατὰ τὰς ψυχικὰς δὲ δυνάμεις πιερία ἐστὶ τὸ τοῦ νοὸς διὸς οἰκητήριον, ἤγουν τὸ λογιστικόν, ἐξ οὗ, ὡς καὶ πρὶν ἔφην, τὰ πίονα καὶ ἀγχινούστατα ῥεῦσι. ἑλικὼν δὲ, τὸ τὰ νοηθέντα καὶ γνωσθέντα καὶ λογισθέντα καὶ γραφῆναι βιβλίοις, καὶ περιελίσσεσθαι πανταχοῦ. καὶ τὸ τῆς μούσης δὲ ὄνομα, ὥσπερ ἔφην, τριχῶς οἶδα νοούμενον. ψυχικῶς μὲν ἡ καθόλου γνῶσις νοεῖται· στοιχειακῶς δὲ ἡ τῶν ἀστέρων, καὶ τοῦ παντὸς κόσμου μουσικωτάτη καὶ ἐναρμόνιος κίνησις. πραγματικῶς δὲ οἱ ἀ-

ρεταὶ

ρεῖται τινῶν καὶ ἀφροδίτης, μοῦσαι κατὰ μάθησιν τέ- τον καλοῦνται. νῦν δὲ ὅτι περὶ τῶν μυστικῶν μουσῶν διαλέγεται, ὅτι περὶ τῆς μυστικῆς τοῦ παντὸς καὶ τῶν ἀστέρων κινήσεως, ἀλλὰ περὶ τῶν ψυχικῶν μουσῶν, ἤγουν τῆς γνώσεως, ἣν ἀρχαιοτρόπως καὶ ἀπλουστέρως μούσας καλεῖ. εἰκότως οὖν νῦν ταύτας ἐκ πιερίας· ἐν δὲ τῇ θεογονίᾳ ἐξ ἑλικῶνος.

Ἀρχόμενοι Ἑλικωνιάδων Μουσῶν ἀρχώμεθ' ἀείδειν
ὃ πολλὰ βροντῶν, καὶ ἀστράπτων ἔβρεχεν,
ἐκ τῶν ὑψηλῶν καὶ μεταρσίων δρόμων.

νῦν μὲν περὶ φυτουργίας καὶ γεωργίας ἡσίοδος πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν διδασκαλίαν ποιούμενος, ἐπεὶ τὸ σύγγραμμα ταπεινὸν τυγχάνει καὶ εὐτελές, εἰκότως ἐκ τῆς πιερίας καὶ τῆς οἰκείας τὰς μούσας, ἤγουν τὴν γνῶσιν καλεῖ, καὶ οἱονεὶ ἀφ' ἑαυτοῦ λέγει τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐκτίθεσθαι. ἐν δὲ τῇ θεογονίᾳ περὶ τῆς τοῦ παντὸς κοσμογονίας διδάσκων, ἐπεὶ μέγα τὸ σύνταγμα τοῦτο καὶ φυσικώτερον, ἁρμοδίως ἐξ ἑλικῶνος ἐπικαλεῖται τὰς μούσας· τουτέστι, προκατασκευάζει. καὶ λέγει, ὅτι περὶ ὧν ἐν τῇ θεογονίᾳ ταύτῃ μέλλω ἐρεῖν, οὐδὲν ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐρῶ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς μαθήσεως καὶ γνώσεως, ἣν ἐξ ἑλικῶνος καὶ βιβλίων ἐτρύγησα. οὕτω τὰς πιερίας, οὕτω τὰς ἑλικωνίας, οὕτω τὰς μούσας· οὕτω καὶ τὸν ἡσίοδον μὲν ἐκ πιερίας ταύτας καλεῖν λέγω, ἐξ ἑλικῶνος δὲ ἐκεῖσε. τὸ δὲ μούσας ἢ θεάς τινας καλεῖν πρὸς τὸ λέγειν ἅ τις ἐθέλει, μῦθος ἀλληγορικὸς ἐστὶν ὃ πρακτικὸν τυγχάνει ποιητικὸν χαρακτήρισμα. τὴν γὰρ ἰδίαν γνῶσιν, καὶ οὐχ ἑτέραν τινά, ὁ θεῖος, ὡς γυναῖκας ἀγαθὰς λέγεσθαι λέγειν.

Ὁ νοῦς τοῦ προοιμίου τοιοῦτος· ὦ μοῦσαι καὶ γνώσεις, αἱ κλείουσαι καὶ αἱ δοξάζουσαι τὸν σφέτερον καὶ ὑμέτερον πατέρα (ἀλληγορικῶς δὲ καὶ σωματικῶς λέγει τὸν Δία, ἤγουν τὸν νοῦν) δεῦτε δὴ παρέλθετε, ἤγουν ἐκ τῆς πιερίας, ἤγουν τοῦ ἐμοῦ λογιστικοῦ αἰσθητηρίου. Ἐννέπετε καὶ εἴπατε ὑμνοῦσαι, ἐν ᾠδῇ καὶ ἔπεσι καὶ ποιήμασι, διὰ ὃν τινα, λείπει τὸν τρόπον, οἱ ὁμοῦ καὶ ὁμοίως ὑπάρχοντες βροτοὶ καὶ φθαρτοὶ ἄνδρες, εἰσὶν ἄφατοι, καὶ ἄδοξοι, καὶ ἀνώνυμοι, φατοί τε καὶ ὀνομαστοὶ καὶ ἔνδοξοι. τὸ βάρβαρον δὲ καὶ ἑλλήνως, περισσὸν καὶ παραπληρωματικόν ἐστι. Τοιαῦτα ὁ ποιητὴς ἐρωτᾷ, πῶς οἱ ὁμοίως φθαρτοὶ ἄνθρωποι, οἱ μὲν εἰσὶν ὀνομαστοί τε καὶ ἔνδοξοι, οἱ δὲ ἄδοξοι. οἱ τὰ προσωποποιεῖ τὰς μούσας, ἤγουν τὴν γνῶσιν αὐτοῦ, λέγουσαι ταῦτα οὕτω γίνεσθαι ἕκητι, καὶ βουλῇ τοῦ Διός, ἤγουν τῆς εἱμαρμένης. ἀλλὰ πρότερον διασαφήσαντες τὸ ζεὺς ὄνομα ποσαχῶς λέγεται, εἶτα καὶ τὰ λοιπὰ διεξέλθωμεν. [Τὸ θεὸς ὄνομα καθολικῶς καὶ ἀορίστως λεγόμενον πέντε σημαίνει· σοφοὺς βασιλεῖς, τὰ στοιχεῖα, τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὴν εἱμαρμένην, ἣν ἄπειροι προνοίαν ἐκάλουν. οὕτω μὲν ἀνωνύμως τὸ θεὸς ποσαχῶς λέγεται· ἕκαστον δὲ τῶν θεῶν ὄνομα τριχῶς· ψυχικῶς, στοιχειακῶς, καὶ πραγματικῶς. οἷον, τὸ ἥρα σημαίνει γυναῖκα βασιλίδα, αἰθέρα, καὶ ἀνδρείαν. τὸ ἀθηνᾶ, γυναῖκα βασιλίδα, τὸν παρθένον ἀέρα, καὶ τὴν φρόνησιν. καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. τινὰ δὲ τῶν θεῶν ὀνομάτων καὶ πλεοναχῶς λαμβάνονται, ὥσπερ τὸ ζεύς. σημαίνει γὰρ τινα βασιλέα πραγματικῶς· ψυχικῶς δὲ τὸν νοῦν· ὃς καὶ τὰς γνώσεις μούσας γεννᾷ· στοιχειακῶς δὲ πᾶν τὸ οὐράνιον σῶμα, καὶ τὰ μέρη αὐτοῦ· τὸν ἀέρα, καὶ τὸ νεφελῶδες κατάστημα, καὶ ὄμβριον, τὸν ἥλιον, τὸν ἀστέρα τὸν πλανήτην. καὶ τὴν εἱμαρμένην κατὰ τοὺς στωϊκούς. ὃ καὶ ἐνταῦθα ἐν ὅλῳ τῷ ποιήματι δηλοῖ, πλὴν μόνης τῆς ἀρχῆς. ἐν ταύτῃ γὰρ τὸν τῶν μουσῶν, ἤγουν γνώσεως πατέρα καλεῖ· ἐν δὲ τῷ ὅλῳ καθόλου ποιήματι, τὴν εἱμαρμένην λέγει· πλὴν ἔνθα τυχὸν περὶ στοιχείων, ἢ ἑτέρων τινῶν διαλαμβάνει. καὶ σὺ δὲ τὰς ὀνομασίας τούτων γινώσκων, συμφερόντως καὶ ἁρμοδίως καὶ καταλλήλως τοῖς τόποις τούτων ὀνόμασιν, ἐν τοῖς στοιχειακοῖς οὐρανὸν ἢ ἀέρα, ἐν τοῖς ψυχικοῖς νοῦν, καὶ ἐν ἑτέροις πάλιν ἁρμοδίως καὶ καταλλήλως· νῦν δὲ, ὡς ἔφην, τὴν εἱμαρμένην δηλοῖ. ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ Διὸς ἀρκούντως ἐρρέθη, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν μικρὰ λεκτέον.

Βροτοὶ ἄνδρες.] οἱ φθαρτοὶ ἀπὸ τοῦ βρότος, ὃ σημαίνει τὸ μεμολυσμένον αἷμα. Τὸ ἀνὴρ σημαίνει πέντε· τὸν ἀνδρεῖον, τὸν γήμαντα, τὸν φύσει, τὸν ἀνδρὸς ἡλικίαν λαβόντα, καὶ τὸν ἄνθρωπον.

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει·

Facile enim extollit, facile etiam clarum deprimit:
Facile praeclarum minuit, & obscurum adauget:

Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Facileque corrigit incurvum, & superbum desiccat
Iupiter altitonans, qui supremas domos incolit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ῥεῖα] ῥαδίως κοινῶς· ποιητικῶς δὲ ῥεῖα καὶ ῥηϊδίως. ἀπὸ τοῦ βεβαίου βεβαρὸς ὡς ἀπὸ τοῦ ἰσχύω ἰσχυρόν. ἀρίζηλον,] τὸν διάδηλον καὶ περιφανῆ, οὗ ἐναντίον ὁ ἄδηλος. σκηνικὴ ἡ λέξις, ἤγουν τὸ ἀρίζηλον. ἰθύνει.] ἤγουν ὀρθοῖ, παιδαγωγῶν δηλονότι αὐτόν. σκολιὸν,] τὸν οὐκ ὀρθὸν τὴν γνώμην, ἤγουν τὸν ἄδικον. ἀγήνορα, τὸν ὑπερήφανον. ὑψιβρεμέτην λέγει τὸν Δία, καὶ βαρύκτυπον δὲ ἐν ἄλλοις τὸν αὐτὸν λέγει. καὶ ἄρρητα, ὡς τῶν βροντῶν αἴτιον, αἳ ταῦτα ἔχουσι, τὰ ἐν ὕψει δηλονότι ἠχεῖν τὸν βαρὺν κτύπον, καὶ τὴν εὐρεῖαν βοήν. τὸ βρέμειν δὲ κυρίως ἐπὶ τοῦ πυρὸς λέγεται· ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ τοῦ ἤχου τῶν βροντῶν. ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.] ἤγουν ὃς τὰ ὑψηλότατα οἰκήματα οἰκεῖ· τουτέστι τὸν οὐρανόν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ῥεῖα μέν.] πάντα ὁ Ζεὺς δικαιῶν, καὶ τοὺς ἀδυνάτους δυναμοῖ, καὶ τοὺς δυνατοὺς καθαιρεῖ τῆς δυνάμεως. ὧν τὰ μὲν δηλοῖ τὸ βριάειν· τὸ δὲ τοὺς βριάοντας χαλέπτειν. οὐχ ἁπλῶς δὲ, ἀλλὰ καὶ διὰ κακίαν καὶ πονηρίαν μανέντας. ἄδηλον δὲ τὸν τεταπεινωμένον καὶ ἀφανῆ καὶ ἀδόξως φησί.

ἰθύνει σκολιὸν.] τὸν ποικίλον τὸ ἦθος διὰ πανουργίαν, σκολιὸν ὀνομάζει. τοῦτον οὖν ἰθύνειν λέγει τὸν Δία πάλιν εἰς τὸ ἁπλοῦν ἐπανάγοντα ἦθος, διὰ τὸ κολάζειν αὐτὸν ἐν τῇ πανουργίᾳ.

καὶ ἀγήνορα κάρφει.] τὸν αὐθάδη καὶ ὑπερόπτην εὐτελῆ ποιεῖ καὶ ταπεινόν. ἡ γὰρ αὐθάδεια πρὸς καταφρόνησιν ἐγείρει τῶν ἄλλων ἁπάντων· ἡ δὲ ταπείνωσις εἰς ἔννοιαν ἄγει τοῦ μηδὲν ἡμᾶς διαφέρειν τῶν ὁμοίων· καὶ μετρίως ποιεῖ τὸ ἦθος.

ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.] τὰ ἄκρα τοῦ κόσμου τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ὄντα, ἐν οἷς ὁ Ζεὺς ἵδρυται, δώματά ἐστι τοῦ Διός· ὡς καὶ Ὅμηρος εἶπε καθῆσθαι αὐτὸν ἐν ἀκροτάτῃ κορυφῇ πολυδειράδος Οὐλύμποιο· καταπλήττει δὲ αὐτοὺς τῷ ἐπιθέτῳ τῆς ἐξαιρέτου οἰκήσεως.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει.] τὸ ῥεῖα συνίζησίς ἐστι τῆς ῥεῖ μακρᾶς συλλαβῆς, καὶ τῆς ἄλφα εἰς μίαν μακράν. Μινύθει.] φθείρει, σμικρύνει. ἀπὸ τοῦ μινύθω ὁ μικρός· ὅθεν καὶ μινυνθάδιον, τὸ βραχυχρόνιον. ὁ δὲ νοῦς τοῦ ῥεῖα μὲν βριάει δῆλος καὶ ἰδιώταις· ὅτι ἡ εἱμαρμένη εὐκόλως αὐξάνει καὶ τοὺς ἀφανεῖς, καὶ τοὺς περιβλέπτους καταβάλλει, κἂν ὁ Πρόκλος μάταιον ἐν τούτοις μακρηγορῇ. ἰθύνει σκολιόν.] τὸν ποικίλον τὸ ἦθος διὰ πανουργίαν, σκολιὸν ὀνομάζει. τοῦτον οὖν ἰθύνειν τὸν Δία, πάλιν εἰς τὸ ἁπλοῦν ἐπανάγοντα ἦθος, διὰ τοῦ κολάζειν αὐτὸν ἐπὶ τῇ πανουργίᾳ. Ζεὺς ὑψιβρεμέτης.] ἡ εἱμαρμένη. πῶς δὲ ὑψιβρεμέτης ἡ εἱμαρμένη; ὅτι ἐξ ὕψους, καὶ τῆς τῶν ἀστέρων κινήσεως νέμεται κατὰ τοὺς ἔξω τοῖς ἀνθρώποις τὰ εἱμαρμένα. τοὺς μὲν δοξάζοντα καὶ περιηχοῦντα, καὶ οἱονεὶ καταβροντῶντα ταῖς εὐφημίαις καὶ ἀναρρήσεσι, τοὺς δὲ περιβομβοῦντα συμφοραῖς καὶ τοῖς δυσκληρήμασιν. ὑπέρτατα δώματα.] τῆς εἱμαρμένης τῆς ἐξ ἀστέρων ὁ ζωδιακὸς κύκλος ἐστίν, ἐξ οὗ καταπέμπεται τά τε εὐκληρήματα, καὶ δυσημερήματα.

Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνη· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην.

Audi intuens & auscultans, & pro iustitia tua dirige iudicia
Tu Iupiter. Ego vero Persam fratrem vera monebo.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Κλῦθι.] κλύω ποιητικόν· ἀκούω κοινόν. κλύω ἐνεστώς· ἔκλυον παρατατικός. μέλλων ἀπὸ τούτου οὐκ ἔστι. λέγεται δὲ ὁ τοῦ κοινοῦ ἀκούσω. ἐπὶ τῇ κοινῇ γὰρ καὶ ἡ ποιητικὴ ἐρείδει καὶ ἡ ἀττικὴ γλῶττα, καὶ αἱ ἄλλαι, αἷς μάλιστα χρῶνται οἱ ποιηταί. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ κοινὴ λέγεται ὅτι μετέχουσιν αἱ ἄλλαι αὐτῆς. κοινὸν γὰρ ὃ μετέχουσι τοὐλάχιστον δύο. καὶ περιειλημμέναι πᾶσαι χρῶνται αὐτῇ. καὶ αὕτη πάσαις αὐταῖς ἑαυτὴν χρῆσθαι παρέχει. ἀόριστος δεύτερος ἔκλυον, ἔκλυες, ἔκλυε· ἀφ' οὗ προστακτικὸν κλῦθι· καὶ

κατὰ

κατὰ μεταπλασμὸν, κλῦθι. μεταπλασμὸς δέ ἐστιν, ὅταν τέλος ὀνόματός τινος ἢ ῥήματος ἐφ' ἕτερον τέλος σχηματισθῇ οἰκεῖον τοῦ σχηματιζομένου. οἰκεῖον δέ ἐστιν, ᾧ δυνάμενοι ἡ αὐτὴ πτῶσις τοῦ ὀνόματος ἐπ' ἄλλοις χρήσαιτο ἄν, ἢ ὁ αὐτὸς χρόνος τοῦ ῥήματος. ὡς ἐνταῦθα τοῦ ἀορίστου τὸ τέλος τὸ ε' ἐσχάτῃ εἰς θι, ᾧ τέλει χρῆται ἂν ἄλλος προστακτικὸς ἐν ἑτέροις. τὸ ἑξῆς οὕτως· ἄκουσόν μου ὦ Ζεῦ ὁ ἐγγνωκὼς πάντα καὶ γινώσκων. Ἴθυνε δὲ τὰς θέμιστας σὺ δίκῃ, ἀντὶ τοῦ εὐθείας ποίει. Σύ. ἐγὼ δὲ μυθησαίμην ἂν τῷ Πέρσῃ, ἀντὶ τοῦ παραινέσαιμι· ἐτήτυμα ἤγουν ἀληθῆ, ἀπὸ τοῦ ἔτυμα κατὰ πλεονασμὸν τῆς συλλαβῆς. Θέμιστας] ὡς τὸ δικάζειν καὶ χρηματίζειν. τὸ μὲν λέγεται ἐπὶ θεῶν· τὸ δὲ δικάζειν ἐπ' ἀνθρώπων. οὕτω καὶ δίκη μὲν ἐπὶ ἀνθρώπων, θέμις δὲ ἐπὶ θεῶν. δίκη γάρ ἐστι κρίσις, ἣν οἱ ἄνθρωποι κρίνουσι· θέμις δὲ ἣν οἱ θεοὶ δικάζουσιν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Κλῦθι ἰδών.] ὡς πάντα ἐφορῶν καὶ ἀκούων τῶν γινομένων, ἐπόπτης ἐστί. καὶ μὴ μόνον δι' ἀκοῆς δέξαι τὰ ῥηθησόμενα, ἀλλὰ καὶ δι' ὄψεως ἴθυνον. ὅπερ δὲ ὅμηρος ἐπὶ τοῦ ἡλίου φησὶ, τοῦτο ἡσίοδος ἐπὶ τοῦ Διὸς εἶπεν. ὅμοιον γάρ ἐστι τῷ, Ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷς καὶ πάντ' ἐπακούεις. ὁρᾶν δὲ τὸν δία πάντα καὶ ἀκούειν πάντων εἴρηκεν, ὡς πάντων ἔφοροι ὁρῶντα μὲν τὰς πράξεις ἡμῶν, ἀκούοντα δὲ τῶν λόγων ὧν φθεγγόμεθα οἱ ἄνθρωποι. τῶν γὰρ αἰσθήσεων μόνην τὴν ὅρασιν καὶ τὴν ἀκοὴν ὡς χαριεστάτας ἐπὶ τοὺς θεοὺς ἀναφέρουσι. Δίκῃ δ' ἴθυνε.] τουτέστι κατὰ δίκην πρᾶξε σὺ τὴν δίκην κρίνε, πάντα ὁρῶν τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καὶ πάντων ἀκούων. ὁρῶν μὲν, τὰς πράξεις ἡμῶν· ἀκούων δὲ τῶν λόγων, ὧν φθεγγόμεθα οἱ ἄνθρωποι. ὡς πάντα ἐφορῶν καὶ πάντων ἀκούων ἐπόπτης ἐστὶ τῶν γινομένων. καὶ μὴ μόνον δι' ἀκοῆς παράδεξαι τὰ ῥηθησόμενα, ἀλλὰ καὶ δι' ὄψεως· σὺ φησὶν, ἴθυνον· ἐγὼ δὲ καταλέξαιμι τῷ Πέρσῃ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Κλῦθι ἰδών.] ἐπανέλαβε πάλιν τὸ ἑαυτοῦ προοίμιον ὁ ποιητής· καὶ φησὶ πρὸς τὸν Δία. ἤγουν τὴν εἰρημένην κλῦθι καὶ ἄκουσον, τουτέστι καὶ σύ, ἰδὼν τὰ παρόντα, οἷόν τι καὶ ἀκουστικῶς ἔχων, δικαίως δὲ κρῖνον τὰς θέμιστας καὶ δίκας. ἐγὼ δὲ τῷ ἀδελφῷ Πέρσῃ ἐρῶ τἀληθῆ. ἀλλὰ τί κατὰ Πρόκλον τὰ μυθικὸς λόγου ἄξια χαρίζομεν; Τὸ δίκη ὄνομα, τρία σημαίνει· δικαστήριον, δικαιοσύνην, καὶ τὴν καταδίκην. Θέμιστας.] Θέμις ἡ γῆ κατ' αἰσχύλον· ἀπὸ γὰρ τοῦ δικαίου βίου τῆς γεωργίας, ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ἑκάστου δίκη, θέμις καλεῖται. Τυνή.] διαλεκτικὴ παρέλκουσα ἀντωνυμία. ἔστι γὰρ τὸ τυνὴ, ἀντὶ τοῦ σὺ λέγεται, καὶ ἐγώνη, καὶ τὰ ὅμοια. Ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ.] καὶ τὰ ἐπιρρήματα, καὶ οἱ παραπληρωματικοὶ, φωνήεντος ἐπιφερομένου, ἀφέλκουσι. συμφαίνει δὲ ὑπόπτ.

Ο ΥΚ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν
Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας,
Ἡ δ' ἐπιμωμητή· διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.
Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· οὔ τις τήν γε φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννή,

Non sane vnum est cōtentionū genus, sed super terram
Sunt duo. alteram quidem probauerit qui nouerit.
Altera est vituperabilis: in diuersa autem animum distrahunt.
Nam hæc *contentio* bellum exitiosum, & discordiam auget,
Noxia: nullus hanc amat mortalis, sed necessario
Immortalium consiliis litem colunt molestam.
Alteram vero, priorem, *id est prius* genuit nox obscura,

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Οὐκ ἄρα μοῦνον.] ὡς ἔοικεν, οὐχ ἓν ἦν ἀντὶ τοῦ ἐστὶν ἀπλῶς, τὸ εἶδος τῶν ἐρίδων. τὸ μόνον ὄνομά ἐστιν ἐπίρρημα, κατὰ τὸ ἐπαινέσειε τὴν ὑπόθεσιν ἔχων ὁ λεγόμενος, καὶ ἀλλὰ ἀνάγκῃ συνδιαχύσεως θεὸς ἃ αὐτὸ τὴν ἑαυτοῦ ὑπόθεσιν ἔξει. ἐφ' ᾧ λεγόμενον μέσην ἔχει πάντως τὴν ὑπὸ προθέσεων, ἢ παρῷσιν, ἢ συνυπακουομένην. οὐ μὲν πάντων, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ πάντων. καὶ οἷος ἀπ' ἄλλων, περὶ τοῦ θεολόγου

λόγῳ χρυσείῳ ἐν τοῖς ἔπεσι· τὸ μὲν δὴ μόνον ὄν, ὃ μὴ εἶναι πάντως τῶν ἄλλων κεχωρισμένον· τὸ δὲ μὴ μόνον ὄν, ὃ πάντως ἐστὶν ἢ μεθ' ἑνὸς ἢ μεθ' ἑτέρων πολλῶν συνυπάρχει, φανερόν. ὅτι οὐχ ἁρμοδίως ἐνταῦθα κεῖται τὸ οὐ μόνον κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν. ποιητικῶς δὲ λέγεται ἀντὶ τοῦ οὐκ ἦν.

ἐρίδων γένος.] τὸ γένος ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ εἶδος. ἡ ἀκρίβεια δὲ τούτων παρὰ τοῖς φιλοσόφοις φυλάττεται· ποιηταῖς δὲ καὶ λογογράφοις ἀφεῖται τὸ χρῆσθαι γένει ἀντὶ τοῦ εἴδους.

ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν.] ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν γῆν.

Εἰσὶ δύω.] ἔριδες δηλονότι. τὴν μὲν ἐπαινέσειεν ἄν τις νοήσας· ἡ δὲ ἐπιμωμητή, ἤγουν πολλοῦ ψόγου ἀξία· ἐπίτασιν γὰρ ἔχει ἡ ἐπί. ἐπιμωμητὴ ποιητικόν, ἐπίψογος κοινόν. διάνδιχα ποιητικόν, δίχα κοινὸν ἢ δίχη. καὶ τὸ διάνδιχα δὲ ἀπὸ τοῦ δίχα γίνεται προσθήκῃ τοῦ ἂν συνδέσμου καὶ τῆς διὰ προθέσεως. χωρισμὸν καὶ αὐτὸς δηλοῖ καὶ οὐδὲν πλέον τοῦ δίχη· τουτέστι δίχα, ἤγουν ἰδίᾳ καὶ χωρὶς ἀπ' ἀλλήλων ἔχουσι τὴν ζωήν, τουτέστι διαφόρως ζῶσι. πόλεμόν τε κακόν.] τὸν πόλεμον ἐξαιρέτως λέγει κακόν· θανάτους γὰρ ἐπάγει, ὅ τι μέγιστόν ἐστι τῶν σωματικῶν κακῶν.

καὶ δῆριν.] ἤγουν μάχην, ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους, ἢ ἐν ἄλλοις, πόλεμοί τε μάχαι τε.

Σχετλίη.] καθὰ λέγεται τὸ λευκόν, ἐνίοτε μὲν ἐπὶ τοῦ χρώματος τοῦ διακριτικοῦ τῆς ὄψεως, ἐνίοτε δὲ ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ μετέχοντος αὐτοῦ, οὕτω καὶ τὸ σχέτλιον ἐνίοτε μὲν λέγεται ἐπὶ τοῦ κακοῦ, ὡς ἐνταῦθα σχετλία ἡ ἔρις ἀντὶ τοῦ κακή. ἐνίοτε δὲ ἐπὶ τοῦ μετέχοντος τοῦ κακοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἀθλίου. καθ' ὃ λέγεται σχέτλιος ἄνθρωπος, ἤγουν ἄθλιος· ὅθεν τὸ σχετλιάζειν καὶ ὁ σχετλιασμός.

οὔτις τήν γε φιλεῖ βροτός.] ἤγουν οὐδεὶς ἄνθρωπος φιλεῖ αὐτήν, τουτέστι φυσικῶς αὐτῇ διατίθεται. ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης τιμῶσι τὴν ἔριν· ἀντὶ τοῦ χρῶνται αὐτῇ οἱ ἄνθρωποι, διὰ τὰς βουλὰς τῶν θεῶν. Τὴν δ' ἑτέρην.] τὴν ἐπαινουμένην δηλονότι, ἣν ἅμιλλαν σύντονον τῆς λογικῆς ψυχῆς λέγουσι, προτέραν τῆς ἑτέρας, τῷ χρόνῳ δηλονότι. λέγεται δὲ ἐπιρρηματικῶς, τουτέστι, τὴν δὲ ἑτέραν πρότερον μὲν ἐγέννησεν ἡ νὺξ ἡ ἐρεβεννή. ἣν ὁ Πρόκλος θεὸν λέγει ὑπὲρ τὸν κόσμον, τοῖς ὄμμασι τῶν ἀνθρώπων ἀθέατον. καὶ διὰ τοῦτο ἐρεβεννὴν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου κληθῆναι.

ἐρεβεννή.] σκοτεινή, ἀπὸ τοῦ ἔρεβος· τὸ σκότος κατὰ προσηγορίαν· ἐνταῦθα τοῦτο θέλει δηλοῦν τὸ ἐρεβεννὴ τὸ ἀφανές.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Οὐκ ἄρα μοῦνον.] διττή ἐστιν ἔρις. ἡ μὲν γὰρ ἅμιλλα καὶ ζῆλος εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ τεῦξιν· ἡ δὲ φιλόνεικος ζωὴ μετὰ φθόνου καὶ δυσμενείας γινομένη. ἀλλ' αὗται μὲν αἱ δύο περὶ γῆν εἰσιν. ἐπειδὴ ἐνταῦθα καὶ τὰ καταμαχόμενα τοῖς ἀγαθοῖς. ἡ δὲ ἀμείνων ἔρις τοῦ ἀγαθοῦ ἕνεκα γινομένη, καὶ ἐν τοῖς κρείττοσιν ἡμῶν ἐστιν. λαμβάνεται ἑαυτῷ. ἐπειδὴ ἐν τῇ θεογονίᾳ μίαν γένεσιν παρέδωκεν ἐρίδων, ὅθεν ἐνταῦθα ὥσπερ συνασπασάμενος ἑαυτῷ δύο λέγει, διὰ τὸν καιρὸν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ γράμματος.

τὴν μέν κεν ἐπαινέσειε νοήσας.] προσυπακουστέον τὸ τίς. τὸ γὰρ ὅλον οὕτω, ἐπαινέσειεν ἄν τις νοήσας· οὐ γὰρ ὁ τυχὼν τὴν ἀμείνω τῶν ἐρίδων ἐπαινέσειεν, ἀλλ' ὁ δυνηθεὶς αὐτὴν τῷ νῷ θεωρῆσαι μεγάλων οὖσαν ἀγαθῶν αἰτίαν τοῖς ἀνθρώποις.

Ἡ δ' ἐπιμωμητή.] δηλονότι ἡ χείρων ἔρις ὑπὸ φιλονεικίας γινομένη προσκρούσεως, ἄλογος οὖσα τοῦ θυμοῦ κίνησις, καὶ οὐχ ἁπλῶς μωμητή, ἀλλὰ μετ' ἐπιτάσεως ἐπιμωμητή, ὡς ἐπιτεταμένη οὖσα, ψεκτὴ παρὰ τοῖς ἔμφροσι.

διὰ δ' ἄνδιχα.] χωρὶς διεστήκασι κατὰ τὴν ζωήν· ταύτην γὰρ εἶπε θυμόν. καὶ γὰρ πᾶσα ζωὴ ψυχικὴ καλεῖται θυμός.

ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης.] ὑπερβατόν, ἡ μὲν γὰρ σχετλίη, πόλεμόν τε, τὴν χείρονά φησιν ἔριν ἀκούσιον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις· εἰκότως. καὶ γὰρ ἅπαν τὸ κακὸν ἀκούσιόν ἐστιν· ὥς φησι καὶ Πλάτων. ὑπ' ἀνάγκης δὲ τιμᾶσθαι παρὰ τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὴν ἄλογον ζωήν, ἣν ἔχουσιν εἰς σῶμα πεσούσης τῆς ψυχῆς. καὶ τοῦτο κατὰ βούλησιν εἶναι τῶν θεῶν, τὸ τῇ ἀνάγκῃ τοιαύτῃ συνεχθῆναι· ἵνα δηλονότι μισήσωσι τὸ μετὰ σώματος ζῆν. οὐ γὰρ ἐνδέχεται σώμασι συνόντας ἔξω παντελῶς εἶναι τῶν κατὰ τὸ σῶμα παθῶν. ἔριν τιμῶσι.] τὴν ἑτέραν τιμῶσι πληροῦντες τὴν πληροφορίαν αὐτῆς τυχόν. καὶ φιλοτίμως ἔχουσι πρὸς τὸ μάχεσθαι· καὶ τιμῶσι δὲ κακῶς οὕτως, οὐ φιλοῦσι δέ.

Τὴν δ' ἑτέρην.] τὴν ἀμείνω λέγει. καὶ αὐτὴν οὖσαν τῆς λογικῆς ψυχῆς ἅμιλλαν σύντονον πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρῶσαν. ταύτην οὖν γεννηθῆναι παρὰ τῆς νυκτός φησιν, ἔστι γὰρ ἡ νὺξ θεὸς ὑπὲρ κόσμον.

κόσμον ἀφανὴς τοῖς ὄμμασιν ἡμῶν· καὶ διὰ τοῦτο ἐρεβεννή. ὥσπερ καὶ αὐτὸν τὸν Δία πατέρα φασὶ τῶν ψυχῶν. ἐκείνη οὖν ἐγέννησε τὴν κρείττω ἔριν, ὡς πάντα ἀνάγουσαν ἐπὶ τὴν ἀφανῆ καὶ θείαν ζωήν. αἰτία γάρ ἐστι πάντων τῶν ἀορίστων. Ἄλλως. τὰ γὰρ κακὰ προγενέστερα. μετὰ ταῦτα δὲ ἐφάνη ἡ καλία· νὺξ δὲ αὐτὴν ἔτικτεν. ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀφανοῦς παρυφίσταται τὰ πάντα ταῦτα κακὰ καὶ τὰ ἀγαθά.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην.] ἐν τῇ θεογονίᾳ, ἓν γένος ἀντὶ τοῦ εἶδος εἰπὼν τῶν ἐρίδων ὁ Ἡσίοδος, ἐνταῦθα ὥσπερ ἐπιδιορθοῦται αὐτὸς ἑαυτὸν λέγων, οὐχὶ δὴ ἓν γένος ἐστὶ τῶν ἐρίδων, ἀλλὰ δύο. ἔρις γὰρ ὁ ζῆλος λέγεται. ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀγαθὴ ἔρις. ἀλλὰ καὶ ὁ φθόνος, καὶ ἡ κακίστη ἔρις, καὶ αἱμοχαρής. Μοῦνον.] μόνον ἰωνικῶς. διὰ τὸ ο μικρὸν κατὰ Ἴωνας, ὡς δὲ μέγα λέγουσι, μακρὸν δέχεται κατὰ κοινὴν συλλαβήν· κατὰ διαίρεσιν δὲ καὶ ἀττικῶς, μέγα. ὅτι δ' ἐν γῇ καὶ ἐν οὐρανῷ αἱ ἔριδες, δῆλον. τὸ δ' ἐν τοῖς διπλάσι, καὶ οὐ λόγου ἀξίοις, λόγους μακρούς, Προκλειακόν ἐστιν. ὡς καὶ τὸ ἐπιμωμητή, καὶ τὸ διάνδιχα θυμὸν ἔχουσιν, ὁ σοφὸς Πρόκλος, θυμὸν τὴν ζωὴν λέγει. ἡμεῖς δὲ, γλυκύτατον καὶ ἔμψυχον λόγον καλοῦμεν· τῶν γὰρ ἐριζόντων τὸν θυμὸν, ἤτοι τὴν ψυχὴν διπλῆν καὶ διαμεμερισμένην ἐχόντων, ὁ Ἡσίοδος ἐπὶ τῆς ἔριδος τοῦτο εἶπε.

Πόλεμος.] πολυαμής τις ὤν, ὁ πολλοὺς ἀμῶν καὶ θερίζων. ἢ πολυαιμὸς, ὁ πολλοὺς χέων καὶ καταβάλλων ἐπικώτερος.

Σχετλίη.] χαλεπὴ, κεραπικὴ λίαν. κεραπικὰ γὰρ καὶ παρέπονται, τὰ φαῦλα. τὰ δ' ἀγαθὰ, συντόμως ἀνατρέχει.

Οὔτις τήν γε φιλεῖ βροτός.] μὴ οὔτις ὑπερβάτως, οὔτις τήν γε φιλεῖ βροτὸς ἀθανάτων βουλῇσιν. ἀλλ' οὕτως, οὔτις τήν γε φιλεῖ βροτὸς, δηλονότι ἑκὼν, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης καὶ βίας ἐν ταῖς βουλαῖς τῶν ἀθανάτων, ἤγουν τῆς εἱμαρμένης. οἱ θεοὶ γὰρ, ὡς ἔφην, ἡ εἱμαρμένη, ἔριν τιμῶσι τὴν βαρεῖαν. εἰ δέ τις εἴποι, ἄρα οἱ θεοὶ κακῶν αἴτιοι; ναὶ κατὰ Ἡσιόδου δόξαν εἰπέ. οὗτος γὰρ ψυχῶν λέγει τὸ προϋπάρξειν. αἱ δὲ ψυχαὶ αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς οὖσαι, οὔτε τροφῶν οὔτε κτημάτων ἢ χρημάτων, ἢ τινὸς ἑτέρου τῶν σωματικωτέρων ἐδέοντο, δι' ἃ γίνονται μάχαι καὶ ἔριδες. ἐπεὶ δὲ εἱμαρμένῃ τινὶ συνεζεύχθησαν σώματα, ἃ καὶ τροφῶν καὶ χρημάτων καὶ τῶν ἄλλων ἐπιδέονται, δι' ἃ συμβαίνουσιν ἔριδες, εἰκότως ἀθανάτων, ἤγουν τῆς εἱμαρμένης βουλῆς ἔρει, τιμῶσι τὴν ἔριν οἱ ἄνθρωποι. νὺξ ἐρεβεννή.] τὴν ἀγαθὴν ἔριν, ἤγουν τὸν ζῆλον φησὶ προτέραν τῆς φαύλης τῷ τε χρόνῳ, καὶ ἀξιώματι. τὸ νὺξ δὲ ἐρεβεννὴ οὐκ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐγὼ λέγω. καὶ γὰρ καὶ ἡ ἑτέρα ἐξ ἀφανοῦς γίνεται. ἀλλ' οὕτω φημὶ, ὅτι ἐν ἀρχῇ ἦν ἔρεβος, καὶ χάος, εἶτα γεγόνασιν ἄνθρωποι. σύμφυτος οὖν καὶ σύγχρονος τοῖς ἀνθρώποις ἡ χρηστὴ ἔρις ἐκ τοῦ ἐρέβους ἐκείνου καὶ τοῦ χάους ἐγένετο. ἡ δὲ φαύλη προσεπεγένετο ὕστερον. πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ, σύμφυτα τοῖς ἀνθρώποις· ἐπίκτητα δὲ τὰ φαῦλα. Ἢ καὶ οὕτως· ἡ χρηστὴ ἔρις ἐκ τῆς νυκτὸς δοκεῖ γεγεννῆσθαι, τουτέστιν ἐξ ἀφανοῦς. ὅτι πᾶς τινὸς ζηλωτὴς κρυφῇ τοῦτον ἀπομιμεῖται. ὁ δὲ φθονῶν φανερῶς λοιδορίας ἐγείρει καὶ μάχας. ἐρεβεννὴ αἰολικῶς διὰ δύο νν γράφεται.

Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων.
Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω·
Ἥτε καὶ ἀπάλαμόν περ ὅμως ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.

Posuit vero ipsam Saturnius altiiugus, in æthere habitans,
Terræ in radicibus & *quidem* hominibus longe meliorem.
Hæc & quantumuis inertem, tamen ad opus excitat.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Θῆκε δέ μιν] ἀντὶ τοῦ ἐποίησε δὲ αὐτὴν ὁ Ζεὺς ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ὁ ὑψίζυγος, ἤγουν ὁ ἐπὶ μετεώρου θρόνου καθήμενος, ὁ οἰκῶν ἐν τῷ αἰθέρι· ἀντὶ τοῦ ἐν οὐρανῷ. καὶ ὁ οἰκῶν ἐν ταῖς ῥίζαις τῆς γῆς, ἤγουν ἐν τοῖς καταχθονίοις. καὶ ἐν τοῖς ἀνδράσι, κατὰ πολὺ ἀμείνονα, ἤγουν κρείττονα τῆς ἑτέρας δηλονότι. πολλὸν ποιητικόν. πολὺ κοινόν.

Ἥτε καὶ ἀπάλαμον.] ἀντὶ τοῦ ἥτις καί τινα ὄντα ἀπάλαμον, ἤγουν ἀργὸν ἀπὸ φύσεως, μηδὲν ἐργάζεσθαι προθυμούμενον, ἐπὶ τὰ ἐργάζεσθαι ἐγείρει, ἤγουν διανίστησι.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Θῆκε δέ μιν.] τὴν μὲν συνέπειαν οὕτω δεῖ καθιστάνειν· ὁ Ζεὺς ὁ ἐν τῷ αἰθέρι ναίων, καὶ ἐν τοῖς ἀνδράσι, καὶ ἐν ταῖς ῥίζαις τῆς γῆς ἀμείνω τὴν ἔριν ἔθηκε ταύτην ἐκείνης· ἵνα διὰ μὲν τοῦ αἰθέρος δηλώσῃ τὸ ἀκρότατον· διὰ δὲ τῶν ἐν τῇ γῇ ῥιζῶν, τὸ ἔσχατον· διὰ δὲ τῶν ἀνδρῶν, τὸ μέσον, ὄντι αἰθερίων ὄντων, οἵ τε χθονίων φυτῶν διὰ πάντων δὲ, ὅτι πανταχοῦ ἐστι τὸ θεῖον, καὶ ἐν ἅπασι, πρώτοις, μέσοις, ἐσχάτοις. εἰπὼν δὲ, ὅτι νὺξ ἔτεκε τὴν ἀμείνω ἔριν, φησὶ παρὰ τοῦ Διὸς ἀρείονα γενέσθαι, δόντος αὐτῇ καὶ ἐν τῷ κόσμῳ δύναμιν σεμνοτέραν τῆς ἑτέρας. Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσιν.] ἐν τοῖς φυτοῖς τοῖς ἐρριζωμένοις τῇ γῇ· ἢ ὅτι ἐρρίζωσεν αὐτὴν ἐν τῇ γῇ· ἢ ὅτι ἡ ἀγαθὴ φιλονεικία καὶ ἐπὶ τὰ φυτά, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ γεωργικὰ ἐδόθη, ὥστε ζηλοῦν εἰς τὸ ἐργάζεσθαι τοὺς ἀνθρώπους.

Ἥ τε καὶ ἀπάλαμον.] τὸν ἀκίνητον πρὸς τὰ ἔργα, καὶ οὐδὲ μὴ ἔχοντα χεῖρας, ἀλλ' ἀργὸν κινεῖ πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι τοῖς ἐργαζομένοις ἁμιλλώμενον ἢ κρείσσων ἔσεσθαι. Ἄλλως. ὅτις καὶ τὸν ἀεργόν, καὶ μὴ παλαμώμενον ἐπὶ τὸ ἔργον ἐγείρει. παλαμᾶν γάρ, τὸ διὰ τῶν παλαμῶν γεωργίας ἐργάζεσθαι. ὁ γὰρ σπουδαῖος κἂν ᾖ ἀδύνατος, σπεύδει τὸ ἐργάζεσθαι.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Θῆκε δέ μιν κρονίδης.] ὁ χρόνος παῖς ἤγουν ἡ εἱμαρμένη, ἡ κοροπαίδος, καὶ σκοτίζουσα τὸν νοῦν, ἡ ἀφανὴς καὶ ἄδηλος, ἡ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ζυγοῖς καὶ καθέδραις τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου καὶ τοῦ αἰθερίου ἱδρυμένη. ἔφην γάρ, ὡς ἐκ τῆς κινήσεως λέγουσι τῶν ἀστέρων ἀποτελεῖσθαι τὰ εἱμαρμένα. ἔθηκε γοῦν ταύτην τὴν ἔριν πολλῷ ἀμείνω τῆς ἑτέρας ὁ Ζεὺς ὁ ναίων καὶ ἐν τῷ αἰθέρι, καὶ ἐν ταῖς ῥίζαις τῆς γῆς, καὶ ἐν τοῖς ἀνδράσι· διὰ πάντων γὰρ διήκει ἡ εἱμαρμένη. Δία δὲ εἶπεν, ὅπερ εἱμαρμένην νοῶ λέγω. τὰ ἑξῆς δῆλα.

Ἥ τε καὶ ἀπάλαμόν περ.] ἥτις ἀγαθὴ ἔρις καὶ τὸν ἀδύνατον, καὶ τὸν μὴ παλαμᾶσθαι καὶ ἐργάζεσθαι δυνάμενον, ὅμως ἐπὶ ἔργον ἐγείρει. ἢ ὁμοῦ, ἵν' ᾖ ἐλλιπῶς, ὁμοίως τῷ ἀπάλαμον, τὸν ἀπάλαμον ἐγείρει.

Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλούσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρώμεναι ἠδὲ φυτεύειν,
Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.
Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι
Νείκε' ὀπιπεύοντ', ἀγορῆς ἐπακουὸν ἐόντα.

In alterum enim quispiam intuens otiosus
Diuitem, qui festinat arare, atque plantare,
Domumque recte gubernare, æmulatur vicinum vicinus,
Ad diuitias festinantē. bona vero hæc contentio hominibus.
Et figulus figulo succenset, & fabro faber:
Et mendicus mendico inuidet, cantorque cantori.
O Persa, tu vero hæc tuo repone in animo:
Neque malis gaudens contentio animū tuū ab opere abducat,
Lites spectantem, forique auscultatorem existentem.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εἰς ἕτερον γάρ τις.] καὶ γάρ τις ἔργου χατίζων, ἤγουν ἐνδεὴς ὢν ἔργου. λειπόμενος, τουτέστιν οὐδὲν ἐργαζόμενος, ἰδὼν εἰς ἕτερον πλούσιον. ἡ συνάφεια δὲ δεῖ τὸ ἕτερον καὶ τὸ πλούσιον, ἵνα μὴ δοκῇ πλούσιος εἰς ἕτερον ὁρᾶν πλούσιον. ὅστις σπεύδει μὲν ἀρῶν, ἤγουν ἀροτριᾶν, καὶ φυτεύειν ἀμφότερα ἔργα γεωργίας· καὶ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον καλῶς διοικῆσαι. ἔργον ἡ ἐνέργεια καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τελούμενον· ἐνταῦθα τὸ πρότερον.

ἀρώμεναι.] ποιητικὸς οὗτος ὁ τύπος τῶν ἀπαρεμφάτων, ἀποβάλλειν τὸ ὑποτακτικὸν φωνῆεν διφθόγγου παρόντος, καὶ προστιθέναι τὴν μεν συλλαβήν, εἶτα καὶ τὴν αι δίφθογγον, εἰ μὴ πάρεστι. δεῖ γὰρ τῷ ἀπαρεμφάτῳ δίφθογγον ἐπὶ τέλει εἶναι. αὕτη γάρ ἐστι τὸ σύσσημον αὐτῷ καὶ χαρακτηριστικόν· ταύτην μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, μὴ παροῦσαν εἰσάγουσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ παροῦσαν ἐκβάλλουσι, λαμβάνοντες ὥσπερ τοιώσματα καὶ προσεκβάλλοντες, ἵν' ἁρμόδιον αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τοῦ μέτρου οἰκοδομῇ,

ἐνταῦθα

ἐνταῦθα δεῖ μὴ παρούσῃ προστεθῆναι. τὸ δὲ ρ̄ μικρὸν μὲν ὂν οὐ συνᾴδει τῷ μέτρῳ, μέγα δὲ γενέσθαι οὐ δύναται. ἡ τῶν ἁπλικῶν γὰρ ἔκτασις οὐκ ἔχει χώραν ἐπὶ πάσῃσι λέξεσιν. ἀναγκαζόμενον δὲ τὸ ῡ κατέχειν μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ἂν δὴ οἰκεῖον, ἵνα μὴ ἀλλοτρίας αὐξήσεως δέηται, ξένον καὶ ἀσυνήθες πρᾶγμα ποιήσῃ. καὶ ὃ ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ τοιούτῳ ποτὲ γίνεται. εἰ δὲ προσθήκην γίνεται ἑτέρου μ' ὡς ἐν τῷ ἔμμεναι, ὅτι χρεία μακρὸν γενέσθαι τὸ ε, καὶ ἑτέροις πολλοῖς, ὅπως ἂν κατὰ λόγον ἔχοι τὸ ὄνομα τὴν αὔξησιν ἀποδεδομένην.

ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων.] τὸ ζηλοῦν δύο δηλοῖ· τὸ φθονεῖν, καὶ τὸ μακαρίζειν. ὥσπερ δὴ λέγουσιν ἐνίοτε τὸ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ ἐργάζεσθαι, οἷον ἀρετὴν ἐπαινεῖ τις, ἀντὶ τοῦ ἐργάζεται· καὶ τὸ σίγ' ἐπαινῶ, ἀντὶ τοῦ σιγῶ, οὕτω καὶ τὸ ζηλοῦν τὸ μακαρίζειν, ἐνίοτε καὶ ἐπὶ τοῦ μιμεῖσθαι τιθέασιν. ὡς ἐνταῦθα οὗτος, οὐκ ἔξω λόγου ταῦτα ποιοῦντες· ὃ γὰρ ἐπαινεῖ τις, τοῦτο πάντως εἰκὸς καὶ ἐργάζεσθαι αὐτόν. καὶ ὃν μακαρίζει τις ἐφ' οἷς ἔχει ἀγαθοῖς, δηλονότι ὧν ἀπολαύει (ἀπὸ τούτων γὰρ λέγεται ὁ μακαρισμὸς) τούτων πάντως καὶ μιμήσαιτο, ἵνα τοῦ αὐτοῦ τύχῃ μακαρισμοῦ. ἄφενος ὁ ἀπὸ τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀθροιζόμενος πλοῦτος. τὸ αὐτὸ καὶ βίος, ἀφ' οὗ βιοῖ τις δηλονότι. λέγεται δὲ καὶ ὁ ἄφενος ἀρσενικῶς, καὶ τὸ ἄφενος οὐδετέρως.

ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσιν.] ἀντὶ τοῦ ἀγαθῶν αἰτία ἐστὶν ἥδε ἡ ἔρις τοῖς ἀνθρώποις. κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν ἔριν, τοῦτο δὲ συμπυκνῶσθαι ἔδοξεν ἀπὸ τοῦ ἀποστῆναι τὸν λόγον, καὶ μεταβῆναι ἐπὶ τὰ ἔργα τὰ ἁρμόζοντα τῇ ἑτέρᾳ ἔριδι.

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει.] ἤγουν ἀγανάκτησιν ἔχει ἀποκειμένην, βλάβης καιρὸν παρατηροῦσαν. καὶ τέκτονι τέκτων κοτέει, καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἤγουν ποιητὴς, ἀοιδῷ. δῆλα ταῦτά ἐστι. φθόνος ἐστὶ λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς. Σὺ δὲ ὦ Πέρση, ἐγκάτθεο, ἤγουν ἔμβαλε τῷ σῷ λογισμῷ ταῦτα. μηδέ σ' ἔρις ἡ κακόχαρτος, ἤγουν ἡ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα, κωλυέτω σε κατὰ τὴν ψυχὴν, λέγω, ἀπὸ τοῦ ἐργάζεσθαι. ὅμοιον τῷ, Ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; εἰς φιλονεικίας βλέποντα. ἀντὶ τοῦ ἔχοντα τετραμμένην τὴν γνώμην. τοῦτο γὰρ τὸ Νείκε' ὀπιπεύοντα. λείπει δὲ ἡ εἰς πρόθεσις· τὸ γὰρ βλέπειν εἰ λέγεται πρός τι, μὴ μεσιτευούσης αὐτῆς, οὐδὲν πλέον δηλοῖ, ἢ τὴν ἐνέργειαν τῆς ὁρατικῆς δυνάμεως. μετὰ δὲ ταύτης ἐνίοτε μὲν δηλοῖ σπουδὴν, καὶ τὸ ἔχειν ἐπιτεταμένην τὴν γνώμην· ὃ βούλεται δηλοῦν ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἐνίοτε δὲ ἐλπίδα· οἷον εἰς σὲ βλέπω, ἀντὶ τοῦ εἰς σὲ ἐλπίζω· ἐνίοτε δὲ μίμησιν, οἷον εἰς σὲ βλέπων τόδε ποιῶ, ἀντὶ τοῦ σὲ μιμούμενος.

ὀπιπεύοντα.] τοῦτο παρὰ τοῖς κοινοῖς, μετὰ τῆς προθέσεως ἐν χρήσει ἐστίν. οἷον ὑποπιπεύω· ἀντὶ τοῦ ὑφορῶμαι. καὶ μεθ' ἑτέρας ἴσως προθέσεως. χωρὶς δὲ προθέσεως οὔποτ' ἂν ῥηθείη αὐτοῖς. οἱ ποιηταὶ δὲ καὶ τούτῳ χωρὶς προθέσεως οὐκ ὀκνοῦσι χρῆσθαι καὶ ἑτέροις μυρίοις. ἐνταῦθα δὲ προσθήκη γίνεται συλλαβῆς, ὡς ἐν τῷ ἐτήτυμα καὶ ἑτέροις.

ἀγορῆς.] ἀντὶ τοῦ τῶν ἐν ἀγορᾷ φημῶν καὶ ῥημάτων. ἀγορὰν δὲ λέγει ἐνταῦθα τὸ δικαστήριον.

ἐπακουόν.] ἐπακουὸν, ἤγουν ἐπήκοον· ἐπήκοος γὰρ κυρίως ὁ τῶν ἀρχόντων δημοσίως ἀκούων· ἐνταῦθα δὲ, ἀντὶ τοῦ ἀκροατὴν ἁπλῶς.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εἰς ἕτερον γάρ τις.] πλούσιον ἰδὼν ἐκ τῶν ἔργων πλουτήσαντα, σπεύδει καὶ αὐτὸς πλουτῆσαι. Εἰς ἄφενον.] τὸν πλοῦτον ἄφενον καλοῦσι, τὸν ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν ἐνιαυσιαίων ἀθροιζόμενον. ἔνος γὰρ καλεῖται ὁ ἐνιαυτός.

κεραμεῖ κοτέει.] ὀργίζεται, φθονεῖ. Ἄλλως. προσβέβληται πρὸς γεωργίαν διὰ τοῦτο. ἐν γὰρ τοῖς γεωργικοῖς ὑφίσταται ἡ ἀγαθὴ ἔρις φησὶν, οὐχὶ δὲ ἐν ταῖς ἀδικίαις. ἢ ὅτι ἐκ τοῦ ἀφανοῦς καὶ ἀδήλου πορίζεται καλὰ καὶ ἀγαθά. τοῦτο δὴ μᾶλλον ἐπανάγει εἰς τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ χείρονος ἔριδος, καὶ γὰρ τὸ κοτέειν καὶ τὸ φθονεῖν κακά ἐστι, καὶ ἐκείνης οἰκεῖα, καὶ οὐ τῆς ἀμείνονος.

Ὦ Πέρση.] τὸ ποίημα γέγραπται πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφόν. νωθεία δὲ καὶ δικαιολογία· νεμόμενος γὰρ τὴν πατρῴαν οὐσίαν κατηνάλωσε θεραπεύων τοὺς ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ καταδυναστεύων ἡσιόδου, καὶ πολλὰ παρενοχλῶν ἐζημίου πρὸς ἄρχοντας καὶ κριτήρια ἕλκων διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἐπίδοσιν. ἔρις κακόχαρτος.] ἡ ἡ κακοῖς χαίρουσα, ἢ ᾗ χαίρουσιν οἱ κακοὶ, καὶ φιλοδικοῦντες, καὶ κακοπράγμονα βίον ζῶντες. διὸ καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων κωλύει, τρέπουσα αὐτὴν ἐπὶ τὰς ἀγορὰς, καὶ τὰς δίκας τὰς πρὸς ἀλλήλους. Ἄλλως. ἀμφίβολον τὸ κακόχαρτον. ἤτοι γὰρ ἡ κακοῖς, ἢ ἐφ' ᾗ οἱ κακοὶ ἐπιχαίρουσι. δοκοῦσι γὰρ

ὅτι συγχυθεὶς γίνεται, ὠφελείας ἔξει. Ἄλλως. μὴ δέ τι, φησὶν, ἡ φιλονεικία κωλύσῃ ἀπ' ἔργου εἰς τὸ περιβλέπεσθαι φιλονεικίας καὶ ἀκροᾶσθαι ῥημάτων καὶ φημῶν κινουμένων ἐν ἀγορᾷ.

Νείκε' ὀπιπεύοντα.] τουτέστι πρὸς μόνας τὰς φιλονεικίας βλέποντα, καὶ ἐπήκοον ὄντα τῶν κατ' ἀγορὰν κινουμένων φιλονεικιῶν, ὀφείλοντα τοῖς ἔργοις προσέχειν τοῖς γεωργικοῖς, ἀφ' ὧν τρέφεσθαι δυνατόν.

ΙΟΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εἰς ἕτερον γάρ] τίς γὰρ χρήζων ἔργου, ἰδὼν εἰς ἕτερον πλούσιον ἀπ' ἔργου, ὡς καὶ οὗτος ἰδὼν, σπουδάζει ἀρῶν καὶ φυτεύειν.

ἀρόμμεναι] τὸ ρ̄ο μικρὸν, ἐκτείνεται δὲ διὰ τὸ μ̄ ἀμετάβολον, καὶ γίνεται κοινὴ συλλαβή. εἰ δὲ θελητόν ποτε, καὶ τοῦτο μέγα γραφέτωσαν ἀττικῶς.

ζηλοῖ δέ τε.] ἡ ἀγαθὴ ἔρις, καὶ ζῆλος λέγεται· ἡ δὲ φαύλη, φθόνος. ὅμως ἔμπροσθεν εὑρήσεις τὸν ἡσίοδον καταχρησάμενον τῷ ζήλῳ, ἀντὶ τοῦ φθόνου.

Εἰς ἄφενον σπεύδοντα.] ἄφενος, πλοῦτος, ὄλβος, τύχη, καὶ εὐδαιμονία διαφέρει. ἄφενος μὲν, καὶ ἀφνειὸς, ὁ μετέχων ἀφένου λέγεται. ἄφενος δέ ἐστιν, ἡ ἐτησία συγκομιδὴ τῶν καρπῶν· πλοῦτος, τὰ διὰ πολλῶν ἐτῶν συναγόμενα, δοῦλοι, κτήσεις. ἀγροί· ὄλβος, τὰ ἀμφότερα· τύχη δὲ, ἡ δόξα τοῦ βίου καὶ ἔπαρσις· εὐδαιμονία δὲ, ἵνα τὰ πολλὰ παρίσω, τὸ εὖ τοῦ δαίμονος, ἤτοι τὴν ψυχικὴν ἀρετὴν ἔχειν. δαίμων γὰρ καὶ ἡ ψυχὴ λέγεται παρ' Ὁμήρῳ, καὶ παρὰ Σωκράτει.

Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ.] μεταβαίνει καὶ πρὸς τὴν φαύλην ἔριν, καὶ τὰ ταύτης ἐπεξηγεῖται.

πτωχὸς] ἐκ τοῦ πτώσσω, τὸ δειλιῶ, ἢ ὁ ἐκπεπτωκὼς τοῦ ἔχειν. τέρπ' ἐνὶ θυμῷ] ἐν τῷ σῷ θυμῷ, νῷ, τῇ ψυχῇ. σημαίνει δὲ καὶ τὰ μέρη αὐτῆς· τὸ θυμικὸν, ὅ ἐστι θυμητικὸν, καὶ λογιστικόν· ἡ γὰρ ὁμόνοια τοῦ λογισμοῦ ἐστι.

κακόχαρτος.] ἡ χαίρουσα ἐν τοῖς κακοῖς, ἢ ἐφ' ᾗ χαίρουσιν οἱ κακοί.

ἀγορῆς ἐπακουόν.] ἀκούουσαν τῶν ἐν τῷ πωλητηρίῳ λαλουμένων. σημαίνει δὲ ἡ ἀγορὰ τὸ πωλητήριον, τὸ βουλευτήριον, τὰ ἐν ἀμφοτέροις πλήθη, τὰς ἐν ἀμφοτέροις λαλιὰς καταχρηστικῶς καὶ πᾶσαν ἀπὸ τούτου λαλιάν. ἀγορὰ λέγεται καὶ τὸ ἀγοραζόμενον πρᾶγμα, καὶ τὸ νόμισμα δι' οὗ ἀγοράζεται.

Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε	Cura namque parua est (id est esse debet) litiumque forique,
Ὧι τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται	Cui non sit victus domi in annum repositus
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει Δημήτερος ἀκτήν,	Tempestiuus, quem terra fert, Cereris munus.
Τοῦ κε κορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις	Quo satiatus lites ac rixam moueas
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις. σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται	De facultatibus alienis. Tibi vero non amplius erit iterum
Ὧδ' ἔρδειν. ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος	Sic faciendum. Sed rursus discernamus litem
Ἰθείῃσι δίκαις, αἵ τ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.	Rectis iuditiis, quæ ex Ioue sunt optima.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ'· ἄλλά τε πολλὰ	Nam nuper quidẽ patrimonium diuisimus: aliaque multa
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας	Rapiens ferebas, valde demulcens reges
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσαι.	Doniuoros, qui hanc litem volunt iudicasse.
Νήπιοι οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,	Stulti: neque sciunt, quanto plus dimidium sit toto,

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται.] οὐδεμία γὰρ φροντὶς πέλεται ἀντὶ τοῦ γίνεται, ἤγουν ὑπάρχει τῶν φιλονεικιῶν καὶ τῶν ἀγορῶν, ἀντὶ τοῦ τῆς ἀγορᾶς, ἐκείνῳ δηλονότι τῷ ἀνθρώπῳ ᾧ τινι μὴ κατάκειται, ἀντὶ τοῦ ἀποκείμενός ἐστιν, ἔνδον, ἤγουν ἐν τῷ οἴκῳ, βίος αὐτάρκης εἰς ὅλον τὸν ἐνιαυτόν. τοῦτο γὰρ δηλοῦται τὸ ἐπηετανός· ἤγουν διόλου τοῦ ἔτους ἐξαρκῶν.

Ὡραῖος.] τουτέστι τῶν ὡρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ δώρημα.

τὸν

τὴν γαῖα φέρει.] ἀντὶ τοῦ, ἣν ἡ γῆ φύει.

ἀκτὴν ὄντα τῆς Δήμητρος. ἀντὶ τοῦ ἐξαίρετον δώρημα. Τοῦ κακορραφάμενος.] τούτου τοῦ πλούτου κορεσάμενος, ἤγουν πληθεὶς, ὀφέλλοις ἄν, ἀντὶ τοῦ ὄφελλε, ὑπέτεινε φιλονεικίας καὶ μάχην ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις κτήμασιν· ἤγουν χάριν τῶν ἀλλοτρίων κτημάτων, ὑπερβαίνειν αὐτὰ φιλοτιμούμενος. σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται ὧδ' ἔρδειν.] ἀντὶ τοῦ πάλιν. οὐ γὰρ ἅπαξ πρότερον τοῦτο ἐποίησεν, ἵν' ᾖ τὸ παρὸν δεύτερον. ἀλλ' αὐτόθι· ἤγουν ἐν τῷ παρόντι. διακρινώμεθα: τουτέστι διαχωρίζωμεν τὴν ἡμετέραν φιλονεικίαν. ἰθείαις δίκαις· ἤγουν εὐθείαις, ἐννόμοις. τουτέστι δι' ἐννόμων Δικῶν. αἳ ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται· ἤγουν κράτισται· τουτέστιν αἳ ἀπὸ τῆς προνοίας ἔχουσι τὸ κράτος.

Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθα.] ἀντὶ τοῦ πρὸ μακροῦ τὴν περιουσίαν ἐμερίσαμεν, ἣν ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκληρονομήσαμεν. ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἔξω τοῦ ἀπίκοντός σοι μέρους ἐφόρεις ἤγουν ἔφερες. ἁρπάζων· τουτέστι βιαίως λαμβάνων, πλεονεκτῶν. μέγα κυδαίνων, ἤγουν μεγάλως τιμῶν ἀντὶ τοῦ, ἵνα μεγάλως τιμᾷς τοὺς βασιλέας, ἤτοι τοὺς κριτὰς τοὺς δωροφάγους ἤγουν τοὺς τὰ δῶρα πόρον ζωῆς ποιουμένους. οἳ ταύτην τὴν κρίσιν ἐθέλουσι δικάσαι, ἤγουν κρῖναι, ἣν πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν.

Νήπιοι] ἤγουν μωροί. οὐδὲ ἴσασιν] ἤγουν γινώσκουσιν, ὅσῳ μέτρῳ δηλονότι ὑπάρχει πλέον τὸ ἥμισυ τὸ ἀπὸ τοῦ δικαίου δηλονότι, τοῦ ὁλοκλήρου τοῦ ἐξ ἀδικίας.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη] τουτέστιν ἐλαχίστη φροντίς ἐστι τῶν ἀγορῶν καὶ δικῶν ἐκείνῳ τῷ μὴ ἔχοντι τὸν βίον ἐπηετανὸν τὸν ἀπὸ τοῦ ἔτους ἀθροιζόμενον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ οἴκοις, ἀφ' οὗ τραφήσεται ἀνὰ πᾶν τὸ ἔτος. ψιλοῦται δὲ τὸ ὤρη· νῦν γὰρ τὴν φροντίδα σημαίνει. ὅθεν καὶ ὀλιγωρία, καὶ πολυωρία καὶ πολυωρῶ, καὶ πυλωρὸς, ὁ τὴν τοῦ φυλάσσειν ἔχων ἐξουσίαν.

Ὧι τινὶ μὴ βίος.] αὐτοῦ κατ' ὀλίγον νουθετεῖ ἀπηχέσθαι τῆς ἀργίας.

Ὡραῖος τὸν γαῖα] τὸν βίον δὲ εἶπεν ὡραῖον, ὡς ἐκ τῶν ὡρῶν περιόδου συλλεγόμενον. ἐπειδὴ τὰ μὲν τὸ ἔαρ φέρει, τὰ δὲ τὸ θέρος· τὰ δὲ τὸ μετόπωρον· τὰ δὲ ὁ χειμὼν τῶν πρὸς τὸν βίον ἡμῶν ἀναγκαίων. ὡραῖος μὲν γὰρ διὰ ταῦτα ὁ βίος. Δημήτερος δὲ ἀκτὴν ἐκάλεσεν οὐ μόνον τὸν ἰδίως λεγομένων Δημητριακῶν, οἷον πυρῶν καὶ κριθῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων. τὴν γὰρ γῆν, ἀφ' ἧς οἱ καρποὶ πάντες, Δήμητραν ὠνόμαζον οἱ παλαιοί.

μὴ βίος.] ὁ γὰρ, φησὶ, μὴ ἔχων πλοῦτον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὀφείλει ποτὲ μὲν ἐργάζεσθαι, ποτὲ δὲ ἀκροᾶσθαι. κάμνε, φησὶ, καὶ τότε φιλονείκει. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἵνα κατὰ μέρος ἀπάρῃ αὐτὸν τοῦ φιλονεικεῖν ἐπὶ τὸ ἐργάζεσθαι. ὃ φέρει] τὰ κατὰ τὸν φέροντα ἤτοι ἰσοσκελῶς ἐκληπτέον, ἢ πλασματικῶς, καὶ ὑποθετικῶς διὰ τὸ ἀπρόσωπον τοῦ λόγου. ἡ ἀκτὴ, φασὶ, θηλυκόν. σημαίνει δὲ τὸν καρπόν.

Τοῦ κακορραφάμενος.] οὐχ ὅτι πλούσιός τις ὢν ὀφείλει εἶναι φιλόδικος, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἐνδείκνυται πρὸς τὸν Πέρσην, ὅτι μόλις πλούσιος ὢν σχολὴν ἄγειν ὤφειλες εἰς τὸ περὶ δίκας διατρίβειν καὶ ἀγορᾶς. νῦν δὲ ἄπορος ὢν πρὸς τοῖς ἔργοις ἂν μάλιστα διέτριβες, ἀφ' ὧν δύνασθαι ποιέσασθαι σαυτῷ βίον. Ἄλλως. ὅταν, φησὶν, εἰς χορτασίαν ἀποθῇς ἑαυτῷ, τότε φιλονείκει ἐπ' ἀλλοτρίοις κτήμασιν. ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν ἐκ δευτέρου ἐργάζεσθαι τὸ ἔργον, ὡς ἂν εἰ μὴ σπείρῃς τῷ χειμῶνι, οὐ δύνῃ μετὰ ταῦτα τῷ θέρει σπεῖραι.

Σοὶ δ' οὐκέτι.] μετὰ τὴν διανομὴν τῶν πατρῴων ἥρπαζες τὰ ἐμὰ τοῖς ἄρχουσι χρώμενος συμμάχοις. καὶ ἐμὲ συκοφαντῶν. οὐκ ἔτι δὲ καὶ δεύτερον ὑπάρξει σοι διὰ τὴν φιλοπραγμοσύνην τὰ ἐμὰ ἁρπάζειν προσιόντι πάλιν ἐκείνοις, κἀμὲ συκοφαντοῦντι. ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα.] ἀλλὰ νῦν μεταξὺ ἡμῶν ἀλλήλοις διαλυσώμεθα ταῖς δικαίως κεκριμέναις δίκαις ἐπ' εὐθείαις, αἵτινες ἐκ τοῦ Διός εἰσιν ἄρισται.

κλῆρον ἐδασσάμεθα] κλῆρον ἢ τὸν τῆς γῆς, ἢ τὸν τῆς οὐσίας· ὅθεν ἄκληρος ὁ πτωχὸς, καὶ ἐπίκληρος ὁ κληρονόμος. ἤδη, φησὶν, ἐδασσάμεθα ἅπαξ, καὶ ἔξωθεν, σὺ δὲ ἐπλεονέκτησάς με, καὶ ἄρχοντας ἐτίμησας ἐξ αὐτῶν, δωροδοκῶν αὐτοὺς καὶ κολακεύων, ἵνα σοὶ χαρίσωνται. βασιλῆας δὲ νῦν τὸ δικαστὰς καὶ τοὺς ἄρχοντας λέγει. οὕτω γὰρ αὐτοὺς ἐκάλουν οἱ παλαιοί. ὡς Ὅμηρος·

Ἀλλ' ἤτοι βασιλῆες ἀχαιῶν εἰσὶ καὶ ἄλλοι.

Δωροφάγοις] τοὺς ἄρχοντας, οἷς χρώμενος, καὶ δῶρα διδοὺς ἐνίκα κατὰ τὸν Ἡσίοδον, οὐ δωροδόκοις προσεῖπεν ἀλλὰ δωροφάγοις, ὡς μὴ

 μόνον

μόνον δῶρα λαμβάνοντας παρὰ τῶν φιλοδίκων, ἀλλὰ καὶ δαπανῶντας ἃ ἂν λάβωσι, καὶ στερομένους ἐκ τῶν ἀλλοτρίων· οἷά τε προθύμους ὄντας καὶ αὐτοὺς δικάζειν τῷ πέρσῃ καὶ τῷ ἡσιόδῳ διὰ τὴν τῶν δώρων ἐλπίδα. ὅσῳ πλέον.] τὸ πλέον, ἢ τῷ ποσῷ ἐστι πλέον, ἢ τῇ ἀξίᾳ· τὸ οὖν ἥμισυ τοῦ παντὸς ἔλαττον ὂν κατὰ τὸ ποσὸν κατὰ τὴν ἀξίαν ἐστὶ πλέον. ποιεῖ δὲ τὴν ἀξίαν τὸ δικαιότερον. ὃν οὖν δεῖ μὴ τὸ πᾶν ἔχειν, ἀλλὰ τὸ ἥμισυ, ὡς κρεῖττον ὂν καὶ δικαιότερον τοῦ τὸ πᾶν κεκτῆσθαι, τὸ μόνου τοῦ ἡμίσεως ἀπολαύειν· τὸ μὲν γὰρ πλεῖ πλουσιώτερον, τὸ δὲ δείκνυσιν ὂν δικαιότερον. Ἄλλως· τὸ ἥμισυ ἓν τὸ μετὰ δικαιοσύνης, πλέον ἐστὶ τοῦ ὅλου μετὰ ἀδικίας.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ὤρη γάρ τ' ὀλίγη.] ἀντὶ τοῦ, ὀλίγη φιλονεικιῶν φροντίζειν, καὶ τῆς ἐν ἀγορᾷ διατριβῆς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ᾧ ἡ ἐτησία συγκομιδὴ τῆς ζωῆς, ἢ ἐκ τῶν καρπῶν τῆς γῆς διδομένη οὐκ ἔστιν ἱκανὴ διαρκεῖν πρὸς ὅλον ἐνιαυτόν.

Ὤρη.] ἡ φροντίς. καὶ ψιλοῦται. ὅθεν κηπωρὸς φαμὲν μετὰ ψιλοῦ τοῦ π, οὐ μετὰ δασέος τοῦ φ.

ὀλίγη] οὐδὲ μικρά. νεικέων τ' ἀγορέων τε.] δύο συνιζήσεις εἰσὶ τῷ στίχῳ· κέων τ' ἀγο, δάκτυλος· τὸ γὰρ κέων, ἀντὶ μιᾶς μακρᾶς ἐστι· ρέων τε, τροχαῖος. καὶ τὸ ρέων γὰρ, ἀντὶ μιᾶς κεῖται μακρᾶς. βίος.] τὸ βίος ἓξ σημαίνει· τὴν τέχνην, ὡς τὸ, βίον ἐμπορικὸν ἢ φιλόσοφον ἔζη· τὸν τρόπον, ὡς τὸ, χρηστοῦ βίου ἐστί· τὸν παρόντα κόσμον· τὸν ἑνὸς ἑκάστου χρόνον τῆς ζωῆς· τὴν περιουσίαν, ὡς τὸ πολὺς ἦν αὐτῷ βίος· καὶ τὰς πρὸς τὸ ζῆν συντεινούσας τροφάς· ὅπερ τὸ ἐνταῦθα δηλοῖ κείμενον. ἐπηετανός] ὁλοχρονίως ἀρκεῖν δυνάμενος. ἐκ τοῦ ἔτος ἔτανος καὶ ἐκτάσει, ἠετανός.

Ὡραῖος.] ὁ ἐκ τεσσάρων ὡρῶν τῆς χρονιαίας γινόμενος εἶδος δέ. καὶ τὸ βίος ὄνομα σημαῖνον πολλὰ, διαιρῶν τέθεικε τὸ ὡραῖος. ἐπεὶ δὲ βιοφελῆ καὶ ἀέρια οἶδε καὶ ἕτερα, οὐκ ἀπὸ γῆς δὲ, προσέθηκε τὸ, τὸ γαῖα φέρει.

Δημήτερος ἀκτὴν] ἤτοι τῆς γῆς τὸ δώρημα· δημήτηρ γὰρ ἡ γῆ, δωρικῶς. οὕτω γὰρ ἀντὶ τοῦ γῆ, δᾶ τιθέασι, διὸ περὶ γηφέρον, καὶ δήμητραν γήμητραν λέγοντες. ἀκτήν.] ἀκτίς, θηλυκῶς, ἡ τοῦ ἡλίου. καὶ ἀκτή, ὁ αἰγιαλὸς λέγεται. τὸ δὲ δώρημα, ὁ ἀκτὺς τοῦ ἀκτοῦ τὸν ἀκτὴν, ἐκ τοῦ ἄγω τὸ φέρω. καὶ νῦν μὲν περὶ δημήτρος συντόμως εἶπον, τὸ σαφές τε καὶ ἀληθέστατον· καὶ τὴν μυθικὴν δὲ ἱστορίαν λεκτέον, ἀλλὰ καὶ ἀλληγορητέον μοι. ἐκ κρήτης, ἢ μᾶλλον ἐκ σικελίας, ἅδης ἀφήρπασε τὴν Δήμητρος θυγατέρα τὴν κόρην. διώκουσα δὲ ἡ μήτηρ, μέχρι τῶν ἀθηνῶν καὶ τῆς ἑλλάδος ἀφίκετο. ὑπὸ τριπτολέμου δὲ τοῦ κελεοῦ καὶ μετανείρας παιδὸς τὰ περὶ τὴν παῖδα μαθοῦσα εἰς ἀμοιβὴν τῷ τριπτολέμῳ τὰ σπέρματα δίδωσι, καὶ πτερωτὸν ἅρμα δρακόντων· ὃς τούτῳ περιπτάμενος πανταχοῦ, τὰ περὶ γεωργίαν διδάσκει. Ταῦτα μὲν τὰ μυθώδη. τὸ δ' ἀληθὲς οὕτως ἔχει. μήπω τῶν γεωργικῶν ἐπιγνωσθέντων περὶ τὴν σικελίαν, καὶ τὴν λιβύην, σῖτος αὐτοματίζων ἐγίνετο, καὶ πάλιν ἐφθείρετο, μηδενὸς τοῦτον ἐπιγινώσκοντος. κέκροψ δὲ, ἤ τις ἕτερος, ἄρχων εἰς λιβύην καὶ σικελίαν πέμψας, οὐκ οἶδα παρά τινος μαθὼν, ἐκέλευσε συναγαγεῖν σῖτον ἐκ τοῦ ἐκεῖ φυομένου, καὶ εἰς ἑλλάδα μετακομίσαι. οὗ δὴ γενομένου, τριπτόλεμος πρῶτος ἀρώσας, καὶ σπείρας ἢ ἐν ἀρόῃ χωρίῳ ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρδεύσεως, ὃ νῦν νέαι πάτραι καλοῦνται· ἢ κατὰ τοὺς πλείστους ἐν ἐλευσῖνι τῆς ἀττικῆς, γεωργεῖ καὶ συγκομίζεται τοὺς καρπούς. εἶτα καὶ συγγραψάμενος περὶ γεωργίας, τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις δέδωκε. καὶ δημήτηρ μὲν ἡ γῆ καλεῖται, ὅτι πάντων ἡ γῆ μήτηρ. κόρη δὲ νῦν καὶ Περσεφόνη, τὰ ἐκ τῆς γῆς κατ' ἔτος πρὸς τὸ ζῆν διδόμενα· μᾶλλον δὲ σῖτος, καὶ τὰ γεωργικά· δι' ἃ περισσοὶ φόνοι καὶ πόλεμοι γίνονται. ταύτην οὖν τὴν κόρην, ἤγουν τὸν νεάζοντα σῖτον, ἅδης ἀφήρπαζε. φυόμενος γὰρ οὗτος, πρότερον συνέβαινε ἀφανίζεσθαι πάλιν διὰ ἄγνοιαν γεωργίας, ὡς ἔφημεν. ὡς δὲ ἄρχων μετακομίσαντος, παρὰ τριπτολέμου ἐν ἐλευσῖνι ἐσπάρη καὶ ἀνεφύη, καὶ πανταχοῦ ἐδιδάχθη, ἔφασαν τὴν δήμητραν εἰς ἀθήνας ἐλθεῖν, ἤγουν τὰ τῆς γῆς δωρήματα, καὶ παρὰ τριπτολέμου μαθοῦσαν εὑρεῖν τὴν κόρην, δι' ἐλευσῖνος ἀνερχομένην ἐξ ἅδου λακκοπλούτου. ἐκεῖ γὰρ κρυβεὶς καὶ σπαρεὶς ἐν τῇ γῇ ὁ σῖτος εἰς φῶς ἐξῆλθε. δράκοντες δὲ πτερωτοὶ, οἱ προφορικοὶ λόγοι, καὶ οἱ γραπτοὶ, οἱ πανταχοῦ περιπορευόμενοι, καὶ τὴν γεωργίαν διδάσκοντες. Ταῦτα μὲν τὰ μυθικὰ καὶ ἀλληγορούμενα. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα ἱστορία περιφερομένη περὶ τῆς δήμητρος. Ὄσιρις, ὁ καὶ Διόνυσος, μετὰ Ἴσιδος τῆς αὐτοῦ

γυναικὸς καὶ Δήμητρος καλυμένης, καὶ στρατὸν πλεῖστον, μετὰ μυστικῶν καὶ αὐλῶν ἐξεστράτευσε, τὴν γεωργίαν καὶ φυτουργίαν διδάσκων. ὅθεν αὐτὸν καὶ Διόνυσον ἐκάλεσε, ὡς εὑρετὴν φυτουργίας· τὴν δὲ Ἶσιν Δήμητραν, ὡς τὰ τῆς γῆς εὑρημένην, καὶ γεωργίαν διδάξασαν.

Τῶ κεκορεσμένος.] ὁ πλῆθος ἀπὸ εὑρημάτων καὶ βίου τοῦ ἐκ τῆς γεωργίας κορεσθεὶς, ὀφέλλοις, ἀντὶ τοῦ ὄφελλε καὶ αὔξε τὴν ἑαυτοῦ. οὐ πρέπον δὲ τοῦτο φιλόνεικον εἶναι, ταῦτά φησιν· ἀλλ' εἰδώς, ὅτι εἰ πρὸς ἔργα καὶ γεωργίαν ἐλάσει, οὐκ ἔτι τούτοις ἀσχοληθήσεται, οὕτως εἰρήκει τὰ ἑξῆς δῆλα. κεκορεσμένος, καὶ ὅσα λόγου δίχα τινὸς διπλασιάζει τὰ σύμφωνα, αἰολικά εἰσιν.

Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις.] οἱ ποιηταί, καὶ δύο γράμματα, ὡς νῦν, ἐκθλίβουσιν αἰολικῶς, καὶ τὰ μακρὰ κουφίζουσι.

σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται.] οὐκέτι δὲ ἐκ δευτέρου ἐλθὼν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον σοι γενήσεται, λαμβάνειν τὰ ἐμά. ἀλλὰ λυθήτω αὐτόθι τὸ ἡμέτερον φιλονείκημα.

Ἰθείῃσι δίκαις.] εὐθείαις δικαιοσύναις, ἢ δικαίαις κρίσεσιν, αἳ ἀπὸ τοῦ Διὸς καὶ τῆς προνοίας καὶ τῆς εἱμαρμένης εἰσὶ τίμιαι.

Δωροφάγοις.] οὐκ εἶπε δωροδόκοις, ἀλλ' ἐπιτατικῶς δωροφάγους· τουτέστιν, οὐκ τὸ λαμβάνειν δῶρα δικάζοντας. οἱ δὲ τοιοῦτοι, τί τῶν φαύλων οὐκ ἐκδοῖεν τοῦ δικάζειν ἕνεκα; δωροδόκοι δὲ πῶς γίνονται, καὶ φίλῳ τρόπῳ δίχα φαυλότητος ἀποστολὰς εἰσδεχόμενοι. ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός.] ἀντὶ τοῦ ἐν ποίῳ πράγματι τὸ ἥμισυ πλέον τοῦ ὁλοκλήρου. τὸ ὅσῳ, ποσότης ἐστὶν ἀντὶ πηλικότητος. τὸ πλέον δὲ τῇ ἀξίᾳ νοητέον ἀεί, οἱ ἐκ δικαίου δ' ἔχοντες χρυσοῦ, πλείους τῇ ἀξίᾳ τυγχάνουσι τῶν κ. οὐ γὰρ τὸ ποσὸν ποτὲ τὸ ἥμισυ τοῦ ἑαυτοῦ ὁλοκλήρου, πλέον τις εἴπῃ.

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.
Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο,
Ὥστέ σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο,
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

Neque quam magnum in malua
& asphodelo bonum.
Occultatum enim habent dij victum hominibus:
Facile enim alioqui vel vno die
tantum operatus esses,
Vt in annum quoque satis haberes, otiosus etiam:
Statimque temonem quidem super fumum poneres,
Opera vero boum cessarent, mulorumque laboriosorum.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Οὐ δ' ὅσον.] οὐδ' ὅσον μέγα ὄφελός ἐστιν ἐν τῇ ζωῇ τῇ ἐν μαλάχῃ καὶ ἀσφοδέλῳ, ἀντὶ τοῦ εὐτελεῖ καὶ ἀπερίττῳ διαίτῃ, τῇ μετὰ δικαιοπραγίας δηλονότι, καὶ ἔξω πλεονεξίας. διὰ γὰρ τῶν εὐτελεστάτων λαχάνων, ἀφ' ὧν τρέφεσθαί τινα δυνατὸν, τὸν ἀπέριττον ἁπλῶς ἐδήλωσε βίον.

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοί.] ἀντὶ τοῦ ἔκρυψαν γὰρ οἱ θεοὶ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων, τὸν ἀπέριττον δηλονότι καὶ ἄπονον. ὁ Ζεὺς ἔκρυψεν οὐχὶ πάντες οἱ θεοί, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν φαίνεται. συνήθες δὲ τοῦτο τῇ φύσει καὶ ἀκόλουθον, τὸ τοῦ ἑνὸς ἔργον ἐπὶ πάντας τοὺς ὁμοειδεῖς ἀναφέρειν.

Ῥηϊδίως γάρ κεν.] ῥαδίως γὰρ, εἰ ἀπόκρυφος ἦν δηλονότι ὁ βίος. καὶ μὴ ἐκρύπτετο τοῦτο ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἐπὶ μιᾷ ἂν ἡμέρᾳ εἰργάσω οὕτως, ὥστε ἔχειν σε καὶ μέχρις ἐπὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ἀργὸν ὄντα.

Αἶψά κε πηδάλιον.] ἤγουν ταχέως ἂν τὸ πηδάλιον μὲν κατέθου ἀντὶ τοῦ ἔθου ὑπὲρ καπνοῦ. τουτέστιν ἀργὸν ἂν εἴασας καὶ οὐδεμίαν χρείαν ἔχεις αὐτοῦ. τὰ ἔργα δὲ τῶν βοῶν ἀπόλοιτο. ἀντὶ τοῦ ἀφάνεια ἂν ἦν, καὶ τῶν ἡμιόνων τῶν ἐπ' ἔργοις καρτερικῶν, οἷς ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ τούτῳ βίῳ ἀνάγκην ἔχομεν χρῆσθαι· εἶτα ἐπαναλαμβάνει τὸν λόγον, ἵνα δηλώσῃ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ὁ Ζεὺς τὸν τῶν ἀνθρώπων ἔκρυψε βίον. καὶ φησίν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Οὐ δ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε.] τὰ εὐτελέστατα τῶν βρωτῶν ἀφ' ὧν τρέφεσθαι δυνατὸν, τὴν μαλάχην καὶ τὸν ἀσφόδελον. καὶ γὰρ ἐκ τούτων χυλὸν ἐσκεύαζον εἰς βρῶσιν. ἐκ τούτου ἂν πολὺ τὸ ὄφελος, καὶ πλέον ἢ τῶν πολυτελεστάτων βρωμάτων ἀπὸ ἀδικίας συλλεγομένων. Ἄλλως. ἢ τὸν ἐκ τοῦ ῥᾷστου βίου λέγει, ἴσως δὲ, καὶ ἀφ' ἱστορίας τοῦτο λέγει· Ἕρμιππος γὰρ ἐν τῷ τῶν ἑπτὰ σο-

φῶν, περὶ τῆς ἀλίμου λέγει· μέμνηται δὲ τῆς ἀλίμου καὶ Ἡρόδοτος, ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν καθ' Ἡρακλέα λόγων, καὶ Πλάτων ἐν γ τῶν νόμων, Ἐπιμενίδην φησὶ μικρόν τι ἐδεσμάτιον προσφερόμενον ὅλην τελεῖν τὴν ἡμέραν. ἦν δ' ἐξ ἀσφοδέλου καὶ μαλάχης, ὅπερ αὐτὸν ἄλιμον καὶ ἄδιψον ἐποίει. Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοί. τὸν βίον ἀποκεκρύφθαι ὑπὸ τῶν θεῶν τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῶν ἀναγκαίων περιποίησιν βίον καλῶν. εἰ γὰρ μὴ ἀποκέκρυπτο, ἀλλ' ἦν ἐν μέσῳ κείμενος, καὶ εὐπόριστος, οὐδὲν ἔδει γεωργεῖν ἢ οὐδὲ πλεῖν ἕνεκα τῆς τοῦ βίου κατασκευῆς. νῦν δὲ οὐκ ἔστι πᾶσιν εὐπετὴς ἡ τούτου πορεία, ὡς κρυφθεῖσα παρὰ θεῶν, καὶ ὀλίγοις ἐστὶ καταφανὴς, κινεῖ τοὺς μὲν εἰς τὸ πλεῖν, τοὺς δὲ εἰς τὸ γεωργεῖν, μηχανωμένοις ἀφορμὴν ἑαυτοῖς τοῦ συνέχειν τὸν βίον. Ἄλλως. βίον τῆς ἀρετῆς δηλονότι λέγεται δὲ ἔκρυψαν, ὅτι οὐ πᾶσι δήλη ἡ ἀρετή. καὶ ὅτι μετὰ κόπου πολλοῦ τις αὐτὴν εὑρίσκει. ἢ ἐπὶ γεωπονίᾳ ἔδωκαν τὸν πλοῦτον, εὐπειθέντες αὐτῶν. τὸ δὲ σχῆμα ἀττικόν· ἀντὶ γὰρ τοῦ κεκρύφασιν εἶπε κρύψαντες ἔχουσιν. σοφοκλῆς, κηρύξας ἔχω· ἀντὶ τοῦ ἐκήρυξα. Ῥηϊδίως γάρ κεν.] τοῦτο ἀκόλουθον τῷ κεκρύφθαι τὸν βίον ὑπὸ τῶν θεῶν, καὶ μὴ εἶναι πᾶσιν εὐπόριστον, εἰ γὰρ ἦν πᾶσιν εὐπόριστος, ῥάδιον ἂν ἦν καὶ ἐπ' ἤματι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, μεταχειρίσασθαί τι τῶν ἔργων, ὥστε πάντα τὸν ἐνιαυτὸν ἀπὸ τούτου πορίσαντα τὴν ζωὴν, τοῦ ἔτους ἀργεῖν, μηκέτι δεόμενον τοῦ ἐργάζεσθαι.

Αἶψά κε πηδάλιον.] εἰ μὴ δυσπόριστος ἦν ὁ βίος, καὶ τῶν ἐργαζομένων δεόμενος συνεχῶς οὐκ ἔδει πλεῖν πολλάκις. ἀλλὰ τὸ πηδάλιον οἴκοι καπνισθησόμενον καταθεῖναι, ἅπαξ ποτὲ πλεύσαντα μόνον. Εἰώθεισαν γὰρ ναυλοχήσαντες τὰ πηδάλια ὑπὲρ τῶν καπνιζομένων κρεμάσαι τόπων ξηρανθησόμενα, τοῦ μὴ σῆψιν ὑπομεῖναι, χάριν τῆς ἐγκειμένης αὐτοῖς ὑγρότητος. ἀλλ' οὐδὲ γεωργεῖν καθ' ἕκαστον ἔτος, ἀλλ' ἅπαξ ποτέ. καὶ τοῦτο ποιήσαντα ἐᾶσαι τὰ τῶν βοῶν ἔργα, καὶ τῶν ἡμιόνων τῶν πρὸς γεωργίαν χρησίμων. Νόει δὲ, διὰ τὸ δυσπόριστον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις τὸν βίον, εὕρηται καὶ ναυτιλία, καὶ γεωργία παρ' αὐτοῖς.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ.] ἐλλιπῶς καὶ συντόμως τοῦτό φησιν Ἡσίοδος. εἰπεῖν γὰρ, ὅτι οὐ γινώσκουσιν, ὅσον τι πλέον τὸ ἥμισυ τοῦ ὁλοκλήρου ὑπάρχει, οὐδὲ γινώσκουσιν ὅσον μέγα ὄφελος ἐν μαλάχῃ καὶ ἀσφοδέλῳ εὐτελέσι λαχάνοις ὑπάρχει. λείπει τὸ παρὲξ ἀδίκων βρωμάτων πολυτελῶν.

Πάλιν δ' ὁ Πρόκλος ἐξαπλύει λόγους.

Ἐρεύγεται δὲ κομπασιορρήμονα ζάλην,
Θέλων διδάσκειν τῆς ἀλίμου τὸν τρόπον.
Ἀλλ' οὐδὲν εἰδὼς ἀφειδῶ μάτην γράφων.
Ἀλλ' αὐτὸς εἰπεῖν καὶ διδάσκειν καὶ γράφειν
Ἄκων προῆγμαι τοῖς κενοῖς τούτου κρότοις.
Σκίλλης τὸν ὄγκον, καὶ μαλάχης τοὺς κλάδους
Τεμὼν ἐν ὅλμῳ, συγκεράσας καὶ μέλι,
Καὶ ποιῶν τι βραχὺ πρὸς ζέσιν τῶν σημμάτων
Οὐκ ἂν ἀπονηθῇς τοῦ λιμοῦ τὸ πυρφόρον,
Εἰ συγκεράσαις ἀκριβῶς καὶ πρὸς τέχνην.
Εἰ δ' οὖν, πρὸς ᾅδην οὐ βραδὺς φανῇ τρέχων.
Σκίλλα γὰρ οἶδε τοὺς ἀτέχνους ὀλλύειν.
Εἰ δ' αὖ τὸν ἰὸν ἐξενέγκῃς ἐντέχνως,
Βρέξας ἐν χύτραις ἱκανῶς μεθ' ὑδάτων,
Ἔπειτα τερσώσειας αὐγαῖς ἡλίου,
Τεμών τε λεπτὰ συμφυράσας σησάμῳ,
Μέλι τε μίξας, καὶ τὸ μήκωνος δάκρυ
Πρὸς σταθμὸν, ὃν χρὴ, καὶ ποσὸν, καὶ πρὸς μέτρον,
Ὅπερ γινώσκων, ἀκριβῶς οὐχὶ γράφω,
Σμικροῖς ἐν ὄγκοις ἱκανὸν θρέψαις ὄχλον.

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσιν.] ἀντὶ τοῦ κεκρύφασιν, ἀττικῶς· οἱ γὰρ ἀττικοὶ τὰς μετοχὰς ἀντὶ ῥημάτων λέγουσι. πρὸς κατὰ παραλλήλην, ἤγουν περισσῶς τιθέασιν, ὡς νῦν τὸ Κρύψαντες ἀντὶ τοῦ κεκρύφασι. τὸ δὲ ἔχουσι κατὰ παραλλήλην κεῖται. Ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος· ὦ Πέρση, μὴ ἀργὸς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ ταῖς πολιτείαις διάτριβε. τῷ γὰρ μὴ ἔχοντι τὴν ἐκ γεωργίας χρονίαν ζωὴν, οὐ χρεία τούτων. ὡς γεωργικῆς ζωῆς τὴν συνοικίαν πληρώσας, εἴπερ σοι αἱρετὸν, ἔπειτα φιλονείκει. οἱ θεοὶ γὰρ, ἤγουν ἡ εἱμαρμένη, ἡ ἐκ τῶν ἀστέρων γενομένη, ἀπέκρυψε, καὶ δυσπόριστον ἐποίησε τὸν βίον τοῖς ἀνθρώποις. εὐκόλως γὰρ πρότερον καὶ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐργασάμενος εἶχες ἂν ἀρκοῦσαν ζωὴν πρὸς ὅλον ἐνιαυτὸν, καὶ ἀργὸς διάγων. καὶ τάχιστα ἂν τὸ πηδάλιον ὑπεράνω τοῦ καπνοῦ κατετέθη, δηλονότι ἅπαξ πλεύσας· καὶ ἀπόλοιτο καὶ ἀπώλοντο ἂν τὰ ἔργα τῶν βοῶν, δηλονότι ἅπαξ σου ἐργασαμένου. ἀλλὰ Ζεὺς, ἤγουν ἡ εἱμαρμένη, ἀπέκρυψε τὴν ῥᾳδίαν καὶ εὔκολον ταύτην ζωὴν, ἀπατηθεὶς πε-

ρὶ τῆς

ρὰ τοῦ Προμηθέως, καὶ κλέπτης ὑπ' αὐτοῦ τὸ πῦρ. μεθ' οὗ κλέμματος τοῦ πυρὸς τὴν γυναῖκα ποιήσας, συμφορῶν τὸν βίον ἐπλήρωσε. Ταῦτα μὲν μυθικά. καὶ δὴ σαφέστερον, καὶ κατ' ἀλληγορίαν μάνθανε. καὶ ἱστορικωτέρως καὶ ἀληθῶς κατὰ Ἕλληνας φασὶν Ἕλληνες, ὅσοι τὸν κόσμον γενητὸν εἶναι λέγουσιν, ὅτι μετὰ τὸ διαφεγῆναι τὸ ἔρεβος, καὶ τὸν ἀέρα συστῆναι, καὶ ὑποστῆναι τὴν γῆν πηλώδη καὶ παντελῶς ἁπαλήν, σπογγοειδεῖς καὶ πομφολυγώδεις ὑμένας ἐκ ταύτης ἀναδοθῆναι. οὓς ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμαινομένους ἡμέρας, νυκτὸς δὲ τρεφομένους ταῖς σεληναίαις ὑγρότησι, καὶ μετὰ τὴν αὔξησιν ἐκραγέντων, ἀνθρώπους συμβῆναι γενέσθαι. καὶ παντοίων ζώων ἰδέας πρὸς τὴν στοιχειακὴν ἐπικράτειαν, τὴν ὑδατώδη φημὶ καὶ πυρώδη, καὶ γεώδη καὶ ἀερώδη. κατεξικμασθείσης δὲ τῆς γῆς ὑφ' ἡλίου, καὶ μηκέτι γεννᾶν δυναμένης, ἐξ ἀλληλογονίας φασὶ τὴν γέννησιν γίνεσθαι. ὅτι δὲ ζῶα γεννᾶν οἶδεν ἡ γῆ, δεικνύουσι πολλαχόθεν, καὶ ἐκ τῶν ἐν Θηβαΐδι τῇ Αἰγυπτίᾳ γεννωμένων μυῶν μετὰ τὴν τοῦ Νείλου τῆς ἀναβάσεως ὑποχώρησιν. οἱ τότε δὲ τῶν ἀνθρώπων, ἁπλότητος ὄντες ἀπάσης καὶ ἀπειρίας ἀνάμεστοι, οὐδεμίαν οὔτε τέχνην, οὔτε γεωργίαν ἠπίσταντο, οὔτ' ἄλλο οὐδέν, οὔτι ὅ, τι ἐστὶ νόσος ἢ θάνατος ἐπεγίνωσκον. ἀλλ' ὡς ἐπὶ κοῖτον ἐπὶ τὴν γῆν πίπτοντες ἀπέψυχον, οὐκ εἰδότες ὃ πάσχουσι. φιλαλληλίαν δὲ μόνον ἀσκοῦντες, ἀγελαῖον διέζων τὸν βίον, δίκην ποιμνίων ἐπὶ νομὰς ἐξιόντες. καὶ τοῖς ἀκροδρύοις κοινῶς καὶ τοῖς λαχάνοις τρεφόμενοι, καὶ ἀλλήλοις κατὰ θηρίων προσεβοήθουν καὶ συνεμάχοντο, γυμνοὶ γυμναῖς ταῖς χερσί. γυμνοὶ δὲ οὕτω τυγχάνοντες, καὶ σκέπης καὶ χρημάτων ὄντες ἐνδεεῖς, καὶ μηδὲ καρποὺς καὶ ἀκρόδρυα πρὸς ἀποθήκας συναγαγεῖν εἰδότες, ἀλλὰ μόνην ἐσθίοντες τροφὴν τὴν ἐφήμερον, χειμῶνος γενομένου, πολλοὶ διεφθείροντο· λοιπὸν τὴν ἀνάγκην ἔχοντες διδάσκαλον, τὰ κοῖλα τῶν δένδρων, καὶ τὰ δάση, καὶ ῥωγμὰς πετρῶν, καὶ σπήλαια ὑπεδύοντο. καὶ τοὺς τῶν καρπῶν δυναμένους φυλάττεσθαι μόλις γνωρίσαντες, καὶ ἅπαξ αὐτοὺς συναγείροντες, ἐν τοῖς σπηλαίοις συναπετίθεντο, καὶ τούτοις ἐτρέφοντο δι' ὅλου ἐνιαυτοῦ. τοιαύτῃ συζῶντες τῇ εἱμαρμένῃ βίον ἁπλοῦν καὶ ἀπέριττον καὶ φιλάλληλον εἶχον δίχα πυρὸς ἐπιγνώσεως. οὐ βασιλεῖς, οὐκ ἄρχοντας, οὐ δεσπότας, οὐ στρατείας, οὐ βίας, οὐχ ἁρπαγάς, ἀλλὰ φιλαλληλίαν μόνον καὶ τὸν ἐλεύθερον καὶ ἀπέριττον τοῦτον βίον ζῆν εἰδότες. ἐπεὶ δὲ προμηθέστεροι γεγονότες, καὶ περιεργαστικώτεροι, τὸ πῦρ ἐφεῦρον. καὶ θερμότερον, ἤγουν πανουργοτέρων πραγμάτων ὠρέχθησαν. καὶ τὴν ἀπέριττον καὶ ἐλεύθερον βίου ἐκείνου μετέθεντο διαγωγήν, καὶ εἱμαρμένην, ὡς εἴποι τις. κἀκ τῆς χρήσεως τοῦ πυρὸς αἱ τέχναι προσεφευρέθησαν. δι' ὧν ὁ βίος κοσμεῖται, καὶ τὰ ἡδέα ἡμῖν καὶ τρυφερὰ καὶ ἁβρότατα γίνεται, δίκην γυναικὸς ἡμᾶς καταθέλγοντα, καὶ θηλυδριωτέρους ἀπεργαζόμενα, ὃ καλεῖ πλάσιν γυναικὸς ὁ ποιητής. ἐπεὶ ταῦτα ποθήσαντες ἐξεδράμομεν, καθ' ἑαυτὴν ἐκτησάμεθα τὴν πανουργίαν ταύτην, καὶ τὴν προμήθειαν, καὶ τῶν τεχνῶν ἁπασῶν τὴν ἐφεύρεσιν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἀπερίττου καὶ σκληροῦ βίου ἐκείνου ἐπὶ τὸ θηλυπρεπέστερον καὶ βλακωδέστερον μεταρρύθμισιν. ἃ καὶ γυναῖκα πανδώραν, καὶ ἰὸν πολυστήμονα, καὶ ἕτερα καλέσει τις μυρία. οὕτω γοῦν ἐκ τῆς τοῦ πυρὸς κλοπῆς, ἤγουν τῆς ἐφευρέσεως καὶ τῆς χρήσεως, ἐφεύρομεν νέον κακὸν ἐπίπονον, τὴν θηλυδριωτέραν ταύτην βιοτήν, τὸ ἐπὶ στιβάδων μαλακῶν καὶ ταπήτων καθεύδειν, ὅπερ ἀμφαγαπῶμεν. κακὸν δὲ ἡμέτερον, ὅτι ποθοῦντες τούτων τῶν λαμπρυνόντων τὸν βίον προσπεπατῆσθαι, οὐδέποτε παυόμεθα καμάτου καὶ ὀϊζύος αἰνῆς. καὶ τὸ πρὶν ζῶντες ἐλεύθεροι καὶ ἀθόρυβοι, νῦν δοῦλοι γεγόναμεν δύστηνοι, βασιλεῖς καὶ ἄρχοντας καὶ δεσπότας ἡμῖν ἐπιστήσαντες, καὶ τοῖς οἰκείοις πονήμασιν ὑπηρετοῦντες αὐτοῖς τρέφομεν. πολλαὶ δὲ ἐντεῦθεν ἀνδροκτασίαι τε, μάχαι τε, ἀνδροφόνοι τε κυδοιμοί. εἰ δὲ ταύτας τὰς τέχνας οἱ ἐπιμηθέστεροι καὶ ὑστερόβουλοι μὴ ἐδέξαντο, τουτέστιν οἱ μετὰ τὸ πάθος τὴν γνῶσιν τούτων λαβόντες, καθάπερ καὶ οἱ προμηθέστεροι καὶ τὸ μέλλον προβλέποντες τούτους ἐκώλυον, οἷα εἰδότες τὰ συμβησόμενα, οὐδέν τι τούτων τῶν δυσχερῶν τῶν ἐκ τῆς δυστυχοῦς μακαρίας καὶ πλουσίας πενιχρᾶς, καὶ γλυκείας πικρᾶς συνέβαινεν ἂν ἡμῖν βιοτῆς, ἀλλ' ἐζῶμεν τὸν μακάριον βίον ἐκεῖνον, τὸν ἐλεύθερον, καὶ λιτὸν καὶ ἀπέριττον καὶ φιλάλληλον, καὶ τῶν νῦν κακῶν ἀνεπίδεκτον, μικροῖς τισι πονήμασι τὰ ὡραῖα τῶν ἐδωδίμων ἀκρόδρυα καὶ πᾶν λάχανον πρὸς τροφὴν συναθροίσαντες, καὶ εἴ τι ἕτερον τοιοῦτον καὶ τοῖς παρεδρευομένοις ἀρκούμενοι. Τοῦτο γοῦν καὶ Ἡσίοδός φησι πρὸς Πέρσην,

τὸν ἀνθρωπὸν διὰ τῶν ἀρκούντων ἐσθίων ἐν πέρσι, εἰ τοιοῦτος ἦν ὁ βίος, καὶ ἡ εἱμαρμένη ἐκείνη, οὐκ ἂν ἄχλιν τι καὶ ζωνῶσιν ἐργάζεσθαι, ἐπεὶ δὲ ὁ παλαιὸς βίος μετέτραπται, καὶ λίαν ἐστὶ νῦν δυσχερέστατος ὡς δυσπόριστος, καὶ κεχρημένος πολλῶν, δέον σε μὴ διάγειν ἀργὸν, ἀλλὰ παντοίως πονεῖν καὶ ἐργάζεσθαι. καὶ οὕτω γὰρ μόλις ἐκφύγῃς τὴν τοῦ βίου δυσχέρειαν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω. φέρε δὲ καὶ τοῖς ἔπεσιν αὐτὰ σαφηνίσωμεν.

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι.] οἱ θεοί, ἤγουν ἡ εἱμαρμένη κέκρυφε τὸν πρὶν καὶ ἁπλοῦν βίον τοῖς ἀνθρώποις. καὶ ἔστι νῦν ὁ δυσπορὸς καὶ ἐπίπονος. Ῥηϊδίως γάρ κεν.] τότε γὰρ τὸν πρὶν βίον μιᾷ ἡμέρᾳ ἐργασάμενος εἶχες ἂν ὁλοχρονιαίαν ζωήν. ἐργασίαν δέ φησιν οὐ γεωργικὴν, οὐχ ἑτέραν τέχνην τινὰ, οὐ γὰρ ἦσαν, ἀλλὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν.

Αἶψά κε πηδάλιον.] ἀντὶ τοῦ, ταχέως εἰς καπνὸν ἔρριψας ἂν τὸ πηδάλιον, ἢ κατέκαυσας, ἢ ὡς καπνὸν καὶ οὐδὲν ἡγήσω. ἀντὶ τοῦ, οὐκ ἂν ὥσπερ νῦν ἐδεήθης ναυτιλίας. Ἀπόλοιτο δέ.] καὶ ἀπώλοντο ἂν καὶ αἱ ὑπηρεσίαι τῶν βοῶν, καὶ τῶν ἡμιόνων. οὐκ ἂν γὰρ ἦν ὅμως οὐδὲ τούτων ἐν χρείᾳ. οἱ δὲ ἐξηγούμενοι καὶ λέγοντες, ὅτι ἅπαξ πλεύσας, καὶ ἅπαξ ὁμοίως γεωργήσας, ἔθου τὸ πηδάλιον ὑπὲρ καπνοῦ κατακαῆναι, καὶ τὰ κτήνη τῶν γεωργικῶν πόνων ἀπέλυσας, μάτην ληρῳδοῦσιν. οὐκ ἦν γὰρ τότε, ὡς ἔφην, οὔτε πλοῦς, οὔτε γεωργία. ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀκριβῶς ἐπιστάμενος οὕτω φησὶν, ἢ ἴσως τὸν λόγον καὶ ἀναχρονίζει ὁ ποιητὴς, καὶ τὰ ἐπὶ τούτου γινόμενα προσάγει χρόνοις τοῖς παλαιοῖς· ἀλλ' ἠρεμαιότερον δὲ οὕτως νοητέον. ἅπαξ ἐργασάμενος τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν, εἰ ἦν ὁ βίος ὥσπερ τὸ πρὶν, ἐκτὸς ἂν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν βιωτικῶν φροντίδων τὸν κυβερνήτην νοῦν ἔθου, καὶ ἀφροντίστως διῆγες. ἀπώλλοντο δ' ἂν καὶ αἱ βοαὶ, καὶ αἱ μάχαι, καὶ οἱ θόρυβοι, καὶ αἱ πρὸς βάρβαρα ἔθνη ἐπιγαμίαι, αἱ διὰ τὰς ὑποψίας καὶ τοὺς πολέμους γινόμεναι. ταύτας γὰρ ἡμιόνους καλεῖ. μᾶλλον δὲ τοὺς ἐκ τούτων ἐπιμιξιῶν γινομένους, ἤτοι τικτομένους. καὶ γὰρ τὸν Κῦρον ὁ χρησμὸς ἡμίονον ἔφη, ὡς ἐκ μητρὸς Μήδου, κατὰ πατέρα δὲ Πέρσην. Ἔστι δὲ ὁ χρησμὸς οὗτος·

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν, μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Καὶ τὰς ἁπλῶς ἐπιμιξίας καὶ μάχας καὶ συρραγὰς ἐθνῶν ἔθνεσιν ἡμιόνους καλεῖ. καὶ ταλαεργοὺς, διὰ τὸ πολλὰ καρτερεῖν καὶ πάσχειν τοὺς συγκροτήσαντας τὸν πόλεμον.

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε, χολωσάμενος φρεσὶν ᾗσιν,
Ὅττι μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.
Τοὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖτις ἐῢς παῖς Ἰαπετοῖο
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς παρὰ μητιόεντος
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας,
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.
Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Sed Iupiter abſcondit, iratus mente ſua,
Quia ipſum decepit Prometheus verſutus.
Quocirca hominibus parauit triſtia mala.
Abſcondit vero ignem: quem rurſus quidem bonus Iapeti puer
Surripuit ad hominum vſum, Ioue a conſulto
In caua ferula, fallens Iouem fulminibus gaudentem.
Hunc que indignatus affatus eſt nubicoga Iupiter:
Iapetionide, omnium maxime verſute,
Gaudes ignem furatus, quodque animum meum deceperis,
Id tibique ipſi magnum erit malum, & poſteris.
Ipſis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Se oblectent animo, ſuum malum amplectentes.
Sic ait, riſitque pater hominumque deûmque.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε.] ἀλλὰ ὁ Ζεὺς ἔκρυψε τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον δηλονότι, χολωσάμενος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ λογισμὸν, ἤγουν ἀγανακτήσας. ποιη-

τικὴ δὲ ἡ λέξις, διότι ἐξηπάτησεν αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ βοὸς δηλονότι διανομῇ ὁ Προμηθεὺς ὁ ἀγκυλόμητις, ἤγουν ὁ ἑαυτὸν νοῶν καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐπεστραμμένος. δηλοῖ δὲ τοὔνομα ἐνίοτε μὲν τὸν σοφὸν καὶ τὸν ἑαυτὸν νοοῦντα, ὡς ἐνταῦθα, ἐνίοτε δὲ τὸν πανοῦργον. ἰστέον, ὅτι τὸ ἀγκυλόμητις, τὸ ποικιλόμητις, τὸ δολόμητις, καὶ ὅσα ἀπὸ τοῦ μῆτις σύγκειται, προπαροξύνεται, καὶ διὰ τοῦ ι γράφεται. κλίσιν δὲ οὐκ ἰδίαν ποιεῖται, ἀλλ' ἀγκυλομήτου καὶ ποικιλομήτου, καὶ δολομήτου κλίνεται ἑτεροκλίτως. ὡς πρέσβεις πρεσβύτου, καὶ πλοῦς πολλοῦ, καὶ πολλὰ ἔτι περ. ὅτι δὲ ἐπὶ τῶν ἀσθενῶν βραχυκατάληκτα ταῦτα ἐστὶ καὶ οὐδέποτε ἄλλως, δῆλον ἀπὸ τῶν μέτρων, εἴ τις τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν βούλεται. Τοὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν.] τούτου δὴ ἕνεκα, ἤγουν τῆς παρὰ τοῦ Προμηθέως ἀπάτης, ἐβουλεύσατο ὁ Ζεὺς κατὰ τῶν ἀνθρώπων φροντίδας χαλεπάς, τουτέστι τὸν ἐπίπονον βίον. Κρύψε δὲ πῦρ.] εἶχε δὲ τέως ὁ Ζεὺς κεκρυμμένον τὸ πῦρ. τοῦτο μὲν αὖθις ὁ καλὸς παῖς τοῦ Ἰαπετοῦ, ἤγουν ὁ Προμηθεύς, ἔκλεψεν ἐν κοίλῳ νάρθηκι παρὰ τοῦ Διὸς τοῦ βουλευτικοῦ, χάριν τῶν ἀνθρώπων, λαθὼν τὸν Δία τὸν τερπικέραυνον· ὃν φασιν οὕτως ὀνομάζεσθαι, ἀπὸ τοῦ τρέπειν κατὰ μετάθεσιν τοῦ ρ, οὐκ ἀπὸ τοῦ τέρπεσθαι· ὡς τρέποντα δηλονότι τοὺς ἐναντίους τῷ κεραυνῷ, οὐχ ὡς τερπόμενον ἐν αὐτῷ. εἶτα ἐπάγει κατ' ἠθοποιΐαν, τίνας ἂν λόγους εἶπεν ὁ Ζεὺς ὀργιζόμενος, πρὸς τὸν Προμηθέα διὰ τὴν κλοπὴν τοῦ πυρός, καὶ φησὶ τὸν δὲ χολωσάμενος, πρὸς τοῦτον ὀργισθείς, ἔφη ὁ Ζεὺς ὁ τῆς ἀθροίσεως τῶν νεφελῶν αἴτιος. ὦ Ἰαπετιονίδη ἤγουν, υἱὲ τοῦ Ἰαπετοῦ, ἀπὸ τοῦ Ἰαπετὸς, Ἰαπετίων κατὰ παραγωγήν, καὶ ἀπὸ τούτου Ἰαπετιονίδης, ὁ βουλὰς εἰδὼς περισσότερον πάντων. χαίρεις κλέψας τὸ πῦρ. προθύστερον, ἀντὶ τοῦ χαρὰν ἔχεις ἀπατήσας, τουτέστι παραλογισάμενος, λαθὼν τὰς ἐμὰς φρένας, καὶ κλέψας τὸ πῦρ, καὶ σοὶ αὐτῷ μεγάλη βλάβη τοῦτο δηλονότι, καὶ τοῖς ἀνδράσι τοῖς γενησομένοις· τούτοις γὰρ ἐγὼ ἕνεκα τοῦ πυρὸς δώσω κακόν, ἐφ' ᾧ ἂν ἅπαντες τέρπωνται ἀντὶ τοῦ τερφθῶσι κατὰ τὴν ψυχήν. ἀμφαγαπῶντες, ἤγουν περιθάλποντες, περισσῶς ἀγαπῶντες τὸ ἑὸν κακόν, ἀντὶ τοῦ τὸ σφέτερον. ἑὸν γάρ, ὃ μόνος ἔχει τις, σφέτερον δέ, ὃ πολλοὶ ἔχουσιν. Ὣς ἔφατ'.] οὕτως ἔφη. ἐξεγέλασε δὲ ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν, ἤγουν πλατὺν ἐγέλασε γέλωτα. ἀνθρώπινον ἦθος ἀπομιμεῖται δυναμένου τιμωρεῖσθαι τοὺς περιφρονοῦντας αὐτόν. ὁ γὰρ ἐλπίζων κολάσειν ἐκ τοῦ ῥᾷστου τὸν περιφρονοῦντα, θυμοῦται μὲν περιφρονούμενος· γελᾷ δὲ πάλιν τῇ ἐλπίδι τῆς τιμωρίας.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε.] τὸ μὲν κρύψαι τὸν βίον, ἐστὶ τὸ δυσπόριστον ποιῆσαι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ μόλις ἀνυστὸν διὰ πολλῶν πόνων καὶ τληπαθείας. τὸ δὲ χολώσασθαι τὸν Δία τῇ περὶ γένεσιν ζωῇ, τὸ ἀσύμφορον ἐστὶ τῆς δόσεως αὐτοῦ ταῖς ψυχαῖς. διαιρετικὸν γὰρ ὁ χόλος. Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.] ὁ μὲν Προμηθεύς ἐστιν, ὁ τοῖς ἀνθρώποις τὸν νοῦν δωρούμενος, τὸν περὶ τὴν ἀπόβασιν λογιστικὸν τῶν ἀποβησομένων, ὃν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι, ζωὴν ὑποδεξάμενοι νοερὰν ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς ἐλθοῦσαν ἥκουσαν εἰς τὸν δεῦρο τόπον. αἱ δὲ ἀπάται τοῦ Προμηθέως αἱ κατὰ τοῦ Διὸς δηλοῦσιν, ὅτι παρασκευάζει καὶ τῶν ἰδίων ψυχῶν μετέχειν τὰ θνητὰ ὁ Προμηθεύς· τὸ γὰρ ἀπατώμενον, γίνεται πάντως ἀπατητόν. αἰνίττεται δὲ ἡ ἀπάτη τὰ περὶ τὴν διανομὴν τοῦ βοός, ἣν ἐστὶ τῇ Θεογονίᾳ παρέδωκεν. εἰ δὲ ἀγκυλομήτης ὁ Προμηθεύς, οὕτω γὰρ γράφειν δεῖ καθὰ καὶ Πλούταρχος, Κρόνιος τίς ἐστι καὶ νοερῶς ἑαυτὸν νοῶν, καὶ ἀγκύλως εἰς ἑαυτὸν ἐπεστραμμένος. εἰ δὲ καὶ ποικιλομήτης γράφοιτο, σημαίνει τὸν ποικίλας εἰληχότα νοήσεις, ἃς δωρεῖται καὶ ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς, εἰς τὸ σῶμα πεσούσαις, ὅτι τὸ προνοητικὸν τῶν ἀνθρώπων κρύπτει τὸ πλεῖστον, ἀνθ' ὅτου Προμηθεὺς αὐτὸν ἠπάτησεν. ὁ δὲ Προμηθεὺς ἦν παῖς Ἰαπετοῦ καὶ Ἀνώσης, ἢ Κλυμένης ἢ Θέμιδος. Τοὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν.] ἕνεκά φησι τῆς παρὰ τοῦ Προμηθέως ἀπάτης, ὁ Ζεὺς προεξένησε βίον ἐπίπονον τοῖς ἀνθρώποις. ἔδει γὰρ πεσούσαις ταῖς ψυχαῖς πόνους καὶ τληπαθείας παρασκευάσαι, δι' ὧν μισήσουσι μὲν τὸν τῆς γενέσεως τόπον καὶ τὴν ἐν σώματι ἀναστροφήν, ἐπιστρέψουσι δὲ αὖθις εἰς τὴν τοῦ πατρὸς αὐλήν, καὶ πρὸς τήν, ἀφ' ἧς ἐξέπεσον, θείαν ζωήν. Κρύψε δὲ πῦρ.] ἡ τοῦ πυρὸς κρύψις τῆς νοερᾶς καὶ τεχνικῆς ἐστι ζωῆς ἀφανὴς περίληψις, ἣν ὁ Ζεὺς ἑκὼν πρῶτος δίδωσιν, δι' ἧς καὶ τὸν κόσμον ἐδημιούργησεν, ἄληπτον αὐτὴν φυλάττων ταῖς πολλαῖς τῶν ἐλθουσῶν δεῦρο ψυχῶν

φωτὸς

φωτὸς γὰρ αἴτιον τὸ πῦρ ὃν εἰκόνα φέρει τοῦ τοῦ τεχνικοῦ, καθ' ὃν οἱ ἄνθρωποι ζῶσι πρὸς τὸν νοερόν. παῖς Ἰαπετοῖο.] τὸν Ἰαπετὸν θεὸν εἰπεῖν εἶναι νοερὸν, αἴτιον πάσης τῆς περιφορᾶς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὀξυτάτης ταύτης πάσης κινήσεως· διὸ καὶ Ἰαπετὸν κληθῆναι παρὰ τὸ ἵεσθαι καὶ πέτεσθαι, ὑπὸ τῶν θεολόγων. τούτου δὲ πολλοὺς μὲν εἶναι παῖδας, ἐννέα καὶ εἴκοσι τοὺς πάντας· προέχειν δὲ ἐν αὐτοῖς Προμηθέα, καὶ Ἐπιμηθέα, καὶ Ἄτλαντα· ὧν καὶ Ἡσίοδος ἐν τῷδε τῷ συγγράμματι μέμνηται.

Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι.] ἡ κλοπὴ τοῦ Διὸς δηλοῖ μετάθεσιν ἀπὸ τοῦ νοητοῦ καὶ ἀφανοῦς εἰς τὸ αἰσθητὸν καὶ ἀλλότριον. ὡς δὲ πᾶσα κλοπὴ λεληθυῖα τοῦ ἀλλοτρίου μετάθεσίς ἐστιν οὕτως, καὶ ταῖς ἐν τῷ νοητῷ μενούσαις οἰκείως ψυχαῖς τοῦ τεχνικοῦ λόγου νοεροῦ ὄντος. δέδωκεν οὖν ὁ Προμηθεὺς αὐτὸν ἐν ταῖς πεσούσαις ψυχαῖς ἐνταῦθα. διὸ κλοπὴν ὁ μῦθος τὴν δόσιν ταύτην ἐκάλεσεν, ὡς ταῖς ψυχαῖς ταῖς εἰς τὸν ἀλλότριον αὐταῖς τόπον κατηχθείσαις, διὰ τοῦ Προμηθέως κατηχθείσαις. τὸ δὲ αὖθις δηλοῖ, τὸ μετὰ τὴν ἀπάτην, καὶ ταύτην πραχθῆναι τὴν δοκοῦσαν περὶ τὸν Δία ἐπιβουλήν. Ἄλλως. τῷ φυσικῷ λόγῳ ἐπιπλέκει τὸ μυθῶδες, ὅτι τὴν ὠφέλειαν ἐκ τῆς μαλάχης ἀγνοοῦσιν· ἐπεὶ Προμηθεὺς ἠπάτησεν αὐτόν. δῆλον δὲ, ὡς περιεκδέδοται ἡ Θεογονία. ἐκεῖ δὲ πλείονα περὶ τοῦ Προμηθέως λέγει, ὡς ἠπάτησε τὸν Δία.

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι] ἔστι μὲν πυρὸς ὄντως φυλακτικὸς ὁ νάρθηξ, ἡ ποίαν ἔχων μαλακότητα ἔσω, καὶ τρέφειν τὸ πῦρ, καὶ μὴ ἀποσβέννυσθαι δυναμένην. ἐν δὲ τῷ μύθῳ τοῦ αἰσθητοῦ λαμβάνεται ὡς εἰκών. καὶ γὰρ ἐστι Διονυσιακὸς, ὡς καὶ οἱ τελούμενοι τῷ Διονύσῳ δηλοῦσι, ναρθηκοφοροῦντες, ὃς τῶν αἰσθήσεων ἐστὶ ποιητὴς, καὶ προσάγεται ὑπὸ τῶν Τιτάνων τῷ Διονύσῳ. Τιτανικὸς δὲ θεὸς καὶ Προμηθεὺς, Ἰαπετοῦ παῖς ὢν, Τιτᾶνος ὄντος. Ἄλλως. μῦθος. κλέψας ὁ Προμηθεὺς τὸ πῦρ, εἰς πόλιν ἦλθεν Αἰτωλίαν· ἀφ' οὗ συνέβη τὴν πόλιν κληθῆναι Πυρ'ωνίαν. μέγα πῆμα] τὴν τοῦ πυρὸς κλοπὴν μέγα πῆμα λέγει τοῦ Προμηθέως ἔσεσθαι, λαβὼν τὸ αἴνιγμα, ὑπὸ τῶν προνοουμένων ὑπ' αὐτοῦ ψυχῶν. ταύταις γὰρ ὄντως ἡ κάθοδος πῆμα καὶ τοῖς ἀνθρώποις, οἳ γεγόνασιν ἐκ τούτων τῶν πεσουσῶν ψυχῶν. Τοῖς δ' ἐγώ.] τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ὑποδεξαμένοις τὴν ἄνωθεν κλαπεῖσαν ψυχὴν καὶ δεῦρο πεσοῦσαν δώσειν κακὸν, τὴν Πανδώραν, ἤτοι τὴν ἄλογον ψυχὴν, ᾗ τερπομένοις βιώσεσθαι τὸ ἑαυτῶν ἀγαπῶντας κακόν. τῷ λόγῳ γὰρ ἡ ἀλογία κακὸν, ἀναγκαία δὲ ὅμως, ἵνα μὴ αὐτόθεν ἡ ψυχὴ κοινωνῇ τῷ σώματι. Ἄλλως. ἑὸν κακόν. ἐνταῦθα τὸ, ἑὸν, οὐχ ὑγιῶς κεῖται· ὤφειλε γὰρ εἰπεῖν σφέτερον. τὸ γὰρ σφῶν αὐτῶν. τὸ δὲ ἑὸν αὐτοῦ σημαίνει. μέμφονται δὲ τὸν Ἡσίοδον οἱ περὶ Ἀπολλώνιον, ὅτι ἑνικῷ ἀντὶ πληθυντικοῦ ἐχρήσατο, ὁμοίως δὲ καὶ Καλλίμαχος αἰτιᾶται διὰ τὸ αὐτό.

ἐκ δ' ἐγέλασσε.] τὸ ἄθυμον δηλοῖ, καὶ ἀόργητον τοῦ θεοῦ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε.] ἀλλ' ἡ εἱμαρμένη τὸν ἀπλοῦν καὶ ἀπερίεργον ἐκεῖνον βίον, ἀπέκρυψεν ὀργισθεῖσα. προσωποποιεῖ δὲ τὴν εἱμαρμένην καὶ ὀργὴν αὐτῇ περιτίθησιν. ἔκρυψε δὲ ὀργισθεῖσα ὅτι ὁ Προμηθεὺς, ἤγουν ἡ προβουλὴ καὶ ἡ πρόγνωσις ἡμῶν, ἡ ἀγκύλα καὶ περίεργα βουλομένη ἐξηπάτησε καὶ παρέτρεψέ μιν καὶ αὐτὴν τὴν εἱμαρμένην. ἔκρυψε δὲ καὶ περιεφύλαξε τὸ πῦρ. ὅπερ καὶ δὴ αὖθις ὁ ἐῢς καὶ μέγας παῖς τοῦ Ἰαπετοῦ, ἤγουν τῆς κινήσεως τοῦ νοῦ Προμηθεὺς ὁ ῥηθεὶς, ἤγουν ἡ ἡμῶν προβουλὴ καὶ περίσκεψις ἔκλεψε, καὶ κλέψας κατήγαγε τοῖς ἀνθρώποις παρὰ Διὸς γνώμην, ἤγουν τῆς εἱμαρμένης, τῆς μεγάλα βουλομένης. οὐ γὰρ μετατρέπεται ἡ τῆς εἱμαρμένης βουλή. κέκλοφε δὲ τοῦτο, ἐν κοίλῳ νάρθηκι. τὸν Δία αὐτὸν τὸν τερπικέραυνον, ἤγουν τὴν, ἣν ἔφην, εἱμαρμένην εἴτε μεταθετικῶς, ὡς τέρπεται καὶ καταγωνιζομένη τοὺς ἐναντίους, καὶ ἀτυχεῖς, δίκην κεραυνῶν. ἢ τὴν τερπομένην καὶ χαίρουσαν τοῖς ἑαυτῆς κεραυνοῖς, ἤτοι ἐπάρσεσι, καὶ φαντασίαις. τίς δὲ ἡ τοῦ πυρὸς κλοπὴ, μάνθανε. πρὶν μὲν ἡ τοῦ πυρὸς χρῆσις ἄγνωστος ἦν τοῖς ἀνθρώποις. οἱ προμηθέστεροι δὲ τῶν ἀνθρώπων. χειμῶνος γεγονότος, καὶ κεραυνωθέντος δένδρου τινὸς, ὡς πλησιάσαντες ἐκεῖ, τὴν θέρμης αἴσθησιν ἔσχον, μηχανῶνται φυλάξαι τὸ πῦρ. καὶ δὴ σομφοῖς τισι ξύλοις, καὶ νάρθηξι, δυναμένοις τοῦτο φυλάξαι, κατέκρυψαν. καὶ ὁ ἐσώνιον πῦρ ὑπάρχον τὸ πρὶν οὕτω καταχθὲν, καὶ γνωστὸς ἐν χρήσει ἡμῖν ἐμυθολογήθη κλαπῆναι, παρὰ εἱμαρμένης βουλὴν, ἀλλὰ τὴν προτέραν. πρότερον γὰρ ἡμῖν εἱμαρμένον εἶναί φησι, ζῆν, ὡς πρὶν ἔφην, ἁπλῶς, καὶ δίχα πυρὸς καὶ τεχνῶν.

τεχνῶν. ἑτέρα δὲ εἱμαρμένη, ἤτοι σύμβαμα ἔμπειρον, ἐκ προβουλῆς ἡμετέρας ἐφεῦρε τὸ πῦρ καὶ τὰς τέχνας· ἃς γυναῖκα Πανδώραν καλεῖ. ἡ δὲ παρ' ἑτέρων τινῶν ἀλληγορουμένη ἐνταῦθα ψυχικῶς ἀλληγορία, ὡς τὸ πῦρ ἡ νοερὰ ζωὴ καὶ νάρθηξ τὸ σῶμα, περιττόν ἐστι, καὶ οὐδὲ μέχρι παντὸς συνάγουσα διεξίκοιτο· νῦν δὲ ἡ ἀλληγορία ῥητορικὴ καὶ πραγματική ἐστιν, ἡ περὶ τοῦ ἐν χρήσει πυρὸς λέγουσα καὶ τῆς τούτου εὑρέσεως, ἥνπερ ἔφην, τῆς ἐκ προμηθείας ἡμῶν, καὶ περὶ τῆς τοῦ βίου διακοσμήσεως τῆς ἐκ τῶν τεχνῶν ἁπασῶν, ἅσπερ τὸ πῦρ συνεστήσατο. ἃς καὶ γυναῖκα Πανδώραν καλεῖ, καὶ Ἡφαίστῳ λέγει πλασθῆναι. ἐν τῇ λεπτολογίᾳ δὲ τῶν ἐπῶν σαφέστερον εἴπωμεν. νῦν δὲ καὶ τὰ ἔπη συντακτέον· Ἀλλὰ Ζεὺς καὶ ἡ εἱμαρμένη ἔκρυψε, χολωσαμένη, ὅτι μιν καὶ αὐτὸν ἐξηπάτησεν ὁ Προμηθεύς. Ἔκρυψε δὲ τὸ πῦρ ὁ αὐτὸς Προμηθεὺς ὁ ἀγκυλομήτης, τὸ μὲν καὶ ὅπερ πῦρ αὖθις, καὶ δὴ ὁ ἐὺς πάϊς τοῦ Ἰαπετοῖο, ἤγουν ὁ αὐτὸς Προμηθεὺς ἔκλεψε, καὶ κλέψας κατήγαγε τοῖς ἀνθρώποις ἐν κοίλῳ νάρθηκι. Διὸς παρά] παρὰ γνώμην τοῦ Διὸς τοῦ μητιόεντος, λαθὼν αὐτὸν τὸν Δία τὸν τερπικέραυνον, ταύτην εἱμαρμένην. Τόνδ' ἄρ' ἀνθρώποισιν.] ὁ Προμηθεὺς νῦν, ἤγουν ἡ ἡμετέρα προμήθεια, οὐχ ὁ Ζεύς, ἤγουν ἡ εἱμαρμένη. Τὸν δὲ χολωσάμενος.] τὸν δὲ προμηθέστατον ἡμέτερον νοῦν, ὀργισθεῖσα ἡ ὥσπερ ἀγείρουσα νεφέλας, καὶ ταύταις συγκαλυπτομένη, καὶ στεροπὴ καὶ ἀστροφόρος εἱμαρμένη, περὶ τοῦ εἰς ἐκεῖνα ἀδικεῖσθαι, φασίν. Ἰαπετιονίδη] ἤγουν λογισμοῦ καὶ κινήσεως παῖ, περίβουλον καὶ προμηθέστατον φρόνημα· ἀντὶ τοῦ, ὦ ἄνθρωποι προμηθέστατοι, χαίρετε τὸ πῦρ ἐφευρόντες, καὶ τὴν τοῦ προτέρου καὶ ἀτελέστου βίου καταστρέψαντες εἱμαρμένην. σημείωσαι δέ, ὅτι νεφεληγερέτην καὶ τερπικέραυνον Δία τὴν εἱμαρμένην λέγει, καθὰ συνωμολογήσαντες ἔφημεν. Σοί τ' αὐτῷ] ἀντὶ τοῦ ὑμῖν τοῖς ἀνθρώποις τοῖς εὑρεταῖς, καὶ τοῖς ὕστερον γενησομένοις γενήσεται τοῦτο μέγα κακόν. ἀνθ' ὧν γὰρ τοῦ προτέρου βίου ἐξέστητε, καὶ τοῦτο τὸ πῦρ ἐφηύρετε, τέχναι δοθήσονται, κοσμοῦσαι μὲν τὸν βίον, καὶ θέλγουσαι, καὶ μαλθάσσουσαι γυναικὸς δίκην· πλὴν ἐκ τῶν συμφορῶν, οὐδὲ πεισόντων. ἀγαπήσετε δὲ ὅμως τὸ καματηρὸν καὶ σκληρὸν τοῦτο τῆς διαγωγῆς, καὶ ἐπίπονον, διὰ τὰ ἐξ αὐτῆς τερπνὰ κλεπτόμενα ταῖς ἐλπίσιν. οὕτω μὲν ἡ εἱμαρμένη ἔφη, καὶ προσετέθη. καὶ παρὰ Ἡφαίστου περὶ ἡ Πανδώρα ἐπλάσθη, καὶ ἐπικοσμήθη γυνή, ἤγουν ἡ πάντα δωρημένη τὸν βίον συναγωγὴ τῶν τεχνῶν ἢ ἡ ἐκ πάντων τῶν θεῶν καὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων κατὰ Ἡσίοδον συγκεκραμένη, καὶ δῶρα λαβοῦσα. ἐκ μὲν γὰρ πυρὸς Ἡφαίστου τὰ ὑλικὰ καὶ ὀργανικά· ἐκ δὲ τῆς φρονήσεως Ἀθηνᾶς τὸ κατασκευαστικὸν καὶ ἀγχίνουν· ἐκ δὲ τῆς Ἀφροδίτης, ἤγουν τῆς συγκεράσεως, τὸ ὡραῖον· τὸ δ' ἀναιδὲς καὶ θρασύτερον, καὶ περὶ τὰς ἐμπορείας αἱμύλον, ἐκ τοῦ Ἑρμοῦ, ἤτοι τοῦ προφορικοῦ λόγου.

Ἐπεὶ δ' ἐκ πυρὸς καὶ φρονήσεως ἡ γυνή, ἤγουν τὸ κόσμιον ἐσχύνη τῶν τεχνῶν, καὶ ὁ πολυστήμων ἱστός, καὶ ἡ σύστασις πασῶν τῶν τεχνῶν ἐδιδάχθη κατὰ τὴν παρὰ εἱμαρμένην, καὶ τοῖς μεταγενεστέροις ἐδόθησαν. καὶ οὕτως ὁ βίος συμφοραῖς ἐπεπλήμμυρεν. ἡ ὀργὴ δὲ τοῦ Διός, ἤγουν τῆς εἱμαρμένης, καὶ ὁ χόλος, καὶ αἱ λαλιαί, καὶ τὰ λοιπά, προσωποποιΐα εἰσί. παρεισάγει γὰρ τὴν εἱμαρμένην, ὡς διά τινα ταῦτα δρῶσαν. τοῦτο δὲ παρὰ τοῖς ῥήτορσι τὸ καθ' ὑπόθεσιν σχῆμα καλεῖται· ἔστι γὰρ ὥσπερ ἂν εἴπῃ νῦν· Εἰ ἦν αἴσθησις καὶ φωνὴ τῇ εἱμαρμένῃ, ἐφθέγξατο ἂν καὶ ὠργίσθη, ὅτι προβουλότεροι ἐξ ἀπλάστων γεγονότες οἱ ἄνθρωποι τὸ πῦρ κατέχον, καὶ τὰς τέχνας ἐπιχειροῦν διὰ τούτου εὑρίσκειν. καὶ εἶπεν ἂν ἐπιγελάσασα τὸ σαρδόνιον· ὅτι ὑμεῖς ὄψεσθε· δώσω γὰρ ὑμῖν, ὃ προθέντες ἐκ τοῦ πυρὸς εὑρεθῆναι, τὰς τέχνας, ὑφ' ὧν ἁβρότητος μὲν καὶ ὡραιότητος, καὶ πᾶν τερπνὸν τῷ βίῳ γενήσεται. ἀλλ' οὐχ ἧττον ὀδυνῶν καὶ δεινῶν καὶ μυρίων πόνων, καὶ πειρασμῶν. Νεφεληγερέτην δὲ νῦν καὶ τερπικέραυνον Δία, οὔτε οὐρανόν, οὔτε ἀστέρα, οὔτε τὸν μυθικὸν βασιλέα ἐκεῖνον, οὔτε ἄλλο οὐδέν, οὔτε τὸν νοῦν λέγει ὁ ποιητής, ἀλλὰ τὴν εἱμαρμένην, καὶ τὸν τῆς εἱμαρμένης νοῦν. διότι τὸ νεφεληγερέτης καὶ τερπικέραυνος, οὕτως ἔφην ὡς εἶπον. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς μὴ ὄντα τῆς νῦν ὑποθέσεως, παρεῶ. ὡς καὶ ὑμῖν καταρχὰς ὑπεθέμην ἔτι ποιεῖν, περὶ τὰ πρόσφορα τῶν ἐπῶν νοεῖν, καὶ Δίας καὶ Ἀθηνᾶς, καὶ Προμηθεῖς, καὶ τὰ ἕτερα, καὶ μὴ ἀνοήτως τῷ πολυσημάντῳ τούτων πλανᾶσθαι, καὶ συγχέειν τὰ ἔπη, καὶ τὴν διάνοιαν. ὅθεν κἀγὼ αὐτὴν προκειμένην τοῖς ἔπεσι σημασίαν σκοπῶν, ταύτην ἐπιλογῶ, καὶ περὶ ταύτης διαλαμβάνω. τὰ δὲ λοιπὰ ἐνίοτε παρατρέχω, τοὺς ἀκροωμένους ὁπότε βλάπτειν ἀντ' ὠφελείας ἐπί-

γράμμασι, καὶ ἀρχαῖον πολύστιχον τὸ σύγγραμμα γίνεται. Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὡς ἀλλαχοῦ τῶν ἐπῶν, ὁ οὐρανὸς νεφεληγερέτης καὶ τερπικέραυνος λέγεται; Συνάγει γὰρ τὰς νεφέλας, καὶ παταγεῖ. καὶ τὸν ξηρὸν τῇ κινήσει ἐκθλίβων ἀέρα, τοὺς κεραυνοὺς ἀπεργάζεται. τοῦτον δὲ καὶ τὸν νοῦν οἴδαμεν Δία καλεῖν, καὶ ἀλληγορεῖν ἀκριβῶς, καθὰ καὶ περὶ τῶν ἑτέρων ἁπάντων. ἀλλ' οὐ νῦν περὶ τούτων, περὶ δὲ τῆς εἱμαρμένης, ἣν ἀλληγόρησά τε καὶ ἐτυμολόγησα.

Ἰαπετιονίδη]

Πάλιν ὁ Πρόκλος νῦν λέγει βλασφημίας.
Καί τις ὁράτω τὴν ἐκείνου πυκτίδα;
Καὶ τὸν φορυτὸν εἰ θέλει συναγέτω.
Ἡμῖν δ' ἀνάγκη, προσφυῶς πάντα γράφειν.

Τεχνικῶς οἶδα νοούμενον τὸ Προμηθεὺς ὄνομα· τὴν ἐκ κινήσεως τοῦ οὐρανοῦ κοσμικὴν ἕδραν, καὶ ἐπίδειξιν τοῦ παντός, καθ' εἱμαρμένης βουλὴν γεγονυῖαν καθ' Ἕλληνας· ἧς καὶ τὴν βοὸς διαμερισίαν, καὶ τὴν ἀπάτην Διὸς ἀνατίθημι· περὶ ἧς νῦν ἀλληγορεῖν οὐχὶ πρόσφορον· στοιχειακὸν γὰρ τοῦτο, καὶ τῇ Θεογονίᾳ ἁρμόδιον. οἶδα καὶ πραγματικῶς Προμηθέα λεγόμενον ἄνθρωπον, ἐξ ἀγροικίας τοὺς ἀνθρώπους μεταρρυθμίσαντα· ὃν διὰ τοῦτο πλάσαι τοὺς ἀνθρώπους μυθεύονται. οἶδα καὶ ψυχικῶς Προμηθέα, τὸ τῶν ἀνθρώπων προβούλευμα καὶ τὴν πρόγνωσιν, Ἰαπετοῦ καὶ κινήσεως λογισμοῦ παῖδα λεγόμενον. καὶ Κλυμένης τῆς ἐξακούστου φρονήσεως· ἡ γὰρ Θέμις, ἤτοι ἡ γῆ, τοῦ στοιχειακοῦ Προμηθέως μήτηρ ἐστί. τοῦ Προμηθέως τοῦ προβουλεύματος τούτου πατήρ, ὡς ἔφην, ἡ τοῦ λογισμοῦ κίνησις, καὶ τελεστικωτάτη περιστροφή. Ἰαπετὸς δὲ λέγεται, παρὰ τὸ ἰέναι. καὶ ὁρμᾶν καὶ πέτεσθαι πανταχοῦ, καὶ πάντα ἀνερευνᾶν. καὶ ζητεῖν περὶ πάντων. ἔστι καὶ ἕτερος παῖς τοῦ Ἰαπετοῦ τούτου, ὁ βραδυνοὺς καὶ ὑστερόνους ὁ Ἐπιμηθεύς, ὁ μὴ τὸν ἄκρον νοῦν καὶ τὴν φρόνησιν ἔχων ὡς καὶ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν γινώσκειν, ἀλλ' ὁ μετὰ τὸ συμβῆναι εἰδώς. τὸ δὲ ὡς ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης λέγεσθαι ταῦτα, προσωποποιΐα ἐστίν, ὡς ἔφην. εἰ δ' οὐκ ἦν ἠλληγορημένως τεθέν, κατὰ ῥητορικὸν σχῆμα τὸ καθ' ὑπόθεσιν λεγόμενον ὤφειλεν ἐξενεχθῆναι· κλοπὴν πυρὸς εἶπον, τὴν ἐκ κεραυνοβόλου δένδρου ἐκ Προμηθέως τῶν τότε ἀνθρώπων ἐφεύρεσιν. ὑπερχάρεις καὶ ἀπάτη. φρενῶν εἱμαρμένης, τοῦ Διὸς λεγομένου νῦν, τὸ μεταπεσεῖν ὑπὸ τῆς ἀβουλίας ταύτης ἐκείνην τὴν προτέραν τοῦ βίου διαγωγὴν ὑπὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ πυρός, ὃ καὶ τοῖς εὑροῦσι καὶ μεταγενεστέροις γέγονε βλάβη. δόσις γυναικός, αἰτία τῆς εὑρέσεως τοῦ πυρὸς παρὰ τῆς εἱμαρμένης, ἤτοι τοῦ συμβάματος, ἀλλὰ τοῦ δευτέρου, τὸ ἐκ τῶν τεχνῶν ἡμῖν συμβὰν τοῦ βίου παντὸς ἐπικόσμημα. καὶ τὸ τρυφερὸν καὶ ἁβρόν, ὃ ἐπικτήσαντες ἀγαπῶντες καὶ σπουδάζοντες οὐ μικρῶς ταλαιπωρούμεθα, καὶ κακῶς πάσχομεν· τὸ ἐὸν κάκιστα κεῖται λίαν. ἡ τοῦ Πρόκλου δὲ μᾶλλον διόρθωσις δακρύων δεῖται.

Ὣς ἔφατ' ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.] καὶ τοῦτο δὲ προσωποποιΐα, καὶ σχῆμα τὸ καθ' ὑπόθεσίν ἐστιν· ἀντὶ, εἰ ἦν αἴσθησις τῇ εἱμαρμένῃ, ἐγέλασεν ἂν τὸ σαρδόνιον. πατέρα δ' ἀνδρῶν καὶ θεῶν τὴν εἱμαρμένην λέγει, ὅτι καθ' Ἕλληνας τινάς, εἱμαρμένης βουλῇ οἵ τε θεοί, ἤγουν τὰ στοιχεῖα, καὶ οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν. ἢ τὰ ἐν τοῖς στοιχείοις γινόμενα, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συμβάματα· οἷον ὄμβροι, χειμῶνες, σεισμοί, κεραυνοί, καὶ τὰ ὅμοια, καὶ ἀνθρώπων εὐβουλίαι καὶ δυσβουλίαι, καὶ εὐτυχίαι καὶ ἀτυχίαι. Περὶ δὲ τοῦ Σαρδονίου γέλωτος, εἰπεῖν δέον μοι·

Σαρδώ τις ἐστὶ νῆσος Ἰβηροτρόφος,
Ἐν ᾗ βοτάνη φθαρτικὴ γῆς ἐκβλύζει,
Σεληνοειδής, Σαρδιάνη καλουμένη.
Βεβρωμένη δὲ τοῖς ἀπείροις αὐτίκα
Σπασμούς τε ποιεῖ, καὶ γελώτων ἐμφάσεις,
Καὶ πότμος αὐθὺ, καὶ γελάσιμος μόρος.
Ἄλλοι δὲ φασὶ Σαρδονεῖς τοὺς βαρβάρους
Γέροντας αὐτῶν τοὺς γηράρχας ἐσχάτως
Ἄγειν λαβόντας εἰς ἀπόκρημνον τόπον·
Κτείνειν δὲ τούτους ἐν ῥοπάλοις, καὶ λίθοις,
Ἔπειτα ῥίπτειν ἐκ πετρῶν τοὺς δυσμόρους,
Γελῶντας εἰκῇ παιδικαῖς παγκτίνοις.
Ἄλλοις δὲ τοὺς θνήσκοντας ἀρέσκει πλέον
Γελᾶν, ὁρῶντας τηνικαῦτα παρουσίας,
Καὶ τὰς κυλίστρας καὶ στροφὰς τῶν πραγμάτων.

Οὕτω μὲν ὁ Σαρδόνιος γέλως ἄχος ἐστίν, ὃν ὁ ποιητής φησι γελάσαι ἂν τὴν εἱμαρμένην, εἰ ἐπὶ αὐτοῦ εἶχεν αἴσθησιν. ἣν καὶ πατέρα θεῶν καὶ ἀνδρῶν εἶπε, ὡς προεκφωνήκαμεν.

Ἥφαιστον

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν
Καὶ σθένος· ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐΐσκειν
Παρθενικαῖς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
Ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Ἀφροδίτην,
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας·
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην ἤνωγε διάκτορον Ἀργειφόντην.
Ὣς ἔφατ'· οἱ δ' ἐπίθοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.
Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς·
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήν γε
Ὧραι καλλίκομοι στέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι·
Πάντα δέ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου· ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κῆρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην, ὅτι πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην,
Δῶρον ἄγοντα, θεῶν ταχὺν ἄγγελον, οὐδ' Ἐπιμηθεὺς
Ἐφράσαθ' ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεύς, μήποτε δῶρον
Δέξασθαι πὰρ Ζηνὸς ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἐξοπίσω, μήπη τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.

Vulcanum vero insignem iussit, quam celerrime
Terram aquæ miscere, hominisque imponere vocem.
Et robur, immortalibus vero deabus facie assimilare
Virginum pulchram formam peramabilem. at Mineruam,
Opera docere, ingeniose telam texere:
Et gratiam circunfundere capiti, auream Venerem.
Et desiderium molestú, & membra fatigantes curas:
Imponere vero caninamq. mentem, & furaces mores
Mercurium iussit, nuntium Argicidam.
Sic dixit. illi autem obtemperarunt Ioui Saturnio regi.
Moxque ex terra finxit inclytus vtrinque claudus
Virgini verecundæ similem, Iouis consilijs.
Cinxit vero & ornauit dea glaucocula Mineruа:
Circum vero Charitesque deæ, & veneranda Suada,
Monilia aurea posuerunt corpori. ipsam porro
Horæ pulchricomæ coronarunt floribus vernis.
Omné vero illius corpori ornatum adaptauit Pallas Mineruа.
At in pectore sane nuncius Argicida
Mendacia, blandosque sermones, & dolosos mores
Collocauit Iouis consillis grauistrepi. sed vocem vtique
Imposuit deorum præco. appellauit autem mulierem hancce
Pandoram: quia omnes cælestiū domorum incolæ
Donum contulerunt, detrimentum hominibus cuitosis.
At postquam dolum perniciosum & ineuitabilem absoluit,
Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam
Munus ferentem, deorū celerem nuncium. neque Epimetheus
Cogitauit quod illi præcepisset Prometheus, ne quā Io munus
Susciperet a Ioue Olympio, sed remitteret
Retro, necubi mali quippiam mortalibus fieret.
Verum ille suscipiens, cum iam malum haberet, sensit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσεν.] ἥφαιστος τὸ διακονικὸν πῦρ, καὶ ὁ ταῖς διὰ τοῦ πυρὸς ἐνεργουμέναις τέχναις ἐπιστατῶν θεός· ὃν Ὅμηρος μὲν Ἥρας καὶ Διὸς υἱὸν λέγει· οὗτος δὲ μόνης τῆς Ἥρας· Ἥρη δ' Ἥφαιστον κλυτὸν ἐν φιλότητι μιγεῖσα Γείνατο. ἐνταῦθα ὁ τῶν τεχνῶν ἐπιστάτης δοκεῖ λέγεσθαι· ὃν ὁ Ζεὺς ἐπιτάττει τὴν Πανδώραν πλάττειν, εἰς τὰς τέχνας ἀλληγορουμένην. συνεργὸν δὲ δίδωσιν αὐτῷ καὶ τὴν Ἀθηνᾶν τὴν αὐτὴν

ὅσον τῇ φροντίσει. δεῖ γὰρ τῇ τέχνῃ φροντίσεως, ἵνα τὸ συστῇ, καὶ ἵνα κόσμια ἐξενέγκῃ τὰ τεχνουργήματα. ὅθεν αὐτὴν τὴν Πανδώραν ζώννυσι καὶ κοσμεῖ, καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἔργων διδάσκει. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ ἐπαγωγὸν δεῖ παρεῖναι τῇ τέχνῃ καὶ χάριεν, τὴν Ἀφροδίτην εἰσάγει, χάριν περιθεῖναι τῇ κεφαλῇ τῆς Πανδώρας. τὴν Ἀφροδίτην δὲ, ἐπεὶ γυναῖκα αὐτὴν ἔπλασεν· ἡ Ἀφροδίτη δὲ ἔφορος τῶν γυναικείων χαρίτων. καὶ ἀνωτέρω δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἐπιτάξας ἔργα ταύτην διδάξαι. τὸν πολυδαίδαλον μόνον ἱστὸν ἐπάγει, ἔργον προσῆκον ταῖς γυναιξίν. ἐπεὶ γυνὴ ἡ διδασκομένη· δεῖ γὰρ τὸν ἀλληγορούμενον λόγον, καὶ παρ' ἑαυτῷ σώζειν ἀκολουθίαν. εἶτα ἐπάγει καὶ ἃ παρακολουθεῖ τοῖς ἀνθρώποις τοῖς χρωμένοις ταῖς τέχναις, ἀναιδῆ λέγων νοῦν, καὶ ἐπίκλοπον ἦθος, καὶ ψευδῆ, καὶ λόγους αἱμυλίους. τὸν Ἑρμῆν δὲ ταῦτα δοῦναι προστάττει, οὐκ ἔξω λόγου. Ἑρμῆς γὰρ ὁ αὐτός ἐστι τῷ λόγῳ· τοῦ λόγου δὲ, τὸ μέν ἐστιν ἐνδιάθετον, καθ' ὃ ποικίλον ἦθος φαίνεται καὶ ἀπατηλόν. τὸ δὲ, προφορικόν, καθ' ὃ λόγοι προφέρονται ἀληθεῖς, καὶ ψευδεῖς. καὶ ἀπατηλοί, καὶ ἀπερίεργοι. αἱ Ὧραι δὲ περιστέφουσιν αὐτὴν, αἱ ὧραι δηλονότι τοῦ χρόνου. αὗται γὰρ πολλῶν τεχνῶν ὕλην παρέχουσι, καὶ ἄλλως δὲ τὰ μέγαλα συναίρονται πάσαις σχεδὸν ταῖς τέχναις, ταῖς μὲν, εἰς σύστασιν, ταῖς δὲ, εἰς χάριν. Καλλικόμους δὲ λέγει αὐτὰς οἰκείως· κομῶσι γὰρ τοῖς φυτοῖς. Ἄνθεσι δὲ λέγει στεφανοῦν, ἀπὸ τοῦ ἀκολούθου· αἱ ὧραι γὰρ εἴπερ ἄλλῳ ἢ ἄνθεσι στεφανώσουσι. καὶ τὸν στέφανον δὲ ἀπὸ ἐαρινῶν πλέκουσιν ἀνθέων, ἀκολούθως καὶ τοῦτο. καὶ τῷ ἔαρι γὰρ τὰ φυτὰ ἀνθεῖ, ἀφ' ὧν οἱ στέφανοι πλέκονται. περικλυτόν] ἤγουν περιφημιζόμενον τουτέστιν, οὗ ἡ φήμη ᾄδεται. ἔθηκε τάχιστα] ἐπίτασιν ἔχει τὸ ἔτι· οὕτω δὲ ἔχον, μετὰ ὑπερθετικοῦ τίθεται καὶ ἀρέσκει τῇ κοινῇ συνηθείᾳ, καθὰ λέγεται καὶ τὸ πρώτιστος ὑπερθετικόν, ἐπὶ ὑπερθετικῷ.

αὐδήν] αὐδὴ ἡ ἔναρθρος φωνὴ παρὰ ποιηταῖς φθέγμα τὸ αὐτὸ παρὰ τοῖς κοινοῖς. ἐν ταῦτα δὲ αὐδὴν οὐ τὴν φωνὴν λέγει ἀλλὰ τὰ ὄργανα τῆς φωνῆς· καὶ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ἀνθρωπίνων μελῶν ἁρμονίαν.

εἰς ὦπα.] ἀντὶ τοῦ εἰς ὄψιν· ἀπὸ τοῦ ὁρῶντος ἐφθέγμαι τὸ ὁρώμενον. Καὶ πόθον ἀργαλέον.] ἤγουν ἀνιαρὸν ἄλγος ἔχοντα· ἔπεται γὰρ τῷ πόθῳ ἄλγος· πόθος δέ ἐστιν ἐπιθυμία πραγμάτων ἀπόντων· ἐπιθυμία δὲ καὶ ἵμερος τὸ αὐτό, καὶ λέγεται ἐπὶ τῶν παρόντων. δηλοῦσι δὲ ὁρμὴν ψυχῆς καὶ κίνησιν ἐπί τι, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ θυμός ἡ τῆς ψυχῆς κίνησις καὶ ζέσις. ὃ γίνεται ἀπὸ τοῦ θύειν τὸ ὁρμᾶν. ὁ δὲ ἵμερος, ἀπὸ τοῦ ἱέμενος ῥεῖ, καθά φησιν ὁ Πλάτων. ἔρως δὲ, πάθος ἔξωθεν διὰ τῶν ὀμμάτων τῇ ψυχῇ προσγινόμενον. διὰ ταῦτα φησὶν ὁ αὐτὸς Πλάτων, ἀπὸ τοῦ ἐσρεῖν ἔσρος τάχα παλαιὸν ἐκαλεῖτο. τῷ γὰρ οὖ φησιν ἀντὶ τοῦ ω ἐχρώμεθα· νῦν δὲ ἔρως κέκληται διὰ τὴν τοῦ ω εἰς τὴν ου μεταλλαγήν.

καὶ γυιοκόρους μελεδώνας.] ἤγουν τὰς τὸ σῶμα κοσμούσας· κορεῖν γὰρ τὸ καλλωπίζειν καὶ κοσμεῖν, ἀφ' οὗ καὶ νεωκόρος. κύνεόν τε νόον.] τὸν κυνὸς δηλονότι ἀναίδειαν ἔχοντα, ἀπὸ τοῦ κυνὸς κύνεος. ὡς ἀπὸ τοῦ χρυσὸς χρύσεος, καὶ ἄργυρος ἀργύρεος μετουσιαστικῶς. ἐπίκλοπον.] τὸν ἐν κλοπῇ· τὸ δὲ ἐν κλοπῇ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὸ κλεπτικὴν ἔχον δύναμιν. ὡς γὰρ ἔνδροσον ταυτὸν τῷ δροσερῷ μετουσιαστικῷ ὄντι, οὕτω καὶ ἐπίκλοπον ταυτὸν τῷ κλεπτικῆς καὶ παραλογιστικῆς μετέχοντι δυνάμεως. Ἑρμείην.] Ἑρμείας ποιητικόν· ἑρμῆς κοινόν· διάκτορον.] διάκτορος, ὁ μεγαλόφωνος. πλεονάζει δὲ ἐν αὐτῷ τὸ κ, ὥσπερ ἐν τῷ ἀλυκτοπέδῃ. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ διάτορον ὃ λέγεται ἐπὶ φωνῆς ἐντόνου καὶ ἰσχυρᾶς· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἄλυτος καὶ τοῦ πέδη. Ἀργειφόντης δὲ, ὡς τὸν Ἄργον τὸν πανόπτην φονεύσας τὸν τῆς Ἰοῦς φύλακα· γίνεται οὖν Ἀργοφόντης, εἶτα ποιητικῶς Ἀργειφόντης. ἀμφιγυήεις.] γυῖα αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες· ἀφ' οὗ γυιοῦν, τὸ τὰ σκέλη βλάπτειν, καὶ ἀμφιγυήεις ταυτὸν τῷ κυλλοποδίων, ἤγουν ὁ τοὺς πόδας βεβλαμμένος καὶ χωλός. ὀνομάζεται δὲ τούτῳ τῷ ὀνόματι, καὶ τὸ παρ' ἡμῖν πῦρ, καὶ ὁ ἐπιστάτης τῶν διὰ τοῦ πυρὸς εἰργασμένων τεχνῶν. τὸ μὲν ὡς ἀνὰ τὰς τῶν ξύλων [illegible] παραμένειν, ὥσπερ ὁ βεβλαμμένος τοὺς πόδας οὐκ ἂν σταίη μὴ ὄντος τινὸς τοῦ στηρίζοντος. ὁ δὲ, ὡς ἐπιστάτης καὶ ἔφορος αὐτοῦ τούτου τοῦ πυρὸς χωλοῦ, καθὰ εἴρηται, συμβολικῶς ὀνομαζόμενος· ὥσπερ βαρύκτυπος λέγεται ὁ Ζεύς, οὐχ ὅτι αὐτὸς κτυπεῖ, ἀλλ' ὅτι αἴτιός ἐστι τῶν βαρυηχῶν βροντῶν. αἰδοίῃ.] ὡς γελοῖος ὁ ἄξιος γέλωτος, οὕτω καὶ αἰδοῖος ὁ αἰδοῦς ἄξιος. αἰδοῖος δέ ἐστι τίς τινι ἢ δι' ἃ ἔχει ἀγαθά, καθ' ὃ λέγεται ἐνταῦθα τὸ αἰδοίῃ· ἢ δι'

ὃ εἰς

ὃ εἰς αὐτὸν ἐξήμαρτεν ὁ αἰδέσιμος. φαίνεται δὲ τὸ αἰδοῖος ποιητὸν εἶναι τῷ αἰδέσιμος πλὴν ὅτι τὸ μὲν ἐστὶ ποιητικὸν, αἰδοῖος· τὸ δὲ παρὰ τοῖς κοινοῖς ἐν χρήσει. αἰδήμων δὲ ὁ εἰδὼς αἰδεῖσθαι. Τὸ πᾶν δὲ τοιοῦτον οὕτως ἑρμηνεύεται δὲ ἐγέλασε γελῶντα ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν. τὸν Ἥφαιστον δὲ, οὗ ἡ φήμη περιφέρεται, ἐκέλευσε γῆν ὕδατι μιγνύναι ὅτι τάχιστα, ἤγουν πηλὸν ποιεῖν· ἐνθεῖναι δὲ αὐτῷ ἁρμονίαν μελῶν ἀνθρωπίνων καὶ δύναμιν· ὁμοιοῦν δὲ τὸ πλάσμα εἰς ὄψιν ταῖς ἀθανάτοις θεαῖς τῶν παρθένων, τουτέστιν εἰς τύπον παρθένου αὐτὸ ποιεῖν, κατ' εἶδος εὔμορφον, ἐπέραστον. τὴν Ἀθηνᾶν δὲ ἐκέλευσε διδάξαι αὐτὴν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου πλασθησομένην παρθένον, ἐργασίας λέγω, ὑφαίνειν ἱστὸν πάνυ ποικίλον· καὶ τὴν περικαλλῆ καὶ λαμπρὰν Ἀφροδίτην ἐκέλευσε περιχέαι τῇ κεφαλῇ αὐτῆς χάριν, καὶ πόθον ἀλγεινὸν, ἵνα ποθῇ δηλονότι καὶ ποθῆται. καὶ φροντίδας κατατρυχούσας τὰ μέλη. τὸν Ἑρμῆν δὲ τὸν διάκτορον τὸν Ἀργειφόντην ἤνωγεν, ἤγουν ἐκέλευσεν ἐνθεῖναι αὐτῇ κυνὸς ἀναίδειαν, ἔχοντα νοῦν καὶ ἦθος κλεπτικῆς καὶ παραλογιστικῆς μετέχον δυνάμεως. Οὕτως εἶπεν. οἱ δὲ ἐπείθοντο τῷ Διῒ τῷ υἱῷ τοῦ Κρόνου τῷ ἄνακτι. αὐτίκα δὲ ἔπλασεν ἀπὸ τῆς γῆς ὁ κλυτὸς Ἥφαιστος, ἤγουν οὗ ἡ φήμη ἀκούεται, πλάσμα ὅμοιον παρθένῳ αἰδοῦς ἀξίᾳ, διὰ τὴν βουλὴν τοῦ Κρονίδου.

Ἔζωσε δὲ καὶ ἐκόσμησεν αὐτὴν ἡ θεὰ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ ὀξὺ ὁρῶσα καὶ στιλπνόν. Περιέθεσαν δὲ τῷ χροῒ αὐτῆς, ἀντὶ τοῦ τῷ τραχήλῳ, αἱ θεαὶ αἱ Χάριτες, καὶ ἡ σεβασμία Πειθώ, αἱ μὲν ἵνα χαριεστάτη δηλονότι ᾖ, ἡ δὲ ἵνα πείθῃ, ὡς ἡ κεκοσμημένη γυνὴ πείθει τὸν ἄνδρα εἰς συνουσίαν, ὅρμους χρυσοῦς· ἤγουν περιτραχήλιον κόσμον. Περιέστεφον δὲ αὐτὴν, ἤγουν ἐστεφάνωσαν, αἱ Ὧραι αἱ καλλίτριχες. ὡς γωνίας γὰρ αὐτὰς προσωποποιεῖ. ἄνθεσιν ἐαρινοῖς. πάντα δὲ στολισμὸν ἐφήρμοσε τῷ σώματι αὐτῆς ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ. ἐν δὲ τοῖς στήθεσιν αὐτῆς κατεσκεύασεν ὁ διάκτορος Ἀργειφόντης ψεύδη τε καὶ λόγους ἀπατηλοὺς καὶ παρὰ ἐπίκλοπον ἦθος, διὰ τὰς βουλὰς τοῦ Διὸς τοῦ τῶν βαρυήχων βροντῶν αἰτίου. ἐνέθηκε δὲ αὐτῇ ὁ αὐτὸς Ἑρμῆς, ὁ κῆρυξ τῶν θεῶν, φωνήν. ὠνόμασε δὲ ταύτην τὴν γυναῖκα Πανδώραν, διότι πάντες τὰ ὑπερφυᾶ χαρίσματα ἔχοντες

δῶρον αὐτῇ ἐδωρήσαντο, εἰς βλάβην τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἐργάταις. Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον.] δόλος μηχανὴ κακοῦ ἔχουσα ἀγαθοῦ δοκοῦντι κεκαλυμμένον. ἀπάτη, ὅταν λάθῃ τις ὑπό τινος ὅτι ἡ παρεσύρεις. πλάνη δὲ, ὅταν ἀφ' ἑαυτοῦ τις λάθῃ ἐκτραπεὶς τοῦ προσήκοντος, καὶ φέρηται ἀλλαχόσε ἀδύς. δοκεῖ δὲ ὁ δόλος διαφέρειν τῆς ἀπάτης τῷ, τὴν μὲν ὅτι τῷ βλάψαι παρὰ ἔχειν τὴν μηχανήν. τὴν δὲ ἀπάτην οὐκ αὐτὸ τοῦτο προὔργου ἔχειν, δηλονότι τὸ βλάψαι. εἰ καὶ ἔστιν ὅτε καὶ τούτου στοχάζεται, ἀλλὰ τῷ λαθεῖν παρασύρεται εἰς ἃ βούλεται. καὶ ἡ μὲν ἀπάτη ἐστὶν ὅτε καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γίνεται. ὁ δὲ δόλος οὐδέποτε.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε.] τὴν ἄλογον ζωὴν δεῖ σωματικὴν εἶναι, διὸ καὶ γῆς καὶ ὕδατος χρεία, καὶ τῆς φυράσεως, ἣν ὁ Ἥφαιστος ποιεῖται. σωμάτων γὰρ οὗτος ὁ θεὸς ποιητής. ἐπειδὴ οὐχ ἁπλῶς ποιεῖ ψυχῆς ἀλόγου σῶμα, ἀλλ' ἀνθρωπίνης, ἐντίθησι δὲ τῷ σώματι τούτῳ ζωτικὴν δύναμιν ἀνθρωπίνης φωνῆς· εἴληπται δὲ ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων τὰ δύο, ὡς στερεώτερα καὶ παχύτερα καὶ συγγενῆ πρὸς τὸ σῶμα τοῦτο μάλιστα τὸ σύνθετον, ἅμα δὲ τῷ λόγῳ, καὶ τὸ ἔργον προσέθηκε, καὶ ὅτι οὐ Προμηθεὺς, ἀλλ' Ἥφαιστος ἔπλασε πρῶτον, δῆλον ἐντεῦθεν. ἡ δὲ αἰτία τῆς παρεκβάσεως, ὅτι θέλει βεβαιῶσαι τὸν λόγον τὸν ἴδιον, δι' ὃν προείρηκε τὸν Δία κρύψαι τὸν πλοῦτον. Τὸ δὲ ὕδει, ἀπὸ τῆς ὕδος εὐθείας, ὡς βέλος. τὴν γῆν τῷ ὕδατι φυράσαι· τουτέστι πηλὸν ποιῆσαι. Αἰολικῶς. γέγονε δὲ κατὰ μεταπλασμὸν, ἀπὸ τῶν εἰς ας οὐδετέρων, εἰς ος, ὕδας, ὕδος, ὡς κῶας κῶος, κώεσιν ἐν μαλακοῖσιν. Θέμεν αὐδήν.] αὐδὴν δὲ νῦν, οὐ τὴν φωνὴν λέγει, ἀλλὰ τὸν τόπον τῆς φωνῆς, ἤτοι τὰ φωνητικὰ ὄργανα. ἀθανάτοις δέ.] δαιμόνιον ὄντως ἐστὶ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ζωῆς τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς θῆλυ· διὸ καὶ τὴν ζωτικὴν ἔχει πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὁμοιότητα καὶ δύναμιν ἀνθρωπικὴν, καὶ ταῖς ἀθανάταις δὲ θεαῖς ἔοικε κατὰ τὸ εἶδος. μέσον οὖν πως ἐστὶ θείων καὶ ἀνθρωπίνων συστάσεων, ὡς ἡ λογικὴ θεῖον ἐστὶν ἁπλῶς ἀπ' αὐτῶν ἥκουσα τῶν θεῶν. ἐοίκαμεν οὖν τρία εἶναι· κατὰ τὸν λόγον θεῖοι, κατὰ τὸ ἄλογον, δαιμόνιοι· κατὰ τὸ σωματικὸν εἶδος, ἄνθρωποί τινες.

Παρθενικῆς καλὸν εἶδος.] καὶ τοῦτο τὸ εἶδος τῆς ζωῆς ἀδιάφθορον, ὃν ἀπὸ τῆς γενέσεως μετέχει πρὸς κάλλος. ὅπου τι καὶ μέχρι σώματος ἥκει τὸ καλόν· μόνη γὰρ αἰσχρὰ ἡ ὕλη, διότι ἀνείδεος. Ἔργα διδασκῆσαι.] ἔστι γάρ τι τεχνικὸν καὶ ἐν τῷ θήλει τῆς ψυχῆς τῷ ἀλόγῳ κατὰ τὸ τῆς φαντασίας εὐμήχανον καὶ ἀνατυπωτικόν, ὃ δὴ καὶ αὐτὸ φαίης ἂν Ἀθηναϊκὸν εἶναι δίδαγμα, καθὸ καὶ ἐν ἀλόγοις ζώοις ἐστὶ τὸ φιλεργὸν καὶ τεχνοειδές. καί τις καὶ νῦν διὰ ταῦτα τὴν φαντασίαν ὠνόμασεν. οὕτως οὖν ὑφαντικὸν τὸ ἄλογον καὶ ἐν ἡμῖν, ὡς ἐν αὐτῷ ἀράχνη. ἀμφιχέαι κεφαλῇ.] σαφῶς ταῦτα προσήκει τῷ ἀλόγῳ καὶ ἐν ἡμῖν· προσαγωγὸν γάρ ἐστιν αὐτοῦ τὸ φιλόδοξον τῶν πολλῶν, καὶ ὑπέραστον τοῖς μὴ κρίνουσιν ὀρθῶς. διὸ καὶ τὸν πόθον αὐτοῦ εἶπεν ἀργαλέον, οὐκ ὄντα καθαρόν, ἀλλ' ὑλικόν, καὶ διὰ τοῦτο χαλεπὸν καὶ τὰς γυιοκόρους μελεδῶνας, ὡς τὰ γυῖα κοσμούσας. τὸ γὰρ κοσμεῖν καὶ καλλύνειν οἱ παλαιοὶ κορεῖν ἔλεγον. τὸ δὲ διδασκῆσαι ἀπὸ τοῦ διδασκῶ γέγονε πεπλασμένον. Ἄλλως. γυιοκόρους, τὰς εἰς κόρον ἀγούσας τὰ γυῖα, ἤγουν τὰς μέχρι κόρου ἐσθιούσας τὰ μέλη· ἢ τὰς φροντίδας τὰς κατεσθιούσας τὰ μέλη τοῖς χρωμένοις δηλονότι. ἢ μελεδῶνας τὰς τρεφούσας τὸ σῶμα, ὅθεν τὸ φροντίζειν περὶ τῆς γαστρός· γυναικὶ γὰρ οὐδὲν μέλλει ἄλλο ἢ μόνον τὸ σῶμα κατακόρως τρέφειν, ἢ ὅτι παραίτιοι τοῖς ἀνδράσι φροντίδων εἰσίν. κύνεόν τε νόον.] εἰκότως καὶ ταῦτα φέρειν ἂν εἴποις εἰς τὴν ἐν ἡμῖν ἄλογον ζωήν· ἀναιδῆ μὲν οὖσαν ὡς κατεξανισταμένην τοῦ λόγου πολλάκις καὶ μὴ ἀποστελλομένην τὸ τῇ φύσει κρεῖττον· ἀπατῶσαν δὲ τῷ ἐν ἐκείνῳ δυνάμενον κρίνειν καὶ γοητεύουσαν ταῖς ἡδοναῖς.

Χάριτές τε θεαί.] Χάριτές εἰσι τρεῖς· Πειθώ, Ἀγλαΐα, καὶ Εὐφροσύνη· Ὧραι τρεῖς· Εὐνομία, Δίκη, Εἰρήνη. Ὅρμους χρυσείους.] ἐπειδὴ ἡ γυνὴ κεκοσμημένη πείθει τὸν ἄνδρα πρὸς συνουσίας τάχιστα. Σαπφὼ δέ φησι τὴν Πειθὼ Ἀφροδίτης θυγατέρα· καὶ τὸ εἰαρινοῖσιν, ἀπὸ τοῦ πληρεστάτου τὰ ἄνθη τὰ κατὰ καιρὸν λέγει, καὶ τό, Πάντα δέ οἱ χροΐ, ἀντὶ τοῦτο λοιπόν. Κόσμον δὲ τὸ ἱμάτιον λέγει, ἐπειδὴ τὸ σῶμα κοσμεῖ. ἐφήρμοσε δέ, ἐπειδὴ μετὰ μηχανῆς.

Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι.] καὶ ταῦτα ἀληθῆ περὶ τοῦ λόγου. τὸ γὰρ ἐν αὐτῷ γνωστικὸν οὐκ ἐφάπτεται τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ φαντασίας ἔχει ψευδεῖς παραχρωμένας τὸν λόγον, ὑπὲρ αὐτὰς ἐπιστρέψασιν αὐ. Ἀργειφόντης.] πῶς δὲ ἄνω μὲν Ζεὺς Ἡφαίστῳ ἐκέλευσεν ἐνθεῖναι φωνήν, νῦν δὲ ὁ Ἑρμῆς ἐντίθησι. ῥητέον οὖν, ὡς τὸ μὲν ἐνδιάθετον ἐκεῖνος, τὸ δὲ προφορικόν, ὁ Ἑρμῆς ἐντίθησιν.

ἐν δ' ἄρα φωνήν.] τοῦτό τινες περιττόν φασιν· ἤδη γὰρ δέδωκεν αὐδὴν τῇ γυναικί· εἰ δὲ καὶ τοῦτο γνήσιον εἴη τοῦ Ἡσιόδου, τὸν Ἥφαιστον τὸ ὄργανον ἐροῦμεν ὑποστῆσαι τοῦ λόγου, δι' οὗ δύναται συμφθέγγεσθαι τῷ λόγῳ. τὸν δὲ Ἑρμῆν αὐτὴν δοῦναι τὴν δύναμιν τοῦ λογίζεσθαι· λόγων γὰρ δοτήρ οὗτος ὁ θεός. Πανδώραν δέ, ἢ ὅτι πάντων δῶρα ἔλαβεν, ἢ ὅτι δῶρον πάντων τῶν θεῶν. ἀλφηστῇσι δέ, τοῖς διανοητικοῖς ἀνδράσι καὶ εὑρετικοῖς.

Εἰς Ἐπιμηθέα.] θεός τίς ἐστι καὶ οὗτος, λογισμοῦ μὲν αἴτιος, ἀλλ' οὐ τοῦ προνοητικοῦ τῶν ἐκβησομένων, ὡς ὁ Προμηθεύς, ἀλλ' ἐκείνου τοῦ μόλις ἐκ τῶν ἀποβάντων πρὸς ἑαυτὸν ἐπιστρέφοντος. ὅθεν ἐκεῖνος μὲν παραγγέλλει μὴ δέχεσθαι τὴν γυναῖκα, δεξάμενος δὲ οὗτος τότε δὴ γινώσκει τὸ κακόν. ἃ δὴ πάσχουσιν αἱ ψυχαί· τούτων γάρ, αἱ μὲν νοερώτεραι καὶ πρὸ τοῦ παθεῖν ἀποσκεδάζονται τὴν ἀλογίαν· αἱ δὲ ἀσθενέστεραι μόλις ἐκ τῆς πρὸς αὐτὴν τὴν φύσιν κοινωνίας εἰς ἔννοιαν ἄγονται τῶν ἀπ' αὐτῆς κακῶν. ἃ δὲ αἱ ψυχαὶ πάσχουσιν, ὁ μῦθος ἐπὶ τοὺς προνοοῦντας αὐτῶν ἀναπέμπει θεούς. Ἄλλως. Εἰς Ἐπιμηθέα· εἰς τοὺς ἀφρονοῦντας ἀνθρώπους, ἢ εἰς, ἀντὶ τῆς πρό. ἔστι δὲ τὸ σχῆμα Ἀττικόν, ὅμοιον τῷ εἰς Ἀγαμέμνονα δῖον ἄγον. Ἀργειφόντης δέ, ἤτοι ὁ ἐν Ἄργῳ φανείς· εἰρηνικὸς γὰρ ὁ θεὸς καὶ ἀψευδής. οἱ δὲ νεώτεροι, ὅτι Ἄργον ἐφόνευσε τὸν πανόπτην· Νίσος δὲ ὁ Χῖος, ἀπὸ τοῦ ἐναργῆ τὰς τῶν τελευτώντων ψυχάς. τὸ δὲ ἀμήχανον, ἀντὶ τοῦ ἀμηχάνως ἐπιρρηματικῶς.

θεῶν ταχὺν ἄγγελον.] οἰκείως ὁ Ἑρμῆς εἴληπται συναγωγεὺς τῶν δύο ψυχῶν, τῆς ἀλόγου καὶ λογικῆς, εἰς τὴν πρὸς τὸ σῶμα κοινωνίαν, μέσος γάρ ἐστιν ὡς ἄγγελος. ὁ γὰρ ἄγγελος δύο τινῶν ἐστιν, ἀλλ' οὐ πρὸς ἄλλον ἀγγέλων διάττων. καὶ τὸ ἄλογον δέ, μέσον τοῦ τε σώματός ἐστι καὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς. στικτέον δὲ εἰς τὸ ἄγοντα, οὐ γὰρ πάντων τῶν θεῶν ἦν τὸ δῶρον, ἀλλὰ τοῦ Διός. οὐδ' Ἐπιμηθεύς.] ἀρχηγὸς γὰρ τοῦ τετάρτου γένους τοῦ ἡρωϊκοῦ, Δευκαλίων, ἐφ' οὗ ὁ κατακλυσμός, γαμεῖ Πύῤῥαν τὴν

Πανδώρας καὶ Ἐπιμηθέως. καὶ ἕτερος δὲ ὁ μῦθος ἐπιτηδεύοντας θεοὺς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, ὅπως μὴ χελάζοι πόρναις. ὅτι γὰρ περὶ αὐτὰς ἐπτοημένος. ὅθεν φησί, Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω. ὅτι δὴ κακόν.] φησίν, ὅτι Προμηθεὺς τὸν τῶν κακῶν πίθον παρὰ τῶν Σατύρων λαβὼν, καὶ παραθέμενος τῷ Ἐπιμηθεῖ, παρήγγειλε τὴν Πανδώραν μὴ δέξασθαι. ὁ δὲ, ὅτι τὸ κακὸν ἔχει παρ' αὐτῷ, τότε ἔγνω ὅτι αὐτῷ ἐπεμήθη· διὰ τοῦτο καὶ Ἐπιμηθεύς. ἔστι δὲ ὅμοιον τῷ τοῦ Ὁμήρου, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε.] τὸν δ' ἐξαίρετον Ἥφαιστον ἐκέλευσεν, ὕδωρ καὶ γῆν μῖξαι, καὶ ποιῆσαι ἀνθρώπου φωνὴν καὶ δύναμιν, ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπινη γυναῖκα, καὶ ὁμοίαν θεαῖς. ἀλλ' οὕτω μὲν τὸ μυθῶδες. ἀλληγορητέον δὲ καὶ τοῦτο. ἐκέλευσεν, ἤγουν ἐποίησεν ἡ εἱμαρμένη, ἐκ τοῦ περικλυτοῦ καὶ ἐξαιρέτου καὶ παντέχνου πυρὸς κατ' Αἰσχύλον, μιγῆναι γῆν καὶ ὕδωρ, ἢ χάος πηλὸν, οὐχὶ γυναῖκα γενέσθαι, ἀλλὰ τὰς τεχνασίας εἶναι. ὑφ' ὧν τεχνῶν τῶν ἐξ εὑρέσεως τοῦ πυρὸς ξύλα ἐκ γῆς τμηθήσονται, καὶ ζευχθήσονται πλοῖα, καὶ ἐμβληθήσονται τῇ θαλάσσῃ πρὸς πλοῦν. καὶ οὕτω τοῖς ἀνθρώποις γῆ καὶ ὕδωρ κοινὰ ἔσονται, καὶ ἐπὶ τῶν γεωδῶν διὰ τούτων ὑπὸ τοῦ θαλαττίου φερομένου ὕδατος ἐμπεδούμενοι ἔσονται. ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν καὶ σθένος.] τὸ, κυρίως τότε τὴν τοῦ ἀνθρώπου λαβεῖν ἐπωνυμίαν, καὶ ὀνοματοθετῆσαι τὸ καθέκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ, καὶ δύναμιν κατὰ θηρίων, καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ μηχανὰς ἀπίστους ἐνδείξασθαι. πρὸ τοῦδε κτηνωδῶς ζῶντες, κατ' οὐσίαν μόνον ἐλέγοντο ἄνθρωποι, καὶ οὐ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν. Κλυτὸς, ὁ ἔνδοξος κλυτὸς γὰρ ὁ ἐξάκουστος. καὶ ὁ μὴ κλυτὸς, πάντως καὶ κλυτὸς ἐστὶν ὁ τοὐναντίον ἐξάκουστος γάρ τινα καὶ ἐπὶ κακοῖς ἐστιν εἰπεῖν οὐ πάντως δὲ ἔντιμος καὶ κλυτὸς. ὕδει.] Τὸ καὶ ὕδας, καὶ τὸ ὕδας, καὶ τὰ ὅμοια τὰ εἰς ας Αἰολικῶς μετατίθενται εἰς ος. ὡς ἐκ τοῦ ὕδας γίνεται ὕδος, ἐξ οὗ τὸ ὕδει.

Ἀθανάτης δὲ θεῇς.] ἀθανάταις δὲ θεαῖς, ἤγουν τοῖς θηλυκῶς λεγομένοις στοιχείοις, ὁμοίαν λέγει τὴν τῶν τεχνῶν αἵρεσιν. καὶ παρθένοις, ὅτι οὐ φθείρονται αἱ τέχναι, ἀλλ' ἔσονται, ἕως ἂν καὶ τὰ στοιχεῖα συμπεπηγμένα ὦσιν. οἱ μὲν γὰρ τεχνῖται θνήσκουσιν, αἱ δὲ τέχναι ταῖς ἀθανάτοις διαμένουσι. καὶ παρθένοι, ὅτι ἀεὶ νεάζουσι καὶ ἀκμάζουσι ...

Καλὸν δὲ εἶδος, ὅτι ὁ βίος ἐκ τῶν τεχνῶν γίνεται ὡραιότερος καὶ εὐπρεπέστερος, ὅτι πάντας ἐξ ὧν μετὰ τὸν βίον εἴδομεν. αὐτὰρ Ἀθήνην Ἔργα διδασκῆσαι.] ὑλικὸν αἴτιον τῆς συστάσεως τῶν τεχνῶν, τὸ πῦρ λέγεται· ποιητικὸν δὲ ἡ κατασκευαστικὴ καὶ διδακτικὴ τούτων φρόνησις, ἣν Ἀθηνᾶν τοῦ καλεῖ, καὶ διδάσκαλον τῶν ἔργων. ἱστὸς δὲ, ἡ συμμιγὴς καὶ πολυμερὴς πασῶν τῶν τεχνῶν πολυμάθεια. Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ.] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ἐκέλευσε. ἤγουν ἐκέλευσεν ἡ εἱμαρμένη ἐκ προμηθείας ἑτέρας ἀφανισθῆναι τὸ πῦρ, ὑλικὸν αἴτιον τῶν τεχνῶν. εἶτα φρονήσει περιχύσαι τὰς τέχνας, ὕλῃ τῷ πυρὶ χρησαμένῃ ἔπειτα τοῦ κερδῶον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τέχνης κοσμῆσαι ἐπιθυμίᾳ καὶ ὡραιότητι τῇ χρυσῇ καὶ ἱλαρᾷ, ὡς πόθον ἡμᾶς ἔχειν τοῦτο προσεπικτήσασθαι, καὶ φροντίδας ἐνδῦσαι τὰ μέλη, ἑλκομένους τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς τούτου ἐντυχίας καὶ ὡραιότητος. Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον.] ἐνέδωκεν ἡ εἱμαρμένη καὶ τὸν προφερόμενον λόγον Ἑρμείην, ἀναιδῆ τε καὶ τολμηρὸν λογισμὸν, καὶ πανοῦργόν τε καὶ αἱμύλιον ἦθος ἐνθεῖναι ταῖς τέχναις, καὶ τοῖς τεχνίταις. τοιοῦτοι γὰρ οἱ τὰς τέχνας μεταχειριζόμενοι. Ὡς ἔφαθ'. οἱ δ' ἐπίθοντο.] οὕτω τῆς εἱμαρμένης ἐπιδούσης, ταῦτα πάντα ἐγένετο. ἀλλὰ μὴ δὲ τοῦτο ἐάσωμεν, ὅθεν ὁ Ἑρμῆς Διάκτορος, καὶ Ἀργειφόντης λέγεται· τὰ γὰρ τῶν ἑτέρων Ἑρμῶν οὐ φροντὶς ἡμῖν λέγειν. ὁ μὲν μυθικὸς Ἑρμῆς διάκτορος λέγεται, ἐκ τοῦ διακτορεῖν, καὶ ἀγγέλλειν τὰ τῶν θεῶν· καὶ Ἀργειφόντης, ὅτι Ἄργον ἀνεῖλε τὸν πανόπτην, ὃν ἡ Ἥρα φύλακα τῆς Ἰοῦς ἐπέστησε τῆς Ἰνάχου παιδός. ὁ δὲ προφορικὸς λόγος Ἑρμῆς λέγεται, παρὰ τὸ ἑρμηνευτικὸς εἶναι. καὶ Διάκτορος, ὅτι διεξάγει καὶ ἀγγέλλει τὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ ἐνθυμήματα. Ἀργειφόντης δὲ, ὡς ἀργὸς καὶ καθαρὸς φόνου. παιδεύει γὰρ καὶ ῥυθμίζει, καὶ προσῦνει τὸ θυμικὸν τῆς ψυχῆς· ἢ ὅτι τὸν Ἄργον κτείνει ἀναιρεῖ, τουτέστι τὰ λυσσώδη καὶ ἄτακτα ἐνθυμήματα.

ἔθηκεν.] τὸ τῇ Ἰωνικῇ ἀποχωρεῖται, ἐκ τῆς παθῶν ἀνθρωπικῶν. Κρονίωνα δὲ τὴν εἱμαρμένην λέγει, ὡς ἀφ' ὧν καὶ αὐτὴ ὡς ἀποτελεσμάτων τῶν εἱμαρμένων, ἐκ τοῦ χρόνου ἐστὶ καὶ δηλοῦν τὸν νοῦν. οὐδεὶς γὰρ τοῦ ἀνθρώπου ἀκριβῶς οἶδε τὰ εἱμαρμένα καὶ συμβησόμενα. ἄνακτα δὲ καὶ βασιλέα ταύτην φησὶ, ὡς πάντων αὐτῆς ἐπικρατούσης ... αὐτῆς

αὐτοῖς γινομένων ἀπαίτησιν. Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε.] τὴν γυναῖκα ταύτην, ἤγουν τὴν τῶν τεχνῶν ὑπόστασιν συνέστησεν, ὁ Ἥφαιστος, ἤγουν τὸ πῦρ ἐκ γῆς πλάττει· ὅτι πασῶν τῆς γῆς καὶ ἡ γεωργία, πρώτη καὶ τιμιωτάτη τῶν ἄλλων τεχνῶν. διὰ γὰρ τὸ ζῆν πᾶς ἄνθρωπος τὰς τέχνας μετέρχεται. Κλυτὸς ἥφαιστος, ἤγουν ἐξακουστὸν τὸ πῦρ· ὅτι δι' αὐτοῦ πᾶσα γίνεται τέχνη, καὶ περιφανὲς ἀποδείκνυται. Ἥφαιστος δὲ λέγεται, ἐκ τοῦ ἅπτω. ἀμφιγυήεις, ὁ ἀμφοτέρωθεν σιναρὸς καὶ βλαπτικός. ἀδάμαστον γὰρ καὶ χωλωτικὸν τὸ πῦρ. ἢ ἀμφιγυήεις, ὁ ἑκατέρωθεν χωλός. ἢ μᾶλλον, ὁ ἑτέρῳ μέλει χωλός. ἀναφερόμενον γὰρ τὸ ἐκ χειρῶν πῦρ, ὥσπερ ὑποχωλαίνει, καὶ ὑποσκάζει. οὐ γὰρ ἐπαγόμενον ἐστὶν, ἀναλισκομένης τῆς ὕλης. τὸ μυθικὸν δέ φασι Ἥφαιστον ἀμφιγυήεντα, ἢ ὅτι ἐστὶ μέρει χωλεύει καὶ ὑποσκάζει, ὡς ὑπὸ τοῦ Διὸς ῥιφέντα, καὶ χωλωθέντα τὰ γυῖα, ἤτοι τὰ μέλη. Ζῶσε δὲ, καὶ κόσμησε.] ἀντὶ τοῦ ἐπέστρεψε καὶ ἐπικόσμησεν, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ζωννυμένων. ἐν τούτῳ δὲ σημειωτέον, ὅτι καὶ Ἡσίοδος ἀλληγορικῶς ταῦτα ἔγραψεν, ὥσπερ αὐτὸς νῦν ἀλληγορῶ. ἄνωθεν γὰρ εἰπὼν διδάξαι τὴν Ἀθηνᾶν τὸν ἱστὸν τὴν Πανδώραν νῦν δὲ λέγων ζωννύειν καὶ κοσμεῖν. καὶ ἀντὶ Ἀφροδίτης νῦν τὰς Χάριτας εἰπὼν μανιάκας χρυσείους περὶ τὸν τράχηλον ἐκείνης τιθέναι, ἔδειξε τοῦτο καταφανέστερον, ὅτι γυναῖκα τὴν ἐκ τῶν τεχνῶν τοῦ βίου ἐπικόσμησιν καὶ ἁβρότητα λέγει, ἣν φρόνησις μετὰ τὸ πρὸς συνεστήσατο, ὡραιότης δὲ καὶ χάρις εἰς τέλος ἐκόσμησαν. αἱ ὧραι δὲ στεφηφοροῦσαν, ἀλλ' ἐκ ἐαρινοῖς ἄνθεσι, τοῖς δὲ καλλίστοις καὶ ἀεὶ θάλλειν ποιοῦσι τούτων εὑρήμασιν. ἔαρ, ὀπώραις, αἷς ἔχει, καὶ μυρίοις ἄνθεσι· θέρος, σίτοις, καὶ τοῖς λοιποῖς· φθινόπωρον, οἴνῳ, καὶ τοῖς ἑτέροις· χειμὼν, ἐλαίῳ, καὶ ἄλλοις εὑρήμασιν, ἢ τοῖς αὐτῶν καταστήμασιν· ὁ μὲν χειμὼν ὑγραίνων, καὶ γαλακτοποιῶν τὰ σπαρέντα· τὸ ἔαρ δὲ, φύον ταῦτα, καὶ αὖξον, καὶ περιττότερον ἐγκρατῶς ἀέρι· τὸ δὲ θέρος ἐξικμάζον, καὶ στερεοῦν. ὁμοίως τούτοις καὶ τὸ φθινόπωρον. καλλικόμους δέ φησι τοὺς καιροὺς, διὰ τὸ καλλίστως κομᾶν τοὺς ἔχοντας τὰ τούτων εὑρήματα. Πάντα δέ οἱ χροΐ.] τὸ πᾶν δὲ τῶν τεχνῶν ἡ φρόνησις πρὸς ἁρμονίαν ἐρρύθμισεν. Ἀθηνᾶ δὲ ἡ φρόνησις, παρὰ τὸ τὰ πάντα ἀθρεῖν καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν. ἢ ἀθηλαπτὶς οὖσα, ἡ μὴ θηλάζουσα, καὶ γυναικόφρων, ἀλλ' ἀρρενωτάτη καὶ ἐστρατευμένη. καὶ ζητεῖ τὸ λάμβδα εἰς τὸ ἀρσενικὸς, Ἀθηνᾶ. εἰς τὸ ἦτα, αἰτία τοῦ ἄλλου.

Παλλὰς δὲ ἡ πολεμουμένη, καὶ ἀκίνητος· ἢ ἡ ἐκ τῆς ἐκ τοῦ Διὸς κεφαλῆς ἐκθοροῦσα, πάλλουσα καὶ κινοῦσα τὰ ὅπλα. ὡπλισμένη γὰρ ἡ φρόνησις καὶ στερρὰ ἐκ πάντων ἐξέρχεται. ἢ ἡ Πάλλαντα ἕνα τῶν Γιγάντων ἀνελοῦσα· τουτέστιν ἡ τὰς γηγενεῖς καὶ ἀλαζόνας λογισμοὺς καταβαλοῦσα. Καὶ γλαυκῶπις δὲ ἡ φρόνησις λέγεται, διὰ τὸ καταπληκτικὸν, καὶ ἐπίφοβον, καὶ τὸ σκληρόν. τὰ γὰρ γλαυκόφθαλμα τῶν ζώων καταπληκτικὰ, καὶ θυμοειδέστερα. ἢ γλαυκῶπις λέγεται καταληπτικῶς, ἡ καθαρῶς καὶ ὀρθῶς φρονοῦσα καὶ κρίνουσα τὰ πράγματα. εἰς τοὐναντίον, ὁ θυμὸς χαλεπαίνοντες. Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι.] ἐν μέσῳ τῶν τεχνῶν, τουτέστι πόνους τῆς τέχνης καὶ τοῖς τεχνίταις, αἱμυλίας καὶ ψεύδη καὶ ἀναιδείας κατέσπειρεν. Βαρύκτυπον τὴν εἱμαρμένην λέγει, διὰ τὰς βοὰς καὶ ἀναρρήσεις τῶν ἀτυχούντων, καὶ τὰ ὀνείδη καὶ καταρράσεις τῶν δυσκληρούντων. Ἐν δ' ἄρα φωνὴν.] ὀνόματα θέντος δὲ τὸ πᾶν ὁ προφορικὸς λόγος Ἑρμῆς ὁ θεῶν κῆρυξ· ἤτοι ὁ διαγγέλλων καὶ μηνύων τὰ τῆς ψυχῆς κινήματα, καὶ τοῦ νοῦ. ὀνόμηνε γὰρ, ὠνόμασεν ἰωνικῶς. γυναῖκα δέ.] καὶ τὴν τῶν τεχνῶν σύστασιν ἢ κατ' ἐξοχὴν, τὴν γεωργίαν ἤγουν καὶ Πανδώραν καλεῖ, ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις συνηθροισμέναι ταύτην ἐπόρισαν, καὶ ὑπέστησαν, τὸ οἰκεῖον ἑκάστη δωρησαμένη, ὡς ἔφημεν. ὅτι δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῶν γεωπονικῶν, ὅτι πᾶσι πάντα δωρεῖται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἢ ὅτι οἱ θεοὶ, ἤτοι τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ὧραι, αὐτῇ δωροῦνται τὰ οἰκεῖα, ὄμβρους, θέρμην, ἀνέμους· ὑφ' ὧν ἐκτρέφονται τὰ σπέρματα. Ἐκ δὲ τὸ εἰπεῖν, Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες, δείκνυσιν, ὅτι περὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων λέγει, τῶν κατοικουσῶν περὶ τὸν ἡμέτερον Ὄλυμπον ἐγκέφαλον, ἤγουν τὸ λογιστικὸν ἡμῶν. ἑδώρησαν, ἀττικὰ ἀποκοπὴ καὶ τοῦτο ὁ Πρόκλος Ἰωνικὸν λέγει. πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσι.] βλάβην λέγει τὰς τέχνας τῶν ἐδῶν, τοῖς εὑρηκόσιν ἀνδράσιν, διὰ τὴν ἄθλον τὸ ἐνταῦθα. Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον.] ἐπεὶ δὲ ὑφίσταται ἡ εἱμαρμένη ἀπορίας· αἱ τέχναι· τὴν γὰρ εἱμαρμένην πατέρα καλεῖ, ᾧ πρῶτον ποιήσεως εἶναι· ὁ προφορικὸς καὶ διδασκαλικὸς καὶ ἑρμηνευτικὸς λόγος Ἑρμῆς, εἰς τοὺς ἐπιμηθεστέρους

στέρους

στέρους καὶ ὑστερογνώμονας παρέπεμψε τὸ δῶρον, τὸ τῶν τεχνῶν, καὶ τὴν τούτων διδασκαλίαν. οἱ δὲ ἐκ ἔγνωσαν ἀποδιῶξαι τοῦτο, καὶ μὴ δέξασθαι παρὰ τῆς δεινῆς εἱμαρμένης· ὥσπερ ἂν εἴπῃ καὶ προεσκέψατό τις προμηθέστερος, μή πως γένηται βλάβη πολλοῖς. τὸ δὲ πὰρ Ζηνὸς ὀλυμπίου, ἀντὶ τοῦ ἐκ τῆς εἱμαρμένης τῆς ἐξ οὐρανοῦ διδομένης, ἢ τῆς ἐκ τοῦ ἡμετέρου Ὀλύμπου καὶ οὐρανοῦ δοθείσης, ἤτοι τῆς κακοβουλίας. ἡμεῖς γὰρ τὴν παλαιὰν ἐκείνην μετεστρέψαμεν εἱμαρμένην, ἐξ ἡμετέρου λογισμοῦ τὸ πῦρ καὶ τὰς τέχνας δόντες·

ὧν ἐπὶ φανεισῶν, δυσχερῆ ζῶμεν βίον.

Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος.] οἱ δὲ ἐπιμηθέστεροι καὶ ὑστερογνώμονες δεξάμενοι τὰς τέχνας, ὁπότε ἐπήλθοσαν ἡμῖν αἱ περιστάσεις, καὶ αἱ συμφοραί, τότε ἐπέγνωμεν. δεξάμενος.] τὸ νος κοινὴ συλλαβή, καὶ ἔστι μακρόν.

Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.
Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν
Ἔνδον ἔμιμνε, πίθου ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη. πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται.
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ
Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύς.
Οὕτως οὔτι που ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπισταμένως· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι,

Prius namque in terra viuebant familiæ hominum
Sine & absque malis, & sine difficili labore,
Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.
Mox enim in afflictione mortales consenescunt.
Sed mulier manibus vasis magnum operculum dimouens,
Dispersit, hominibus autem machinata est curas graues.
Sola vero illic Spes in infracta domo dolio
Intus mansit, dolij sub labris, neque foras
Euolauit. prius enim iniecit operculum dolij,
Ægiochi consilio Iouis nubicogæ.
Alia vero innumera mala inter homines errant.
Nam plena quidem terra est malis, plenumque mare.
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu
Vltro oberrant, mala mortalibus ferentes
Tacite: nam vocem exemit consultor Iupiter.
Sic nusquam licet Iouis mentem euitare.
Cæterum si voles, alium tibi sermonem paucis absoluam
Belle ac scienter: tu vero præcordiis imponito tuis.
Vt simul nati sunt dij, mortalesque homines,

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Πρὶν μὲν γάρ.] πρὶν ἀντὶ τοῦ πρότερον μετὰ παρεληλυθότος, καὶ πρὶν ἀντὶ τοῦ πρὸ τοῦ, μετὰ ἀπαρεμφάτου. οἷον πρὶν τόδε γενέσθαι, ἐγένετο τόδε. ἔστι δ' ὅτε δύο κεῖνται πρὶν ἐν τῷ λόγῳ ἔνθα τὸ ἓν ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης ἀντὶ τοῦ πρότερον· τὸ δὲ δεύτερον ἀντὶ τοῦ πρὸ τοῦ. ζώεσκον.] ἤγουν ἔζων, τὴν ζωὴν διῆγον. ζῶ κοινόν, ἀφ' οὗ, ζώω παρὰ ποιηταῖς· ὡς ὑπνώω, πλώω, ἐρώω. ἀφ' οὗ πάλιν ζώεσκω, κατ' ἀκολουθίαν τοῦ ἀναλίσκω, πιπράσκω, κυΐσκω. πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο.] ἀποροῦσι πῶς ἐλθοῦσα ἐπὶ κακοποιΐᾳ, ἐπέσχεν ὥσπερ φειδομένη; εἶτα πάλιν λύουσιν· ὅτι νομίσασα πάντα ἐξεληλυθέναι τὰ κακὰ τὸ πῶμα ἐπέβαλε τῷ πίθῳ. ἔνιοι δὲ λέγουσι λύοντες, ὅτι δι' ἑαυτοῦ τὸ πῶμα συγκλεισθὲν ἐπέσχεν τὴν ἐλπίδα. δοκοῦσι δὲ καὶ ἑκάτεροι μὴ τῷ ἐπιφερομένῳ προσέχειν τὸν νοῦν. ἐπάγεται γὰρ ὅτι τῇ βουλῇ τοῦ Διὸς τοῦτο ἐγένετο. εἰ οὖν τῇ βουλῇ τοῦ Διὸς ἐγένετο, ὁποτέρως ἂν ἐγένετο, ἡ αὐτὴ πάλιν

ἀπορία πάντως μένει. πῶς γὰρ ὁ Ζεὺς κακοποιήσειν βουλόμενος, τοῦτο πάλιν ὥσπερ φειδόμενος ἐβουλεύσατο; ἴσως οὖν οὐ καλῶς ἠπορήθη τοῦτο. προδήλη γὰρ δείκνυται ἡ ἀνάγκη αὕτη, ὅτι ἤθελεν ἡ Πανδώρα καὶ ὁ Ζεὺς οὕτω κακοποιήσειν τοὺς ἀνθρώπους, ὡς μηδὲ ἴχνος παραμυθίας αὐτοῖς ἐάσειν. ἀλάληται.] ἀλῶμαι τὸ πλανῶμαι καὶ προσεθήκη συνήθης ὡς ἐν τῷ ὁ πηλὸς, ἀλαλῶμαι ἀφ' οὗ ἀλάλημαι παθητικὸς παρακείμενος, ὡς πεπλάνημαι· τὸ τρίτον ἀλάληται. πλανᾶσθαι δὲ λέγεται, τὰ μὴ τεταγμένην ὁδὸν ἐρχόμενα· ἀλλ' ἐνίοτε μὲν ταύτην, ἐνίοτε δὲ ταύτην.

ἐξαλέασθαι.] ἀλέομαι ἐκφεύγω, ὡς παρὰ Θεόγνιδι,

Οὔτι τι ἀθανάτων μῆνιν ἀλεόμενος.

ἀλεύσομαι μέλλων· ἠλεάμην ἀόριστος χωρὶς τοῦ σ· ὡς ἀπὸ τοῦ χέω ἔχεα, ἐξέχεα· τὸ τρίτον ἠλεύατο. ἀφ' οὗ ἀλεύασθαι, καὶ ἀλέασθαι ἐκβολῇ τοῦ υ, καὶ ἐξαλέασθαι. βάλλεο.] βάλλω βέλος ἀντὶ τοῦ πέμπω, καὶ βάλλω τινὰ τῷ βέλει, καὶ βάλλεται βέλος, ἀντὶ τοῦ πέμπεται, καὶ βάλλεταί τις τῷ βέλει. ἀφ' οὗ βάλλομαι ποιητικῶς, ὅταν μὴ ματαίως ποιῶ ῥίπτεσθαι τοὺς πρὸς ἐμὲ τινὸς λόγους ἀλλ' ἐπιτυχῶς ἐν τῇ ἐμαυτοῦ γνώμῃ δέχομαι. ἔστι δὲ ἐνεστὼς βάλλομαι, παρατατικὸς ἐβάλλου τὸ β', ἀφ' οὗ προστακτικὸν βάλλου, καὶ κατὰ διάλυσιν τῆς ου διφθόγγου εἰς ε καὶ ο, ἀφ' ὧν πολλάκις αὐτὴ γίνεται κιρναμένων, βάλλεο, ὃ δύναται ταυτὸν τῷ ἐπιτυχῶς λάμβανε. τὸ δὲ πᾶν ἔχει οὕτως· ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ ὁ Ζεὺς τὸν χαλεπὸν δόλον τὸν κακομήχανον, ἤγουν τὴν πλάσιν τῆς Πανδώρας δίολου ἐτέλεσεν, ἔπεμψε τὸν κλυτὸν Ἀργειφόντην, τουτέστι τὸν Ἑρμῆν τὸν ταχὺν ἄγγελον τῶν θεῶν, δῶρον ἄξοντα αὐτὴν δηλονότι τὴν πλασθεῖσαν, εἰς τὸν Ἐπιμηθέα. ὁ Ἐπιμηθεὺς δὲ οὐκ ἐνόησε, καθὰ εἶπεν αὐτῷ ὁ Προμηθεὺς, ὅτε, φασὶ, παρέθηκεν αὐτῷ τὸν τῶν κακῶν πίθον παρὰ τῶν Σατύρων λαβὼν, μήποτε δέξασθαι δῶρον παρὰ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν ὀπίσω πρὸς τὸν πέμψαντα δηλονότι, ἵνα μήτι κακὸν γένηται τοῖς ἀνθρώποις. ὁ δὲ δεξάμενος τότε ἐνόησεν, ὅτε τὸ κακὸν εἶχεν. ταῦτα δέ φησιν, ἐπεὶ εἰς τὴν τῶν τεχνῶν ἐπίνοιαν καταστάμενοι ἄνθρωποι τότε μὲν τὸ ἀποβησόμενον ἀπὸ τούτων κακὸν οὐκ ἐφώρασαν· ὕστερον δὲ παθόντες ἐνόησαν. τοῦτο γὰρ δηλοῦται Ἑρμῆς τὸ δῶρον ἄγων, ὁ αὐτὸς ὢν, ὡς εἴρηται, τῷ λόγῳ καὶ τῇ ἐπινοίᾳ· καὶ Ἐπιμηθεὺς ἀπροβουλεύτως δεχόμενος. πρότερον μὲν γὰρ διῆγον τὴν ζωὴν τὰ γένη τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς κακῶν, καὶ χωρὶς ἐργασιῶν κοπηρῶν καὶ χαλεπῶν, καὶ χωρὶς νόσων ἐπιπόνων, αἳ θανάτους ἐπάγουσι τοῖς ἀνδράσι. ταχέως γὰρ ἐν ταλαιπωρίᾳ καὶ πόνοις οἱ ἄνθρωποι γηρῶσιν, ἀντὶ τοῦ ἐξαιρεῦσι καὶ πρὸς φθορὰν νεύουσιν. ἀλλὰ ἡ γυνὴ ἡ Πανδώρα τὸ μέγα πῶμα τοῦ πίθου ἀφῆκεν, ἤγουν ἀπ' αὐτοῦ λαβοῦσα, ἐσκόρπισεν αὐτὰ δηλονότι, τουτέστι τοὺς πόνους καὶ τὰς νόσους καὶ τὰ κακά. κατὰ τῶν ἀνθρώπων δὲ ἐβουλεύσατο φροντίδας χαλεπὰς, ἃς αὐτοὶ δηλονότι φροντίσειν ἔμελλον· μόνη δὲ ἡ ἐλπὶς ἐναπελείφθη αὐτόθι, ἀντὶ τοῦ ἐκεῖ. συνήθης δὲ τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς κοινοῖς, λέγω ἔνδον ὑπὸ τοῖς χείλεσι τοῦ πίθου, ἐν δόμῳ ἀσφαλεστάτῳ καὶ ἀνεπιβουλεύτῳ. οὐδὲ ἔξω ἐξέπτη, πρότερον γὰρ ἐπέμβαλε τὸ πῶμα τοῦ πίθου, ἢ ἡ Πανδώρα, ἢ αὐτὸ δι' ἑαυτοῦ, διὰ τὴν βουλὴν τοῦ Διὸς τοῦ τῆς ἀθροίσεως τῶν νεφελῶν αἰτίου. ἄλλα δὲ πλεῖστα κακὰ κατ' ἀνθρώπους στρέφεται· πλήρης μὲν γὰρ ἡ γῆ κακῶν, διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων πλεονεξίαν καὶ ἁρπαγὴν, καὶ τὰς ἀδίκους δίκας, καὶ τοὺς φόνους, καὶ τὰ λοιπά. πλήρης δὲ ἡ θάλασσα, διὰ τοὺς κλύδωνας, καὶ τὰ ναυάγια, καὶ τοὺς πειρατάς. νόσοι δὲ ἐπάλληλοι ἔρχονται τοῖς ἀνθρώποις, κακὰ θνητοῖς φέρουσαι. αὐτοῖς αὐτόμαται· ὁ δὲ ἐπάγει πάλιν τοῖς ἀνθρώποις. συνήθες δὲ αὐτοῖς τὸ ταυτόν. ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ καὶ ἐπὶ τῇ νυκτὶ αὐθαίρετοι. Σιγῇ.] ἤγουν ἡσύχως, ἐπεὶ τὴν φωνὴν αὐτῶν ἀφείλετο ὁ βουλευτικὸς Ζεύς. οὕτως οὐδαμῶς ἐστι δυνατὸν τὸν τοῦ Διὸς ἐκφυγεῖν νοῦν. εἰ δὲ ἐθέλεις, ἕτερόν σοι ἐγὼ λόγον ὡς ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς ἀρξάμενος συντελέσω, καλῶς καὶ μετὰ ἀκριβοῦς ἐπιστασίας καὶ γνώσεως. σὺ δὲ ἐπιτυχῶς αὐτὸν ἐν τῷ σῷ λογισμῷ λάμβανε. Ὡς ὁμόθεν γεγάασι.] ἴσθι, ὅτι ἀπὸ τῆς αὐτῆς ῥίζης ἐγεννήθησαν θεοὶ καὶ ἄνθρωποι θνητοί.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Πρὶν μὲν γάρ.] οὐ χρόνῳ, τὸ πρὶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τάξιν μόνον τῶν πραγμάτων νοητέον. σημαίνει γὰρ, ὅτι ἄνευ μὲν τοῦ ἀλόγου ζῶσιν αἱ ψυχαὶ πάντων ἔξω κακῶν καὶ ταλαιπωρίας. διὰ δὲ τὸ ἄλογον ὑποπεπτώκασι καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς εἱμαρμένης

μένης

μένης πίθοις, ἵνα φύγωσι τὴν μετ' αὐτῆς ζωήν. ἃς δὴ κῆρας ὀνομάζει καὶ αὐτὸς ὡς Ὅμηρος.

Ἀλλὰ γυνή.] ἔστι μὲν ὁ πίθος, ἡ μία δύναμις τῆς εἱμαρμένης, ἡ πάντων τῶν ἀπονεμομένων ταῖς ποιούσαις εἰς τὴν γένεσιν ψυχαῖς χορηγική, καλῶν ἰόντων ἢ χειρόνων, δι' ἃ εὔμοιροί τινες εἰσὶν ἢ κακόμοιροι. περιέχει γὰρ οὗτος τοὺς παρ' Ὁμήρῳ δύο πίθους, τοὺς τῶν κηρῶν πλήρεις. διόπερ ἐν τούτῳ καὶ τὰ ἀγαθά, καὶ ἐλπὶς ἐν αὐτῷ μόνη, τοῖς δυστυχοῦσι παραμυθίαν φέρουσα, διὰ τὴν τῶν ἀμεινόνων προσδοκίαν καὶ τὴν μεταβολὴν τῶν παρόντων κακῶν. ἀναπετάννυσι δὲ ἡ γυνὴ τὸν πίθον, ὡς ἐκφαίνουσα τὰς κῆρας ταῖς ψυχαῖς. ὢν οὖσι παρεκτική, δεικνῦσα δι' ἑαυτὴν ἠλογημέναις αὐταῖς. τούτων δὲ συμφρονιζουσῶν ἀπὸ τῆς πλάσεως καὶ ἐξανισουσῶν ἀπ' αὐτῆς. Ἄλλως. ποίου πίθου; τί γὰρ περὶ πίθου εἶπε· φαίνεται οὖν νεώτερος Ἡσίοδος Ὁμήρου· κακῶς δὲ εἶπεν ἐν ἀφθίκτοισι δόμοισιν, ἐπὶ τοῦ πίθου δόμον εἰπών. Σέλευκος δὲ γράφει πίθοισι· πίθον δὲ τὸν ἐν οὐρανῷ. οὐ πάντα δὲ τελειοῦνται τὰ τῆς ἐλπίδος. ὅθεν Θουκυδίδης κινδύνου παραμυθίαν εἶπε τὴν ἐλπίδα, καὶ Ὅμηρος ἐλπωρὴ ἔπειτα φίλους τ' ἰδέειν. καὶ Ἔλπομαι εὐχόμενος Διί τ' ἄλλοισί τε θεοῖσιν. Ἔνδον ἔμιμνε πίθου.] ὥς φησιν, ἔμεινεν ἐν τῷ πίθῳ ἡ Ἐλπίς. ἔστι γὰρ τοῦτο ἐν ἀνθρώποις. τοῦτο δὲ καὶ Κόμανος ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ βασιλέως προτείνει. φησὶν οὖν Ἀρίσταρχος, ὅτι ἡ μὲν τῶν κακῶν ἔμεινεν· ἡ δὲ τῶν ἀγαθῶν, ἐξῆλθεν. ὅθεν ἀκυρολογοῦμεν λέγοντες ἐλπίζειν κακά. ἡ γὰρ ἐλπὶς κακῶν, οὐ θεῶν. οὐ δὲ Ἡσίοδος ἀκύρως ἐπὶ κακῶν εἶπεν. Ἄλλως. ἐξέπτη. ὡς αὖ τὰ κακὰ ἐξελθόντα, ἐκ τοῦ πίθου· ταῦτα δὲ λέγει αὐτῷ παραινῶν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῆς ἀδικίας, καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι τῆς ἀληθείας, καὶ μιμεῖσθαι τοὺς τότε ἀνθρώπους μᾶλλον, καὶ μὴ τοὺς μετὰ ταῦτα γινομένους. οἰκείως δὲ ὁ πίθος εἰσάγεται διὰ τὴν πειθὼ τὴν ἀπὸ τῶν γυναικῶν. ἀγαθῶν μὲν κενός, ἐλπίδας δὲ μόνας ἔχων κενάς. Ἄλλως. πῶμα πίθοιο, πῶς ἐθέλουσα ἐπὶ κακοποιΐᾳ ἐπέσχεν ὥσπερ φειδομένη. ῥητέον οὖν, ὅτι ὥσπερ νομίσασα πάντα ἐξεληλυθέναι τὰ κακὰ τὸ πῶμα τῷ πίθῳ ἐπέβαλεν. ἔνιοι δὲ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ πώματος ἐκδέχονται. ὅτι δι' ἑαυτοῦ συγκλεισθεῖσα ἐπέσχε τὴν ἐλπίδα. Τὸ δὲ ἀλάληται, ἀπὸ τοῦ ἀλῶ, ἄλημαι, ἐνεστὼς παθητικός. Αἰολικός, ὡς δίζημαι καὶ ἀκάχημαι· καὶ κατὰ ἀναδιπλασιασμόν, ἀλάλημαι· καὶ κατὰ συστολὴν Αἰολικήν, ἀλάλημαι. Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν.] τὰς νόσους αὐτομάτως φοιτᾶν σιγώσας εἶπεν, ὡς ἀπὸ τοῦ παντὸς ἡμῖν προσαπτούσας κατὰ τὰς τῆς εἱμαρμένης περιόδους ἐξαίφνης. ἐσωματοποίησε δὲ αὐτὰς προσιούσας ἀφώνους ποιήσας, ἐνδεικνύμενος, ὅτι καὶ τούτων ἔφοροι δαίμονές εἰσιν· οἵτινες δρῶσιν ἀφανῶς ἐπιπέμποντες τὰς ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην τεταγμένας, καὶ τὰς ἐν τῷ πίθῳ κῆρας διασπείροντες. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἀφῃρεῖν αὐτῶν τὸν Δία τὴν φωνήν, τὸ τοὺς ἐφόρους δαίμονας αὐτῶν κατ' οὐσίαν τούτων εἶναι ποιητικοὺς αὐτῶν, αὐτῷ τῷ εἶναι δρῶντας ἐφ' οἷς ἐτάχθησαν. αὐτόματοι δέ, ἤγουν αὐθαίρετοι. λεληθότως γὰρ ἐπέρχεται τὰ κακά. ἐπεὶ φωνήν.] ἀθετεῖται οὗτος ὁ στίχος. ὅτι ἄφωνοι αἱ νόσοι. ἀγνοεῖ δὲ ὅτι σωματοποιεῖ ταύτας, ὡς Ὅμηρος Ἔρω καὶ Δεῖμον. θέλει δ' ἐμφαίνειν ὅτι καὶ αἱ νόσοι λεληθότως ἐπιφέρονται τὰ σημεῖα τῶν κακῶν. Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.] οὐ δυνατόν ἐστι τοῦ Διὸς νοῦν ἐκκλῖναι, ὅ ἐστι τὴν εἱμαρμένην· ταύτην γὰρ οἱ Στωϊκοὶ Διὸς νοῦν προσηγορεύκασι.

ἐκκορυφώσω.] τὸ ἐκκορυφῶσαι δηλοῖ, τὸ ἀποκαλύψαι καὶ εἰς ἄκραν γνῶσιν ἡμᾶς ἀναπέμψαι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. δηλοῖ δὲ τὸ ἐπαγόμενον. τὸ γάρ, Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι, προτρεπτικῶς μὲν εἴρηται εἰς ἀρετήν. εἰ γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐσμὲν τοῖς θεοῖς, οὐχ ἡ φύσις ἡμῶν αἰτία τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ἡ περὶ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν καὶ τελειότητα ῥαθυμία. πῶς δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι τοῖς θεοῖς, ποιήσει δῆλον εἰπών, ὅτι καὶ ἡμεῖς ποτε χρονίαν ἐζῶμεν ζωήν, καὶ ἦμεν καθαροὶ κακῶν, ὡς οἱ θεοί, διὰ δὲ τὴν ὕφεσιν προήλθομεν ἀπὸ τῶν θεοειδῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς νῦν ὄντας καὶ ἐμπαθῶς ζῶντας. Ἄλλως. ἐκκορυφώσω, ἀνακεφαλαιώσομαι, δύναται μὲν ἀκούεσθαι ἐκτελέσω, καὶ τὴν κορυφὴν ἐπιθήσω. δύναται δὲ καὶ οὕτως, ἑτέρου σοι λόγου ἀπάρξομαι. ἐπεὶ ἡ κορυφὴ ἀρχή τις τοῦ σώματος, ἀλαζονικὸς δὲ ὁ στίχος ἐστίν. ἀλλὰ τούτοις πρὸς ἀρετὴν προτρέπεται. εἰ γὰρ συγγενεῖς ἐσμὲν θεοῖς, τοῦ μὲν συγγενοῦς ἡμῖν ἀγαθοῦ φροντιστέον, ἀφεκτέον δὲ τῆς κακίας, ὡς κακοῦ καὶ ἀσυγγενοῦς. τό, ὡς; ἀντὶ

ἀντὶ τοῦ, ὅτι καὶ τὸ γεγάασιν, ἀντὶ τοῦ ἐγένοντο ὁμοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. ἀλλ' ἡ κακία ἐπεχώρησε. καὶ τοῦτο δὲ μετὰ τῆς ἐπ' ἀρετὴν προτροπῆς, ἵνα καταιδέσῃ τῶν κακούργων τὸ γένος αἰσχύνεσθαι. ἀπὸ δὲ τῆς ὕλης χαρακτηρίζει τὸ γένος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

χθονί.] τῇ γῇ. ἐκ τοῦ χῶ, τὸ χωρῶ. χὼν, καὶ χθὼν, ἡ πάντα χωροῦσα. Νόσφιν ἄτερ.] χωρίς. τοῦτο δὲ τὸ σχῆμα ποιητικῶς μὲν ἐκ παραλλήλου καλεῖται, ῥητορικῶς δὲ περιγραφή. Νούσων τ' ἀργαλέων.] ἀπὸ κοινοῦ τὸ νόσφι τε ἀργαλέων νούσων ζώεσκον. αἵτ' ἀνδράσι.] αἵ τινες θάνατον ἐπήγαγον τοῖς ἀνθρώποις. Πῶς δὲ ταλαιπωρότατον μᾶλλον καὶ οἰκτρὸν βίον ζώντων ἐκείνων τὸ πρὶν, οὗτος φησὶ ζῆν ἐκείνους χωρὶς πόνων καὶ νόσων; ταλαιπώρως μὲν καὶ ἐπιπόνως ἔζων, καὶ νοσερῶς, ἀλλ' οὐκ ᾔδεισαν ὃ πάσχουσιν. ἀλλ' ἡ γυνὴ, ἤγουν τὸ μηχανητὸν τὸ ἐκ τῆς ἐφευρέσεως τῶν τεχνῶν, καὶ αἱ τούτων ἁβρότητες, ἔδειξαν ἡμῖν τοιουτοτρόπως τάς τε νόσους, καὶ τὰ σκληρά. πρώην μὲν γὰρ οὔπω ἦν κλίνη καὶ στρωμνὴ μαλακὴ, οὐδὲ τάπητες, οὔτε χλαῖναι τῶν παχειῶν καὶ λασίων, οὔτε τοιοῦτον οὐδέν. καὶ ἡ σκληρότης ἡ τότε, καὶ τὸ ψυχρὸν κοινὸν ὂν τοῖς πᾶσι, καὶ μηδέποτε μεταλαχὸν τυχὸν θέρμης, ἢ μαλακότητος, ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ οὐκ ἐδόκουν ἀλγεινὰ καὶ ἐπίπονα. ἐπεὶ δὲ τὸ ἁβρὸν εὑρέθη ταῖς τέχναις, καὶ στρωμναὶ μαλακαὶ καὶ χλαῖναι, καὶ τὰ λοιπὰ, πεπονθότες ἐπὶ στιβάδος, ἢ λασίαν ἐνδυσάμενοι χλαῖναν, ἢ τραφέντες ἁβρῶς. ὕστερον δὲ σκληροκοιτήσαντες, ἢ γυμνητεύσαντες, ἢ ἀσιτήσαντες, ἐπέγνωμεν οὕτω τὰ δυσχερῆ, ὥσπερ ἐν πίθῳ καὶ ἀφανεῖ περιλήψει ὄντα πρὶν κεκρυμμένα. φανερωθέντα δὲ, καὶ ἐκχυθέντα τότε, τῇ γυναικὶ ἤγουν τῇ ἐκ τῶν τεχνῶν γινομένῃ τρυφηλῇ καὶ ἁβρᾷ βιοτῇ, καὶ πρὸς αὐτὴν ἡμᾶς ἑλκυσάσῃ, δίκην γυναικὸς ὡραίας τε καὶ θυμήρους. Ἐσκέδασ'.] ἀντὶ τοῦ ἡ ἐκ τῶν τεχνῶν τρυφηλὴ βιοτὴ ἐσκέδασεν καὶ ἐσκόρπισεν, ἤγουν εἰς φῶς ἐξήγαγε καὶ τὰ πρὶν ἀγνοούμενα, δυσχερῆ, χαλεπὰ καὶ κατάδηλα πᾶσιν ἐποίησε.

Λιθοὺς δ' ὁ Πρόκλος ψευσμάτων πεπλησμένους,
Πάλιν προσάγει, καὶ σατύρους, καὶ κρότους.

Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπίς.] πάντα μὲν ἐξήχθη καὶ προεγνώσθη τὰ πρὶν ἀγνοούμενα δυσχερῆ. Ἐλπὶς δὲ μόνη ἀφανὴς καὶ ἄδηλος, μένει ἐν τῷ πίθῳ, περὶ ἧς εἰρήκαμεν, εὐκληρείας καὶ δυσκληρείας. ἄδηλον γὰρ τοῦτο. ἀλλ' ὅμως ἐλπίσι χρηστοτέραις τρεφόμεθα, ὥς φησι καὶ Θεόκριτος·

Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.

ἀρρήκτοισι δόμοισι.] μεταφορικῶς εἶπεν, ἀντὶ τοῦ ἰσχυραῖς συγκρύψαις. τίς γὰρ οἶδεν, ὅπη τὰ τῆς ἡμετέρας ἐλπίδος προβήσεται; θύραζε.] θύραζε κυρίως, τὸ ἔξω τῆς θύρας· νῦν δὲ καταχρηστικῶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρως, τὸ ἁπλῶς ἔξω. κἂν ὁ Πρόκλος ἐν τοῖς τοιούτοις ψευδῶς αἰ πάμενος, καταφορικός ἐστι καὶ ἀφόρητος. ἀργαλέον.] ἐκ τοῦ ἔργου, τὸ δυσχερές. ἢ ἐκ τοῦ ἄλγος ἐμποιεῖν, ἀλγαλέον, καὶ ἀργαλέον. Ἐξέπτη.] ἐξεπετάσθη. μεταφορικὴ δὲ καὶ αὕτη ἡ λέξις, ἀντὶ τοῦ ἐξῆλθε.

πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα.] πρὸ γὰρ τοῦ ἐξελθεῖν τὴν ἐλπίδα ἐκ τῆς ἀφανοῦς συνοχῆς τε καὶ περιλήψεως, τῇ τῆς εἱμαρμένης βουλῇ ἐπέβαλε τὸ πῶμα. ἤγουν ἀφανῆ εἴασε ταύτην μένειν ἡ ὁπόταν τὰ δυσχερῆ γνωρίσασα ἡμῖν τεχνουργία, τουτέστιν οὐκ ἠδυνήθη φανερὰν καὶ τὴν ἐλπίδα ποιῆσαι, εἱμαρμένῃ ἀφύκτῳ τινί. ἢ τὸ πῶμα μόνον, ἤγουν ἡ ἀδηλία ἐπέλαβε, καὶ ἐκράτησεν αὐτὴν βουλῇ τῆς εἱμαρμένης. ἀλλὰ Δία καὶ νεφεληγερέτην ἐπίθετον εἶπεν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην λέγει. Αἰγίοχον δὲ αὐτὴν λέγει, διὰ τὸ καταιγίζειν καὶ καταβάλλειν τοὺς δυσκληροῦντας, πολλῷ τῶν ἐξ οὐρανοῦ σφοδρότερον καταιγίδων. Ἄλλα δὲ μυρία λυγρά.] ἡ ἐλπὶς μόνη ἀφανὴς ἔμεινε. ἄλλα δὲ πολλὰ χαλεπὰ, ἢ μυρία, καὶ θρηνητικὰ κατ' ἀνθρώπους πλανᾶται. γέμει γὰρ πολέμων ἡ γῆ, πειρατῶν ἡ θάλασσα. νόσοι δὲ φανεραί τε καὶ ἀπερίοπτοι σιγῇ καὶ ἀγνώστως ἐπέρχονται. Τὰ ἑξῆς δῆλα. Οὕτως οὔτι πῃ ἐστί.] Τὸ σχῆμα ἐπιλογικὸν καὶ συμπερασματικώτατον· κατὰ δὲ ποιητὰς, καλεῖται ὑπόθεσις. οὕτως οὔτι πῃ ἐστὶν, οὕτως ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν ἁπλοῦς καὶ ἀπερίεργος οὐκέτι πολιτεύεται βίος, ἀλλ' εἱμαρμένῃ σκληρᾷ τινι. τὸ τῶν τεχνῶν ἐφάνη πολυειδὲς, καὶ πολύμοχθον, οὐκ ἔστιν ἐκφυγεῖν τὸν νοῦν τῆς εἱμαρμένης· περιφραστικῶς αὐτὴν τὴν εἱμαρμένην τὴν ὑμῖν τὸ ζῆν προσκυρώσασαν, στερεαῖς ἀνάγκαις καὶ πόνοις. Λείπεται ἄρα, ὦ Πέρση, μὴ ἀργοὺς ἡμᾶς καθιδρυθῆναι, ἀλλὰ παντοίως μοχθεῖν, ὡς τὸν διαρκῆ πόρον τοῦ βίου συλλέξαιμεν. Εἰ δὲ θέλεις ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον.] τὸ σχῆμα προκατάστασις, καὶ προ-

καὶ προκατασκευὴ, καὶ ὑπόθεσις. κατὰ μέθοδον δὲ δεινότητος, δι' ἑτέρων νῦν λόγων βούλεται εἰπεῖν ἅπερ πρότερον. ἐν γὰρ τῇ πρὶν παραινέσει ἔφη, Ῥεῖα μὲν εὔπορος ἦν ὁ βίος, καὶ ἀπόνως, καὶ ἀπείργως. εἶτα τοῦ πυρὸς ἀφαιρεθέντος, καὶ δι' αὐτοῦ τῶν τεχνῶν, δυσπόρος καὶ ἐπίπονος γέγονε, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὸ χεῖρον προβέβηκε, τῶν ἐπιμηθεστέρων δεξαμένων τὰς τέχνας. καὶ ἔστιν, ὦ Πέρση, λίαν δυσπόρος· καὶ χρὴ πόνων καὶ φροντίδων οὐ μετρητῶν. ταῦτα μὲν εἶπε πρίν. νῦν δὲ φησίν· εἰ δ' ἐθέλῃς, ἕτερόν σοι λόγον ἐκκορυφώσω, καὶ κεφαλαιώσω, καὶ ἐκπληρώσω, εἰς κορυφὴν αὐτὸν καὶ τέλος ἀγαγὼν, ἢ ἀπὸ κορυφῆς καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀρξάμενος. Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ] Ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ ὕλης ὁμοῦ οἱ θεοὶ, ἤγουν τὰ στοιχεῖα, καὶ οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν. καὶ ταῦτα εἰπὼν, καὶ προκατασκευάσας τὸν αὐτοῦ λόγον, εἰσβάλλει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, καὶ λέγει ἅπερ καὶ πρότερον, δι' ἑτέρων μέν τοι ἐννοημάτων καὶ λέξεων, ὅτι πρῶτον χρυσοῦν γέγονε γένος ἀνθρώπων, ἤγουν καθαρὸν πάντῃ, καὶ κακίας ἀνεπίδεκτον, ὥσπερ ὁ χρυσὸς ἐστί. εἶτα ἀργύρεον, ἤγουν ἀτελέστερον τούτου, καὶ μικρῷ φαυλότερον, καὶ πονηρότερον, εἶτα χαλκοῦν καὶ πολεμικόν· λέγει δὲ τὸ Γιγαντικόν, εἶτα τὸ τῶν Ἡρώων, τῶν ἐν Θήβαις καὶ Τροίᾳ στρατευσάντων. νῦν δέ φησι σιδηροῦν γένος ἐστὶν, ἀντὶ τοῦ ταλαιπαθέστατον, καὶ καρτερικὸν, καὶ πόνοις ἀεὶ καὶ καμάτοις προσκαρτεροῦν, ὥσπερ ὁ σίδηρος. οὐ γὰρ σιδηροῦς ἦν οὔτε ὁ Πέρσης, οὔτε Ἡσίοδος. ἔτι δέ φασι καὶ τούτου χεῖρον ἀνθρώπων γένος γενέσθαι, τὴν καθ' ἡμᾶς γενεὰν δηλονότι, ὁπότε πᾶς ὑβρισθεὶς, καὶ πατραλοίας καὶ ἄθεος, ὑπὲρ δικαίους, καὶ σεμνοὺς, καὶ χρηστοήθεις τετίμηται. καὶ ταραχῶν καὶ θορύβων ὁ βίος μεμέστωται, καὶ συμφορῶν χαλεπῶν. καὶ αἰδὼς οὐκ ἔστιν, οὐδὲ μέμψις καὶ ἐπιτίμησις τῶν πραττομένων ἀδίκως, δικαία. ταῦτά φησιν. εἶτα παραίνεσιν μυθικὴν ἐπιφέρει τοῖς δικασταῖς, διὰ τὸ μῦθον τῆς ἀηδόνος, καὶ τοῦ ἱέρακος· ὡς οὐ χρὴ τοὺς δυνατοὺς, καταβλάπτειν τοὺς ἀσθενεῖς. τοῖς γὰρ ἀδίκοις ὑπό τινος εἱμαρμένης ἐπιγίνονται συμφοραί, τοῖς δικαιοπραγοῦσι δὲ παντοῖα χρηστά. Ταύτην τὴν παραίνεσιν καὶ πρὸς τὸν Πέρσην ποιεῖται. καὶ τοῦτο δέ φησι πρὸς αὐτὸν, ῥᾴστη μὲν ἡ κακία, καὶ εὔκολος· δυσχερὴς δὲ ἡ ἀρετὴ, καὶ δυσπόρος, ἥν σοι παραινῶν καταφαίνομαι. ἀλλὰ καὶ γλυκεῖα περὶ τὸ τέλος. ἔνθεν τοι κατ' ἐμὴν ἐντολὴν ἐξ ἔργων καὶ πόνων οἰκείων, κτῆσαι βίον ἐπαινετὸν, καὶ περὶ τὸ τέλος γλυκάζοντα, ἐργαζόμενος καὶ μοχθῶν, ὅσα χρὴ τὸν σπουδαῖον, καὶ μὴ τὸν ἀργὸν πρόκειται βίον. καὶ ἅρπαγμα, καὶ ἀγοραῖον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω. νῦν δὲ κατὰ λεπτὸν καὶ ταῦτα τοῖς οἰκείοις ἔπεσι προσαρμόσωμεν. καὶ πρῶτον συντακτέον ἔπεσιν· Εἰ δ' ἐθέλεις ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω καὶ πληρώσω· ἢ ἐξ ἀρχῆς ἄρξομαι, ἢ συντόμως ἐρῶ. ὡς ὁμόθεν πως, ἤτοι ὁμόθεν καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ ὕλης γεγόνασιν οἱ θεοὶ, ἤγουν τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ ἄνθρωποι. ἐκκορυφώσω δὲ, καὶ λέξω, εὖ καὶ ἐπισταμένως· σὺ δὲ ταῦτα τῷ σῷ λογισμῷ θές. ὡς δὲ ὁμόθεν τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ ἄνθρωποι, οὕτω πρότερον ἔρεβος ἦν καὶ χάος. κινήσαντος δὲ τοῦ ἀέρος τυχόντος καθ' Ἕλληνας, συνέβη τὰ στοιχεῖα πρὸς τοὺς οἰκείους τόπους διακριθῆναι, καὶ ἀνθρώπους ἐξ ὧν εἶπον ὑμένων γενέσθαι, καὶ ἕτερα ζῶα παντοῖα. οὕτως οὖν ὁ μῦθος φησὶ, στοιχεῖα καὶ ἀνθρώπους γενέσθαι.

Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
Οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ὥστε θεοὶ δ' ἔζωον ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος· οὐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα

Aureum quidem primum genus diuersiloquentium hominum
Dij fecerunt, cælestium domorum incolæ.
Ij quidem sub Saturno erãt, cum in cælo regnaret:
Sed vt dij viuebant, securo animo præditi,
Planè absque laboribus & ærumna: neque molesta
Senecta aderat, semper vero pedibus ac manibus similes
Delectabantur in conuiuiis, extra mala omnia.
Moriebantur autem ceu somno domiti: bona vero omnia

Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο, σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
Πλουτοδόται· καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.

Illis erant: fructum autem ferebat fertile aruum
Sponte sua, multumque & copiosum: ipsique vitro
Quieti partis fruebantur, cum bonis multis.
Verum postquam hoc genus terra abscondit,
Ii quidem diui facti sunt, Iouis magni consilio,
Boni, in terris versantes, custodes mortalium hominum:
Qui quidem obseruant & iusta & praua opera,
Aëre induti, passim euntes per terram,
Opum datores: atque hoc munus regale consecuti sunt.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Χρύσεον μὲν πρώτιστα.] ἤγουν χρυσοῦν ἀντὶ τοῦ καθαρὸν καὶ ἀπαθές· λέγει δὲ τοῦτο κατὰ τὸ καθαρὸν τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀσπιλον. συμβολικῶς δὲ καὶ ταῦτα λέγεται κατὰ τὴν τῶν ποιητῶν φιλοτιμίαν. Ἀθάνατοι ποίησαν.] ὁ Ζεὺς μόνος ἐποίησεν, ὡς ἀπὸ τῶν ἄλλων φανερὸν γίνεται· λέγει δὲ πάντας τοὺς θεοὺς, τὸ τοῦ ἑνὸς ἔργον ἐπὶ πάντας τοὺς ὁμοειδεῖς ἀναφέρων. ὅπερ ποιεῖ καὶ ἐν τῷ Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοί. οὐ θέλει δὲ δηλοῦν ὅτι αὐτὸς καὶ τὰς διαφορὰς τῶν γενῶν ἐποίησεν, ἀλλὰ τὴν μὲν ποίησιν καὶ παραγωγὴν αὐτῶν λέγει αὐτοῦ, τὴν δὲ διαφορὰν τῆς πολιτείας ἀφ' ἑαυτῶν, ὥσπερ ἄν εἴ τις εἴποι, ὁ δεῖνα κακότροπον ἐγέννησε παιδίον, ὁ αὐτὸς καὶ χρηστοῦ τρόπου παιδίον ἐγέννησε. πρόδηλον γὰρ, ὅτι ἡ γέννησις μόνη τῶν παιδίων εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται, οὐκέτι δὲ καὶ ὁ τρόπος αὐτῶν. Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν.] οὗτοι μὲν, πρὸς τὸ σημαινόμενον ἀπέδωκεν, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κρόνου ἦσαν, ὅτε ἐν τῷ οὐρανῷ ἐβασίλευε.

ἔζωον δὲ, ἤγουν ἔζων, ὥσπερ θεοί, ἤγουν ἀπαθῶς, ψυχὴν ἔχοντες φροντίδων ἀπηλλαγμένην· τοῦτο γὰρ τὸ, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες. Νόσφιν ἄτερ τε, ἐκ παραλλήλου ἀντὶ τοῦ χωρὶς πόνων καὶ οἰζύος, ἤγουν ὀδυνῶν καὶ ταλαιπωρίας. ἔπι δὲ οὐδὲ δειλαιὸν γῆρας, ἤγουν ἄθλιον, ἐπῆν αὐτοῖς· ἀεὶ δὲ κατὰ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ὅμοιοι ὄντες, ἤγουν ἐν τῇ αὐτῇ ἀκμῇ ὄντες, οὐ τρεπόμενοι, ἐτέρποντο ἐν εὐωχίαις, ἤγουν ἀλύπως διήγοντο, ἀλγεινῶν ἁπάντων ἐκτός. ἔθνησκον δὲ, καθὼς ὑπὸ ὕπνου χαυνωθέντες. τοῦτο γὰρ τὸ, ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δὲ πάντα τούτοις ἦν· ἤγουν δικαιοσύνη καὶ φιλαλληλία καὶ τὰ πλεῖστα. Ἔφερε δὲ καρπὸν πολύν τε καὶ ἄφθονον, (ἔστι γὰρ τῷ πολλῷ τὸ ἄφθονον) ἡ ζείδωρος ἄρουρα, ἤγουν ἡ τὰ πρὸς ζωὴν δωρουμένη γῆ. ἄρουρα γὰρ κυρίως ἡ ἠροτριασμένη γῆ. Αὐτομάτη.] τουτέστι κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν, μηδενὸς ἐπιμελουμένου. οἱ δ' ἐθελημοί.] ἤγουν κατὰ τὴν ἑαυτῶν βούλησιν, ἥσυχοι, χωρὶς ταραχῆς, εἰρηνικῶς, ἐπιρρηματικῶς· καὶ ἐθελημοὶ καὶ ἥσυχοι, τὰ ἔργα τῆς γῆς ἐκαρποῦντο, σὺν ἐσθλοῖς πολλοῖς, ἤγουν φιλαλληλίᾳ, δικαιοσύνῃ, καὶ τοῖς λοιποῖς. Ἐπειδὰν δὲ τοῦτο τὸ γένος κατεκάλυψεν ἡ γῆ, ἀντὶ τοῦ τὰ σώματα τούτων ἀποθανόντων, τοὶ μὲν, ἀντὶ τοῦ, οὗτοι μὲν. ἤγουν αἱ ψυχαὶ αὐτῶν, πρὸς τὸ σημαινόμενον δὲ κἀνταῦθα ἀποδίδωσι, δαίμονές εἰσιν ἐπιχθόνιοι, ἀγαθοὶ, διὰ τὴν βουλὴν τοῦ μεγάλου Διὸς, φύλακες τῶν ἀνθρώπων, ἤγουν ἔφοροι· οἵτινες ἐφορῶσι καὶ τὰς δίκας, ἤγουν τὰ δίκαια, καὶ τὰ ἔργα τὰ σχέτλια, ἤγουν τὰ χαλεπά. Ἠέρα ἑσσάμενοι.] ἀντὶ τοῦ ἀορασίαν ἐνδυσάμενοι, πανταχοῦ κατὰ τὴν γῆν στρεφόμενοι. Πλουτοδόται.] ἤγουν ταῖς ἑαυτῶν δωρεαῖς πλουτίζοντες τοὺς ἀνθρώπους. καὶ τοῦτο, ἤγουν τὸ πλουτοδόται εἶναι, ἔσχον τιμὴν βασιλικὴν, ἤγουν βασιλέων πρέπουσαν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Χρύσεον μέν.] πᾶς οὗτος ὁ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πολιτειῶν λόγος ἔνδειξιν ἔχει τῶν ἐν ταῖς ζωαῖς ταῖς ἀνθρωπίναις μεταβολῶν, εἰς κακίαν ἐξ ἀρετῆς, καὶ εἰς ἀρετὴν ἐκ κακίας. καὶ μὴ εἶναι μίαν ἐν πάσῃ ζωὴν, ἀλλ' ἔχειν ποικιλίαν· εἰ δὲ ποτὲ μὲν ἄμεινον γένος εἶναί φησι, ποτὲ δὲ χεῖρον, ἀεὶ καὶ τῶν ἀμεινόνων ὄντων καὶ τῶν χειρόνων, οὐ γὰρ

ἀπολείπεται

ἀπολέσθαι τὰ κακὰ δυνατόν. οὐδὲ πολλῷ μᾶλλον τὰ ἀγαθὰ κατὰ φύσιν ὄντα τοῖς ἀνθρώποις, οὐ δεῖ θαυμάζειν. ὡς γὰρ ἀφέστηκε πρότερον ἐρεῖ, τὰς τοιαύτας ὅρα μεταβολάς. κωλύει δὲ οὐδὲν ποιητικῶς, οὐδὲ μὲν εἶναι σιδηροῦν γένος, οὐδὲ δὲ χρυσοῦν. εἰ δὲ τοῖς δυσμεταβόλοις εἰς ἔνδειξιν χρῆται τῶν ζωῶν τῷ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ σιδήρῳ, μὴ δὲ τοῦτο θαυμάζωμεν. ποιητικὸν γὰρ ἡ διαφορὰ καὶ ἡ δι' εἰκόνων τῆς ἀληθείας παράστασις.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου] ὅτι μὲν ἀπὸ χρυσοῦ γένους ἄνθρωποι ζωὴν εἶχον καθαρὰν καὶ ἄλυπον καὶ ἀπαθῆ· καὶ ταύτην ὁ χρυσὸς δηλοῖ, καθάπερ ἐξηγήσατο καὶ Πλάτων, φανερόν. καὶ ὁ χρυσὸς ἄδεκτος ἰοῦ καὶ σήψεως· καὶ διὰ τοῦτο φέρει τῆς ἀπαθείας εἰκόνα. πῶς δὲ ἐπὶ Κρόνου ἔζων οἱ τοιοῦτοι, μάθοιμεν ἂν νοήσαντες, ὅτι τῆς νοερᾶς δοτήρ ἐστιν ὁ Κρόνος ζωῆς, κόρος ὤν τις νοῦ, μᾶλλον δὲ κορὸς νοῦς, καὶ καθαρός· τὸ γὰρ κορὸν σημαίνει τὸ καθαρόν. Πάντες οὖν οἱ νοερῶς ζῶντες, Κρονίαν ἔχουσι πολιτείαν· καὶ διὰ τοῦτο λέγεται βασιλεύειν αὐτῶν ὁ Κρόνος, ὥσπερ ὁ Ζεὺς τῶν πολιτικῶς ζώντων, κατὰ τὴν ἀρίστην πολιτείαν τὴν πάντα κοινὰ τιθεμένην. Οὐχὶ τῶν θεῶν οὖν οἰητέον τὴν βασιλείαν, τὴν πάντα κοινὰ τιθεμένην μεταβάλλειν, ἀλλὰ τῶν ψυχῶν τὴν ζωὴν μεταβαλλουσῶν, ἄλλον βασιλέα ποιεῖσθαι θεόν. τὸν δὲ μῦθον ἀφ' ἡμῶν ἐπὶ τὰς βασιλείας μεθιστάναι τὴν μεταβολήν. Ὥστε θεοί.] εἰκότως οἱ παντὸς καθαρεύοντες πάθους, καὶ τῷ χρυσῷ διὰ τοῦτο τῷ ἀσήπτῳ καὶ καθαρῷ ὁμοιωθέντες, ὁμοιότατοι τοῖς θεοῖς λέγονται εἶναι. καὶ γὰρ οἱ θεοὶ πρώτως εἰσὶν ἀπαθεῖς· αἱ ψυχαὶ δὲ κατὰ μίμησιν ἐκείνων ταύτης τυγχάνουσι τῆς εὐδαιμονίας. οὐδέ τι δειλὸν Γῆρας.] καὶ τοῦτο Κρόνιον ἐστί· καὶ γὰρ τὸν Κρόνον ἀεὶ μελαίνας ἔχοντας ἐπὶ τοῦ γενείου τρίχας φησὶν Ὀρφεύς· Πλάτων δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς Κρονίας περιόδου ἀποβάλλειν φησὶ τὸ γῆρας, καὶ ἀεὶ γίνεσθαι νεωτέρους. ἐνδείκνυται δὲ πάντως, ὡς ἄρα οἱ κατὰ θεὸν ζῶντες, καὶ διὰ τοῦτο Κρόνιον ἔχοντες βίον ἀεὶ ἐπὶ τὸ ἀκμαιότερον ὁδεύουσι, τὴν ἐν τῇ γενέσει σύζυγον φθορὰν ἀφέντες. ἐν γὰρ τῇ γενέσει τὸ γῆρας. ἴδιον δὲ τῆς φύσεως ἀεὶ τὸ νέον ἐστὶ καὶ ἀκμάζον, τοῦ παρὰ φύσιν οὐκ ἔχοντος χώραν ἐν αὐτοῖς. Θαλίῃσι.] ἰστέον, ὅτι τὸ Θάλεια τὸ ἐπίθετον τῆς εὐωχίας καὶ ἡ Μοῦσα διὰ τῆς ει διφθόγγου γράφεται, ὡς διὰ τὴν θάλειαν, καὶ μοῦσαν Θάλειαν. αὕτη δὲ ἡ εὐωχία, καὶ ἡ Χάρις καὶ ἡ Νηρηΐς, διὰ τοῦ ι. Ὅς μοι τηλύγετος τρέφεται θαλίῃ ἐνὶ πολλῇ. καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

Αὐτομάτη.] κατὰ φύσιν τοῦτο τῆς ἀφθονίας καὶ εὐμοιρίας σημεῖον. ἐθελημοί.] ἐκ παραλλήλου, ἐθελημοὶ καὶ ἥσυχοι ταυτόν ἐστιν· ἡσύχως καὶ ἑκουσίᾳ γνώμῃ. ἐμφαίνει δὲ διάθεσιν ψυχῆς ἀρίστης, ἀφ' ἧς ἐστι τὸ χαίρειν καὶ εὐφραίνεσθαι, καὶ ἀλύπως ὑπερέχειν ἀντὶ τῶν μεθ' ἡδονῆς. Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ] καὶ τοῦτο ἑπόμενον τοῖς ἀνόσως ζῶσι, τὸ τὴν ἀπὸ τῶν σωμάτων λύσιν ἀβίαστον γίνεσθαι καὶ ἄπονον· καὶ οὕτως ἀποβολὴν εἶναι χιτῶνος τὴν ἀπόθεσιν τοῦ σώματος. καὶ διὰ τοῦτο ὕπνῳ παρεικάσαι εἶναι τὸν θάνατον εἶπε μετὰ ῥᾳστώνης συμβαίνοντα καὶ κατὰ φύσιν, ἀλλ' οὐ βιαίως. οἱ δ' ἐθελημοί.] ἐπεὶ κοσμίως ἔζων καὶ κατὰ βούλησιν ἀπήλαυον τῶν γινομένων. Αὐτὰρ ἐπεί κεν.] τίς μὲν ἡ ζωὴ τῶν ἐν τῷ χρυσῷ γένει, εἶπεν. ἀκολούθως δὲ φράζει, τίς ἡ μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν λῆξις καὶ τάξις. τρία γὰρ, ὁ βίος, ὁ θάνατος, καὶ ἡ λῆξις. εἴρηται δὲ, ἀπαθὴς μὲν ὁ βίος, ἀβίαστος δὲ ὁ θάνατος. τὸ δὲ τρίτον νῦν λέγεται δαιμονία λῆξις. οἱ γὰρ οὕτω βεβιωκότες, κατὰ βούλησιν θεῶν εἰς δαιμόνων τάξιν καθίστανται, τῶν ζώντων θνητὸν βίον ἀνθρώπων οἱ ἀγαθοὶ ὄντες καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθῶν αἴτιοι, φυλάττοντες αὐτῶν ἀπήμονα τὸν βίον, εὐπορίαν ποιοῦντες τὴν κατὰ τῶν σωμάτων αὐτῶν ζωήν. Τοὶ μὲν δαίμονες.] τοὺς μεθισταμένους τοῦ ζῆν, ὄντας δὲ φύλακας τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων δαίμονας καλεῖ, παρὰ τὸ δαῆναι τὰ πάντα, ἢ μερίζειν τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις. Ὅμηρος δὲ δαίμονας τοὺς ἀνθρώπους οὐ καλεῖ, ἀλλὰ τοὺς θεούς. ἢ οὕτως εἰς τέσσαρα διαιρεῖ τὴν λογικὴν πᾶσαν φύσιν· τὴν μὲν πρώτην θεῶν· τὴν δὲ δευτέραν δαιμόνων· τὴν δὲ τρίτην ἡρώων· καὶ τὴν τετάρτην ἀνθρώπων. καὶ τὸ μὲν θεῖον ἡμῖν ἀνεπίμικτον· δαίμονας δὲ τοὺς ἐφορῶντας τὰ ἀνθρώπινα, ὡς καὶ Πλάτων φησίν. Ἐσθλοί, ἐπιχθόνιοι.] πεπλασμένως, ἐπειδὴ οἱ θεοὶ ἐπουράνιοι, τούτους ἐπιχθονίους λέγει, ἵνα φόβος ἐγγένηται σφοδρός, διὰ τὸ πλησιάζειν τοὺς ἐφόρους.

Πλουτοδόται.] τοῦτο παιδαγωγικῶς εἶπεν, ἀποκρινόμενος πρὸς τοὺς βασιλεῖς, οἳ πολλοῦ δέουσιν ὑπὸ δόξης τιμᾶν τοὺς ἀνθρώπους δωροφάγοι

πρὸς

τινὲς ὄντες. μονονουχὶ λέγει σαφῶς εἰ γέρας ἐστὶ βασιλικὸν περιτεινόμενον, ὑπὸ τῶν θεῶν τὸ ἀγαθοποιεῖν, καὶ πλουτοδότας εἶναι δεῖ τοὺς βασιλικοὺς ἄνδρας, καθαρεύειν τε πάσης κακουργίας, καὶ τῆς τῶν χρημάτων ἐπιθυμίας, ἂν εἰσὶν ἄλλοις χορηγοὶ κατὰ βούλησιν τῶν θεῶν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Χρύσεον γένος.] καθαρόν, τίμιον, πονηρίας ἐκτός, ζῶν τὸν βίον ἐκεῖνον φιλαλλήλως, ὅνπερ ἔφην ἁπλοῦν καὶ ἀπραγμονέστατον, καὶ δίχα τεχνῶν. χρυσοῦν δὲ λέγει, διὰ τὸ λαμπρόν. ἢ τὸ τίμιον, ἢ κακίας ἀνεπίδεκτον, ὡς ὁ χρυσὸς ἰοῦ.

Χρυσὸν γὰρ ἰὸς τῶν κυνῶν ἰοῖ μόνος,
Ὡς τὴν μαγνῆτιν ἑλκτικοῦ θραύει σθένους
Ἡ σκορδινὴ δύναμις προστετριμμένη.

Μερόπων.] μεμερισμένην ἐχόντων ὄπα τῶν διαλέκτων. ἄλλως γὰρ ὁ Σκύθης, καὶ ἑτέρως ὁ Πέρσης, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν, ἄλλως πως διαφόρως ἀλλήλοις λαλοῦσιν. Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.] ἢ τὸν ὁλολαμπῆ οὐρανὸν κατοικοῦσα εἱμαρμένη νῦν. πρότερον δὲ ἢ τὸν κόσμον ὑποστησαμένη. κατὰ γὰρ τοὺς Ἕλληνας, εἱμαρμένον τὸ γενέσθαι κόσμον, καὶ γέγονεν, ἣ κυρίως καὶ πρώτη εἱμαρμένη καλεῖται. δευτέρα δὲ κατὰ μέθεξιν ἐκείνης εἱμαρμένης, ἡ ἐξ οὐρανῶν καὶ τῶν ἀστρικῶν κινημάτων, πάντα τὰ κατὰ τὸν βίον πληροῦσα. Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν.] οὗτοι μὲν οἱ ἄνθρωποι οἱ τοῦ χρυσοῦ γένους, ἐπὶ τοῦ Κρόνου ἦσαν. νῦν ἄκαιρόν ἐστι στοιχειακῶς λέγειν, ὅτι οἵτινες ἄνθρωποι ἦσαν ὁπόταν ὁ Κρόνος καὶ τὸ σκοτεινὸν τοῦ ἀέρος ἔρεβος ἐβασίλευε, καὶ ἐπεκράτει τοῦ οὐρανοῦ· τότε γὰρ ἀδύνατον εἶναι ἀνθρώπους, ἢ ἕτερα ζῶα τινά. κἂν Ἐμπεδοκλῆς καὶ πρὸ τοῦ ἀπλανωθῆναι τὸν ἥλιον, φησὶ φυτὰ γενέσθαι καὶ ζῶα. οὕτω δὲ μᾶλλον τοῦτο ἀλληγορεῖ. οἱ τοῦ χρυσοῦ γένους τότε ὑπῆρχον, ὁπότε ὁ Κρόνος καὶ ἡ ἄγνοια ἡ θολοῦσα τὸν νοῦν, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων ἀνεπιστημοσύνη καὶ ἀτεχνία τοῦ οὐρανοῦ, ἤγουν τῆς σφαιροειδοῦς κεφαλῆς, καὶ εἰς μίμημα οὐρανοῦ ὑπαρχούσης, καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ λογιστικοῦ, ἐπεκράτει καὶ ἐβασίλευε, ὥσπερ ἀχλὺν καὶ ἀορασίαν τῷ νῷ καταχέασα. τουτέστιν, ὅτε οὔπω ἦσαν οἱ ἄνθρωποι πραγμαθέστεροι, καὶ τέχνας εἰδότες. Κρόνος γὰρ ἡ ἄγνοια νῦν, παρὰ τὸ κορὸν καὶ μέλανα καὶ σκοτεινὸν τὸν νοῦν ἀπεργάζεσθαι, ὡς μὴ δύνασθαι προβλέπειν καὶ προγινώσκειν τὰ μέλλοντα, καὶ τὰ συντείνοντα διαπράττεσθαι. Ἀθάνατα δὲ τὰ στοιχεῖα καλεῖ, ὅτι τινὲς ἄφθαρτα ταῦτά φασιν, ἢ διὰ τὸ μακροχρόνιον· ἀθάνατον γὰρ καὶ τὸ ἄφθαρτον καὶ τὸ μακροχρόνιον λέγεται. Ὥς τε θεοὶ δ' ἔζωον.] ἤγουν ἀκοπίαστον καὶ ἄμοχθον καὶ ἀφρόντιδα βίον ἔζων, ὥσπερ οἱ θεοί, ἤτοι τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ ἀστέρες· οὐ γὰρ μοχθεῖ ταῦτα καὶ κοπιᾷ. ἢ ὡς βασιλεῖς ἔζων, διὰ τὸ ἀπρέπεστον τῆς διαίτης, καὶ τὸ ἐλεύθερον. ἢ ὡς σοφοί, τουτέστι φιλόσοφον βίον ἔζων, ἀπράγμονα πάνυ καὶ ἀθόρυβον, ἀρκούμενοι τοῖς παρερριμμένοις λαχάνοις, καὶ ἀκροδρύοις καὶ ὕδασι, καὶ κεχρημένοι πρὸς κατοικίαν καὶ σπηλαίοις καὶ ὄρεσιν. ὅτι δὲ τὸ θεὸς ὄνομα πέντε σημαίνει, τὰ στοιχεῖα, τοὺς σοφούς, τοὺς βασιλεῖς, τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὴν πρόνοιαν αὐτήν, ἣν οἱ Ἕλληνες εἱμαρμένην ἐκάλουν, πρώην ὅπου εἶπον. ἀκηδέα.] ἀφρόντιδα, ἢ καὶ ἄλυπον· οὔπω γὰρ αὐτοῖς οὐδὲν ἀλγεινὸν ἐπεγινώσκετο, πρὸ τοῦ φανῆναι τὴν τρυφὴν καὶ τὰς τέχνας. νῦν γὰρ ἠθάδεις ὄντες εἱμάτων καὶ στρωμάτων, καὶ τρυφῶν, εἰ σκληροστρωφήσομεν ἢ γυμνητεύσομεν, ἢ δυσκολοκοιτήσομεν, εὐθὺς ἡμᾶς ἄλγη καὶ νόσοι, καὶ ὅσα ἡ πανδώρα τῶν τεχνῶν εὕρεσις τῷ βίῳ προσῆψε· πρότερον δὲ τοῖς τότε ἀνθρώποις οὐδὲν τούτων ἐπεγινώσκετο. Νόσφιν ἄτερ.] χωρὶς πόνων τε καὶ ὀϊζύος, καὶ ταλαιπωρίας ἐκτὸς ἔζων, ἢ τῶν ὀδυνῶν, οὐ γὰρ ἐγίνωσκον ταύτας. ἢ χωρὶς κόπων, καὶ πόνων, καὶ ὀϊζύος, καὶ μόχθου, τῶν περὶ τὰ βιωτικά. πόνων δὲ τὸ πο κοινή ἐστι συλλαβή. ὑπὸ γὰρ τοῦ ν ἀμεταβόλου ἐκτείνεται. οὐδέ τι δειλὸν γῆρας.] οὐδὲ κατά τι δειλὸν ὑπῆρχεν αὐτοῖς τὸ γῆρας, ὡς νῦν ἡμῖν· ἢ οὔπω, οὐδὲ ἔτι καὶ ἀκμὴν ἦν τὸ γῆρας δειλὸν καὶ ἄθλιον, ἢ δειλίας ἀνάμεστον. καὶ ἀληθῶς λέγει· ἀώρως γὰρ ἐτελεύτων, καὶ πρὶν εἰς γῆρας ἐλάσαι. ἢ ὅτι ἀφρόντιδες ζῶντες, οὐκ αὖ ἐγήρασκον. αἰεὶ δὲ πόδας.] ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ βαδιστικὸν εὔτονοι ὑπάρχοντες, καὶ κατὰ χειρῶν γενναῖοι καὶ οὐ μεταμειβόμενοι πρὸς τὸ ἥμερον καὶ ἀδίωρον, ἀλλ' ἀεὶ οὕτως ἔχοντες. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι.] θαλία νῦν παρ' ἡμῖν· ἡ μεγάλη εὐωχία λέγεται. ἐνταῦθα δὲ τὴν κοινὴν συνδιαίτησιν καὶ φιλάλληλον τῶν τότε ἀνθρώπων λέγει, ἣν εἶχον πρὸς συλλογὴν βαλάνων, καὶ τῶν ὡραίων καὶ ἐδωδίμων τῶν λοιπῶν ἀπτόμενοι. κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων.] μισαλληλίας, κακοπραγμοσύνης, φθόνου,

φθόνῳ, καὶ τῶν τοιούτων λέγει. τῶν γὰρ ἄλλων καρπῶν ἀρκούντως εἶχον. ψύχους, καύσωνος, ἐπιθέσεως τῶν θηρῶν, καὶ λοιπῶν· κἂν ἀλγεινὰ ταῦτα τοῖς οὐκ ἐδόκουν, διὰ τὸ συντρόφους εἶναι αὐτοῖς, καὶ δι' ἀπειρίαν ἑτέρας ζωῆς. Θνῆσκον δ' ὥς θ' ὕπνῳ.] τοσοῦτον ἐπιθανάτια, καὶ ὃ πάσχουσιν οὐκ εἰδότες, ὡς ἐπὶ κοίτην ἐπὶ τὴν γῆν καταφερόμενοι ὕπνον, καὶ οὕτως ἀπέθνησκον. ἐσθλὰ δὲ πάντα Τοῖσιν ἔην.] πάντα τὰ ἀγαθὰ ἦν αὐτοῖς, ἃ προεῖπον, φιλαλληλία, συνδιαγωγὴ καὶ συμβίωσις, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἔτι δὲ καὶ τὸ μηδὲν δεδιέναι τὸν θάνατον. ἐτελεύτων γὰρ ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι, ἤγουν ἀνωδύνως, οὐκ εἰδότες ὃ πάσχουσιν, οὐδὲ τὸν θάνατον ἐπιγινώσκοντες. τὸ γὰρ ἀγνοούμενον οὐκ ἀλγύνει, κἂν ᾖ λίαν βαρύτατον. καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα.] τὰς βαλάνους, καὶ τὰ ὡραῖα πάντα λέγει ἀκρόδρυα, καὶ ὅσα ἡ γῆ αὐτοματίζουσα δίδωσι. ζείδωρος δὲ ἡ γῆ κατ' ἐμέ, ἡ ἐν τῷ ζέεσθαι, καὶ θερμαίνεσθαι, ὑπὸ τοῦ ἡλίου δηλονότι, δωρουμένη πάντα· οὐχὶ τὰς ζειὰς μόνας, ὥσπερ τινὲς φάσκουσι. πολλόν τε καὶ ἄφθονον.] ἐκ παραλλήλου τὸ αὐτό, ἀντὶ τοῦ πολύν. ἢ καὶ οὕτω, πολύν τε καὶ μὴ φθόνῳ ἁρπαζόμενον τοῖς τότε, ἀλλὰ φιλαλλήλως σιτούμενον. τὸ δὲ πολλὸν νῦν, οὐκ ἐπίρρημα, ἀλλ' ὄνομά ἐστιν, ὁ πολλός, τοῦ πολλοῦ, τῷ πολλῷ, τὸν πολλόν. εἰ δ' οὐκ ἦν εὐθεῖα ὁ πολλός, ἀλλ' ὁ πολύς, ἡ δοτικὴ οὐ τῷ πολλῷ ἂν ἐγράφετο, ἀλλὰ τῷ πολεῖ, καὶ ὁ μεγάλος εὐθεῖα ἐστί, καθὼς Αἰσχύλος δείκνυσι γράφων,

Ὦ μεγάλε * Ζεῦ, καὶ πολιοῦχοι θεοί.

εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ὁ μέγας ἐκλίνετο, οὐκ ἂν τοῦ μεγάλου καὶ τοῖς μεγάλοις ἐκλίνομεν, ἀλλὰ τοῦ μέγα, καὶ τοῖς μέγαις, καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως. Οἱ δ' ἐθελημοί.] ἐκ παραλλήλου τὸ αὐτό, ἀντὶ τοῦ ἥσυχοι. ἢ ἐθελουσίᾳ γνώμῃ ὄντες ἥσυχοι· πολλοὶ γὰρ θορυβώδεις ὄντες, διά τινα περίστασιν ἄκοντες ἡσυχάζουσιν. ἔργα νέμοντο.] ἔργα νῦν τὴν συλλογὴν τῶν αὐτομάτων καρπῶν λέγει. τὸ δὲ ἐνέμοντο, ἢ ἤσθιον, ἢ ἔνεμον, καὶ διεμέριζον ἀλλήλοις. Αὐτὰρ ἐπεὶ κεν.] ἐπειδὴ δέ. τὸ κε δὲ μακρόν, ὡς κοινῇ συλλαβῇ· εἰς μέρος γὰρ λόγου λέγει. οἱ δὲ τὰ μέτρα οὐκ εἰδότες, καὶ ὅτι συμφώνου ἐπιφερομένου καὶ ταῦτα τὸ ν ἀποβάλλουσι, μετὰ τοῦ ν βούλονται γράφειν αὐτὸ κακῶς. Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι.] ἤγουν θεοί. ἐπιφωνηματικὸς δὲ ὁ λόγος, καὶ τολμηρός, θεοὺς ἐπιχθονίους λέγων· δαίμονες γὰρ καὶ θεοὶ οἱ αὐτοὶ λέγονται κατά τινας. ἄλλοι δὲ διαιροῦσι τοὺς δαίμονας, οὐσίας λέγοντες αὐτοὺς εἶναι ἀσωμάτους, τὰ περὶ γῆν ὁρῶντας καὶ ὑπὸ γῆν. τινὲς δὲ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀποβιούντων. ἥρωας δὲ καλοῦσι, τοὺς ἐκ τοῦ ζῆν μεταστάντας. τὸ δὲ κρεῖττον, θεοὶ οἱ θεώμενοι, καὶ ὁρώμενοι ἀστέρες καὶ τὰ στοιχεῖα· ἢ οἱ θέοντες καὶ τρέχοντες. δαίμονες δέ, αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις, καὶ αἱ ψυχαὶ δαίμονες καὶ ἔμπειροι οὖσαι, ἢ δαΐζουσαι καὶ διαμείβουσαι πάντα καὶ κρίνουσαι κατ' ἀξίαν. ἥρωες δέ, οἱ ζῶντες καὶ ὄντες ἀρετῆς τινὸς μέτοχοι. ἄνθρωποι δέ, οἱ ἄνω ἀθροῦντες καὶ γινώσκοντες ἃ ὀπώπασι. θεοὺς δὲ καὶ ἐφόρους τῶν ἐπὶ γῆς, βουλῇ τῆς μεγαλοδυνάμου εἱμαρμένης λέγει γενέσθαι, τοὺς ἀνεπιδέκτους κακίας ἀνθρώπους ἐκείνους, καὶ τὰς ἐν ἀνθρώποις δικαιοσύνας καὶ ἀδικίας ὁρᾶν, ὅπως ἀναστέλλῃ τοὺς ἀδικίας τὸν ἀδελφόν, λογιζόμενον ὅτι δυνάμεις τινὲς εἰσὶν ἀφανῶς περιπολοῦσαι τὸν βίον, καὶ πάντα ὁρῶσαι, καὶ κρίνουσαι. φύλακες.] ἐπιτηρηταὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. σχέτλια] ἄδικα, φαῦλα· σχετικὰ γὰρ καὶ κρατητικὰ λίαν τὰ φαῦλα καὶ παράνομα, καὶ μὴ συντόμως ἀφ' ἡμῶν ἀποτρέχοντα, καθάπερ τὰ χρηστά. Ἠέρα ἑσσάμενοι.] ἀντὶ τοῦ ἀορασίαν ἐνδεδυμένοι. λύσις δὲ τοῦτο τοῦ ἀντιπίπτοντος. ἴσως γὰρ ἂν εἶπεν ὁ Πέρσης, εἰ ἐν γῇ εἰσί, πῶς οὐχ ὁρῶμεν αὐτούς; ὅθεν οὕτως εἶπε. ἠέρα δὲ λέγει, τὴν ἀορασίαν· ὅτι ὁ ἀὴρ φύσει σκοτεινός ἐστιν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου λαμπρύνεται. τὸ ἑσσάμενοι δασυντέον· ἐκ τοῦ ἕω γάρ, τὸ ἐνδύομαι· ὅθεν καὶ εἷμα, τὸ ἱμάτιον. Πλουτοδόται.] τοῦτο εἶπεν, ἅμα καὶ τὸν ἀδελφὸν προτρέπων ἀγαθοεργεῖν, ἀνταμοιβὴν τοιαύτην ἐλπίζοντα· καὶ τοὺς δικαστὰς ἀποτρέπων δωροληπτεῖν, λέγων μᾶλλον βασιλεῦσι καὶ ἄρχουσιν ἁρμόδιον εἶναι τὸ διδόναι καὶ πλουτίζειν, ἢ τὸ λαμβάνειν.

Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.

Secundum inde genus, multo deterius postea
Argenteum fecerunt cælestium domorum incolæ,
Aureo neque natura simile, neque intellectu.

Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ
Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἐνὶ οἴκῳ·
Ἀλλ' ὅταν ἡβήσαι καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίαις. ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν· οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε χολούμενος· οὕνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδουν μακάρεσσι θεοῖς, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρέῳ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιᾶν, δεινόν τε καὶ ὄβριμον· οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε στονόεντα καὶ ὕβριες· οὐδέ τι σῖτον
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν,
Ἄπλαστοι, μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν.
Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,
Χαλκῷ δ' εἰργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.
Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες
Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ ἀΐδαο
Νώνυμοι. θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας
Εἷλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνή,
Τοὺς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ Καδμηΐδι γαίῃ
Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο,

Sed centum quidem annis puer apud matrem sedulam
Nutriebatur crescens, valde rudis, domi suæ:
Cum vero adoleuisset, & pubertatis terminum attigisset,
Pauxillum viuebant ad tempus, dolores habentes
Ob stultitias. iniuriam enim prauam non poterant
A se mutuo abstinere, neq. deos colere
Volebant, neque sacrificare beatorum sacris in aris;
Quatenus fas hominibus ex more. Hos quidem deinde
Iupiter Saturnius abscondit iratus: quia honores
Non dabant beatis diis qui olympum habitant.

At postquam & hoc genus terra occultauit,
Hi quidē subterranei beati mortales vocantur
Secundi: sed tamen honos etiam hos sequitur.
Iupiter vero pater tertium aliud genus hominum
Æneum fecit, omnino argenteo dissimile,
E fraxinis, vehemens & robustum, quibus Martis
Opera curæ erant luctuosa, ac iniuriæ: neque vllum cibum
Edebant, sed adamātis habebant durum animum,
Feroces: magna vero vis & manus inuictæ
Ex humeris prouenerant super validis membris.
His erant ænea quidem arma, æneæque domus:
Ære vero operabantur: nigrum autem nondum erat ferrum.
Et hi quidem manibus propriis domiti,
Descenderūt amplam in domum frigidi inferni,
Ignobiles: mors vero tametsi stupendos existentes
Cepit atra, splendidum vero liquerunt lumen solis.

Sed postquam & hoc genus terra operuit,
Rursum etiam aliud quartū super terram multorū alumnam
Iupiter Saturnius fecit, iustius & melius,
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priori generationi, per infinitam terram.
Hos quoque bellumque malum & pugna grauis,
Alios quidem ad septiportes Thebas, Cadmæam terram,
Perdidit pugnantes propter oues [apud] Oedipi:

Τὰς

Τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο.
Ἔνθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε·
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν
Τρὶς τοῦ ἔτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι!

Alios vero & in nauibus super magnum fluctum maris
Ad Troiam ducens, Helenæ gratia pulchricomæ:
Vbi quidem ipsos mortis quoque finis adobruit.
Iis autem seorsim ab hominibus victum & sedem tribuens
Iupiter Saturnius pater constituit ad terræ fines.
Et hi quidem habitant securum animum habentes
In beatorum insulis, iuxta Oceanum profundum,
Felices heroes: his dulcem fructum
Ter quotannis florentem profert fœcunda tellus.
O si neque iam quinto ego interessem
Hominũ generi: sed aut mortuus essem prius, aut postea natus!

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον.] ἔστι ἀπαριθμήσεως τὸ δεύτερον, συγκριτικόν ἐστι συγκριτικοῦ, τὸ χειρότερον καὶ τὸ χεῖρον συγκριτικόν. ἔστι δὲ τὸ τοιοῦτον οὐδέποτε ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κοινοῖς. πολὺ χειρότερον, ἀντὶ τοῦ κατὰ πολὺ ἧττον τὴν ἀρετήν· οὐ γὰρ καλὸν ἦν τὸ πρότερον, ἵν' ᾖ τοῦτο χεῖρον. τὸ ἑξῆς δῆλον. Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον, οὔτε νόημα.] τῷ χρυσῷ γένει οὔτε κατὰ τὴν ἀνάδρομην τοῦ σώματος ὅμοιον, οὔτε κατὰ τὴν γνώμην. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν ἔτη.] ἤγουν πολλὰ ἐτρέφετο παῖς, ἤγουν διητᾶτο παρὰ τῇ ἑαυτοῦ μητρὶ τῇ ἀγαθῇ. ἀτάλλων.] τουτέστι μετ' ἐπιμελείας τρεφόμενος καὶ ὡς ἂν νηπιάζων, ἐν τῷ σφετέρῳ οἴκῳ. μέγα νήπιος.] ἤγουν μεγάλως ἀμαθὴς καὶ ἀνόητος. ἀλλ' ὅταν ἥβησαι καὶ εἰς μέτρον ἀκμῆς ἀφίκετο, ἔστι παυρίδιον χρόνον, ἤγουν πάνυ ὀλίγον ἔζων. ἄλγε' ἔχοντες.] ἤγουν λύπας, διὰ τὰς ἑαυτῶν ἀφροσύνας. ἀπὸ τοῦ μερικοῦ δὲ ἀποτείνει εἰς τὸ καθόλου· τοῦτο δὲ σύνηθες καὶ παρὰ τοῖς κοινοῖς· οὐκ ἐδύναντο γὰρ ἀλλήλων ἀπέχειν, ἤγουν μακρὰν ἔχειν χαλιναγωγεῖν ἀπ' ἀλλήλων. ὕβριν ἀτάσθαλον.] ἤγουν ἀθέμιτον, παράνομον. ἀτάσθαλοι γὰρ οἱ εἰς θεὸν ἐξαμαρτάνοντες. καὶ ἀτάσθαλον ἔργον δηλονότι τὸ ἀθέμιτον καὶ παράνομον. οὐδὲ θεοὺς ἤθελον τιμᾶν, οὐδὲ θύειν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς βωμοῖς τῶν μακάρων, ἤγουν τῶν θεῶν, καθὰ πρέπον ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις κατ' ἔθος. Τούτους μὲν δὴ ὁ Ζεὺς ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου ἠφάνισεν ὀργιζόμενος. τοῦτο γὰρ τὸ ἔκρυψε χολούμενος, ὅτι οὐκ ἐδίδουν τοῖς θεοῖς τιμὰς, οἳ τὸν οὐρανὸν οἰκοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο τὸ γένος κατεκάλυψεν ἡ γῆ, ἀντὶ τοῦ τὰ σώματα αὐτῶν ἀποθανόντων, οὗτοι μὲν ἀντὶ τοῦ αἱ ψυχαὶ τούτων, καλοῦνται ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοί. Δεύτεροι.] ἤγουν ἀπολειπόμενοι τῆς τοῦ πρώτου γένους τάξεως, ἀλλ' ὅμως τιμὴ ἀκολουθεῖ καὶ τούτοις. Ζεὺς δὲ πατήρ.] ὁ Ζεὺς δὲ ὁ πατὴρ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν θεῶν ἐποίησεν ἄλλο γένος ἀνθρώπων τρίτον, χάλκειον, ἤγουν χαλκοῦν, οὐχ ὅμοιον οὐδαμῶς τῷ ἀργυρῷ.

Ἐκ μελιᾶν.] ἤγουν ἐκ τῶν μελιῶν τῶν δένδρων τοῦτο, φησιν, ἐποίησεν, ἃ στερεὰ καὶ δυσπαθῆ ἐστιν, ἀντὶ τοῦ σκληρὸν καὶ ἀπάνθρωπον. δεινόν τε καὶ ὄμβριμον.] ἤγουν χαλεπὸν καὶ φοβερόν· διὰ φροντίδος γὰρ ἦν τούτοις τὰ ἔργα τοῦ Ἄρεως ἤγουν τοῦ πολέμου, τὰ στονόεντα, ἤγουν τὰ στεναγμῶν αἴτια· καὶ ὕβρεις, ὅτι οὐδὲ σῖτον ἤσθιον, ἤγουν ἀνθρωπίνην τροφήν. ἀπὸ τῆς διαίτης δὲ τὴν γνώμην ἐμφαίνει. ὡς οἱ ἔλεγον, οὐδὲ ἀνθρωπίνην εἶχον γνώμην, ἤγουν ἥμερον, ἔξω θηριωδίας, πρὸς ὃ ἐπάγεται οἰκείως. ἀλλὰ ψυχὴν εἶχον ἀπὸ ἀδάμαντος, τουτέστιν ἀδαμαντίνην. κρατερόφρονα.] ἤγουν σκληρογνώμονα. Ἄπλαστοι.] τουτέστιν ἀπλήρωτοι· μεγάλοι τὰ σώματα· τὴν ῥώμην γὰρ ἤσκουν τῶν σωμάτων καὶ τὴν ἐπιμέλειαν. μεγάλη δὲ βία καὶ ἰσχὺς ἦν δηλονότι αὐτοῖς. καὶ χεῖρες ἄαπτοι.] ἤγουν ἄψαυστοι διὰ τὸ φοβερὸν δηλονότι καὶ ἰσχυρόν. ἐξ ὤμων ἐξετείνοντο ἐπὶ συγκεκροτημένοις καὶ ὄγκον ἔχουσι μέλεσιν.

μέλεσιν. ἀπὸ τοῦ πέφυκα πεφυκημένοι, ἐπεὶ ὡς πεφύκω, ὡς ἀπὸ τοῦ δέδοικα δεδοίκω. τούτοις δὲ ἦν χαλκᾶ μὲν τὰ τεύχεα, ἤγουν τὰ ὅπλα. χαλκοῖ δὲ οἱ οἶκοι. ἀντὶ τοῦ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σκεύη. τὸ ἦν ἀντὶ τοῦ ἦσαν, ὡς παρὰ Σοφοκλεῖ· Ἦν δὲ ἀμφὶ πλεκταὶ κλίμακες. καὶ ἀπὸ τούτου γίνεται κατὰ συγκοπὴν τῆς σας συλλαβῆς. διὰ τοῦ χαλκοῦ δὲ τὰ γεωργικὰ ἔργα εἰργάζοντο, διά τινος βαφῆς στερροποιοῦντες αὐτόν. μέλας δὲ σίδηρος οὐκ ἔσκεν, ἤγουν οὐκ ἦν. καὶ οὗτοι μὲν δαμασθέντες, τουτέστι φονευθέντες ὑπὸ ταῖς σφετέραις ἀντὶ τοῦ ταῖς ἀλλήλων χερσίν. ἡ δοπὴ δὲ μετὰ τῆς ὑπὸ, τὴν ὑποταγὴν δηλοῖ καὶ ἦλθον Ἀττικῶς· ἔβησαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ψυχροποιοῦ ᾅδου, τὸν εὐρώεντα, ἤγουν τὸν σκοτεινόν, ἢ τὸν πλατὺν, ἀνώνυμοι. θάνατος δὲ κατέχεν αὐτοὺς μέλας, ἀντὶ τοῦ σκότους ποιητικός. καίπερ ὄντας ἐκπάγλους. κατὰ μετάθεσιν τοῦ λ' ἀπὸ τοῦ ἐξεπλάγην, ἤγουν ἐκπληκτικούς. τὸ λαμπρὸν δὲ ἔλιπον φάος τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο τὸ γένος κατεκάλυψεν ἡ γῆ, αὖτις ἔτι ἄλλο τέταρτον, ἤγουν ὅτι τούτοις πάλιν ἄλλο τέταρτον γένος, θεῖον ἀνδρῶν ἡρώων, δίκαιον καὶ καλὸν, ὁ Ζεὺς ὁ Κρονίδης ἐποίησεν ἐπὶ τῇ χθονὶ τῇ πολυειδεῖ εἰς τροφὰς δωρουμένῃ, οἳ καλοῦνται ἡμίθεοι. πρὸς τὸ σημαινόμενον ἀποδίδωκε. τῇ προτέρᾳ ἡμῶν γενεᾷ γεγονότες κατὰ τὴν ἀπείρονα γῆν, ἤγουν τὴν κυκλοτερῆ. καὶ τούτους μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ μάχη χαλεπὴ ὤλεσε. τοὺς μὲν ἐπὶ ταῖς ἑπταπύλαις Θήβαις, τῇ γῇ λέγω τῇ τοῦ Κάδμου. μαχομένους ἕνεκα τῶν μήλων τοῦ Οἰδίποδος, ἀντὶ τοῦ τῆς κτήσεως, ἀπὸ τοῦ πλείονος. οἱ παλαιοὶ γὰρ φασὶ τὴν κτῆσιν ἐν τοῖς τετράποσιν εἶχον. τοὺς δὲ, καὶ εἰς Τροίαν ἀγαγὼν ἐν ναυσὶν, ἐπὶ τοῦ μεγάλου κύματος τῆς θαλάσσης, ἕνεκα τῆς Ἑλένης τῆς καλλικόμου, ὤλεσεν ὁ πόλεμος· δηλονότι ἀπὸ κοινοῦ. ἐνταῦθα δὴ, ἤγουν ἐν τῇ Τροίᾳ καὶ ταῖς Θήβαις. τὸ ἤτοι ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ δή. τούτοις μὲν τὸ τοῦ θανάτου τέλος περιεκάλυψεν. ὁ Ζεὺς δὲ ὁ Κρονίδης ὁ πατὴρ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν θεῶν, ζωὴν καὶ διατριβὰς τούτοις παρασχὼν ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς φέρων ᾤκισε. καὶ οὗτοι μὲν οἰκοῦσιν ἐν ταῖς νήσοις τῶν μακάρων, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν τὸν βαθύρρουν. ψυχὴν ἔχοντες φροντίδων ἀπηλλαγμένην. ὄλβιοι ὄντες ἥρωες· ἤγουν μακάριοι, τούτοις γὰρ χάριν φύει ἡ γῆ ἢ τὰ πρὸς ζωὴν δωρουμένη. καρπὸν μελιηδέα, ἤγουν γλυκὺν, θάλλοντα τρὶς ἐπὶ τοῦ ἔτους. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον] εἴθε μὴ ἐχρεώστουν ἐγὼ ἐν τοῖς τοῦ πέμπτου γένους ἀνδράσιν εἶναι. ἀντὶ τοῦ, εἴθε μὴ ἀποκείμενον ἦν, ἐμὲ ἐν τοῖς τῆς πέμπτης τάξεως ἀνδράσιν εἶναι. τὸ ἔπειτα περισσόν. ἡ δὲ μετὰ, ἀντὶ τοῦ τῆς ἐν, ἀλλ' ἢ πρόσθεν, ἀλλ' ἢ πρότερον τούτων ἀποθανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι. οὐκ εὐθὺς φησι μετὰ τοὺς πέμπτους. τοὺς γὰρ μετὰ τούτους εὐθὺς, χείρονας ἔσεσθαι τούτων νομίζει, ἀλλ' ἁπλῶς ἐν ταῖς ἔπειτα περιόδοις ἐφ' αἷς οὐκ ἀπαγορεύει μὴ καὶ μεταβολὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον ποτὲ γενέσθαι. ὡς ἀπὸ τοῦ τρίτου γένους τοῦ χαλκοῦ καὶ θρασέος, ἐπὶ τὸ τῶν Ἡρώων ἐγένετο.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Δεύτερον αὖτε γένος.] ὁ μὲν Ὀρφεὺς τοῦ ἀργυροῦ γένους βασιλεύειν φησὶ τὸν Κρόνον, τοὺς κατὰ τὸν καθαρὸν λόγον ζῶντας ἀργυροῦς λέγων, ὥσπερ τοὺς κατὰ τὸν νοῦν χρυσοῦς. ὁ δὲ Ἡσίοδος ἐθέλων τὴν μεταβολὴν ἐνδείξασθαι τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς τὸ ἀργυροῦν γένος τῶν ἀνθρώπων ποιεῖ ῥᾴθυμον· πολὺ χεῖρον μὲν τὸ ἀργυροῦν γένος εἶναί φησι τοῦ χρυσοῦ, οὐκ εἰς ἄκραν δὲ κακίαν ὀλισθῆσαν, ἀλλ' εἰς ἀργίαν καὶ φυσικὴν ζωὴν ἀντὶ νοερᾶς. ὅτι δὲ ἄργυρος οὐ ψυκτικός, ὃς καὶ δείκνυσιν ἔξω τεμνόμενος ὑπὸ τῶν ὑγρῶν τὴν ὑγρότητα καὶ ψυχρότητα παντὸς μᾶλλον παρὰ μὲν καὶ χαλκοῦ, δῆλον. ψύχεται γὰρ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῷ ῥᾳδίως καὶ θερμαίνεται περιπτυσσόμενον. ψυχρῶν δὲ θερμῶν, ὥστε διὰ τῶν πόρων τούτων καὶ ἰὸν ἐνδέχεσθαι, τοῦ χρυσοῦ πυκνοτάτου ὄντος. πολὺ χειρότερον.] οὐχ ὅτι ἐκεῖνο κακὸν ἦν, ἀλλ' οὐχ ὅμοιον τῷ χρυσῷ. τὸ δὲ πολὺ χειρότερον, ἀντὶ συγκριτικοῦ συγκριτικοῦ· αὐτὸ γὰρ τὸ χεῖρον συγκριτικόν. ὡς εἶπε λωΐτερον. αὐτὸ γὰρ τὸ λῷον συγκριτικόν ἐστι. τὸ δ' ἀργύρεον ἔνιοι τῇ γῇ ἀνῆψαν, λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μεγάλοις ἔργοις τὸ ἀργύρεον τῆς γῆς γενεαλογεῖ. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς.] ὀρθῶς τοῦ κακοῦ βίου τὴν ἀρχὴν ἐν τῇ μοχθηρᾷ τίθεται τροφῇ. τοιαύτη δὲ ἡ πολλοῦ χρόνου ἐν τῇ γυναικωνίτιδι γινομένη. καὶ γὰρ Πλάτων τῶν Περσικῶν τινος τοῦτο κατηγορεῖ βασιλέων τὸν υἱὸν ἄσαντος πολὺν χρόνον ὑπὸ ταῖς γυναιξὶ τεθράφθαι· εἰκότως οὖν ἀποβαίνειν τὸν οὕτω τρεφόμενον μέγα νήπιον, ὡς ἀμαθῆ πάντων ὧν δεῖ πράττειν, τὸν

ἀνδρικὸν

ἀνδρικὸν καὶ γεννάδα τὸ ἦθος. Ἀλλ' ἑκατὸν μέν.] πάνυ φιλοσόφως ἀρχὴν φαύλου βίου καὶ κακοδαίμονος τὴν τρυφὴν ὑποτίθεται. καὶ γὰρ ὁ Πλάτων ἔφη Κῦρον καὶ Δαρεῖον στρατιωτικοὺς ἔθεσι παιδευθέντας, ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι· τοὺς δὲ παῖδας αὐτῶν ἀγομένους ἐν γυναιξὶ νεοπλούτοις καὶ τρυφώσαις, διαφθαρῆναι. Ἄλλως. κατὰ σύγκρισιν. ἐπεὶ οὐ τῶν ρ' ἐλάττους ἔζων. τὸ δὲ ἔσχατον οὐκ ὀλιγοχρόνιον ἐμφαίνει χρόνον, ἀλλ' ἐπὶ πλῆθος· ἔστι γὰρ ἀόριστον αὐτὸ τὸ πολλά. ἀτάλλων.] ὁ μετ' ἐπιμελείας τρεφόμενος, καὶ ὡς ἂν παίζων ἀτενῶς ὁρῶν, ὁ μηδὲ καρτερεῖν δυνάμενος, ὅθεν καὶ τό, τέτλαθι. Παναίδιον ζώεσκον.] εἰ πολλῷ χρόνῳ ἐτρέφοντο, ὀλίγον δὲ διέζων καὶ ἤκμαζον, πῶς οἱ τρέφοντες αὐτοὺς διέζων; ἴσως οὖν πρὸς ἀπολογίαν τῆς ἐκζητήσεως. τὸ δὲ παναίδιον ζώεσκον, ὡς πρὸς σύγκρισιν τῶν ἑκατὸν ἐτῶν. Ὕβριν γάρ.] ταῦτα ἐπιδέχεται ἐπὶ τῶν ῥαθύμοις ζωαῖς τῶν ἀνθρώπων, διὰ μαλθακίαν ἐξυβρίζειν, καὶ μήτε τῆς εἰς ἀλλήλους ὕβρεως ἀπέχεσθαι, μήτε τῆς εἰς τοὺς θεοὺς τιμῆς ἀντέχεσθαι. ζῶσι δὲ ὁμοίως φυτοῖς πίνοντες καὶ ἐσθίοντες. οὕτω ζήσαντες Συβαρῖται καὶ Κολοφώνιοι ἀπώλοντο, Πέρσαι δὲ καὶ Μῆδοι ἔπαθον τὸ πάθος. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι.] οἱ μὲν πρὸ τούτων ἐπιχθόνιοι ἦσαν κατὰ τὴν λῆξιν καὶ ἀγαθῶν χορηγοὶ καὶ φύλακας τῶν θνητῶν, οὗτοι δὲ θνητοὶ φύλακες καὶ ὑποχθόνιοι λέγονται, ὡς ἐπὶ τοὺς ὑπὸ τὴν γῆν καχθέντας τόπους, διότι φυσικὴν εἶχον ζωὴν, ἀντὶ νοερᾶς. ἐοικότες τοῖς φυτοῖς τοῖς τὰς καρδίας ὑπὸ γῆν ἔχουσιν εἰκότως οὖν ὑποχθόνιοι, θνητοὶ δὲ φύλακες, ὡς ζῶντες κατὰ τὸ θνητὸν ἑαυτῶν· τοιαύτη γὰρ ἡ φυσικὴ ζωή. τίνων δὲ φύλακες; ἢ δηλονότι ψυχῶν, αἵ τινες ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις διατελοῦσιν οὐκέτι φυσικῶς ζήσασαι, ἀλλ' εἰς πᾶσαν ὀλιγωρήσασαι κακίαν· διὸ περὶ τούτων προσέθηκεν, ὅτι καὶ αὐτοῖς τιμὴ τὶς ὀπηδεῖ, καθόσον οὐ μεγάλα ἐξειργάσαντο κακά, οἷα τῶν ἐφεξῆς τούτοις. Τρίτον ἄλλο γένος.] τοῦτο τὸ γένος εἴληται τρίτον, οὔτε νωθρὸν ὄν, οὔτε πανοῦργον. ἀλλὰ δεινὸν ὄντως καὶ εἰς τυραννικὴν δυναστείαν ἐκλακτίσαν, καὶ θηριωδῶς τῶν σωμάτων μόνων ἐπιμελούμενον. διό φησιν,

Ἄπλαστοι· μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι·
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκεν — δηλοῖ γὰρ, ὅτι τῶν σωμάτων τὴν ῥώμην ἤσκουν οἱ ἐν τούτῳ τραφέντες, τῶν δ' ἄλλων ἀμελοῦντες περὶ τῶν ὅπλων κατεσκεύαζον διατελοῦν, καὶ τῷ χαλκῷ πρὸς τοῦτο ἐχρῶντο, εἰς τὴν διὰ τῶν ὅπλων τε πρὸς γεωργίαν, διότι ὁ τρόπος βαφῆς τὸν χαλκὸν στερεοποιοῦντες, ὄντα φύσει μαλακόν, οὐκ ἐπιτήδειον ἦν ἐκ τῆς βαφῆς ἐπὶ τὴν τοῦ σιδήρου καὶ ἐν ταῖς πολέμοις χρῆσιν ἐλθεῖν. Τοῦτο δὴ τὸ χαλκοῦν γένος ἐκ μελιῶν εἶπε φῦναι δεινὸν δὲ αὐτὸ ἔσται ἐκ τῶν μελιῶν τῶν δένδρων, οὐχὶ ἐκ τῶν Μελιῶν Νυμφῶν· καὶ γὰρ Μελίας Νύμφας εἶναι φασίν. ἄτοπον δὲ τὸ ἐκ τοῦ θείου γένους ὄντας ἀπειθεῖς φῦναι, ἀλλ' ὡς ἐκ δένδρων στερεῶν καὶ δυσωπήτων γεγονότας, τά τε σώματα γενναίως ἰσχύοντας, καὶ τὰ ἤθη ἀπειράμονας καὶ βιαίους· τοῦτο γὰρ αἰνίττεται ἡ ἐκ τῶν μελιῶν αὐτοῖς γένεσις. Ἐκ μελιᾶν.] Νυμφῶν, Δωρικῶς Μελιῶν εἶπεν, ὅτι ἐκ τῶν ἐξ γένους τοῦ οὐρανοῦ· τινὲς δὲ ἀλληγοροῦσι μελίας τὰς φροντίδας. ἄλλως· ἀπὸ ξύλου τινὸς ἀνόητον γένος λέγει καὶ ἀσυνετον, οὔτοι φησίν, οὐκ ἐκ γένους θεῶν. Οὐδέ τι σῖτον.] ἀλληλοφαγίαν ἴσως εἰπεῖν, ἤγουν θηρείων κρέα ἤσθιον. παρέλιπε γὰρ τὸ εἰπεῖν τι ἤσθιον· ἀδάμας δὲ ἔστιν εἶδος σκληροῦ λίθου σίδηρον τέμνοντος. Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν.] αὐτοὶ παρ' ἑαυτῶν τεθνήκασιν, ὡς δυσμίκτοι καὶ ἀπειθεῖς ὄντες, καὶ ἀλληλοφονοῦντες, καὶ εἰκότως εἰς τὸν ὑποχθόνιον τόπον κατεδύοντες, ἐν ᾧ τὸ ἄτακτον σιαίνουσι τοῦ κόσμου, καὶ τὸ ἐπιφερόμενον τῶν δαιμόνων γένος, ὃ κακὰς ποιεῖν τὰ λόγια καλεῖν. εἰσὶ μὲν οὖν ὄντως τρίτοι τινὲς εἰκότως ἀπὸ τῶν χρυσῶν· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀπαθεῖς, οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς οὔτε ἀπαθεῖς, οὔτε ἐμπαθεῖς, οἱ καὶ τελευτῶντες ἐξύβριζον διὰ τὴν ἀπειρίαν τῶν ἀναγκαίων. οὗτοι δὲ οὐ μόνον ὑβρισταί, ἀλλὰ καὶ φονικοὶ καὶ ἐμπαθεῖς, καὶ εἰς ἐσχάτην ἐλθόντες μοχθηρίαν, ὥστε ἐπὶ τῇ τελευτῇ συμπλακῆναι. τῶν ἀνθρωπίνων ζωῶν, τῷ χρυσῷ, τῷ ἀργύρῳ, τῷ χαλκῷ· καὶ γὰρ τούτων ἡ τάξις τῶν ὑλῶν τοιαύτη ἐστίν· ὁ μὲν χρυσὸς ἡλιοειδής, διότι φῶς μόνον ὁ ἥλιος ἀΰλου· ὁ δὲ ἄργυρος σεληνιακός· διότι καὶ ἡ σελήνη ὁμοίως δεκτική, καθάπερ καὶ ἄργυρος ἐστί. ὁ δὲ χαλκὸς χθόνιος, καθότι ἐν ὕλῃ ἔχων ὁμοίως τῷ φωτὶ, πολλῆς ἐστιν ἀναπλέως ζοφερότητος. Αὖτις ἔτ' ἄλλο τέταρτον.] τὸ μὲν τρίτον γένος ἐξέλιπε διὰ τὸν κατακλυσμόν· φησὶ μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμόν, γένος παρήλθεν εἰς τὸν βίον, ἱερὸν, τὸ τῶν ἡμιθέων, ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν, ὅπερ καὶ ἡ καὶ

ἐκεῖνα

ἐκ τοῦ γένους· καὶ γὰρ Εὔμηλος ὁ στρατεύσας ἐπὶ Τροίαν, υἱὸς ἦν Ἀδμήτου, αὐτὸς δὲ Φέρητος, οὗτος δὲ Κρηθέως, ὁ δὲ Αἰόλου, ὁ δὲ τοῦ Ἕλληνος, οὗτος δὲ Δευκαλίωνος· καὶ Γλαῦκος τοῦ Ἱππολόχου, τοῦ Βελλεροφόντου, τοῦ Γλαύκου, τοῦ Σισύφου, τοῦ Αἰόλου, τοῦ Ἕλληνος, τοῦ Δευκαλίωνος· ὁ οὖν Γλαῦκος, ὄγδοος. τὸ τοίνυν Ἡρωϊκὸν γένος ἄχρι τοσούτου διήρκεσεν ἀρετῇ διαπρέψαν. ἄλλως. ἔτ' ἄλλο τέταρτον, τουτέστι τὸ ἐκ Πανδώρας γένος, ὅτις ἦν κατὰ τὸν Αἰσχύλον,

Τοῦ πηλοπλάστου σπέρματος θνητὴ γυνή, ὥσπερ δὲ τὰ ἄλλα γένη ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὰ ὕλης ἐκάλεσεν, χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν, οὕτω καὶ τοῦτο ἀπὸ τῆς γῆς ὂν ἡρωϊκόν. ἔρα γὰρ ἡ γῆ. καὶ ἔρεια τὰ χώματα· προείρηκε δὲ ὅτι ὁ Ζεὺς ἐκέλευσεν Ἥφαιστον περικλυτὸν ὅττι τάχιστα γαῖαν ὕδει φύρειν. ἐπλάσθη τοίνυν πρώτη ἡ Πανδώρα ἣν ἔγημεν Ἐπιμηθεύς, ἐξ ὧν Δευκαλίων, καὶ Πύρρα. ἀλόγως δὲ λέγουσιν ὅτι Προμηθεὺς ἀνθρώπους ἔπλασεν, ὃς τοσοῦτον ἀποδεῖ τοῦ μὴ πεπλακέναι, ὥστε καὶ προστάττουσιν Ἐπιμηθεῖ μὴ προσδέξασθαι τὴν Πανδώραν. Πανδώρας γοῦν καὶ Ἐπιμηθέως γίνεται Δευκαλίων, καὶ Πύρρα· Δευκαλίωνος δὲ Ἕλλην, τούτου Αἴολος, οὗ Κρηθεύς, οὗ Φέρης, οὗ Ἄδμητος, οὗ Εὔμηλος ὁ ἐπὶ Τροίαν στρατεύσας· διὰ δὲ τὸ ἀληθοῦς, ποιεῖται τὸ ἡγούμενον, ἵνα μὴ ἔγκλημα φύσεως ἐπὶ τὸ χεῖρον ῥεπούσης λέγηται. τὸ δὲ δικαιότερον, αὐτὸ τοῦ δίκαιον· οὐ γὰρ ἔδωκε σύγκρισιν πρὸς ἕτερον. τὸ δὲ ἄρειον, ἢ βέλτιον, ἢ πολεμικόν. καλέονται Ἡμίθεοι.] Ἥρωας μὲν αὐτοὺς ἐκάλεσεν, ἢ ὡς ἐκ τῆς ἔρας ὡς εἴρηται, ἢ ὡς ἐξ ἔρωτος γεγονότας, ἢ θεῶν ἐρασθέντων γυναικῶν, ἢ θεαινῶν ἐρασθεισῶν ἀνδρῶν· ἡμιθέους δέ, ὡς τὸ μὲν ἔχοντας θεῖον, τὸ δὲ ἀνθρωπικὸν κατὰ τὴν γένεσιν. ὥσπερ οὖν ἐπὶ θεῶν μόνων τὸ ἐξ ἀμφοτέρων θεῶν, καὶ ἀνθρώπων τὸ ἐξ ἀμφοτέρων ἀνθρώπων, οὕτω δὴ καὶ τὸ σύμμικτον ἔκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων, ἡμίθεοι λέγονται. αὐτὴν δὴ ταύτην τὴν ἐν τῇ γενέσει διαφορὰν ἀναφέρειν δεῖ πρὸς τὸ εἶδος τῆς ζωῆς· ὅσοι μὲν γὰρ κατὰ τὴν ἀνάγωγον ζωὴν μᾶλλον διέπρεψαν, τούτους ἐκ πατρὸς μὲν θεοῦ, μητρὸς δὲ ἀνθρώπου παρέδωκε. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν πρακτικὴν ἀρετήν, τούτους ἀνάπαλιν ἐκ θεαίνης μὲν μητρός, πατρὸς δὲ ἀνθρώπου. καὶ γὰρ ἄμφω μὲν θεῖα, καὶ τὸ ἀνάγωγον καὶ τὸ πρακτικόν. ἀλλὰ τὸ μέν, ἀρρενωπόν, ὡς ἐρρωμενέστερον ὂν ζωῆς, τὸ δὲ θηλυπρεπές, ὡς ὑφειμένον κατὰ τὴν δύναμιν, καὶ ὡς τὸ μὲν ἀπαθέστερον, τὸ δὲ συμπαθέστερον τοῖς θνητοῖς.

Τῶν ἐπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.] τοῦτον καὶ τὸν ἑξῆς ὡς φλυαρώδεις, ἐξοικίζουσι τοῦ Ἡσιόδου, ταῦτα ἄλλα φαυλίζοντες, καὶ τὸ ἐνθουσιαστικὸν τῆς εἰσβολῆς τῶν μετ' αὐτοὺς στίχων ἀφαιρεῖν οἰηθέντες. ὡς γὰρ ἀποβλέψας εἰς τὸ κατ' αὐτὸν τῶν ἀνθρώπων γένος μετὰ τὴν ἐξόμιλησιν τῆς τῶν ἡμιθέων λέξεως, ἐπάγει.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι [νέσθαι!

Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι] ἂν οὐ μόνον δηλοῖ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων εἰς τὸ χεῖρον εἶδος τῆς ζωῆς μεταβολήν, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν ἐσομένην ἀπὸ τῶν χειρόνων εἰς τὸ κρεῖττον. τὸ γὰρ ἢ ἔπειτα γενέσθαι εὐχομένου δηλοῖ καὶ ἀμείνους ἔσεσθαί τινας τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων ὕστερον· ὥστε καὶ ἐκ τούτου δηλοῦν, ὅτι τὰς μεταβολὰς ἠθέλησε παραδοῦναι τῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, εἰς τἀναντία γινομένας. Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε.] τοὺς περὶ Τυδέα καὶ Καπανέα καὶ λοιποὺς ἑπτὰ λοχαγούς, οἳ καλέονται ἡμίθεοι κατὰ σύγκρισιν πρὸς ἡμᾶς, ὑστέρους ὄντας ἐκείνων. Ὅμηρος, καὶ ἡμιθέων γένος ἀνδρῶν. προτέρη δέ, ἤτοι προτέρων ἀνθρώπων. μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο.] διὰ τῶν μήλων πᾶσαν δηλοῖ τὴν κτῆσιν, δι' ἣν οἱ τοῦ Οἰδίποδος παῖδες καὶ πόλεμον ἤραντο πρὸς ἀλλήλους, καὶ συναπέθανον ἀλλήλοις, καὶ μιᾷ πυρᾷ παρεδόθησαν. ἄλλως. οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν τοῖς προβάτοις τὴν κτῆσιν εἶχον, ἀμέλει καὶ οἱ βασιλέων παῖδες ἐποίμαινον περὶ τοῦ γάμου, καὶ ταῖς νύμφαις πρόβατα καὶ βόας ἐχαρίζοντο· ὅθεν καὶ ἀλφεσίβοιαι. Ἐς Τροίην ἀγαγών.] κατ' ἐξοχὴν λέγει τοὺς δύο πολέμους τὸν Θηβαϊκὸν καὶ τὸν Ἰλιακόν. Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.] περὶ τῆς μετὰ Ἡρώων λήξεως ὁ λόγος, καὶ ὅπη καὶ βίον καὶ τόπους οἰκείους, οὓς ἐκάλεσεν ἤδη, χωρὶς τῶν ἀνθρώπων ἀπένειμεν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς ἐν τοῖς πέρασι τῆς γῆς. ἄλλως. ἀποχωρίσας αὐτοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἴδιον τόπον καὶ ζωήν, καὶ ζῶσιν ἀβλαβεῖς, πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ, τὰς διατριβὰς ποιούσας, ὅ ἐστι [illegible]. παρ' Ὠκεανόν.] ἔνθα κατοικοῦσιν. αὐτοῖς δὲ μελιηδέα καρπὸν τρὶς τοῦ ἔτους φέρειν λέγει τὴν γῆν. δηλοῖ οὖν τὸ αἴνιγμα λῆξιν μὲν

αὐτοῖς

αὐτὰς ἔχειν διαιτᾶσθαι τῆς ἐν τῇ γενέσει ζωῆς, καὶ διὰ τοῦτο λέγεσθαι τὰς μακάρων νήσους οἰκεῖν. ἃς αἱ εὐδαίμονες εἰλήχασι ψυχαί, νήσους εἰκασμένας, ὡς ὑπερέχουσαι τῆς γενέσεως, καθάπερ αἱ νῆσοι τῆς θαλάσσης. παρ' Ὠκεανὸν δὲ οἰκεῖν λέγεσθαι τὸν διορίζοντα τὸν νοητὸν τόπον, ἀπὸ τῆς τοῦ ᾅδου βασιλείας, ὃν καὶ πρῶτον περαιοῦσθαι τοὺς εἰς ᾅδου καταφερομένους. φέρειν δὲ αὐτοῖς τρὶς τὴν γῆν τοῦ ἔτους καρπόν, ὡς πλειόνων ἀγαθῶν ἀπολαύουσι τῶν γονιμωτάτων, ἐκ τῶν ζωοδότων δυνάμεων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ οὐχὶ ἁπλῶς εἶπε τὴν γῆν φέρειν τοὺς καρποὺς τρὶς, ἀλλὰ τὴν ζείδωρον ἄρουραν. ἄλλως. μακάρων νήσους νῦν τὸν Παράδεισον αἰνίττεται, ἤτοι τὸ παρ' αὐτοῖς Ἠλύσιον πεδίον λεγόμενον, παρὰ τὸ ἄλυτα τηρεῖν τὰ σώματα, ἢ παρὰ τὴν λύσιν τῶν κακῶν. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον.] μετὰ τὴν ἐξύμνησιν τῆς τῶν ἡμιθέων λήξεως ἐπάγει, Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγώ. δι' ὧν οὐ μόνον δηλοῖ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων εἰς τὸ χεῖρον εἶδος τῆς ζωῆς μεταβολήν, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν ἔσεσθαι ἀπὸ χειρόνων εἰς τὸ κρεῖττον. τὸ γὰρ ἢ ἔπειτα γενέσθαι εὔχεσθαι, δηλοῖ καὶ ἀμείνους ἔσεσθαί τινας τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων, ὕστερον. ὥστε καὶ ἐκ τούτου δῆλον ὅτι τὰς μεταβολὰς ἐθέλουσι παραδιδόναι τῶν περιόδων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἰς τὰ ἐναντία γινομένας.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον.] γένος τοῦ χρυσοῦ πολὺ χειρότερον, ἤγουν τῶν ἀνεπιδέκτων κακίας ἀνθρώπων. οἱ γὰρ τοῦ δευτέρου γένους, περιμηθέστεροι ἦσαν, καὶ τέχνας εὗρον. οὔτε φυήν.] τὸ μέγεθος, τὴν ἡλικίαν. οἱ γὰρ πρότεροι ἐκεῖνοι, ἅτε ἐκ τῆς γῆς γεννηθέντες, καὶ ἐξ ἀμιγῶν τῶν πρώτων στοιχείων, μεγάλοι τε ἦσαν τοῖς σώμασι, καὶ εὐειδεῖς τὴν θέαν. οἱ δὲ τοῦ δευτέρου γένους, ἅτε ἐξ ἀλληλογονίας, ἥττονες τούτων ἐν ἀμφοτέροις ὑπῆρχον. φυήν, τὴν ἡλικίαν, παρὰ τὸ φύω, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν φυομένων δένδρων καὶ βοτανῶν. ἐναλίγκιον.] καὶ κατ' ἐπέκτασιν, ἐναλίγκιον, τὸ ὅμοιον, ἀπὸ τοῦ ἅλις ἔγγιον, καὶ πλησίον καὶ ἐμφερὲς ἐστί. καὶ τροπῇ τοῦ γ εἰς κ. οὔτε νόημα.] κατὰ τὸ ἁπλοῦν ἐκεῖνο λέγει, καὶ ἀπανοῦργον. ἦσαν γὰρ πολὺ τῶν προτέρων περιμηθέστεροι, καὶ πανουργότεροι. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα.] οἱ μὲν πρότεροι διῆγον συζῶντες ἀλλήλοις· οἱ δὲ τοῦ δευτέρου γένους περιμηθέστεροι γεγονότες πολλὰ περὶ τὸν βίον ἐκαινοτόμησαν, τέχνας καὶ ἕτερα εὑρόντες. καὶ τοῦτο δὲ προσεξεῦρον, μέχρι μὲν πολλοῦ τινος χρόνου τοῖς γονεῦσι συμμεῖναι, καὶ οἰκουρεῖν μᾶλλον σὺν ταῖς μητράσι καὶ ὑπὸ γυναικῶν ὡς ἀνετρέφοντο, ἐξηβήσαντες δὲ καὶ χωρισθέντες τῶν οἴκων τῶν πατρικῶν, ἀλλήλων ὕβρεις μὴ φέροντες, μὴ δὲ τὰ πρέποντα λογιζόμενοι. βραχύβιοι ἐγίνοντο, ὑπὸ θλίψεων καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀναιρούμενοι. εἰκὸς δὲ τοὺς ἐν γυναικωνίτιδι τεθραμμένους, καὶ οἰκοσίτους, ἀταλούς τε καὶ μὴ δυναμένους τλῆναί τι, βραχυβίους εἶναι, καὶ οὕτω πλατέα ἤθη καὶ μεγάλως νηπίους αὐτοὺς λέγει, διὰ τὴν τοιαύτην ἀνατροφήν. Ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ τις, καὶ τί λοιπὸν ἦν τούτοις ἀγαθόν; πολλὰ ἦν ἐκείνοις τὰ ἀγαθά, καὶ ὅσα καὶ τοῖς προτέροις. ἦν δὲ ἢ δύο τὰ ἐλαττώματα· τὸ μὴ φέρειν ἀλλήλων τὴν ὕβριν, ἀλλ' ὀξυχολεῖν· καὶ τὸ μὴ θεραπεύειν θεούς, ἤγουν τὰς ψυχικὰς δυνάμεις. τουτέστι, τὸ μὴ προσκοπεῖν καὶ προλογίζεσθαι, φιλονεικότερον τε καὶ πανουργότερον περὶ τὰ τοῦ θυμοῦ τούτοις προβαίνεται. ᾧ ἐνὶ οἴκῳ.] ἐνὶ ᾧ, τουτέστιν ἐν τῷ ᾧ, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ. ἔστι δὲ τὸ σχῆμα, ἀντιστροφὴ καὶ ὑπέκτασις. ἡβήσαιτο, καὶ ἵκοιτο.] ἀντὶ τοῦ ἥβησε, καὶ ἵκετο, Ἀττικῶς. ἥβης δὲ μέτρον, ἡ ἥβη περιφραστικῶς. ἥβη δὲ ἡ συνηλικίωσις λέγεται. Πανείδιον.] ὀλίγον· γίνεται δὲ ἐκ τοῦ παύω, παῦρον τὸ ὀλίγον καὶ βραχύ, καὶ συντόμως παυθῆναι δυνάμενοι. καὶ παραγωγὴ ὑποκοριστικῇ Ἀττικῇ πανείδιον. εἰκότως δὲ οὗτοι βραχὺν τὸν χρόνον διέζων, τῶν πατρικῶν οἴκων ἐκστάντες. ἀπραγμόνως γὰρ ἦσαν ἐκδεδεγμένοι τοῖς πατρικοῖς οἴκοις, καὶ ἐξ ἐκείνων τρεφόμενοι. ἐκστάντες δὲ τούτων, καὶ φροντίσι τυγχάνοντες, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἀλλήλους ὀξυχολοῦντες, καὶ διαπληκτιζόμενοι, συντόμως τὸν βίον κατέστρεφον. ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον.] τὴν θάλλουσαν ἐν κακοῖς, ἤτοι τὴν ἄδικον ὕβριν ἀπέχειν καὶ κωλύειν ἀπ' ἀλλήλων οὐκ ἠδύναντο. οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν.] οὐδὲ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ τὰ πάθη ἤθελον θεραπεύειν, ἤγουν κρατεῖν θυμοῦ, καὶ τοῦτον πραΰνειν, καὶ τὰ ὅμοια δρᾶν. οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς.] οὐδὲ ἐν τῷ βωμῷ καὶ κατοικίᾳ καὶ θυσιαστηρίῳ τῶν θεῶν, ἤγουν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, ἤθελον ἔρδειν καὶ πράττειν καὶ θύειν· τουτέστι, συλλογίζεσθαι καὶ καταπείθεσθαι· ἀλλ' ἐδίδουν αὐτοὺς ἐκ μικρᾶς ἀφορμῆς τῷ θυμῷ. βωμὸς δὲ τῶν

θεῶν

θεῶν τούτων, ὁ ἀπὸ τὴν κλοπὴν ἀμελὴς νοῦς, τὸ λογιστικόν. ὡς καὶ Εὐριπίδης φησί που·

Οὐκ ἔστι πλήθους ἱερὸν ἄλλο, πλὴν λόγος·
Καὶ βωμὸς αὐτοῦ ἔστ' ἐν ἀνθρώπου φύσει.

Τὰ δὲ περὶ τῶν μυθικῶν θεῶν, ὅτι οὐκ ἔθυον θεοῖς, ἐῶ, ὡς προχείρους καὶ βρέφεσιν εὐλήπτους. μακάρων.] Μάκαρες οἱ μὴ κηρὶ καὶ μοίρᾳ ὑποπίπτοντες. Ἣ θέμις.] ὅπερ συντακτέον· οὐδ' ἤθελον ἔρδειν μακάρων ἐπὶ βωμοῖς, κατὰ τὰ ἤθεα, καὶ τὰς διαγωγὰς αὐτῶν, καὶ ἀπειθεῖς ἦγον τὴν ἑαυτῶν ζωήν, καθὰ θέμις καὶ δίκαιόν ἐστι τοῖς ἀνθρώποις. θέμις δ' ἐστὶν ἡ ἀλήθεια, καὶ τὸ δίκαιον· παρὰ τὸ συγκατατίθεσθαι πάντας, ὡς καλῶς ἔχοντι. Ζεὺς Κρονίδης.] ἡ ἀστρόθετος εἱμαρμένη νῦν. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες.] μὴ ὑποχθόνιοι λέγοιντο; ὡς ὁ Πρόκλος. τὸ γὰρ δεύτερον ἀπαιτεῖ καὶ αὐτοὺς ἐπιχθονίους δευτέρους λέγεσθαι μάκαρας. ἀλλ' ἔμπης.] ὅμως. ἔστι δὲ ἐναντιωματικὸς σύνδεσμος· ἀντὶ τοῦ, ὅμως καὶ ἐξ ἀχρείοις ὄντες καὶ τινὰ κατημελημένοις ἐλαττώματα τιμὴ ἔπεται. Ζεὺς δὲ πατὴρ.] Χάλκειον γένος τοὺς γίγαντας λέγει, διὰ τὸ πολεμικὸν εἶναι. χαλκοῖς γὰρ τὸ παλαιὸν καὶ ὅπλοις, καὶ ξίφεσι, καὶ γεωργικοῖς ἐργαλείοις ἐχρῶντο, βαφῇ τινὶ ταῦτα στομοῦντες. ἀπολλυμένης δὲ τῆς στομώσεως βαφῆς τὸν χαλκόν, χρῶνται τῷ σιδήρῳ. χάλυψ δὲ λέγεται, χάλυβός τις ὢν ὅτι πρῶτοι Χάλυβες αὐτὸν εὗρον. ἐγὼ δὲ ἀρχῆθεν τὸν σίδηρον εἶναί φημι. λέγεσθαι δὲ τὸν πολεμικὸν καὶ ἀναιρετήριον ὑφ' Ὁμήρου χαλκὸν ἐπιθετικῶς, παρὰ τὸ χέειν τὴν ἀλκὴν ἤτοι, ξίφος χάλκεον, ἔγχει χαλκήρει, τῷ χέοντι τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἀναιρουμένων· ἢ πειστέον μοι τῷ Ἡσιόδῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς.

Ἃ γὰρ ἀκριβοῦς οὐκ ἐπίσταμαι λέγειν
Στέργω σιωπᾶν, ἢ λαλεῖν οὐ χρησίμως.

Ἐκ μελιᾶν.] τρίτον φησὶ γενέσθαι γένος παρὰ τῆς εἱμαρμένης, τὸ γιγαντικὸν ἐκεῖνο, τὸ μάχιμον. τὸ ἐκ μελιᾶν, Δωρικῶς περισπῶσιν, ἐκ τῶν μελιῶν λέγοντες γενέσθαι τοὺς γίγαντας, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν νυμφῶν. εἰ δὲ χρεία σοι, ἐξ ἐμοῦ μάθε καὶ τὰ ὀνόματα. Ἑλίκη, Κυνοσουρά τε καὶ Ἀρέθουσα καὶ Ἴδη, Κραμβή, Βριθώ, Κλήσσα, Ἀδράστεια καὶ Γλαύκη. οὐκ ἐκ τούτων τῶν μελιῶν, ἀλλ' ἐκ μελιῶν δένδρων φασὶν αὐτούς, ἤγουν στερεούς. ἐγὼ δέ φημι, ἡ εἱμαρμένη ἐποίησεν ἀλλότερον γένος, ποταπόν; ἐκ μελιᾶν, τουτέστιν ἀπὸ τῶν μακροβίων· ἢ ἀπὸ τῶν μελιῶν δένδρων καλουμένων φασίν, ἢ ἀπὸ τῶν ἔξω μακρῶν καὶ σωμάτων καὶ δρυμοτέρων εἶναι, διά τε τὸ ὑπέρογκον καὶ ὑψηλόν, καὶ τὸ φονικόν· οὐκ ἐφείδοντο γὰρ τῶν οἰκείων σωμάτων, ὥσπερ εἰ λίθος χροὺς ἦν αὐτοῖς ἢ σίδηρος,

Χαλκὸν ἀναχθεὶς, παμμουσοχρόα βαλλομένοισιν.

ἤτοι γοῦν ἐγὼ φημί, οὐκ μελιῶν λέγεσθαι. ἢ ἀπὸ τοῦ ἐκτικὸς καὶ ἄρρυθμον εἶναι, καὶ ἄπειθες, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ μέλους τοῦ μουσικοῦ. ὄβριμον.] ἰσχυρόν. βριμὼ δὲ καὶ ὀβριμὼ κυρίως ἡ Περσεφόνη, ἤγουν ἡ γῆ καὶ ὁ θάνατος καλεῖται· ὅθεν τὸ ὄβριμον λέγεται. οὐδέ τι σῖτον ἤσθιον.] τοῦ μὲν δ' ἐν τοῖς κρεοῖς τῶν τραπεζῶν αὐτοὺς ἠρεμεῖν, ἀλλ' ἀγρίους καὶ πεφυρμένους ἐσθίειν ἐν αἵμασιν εἶπε [αὐτοὺς μηδὲ σῖτον ἐσθίειν. τραπέζης γὰρ καὶ σίτου χαρὰ, ὁ εἰρηναῖος, καὶ πρᾶος θυμός. ἀδάμαντος ἔχον θυμόν.] τουτέστι, σκληρὰν ψυχὴν εἶχον, καὶ ἀνηλεεῖς ἦσαν, ὥσπερ ὁ ἀδάμας. ἀδάμας δέ ἐστιν εἶδος σιδήρου, καὶ λίθος στερεός, ὃς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν πυκνότητα οὔτε πυροῦται, οὔτε σιδήρῳ τέμνεται· ἀλλὰ μολύβδῳ, καὶ αἵματι τράγου. Ἄπλαστοι.] ἀπροσπέλαστοι, οἷς οὐδεὶς πλησιάζει, ἄγριοι. ἄαπτοι.] ἀκράτητοι, ἢ ἄφοβοι. ἄπτος γὰρ ὁ ἄφοβος, Αἰολικῶς μικρογραφεῖται. Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον.] δίκην δένδρων ἐφύοντο. ἐκ τοῦ πεφύκω ῥήματος. διὰ δὲ τοῦ ἐπέφυκον, δείκνυσί τι πλάσιον τούτων, καὶ γιγαντόσωμον. χάλκεοι δέ τε οἶκοι.] οὐχὶ χαλκοῖ ἦσαν. διὰ δὲ τὸ εἶναι πεπληρωμένους τῶν χαλκῶν πολεμικῶν, χαλκοὺς αὐτοὺς λέγει. Χαλκῷ δ' εἰργάζοντο.] ἐν χαλκῷ ἐργαλείῳ δικέλλαις, ἀξίναις, καὶ λοιποῖς. σφετέρῃσι.] καταχρηστικῶς, ἀντὶ τοῦ ἑαῖς καὶ ἰδίαις. τὸ γὰρ σφετέραις κυρίως ἐπὶ δευτέρου προσώπου ἐστίν, ἀντὶ τοῦ ὑμετέραις· κἂν ὁ Πρόκλος μᾶλλον ὅπως δὴ ἀντιστρόφως ἐδίδασκε καταφορικῶς καὶ ἀφορήτως, κατὰ Ἡσιόδου φερόμενος. εὐρώεντα δόμον.] σκοτεινόν, ἢ πλατύν. Ἀττικὴ ἔκτασις τοῦ ε μέγα· ἢ παρὰ τὸ εὐρεῖαν καὶ πλατεῖαν ἔχειν τὴν ὀπὴν καὶ ὀροφήν, καὶ τὴν χώρησιν ἁπλῶς· καὶ μετὰ τοῦ β δὲ γράφειν οὐκ ἀπαναίνομαι, εὐβρώεντα αὐτὸν λέγων, ὡς σήψεως ἀνάμεστον. ὥσπερ καὶ κρυερόν, διὰ τὸ ψυχροὺς εἶναι τοὺς ἀποθνήσκοντας, ἐκλείποντος τοῦ ζωτικοῦ θερμοῦ. ἐκπάγλους.] καταπληκτικοὺς φοβερούς, ἐκ τοῦ ἐκπλήττω. Ἀλλὰ τί ἐν τοῖς πάνυ σαφέσι πολυλογοῦμεν; καθάπερ τινὲς ἕτεροι, οἳ τὰ

οἱ τὰ λόγου ἐχόμενα, καὶ τὰς ἀλληγορίας παρέντες περὶ τὰ τοιαῦτα ὁ χειρονομίζηται, πολλὴν κἀν νέοις τούτων ἀντὶ καθαρσίοις βάτιαν καὶ ἀχέρδον ἐπισπείραντες. ὀλβίοιο.] ἄλιός τις ὤν, ὡς ἐξ ἁλὸς, ἤγουν θαλάσσης τὴν γένεσιν ἔχων. ἢ δήλιός τις ὤν, καὶ φανερὸς, καὶ ἀφαιρέσει ἥλιος. Αὖθις.] τὸ αὖτις φασὶν ἐπὶ τοῦ εἰς τοὐπίσω τίθεσθαι. τὸ δὲ αὖθις, ἐπὶ τοῦ πάλιν, καὶ ἐκ δευτέρου. ἐγὼ δὲ Ἰωνικῶς μὲν αὖτις φημὶ λέγεσθαι ἐπ' ἀμφοτέρων. ψιλωταὶ γὰρ οἱ Ἴωνες. ἐπ' ἁρμάτων γάρ φασι καὶ λαλκέπτην, καὶ ἀπηλιώτης, καὶ τὰ ὅμοια. Ἀττικῶς δὲ, τό, τε εἰς τοὐπίσω, καὶ τὸ ἐκ δευτέρου αὖθις. δασύνουσι γὰρ οἱ Ἀττικοί, τοὺς λίσπους λίσφους λέγοντες. καὶ τὰ πέτλα σφέτλα, καὶ ἀμφέχει, καὶ ἐφίσυς, καὶ τὰ ὅμοια. ὅθεν εἴ σοι ἀρεστὸν, σημείωσαι τοῦτο. εἰ δ' οὐ θέλεις, πλανῶ σὺν τοῖς ἄλλοις. δικαιότερον.] ἀντὶ τοῦ δίκαιον, ἢ δικαιότατον. τὸ συγκριτικὸν, ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ, ἢ ἀντὶ τοῦ ὑπερθετικοῦ. οὐ γὰρ δικαιοτέρους αὐτοὺς λέγει τῶν γιγάντων, οἵτινες γίγαντες κατὰ μὲν τὴν ἡμετέραν γραφὴν κατεκλύσθησαν, κατὰ δὲ τὸν Ἡσίοδον ἐμφυλίῳ πολέμῳ ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃρέθησαν. εἰ γὰρ δικαιοτέρους τῶν ἀτίμων καὶ σκληροτέρων ἐκείνων γιγάντων αὐτοὺς λέγει, ὑβρίζων ἐστὶ τοὺς ἥρωας, ὅπερ οὐ φαίνεται ποιῶν. θεῖον γὰρ γένος, καὶ ἡμιθέους τούτους καλεῖ. Ἄρειον δὲ ἢ πολεμικὸν, ἢ ἀντὶ ὑπερθετικοῦ ἄριστον καὶ βέλτιστον. ἡρώων.] ἥρωες λέγονται οἱ ἀπὸ τῆς ἔρας, ἤγουν τῆς γῆς, κατὰ διάλεκτον ἐξ ἧς πᾶς ἄνθρωπος ἥρως ἂν λεχθείη. ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. αἱ ψυχαὶ γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων διαζυγεῖσαι σωμάτων καθ' Ἕλληνας. τὸν ἀέρα περιπολοῦσαι ἐφορῶσι τὰ τῇδε. ἢ ἀπὸ τῆς Ἀρετῆς, ὥς φησιν Ὀρφεύς·

Μητέρα δ' ἡρώων Ἀρετὴν ἀπένερθε κλύοντες.

ἢ ἀπὸ τῆς ἐράσεως καὶ μίξεως τῶν θεῶν. ληροῦσι γὰρ, ὅτι οἱ θεοὶ θνηταῖς γυναιξὶ μιγνύμενοι ἐποίουν τὸ τῶν ἡρώων γένος. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἄνδρες θνητοὶ καὶ γυναῖκες θνηταὶ τὸ φθαρτόν ἐστι τῆς ἡμῶν φύσεως. αἱ ψυχικαὶ δὲ δυνάμεις, ἃς καὶ θεὰς ἔφασαν, τῇ ἡμετέρᾳ ταύτῃ φύσει μιγνύμεναι ἡμιθέους καὶ ἥρωας τοὺς κτησαμένους αὐτὰς ἀπεργάζονται. ὑπὸ νοῦ τοῦτο ἥρωες, καὶ τὰ ἕτερα τρία ἀνάγονται· τὸ ἐξ ἔρας καὶ γῆς, τὸ ἐν τῷ ἀέρι πολεῖν τὰς ψυχὰς, καὶ τὸ ἐξ ἀρετῆς ἥρωας λέγεσθαι καὶ τοῦτο δὲ σὺν τούτοις ἰστέον, θεῶν μὲν πατέρων, θνητῶν δὲ μητέρων ἐκείνους καλεῖν, ὅσοι τὴν θεωρητικὴν ἀρετὴν ἔχουσιν, ἥτις καὶ γυναικεία. καὶ ἀνδρώδης ἐστί, μετὰ καὶ τῆς λογικῆς. ὅσοι δὲ τῇ κατὰ χεῖρας καὶ πρακτικῇ διαπρέπουσι, θεαινῶν μὲν καλοῦνται παῖδες μητέρων, θνητῶν δὲ πατέρων. κατ' ἀπείρονα γαῖαν.] ἀπείρονα, τὴν σφαιροειδῆ. οὔτε γὰρ σφαῖρα, οὔτε κύκλος πέρας, ἀλλ' οὐδὲ ἀρχὴν ἔχουσι. καί τινες μὲν τῶν φιλοσόφων, μᾶλλον δὲ οἱ πλείους, σφαιροειδῆ πάντα τὰ στοιχεῖα φασί. τινὲς δὲ τὴν γῆν τυμπανοειδῆ, ἕτεροι δὲ κωνοειδῆ ἔφασαν. ἀλλὰ τὰ τῶν φιλοσόφων διανοήματα, καὶ διαφωνήματα, νῦν ἐατέον μοι. περὶ δὲ τὴν τοῦ ποιητοῦ γραφὴν τοῦτο ἐξηγητέον. γαῖα, τὸ γαῖ δίφθογγος, Ἀττικῶς. αἶα γὰρ, καὶ προσθήκῃ γαῖα. Ἰωνικῶς δὲ γέα, τὸ γε ψιλόν. ἐξ οὗ συναίρεσις γῆ. Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς.] τὸ σχῆμα τοῦτο κατὰ ῥήτορας ἄθροισις, καὶ μερισμὸς καλεῖται· τὸ μὲν πρῶτον τοὺς μὲν, ἄθροισις, ἀντὶ τοῦ πάντας. τὸ δὲ δεύτερον, τοὺς μὲν, τοὺς δὲ, μερισμός, ἀντὶ τοῦ τινὰς μὲν, τινὰς δέ. συντακτέον δὲ οὕτως·

Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ ὤλεσεν, Τοὺς μὲν ὑφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηίδι γαίῃ Μαρναμένους, ἕνεκα τῶν μήλων τοῦ Οἰδιπόδου· τοὺς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν. αἱ ἱστορίαι δὲ δῆλαι, τῆς τε Θηβαϊκῆς, καὶ τῆς ἐπὶ Τροίαν στρατείας. Φύλοπις κυρίως ἡ ἐμφύλιος μάχη· καταχρηστικῶς δὲ πᾶς πόλεμος. ἑπταπύλῳ Θήβῃ.] τρεῖς εἰσι Θῆβαι. αἱ ἑπτάπυλοι, ἃς ὁ Κάδμος ἔκτισεν, ἐν Βοιωτίᾳ. αἱ ἑκατοντάπυλοι ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ αἱ Ὑποπλάκιαι περὶ τὸ Ἀτραμύττειον, ὃ ἐκλήθη οὕτως διὰ Ἀτράμυττον τὸν Κροίσου ἀδελφόν. Καδμηίδι.] ὁ Κάδμος γὰρ ἔκτισε τὰς ἑπταπύλους Θήβας. Μήλων ἕνεκ'.] ἕνεκεν τῆς περιουσίας καὶ βασιλείας τοῦ Οἰδίποδος, δι' ἣν Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης οἱ ἀδελφοὶ μονομαχήσαντες ἀλλήλους ἀπέκτειναν. μήλων ἕνεκα λέγεται, ὅτι τὸ παλαιὸν βασιλεῖς πολυθρέμμονες, καὶ ποιμενικὸν ἔζων βίον. μῆλον δὲ λέγεται τὸ πρόβατον αἰολικῶς. λέγεται δὲ παρὰ τὸ μαλακὸν καὶ ἥμερον καὶ χαῦνον εἶναι· ἢ παρὰ τὸ μέλω, τὸ φροντίζω. περὶ πολλοῦ γὰρ ἦν, ὡς ἔφην, ἡ χρῆσις τῶν θρεμμάτων τοῖς παλαιοῖς. Οἰδιπόδαο.] τοῦ Οἰδίποδος. ἀπὸ εὐθείας τῆς Οἰδιπόδης τοῦ Οἰδιπόδου, καὶ Οἰδιπόδαο, διαλύσει Ἰωνικῇ. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα εὐθεῖα, ὁ Οἴδιπος, καὶ

τε ὁ Οἰδίπους, καὶ ὁ Οἰδιπόδας. λαῖτμα.] ἡ θάλασσα. καὶ τὸ θαλάσσιον κῦμα. παρὰ τὸ λαιὸν καὶ ἀριστερὸν τμῆμα καὶ ἄπιστον εἶναι. εἰς δύο γὰρ τμήματα ἡ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένη διαιρεῖται, εἰς γῆν καὶ θάλασσαν. καὶ δεξιὸν μὲν τμῆμα, καὶ πιστὸν ἡ γῆ· λαιὸν δὲ καὶ φαῦλον ἡ θάλασσα, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς κύματα. ὅτι δὲ χαλεπὸν ἡ θάλασσα, καὶ Ἄρατός φησι, Χαλεπὴ δ' ἐπικέκλυτο θάλασσα. ἠϋκόμοιο.] εὐκόμου. Ἔνθ' ἤτοι.] ὁπουδὴ ἢ τότε· τὸ γὰρ ἔνθα τοπικὸν καὶ χρονικόν ἐστι. δίχ' ἀνθρώπων.] χωρίς. βίοτον καὶ ἤθεα.] ζωὴν, καὶ διατριβὰς, καὶ διαγωγήν. Ζεὺς Κρονίδης.] ἡ εἱμαρμένη. Ἐν μακάρων νήσοισιν.] ὥσπερ ἡμεῖς τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἀποκληροῦμεν τὴν ἐν παραδείσῳ διατριβὴν, οὕτω τοῖς ἥρωσιν Ἕλληνες ἀπονέμουσι μακάρων νήσους, καὶ πεδίον Ἠλύσιον, καὶ τὸν ἀσφοδελὸν λειμῶνα, τὸν ἄδιψον. τοῦτο γοῦν φησι καὶ ὁ Ἡσίοδος, ὅτι θανόντες οἱ ἥρωες οἱ περὶ Θήβας καὶ Τροίαν στρατεύσαντες τὴν μακαρίαν ἐκείνην διατριβὴν ἐκληρώσαντο. περὶ δὲ τῶν ἐν Ὠκεανῷ νήσων Ὅμηρος, καὶ οὗτος ὁ Ἡσίοδος, καὶ Λυκόφρων. καὶ Πλούταρχος, καὶ Φιλόστρατος, καὶ Δίων, καὶ ἕτεροι τινὲς συγγεγράφηκασι, ὡς ἀγαθή τε ἡ χώρα ἐστὶ, καὶ ἀεὶ καταπνεομένη ζεφύρῳ, τρὶς ἔτους ἑκάστου ἀναδίδωσι τοὺς καρπούς. ἐκεῖσε δέ φασι καὶ τὰς τῶν ἀποβεβιωκότων ψυχὰς διαπορθμεύεσθαι, γράφοντες τοιάδε. » περὶ τὴν ἀκτὴν τοῦ » περὶ τὴν Βρεταννίαν νῆσον Ὠκεανοῦ, ἄνθρωποι » τινὲς οἰκοῦσιν ἰχθυοθῆραι, κάτοικοι μὲν Φράγγοις, » φόρον δὲ μὴ τελοῦντες αὐτοῖς. οὗτοι περὶ τὰς αὐτῶν » οἰκίας καθεύδοντες φωνῆς ἀκούουσι καλούσης αὐ» τοὺς, καὶ κρότου περὶ τὰς θύρας αἰσθάνονται. ἀνα» στάντες δὲ πλοῖα εὑρίσκουσί τινα, οὐχὶ τὰ αὐτῶν, ἐπιβατῶν μεστά. εἰς ταῦτα οὖν εἰσελθόντες μιᾷ » ῥοπῇ πρὸς τὴν Βρεταννίαν νῆσον καταίρουσι κω- » πηλατοῦντες. καίπερ μόλις ὅλῳ νυχθημέρῳ λαί- » φεσι πεπταμένοις καταπλέοντες εἰς αὐτὴν, ὅτε » ταῖς ἰδίαις ναυσὶ κέχρηνται. ἐκεῖ γοῦν ἀποβάν- » τες ἐξάγουσιν οὓς οὐκ εἰδότες φέρουσιν ἐπιβάτας. » οὐδένα δὲ ὁρῶντες ἀκούουσι φωνῆς τῶν ἀποδεχομέ- » νων αὐτοὺς κατ' ὄνομα, καὶ κατὰ φυλακὴν, καὶ κατὰ » συγγένειαν. καὶ τέχνην καλούσης αὐτούς· καὶ αὐτῶν » δὲ ὁμοίως ἀποκρινομένων. καὶ οὕτω πάλιν μιᾷ ῥο- » πῇ πρὸς τὴν ἑαυτῶν ἀποπλέοντες αἰσθάνονται » τῶν νηῶν ἐλαφροτέρων, ἢ ὅτε οὓς εἶχον ἀπεκό- » μιζον· ἐκ τούτου πάντες ἔφασαν παῖδες Ἑλλήνων, » ἐκεῖ τὰς τῶν ἀποβεβιωκότων διάγειν ψυχάς. ὃ νῦν καὶ Ἡσίοδός φησι περὶ τῶν ἡρώων. Τρὶς τοῦ ἔτους θάλλοντα.] ζεφύρῳ ἔφην τὴν χώραν καταπνεῖσθαι, καὶ τρὶς τοῦ ἔτους τὰ ἐκεῖ δένδρα καρποφοροῦσιν, ὥς φασιν οἱ ἱστορικοὶ, ὡς ἀληθὲς, καὶ οὐχ ὡς μῦθος. τὶς δὲ καὶ Γάϊον Ἰούλιον Καίσαρα εὐτυχέστατον ὄντα ἐν πολλοῖς, καὶ τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπιτυχόντα διαπεραιωθῆναι φησὶ τριήρει μιᾷ, καὶ ἑκατὸν ἐπιβάταις, ἀρεσθέντα δὲ τῇ λίαν περικαλλεστάτῳ τῆς χώρας ἐκεῖ θελῆσαι κατοικῆσαι. ἐξωσθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε καὶ ἄκοντα. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον.] ἐπιμνησθεὶς ὁ Ἡσίοδος τοῦ ἡρωϊκοῦ γένους, καὶ δείξας τοῦτο ἀγχίθεον ἐπεύχεται μήτε ὕστερος τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου γένους γενέσθαι, μή τε ὑστερώτερος, ἀλλὰ θανεῖν ἐν τῇ τούτων γενεᾷ. οὕτω δὲ συντακτέον· Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι ἀνδράσιν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἤγουν ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γενεᾷ. οἱ δὲ λέγοντες τοὺς ἔπειτα ἀνθρώπους λέγειν τὸν Ἡσίοδον μέλλειν γενέσθαι, ἐναντίως τῷ Ἡσιόδῳ καὶ οὐ κατ' ἐκεῖνον φασί.

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέποτ' ἦμαρ	Nunc enim genus est ferreum: nunquam nec die
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ	Quiescent a labore & miseria, neque nocte
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.	Corrupti: graues vero dij dabunt curas.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.	Sed tamen & hisce admiscebuntur bona malis.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,	Iupiter autē perdet etiam hoc genus varie loquentiū hominum,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.	Postquam facti circa tempora cani fuerint.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος, οὐδέ τι παῖδες,	Neque pater liberis similis, neque liberi patri,
Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,	Neque hospes hospiti, neq. amicus amico,

Οὐδὲ

Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τοπάρος περ.
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἔπεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵγε
Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει.
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
Οὔτ' ἀγαθοῦ. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσται· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται.
Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασι
Δυσκέλαδος, κακόχαρτος, ὁμαρτήσει στυγερώπης·
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν φάρεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν
Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον προλιπόντ' ἀνθρώπους
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι. κακοῦ δ' οὐκ ἔσσεται ἀλκή.

Neque frater amicus erit, vt ante hac,
Statim vero senescentes dehonorabunt parentes.
Incusabunt autem illos molestis alloquentes verbis
Impij, neque deorum oculum veriti. neque hi sane
Senibus parentibus educationis præmia reddent,
Violenti. alter vero alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pij gratia erit, neque iusti,
Neque boni. magis vero maleficum & iniurium
Virum colent. Iustitia vero in manibus & pudor
Non erit. Lædet autem malus meliorem virum,
Verbis obliquis alloquens, periurium vero iurabit.
Liuor autem homines miseros omnes
Raucus, malis gaudens, comitabitur inuisus.
Tumque demum ad cælum a terra spaciosa,
Candidis vestibus tectæ corpus pulchrum,
Deorum ad familiam abibunt, relictis hominibus,
Pudor & Nemesis. relinquentur autem dolores graues
Mortalibus hominibus. mali vero non erit remedium.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Νῦν γὰρ δή.] καὶ γὰρ δή ἐστι γένος σιδηροῦν, ἀντίτυπον δηλονότι καὶ σκληρὸν καὶ τὴν γνώμην ἐσκοτισμένον. τοιοῦτος γὰρ ὁ σίδηρος σκληρὸς καὶ μέλας. οὐδέ ποτ' ἦμαρ.] οὐδέποτε κατ' ἡμέραν παύσονται πόνου καὶ ταλαιπωρίας. ἤγουν ἡ ὁρμὴ αὐτῶν οὐκ ἐπαγγέλλεται παῦλαν τῶν κακῶν. οὔτε δὲ οὐδὲ κατὰ τὴν νύκτα παύσονται φθειρόμενοι. χαλεπὰς δὲ μερίμνας δώσουσιν αὐτοῖς οἱ θεοί. τοῦτο γὰρ ἀκόλουθον τοῖς μὴ διορθοῦσιν ἐπαγγελλομένοις καὶ ὑπὸ τῶν θεῶν παρορᾶσθαι, καὶ εἰς μερίμνας ἐμβάλλεσθαι. Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσιν.] ἀλλ' ὅμως καὶ ἐπὶ τούτοις μεμιγμένα ἔσται ἀγαθὰ κακοῖς· ὁ Ζεὺς δὲ ὀλέσει καὶ τοῦτο τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ὁπηνίκα αὖ οἱ γινόμενοι, πολιοκρόταφοι ὦσιν ἅμα τῷ γεννᾶσθαι δηλονότι, ἤγουν πολιοὶ τοὺς κροτάφους. ἀπὸ τῶν κροτάφων γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄρχονται πολιοῦσθαι οἱ ἄνθρωποι. ὑπερβολικῶς τοῦτο εἴρηται, ἀντὶ τοῦ ὅταν ὀλιγοχρόνιοι ὦσι καὶ τάχιστα γηρῶντες. τελέθωσιν.] τελῶ τὸ ποιῶ καὶ τὸ ὑπάρχω, ἀφ' οὗ κατὰ παραγωγὴν τελέθω, ὡς ἀπὸ τοῦ νέμω νεμέθω, καὶ φλέγω φλεγέθω, καὶ θάλλω θαλέθω· ὁ τρέπει τὸ θ εἰς τ, καὶ τὸ α εἰς η καὶ γίνεται τηλέθω· ἀφ' οὗ τηλεθάω τηλεθῶ, καὶ τηλεθόω προσθήκῃ τοῦ ο, ὡς ἐν τῷ ὁρόω. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος.] τὸ ὁμοῖος πάντως ἢ ἐπὶ τῆς γνώμης λέγεται, ἢ ἐπὶ τῆς ἰδέας. δοκεῖ δὲ ἐνταῦθα κατ' ἀμφότερα τὰ σημαινόμενα χώραν ἔχειν κατὰ διάφορον σύνταξιν. ἔστω δὴ ἐπὶ τῆς γνώμης· καὶ ἔχει πᾶς ὁ λόγος οὕτως. οὐδὲ ὁ πατὴρ παισὶν ὁμονοητικὸς καὶ σύμφωνος ἔσται, οὔτε δὲ οὐδὲ οἱ παῖδες τοῖς πατράσιν, οὐδὲ ὁ ξένος τῷ ξενοδόχῳ, καὶ ὁ ἑταῖρος ἤγουν ὁ φίλος καὶ συνήθης τῷ ἑταίρῳ. ἀλλ' ἄπιστοι δηλονότι καὶ ἀσύμφωνοι ἔσονται καὶ πατέρες πρὸς παῖδας, καὶ παῖδες πρὸς πατέρας, καὶ ξένοι πρὸς ξενοδόχους, καὶ τὸ ἀνάπαλιν, καὶ ἑταῖροι πρὸς ἑταίρους. κατὰ δὲ τὸ β σημαινόμενον λέγοιτο ἂν οὕτως. οὐδὲ ὁ πατὴρ τοῖς παισὶν ἔσται ὅμοιος τὴν ἰδέαν, ὡς μοιχείας δηλονότι πλεοναζούσης. οὔτε δὲ οὐδὲ οἱ παῖδες τοῖς πατράσι. τοῦτο ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀντιστρόφως· εἰ γὰρ ὁ πατὴρ οὐχ ὅμοιος τὴν ἰδέαν

τοῖς παισὶ, δηλονότι οὐδὲ οἱ παῖδες τοῖς πατράσι. τὸ δὲ ἑξῆς ἔχει τὸ φίλος ἀπὸ κοινοῦ· οὐ γὰρ ἁρμοδίως ἐπ' αὐτῶν ἔχει τὸ ὁμοῖος ἐπὶ τῆς ἰδέας. οὔτε οὐδὲ ὁ ξεῖνος τῷ ξεινοδόκῳ ἔσται φίλος. ὡς τὸ πάρος περ.] ἤγουν ὡς τὸ πρότερον. οὐδὲ ὁ ἑταῖρος τῷ ἑταίρῳ, οὐδὲ ὁ κασίγνητος τῷ κασιγνήτῳ. εἶτα ὡς ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς. Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.] τουτέστι, ταχέως καὶ ῥᾳδίως, οἱ ἐσόμενοι ἄνθρωποι ἀτίμως ποιήσουσι τοὺς ἰδίους πατέρας γεγηρακότας. μέμψονται δὲ, ἤγουν κακῶς ἀγορεύσουσι τούτους, λοιδοροῦντες διὰ χαλεπῶν λοιδοριῶν. τοῦτο γὰρ τὸ — χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι Σχέτλιοι, ἤγουν ἄθλιοι. οὔτε θεῶν ὄπιν εἰδότες.] τουτέστιν οὔτε εἰς θεοὺς εἰδότες ἐπιστρέφεσθαι οὐδὲ μὴν οὗτοι γηράσασι τοῖς ἑαυτῶν πατράσιν ἀποδοῖεν θρεπτήρια, ἀντὶ τοῦ τροφεῖα. γηράντεσσι.] γηράω γηρῶ, γηράσω, ἐγήρασα, ὁ γηράσας, τοῦ γηράσαντος, καὶ κατὰ συγκοπὴν γηράντος. ἀφ' οὗ γηράντι δοτικὴ καὶ αἰτιατικὴ τῶν ἑνικῶν. καὶ γηράντεσσι δοτικὴ τῶν πληθυντικῶν. χειροδίκαι.] ἤγουν τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ἔσονται τὸ δίκαιον ὁρίζοντες. πορθήσει δὲ πόλιν ἑτέρου ἕτερος. Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται] ἤγουν οὐδεμία ἡ εὐχαριστία ἔσται τοῦ εὐόρκου, τουτέστι τοῦ εὐσεβοῦς ἣν ἄλλοι δηλονότι ἕξουσι πρὸς αὐτὸν, οὔτε τοῦ δικαίου ἀνθρώπου οὔτε τοῦ ἀγαθοῦ. μᾶλλον δὲ τιμήσουσιν ἄνδρα ῥεκτῆρα καὶ ἐργάτην κακῶν. καὶ ὕβριν] ἤγουν ὑβριστὴν ἢ τιμήσουσι καὶ ὕβριν. οὐκ ἔσται δὲ ἐν ταῖς χερσὶν, ἤγουν ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτῶν, δίκη καὶ αἰδώς. ἀναιδῶς γὰρ καὶ ἀδίκως ἅπαντα ἔσονται πράττοντες. βλάψει δὲ ὁ κακὸς τοὺς τρόπους τὸν ἀρείονα φῶτα, ἤγουν τὸν ἀγαθὸν τοὺς τρόπους ἄνδρα. τὸ συγκριτικὸν ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ. ἐνέπων, ἤγουν διαστρέφων καὶ διαβάλλων αὐτὸν ἐν λόγοις σκολιοῖς, ἤγουν πανούργοις.

ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται.] ἀντὶ τοῦ ἐπὶ δὲ ταῖς διαστροφαῖς αὐτοῦ καὶ πανουργίαις ὅρκον ὀμεῖται βεβαιῶν αὐτάς. ὁμαρτήσει δὲ ἤγουν ἀκολουθήσει ἅπασι τοῖς ὀϊζυροῖς, ἤγουν τοῖς ταλαιπώροις ἀνθρώποις ζῆλος, ἤγουν φθόνος. δυσκέλαδος.] τουτέστι κακὰς φήμας ἐγείρων. τοιοῦτο γὰρ ὁ φθόνος, μεμψίμοιρον κακὸν, καὶ λάθρα φήμας ἀποσπείρον κακάς. κακόχαρτος] ἤγουν χαιρέκακος, ἐπὶ κακοῖς χαίρων. στυγερώπης.] ἤγουν μισητὸς τὴν ὄψιν, τουτέστιν ἀποτρόπαιος. καὶ τότε δὴ ἡ αἰδὼς καὶ ἡ νέμεσις καταλείψουσι τοὺς ἀνθρώπους, ἴτον, ἤγουν ἐλεύσονται πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τὸ γένος τῶν θεῶν, ἀπὸ τῆς εὐρυχόρου χθονὸς, καλυψάμεναι τὸ καλὸν πρόσωπον λευκοῖς ἱματίοις. αἱ δὲ χαλεπαὶ λῦπαι, αἱ ἀπὸ τῆς ἀναιδείας καὶ τοῦ φθόνου, καταλειφθήσονται τοῖς θνητοῖς ἀνθρώποις. τοῦ κακοῦ δὲ ἀποσόβησις οὐκ ἔσται. ἴτον, ἀντὶ τοῦ ἐλεύσονται. εἶμι δὲ δύναται καὶ ἐπὶ ἐνεστῶτος λαμβάνεσθαι καὶ ἐπὶ μέλλοντος, τὸ τρίτον τῶν δυϊκῶν, ἴτον, ἐνταῦθα ἐπὶ μέλλοντος ἀντὶ τοῦ ἐλεύσονται.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Νῦν γὰρ δὴ γένος.] διὰ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ μέλαν ὁ σίδηρος εἰκόνα φέρει τῷ ποιητῇ πρέπουσαν τῆς ἐμπαθοῦς ζωῆς τῶν ψυχῶν. δι' ἧς σκότον μὲν ἔχουσι τὸ γνωστικὸν, ἀντίτυπον δὲ τὸ ζωτικὸν πρὸς τὸν ὀρθὸν λόγον. τὸ δὲ εἰπεῖν,

Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν, ἐνδείκνυται μὴ πάνυ κεκρατηκέναι τὴν μοχθηρίαν τῶν ἀνθρώπων. εἶναι γὰρ ἔτι μετρίαν αἰδῶ κατ' αὐτὸν τῶν ἀδικημάτων καὶ τῶν ἀδικούντων. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἵνα προτρέψῃ τὸν Πέρσην, μὴ παντελῶς ἀπαυθαδιάσαντα γενέσθαι περὶ αὐτὸν ἐσχάτως πονηρόν. Ζεὺς δ' ὀλέσει] ὅπου πάντη διεφθαρμένον ὂν, καὶ τοῦτο τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἀπολέσθαι φησί. τούτου δὲ ἀπολλυμένου, παντοίαν ἔσεσθαι κακίαν. ὡς τῶν ἀνθρώπων τῶν μετ' αὐτοὺς τότε ζώντων, ἐσομένων παμπονήρων, ὧν ἐφεξῆς διέξεισι τὴν ζωὴν, ὁποία τίς ἐστιν αἰσχρὰ χρησμῳδῶν. ὁμοίιος.] ὁμονοητικὸς, σύμφωνος, ἢ ὅμοιοι τῇ γνώμῃ, ἢ τῇ ἰδέᾳ, ὡς μοιχείας δηλονότι πλεοναζούσης. ἀνάληψις δέ ἐστι τὰ ἑξῆς· οὐδὲν γὰρ πλέον δηλοῖ. ἄλλως. τὸ μὲν ὁμοίιος, δηλοῖ τὸ κοινωνικὸν καὶ προσήγορον καὶ φίλιον· φιλία γὰρ, ἡ ὁμοιότης ἀποτελεῖται. πάντα δὲ ἐκτραγῳδεῖ τὰ ἐπεισελθόντα κακὰ ἐν τῷ βίῳ μετ' αὐτὸν, τὴν ἀπιστίαν τῶν παίδων καὶ πατέρων, τὴν τῶν ξένων καὶ ξενοδόχων, τὴν τῶν ἑταίρων πρὸς ἀλλήλους. τριττὴ γὰρ ἡ φιλία συγγενική, ἑταιρική, ξενική.

παίδεσσιν ὁμοίιος.] διὰ τούτων τὴν κρίσιν διαβάλλει τῶν μετ' αὐτὸν ἐσομένων, ὡς ἐπίπροσθεν ἀξόντων ἀδικίαν δικαιοσύνης, ἐπιορκίαν εὐορκίας, ἀναίδειαν αἰδοῦς, σκολιότητα ἁπλότητος· ἃ δὴ πάντα καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς ἔχει βίος. ἐν δὴ τούτοις, ὅτι καὶ κατ' ἀλλήλων ἀδίκως χρῶσι καὶ ἀναιδῶς λέγουσι. καὶ τοῦτο ἦν ὃ καὶ πρῶτον δηλοῦν,

δηλῶν χειροδίκας αὐτοὺς ἐκάλεσεν, ὡς τῇ δυνάμει τὸ δίκαιον τὸ διὰ τῶν χειρῶν ὁρίζοντας, καὶ τῇ βίᾳ χρωμένους καὶ οὐ μάχεσθαι τὸ, χειροδίκας εἶναι, καὶ τὸ δίκην ἐν χερσὶ μὴ ἔχειν. διὰ γὰρ τοῦτο ἔσονται χειροδίκαι, διότι τὸ δίκαιον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν οὐκ ἔστι· τοῦτο μὲν γὰρ παρὸν, οὐκ ἐπιτρέπει ταῖς χερσὶ βιάζεσθαι. τοὺς δὲ χειροδίκας ἐκείνους εἶναι, τοὺς τὸ δίκαιον τῇ βίᾳ μόνῃ τῶν χειρῶν ὁρίζοντας, ὡς μὴ τὰς χεῖρας ὑπὸ τὴν δικαιοσύνην τάττειν, ἀλλ' αὐτὰς εἶναι τοῦ δικαίου μόνας ἀφοριστικάς. Γηράντεσσι τοκεῦσιν.] οὐδὲ τοὺς γονεῖς γηροβοσκοῦσι· γέγονε δὲ ἐκ τοῦ γήρημι. χειροδίκαι δὲ, οἱ ἑαυτοῖς πειθόμενοι, καὶ ἐκ χειρὸς τὴν ἄμυναν ποιούμενοι, καὶ οὐ κατὰ νόμον. ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν.] ἤτοι δι' ἑαυτοῦ ποιῶν τὴν ἐκδίκησιν· τουτέστιν ἐν τῇ ἰσχύϊ τὸ δίκαιον ἔχοντες· καὶ οὐδὲ ὁ εὔορκος. τουτέστιν ὁ εὐσεβὴς, χάριν ἕξει παρ' αὐτοῖς. οὐδὲ ὁ δίκαιος, οὐδ' ὁ ἀγαθὸς. καὶ τὸ,

— κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν. ἀντὶ τοῦ κακοῦργον καὶ ὑβριστὴν ἄνθρωπον. τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Θυέστῃ. πόλεμον, ἀντὶ τοῦ ὑβριστικὸν, πολέμιον. Δίκη δ' ἐν χερσίν.] ἀντὶ τοῦ δικαιοσύνη. καὶ ζῆλος νῦν ὁ φθόνος· ὁ δὲ φθόνος, φησὶν, ὁ ταραχώδης καὶ κακόχαρτος, ἐπακολουθήσει τοῖς ἀνθρώποις. Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν.] τὸν φθόνον ἐν τούτοις ζῆλον ἐκάλεσε· δυσκέλαδον μὲν αὐτὸν ὀνομάσας, ὡς τὰς εὐεργεσίας τῶν φίλων λοιδοροῦντα, καὶ λέγοντα κακῶς ὡς ἀναξίους ἐκείνων. κακόχαρτον δὲ, ὡς ἐπιγηθοῦντα τοῖς κακοῖς καὶ ἐπιχαίροντα. στυγερώπην δὲ, ὡς ὦπας ἔχοντα μίσους ἀξίους, καὶ ἀεὶ βλέποντας πρὸς τὸ κακὸν, καὶ ἄθεον, καὶ τὸ βλαπτικόν.

Δυσκέλαδος.] κακοκέλαδος, καὶ οἱονεὶ κακόθορυβος· ἐπεὶ κακολογοῦντες οἱ φθονοῦντες καὶ οὐδὲ ἀγαθὸν λέγουσι περὶ τῶν πέλας. ὁ φθόνος μισητὸς ἐν τῷ στυγερῶς ὁρᾶν ἢ ὁρᾶσθαι. οὐκέτι γὰρ αἰδοῦνται κακῶς πράττοντες. ὅταν δὲ ταῦτα ᾖ, ἡ αἰδὼς καὶ ἡ νέμεσις ἀμφιεσάμεναι φάρεα λευκὰ πρὸς οὐρανὸν ὁρμῶσι, λιποῦσαι τοῖς ἀνθρώποις ἄλγεα λυγρά. τὰ δὲ λείψεται.] τουτέστι τὸ τῶν κακῶν ἔσχατον· ἀναίδεια γὰρ κρατοῦσα καὶ φθόνος τῶν ἀνθρώπων, πάντη τὸ γένος ἠνάγκασεν ἀπολιπεῖν αἰδῶ καὶ νέμεσιν· ταῦτα γὰρ ὑπόθεσίς ἐστιν ἡ ἀναίδεια καὶ ὁ φθόνος. ἀλλ' ἕτερος μὲν εἴδωλον νεμέσεως· δοκεῖ γὰρ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς παρ' ἀξίαν εὐτυχοῦσιν ἀγανακτεῖν. ἡ δὲ ἀναίδεια οὐχὶ εἴδωλον τῆς αἰδοῦς, ἀλλὰ τὸ ἐναντιώτατον πρὸς αὐτὴν ὑποκρινόμενον τὴν παρρησίαν. οἱ δὲ λευκὰ τὰ φάρη τῆς αἰδοῦς καὶ νεμέσεως, ἐν φωτὶ μὲν αὐταῖν ἡ ὑπόστασις. νοεραὶ αἱ δυνάμεις καὶ πόρρω τῆς ὕλης καὶ σκοτώδους τῶν παθῶν οὐσίας εἰσί. διὸ τὴν μὲν αἰδῶ, θεῖον φόβον ὑμνοῦσι· τὴν δὲ νέμεσιν, δίκης ἄγγελον. καλῶς οὖν καὶ Πλάτων ἐρωτηθεὶς τίνι ποτὲ προσήγορος τοῖς κατ' αὐτὸν ἀνθρώποις, ἀπεκρίνατο, μὴ αἰσχύνεσθαι κακοὺς ὄντας. ὅτι δὲ θεῖον πρᾶγμα καὶ ἡ νέμεσις, δηλοῖ τὸ καὶ θεὸν αὐτὴν ὑπάρχειν.

— νεμέσσητε δὲ πότνια Ἥρη, φησὶν ὁ ποιητής.
φθόνος δὲ ἔξωθεν θείου χοροῦ παντός.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

σιδήρεον.] κακίας παντοίας ἀνάμεστον, καὶ πόνοις καὶ κόποις παντοίοις προσκαρτεροῦν.

Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται.] τοῦτο δέ φησι, πρὸς τὸ μὴ ἐξοκεῖλαι πρὸς παντελῆ κακίαν τὸν Πέρσην, ἀκούοντα ὅτι καί περ κακοῖσιν ὕστερον, ὅμως παραμέμικται καί τι τῶν ἀγαθῶν πρὸς τοὺς ὕστερον μέλλοντας γενέσθαι. Εὖτ' ἂν γεινόμενοι.] ἡνίκα τίκτωνται καὶ ὑπάρχωσι πολιοκρόταφοι καὶ γηραιοὶ, γεννώμενοι καὶ τεχθέντες. πολιῶσι δὲ οἱ κρόταφοι πρότεροι τῶν τοῦ ἀνθρώπου λοιπῶν μερῶν, ὅτι ταῦτα τὰ μέρη ὑγρότερα, καὶ φλεγματικώτερα, ἤπερ τὰ ὄπισθεν. ἡ πολιὰ δὲ ἔνδεια γίνεται ὑγρᾶς θερμότητος. μαλακαὶ δὲ οὐ πολιοῦσιν, ὅτι θερμαὶ καὶ ἀρτηριώδεις. αἱ μήνιγγες δὲ λέγονται, καὶ κρόταφοι ἀπὸ τῶν κερασφόρων ζώων μεταφορικῶς· ἐπειδὴ γὰρ τοῖς κερατοφόροις τὰ κέρατα ἐκφύονται, κερατοφυοῖ τόποι καὶ κρόταφοι. εἶπε δὲ πολιοκροτάφους γηρῶντας, καίπερ καὶ νέων καὶ βρεφῶν τικτόντων, πολλάκις διὰ τὸ ὡς ἐπίπλειστον γινόμενον, καὶ τὸ μᾶλλον προσδόκιμον. Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ.] ἀπὸ κοινοῦ τὸ ὁμοίϊος, ἤγουν ὁμογνώμων. ὁ μὲν γὰρ τυχὼν ξενίσει· ὁ δὲ πρὸς τὸ μὴ ἀντιξενίσαι, ἴσως καὶ βλάψει. Φίλος ὁ συγγενὴς λέγεται, καὶ ὁ παρὰ τῇ συνηθείᾳ λεγόμενος· ἑταῖρος ὁ συμπολίτης. ξένος δὲ ὁ ἀφ' ἑτέρας πόλεως.

Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.] οἱ παῖδες δηλονότι. προλέγει δὲ τὰ μέλλοντα κατάληψεσθαι τὸν βίον ἀνιαρά. βάζοντ' ἐπέεσσι.] βάζοντι, ἀντὶ τοῦ βάζοντες. τὸ δυϊκὸν, ἀντὶ τοῦ πληθυντικοῦ· ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ

Ὦ Λόκιοι πόσε φεύγετε; νῦν θεοὶ ἐστόν; καὶ τό.

Ἄσον ἴονθ' ὅτι κέντοι ἀάπτους χεῖρας ἔχοιεν. Τὸ ἴοντε, ἀντὶ τοῦ ἰόντες. οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες.] τὴν ἐπιστολὴν τῶν θεῶν, ἤγουν τὰ φρόνιμα καὶ σωστικά. νῦν γὰρ θεοὺς τὰς ψυχικὰς δυνάμεις φησίν. οὔτε θεῶν ὄπιν] ὁ τε σύνδεσμος πλεονάζει. Γηράντεσσι.] γηράσασι. ἐκ τοῦ γήρημι, ἡ μετοχὴ ὁ γήρας. ἀπὸ θρεπτήρια.] διατροφάς· οἱ παλαιοὶ γὰρ τοῖς γονεῦσιν ἐδίδουν τὰ θρέπτρα. οὗτοι δέ, ὥς φησι, πρὸς τῷ μὴ διδόναι καὶ ἀτιμάσουσιν αὐτούς. συντακτέον δὲ οὕτως· Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας. οὐδὲ μὲν γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν. Χειροδίκαι] οἱ μὴ κρίσει καὶ νόμοις πειθόμενοι, ἀλλὰ χερσὶ καὶ ἰσχύϊ πάντα δρῶντες. ἐξαλαπάξει.] πορθήσει· ἀλαπάζειν γὰρ Ἀττικοὶ τὰ κενοῦν ματαιοῦσι. ἔστι δὲ καὶ λάπαθος βοτάνη καθαρτική, ἣ καὶ ἀλάπαθος λέγεται. ἧς ἡ ῥίζα τὸ λεγόμενον ῥέον. δίκη δ' ἐν χερσί.] τὸ δίκαιον ἔσται οὐ κρίσει καὶ νόμοις, ἀλλὰ δυνάμει χειρῶν, καὶ ἰσχύϊ. Αἰδὼς καὶ αἰσχύνη κατὰ Ἀριστόξενον τὸν Μουσικὸν διαφέρουσι. καὶ ἵνα τὰ πολλὰ τούτου παρῶ, αἰδὼς μὲν ἡ μικρὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσι γινομένη ὑποστολή, εὐλαβεῖ λογισμῷ· αἰσχύνη δὲ ἡ ἐν κακοῖς ἀτιμία. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται.] βλάψει, φησί, τὸν ἀγαθὸν ἀφαιρούμενος τὰ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν λοιδορῶν· καὶ πρὸς τούτοις καὶ ὅρκῳ χρήσεται, ὀμνύων αὐτοῦ εἶναι τὰ ἀφαιρεθέντα. Ζῆλος.] τὸν φθόνον νῦν λέγει. ὁ γὰρ ζῆλος κυρίως ἐπαινούμενόν ἐστιν· ἔρις γὰρ ἀγαθή, ἤτοι μίμησίς ἐστιν. ὁ δὲ φθόνος, ἐπίμομφον. Δυσκέλαδος, κακόχαρτος.] προσωποποιεῖ τὸν φθόνον, καὶ τὰ τῶν φθονούντων ἴδια πρὸς τοῦτον μεταφέρει. οἱ φθονοῦντες γὰρ κελάδους καὶ θορύβους ποιοῦσι καὶ ἐγείρουσι, καὶ χαίρουσι τοῖς κακοῖς τῶν φθονουμένων, καὶ στυγερῶς καὶ μισητῶς αὐτοὺς ὁρῶσι. Λευκοῖσιν φαρέεσσι] τοῦτό φησι, ὅτι κἂν τινι τῶν ἀνθρώπων, ἢ καὶ σχεδὸν πᾶσιν ἡ αἰδὼς καὶ ἡ νέμεσις τοῦ βίου ἐξοστρακίζονται, καὶ ἀφορισμῷ παραδίδονται, ὅμως οὐκ εἰσὶ σκοτειναί τε καὶ μελαγχίτωνες, ἀλλὰ καὶ λευκοχίτωνες. καὶ ἡλίου λαμπρότερον ἀπαστράπτουσαι. τὸ τούτων γὰρ ὄνομα περιτεθρύλληται πανταχοῦ. Ἀθανάτων μετὰ φῦλον.] τῶν στοιχείων νῦν, ἢ τῶν φρονίμων. προσωποποιεῖ δὲ ἐνταῦθα τὴν δικαίαν μέμψιν, καὶ τὴν αἰδῶ μέλλουσαν φεύγειν διὰ τὰς τῶν ἀνθρώπων ἀδικίας καὶ βίας, καὶ ἀπέρχεσθαι ἐν τοῖς στοιχείοις, ἢ τοῖς φρονίμοις καὶ δικαίοις· μόνοις γὰρ ἐξ ἀνθρώπων τούτοις ἡ αἰδὼς καὶ ἡ νέμεσις παραμένει. τὸ ὕδωρ γὰρ τὸ θαλάττιον ἔχει τὴν ψάμμον ὡς ὅριον, καὶ μέχρι ταύτης προβαῖνον, κἂν ἀγριοῦται τοῖς κύμασιν, ὅμως ὥσπερ αἰδεῖται καὶ νεμεσίζεται περαιτέρω χωρεῖν, καὶ τῆς γῆς καταβλάπτειν τὰ ὅρια. τούτοις ὁμοίως ὅ, τε ἀὴρ, καὶ τὸ πῦρ, ἀλλήλοις μὲν ὄντα πολέμια, τόποις καὶ τοῖς οἰκείοις ἐμμένοντα. ἔτι πρὸς τούτοις χειμών, ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον, ἡμέρα, νὺξ καὶ λοιπά, τὴν αἰδῶ καὶ τὴν νέμεσιν ταῦτα φυλάττουσιν, ἐξιστάμενα ὅτε δεῖ, καὶ ἑκάτεροι ἀλλήλοις ὑπείκοντα, καὶ οὐ πλεονεξίαν ἢ βίαν, ἢ τόπου ἢ χρόνου κατ' ἀλλήλων νοσοῦντα· καὶ ὅσα φησὶ ὁ Σοφοκλῆς, ἁπλῶς ἐκ στόματος τοῦ Ἡσιοδείου λόγου ταῦτα λαβών.

Καὶ γὰρ τὰ δεινὰ καὶ τὰ καρτερώτατα
Τιμαῖς ὑπείκει. τοῦτο μὲν νιφοστιβεῖς
Χειμῶνες ἐκχωροῦσιν εὐκάρπῳ θέρει.
Ἐξίσταται δὲ νυκτὸς αἰανὴς κύκλος
Τῇ λευκοπώλῳ φέγγος ἡμέρᾳ φλέγειν.

πρὸς Ὄλυμπον.] Ὄλυμπος, ὁ οὐρανός, καὶ ἡ τοῦ παντὸς κόσμου ὅλη περιοχή, παρὰ τὸ ὁλολαμπὴς εἶναι. ψιλοῦται δέ, ὅτι συνεκόπη Αἰολικῶς, ὁλόλαμπος. καὶ ὄλυμπος· τρέπουσι γὰρ καὶ τὸ α εἰς υ, τὰς σάρκας σύρκας λέγοντες. οὕτω τὸ ὄλυμπος ψιλοῦται. τῶν γὰρ τοιούτων τὰ ἐντελῆ δασύνεται, τὰ δὲ συγκοπέντα ψιλοῦται. ὡς τὸ ὁλόλαμπος, ἁρμοζόμενος. ἀλλόμενος, ἅρμενος, ἅλμενος. ψιλοῦται ἓν τὸ ὄλυμπος. εἰ δέ μοι δυσωπεῖ τις ὡς εὑρεσιεπεῖ, ἀκουέτω καὶ χρήστων·

Ἥ τε καθαιρομένη ἰοειδέα πόντον ὀρίνει
——— ἐπαλμενος ὀξέϊ δουρί.

ὄλυμπος οὕτω ψιλοῦται, καὶ οὕτω λέγεται οὐρανός. ὁμοίως δὲ τῷ οὐρανῷ καὶ ἡ σφαιροειδὴς ἡμῶν κεφαλή, ἐν ᾗ τὸ ὁλολαμπὲς λογιστικὸν ἵδρυται, ὄλυμπος λέγεται. περὶ γὰρ ὄρους ὀλύμπου νῦν λέγειν, ψυχρολογία καὶ λῆρος ἐνταῦθα ἔμελλεν εἶναι. τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρά.] τὰ δὲ ἄλγεα ἐναπολειφθήσονται μόνα τοῖς ἀνθρώποις. Λυγρά, τὰ χαλεπά, παρὰ τὸ λίαν ὑγρὰ εἶναι. καὶ γὰρ ἐκ τῶν ὑγρῶν καὶ ψυχρῶν κράσεων εἶναι πάντα τὰ λυπηρά, ὡς ἐκ τῶν θερμῶν τὰ ἡδέα.

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον
Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων, ὀνύχεσσι μεμαρπώς·
Ἡ δ' ἐλεόν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
Δαιμονίη, τί λέληκας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇ δ' εἶς ᾗ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω καὶ ἀοιδὸν ἔουσαν·
Δεῖπνον δ', αἴκ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ τανυσίπτερος ὄρνις.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε·
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς,
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρηφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια· δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει,
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.
Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἑλκομένης ᾗ κ' ἄνδρες ἄγωσι
Δωροφάγοι, σκολιῇς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.
Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν,
Ἠέρα ἑσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἵ τέ μιν ἐξελάσουσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.

Sed nunc fabulam regibus dicam, tametsi ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luscIniam canoram,
Alte in nubibus ferens, vnguibus correptam:
Illa vero misere, curuis confixa vnguibus,
Lugebat: eam autem imperioso ille sermone allocutus est,
Infelix, quid strepis? habet certe te multo fortior:
Hac vadis, qua te duco, etiam cantatricem existentem.
Cœnam vero, si quidem libet, faciam, vel dimittam.
Imprudens vero, quicunq. velit cum potentioribus cōtendere:
Victoriaque priuatur, & præter conuitia dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis prædita auis.
O Persa, tu vero audi iustitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim perniciosa est misero homini, neq. bonus quidem
Facile ferre potest, grauaturque ab ipsa,
Illapsus damnis. Via vero altera perueniendi
Melior ad iusta: Iustitia autem super iniuriam valet
Ad finem progressa. passus vero stultus sapuit.
Cito enim abit iusiurandum vna cum prauis iudiciis.
Iustitiæ vero impetus tractæ quocunque homines duxerint
Donivori, prauis autem iudiciis iudicarint leges.
Hæc vero sequitur flens vrbemque & mores populorum,
Aërem induta, malum hominibus adferens
Qui ipsam expellunt, neque rectam distribuerunt.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Νῦν δ' αἶνον.] νῦν δὲ παροιμιώδη λόγον ἤτοι παραίνεσιν, τοῖς κριταῖς ἐρῶ, γινώσκουσι καὶ αὐτοῖς.

Ὧδ' ἴρηξ προσέειπε.] παραβολὴ μυθική. οὕτως εἶπεν ἱέραξ πρὸς ἀηδόνα ποικιλόφωνον, ὑψοῦ μάλα ἐν νέφεσι φέρων αὐτὴν, τοῖς αὐτοῦ ὄνυξι μεμαρπώς, ἤγουν συλλαβών. εἶτα πρὸ τοῦ ἀποδοῦναι ἐπάγει διὰ μέσου· ἡ δὲ ἐλεεινὸν ὠδύρετο. πεπαρμένη ἐν ὄνυξι γναμπτοῖς, τουτέστι κεκαμμένοις, ἀγκύλοις. πρὸς ὃ ἀποδίδωσιν ὃν ἤρξατο λόγον ἐπαναλαμβάνων. τοιοῦτον δὲ γίνεται καὶ παρὰ τῷ πεζῷ λόγῳ, καὶ φησὶ πρὸς ταύτην οὗτος λόγον εἶπεν ἐπικρατέως, ἀπηνῶς, τουτέστι μετὰ γνώμης τὴν αὐτοῦ ἐπικράτειαν ἐμφαινούσης, ταυτὸν τῷ ὑπεροπτικῶς. δαιμονίη.] ἤγουν κακόδαιμον. τί βοᾷς; κατέχει σε κατὰ πολὺ ἰσχυρότερος. ἐκεῖσε πορεύσῃ, ὅποι ἂν ἐγώ σε ἄγω, καίπερ οὖσαν μουσικὴν μελῳδόν. δεῖπνον δὲ, ἤγουν τροφὴν ποιήσομαί σε ἂν θέλω, ἢ ἀπολύσω. ἄφρων δὲ ἐστὶν, ὃς ἂν ἐθέλῃ πρὸς ἐπικρατεστέρους ἀντιπαλαίειν. καὶ νίκης γὰρ στέρεται, ἤγουν ἀπολείπεται, ἀποτυγχάνει· τουτέστι καὶ νίκην οὐ κατορθοῖ. καὶ πρὸς τοῖς ὀνείδεσι τοῖς ἀπὸ τῆς ἥττης, λύπας ὑπομένει. Ὣς ἔφατ'.] οὕτως εἶπεν ὁ ἱέραξ ὁ ταχέως πετόμενος ὁ ὄρνις ὁ ἐστὶ πολὺ παρατείνων τὴν πτῆσιν, ὦ Πέρση. σὺ δὲ μὴ κατὰ τὸν ἱέρακα ποίει δηλονότι ἄλογον ὄντα ζῶον, ἀλλὰ λογικὸς ὢν ὑπάκουε δίκης· μὴ δ' ὕβριν ἐπίτεινε. τὴν ὕβριν δὲ

ἀντιτίθησι τῇ δίκῃ, ὡς ταυτὸ δυναμένην τῇ ἀδικίᾳ· ἕπεται γὰρ τοῖς ὑβρισταῖς τὸ ἀδικεῖν· καὶ γὰρ ἡ ὕβρις ἡ κακὴ τῷ ἀγεννεῖ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει εἰς τὸ χρῆσθαι αὐτὸν αὐτῇ κατ᾽ ἄλλων. οὐ μὴν δύναται φέρειν αὐτὴν ῥᾳδίως, οὐδὲ ὁ ἐσθλός, τουτέστιν ὁ κατ᾽ ἀρετὴν προέχων· βαρύνεται δὲ ὑπ᾽ αὐτῆς ἐντυχὼν βλάβαις, αὐτῇ ὤφειλεν· λέγει δὲ βλάβαις, ἐπιτείνων τὸ κακὸν τῆς ὕβρεως. ὁδὸς δ᾽ ἑτέρηφι.] ὁδὸς δέ ἐστι καθ᾽ ἑτέραν μερίδα, κρείττων, ὥστε παρελθεῖν αὐτήν, λέγω ἡ εἰς τὰ δίκαια ἄγουσα. δίκη δ᾽ ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] ἡ δίκη δὲ ὑπερέχει τῆς ὕβρεως, —εἰς τέλος ἐξελθοῦσα, ἀντὶ τοῦ ἐλθοῦσα, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν κριτῶν διαφθαρεῖσα. τετραχῶς τίθησι τὴν δίκην· ἐπὶ τῆς σωματοειδοῦς θεᾶς, ἣν καὶ παρθένον ὀνομάζει· ἐπὶ τοῦ δικαίου· ἐπὶ τῆς κρίσεως· καὶ ἐπὶ τῆς τιμωρίας· ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ δικαίου. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.] τουτέστι δίκην δοὺς ἐπὶ τῇ ὕβρει, ἔγνω ἡλίκον κακὸν ἡ ὕβρις. αὐτίκα γὰρ τρέχει ἅμα, ἤγουν ἀκολουθεῖ ὅρκος ταῖς δίκαις, ἤγουν ταῖς κρίσεσι ταῖς οὐκ ὀρθῶς δεδικασμέναις. ῥόθος δέ, ἤγουν ἦχος γίνεται ἑλκομένης τῆς δίκης, ἤγουν βιαζομένης ὅπου ἂν ἄγωσιν αὐτὴν οἱ ἄνδρες οἱ δωροφάγοι· ἤγουν οἱ κριταὶ οἱ τὰ δῶρα πόρον ζωῆς ποιούμενοι· κρίνουσι δὲ τὰς θέμιστας, ἤγουν τὰς δίκας καὶ τὰς κρίσεις, ἐν κρίσεσι σκολιαῖς, ἤγουν ἀδίκοις. ἡ δὲ ἕπεται καὶ ἀκολουθεῖ κλαίουσα καὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἐν ᾗ τοιοῦτοι δικάζουσι, καὶ τοὺς τρόπους τῶν λαῶν τῶν χαιρόντων τοιούτοις δικασταῖς, ἐνδυσαμένη ἀορασίαν, φέρουσα τοῖς ἀνθρώποις ἐκείνοις κακόν, ἤγουν τιμωρίαν, οἵτινες ἐξελαύνουσιν αὐτήν, καὶ οὐκ ἰθεῖαν, ἤγουν δικαίαν ἔδωκαν, τοῖς δικαζομένοις δηλονότι.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Νῦν δ᾽ αἶνον.] ὁ μὲν κατὰ τὴν Πανδώραν μῦθος τὴν αἰτίαν τῶν ἐν ἀνθρώποις κακῶν, εἰς τὸ θῆλυ τῆς ψυχῆς ἀνέφερεν. καὶ τὴν ἄλογον ζωὴν ἐκ τῶν οὐρανίων ἡμῖν προσπλασθεῖσαν. ὁ δὲ περὶ τῶν γενεῶν λόγος δύο τὰς παντοίας μεταβολὰς τῶν ἀνθρωπίνων ζωῶν, τὰς διὰ τὴν ἀναλογίαν ἐπεισελθούσας ζώντων ἡμῶν, ποτὲ μὲν κατὰ λόγον, ποτὲ δέ, κατὰ τὸ ἄλογον. ὁ δὲ αἶνος οὗτος τρίτος παραινέσεις τις ἂν καὶ νουθετήσεις ἐπικεκαλυμμένη πρὸς τοὺς κατὰ πάθος ζῶντας, ἔνδειξίς ἐστι τῆς βιαίου καὶ πλεονεκτικοῦ ζωῆς καὶ θηριώδους, κατὰ τῶν βιασθῆναι μὲν δυναμένων, ὅμως δὲ ἱεροπρεπεστέρων ὄντων. καὶ ὁ μέν γε ἱέραξ ἁρπακτικόν· ἡ δὲ ἀηδὼν μουσικόν. παιδευτικὸς δέ ἐστιν ὁ λόγος δεικνὺς οὗ μὲν οἱ δωροφάγοι πεπραγμένοι τυγχάνουσιν, οὗ δὲ οἱ Μουσῶν θεράποντες· καὶ τίνες οἱ ἄδικοι, τίνες δὲ οἱ θεοῖς φίλοι, διὰ τούτων τῶν εἰκόνων. φέρει τὴν ἀηδόνα μεμφομένος. καὶ τοῖς ὄνυξιν εἰς αὐτὴν ἐμπεπηγόσι κατέχων. ἡ δὲ ἔχεται καὶ πάσχει ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κακῶς. ἐλεὸν γάρ, φησι, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ᾽ ὀνύχεσσι Μύρετο· τουτέστιν ἐλεεινόν. τὸ γὰρ ἐλεὸν ὀξυτόνως σημαίνει τὸ ἐλεεινόν. ὑπὸ τῶν ὀνύχων κατεχομένη φωνὴν ἀφίησιν ἐλεεινήν, ὡς οἱ ἀδικούμενοι ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ βιαζόμενοι πλέον οὐδὲν ἔχοντες τῶν ὀδυρμῶν. ἄλλως. Αἶνος ὁ παροιμιώδης λόγος, ὁ ἐπὶ παραινέσει λεγόμενος· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀηδὼν ἐν τοῖς ποσὶ τοῦ ἱέρακος, οὕτω καὶ ἐγὼ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν· καλῶς γὰρ ἑαυτὸν ἀηδόνι ἀπείκασε. μουσικὸν γὰρ τὸ ὄρνεον· καὶ τοὺς κριτάς, ἱέρακας, ὡς ἁρπακτικούς. τὸ δὲ λέλακας δηλοῖ τὸ βεβόηκας καὶ δαιμονᾷς. τὴν ἀηδόνα φησί, διὰ τὸ μουσικὸν καὶ ἱερόν. ἀρείων δὲ ὁ δυνατώτερος εἴρηται. τό, τοίνυν Δαιμονίη τί λέλακας; καὶ τὰ ἑξῆς. ὁ τῶν ἁρπακτικῶν λέγει νόμος ταῦτα, ὃν καὶ Θρασύμαχος ἐτίθει καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος· εἴτε Φάλαρις, εἴτε Ἀπολλόδωρος, ἰκτίνοις ἐοικότες καὶ λύκοις καὶ ἄλλοις τοιούτοις, καὶ ὑπὸ τοῦ χείρονος, δυνατωτέρου δέ, τὸ ἀσθενέστερον, κἂν κρεῖττον ᾖ, πάσχειν κακῶς, καὶ ἐπιτωθάζειν τὸν ποιοῦντα τῷ πάσχοντι. τὸ γάρ,

Τῇ δ᾽ εἷς ᾗ σ᾽ ἂν ἐγώ περ ἄγω,— δηλοῖ τὸ μὲν βιαιότερον ἄγειν, ἄγεσθαι δέ, ὅπου ἂν ἐκείνῳ δοκῇ, τὸν ἀσθενέστερον. προσκεῖται δὲ καὶ τὸ ἀοιδὸν περ ἐοῦσαν, διὰ τὸ ἄγεσθαι τὸν Ἡσίοδον ἐνδεικνύμενον τῶν ἱερῶν Μουσῶν, ἀναγκάζεσθαι τοῖς βασιλεῦσιν ἀδικοῦσιν εἴκειν. ἐπ᾽ ἐκείνοις γὰρ εἶναι καὶ δεῖπνον αὐτὸν ποιήσασθαι καὶ μεθεῖναι, καθάπερ ἐπὶ τῷ ἱέρακι τὴν ἀηδόνα. καὶ τέλος ἐπήγαγεν, ὅτι ἄφρονος ἔργον ἐστὶν ἀντιβαίνειν τοῖς ἰσχυροτέροις. ὡς αὖ οὐδὲ αὐτὸς ἐναντιωθησόμενος τοῖς ἄρχουσι βιαζομένοις. διπλοῦν γὰρ εἶναι τὸ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς δυνατωτέρους ἀντιβάσεως κακόν. τό, τε ἐκ τῆς ἥττης ὄνειδος, ὅ περ ἐκάλεσεν αἶσχος, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ κρατηθῆναι λύπην,

λύσαι αὐτὴν, ἵνα εἴπῃ πάθος ἀλγήσειεν. περιττὸς δὲ τῶν στίχων ὁ Ἀρίσταρχος ὀβελίζει τοὺς παλαιοὺς ὡς ἀλόγως γραφολογεῖν ὑπ' αὐτῶν προστεθέντας.

Σὺ δ' ἄκουε δίκης.] ἀντέθηκε τῇ δίκῃ τὴν ὕβριν· ὡς τῶν ὑβριστῶν μάλιστα ἀδίκων ὄντων, διότι χωρὶς αἰτίας χρώμενοι πολλῇ κακίᾳ προπηλακίζουσι τοὺς ἀσθενεστέρους. ἦν δὲ καὶ ἐν τοῖς εἰρημένοις γένεσιν ἡ ὕβρις ἡ ἀποστήσασα τοὺς ἐκ τοῦ β' ἀπὸ τοῦ πρώτου. πρὸς αὐτὸν δὲ διαστολὴν φησὶ τῶν ἀλόγων ζώων· σὺ λογικὸς ὢν καὶ λόγοις καὶ νόμοις πολιτευόμενος ἄκουε δίκης· μὴ δ' αὔξανε τὴν ὕβριν καθάπερ τὰ ἄλογα ζῷα· τούτοις γὰρ ἴδιον τὸ ἀδικεῖν μὴ νόμῳ κυβερνωμένοις, ἀνθρώποις δὲ τὸ δίκαιον πραγματεύειν καὶ νόμοις ὑπείκειν καὶ πείθεσθαι.

οὐδέ μὲν ἐσθλός.] οὐδὲ ὁ πάνυ ἀγαθὸς οἷός τε φέρειν νομίζει τὴν ὕβριν. οὐ γάρ ἐστιν ὕβρεως ἀφορητότερον οὐδέν. βαρύνεται δὲ ὑπ' αὐτῆς καὶ ἀγανακτεῖ. λέγει δὲ ἐσθλοὺς οὐ τοὺς τῇ τύχῃ καὶ τῇ δυνάμει προέχοντας, ὥς φησι Πλούταρχος, ἀλλὰ τοὺς κατ' ἀρετὴν προέχοντας, ἐκ τούτου μᾶλλον δεικνὺς τὴν ὕβριν ἀφόρητον. οἱ μὲν γὰρ ἐν δυνάμει καὶ σφόδρα δυσχεραίνουσιν ἐπὶ ταῖς ἐκ τῶν ἀσθενεστέρων εἰς αὐτοὺς ὕβρεσιν· οἱ δὲ κατ' ἀρετὴν ζῶντες καὶ ταύτας τὰς ὕβρεις διαπτύουσιν. οὐδὲ γὰρ χείρων ἐγώ, φησὶν ὁ Σωκράτης, ἂν ὁ δεῖνα ἐπὶ κόρρης πατάξῃ με ἀδίκως. καὶ ἔπει μὲν ὅλως βαρύνονται ἐπὶ ταῖς παρ' ἄλλων ὕβρεσιν ἐγκυρσαντες ἐν ἄταις. ὅθεν ἔλεγε περιπεσόντες ταῖς ὕβρεσιν, ἃς ἐκάλεσεν ἄτας.

ὁδὸς δ' ἑτέρηφι.] ἐκ τῆς πρὸς τὴν ὕβριν παραθέσεως προτρέπει τῇ δικαιοσύνῃ μᾶλλον ἕπεσθαι· κρείσσων γάρ ἐστι, φησὶν, ἡ εἰς τὰ δίκαια ὁδὸς ἑτέρα οὖσα τῆς ὕβρεως· κρεῖσσον δὲ εἰς τὸ δι' αὐτῆς παρελθεῖν μᾶλλον, ἢ διὰ τῆς ἐναντίας τῆς κατὰ τὴν ὕβριν.

δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει.] ἡ δίκη, φησί, κἂν τὸ πρῶτον ἔλαττον ἔχῃ τῆς ὕβρεως, ἐν τῷ τέλει πάντως ἐκλάμπει· καὶ δείκνυται διὰ τῶν πραγμάτων κρείττων οὖσα τῆς ὕβρεως. τῷ χρόνῳ γὰρ αὕτη μὲν σώζεται. καὶ ἀεὶ αὐτὴν καταρρεῖ καὶ ταπεινοῦται. ἡ δὲ δίκη τὸ κράτος τὸ ἑαυτῆς ἀναδείκνυσιν. οἷς ἐπακολουθεῖ· τὸν γὰρ τῇ ὕβρει χρώμενον, μετὰ τὸ παθεῖν τὰ ἀπὸ τῆς ὕβρεως κακὰ, δόντα τιμωρίαν γινώσκειν ποιεῖ ἡλίκον ἡ ὕβρις κακόν. τὸ δὲ δίκης δύο δηλώσης, ἢ τὴν θεὸν αὐτὴν, ἢ τὸ ἐπ' αὐτῆς ἔργον. ποτὲ μὲν τὴν θεὸν καλεῖ δίκην, ἣν καὶ παρθένον ὀνομάζει· ποτὲ δὲ τὴν κρίσιν καὶ τὴν ποινήν· ὡς ὅταν λέγῃ·

Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.

αὐτίκα γὰρ τρέχει ὅρκος, ἤγουν ἀκολουθεῖ ὅρκος ταῖς δίκαις, ἤγουν ταῖς κρίσεσι τῶν ὀρθῶς δεδικασμέναις.

σκολιῇσι δίκῃσιν.] σκολιὰς δὲ δίκας λέγει νῦν τὰς κακῶς δεδικασμένας, διὰ τὸ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν τοὺς δικάζοντας, ἀλλ' ἐμπαθῶς δικάζειν· πᾶν γὰρ πάθος σκολιόν, ὡς ἁπλοῦν τὸ ἀπαθές. τῶν οὖν σκολιαῖς δίκαις ἕπεται καὶ ἡ ἐπιορκία· οἱ γὰρ ὀρθῶς δικάζειν δόξαν ἔχειν ἐθέλοντες, ὀμνύουσιν ὀρθῶς δικάζειν, ἀλλ' οὐ σκολιῶς. τρέχει γὰρ ὁ ὅρκος ἅμα ταῖς σκολιαῖς, ὁμοῦ τιθεὶς πρὸς τοὺς μὴ δικάσαντας ὀρθῶς. δηλοῖ δὲ τὸ θεῖν, τὸ ὠκέα πόδας ἐπακολουθεῖν τὴν ἐκ τῆς ἐπιορκίας τιμωρίαν τοῖς σκολιῶς δικάσασι.

ῥόθος ἑλκομένης.] τὸν ῥόθον οἱ μὲν ἤκουσαν τὸν ψόφον, ὅθεν καὶ ῥόθιον καλεῖσθαι τὸ κτυποῦν κῦμα καὶ οἶδμα. Πλούταρχος δὲ βοιωτιάζων (οὕτω γὰρ καλεῖν Βοιωτοὺς) τὰς ὀρεινὰς ὁδοὺς τὰς στενὰς καὶ δυσάντεις ῥόθους ὀνομάζειν φησίν. εἰ οὖν τοῦτο κρατοίη, λέγοι ἂν ὅτι τῆς δίκης ἑλκομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ δώροις τὰς δίκας κρινόντων σκολιῶς, ῥόθος ἐστί. τουτέστι δυσάντης ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα, δι' ἧς ἕλκεται ὑπὸ τῶν δικαστῶν. ἀντίκειται γὰρ τῷ εὐθεῖ τὸ σκολιόν, καὶ τῷ λείῳ τὸ τραχύ, καὶ τῷ εὐόδῳ τὸ στενὸν καὶ δυσχέρειαν ἔχον· τοιαύτη δέ ἐστι πᾶσα μοχθηρὰ κρίσις.

Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα.] ἕπεται μὲν ἑλκομένη διὰ τραχείας ὁδοῦ καὶ δυσβάτου· καὶ οὐκ αὐτὴ ἄγουσα ἡ δίκη, ἀλλ' ἀγομένη βιαίως, ὃ δηλοῖ τὸ ἕλκεσθαι αὐτὴν ὡς βιαζομένην ὑπὸ τῶν δωροφάγων κριτῶν. ἕπεται δὲ ἀποκλαίουσα τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τοιοῦτοι δικάζουσι, καὶ τὰ ἤθη τῶν χαιρόντων τοιούτοις δικασταῖς. κακὸν δὲ φέρει ἀνθρώποισι, μετ' οὐ πολὺ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπάγουσα τῆς πονηρᾶς κρίσεως. ὁ μὲν οὖν κλαυθμὸς, δηλοῖ τὸν ἔλεον τῆς μοχθηρᾶς προαιρέσεως· ἡ δὲ φορὰ τοῦ κακοῦ τὴν ἴασιν. οὕτως γὰρ ἡμᾶς ἐλεοῦν τὸ θεῖον ποινὰς ἀπαιτεῖ, καὶ τοὺς ἐξελαύνοντας αὐτὴν τῶν ὡς ἀληθῶς δικαίων, ἐλέους μέτεισιν ἡ δίκη. καὶ τοὺς οὐκ ἰθεῖαν αὐτὴν νείμαντας τοῖς δικαζομένοις ἐπὶ τὸ ἰθὺ μεθίστησιν ἀπὸ τοῦ σκολιοῦ ἤθους. καὶ γὰρ ἑλκομένη διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ καὶ τραχείας ἐπανακαλεῖται τοὺς ἕλξαντας αὐτὴν εἰς τὴν πλατεῖαν ὁδὸν αὐτῇ καὶ λείαν. ὥστε δοκεῖν μὲν

ἕλκεσθαι ὑπὸ τῶν κακῶς αὐτὴν μετιόντων. ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔκειντο ὑπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς παθῶν δουλοῦντες ἕλκειν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Νῦν δ' αἶνον.] μυθικὴν παραίνεσιν. εἰκάζει δὲ ὁ ποιητὴς ἑαυτὸν ἀηδόνι, διὰ τὸ τῆς ποιητικῆς ᾠδικόν· τοὺς δὲ κριτὰς ἱέραξι, διὰ τὸ ἁρπακτικόν. γνωστὸν δὲ τοῦτο πᾶσι, καὶ οὐ δεῖ ἐνταῦθα Προκλικῶν ματαίων πλασμάτων· ἐν γὰρ τοῖς σπουδαίοις ὁ Πρόκλος οὐδὲν γράφων, ἐν τοῖς παικτοῖς μεγαλήγορος, καὶ μακρότερα γράφειν τῆς Ἰλιάδος οὐκ ἀπαναίνεται. ὑμεῖς δὲ ταῦτα παρέντες τὰ δέοντα ἐξηγήσεως λέξομεν. καὶ πρῶτα ταύτην τὴν σύνταξιν καίπερ κακῶς ἔχουσαν.

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω] ὥς τι, τουτέστι μυθικῶς φρονοῦσι καὶ αὐτοῖς. εἶτα ἄρχεται τοῦ μύθου· ἴρηξ ὀνύχεσσι μεμαρπὼς ἀηδόνα ποικιλόδειρον, ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων, προσέειπεν· δαιμονίη, τί λέληκας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων. ἡ δ' ἐλεὸν γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι, μύρετο· τὴν δ' ὅγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε· τῇδε καὶ ἐνταῦθα εἶσι καὶ εἶσθα καὶ πρῳὴν, ὅπῃ σ' ἂν ἐγὼ ἄγω. δεῖπνον δ' αἴκ' ἐθέλω ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω. μέχρι τοῦδε ὡς ἀπὸ τῶν ὀρνέων ὁ ποιητὴς τοὺς λόγους ποιεῖται. ἐντεῦθεν δὲ ἀναλαμβάνει τὸ ἴδιον πρόσωπον, καὶ λέγει τὸ ἐπιμύθιον, τοῦτο τὸ δίστιχον τοῖς κριταῖς, τό,

Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.

Καὶ τὸν ἕτερον στίχον εἶπε· πρὸς δὲ τὸν Πέρσην ἀποστρέψας τὸν λόγον, φησὶ τό, Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ. [καὶ οὕτως, οὐδὲ ὁ παρὰ Πρόκλῳ Ἀρίσταρχος χρῆν χωρὶς ὀβελίζειν τοὺς δύο στίχους τούτους, τὸ ἐπιμύθιον.] ἄλλως τε δὲ ὦ Πρόκλε τε καὶ Ἀρίσταρχε, κἂν παρ' ἡμεῖς τοῦτο οὐ διορθώσαμεν, οὐ γελοῖον ἦν καθ' ἡμᾶς, τὸ τὰ ἄλογα μετὰ καὶ ἀνθρωπίνως λαλεῖν συγχωρεῖν, μὴ μέντοι δὲ γνωμολογεῖν [δηλονότι συγχωρηθήσεται.] ἀλλ' οὐκ ἔπι τὴν ὑμετέραν ἀλαζονείαν ἐλέγχων μακρηγορήσω. παραδραμοῦμαι δὲ, τοῦτο μόνον ἀποφαινόμενος, ὅτι κακῶς λέγετε. ὑμῖν δὲ τοῖς ἀκροωμένοις φημί, ὅτι ἐν τῷ ῥηθέντι νῦν χωρίῳ τῶν ἐπῶν οὐκ ἔστι πολυλογίας, λέξεων δὲ βραχειῶν τινῶν. καὶ γέγραφα ταύτας ἄνωθεν τῶν ἐπῶν. ὅτι δὲ τὸ ποικιλόδειρον, τὴν ποικιλόφωνον λέγει, ἢ τὴν ἐστιγμένην καὶ ποικίλην ἔχουσαν τὴν δειρὴν, ἤγουν τὸν τράχηλον. Νίκης τε στέρεται, πρός τ' ἄλγεσιν] αἶσχος φησὶ προσγίνεται, ἐκ πληγῶν ἢ ὕβρεων, πρὸς τῷ ἡττηθῆναι τοῖς ἥττοσι συμβαίνουσιν ἐρίζειν μετὰ κρειττόνων. ὁ δὲ Πρόκλος λεγέτω ὅσα καὶ βούλεται. ἴρηξ, ψιλωτέον. ἐκ τοῦ ἴω γάρ, τὸ πορεύομαι. καὶ Ὅμηρος, Αὐτὸς δ' ὥς τ' ἴρηξ. Ἀττικῶς δὲ δασύνεται, ἐκ τοῦ ἵημι, τὸ πέμπω. Τανυσίπτερος.] ὁ λίαν τείνων τὰ πτερά, ταχύς, ὡς τὸ δόμοισι ποιητοῖσι, τοῖς λίαν καὶ καλῶς πεποιημένοις.

Σὺ δ' ἄκουε δίκης.] τὴν ἔκθεσιν τοῦ μύθου ἐπαγαγών, καὶ δείξας ὅτι ὑπὸ τῶν δυνατῶν καταβλάπτονται οἱ ἀσθενεῖς ἀδίκως, ἀποστρέφει τὸν λόγον πρὸς τὸν Πέρσην, καί φησι· σὺ δὲ πειθόμενος ἴσθι δικαιοσύνῃ καὶ κρίσεσι. μὴ δὲ ἄνευ δίκης, καθάπερ οἱ ἀλαζόνες καὶ ἄδικοι, ὄφελλε καὶ αὔξανε τὴν ὕβριν καὶ βλάβην καὶ ἀδικίαν.

Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ.] ἡ ὕβρις γάρ, καὶ ἡ λοιδορία, καὶ ἡ βλάβη κακὴ τῷ δειλῷ καὶ τῷ ἀγαθῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει εἰς τὸ χρῆσθαι αὐτὸν αὐτῇ κατ' ἄλλων, οὐχ ὡς ὁ Πρόκλος λέγει.

ἐσθλός.] ἐθέλω, ἐθελός, καὶ ἐσθλός. Ῥηϊδίως φερέμεν.] τὸ φερέμεν, μὴ ὡς Πρόκλος εἴπῃς, ὅτι οὐ δύναται φέρειν ὁ ἐσθλὸς τὴν ὕβριν, ἀλλὰ ἀντὶ τοῦ φέρεμεν καὶ ἔχειν τὴν ὕβριν, τουτέστιν ὁ ἀγαθὸς οὐκ εὐκόλως καὶ ἐπὶ μακραῖς αἰτίαις δύναται φέρειν καὶ ἔχειν τὴν ὕβριν ἢ τὴν λοιδορίαν, ἢ τὴν κατά τινος βλάβην. Ἐγκύρσας ἄτῃσιν.] ἤτοι ἐμπεσὼν βλάβαις. τουτέστιν, ἐὰν ἄκων καὶ ὀψέ ποτε ὁ ἀγαθὸς ὑπό τινος πικρανθεὶς ὑβρίσῃ ἢ βλάψῃ τινά, τοῦτο ποιήσας μεταμέλεται, ὅτι πόσως πρὸς τοῦτο κεκίνηται. εἰ μὴ γὰρ δύναται κατὰ τὸν Πρόκλον τὴν ὕβριν ἢ τὴν λοιδορίαν ἢ τὴν βλάβην ὑπομεῖναι, τί σημεῖον χρηστότητος κέκτηται; ὁδὸς δ' ἑτέρηφι παρελθεῖν.] ὑποδείξας τῷ ἀδελφῷ, ὅτι αἱ ὕβρεις καὶ ἡ βία τῶν φαύλων εἰσίν, οἱ δ' ἀγαθοὶ οὐχὶ τοιοῦτοι, ἀλλ' ἑτέρου εἰσί, φησὶ πρὸς αὐτόν· σὺ γοῦν τὴν ὁδὸν καὶ τὸν τρόπον τῶν φαύλων τούτων μὴ πορευθῇς καὶ μετέλθῃς. ἔστι δὲ ὁδὸς καὶ τρόπος ἕτερος κρείσσων ἀποκομίζων ἐς τὰ δίκαια, δηλονότι ὁ τῆς ἀγαθοεργίας, ὃν οἱ χρηστοὶ καὶ σπουδαῖοι μετέρχονται, ἣν καὶ σε πορευθῆναι βούλομαι. Δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει.] ὑπερίσχει δὲ καὶ ὑπερέχει, ἀντὶ τοῦ τιμιωτέρα ὑπάρχει τῆς ὕβρεως, καὶ βλάβης, καὶ ἀδικίας ἡ δικαιοσύνη.

Εἰς τέλος.

Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα.] τὸ ἀντιπίπτον λύει ὁ ποιητής. εἰπὼν γάρ, ὅτι ἡ δικαιοσύνη ὑπερέχει ὕβρεως καὶ ἀδικίας, ἤκουσεν ἂν παρὰ τοῦ Πέρσου, ἢ ἑτέρου τινός, ὅτι καὶ μὴν τοὺς ἀδίκους ὁρῶμεν πλέον τῶν χρηστῶν εὐθηνουμένους καὶ χαίροντας. λύων γοῦν τοῦτο τὸ ἀντιπῖπτον φησίν·

Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα. ὅτι, αὐτίκα μὲν μὴ παραυτίκα φανῇ τῆς δικαιοσύνης ἡ δύναμις, ἀλλὰ χρόνῳ ποτὲ ὕστερον ὁρᾶται, περιπεσόντων συμφοραῖς τῶν ἀδίκων. παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.] καὶ τοῦτο τοῦδε τοῦ ἀντιπίπτοντος σύνεγμα, μετὰ καὶ παραινέσεως καὶ ἀποτροπῆς τῆς ἐκ τῆς ὕβρεως. εἰπὼν γὰρ τὸ δίκη δ' ὑπερέχει τῆς ὕβρεως, τὸ ἀντιπῖπτον λύσας εἴρηκεν, ἐς τέλος ἐξελθοῦσα, ἤτοι πληρωθεῖσα καιρῷ τινί. εἶτα καὶ ἐκφοβῶν καὶ ἀποτρέπων τὸν Πέρσην τῆς ὕβρεως λέγει, παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω· τουτέστιν ὁ ἀπρόβουλος μὴ ποιῶν τὸ δίκαιον τότε γινώσκει, ὁπότε περιπέσῃ ταῖς συμφοραῖς. ὃ δηλονότι μὴ γένοιτό σοι παθεῖν, Πέρση, ἀλλὰ προβουλεύου, καὶ προόρα τὸ μέλλον, καὶ δίκαιος ἴσθι. Αὐτίκα γὰρ τρέχει ὅρκος.] κατασκευάζων πῶς ἡ δικαιοσύνη ὑπερφέρει τῆς ὕβρεως, φησί. σκολιῶν γὰρ δικῶν, καὶ κακοκρισιῶν γινομένων, ἕπονται ὅρκοι. τῆς δὲ δικαιοσύνης ἑλκομένης, καὶ μεταστρεπομένης, ἢ καὶ ὅπου ἄγουσιν αὐτὴν οἱ δωροφάγοι κεῖται, ῥόθος, καὶ ἦχος, καὶ θόρυβος γίνεται τῶν ἀδικουμένων, δηλονότι ὀδυρομένων καὶ θρηνούντων, καὶ ἑτέρων πολλῶν καταβοωμένων τὴν ἄδικον κρίσιν αὐτῶν. Σκολιῇσι δίκῃσι.] τῆς ἀδίκου δίκης κρίνουσι τὰς θέμιστας, καὶ συγκαταθέσεις εἰσί. ταῦτα δὲ οὐδὲν ἔχει περιεσκεμμένον, οὐδὲ ἑρμηνείας δεόμενον. Πρόκλος δ' ἐν τούτοις μᾶλλον πολυλογεῖ, ῥόθους λέγων τὰς τραχείας ὁδούς, καὶ λόγους ἀκαίρους ἐπαίζων. διὸ καὶ ἡμεῖς τὸ τῶν νέων ψυχοθέλγητρον δεδιότες, ματαίως τοσαῦτα γεγράφαμεν. ἀλλ' οὐκέτι τοῖς σαφεστάτοις πάνυ λιπρήσομεν. ἡ δὲ σύνταξις οὕτως ἔχει· τῆς δὲ δίκης ἑλκομένης ᾗ κεν ἄνδρες ἄγωσι δωροφάγοι, κρίνωσι δὲ τὰς θέμιστας τῇ σκολιᾷ δίκῃ, ῥόθος καὶ θόρυβος καὶ ἦχος γίνεται, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν κυμάτων. ἢ κατὰ Πρόκλον ῥόθος, ἡ τραχεῖα ὁδός. ἄγουσι δὲ καὶ κρίνουσι χρηστέον· ὁ γὰρ τε καὶ ὁ κε παρὰ ποιηταῖς καὶ τοῖς Ἴωσιν ὑποτάσσει. Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα.] τοῦτο προσωποποιΐα ἐστί, ὃ καὶ ἔμψυχος καὶ γλυκὺς λόγος λέγεται· εἰσάγει γὰρ τὴν δικαιοσύνην ἠπλωμένην, καὶ τοτόπου ἐρχομένην τῆς ἀδικίας, ἤγουν τὰ δεινά φέρουσαν, καὶ ὀδυρομένην, καὶ κλαίουσαν τὴν πόλιν, καὶ τὰ ἤθεα, ἤτοι τοὺς τόπους καὶ τὴν διατριβὴν τῶν λαῶν, ἀοράτως βλάπτουσα τοὺς ἀδίκους ἀνθρώπους. ταῦτα σαφῆ, καὶ μὴ μακρηγορίας δεόμενα. ὁ δὲ μακρηγορίας ἀκαίρους ζητῶν, ὁράτω τὸν Πρόκλον. ἡμεῖς γὰρ οὐ λῆρον ἀσκοῦμεν ψυχαγωγίαν λογυδρίων, ἀλλὰ τὰ καίρια γράφομεν· μὴ δὲ τὰς λέξεις φυσῶντες, καὶ διογκοῦντες στομφαστικοῖς καὶ μετεώροις λαβράσμασιν, ἀλλὰ πεζῇ καὶ ἁπλοϊκῇ καὶ συνηθεστέρᾳ τῇ λέξει κεχρήμεθα, διδασκαλικῷ κεχρημένοι τῷ τρόπῳ, καὶ μὴ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν ἐνδεικνύμενοι περὶ τὴν τῶν λέξεων ἀποτόρνευσιν.

Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι διδοῦσιν — At qui iura tam hospitibus quam popularibus dant
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου, — Recta, neque a iusto quicquam exorbitant,
Τοῖσι τέθηλε πόλις· λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ. — His viget vrbs, populique florent in ipsa:
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος· οὐδέ ποτ' αὐτοῖς — Pax vero per terram alma: neque vnquam ipsis
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς. — Molestum bellum destinat late cernens Iupiter.
Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ, — Nec vnquam iustos inter homines fames versatur,
Οὐδ' ἄτη, θαλίῃς δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται. — Neque noxa: in conuiuiis vero partis opibus fruuntur.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· οὔρεσι δὲ δρῦς — His fert quidem terra multum victum: in montibus vero quercus
Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας· — Summa quidem fert glandes, media vero apes:
Εἰροπόκοι δ' ὄϊες μαλλοῖς καταβεβρίθασι. — Lanigeræ autem oues velleribus onustæ sunt:

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν·
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νίσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
Ὅς τις ἀλιτραίνει καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων
Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν. ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι, μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,
Ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ὦ βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσιν
Ἀλλήλους τρίβουσι θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνός, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν.
Καί ῥ' ὁπότ' ἄν τίς μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
Αὐτίκα πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον, ὄφρ' ἀποτίσῃ
Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλέων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους,
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε.
Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων.
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.
Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς καὶ πάντα νοήσας,
Καί νυ τάδ', αἴ κ' ἐθέλῃσ', ἐπιδέρκεται, οὐδέ ἑ λήθει

Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos;
Florent autem bonis perpetuo, neque nauibus
Nauigant: fructum vero profert foecundus ager.
Sed quibus iniuriaque mala curae est, prauaque opera,
Iis poenam Saturnius destinat late cernens Iupiter.
Saepeque vniuersa ciuitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, & iniqua machinatur.
Illis autem e caelo magnum adducit malum Saturnius,
Famem simul & pestem: intereunt vero populi.
Neque mulieres pariunt, decrescuntque familiae,
Iouis Olympii consilio. Interdum vero rursus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut murum,
Aut naues in ponto Saturnius punit ipsorum.
O reges: vos autem considerate etiam ipsi
Iustitiam hanc. prope enim inter homines versantes
Dii vident, quotquot prauis iudiciis
Se mutuo atterunt, deorum animaduersionem non curantes.
Innumeri enim sunt in terra multorum alumna
Dii Iouis, custodes mortalium hominum:
Qui sane & iudicia obseruant, & praua opera,
Aerem induti, passim oberrantes per terram.
Virgo autem est Iustitia, Ioue prognata,
Claraque & veneranda diis qui caelum habitant.
Et certe cum quis ipsam laeserit, oblique iniurians,
Statim apud Iouem patrem considens Saturnium,
Conqueritur hominum iniquam mentem: vt luat
Populus peccata regum, qui praua cogitantes
Alio deflectunt iudicia oblique pronunciantes.
Haec obseruantes ô reges corrigite sententias,
Corrupti: obliquorum vero iudiciorum prorsus obliuiscamini.
Sibi ipsi mala fabricat vir, aliis mala fabricans.
Malum vero consilium consulenti pessimum.
Omnia videns Iouis oculus, omniaque intelligens,
Et haec certe (si quidem vult) inspicit, neque ipsum latet

Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσι·
Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν.
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων
Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Ἐσθέμεν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς·
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. εἰ γάρ τίς κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν
Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς·
Ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·
Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νόεων ἐρέω μέγα νήπιε Πέρση.
Τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει·
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐοῦσα.

Qualenam hoc quoque iudicium ciuitas intus exerceat.
Ego porro nec ipse nunc inter homines iustus
Esse velim, neque meus filius: quando malum est iustum
Esse: siquidem plus iuris iniustior habebit.
Sed his nō tū finē arbitror impositurū Iouē fulmine gaudenté.
O Persa, cæterum tu hæc animo tuo repone,
Et iustitiæ quidem animū adijce, violētię vero obliuiscere prorsus.
Namque hanc hominibus legem disposuit Saturnius:
Piscibus quidem & feris & auibus volucribus,
Se mutuo vt deuorent, quandoquidem iustitia carent:
Hominibus autem dedit iustitiam, quæ multo optima
Est. Si quis enim velit iusta in publico dicere,
Cognoscens, ei quidem opes largitur late videns Iupiter:
Qui vero testimoniis volens periurium iurando
Mentietur, in iis delinquens immedicabiliter læsus est:
Eius vero obscurior posteritas postea relicta est:
Viri autem iusti generatio posteris prædantior.
Cæterum tibi ego bona sciens dico, stultissime Persa.
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile est: breuis quippe via est, adeoque proxima:
Ante virtutem vero sudorem dii posuerunt
Immortales; longa vero atque ardua via est ad ipsam,
Primumque aspera: vbi vero ad summum ventum fuerit,
Facilis deinceps est, quantumuis difficilis fuerit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι.] οἳ δὲ διδοῦσι δίκας δικαίας ἤγουν κρίσεις τοῖς ξένοις καὶ τοῖς ἀστοῖς, καὶ μὴ κατά τι ἐκκλίνουσι τοῦ δικαίου, τούτων ἡ πόλις ἀνθεῖ ἤγουν εὐθηνεῖ, οἱ λαοὶ δὲ αὐθηροί εἰσιν ἐν αὐτῇ. τῷ ξένῳ ἀντίκειται ὁ ἀστός, τῷ ἐνδήμῳ δὲ ὁ ἀπόδημος. ἄλλως ἀρξάμενος, ἄλλως ἀποδίδωσι τὸν λόγον. ὥσπερ ἀπὸ μεταμελείας· συνήθης δὲ οὗτος ὁ σχηματισμὸς καὶ παρὰ τῷ πεζῷ λόγῳ. φαρέτραι μὲν ἐν χρυσόπαστοι, καὶ χρυσαῖ, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς βέλη, γυμνὴ τούτων ἡ ἀγέλη πᾶσα.

Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν.] εἰρήνη δὲ διὰ τὴν γῆν κουροτρόφος, τοὺς νέους αὔξουσα ἀπὸ τοῦ ἐναντίου τοῦτο κατασκευάζει· εἰ γὰρ ὁ πόλεμος φθαρτικὸς τῶν ἀνθρώπων, τῇ τε τῶν καρπῶν ἀπωλείᾳ δι' ὧν τρέφονται ἄνθρωποι, καὶ τοῖς φόνοις, εὔδηλον ὅτι ἡ εἰρήνη πολυανθρωπίαν ἐργάζεται· καὶ διὰ τοῦτο κουροτρόφος. οὐδέ ποτε βουλεύει κατ' αὐτῶν ὁ τῶν βροτῶν αἴτιος Ζεὺς πόλεμον ἀνιαρόν, ἤγουν λυπηρόν. οὐδέποτε ἀκολουθεῖ τοῖς ἀνθρώποις τοῖς διὰ θείας ποιοῦσι τὰς κρίσεις λιμός, ἤγουν τροφῶν ἔνδεια, οὐδὲ ἄτη, ἤγουν βλάβη. ἔργα δὲ καρπῶν ἀπολαύουσι, διὰ φροντίδος ὄντα θαλίαις, διφ χείαις, ἤγουν θαλερὰ καὶ εὐθυνόμενα· τὸ γὰρ διὰ φροντίδος ὂν τῇ θαλίᾳ, οὐδὲν ἄλλο πάντως ἂν εἴη. ἔργα δὲ λέγει τοὺς ἀπὸ ἐργασίας καρποὺς

Τοῖσι φέρει μὲν.] τούτοις τοῖς κατὰ δίκην ζῶσιν, ἤγουν χάριν τούτων, φέρει ἡ γῆ πολὺν βίον, ἤγουν καρποὺς πολλοὺς εἰς ζωάρκειαν. ἐν τοῖς ὄρεσι δὲ ἡ δρῦς, ἀπὸ μέρους πάντα τὰ δένδρα δηλοῖ· κατὰ τὴν ἄκραν μὲν, ἤγουν τὴν κορυφὴν, φέρει βαλάνους, ἤγουν ποιεῖ, γεννᾷ. κατὰ τὴν μέσην δὲ μελίσσας ἐκτρέφει δηλονότι. οὐ γὰρ δυνατὸν λαμβάνεσθαι ἀπὸ κοινοῦ τὸ φέρειν κατὰ τὸ αὐτὸ σημαινόμενον. συνυπακούεται οὖν τὸ οἰκεῖον κατ' ἀναλογίαν τοῦ προῤῥηθέντος. Εἰροπόκοι δ' ὄϊες.] αἱ ὄϊες δὲ, ἀφ' ὧν οἱ πόκοι τῶν ἐρίων, ὑπὸ τῶν μαλλῶν καταβαρῦνται. τίκτουσι δὲ αἱ γυναῖκες τέκνα ὡμοιωμένα τοῖς γονεῦσι κατὰ τὸ εἶδος δηλονότι, διὰ τὸ μὴ μοιχεύεσθαι. θάλλουσι δὲ, ἤγουν εὐθυμοῦνται ἐν ἀγαθοῖς διαπαντός, διὰ τέλους. ἀπὸ τῆς διὰ προθέσεως καὶ τοῦ πέρας τὸ τέλος, τὸ διαμπερές· πλεονάζει δὲ ἐν αὐτῷ τὸ μ̄.

οὐδ' ἐπὶ νηῶν νείσονται.] ἤγουν οὐδὲ ἐπὶ νηῶν ἐπιβεβηκότες ἐμπορεύονται. καρπὸν δὲ φέρει αὐτοῖς δηλονότι ἡ ζείδωρος ἄρουρα. ἤγουν ἡ εἰργασμένη γῆ ἡ τὰ πρὸς ζωὴν δωρουμένη. ἀνωτέρω εἴρηκε τὴν γῆν ἁπλῶς φέρειν αὐτοῖς βίον, ἐνταῦθα δὲ τὴν ἠροτριασμένην· ἐπεὶ ἡ γῆ τὰ μὲν δίδωσιν μηδενὸς ἐπιμελουμένου, τὰ δὲ ἀρουμένη καὶ ἐπιμελείας τυγχάνουσα. νείσονται διὰ διφθόγγου καὶ δύο σσ, τὸ μὲν ὅτι ἀπὸ τοῦ νέομαι, τὸ δὲ ὅτι τετάρτης ἐστὶ συζυγίας, ὡς τὸ βδελύσσομαι καὶ φοινίσσομαι. Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε] ἐπαναχυκλοῖ τὸν λόγον κατ' εἶδος παρεισάγων τὰ ἀνταποδιδόμενα τῇ μοχθηρίᾳ· καὶ φησίν, ὅσοις δὲ διὰ φροντίδος ἐστὶ καὶ ὕβρις κακὴ, καὶ σχέτλια ἔργα, τούτοις, ἤγουν κατὰ τούτων, τιμωρίαν βουλεύει ὁ τῶν βροντῶν αἴτιος Ζεύς. πολλάκις καὶ ὁλόκληρος πόλις ἀπολαύει κακοῦ ἀνδρός, ἀντὶ τοῦ βλάβης ἐπακολουθούσης κακίᾳ κακοῦ ἀνδρὸς, ὅστις ἁμαρτάνει καὶ ἀνόσια μηχανᾶται. κατασκευαστικὰ δὲ ταῦτα τίθησι διὰ μέσου, ὥστε δηλονότι εἰ δι' ἕνα κακὸν πᾶσα ἡ πόλις ἀπολαύει πολλάκις κακοῦ, τί ἂν ταύτῃ τῇ πόλει γένοιτο, ὅταν ἐν αὐτῇ πολλοὶ ἁμαρτάνωσιν. εἶτα συνάπτει τὸν λόγον πρὸς τὰ ἀνωτέρω· καί φησι, Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν,] ἐπὶ τούτοις, ἤγουν κατὰ τούτων ἤγαγεν ὁ Ζεὺς ὁ Κρονίων, ἤγουν ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου, οὐρανόθεν μέγα πῆμα, ἀντὶ τοῦ μεγάλην βλάβην. Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν.] ἤγουν ἔνδειαν τροφῶν καὶ λοιμικὸν νόσημα. ἕπεται γὰρ τῇ τῶν τροφῶν ἐνδείᾳ ἡ λοιμικὴ νόσος· ἀναγκαζόμενοι γὰρ οἱ λιμώττοντες μοχθηρᾷ χρῆσθαι διαίτῃ, τούτῳ περιπίπτουσιν ἐξ ἀνάγκης τῷ νοσήματι· οὐκ ἀπὸ ταύτης δὲ μόνης τῆς αἰτίας ἡ λοιμικὴ συμπίπτει νόσος, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀπὸ διεφθορότων ἀέρων καὶ ἑτέρων αἰτιῶν, ὥστε λιμοῦ μὲν γεγονότος, ἐξ ἀνάγκης λοιμικὰ συμπίπτειν νοσήματα, οὐκέτι δὲ καὶ λοιμικῶν ὄντων νοσημάτων ἐξ ἀνάγκης λιμὸς προηγήσατο.

ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί.] ἤγουν φθείρονται· ἀπὸ τοῦ φθίνω φθινύθω, ὡς ἀπὸ τοῦ νέμω νεμέθω.

Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν] ὑπὸ τοῦ λιμοῦ δηλονότι φθειρομένων τῶν ἐμβρύων. μινύθουσι δὲ οἶκοι.] ἤγουν σμικρύνονται, ἐλαττοῦνται.

Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν ὀλυμπίου.] διὰ τὰς βουλὰς τοῦ Διὸς τοῦ οὐρανίου, διὰ μέσου οὗτοι οἱ δύο στίχοι· τὸ ἑξῆς δὲ πρὸς τὸ λαοὶ συνάπτεται.

ἄλλοτε δ' αὖτε.] ἄλλοτε δὲ δὴ ἢ στρατὸν τούτων εὐρὺν ἤγουν πλατὺν, πολὺν ἐπέχοντα τόπον ἀπώλεσεν. ἢ ὅγε, ἤγουν ὁ Ζεὺς, τεῖχος, ἤγουν πόλιν αὐτῶν ἢ ναῦς αὐτῶν ὁ αὐτὸς Ζεὺς ὁ Κρονίδης τιμωρεῖται ἐν τῇ θαλάσσῃ. Ὦ βασιλεῖς.] ἤγουν ὦ δικασταί. ὑμεῖς δὲ κατασκευάζεσθε καὶ αὐτοί, ἀντὶ τοῦ φράζεσθε, σκοπεῖτε τήνδε τὴν δίκην, τουτέστι τὴν τιμωρίαν. ἐγγὺς γὰρ ὄντες τῶν ἀνθρώπων οἱ θεοὶ, ὁρῶσιν ἐκείνους δηλονότι, ὅσοι ἐν κρίσεσι σκολιαῖς, τουτέστι διεφθαρμέναις, ἀδίκοις, καταπρίβουσι, καταπονοῦσιν ἀλλήλους. οὐκ ἀλέγοντες τὴν ὄπιν καὶ ἐπιστροφὴν τῶν θεῶν, ἤγουν οὐκ ἐν φροντίδι τιθέμενοι τὸ ἐπιστρέφεσθαι τῶν θεῶν. ἀλέγω τὸ φροντίζω, ἀλογῶ δὲ τὸ καταφρονῶ.

Τρὶς γὰρ μύριοι.] πολλάκις γὰρ πολλοί εἰσιν ἐπὶ τῇ γῇ τῇ τὰς πολυειδεῖς τροφὰς δωρουμένῃ,

Ἀθάνατοι Ζηνός.] τουτέστι θεοὶ, ὑπηρέται τοῦ Διὸς, φύλακες, ἔφοροι, ἐπιστάται τῶν θνητῶν ἀνθρώπων, ἀορασίαν ἐνδυσάμενοι, ἤγουν ἀθέατοι ὄντες, ἐν παντὶ μέρει κατὰ γῆν θαμινῶς ἀναστρεφόμενοι. Ἡ δέ τε παρθένος.] ἡ δὲ παρθένος δίκη, ἡ ἀπὸ τοῦ Διὸς γεγεννημένη, ἔνδοξος τέ ἐστι καὶ αἰδέσιμος, αἰδοῦς ἀξία παρὰ τοῖς θεοῖς οἳ τὸν οὐρανὸν οἰκοῦσι. καὶ ὅταν βλάπτῃ αὐτὴν τὶς σκολιῶς ὀνοτάζων ἤγουν περιέργως ἐξουτενίζων, αὐτίκα παρὰ τῷ Διὶ τῷ πατρὶ αὐτῆς τῷ υἱῷ τοῦ Κρόνου καθεζομένη ἀπαγγέλλει τὸν ἄδικον νοῦν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἀποδῷ ὁ δῆμος τὰς ἁμαρτίας, ἀντὶ τοῦ τὴν ἁρμόζουσαν δίκην τῆς ἁμαρτίας

τῶν βασιλέων. οἱ χρήματα νοοῦντες ἀλλαχόσε παρεκβαίνουσι τὰς κρίσεις, διεστραμμένως αὐτὰς ἀποφαινόμενοι. Ταῦτα φυλασσόμενοι.] ταῦτα ἀσφαλιζόμενοι, ὦ δικασταὶ δωροφάγοι, εὐθείας ποιεῖτε τὰς κρίσεις· τῶν διεφθαρμένων δὲ κρίσεων ἐπιλάθεσθε παντελῶς. Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνήρ.] ἑαυτῷ, ἤγουν καθ' ἑαυτοῦ βλάβας κατασκευάζει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων, ἀντὶ τοῦ κατ' ἄλλου βλάβας κατασκευάζων. ἡ δὲ κακὴ βουλή, ἡ κατ' ἄλλου δηλονότι, τῷ βουλεύσαντί ἐστι κακίστη, ἤγουν πάνυ μείζονος κακοῦ πρόξενος.

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός.] ἤγουν πάντα βλέπων ὁ Ζεύς, καὶ πάντα γινώσκων, τάδε ἐπιδέρκεται, ἤγουν βλέπει ἐὰν θέλῃ. οὐδέ ἑ λήθει.] τὸ μὲν λήθει ζητεῖ εὐθεῖαν, τὸ δὲ ἑ ἔρχεται αἰτιατικήν. ὤφειλον οὖν εἰπεῖν, οὐδὲ λανθάνει αὐτὸν αὕτη ἡ δίκη, ἣν ἡ πόλις ἐντὸς κατέχει, ὁ δὲ συνάπτει τὸν λόγον τῷ ἀντιπτωτικῷ ταὐτὸ δυναμένῳ τῷ ὑποτακτικῷ ἄρθρῳ· καί φησιν, οὐδὲ λανθάνει αὐτὸν ὁποίαν τὴν δὲ τὴν κρίσιν ἡ πόλις ἐντὸς κατέχει. τὸ τοιοῦτο δὲ σύνηθες καὶ παρὰ τῷ πεζῷ λόγῳ. Νῦν δὴ ἐγώ.] ἀρξάμενος ἀφ' ἑαυτοῦ, εἶτα ὥσπερ μεταμεληθείς, ὡς ἀπὸ ἄλλης ἀρχῆς λαβών, ἐπαναλαμβάνει μὲν ἑαυτόν· προστίθησι δὲ καὶ τὸν ἑαυτοῦ υἱόν· καὶ φησί, Νῦν δὴ ἐγώ, εἴθε μήτε αὐτὸς ἦν δίκαιος, μήτε ὁ ἐμὸς υἱός, ἐπεὶ κακόν ἐστιν εἶναι ἄνδρα δίκαιον, εἰ μείζω δίκην ἕξει ὁ ἄδικος, ἤγουν εἰ μείζονος ἄξιος κριθήσεται δίκης ὁ ἄδικος, τοῦ δικαίου δηλονότι. τὸ νῦν οὕτω λέγεται, ὥσπερ εἴποις εἴποι, εἰ μὲν τόδε ὁ δεῖνα ἐποίει, ἦν ἂν τόδε, νῦν δὲ οὐδὲ εἰς νοῦν τοῦτο ἔστρεψεν. οὐχ ὅτι πάντως νῦν οὐ διενοήσατο τοῦτο, ἀλλ' ὅτι εἰ καὶ μὴ πρότερον ἐγινώσκετο, ὅτι οὐ διενοήσατο· ἀλλὰ νῦν δῆλός ἐστι μὴ διανοησάμενος, κἀνταῦθα οὐ λέγει μὴ ἐθέλειν εἶναι νῦν δίκαιος, εἰ ὁ ἄδικος πλέον ἕξει τοῦ δικαίου, ὡς κατ' ἄλλον χρόνον ἄλλο ἂν ἐθελήσοι, ἀλλὰ θέλει δηλοῦν, ὅτι νῦν φημι τοῦτο εἰ καὶ μήπω πρότερον. Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα.] ἀλλὰ ταῦτα, ἤγουν τὸ τὸν ἄδικον μείζονα δίκην ἔχειν τῶν δικαίων, οὐδαμῶς ἐλπίζω, ἀντὶ τοῦ νομίζω, τελεῖν τὸν Δία τὸν τερπικέραυνον. ἐλπίζω κοινόν. ἔλπομαι παρὰ ποιηταῖς τὸ αὐτό· ἀφ' οὗ ὀνόματα ἐλπὶς καὶ ἐλπωρή, τὸ μὲν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς κοινοῖς, τὸ δὲ ἐλπωρὴ παρὰ ποιηταῖς. ἔλπομαι ἐνεστώς, ἔλψομαι μέλλων, ἔολπα μέσος παρακείμενος, ἐπειδὴ τοῦ ε τοῦ ἐν τῷ μέλλοντι εἰς ο, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν μέσων παρακειμένων, καὶ προσθήκη τοῦ ε. δεῖ γὰρ τὸν παρακείμενον αὔξειν κατὰ τὴν ἀρχὴν, ἀφ' οὗ ὑπερσυντελικὸς ἐώλπειν κατὰ τὸ ε ηὐξημένος.

Ὦ Πέρση.] σὺ δὲ ἐν τῷ σῷ λογισμῷ ἐπιτυχῶς λάμβανε ταῦτα, καὶ τοῦ δικαίου ἄκουε, ἤγουν αἴσθησιν ἔχε. τῆς δὲ δυναστείας ἐπιλάθου παντελῶς. τοῦτο γὰρ τό, — βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν.

Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον.] τοῦτον γὰρ τὸν νόμον, ὃν ἐρῶ δηλονότι, ἔταξεν ὁ Κρονίων τοῖς ἀνθρώποις. εἶτα οὐ πρὸς τοῦτο ἀποδίδωσι τὸν λόγον, ἀλλὰ κἀνταῦθα ὥσπερ μεταμεληθείς, καὶ ὡς ἐπ' ἄλλης ἀρχῆς λαβών, προσθεὶς καὶ τὰ ἄλογα ζῶα τῷ λόγῳ διαιρεῖ, καὶ φησίν· ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ ὀρνέοις πετεινοῖς, ἔταξε νόμον δηλονότι, ἐσθίειν ἀλλήλους· ἐπεὶ οὐ δίκη ἤγουν δικαιοσύνη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς ἀλόγοις οὖσι. τοῖς ἀνθρώποις δὲ ἔδωκε δίκην ἔμφυτον, ἤγουν δικαιοσύνην, ἣ κατὰ πολύ ἐστιν ἀρίστη. πετεηνὸν ποιητικῶς, κοινῶς δὲ πτηνὸν καὶ πετεινόν. ἔδειν παρὰ ποιηταῖς, ἐσθίειν παρὰ τοῖς κοινοῖς· δίδοι ποιητικόν, δίδωσι κοινόν. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ.] ἐὰν γάρ τις γινώσκων τὰ δίκαια προθυμηθείη ἀγορεύειν αὐτά, καὶ μὴ ἀποκρύπτειν διὰ σκολιότητα γνώμης, τούτῳ μὲν δίδωσιν ὁ εὐρύοπα Ζεὺς πλοῦτον. ὃς δ' ἂν ἐν μαρτυρίαις εἰδὼς δηλονότι τὰ δίκαια ἀποκρύψῃ καὶ ἑκὼν ψεύσεται, ἀντὶ τοῦ ψεύσηται, ὅμοιον τῷ ἵνα εἴδομεν, ἐπίορκον ὀμόσας.

ἐν δὲ δίκην βλάψας.] ἡ ἐν περισσή, ἀντὶ τοῦ, δίκην δὲ βλάψας ἀνιάτως ἔβλαψε, νήκεστον καὶ νώνυμον. ἐπίορκος ὁ τῶν ὅρκων καταφρονῶν, εὔορκος ὁ ἀντικείμενος τούτῳ. Τοῦ δέ τ' ἀμαυροτέρη γενεή.] τούτου δὲ ἡ γενεὰ μετ' αὐτὸν ὕστερον ἀμαυροτέρα λείπεται. ἀντὶ τοῦ ἀμαυρά, ἤγουν σκοτεινὴ, ἀφανής. Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου.] τοῦ ἀνδρὸς δὲ τοῦ εὐόρκου ἡ γενεὰ μετ' αὐτὸν ὕστερον ἀμείνων, ἀντὶ τοῦ λαμπρά. Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ καὶ ἀγαθὰ νοῶν ἐρῶ καὶ εἴπω ταῦτα, μεγάλα ἀνόητε Πέρση. Τὴν μέν τοι κακότητα.] τὴν μὲν κακίαν. καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι.] ἀντὶ τοῦ ἀθρόως ἑκάστην ἑλεῖν, ἤγουν λαβεῖν ῥαδίως. ὀλίγη μὲν ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἐπ' αὐτὴν δηλονότι, λίαν δὲ ἐγγύς, ἤγουν πλησίον οἰκεῖ. κακότης ἡ κάκωσις καὶ ἡ κακία· ἔστι δὲ ἡ λέξις ποιητική. ἐγγύθι ποιητικῶς, ἐγγὺς κοινῶς. Τῆς δ' ἀρετῆς.]

τὴν

τὴν ἀρετὴν δὲ προπάροιθεν, ἤγουν ἔμπροσθεν ἔθηκαν οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἱδρῶτα, ἀντὶ τοῦ κόπον.

μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν.] ἤγουν ἐπιπολὺ παρατεινομένη καὶ ἀνάντης ὁδὸς ἐπ' αὐτὴν ἄγει, καὶ τραχεῖα καὶ σκληρὰ τὸ πρῶτον. ἐπειδὰν δὲ εἰς τὸ ἄκρον ἔλθῃ τῆς πορείας, ῥᾳδία δὴ ἔπειτα ὑπάρχει ἡ ἀρετή, καίπερ οὖσα χαλεπή, ἤγουν δυσεύρετος.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Οἳ δὲ δίκας ξείνοισι.] ταῦτα παιδευτικῶς σωφρονίζει τοὺς δικαστάς, εἰς τὸ δίκαιον ὁρᾶν παραινοῦντος, κἀπὶ πολιτῶν κἀπὶ ξένων, καὶ μάλιστα ἐπὶ τούτων, διότι τοὺς βοηθοῦντας οὐκ ἔχουσι, καὶ βιάσασθαι ῥᾴδιον ἐρήμους ὄντας αὐτούς. εὐθενεῖ οὖν ἡ πόλις, ἐν ᾗ δικασταὶ δίκαιοι κάθηνται, καὶ εἰρήνη πάντως ἐστὶν ἀνὰ τὴν πόλιν ταύτην. τὰ γὰρ δίκαια φρονοῦσι πόλεμος οὐκ ἐπάγεται παρὰ θεοῦ δίκην αὐτοὺς ἀπαιτοῦντος. Τοῖσι τέθηλε πόλις.] εἰ γὰρ ὁ πόλεμος φθαρτικὸς καὶ ὀλιγανθρωπίας αἴτιος, δῆλον ὅτι ἡ εἰρήνη πολυανθρωπίαν ἐργάζεται, καὶ διὰ τοῦτο κουροτρόφος· ἄλλοι μὲν οὖν τὴν γῆν κουροτρόφον ὑμνοῦσιν, ὡς καρποὺς ἐκφέρουσαν· οὗτος δὲ τὴν εἰρήνην οὐ μόνον ὡς τῶν πολεμίων ἐκτεμνόντων τοὺς καρπούς, οἷς ἂν ἐπιῶσιν· ἀλλὰ καὶ ὡς σώζουσαν τοὺς οὓς ἀπολλύουσιν οἱ πολέμιοι. Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι.] ταῦτά ἐστι τὰ μάλιστα πιέζοντα τὸν βίον, πόλεμοι καὶ λιμοί· ταῦτα οὖν ἀπελήλαται τῶν πόλεων, φησίν, ἐν αἷς ἰθυδίκαι εἰσὶν οἱ ἄρχοντες, πάσης αἰτίας ἐξῃλειμμένοι τῆς ἐκ τῶν παρανόμων. ἐν θαλίαις δὲ ἀεὶ ζώντων τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ ἔργα τὰ περὶ τὴν γῆν νεμομένων ἐν ταύταις. οὐκοῦν οὐδ' οἱ Λακεδαιμόνιοι λιμὸν ἀπελαύοιντο δι' εὐτέλειαν διαίτης, ἣν ἔχοντες τῶν ἀδικιῶν ἐκαθάρευον. ταῖς γὰρ πολυτελείαις ἡ πλεονεξία συνεισελθοῦσα λιμοῦ γίνεται πρόξενος.

Τοῖσι φέρει.] τοῖς θεοφιλέσιν. οὗτοι δέ εἰσιν οἱ κατὰ δίκην ζῶντες. οἷς καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ παντὸς φασὶν ἐπακολουθεῖν, προτρέπων εἰς εὐζωΐαν, καὶ τὴν γῆν φέρειν τούτοις καρποὺς ἱκανούς. βίον γὰρ τούτους καλεῖ, πρὸς διατροφὴν ὄντας ἐπιτηδείους, καὶ τὰς δρῦς οὔτε τοῖς ἄκροις βαλάνοις, καὶ ἐν τοῖς μέσοις αὐτῶν κατὰ τὰ ἔγκοιλα μελίσσας ἐκτρέφειν. εἰώθασι γὰρ ἐν ἐκείνοις τὴν τῶν μελισσῶν ἐργάζεσθαι πραγματείαν οἱ μελισσουργοί, καὶ τὰς οἷς σκέπην παρέχειν τοῖς οἰκείοις οἷς ἐκφέρουσιν ἢ ἐκφύουσι, καὶ τὰς γυναῖκας ὅμοια τίκτειν τοῖς ἀνδράσι σωφρονούσας. καὶ γὰρ τὰ πολλὰ τῶν ἀμβλωθειδίων καὶ τῶν τεράτων ἐξ ἀκρασίας γίνονται καὶ πλησμονῆς· ἔπειτα δὲ τούτοις μηδὲ δεῖσθαι πλούτου, καὶ ἐμπορείας καὶ πλοίου, ἀρκούντων τῶν ἐκ τῆς χώρας γινομένων εἰς διατροφὴν τοῖς σωφρονοῦσιν. ἄλλως. ἀπὸ μέρους ὅλα εἶπε τὰ δένδρα, ὅτι ἐν τοῖς ὄρεσι φέρουσι καρπόν, καὶ διπλοῦν καρπόν. ἄνωθεν μὲν ἐστὶ τὸ ἄκρον καρπόν, ἐν δὲ τῷ μέσῳ μέλι. ἔχουσι γὰρ κοιλώματα εἰς ἃ τὸν ἄνεμον φεύγουσαι αἱ μέλισσαι δύουσι καὶ μελιτοποιοῦσι. διὸ καὶ μέλισσαι ὑπ' ἐνίων καλοῦνται, διὰ τὸ ἐν μελίαις εἶναι. οἰκεῖα δὲ ταῦτα πρὸς φυλάργυρον διεγεῖραι αὐτὸν εἰς τὸ δικαιοπραγεῖν. διὰ δὲ τοῦ εἰπεῖν, οὐδ' ἐπὶ νηῶν νίσσονται, ὑπόνοιαν δίδωσιν, ὅτι μυσάττεται καὶ αὐτὸς τὸν πλοῦν, διὰ τοὺς πολλοὺς παρ' ἐλπίδα κινδύνους.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε.] ἀντὶ τοῦ, ὅσοις. ἐπανακυκλεῖ δὲ τὸν λόγον, ἵνα μὴ λάθῃ τὸ ἀπειλῆς. τὰ οὖν ἀνταποδιδόμενα τῇ μοχθηρίᾳ διὰ τούτων παρίστησιν, δεικνὺς τίνα ἔκγονα ἐκ τῆς ὕβρεως κατὰ δίκην ἐστὶ τὸ τελεσφορεῖν εἰς τιμωρίαν τοῖς πονηροῖς τὴν τοιαύτην ζωήν. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις.] τοῦτο δοκεῖ μὲν οὐκ εἶναι κατὰ δίκην, τὸ ἑνὸς ἕνεκα πονηροῦ πόλιν ὅλην διδόναι ποινήν. δύναται δὲ λέγειν, ὅτι μοχθηροῦ ἑνὸς ὄντος, ὥσπερ νοσήματος, ἡ πόλις παραπολαύουσα, πολλάκις εἰς ὅλην ἑαυτὴν ἀναμάττεται τὴν πονηρίαν ἐξομοιουμένη τῷ ἑνί. δύναται δὲ κἀκεῖνο σημαίνειν, ὅτι ἑνὸς ὄντος πονηροῦ, δίδωσιν ἡ πᾶσα πόλις δίκην, ὡς ἐξὸν κωλύειν, μὴ κωλύουσα τὴν τοῦ ἑνὸς πονηρίαν. οὕτω καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος αὐθαδῶς τῷ ἱερεῖ προσενεχθέντος, εἰς πάντας Ἕλληνας διέτεινεν ὁ λιμός, ὡς παρέντας βοηθῆσαι τῷ ἱερεῖ· καὶ τοῦ Αἴαντος ἀσεβήσαντος περὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν, πάντες ἔνοχοι τῇ δίκῃ γεγόνασιν, ὡς μὴ ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τῷ ἀσεβήματι. δεῖ γὰρ μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ὑβρισταῖς, μὴ δὲ συνεπινεύειν τοῖς ἀδίκοις, δυναμένους μὲν παῦσαι, περιορῶντας δὲ τοῦ παῦσαι τὴν ἐξουσίαν τῶν πονηρῶν. Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν.] τὰ ἔργα τῆς δίκης διέξεισιν, ὅσα ἐπακολουθεῖ ταῖς τοὺς ἀδίκους ἐώσαις τὰς ἑαυτῶν ἐκπληροῦν ἀδικίας πόλεσι, λιμὸς καὶ λοιμός, καὶ ἀπώλεια στρατεύματος διὰ πολέμων, καὶ πόρθησις τῆς πόλεως τοῦ τείχους αἱρεθέντος,

θέντος καὶ ναυτικοῦ ὄλεθρος. ταῦτα γὰρ ἐπάγει ταῖς τῶν ἀδίκων πόλεσιν ὁ θεός. ὁ μὲν οὖν λιμὸς γίνεται, ὡς τὰ πολλὰ γεωργίας ἀμελούντων καὶ περὶ δικαστήρια στρεφομένων· ὁ δὲ λοιμὸς ἐκ τοῦ λιμοῦ συμπίπτει, μοχθηρίᾳ διαίτης, ᾗ χρῆσθαι ἀναγκάζονται λιμώττοντες οἱ ἄνθρωποι. ὁ δὲ πόλεμος τῶν στρατευμάτων, ὄλεθρον ἔχει διὰ πλεονεξίαν (ὡς τὰ πολλὰ) τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυνατῶν ἐγειρόμενος. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τὴν τῆς πόλεως πόρθησιν περιέχων, καὶ τὴν τῶν νεῶν ἀπώλειαν. ταῦτα μὲν ἐστὶ τὰ ἐπίχειρα τῆς ἀδικίας, δεῖ δὲ συνάπτειν τὸ,

Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμὸν, ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί. τοῖς ἐν πολλοῖς φερομένοις, ὑπερβάντα δύο στίχους, ἢ τῶν γε στρατὸν ἀπώλεσεν, καὶ τὰ ἑξῆς οὕτω Πλούταρχος. Ὦ βασιλεῖς, ὑμεῖς δὲ ἢ οὐκ ἔστι θεῶν ἔννοιαν ἔχοντος, ἀδίκως ζῆν. εἰκότως ἂν παρακελεύεται τοῖς βασιλεῦσι, μὴ ἀπολαύειν τῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἐννοεῖν ὡς θεῶν καὶ δαιμόνων παρόντων πᾶσι καὶ ἐφορώντων ἡμᾶς, καὶ δῆλος ἐστὶν ἐν τούτοις διαφορὰν θεῶν εἰδὼς καὶ δαιμόνων. τὸ μέντοι ἀθάνατον, κοινὸν αὐτῶν ἐστίν· οἱ γὰρ ἀθάνατοι, φησιν, ἐγγὺς ὄντες ὑμῶν τῶν ἀνθρώπων ὁρῶσιν ἐκείνους ὅσοι σκολιαῖς χρώμενοι δίκαις καὶ κρίσεσι διεφθαρμέναις ἀλλήλους τρίβουσι, τουτέστι καταπονοῦσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες. καὶ τούτοις ἑπόμενος ἐπάγει τρισμυρίους εἶναι φύλακας τῶν ἀνθρωπίνων ἐκ τοῦ Διὸς ταχθέντας ἀθανάτους. ἐκ δὴ τούτων δῆλον, ὅτι μόνος ἄρχει Ζεὺς τῶν θεῶν. ἄρχονται δὲ πάντες οἱ θεοί. φύλακες δέ τινες εἰσὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἄλλοι μετὰ θεοὺς, μεταξὺ θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὄντες, οἵτινες ἂν εἶεν δαίμονες, ἄλλοι τινὲς οὗτοι παρ' ἐκείνους, οὓς ἐκ τῶν ἀνθρώπων εἶπε γεγονέναι δαίμονας. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ θνητὸν γένος ἦσαν, τούτους δὲ ἀθανάτους εἶναί φησι· ὥστε οὗτοι μὲν κατ' οὐσίαν δαίμονες· ἐκεῖνοι δὲ, διὰ τὴν πρὸς τούτους ὁμοιότητα καὶ δαίμονες ἐκλήθησαν, καὶ φύλακες ἀνθρώπων. Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν.] ἡ μὲν μυριὰς δηλοῖ τὸν πάντα τῶν δαιμόνων ἀριθμὸν ἐν ᾧ πᾶν περιλαμβάνεται τὸ δαιμόνιον γένος. ἡ δὲ τριὰς τὸ τέλειον καὶ ἐν ὅροις ἑστὼς, πρώτοις, μέσοις, τελευταίοις. εἰσὶ γὰρ τὰ γένη τῶν δαιμόνων τὰ μὲν, λογικὰ μόνως, τὰ δὲ ἄλογα μόνως, τὰ δὲ μεταξὺ τούτων· δηλοῖ ἐξ ἀμφοτέρων τὸ παντοδαπὸν φῦλον τῆς δαιμονίας τάξεως, ἢ φύλακες μὲν εἰσὶ τοῦ ἀνθρωπείου γένους, ὑπουργοὶ δὲ τοῦ Διός. διὰ τοῦτο γὰρ εἶπε Ζηνὸς, διότι ὑπ' αὐτῷ εἰσὶ πάντες οὗτοι, φύλακες δὲ θνητῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐφεστῶτες αὐτοῖς. Ἠέρα ἑσσάμενοι.] τὸ μὲν ἠέρα ἐνδεδύσθαι, δηλοῖ, τὸ ἡμῖν ἀφανεῖς εἶναι καὶ ἀοράτους, ὡς ὁ ἀήρ. ἢ καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα αὐτῶν ἀέρια εἶναι κατὰ τὴν σύστασιν, ὥσπερ τὰ τῶν θεῶν ἐμπύρια καὶ τὰ ἡμέτερα χθόνια. τὸ δὲ πάντῃ φοιτᾶν, τὸ τὰς κινήσεις αὐτῶν ὀξείας εἶναι. καὶ τὰς ἐφορεύσεις αὐτῶν δι' ὅλου διήκειν, ὧν πράττομεν, ὧν φανταζόμεθα, ὧν διανοούμεθα. καὶ γὰρ εἰ ἀερίοις χρῶνται σχήμασιν, οὐδὲν θαυμαστὸν ὀξέως αὐτοὺς ἐπιπορεύεσθαι πανταχοῦ, ὅπουπερ ἂν ἐθέλωσιν. Ἡ δέ τε παρθένος.] παρθένος μὲν ἡ δίκη τοῖς θεολόγοις εἴρηται, διότι πᾶν τὸ δικαστικὸν γένος ἀδιάφθορον εἶναι δεῖ καὶ καθαρόν· καὶ τούτου σύμβολον ἡ παρθενία. παῖς δὲ τοῦ Διὸς, διότι νομοθέτης οὗτός ἐστι κοσμικὸς, ὡς ἄρχων καὶ βασιλεὺς τῶν ὅλων. τὴν δὲ δικαστικὴν, ἐξήρτηται δεῖ τῆς νομοθετικῆς, ὡς τὴν ἀνθρωπίνην τῆς ἀνθρωπικῆς, καὶ τὴν θείαν τῆς θείας. αἰδοίη δὲ καὶ κυδνὴ παρὰ τοῖς ὀλυμπίοις θεοῖς, ὡς πάντων κατὰ δίκην ἐνεργούντων καὶ σεβόντων αὐτὴν, ὡς πᾶσι τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμουσα. ὃ δὴ μάλιστα φίλον ἐστὶ τοῖς θεοῖς. Εὖτ' ἄν τίς μιν βλάπτῃ.] ἐάν τις τὸ δίκαιον βλάπτῃ παραχαράττων. οὕτω γὰρ βλάπτει ὁ σκολιῶς τοῦτο πράττων, καὶ διὰ πανουργίας ὀνοτάζων τὴν δίκην, ἤγουν οὐχ ἁπλῶς λοιδορῶν, ἀλλὰ καὶ ἐξευτελίζων ὡς εὐκαταφρόνητον διὰ τὸ τοῦ δικαίου εὐκαταφρονεῖν. ὁ γὰρ τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν ὑβρίζων αὐτοὺς ὑβρίζει τοὺς θεούς· ἄγαλμα δὲ τῆς δίκης τὸ δίκαιον. ἐὰν οὖν τις τοιοῦτόν τι πράττῃ, καθημένη παρὰ τῷ Διῒ ἡ δίκη γηρύεται τὸν ἄδικον νοῦν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀπαγγέλλει τῷ πατρὶ ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ δικάζειν ταχθεῖσα καὶ κρίνειν πάντα ὅσα ἐφορᾷ ὁ Ζεύς. δηλοῖ δὲ τὸ καθῆσθαι τὸ παρὰ τῷ θεῷ τάξιν αὐτὴν καὶ ἕδραν ἔχειν ἀμετακίνητον, ὡς καὶ ἐκεῖνόν φησιν Ὅμηρος, ἐν τῇ τοῦ ὀλύμπου κορυφῇ ἄτερ ἥμενον ἄλλων. Ὄφρ' ἀποτίσῃ δῆμος.] τοῦτο ἤδη ἔργον τοῦ Διὸς, ὡς βασιλέως, κοινὴν ἐπάγειν τιμωρίαν ταῖς πόλεσιν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων κρίσεων τῶν ἀρχόντων, οἳ παρατρέπουσι τὸ δίκαιον. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ παρακλίνειν, καὶ τὸ σκολιῶς ἐνέποντες. οὗτοι πανούργως λέγοντες τὰς κρίσεις, ἀντὶ ἐμφρόνων καὶ παρανόμους, ἀντὶ ἐννόμων. διότι δὲ

κοινὴν ὑπέχουσι δίκην αἱ πόλεις, εἴρηται πρότερον. ὡς ἐπιτρέπειν οὐκ ἔδει τούτοις τὰς ἀρχάς.

Οἷ αὐτῷ κακὰ τεύχει.] δαιμονίως ἀνεφθέγξατο ταῦτα τὰ ἔπη καὶ σωφρονιστικῶς. εἰ γὰρ εἰδείημεν ὅτι αὑτοὺς μείζονα βλάψαντες, ἐξ ὧν ἄλλους βλάπτειν ἐπιχειροῦμεν, ἀπεσχοίμεθα τοῦ βλάπτειν· οὐδεὶς γὰρ ἑκὼν ἂν ἑαυτὸν βλάψειε, ἀλλὰ δι᾽ ἄγνοιαν ἁλισκόμεθα τῷ κακῷ τούτῳ, καὶ οἰόμενοι αἱρεῖν ἑαυτοὺς βλαπτόμεθα ὑφ᾽ ἑαυτῶν, καὶ μεῖζον τοῦ βλάπτειν ἄλλους ἑαυτοὺς βλάπτομεν· εἰς χρήματα μὲν γὰρ, εἰ τύχοι, ζημιοῦμεν ἐκείνους, ἡμᾶς δὲ αὐτοὺς εἰς τὸ κυριώτατον, τὴν ψυχήν. τὸ γὰρ ἀδικοῦν αὐτή ἐστιν, ὁ δὲ βλαπτόμενος ἐν τοῖς ἐκτὸς ἀδικεῖται. εἰκότως ἄρα φησὶν αὐτῷ κακὰ τεύχειν, τῷ ἄλλῳ κατασκευάζοντι κακόν, καὶ τὸν κακὰς περὶ ἄλλον βουλόμενον ἑαυτῷ γίνεσθαι πρόξενον κακοῦ μείζονος. καὶ γὰρ μὴ συντελεσθεῖσα μὲν ἡ βουλὴ τὸν βουλευσάμενον ἀνιᾷ πικρῶς, συντελεσθεῖσα δὲ λυμαίνεται μειζόνως. τὸ γὰρ κακοποιεῖν μεῖζον τοῦ πάσχειν τὰ κακά, πάντως κακόν· ὡς καὶ τὸ ἀγαθοποιεῖν, μεῖζον ἀγαθὸν τοῦ πάσχοντός ἐστι. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός.] ἄλλος μὲν τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Διὸς εἶπεν εἶναι, πᾶν τὸ μέσον γῆς τε καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος· οὗτος δὲ ἁπλῶς καὶ ὁρᾶν αὐτὸν λέγει πάντα, καὶ νοεῖν πάντα. τοῦτο προσθεὶς, ἵνα μὴ τὴν ὅρασιν σωματικὴν ὑπολάβωμεν, ἀλλὰ νοερὰν καὶ προνοητικήν. πάντα, φησὶν, ὁ Ζεὺς ὁρῶν καὶ νοῶν ἔρχεται καὶ ἐφορᾷ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ θέλησιν, καὶ τὰ ἡμέτερα. τίνα δέ ἐστι ταῦτα; τὴν δίκην, ἣν μοι ἀπειλεῖς, ὦ Πέρση, τὴν τῶν βασιλέων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πονηρὰν οὖσαν, ὁρῶν δὲ καὶ ἐφορῶν καὶ ταύτην οὐκ ἂν ἀτιμώρητον ἐάσειε τὸν ἀδικοῦντα.

Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ᾽ αὐτός] τὸ μὲν λεγόμενον, φανερὸν εἰ μὴ ἔστι δίκη καὶ τιμωρία κατὰ τῶν ἀδίκων, μηδ᾽ ἕξουσί τι πλέον οἱ δίκαιοι τῶν ἀδίκων ἐν τῷδε τῷ παρόντι, ὃ ἐφορᾷ ὁ Ζεύς. μήτ᾽ αὐτὸς εἴην δίκαιος, μήτε παῖς ἐμός. δίκης γὰρ οὐκ οὔσης, ὄνομα μόνον ἔσται τὸ δίκαιον. εἰ δὲ διὰ τὸ δίκαιον καὶ αἱρετὸν κἂν μὴ ἦ πρόνοια καὶ φευκτὸν τὸ ἄδικον, δῆλον ὅτι πᾶς οὗτος ὁ λόγος περιττός. διόπερ ὁ Πλούταρχος τοὺς ἑπτὰ τούτους στίχους ἐκβάλλει, ἀπὸ τοῦ,

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς,— ἕως τοῦ,
Ἀλλὰ τάγ᾽ οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον, ὡς ἀναξίους τοῦ Ἡσιόδου περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων κρίσεως. ἄλλως. ἰδὼ

οὖν εἰ ὁ ἀδικώτερος ἄνθρωπος τοῦ δικαίου μεῖζον ἕξει, μήτ᾽ ἐγὼ δίκαιος εἴην, μήτ᾽ ἐμὸς υἱός. ἐπήγαγε δὲ τούτῳ, ἀλλὰ ταῦτα οὐ νομίζων τὸν Δία τελεῖν, τὸ τὸν ἄδικον μείζονα τῶν δικαίων τεύξεσθαι, ἢ ποιήσειν τὸν ἄτιμον ἐν τιμῇ. ἰστέον δὲ, ὅτι υἱὸς Ἡσιόδου Μνασέας ἐστί. Φιλόχορος δὲ Στησίχορον φησὶ τὸν ἀπὸ Κλυμένης. ἄλλοι δὲ Ἀρχιέπην. Σὺ δὲ ταῦτα.] ὅσοι μὲν εἰς χρείας τὴν ἀνθρωπίνην ἀνήγαγον τὸ κοινωνικὸν οὐκ ἔλαβον ἀρχὴν ἀσφαλῆ τοῦ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἡμῶν κοινωνίας δόγματος. ἡ γὰρ χρεία εἰ καὶ ἀναγκαία ἐστίν, ἀλλ᾽ οὔπω ἀγαθόν. ὅσοι δὲ εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν εἶναι τὸ πρὸς ἀλλήλους δίκαιον ἀπέβλεψαν, ἀρραγῆ τὴν ὑπόθεσιν ἔλαβον, τοῦ τῆς κοινωνίας ἡμῶν σκοποῦ. πάντων γὰρ τῶν κατὰ φύσιν ἕκαστον ἀγαθόν. τοῦτο δὴ οὖν καὶ Ἡσίοδος εἰδὼς, τὸν τοῦ Διὸς νόμον ἀξιοῖ τὸν Πέρσην ὁρᾶν τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις δεδωκότα ἐσθίειν ἄλληλα, καὶ τῶν ἀσθενεστέρων τὰ δυνατώτερα κρατεῖν, ὅσον ἐνδέχεται αὐτά. τοῖς δὲ ἀνθρώποις δικαιοσύνην σύμφυτον ἐνέσπειρε, καὶ τὸ κοινωνικὸν ἐνέθηκεν αὐτῶν τῇ φύσει. διόπερ οἱ ἄδικοι τοῖς ἀλόγοις ἐοίκασι τῶν ἀνθρωπίνων ἀποδράντες. μηδεὶς οὖν προάγων ἡμῶν τὴν ἀλληλοφαγίαν τῶν θηρίων, ἀξιούτω καὶ ἡμᾶς οὕτω ζῆν. κοινωνικὸν γὰρ ζῶον γέγονεν ὁ ἄνθρωπος. καὶ ὁ τῆς κοινωνίας αὐτῷ νόμος ἐκ τοῦ πατρὸς ἔγκειται κατὰ φύσιν. ἀδικία δὲ πάσῃ πρὸς κοινωνίαν καὶ κοινωνία πρὸς ἀδικίαν ἐστὶ πόλεμος· στάσεων γὰρ αἰτία πάντων μάλιστα ἡ ἀδικία. τὸ δὲ κοινωνικὸν ἀστασίαστον· καὶ ὀρθῶς ὁ Πλάτων εἶπεν, οὐδὲ συστῆναι δυνατὸν εἶναι τὴν ἀδικίαν χωρὶς δικαιοσύνης· δεῖν γὰρ τοὺς συναδικήσοντας τά γε πρὸς ἀλλήλους δίκαια φυλάττειν, εἰ καὶ ἀλλήλους ἀδικοῦντας μηδὲν δύνασθαι κοινῇ ποτε πρᾶξαι. εἰ οὖν ἄνθρωπός ἐστι, φύσει κοινωνικὸν ζῶόν ἐστι, εἰ δὲ φύσει κοινωνικὸν ζῶόν ἐστι, παρὰ φύσιν ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν. οὐ γὰρ κοινωνίας, ἀλλὰ διασπασμοῦ τὸ ἀδικεῖν αἴτιον, τῶν ἀδικουμένων τοῖς ἀδικοῦσιν ὁμονοεῖν οὐ δυναμένων. Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισιν] ἐπαγγελλόμενος οὐκ εἶπε ποῖον νόμον. λέγει δὲ τί τοῖς ἀνθρώποις ἐστίν, ἵνα φύγωμεν τὰ τῶν ἀλόγων. νόμον δὲ διέταξε Κρονίων τὸ * σημεῖον, ὅτι οὐδέποτε Ὅμηρος νόμον εἶπε. τὸ δὲ γηρύεται, ἀπὸ τοῦ γῆρυς ἡ φωνή, ἢ ἀπὸ τοῦ γέρας.

Εἰ γάρ τις κ᾽ ἐθέλῃ.] ὃς γὰρ εἰδὼς τὰ δίκαια

μὴ ἀπο

μὴ ἀποκρύπτῃ διὰ σκολιὸν τὸ ἦθος, ἀλλ' ἀγορεύει, τούτῳ καὶ ὁ παρὰ τοῦ Διὸς ὄλβος ἕπεται. περιέσκεπται δὲ τὸν γινώσκοντα τὰ δίκαια χρῆναι λέγειν αὐτά. διότι κατ' ἄγνοιαν τινὲς τὸ δίκαιον, εἴποιεν ἂν τὰ ἄδικα ὡς δίκαια. ὧν οὐκ ἄν τις μέμψαιτο τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ τὴν ἀμαθίαν. ἄλλως. γινώσκουσι ὅτι ἐστὶ δίκη· εἰσὶ γὰρ βάρβαροι, μὴ εἰδότες τί ἐστι τὸ δίκαιον. ὄλβος δὲ ὁ παρὰ τῶν καρπῶν πλοῦτος. τετραχῶς δὲ τίθησι τὴν δίκην· ποτὲ μὲν ἐπὶ τῆς σωματοειδοῦς θεᾶς, ποτὲ δὲ ἐπὶ τοῦ δικαίου, ποτὲ δὲ ἐπὶ τῆς κρίσεως, ποτὲ δὲ ἐπὶ τῆς τιμωρίας. ἀπὸ δὲ τοῦ κῦδος γίνεται κυδρὸς καὶ κυδρή, ὡς ἀπὸ τοῦ ἔχθος ἐχθρός. Ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν] οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίθετος τῷ εἰδότι τὰ δίκαια καὶ μὴ κρύπτοντι, ὁ ἑκὼν ψευδόμενος καὶ μαρτυρῶν τοῖς ἀδίκοις, καὶ ὀμνὺς καὶ ἐπιορκῶν, διὰ πονηρὰν πρόθεσιν. τούτου οὖν τοῦ τὰ ψευδῆ μαρτυροῦντος ἑκουσίως εἰδότος τἀληθὲς ὁ τρόπος μιαρός. ἐν δὲ δίκην βλάψας] ὃς ἂν ψευδῆ μαρτυρήσας ἑκὼν ἀποκρύψῃ τὸ δίκαιον. καὶ ὅρκον προσθεὶς νήκεστον βλάβην καὶ ἀνίατον ὑπομείνῃ διὰ τῆς ψευδομαρτυρίας καὶ ἐπιορκίας, ἀμαυροτέρα ἡ τούτου γενεὰ γίνεται. ὡς τοῦ εὐόρκου ἀμείνων ἡ γενεά. τὰ γὰρ τῶν πατέρων ἀδικήματα χραίνει καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτῶν, καὶ ἐνόχους ἀποφαίνει ταῖς τιμωρίαις· καὶ γὰρ ὀνείδη καὶ ἀδοξίαι αὐτοῖς ἐκ τῶν ἀδικιῶν συμβαίνουσι. καὶ τίσεις ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπολαμβάνοντες, ὧν ἔχον ἀδικήσαντες οἱ πατέρες αὐτῶν, συναπολαύουσι τῶν ὀφειλομένων ἐκείνοις κολάσεων ἀνθ' ὧν ἠδίκησαν. ἄλλως δὲ γινώσκει τὸ θεῖον, ὡς τοῖς ἤθεσιν αὐτῶν ἐμπέφυκέ τι τῆς ἀδίκου τῶν γεννησάντων προαιρέσεως κἂν ἡμᾶς λανθάνωσι, καὶ εἰκότως ταύτην ἐν αὐτοῖς ὁρῶντες τὴν ῥίζαν ἐκκόπτουσι διὰ τῶν τιμωριῶν καὶ τὸ μὴ ἐκβλαστῆσαι κωλύουσιν. ὡς ἰατροὶ προκαθαίροντες τὰς ὧν ὑφορῶνται νόσους. Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων.] κάλλιστα τὸ φιλόσοφον ἦθος οἷόν ἐστιν εἰπεῖν διὰ τούτων ὁ Πλούταρχος δηλοῦται. τὸν μὲν γὰρ Ἀρχίλοχον καὶ τὸν Ἱππώνακτα βλασφημίας συγχέαι κατὰ τῶν λυπησάντων. Τιμοκράτην δὲ καὶ Μητρόδωρον τοὺς Ἐπικουρείους ἀδελφοὺς ὄντας καὶ προσκρούσαντας ἀλλήλοις ἐκδοῦναι κατ' ἀλλήλων συγγράμματα καὶ τί δεῖ τούτους λέγειν, ὅπου γε καὶ Ξενοφάνης διά δή τινα πρὸς τοὺς κατ' αὐτὸν φιλοσόφους καὶ ποιητὰς μικροψυχίαν, σιλλοὺς ἀτόπους ἐκθεῖναι λέγεται κατὰ πάντων φιλοσόφων καὶ ποιητῶν. ἀλλὰ τὸν ὄντως μουσικὸν Ἡσίοδον μηδὲν τοιοῦτο παθεῖν· οὐ γὰρ μουσικοῦ τὸ μελαγχολᾶν· λυπηθέντα δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀντὶ τοῦ βλασφημεῖν, νουθετεῖν εἰδότα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Σωκράτους, ὅτι πᾶς ὁ κακὸς, ἄκων ἐστὶ κακός· δεῖται οὖν νουθεσίας, καὶ ἴσως ἐπιγνώσεται ἑαυτὸν ὄντα κακόν. Τὴν μέν τοι κακότητα.] τὸ μὲν ἐπιπλέξαι τὰς κακίας ἀλλήλαις, ὥσπερ καὶ τὰς ἀρετὰς, ψεῦδός ἐστιν. ἀρεταὶ μὲν γὰρ ἐναντίαι οὐκ εἰσί, κακίαι δὲ ἐναντίαι εἰσί, τὰ δ' ἐναντία ἀλλήλοις οὐχ ἕπεται. τούτου δὲ ὄντος ψευδοῦς, οὐκ ἀποδεκτέον τὸ, ἰλαδὸν, ὡς Πλούταρχος ἐξηγήσατο, τὸ πᾶσαν ἐγκολπίσασθαι κακίαν ὁμοῦ δηλοῦν· ἀλλὰ τὸ, ἑκάστην ἀθρόαν λαβεῖν. μὴ κατὰ μικρὸν ὑποφερομένην, ἀλλ' ὁμοῦ πᾶσαν ἐφηκόμενον. οἷον ἀκολασίαν ὅλην, ἅμα καὶ ἀδικίαν ὡσαύτως. διὸ καὶ ἰλαδὸν εἶπε, δηλῶν ὡς οὐ μόνον κατὰ βραχὺ κακωθῆναί τινας δυνατὸν, ἀλλὰ καὶ ἀθρόως. καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκεν ὅτι ἐγγὺς ἡμῶν ἡ κακία, καὶ ἡ ἐπ' αὐτὴν ὁδὸς ὀλίγη, καθάπερ οἱ πρὸς τοὺς ἐγγὺς οἰκοῦντας. αἴτιον δὲ τοῦ ἐγγὺς ἡμῶν αὐτὴν οἰκεῖν, τὸ τὴν φύσιν τόπον εἶναι τῶν κακῶν. ὥσπερ οὖν τῶν ἐν λοιμώδει τόπῳ κατοικούντων ἐγγὺς κατοικοῦσιν αἱ νόσοι, οὕτω δὴ καὶ τῶν ἐν φύσει ψυχῶν, ἐγγὺς οἰκεῖν κακίαν ἀληθὲς, ἧς ἐστιν οἶκος ἡ φύσις. τὴν δ' αὖ ἀρετὴν οὐκ οὖσαν τῇ φύσει σύμφυλον, ἀλλὰ τῆς ἔξω τῆς ὑλικῆς στάσεως, εἰκότως φησὶ πόῤῥω μὲν οἰκεῖν ἡμῶν. ἱδρῶτα δὲ πρὸ ἑαυτῆς εἶναι ὑπὸ τῶν θεῶν τεθέντα. δι' οὗ χρὴ πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν καὶ πόῤῥω οὖσαν ἑλεῖν, ἐπίπονον οὖσαν τὴν θήραν αὐτῆς καὶ δυσέφικτον, καθὰ τὰ ἑξῆς δηλοῖ. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος.] μακρὸς μὲν οἶμος, εἰκότως· ὅσον γὰρ θεὸς ὕλης, τοσοῦτον ἀρετὴ κακίας διέστηκεν. εἴπερ ἀρετὴ μέν ἐστιν ἐν τῷ συνεῖναι θεῷ· κακία δὲ, ἐν τῷ ζῆν ἐν ὕλῃ. μακρὸς δὲ ὤν, καὶ ὄρθιός ἐστιν ὡς εἰς τὸ ἄναντες ἀνάγων ἡμᾶς· ἄνω γὰρ ἀρετή, κάτω δὲ ἡ κακία· τραχὺς δ' αὖ ὁ οἶμος, ὡς δύσβατος. χρὴ γὰρ πολλὰ μὲν ὧν ἀγνοοῦμεν μαθεῖν, οἷς τὴν φροντίδα δυσκόλως ἐπιβαλλόμεθα, πολλὰ δὲ ἀποθέσθαι ἔθη πονηρὰ ὧν δυσαποσπάστως ἔχομεν συντρόφων ἡμῖν ὄντων. ὅλως δὲ διὰ πολλῶν ὁδεύουσα καὶ ἐπιπόνων ἀσκήσεων πρὸς ἃς ἀπιδὼν τραχὺν εἶπεν εἶναι τὸ πρῶτον τὸν οἶμον. τέλος δέ, φησιν, ἐπειδὰν εἰς τὸ ἄκρον ἔλθῃ τῆς

πορείας, ῥᾳδίως. λοιπὸν ἡ ἀρετὴ, καὶ ταῦτα οὖσα χαλεπὴ καὶ δυσέφικτος. ζῶσι γὰρ οἱ τὴν ἀρετὴν ἔχοντες, ἤδη μετ' εὐφροσύνης, καὶ ἔοικεν Ἡσίοδος περὶ Πλάτωνος εἰπεῖν, ὅτι οὐ μόνον ἄριστος, ἀλλὰ καὶ ἥδιστος ὁ κατ' ἀρετὴν βίος. ἡ γὰρ μετ' [illegible] ζωὴ τὴν εὐφροσύνην δηλοῖ τῆς τοιαύτης ἕξεως. μὴ οὖν ἀποφευγέτω τις διὰ τοὺς πόνους τὴν τῆς ἀρετῆς ἄσκησιν, πρῶτον μὲν ἐννοῶν, ὅτι ἄτοπον ἵνα τέχνην μέν τινα κτησώμεθα, τοὺς διὰ τὴν κτῆσιν αὐτῆς πόνους ὑπομένειν. ἢ ἵνα ἄλλου τινὸς τῶν ἀναγκαίων τύχωμεν· ὅπως δὲ τὴν τῆς ἀρετῆς κτησώμεθα, τελειότητα μόνην οὖσαν ἡμῶν, μὴ αἱρεῖσθαι τοὺς δι' αὐτὴν πόνους, δι' ὧν μόνον ὠνεῖσθαι τὴν ἀρετῆς κτῆσιν. ἔπειτα τοῦτο σκοπεῖν, ὅτι τοῖς μὲν τὴν φύσιν ἀσθενῆ λαχοῦσιν οἱ προτεινόμενοι πόνοι δειλίαν ποιοῦσι καὶ φυγάδας αὐτοὺς ἀποφαίνουσι τῆς τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύσεως. τοῖς δὲ φύσει γενναίοις μείζων ἔρως ἐγγίνεται τούτων, ὧν τὴν θήραν οὐκ εὐπετῆ, μετὰ πολλῶν δὲ ἱδρώτων μόνως τοῖς ἀνθρώποις ἀνύσει παραγίνεσθαι. διὸ καὶ Πλάτων παρακελεύεται χρῆναι τοῖς προϊοῦσι φιλοσοφίας ἕνεκα παραδεικνῦναι τὸ ἐπίπονον τῆς τοιαύτης ζωῆς, διὰ πεῖραν τῆς ἀγεννοῦς καὶ γενναίας φύσεως. πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι τῶν μετὰ πόνων κτηθέντων ἡδίων ἀπόλαυσις, τῶν δὲ μετὰ εὐπετείας ὡς ἡ λῆψις πρόχειρος, οὕτω καὶ ἡ καταφρόνησις· διόπερ, ὡς ἔοικεν, ἡ ἀρετὴ μάλιστα τίμιον πολλῶν δεομένη πόνων. καὶ οἱ λαβόντες φιλοχωροῦσιν ἐν αὐτῇ. τοὺς ἱδρῶτας οὓς ὑπέμειναν εἰδότες, καὶ προέσθαι μὴ βουλόμενοι πρᾶγμα διὰ μυρίων πόνων κτηθὲν, ἀλλ' ἀπρὶξ ἔχονται, ὥσπερ δυσαθήρατοι, οὕτω δυσαφαίρετον αὐτὴν ἀποφαίνοντες.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Οἱ δὲ δίκας ξείνοισι.] οὐκ ἔχω πῶς ἐξηγήσομαι τὰ ἐνταῦθα Ἡσιόδου σαφέστερον, ἢ ὅτι παιδευτικῶς φησὶ ταῦτα πρὸς τὸν ἀδελφόν. ἀποτρέπων αὐτὸν ἀδικίας καὶ ἁρπαγῶν, προτρέπων δὲ πρὸς τὸ τὰ δίκαια δρᾶν ἐν τῷ παρόντι μὲν δεῖξαι, οἷον ἐστὶ τὸ τέλος τοῖς ἀδικοῦσι. νῦν δὲ λέγει καὶ τὸ ἀντίθετον, ὁποῖα ἕπεται τοῖς δικαιοπραγοῦσιν. τέθηλε πόλις.] ἀντὶ τοῦ χαίρει, αὔξει, πληθύνεται. τροπικὴ δὲ ἡ λέξις, ἀπὸ τῶν θαλλόντων δένδρων. ἀνθεῦσιν.] ἀνθοῦσιν, Αἰολικῶς. καὶ Δωρικῶς. τὸ γὰρ ε καὶ ο ποιχῶς συναιρεῖται. Αἰολικῶς καὶ Δωρικῶς εἰς τὴν ευ δίφθογγον· τοῦ Ἀχιλλέως γὰρ ἡμεῖς φαμὲν, ἐκεῖνοι δὲ τοῦ Ἀχιλλεῦς. Ἀττικῶς δὲ τὸ ε καὶ ο εἰς τὴν ει δίφθογγον κιρνᾶται, δέον δεῖν, πλέον πλεῖν· Ἰωνικῶς δὲ, εἰς τὴν ου δίφθογγον, ἐμέο ἐμοῦ, σέο σοῦ, καὶ τὰ ὅμοια. τὸ ἀνθεῦσι τροπικῶς εἶπεν, ἀντὶ τοῦ θάλλουσιν, ἐν εὐθυμίᾳ καὶ ἀγλαΐᾳ καὶ χαρᾷ διάγουσι. κουροτρόφος.] κουροκτόνος ὁ πόλεμος, κουροτρόφος δὲ ἡ εἰρήνη. καὶ τοῖς μὲν ἀδίκοις, φησὶν, ἡ εἱμαρμένη πολέμους ἐπάγει τοὺς ἀνδροκτόνους. ἐκ γὰρ μικρᾶς ἀφορμῆς ἀναρριπίζονται φόνοι. οἷς δὲ τιμᾶται τὸ δίκαιον, εἰρήνη λαοτρόφος αὔξει. κουροτρόφον δὲ αὐτὴν εἶπε, καίτοι καὶ γηροτρόφον οὖσαν, καὶ βρεφοτρόφον, ἀπὸ τῆς ἡλικιῶν βασιλικωτάτης καὶ κρείττονος. Κουροβόρος ἐνεργητικὸν, ἡ βόσκουσα τοὺς κούρους. κουρότροφος δὲ παθητικὸν, ὁ τρεφόμενος κοῦρος.

Ἀργαλέον.] ἐκ τοῦ ἔργου. τὸ χαλεπὸν καὶ δυσχερὲς, ἐργαλέον, καὶ ἀργαλέον. ἢ παρὰ τὸ ἄλγος, ἀλγαλέον, καὶ ἀργαλέον. τεκμαίρεται.] νῦν πληροῖ, ἐπιφέρει. εὐρυόπα Ζεύς.] ἡ μεγαλόφωνος εἱμαρμένη. μεγαλόφωνον δὲ τὴν εἱμαρμένην λέγει, ὡς ὅπωθεν ὑψιβρεμέτην, διὰ τὰς βοάς τε καὶ ἀναρρήσεις τῶν εὐτυχούντων, τῶν ἀτυχούντων δὲ καταρρήσεις καὶ ὀνειδισμούς.

Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκῃσι.] τοῖς δικαίως κρίνουσιν ἀνδράσιν οὔτε λιμὸς ἐπέρχεται, διὰ τὸ πανταχόθεν ἐμπόρους καταίρειν αὐτοῖς, ὡς τοῦ δικαίου ἀντεχομένοις· οὔτε βλάβαι καὶ πόλεμοι. καὶ μοιχεῖαι, οὐχ ἁρπαγαί, οὐκ ἄλλο τοιοῦτον οὐδέν. αἰδεῖται γὰρ καὶ βάρβαρος ἀδίκου πολέμου κατάρχεσθαι. μοιχεῖα δὲ, καὶ τὰ τοιαῦτα, παντελῶς τοῖς ἐκ νόμων δικαίοις ἐκκόπτεται τιμωρήμασιν.

φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον·] γαῖαν νῦν τὴν ἀρόσιμον λέγει· βίον δὲ τὰς τροφὰς τὰς ἐκ τῶν σπερμάτων. οὔρεσι δὲ δρῦς.] οὐχ ὅτι τὰ ὄρη γῆ οὐκ εἰσίν, ἀλλ' ἐκ τοῦ κυριωτέρου τὴν ἀρόσιμον ἐκάλεσε γῆν. ἐν τοῖς ὄρεσι δὲ καὶ τοῖς ἀγεωργήτοις τῆς γῆς μέρεσιν αἱ δρῦς, ἀντὶ τοῦ πάντως τὰ δένδρα, ἐν τῇ ἄκρᾳ μὲν φέρουσιν ὀπώρας· ἐν τῇ μέσῃ δὲ, ἤτοι ἐν τοῖς κοιλώμασι τῶν στελεχῶν, μελίσσας. Εἰροπόκοι δ' ὄϊες.] πόκους ἐρίων φέροντες. ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.] διὰ τὸ σφοδρῶς ἐν τοῖς δικαιοπραγοῦσι τιμωρεῖσθαι τοὺς μοιχεύοντας.

οὐδ' ἐπὶ νηῶν νείσονται.] ὁρμῶσι, πλέουσι. δεικνυσι δ' ἐντεῦθεν Ἡσίοδος, ὡς ἀπηχθημένως τῇ ναυτιλίᾳ διάκειται· καὶ ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις οὐκ ἀγαθόν ἐστιν ἐμπορεύεσθαι, καὶ τῆς πατρίδος ἀποδημεῖν. ἄλλοι γὰρ ἀλλαχόθεν καταίροντες διὰ τὰς τούτων εὐθυδικίας τοὺς τούτων λιμένας καὶ τὰ νεώρια τῶν ἐμπορειῶν πληροῦσι. Ταῦτα δὲ πάντα, ὡς ἔφημεν, παιδευτικῶς φησὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἵνα τὰς ἀμοιβὰς τῆς βίας καὶ ὕβρεως καὶ τῆς δικαιοσύνης εἰδὼς, ἀνθέξηται πάντως τῆς κρείττονος μοίρας.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε.] οὐκ οἶδα ποίαν ἀβελτηρίαν τῶν ἀνδρῶν καταγνῶ, οἳ τὸν Ἡσίοδον Ὁμήρῳ συγκρίνουσι, καὶ οὐκ ἐρυθριῶσι λέγειν, ὡς νενίκηκε. οἱ μὲν γὰρ Σκυτέα τινὰ νενίκηκεν Ὅμηρον, οὐκ ἔχω λέγειν τὴν ἀκρίβειαν. Ὅμηρον δὲ μή τοί γε τὸν Φωκέα, καὶ τὸν Ἔμφορον, ἀλλ' οὐδὲ τὸν νεώτερον τὸν Βυζάντιον, τὸν Ἀνδρομάχου υἱὸν, ἀποπεφασμένως εἴποιμι ὡς νενίκηκεν. Ὅμηρον δὲ τολμῆσαι τὸν μέγαν εἰπεῖν, παραπληξίας καὶ μανίας καὶ ἀτοπίας ἐσχάτης ἐστί. καὶ γὰρ τὰ ἔπη τούτου κίβδηλα ἐν πολλοῖς· ἀλληνάλλως γὰρ κέχρηται τοῖς στίχοις, ὥσπερ οἱ καθ' ἡμᾶς· καὶ ὁ νοῦς δὲ τῶν ἐπῶν τοῦ ἀνδρὸς παρέφθορός τε καὶ ἀμαυρὸς, καὶ πολλάκις μεταπηδῶν, καὶ μὴ ἔχων τὸ βέβαιον. ὡς νῦν τὸ, Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε, καὶ ἕτερα· τὰ δὲ τοῦ θείου Ὁμήρου, ἀμβροσίᾳ πάντα καὶ νέκταρι συγκεκέρασται, καὶ οὐδὲ σμικρὸν ἢ ξυσμικρὸν ἐπιλήψιμον ἔχουσιν.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε.] ἄκαιρος ταυτολογία ἐνταῦθά ἐστιν· εἶπε γὰρ καὶ πρώην περὶ τούτου,

Ὕβρις γὰρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ, — καὶ τὰ τῇ ὕβρει, ἤγουν τῇ βίᾳ ἑπόμενα· καὶ νῦν δὲ πάλιν περὶ τούτου φησὶν ἐπιλαθόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν βαλανείῳ ὑρήσαντες, καθάπερ λέγουσι τὰ παιδία. τοῖς δὲ δίκην καὶ τιμωρίαν τεκμαίρεται, καὶ πληροῖ, καὶ δίδωσιν ἡ εἱμαρμένη. καὶ τὸ τοῦ Διὸς ὄνομα, ἤγουν τῆς εἱμαρμένης, τετράκις ἐνταῦθα κεῖται ἀλληγορούμενον· εὐρυόπα Ζεὺς, Κρονίων, Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν· καὶ τὸ Κρονίων ἀποτίνυται· Συντακτέον καὶ οὕτως, ἢ καθεξῆς τοὺς στίχους ὡς κεῖνται. τὸ δὲ Τοῖσιν δ' οὐρανόθεν, οὐ συλλογικόν ἐστιν, ἀλλὰ περιληπτικὸν, ἤγουν τῇ πόλει. ἡ γὰρ πόλις ἑνικῷ ἀριθμῷ τοὺς ἐν αὐτῷ πάντας περιέχει. καὶ τὸ, Ὅς τις δὲ ὁμοίως τῇ ἀδικίᾳ πλήθος συμμένει. Συντακτέον γοῦν ἢ καθεξῆς τοὺς στίχους ὡς κεῖνται. ἢ οὕτως,

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε — καὶ τὸ,

Τοῖς δὲ δίκην τεκμαίρεται εὐρυόπα Ζεύς.

Τοῖσι δὲ,] ἀντὶ τοῦ τοῖσιν, οὐρανόθεν μὲν ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων. μέχρις ἄλλου τοῦ,

Ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν. εἶτα τοὺς δύο στίχους, τὸν Πολλάκις, καὶ τὸν

Ὅς τις ἀλιτραίνει. Πολλάκι.] Αἰολικόν. οἱ μὲν γὰρ Αἰολεῖς πῆ μὲν διπλασιάζουσι τὸ σ, ὡς τὸ πάντεσσι, χείρεσσι, καὶ τὰ ὅμοια· πῆ δὲ ἐκθλίβουσιν αὐτὸ, τὸ ὄπισθεν λέγοντες, καὶ τὸ πολλάκις πολλάκι, καὶ τὰ ὅμοια. ἀπηύρα.] ἀπήλαυσε. καὶ τοῦτο δὲ λύσις τυγχάνει τοῦ ἀντιπίπτοντος. ἴσως γὰρ ἂν εἴποι ὁ Πέρσης, ἀλλ' ὀλίγοι μέν εἰσιν οἱ κακουργοῦντες, πολλῷ δὲ πλείους οἱ ἀγαθοί· καὶ πῶς τὶ τῶν δυσχερῶν ἡμῖν ἀπαντήσει; τοῦτο γοῦν λύων τὸ ἀντιπίπτον ἐπιταπτικῶς εἶπε, ὅτι πολλάκις καὶ δι' ἕνα πόλις ὅλη ἐκληρος ὄλλυται. ἢ τῆς κακίας ἐκείνου μεταδοθείσης τοῖς λοιποῖς, καὶ φαῦλόν τι πράξαντος, διὸ καὶ πόλεις πολλαὶ, καὶ οὐ μία, πολλάκις ἀνάστατοι ἐγεγόνεισαν, ὡς μὴ τὴν κακούργου τιμωρίαν ἀξίαν ἐπενεγκοῦσαι τοῦ ἐγχειρήματος. ἔχεις παράδειγμα τὸν Πάριν Ἀλέξανδρον· δι' ὃν ἡ Τροία ἀπώλετο. ἔχεις τὸν Ξέρξην τὸν βάρβαρον, δι' ὃν ἐδάκρυσεν ἡ Περσὶς, πυρὸς αὐτῆς τοῦ ἄνθους ἀπολωλότος τῆς στρατιᾶς· ἔχεις ἀνύθηρον Μαγαρικὸν, δι' οὗ Περικλῆς συμφορῶν τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα πεπλήρωκεν. ἀπηύρα.] ἀπήλαυσε τῆς ἀβουλίας. ἀτάσθαλα.] τὰ θάλλοντα ἐν ταῖς ἄταις, ἤγουν βλάβης ἀνάμεστα.

Κρονίων.] ἡ ἀφανὴς καὶ ἀπερινόητος εἱμαρμένη, ἡ κορέσασα καὶ μελαίνουσα τὸν νοῦν, καὶ σκιάζουσα.

οὐρανόθεν δέ.] ἐκ τῆς τῶν ἀστέρων κινήσεως.

Λιμὸν ὁμοῦ καὶ λοιμόν.] πρὸ μὲν λιμοῦ ὁ λοιμὸς ἔπεται, κακοχυμίαις τροφαῖς κεχρημένων τῶν λιμωττόντων, διὰ τὴν ἔνδειαν· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, τῶν παρατυχούσαις καὶ ἄκοντες τρέφονται. ὁ δὲ λιμὸς γίνεται, ἢ κακοχόλῳ γνώμῃ, τῶν ἀνθρώπων μὴ προσεχόντων τῇ γεωργίᾳ· ἢ πολεμίων ἐφόδοις, τὴν γῆν μὴ τιμώντων ἐργάζεσθαι· ἢ ξηρότητι τῶν αὐχμῶν, ἢ χαλάζης καταφοραῖς· ἢ ἐπιμβρίαις ἀμέτροις ἐνίοτε τῶν γεωργιῶν ἀπολλυμένων.

φθινύθουσι.] φθείρονται. ἔστι δὲ Ἀττικὴ παραγωγή. ἐκ τοῦ φθίνω γὰρ παραλόγως λέγουσι φθινύθω. Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι.] καὶ τοῦτο λίαν

ἐστι συμφανέστερον. λιμὸς μὲν γὰρ κατὰ τὸ ἐλλεῖπον οἶδε τὰ ἀφροδίσια. ὁ δὲ λοιμὸς τῷ πυρέσσειν τῇ νόσῳ διαφθείρει τὸ κυοφόρημα. μινύθουσι δὲ οἶκοι.] ἀντὶ τοῦ σμικρύνονται, φθείρονται. μινυὸς γὰρ ὁ μικρός. καὶ εἰκότως οἱ οἶκοι φθείρονται παντελῶς. τοὺς μὲν ἄνδρας ὁ πόλεμος ἀναιρεῖ. ὁ δὲ λιμὸς τὰς συναφείας ἀπείργει. ὑπὸ δὲ τοῦ λοιμοῦ καταφθείρονται τὰ κυοφορούμενα προφθάσαντα.

στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν.] ἐκστρατευσάντων δηλονότι πρὸς ἄλλους, ἢ τεῖχος ἐπιστρατευσάντων αὐτοῖς πολεμίων, ἢ νέας τριήρεις, ἢ τὰς ἐμπορικάς. τὸ δὲ νέας, συστολή ἐστιν. ἤ τις ὑπάρχει τῆς Ἰώνων. αἴνυται.] τιμωρεῖ.

Ὦ βασιλεῖς.] ἀποστροφὴ τὸ σχῆμα. ἀποστρέφει γὰρ τὸν λόγον πρὸς τοὺς δικαστάς. καί φησι, βουλεύεσθε καὶ νοεῖτε περὶ τῆς αὐτοῦ δίκης· θεοὶ γὰρ ἐφορῶσι τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τοὺς ἀδικουμένους, καὶ τοὺς ἀδικοῦντας. Φράζεσθε.] βουλεύεσθε, νοεῖτε. παρολκὴ ἡ κατὰ, τουτέστι περιττεύει. Τρίβουσι.] κατατρίβουσι, πιέζουσι, δαπανῶσιν. ὄπιν.] ἐπιστροφὴν, φροντίδα, κατὰ παρασχηματισμόν, ὁ δὲ καὶ μετασχηματισμὸς καλεῖται. ἡ ὄψ γὰρ ὠπὸς, ὀπὸς, ὀπὶ, ὄπα. οὗτος δὲ ἀπὸ εὐθείας τῆς ὄπις εἶπεν, ὄπις, ὄπιδος, ὄπιδα, καὶ ὄπιν. Τρὶς γὰρ μύριοι] ἀντὶ τοῦ πολλοί. ἢ κατὰ σύνθεσιν, ἢ κατὰ διάστασιν συλλαβῶν. μύριοι δὲ, οἱ πολλοί· ἐκ τοῦ μύρω, τὸ πλημμυρῶ. Ἀθάνατοι Ζηνὸς.] τὸ ἀθάνατοι ἁπλοῦν καὶ ἀπολελυμένον. οὗτος δὲ ὡς Ἀττικὸν, ἢ ὡς πρός τι τοῦτο ἐδέξατο ὁ τὸν μέγαν νενικηκὼς Ὅμηρον. καὶ οὐκ ἔχω πῶς καταγνῶ τῆς ἀπαιδευσίας τῶν τολμησάντων εἰπεῖν ὑπὸ τούτου νικηθῆναι τὸν ἡμίθεον Ὅμηρον. οὕτω δὲ νοεῖται τὸ Ἀθάνατοι Ζηνὸς, μυθικῶς μὲν οἱ μετὰ τοῦ Διὸς ὄντες οὐρανίωνες, κἂν ἀντιφάσκῃ ἑαυτῷ χθονίους τούτους καλῶν. ἀλληγορικῶς δὲ πολλαὶ δυνάμεις καὶ ἐκδικήσεις τοῦ Ζηνὸς καὶ τῆς εἱμαρμένης εἰσὶν ἐν τοῖς χθονίοις καὶ καθ' ἡμᾶς πράγμασι γινόμεναι. Ἠέρα ἑσσάμενοι.] ἢ λεπτόσωμοι καὶ ἀεροειδεῖς, ἢ ἀορασίαν ἐνδεδυμένοι. τί δὲ μὴ χρὴ περὶ αὐτῶν πολλάκις τὸν Διὸς κίονα γράφειν. Ἡ δέ τε παρθένος.] καὶ ἡ δικαιοσύνη παρθένος ἐστὶ, σὺν τῇ δυνάμει τῆς εἱμαρμένης, καὶ ἐκδικήσει, ὡς προέφην.

Διὸς ἐκγεγαυῖα] ἢ ἐκ τῆς εἱμαρμένης, ἢ τοῦ οὐρανοῦ, ἢ τοῦ νοὸς γεννηθεῖσα. τὸ Ζεὺς γὰρ ὄνομα πολλὰ σημαίνει, καθάπερ εἰρήκειν καὶ πρότερον. καὶ ἡ δικαιοσύνη παῖς αὖ τῆς εἱμαρμένης καλοῖτο, ὅτι ἐξ εἱμαρμένης πάντα καθ' Ἕλληνας. πρότερον δὲ τῶν φαύλων καθέστηκε τὰ χρηστά, ὅθεν ἡ δικαιοσύνη. νοὸς δὲ παῖς, ὅτι οἱ συνετοὶ τὰς δικαίας κρίσεις γινώσκουσιν. οὐρανοῦ δὲ παῖς, ὅτι ἐν τοῖς στοιχείοις καὶ τῷ παντὶ κόσμῳ, ὧν ὑπεροχὴ τυγχάνει ὁ οὐρανὸς, ὁρᾶται τὸ δίκαιον. ἡλίου γὰρ ὑπὸ γῆν ἐλθόντος, ἐξίσταται μὲν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, νὺξ δὲ ἀντ' αὐτῆς ὑπεισέρχεται. καὶ ὅσα πρώην εἰρήκειμεν· ἵνα μὴ κατὰ Πρόκλον, ἐν οἷς οὐ χρὴ, μᾶλλον κατηγορῶμεν. Θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.] ἢ ταῖς ψυχικαῖς δυνάμεσιν, ἢ τοῖς στοιχείοις. πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη.] ἢ τῇ εἱμαρμένῃ, ὡς ἔφην. μοῖρα γάρ τις οὐκ εὐτυχὴς συνελαύνει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς ὄλεθρον. ἢ Διὶ Κρονίωνι, τῷ νοΐ. ἀδικίας γὰρ πολλάκις γινομένης, δίκαιον θυμὸν καὶ πρέποντα νοοῦ οἱ ἠδικημένοι λαβόντες, σπινθῆρα μικρὸν ἐπαγαγόντες τινῶν περιστάσεων, πόλιν ὅλην ἀνέτρεψαν· ὡς Ἀχιλλεὺς τὴν Ἑλλάδα, τῆς Βρισηΐδος τῇ μήνιδι. Δῆμος ἀτασθαλίας.] συνίζησίς ἐστιν ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ· τὸ γὰρ λήων, ἀντὶ τοῦ σπονδείου δέχεται· συνιζάνει γὰρ τὸ λη καὶ τὸ ων εἰς μίαν μακράν. Παρακλίνουσι.] τὸ πα μακρὸν ἐδέξατο, καὶ τὸ κλι βραχύ. ὢ τῆς ἀβελτηρείας τῶν τολμησάντων τοῦτον καλεῖν Ὁμήρου ἀνθάμιλλον, καὶ τῆς ἐσχάτης ἀτοπίας, καὶ νικητήν! ἀλλὰ τοῦ μὲν παρακλίνουσι τὸ πα, καὶ μακρὸν ἴσως λεχθήσεται δι' ὅν περ κανόνα οἱ παλαιοὶ ποιηταὶ καὶ μέτρων εἰδήμονες, καὶ αὐτὸς ἐξεπίσταμαι. κλῖναι δὲ τὸ κλι, εἰ καὶ σκυτεύς τις ἐτόλμησε βραχὺ δέξασθαι, καὶ τῆς πόλεως ἂν τοῦτον ἐξέωσαν, ἐν ᾗπερ διέτριβον, εἰ δυνατῶς εἶχον. ὡς μὴ τὸ τῆς τοιαύτης κακίας μίασμα γένοιτο διαδόσιμον· πολλοῦ ἂν ἐδέησε τὸ, τοῦτον μὴ κρῖναι Ὁμήρου ἀνθάμιλλον· ὃς ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστήμαις, καὶ τέλος ταῖς λογικαῖς, ἁπάντων ὑπερανέστηκεν, οὐ μόνον ἀνθρώπων, τολμῶ δὲ καὶ ἀγγέλων εἰπεῖν, εἴπερ ἄρα καὶ ἄγγελοί εἰσιν ἐπιστημονάρχαι, ἢ τεχνάρχαι. Βασιλῆες] νεωκεῖται. Οἷ αὐτῷ] αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται βλάβης αἴτιος ὁ καταβλάπτων ἑτέρους. οἱ βλαπτόμενοι γὰρ περὶ χρήματα, καὶ τὰ ἐκτὸς βλάπτονται. ὁ δὲ βλάπτων καὶ ἀδικῶν, εἰς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. καὶ ἡ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη, τῷ αὐτῷ τρόπῳ. Διὸς ὀφθαλμὸς.] τῆς εἱμαρμένης ἐφο-

ρατικὴ

ρητικῶς θαύμασμα μᾶλλον δὲ ἀφαιρετικῶς, αὕτη ἡ εἱμαρμένη. Νῦν δὴ ἐγὼ μήτ' αὐτός.] ὁ Πλούταρχος, καθά φησι Πρόκλος, ὀβελίζει τοὺς ἑπτὰ τούτους στίχους· ἀπὸ τοῦ Πάντα ἰδών, μέχρι τοῦ, Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα, ὡς οὐκ ἄξια Ἡσιόδου, καὶ βλάσφημα. ἐγὼ δὲ τοῦτο τὸ καθ' ὑπόθεσιν σχῆμα εἶναι ἐπίσταμαι. φησὶ γὰρ ὁ Ἡσίοδος μετὰ βαρύτητος, Μὴ εἴην μήτε αὐτὸς ἐγὼ δίκαιος, μήτε ἐμὸς παῖς· ἐπεὶ κακὸν ὑπάρχει, τὸ εἶναι ἄνθρωπον νῦν δίκαιον. εἶτα ἐπιφέρει τοῦτο τὸ καθ' ὑπόθεσιν σχῆμα· εἰ μείζονα δίκην καὶ τάξιν καὶ τιμὴν ὁ ἄδικος ἕξει. εἶτα πεποιθότως ἐπάγει τὸν οἰκεῖον σκοπόν, καὶ λύει τὸ ἀντιπίπτον, λέγων· ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὔπω ἔολπα πληροῦν τὴν εἱμαρμένην. περιπικέραυνον δὲ εἶπον ὅπως ταύτην καλεῖ. Νῦν δὴ ἐγὼ μήτ' αὐτὸ] καὶ τοῦτο ἀντίστροφον θαύμαστον, ὡς ἄξιον ἀνθαμίλλου Ὁμήρου, καὶ νικητοῦ ποιητοῦ.

ἐμὸς υἱός.] σημαίνεται παῖς Ἡσιόδου. παῖδα οἱ μὲν Μνασέα, οἱ δὲ Ἀρχιέπην. ἕτεροι δὲ Στησίχορον τὸν μελῳδὸν ἐξελέξαντο.

Ὦ Πέρση.] ἀποστροφὴ τὸ σχῆμα. Καί νυ δίκης ἐπάκουε.] καὶ νῦν τῆς κρείττονος, ἤτοι τῆς δικαιοσύνης ἐπάκουσον, ἤτοι καταπεισθεὶς ἔσο ταύτῃ.

βίης δὲ,] ἤγουν πλεονεξίας καὶ ἀδικίας ἐπιλανθάνου. ἀλλὰ ταῦτα σαφῆ. καὶ ἀπεραντολογίας οὐ δεῖται. Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον.] καὶ τοῦτο ἄξιον ποιητοῦ νικήσαντος Ὅμηρον. ὅμως οὐδὲν ἀπεικὸς εἰ συμμορίαν ἔθυσαν, καὶ ἀγοραίων τινῶν περὶ αὐτὸν ἐχόντων Ἡσίοδος ὑπ' αὐτῶν ἐκηρύχθη νενικηκέναι τὸν Ὅμηρον. καίπερ μακροῖς πᾶσι καὶ κατ' ἐμὲ χρόνοις ἐκείνου τυγχάνων μεταγενέστερος. καὶ νῦν γὰρ οἱ ἀγοραῖοι καὶ συρφακες πολλοὺς ποιητὰς μὴ δι' ἀκριβείας τὰ μέτρα εἰδότας, ὡς τῆς αὐτῶν συμμορίας ἀνακηρύττουσι ποιητικῆς ἀκροθίνια. ἀλλὰ ταυτί, παρέντες τὴν νίκην Ὁμήρου, καθάπερ καὶ ταῦτα κιβδήλως ἐξέθετο, ἐπεξεργασαίμεθα. Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον.] τὸ κατὰ μερισμὸν σχῆμα, ὁ σοφὸς οὗτοσὶ ποιητής, ἢ κατὰ ἄθροισιν καὶ μερισμὸν ἅμα ἐνταῦθα, οὕτως ἔμελλεν ἐξαγαγεῖν χωρὶς τῶν ἀνθρώποισι. τὸν δὲ γὰρ νόμον διέταξε Κρονίων, ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖσι πετεηνοῖς ἔσθειν ἀλλήλους. κατὰ τοῦτο τὸ κατὰ μερισμὸν ἐστὶ σχῆμα. ἢ κατὰ ἄθροισιν καὶ μερισμὸν οὕτω·

Τὸν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων.

εἶτα μερίσας τὸ ἀνθρώπους κατ' ἄθροισιν ὄν, εἰς τμήσεις, ἔμελλεν εἰπεῖν, Ἕλλησι μὲν τό, Ῥωμαίοις δὲ τὸ καὶ Ῥωμαίοις τάδε, καὶ λοιποῖς τάδε. καὶ οὐδὲ τό, ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην ὤφελεν εἰπεῖν, ἵνα μὴ μάτην διττολογήσῃ. καὶ οὕτω αὖ οὐδὲν εἶχεν ἁμάρτημα. νῦν δὲ τὰ ἔπη ταυτὶ δύο ἁμαρτήματα φέρει, ἀρτηγμένα καὶ ἀκμάζοντα, καὶ ὧν οὐδέποτε τῆς ἀθλητείας γῆρας γίνεται, τοῖς ποιητικῶς ἅμα καὶ ὑποκριτικῶς βασανίζουσι. διὰ μὲν γὰρ τοῦ εἰπεῖν, — ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων, εἶτα ἐπενεγκεῖν, Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖσι, δοκεῖ ταῦτα πράττειν ἐν τοῖς ἀνθρώποις. διὰ δὲ τοῦ ἐπαγαγεῖν, Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, φαίνεται ἀκαίρως καὶ μάτην διττολογῶν ὁ νικητὴς τοῦ Ὁμήρου, οὐ τοῖς ἔπεσιν οὐδὲ θεὸς κἂν τὴν τύχην λαβὼν τῆς οἵας δήποτε τέχνης ἀρέσειε. ταῦτα δ' εἴτε ὀρθῶς εἴτε κιβδήλως ἔχοντα, φησὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἐκτρέπων αὐτὸν τῆς θηριώδους ἀλληλοφαγίας, καὶ τῆς ἁρπαγῆς, καὶ τῆς βίας· προτρέπων δὲ πρὸς τὸ δίκαια πάντα ποιεῖν. οἰωνοῖς.] οἰωνοὶ κυρίως οἱ γῦπες. ὡς οἰωνοί, ἤτοι μόνοι δίχα συνουσίας ὑπηνέμια γεννῶντες. νῦν δὲ πάντα τὰ ὄρνεα λέγει. Πετεηνόν, παρὰ τὸ ἐν τῷ πέτεσθαι τείνειν τὸ πτερόν. πετεινὸν δὲ, παρὰ τὸ ἐν τῷ πέτεσθαι ἄνω, οἱονεὶ τὸ ὑψιπετές· ὅθεν τὸ μὲν δίφθογγον, τὸ δὲ ἦτα γράφεται. δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων.] καλῶς εἶπε τὸ γινώσκων. πολλοὶ γὰρ ἄκοντες ὁμολογοῦσι τὸ δίκαιον, καὶ δρῶσιν αὐτό, νομίζοντες διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀδικῆσαι καὶ βλάψαι τινά. οἷς οὐκ ἔστι χάρις, ὡς ἀκουσίως δράσασι τὸ δίκαιον· οὐδὲ εὐδαιμονία καὶ πλοῦτος παρὰ εἱμαρμένης δοθήσεται αὐτοῖς. οἷος ἦν Λυκίδης ὁ Ἀργεῖος. οὗτος γὰρ θέλων ἀνελεῖν Προμηθέα τινὰ Θετταλὸν φῦμα ἔχοντα, παίσας τῷ ξίφει παρὰ τὸ φῦμα, ἰάσατο· καὶ Σμικύθης δὲ Νικάνορα διαβαλὼν τῷ Φιλίππῳ ὠφέλησε. καὶ ἡμᾶς δέ τις ἐκ Σμυάδων διαβαλὼν τοῖς οἷς ἐθητεύομεν, ὅτι πᾶσι δόντες μῆλα κυδώνια, ἡμῖν οὐ δεδώκασι· καὶ τούτου ἕνεκεν αὐτοὺς δῆθεν ἠγανάκτησα, ὡς ἐκεῖνος ἐπλάσατο, ἔπεισεν αὐτοὺς οὕτω προσεκτικῶς πρὸς ἡμᾶς ἀεὶ διακεῖσθαι μεθ' ὑπερβαλλούσης φιλοστοργίας, ὡς καὶ τῶν ἰδίων παίδων ἐν πολλοῖς ἡμᾶς προτιμᾶν. καὶ ἑτέρους ἔχω μυρίους ἐπενεγκεῖν. ἀλλὰ σιωπῶ, τὸν κόρον ἐκφεύγων. Ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν, ὥσπερ

ὁ μὲν ἀκουσίως, ἀλλὰ μετὰ προθύμως τὸ δίκαιον δρῶν, εὐδαιμονίας παρὰ τῆς εἱμαρμένης τυγχάνει, οὕτω πάλιν ἀντιθέτως, ὁ μετὰ ἐπίορκον ὀμνύων, καὶ αὐτὸς τυγχάνει τιμωρείας, καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ ἀφανισμὸς ὕστερον καὶ ἀνωνυμία ἐπέρχεται. καὶ ταῦτα δὲ τὰ ἔπη ἄξια νίκης Ὁμήρου. καὶ προσεκτέον τῷ κειμένῳ. ἄκαιρον ἔχουσι τὴν διπλολογίαν τὰ ἔπη, ὡς πολλαχοῦ·

—εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃσι τὰ δίκαι' ἀγορεύειν, καὶ τὸ Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ,— οὐκ ἄρα τὸ αὐτὸ εἰσὶν ἄμφω. ἀλλ' ὅμως καὶ τοιαῦτα συγγραφεὺς τοῖς κατὰ τὸν κωμικὸν κολοκυνταις ληρήμασι, ἐπειδὴ νικᾷν τὸν θειότατον Ὅμηρον. ὢ τῆς ἀβελτηρείας! ὢ τῆς ἀνοίας! ὢ τῆς ἀπαιδευσίας! ὢ λόγοι ἀρετὴ καὶ παιδεία, οὐχὶ δακρύετε; καὶ σὺ δὲ ἥλιε σύγνοσον τοῖς τούτων ληρήμασι, καὶ τῇ ἀβελτηρίᾳ τῇ τῶν ἀνδρῶν. ἀμαυροτέρη.] καὶ μαυροτέρη, ἡ ἀφανής. Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεή.] τοῦτό ἐστιν ἡ ἄκαιρος διπλολογία. ἄνω γὰρ εἶπεν, —εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃσι τὰ δίκαι' ἀγορεύειν, νῦν δὲ Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου.— εὔορκος δὲ καὶ δίκαι' ἀγορεύων, νῦν ὁ αὐτός ἐστιν. οὐ γὰρ λέγει περὶ τοῦ καλῶς ὀμνύοντος, ἀλλὰ τοῦ ἁπλῶς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου. μέγα νήπιε Πέρση.] καὶ ὡς αὐτὸν ἐπικαλεῖ. ὡς διαλανείτου μὲν καὶ ἐπιγνώσεως τῆς δικαιοσύνης οὔσης, αὐτοῦ δὲ ἀδικίαις ἠσχολημένου καὶ ἁρπαγαῖς. μιγνύει δὲ τῇ παραινέσει τι ὄνειδος. καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι.] ἰλαδὸν, καθ' ὁλοκληρίαν. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· ὅτι καὶ ἂν ἐπίκτητος ἡμῖν ἡ κακία, ὅμως πάνυ ῥαδίως καὶ ἀκραιφνῶς ῥοπῇ καθ' ὁλοκληρίαν ἐπικτᾶται, καὶ οὐχ ὥσπερ ἡ ἀρετὴ δυσπόριστός ἐστι καὶ χρονία. ἅπαξ γάρ τις κεκλοφὼς τὴν κλεπτικὴν κακίαν καθ' ὁλοκληρίαν καὶ ἀκραιφνῶς ἐκτήσατο, καὶ τὴν μοιχικὴν δὲ ὁμοίως, καὶ τὰς λοιπάς· ἡ ἀρετὴ δὲ ὡς ἔφημεν, χρονία καὶ δυσχερής. τυχὸν γάρ τις ἐθέλει γραμματικὴν ἀρετὴν ἐπικτήσασθαι, καὶ οὐκ εὐθέως αὐτῆς γίνεται μέτοχος. ἀλλὰ πρότερον αὐτὸν ἐκδίδωσι τοῖς στοιχειώδεσι γράμμασιν, εἶτα ταῖς συλλαβαῖς, καὶ τῇ λοιπῇ παιδείᾳ, ὕστερον τῇ Διονυσίου βίβλῳ προσέχων, καὶ τοῖς Θεοδοσίου κανόσι καὶ ποιηταῖς· εἶτα γραμματικὴν ἀπάρχεται καὶ πολλὰ πολλοῖς μογήσας τοῖς χρόνοις, μόγις τὴν ἀρετὴν ἐπικτᾶται. ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.] προσωποποιεῖται τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ οἰκίας αὐτῶν ὑποδείκνυσι καὶ ὁδούς. τῆς μὲν κακίας ὀλίγην, διὰ τὸ, ὅπερ ἔφην, εὐπόριστον· τῆς δ' ἀρετῆς μακρὰν καὶ ὀρθίαν, διὰ τὸ πόνου καὶ χρόνου προσδεῖσθαι. ἣν ὕστερον καὶ ῥᾳδίαν εἶναι φασί, διὰ τὸ γλυκεῖαν καὶ εὔκολον εἶναι αὐτὴν μετὰ τὴν ἐπίκτησιν. ὅθεν καὶ Κόϊντος προσωποποιεῖ αὐτὴν ἐπὶ τραχέος λόφου καὶ ὑψηλοῦ, ἐπάνω φοίνικος δένδρου καθιδρυμένην· τὸ ἐπίπονον πάντως καὶ χρόνιον καὶ αὐτὸς ἐνδεικνύμενος, ἢ αἰνιττόμενος.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ
Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ᾖσιν ἀμείνω·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται.
Ὃς δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὃ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ Πέρση, δῖον γένος, ὄφρα σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δὲ ἐϋστέφανος Δημήτηρ
Αἰδοίη, βιότου δὲ τεὴν πιμπλῆσι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος ὀρμήν,

Ille quidem optimus est, qui sibi ipsi per omnia sapit,
Cogitans quaecunque dein & postremo sint meliora.
Rursus & ille bonus est, qui bene monenti paruerit.
Qui vero nec sibi sapit, neque alium audiens
Animum adiicit, rursum hic inutilis vir est.
Verum tu nostri semper praecepti memor,
Operare, ô Persa, diuinum genus, vt te fames
Oderit, amet autem pulchre coronata Ceres
Veneranda, victuque tuum impleat horreum.
Fames namque perpetuo ignauo comes est viro.
Atque eundem & dii oderunt, & homines, quicunque ociosus
Viuat, fucis aculeo carentibus similis studio,

Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν,
Ὥς κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί.
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.
Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι ἠδὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς.
Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος· ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.
Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

Qui apum laborem absumunt ociosi,
Vorantes. tibi vero opera mediocria obire gratum esto,
Vt tibi tempestiuo victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri euadunt pecorosi & opulenti.
Et laborans multo etiam clarior iam immortalibus
Eris, quam hominibus. valde enim oderunt ociosos.
Labor vero nullum dedecus, sed ignauia dedecus est.
Quod si laboraueris, mox te æmulabitur & ociosus
Ditescentem: diuitias vero & virtus & gloria comitatur:

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Οὗτος μὲν πανάριστος.] ἤγουν οὗτος μὲν ἐστὶν ἄριστος, ὃς δι' ἑαυτοῦ πάντα νοήσῃ. στοχασάμενος, περιϊδών, ἅ τινα ἂν ἦσιν, ἀντὶ τοῦ ἦ, ὡς λάβῃσιν ἀντὶ τοῦ λάβῃ, ἔπειτα καὶ εἰς τέλος ἀμείνω, ἀντὶ τοῦ καλά. τοῦτο δὲ συνήθες οὕτω καὶ παρὰ τοῖς κοινοῖς. Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος.] ἐσθλὸς δὲ πάλιν ἐστὶ καὶ ἐκεῖνος, ὃς ἂν τῷ καλῶς εἰπόντι πείθηται. ἐσθλὸς κυρίως ὁ ἐθελοντὴς μαχόμενος, ἤγουν ὁ ἀνδρεῖος, οὗ ἐναντίον ὁ δειλός. καὶ ἀπὸ τούτου ἐσθλὸς ὁ ἀγαθὸς τοὺς τρόπους, καὶ ἐσθλὰ τὰ ἀγαθά. διὰ τὸ μέτρον συστέλλεται ἐνταῦθα τὸ πεί ἐν τῷ πείθηται· ὡς ἐν τῷ,

— οἳ δ' ἐπίθοντο Διῒ Κρονίωνι ἄνακτι.

Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ.] ὃς δ' ἂν μήτε δι' ἑαυτοῦ νοῇ μήτ' ἄλλου ἀκούων ἐν τῷ λογισμῷ εὐστόχως λαμβάνῃ, οὗτος δὲ δή ἐστιν ἀχρεῖος, ἤγουν ἐν οὐδενὶ χρήσιμος. ἀλλά, ὦ Πέρση, δῖον γένος, μεμνημένος τῆς ἡμετέρας ἐφετμῆς, ἀντὶ τῆς ἐμῆς ἐντολῆς, τῆς παραινέσεως, ἀπὸ τοῦ ἐφίεμαι τὸ ἐντέλλομαι, ἐργάζου. ἵνα σε ἐχθαίρῃ, ἤγουν μισῇ ἀποστρέφηται ὁ λιμός. φιλῇ δέ σε ἡ εὐστέφανος Δημήτηρ, ἤγουν ἡ τῶν καρπῶν ἔφορος θεός. εὐστέφανον δὲ αὐτὴν λέγει διὰ τὸ εὐθηρὸν τῶν καρπῶν, οὓς παρέχει.

Αἰδοίη.] ἤγουν ἡ αἰδοῦς ἀξία. πίμπλησι δὲ καὶ πληροῖ τὴν σὴν καλιάν, ἤγουν τὴν οἰκίαν, βιότου, ἀντὶ τοῦ τῶν πρὸς ζωὴν χρησίμων. Δῖον γένος τὸν Πέρσην λέγει, ἢ διότι παῖδες Δίου πρὸς ἦσαν, ἢ διότι εἰς θεοὺς ἀνέφερον τὴν γένεσιν· εἰς γὰρ Ὀρφέα καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον. πίμπλησι.] ποιητικῶς, πιμπλῶ κοινῶς. καλιά, κυρίως ἡ νεοττιά· ἐνταῦθα δὲ καταχρηστικῶς ἡ οἰκία. Λιμὸς γάρ τοι.] ὁ λιμὸς γὰρ διόλου ἐστὶ τῷ ἀργῷ ἀεὶ συμφερόμενος, συνὼν τούτῳ, ἤγουν κατὰ τούτου νεμεσῶσι καὶ ἀγανακτοῦσιν οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνδρες, ὃς ἂν ζῇ ἀργός, ὅμοιος κατὰ τὴν ὁρμὴν τοῖς κηφῆσι τοῖς κοθούροις, οἳ τὸ κάθουσι τὴν οὐράν, τουτέστι τὸ κέντρον. νεμεσᾶν, τὸ ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἀγανακτεῖν. ἀεργὸς ποιητικόν, ἀργὸς κοινόν. Οἵ τε μελισσάων.] οἵτινες ἀργοὶ ὄντες ἀναλοῦσι τὸν πόνον τῶν μελισσῶν ἐσθίοντες, ἀντὶ τοῦ τὸ ἔργον, ὃ καμοῦσαι εἰργάσαντο αἱ μέλισσαι. σοὶ δὲ φιλούμενα ἔστω τὰ ἔργα τὰ σύμμετρα τῇ σῇ δυνάμει, ἤγουν τὰ δυνατά σοι· ὥστε κοσμεῖν αὐτά, ἤγουν κατὰ κόσμον ἐργάζεσθαι, ὡς ἂν σοι αἱ οἰκίαι πεπληρωμέναι ὦσι πλούτου, ὃν αἱ ὧραι παρέχουσιν. Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες.] ἐκ τῶν ἐργασιῶν γὰρ οἱ ἄνδρες γίνονται, δηλονότι πολυθρέμμονές τε καὶ πλούσιοι τὸν ἀπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ὡρῶν πλοῦτον. ἄφενος ὁ ἀπὸ τῶν ὡρῶν πλοῦτος, ἀφ' οὗ ἀφνειὸς ὁ πλούσιος τοῦτον τὸν πλοῦτον. Καί τ' ἐργαζόμενος.] καὶ ἐργαζόμενος ἔσῃ κατὰ πολὺ φιλούμενος τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς βροτοῖς· λίαν γὰρ στυγοῦσι, μισοῦσιν οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸν ἀργόν. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος.] ἡ ἐργασία δὲ οὐδαμῶς ἐστὶν αἰσχρόν, ἡ ἀργία δὲ αἰσχρόν. ὄνειδος τὸ αἶσχος, ὥσπερ ἔγκλημα τὸ ἁμάρτημα· ἀκολουθεῖ γὰρ ὥσπερ τῷ ἁμαρτήματι τὸ ἐγκαλεῖσθαι, οὕτω τῷ αἴσχει τὸ ὀνειδίζεσθαι. ἐνταῦθα δὲ ὄνειδος οὐ τὸ αἶσχος, ἀλλὰ τὸ αἰσχρόν, ἤγουν τὸ μετέχον αἴσχους. Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ.] ἐὰν δὲ ἐργάζῃ, ζηλώσει σε ἴσως, ἀντὶ τοῦ μιμήσεται ὁ ἀργός, πλουτοῦντα. τῷ πλούτῳ δὲ τῷ ἀπὸ τῶν οἰκείων ἔργων δηλονότι καὶ πόνων πορισθέντι τινὶ ἀρετὴ καὶ δόξα ἕπεται, ἀντὶ τοῦ ζωάσιν· ἢ ἡ

ἀρετὴ μὲν συμφαίνεται τῷ τοιούτῳ πλούτῳ, ἅτε ἀπὸ καρτερίας καὶ πόνων κτηθέντι· ἡ δόξα δὲ ἕπεται, ἀγαθὴ τῶν ἀνθρώπων οὖσα ὑπόληψις.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Οὗτος μὲν πανάριστος.] Ζήνων μὲν ὁ Στωϊκὸς ἐνήλλαττε τοὺς στίχους, λέγων,

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσῃ,

τῇ εὐπειθείᾳ τὰ πρωτεῖα διδοὺς, τῇ φρονήσει δὲ τὰ δευτερεῖα. Ἀρίστιππος δὲ ἀπ' ἐναντίας ὁ Σωκρατικὸς ἔλεγε, συμβουλεύειν δεῖσθαι χεῖρον εἶναι τοῦ παραινεῖν. ὁ δὲ Ἡσίοδος τοῦ μέτρου μάλιστα τυγχάνει. τρεῖς ἕξεις διελὼν, τὴν ἔμφρονα, τὴν ἀνόητον, τὴν μέσην· ὧν ἡ μὲν ἀρίστη καὶ τῷ θείῳ παραπλησία· καὶ γὰρ τὸ θεῖον αὔταρκες. ὥστε ὁ αὐτῷ πάντα νοῶν καὶ προορῶν ὅπῃ ἂν ᾖ, καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀμείνω ἐκβάσεται· ἡ δὲ φαυλοτάτη, τὸ μήθ' ἑαυτῷ δύνασθαι τὰ ὀρθὰ λογίζεσθαι, μήτ' ἄλλοις ἕπεσθαι συμβούλοις ἐθέλειν. μέση δὲ τούτων ἡ τοῦ ζωοφραστικοῦ μὲν τῶν ἀμεινόνων οὐκ οὖσα δύναμις, ἐπακολουθητικὴ δὲ τοῦ ζωοφρονοῦντος. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει· μάλιστα δὲ ἄξιον ἐπιστῆσαι τὸ εἰπεῖν τί τοῦ ἔμφρονος ἴδιον. οὐ γὰρ τὸ τὰ παρόντα ὁρᾶν καὶ τὰ ἐγγύς, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐσόμενα προορᾶν, τοῦτο μὲν δηλοῖ τὸ, φράσσασθαι, ἅπερ ἂν εἴη ἐπὶ τοῦ ἀμείνω. τὰ δίον. ἐϋστέφανος δηλοῖ, ἢ ὅτι θεοῖς ἀνέφερον τὴν γεῦσιν, ἢ εὐμενοῦς οὔσης τῆς θεοῦ τῆς δωρησαμένης αὐτούς. εἰς γὰρ Ὀρφέα καὶ Κλησιόπην τὸ γένος ἀνῆγον· εἰ δὲ φιλίαν τῆς Δήμητρος εἰπὼν εἶναι τὴν πρὸς τὸν λιμὸν ἀλλοτριότητα, θαυμαστὸν οὐδέν· τὴν γὰρ Δημητριακῶν καρπῶν ἀφθονίαν ἔχοντες οἱ ἄνθρωποι τῶν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ κακῶν εἰσὶν ἀπηλλαγμένοι. τούτοις δὲ ἄλλως ὑπάρχειν ἀδύνατον, ὠνόμασται οὖν Δημήτηρ, ἡ ἀφθονία τῶν καρπῶν. καὶ ἡ συγκομιδὴ. καλιὰ δὲ κυρίως μὲν ἡ νεοττία, νῦν δὲ τὴν οἰκίαν εἶπεν. Λιμὸς γάρ τοι] λιμὸς θηλυκῶς λέγεται παρὰ τοῖς Δωριεῦσι.

Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀέργῳ σύμφορος ἀνδρί.] τὸ μὲν σύμφορον οὐ λέγει τὸν συμφέροντα, ἀλλὰ τὸν συμφερόμενον καὶ συνόντα. ὡς ὅπου ἀργία ἐστὶ, καὶ λιμὸν εἶναι ἀναγκαῖον ἐκεῖ. τὸ δὲ τῷ ἀργῷ νεμεσᾶν τοὺς θεοὺς, ἀληθές· χρῆναι γὰρ τὸ σῶμα τρέφειν διὰ τῶν σωματικῶν πόνων, καὶ τὰ ἀναγκαῖα πορίζειν ἑαυτῷ διὰ τῶν οἰκείων ἔργων. ἄλλως. τὸ μὲν ἀργὸν ζῆν ἑπόμενον ἔχει λιμὸν, τὸ δ' ἐθέλοντα μὴ λιμώττειν, ἀντὶ τοῦ ἐργάζεσθαι χρήματα παρέχειν ἄλλοις, ἵνα ὑπὸ τούτων τρέφηται κηφῆνος ἔργον ἐστὶ, κατεσθίοντος μὲν τὸ μέλι καταπαθίοντος, ὅσον αἱ μέλισσαι συνάγουσι. κόθουρος οὖν ὁ κηφὴν, ὡς κόθουρός τις ὢν καὶ τὸ κέντρον κεκρυμμένον ἔχων· καὶ παρέλαβεν αὐτὸν ὡς ἀργὸν· μόνον γὰρ τὸ ζῶον τοῦτο οὐ δύναται τρέφειν αὐτὸ πορίσασθαι. ἢ τὸ κοθέροις, ἀντὶ τοῦ ἀργοῖς, παρὰ τὴν καθέδραν. ἢ κοθέροις τὴν οὐρὰν καὶ τὸ κέντρον· καὶ γὰρ καὶ ἀργὸς καὶ ἄκεντρος. ἢ κοθέροις, ἀντὶ τοῦ κόρῳ πλήθουσι. καταγέλαστος γὰρ ἂν εἴη τις τῶν μὲν ἀνθρώπων ἐλαττούμενος, τοῖς δὲ κηφῆσιν ὁμοιούμενος. ἄλλως. κηφὴν ζῶον μελισσῶν ἀγόνων καὶ ἀκέντρων. κόθουροι δὲ, ὅτι καθίσταται, τουτέστι παρατηροῦντες τὴν ὥραν, ἐν ᾗ ἐκβαίνουσιν αἱ μέλισσαι, ἵνα ἐκλαθόντες ἐσθίωσι τὸ μέλι. ἢ τοῖς κολοβὴν οὐρὰν ἔχουσιν. ἀποκρύπτουσι γὰρ τὴν οὐράν. Δίδυμος δὲ κοτύροις, ὅτι κότον ἔχουσιν ἐν τῇ οὐρᾷ κατὰ Ἀριστοτέλην ἀκέντροις. Ἀμορβαὶ δὲ, κακόεργοις· μόνος δὲ Ἡσίοδος ἅπαξ τῇ λέξει ἐχρήσατο. Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες.] παντὶ τῷ τὸ κατὰ φύσιν ἔργον ἐκπληροῦντι τοῖς θεοῖς ἀρέσκειν ἕπεται. καὶ τοῖς ἀνθρώποις οὖν ἐργαζομένοις. καὶ τὰ ἀναγκαῖα διὰ τῶν ἔργων πορίζουσιν ὑπάρχει θεοφιλῶς πράττειν· ὡς καὶ τοῖς ἀργοῖς μὲν, τὰ δὲ τῶν ἐργαζομένων καρποῦσθαι βουλομένοις ὑπάρχει νεμεσᾶσθαι παρὰ τῶν θεῶν. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ καὶ καταλαλοῦσι διὰ ταῦτα, καὶ τὰ ἄλλα μιαρίαν τὸν σπουδαῖον δεῖν οὐκ ἀπέχεσθαι διὰ ταῦτα τὰ ῥήματα τοῦ Ἡσιόδου, μηδὲν ἀπεχθὲς εἶναι λέγοντες. ὧν δ' ὁ Πλάτων ἐξηγήσατο τὸ ἔπος. ἔργα γὰρ καλεῖν τὸν Ἡσίοδον ἑκάστου τῶν ὄντων τὰ κατὰ φύσιν ἔργα. ταῦτα οὖν καὶ τῷ σπουδαίῳ πρέποντα ἔργα, ὅσα οἰκεῖα σπουδαίῳ· διὸ καὶ Ὅμηρος τὰ μὲν βέλτιστα τῶν ἔργων μόνον ἔργα καλεῖ· τὰ δὲ φαῦλα μετὰ προσθήκης κακὰ ἔργα, ὡς τοῦ ἔργου καθ' αὑτὸ τὸ καλὸν δηλοῦντος —εἰ γὰρ τοῖν ἕεις ἔργοιο γένηται. καὶ —δύο δ' αἰεὶ ἔχον πατρώϊα ἔργα.
τὰ δὲ μεμπτὰ δῆλα —οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα.
ἄλλως. ὑπάρχει τὸ κλέπτειν καὶ τὸ περιοδοσκοπεῖν ὄνειδος, ῥητέον ὅτι τὸ ἔργον τῆς γεωργίας ὄνειδος οὐκ ἔχει. ἐστὶ, τὸ βουλατεῖν, τὸ στρατεύειν

ἢ ἁπλῶς

ἢ ἁπλῶς ῥητέον ἔργα ὡς παρὰ τοῖς παλαιοῖς, τὰ σπουδαῖα. ὅτι γὰρ τὰ φαῦλα σημαίνει, προσυπηθέασι τὸ κακόν, οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα καὶ σχέτλια ἔργα. πλούτῳ δ' ἀρετή.] μηδεὶς λοιδορείτω τὸν στίχον εἰς τὸν πολυάρατον πλοῦτον ὁρῶν πόῤῥω τῆς ἀρετῆς ἐσκηνωμένον, ἀλλὰ πλοῦτον οἰέσθω νῦν λέγεσθαι τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων περιουσίαν, ἀφθονίαν τοῖς ἐργαζομένοις δικαίαν οὖσαν, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκείων πόνων ἠθροισμένην. εἴρηται γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἐκ τῶν ἔργων τοὺς ἀνθρώπους γίνεσθαι πολυμήλους καὶ ἀφθόνους καὶ ἀφνειούς. τῷ δὲ τοιούτῳ πλούτῳ ἕπεσθαι πάντως ἀνάγκη τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δόξαν· ἕπεσθαι δὲ οὐχ ὡς ἐπακολουθήματα ὄντα ταῦτα τῆς εὐπορίας, ἀλλ' ὡς συνυπάρχοντα τῷ τοιούτῳ πλούτῳ. καὶ ὡς παντὸς, ὃς ἂν οὕτω πλουτῇ, καὶ δόξαν ἀγαθὴν κεκτημένου καὶ δηλοῦντος, ὅτι ἀρετὴν ἔχει, δι' ἣν προσκαρτερεῖ τοῖς οἰκείοις ἔργοις. ἄλλως. ὥσπερ ἕπεται ἡ ὑγεία τῇ ἰατρικῇ, οὕτω τῇ ἀρετῇ οὐ πάντα, ἀλλ' ὁ πλοῦτος ὑπουργεῖ. εἰ μὴ γὰρ ὁ πλοῦτος ὑπουργήσοι, οὐ παιδεύεταί τις ἀλύπως, οὔτε πρὸς ἀρετὴν ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν, κἂν ἐκδῷ δὲ, δυσκατόρθωτον αὐτῷ τὸ ἔργον φαίνεται περὶ τὴν τῶν ἀναγκαίων χρείαν ὑστερουμένῳ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Οὗτος μὲν πανάριστος.] Μετὰ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν νουθεσίαν, καὶ τὴν γνωμικὴν ταύτην εἰσφέρει παραίνεσιν. καί φησι πανάριστος ἐστὶ, ὅς τις ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ αὐτοδίδακτος τὸ πρέπον νοεῖ προβουλευσάμενος καὶ προγνοὺς ἃ καὶ μέχρι τέλους εἰσὶ βέλτιστα. ἀγαθὸς δὲ κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ ὁ μὴ ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν γνοὺς, πειθεὶς δὲ τοῖς καλῶς συμβουλεύουσιν. ὁ δὲ ἀπρόβουλος ἅμα καὶ ἀνουθέτητος, λίαν ἐστὶ φαυλότατος. τοῦτο δὲ εἴρηκεν, οἱονεὶ λέγων αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἔχεις σὺ, ὦ Πέρση, νοῦν ἔχοντα μόνον εἰδέναι τὸ ἀγαθὸν, καὶ μὴ δεῖσθαι συμβουλίας. ἐπεὶ δὲ μόνος οὐκ ἔγνως, οὐκ αὖ ἐμοὶ τὰ λῷστα βουλομένῳ σοι πείθῃ. εἰ δὲ μὴ, φαῦλος εἴης, καὶ μάταιος. τοὺς δὲ τοῦ Πρόκλου Ζήνωνας καὶ Ἀρισάρχους παρετέον, ὡς περιττούς.

Πέρση, δῖον γένος.] ὦ Δίου, ἢ εὐγενὲς γένος. δεινότατος καὶ αὐτὸ διὰ τοῦ παρόντος ἐγκωμίου πρὸς ἀγαθοεργίαν προτρέπεται. ἀπρεπὲς γὰρ ἀνδρὶ εὐγενεῖ τῶν μὲν χρηστῶν ἀποτρέχειν, τῶν δὲ φαύλων ἀντέχεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα χαμαὶ καταπέπτωκε τὰ ἀπειράμματα καὶ σκληρὰ, ὡς Ἡσίοδος τὸν Ὅμηρον ἐκνενίκηκε. τὸ ταυτὸν γὰρ ἀεὶ συνεχῶς ὑμνοῦν ἀεὶ ἐν τοῖς ἔπεσι, τὸ,

Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο
σῇσι· καὶ τὸ παραγραπτὸν, — σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω· καὶ τὸ νῦν, Ἐργάζευ Πέρση δῖον γένος. πρὸς τούτοις δέ μοι καὶ τὸ ἀφελὲς τοῦτο καὶ ὑπόψυχρον καταπέπτωκε, τὸ, ὄφρα σε, καὶ τὸ φιλέῃ δέ σε, καὶ τὰ πέρα μυρία. ἐξ ὧν ὁ καθ' ἡμᾶς ἀμαθὴς καὶ μὴ δυνάμενος ἀνδρῶν διακρίνειν ποιήματα μόλις γινώσκει τὸ ἀληθὲς, ὡς τοιοῦτον ἐπῶν ποιητὴς νενίκηκεν Ὅμηρον· οἱ δὲ ἀγχινούστατοι καὶ ὀξεῖς καὶ κεῖται, καὶ περὶ τούτου ἐκ τοῦ ῥάστου καὶ ἀπραγμόνως τοῦτο ἐπέγνωσαν. Ὄφρα σε λιμὸς ἐχθαίρῃ.] προσωποποιεῖ τὸν λιμὸν καὶ τὴν γεωργίαν, ὅπερ ἐστὶ τῆς γλυκύτητος. καί φησιν, ἐργάζου, ἵνα σε ὁ λιμὸς μισῇ, φιλῇ δὲ ἡ Δημήτηρ καὶ ἡ γῆ, ἤγουν ἡ φυτεία καὶ γεωργία, καὶ πληρῶσι τὸν οἶκον ζωῆς τῆς ἐκ τῶν καρπῶν. οὐ δεῖ δὲ ἐνταῦθα πολυλογίας, διὰ τὸ σαφὲς τῶν ἐπῶν. Εὐστέφανον δὲ εἶπε τὴν γῆν, ἢ διὰ τὸ εὔκυκλον τῆς ἅλωνος, ἢ διὰ τὸ στεφανοῦσθαι ἡμᾶς τοῖς αὐτῆς δωρήμασιν, ὀπώραις παντοίαις καὶ στάχυσι.

βιότου.] τῆς ἐκ τῶν καρπῶν ζωῆς. καλιήν.] μεταφορικῶς τὸν οἶκον. σύμφορος.] συνοδευτὸς, συνακόλουθος. τουτέστιν, ὁ ἀργὸς συμφέρεται πενίᾳ, καὶ συζῇ τῷ λιμῷ. θεοὶ καὶ ἀνέρες] θεοὺς νῦν τοὺς σοφοὺς, καὶ τοὺς τὰ θεῖα εἰδότας καλεῖ. ἀνθρώπους δὲ τοὺς ἀνθρωπίνως μόνως καὶ παχυλῶς ζῶντας. καί φησιν, ὅτι τῷ ἀργῷ δικαίως ἅπαντες μέμφονται, σοφοί τε καὶ ἄσοφοι.

Ζώῃ.] ζώω ζώεις ζώει. ζώῃ δὲ, εὐκτικὸν καὶ ὑποτακτικόν ἐστι· τὸ ὡς κε, καὶ τὸ κεν παρὰ Ἴωσιν ἐστί, παρὰ δὲ Ἀττικοῖς ὑποτάσσει.

κηφήνεσσι κοθούροις.] ὁμοίως ὑπάρχων κατὰ τὴν ὁρμὴν, ἢ τὴν ὀργήν. τουτέστιν ἁρπακτικὸς καὶ ἀλλοτριοφάγος, ὥσπερ οἱ κηφῆνες· κηφὴν δὲ ζωΰφιόν ἐστιν ἐμφερὲς μελίσσῃ, ἀργὸν καὶ ἄκεντρον, ἐσθίον λαθραίως τὸν πόνον τῶν μελισσῶν.

κοθούροις.] κακούργοις, ἢ ἀκέντροις. ἢ κοτούροις, τοῖς κότον ἔχουσιν ἐν τῇ οὐρᾷ· ἢ τοῖς κολοβὴν ἔχουσιν οὐρὰν καὶ ἀποκρύπτουσιν αὐτήν. ἢ τοῖς καθεύδουσι, καὶ ἐπιτηροῦσι τὴν ὥραν ὅτε αἱ μέλισσαι ἐξέρχονται, ἵνα λαθόντες ἐσθίωσι τὸ μέλι.

Τούτῳ μὲν αὐτὸς Προκλόθεν κεχρημένος,
Τέθηκα τοῖς χρήζουσιν ἐκμακρηγορῶν.

σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω.] σοὶ δὲ προσφιλῆ ἔστωσαν τὰ μέτρια ἔργα, ἤτοι τὰ σεμνὰ καὶ μὴ ἀπρεπῆ, ὥς τε κοσμεῖν δηλονότι σεαυτὸν, καὶ μὴ ἀκόσμιον εἶναι τὰ φαῦλα μετερχόμενον. Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.] ἐξ ἐπιτηδευμάτων καὶ ἐργασιῶν καὶ τεχνῶν, οὐκ ἐξ ἀργοῦ βίου, οἱ ἄνδρες πολυθρέμμονες γίνονται, καὶ τὰς ἐτησίας προσόδους κεκτημένοι διαρκεστάτας. Καὶ τ' ἐργαζόμενος πολὺ πλέον ἀγαπηθήσῃ καὶ σοφοῖς καὶ ἀσόφοις. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος.] εἰς τοιοῦτον λόγον ὑποδιέστειλε, ἵνα δηλοῖ τὸ ἔργον, ἤτοι τὸ σπουδαῖον οὐδὲν κατ' οὐδὲν ὑπάρχει ὄνειδος· ἐὰν γὰρ εἴπῃς, Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, μὴ διαστείλας ὡς εἶπον, δεικνύεις μὴ δὲ τὸ μαστροπεύειν, μὴ δὲ τὰ λοιπὰ τῶν αἰσχρῶν ἔργων εἶναι ὄνειδος. πλούτῳ δ' ἀρετή.] πῶς τοῦ πλούτου πρὸς ἀκρασίαν καὶ ὕβρεις μᾶλλον συντρέποντος οὗτος φησὶ ἀρετὴν αὐτῷ ἕπεσθαι; καὶ οἱ μὲν φασὶ τῷ ἐξ ἔργων πλούτῳ ἕπεσθαι τὴν ἀρετὴν, καὶ καλῶς φασί. ἐγὼ δὲ φημὶ καὶ τῷ οἱῳδήποτε πλούτῳ ἕπεσθαι ἀρετὴν, τὴν μὴ οὖσαν δὲ, ἀλλὰ τὴν δοκοῦσαν. τῶν γὰρ πλουτούντων τοὺς μὲν φασὶ σώφρονας, τοὺς δὲ ἀνδρείους, καὶ ἕτεροι θεραπεύοντες τὴν τούτου ὑπεροχήν. ἢ καὶ ἄλλως. τέσσαρες εἰσὶν αἱ πρῶται καὶ φυσικαὶ ἀρεταὶ, ἀνδρεία, φρόνησις, σωφροσύνη, καὶ δικαιοσύνη. ἀλλὰ καὶ τὸ κάλλος, καὶ τὸ τάχος, καὶ τὸ περιβλέπεσθαι, καὶ ἕτερα μυρία τοιαῦτα ἀρετὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοί. τούτων δέ τινα πρόσεστι τοῖς πλουσίοις. τοῖς δὲ πενεστέροις, κἂν ὦσιν, ὅμως ἡ ἔνδεια ταῦτα συγκρύπτει, ὥσπερ τις μυθολογουμένη κυνέα τοῦ ᾅδου.

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα· τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,	Deo autem similis fueris. Laborare melius:
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν	Si quidem ab alienis facultatibus stolidum animum
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίου ὥς σε κελεύω.	Ad opus conuertens, victus curam habeas, vt te iubeo.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει.	Pudor autem non bonus indigentem virum tenet.
Αἰδώς, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι,	Pudor qui viros valde & lædit & iuuat.
Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ.	Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero ad diuitias.
Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτὰ, θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.	Opes vero non raptæ, diuinitus datæ, multo meliores.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,	Si quis enim & manibus per vim magnas opes traxerit,
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται, (οἷά τε πολλὰ	Aut lingua spoliarit (qualia multa
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ	Fiunt, quamprimum lucri amor mentem deceperit
Ἀνθρώπων, αἰδῶ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ)	Hominum: pudorem vero impudentia expulerit)
Ῥεῖα τέ μιν μαυροῦσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι	Facile & illum obscurant dii, minuuntur vero familiæ
Ἀνέρι τῷ, παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.	Viro illi: exiguum vero ad tempus diuitiæ adsunt.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει·	Par est delictum, si quis & supplicem & hospitem malo afficiat:
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι,	Quique fratris sui cubilia ascenderit,
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχου, παρακαίρια ῥέζων·	Secreti causa lecti vxoris, scelerata patrans:
Ὅς τέ τευ ἀφραδίης ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα·	Quique mala cuiuspiam fraude, deceperit orphanos liberos:
Ὅς τε γονῆα γέροντα κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ	Quique parentem senem misero in senectæ limine
Νεικείῃ, χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσι.	Probris affecerit, grauibus incessens verbis.
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν	Huic certe Iupiter irascitur. ad extremum vero
Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.	Pro operibus iniquis grauem exhibet talionem.

Ἀλλὰ σ

Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἄεργ' ἀεσίφρονα θυμόν,
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν
Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν·
Ἄλλοτε δὴ σπονδῇσι θύεσσί τε ἱλάσκεσθαι,
Ἠμὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὥς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.
Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.

Verum tu quidem ab his omnino cohibe stultum animum.
Pro virili autem sacra facito immortalibus diis
Caste & pure, splendidaque crura adurito.
Interdum certe libaminibus atq. hostiis placa,
Et quãdo cubitum ieris, & quando lux sacra venerit:
Vt beneuolum erga te cor atque animum habeant,
Vt aliorũ emas sortem, non tuam alius.
Amicum ad conuiuium vocato, inimicum vero sinito.
Eum vero potissimum vocato, quicunque te prope habitat.
Si enim tibi & negotium aliquod domesticum accidat,
Vicini discincti accurrunt: cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna est malus vicinus, quantũ bonus cõmodum,
Sortitus est præmium, quicunq. sortitus est vicinum bonum.
Neque sane bos interierit, nisi vicinus malus sit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα.] τῇ δαιμονίᾳ δὲ δόσει, τῇ τύχῃ δηλονότι καὶ τῇ τάξει οἷος ἄρα εἶ, ἤγουν ὑπάρχεις. τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον.] ἀντὶ τοῦ καλόν. μελετᾷς βίου.] ἀντὶ τοῦ, ἐὰν φροντίδα ἔχῃς καὶ μελέτην τῆς πρὸς ζωὴν ἀρκούσης, καθὰ προσταχθείσας σοι ποιεῖν, δηλονότι. τρέψας τὸν ἀεσίφρονα θυμόν.] ἤγουν τὴν ἐπηρμένην σου ψυχὴν εἰς ἔργον ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων κτημάτων· τουτέστιν, ἐὰν οὕτως ἐργάζῃ ὥστε μὴ ζημιοῦν τινα.

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει.] αἰδώς με ἄγει. καὶ αἰδῶ ἔχω, καὶ αἰδοῦμαι ταὐτόν. ὥστε τὸ οὐκ ἀγαθὴ αἰδὼς ἄγει τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεῆ, ταὐτὸν ἂν εἴη τῷ οὐκ ἀγαθὴν αἰδῶ ἔχει ὁ ἐνδεὴς ἀνήρ. καὶ τοῦτο πάλιν ταὐτὸν τῷ ἐνδεὴς ἀνὴρ οὐ καλῶς αἰδεῖται. ἐπεὶ δὲ καὶ διὰ τούτων οὔπω καθαρῶς ἡ ἔννοια δηλοῦται, ποιεῖ δὲ τὴν σύγχυσιν ἐν αὐτοῖς τὸ οὐ καλῶς, καὶ τὸ οὐκ ἀγαθή, σκεπτέον τὸν λόγον χωρὶς τούτων ἐπὶ τῶν δικαιοτάτων μάλιστα σαφεστέρων. καὶ ἔχει οὕτως· ὁ ἐνδεὴς ἀνὴρ οὐκ ἔχει αἰδῶ, ἀντὶ τοῦ οὐκ ὀφείλει ἔχειν αἰδῶ. καὶ ὁ ἐνδεὴς ἀνὴρ οὐκ αἰδεῖται, ἀντὶ τοῦ οὐκ ὀφείλει αἰδεῖσθαι. εἶτα προσληπτέον καὶ ταῦτα καὶ δῆλον πάντως εὐθὺς γίνεται, ὅτι ὑποθετικὸς ὁ λόγος γίνεται, ἔχων οὕτως· ὁ ἐνδεὴς ἀνὴρ οὐκ ὀφείλει ἔχειν αἰδῶ ἐπὶ τὰ ἔργα δηλονότι, ἀφ' ὧν βίον ἑαυτῷ πορίσεται. ταῦτα γὰρ ἀπὸ τῶν προτέρων λόγων συνυπακούεται· εἰ δὲ ἔχει, οὐκ ἀγαθὴν αὐτὴν ἔχει. καὶ ὁ ἐνδεὴς ἀνὴρ οὐκ ὀφείλει αἰδεῖσθαι τὴν ἐπὶ τὰ ἔργα αἰδῶ δηλονότι· εἰ δὲ αἰδεῖται, οὐ καλῶς τοῦτο ποιεῖ. αἰδὼς, κατ' ἐπανάληψιν, ἥτις μέγα σίνεται καὶ μεγάλως βλάπτει τοὺς ἄνδρας, καὶ ὀνίνησι καὶ ὠφελεῖ.

Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ.] ἡ αἰδὼς ἡ ἐπὶ τὰ ἔργα δηλονότι παράκειται τῇ ἀνολβίᾳ, ἤγουν τῇ πτωχείᾳ καὶ ἀπορίᾳ· τὸ θάρσος δὲ τὸ ἀντικείμενον ταύτῃ τῇ αἰδοῖ, ἤγουν τὸ μὴ ἐπαισχύνεσθαι τὰ ἔργα δι' ὧν προξενήσει τις ἑαυτῷ εὐπορίαν, παράκειται τῷ ὄλβῳ, ἤγουν τῷ πλούτῳ. εἶτα μεταβαίνει ἐφ' ἑτέραν παραγγελίαν· καί φησιν, Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά.] τὰ χρήματα δὲ τὰ οὐχ ἁρπακτά, ἤγουν τὰ οὐκ ἀπὸ πλεονεξίας, τὰ θεόσδοτα· ταῦτα δ' ἂν εἴη τὰ ἀπὸ τῶν ἔργων, κατὰ πολὺ ἀμείνω τῶν ἀπὸ πλεονεξίας δηλονότι. Εἰ γάρ τις καὶ χερσίν.] εἰ γάρ τις καὶ ἰσχύϊ τῶν χειρῶν αὐτοῦ μέγαν πλοῦτον ἀφέληται, ἢ ὅ γε ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῆς γλώττης ψευδομαρτυρῶν δηλονότι, ἢ ἐπιορκῶν, ἢ παραλογιζόμενος, λῄσηται. τουτέστιν ἀποστερήσῃ, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν πολεμίων τῶν τὰς λείας ἑλόντων, ὅπερ πολλάκις εἴωθε γίνεσθαι, ὁπηνίκα ἂν τὸ κέρδος παρασύρῃ τὸν νοῦν τῶν ἀνθρώπων.

ἀνθρώπων.

θρώπων. τὴν αἰδῶ δὲ ἡ ἀναίδεια κατοπάζῃ, ἤγουν καταπίπτει ἑαυτῆς ποιῇ, ἀποκρύπτῃ, καταβάλλῃ· ῥαδίως δὴ αὐτὸν μαυροῦσιν, ἤγουν ἀφανίζουσιν οἱ θεοί. ἄλλως κἀνταῦθα ἀρξάμενος ἄλλως ἀποδίδωσι. σύνηθες δὲ (ὡς εἴρηται) τὸ τοιοῦτον καὶ τῷ πεζῷ λόγῳ. μινύθουσι δὲ.] ἤγουν σμικρύνονται. φθείρονται οἱ οἶκοι τοῦ ἀνδρὸς τούτου· ἐπ' ὀλίγον δὲ χρόνον ὁ πλοῦτος ἀκολουθεῖ.

κακὸν ἔρξει.] ῥέζω ἐνεστώς, ῥέξω μέλλων, ἀφ' οὗ κατὰ μετάθεσιν ἔρξω. Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην.] ὅμοιον δὲ ἁμαρτάνει καὶ ὅστις ἱκέτην κακὸν πράξει, καὶ ὅστις ξένον, (τὸν ἐναντίον τῷ ἀστῷ λέγει, οὐ τὸν φίλον) καὶ ὅστις εἰς τὴν στρωμνὴν ἀναβαίνει τοῦ ἑοῦ ἀδελφοῦ, ἤγουν τοῦ ἑαυτοῦ, ἕνεκα κρυφίου εὐνῆς τῆς ἀλόχου, τουτέστιν ἐπὶ τῷ λάθρᾳ συνδυάζεσθαι τῇ γυναικὶ τοῦ ἀδελφοῦ.

παρακαίρια ῥέζων.] ἤγουν ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστα πράττων, καὶ ὅστις δι' ἀφροσύνην εἰς ὀρφανὰ τέκνα τινὸς ἁμαρτάνει, καὶ ὅστις πατέρα γέροντα ἐπὶ τῷ κακῷ γήρᾳ ὄντι νεικείει, ἤγουν φιλονεικεῖ, χαλεποῖς λόγοις λυπῶν αὐτόν. τούτῳ δὴ τῷ τοιοῦτό τι ἐργασαμένῳ ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἤγουν νεμεσᾷ, ἀγανακτεῖ. περὶ δὲ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἀντὶ τῶν ἀδίκων ἔργων χαλεπὴν ἀνταπόδοσιν ἐπέθηκεν, ἀντὶ τοῦ ἐπιτίθησιν.

ἀλλὰ σύ.] τούτων μὲν παντελῶς ἄπεχε τὴν σὴν ψυχὴν τὴν ἐπηρμένην. ἀφ' ὧν δὲ δύνασαι, θέλε θύειν ἱερεῖα τοῖς ἀθανάτοις θεοῖς, ἤγουν θυσίας διὰ σφαγίων ποιεῖν ἁγνῶς, ἤγουν ἔξω ἀσελγείας καὶ ἀδικίας, καὶ ἐμπαθείας, καὶ τῶν τοιούτων. καὶ καθαρῶς.] τουτέστι σὺν νεοπλύτῳ ἐσθῆτι, καὶ ὀργάνοις καθαροῖς. ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία.] τουτέστι τὰ ὀστᾶ τῶν μηρῶν, ἃ διὰ τὸ λευκὸν ἀγλαὰ λέγει. ἄλλοτε δὲ διὰ σπονδῶν καὶ θυσιῶν, ἤγουν ἀπαρχῶν, ψαιστῶν δηλονότι, ἢ τοιούτων τινῶν, ἃ αἱ ὧραι δωροῦνται· θέλε ἐξευμενίζεσθαι αὐτοὺς δηλονότι τοὺς θεούς· καὶ ὅτε εἰς ὕπνον τρέπῃ, τουτέστι νυκτὸς ἐπιούσης, καὶ ὅταν φάος ἱερὸν ἔλθῃ, ἤγουν καὶ ἀρχομένης ἡμέρας, ὡς ἄν σοι ἔχωσιν εὐμενῆ τὴν καρδίαν καὶ τὸν λογισμόν, ἵνα ἄλλων ἀνθρώπων κληρονομίαν σὺ ὠνῇ, οὐ τὴν σὴν ἄλλος. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν.] τὸν φιλοῦντα θέλε καλεῖν ἐπὶ ἑστίασιν, τὸν δὲ ἐχθρὸν ὄντα, φιλίαν δὲ ὑποκρινόμενον ἐᾶσαι. πάλιν ἀπὸ τῶν ὄντως φίλων τοῦτον μάλιστα θέλε καλεῖν, ὅς τις πλησίον οἰκεῖ. τὸ πλησίον δὲ λέγω μάλιστα καλεῖν, ἐπεὶ εἰ καὶ ἄλλη τις χρεία ἐγχώριος γένηται, οἱ γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ἀντὶ τοῦ ἀπροφασίστως καὶ χωρὶς ἀναβολῆς ἔρχονται. ζώσαντο δὲ.] ἀντὶ τοῦ προφάσει χρῶνται καὶ ἀναβολῇ, οὐ μόνον οἱ φίλοι οἱ μακρὰν ὄντες, ἀλλὰ καὶ οἱ κατά τι προσήκοντες ἐν γένει. πολλοὶ γὰρ οἱ ἐξ ἐπιγαμίας συγγενεῖς. Πῆμα κακὸς γείτων.] βλάβη μεγάλη ἐστὶν ὁ κακὸς γείτων, καθ' ὅσον μεγάλη ὠφέλεια ὁ ἀγαθός.

Ἔμμορε.] καὶ ἔτυχε τιμῆς, ὅστις ἔτυχε γείτονος ἀγαθοῦ, οὐκ ἂν ἀπόλοιτο βοῦς τούτου, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον, εἰ μὴ ὁ γείτων εἴη κακός.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα.] δαίμων οὐ μόνον ὁ ἀπονέμων ἡμῖν τὸν βίον καὶ διοικῶν τὰ ἡμέτερα, κρείττων ἡμῶν, λέγεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀπ' ἐκείνου βίος ἑκάστοις ἀπονεμόμενος. εἰς ὃν βλέποντες τοὺς μὲν εὐδαιμονεῖν φαμέν, τοὺς δὲ κακοδαιμονεῖν· ὡς καὶ τύχη λέγεται ἥτε [illegible] τοὺς βίους ἡμῶν, καὶ τὸ ἀποδιδόμενον ἑκάστοις παρ' αὐτῆς· ὅθεν καὶ εὐτυχεῖν τινὰς καὶ δυστυχεῖν λέγομεν. τοῦτο οὖν φησὶν ὁ Ἡσίοδος, ἀποτρέπων εἰς τὸ μὴ ζῆν ἀργόν, ὅτι ὁποῖος ἂν ἑκάστῳ τυγχάνῃ βίος, ἀποδεδομένος τούτῳ ἄμεινον.

ἐργάζεσθαι.] εἴτε ἀμείνων εἴτε χείρων. καὶ μὴ ποιεῖσθαι πρόφασιν ἀργίας ἡλικίαν, ἢ τύχην, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον· ἀλλὰ πάντως ἔργον τι ζητεῖν, ἢ γεωργικόν, ἢ τεκτονικόν, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον. Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων.] μὴ ἐπαισχύνεσθαι παραινεῖ μεταχειρίσασθαί τι τῶν ἔργων, εἰ καὶ ἀπὸ εὐπορωτέρων ἀπορώτερος γέγονας, ἵν' αὖθις εὐπορήσῃς. τοῦτο γὰρ ἄμεινον εἶναι ὁποίαν ἂν ἔχῃ τὴν δαιμονίαν δόσιν, ἔργον τι μετιέναι, κἂν πλούσιός τις, κἂν πένης ἐστίν. ἄμεινον δ' οὖν εἶναι τοῦτο, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων κτημάτων τὴν ψυχὴν τρέψαι ἐπὶ τὸ ἔργον, μελετήσαντα διὰ τούτου τὴν πρὸς τὸν βίον ἀναγκαίαν εὐπορίαν, κακοπραγμονεῖν μὲν ἀπεχόμενον, ἑαυτῷ δὲ πορίζοντα δίαιταν, καὶ μὴ ἁπλῶς μετιέναι τὸ ἔργον. ἀλλὰ μελετᾷς βίου φησί· τοῦτο δὲ ἐστὶ μετὰ φροντίδος καὶ ἐπιμελείας προσιόντα τῷ ἔργῳ, δι' οὗ συλλέξεις βίον. ταῦτα μὲν παραινεῖ, καὶ τὸ πείθειν τοῦτο δηλοῖ. τὸν δὲ ἀεσίφρονα θυμόν, ἤτοι τὸν ἀερσίφρονα ῥητέον, ὅ ἐστιν ὁ μετέωρος καὶ πρὸς μηδὲν τῶν ἀναγκαίων συντεταγμένος, ἢ τὸν βλαψίφρονα· τὸ γὰρ ἆσαι,

τὸ βλάψαι

τὸ βλάψαι σημαίνει. τὸν οὖν μετέωρον θυμὸν τὸν βεβλαμμένον ἀξιοῖ τρέπειν ἀπὸ τοῦ ἀποβλέπειν εἰς τὰ ἀλλότρια κτήματα, εἰς τὸ ἐργάζεσθαι καὶ διὰ τούτου ἐπιμελεῖσθαι τοῦ βίου. βίος δέ ἐστιν, ἡ τῶν ἀναγκαίων περιποίησις, ἀφ' ἧς ὑπάρχει τὸ βιοῦν καὶ ζῆν. Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθή.] καὶ τοῦτον καὶ τὸν ἑξῆς στίχον παρεμβεβλῆσθαι λέγουσι ληφθέντας ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου, καὶ Πλούταρχος εἶπε. δηλοῖ δ' ὅμως δι' αὐτῶν, ὅτι οὐ χρὴ αἰδεῖσθαι μετιέναι τὸ ἔργον, ἀφ' οὗ βίον συλλέξεις· ἡ γὰρ χρεία κρείττων τῆς αἰδοῦς. καὶ οὐκ ἂν εἴη ἡ αἰδὼς ἀγαθόν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ βλαβερόν· τῶν γὰρ μέσων ἐστὶ καὶ κατὰ προσδεόμενον. ἄλλως. ὅτι ὁ ἐνδεὴς οὐκ ὀφείλει αἰδεῖσθαι· τῷ γὰρ πένητι οὐκ ἀγαθὴ αἰδὼς ἀεί. Αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίῃ.] διὰ τὴν αἰδῶ ταύτην, ἄνολβος ἔστι καὶ ἄπορος, αἰσχυνόμενος ἐργάζεσθαι. διὰ δὲ τὸ θάρσος, τὸ ἀντικείμενον ταύτῃ τῇ αἰδοῖ, ὄλβος σοι περιέσται καὶ εὐπορία. τὸ δὲ θάρσος ἐστὶ τὸ μὴ ἐπαισχύνεσθαι τὰ ἔργα δι' ὧν προξενήσεις σαυτῷ τινα εὐπορίαν. ἄλλως. ἡ αἰδὼς κακὸν τῷ μὴ ἔχοντι, τῷ δὲ πλουσίῳ κακὸν τὸ θάρσος. ἡ αἰδὼς σύνεστι τῇ πτωχείᾳ, τὸ αἰσχύνεσθαι ἐργάζεσθαι· τὸ δὲ πρὸς τὰς ἐργασίας θάρσος σύνεστι τῷ πλούτῳ. ἡ αἰδὼς σύνεστι τῇ πενίᾳ· πτωχὸς γὰρ οὐχ ὑφίσταται ἀπελθεῖν· θάρσος ἕπεται τῷ πλούτῳ· ὁ γὰρ πλοῦτος θάρσος τίκτει. Εἰ γάρ τις καὶ χερσί] δύο γενικὰς διαφορὰς παραδίδωσι τῶν ἁμαρτημάτων ἐν τούτοις. τὴν μὲν δι' ἔργων, τὴν δὲ διὰ λόγων· ἢ γὰρ βιαζόμενοι πρὸς ἀδικοῦσι τυραννικῶς, ἢ ἀπατῶντες διὰ τῆς γλώσσης, οἷα δὴ πολλὰ εἰώθασι γίνεσθαι διά τι κέρδος ἀπατῶσι ὡς ἀγαθόν, ἢ ἔργοις ἢ λόγοις τινῶν μετιόντων ἐκεῖνο τὸ κέρδος. πάντες μὲν οὖν φανερῶς ἢ ἀφανῶς τὰ ἀλλότρια σφετεριζόμενοι, τὴν διὰ τῶν χειρῶν βίαν δεικνύουσι. τὸ γὰρ ἀκούσιον πᾶν, βίαιόν ἐστιν· ὥστε καὶ ὁ κλέψας, βιαίως ἐποίησε. διότι οὐδεὶς ἂν ἑκὼν τοῦτο πάθοι· πάντες δὲ οἱ ψευδόμενοι καὶ ἐπιορκοῦντες, ἢ παραλογιζόμενοι, διὰ τῆς κατὰ τὴν γλῶσσαν ἀπάτης τοῦτο δρῶσι. Γενικαὶ κακίαι δύο· ἡ βία, καὶ τὸ ψεῦδος· καὶ ἡ μὲν βία τῶν χειρῶν καὶ τῶν ἔργων, τὸ δὲ ψεῦδος τῶν λόγων. διαιρεῖται δὲ ἡ μὲν βία, εἰς τυραννίδα, ἁρπαγήν, κλοπήν· τὸ δὲ ψεῦδος, εἰς συκοφαντίαν καὶ ἐπιορκίαν. Εἰ γάρ τις καὶ χερσί.] ἐὰν γάρ τις τῇ δυνάμει τῶν χειρῶν ἁρπάξας, ἢ ψευσάμενος, ἢ ἐπιορκήσας κτήσηταί τι, τῇ σιαγμείᾳ τὸν νοῦν παραθείς, αὐτός τε καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ φθείρεται, καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἔσται ὁ πλοῦτος αὐτοῦ. ἀναιδείη κατοπάζῃ] τοῦτο συνεχὲς τῆς διανοίας ἐστίν. εἴ τις ἢ βιαίως ἀνόσιον πλοῦτον ἀφέληται, ἢ ἀπατήσας, οἷα συμβαίνει τοῖς διὰ τὸ κέρδος ἐπὶ ταῦτα ὁρμῶσι τὰ ἔργα, ἢ ἐπὶ λόγοις ποιήσεις. εἴ τις οὖν ὥσπερ οὕτω γένηται. καὶ τὴν αἰδῶ ἡ ἀναίδεια νικήσῃ· τοῦτο γὰρ τό, κατοπάζειν, τὸν τοιοῦτον πάντες οἱ θεοὶ ἀμαυροῦσιν, ὅπερ δηλοῖ τό, ἀφανίζοντες αὐτοῦ τὴν ζωὴν καὶ τὸν οἶκον ἐλαττοῦντες τιμωρίαν ἐπάγουσι τῆς ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων εὐπορίας, καὶ ἐπ' ὀλίγον ὁ τοιοῦτος γενόμενος πλούσιος, ἀπόλλυσι τὴν περιουσίαν, διὰ τὴν ἀπὸ ἀδίκων ἔργων ἢ λόγων περιποίησιν. Ἡ αἰδὼς ὄπισθεν οὖσα καὶ παραδειγμηθεῖσα τὴν ἀναίδειαν ἔχει ἔμπροσθεν ὡς νικήσασαν, καὶ ἀκολουθεῖ κατόπιν αὐτῆς. Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην.] διὰ τούτων καὶ τῶν ἑξῆς εἰρημένων στίχων ὀκτώ, τοῖς εἰρημένοις ἁμαρτήμασιν οἷς ἔφατο δίκην ἀκολουθεῖν παρὰ τῶν θεῶν, ἄλλα συναριθμεῖ δι' ἔργων ἁμαρτήματα, ἀπὸ ἀνοσίου γινόμενα ζωῆς. ταῦτα δέ ἐστιν ἱκέτην περιιδεῖν, εἰς ξένους κακουργεῖν, ἀδελφοῦ διαφθείρειν εὐνήν, ἁμαρτάνειν περὶ ὀρφανούς, ὑβρίζειν εἰς γονέας γέροντας. παντὶ γὰρ τῷ τοιούτῳ φησὶν ὁ Ζεὺς ἀγαίεται, τουτέστι μέμφεται καὶ τιμωρίαν ἐπάγει. διαφερόντως δὲ τοῦ Διὸς ἐμνημόνευσεν, ἐπειδὴ πάσας εἰς τὸν θεὸν τοῦτον ἀνῆγον τὰς τοιαύτας προσηγορίας, ἱκέσιον καλοῦντες ὡς ἔφορον τῶν ἱκετῶν, καὶ ξένιον ὡς τῶν ξένων προστάτην, ὁμόγνιον ὡς τῶν συγγενῶν μάλιστα φύλακα, καὶ τῶν πρὸς τοὺς ὁμογνίους καθηκόντων. οὕτω γὰρ καὶ τῶν ἐν ὀρφανίᾳ ζώντων, αὐτὸν ἔλεγον κηδεμόνα, πατέρα νομίζοντες πάντων, καὶ ὧν οὐκ εἰσὶν ἄνθρωποι πατέρες, καὶ βοηθὸν τῶν ἀδικουμένων πατέρων ὑπὸ τῶν παίδων· ἀγάλματα γάρ εἰσιν οἱ πατέρες, τοῦ πάντων πατρὸς τοῦ Διός· οἱ δὲ εἰς τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν δυσσεβοῦντες, εἰς αὐτοὺς ἀναφέρουσι τοὺς θεούς, ὧν τὰ ἀγάλματα, τὴν δυσσέβειαν, ὥστε εἰκότως ἔφη τὸν Δία, καὶ νεμεσᾶν τούτοις καὶ πᾶσιν ὁμοῦ τῶν ἀδίκων ἔργων ἀντὶ δ' ἐνθυμήματος, χαλεπὴν ἀποδιδόναι ἔκτισιν. αὕτη γὰρ ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἀδικημάτων τιμωρία τις οὖσα τῆς ἀδικίας ἀκόλουθος.

Καὶ δύναι

Καδδύναμιν δ' ἔρδειν.] τὸ μὲν θύειν, ὅπερ εἰώθασιν οἱ νεώτεροι λέγειν ἔρδειν, ὠνόμαζον οἱ παλαιοὶ καὶ ῥέζειν. τὸ δ' ἀπάρχεσθαι τῶν παρόντων, διὰ τοῦ θύειν ἐδήλουν, καὶ θυηλὰς τὰς ἀπαρχὰς ἐκάλουν. ὁ δ' ἐν πυρὶ βάλλε θυηλάς φησιν Ὅμηρος. ἀμφοτέρων οὖν ὁ Ἡσίοδος κελεύει λιπαρῶς ἀντέχεσθαι, κατὰ δύναμίν τε ἱερὰ ῥέζοντας, ἀφ' ὧν εὐποροῦμεν ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, καὶ θυέεσι καὶ σπονδαῖς ἱλασκομένους τοὺς θεοὺς ἀρχομένης ἡμέρας· τοῦτο γὰρ τὸ, ὅτ' ἂν φάος ἱερὸν ἔλθῃ, καὶ εἰς ὕπνον τρεπομένους, νυκτὸς ἐπιούσης. τὸ μὲν οὖν κατὰ δύναμιν ἔρδειν ἀφαιρεῖται πᾶσαν τὴν πολυτέλειαν ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς εὐσεβείας ἡδυπάθειαν εἰσάγουσαν. καλῶς οὖν τοῦ Λάκωνος εἰπόντος, ὃς ἐρωτηθεὶς διὰ τί εὐτελῆ θύουσιν; ἔφη, ὅτι ἵνα πολλάκις θύωσιν. οὕτω γὰρ καὶ Νουμᾶς Ῥωμαίοις, ὡς Λυκοῦργος Λακεδαιμονίοις προσέταξεν, ἀπὸ τῶν εὐτελεστάτων θύειν. τὸ γοῦν μὴ ὑπερβάλλειν τὴν περιουσίαν ἐν τῇ θεραπείᾳ τῶν θεῶν πρεπωδέστατον ἐστι παράγγελμα, τοῖς εἰς αὐτὸ μόνον βλέπουσι τὸ ὅσιον. τὴν δ' ἁγνείαν καὶ καθαρότητα μάλιστα προηγουμένως δεῖ σπουδάζεσθαι τοῖς ἱερουργεῖν μέλλουσι. τὴν μὲν ἐν αὐτῇ τῇ ζωῇ. τοιαύτη δέ ἐστιν, ὅση ἂν ἐξ αὐτῆς ᾖ πάσης ἀσελγείας, πάσης ἀδικίας, πάσης ἐμπαθείας. ταύτην γὰρ ἂν εἴπωμεν κυρίως ἁγνεύειν, καὶ μετὰ ταύτην, τὴν ἀποχὴν τῶν βρωτῶν καὶ τῶν ποτῶν κατὰ τὰ πάτρια ἔθη. καὶ γὰρ ἄλλα ἄλλοις ἐστίν, ὧν ὁ μεταχὼν εἴργεται τῶν νομίμων θυσιῶν. τὴν δὲ ἐν τοῖς ὀργάνοις πᾶσι καὶ τοῖς ἱεροῖς τόποις, ἐν οἷς δεῖ θύειν καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν κόσμοις. γελοῖον γὰρ τοὺς καθαρωτάτοις προσιόντας οἷς θύουσιν, ἀκαθάρτοις χρῆσθαι τισίν, ἢ ἐν τοῖς μεμολυσμένοις οἴκοις τοῦτο πράττοντας, ἢ μοῖραν τοῦ ἱεροῦ προσάγοντας ἔκ τινος μεμιασμένης ἐργασίας, ἢ ἐσθῆτα φέροντας ἀκάθαρτον, ὅπου γε καὶ τῷ παντὶ καθαίροντι πυρὶ παρήγγελται χρῆσθαι μὴ ἐξ ἀκαθάρτου οἰκίας ληφθέντι. τὸ αὖ ἱλάσκεσθαι τοὺς θεοὺς ταῖς ἀδιαλείπτοις σπονδαῖς, καὶ τοῖς μετὰ τούτων θυέεσιν, ἀρχομένης ἡμέρας ἢ νυκτὸς, οὐ ψαυστοῖς, ἢ ἄλλοις περὶ τοιούτοις ἐνδείκνυται. καὶ ὅτι χρὴ ταῖς τοιαύταις ἀπαρχαῖς, τοῖς ἀπείστοις ἀπάρχεσθαι τῶν προσόδων αὐτοῖς. διὰ τῆς συνεχείας τηροῦντας αὐτῶν τὸ πρὸς ἡμᾶς εὐμενές· ἡ γὰρ ἱλέωσις οὐκ ἐκείνοις προστίθησιν ἃ μὴ εἶχον, ἀλλ' ἡμᾶς ἐπιτηδειοτέρους ποιήσει πρὸς τὸ μετέχειν αὐτῶν ἀεὶ τόπων οἷοί περ εἰσὶ μετέχειν ἀκωλύτως· καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ εὐμενὲς, τὸ μένειν ἡμῖν τὸ εὖ ἀεὶ παρὰ τῶν θεῶν, καὶ ὡς ἐκεῖνοι διαμένουσιν ἀεὶ ὅμοιοι ὄντες.

Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα.] ταῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα τούτοις περὶ τῶν πρὸς τοὺς φίλους καὶ γονέας καθηκόντων ἔχει τὴν παραίνεσιν οὐκ ὄντα ἠθικὰ ὥς τισιν ἔδοξεν, ἀλλ' εἰς εὐγενὲς ἦθος καὶ δεξιὸν προσάγοντα τὸν πειθόμενον. οὐ γὰρ δεῖ τὰ αὐτὰ φίλοις καὶ ἐχθροῖς ἀποδιδόναι, οὐδ' ὁμοίως ἑκατέρους ὁμοτραπέζους ποιεῖσθαι καὶ ὁμοσπόνδους, ἡγουμένους καὶ τράπεζαν βωμὸν εἶναι τῆς ἑστίας καὶ πάντων τῶν τὴν τροφὴν δωρησαμένων. θύειν μὲν οὖν καὶ ἡμῖν νόμος περὶ τοῦ τῆς τροφῆς ἅπτεσθαι· δεῖ οὖν μὴ τοὺς ἐχθροὺς ἄγειν ἐπὶ δαῖτα φιλίαν μὴ ὑποκρινομένους, ἀλλὰ τοὺς ὄντως φίλους, οἷς καὶ κοινωνεῖν ὅσιον, ὡς τῆς ἄλλης φιλίας οὕτω καὶ ἁλῶν καὶ σπονδῶν καὶ ἑστίας θεῶν καὶ φιλοφροσύνης. καὶ γὰρ εἰ ὡς ἔτυχε καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἑστιῶμεν, τί ποιήσομεν ἐκείνων ἡμᾶς ἐν μέρει καλούντων ἐπὶ τὰ ὅμοια; μὴ ὑπακούοντες γὰρ ἀδικήσομεν τοὺς ὑπακούσαντας, ὑπακούοντες δὲ προησόμεθα ἑαυτοὺς ἀνθρώποις ἀπεχθῶς διακειμένοις. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῶν φίλων καὶ ἐχθρῶν τῆς συνεστιάσεως. τὸν δὲ γείτονα τοῦ μὴ γείτονος αἱρετώτερον εἰς τοιαύτην ἡγεῖσθαι κοινωνίαν. δῆλον μὲν οὖν ὅτι λέγεται τῆς φιλίας κοινῆς οὔσης, οὐ γάρ που τὸν μὴ φίλον, γείτονα δὲ, τὸ αὐτὸ τοῦτο παραινεῖ μᾶλλον τοῦ φίλου ποιεῖσθαι σύνεστιον, προειπὼν τὸν φιλέοντα ἐπὶ δαῖτα καλεῖν. τούτου δὲ ὄντος φανεροῦ, πῶς οὐκ εὔλογον πλέον τοῖς γείτοσι νέμειν, ἢ τούτους μὲν παρεῖναι, τοὺς δὲ μὴ γείτονας εὐφραίνειν ταῖς φιλοτησίαις. οὐδὲ γὰρ τὰς γειτονίας ἴσως οἴεσθαι δεῖ μάτην ἡμῖν ἀπονέμεσθαι τοιῶνδ' ἢ τοιῶνδ' ἀνθρώπων θεόθεν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰς τάξιν εἱμαρμένης φέρειν ἔχειν, καὶ προσήκειν καὶ πρὸς ταύτην ἀφορᾶσθαι τὸν ἔχοντα νῦν· τρόπον γάρ τινα καὶ ὁ γείτων ἡμῖν σύνοικός ἐστι καὶ ὁμόροφος. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον.] ταῦτα τὴν τῶν γειτόνων εἰς τὸ βοηθεῖν ἡμῖν ἐν ταῖς χρείαις προθυμίαν παρίστησιν, ἄζωστον ἐπερχομένων καὶ μονονουχὶ γυμνῶν, μὴ δεομένων περιμεῖναι ζωσαμένους ἐξελθεῖν. ἀλλ' ἅμα τῷ συναισθέσθαι τῆς χρείας, παρ' ἑαυτῶν συμμαχίαν ἕτοιμον παρεχόντων, τῶν συγγενῶν ὄπισθεν ἐκάλεσε τινὰς, τοὺς ἐξ

ἐπιγα-

ἐπιζημίας συμβαίνοντας λέγων, ὅτου δεομένων καὶ ζώσασθαι καὶ στείλασθαι τοιῶσδε καὶ ὅπως δὲ προσελθεῖν οἴκοθεν, ἐπαμύνουσιν ἡμῖν δεομένοις. τὸ μὲν ἐγχώριον χρῆμα δηλοῖ τὴν χρείαν τὴν συμπίπτουσαν πᾶσι τοῖς ἐν τῷ αὐτῷ δήμῳ κατοικοῦσι· κώμας γὰρ ἐκάλουν τοὺς δήμους, ἢ ἀπὸ τῶν χωμάτων ἃ περιέβαλλον ταῖς οἰκήσεσιν, ὀχυρὰς αὐτὰς ποιοῦντες, ἢ κατὰ τὴν τοῦ διατρίβοντος ἔξω τῶν οἰκήσεων ἕνεκα τῶν ἔργων, διὰ τὸ κοιμᾶσθαι καὶ ἀναπαύεσθαι, καὶ τὰς οἰκήσεις ποιεῖσθαι. διὸ τὰ συστήματα τῶν οἰκήσεων, κώμας ὀνομάζουσι. τὸ δὲ ἐζῶσθαι, δύναται μὲν δηλοῦν τὸ ἄοπλον καὶ ὡπλισμένον· καὶ γὰρ Ὅμηρος τὸ ὁπλίζεσθαι, ζώννυσθαι προσεῖπε. — ζώννυσθαι ἄνωγεν Ἀργείους· ἢ τὸ μὲν δὲ ζώνης δεηθῆναι, ὡς ἐπὶ ἔργον ἐξιόντας, * δεόμενον τοῦ μὴ ἐμποδίζειν τὸν χιτῶνα χωρὶς ζώνης περικεχυμένον εἰς τὸ ἔργον· ἀλλὰ τὴν προθυμίαν φθάνουσιν ἐν τούτῳ λογιζόμενοι· ὥσπερ τὸ ζώσασθαι, τὸ διὰ τὴν εἰρημένην τῆς ζώνης περίθεσιν ἀναβολὴν προσδέχεσθαι τῇ πρὸς τὴν καλοῦσαν χρείαν ἀπροφασίστως παρρησίᾳ. Πῆμα κακὸς γείτων.] ταῦτα καὶ διὰ τῆς ἱστορίας ὁ Πλούταρχος ἐπιστώσατο· καὶ γὰρ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνᾶνας Ἕλληνας ὄντας καὶ γείτονας ἐκτρίψαντας διὰ πλεονεξίαν ἀλλήλους καὶ Καρχηδονίους καὶ Βυζαντίους διὰ ἔμφυτον δυσμένειαν περὶ σκάλμου διενεχθέντας ἐν τῷ Βοσπόρῳ ναυμαχήσαντας, καὶ ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν γειτνιάσεων πολλὰ μὲν ἀγαθὰ συμβαίνειν διὰ ταύτας, ὡς ἐπὶ Φλάκκου καὶ Κάτωνος, πολλὰ δὲ τὰ ἐναντία. τὰς γὰρ γειτνιάσεις, ἀφορμὰς παρέχειν ἐνίοτε πολλῶν ἐπηρειῶν, αὐτὸς μὲν οὖν τὸν βοῦν εἰς παράδειγμα παρέλαβε. δεῖ δὲ ἐκτείνειν ἐπὶ τὰ ὅμοια τὸν λόγον, ὡς οὐκ ἂν οὐδὲν ἀπόλοιτο διὰ τὸν γείτονα· πρὸς ἃ καὶ οἱ παλαιοὶ νόμοι βλέποντες, ἐδικαίωσαν τῶν ἀπολλυμένων τοὺς γείτονας * συναλλαγμάτων. Βοῦς ἀπόλοιτ'.] λέγεται ὅτι Θεμιστοκλῆς χωρίον πιπράσκων ἐκέλευσε κηρύττεσθαι, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. ἔνιοι δὲ βοῦν ἐδέξαντο τὴν γυναῖκα ἀπὸ τοῦ ἀλφεσίβοια, ὅτι οὐδ' ἂν γυνὴ μοιχευθείη, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. ἢ οὐ μόνον τὸν κατὰ τὴν κώμην γείτονα, ἀλλὰ τὰ κτήματα ἐν τῇ ἀγροικίᾳ, ἢ πᾶν ὁτιοῦν κτῆμα.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα.] τοῦτο τὸ σχῆμα, λύσις ἐστὶ τοῦ ἀντιπίπτοντος· προτρεπόμενος γὰρ πρὸς ἐργασίαν ὁ Πέρσης ἴσως ἂν κώλυμα πενίαν καὶ ἀτυχίαν προὐβάλλετο· ὃ λύων Ἡσίοδός φησι, τῷ δαίμονι δὲ καὶ τῇ τύχῃ οἷος ὑπάρχεις ἀτυχὴς ἢ εὐτυχής, ἢ πένης ἢ πλούσιος, τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον. ἐάν κε δὴ μελετᾷς καὶ φροντίζεις τοῦ βίου ὡς χρεών, τρέψεις τὸν ἀεσίφρονα θυμὸν καὶ πεπετασμένον, εἰς τὸ ἔργον, ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων κτημάτων καὶ κτεάνων, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ἁρπάζειν τὰ ἀλλότρια. Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθή.] ὁ μὲν στίχος τοῦ Ὁμήρου τῷ Ἡσιόδῳ ἐχρήσθη. ὁ δὲ νοῦς οὗτός ἐστιν· οὐκ ἀγαθὴ αἰδὼς τὸν κεχρημένον καὶ πενόμενον κομίζει καὶ κατέχει, τουτέστι πενόμενος οὐκ ὀφείλεις αἰδεῖσθαι πρὸς τὴν ἐργασίαν. Αἰδώς, ἥτ' ἄνδρας.] τὸ σχῆμα ἐπανάληψις καὶ ἐπαναδίπλωσις καλεῖται. λέγει δὴ τὴν αἰδῶ καὶ βλάπτειν, καὶ ὠφελεῖν τοὺς ἀνθρώπους· διπλῆν γὰρ εἶναι ταύτην φησίν. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν, ὡς πλέον διὰ τοῦ κατωτέρου στίχου φανεροῦται. ἐάν τις πενόμενος αἰδεῖται ἐργάζεσθαι, καὶ ἕτερόν τι ποιεῖν ἀγαθόν, καταβλάπτεται. ἐὰν δὲ αἰδεῖται πράττειν αἰσχρά, ὠφελεῖται· ὥσπερ καὶ ἐὰν αἰδῆται κλέπτειν, ἢ τυχὸν ἐὰν στρατιώτης ὢν αἰδεῖται λειποτακτεῖν· αὕτη γὰρ ἡ αἰδὼς ἀγαθή, φαύλη δὲ ἡ προτέρα. αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίαν, ἐπισφραγίζων δὲ ταῦτα καὶ δεικνὺς πῶς ἡ αἰδὼς σίνεται καὶ ὀνίνησι, φησιν· αἰδὼς ἔστω σοι, ἡ ὑπάρχεται πρὸς ἀνολβίαν, θάρσος δὲ καὶ τόλμα πρὸς ὄλβον. τουτέστιν, αἰδοῦ ἀργὸς ὢν καὶ κινδυνεύων πτωχεύσεις· θρασὺς δὲ καὶ ἀναιδὴς ἔσο πρὸς τὸ πλουτῆσαι, πάντα τὰ πρὸς τοῦτο συντείνοντα ἐργαζόμενος. καὶ ὁ μὲν μουσικὸς Ἀριστόξενος αἰσχύνης οἶδε καὶ αἰδοῦς διαφοράν, αἰσχύνην μὲν καλῶν, τὴν γινομένην ἀτιμίαν ἐπ' αἰσχροῖς, οἷον τὸ μετὰ τὴν κλοπὴν ἁλῶναί τινα, καὶ καρῆναι, καὶ δημοσίως τυφθῆναι. αἰδῶ δὲ τὴν εὐλάβειαν καὶ σεμνὴν ὑποστολήν. ὁ δὲ Ἡσίοδος νῦν κοινῶς αὐτὴν τὴν αἰδῶ εἰς δύο διήρηκεν, ὡς ἔφημεν, τὰς ὠφελοῦσαν, καὶ σίνουσαν· αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίην ἐγὼ μὲν γράφω μετὰ τοῦ ν, καθὰ καὶ ἐξηγησάμην· οἱ δὲ λοιποὶ χωρὶς τοῦ ν γράφουσι. θράσος, ἡ ἀναίδεια καὶ ἀλόγιστος τόλμα· θάρσος δέ, ἡ λελογισμένη. Χρήματα δ' οὐχ ἁρπακτά.] αἰδοῦ, φησί, ἔχει πρὸς τὴν πενίαν, θρασὺς δὲ ἔσο πρὸς τὸ ἐξ ἔργων πλουτεῖν. τὰ χρήματα δὲ τὰ θεόσ-

δόντα, πολλὸν καὶ κατὰ πολὺ κρείττω, ἀλλὰ τὰ ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας. Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ] ἐὰν γάρ τις καταρχὰν τινὰ πράγματα χερσὶ καὶ βίᾳ ὀμόσῃ, ἢ ἴσως μὲν οὐ κατέχων αὐτά, ἐπιθυμίᾳ δὲ τοῦ κέρδους καὶ τῆς αὐτῶν καταρχέσεως ὀμόσῃ, ληϊσάμενος αὐτὸς καὶ αἰχμαλωτίσας τὸν ὅρκον τῇ γλώσσῃ, τουτέστι τὸν ἐπιορκήσας, οἷα γίνεται ὁπόταν τὸ κέρδος τοῦτο, καὶ τὴν δικαιοσύνην καταπάζῃ ἡ ἀναίδεια, ἤγουν ὅταν ἐν περιέργῳ καὶ ὑστέρῳ λογισθῇ ταύτης, εὐκόλως τὸν ταῦτα πράξαντα οἱ θεοί, ἤγουν ἡ τῆς εἱμαρμένης που δαπὸς δυνάμεις, μαυροῦ καὶ ἀφανίζει. μινύθουσι δὲ οἶκοι] ἐλαττοῦνται οἱ οἶκοι τοῦ ἀνέρος τούτου, τουτέστιν, ἐκ θεοεχθρείας τῆς εἱμαρμένης καὶ τῆς προνοίας, οἶκος ἐρείπιον ὁρᾷ παντελῶς. Παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον.] καὶ τούτου λύσις τοῦ ἀντιπίπτοντος, εἴποι γὰρ ἂν ἴσως ὁ Πέρσης· καὶ μὴν τοὺς ἐπιόρκους καὶ ἀναιδεῖς καὶ τοὺς τοιούτους ὁρῶμεν μᾶλλον εὐθυνουμένους. ὅθεν ὁ ποιητὴς λύων τὸ ἀντιπῖπτον οὕτως εἴρηκεν· ἀλλὰ τὸ μὲν μινύθει, τὸ ἐλαττοῦται εἴπομεν, ἀπὸ τοῦ μινυὸς ὁ μικρὸς λέγεται Ἀττικῶς. τὸ δὲ παῦρον, τὸ ὀλίγον, ἀπὸ τοῦ παύω παύσω, τὸ συντόμως παυόμενον. ἐρρέθη δὲ ἢ ἀπὸ τοῦ προφορικοῦ βραχυλογήματος, ὃ ἐξαχθὲν καὶ βραχυλογηθὲν διὰ γλώσσης εὐθὺς παύεται.

Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην.] εἰπὼν ὄπισθεν, ὅτι τῷ ἐπιόρκῳ καὶ βιαίῳ τιμωρία καὶ ἀφανισμὸς εὐκόλως παρὰ τῆς εἱμαρμένης καὶ τῆς προνοίας δυνάμεως ἐπέρχεται, καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον εὐδαιμονία τούτῳ ἐπακολουθεῖ, λύει καὶ τὸ ἴσως ἀντιπτωσόμενον παρὰ τοῦ Πέρσου· ἐγὼ γὰρ ἂν ἴσως, εἴποι, οὐκ εἰμὶ ἐπίορκος. ὅθεν ὁ ποιητὴς τοῦτο λύων, φησί· ἴσον τῷ ἐπιόρκῳ δρᾷ, ὅς τις εἰς ἱκετεύοντα καὶ εἰς φίλον, ἢ εἰς ἀλλοδαπόν, [ὡς ἔξει] καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. ὅς τις δὲ ἀντιβαίνει διὰ κρυφαδίας εὐνῆς ἀνὰ τὰ δέμνια τῆς ἀλόχου τοῦ ἑοῦ κασιγνήτου παρακαίρια ῥέζων, τουτέστιν, ὅς τις κρυφίως μοιχᾶται τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ, ὅς τις τε εἴς του καὶ τινὸς ὀρφανὰ τέκνα ἁμαρτάνει, τουτέστιν, ὅς τις καταβλάπτει τοὺς ὀρφανούς. γήραος οὐδῷ.] τῷ φλοιῷ, τῷ γήρᾳ περιφραστικῶς. ἴσον δὲ εἶπεν ἁμάρτημα ταῦτα πάντα τελεῖν, ἀντὶ τοῦ ὅμοιον. ὁμοίως γὰρ πάντα ἁμαρτήματα λέγονται. οὐ μὴν ἰσομεγέθη εἶπε· πῶς γὰρ ταῦτα ἰσόμετρα; οἱ παλαιοὶ δὲ τὸ ἴσον ἀντὶ τοῦ ὅμοιον ἔλεγον ἕως ὁ Πυθαγόρας ἀρχηγὸς φιλόσοφος, Ἀρχύτας τε καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς τὴν πολυπραγμοσύνην τὴν περὶ πάντων φιλοσοφίαν καλέσαντες, τὸ ἴσον ἐθεσμοθέτησαν ἐπὶ τοῦ ποσοῦ λέγεσθαι, τὸ δὲ ὅμοιον ἐπὶ τοῦ ποιοῦ.

Ἀλλὰ σὺ τῶν μέν.] ἀλλὰ σὺ παντελῶς ἀπὸ τῶν τοιούτων ἔργων καὶ κώλυε τὸν περιπεπτασμένον καὶ μάταια φρονοῦντα θυμόν, ἤτοι τὴν ψυχήν.

Κὰδ δύναμιν δ' ἔρδειν.] κατὰ τὸ δυνατόν σοι ἔρδε καὶ θῦε τοῖς θεοῖς, τουτέστι ταῖς ψυχικαῖς δυνάμεσιν ἁγνῶς, ὡς δυνάμει, εὖ δίκαια καὶ δρᾶν τὰ λῷστα καὶ κάλλιστα ἢ θεοῖς θύειν τοῖς στοιχείοις νῦν καὶ τοῖς ἄστρασιν. ὃ δὲ λέγει τοιοῦτόν ἐστι. κατὰ δύναμιν πρὸς τοὺς οἰκείους καιροὺς ἐργάζου, ἃ μέλλεις ἐργάζεσθαι, ἐν ἔαρι ἃ δεῖ, καὶ θέρει, καὶ τοῖς λοιποῖς ὁμοίως καιροῖς. κατέχουσι γὰρ καὶ οἱ καιροὶ στοιχειακῶν συγκεκραμένων. προσθετέον δὲ καὶ τοὺς ἐφορῶντας ἀστέρας, ὡς δυνατόν. συμβάλλονται γὰρ καὶ οἱ ἀστέρες τὰ μέγιστα πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ φυτουργίαν καὶ ἐμπορείαν, καὶ (συνόλως εἰπεῖν) πρὸς πάντα τὰ κατὰ τὸν βίον γινόμενα· τὰ δὲ περὶ θυσίας τῶν μυθουργουμένων θεῶν, δῆλα τοῖς βαναύσοις. Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς.] ἁγνῶς ἐπὶ ψυχῆς λέγεται, καθαρῶς δὲ τὸ ἀρρυπάντως ἔχειν, ὡς ἐπὶ τοῦ σώματος. ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν.] πραγματικὸν μέν, δῆλον· ὅτι μηριαῖα ὀστέα τοῖς θρυλλουμένοις θεοῖς ἔθυον. συμβολικώτερον δέ, διὰ τούτων ἐπεύχοντο τὰς κατὰ τὸν βίον αὐτοῖς πορείας, καὶ τὰ ὁρμήματα, καὶ τῶν ἐνθυμημάτων καὶ τῶν λογισμῶν τὰ κινήματα εἰς αἴσιον ἀποφαίνειν, καὶ θεοειδῆ καταφαίνεσθαι· ὃ καὶ νῦν δηλοῖ, ἀπευθύνου τὰς τῶν ἐργασιῶν πορείας, καὶ τὰ κινήματα τῶν λογισμῶν πρὸς τὸ θεοειδέστερον καὶ αἴσιον. σπονδῇσι.] Σπονδὴ ἡ τοῦ οἴνου ἐπίχυσις, πρὸς τὰ ἱερουργούμενα· θύος δὲ τὸ θυμίαμα, καὶ ἄρωμα ὀσφράδιον. τούτῳ δέ φησι προστρεπόμενος δεόντως πάντα ποιεῖν νῦν εὐδόμενος καὶ φροντίζων, καὶ οἰκονομῶν σου τὸν βίον, ὅτι μὲν πρὸς τοὺς περὶ σὲ χρῶ, δικαίῳ θυμῷ προσβλέπων εἰς τὸ δεόντως πάντα ποιεῖν· ὅτι δὲ διακεχυμένος ἔσο καὶ ἱλαρός, καὶ μὴ ἀναιτίοις ὢν χαλέπαινε. ἀντὶ θυμοῦ δὲ λέγει νῦν τὴν σπονδήν. ὁ γὰρ οἶνος τὰς φρένας μεθιστᾷ· ἐνίοτε καὶ θυμὸν ἐπάγει, ὡς καὶ Γ[illegible]ναξ,

Ὀλίγα φρονοῦσιν, οἱ χάλιν πεπωκότες.

καὶ Μελάνθιος ὁ Τραγικὸς περὶ θυμοῦ φησι,

Πράσσει τὰ δεινά, τὰς φρένας μετῳκίσας.

ὅπως

ὅπου γοῦν τίθεται τὴν σπονδὴν, ἀντὶ τοῦ θέρμα τὸ σχῆμα ἐκθλίψει πρὸς ἀφροδίσια καὶ βοήθειαν. θόδος δὲ, ἀντὶ τοῦ ἱλαρότητος. τὸ γὰρ θυμίαμα εὐφραίνει ψυχάς. ἢ καὶ τοὐναντίον· ὅτι τὸ ἄρωμα καπνὸν ἐγείρει, καὶ ἄσιτον· ὁ δὲ οἶνος φιλοῖ, καὶ συμπότας ποιεῖ. Ἠ μὲν ὅτ' εὐνάζῃ.] καὶ νυξὶ καὶ ἡμέραις τὰ δέοντα πράσσε. Ὥς κέ τοι ἵλαον.] ὅπως τὰ δέοντα βουλομένῳ τι καὶ δρῶντι, ἔκ τε τῆς σῆς εὐβουλίας, καὶ τῆς τῶν στοιχείων καὶ τῶν καιρῶν εὐκρασίας, καὶ εὐκαιρείας, καὶ ἐπισημασίας τῶν ἄστρων, πάντα σοι γίνοιτο κάλλιστα.

Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον.] ὅπως οἰκονομικῶς καὶ εὐβούλως πάντα ποιῶν τοὺς ἑτέρους αὐτοὺς κληροδοσίας ὠνῇ. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν.] ἡ δίαιτα καὶ εὐτέλεια ἡ εὐφραίνουσα, καὶ μακρογηρείας αἰτία· περὶ ταύτης ἐξηγεῖται. εἰ δὲ ψιλῶς μακρογηρείας τις δέοιτο, τὸν Πρόκλον ὁράτω. τὸν φιλέοντα γὰρ νῦν, τὸν φιλοῦντα καὶ εἰρηναῖον καὶ ἡσύχιον ἔχοντα γνώμην φησίν· ἐχθρὸν δὲ τὸν ἐχθραγνώμονα καὶ ταραχώδη, τοῦτον δὲ μάλιστα καλεῖν. τοῦτον τὸν φιλόφιλον καὶ εἰρηναῖον καὶ ἡσύχιον κάλει, καὶ ὁμοτράπεζον ποίει, ὅς τις ἐγγὺς τῆς οἰκίας σοι γειτνιᾷ. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον.] κατασκευάζει δὲ δεικνύς, δι' ἣν αἰτίαν λέγει τὸν φιλικὸν γείτονα προτιμᾶν τῶν ἄλλων φίλων, καὶ τῶν συγγενῶν. καί φησιν, εἰ γὰρ ὑπόθεσίς τις, ἢ θόρυβος ἐγχώριος παραπέσοι, οἱ μὲν τοιοῦτοι γείτονες, ἄζωστοι καὶ ἄοπλοι ἢ ἀπερχόμενοι μονονουχί, καὶ σπουδάζοντες ἔρχονται· ζώσαντο δὲ πηοί.] ἠμέλλησαν καὶ ἀνεβάλοντο οἱ πηοί. πηοὶ δὲ λέγονται οἱ κατ' ἐπιγαμβρείαν συγγενεῖς, ἐκ τοῦ πέος· ὃ δηλοῖ τὸ αἰδοῖον· καταχρηστικῶς δὲ καὶ πάντες οἱ συγγενεῖς.

Πῆμα κακὸς γείτων.] τοῦτο δηλοῖ καὶ ἐξ ἱστορίας. Αἰτωλοὶ γὰρ καὶ Ἀκαρνᾶνες γείτονες ὄντες ἀλλήλοις κακοί, διὰ τὴν τοῦ Καλυδωνίου συὸς κεφαλὴν, καὶ τὸ δέρμα, πρὸς ἀλλήλους πολεμήσαντες ἐζημιώθησαν. ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ Καλχηδόνιοι καὶ Βυζάντιοι, διὰ πλουσίου σταθμοῦ τινος διενεχθέντες, δεινῶς ἐναυμάχησαν ἐν τῷ Βοσπόρῳ. καὶ ἄλλα δὲ κατὰ μέρος γειτονιάσαντων πολλὰ τοιαῦτά τις καὶ ἐξαριθμήσειεν. Ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.] διηκρίβωσε τοῦτο Πλούταρχος. Θεμιστοκλέα γάρ φασιν, ἢ Πλάτωνα, πιπράσκοντα τὸν ἀγρὸν λέγειν, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. Ἔμμορε.] ἔτυχεν. ἐκ τοῦ μείρω, μερῶ, μέμορα, καὶ ἐκθλίψει ἔμορα, καὶ Αἰολικῶς ἔμμορα· ἢ ἐκ τοῦ μοίρα, ἢ μοιρῶ, ἔμοιρα τὸ ἔχειν, καὶ τροπῇ τοῦ ρ εἰς μ, ἔμμοιρα, καὶ συστολῇ ἔμμορα. Τιμῆς.] τιμῶσι γὰρ ἀλλήλους οἱ χρηστοὶ τῶν γειτόνων. Οὐδ' ἂν βοῦς.] ἤγουν τὸ ἐργατικὸν αὐτοῦ κτῆνος, οὐκ ἂν ἀφανισθείη, ἀγαθοῦ καὶ προστατικοῦ τοῦ γείτονος ὄντος. ἢ συμβολικώτερον, ὁ βοῦς ὁ ὑπὸ ζυγόν, ἤγουν ἡ γυνή, οὐκ ἂν μοιχευθείη, μὴ κακοῦ γείτονος ὄντος.

Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι·
Ὡς ἂν χρηΐζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.
Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν.
Δὼς ἀγαθή, ἅρπαξ δὲ κακή, θανάτοιο δότειρα.
Ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε κεν μέγα δώῃ,
Χαίρει τῷ δώρῳ καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.
Ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται ἀναιδείηφι πιθήσας,
Καί τε σμικρὸν ἐόν, τό γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ.

Recta quidem mensura a vicino mutuum accipe, rectaq. redde,
Eadem mensura, & amplius, si quidem possis:
Vt indigens, & in posterũ promptum inuenias.
Ne mala lucra captes: mala lucra æqualia damnis.
Amantem te ama, & iuuantem te iuua.
Et da ei qui dederit, neque da qui non dederit.
Datori namque est qui dat, non danti vero nemo dat.
Donatio bona, rapina vero mala atque letifera.
Quicunque etenim vir sponte sua dederit, etsi multum dederit,
Gaudet donando, & delectatur suo in animo.
Qui vero ipse rapuerit, impudentia fretus,
Quamuis id sit exiguum, tamen vexat charum animum.

Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦτ' ἔρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὃ δ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν.
Οὐδὲ τό γ' εἰν οἴκῳ καταχείμενον ἀνέρα κήδει.
Οἴκοι βέλτερον εἶναι· ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.
Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι, πῆμα δὲ θυμῷ
Χρηΐζειν ἀπεόντος· ἅ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι· δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.
Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.
Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.
Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Αἱμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι.

Si quidem enim & paruum paruo addideris,
Et frequenter illud feceris, mox quidé magnū & hoc euaserit.
Qui vero partis adiicit, is vitabit atram famem.
Neque vero quod domi repositum est, virum lædit.
Domi melius esse: quoniam noxium quod foris est.
Bonum quidem de præsenti capere: noxa vero animo
Egere absente: id quod te cogitare iubeo.
Incipiente vero dolio, & desinente saturato te,
Medio parce: mala enim in fundo parsimonia.
Merces autem viro amico constituta sufficiens esto.
Etiam cum fratre ludens, testem adhibeto:
Credulitas pariter ac diffidentia perdiderunt homines.
Ne vero mulier te animo nates succincta decipiat,
Blande garriens, tuum inquirens tugurium.
Qui namque mulieri confidit, confidit is quidem furibus.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εὖ μὲν μετρεῖσθαι.] καλῶς μὲν θέλε μέτρῳ δανείζεσθαι παρὰ γείτονος, καλῶς δὲ θέλε ἀποδοῦναι τοῦτο δι' αὐτοῦ τοῦ μέτρου, καὶ κρείττονος ἐὰν δύνῃ, ὅπως ἂν χρήζων καὶ ἐς ὕστερον, ἤγουν εἰς τὸ ἑξῆς, εὕρῃς τὸ ἀρκοῦν σοι. μέτζον λέγεται τὸ μετζοῦν καὶ τὸ μετζύμενον· ἐνταῦθα τὸ περισσότερον. Μὴ κακὰ κερδαίνειν.] μὴ κακὰ κέρδη θέλε κερδαίνειν· τὰ κακὰ κέρδη ἴσα ἄτης εἰσὶ τῆς ζημίας. διὰ γὰρ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἔσθ' ὅτε μείζοσι ζημίαις ἐνέχονται ἄνθρωποι. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν.] τὸν εἰδότα φιλεῖν, φίλει· καὶ τῷ προσερχομένῳ σοι θέλε προσεῖναι· ἀπὸ τοῦ προσιέναι κατὰ μετάθεσιν καὶ συναίρεσιν. καὶ θέλε δοῦναι ἐκείνῳ ὃς ἂν δῷ, ἤγουν ὃς μεταδοτικός ἐστι, καὶ εἰ ἔχει δεῖν ἂν τῷ μεταδοτικῷ μὲν ἔδωκέ τις, ἤγουν οὐκ ἔχει λόγον δοῦναί τινα· τῷ μὴ μεταδοτικῷ δὲ οὐδεὶς ἔδωκεν, ἤγουν οὐκ ἔχει λόγον δοῦναι τινά. ἡ δωρεὰ, ἀγαθόν ἐστι τῷ λαμβάνοντι δηλονότι, ἡ ἁρπαγὴ δὲ κακὸν τῷ ἁρπάσαντι.

Θανάτοιο δότειρα.] θανάτου προξενος. ἤγουν τὸ δεδωκότος τινὸς λαβεῖν, οὐ κακόν, ἀλλ' ἀγαθόν· τὸ δὲ βιαίως λαβεῖν μὴ βουλομένου δηλονότι τοῦ κεκτημένου, κακὸν καὶ θανάτου προξενον. εἶτα τὴν αἰτίαν προστίθησι καὶ φησίν, ὃς μὲν γὰρ ἂν αὐτὸς δῷ ἐθέλων, οὗτος κἂν μέγα δῷ, χαίρει ἐπὶ τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν. ὃς δ' ἂν αὐτός, ὑφ' ἑαυτοῦ προτραπεὶς ἀφέληταί τι τῇ ἑαυτοῦ ἀναιδείᾳ πεισθεὶς, καὶ σμικρὸν ὂν τοῦτο τὸ λαμβανόμενον, ἐπάχνωσεν, ἤγουν ἐλύπησε τὴν φιλομελῆ ψυχὴν τοῦ ἀφαιρεθέντος. ἐὰν γὰρ μὴ ἀγανακτοῦντος ἐκείνου σὺ λάβῃς μικρόν, εἶτα πάλιν σμικρὸν ἐπὶ τῷ σμικρῷ ἐπιθεῖο, καὶ θαμινῶς τοῦτο πράξῃς, ἴσως ἂν καὶ τοῦτο μέγα γένοιτο. ὅστις δὲ ἐπὶ τῷ ὑπάρχοντι καὶ ἕτερον φέρων τίθησιν, οὗτος ἐκφεύξεται τὸν καυστικὸν λιμόν. οὐ λυπεῖ δὲ ἄνθρωπον τὸ ἀποκείμενον ἐν τῷ οἴκῳ. ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ βέλτιον εἶναι, ἐπεὶ τὸ ἐν ἀλλοτρίῳ οἴκῳ· τοῦτο γὰρ δηλοῦται τὸ θύρηφι βλαβερόν, τουτέστιν οὐκ ἀσφαλές, ἐπισφαλές· ἀγαθὸν μὲν ἀπὸ τοῦ παρόντος λαβεῖν, πῆμα δὲ θυμῷ ἀντὶ τοῦ ἀνία τῇ ψυχῇ καὶ πάθος χρήζειν ἀπόντος, ἅ τινα σκοπεῖσθαί σε διακελεύομαι. Ἀρχομένου δὲ πίθου.] ἀρχὴν γὰρ λαμβάνοντος ἀνοίγεσθαι τοῦ ἐν πίθῳ οἴνου, καὶ λήγοντος, ἤγουν ὅτι ἄρχεται ὁ πίθος ἀνοίγεσθαι, καὶ ὅτι λήγει ἀναλούμενος, κορέσθητι. κατὰ τὸ μέσον δὲ ἐγκρατεύου αὐτοῦ χρῆσθαι. χαλεπὴ δὲ ἐν τῷ τέλει ἡ φειδώ. ὁ γὰρ καταλελειμμένος φησὶν ὀλίγος οἶνος ἐν ἀγγείῳ, διὰ τὸ-

λους

λως ἔχει παραπλησίως καὶ ἄχρηστος γίνεσθαι.

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ.] πρὸς φίλον δὲ ἄνδρα, ὃν λαμβάνεις δηλονότι συνεργὸν ἐπ' ἔργοις, μισθὸς ἔστω συμπεφωνημένος ἱκανὸς τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν δὲ θέλε θεῖναι ἐπιμάρτυρας, εἰ συνάλλαγμά τι δηλονότι ποιεῖς μετ' αὐτοῦ, γελάσας, ὡς παίζων. πίστεις γὰρ αἱ πρὸς ἐκείνους δηλονότι, οἷς οὐκ ἔδει πιστεύειν, καὶ αἱ ἀπιστίαι αἱ πρὸς ἐκείνους, οἷς ἔδει πιστεύειν, ὤλεσαν ἄνδρας. Μὴ δὲ γυνή σε νόον.] μὴ δὲ γυνὴ ἑταιρὶς ἑαυτὴν ἐπὶ πορνείᾳ στολίζουσα (διὰ τῆς πυγῆς γὰρ τὴν πορνείαν αἰνίττεται) παρασυρέτω σε κατὰ τὸν νοῦν, ἀπατηλὰ κωτίλλουσα, ἤγουν ἡδέως λέγουσα, τὴν σὴν οἰκίαν πολυπραγμονοῦσα. ὅς τις δὲ πέποιθε γυναικὶ, οὗτος πέποιθεν ἀπατεῶσιν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εὖ μὲν μετρεῖσθαι.] ὁποῖόν ἐστι παρακελεύεται. μετρεῖσθαι γὰρ καλῶς, τοῦτο δέ ἐστιν, ὁμολογοῦντα χάριν ἐν τῷ μετρεῖσθαι τῷ μετρήσαντι, καὶ ἀποδιδόναι τὰ δοθέντα παρὰ τοῦ γείτονος, αὐτῷ τῷ μέτρῳ. τοῦτο μὲν οὖν ὡς ἀναγκαῖον, τὸ δὲ αὖ καὶ δοῦναι καὶ λώϊον, ἵνα τι κερδαίνῃ καὶ ὁ γείτων ἄρξας τῆς χάριτος, ὡς μὴ μόνον ὅσον ἐλάβομεν ἀποδιδόναι, μετὰ δέ τινος προσθήκης τῆς ἡμῖν δυνατῆς. τοῦτο γὰρ καὶ ποιήσει, καὶ ἡμᾶς αὖθις χρήζοντας τυχεῖν ἐπαρκοῦντος τοῦ γείτονος. ἡ γὰρ περὶ τὰ μικρὰ τῶν συναλλαγμάτων ἔλλειψις τῆς χάριτος ἐμποδὼν γίνεται ἡμῖν περὶ τὰ μείζονα, προδιαβάλλουσα τὴν τῶν λαμβανόντων γνώμην, ὡς ἀχάριστον· τὸ δὲ περιττὸν τυχοῦσα προξενεῖ καὶ τὴν ἐν τοῖς μείζοσι τῆς χρείας ἐκπλήρωσιν. Μὴ κακὰ κερδαίνειν.] τὰς ἄτας ταῖς ζημίαις εἶναι τὰς αὐτάς φησι. τὰ δὲ κέρδη περιποιητικά τινων ἀσχημάτων. ὅσοι οὖν κακὰ κερδαίνουσιν, οὗτοί εἰσιν οἱ αἰσχροκερδεῖς. τὰ δὲ κέρδη ταῖς ζημίαις ἴσα κερδαίνουσι· διὰ γὰρ τὴν αἰσχροκέρδειαν ταύτην, μείζοσιν ἔσθ' ὅτε ζημίαις ἐνέχονται. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν.] τούτους ὁ Πλούταρχος ἐκβάλλει τοὺς στίχους. οὐ γὰρ μᾶλλον λέγειν ὅτι τοῖς ἀγαθοῖς τὸ διδόναι προσήκει, καὶ ὡς χαίρουσι διδόντες, ἔπειτ' αὖ εἶπε λέγων καὶ διδόναι τῷ διδόντι, καὶ μὴ διδόναι τῷ μὴ διδόντι. οὕτω γὰρ αὖ τὰς δόσεις ἀναγκαίας ἐποίει, τὰς δὲ προτεθηγμένας τῶν εὐεργετούντων ἐξέκοψεν.

Δῶρον ὅσκε δῷ.] εἰς ἀπανθρωπίας παρεσκεύαζε τὸν βίον ὁ Ἡσίοδος· εἰ γὰρ ἐκδεξόμεθα μὴ μεταδιδόναι τισὶν, ἕως οὐ λάβωμεν, οὐδὲν ἔτι ληψόμεθα ὅτι δώσομεν· ἀλλ' ὃ βούλεται λέγειν, τοιοῦτόν ἐστι· τῷ μέν τοι μεταδοτικῷ, εἰ καὶ μηδὲν ἔχει, φαίνεται δὲ ὅτι ἀεὶ οὐδὲν ἴδιον εἶχεν, μεταδίδου τῷ τοιούτῳ. αὐτὸς γάρ, φησιν ὁ ἐπιξενούμενος, δότῃ μέν τις ἔδωκε, τουτέστι τῷ μεταδοτικῷ ἔδωκέ τις· τῷ δὲ μὴ οὐκ ἔδωκε. Δώτῃ μέν τις ἔδωκε.] τὴν δότιν καὶ ἀδότιν, οὐ λέγει τὸν δεδωκότα πρότερον ἢ μὴ δεδωκότα, καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ὑπεναντίας ἔλεγε τοῖς περὶ τῶν ἀγαθῶν δόγμασιν, ἀλλὰ τὸν δωρητικὸν χαρίτων ἐμμηνύων καὶ χαριέντων καὶ μὴ δωρητικόν. ὁ Πλούταρχος εἰκάζει τοὺς τοιούτους, ὅσοι προαίρεσιν δωρητικὴν ἔχουσι, τοῖς σφαιρίζουσιν, οἳ λαβόντες τὴν ὑπ' ἀλλήλων ῥιφεῖσαν σφαῖραν, οὐ κατέχουσιν, ἔτι ἀντιπέμπουσι τοῖς μὴ εἰδόσι σφαιρίζειν, ἀλλὰ τοῖς ἀντιπέμψαι δυναμένοις. Δὼς ἀγαθή.] τὴν μὲν δωρεὰν ἀγαθόν τι τῷ λαβόντι γίνεσθαι, τὴν δὲ ἁρπαγὴν ὀλεθρίαν εἶναι τῷ ἁρπάσαντι. καὶ τὴν αἰτίαν προσέθηκε, τὸν μὲν ἑκουσίως δόντα καὶ εἰ μέγα τι δοίη, λέγειν ἐφ' ᾧ δίδωσι χαίρειν ὡς εὐεργέτην. τὸν δὲ ἀκουσίως ἀφῃρημένον, καὶ εἰ μικρὸν εἴη τοῦτο, παχνοῦσθαι καὶ ἀλγύνεσθαι, διὰ τὴν ἀκούσιον ἀφαίρεσιν. δεῖ δὲ καὶ τὸ τὸν ἑκουσίως δόντα εἰπεῖν τέρπεσθαι ὃν κατὰ θυμόν. οὐ γὰρ δεῖ τὴν δόσιν αὐτὸν κηρύττειν, ἀλλ' ἐν ἑαυτῷ στέγειν, καὶ ἔνδον ἔχοντα τὴν ἐνέργειαν ἐπ' αὐτῇ χαίρειν. οὕτω γὰρ ἔσται δῆλος οὐχὶ διὰ τὸν ἔπαινον δοὺς τὸν παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν, ὡς ἐστὶ τῆς δόσεως τὸ ἔργον. εἶπε γὰρ

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος. τοὺς δέ τινες τοὺς στίχους ἐξέβαλον· ὁ δὲ Πλούταρχος ἐγκρίνει. δεῖν γὰρ καὶ τὸν φίλον συνεργὸν παραλαμβάνειν ἐπὶ ὡρισμένῳ μισθῷ [ἔχθραν προξενεῖ τὸ μετὰ τῆς ἀμοιβῆς ἔργον ἐν ἴσοις ἀδόκητον ὑπάρξαν] τούτῳ δ' ὅμοιον, καὶ τὸ τὰ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς συναλλάγματα μὴ ἀμάρτυρα ποιεῖσθαι, τὸ δ' ἐπαχθὲς ἀφαιρῶν εἶπεν, ὅτι γελάσας, τουτέστιν ὡς παίζοντες καὶ μὴ σπουδάζοντες· πολλοὺς γὰρ ἀπολέσθαι διὰ τὸ πιστεῦσαι τισὶν οἷς ἀπιστεῖν δέον, ἀπιστεῖσθαι δὲ πάλιν οἷς πιστεῦσαι δέον. διὸ χρεία τοὺς ἐπὶ τῶν μαρτύρων ὁμολογίας, καὶ ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ μισθοῦ προομολογίας, καὶ ἐπὶ τῶν φίλων. Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρόν.] δοκεῖ μοι ἀνηρτῆσθαι τοῦτο τοῦ προρρη-

θέντος ἔχει δὲ καὶ συνέχειαν. ἐπειδὴ γὰρ εἶπεν ὅτι κἂν ᾖ σμικρόν τι ἀφαιρεθὲν, ταχεῖ τὰ ἀφαιρεθέντα, διὰ τὴν ἀκούσιον ἀφαίρεσιν ἐπήγαγεν, ὅτι τὸ σμικρὸν ἐπισωρευόμενον μὲν μέγα τι γίνεται, ἀφαιρούμενον δὲ εἰς τὸ μηδὲν καταλήγει· ὥστε εἰκότως λυπεῖ καὶ τὸ σμικρὸν ἀφαιρούμενον. καὶ εἰ τοῦτο ἀληθὲς, ὀρθῶς Ἀριστοτέλης εἴρηκεν, ὅτι χείριστον τῶν ἐν τῷ βίῳ, τὸ μὴ παρὰ τοῦτο λεγόμενον. εἰ γὰρ καταφρονοῖτο ὡς μικρὸν ἕκαστον, καὶ ἐπιλέγοιμεν μὴ παρὰ τοῦτο κακῶς πράξωμεν. ἐν μὲν οὖν οἰκονομίαις λιμώξομεν τοῦτο ἀεὶ ἐπάδοντες, ἐν δὲ τῇ διαίτῃ νοσήσομεν, πολλάκις μὲν παρορῶντες τὸ ὀρθόν, λέγοντες δὲ ταύτην τὴν φωνήν· ἡ γὰρ καθ' ἓν ἕκαστον ἔνδειξις, μεγάλην ἀθροίζει τοῖς παρορῶσι τὴν βλάβην.

Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει.] εἰ αἱ κατὰ σμικρὸν ἀφαιρέσεις εἰς τὴν τοῦ παντὸς ἀπώλειαν ἄγουσιν, αἱ κατὰ μικρὸν προσθέσεις ἀεὶ ἐπὶ τὸ πλεῖον ὁδεύουσι. καὶ τῶν ἤδη προστεθέντων πλεῖον ἐπάγουσι, δῆλον ὡς εὐπορίαν περιποιοῦσι. τοῦτο οὖν καὶ κατακείμενον ὅσον αἰεὶ ἐπισυνάγεται καὶ θησαυρίζεται, μὴ λυπεῖν τὸν συνάγοντα. τὴν δ' ἀφαίρεσιν λυπεῖν ὡς εἴρηται, διὰ τὴν ἐλπιζομένην διαφόρησιν, τοιαύτης ἀφαιρέσεως γινομένης πολλάκις ἀνυστὶ τοῖς ἀπολλύουσιν. Οὐδὲ τό γ' εἰν οἴκῳ.] οὐδὲ τὸ ἔχειν (φησὶ) πάντα ἐν τῷ οἴκῳ, σκαιόν· κρεῖσσον γὰρ τὸ εἰπεῖν ἐλθὲ φέρε, ἢ ἐξελθὲ φέρε· καὶ γὰρ τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κείμενα ἀσφαλέστερά εἰσιν· εἰ γὰρ ἐν ἀγρῷ ἔχει τις οἶνον ἢ σῖτον, καὶ δυσχερές ἐστιν εἰσιέναι καὶ φέρειν. Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι.] ὅτι περὶ τῶν χρειῶν εὐτρεπίζειν δεῖ τὰ ἐσόμενα χρήσιμα πρὸς τὰς χρείας, ἐκ τούτου διδασκόμεθα. τότε γὰρ ἀπὸ τῶν παρόντων χρησόμεθα πᾶσιν, ὅτ' ἂν αὐτὰ προευτρεπισμένα ἔχωμεν, κἂν ἐν τῷ παρόντι οὖν ἄχρηστον ᾖ τι, φυλακτέον αὐτὸ πρὸς τὴν χρείαν, εἰ μέλλοι ποτὲ χρήσιμον ἔσεσθαι· πῆμα γὰρ ἐστὶ τῷ θυμῷ, χρῄζειν μέν τινος, ἀπεῖναι δὲ τοῦτο χρῄζοντι ἡμῖν. Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος.] καὶ ἐν τοῖς πατρίοις, ἔστιν ἑορτὴ Πιθοιγία, καθ' ἣν οὔτε οἰκέτην οὔτε μισθωτὸν εἴργειν τῆς ἀπολαύσεως τοῦ οἴνου θεμιτὸν ἦν, ἀλλὰ θύσαντας πᾶσι μεταδιδόναι τοῦ δώρου τοῦ Διονύσου· καλῶς οὖν εἴρηται δεῖν ἀρχομένου πίθου κορέσασθαι, καὶ τῇ ἑορτῇ συμφώνως· δεῖ δὲ καὶ φείδεσθαι μειουμένοις τὴν ἀπόλαυσιν, ὥστε καὶ εἰσαῦθις ἡμῖν προσεῖναι καὶ αὖθις. εἰ δὲ ἀπαντληθέντος τοῦ πλείστου τὸ λειπόμενον εἴη, χαλεπὴ ἐστὶ ἡ φειδώ· ὀψὲ γάρ φησι τάχα ἂν καὶ τραπείη καὶ ἄχρηστον γένοιτο τοῖς φεισαμένοις. τὸ μὲν οὖν ἀρχομένου κορέσασθαι, παραινεῖ πρὸς κοινωνίαν. τὸ δὲ μεσσόθι φείδεσθαι, πρὸς οἰκονομίαν· τὸ δὲ χαλεπὴν εἶναι τὴν ἐν τῷ πυθμένι φειδὼ, πρὸς ἀπόλαυσιν τὴν κατὰ καιρόν. ἄλλως. Ἀρχομένου δὲ πίθου.] ἵνα ἀκριβὴς ᾖ ἡ παραίνεσις, καὶ περὶ τῶν εὐτελῶν λέγει. τινὲς δὲ ἀλληγορικῶς λέγουσι τὸν λόγον εἶναι τῆς ἡλικίας, ὥστε ἀρχόμενον αὐτὸν καὶ γηρῶντα ἀπολαύειν, κατὰ δὲ τὴν μέσην ἡλικίαν, ἐργάζεσθαι. Ἵνα εἴπῃ κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ πίθου, ἐσπουδασμένως πίνειν ὡς ἀσθενεστέρου· ὁ γὰρ μεταξὺ οἶνος ἰσχυρότερος ἅμα καὶ ἐπίμονος. Μηδὲ γυνή σε νόον.] τὸν ἄτοπον τῶν γυναικῶν καλλωπισμὸν, διὰ τῶν περιβλημάτων δηλοῖ, τὸν ἐπίθετον καὶ τὴν ἐπιεικῆ κολακείαν τὸ αἱμύλα κωτίλλειν. δεῖ οὖν ὑπὸ τούτων μὴ ἀπατᾶσθαι. ταῦτα γὰρ γυναικὸς ἐστὶ καλλωπιστικῆς καὶ ἀπατηλῆς, ὁρώσης εἰς ἀπάντησιν τῆς καλιᾶς. κωτίλλουσα δὲ σύμφορον ἰδέα λέγουσα. καὶ γὰρ τὴν χελιδόνα κωτίλλην λέγεσθαι, ὡς ἐστι παρὰ Ἀνακρέοντι κωτίλη χελιδών.

Πυγοστόλος.] οἱ μὲν τὴν μαστροπὸν, ἤγουν τὴν προαγωγόν, οἱ δὲ αὐτὴν τὴν γυναῖκα τὴν ἐπιεικῆ, τὴν περὶ τὴν πυγὴν στολιζομένην, τουτέστι κοσμοῦσαν ἐκεῖνα τὰ μέρη περιέργως τοῖς ἱματίοις· στέλλειν γάρ ἐστι τὸ κοσμεῖν. ἄλλοι, τὴν κοσμοῦσαν τὰς χεῖρας· πυγὼν γὰρ ὁ πῆχυς κεκαμμένων τῶν δακτύλων. λέγεται στόλος καὶ ἡ πορεία.

Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε.] τοῦτο Πλούταρχος χαράττει τὸν στίχον. σημαίνειν δὲ τὰς φιλήτας τοὺς ἀφαιρεῖσθαί τι, καὶ ἐκφορεῖν ἐθέλοντας παρὰ τὸ ἀφαιρεῖν καὶ ὑφελεῖν τοῦ ὀνόματος αὐτοῖς τεθέντος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος.] εἰδὼς ὁ ποιητὴς τὸν ἀδελφὸν Πέρσην ἅρπαγά τε καὶ ἀργὸν μεταρρυθμίζει, τῆς τοιαύτης τοῦτον κακίας ἠθικωτέροις παιδεύων, καὶ οἰκονομικὸν αὐτὸν ἀπεργάζεσθαι βούλεται. περινουθετήσας ὅσα προείρηκεν· εἰδὼς δὲ αὐτὸν τοῖς δανείζουσιν ἀποστεροῦντα τὰ δάνεια, καὶ περὶ τούτου διδάσκει καὶ νουθετεῖ λέγων, καλῶς μὲν μετρεῖ καὶ δανείζου παρὰ τοῦ γείτονος.

γείτονος ἐν μέτρῳ καὶ σταθμῷ, καὶ μεδίμνῳ τινί, λαμβάνων ὅταν δανείζῃ ἤτοι σῖτον, ἔλαιον, οἶνον καὶ τὰ τοιαῦτα καλῶς· ἀπόδος τῷ γείτονι αὐτό, τὸ μεῖζον καὶ τὸν μοδισμὸν ὡς εἴπῃ τις· καὶ κρεῖττον, ἐὰν δυνῇ, ὅτι προκατήρξατο χάριτος, ὅπως καὶ ὕστερον χρήζων καὶ δανείζεσθαι ἐπιθυμῶν εὕρῃς αὐτὸν ἐπαρκοῦντα. Διαφέρει τὸ μετρεῖν, σταθμᾶν, ἀριθμεῖν. τὸ μὲν γὰρ ἀριθμεῖν, ἐπὶ ψήφου λέγεται, ἤτοι ἕν, δύο, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀριθμῶν· τὸ δὲ σταθμᾶν, ἐπὶ ζυγοῦ, ὡς τὸ εἰπεῖν· τυχὸν ἐσταθμήθη, καὶ ἔστι ταλαντιαίας ὁλκῆς· μετρεῖν δὲ λέγεται, τῷ μεδίμνῳ καὶ ἀγγείῳ τινὶ ἀποτίθεσθαί τι, ἢ διδόναι, ἤτοι σῖτον μεδίμνῳ, οἶνον καὶ ἔλαιον μετρηταῖς καὶ προχόοις. Μὴ κακὰ κερδαίνειν.] μὴ κακῶς κέρδαινε, καὶ ἀπὸ φαυλοτάτων τρόπων.

Τὸν φιλέοντα φιλεῖν] ὁ μὲν Πλούταρχος τούτους ὀβελίζει τοὺς στίχους, λέγων· οὐδέποτε αὐτὸ γενέσθαι φίλον, εἰ τῶν φιλιωθησομένων ἑκάτερος ἀναμένει πρὸ τοῦ ἑτέρου φιλιωθῆναι. οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο, ἀλλ' οὕτως ἔχει τὰ ἔπη. τὸν μὲν φιλικὴν γνώμην ἔχοντα καὶ εἰδότα φιλεῖν φίλει· καὶ τῷ προσιόντι, καὶ εὐόμιλον γνώμην ἔχοντι προσίεσο, καὶ εὐόμιλος ἔσο. Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ.] ὅς τις εὐεργετικὸς ἦν, καὶ εὐμετάδοτος.

καὶ μὴ δόμεν] τὸ τούτῳ ἐναντίον. ὡς δόμεν, καὶ μὴ δόμεν, Ἰωνικῶς ἐνταῦθα ἐχρήσατο καὶ τό, δώτῃ καὶ ἀδώτῃ. ὁμοίως τούτοις νοητέον, τῷ δωρητικὴν γνώμην ἔχοντι, καὶ μὴ τοιαύτην· δότης δὲ καὶ ἀδότης ὀμικρογραφεῖται Ἀττικῶς. ἐνταῦθα ἐξετάσθη. Δὼς ἀγαθή] οὐ δεῖται ἐξηγήσεως καὶ ἑρμηνείας, σαφῆ γάρ εἰσι. Ὃς μὲν γάρ κεν ἀνήρ.] ὅς τις γὰρ ἐθελουσίως δώῃ, κἂν μέγα δῷ, χαίρει. Ὃς δέ κεν αὐτὸς ἕληται.] ὁ δὲ ἐξ ἀναιδείας ἀφαιρούμενός τι, κἂν μικρὸν ἀφέληται, λυπεῖται κατὰ τοῦτο τὸν ἀφαιρεθέντα. παχνοῦν γὰρ τὸ λυπεῖν, ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς πάχνης, τῆς λυμαινούσης τὰ λήϊα. Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ.] κατασκευάζει, πῶς ὁ σμικρὸν ἀφαιρεθεὶς λυπεῖται· καί φησιν, εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ ἐπάγεις, καὶ συνεχῶς τοῦτο δρᾷς, ταχέως μεῖζον γένοιτο. καταθεῖο] καταθείης, τὸ εὐκτικὸν ἀντὶ ὑποτακτικοῦ. Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει.] ὅς τις ἐπὶ τῷ ἐνυπάρχοντι φέρει, ἐκφεύξεται τὸν καυστικὸν καὶ θερμὸν λιμόν.

Οὐδὲ τό γ' εἰν οἴκῳ καταλειμένον.] οὐδὲ τὸ ἐν οἴκῳ ἐναπόθετον τῶν ἐπετείων καρπῶν λυπεῖ ἀνέρα καὶ ἄνθρωπον. Οἴκοι βέλτερον εἶναι.] κατ' οἴκους κρεῖττον εἶναι ἀποτιθέμενα τὰ ἐτήσια τῶν καρπῶν. ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.] χαλεπὸν γὰρ τὸ μὴ ἀποκεῖσθαι ταῦτα ἐν τῷ οἴκῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν θύραθεν καὶ ἔξω ταῦτα ὠνεῖσθαι.

Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι.] ἀγαθὸν γὰρ ἔνδοθεν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ ἀποκειμένων τῶν ἐπισίων ζητῶν λαμβάνειν ὅτι δεήσει· λυπηρὸν δὲ δεῖσθαι τούτων μὴ ὄντων ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐξ ἐργαστηρίων καὶ τῶν ἐμπορείων συνεχέστερον ἐξωνεῖσθαι. ἅ σε φράζεσθαι ἄνωγα.] ἀντίπτωσις, ἀεὶ ὧν σε κελεύω καὶ νουθετῶ βουλεύεσθαι.

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος. ἐν ταῖς πατρίοις τῶν Ἑλλήνων ἑορταῖς ἐτελεῖτο καὶ τὰ ἀσκώλια, καὶ ἡ πιθοιγία, εἰς τιμὴν Διονύσου, τουτέστι τοῦ οἴνου αὐτοῦ. καὶ τὰ μὲν ἀσκώλια τοιῶσδε ἐγίνετο· ἀσκοὺς πεφυσημένους καὶ πνεύματος πεπληρωμένους τιθέντες κατὰ γῆς, ἑνὶ ποδὶ ἐφαλλόμενοι ἄνωθεν τούτων ἐφέροντο, καὶ πολλάκις κατολισθαίνοντες εἰς γῆν ἔπιπτον. τοῦτο δὲ ἐποίουν, ὡς ἔφην, τιμῶντες τὸν Διόνυσον· ὁ δὲ ἀσκὸς δέρμα τράγου ἐστίν. ὁ δὲ τράγος τοὺς θαλλοὺς τῆς ἀμπέλου τρώγων λυμαίνεται. Ἡ πιθοιγία δὲ συμποσιακὸν ἦν συμπόσιον· ἀνοίξαντες γὰρ τοὺς πίθους πᾶσι μετεδίδουν τοῦ Διονύσου δωρήματα. τοῦτ' οὖν καὶ ἐνταῦθα λέγει, ἀποπωμάσας τὸν πίθον εἰς κόρον τοῦ οἴνου σὺν μισθωτοῖς καὶ οἰκέταις ἀπόλαβε. ἐαθεὶς γὰρ ἐπιχειλὴς κατ' ἀρχὴν ὀξίνης ἂν καὶ ἐν ζηπίας γενήσεται καὶ λῆγον δὲ ὁμοίως ἄχρηστος ἔσται· πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἡ τρὺξ ἐνοχλεῖ καὶ λυπεῖ.

Μεσσόθι φείδεσθαι] ὅτι δὲ ἀρχόμενος τότε ὁ οἶνος, καὶ ὅτε δειλὸς ἐστί. μὴ πρό τι δέοντος ἐπιλείψειεν. ἄλλοι δὲ ἀλληγορικῶς ἐπὶ τῶν τριῶν ἡλικιῶν τὸν πίθον φασί, παιδικῆς, ἀκμαστικῆς, καὶ γεροντικῆς. καί φησιν, ὅτι παῖς ὢν καὶ γηρῶν ἀπόλαυε τῶν τοῦ βίου ἡδέων· κατὰ δὲ τὴν ἀκμαστικὴν ἡλικίαν ἐργάζου.

Μηδὲ γυνή σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω] σαφῆ ταῦτα, ἐν οἷς μάταιον ὁ Πρόκλος λαλεῖ.

σε νόον] σοῦ τὸν νοῦν. τὸ σχῆμα ἀντίπτωσις.

πυγοστόλος.] ἡ στολίζουσα καὶ κοσμοῦσα τὰ περὶ τὴν πυγήν· καὶ τὴν ἕδραν μέρη ζωνίοις, καὶ λασίοις. ἢ ἡ στολίζουσα τὰς πυγόνας καὶ τοὺς πήχεις καὶ τὰς χεῖρας περιβραχιονίοις καὶ δακτυλίοις.

κωτίλλουσα.] πολυλογοῦσα. κωτίλη γὰρ ἡ χελιδών,

λιβλαίη, διὰ τὸ λάλος εἶναι, ὥσπερ τε Ἀνακρέοντι καὶ Σιμωνίδῃ καλεῖται. καλιήν.] τὴν φωλεάν· νῦν δὲ ἢ τὸν τόπον, ἢ τὸν οἶκον δηλοῖ.

φιλήτῃσι.] κλέπταις, ὑφαιρουμέναις τὰ ἀλλότρια, καὶ πᾶσι κακοῖς· παρὰ τὸ φιλεῖν τὰς ἀπάτας, καὶ διὰ τοῦ ι· ἢ παρὰ τὸ φηλοῦν, τὸ ἀπατᾶν διὰ τοῦ η.

Μουνογενὴς δὲ πάϊς σώζοι πατρώϊον οἶκον
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων·
Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.
Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη.
Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶν ᾗσι,
Ὧδ' ἔρδειν· ἔργον δ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

Vnicus vero filius seruarit paternam domum
Pascendo: ita enim opulentia crescet in aedibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile vero & pluribus praebuerit Iupiter ingentes opes:
Maior autem plurium cura, maior quoque accessio:
Tibi vero si opes animus appetit intra sese,
Sic facito: operamque operae subinde addito.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μουνογενὴς δὲ πάϊς.] μονογενὴς δὲ παῖς σώζοι αὖ ἀντὶ τοῦ ἀρκείτω διοικεῖν τὸν πατρῷον οἶκον. εὐχόμενος δὲ τοῦτο λέγει, οὐ προστάττων. ἐπεὶ οὕτως φησὶν αὐξάνεται ὁ πλοῦτος ἐν τοῖς οἴκοις, οὐ μεριζόμενος εἰς πολλοὺς κληρονόμους. θάνοις δὲ γηραιὸς οὕτω βιοὺς ὡς σε κηδόμενον, ἐγκαταλείπων, ἤγουν ἀφεὶς ἐν τῷ βίῳ τὸν σὸν παῖδα. ἕτερον, ἤγουν ἄλλον ἀντὶ σοῦ. καὶ τοῖς πλείοσι δὲ παισὶ παράσχοι αὖ ὁ Ζεὺς ῥαδίως πολὺν πλοῦτον· πλείων μὲν ἐπὶ τοῦ πλείονος πλούτου ἡ φροντὶς, μείζων δὲ ἡ ἐπίδοσις αὐτοῦ συναυξοντος ἑαυτὸν τοῦ πλούτου διὰ τὴν τῶν ὀργάνων εὐπορίαν καὶ τῶν ὑπηρετῶν. σοῦ δὲ ἡ ψυχὴ εἰ ἐπιθυμεῖ πλούτου ἐν τῷ ἑαυτῆς λογισμῷ, οὕτω θέλε πράττειν, ὡς ἐγὼ δηλονότι· ἔργον δὲ ἐπὶ ἔργῳ ἐργάζου.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μουνογενὴς δὲ πάϊς.] δόξειεν αὖ ἄτοπος ὁ στίχος εἶναι καὶ ἀγανακτοῦντος, ὅτι γέγονεν οὐ μόνος τῷ πατρί, μήποτέ φησιν ὁ Πλούταρχος καὶ Πλάτων ἕπεται τῷ Ἡσιόδῳ καὶ Ξενοκράτης καὶ Λυκοῦργος. περὶ τούτων οἱ πάντες ᾤοντο δεῖν ἕνα κληρονόμον καταλιπεῖν· καὶ τοῦτο ἦν τὸ ὑπὸ Ἡσιόδου λεγόμενον. δοκεῖ δὲ ἡ λέξις εὐχομένου εἶναι καὶ οὐ συμβουλεύοντος. τὸ γὰρ — σώζοι πατρώϊον οἶκον, εὐκτικόν ἐστιν, ὥστε εἶναι τὸν λόγον εἰ καὶ μὴ πλείους εἶεν παῖδες, ἀλλὰ μονογενὴς, οὗτός γε σώζοι τὸν οἶκον. τὸ δ' ἑπόμενον στιχίδιον ἔτι μᾶλλον λύει τὴν διαβολήν. ἄλλως. εἷς παῖς (φησὶν) ἀρκείτω, ἵνα μὴ ἡ περιουσία εἰς πλείονας διαιρεθεῖσα ποιήσῃ τοὺς λαμβάνοντας πένητας· ἢ ἵνα μὴ περὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ μάχωνται οἱ πλείους, οἷα καὶ αὐτὸς πέπονθε πρὸς τὸν Πέρσην διαιρούμενος. τὸ [γηραιὸς δὲ θάνῃς] παρέγχειται ὡς ἀδιανόητον. Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσιν.] ἀφ' οὗ δῆλον ἐποίησεν ὅτι εὔχεται μὲν καὶ πλείους εἶναι παῖδας, καὶ περιουσίαν ἐκ Διὸς πλείοσιν ἀρκοῦσαν. εἰ δὲ μὴ μονογενεῖ παιδὶ δυναμένῳ εὐπορίαν πορίσαι. Πλείων μὲν πλεόνων.] μελέτην μὲν λέγει τὴν φροντίδα παρὰ τὸ μέλλειν, ἐπιθήκην δὲ, τὴν ἐπάχθειαν καὶ τὴν βαρύτητα τὴν ἀπὸ τῆς φροντίδος. ὁ δὲ λόγος οὗτος· ἐὰν πλείους οἱ παῖδες ὦσι, πλείων μὲν ἀναγκαίως ἔσται ἡ φροντὶς τῆς περιουσίας. ἡ δὲ ἀπὸ τῆς φροντίδος ἐπάχθεια μείζων καὶ πολλῆς δεομένη τῆς ἐκ τοῦ Διὸς προνοίας. μή ποτε δὲ, φησὶν ὁ Πλούταρχος, ἐκεῖνο λέγει τὸ τοῦ Λαμπίδος, ὅτι πλείων μὲν ἡ φροντὶς ἐπὶ τοῦ πλείονος πλούτου. μείζων δὲ ἡ ἐπίδοσις, ἣν ἐπιθήκην εἶπεν αὐτοῦ συναύξοντος ἑαυτὸν τοῦ πλούτου, διὰ τὴν τῶν ὀργάνων εὐπορίαν καὶ τῶν ὑπηρετῶν. ὃ καὶ ὁ Λάμπις εἴρηκεν ἐρωτηθεὶς πῶς ἐκτήσατο· τὸν μὲν γὰρ ὀλίγον (ἔφη) χαλεπῶς, τὸν δὲ πολὺν ῥαδίως, πολλῶν ὄντων ἤδη τῶν ὑπουργούντων.

Σοὶ δ' εἰ πλούτου θυμὸς ἐέλδεται.] τὰ μὲν ἔμπροσθεν ῥηθέντα πάντα, κοινὰ παιδεύματα ἦν, εἰς πολιτικὴν τείνοντα ζωὴν ἀναμιμνήσκοντα τῶν τῆς κακίας αἰτιῶν, καὶ τῆς ποικιλίας τῶν βίων, καὶ τυποῦντα γνώμαις περὶ τὸ ἦθος. τὰ δὲ ῥηθησόμενα τῶν μὲν χαλκοτεχνιῶν ἀπάγει τὸν ἀκροατὴν, ἄγει δὲ ἐπὶ τὸν γεωργικὸν βίον καὶ τὸν ἐκ

τούτου

τούτου δίκαιον πόρον, καιροὺς ὑπογράφοντα καὶ τούτους ἀφορίζοντα, ἀμητοῦ, φυτείας, τρυγητοῦ, τῶν τοιούτων πάντων. τούτοις δὲ ἑξῆς περὶ ναυτιλίας διαλέξεται τοῖς καὶ ἀπὸ ταύτης τρέφεσθαι βουλομένοις, ὁμοίως ὑπογράφων τὰς τοῦ πλεῖν ὥρας, καὶ τὰς τῶν πλοίων ἐπιμελείας.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μουνογενὴς δὲ πάϊς.] τὰ μὲν τοῦ Πρόκλου ἐῶ τοῖς βουλομένοις σκοπεῖν. ἐγὼ δὲ οὕτω φημί· παραινέσας τὸν Πέρσην περὶ πολλῶν, παραινεῖ καὶ νῦν αὐτὸν καὶ μιᾷ γυναικὶ πλησιάζειν, καὶ μὴ πολλαῖς, ἵνα μὴ ἑτεροθαλεῖς παῖδας καὶ ἑτερογαστρίους τεκὼν λύπην αὐτῷ γεννήσῃ καὶ πρόωρον θάνατον, λαθραίως τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παίδων πρὸς ἑαυτοὺς ἑκάστου τὸν τούτου βίον ὑφαιρουμένων· ὡς ὁ τοῦ Αἰσώπου μῦθος τὰς δύο γυναῖκας εἰσάγει ψιλόθριον ἐργαζομένας τὸν μεσοπόλιον. Μουνογενὴς δὲ πάϊς.] ἀντὶ τοῦ ἐκ μιᾶς γυναικὸς παῖδες ἀδελφοὶ, ἢ ὁμογάστριοι.

Φέρβεμεν.] ἀντὶ τοῦ τρέφειν. ὣς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται] ὅπως γὰρ εἰ ἐκ μιᾶς γυναικὸς ἔχεις παῖδας, καὶ οὐ πολλαῖς πλησιάζεις, αὐξηθήσεται ἡ περιουσία, συμπονούσης σοι καὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων. μεγάροισι] νῦν καταχρηστικῶς πᾶσαν οἰκίαν ἁπλῶς καλεῖ. κυρίως δὲ μέγαρον λέγεται ὁ πλούσιος καὶ ἐπίφθονος οἶκος, παρὰ τὸ μεγαίρω τὸ φθονῶ. Γηραιὸς δὲ θάνοις] οἱ περὶ Πρόκλον καὶ Ἀρίσταρχον ἢ Πλούταρχον, ἀδιανόητον φασὶν εἶναι καὶ περιττόν. ἐγὼ δὲ φημὶ λίαν καλλίστως ἔχειν αὐτό. ὅταν γὰρ μιᾷ γυναικὶ πλησιάζοντι, καὶ οὐ πολλαῖς, καὶ παιδοποιουμένῳ σοι αὐξηθήσεταί σου ἡ περιουσία, καὶ ἀλύπως ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ συμβιώσει διάγων τελευτήσεις γηραιὸς, καὶ οὐ πρόωρος, ὥσπερ οἱ πολλαῖς πλησιάζοντες ἐπαιδοποίησαν, ὑφαιρουμένης σοι παρ' ἑκάστης μέρος τινὰ περιουσίας. ἑκάστης σὺν τοῖς ἰδίοις παισὶ, καὶ διαλλῶν συμφορῶν λυούσης καὶ θλίψεων, καὶ ἀμφιδιδούσης στυγερῶς, καὶ ἔτι μᾶλλον ἀώρῳ θανάτῳ ἐπισυμβαίνοντι ἐκ θλίψεων. ἢ καὶ φαρμακοῖν ἐπιτηδείως γεγονότων, ζηλοτυπούσαις ἀλλήλαις τῶν γυναικῶν. ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείποι.] ἀντὶ τοῦ τὸν παῖδα, ἤγουν τοὺς παῖδας τοῦ βίου ἐάσας. Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι.] κἂν πολλοὺς παῖδας ὁμογαστρίους γεννήσειας, καὶ ὅπως ὄλβος αὐτοῖς ἐκ τῆς εἱμαρμένης γένηται, δηλονότι συμπονοῦσιν ἀλλήλοις. Πλείων μέν.] πλειόνων μελέτη· πολλὴ μὲν δαπάνη περὶ διατροφὰς ἐγγίνεται τοῖς πολύπαισι· μεῖζον δὲ τὸ ἐπιγινόμενον κέρδος ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῶν. περὶ γεωργικῶν δὲ παίδων λέγει, οὐ περὶ πολιτικῶν καὶ ἀστείων· ἐκεῖνοι γὰρ (ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον) μόνον δαπάνης αἴτιοι γίνονται. Σοὶ δ' εἰ πλούτου.] σοῦ δὲ ἡ ψυχὴ εἰ ἐπιθυμεῖ πλούτου, κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, ἔρδε καὶ πράττε, καὶ ἄλλο ἐπ' ἄλλῳ ἔργον ἐργάζου. ἐντεῦθεν δὲ εἰσβάλλει ὁ ποιητὴς καιροὺς ἑκάστοις προσφόρους διδάσκειν, ἀροτριάσει καὶ σπόρῳ, καὶ ἀμήτῳ, καὶ τρυγητῷ· καὶ ἔτι περὶ ναυτιλίας, καὶ τῶν λοιπῶν.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΩΝ, β'.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμήτου· ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.

Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe messem, arationem vero occidentibus,
Hæ quidem noctesque & dies quadraginta
Latent: rursum vero circumuoluente se anno
Apparent, primum vt acuitur ferrum.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ εἰς τῶν Ἔργων Ἡσιόδου β.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων.] τῶν Πληϊάδων τῶν τοῦ Ἄτλαντος θυγατέρων. τοῦτο γὰρ τὸ Ἀτλαγενέων. ἤγουν τῶν τὸ γένος, τουτέστι τὴν γένεσιν, τὴν εἰς φῶς παραγωγὴν ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος ἐχουσῶν. ἐπιτελλομενάων.] ἀντὶ τοῦ ἐπιτελλουσῶν τὴν ἑῴαν δηλονότι ἐπιτολήν, ἥτις ἐστὶν ὅταν πρῶτον περὶ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς φαίνονται, παρελθόντος δηλονότι τοῦ ἡλίου τὸν Ταῦρον, κατὰ τὸ συνανατειλάσας ἔχειν αὐτάς, ἄρχου τοῦ ἀμήτου, τουτέστι τοῦ ἀμᾶν. τοῦ ἀρότου δὲ ἄρχου (τουτέστι τοῦ ἀροτριᾶν,) δυσομενάων, ἀντὶ τῶν δυνουσῶν αὐτῶν τὴν ἑῴαν δηλονότι δύσιν, ἤγουν ὅταν ὁ ἥλιος τὸν Σκορπίον ἤδη περᾷ. τότε γὰρ αἱ Πλειάδες ἑῷον περὶ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς δύουσιν, αἵτινες δὴ Πλειάδες ἐπὶ νύκτας τε καὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα κρύπτονται ὑπὸ τῆς αὐγῆς τοῦ ἡλίου τὸν Ταῦρον διερχομένου, ἔνθα εἰσὶν αὗται ἐστηριγμέναι. αὖθις δὲ κυκλοφορουμένου τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀντὶ τοῦ ἡλίου τὸν ἐνιαυτὸν ποιοῦντος· τουτέστιν αὖθις δὲ ἐπεὶ ὁ ἥλιος οὐχ ἵσταται, ἀλλ' ἀεὶ κυκλοφορεῖται καὶ ἀφίσταται αὐτῶν δηλονότι τῇ κυκλοφορίᾳ, φαίνονται ἤδη ἐπιτέλλουσαι. τὰ πρῶτα ἐπιρρηματικῶς ἀντὶ τοῦ πρῶτον, χαρασσομένου τοῦ σιδήρου τοῦ περὶ ἀμητὸν χρησίμου δηλονότι. ἤγουν ὅτι οἱ γεωργοὶ χαράσσουσι τὰ δρέπανα αὐτῶν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων.] ὁ μὲν Ἄτλας λέγεται παῖς Ἰαπετοῦ, τὸν οὐρανὸν ἀνέχων καὶ τὰς κίονας, αἳ γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν, αὐτὸς κατὰ μίαν συναρχὴν ἱδρύσας, δυνάμεις εἰληχὼς διοριστικὰς οὐρανοῦ καὶ γῆς, δι' ἃς ὁ μὲν ἐξῃρημένος τῆς γῆς περὶ αὐτὴν δινεῖται τὸν ἀεὶ χρόνον· ἡ δὲ ἐν μέσῳ σταθερῶς κειμένη πάντα λοχεύει μητρικῶς, ὅσα γονᾷ ὁ οὐρανὸς πατρικῶς. ταύτας γὰρ τὰς δυνάμεις τὰς ἀμφοτέρων ἀκλινῶς τὸν διορισμὸν τηρούσας, κίονας ἐκάλεσεν, αἳ γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν. ὃ δηλοῖ τὸ, χωρὶς ἀλλήλων ὄντα, καὶ ἄμικτα ἀλλήλοις ἀιδίως. τούτου δὲ παῖδας τὰς Πλειάδας ἐμυθολόγησαν ἑπτὰ οὔσας, τὴν Κελαινώ, τὴν Στερόπην, τὴν Μερόπην, τὴν Ἠλέκτραν, τὴν Ἀλκυόνην, τὴν Μαῖαν, τὴν Ταϋγέτην. πάσας ταύτας δυνάμεις ἀρχαγγελικὰς τῶν ἑπτὰ σφαιρῶν τοῖς ἀρχαγγέλοις ἐφεστώσας. τὴν μὲν Κελαινὼ τῆς Κρονίας σφαίρας, τὴν δὲ Στερόπην τῆς τοῦ Διός, τὴν δὲ Μερόπην τοῦ Ἄρεος, τὴν δὲ Ἠλέκτραν

τῆς

τῆς Ἡλιακῆς, τὴν δὲ Ἀλκυόνην τῆς Ἀφροδίτης, τὴν δὲ Μαῖαν τῆς Ἑρμοῦ, τὴν δὲ Ταϋγέτην τῆς Σελήνης. καὶ δῆλαι τούτων αἱ αἰτίαι. μίαν δὲ ἄρα τῶν ἑπτὰ σύνταξιν, ἐν τῷ ἀπλανεῖ τετάχθαι καθάπερ ἄγαλμα οὐράνιον, ὃ δὴ Πλειάδα προσαγορεύουσιν, ἄστρον ἐμφανὲς καὶ τοῖς ἰδιώταις, ἐν τῷ Ταύρῳ κατεσκευασμένον, ταῖς ἀνατολαῖς καὶ ταῖς δύσεσι παμπόλλην τοῦ ἀέρος ταραχὴν ἐργαζόμενον. τούτων οὖν τῶν Πλειάδων ἐπιτελλουσῶν, ἄρχεσθαι κελεύει τοῦ ἀμήτου· ἐπιτέλλουσι δὲ ὅταν πρῶτον φαίνωνται πρὸ τοῦ ἡλίου τῆς ἀνατολῆς· ἐπιτολὴ γάρ ἐστιν αὐτῶν ἑῴα μὲν, ἡ πρώτη παρὰ τὰς ἡλιακὰς αὐγὰς ἔμφασις, ἑσπερία δὲ ἡ μετὰ τὰς καταδύσεις εὐθὺς ἀνατολή. δύσις δὲ ἑῴα μὲν ἡ πρὸ τῶν ἀνατολῶν ὀλίγον εἰς τὸν δυτικὸν ὁρίζοντα ἄφιξις, ἑσπερία δὲ ἡ μετὰ τὰς καταδύσεις τοῦ ἡλίου εὐθὺς κατάδυσις. ἐπιτέλλουσι μὲν οὖν καὶ αἱ Πλειάδες, ἡλίου τὸν Ταῦρον διελθόντος ἀνέχουσι πρὸ αὐτοῦ. καὶ τότε κελεύει ἄρχεσθαι τοῦ ἀμητοῦ. δυνουσῶν δὲ τὴν ἑῴαν δύσιν ἄρχεσθαι τοῦ ἀρότου, τουτέστιν ὅταν ὁ ἥλιος τὸν Σκορπίον ἤδη περιπολεῖ· τότε γὰρ ἑῷος ὁ Ταῦρος δύεται. ταῦτα δὲ εἰπὼν λέγει τούτοις ἐφεξῆς πόσον χρόνον αἱ Πλειάδες ὑπὸ ταῖς αὐγαῖς κρύπτονται ταῖς ἡλιακαῖς· ὅτι τεσσαράκοντα ἡμέρας. καὶ γὰρ πρὸς τῷ τέλει τοῦ Κριοῦ ὄντος, ἤδη κρύπτονται, καὶ εἰς Διδύμους μεταβάντος ἔτι ἀφανεῖς· καὶ ὁ μόνον τὸν Ταῦρον διιόντος, φαίνονται καὶ ἤδη ἐπιτέλλεσθαι. ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.] εἰ μὲν ἄροτον τὸν ἀμητὸν φησι, τὴν ἀπὸ τοῦ Ταύρου εἰσβολὴν πρὸς τοὺς Διδύμους τοῦ ἡλίου φησίν, Ἰουνίου ε´· εἰ δὲ ἄροτον τὸν σπόρον φησί, τὸν καιρὸν δηλοῖ καθ᾽ ὃν ὁ ἥλιος εἰς τὸν Σκορπίον ἐμβαίνει Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου. αἱ τινὲς Πλειάδες Μαΐου μηνὸς κατὰ τὴν ιγ´ ἐν τῷ Ταύρῳ κείμεναι προανατέλλουσι τοῦ ἡλίου, αὐτοῦ τοῦ ἡλίου μετὰ τὴν κ´ τοῦ Ἰουνίου ἐν τοῖς Διδύμοις ὄντος. δύνουσι δὲ αὗται, κατὰ τὴν ιγ´ τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, τοῦ ἡλίου (μετὰ τὴν κ´ τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς) ἐν τῷ Τοξότῃ ὄντος. ἄλλως· Πληϊάδων.] ἐν τοῖς ἔμπροσθεν προβλεψάμενος αὐτὸν ἐργάζεσθαι, ἐντεῦθεν λοιπὸν διδάσκεται τὸ πῶς καὶ πότε δεῖ. τοὺς δὲ καιροὺς τοῦ δεῖν τι πράσσειν οἱ παλαιοὶ καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων ἐτεκμαίροντο, καὶ ἀπὸ τῶν βοτανῶν καὶ φυτῶν καὶ ζώων. βούλεται οὖν αὐτῷ ὑποθέσθαι πότε δεῖ σπείρειν, καὶ πότε θερίζειν.

καί φησιν, ὅτι Πληϊάδων δυνουσῶν. τούτῳ δὲ δεῖ προσυνδέξασθαι τὸ ἔσω, ἄρχεσθαι τοῦ ἀρότου ἤτοι τοῦ σπόρου, καὶ θερίζειν ἀνατελλουσῶν. τούτῳ δὲ δεῖ πάλιν προσυνδέξασθαι τὸ ἔσω· ἐὰν γὰρ μὴ οὕτω συνεκδεξώμεθα, ἀσαφὲς τὸ λεγόμενον· ἕκαστον γὰρ τῶν ἄστρων ἑκάστῃ ἡμέρᾳ καὶ δύνει καὶ ἀνατέλλει. ἅπαξ δὲ τοῦ ἔτους, σὺν ἡλίῳ ἀνατέλλει, καὶ ἅπαξ ἑῴαν δύσιν ποιεῖται, αἵ τινες σημαίνουσι τὰ τῶν ἔργων ἐστί. Πληϊάδων ἑῴα ἀνατολὴ, ὅταν ὁ ἥλιος ᾖ ἐν Ταύρῳ. δύσις δὲ ἑῴα, ὅταν ὁ ἥλιος ᾖ ἐν Ζυγῷ. ἀνατολή ἐστιν, ἡ σὺν τῷ ἡλίῳ τῶν ἄστρων ἀναφορά· ἐπιτολὴ δέ, ἡ φανέρωσις τῶν ἄστρων, ἡ μετὰ τὴν κρύψιν τὴν ἡλιακήν. ὅτι δὲ δύον ζῴδιον μετὰ τοῦ ἡλίου, ἑσπερία δύσις. διάμετρόν ἐστιν ἡ διὰ τοῦ κέντρου εἰς τὸ ζῴδιον γραμμή. ὁ μὴν, δυοδεκατημόριον λέγεται. εἰσὶ δὲ μῆνες μοιρῶν κη´. ἄλλως λα´, καὶ λ´. ὁ ἥλιος κατ᾽ ἐναντιότητα τοῦ πόλου, τὸν ἴδιον δρόμον ποιεῖται. τὸ δὲ Ἀτλαγενέων, φασὶ γελοῖον· ἔδει γὰρ εἰπεῖν, Ἀτλαντογενέων. ἄλλως. Πληϊάδων, ιβ´ ὥρας τῆς νυκτὸς, προανατέλλουσι τοῦ ἡλίου, κατὰ τὴν ἀνατολὴν, μετὰ παρέλευσιν τοῦ Ταύρου, ἤτοι μηνὸς Μαΐου. ἐπιτολὴ γάρ ἐστιν, ἡ μικρὸν πρὸ τοῦ ἡλίου τῶν Πλειάδων ἀνατολή. ιβ´ δὲ ὥρας τῆς νυκτὸς πρωϊναὶ δύσεις ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ζυγοῦ καὶ τοῦ Σκορπίου, ἤτοι Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου μηνὸς ὅτε ὁ σπόρος. αἱ δ᾽ ἤτοι, ἐν ἀρχῇ τοῦ νέου μηνὸς ι´ μοίρας καὶ περὶ μοίρας τοῦ Ταύρου, καὶ προλάμποντος τοῦ ἡλίου καὶ προδύοντος.

χαρασσομένοιο σιδήρου.] τοῦ πρὸς ἀμητὸν χρησίμου. καὶ προσέθηκε περιπλομένου ἐνιαυτοῦ, δηλῶν ὅτι οὕτως ἀεὶ γίνεται, διὰ τὴν ἐγκύκλιον τοῦ τοῦ ἡλίου κίνησιν, ἐν τεταγμένοις χρόνοις τὸν ζωδιακὸν κύκλον περιπολοῦντος, καὶ τὰ μὲν ἀπολείποντος τῶν ζῳδίων, τὰ δὲ ἐπιόντος. καὶ ἃ μὲν ἀπολείπει, τούτων αὐτοῦ προανατελλόντων, οἷς δὲ σύνεισι, τούτων αὐτῷ συνανατελλόντων. τὸν δὲ γίνεται ἀπ᾽ ἐναντίας, τούτων ἀνατελλόντων μὲν, ὅτε καταδύεται· καταδυομένων δὲ, ὅταν αὐτὸς ἀνατέλλῃ καὶ τὸ ζῴδιον, ἐν ᾧ ἐστίν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

ΠΛΗΙΑΔΩΝ Ἀτλαγενέων.] Ἐντεῦθεν εἰσβάλλει ὁ ποιητὴς καιροὺς περιφόρους διδάσκειν ἀροτριασίμους καὶ ἀμητοῦ, καὶ τρυγητοῦ, καὶ ναυτιλίας, καὶ τῶν τοιούτων. καί φησι τοῦ τῶν Ἀτλαν-

τος θυγατέρων Πλειάδων ἐπιτελλουσῶν τὴν ἑῴαν αὐτῶν ἐπιτολὴν, ἢ τὴν ἑσπερίαν, ἄρχεσθαι καὶ ἀρχὴ τοῦ ἀμητοῦ· τοῦ ἀρότου δὲ καὶ τοῦ ἀροτριασμοῦ ἀπὸ κοινοῦ πάλιν τὸ ἄρχου. δυσομενάων.] καὶ μελλουσῶν δῦναι, τὴν ἑσπερίαν δύσιν, ἢ τὴν ἑῴαν. ἀλλὰ λεκτέον πρῶτον τὴν ἱστορίαν, εἶτα καὶ μαθηματικώτερον διδακτέον. υἱοὶ τοῦ οὐρανοῦ παιδὸς Ἰαπετοῦ καὶ Κλυμένης, ἢ Ἀσίας, τῆς Ὠκεανοῦ θυγατρὸς, γίνονται (ὡς οἱ μυθογράφοι φασὶ) Προμηθεὺς, Ἐπιμηθεὺς, Μενοίτιος, καὶ ὁ νῦν ἡμῖν προκείμενος Ἄτλας· ὃν καὶ μυθεύονται κίονας φέρειν μακρὰς, αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσι. τούτου καὶ Πληιόνης τῆς Ὠκεανοῦ θυγατρὸς γίνονται θυγατέρες ἑπτά. περὶ ὧν φησὶν Ἄρατος ἐν τοῖς Φαινομένοις ὧδέ πως·

Ἑπτὰ δή τοι κεῖναι ἐπιρρήδην καλέονται,
Ἓξ οἶαί περ ἐοῦσαι ἐπόψιαι ὀφθαλμοῖσιν,
Ἀλκυόνη, Μερόπη τε Κελαινώ τ' Ἠλέκτρη τε,
Καὶ Στερόπη, καὶ Τηϋγέτη, καὶ πότνια Μαῖα.

Ταύτας, φασὶ, τὰς Πλειάδας, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν τῆς Πληιόνης, κατὰ Βοιωτίαν πέντε ὅλους ἐνιαυτοὺς Ὠρίων ἐδίωκεν ὡς συγγένοιτο, αἳ τοῖς θεοῖς εὐξάμεναι πρὸς Πλειάδας μετημείψαν. Ζεὺς δὲ τῆς κακοπαθείας οἰκτείρας, αὐτὰς ἐν τῷ ζωδιακῷ κατηστέρισεν. ἄλλοι δέ τινες δώδεκα θυγατέρας φασὶ γενέσθαι τῷ Ἄτλαντι, καὶ υἱὸν Ὕαντα, ὃν ἐν Λιβύῃ θηρῶντα ὄφις ἀνεῖλεν. καὶ αἱ μὲν πέντε τὸν ἀδελφὸν τοῦτον θρηνοῦσαι ἀπώλοντο. Ζεὺς δὲ ἀστέρας ταύτας πεποίηκε, τὰς λεγομένας Ὑάδας, ὧν τὰ ὀνόματα ὁ Ἀσκραῖος οὗτος Ἡσίοδος ἐν τῇ Ἀστρικῇ αὐτοῦ βίβλῳ διδάσκει λέγων· — νύμφαι Χαρίτεσσιν ὁμοῖαι,

Φαισύλη, ἠδὲ Κορωνὶς, ἐϋστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώ θ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος,
Ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Αἱ δὲ Πλειάδες προείρηται ὅπως κατηστερίσθησαν. ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ Ἄτλαντος καὶ τὴν τούτου κατηστέρισιν ἀλληγορίᾳ καὶ ἱστορίᾳ δεῦρο σαφηνιστέον. Ἄτλας ἐστὶν ἀλληγορικώτερον ὁ ὁρίζων καὶ διακρίνων τὸ ὑπὲρ γῆν καὶ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον Ἰαπετοῦ ἤτοι κινήσεως οὐρανοῦ παῖς: ὅτι κατ' ἀρχὰς συγκεχυμένου τοῦ παντὸς κοσμικοῦ σώματος, συνέβη τὸν ἀέρα καθ' ἑλίξεις σφοδροτέρας κινήσεως τετυχηκέναι, καὶ οὕτω διορίσαι τὰ ἄνω καὶ κάτω ἡμισφαίρειον, καὶ διαρθρῶσαι τὸ πᾶν. θυγατέρες Ἄτλαντος, αἱ Πλειάδες καὶ καὶ Ὑάδες, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἄστρων καὶ τῶν ἀστέρων. ὅτι μετὰ τὸ διαιρεθῆναι τὰ ἡμισφαίρια, καὶ διαρθρωθῆναι τὸ πᾶν, οἱ ἀστέρες ἐφάνησαν, καὶ πᾶν τῶν ἄστρων τὸ σύστημα. κίονες δὲ, ἃς ὁ ἄξων Ἄτλας κατέχει, ὁ βόρειος πόλος ἐστὶ καὶ ὁ νότιος. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ στοιχειακοῦ Ἄτλαντος, τοῦ καὶ ἄξονος. γέγονε δὲ καί τις Λίβυς ἀνὴρ μαθηματικώτατος, Ἄτλας τὴν κλῆσιν, ὃς ἐμυθεύθη τὸν οὐρανὸν ἔχειν, διὰ τὸ ἀρίστως ἀστρολογεῖν, καὶ περὶ τῶν οὐρανίων ἀκριβέστατα διδάσκειν, οὗ καὶ υἱοὶ Ἕσπερος καὶ Ὕας καὶ θυγατέρες Πλειάδες καὶ Ὑάδες φιλαδελφόταται· οὓς καὶ ἃς ἐν τοῖς ἄστροις σοφώτατος ὢν κατηστέρισεν, ὡς καὶ τοῖς ἀστρολόγοις οἱ ἀστέρες ὦσι διαφανέστατοι, ὀνόματα ἔχοντες, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ τοῖς ἄστροις περιφερόμενοι τὸ ὄνομα, τῷ παντὶ αἰῶνι περιφερόμενον· τοῦτο δὲ καὶ μύριοι ἕτεροι πεποιήκασιν, ὡς καὶ ἐπὶ Πτολεμαίου ὁ Κόνων κατηστερίσας τῆς Βερενίκης τὸν πλόκαμον. οὕτω μὲν [οὕτω] καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἀστέρες καὶ τὰ ἄστρα κατηστερίσθησαν· οὐ γὰρ ἂν ἑτέρως ἐπυνθανόμεθα, κατά τινας τῶν ἔξω σοφῶν, ἀστέρες γινώμεθα, ὡς ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης ἐμπέπαιχε· ἀλλὰ τὸ ψυχρὰ λέγειν καὶ κατασχεδιάζειν παρέντες, τήν τε ἱστορίαν τὴν περὶ τῆς διώξεως τῶν Πλειάδων ὑπὸ Ὠρίωνος ὕστερον πολλαῖς γενεαῖς τῶν Πλειάδων ὑπάρχοντος, καὶ τὴν τῆς Ἠλέκτρας πυρέττουσαν ἐν τῇ πορθήσει τῆς Τροίας, μετὰ ἑπτὰ γενεὰς γενομένης, μικρὸν δέ τι φάμενοι περὶ τοῦ πόθεν καλεῖται πλειὰς, καὶ περί τινων ἑτέρων βραχυτάτων, χωρήσομεν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀστερῶν ἐπιτολῶν καὶ τῶν δύσεων. ἀρχαγγελικὰς δὲ δυνάμεις εἴ τις ἱμείροιτο τὰς Πλειάδας μανθάνειν, ὡς καὶ τὰς Μούσας, προσεχέτω τῷ Πρόκλῳ· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς τοιοῦτο λάβρον, οὐδὲ κομψὸν ἐπιστάμεθα, ἀλλὰ σαφές τε καὶ σύντομον τῆς ἀληθείας ἐχόμενον, εἰ μή τε ἢ ψευδῆ τινα ἱστορίαν ἐλέγχοιμεν, ἢ διορθοίημεν, ἤ τι μυθῶδες ἀλληγοροίημεν, ἢ ἀτέχνως γεγραμμένον τεχνικῶς διαχαράττοιμεν, οὐ μεταρσίοις λόγων σοβοῦμεν, οὐ κόμπῳ ῥημάτων, ἀλλὰ σαφεῖ καὶ πεζῇ τῇ λέξει, ὡς ὁ διδασκαλικὸς λόγος παρακελεύεται. Πλειάδες λέγονται, ἀπὸ Πληιόνης τῆς αὐτῶν μητρός· ἢ ἀπὸ τοῦ πλειάδας αὐτὰς γεγονέναι φυγούσας τὸν Ὠρίωνα· ἢ παρὰ τὸ εἰς πολλὰ χρησιμεύειν·

σημαντικαὶ

σημαντικαὶ γὰρ θέρους καὶ πόλου· ἢ ὅτι πλησίον ἀλλήλων κεῖνται. περὶ τὸ λαιὸν κέρας τοῦ ταύρου. λήξιν [?] παραχθεὶς καὶ περὶ Ὑάδων γράφειν, εἶπον τὰς Πλειάδας παρὰ τὸ λαιὸν κέρας κεῖσθαι τοῦ ταύρου. ἰστέον οὖν ὅτι αἱ Ὑάδες κεῖνται περὶ τὸ λαιὸν μέρος τὸ ἔνθεν, αἱ δὲ Πλειάδες περὶ τὸ οὐραῖον τοῦ αὐτοῦ ταύρου, ὅσπερ ἡμιτομός ἐστιν.

Ἀτλαγενέων] οἱ περὶ τὸν Πρόκλον γελοῖοί φασι, τὸ ἀτλαγενέων, ἀτλαντογενέων λέγεσθαι δέον. ἐγὼ δὲ [illegible] ἔχειν καὶ ἀμφοτέρως. καλεῖται γὰρ Ἄτλας Ἄτλαντος, καὶ Ἄτλας Ἄτλα· ἐξ οὗ τὸ Ἀτλαγενέων. ἐπιτελλομενάων.] περὶ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἀστρικῶν εἰπεῖν ὁρμημένῳ δέον μοι πρῶτον κεφαλαιωδέστερον καὶ συντόμως ἐκθέσθαι πᾶσαν ἀστροθεσίαν ἐν τῷ ζῳδιακῷ λοξοτάτῳ κύκλῳ, ὃς ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον κινεῖται. Ἄστρων ὑπάρχουσι τμήματα δυοκαίδεκα, ἃ καὶ ζώδια καλοῦνται· ὧν τὰ ὀνόματα, Κριός, Ταῦρος, Δίδυμοι, Καρκῖνος, Λέων, Παρθένος, Ζυγός, Σκορπίος, Τοξότης, Αἰγόκερως, Ὑδροχόος, Ἰχθύες. ἐν ἑκάστῃ δὲ τῶν ἑπτὰ οὐρανίων ζωνῶν, αἳ καὶ σφαῖραι καλοῦνται, εἷς εἶναι λέγεται τῶν πλανωμένων ἀστέρων. ἐν μὲν τῇ ἀνωτάτῃ καὶ πρώτῃ, Κρόνος· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ Ζεύς· ἔπειτα Ἄρης, καὶ μετ' αὐτὸν Ἥλιος, εἶτα Ἀφροδίτη, καὶ μετ' ἐκείνην Ἑρμῆς, ἡ δὲ Σελήνη πάντων ὑστέρα καὶ κατωτάτη. Πλάνητες ὀνομάζονται, ὡς ἀπὸ δυσμῶν ἐπ' ἀνατολὰς κινούμενοι, ἐναντίως τῇ κινήσει τοῦ οὐρανοῦ. ζώδια μὲν (ὡς ἔφην) εἰσὶ δώδεκα· πλάνητες δὲ ἀστέρες ἑπτά· ἄστρα δὲ ἀπλανῆ κε, Ἄρκτος μεγάλη, Προκύων, Ἄρκτος μικρά, Ἵππος, Ὄφις, Ἀετός, Δελφίς, Ὀϊστός, Κασσιέπεια, Λαγωός, Περσεύς, Κῆτος, Ἀνδρομέδα, Ὠρίων, Ἡνίοχος, Κένταυρος, Κόραξ, Ὕδρος, Αἴξ, Λύρα, Ἔριφοι, Ἐγγόνασι, Στέφανος βόρειος, Στέφανος νότιος, Ἀργώ, Ἠριδανὸς ποταμός, Πλειάδες, Θυμιατήριον, Ὑάδες, Ἀρκτοφύλαξ (ὁ καὶ Βοώτης) Ὀφιοῦχος, Κηφεύς, Κύων, Τόξον, Κύκνος, Κρατήρ, Ἰχθύς, τὸ Δέλτα. ταῦτα πάντα τὰ ζώδια καὶ τὰ ἀπλανῆ, καὶ οἱ πλάνητες, διπλᾶς ποιοῦνται ἀνατολάς τε καὶ δύσεις. μίαν μὲν τὴν σὺν τῷ παντὶ οὐρανῷ· ἀνατέλλουσι καθεκάστην ἡμέραν, ἀπὸ τοῦ ὑπογείου ἡμισφαιρίου εἰς τὸ ὑπέργειον, καὶ πάλιν ἀπὸ τοῦ ὑπεργείου εἰς τὸ ὑπόγειον δύνουσιν. ἑτέραν τι-

διαφὴν μετὰ τὴν ἀνατολήν τε καὶ δύσιν ποιοῦνται σὺν τῷ ἡλίῳ κατὰ τὸν ζῳδιακὸν κύκλον, ἀνατολὰς ἑῴας καὶ ἑσπερίας, καὶ δύσεις ὁμοίως. τίνες δὲ αὗται, καὶ πῶς, ἀκριβέστερον μάνθανε. ὅταν τις ἀστήρ, ἢ ἄστρον, ἐν ταῖς προηγουμέναις καὶ πρώταις μοίραις τινὸς ζῳδίου ἐστίν, ἅσπερ καὶ δεξιὰς καὶ ἀνατολικὰς λέγουσιν, ὁ δ' ἥλιος προδραμὼν ταύτας ἐν ταῖς ἑπομέναις, καὶ μετ' αὐτὰς ἐστί· ἃς καὶ ἀριστερὰς καὶ δυτικὰς καλοῦσι, πεντεκαίδεκα μοίρας ἀπέχων τοῦ ἀστέρος, λέγεται τότε ὁ ἀστὴρ ἑῴαν ἀνατολὴν πρὸς τὸν ἥλιον ἔχειν. ὅταν δὲ ταῖς πρώταις μοίραις ὁ ἥλιος τρέχῃ, ὁ δ' ἀστὴρ ἐν ταῖς ἑπομέναις ιε προλαβὼν τὰς μοίρας τὸν ἥλιον, τότε λέγεται ἑσπερίαν ἀνατολὴν πρὸς τὸν ἥλιον ἔχειν. δύσις δὲ ἑῴα ἐστὶν ἀστέρος, ὅταν ἐν ταῖς ἡγουμέναις ὁ ἀστὴρ φαίνηται, ἐν δὲ ταῖς ἑπομέναις ὁ ἥλιος τρέχῃ, ἀφεστηκὼς τοῦ ἀστέρος ιδ, ἢ ιγ, ἢ ἐλάττονας μοίρας. δύσις δὲ ἑσπερία, ὅταν ὑπάρχῃ τὸ ἀνάπαλιν, ἐν ταῖς ἡγουμέναις μὲν μοίραις ὁ ἥλιος τρέχῃ, ἐν ταῖς ἑπομέναις δὲ ὁ ἀστὴρ ιδ, ἢ ιγ, ἢ καὶ ἐλάττονας μοίρας ἀπέχων τοῦ ἡλίου. αὗται εἰσὶν αἱ ἀνατολαὶ καὶ δύσεις. στηριγμοὺς δὲ καὶ ἀκρονυχίας, καὶ συνάψεις καὶ πήξεις, καὶ κοινώσεις καὶ ἐπιβολάς, καὶ τὰ κατὰ σχήματα τούτων, ἐῶ λέγειν, ὡς περιττά. ἡ ἐπιτολὴ δὲ τῶν Πλειάδων γίνεται ἀπὸ Μαΐου ἐνάτης, μέχρις Ἰουνίου κγ. ἡ δὲ τούτων δύσις, ἀπὸ Ὀκτωβρίου η, μέχρι Δεκεμβρίου ἐνάτης· σαφῶς καὶ ἰατρικῶς. μαθηματικῶς δὲ καὶ ἀκριβέστερον ἔμπροσθεν μάθῃς. τὸ ἄρχεσθαι καὶ πάντα τὰ ἀπαρέμφατα, ἀντὶ προστακτικῶν τίθησιν ὁ ποιητής. ἤγουν ἐπὶ πᾶσι τὸ θέλε [illegible], θέλε ἐργάζεσθαι, θέλε σπείρειν, βοωτεῖν, καὶ τὰ ὅμοια. Ἄμητος, ἀπόρητος ἐστὶν ὁ σπόρος. ὀξυτόνως δὲ τοὺς χρόνους διαχαράττει. Τὸ ζῴδιον ὁ Ἥλιος ἐπεὶ τέλος φθάνει. συνεγγίζουσι δὲ αἱ Πλειάδες, ἐπειδὴ μετὰ τὸν Κριὸν ὁ Ταῦρός ἐστιν, οὗ τῇ ζώνῃ αὗται κεῖνται, πάντῃ ἀμαυροῦνται τοῦ Ἡλίου συνεγγὺς προσβάλλοντος αὐταῖς. τὸν γὰρ ὅλον Ἀπρίλλιον μῆνα διέρχεται τὸν Κριόν· ἐν γοῦν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις τῆς ἀνατολῆς τοῦ μηνὸς ὥρας, ὡς συνεγγὺς ὄντος τοῦ Ἡλίου αὐταῖς, ὑπὸ τοῦ πλείστου φωτὸς ἀμαυροῦνται. ἀφ' οὗ δὲ πληρώσει [?] τὸν Κριόν, προσβάλλει τῷ Ταύρῳ κατὰ Μάϊον [illegible]. ὁ δὲ Μάϊος ἔχει λα ἡμέρας [?]. ὁ δὲ πληρώσει τὸν Μάϊον, καθ' ὃν κατέρχεται τὸ τοῦ Ταύρου ζῴδιον, προσβάλλει τῷ Διδύμῳ, κατὰ

τὸν Ἰούνιον μῆνα· διελθὼν δὲ τὸν Ταῦρον, καὶ σὺν ἐκείνῳ τὰς Πλειάδας, καὶ προσβαλὼν τῷ Διδύμῳ κατὰ τὸν Ἰούνιον, τότε μηδενὸς ἐμποδίζοντος ἐκεῖναι ἀνατέλλουσι, κατὰ τὸν Ἰούνιον μῆνα, καθ' ὃν ἄρχονται θερίζειν. [σημαίνουσι τοὐναντίον οὗτός φασι, τῇ τοῦ Τζέτζου ἐξηγήσει.]

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων.] καθ' ὃν γὰρ καιρὸν ἔστι τὸ ἀροτριᾶν, ἤγουν τὸν Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον μῆνα, τότε κυρίως ἀνατέλλουσι· ἐπιτολὴ γὰρ, ἡ μετὰ τὴν ἡλίου δύσιν ἔκλαμψις τῶν ἄστρων. αὗται γὰρ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀρότου, ἤγουν τὸν Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον μῆνα, ἀνατέλλουσιν ἀφ' ἑσπέρας, μετὰ τὴν ἡλίου δύσιν· κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους, τὸν Ἰούνιον καὶ τὸν Ἰούλιον, ἀνατέλλουσι τῷ πρωΐ. Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα.] μὲν νυχθήμερα πρῶτος κεῖται ἐπειδὴ ζῳδιακῷ κύκλῳ ὁ Κριός· μετ' αὐτὸν ὁ Ταῦρος· μετὰ τὸν Ταῦρον ὁ Δίδυμος. ἐν τῇ μέσῃ δὲ τοῦ Ταύρου, ἤγουν ἐν τῇ ζώνῃ, κεῖνται αἱ Πλειάδες αἱ ἕξ, αἵ τινες λέγονται καὶ κοινῶς ἑξάστερον. ὁ δὲ Ταῦρος ἐσχημάτισται μέχρι τῆς μέσης πόδας μὴ ἔχων. ὅτε δὲ ἔλθῃ ὁ ἥλιος ἐν τῷ ζῳδίῳ τοῦ Κριοῦ, καὶ διερχόμενος τοῦτο, (κατὰ μῆνα δὲ Ἀπρίλλιον αὐτὸ διέρχεται,) προσβάλλει τῷ Ταύρῳ κατὰ Μάϊον ἅπαντα, καθὼς προείπομεν. Χαρασσομένοιο σιδήρου.] ὑποτίθεται ὁ Ἡσίοδος τῷ Πέρσῃ ἐξ ἀνατολῆς καὶ δύσεως τῶν Πλειάδων, εἰδέναι θέρους καιρὸν καὶ ἀρότου, ἐπεὶ δυσχερὲς ἦν τοῦτον γνῶναι ἰδιώτῃ ἀνδρὶ ἀπειροτέρῳ ὄντι· καὶ ἐξ ἰδιωτικωτέρου παραδείγματος δείκνυσιν αὐτῷ τὴν τῶν Πλειάδων ἀνατολήν, λέγων τότε αὐτὰς ἐπιτέλλειν, ὅτε οἱ γεωργοὶ χαράσσουσι ἤγουν ἀκονῶσι τὰ δρέπανα, καὶ πρὸς θερισμὸν ἑτοιμάζονται. ἐξ ἀμήτου δὲ καὶ ἐξ ἀρότου εἶπε κατεργάζεσθαι, ἐπεὶ διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ κέρδους προστίθησι πρὸς γεωργίαν αὐτόν, ἀργὸν φύσει τυγχάνοντα, καὶ ῥᾳθυμοῦντα.

Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι, πίονα χῶρον
Ναίουσιν. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μέταζε χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἔμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ νήπιε Πέρση
Ἔργα, τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας· οἱ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι· ἢν δ' ἔτι λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις·
Ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νομός. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα·
Κτητήν, οὐ γαμετήν, ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο·
Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι·

Hæc vtique aruiorum est regula: quique mare
Prope habitant, quique valles flexuosas
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Habitant. Nudus serito, nudusque arato,
Nudus quoque metito: si quidem tempestiua omnia voles
Opera ferre Cereris, vt tibi singula
Tempestiua crescant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut & nunc ad me venisti, ego vero tibi non amplius dabo,
Neque amplius mutuo tradam. Labora stolide Persa,
Opera quæ hominibus dii destinarunt:
Ne quando cum liberis vxoreque animo dolens
Quæras victum per vicinos; hi vero negligant.
Bis enim & ter forsitan cõsequeris: si vero amplius molesties,
Rem quidem non facies, tu vero inania multa dices:
Inutilis autem erit verborum copia. Sed te iubeo
Cogitare debitique solutionem, famisque euitationem.
Domum quidem primum, vxoremque, bouemque aratorem,
Famulam non nuptam, quæ & boues sequatur:
Vtensilia vero domi omnia apta facito:

Μὴ σὺ

Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὁ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ,
Ἡ δ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
Μηδ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον ἔς τ' ἔνηφιν.
Οὐ γὰρ ἐτωσιοεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος. μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.
Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.

Ne tu quidem petas ab alio, ille recuset, tu vero careas:
Tempus autem praetereat, minuaturque tibi opus.
Ne vero differas in crastinum, inque perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procrastinator. Cura vero tibi opus auget.
Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Οὗτος τοι πεδίων πέλεται νόμος.] αὕτη ἡ τάξις ἐστὶ τῆς σπειρομένης γῆς, καὶ [illegible] ἐγγὺς θαλάσσης οἰκοῦσι, καὶ ἐκείνοις οἵτινες ἄγκεα βησσήεντα οἰκοῦσιν, ἤγουν ἐγκατοικοῦσι τόποις κοίλοις, καὶ [illegible] ἔχοντας [illegible] χῶρον, [illegible] κατ' [illegible] τὰ [illegible] ἐγείροντος [illegible] ὅτι πολὺ [illegible] τὴν [illegible] τῆς τοῦ ἡλίου φαίνεται. [illegible] πολὺ [illegible] ὁ ἥλιος, ὡς [illegible] ἀμητὸς ὁ καιρὸς ὅτε ἀμῶσι, καὶ ὁ καρπὸς ὁ ἀμώμενος, καὶ [illegible] ἤγουν αὐτὸ τὸ ἀμᾷν, ἀτὰρ ἀλοητὸς ὁ καιρὸς ὅτε ἀλοῶσι, καὶ ὁ καρπὸς ὁ ἀλοώμενος, καὶ τὸ ἀλοᾷν. καὶ τρυγητὸς ὁ καιρὸς ὅτε τρυγῶσι, καὶ ὁ καρπὸς ὁ τρυγώμενος, καὶ τὸ τρυγᾷν. ἀροτὸς δὲ ὁ καιρὸς ὅτε ἀροῦσιν, καὶ τὸ ἀροῦν. [illegible] ὀξύνεσθαι, ὡς [illegible], ἐπαινετὸς, νοητὸς, ἀμητὸς, [illegible], ὑμνητὸς. καὶ ἁπλῶς πάντα τὰ εἰς τὸς ἁπλᾶ [illegible] παρακειμένου γίνεται [illegible] συζυγιῶν. αἰτία δὲ [illegible] [illegible] τὰ μὲν τῶν [illegible] ὀξύνονται, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] πολεῖν τὸ στρέφειν, καὶ ἀνατολεῖν τὸ ἀναστρέφειν, καὶ [illegible] ὁ [illegible] [illegible] ἀφ' οὗ [illegible] [illegible] κατὰ συγκοπὴν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Γυμνὸν σπείρειν.] [illegible] γυμνὸν δὲ βοωτεῖν.] ἤγουν βοηλατεῖν [illegible] Γυμνὸν δ' ἀμάασθαι.] τὸν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ἤγουν [illegible] καὶ [illegible] πάντα τὰ ἔργα τῆς γῆς, τουτέστι τοὺς καρποὺς, οὓς ἡ γῆ βλαστάνει καὶ [illegible]. Ὥρια.] ἤτοι [illegible] καὶ ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν, ἵνα σοὶ ἕκαστα αὐξάνηται κατὰ τὸν [illegible] αὐτοῖς καιρὸν, ἵνα μήπως τὰ μεταξὺ [illegible], [illegible] αὐτὶ τοῦ [illegible] καὶ [illegible] ἔρχῃ ἐπ' ἀλλοτρίους οἴκους αἰτῶν [illegible] καὶ μηδὲν ἀνύσῃς, καθὰ καὶ νῦν ἐπ' ἐμὲ ἦλθες, [illegible] ἐφ' οἷς ἔδωκα δώσω.

Οὐδ' ἐπιμετρήσω.] ἤγουν ἐφ' οἷς ἐμέτρησα μετρήσω. [illegible] δοκεῖ τὸ ἐπιμετρήσω τῷ [illegible] τὸ μὲν γὰρ [illegible] εἶχε τὴν δόσιν, τὸ δὲ ἐπιμετρήσω δείκνυσι ταύτην ὅτι σῖτος ἢ τοιοῦτό τι μέτρῳ διδόμενον. Ἐργάζευ νήπιε Πέρση.] ἐργάζου ἀνόητε Πέρση τὰ ἔργα, ἃ οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις διετεκμήραντο, ἀντὶ τοῦ [illegible], τεκμαίρεσθαι ἔδωκαν. θεοὺς δὲ ἐνταῦθα τὰ στοιχεῖα λέγει, ἀφ' ὧν τεκμαιρόμενοι οἱ ἄνθρωποι τὰ τῆς γεωργίας ἔργα ἐργάζονται. Μήποτε σὺν παίδεσσιν.] ἵνα μήποτε σὺν παισὶ καὶ γυναικὶ κατὰ τὴν ψυχὴν ἀνιώμενος, ζητῇς τὰ πρὸς ζωὴν χρήσιμα κατὰ τοὺς γείτονας. οἱ δ' ἀμελῶσιν.] ἤγουν [illegible] ἔχωσι καὶ ἀφροντίστως [illegible] τὴν σὴν αἴτησιν. δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς ἴσως [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] ἤγουν [illegible] πράξεις, [illegible] ἀνύσεις. σὺ δὲ μάταια πολλὰ ἀγορεύσεις. ὁ δὲ νόμος (ἤγουν τὸ πλῆθος τῶν λέξεων) ἀχρεῖος ἔσται, ἤγουν ἐπ' οὐδενὶ χρησιμεύων. ἀλλά σε [illegible] αὐτὶ τοῦ μελετᾶν [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Οἶκον μὲν πρώτιστα.] τὸ [illegible] κοινὸ, οἶκον μὲν [illegible] [illegible] παρακελεύομαί σε ποιήσασθαι καὶ γυναῖκα κτήσασθαι. δηλονότι [illegible] [illegible] καὶ [illegible] τότε τὸ ποιήσασθαι [illegible] [illegible] εἰς τὸ οἶκον κατὰ ἀναλογίαν τοῦ προρρηθέντος [illegible] ἑξῆς.

—γυναι-

— γυναῖκα τε κτητήν, ἤγουν ὠνητήν, ἢ γοῦν θεράπαιναν, οὐ τὴν ὑπὸ γάμου συνημμένην σοι, ἀλλ' οὐδὲ παλλακήν. ἀλλ' ἥτις καὶ τοῖς βουσὶν ἕποιτο μετὰ τοῦ φυλάττειν τὸν οἶκον δηλονότι. ὁ γὰρ καὶ συνδυασμὸς καὶ ἑτέρας ἐργασίας ἔμφασιν ποιεῖ, εἶτα βοῦν ἀροτῆρα κτήσασθαι. χρήματα δὲ ἤγουν τὰ ὄργανα τὰ πρὸς γεωργίαν χρήσιμα, πάντα ἄρμενα ἤγουν ἁρμόδια ποιήσασθαι ἐν τῷ οἴκῳ, ἵνα μὴ σὺ μὲν ἄνον αἰτῇς ὄργανον δηλονότι, ὁ δὲ ἀρνῆται ἤγουν ἀνανεύῃ πρὸς αἴτησιν, σοῦ δὲ στερουμένου τοῦ ὀργάνου, ὁ δὲ προσήκων καιρὸς παρέρχηται, ἐλαττοῖτο δὲ τὸ ἔργον. Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι.] μὴ δὴ ἀναβάλλεσθαί τι παρακελεύομαι τὸ ἔργον εἴς τε τὴν αὔριον, καὶ εἰς τὴν ἔνην, ἤγουν τὴν ἐσχάτην τοῦ μηνός, ἣν ἕνην καὶ νέαν φασίν. ὁ ἀνὴρ γὰρ ὁ ἐτωσιοεργὸς οὐκ ἐμπιπλᾷ οἶκον, ἤγουν ὁ εἰς τὴν αὔριον ἀναβαλλόμενος τὸ ἔργον, καὶ ὡς εἰργασμένον ἤδη αὐτὸ νομίζων, εἶτα μηδὲ κατὰ ταύτην ἐργαζόμενος, ἀλλ' εἰς τὴν ἑξῆς αὖθις ἀναβαλλόμενος. τοῦτο γὰρ πάντως μάτην ἐστὶν ἐργάζεσθαι, ὅταν ὡς εἰργασμένον τις νομίζῃ ὃ οὐκ εἰργάσατο. καὶ οὐ μόνον ὁ τοιοῦτος, φησίν, οὐκ ἐμπιπλᾷ οἶκον, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ὁ ἀναβαλλόμενος. πλέον γὰρ ἔχει τι ὁ ἐτωσιοεργὸς τοῦ ἀναβαλλομένου. καὶ ὁ μὲν γὰρ ἀναβαλλόμενος εἰς τὴν αὔριον ἴσως ἐργάσεται κατὰ ταύτην ὃ ἀναβάλλεται. ὁ δὲ ἐτωσιοεργὸς καὶ τὰς εἰς τὴν αὔριον ἐπαγγελίας τῶν ἔργων μάτην ποιεῖται. ἡ μελέτη δὲ, ἤγουν ἡ φροντίς, καὶ ἡ ἐπιμέλεια ὀφέλλει τὸ ἔργον, ἤγουν αὔξει. ἀεὶ δὲ ὁ ἀμβολιεργὸς ἀνήρ, ἤγουν ὁ τὸ ἔργον ἀναβαλλόμενος τὸ ὠφέλιμον δηλονότι, βλάβαις καὶ ζημίαις ἐμπλέκεται. γυναῖκα μέν, βοῦν τ' ἀροτῆρα, Κτητήν, οὐ γαμετήν.] πρὶν ἀποδοῦναι τὸν ἑξῆς λόγον ἐν τῷ μεταξὺ τίθησι τὸ βοῦν τ' ἀροτῆρα. συνήθως δ', ὡς ἔοικε, ποιεῖ τοῦτο, καὶ ἐν τοῖς ὄπισθεν γάρ, ἐν οἷς διέξεισιν ὁ λόγος ὁποῖοι ἔσονται οἱ μετὰ τὸ πέμπτον γένος ἄνθρωποι, μετὰ πολλὰ ἐπάγει, μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα τὸν ἐφεξῆς λόγον. τὸ γὰρ ἑξῆς, μᾶλλον δὲ ἄνδρα κακῶν ἐργάτην τιμήσουσιν, εἶτα, καὶ ὕβριν τιμήσουσι δηλονότι. ἄχθω ποιητικῶς, ἄχθομαι κοινῶς, ἐν δὲ τῷ ἄχθω πρόσθεσις γίνεται τοῦ ο, ὥσπερ ἐν τῷ ζητεύω. ἀροτὴρ ποιητικῶς, ἀρότης κοινόν, ἔστι δ' ἐκ τοῦ ν, καὶ δασύνεται· ἀπὸ γὰρ τοῦ ἓν γίνεται, ἐὰν δὲ διπλασιασθῇ τὸ ν Αἰολικῶς, ψιλοῦται.

ΠΡΟΚΛΟΥ

Οὗτός τοι πεδίων πέλεται.] πάσας ἀποκόπτων τὰς προφάσεις τῶν ἀναβαλλομένων τὸν ἀμητόν, ἢ τὸν σπόρον, αἷς προφασίζονται λέγοντες ἢ παιδιὰν ἢ ὀργὴν αἰτίαν, χειμῶνα καὶ διατοῦτο μὴ ὅτε οἱ ἄλλοι σπείρειν ἢ θερίζειν, ἐγκελεύεται μόνον τὸν καιρὸν ἐπιτηρεῖν. τοῦτον γὰρ μόνον ἀμητοῦ καὶ ἀρότου καιρὸν εἶναι τῶν πεδινῶν, τῶν ἐγγυτέρων, τῶν παραλίων. καὶ δεῖν ἀπροφασίστως ἐν τούτῳ καὶ ἀμᾶσθαι καὶ ἀροτρεύειν ἀποδυσαμένους τοὺς γεωργούς. γυμνὸν δὲ σπείρειν.] τὰ τῆς γεωργίας ἔργα σπείρειν, βοωτεῖν, θερίζειν, πάντα κελεύει γυμνὸν ποιεῖσθαι· δηλῶν ὅτι τοῦ ἀέρος ὄντος διαθερμοῦ ταῦτα δεῖ ποιεῖν, καὶ μή τι κρυμώδους ὄντος ἢ μάλα ὕοντος τοῦ θεοῦ. ἅμα γὰρ καὶ αἱ βλαστήσεις ἐποιοῦντο ἀρτίως αἱ συγκομιδαὶ τῶν καρπῶν ὑπὸ τῆς εὐκρασίας. φασὶ δέ τινες χρῆσθαι τοὺς παλαιοὺς μετὰ ἔχειν ἀέρα γυμνόν, ἐκφέροντας αὐτὴν εἰς τὸ νεάζειν καὶ σπείρειν οὐκ ἔσεσθαι κατάξηρον. κάλλιον δὲ φησὶν ὁ Πλούταρχος μετὰ τὸν σπόρον ὕστερον συμβάλλεσθαι, ἢ πρὸ σπόρου· δῆλον δέ. τὰ γὰρ κατὰ Πλειάδα σπαρέντα καὶ πρὸ ζεφύρων φύεσθαι ἑβδομαῖα, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ καὶ πενταῖα, τὰ δὲ μετὰ ταῦτα μόλις ἐν τριπλασίῳ τοῦτο τοῦ χρόνου. ὅμως τὸ ἐπισημαίνεσθαι ὕστερον ἀγαθὸν μᾶλλον, ἢ τὸ προσθεῖσθαι· οἱ δὲ ἀρχαῖοι καὶ πρωϊαίτερον ἔσπειρον, καὶ δῆλον ἐκ τῶν Ἐλευσινίων τελετῶν. ἄλλως·

Οὗτός τοι πεδίων.] ὅτι διὰ πάσης τῆς γῆς ὁ αὐτὸς νόμος ἐστὶ τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ ἀροτριᾶν καὶ τοῦ θερίζειν. Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι.] ὡς ἂν σπεύδοντα ἔσο περὶ τὸ ἔργον μὴ φορῶν τὸ ἱμάτιόν σου, ἵνα μὴ ἐμποδίζῃ κατ' αὐτό. εἴγε ὥρια πάντα θέλεις ἀπὸ τῆς γῆς κομίζεσθαι. ἀμᾶσθαι.] ἀμᾶν, συναθροίζειν ἢ θερίζειν. βοωτεῖν.] τὸ ἀροτριᾶν, ἢ τὸ βοῦς βόσκειν. Πλειάδες λέγονται ἢ ἀπὸ Πληιόνης, ἢ ἀπὸ τοῦ πολλοὺς εἶναι χειμῶνας, ἢ ἀπὸ τοῦ εἰς πελείας μεταμορφωθῆναι, διὰ τὸ φεύγειν τὸν Ὠρίωνα ὡς τοξότην. ἢ ἀπὸ τοῦ πολεῖν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ συμπληροῦν τὸν ἐνιαυτόν, ὅτε ἂν καὶ πλεῖν ὁ ἐνιαυτός, ἢ ὅτι πλείους εἰσὶ κατὰ συναγωγήν, ἢ ὅτι πλείους εἰσὶ παρ' ἑπτὰ δοκοῦσιν, ἢ παρὰ τὸ πλησίον κεῖσθαι, πλησιάδες τινὲς οὖσαι. μήπως τὰ μεταξὺ χατίζων.] ταῦτα πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἰδίως ἀποτρέψαι, ἀπάγων αὐτὸν τῆς ἀργίας καὶ τοῦ πτωχεύειν, ὅ ἐστι πτώσσειν ἀλλοτρίους οἴκους· καὶ γὰρ ὁ πτωχὸς εἴρηται.

εἴρηται, παρὰ τὸ πλουτεῖν καὶ ὑποκλίνεσθαι τοῖς δοῦναι δυναμένοις. συμβαίνει δὲ καὶ ἀναισχυντεῖν τοῖς δεομένοις, πολλάκις προσιοῦσι τοῖς εὐπόροις καὶ μὴ διδόντων. μάταια λέγειν αὐτοῖς. χρῆναι οὖν (φησὶ) διὰ τῶν ἔργων εὐπορίαν ἀγείρειν καὶ τὸν λιμὸν διώκειν· ὁ διὰ τοῦ πτωχεύειν καὶ ἀναιδοῦς ὄντος εἰ γίγνοιτο πολλάκις καὶ ματαίως, τῶν ἐπαρκεῖν δυναμένων οὐκ ἀεὶ ὑπακουόντων· ἄλλως. μετὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, μεταξὺ ὂν τῷ μετὰ ταῦτα, τουτέστι μετὰ τὸ ἐξηγηθῆναι τὸν καιρὸν τοῦ δεῖν τι ἐργάζεσθαι χρονίζων πλανᾷ ἄλλοτε πρὸς ἄλλον προσαιτῶν καὶ μηδὲν ὠφελούμενος. οὐκ ἐπιδώσω.] οὐ χαρίσομαι ἐντεῦθεν καὶ δευτέρα ἡ δωρεά. οὐδ' ἐπιμετρήσω.] ἀντὶ τοῦ οὐ χρήσω. θεοὶ διετεκμήραντο] παλαιῶς εἶπε τὸ, ἐτεκμήραντο· ἀπὸ γὰρ τῶν στοιχείων τεκμαιρόμεθα καὶ ἐργαζόμεθα. πρᾶγμα γὰρ δεινὸν μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων χρήζειν. [Ἄτλαντος τοῦ Ἰαπετοῦ, καὶ Αἴθρας τῆς Ὠκεανοῦ, ἣν καὶ Πληιόνην ὡς ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν παίδων φησὶν ὁ ποιητής, θυγατέρες ἐγένοντο δώδεκα, οἷς δὲ υἱὸς, Ὕας ὀνόματι, ὃν ἐν Λιβύῃ κυνηγετοῦντα ὄφις κτείνει· καὶ αἱ μὲν πέντε τὸν ἀδελφὸν θρηνοῦσαι ἀπόλλυνται, αἱ δὲ λοιπαὶ ἑπτὰ ἤτοι αἱ πλείους ἐκληθεῖσαι, κατηστερίσθησαν τῷ οὐρανῷ, Πλειάδες ὡς ἀπὸ τοῦ πλήθους κληθεῖσαι. ὧν τὴν ἕνα ἀμαυρὸν εἶναί φασι καὶ λέγεσθαι εἶναι τὴν μητέρα Δαρδάνου Ἠλέκτραν, μίαν οὖσαν τῶν Πλειάδων, ἥτις πορθουμένης τῆς Τροίας, τὴν ἀδελφῶν κατέλιπε συνοδίαν, καὶ πρὸς τὸν ῥυμὸν τῆς ἁμάξης ἐξέδραμεν· ὅθεν πολλοὶ ἀλώπεκα ταύτην φασὶ τὸ ζυγόδεσμον ἐνδύουσαν.] Οἶκον μὲν πρώτιστα.] τρία ταῦτα ἀναγκαῖα πρῶτα πρὸς εὐπορίαν· ὁ οἶκος, ὡς δεξάμενος· ἡ γυνή, ὡς φυλάξουσα· ὁ βοῦς, ὡς ἐργασόμενος. εἶπεν δὲ γυναῖκα, ἵνα μὴ τὴν συντεκνοποιήσουσαν οἰηθῇς, ἐπήγαγε κτητὴν οὐ γαμετήν, ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο, μετὰ τοῦ φυλάσσειν τὸν οἶκον· διὰ τοῦτο γὰρ εἶπε καὶ βουσὶν αὐτὴν ἕπεσθαι, διότι καὶ ἄλλην πληρώσει χρείαν. οὐ λέγει οὖν παλλακήν, ἀλλὰ φύλακα τοῦ οἴκου καὶ τῶν βοῶν. μάτην οὖν λέγουσιν οἱ περὶ Τίμαιον, Ἡσιόδῳ τὸν Ἀριστοτέλην προσθέμενον μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τελευτήν, Ἑρπυλλίδῃ συνεῖναι τῇ θεραπαίνῃ. ἐξ ἧς αὐτὸν χεῖν υἱόν. Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα] πάντα ὅσα πρὸς γεωργίαν ὄργανα χρήσιμα πρόσεστι χρήματα. μετὰ γὰρ τὰ ἔμψυχα ὄργανα καὶ λογικά, οἷον ἦν ἡ ὠνὴ τῆς γυναικός, καὶ τὰ ἔμψυχα καὶ ἄλογα, οἷον ὁ βοῦς, τὰ ἄψυχά φησι χρῆναι παρασκευάζειν καὶ ἔχειν οἴκοι νήματα· καὶ τὴν αἰτίαν προστίθησι.

Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον.] εἰ μὴ ἔχεις ἐν τῷ οἴκῳ πάνθ' ὅσα δεῖ τὴν γῆν ἐργαζόμενον ἔχειν, τῆς ὥρας ἡκούσης τοῦ σπείρειν εἰ τύχοι, ἢ ἀροτριᾶν ἢ θερίζειν, μὴ ἔχων, ἄλλον αἰτήσεις τὰ πρὸς τὴν χρείαν τῶν ἔργων τούτων, οἷον, ἄροτρον, ἢ δρέπανον, ὁ δὲ οὐ δώσει, σὺ δὲ τητᾷ, τουτέστι στερίσκῃ τοῦ ὀργάνου τοῦ ἔργου· τὸ γὰρ τητᾶσθαι τὸ στερίσκεσθαι δηλοῖ. τητῶμαι γὰρ τὸ πρῶτον, ὡς βοῶμαι, καὶ τητᾷ τὸ δεύτερον, ὡς βοᾷ. τούτου δὲ συμβαίνοντος, παρέρχεται ἡ προσήκουσα ὥρα τοῦ ἔργου, καὶ τὸ ἔργον σοι ἀπόλλυται· σοῦ κατὰ τὴν ὠφέλειαν, ἣν εἰκὸς ἦν αὐτὸ παρασχεῖν ἐν ὥρᾳ τῇ οἰκείᾳ γενόμενον. Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἔστ' αὔριον.] τὸ μὲν ὑπερτίθεσθαι, τῶν μέσων εἰώθασι λέγειν, ὡς γενόμενον ἂν καὶ ἐκ νῦν, τὸ δὲ ἀναβάλλεσθαι, πάντως ἐκ νῦν γίνεσθαί φασι. διὸ τοῦτο ὑπερβὰς τῆς ἀναβολῆς, οὐ τῆς ὑπερθέσεως· οἱ δ' ἀναβαλλόμενοι ἐνίοτε εἰώθασι λέγειν, αὔριον ποιήσομεν, καὶ αὖθις ἐκείνης ἐλθούσης τὸ αὐτὸ λέγουσι καὶ πάλιν τὸ αὐτό, καὶ τέλος εἰς τὴν ἐσχάτην ἀφικνοῦνται τοῦ μηνός, καὶ τὴν ἕνην καλουμένην καὶ νέαν. εἶτα πάλιν εἰς τὴν νουμηνίαν ἀναβάλλονται ὡς ἐπιτηδείαν, εἰ τύχοι, ἣν μόνην ἕνην καλοῦσιν, ὡς καὶ αὐτὸς ἐρεῖ προϊών. συμπαρηκολούθηκε οὖν ταῖς τῶν ἀναβαλλομένων ἀεὶ φωναῖς, τὸ δοκοῦν ἐντεῦθεν συμβαίνειν, μὴ πιμπλάναι τὴν οἰκίαν, ἀλλ' ἀπορεῖν, ἐτώσιον τὸ ἔργον ὂν, διὰ τὴν τῆς ὥρας τῶν ἔργων παρόρασιν, ἀναβλητικὸν δὲ, διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν πολλῶν τῶν αὔριον λεγόντων, ἕως ἂν μὴν ὅλως διαδράμῃ· πᾶν δὲ (φησὶν) ἔργον, ἡ μελέτη συναύξει· μελέτην δὲ λέγει τὴν περὶ ἑκάστου φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν, οὐκ ἀναβολαῖς χαίρουσαν. καλιὴν] καλιὰν κυρίως τὴν ἐκ ξύλων φησί· μήπω γὰρ εὑρεθέντων λίθων εἰς ἐργασίαν, τούτοις τὰς οἰκίας εἰργάζοντο, ὡς καὶ νῦν καλιάδα, τὴν ἐκ ξύλων φασίν.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργός.] διὰ τούτου σαφηνίζει τί καλεῖ ἔργον, ὅτι τὸ ὠφέλιμον ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, εἰ γὰρ ὁ ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἀεὶ ἐν ταῖς ζημίαις ἄλλαις ἐξ ἄλλων γίνεται. διότι γὰρ πᾶν ἔργον ὠφέλιμον, ὅστις ἀναβολαῖς μὴ ἐπὶ τούτῳ

χρῆται, τῆς ἀπ' αὐτοῦ ὠφελείας οὐ στέρεται· τῶν δὲ μοχθηρῶν ἔργων αἱ ἀναβολαὶ χρήσιμαι.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος.] παραινῶν πάσαν πρόφασιν τῷ Πέρσῃ, φησὶν οὗτος τῆς γεωργίας νόμος ἐστὶν, ἀροτριᾷν Πλειάδος δυούσης, ἀμᾷν δὲ ἀνατελλούσης, κἂν ἐν παραθαλασσίῳ καὶ ἀμμώδει, καὶ λιπαρογέῳ τινὲς κατοικῶσι χώρᾳ, κἂν ἐν μεσογείῳ καὶ λιπαρᾷ, καὶ μακρὰν ἀπεχούσῃ θαλάσσης. Γυμνὸν σπείρειν.] γυμνὸν ἀμᾷν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν, καὶ ἀροτριᾷν. τοῦτο δέ φησι, προτρεπόμενος αὐτὸν προφθάνειν τὸν χειμῶνα, καὶ προεργάζεσθαι· ἢ ὡς αὖ οὕτως εὐρρώστως, καὶ γενναίως ἐργάζοιτο. Τὸ [εὐχ' ὥρια] καὶ τὸ [ὥς τοι ἕκαστα ὥρι' ἀέξηται] ἀντίχρυς ἐργαλεία καὶ φλυαρία ἐστί. μήπως τὰ μεταξὺ χατίζων.] μή πως μὴ ἔχων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ καιροῦ. πλούτου, πτωχεύῃς, ἢ δίαιταν πτωχὸς γυμνὸς καὶ πενιχρὸς πορεύῃ πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους οἴκους.

ἐπιδώσω.] προῖκα καὶ κατὰ χάριν παρέξω, οὐδ' ἐπιμετρήσω μέτρῳ τινὶ καὶ μεδίμνῳ. Θεοί. διετεκμήραντο.] οἱ ἀστέρες, ἢ τὰ στοιχεῖα νοοῦ θεοί. ἐκ γὰρ τῶν ἀστέρων τὰ τῆς γεωργίας ἔργα, καὶ τὰ λοιπὰ ἐργαζόμενα τεκμαιρόμενοι. ἐτώσια.] μάταια, ἀπὸ τῶν γεωργῶν, οἵ τινες ὠσεῖ τις καὶ παραδραμόντες τὸ δέον ἔτος γεωργίαν, ἢ φυτείαν, ἢ ἑτέροις τισὶ τοιούτοις ἐβλάβησαν. Οἶκον μὲν πρώτιστα.] παρακελεύεται τῷ ἀδελφῷ, πρῶτα μὲν οἶκον φροντίζειν, ὡς σπουδάζοντος καὶ αὐτὸν, καὶ τὰ καταθησόμενα. γυναῖκά τε.] κτητὴν καὶ ὠνητὴν, οὐ γαμετὴν, ἤ τις ἐν τοῖς βουσὶν ἕποιτο· κτᾶσθαί φησι κατὰ δεύτερον λόγον· ὅπως, τὰ τῆς ἀγρικικῆς οἰκίας ἐπιμελῆται, οὐ παιδοποιὸς. λέγεις δὲ οὖσα γυνή. Χρήματα.] τὰ γεωργικὰ τῶν γεωργικῶν ἐργαλείων, καὶ τὰ λοιπὰ ἄρμενα καὶ ἁρμόδια, καὶ μὴ τοῦ πράττοντος ἀποδέοντα, ποιήσασθαι, καὶ πάντα ἐν τῷ οἴκῳ σου. τὸ ἄρμενα δὲ κυρίως ἀπὸ τοῦ ἁρμοζόμενα γεγονὸς, ψιλοῦται, ὡς συγκοπῇ Αἰολικῇ. πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα, ἐν τελῇ μὲν ὄντα δασύνεται, συγκοπέντα δὲ ψιλοῦται. ὡς τὸ, ἁλλόμενος, ὁ πηδῶν, καὶ ἁρμοζόμενος, δασύνονται· ἐφαρμοζόμενος γὰρ φαμὲν, καὶ περιαλλόμενος. ὡς Ὅμηρος,

Ἥ τε καθαλλομένη, ἰουδαία πόντον ὀρίνει.

τὸ δὲ ἄρμενος, καὶ ἄλμενος, συγκοπέντα Αἰολικῶς ψιλοῦνται. ὡς νῦν τὸ πάντ' ἄρμενα. καὶ παρ' Ὁμήρῳ, ἐπάλμενος ὀξέϊ δουρί. Ἡ δ' ὥρη παραμείβηται.] παρατρέχει δὲ ἡ ἁρμόδιος ὥρα ἐκάστοις, νεατῷ, σπόρῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς. μινύθη.] σμικρύνεται, ἐλαττοῦται· μινυὸς γὰρ, ὁ μικρός.

Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι.] μὴ δ' ἀναβάλλου καὶ ὑπερτίθει τὴν σήμερον ἡμέραν τυχὸν, καὶ τὴν αὔριον, παρατεῖνον μέχρι τῆς τοῦ μηνὸς ἕνης καὶ πρώτης, ἤτοι τῆς ἀρχομένης· ἐκ δὲ τοῦ ἕνος ἐνὶ γεγονὸς τὸ ἕνη, ὅμως διπλασιάζει τὰ δύο νῦ, καὶ ψιλοῦται, ὡς Αἰολικόν. τοιοῦτοι γὰρ οἱ Αἰολεῖς. ἐτωσιοεργός.] ὁ μετὰ παραδρομὴν τοῦ ἁρμοδίου καιροῦ ἐργαζόμενος. ἀείσως δὲ καὶ κυρίως τὸ ἐτώσιον ἐνταῦθα κεῖται, καὶ οὐχ ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις καταχρηστικώτερον. καλιήν.] νῦν τὸν οἶκον. οἱ γὰρ παλαιοὶ, πρὶν τοῦ εὑρεθῆναι οἰκίας, καλιὰς ἀποδέοντες ἔν τισιν ἀρχαῖς, καί τισι παραπετάσαντες ἄνωθεν, ἐκαλύπτων τὸν βίον. διέζων. ἢ ἀπὸ τοῦ κᾶλον, τὸ ξύλον, καλιά.

Ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμου, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος· (δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ
Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ἔρχεται ἠμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ)·
Ἦμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Ὕλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει·
Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον.

Quum itaque iam desinit vis acuti solis
A calore humido, per autumnum pluente
Ioue praepotente, mutatur humanum corpus
Multo leuius: (nam tunc Solis stella
Paulisper supra caput fato obnoxiorum hominum
Venit interdiu, magis autem nocte fruitur)
Quando incorrupta est caesa ferro
Sylua, folia autem humi fundit, ab ramisque cessat:
Tunc sane ligna secato, memor tempestiui operis.

Ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
Ἄξονα δ' ἑπταπόδην· μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενον οὕτω.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἁμάξῃ.
Πόλλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα. φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕ- (ρῃς,
Εἰς οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος ἢ κατ' ἄρουραν,
Πρίνινον. ὃς γὰρ βουσὶν ἀροῦν ὀχυρώτατός ἐστιν·
Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμῶος ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἱστοβοῆϊ.
Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατὰ οἶκον,
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον οὕτω.
Εἴχ' ἕτερόν γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐπὶ βουσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἱστοβοῆες.
Δρυὸς ἔλυμα, πρίνοιο γύην. βόε δ' ἐνναετήρω
Ἄρσενε κεκτῆσθαι· τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν·
Ἥβης μέτρον ἔχοντε, τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω.
Οὐκ ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι καμμὲν ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον·
Ὅς κ' ἔργου μελετῶν ἰθεῖαν αὔλακ' ἐλαύνοι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων. τοῦ δ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσσασθαι, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
Κουρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἐπτοίηται.

Mortarium quidem tripedale seca; pistillum vero, tricubitale,
Axemque septempedalem. valde enim certe conueniens sic.
Si vero octopedalem & malleum inde secueris,
Trium palmorum curuaturam secato decem palmorũ currui.
Multa praeterea curua ligna: ferto autẽ dentale, cũ inueneris,
Domum, siue in monte quaerens, siue in agro,
Ilgneũ: hoc enim bobus ad arandum firmissimum est:
Nempe quum Palladis famulus temoni insigens
Clauis adiunctum stiuae adaptauerit.
Bina vero disponito aratra, laborans domi:
Dentatum & compactum: quoniam multo melius sic.
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus inijcias.
E lauro autem, vel vlmo carici maxime expertes stiuae sunt.
E quercu temonẽ, ex ilice dentale. boues vero duos nouennes
Masculos comparato (horũ enim robur non imbecillum est)
Adolescentiae mensuram habentes. hi ad laborandum optimi.
Non vtique hi contendentes in sulco aratrum
Fregerint, opus vero imperfectum reliquerint.
Hos autem simul quadragenarius iuuenis sequatur,
Panem coenatus quadrifidũ octo morsuum,
Qui quidem opus curans rectum sulcum ducat,
Non amplius respectans ad coaetaneos, sed in opere
Animum habens. hoc vero neque iunior alius melior
Ad spargendum semina, & iteratam sationem euitandum.
Iunior enim vir ad coaetaneos euolat animo.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἦμος δὴ λήγει μένος.] ὁπηνίκα δὴ τὸ μένος ἤγουν ἡ ἰσχύς, ἡ ἔντονος ἔκτασις τῶν ἀκτίνων τοῦ ταχέως ἡλίου, ὃς καὶ θεαῖς ἵπποις εἰλίσσει τὴν ἑαυτοῦ φλόγα παρ' Εὐριπίδῃ, λήγει τοῦ θάλπους ὃ ποιεῖ πρὸς ἡμᾶς τὸ θέρος, τοῦ ἱδρῶτα κινοῦντος. τοῦτο γὰρ τὸ ἰδάλιμον, μετοπωρινὸν ὄμβρον καταπέμψαντος τοῦ ἰσχυροτάτου Διός, τὸ κινεῖν τὸν ὄμβρον. ἀπὸ δὲ τοῦ ὄμβρου τοῦ μετοπωρινοῦ, τὸ μετόπωρον θέλει δηλοῦν. ὥσπερ εἰ ἔλεγε τὸ μετοπώρου καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ὄμβρον, τὸ καῦμα καὶ τὴν ξηρότητα τοῦ θέρους διαδεξαμένων. μεταβάλλεται δὲ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἀπὸ τοῦ ἀνειμένου, ἐπὶ τὸ πυκνὸν καὶ ἰσχυρόν, κατὰ πολὺ ἐλαφρότερον γινόμενον. τότε γὰρ ὁ σείριος ἀστὴρ αὐτό τε ὁ ἥλιος, ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἔρχεται, ἡμερινός, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐπιρρηματικῶς ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς τῶν κηριτρεφέων ἀνθρώπων, ἤγουν τῶν τῷ θανάτῳ τρεφομένων, τουτέστι τῶν θνητῶν. πλεῖον δὲ ἀπολαύει τῆς νυκτός, τὸ μείζονα ταύτην ποιεῖν, ὅτι δένδρα, (τοῦ γὰρ ἡ ὕλη) σιδήρῳ τμηθέντα ἀδηκτότατα ἐστιν. ἤγουν

ἄβρωτα τοῖς ἐγγινομένοις σκώληξι τοῖς δένδρεσι, μὴ ἔχοντες τῷ δάκνεσθαι ὑπ' αὐτῶν, διὰ τὸ στερρὰ εἶναι τότε καὶ ξηρά, τοῦ χειμῶνος τὴν ἐν αὐτοῖς ὑγρότητα εἰς τὸ βάθος ἑλκύσαντος. τὰ φύλλα δὲ αὐτῶν εἰς τὴν γῆν χέει, ἤγουν φυλλορροεῖ. ὅσα δὴ ὀνόματι τοῦτο πέφυκε πάσχειν, ἐπεὶ πολλὰ ἀειθαλῆ εἰσί· καὶ τοῦ πόρθου λήγει, ἤγουν τοῦ αὔξειν τοὺς κλῶνας, τοῦ κλωνοφυεῖν. μεμνημένος.] ἤγουν ἐν μνήμῃ ὑπάρχων, φροντίδα ἔχων, ἵνα μή σε παραδράμῃ ὁ καιρὸς οὗτος ἐπιλαθόμενον, ὑλοτόμει, ἔργον ποιῶν ὥριον, ἤγουν ἔγκαιρον κατὰ τὸν προσήκοντα αὐτῷ καιρὸν γινόμενον. Ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν] εἰς κατασκευὴν μὲν ὅλμου, ἤγουν ἴγδης, τέμνε ξύλον τριῶν ποδῶν τὸ μῆκος· εἰς ὕπερον δὲ κατασκευήν, ἤγουν τοῦ κοινῶς κοπάνου, τέμνε ξύλον τριῶν πήχεων· εἰς κατασκευὴν δὲ ἄξονος, τέμνε ξύλον ἑπτὰ ποδῶν τὸ μῆκος· λίαν γὰρ ἁρμόδιον οὕτω ποιεῖν. ἐὰν δὲ ὀκτὼ ποδῶν τάμῃς δηλονότι, ἀποτάμοιο ἄν, ἀντὶ τοῦ ἀποτάμοις καὶ σφῦραν ἀπ' αὐτοῦ τὸν ἕνα πόδα, δηλονότι ἀρκούντων τῶν ἑπτὰ τῷ ἄξονι. εἰς κατασκευὴν δὲ ἀψῖδος τέμνε ξύλον τριῶν σπιθαμῶν ἕνεκα ἁμάξης δεκαδώρου, ἤγουν ἵνα ποιήσῃς ἅμαξαν, τουτέστι τὸν τροχὸν τῆς ἁμάξης, δεκάδωρον τὴν διάμετρον ἔχοντα· πολλὰ καμπύλα κᾶλα, ἤγουν περιφερῆ ξύλα ἐπιτέμνων, ἐπεὶ πλειόνων δεῖ ξύλων τῇ ἀψῖδι, ὧν ἕκαστον ὀφείλει εἶναι τρισπίθαμον. καμπύλα δὲ λέγει αὐτὰ ὡς καμπύλα γενησόμενα, οὐ γὰρ τοιαῦτα αὐτὰ τέμνεται ἀπὸ τοῦ ὄρους. ὅταν δὲ εὕρῃς ξύλον πρίνινον ἁρμόδιον εἰς γύην κατὰ τὸ ὄρος ἢ κατὰ τὴν ἄρουραν, διζήμενος, ἤγουν ἐν τῷ ἔχειν καὶ ζητεῖν εὑρεῖν αὐτό, φέρε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ ἀπόθου, καὶ μὴ ἀμελήσῃς· ὁ τοιοῦτος γὰρ γύης, ὁ πρίνινος δηλονότι, ἐστὶν ἰσχυρότατος τοῖς βουσὶν εἰς τὸ ἀροῦν, ὁπηνίκα ἂν ὁ δοῦλος τῆς Ἀθηνᾶς, τουτέστιν ὁ τέκτων, ἐν τῷ ἐλύματι πήξας αὐτὸν διὰ σφηνισμῶν τινῶν, πελάσας προσαρήρεται, ἀντὶ τοῦ προσαρήρῃ, ἤγουν ἁρμόσῃ τῷ ἱστοβοεῖ. δύο δὲ ἄροτρα πονησάμενος, ἀντὶ τοῦ κατασκευάσας, κάτθου ἐν τῷ οἴκῳ σου· τὸ μὲν αὐτόγυον, ἤγουν ἔμφυτον ἔχον τὸν γύην. ἐπεὶ καταπολὺ βέλτιον οὕτω ποιεῖν δηλονότι, ἐὰν τὸ ἕτερον αὐτῶν ἄξαις, ἤγουν ἐὰν συντριβῇ σοι τὸ ἕτερον, τὸ ἕτερον ἂν ἐμβάλλοιο, ἀντὶ τοῦ ἐμβάλλοις, τουτέστιν ἐπιθείης τοῖς βουσίν. ἀπὸ δάφνης δὲ ἢ πτελέας γινόμενοι ἱστοβοεῖς ἀκιώτατοι ἔσονται, ἤγουν ἀσηπτότατοι. ἀπὸ δρυὸς κτῶ τὸ ἔλυμα· τὸ γὰρ πλησιάζον τῇ γῇ δεῖ ἰσχυρότερον εἶναι· τοιοῦτον δὲ ὁ δρῦς. ἀπὸ πρίνου δὲ τὸν γύην, ἤγουν ἔντονος ὢν· ἔντονον γὰρ δεῖ εἶναι τὸ μέσον τοῦ ἀρότρου. Βόας δὲ ἐνναετεῖς ἄρσενας κτῶ· τούτων γὰρ τῶν τοιούτων ὄντων, ἐπειδὴ δηλονότι ἡ ἰσχὺς οὐκ ἀσθενὴς οὔσα ἡλικίας συμμετρίαν ἔχοντες ἄριστοί εἰσιν εἰς τὸ ἐργάζεσθαι· οὐκ ἂν οὗτοι ἐρίσαντες, ἀντὶ τοῦ ζυγομαχήσαντες ἐν αὔλακι, ἤγουν ἐν τῷ τέμνειν τὰς αὔλακας, κατάξειαν μέν, ἤγουν συντρίψειαν τὸ ἄροτρον, τὸ δὲ ἔργον μάταιον, τουτέστιν ἀπέρατον αὐτοῦ καταλίποιεν. Τούτοις δὲ τοῖς βουσὶν ἅμα ἑπέσθω αἰζηὸς τεσσαρακονταετής. ἀντὶ τοῦ ἔχων τὰ τεσσαράκοντα ἔτη ὤν, τουτέστι καθεστηκὼς τῇ ἡλικίᾳ, ἄρτον φαγὼν τετράτρυφον, ἤγουν εἰς τέσσαρα κλάσματα τεμνόμενον· τρύφος γὰρ τὸ κλάσμα. ὀκτάβλωμον.] ἤγουν ἕκαστον τῶν κλασμάτων ἔχοντα ὀκτὼ δήγματα ποιεῖν δυνάμενον, ὡς ἂν τοῦ ἔργου μελετῶν, ἤγουν φροντίδα ἔχων. Καὶ ἐν ἄλλοις μελετῶν βίου ὡς σε κελεύω. Ἰθεῖαν τέμνειν τὴν αὔλακα] ἀντὶ τοῦ κατ' εὐθεῖαν ἐπιρρηματικῶς. τὸ εὔτακτον δὲ αὐτοῦ καὶ ἀσύγχυτον ἀπὸ τῆς εὐθύτητος τῆς αὔλακος θέλει δηλοῦν, μηδαμῶς παπταίνων, ἤγουν ἀποβλέπων τὴν γνώμην τρέπων ἐπὶ τοὺς ἡλικιώτας· τουτέστιν ἐπὶ τὰς μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν παιδιὰς ὡς οἱ νέοι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ ἔχων τὸν λογισμόν. τούτου οὐδαμῶς ἐστιν ἄλλος νεώτερος ἀμείνων, εἰς τὸ δάσασθαι σπέρματα, ἤγουν καταβάλλεσθαι εἰς τὴν ἠρεμαίαν γῆν, ἀτάκτως μεριζόμενα, καὶ ἐκφυγεῖν τὴν ἐπισπορίαν, ἤγουν τὴν ἐπὶ τοῖς σπαρεῖσι σποράν, ὃ γίνεται ὅταν ἐν τόποις ἡ προτέρα γένηται σπορά. νεώτερος γὰρ ἀνὴρ ἐπὶ τοὺς ὁμήλικας ἐπτοίηται, ἀντὶ τοῦ ἐπτόηται, ἤγουν ὑψοῦται, πτεροῦται. Μένος ἡ μνησικακία, καὶ τὸ μένειν ἐν πολέμῳ καὶ μὴ φεύγειν, καὶ μένος χειρῶν, τὸ ἔμμονον ἔργον, πάντα ἀπὸ τοῦ μένειν· ἀπὸ τούτου μένος καὶ τὸ σθένος. ἐνταῦθα δὲ μένος ἄλλως λέγει, διὰ τὸ ἔντονον τῶν ἀντιτείνων αὐτοῦ καὶ μὴ ἐγκεχαλασμένον. γύης, τὸ λεγόμενον γονάτιον τοῦ ἀρότρου. ἐχέτλη τὸ ἐμπηγὸς ξύλον τῷ γύῃ, ὃ κατέχοντες οἱ ἀροτριῶντες κινοῦσιν ὅλον τὸ ἄροτρον. ἔλυμα τὸ προσηρμοσμένον τῷ γύῃ, εἰς ὃ ἐμβάλλεται ἡ ὕνις.

ἰσοβοεῖς

ἱστοβοεύς, ὃς καὶ ἱστοβόη λέγεται, τὸ ξύλον τὸ διῆκον μέχρι τοῦ ζυγοῦ τοῦ ἐπικειμένου τοῖς ὤμοις τῶν βοῶν καὶ ζάγρουιτος αὐτοὺς· ἐμπέπηγε δὲ καὶ ἔτος τῷ γύῃ σφηνωθεὶς διά τινων σφηνισμῶν. ἐνναετὴρ ὀξύτονον, ἐνναετοῦς κοινόν, ὁ ἐννέα ἐτῶν ὤν, ἐνναέτης δὲ χρόνος παροξυτόνως.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος.] τὸν καιρὸν ἐν τούτοις ἀφορίζει τῆς ὑλοτομίας· ἔστι δὲ τοῦτον, ἐν ᾧ τὸ μένος τοῦ ἡλίου, ὅπερ ἐστὶ τὸ εἰς ἡμᾶς ἐρχόμενον θάλπος δυνατώτατον ὄν, λήγει τοῦ ἰδαλίμου καύματος. καῦμα δὲ ἰδάλιμον, ἤτοι λαμπρόν, διὰ τὸ φωτίζειν περιλάμπειν ἡμᾶς. ἔδει γὰρ ἀνάλογον τὸ λαμπρὸν ἢ τὸ ἱδίειν ποιοῦν καὶ ἱδρῶτα κινοῦν διὰ τῆς ἐγκαύσεως. ὅταν οὖν μηκέτι ὁ ἥλιος ὑπερφλέγῃ καθάπερ ἐν τῇ θερινῇ ὥρᾳ τοῦ Διός, ὅς ἐστι τῶν ὄμβρων κύριος, μετοπωρινὸν ὄμβρον ἤδη καταπέμψαντος, καὶ τὰ σώματα τὰ ἀνθρώπινα τρέπηται ἐπὶ τὸ ἀνειμένον ἐκ τῆς καυσώδους ὥρας, μήποτε ἀφαυαινόμενα καὶ ἐπικεχαυμένα ταῖς χρόαις, μή ποτε δύσφορα διὰ τὴν ἐκ τοῦ θερμοῦ διαφόρησιν ὅπερ γίνεται θέρους ὄντος. καὶ αὐτὸς ὁ ἥλιος (ὃν ἐκάλεσε σείριον ἀστέρα διὰ τὸ λάμπειν· τὸ γὰρ σειριάειν) τοῦτο δηλοῖ, ὅτι οὐκέτι πολὺν χρόνον ἐπὶ γῆς φέρεται, ἀλλ' ἐλάσσω μὲν ποιεῖ τὴν ἡμέραν ὑπὲρ γῆς ὤν, τὸν δὲ ὑπὸ γῆς πλείονα ποιῶν, καὶ μείζω τὴν νύκτα. τὸ γὰρ πλέον νυκτὸς ἐπαυρεῖν, τουτέστι τὸ πλέον ἐπιλαμβάνειν καὶ ἀπολαύειν τῆς νυκτὸς ἂν τὴν μείζονα ταύτην ποιεῖν. ὅταν οὖν ἤδη ταῦτα γίνηται πάντα, ἡ τοῦ καύματος ἐλάττωσις, ἡ τοῦ μετοπωρινοῦ ὄμβρου φορά, ἡ τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρωπίνων ἀνάψυξις, ἡ τῆς ἡμέρας ἐλάττωσις, ἡ τῆς νυκτὸς ἐπίδοσις, τηνικαῦτα δεῖ ὑλοτομεῖν μετὰ θέρος ἀρχομένου τοῦ μετοπώρου, τῶν δένδρων φυλλορροούντων, ὅσα τοῦτο πάσχειν πέφυκε· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ τὰ μὲν βλαστήματα αὐτὰ τῶν κλάδων λήγειν, καταχεῖν δὲ τὰ φύλλα εἰς τὴν γῆν· τότε γὰρ ὡραίαν εἶναι τὴν ὑλοτομίαν κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον γινομένην. τὸ μὲν οὖν εἶναι τὴν τεμνομένην ὕλην τηνικαῦτα ἀδηκτοτάτην, δηλοῖ τὴν ἀθηροτάτην. δάκνειν γὰρ εἶναι τὰ θηρία, διὰ τὸ δάκνοντα μόνως λυπεῖν. λέγει δ' αὖ καὶ τὸν ἄβρωτον ὑπὸ τῶν ἐγγινομένων θηρίων τοῖς φυτοῖς, ὡς ἀδηκτοτάτην εἶναι, τῶν θριπῶν καὶ τερηδόνων, ἃ διαφθείρονται τοῖς δένδρεσι, συντεμνομένης τῆς ἐν αὐτοῖς ὑγρότητος. τὸ δ' ἐν τούτῳ ὑλοτομεῖν, ὀρθόν. ὅτι ξηρὰ μέν ἐστι τὰ δένδρα ἀποδεδωκότα τὸν οἰκεῖον καρπόν. καὶ οὐκ ἔτι κάμνει περὶ τὴν ἐκτροφὴν αὐτοῦ, μετρίας δὲ ἔτι ἔχει ὑγρότητος, ἀλλ' οὐ πολλῆς ἤδη πρὸς τὸ οἰκεῖον τοῖς τέμνουσιν ὥστε γε μὴ σήπεσθαι μετὰ τὴν τομήν. εἰς ἅ τινες βλέποντες, καὶ φθινούσης τέμνειν τῆς σελήνης, ἀλλὰ μὴ πανσελήνου μηδ' αὐξανομένης· ἡ γὰρ τοῦ φωτὸς ἐπίδοσις ὑγρότερα ποιεῖ τὰ δένδρα, καὶ ἐπιφορώτερα τεμνόμενα πρὸς τὴν σῆψιν. ἑπόμενα δὲ λέγει πρὸς τὸ ἑξῆς τοῖς περὶ ὑλοτομίας τὰ περὶ κατασκευῆς τῶν ξυλίνων σκευῶν. ἦμος δὴ λήγει, ἐν τῷ χειμῶνι καὶ ἡ δύναμις τοῦ ἡλίου ἀσθενεστέρα ἐστί, καὶ αἱ ἡμέραι μικραί, καὶ αἱ νύκτες μεγάλαι, καὶ τὰ σώματα πυκνοῦται καὶ ἐλαφρύνεται. τότε οὖν λέγει δενδροτομεῖν. ἀδηκτοτάτη δέ, ἀβρωτάτη. ὅτι τότε σκώληξ οὐκ ἐσθίει τὴν ὕλην, καὶ ὅτι [illegible]μονωτέρα, ἐπειδὴ διὰ τὴν ψύξιν τοῦ ἀέρος ἀποκέκλεισται ἐν βάθει ἡ ὑγρότης. καὶ τότε αἱ ῥίζαι τρέφονται καὶ αὔξονται καὶ τὰ φύλλα μὴ ἐπιπολαζούσης αὐτῆς· ἐν θέρει δὲ ἐπιπολάζει διὰ τὴν τοῦ καιροῦ θερμότητα· τὸ γὰρ ψυχρὸν οὐκ ἐᾷ τὴν θερμότητα εἰς τὴν τῶν ξύλων ἐπιφάνειαν ἐλθεῖν. οὐδὲ ποιεῖ σῆψιν ἡ ὑγρότης πλεονάζουσα, καὶ τότε στερεά ἐστιν ἡ ὕλη μὴ ἔχουσα τὸ δάκνεσθαι.

Ὅλμον μὲν τριπόδην.] πολὺς ἐν τούτοις ὁ Πλούταρχος, ἀμυνόμενος τοὺς γελῶντας τὸν Ἡσίοδον τῆς μικρολογίας, καὶ Πλάτωνα λέγων περὶ τῆς τῶν σκευῶν ἐν τοῖς οἴκοις διειλέχθαι καὶ ἐμμετρίας. καὶ Λυκοῦργον περὶ τῆς τῶν θυρῶν κατασκευῆς, ἵν' ἀπὸ πρίονος ὦσι καὶ πελέκεως μόνον ἀποίκιλαι. δεῖ οὖν ἀποδέχεσθαι καὶ τὸν Ἡσίοδον μέτρα παραδόντα, καὶ ὅλμου καὶ ὑπέρου καὶ ἄξονος καὶ σφύρας. καὶ τοὺς ἀρχαίους δὲ πολλὴν καὶ τούτων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ τῶν εὑρετῶν παμμεγέθη τιμᾶν. διότι τὸν λύχνον πρῶτος εὗρε καὶ τὸ ἐκ τούτου φῶς εἰσήγαγε. τὸν δὲ τῶν Πιθέων δῆμον διὰ τοῦτο οὕτως ὀνομάσαι, διότι τῶν πιθῶν ἐπενόησαν τὴν πλάσιν· ὥστε μὴ τὴν πολυτέλειαν περσικὴν θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν χρειωδῶν, κἂν εὐτελὴς τυγχάνῃ, περιποίησιν. δεῖ οὖν τὸν μὲν ὅλμον τέμνειν, αὐτὶ τοῦ ξύλου εἰς ὅλμου κατασκευήν, τριῶν ὄντα ποδῶν· τὸ δὲ ὕπερον ὡσαύτως τριῶν πηχῶν· τὸν δὲ ἐσόμενον

ἄξονα τῆς ἁμάξης ὁμοίως ἑπτὰ ποδῶν· εἰ δὲ εἴη τὸ ξύλον ὀκτὼ ποδῶν, ἀφ' οὗ δεῖ γενέσθαι τὸν ἄξονα, τὸν ἕνα πόδα χρήσιμον εἰς σφῦραν ἔσεσθαι τοῦ ξύλου τούτου κατασκευὴν ἀποτμηθέντα τῶν ἑπτὰ ποδῶν ἐξ ὧν ὁ ἄξων. εἰπὼν δὲ περὶ ἄξονος ἡλίκον εἶναι δεῖ, προστίθησι καὶ τὴν ἀψῖδα ἡλίκην, τρισπίθαμον λέγων τάμνειν ἄψιν· καὶ αὐτὴν τὴν ἅμαξαν ἡλίκην, δεκάδωρον εἶναι δεῖ καὶ τὴν ἅμαξαν. δεῖ δὲ τό γε τοσοῦτον περὶ τῶν μέτρων εἰδέναι τούτων· ὅτι σπιθαμὴ μέν ἐστιν ἁπλωθείσης τῆς χειρὸς ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ σμικροτάτου δακτύλου διάστημα· τρεῖς τοσοῦτον οὖν εἶναι κελεύει. τῆς ἀψῖδος τῶν ἁμαξικῶν κύκλων τὸ μέγεθος. ἔστι δὲ ἡ ἀψὶς, ἡ περιέχουσα τὰς λεγομένας κνημίδας, τὰς ἐκ τοῦ ἄξονος εἰς τὴν ἀψῖδα τεινούσας. δῶρον δὲ τὸ αὐτό πως καὶ παλαιστή, ἀλλ' οὕτως ἐκ τῶν τεσσάρων δακτύλων ὀρθῶς συντεθέντων· δῶρον δὲ τούτων συμπρασθέντων καὶ τοῦ ἀντίχειρος ἐγερθέντος· δεῖν οὖν τὴν διάμετρον τῆς ἁμάξης εἶναι δέκα τούτων μέτρων, τὴν δὲ ἀψῖδα τρισπίθαμον· οὐχ ἵνα ὅλην ἐκ τοσούτων ποιήσωμεν, ἀλλ' ἑκάστην καὶ τῶν περιφερειῶν ἐξ ὧν ἡ ἀψὶς συμπέπηγε. διὸ καὶ ἐπήγαγε πόλλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα. τὰς περιφερείας δηλῶν χρῆναι τρισπιθάμους εἶναι τῆς ἀψῖδος· ἐξ ὧν πλειόνων οὐσῶν ἡ ἀψὶς γίγνεται. ἄλλως· πρώτου τοῦ ὅλμου ἐμνημόνευσε· δεῖ γὰρ πρῶτον τῆς τροφῆς ἐπιμελεῖσθαι. τοῦτο δὲ ὑπουργεῖ τὸ ἐργαλεῖον, ἢ ὅτι τὰ σπέρματα ἐκεῖ ἀπεκδύονται τὸ λέπυρον· ὅλμος δὲ ἐκλήθη διὰ τὸ ὀλλύειν καὶ φθείρειν τὰ ἐμβαλλόμενα. ὕπερον δὲ τὸ κόπανον. πόδα καλεῖ τὸ ἀπὸ τοῦ τρίτου δακτύλου διὰ τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ πρώτου διάστημα. ἄλλως· τρισπίθαμον δ' ἄψιν, ἑκάστην ἀψῖδα ἁμάξης τρισπίθαμον εἶναι. σύγκειται δὲ ἡ ἅμαξα, τουτέστιν ὁ τροχὸς, ἐκ τεσσάρων ἀψίδων· ὡς εἶναι τὸ πᾶν περιφερὲς τοῦ τροχοῦ σπιθαμὰς ιβ΄, παλαιστὰς δὲ λϛ΄· ἔχει γὰρ ἡ σπιθαμὴ παλαιστὰς γ΄. οὐκοῦν ἔδει τὴν πᾶσαν περιφέρειαν ἔχειν λ΄ καὶ ϛ΄ παλαιστάς. καὶ πῶς εἶπε δυωδεκαδώρῳ ἁμάξῃ; ἔδει γὰρ εἰπεῖν δυωδεκάδωρον, τὸ διάμετρον τοῦ τροχοῦ. πᾶν γὰρ διάμετρον, τὸ τρίτον ἐστὶ μέρος τῆς πάσης περιφερείας· δῆλον οὖν ὅτι τὰς ϛ΄ παλαιστὰς ἀνήλωσεν εἰς τὰ λεγόμενα γλωσσίδια, ἑκάστης ἀψῖδος τοὺς ἁρμόζοντας τῆς εἰς ἀλλήλας· ἡ δὲ παλαιστὴ καὶ δῶρον καλεῖται· ἡ δὲ σπιθαμὴ, καὶ δοχμή. δυωδεκάδωρον] κατὰ διάμετρον εἶπε δυωδεκάδωρον· ἡ δὲ, τὸ τρίτον ἐστὶ τῆς ὅλης περιφερείας, καὶ οὐ τὸν ἔξω κύκλον ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τὸν μέσον τὸν εἰς δύο τὸν κύκλον τέμνοντα.

καμπύλα κᾶλα] ξύλα ἐπικαμπῆ ὄντα τὰ ἀμφίδια. γύην.] τὸ λεγόμενον γονάτιον τοῦ ἀρότρου. ὁσάκις οὖν εὕρῃς, φέρε καὶ ἀπόθου αὐτὸ καὶ μὴ ἀμελήσῃς. λέγεται δὲ γύης, ὅτι ἀεὶ παρὰ τὴν γῆν ἐστιν. ἔλυμα μέρος τι τοῦ ἀρότρου, ἐν τῷ μέσῳ ὄν, ἔνθα συμβάλλεται ὁ γύης τῷ ἱστοβοεῖ. ἔλυμα δὲ παρὰ τὸ ἐλύειν, ὅ ἐστι καλύπτειν. ἱστοβοεὺς λέγεται παρ' ἐνίοις καὶ τὸ μετὰ τὴν ἐχέτλην ξύλον. αὐτόγυον δὲ τὸ μονόξυλον λέγει, τὸ ἔχον ἐξ αὐτογύου τὸν ἱστοβοέα. φέρειν δὲ γύην.] περὶ ἀρότρου κατασκευῆς ἐν τούτοις διδάσκει, καὶ δεῖ εἰδέναι τίς ἡ ὕννις, τί τὸ ἔλυμα, τίς ὁ γύης, τίς ὁ ἱστοβοεὺς, τίς ἡ ἐχέτλη, ἐξ ὧν ἐστι τὸ ἄροτρον. ἡ μὲν οὖν ὕννις ἐστὶ τὸ σίδηρον αὐτὸ τὸ ἐν τῷ ἀροτριᾶν σχίζον τὴν γῆν. τοῦτο δὲ τῷ ἐλύματι περιήρμοσται ἔνωθεν ἐμβεβλημένον εἰς αὐτὸ τὸ κοῖλον ὄν. τὸ δὲ ἔλυμά ἐστι, τὸ ἐμβληθὲν εἰς τὸ τὴν ὕννιν κατέχον ξύλον κατὰ τὸ ἄκρον, ὃ καλοῦσι νύμφην, ὃ κατὰ θάτερον μέρος τὸ ἄνω συγγεγόμφωται πρὸς τὸν γύην. ὁ δὲ γύης ξύλον ἐστὶ μακρὸν ἔχον οὐ πόρρω τοῦ ἐλύματος, ὀρθὸν ἐμπεπηγὸς ξύλον ἐν αὐτῷ, ὃ κατέχοντες οἱ ἀροτριῶντες ὅλον κινοῦσι τὸ ἄροτρον, καὶ διὰ τοῦ ἀρότρου τοὺς βόας· καὶ τοῦτο τὸ ξύλον καλεῖται ἐχέτλη. τούτῳ δὲ τῷ γύῃ ἐμπέπηγεν ἄλλο ξύλον μεῖζον κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τὸ ἄκρον ἕως τοῦ ζυγοῦ διῆκον τοῦ ἐπικειμένου τοῖς ὤμοις τῶν βοῶν καὶ ζευγνύντος αὐτοὺς, ἐμπέπηγε δὲ σφηνωθὲν διά τινων σφηνίσκων. εἰ μὲν οὖν ἓν ξύλον ᾖ τὸ ὅλον ὁ γύης μέχρι τοῦ ζυγοῦ ἀπὸ τοῦ ἐλύματος, καλεῖται τὸ ἄροτρον αὐτόγυον. ἐὰν δὲ μικρότερος ᾖ τῆς χρείας ὁ γύης, ἐνσφηνοῦται τὸ ἕτερον αὐτῷ ξύλον τὸ συνάπτον αὐτὸν καὶ τὸν ζυγόν, καὶ καλεῖται τὸ μὲν ὅλον πηκτὸν, τὸ δ' ἐνσφηνωθὲν ἱστοβοεύς. διὸ καὶ αὐτὸς λέγει δύο παρασκευάσασθαι ἄροτρα· τὸ μὲν πηκτόν, τὸ δὲ αὐτόγυον, ἵν' εἰ τὸ ἕτερον κατεαγῇ, τὸ λοιπὸν ἀναπληρώσῃ τὴν χρείαν. τὸν μὲν οὖν γύην εἶναι κελεύει πρίνινον, προσθεὶς ἢ κατ' ἄρουραν εἰ εὕροις, ἢ κατ' ὄρος πρίνινον· οὐ γὰρ εὔπορος Βοιωτοῖς ἡ πρῖνος, φησὶν ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ τοῖς πελάταις αὐτὸ τῶν πρινίνων χρῶνται, τοὺς γύας

κατα-

κατασκευάζοντες. εἰ δ' οὖν εὕροις, ὁ πρίνινος ἄριστος γύης ὡς μάλιστα στερεός. πῶς δὲ ὁ γύης κατασκευάζεται σημαίνων εἶπε· Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμῶος.] οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων τῆς Ἀθηνᾶς δμώς, ἣν εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης, καὶ Ὅμηρός φησι περὶ τέκτονος ὡσαύτως· ἐπειδὰν οὖν οὗτος ἐν ἐλύματι πήξῃ τὸν γύην, καὶ γόμφοις ἐνώσας αὐτὸν πρὸς τὸ ἔλυμα τὸν γύην ἁρμόσῃ, τότε ὀχυρώτατός ἐστιν οὗτος, οὕτω κατασκευασθεὶς καὶ ἐκ τοιαύτης ὕλης. ὁ μὲν δὴ γύης πρίνινος ἔστω· ὁ δὲ ἱστοβοεύς, ἢ δάφνινος, ἢ πτελέινος· οὕτω γὰρ ἄσηπτος ἔσται. τὸ δὲ ἄσηπτον ἐδήλωσεν εἰπὼν ἀκιώτατοι· ὁ δὲ Πλούταρχος ἐξηγήσατο τὴν αἰτίαν λέγων, εἶναι τὸ θηρίδιον ὃ καλεῖται κίς, διεσθίον τὰ ξύλα. τοῦτο καὶ Πίνδαρον οὕτω καλεῖν περὶ τοῦ χρυσοῦ λέγοντα, κεῖνον σὴς οὐ κὶς δάμναται, ὡς ἄσηπτον. ἐγγίνεται δ' οὖν τὰ τοιαῦτα θηρίδια τοῖς γλυκέσι καὶ μαλακοῖς ξύλοις. δάφνη δὲ καὶ πτελέα δριμύτατα, τὸ μὲν ἔλυμα ἐκ δρυὸς εἶναι, καθάπερ τὸν γύην εἶπεν εἶναι δεῖ πρίνινον. καὶ γὰρ δὴ τοῦ ἀρότρου τὸ μὲν ἔγγυον τῆς ὕνεως εἶναι δεῖ δύσσηπτον, διὸ δρύϊνον τὸ ἔλυμα· τὸ δὲ μέσον εὔτονον, πρίνινον δὲ τὸν γύην. Βόε δ' ἐνναετήρω.] εἰκότως δεῖ τοὺς βόας τοσούτους καὶ τοιούτους εἶναι, ἵνα καὶ διὰ τὴν φύσιν ὦσιν ἀνδρεῖοι, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν ἀφυβρικότες, μὴ ὡς οἱ νεώτεροι θυμοειδεῖς ὄντες καὶ ζυγομαχοῦντες τὰ ἄροτρα κατακλῶσι, καὶ τὸ ἔργον μάταιον καὶ ἄπρακτον ποιῶσιν. Οὐκ ἂν τώγ' ἐρίσαντες.] οὐ σκιρτήσαντες δηλονότι οὐδὲ ζυγομαχήσαντες κατακλάσειαν τὸ ἄροτρον· ἐὰν δὲ τὸ ἄροτρον κλασθῇ, οὐ προβαίνει τὸ ἔργον ἀλλὰ μάταιον ἐγκαταλιμπάνεται, οὐ ζυγομαχοῦσι δέ, διὰ τὸ εἶναι ὁμήλικες. Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετής.] τὸ μὲν σκάψαι καὶ ὑλοτομεῖν καὶ φυτεῦσαι, νέων δεῖται. τὸ δ' ἀροτριᾶσαι, καὶ βουσὶν ἐπιστῆναι, καθεστῶτος ἤδη καὶ ὡς ἡνιόχου σωφρονοῦντος, μηκέτι παπταίνοντος εἰς τὰς τῶν νέων παιδιάς, ἀλλ' ἀρκουμένου ἄρτῳ τετραβύφῳ. τοιοῦτος δὲ ὁ εἰς τέσσαρα κλάσματα τεμνόμενος. ὀκταβλώμῳ δέ, ὡς καθέκαστον βύφος εἰς ὀκτὼ διαιρεῖσθαι ψωμούς· καὶ οὕτω δὴ πιμπλάναι τὸν ἀροτριατὴν αἰζηόν. Τεσσαρακονταέτης.] οὐ πάντως τοσούτων χρόνων, ἀλλὰ καθεστηκότα δεῖ εἶναι τῇ ἡλικίᾳ· αἰζηὸς δὲ σημαίνει δύο, ποτὲ μὲν τὸν ἄνθρωπον, ποτὲ δὲ τὸν νέον.

Τετράβυφον.] τετράκλαστον· τρύφος γὰρ τὸ κλάσμα. οὐδὲν δὲ ἄλλο διὰ τούτου δηλοῖ ἢ τὸ ἀπέριττον καὶ σύντονον τῆς τροφῆς, ἤτοι τῆς διαίτης· ἵνα μὴ πολλῇ τρυφῇ, διὸ καὶ εἰς τέσσαρα τὸν ἄρτον διακλᾶσαι, καὶ εἰς ὀκτὼ δήγματα ἀναλῶσαί φησιν· ὥστε ἐπὶ τὸ ἔργον συντόμως ὁρμῶσαι. —τοῦ δ' οὔτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων, Σπέρματα δάσασθαι.] τὸ μὲν σπέρματα δάσασθαι δηλοῖ τὸ καταβάλλεσθαι ταῦτα, μερίζοντα εὐτάκτως, εἰς τὴν ἀροτριωμένην γῆν. τὸ δ' ἀλέασθαι τὴν ἐπισπορίαν, τὸ μὴ ἀνωμάλως ῥίπτειν, ἀλλὰ συμμέτρως τὰ σπέρματα μὴ ἀλλ' ἐπ' ἄλληλα ταῦτα εἰς ἕνα τόπον· αὕτη γὰρ ἡ ἐπισπορία ὡς τῶν δευτέρων σπερμάτων θλιβόντων τὰ πρότερα, τόπων δὲ ἄλλων ἀσπόρων μενόντων. τοῦτο γὰρ καὶ πείρας δεῖται καὶ μὴ μετεώρου διανοίας, ἀλλ' ἐπιστατικῆς· διὸ τὴν τοιαύτην εἶναί φησιν ἡλικίαν χρήσιμον. ἄλλως· τοῦ τοιούτου τεσσαρακονταετοῦς, οὐκ ἔστιν ἀμείνων ἡλικία, εἰς τὸ καλῶς σπείρειν, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι. ἐπισπορία δέ ἐστιν, ὅταν σπείρῃ τις ἐλλειπῶς, καὶ πάλιν ἄνωθεν σπόρον ἐμβάλλῃ. Κουρότερος.] ὥσπερ ῥέμβεται ὁ νοῦς τοῦ τοιούτου ἐπὶ τοὺς ὁμήλικας.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἦμος δὴ λήγει μένος.] μετὰ τὸν καιρὸν τοῦ θερείου, καὶ τοῦ σπόρου, διδάσκει νῦν καὶ τὸν τῆς ὑλοτομίας καιρόν. καί φησιν, ἡνίκα ἡ φθινοπωρινὴ ἰσημερία γίνηται, καὶ ὁ ἥλιος τὸ πολὺ τοῦ ἱδρῶτας ποιοῦντος καύματος σβέσῃ, οὐκέτι κατὰ κορυφὴν ἡμῶν τῷ τῆς ἡμέρας πλείονι ἑστηκὼς διαστήματι, ὥσπερ ἐν τῷ θερείῳ καιρῷ ξηραίνων ἡμᾶς ταῖς ἀκτῖσιν αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτε τὸ πλεῖον ἐστὶν ὑπὸ γῆν, καὶ μακύνει τὰς νύκτας, ὀλίγον δὲ τῆς ἡμέρας ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν ἕστηκε, τότε ἄριστός ἐστιν ὁ τῆς ὑλοτομίας καιρός. ἄσηπτα γὰρ τὰ τότε τμηθέντα ξύλα, διατηρεῖται, ὡς ἐξικμασθέντος τὸ πολὺ τῆς ὑγρότητος. ἡ γὰρ ἄμετρος ὑγρότης σῆψιν καὶ σκώληκας ἐμποιεῖ, ὡς ἡ θερμότης ῥῶσιν καὶ εὐωδίαν. καὶ τοῦτο ἰδεῖν ἔξεστιν ἐκ τῶν ἑλωδῶν καὶ καθύγρων τόπων, καὶ τῶν θερμῶν καὶ ἠρέμα ξηρῶν. τὰ μὲν γὰρ ἑλώδη σῆψιν καὶ κώνωπας, καὶ μυίας, καὶ σκώληκας, καὶ τοιαῦτα γεννᾷ. Αἴγυπτος δὲ διὰ τὸ θερμότατον, εὐωδιῶν καὶ ἀρωμάτων μήτηρ καθίσταται. κἀν τοῖς ἀνθρωπίνοις δὲ σώμασιν ὑπάρχει τὰ ὅμοια. οἱ μὲν γὰρ σωματικοί, καὶ παλαιοί,

παλθοι, καὶ κάθυγροι ὑπόφορον ἀφόρητον ὄζουσι, καὶ μᾶλλον ἐν θέρει καὶ μύρῳ χριόμενοι, δυσωδέστεροι γίνονται. οἱ δὲ θερμοτέρας καὶ ξηροτέρας καθεστηκότες τῆς κράσεως, οἱ μὲν ἐν τῷ καθεστηκότι καὶ μέσῳ τοῦ πάχεται, μήτε μὴν ὄζοντες, μήτε μὴν εὐωδιάζοντες· ἔνιοι δὲ καὶ ἀρώματος ἐκ τῶν σωμάτων ὀσμὴν ἀποπνέουσιν, ὥσπερ ὁ Θεόφραστος Ἀλέξανδρον λέγει τὸν Μακεδόνα· καὶ ἡμῖν πολλάκις τις διηγήσατο (?). ὡς οὐ κεχρημένους ἀρώμασι, καὶ περιχρίουσα τὰ ἐντός, καίτοι γε μηδὲ ... κεχρημένοις, εἰ μή που μετ' ἐνιαυτὸν καὶ δύο καὶ τρεῖς. Ἦμος] ἡνίκα τὸ ἦμος ψιλοῦται παρὰ τοῖς Ἴωσι καὶ οὐχ ὑποτάσσεται· παρὰ δὲ Ἀττικοῖς καὶ δασύνεται, καὶ ὁ ὅτι καὶ ὁ κατὰ ὑποτάσσει παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ τὰ δεύτερα πρόσωπα τῶν παθητικῶν γράφει διὰ δίφθογγον, πτύσομαι πτύσει. ὄψομαι ὄψει, καὶ τὰ ὅμοια. ὅθεν οἱ τοὺς γρίφους τῶν νοημάτων συντιθέντες γραμματικοί, καὶ τὸ ὀρθὸν τῆς τέχνης τοῖς αὐτῶν φλυάροις σώμασι διαφθείροντες, καὶ μὴ τὰς διαλέκτους εἰδότες, ψυχρὰς παρασημειώσεις παρεσημειώσαντο· πλὴν τῶν Δωρικῶν ταύτην. ἐκεῖνοι γὰρ πᾶν ἀπαρέμφατον ἤτοι γράφουσι. τὸ δὲ στενώτατον καὶ ξενώτατον παρὰ πᾶσι μεγάλα, παρ' Αἰολεῦσι δὲ μικρά, διὰ τὸ μὴ β' ὦ τὰ Αἰολικὰ ταῦτα ἐκφέρεσθαι. τὸν ἔρον δέ, καὶ τὸν γέλον ὁμοίως Αἰολικῶς μικρόν, Ἀττικῶς δὲ μέγα. οὕτως ἔδει ταῦτα διδάσκειν. ἀμαθεῖς δὲ τῶν διαλέκτων, καὶ τῆς ὡς ἀληθῶς Γραμματικῆς ὄντες, οἱ τῶν νοημάτων πλοκεῖς ἐπωνόμενοι, τοῖς βαρβάροις κραυγάζουσι καὶ ἀνοήτοις παισὶ τοιαῦτα ζιζάνια δυσαπόσπαστα τῇ τέχνῃ παρεμφυτεύουσι, καὶ ταύτην διέφθειραν, μὴ γινώσκοντες εἰπεῖν, ὡς τοῦτο Ἰωνικῶς οὕτω γράφεται, ἐκεῖνο δὲ Ἀττικῶς, καὶ τόγε καὶ τόγε Κοινῶς, ἀλλὰ μόνον λεξαΐστως καὶ γριφώστως τῶν λόγων φροντίζοντες. τοιαῦτα καὶ περὶ τὴν μετρικὴν τέχνην συμβήσεται, ἄλλην ἄλλως τῶν νῦν μετρικῶν, καὶ οὐ κατὰ τοὺς πάλαι σοφοὺς τοῖς στίχοις καὶ τοῖς ὀνόμασι κεχρημένων, καὶ γραφόντων διθυραμβικά τι καὶ κάπηλα, καὶ Γραμματικῆς ἀποδέοντα. καὶ ὅμως τοῖς νῦν καπήλοις τιμώμενα. καπήλους γὰρ καλῶ καὶ τοὺς νῦν παραδεδωκότας ἐν ταῖς βασιλείαις αὐλαῖς, ὡς ὑπαγομένους θωπείαις, καὶ τὰ κάπηλα τῶν συγγραμμάτων ἀκριβεστάτως μὴ ἀποδοκιμάζοντας κρίσιν, ἀλλ' ἑκασταχοῦ, μᾶλλον δὲ πανταχοῦ, καὶ τῶν κατὰ τέχνην γεγραμμένων ἐξαίροντας· ὡς οἱ πάλαι τῶν Εὐριπίδου κάπηλα γράμματα τῶν σοφῶν συγγραμμάτων Αἰσχύλου προκρίναντες, τὸν μακρὸν αἰῶνα τοῖς ζῶσιν ἀβελτηρίας παρεστήσαντες μάρτυρα. ἐξελέγχονται γὰρ τοῖς ἀμφοτέρων συγγράμμασι μέχρι καὶ νῦν. Εὐριπίδην γὰρ προκεκρικότες Αἰσχύλου, ὡς κάπηλον ὄν, καὶ τούτοις συμποτάζοντα, καὶ ἀγοραῖον καὶ εἴρωνα. Αἰσχύλος γὰρ ἀρχικὸς ἦν, καὶ σοφός, καὶ βασιλεῦσι φίλους εἶλκε πρὸς ἑαυτόν, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς στρατηγοῦσι, τὸν Ξέρξην συγκαταναυμαχήσας, καὶ ἐν Ἠπείρῳ νενίκηκε, καὶ συμπόσιον, καὶ ἀργῶν ἐκτὸς ἦν, καὶ ἀθώπευτος, καὶ τὸ δημηγορεῖν ἐν πᾶσι παρόν· ὅθεν τῆς δημηγορίας καὶ τῆς σοφίας παρ' ἐκείνων τοιαύτην ὑπεῖχε τὴν δίκην. ὡς καὶ περὶ Αἰσχύλου τῆς ἀληθείας ὁ τραγικὸς Φρύνιχος, δίκας ἐξέτισε, ζημιωθεὶς χιλίας δραχμάς, ὅτι Μιλήτου παρὰ Περσῶν γεγράφηκεν ἅλωσιν, καὶ τὸ θέατρον πρὸς ὀλοφύρσεις ἐκίνησεν· ὁμοίως καὶ Πίνδαρος χιλίας δραχμὰς ἐξέτισε Θηβαίοις, ὅτι τὰς Ἀθήνας Ἑλλάδος γεγράφηκεν ἔρεισμα. τοιαῦτα πρίν τε καὶ νῦν τῆς ἀθωπείας καὶ ἀληθείας τὰ ἐπίχειρα. Ὀξέος ἠελίοιο.] τοῦ ὀξυκινήτου ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς τῶν πλανητῶν ἀστέρων, οὐ μὴν ὑπὲρ τὸν οὐρανόν· ὃ γὰρ οὐρανὸς εἰς νυχθήμερον διάστημα περιστρέφεται, τοῦτο ὁ ἥλιος περιδινεῖται ἐνιαυτῷ. τοσοῦτον ὁ ἥλιος τοῦ οὐρανοῦ μὲν βραδύτερος, Κρόνου δὲ καὶ τῶν λοιπῶν ἀστέρων ταχύτερος. Κρόνος μὲν γὰρ τριάκοντα ἔτεσι περιοδεύει τὴν τοῦ οὐρανοῦ ἣν ἔφην νυχθημερινὴν περιστροφήν. Ζεὺς δὲ ἔτεσι ιβ. Ἄρης; Ἥλιος (ὡς ἔφην,) ἐνιαυτῷ· Ἀφροδίτη μησὶ ιδ. Ἑρμῆς ἐνιαυτῷ, ἢ μᾶλλον μησὶν ὀκτώ· ἡ δὲ Σελήνη ἑνὶ μόνῳ μηνί. Ἥλιος δὲ δασύνεται. ἅλιος γάρ τις ἐστίν, ὡς ἀπὸ τῆς ἁλὸς ἔχων τὴν ἀνάψιν. ἠέλιος δὲ ψιλοῦται· τὸ γὰρ α ι ε πρὸ φωνήεντος ὄντα κατὰ διάστασιν, ἠέλιος, ἀΐδης, καὶ τὰ ὅμοια. Καύματος ἰδαλίμου.] διύγρου. πῶς δὲ ξηραντικοῦ ὄντος τοῦ καύματος, δίυγρον αὐτὸ λέγει; ὅτι θερμαῖνον καὶ ξηραῖνον ἡμᾶς, ἐξέλκει τὴν τῶν ἡμετέρων σωμάτων ὑγρότητα διὰ τῶν ἀδήλων πόρων, καὶ ἱδρῶτας ποιεῖ. Ζηνὸς ἐρισθενέος.] τοῦ μεγαλοδυνάμου ὀμβρήσαντος ἢ Ζηνός, νοῦ τοῦ οὐρανοῦ. Πολλὸν ἐλαφρότερος,] λείπει τὸ γέγονε. ἐλαφρὸς δέ, ὁ ταχύς. ἐκ τοῦ ἔλαφος, ἐλαφρός. Σείριος.] ἀστήρ ἐστι κείμενος

μενος ἀπὸ τοῦ ψύχους τοῦ κυνός, ὥς φησιν Ἄρατος. νῦν δὲ σείριον τὸν ἥλιον λέγει, παρὰ τὸ σειριᾶν καὶ λάμπειν, καὶ ξηραίνειν. ἀστὴρ καὶ ἄστρον διαφέρει· ὅτι τὸ ἄστρον σύστημά ἐστιν ἐξ ἀστέρων συνεστὸς, ὁ δὲ ἀστὴρ μονήρης ἐστίν· ὡς ἥλιος, σελήνη, καὶ εἷς ἐκείνων τῶν συμπληρούντων τὰ ἄστρα.

κηριτρεφέων.] τῶν συντεθραμμένων μοίρᾳ καὶ θανάτῳ. ἐπαυρεῖ.] πλησιάζει, ἀπολαύει. ἢ πλεῖον τροπικώτερον, αὐτὶ τοῦ φέρεται, ὑποκάτω δὲ τῆς γῆς. ἀδηνοτάτη.] ἄσηπτος, μὴ γεννῶσα σκώληκας. δὴξ γάρ ἐστιν εἶδος σκώληκος ἐγγινομένου ἔνδον ξύλου. ἴψ δὲ σκώληξ ἐστὶ κριτῶν, ἴξ ἀμπέλων, σὴς ἱματίων, τρὼξ ὀσπρίων, ψὴν σύκων, καὶ ἕτεροι ἄλλων. πτόρθοιό τε λήγει.] τοῦ κλωνοφυεῖν τε παύεται.

Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν.] τότε ἄρ' ὑλοτόμει τὸ ὥριον ἔργον, μεμνημένος τῆς ἐμῆς δηλονότι παραινέσεως. ὥριον ἔργον.] τέσσαρές εἰσιν ὧραι καιροῦ. ἔαρ, θέρος, φθινόπωρον, καὶ χειμών. ἐνταῦθα οὖν τῶν δ΄ τούτων ὡρῶν, ἤγουν τῇ φθινοπωρινῇ περὶ τὸ τέλος, κελεύει τοῦτον ὑλοτομεῖν, καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ἐργάζεσθαι. Ὅλμον] ὅλμος λέγεται μέτρον τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, ὃ καὶ θώραξ καλεῖται. ἔστι δὲ τὸ ἀπὸ τραχήλου μέχρι αἰδοίων. νῦν δὲ ὁ ὅλμος ἡ ἴγδη, ἐν ᾗ κέγχρον καὶ ἕτερα τοιαῦτα οἱ γεωργοὶ κατατέμνουσι. τριπόδην.] τριῶν ποδῶν μῆκος ἔχοντα. ὁ δὲ ποῦς δακτύλων ἐστὶν ιϛ΄. καὶ τριπόδης μὲν καὶ τετραπόδης, καὶ τὰ ὅμοια, ὁ ἔχων μῆκος τοσούτων ποδῶν. τρίπους δὲ καὶ τετράπους, ὁ τρεῖς ἢ δ΄ πόδας ἔχων. ὕπερον.] λάκτιν, ταγέα, τριβέα, ἢ κόπανον. Ἄξονα δ' ἑπταπόδην.] ἄξων ἐστὶ τὸ ξύλον τῆς ἁμάξης καὶ τῶν ἁρμάτων, οὗ ἑκατέρωθεν ἐμβέβληνται οἱ τροχοί. νῦν δὲ περὶ τοῦ τῆς ἁμάξης ἄξονος λέγει κακῶς, ἤγουν ἑπτὰ ποδῶν δεῖ ἔχειν αὐτὸν τὸ πλάτος. μόλις γὰρ ἂν ἄξων ὑπερβαίη τοὺς δ΄ πόδας. ἄρμενον οὕτω.] ὁ μὲν Ἡσίοδος πάνυ ἁρμοδίως ἄξονα τὸν ἑπταπόδην φησίν. ἐγὼ δὲ τοῦτον φαίην ἂν πάνυ ἀνάρμοστον, καί τοι μὴ ἔγδισα ὢν τῶν γεωργικῶν.

Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην.] εἰ δὲ ὀκτώ φησι ποδῶν τάμῃς ξύλον εἰς ἄξονος ποίησιν, ἀπὸ τούτου τὸν ἕνα πόδα ταμὼν ξυλίνην σφῦραν ποιήσεις. ἐκ δὲ τῶν τριῶν περισσῶν κε. εἰ δὲ καὶ ἀπόκεν, καὶ σφῦραν κεν, ἀδυναμίαν πολλὴν μαγειρικὴν τοῦ Ἡσιόδου καταγινώσκειν ἐστί.

Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν.] ἐκ τεσσάρων ἀψίδων συντίθεται ὁ τροχὸς τῆς ἁμάξης. οὗ τροχοῦ τὴν μέσην εὐθεῖαν νῦν δεκάδωρον ἅμαξαν καλεῖ. φησὶν οὖν, ὅτι ἑκάστη ἀψὶς τοῦ τροχοῦ ἔστω τριῶν σπιθαμῶν, ὡς εἶναι τὴν πᾶσαν περιφέρειαν τοῦ ὅλου τροχοῦ, ἤγουν τὸν κύκλον, δώδεκα σπιθαμῶν, δωρῶν δὲ λϛ΄. ἡ γὰρ σπιθαμὴ ἔχει δωρὰς, ἤγουν παλαιστὰς τρεῖς, ὁ δὲ παλαιστής ἐστι δακτύλων δ΄. Πῶς δὲ λϛ΄ δωρῶν εἰπὼν τὴν πᾶσαν περιφέρειαν εἶναι τοῦ τροχοῦ κύκλου, τὴν μέσην διήκουσαν εὐθεῖαν τούτου, οὐ δυωδεκάδωρον εἶπεν, ἀλλὰ δεκάδωρον, τοῖς ἐπιστημονικοῖς τῶν γεωμετρῶν λόγοις καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἐναντιούμενος; πᾶσα γὰρ περιφέρεια κύκλου τριπλασίων ἐστὶ τῆς οἰκείας διαμέτρου εὐθείας, πρὸς τὰς ἐκτὸς ἐπιφανείας τοῦ κύκλου. οὐκ ἐλυμήνατο τῶν γεωμετρικῶν ὅρον καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ οὗτος τριπλασίονα λέγει τὴν περιφέρειαν τῆς διαμέτρου, καὶ δωδεκάδωρον. ἀλλ' αἱ μὲν δέκα δωραὶ τῆς εὐθείας ἐν τῇ τοῦ κύκλου εἰσὶν ἔνδοθεν ἐπιφανείᾳ φαινόμεναι, περὶ ἃς καὶ διαλαμβάνει. αἱ γὰρ δύο δωραὶ, εἰς τὰς συμβολὰς συγκρύβονται, τὰς ἀπὸ τῆς ἐντὸς ἐπιφανείας μέχρι τῆς ἐκτὸς ἑκατέρωθεν τοῦ τροχοῦ μία δωρά. ἄψιν.] ἡ ἀψὶς κατὰ παρασχηματισμὸν Ἀττικῶς. Πόλλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα.] ἐπεὶ πολλὰ καμπύλα καὶ λελοξωμένα καὶ ἀψιδοειδῆ κᾶλα καὶ ξύλα. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἵνα δείξῃ ὅτι οὐ μίαν ἀψῖδα λέγει ἔχειν τὸν τροχὸν, ἀνὰ τέσσαρας. ὁ κάλως τὸ σχοινίον, τὸ κᾶλον δὲ τὸ ξύλον.

φέρειν δὲ γύην.] φέρε δὲ γύην εἰς τὸν οἶκον σου ἀπὸ πρίνου δένδρου. ὅπου εὕρῃς ψηλαφῶν ἐν ὄρεσιν, ἢ πεδινοῖς καὶ ἀροσίμοις τόποις. ὁ πρίνινος γὰρ γύης ὀχυρώτατός ἐστιν εἰς τὸ ἀροτριᾶν. ἡνίκα ὁ δοῦλος ὑπουργὸς τῆς φροντίσεως Ἀθηνᾶς τέκτων, οὗ ἀροτρεύς, πήξας αὐτὸν τῷ ἐλύματι τοῦ γύου, ἐν γόμφοις καὶ ξυλίνοις ἥλοις προσαρήρηται, καὶ προσαρμόσῃ τῷ ῥυμῷ. γύης ἐστὶ τὸ ὑπὸ γῆν ξύλον τοῦ ἀρότρου, εἰς ὃ ἡ ὕννις, ἤγουν τὸ σίδηρον, ἐμβάλλεται. ἔλυμα τὸ μέσον τοῦ ἀρότρου, ὅπου ὁ γόμφος βληθεὶς συνηλοῖ τὸν γύην καὶ τὸν ῥυμόν. γόμφος ὁ ἧλος· ἱστοβοεὺς δὲ, καὶ ἔνδρυον, ὁ ῥυμός.

δμωὸς.] ὁ δοῦλος. κατὰ διάλυσιν. προσαρήρηται.] ἥρμοσε, οἱ Ἴωνες δὲ οὐκ ἐκτείνουσιν· ὅθεν προσαρήρεται γράφεται, ὡς καὶ παρὰ τῷ Πισίδῃ·

ὅπως ἀκλινὴς τῆς φορᾶς ἡ σφοδρότης,
ἐξ ἀντιπλεύρων σφίγγεται καταδρόμων.

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα.] δύο δὲ κτήσασθαι καὶ ἀποθοῦ ἄροτρα κατὰ τὴν οἰκίαν, πονησάμενος καὶ φροντίσας· αὐτοφυῆ τε ἔχοντα τὸν γύην καὶ συμβεβλημένον, ὅπως τοῦ ἑνὸς ἐαχθέντος χρῷ τῷ ἑτέρῳ. τοῦτο δὲ εὐηθές ἐστι τὸ λέγειν, ἔχε αὐτόγυον καὶ πηκτὸν ἄροτρον, μή πως κατεαχθῇ τὸ ἕτερον. ὤφειλεν εἰπεῖν ἁπλῶς, ἔχε δύο ἄροτρα, εἰ μή που τὸ αὐτόγυον ἔν τισι χρήσιμον, ἐν ἑτέροις δὲ τὸ πηκτόν. ὃ καὶ δοκεῖ μοι οὕτως ἔχειν, κἂν οὕτως φόβῳ τοῦ μὴ κατεαχθῆναι τὸ ἕτερον λέγῃ.

Δάφνης δ᾽ ἢ πτελέης.] ἡ δάφνη καὶ ἡ πτελέα δριμύτητα ἔχουσαι οὐ σήπονται ῥαδίως· ἐπεὶ μηδ᾽ ἀπογεννῶσι σκώληκας, οὓς κίας καλοῦσι, καθάπερ τὰ γλυκύχυμα καὶ χαῦνα ξύλα. τὸ δὲ παρακελεύεσθαι ἢ δάφνινον ἁπλῶς, ἢ ὀξεῖς δάφνης εἶναι τὸν ἱστοβοέα, ἤγουν τὸν ῥυμόν, τὸ ἔλυμα καὶ τὸν γόμφον ἀπὸ δρυός, ἀπὸ πρίνου δὲ τὸν γύην, ψαδεῦς τερατείας Ἡσιοδείας ὄχλος ἐστίν. ἔδει γὰρ ἔκ τινος μετοικοῦς στερροῦ ξύλου ταῦτα εἰπεῖν πλέκεσθαι, ἢ πρὸς ἑτέρου τοιούτου κατακλάσαι, καὶ μὴ καταναλίσκειν λόγον εἰκαίως.

Βόε δ᾽ ἐνναετήρω.] οὐδ᾽ ὅλως ἀνύουσιν ἀναφέροιτό τις γεωργὸς, μή τοι γε παραδέξασθαι, οὐ ἐξώρους, καὶ γεγηρακότας καὶ ἀδυνάτους, οὓς οὗτος ὁ τοῖς ἀπαιδεύτοις δοκῶν Ὁμήρου ἀνθάμιλλος, οὐκ ἀλαπαδνὸν λέγει ἔχειν τὸ σθένος.

Ἥβης μέτρον ἔχοντε.] συμμετρίαν φησὶν ἡλικίας ἔχοντες, καὶ μήτε ἄζυγες πῶλοι, μήτε γεραιοὶ ὄντες, ἐν τῷ ἐργάζεσθαι ἄριστοι. τῷ καὶ οὗτοι ἐργάζεσθαι ἄριστοι. οὐκ οἶδε εἰ μή που δι᾽ ἀπειρίαν γεωργικὴν τοῦ ἀδήλου, ἐμπείρους ὑποζεύγνυσι βόας, κἂν γηραιοὶ ὦσιν· ὅπως μὴ κατὰ τὸ δέον αὐτοῦ διιθύνοντος, μόνοι ἐργάζωνται.

Οὐκ ἂν τώ γ᾽ ἐρίσαντες.] οὐκ ἂν οὗτοι οἱ βόες σπαράσσοντες κατὰ τὴν ἀρχομένην αὐτοῖς γῆν κατάξειαν μὲν καὶ συντρίψειαν τὸ ἄροτρον, τὸ δὲ ἔργον τοῦ ἀροτριασμοῦ αὐτόθι μάταιον λίποιεν, ὥσπερ ἂν οἱ νέοι σφριγῶντες ἀρτιζυγεῖς.

Τοῖς δ᾽ ἅμα.] τοῖς δὲ τοιούτοις βουσὶν ἕπου τοῦ ἔργου ἐπιστάτην ἀνὴρ τέλειος, ὅπως φροντίζῃ τοῦ ἔργου, μή πως νεώτερος ὤν, καὶ πρὸς ὁμήλικας ἀποβλέπων τὸ ἔργον ἐᾷ. τεσσαρακονταετής.] τεσσαρακονταετὴς, καὶ τριακονταετὴς ἄνθρωπος, καὶ τὰ ὅμοια, ὀξύνονται· τεσσαρακονταέτης δὲ, καὶ τριακονταέτης, χρόνος. Αἰζηός, κυρίως ὁ νεανίας. νῦν δὲ τὸν τέλειον ἄνδρα φησί. * σημαίνει περὶ τῶν ἑπτὰ ἡλικιῶν. Ἑπτὰ δέ φασι κατὰ ἀστρονόμους, αἱ τοῦ ἀνθρώπου ἡλικίαι· βρέφος ἀπὸ γεννήσεως μέχρι δ᾽ ἐτῶν, ἀναλογεῖ δὲ τῇ Σελήνῃ. εἶτα παιδίον, μέχρι δεκαετίας, καὶ ἀναλογεῖ Ἑρμῇ. μειράκιον ἀπὸ δεκαετίας, μέχρι ιθ. ἀναλογεῖ Ἀφροδίτῃ. ἀπὸ τῶν ιθ, μέχρι τῶν λζ, νεανίας, ἀναλογεῖ τῷ Ἡλίῳ. ἀπὸ τῶν τριακονταοκτὼ μέχρι τῶν νϛ, ἀνήρ, ἀναλογεῖ Ἄρει. ἀπὸ τῶν νζ μέχρι τῶν ξδ, πρεσβύτης, ἀναλογεῖ Διΐ. γέρων ἐπ᾽ αὐτοῖς, μέχρι ζωῆς ἐσχάτης, ἀναλογεῖ δὲ τῷ ψυχρῷ τότε Κρόνῳ.

δειπνήσας.] δειπνός ἐστι τὸ πρόγευμα· ἄριστον τὸ γεῦμα· δόρπος ὁ παρ᾽ ἡμῖν λεγόμενος δεῖπνος. τετράτρυφον.] δ᾽ κλάσματα ἔχοντα, σταυροειδῶς. ὀκτάβλωμον.] ὀκτὼ δήγματα ἔχοντα· ἢ τὸν ὅλον τετράκλαστον ἄρτον. ἢ τὸ δ᾽ μόνον κλάσμα. ὡς τὸν ὅλον ἄρτον ἔχειν δήγματα λβ. βλωμὸς γὰρ τὸ δῆγμα.

Ὅς κ᾽ ἔργου μελετῶν.] ὅς τις καθεστηκὼς ἀνὴρ μελετῶν καὶ φροντίζων τοῦ ἔργου, ἰθυντάτην τὴν αὔλακα, καὶ τὴν τομὴν τοῦ ἀρότρου ἐλαύνοι.

Σπέρματα δάσασθαι.] τὰ σπέρματα καλῶς διαμοιρᾶσθαι καὶ σπεῖραι. ἐπισπορίην.] τὴν δευτέραν, καὶ ἐπαναπορευθὲν φυγεῖν. οἱ γὰρ κακῶς σπείροντες, πάλιν ἐπανασπείρουσιν, ἐπιβάλλοντες ἕτερον σπόρον. ἐπτόηται.] σεσπούδασται, ἠσχόλισται.

Φράζεσθαι δ᾽ εὖτ᾽ ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς·
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης·
Ἥ τ᾽ ἀρότοιό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηροῦ· κραδίην δ᾽ ἔδακ᾽ ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας·
Ῥήϊδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἅμαξαν·

Cōſidera vero, cum vocem gruis audieris
Alte ex nubibus quotannis clangentis,
Quæ & arationis ſignum affert, & hyemis tempus
Indicat pluuiæ: cor autem rodit viri bobus carentis.
Tunc ſane paſce curuos boues, domi detinens.
Facile enim dictu eſt, par boum da & plauſtrum:

Ῥηΐδιον δ' ἀπανήνασθαι, πάρα δ' ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἅμαξαν·
Νήπιος, οὐδὲ τόγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούραθ' ἁμάξης,
Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήϊα θέσθαι.
Εὖτ' ἂν δὲ πρώτιστ' ἄροτος θνητοῖσι φανείη,
Δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτὸς
Αὔην καὶ διερὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ' ὥρην·
Πρωῒ μάλα σπεύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Ἔαρι πολεῖν· θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει.
Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κουφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα.

Facile autem recusare, instant vero opera bobus.
Inquit autem vir mentis compos, fabricato plaustrum:
Stultus, etiam hoc nescit, centum esse ligna plaustri.
Horum ante curam habere oportet, domi reponendo.
Cum primum igitur aratio mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere, simul & serui & tu ipse,
Siccam & humidam arans, arationis ad tempus,
Summo mane festinans, vt tibi impleant arua.
Vere vertito, æstate vero iterata non te fallat.
Noualem vero serito adhuc leuem terram.
Noualis imprecationum expultrix, liberorum placatrix est.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἄν.] Σκόπει δὲ ὁπηνίκα ἂν ἀκούσῃς φωνὴν γεράνου ἐνιαύσια κεκληγυίης, ἤγουν συνήθη κατ' ἔτος φωνὴν κεκραγυίας ὑψόθεν ἀπὸ τῶν νεφῶν, ἥτις σημεῖον δίδωσι καὶ τοῦ καιροῦ τοῦ προσήκοντος τῷ σπόρῳ, καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ καθύγρου τὴν ὥραν δεικνύει. τὴν καρδίαν δὲ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ μὴ βοῶν εὐποροῦντος, γεωργοῦ δηλονότι ὄντος, λυπεῖ. τότε δὴ χορτάζειν τοὺς ἕλικας βοῦς ἔνδον ὄντας, ἤγουν ἐν τῷ οἴκῳ. εὔκολον γὰρ τῷ μὴ ἔχοντι βοῦς εἰπεῖν ἔπος πρὸς τὸν ἔχοντα· δός μοι βόε καὶ ἅμαξαν, ῥᾴδιον δὲ τῷ εὐποροῦντι βοῶν, ἀπαρνούμενον τὴν αἴτησιν, ἀποκρίνασθαι, πάρεστι δὴ ἔργα τοῖς βουσί. φησὶ δὲ ἀνὴρ οὐκ ὢν εὔπορος, εἶτα κατὰ τὰς ἑαυτοῦ φαντασίας τὰς κενὰς οἰόμενος εἶναι εὔπορος, πῆξαι ἅμαξαν ὅταν θέλῃ. ἀνόητος, οὐδὲ τοῦτο οἶδεν ὅτι ἑκατὸν ἀντὶ τοῦ πολλά εἰσι τὰ ξύλα τῆς ἁμάξης. ὧν πρέπει πρότερον φροντίδα ἔχειν ὥστε ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτὰ ἀποθεῖναι. ὁπηνίκα δ' ἂν πρώτιστα καιρὸς σπορᾶς τοῖς ἀνθρώποις φανείη, ἐφορμᾶσθαι, ἤγουν πρόθυμος γίνου καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σοὶ θεράποντες, ἀροτριᾶν, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σπόρου, καὶ ξηρὰν οὖσαν τὴν γῆν καὶ δίυγρον, μὴ πρόφασιν ἔχων τὸ τοιάνδε ἢ τοιάνδε αὐτὴν εἶναι. πρωῒ μάλα τῆς ἡμέρας δηλονότι σπεύδων, ἵνα σοι πληθυνόμεναι ὦσιν αἱ ἄρουραι. Ἔαρι πολεῖν] κατὰ τὸ ἔαρ σχίζε τὴν γῆν τὴν μέλλουσαν σπείρεσθαι· ἐπὶ τοῦ θέρους δὲ ἡ σχισθεῖσα τῷ ἔαρι νεωμένη ἤγουν ὁμαλυνομένη καὶ νέα αὖθις γινομένη, οὐ ψεύσεταί σε κατὰ τὸν σπόρον καὶ τὴν τῶν καρπῶν γένεσιν, ἀλλ' ἐπιτήδεια σοι πρὸς ταῦτα ἔσται. τῆς νεαθείσης δὲ ἄρουραν σπεῖρε ἔτι κούφην οὖσαν καὶ μὴ πιεσθεῖσαν ὑπὸ τῶν ὄμβρων. ἡ νειὸς ἀλεξιάρη ἐστίν, ἤγουν ἀποσοβοῦσα τὰς ἀράς, τουτέστι τὰς βλάβας. παίδων εὐκηλήτειρα. ἤγουν κατευνάστρια, ἡσυχίας καὶ ἀναπαύσεως αὐτοῖς πρόξενος.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου.] ὅτι μὲν ἡ γέρανος δοκεῖ φροντίδα ἔχειν, τουτέστι πρόγνωσιν, ὡς φησι Πλάτων, καὶ χειμῶνα προσιόντα δηλοῦν φύσει δῆλόν ἐστι πρὸς αὐτόν, ὡς φησιν Ὅμηρος, δῆλον. κελεύει δὲ ταύτην παρατηρεῖν κεκραγυῖαν καὶ δηλοῦσαν τὸν τοῦ σπόρου καιρόν. μετὰ γὰρ τὴν ἀπὸ τῶν ἄστρων σημείωσιν, ἣν ἀπὸ τούτων παρέχον, οἰκεῖον ἦν καὶ ἀπὸ τῶν ὀρνίθων ταύτην ποιήσασθαι. τότε δὴ οὖν ὁ μὲν ἄβοτης δάκνεται διὰ τὴν ἀπορίαν τῶν βοῶν σπείρειν καὶ ἀροῦν ἀδυνατῶν. ὁ δὲ βοῶν εὔπορος χορταζέτω τοὺς βοῦς, ὡς χρησόμενος αὐτοῖς ἤδη πρὸς ἔργον τῆς σπορᾶς. Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν.] τούτων τὸ μὲν ἄβοτης εἴποι ἂν αἰτῶν βόας ἵν' ἀροτριάσῃ τοῦ καιροῦ ἀξιοῦντος. τὸ δὲ ὁ εὔπορος βοῶν ἀποκρίναιτο ἄν, ὅτι καὶ οἱ παρ' αὐτῷ βόες ἔργα ἔχουσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἂν αἰτούμενος δοίη. ὃν καὶ ὁ λαβὼν τὴν κυρίαν αἰτούμενος, εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὸν αἰτοῦντα· εἰ μὲν εὐδία, ἔσται καὶ σοὶ ἄχρηστος· εἰ δὲ χειμών, καὶ ἐμοὶ χρήσιμος. καὶ γὰρ καὶ περὶ τῶν βοῶν ἐρεῖ ταυτὸν ὁ αἰτηθείς.

θείς. εἰ μὲν μὴ καιρὸς τοῦ ἀροῦν, καὶ σοὶ ἄχρηστοι. εἰ δὲ καιρὸς, κἀμοὶ χρήσιμοι. ἄλλως· τὸ γὰρ αἰτῆσαι, δυσχερὲς ἐστιν. ἀλλὰ τὸ ἀπαρνήσασθαι καὶ μὴ δοῦναι, δυσχερέστερον. ἔχει γὰρ εἰπεῖν, ὅτι οὐ δίδωμι· καὶ γὰρ κἀμοὶ πάρεισιν ἔργα βοῶν δεόμενα.

Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειός.] φρένας ἀφνειός ἐστιν, ὃς οὐκ ὢν εὔπορος ταῖς ἑαυτοῦ φαντασίαις ταῖς κεναῖς οἴεται εἶναι εὔπορος. διὸ καὶ νήπιος, οἰόμενος τὰ μὴ ὄντα. ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ τὴν ἅμαξαν οἰήσεως πᾶσαν τὴν τοιαύτην διασύρει ζωήν, ὡς ἀνόητον. ὁ γὰρ τὰς φρένας ἀφνειὸς εἴ τι ἂν καὶ περὶ ἁμάξης, ὡς εὔκολον αὐτὴν, ὅταν θέλῃ, πήξασθαι, ἀγνοῶν ὅτι τὰ ξύλα αὐτῆς πολλά ἐστιν, ἃ δεῖ οἰκεῖα ἔχειν τὸν μέλλοντα κατασκευάσειν ἅμαξαν· τυγχάνει δὲ ἐκεῖνα διὰ τὸ πλῆθος οὐκ εὐπόριστα. οὕτω οὖν καὶ περὶ βοῶν τοῦ ἀρότρου ἕνεκα καὶ περὶ πάντων οἰήσεται νοῶν τις οὐκ ἔχων, ὀφείλων ἐννοεῖν, ὅτι πρὸ καιροῦ δεῖ παρασκευάζειν καὶ οἰκείους ἔχειν, οὐκ ἀλλοτρίους αἰτεῖν. ἄλλως· τοῦτο εἶπε πρὸς τοὺς θαρροῦντας ἔχειν καὶ μὴ πρὸ καιροῦ εὐτρεπίζοντας· ἔχει γὰρ εἰπεῖν θαρρῶν, ὅτι ἔχει ὕλην. ἐξέλθετε, ποιήσατέ μοι ἅμαξαν· μὴ εἰδὼς ὅτι πολλὴν δυσχέρειαν ἔχει· καὶ γὰρ ἑκατόν εἰσι τὰ ξύλα τῆς ἁμάξης. φρένας δὲ ἀφνειός. ἤτοι οὐκ ἀληθῶς πλούσιος, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ δοκῶν πλουτεῖν, καὶ ἑαυτὸν ἐξαπατῶν, ἢ κατὰ ἀντίφρασιν ἄφρων. πολλάκις γάρ τις περὶ τὴν ψυχὴν ἐσπερμένην ἐχόντων καὶ ἐσφήφαισι φησι. τί γάρ ἐστιν δυσχερέστερον τοῦ ποιῆσαι ἅμαξαν; εἴτε ἄροτρον; ὁ δὲ ἄφρων, οὐκ οἶδεν ὡς ρ' ξύλων ἔσται ζευγηλὸν εἰς τὴν ταύτης κατασκευήν. ρ' δὲ, ἀντὶ τῶν πολλῶν.

Εὖτ' ἂν δὴ πρώτιστ' ἄροτος] οὐ λέγει τὴν μέσην καὶ ξηρὰν πως καὶ ὑγρὰν ἀροῦν γῆν χρῆναι, ἀλλ' εἴ τι αὐτὴν εἴτε νοτερὰν, τῆς ὥρας ἀπαιτούσης, δεῖν ἀροτριᾶν, καὶ μὴ προφασίζεσθαι τὴν ποιότητα τῆς γῆς, ὡς ξηρᾶς ἢ ὑγρᾶς ἤδη οὔσης. ἄλλως· πρὸς τοὺς ἀναβαλλομένους τὸ ἐργάζεσθαι λέγει· εἰσὶ γάρ τινες λέγοντες, ὅτι πολύ ἐστι ξηρὰ ἡ γῆ, ἀναμείνωμεν ἵνα ὑγρανθῇ· ἄλλοτε πάλιν ὑγρά ἐστι πολύ, ἀναμείνωμεν ἵνα ξηρανθῇ. φησὶν οὖν Ἡσίοδος κἂν τι ξηρὰ ᾖ κἂν τι ὑγρὰ, ἐργάζου τὴν γῆν τοῦ καιροῦ παραλαβόντος, καὶ μὴ ἀναβαλλόμενος, ὡς μετεχούσης αὐτῆς τοῦ ὑγροῦ ἢ τοῦ ξηροῦ, ἀλλὰ χρεὼς προφάσεως ἐργάζου.

Ὀπωρινοῖσι φανείη.] Μαρτίου, καὶ Ἀπριλλίου, καὶ Μαΐου μηνός. εἰ δὲ τὸν σπόρον θελήσειε εἰπεῖν, τὸν Ὀκτώβριον φήσει, καὶ Νοέμβριον. ὁ μὰ εἴπε τι καὶ αὐτός.] ὅμοιον τό· δαίμονι δ' οἷος ἔησθα· τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον. Αὔην καὶ διερὴν,] τὴν ξηρὰν καὶ τὴν ὑγρὰν, καὶ αὔην δὲ τὴν χερσώδη· ὑγρὰν τὴν εἰργασμένην, τὴν μήτε ξηρὰν οὖσαν, μήτε ὑγράν. Ἔαρι πολεῖν.] τὸ μὲν ἔαρ ὄντος τὴν γῆν πολεῖν τὴν ἀσπόρητον μέλλουσαν, δηλοῖ τὸ σχίζειν αὐτήν. τὴν γὰρ δὶς ἠροσμένην δίπολον, καὶ τὴν τρὶς τρίπολον κατ' ἔστι. τὸ οὖν φράζειν πολεῖν ἔλεγον, καὶ τὸ ἀναστρέφειν ἀναπολεῖν· ὥσπερ καὶ τὴν ἐρανὸν εἰώθαμεν διὰ τὴν στροφὴν τὴν περὶ τοὺς πόλους λέγειν περιπολεῖν. τὸ δὲ θέρους νεωμένην, μὴ ἀπατᾷν, ἀλλ' εἶναι πρὸς τὸν σπόρον ἐπιτηδείαν καὶ τὴν τῶν καρπῶν γένεσιν, ἐκεῖνο σημαίνει τὸ δεῖν ἀπαλύνειν αὐτὴν καὶ θρύπτειν καὶ ὁμαλύνειν, ἀνακαινιζόντων αὖθις αὐτὴν καὶ νέαν ποιούντων. διὸ καὶ ἐπάγει· νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κουφίζουσαν ἄρουραν. ἡ γὰρ ἄγαν ὑπὸ τῶν ὄμβρων πληθεῖσα συμπίπτει· ἡ δὲ ἀραιὰ καὶ κούφη τῷ ἀρότρῳ εἴκουσα ῥᾳδίως διὰ χαυνότητα δέχεται τὸν σπόρον. εἰ μὲν οὖν ἀρκέσει τὸ ἐν τῷ ἔαρι πολεῖν, εἰ δ' οὖν δεῖ, τοῦ νεάσαι ἐν τῷ θέρει. ἔνιοι δὲ ἄμφω ποιοῦσι προευτρεπίζοντες τὸν σπόρον, διὰ τοῦ νεάσαι καὶ τοῦ σχίσαι τὸ ἔπαρμα καὶ τὸ ὕψος μηχανώμενοι τὸ ἐν τῷ σπείρειν χρήσιμον. τούτοις οὖν ἐπιφωνεῖ εἰκότως, Νειὸς ἀλεξιάρη, διότι τοῖς παισὶν ὕπνον προξενεῖ, καὶ εὐτυχίαν ἐνθυμουμένοις. τὰ γὰρ λιμώττοντα, καὶ τὰ πεινῶντα χαλεπῶς διατίθεται, καὶ θρεπτικὴν ὄντα περὶ τὴν ἡμερίαν ἀναγορεύει.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἄν.] βουλεύου καὶ φρόντιζε τῶν γεωργικῶν, ἡνίκα γεράνου φωνὴν ἀκούσῃς, κεκραγυίας τῆς γεράνου ὑψόθεν χρονίας, ἥ τε φωνὴ σημεῖον φέρει ἀροτριάσεως, καιρὸν κατόμβρου δηλοῦσα, καὶ λυπεῖ δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ μὴ ἔχοντος βοῦς γεωργοῦ. μετὰ τὴν περὶ ἄστρων διδασκαλίαν, ἀπὸ τῶν γεράνων παιδεύει τὸν ἀγρότην εἰδέναι τοὺς καιρούς· προλέγει δὲ τοὺς καιροὺς ὁ γέρανος, ἔαρ τε καὶ χειμῶνα, οὐχ ὡς ἀστρολογήσας καὶ ἀναλεξαμένη βίβλους τοῦ Πτολεμαίου, καὶ Μέτωνος, καὶ Ζωροάστρου, καὶ ἄλλων· ἀλλ' ἐστὶν ὄντως εὐαίσθητον ζῶον ἡ γέρανος καὶ εὐαισθητον θέρμης καὶ ψύξεως· ὑψιπετᾶς δὲ, φερομένη διὰ τὸ βάρος

τοῦ σώ-

τοῦ σώματος, ὅπως μὴ πρὸς τὴν γῆν ἐνεχθῇ, ἀπαθοῦς ὄντος τοῦ ἄνω ἀέρος, καὶ πρὸς ψύχος ἢ θέρμην ἐαρινῶς ἐκτετραμμένου. ψυχομένου μὲν ἀλγοῦσα βοᾷ, πρὸς θερμοτέραν δὲ τετραμμένου κατάστασιν, ἀλύπως σὺν ἠρεμαίᾳ φωνῇ προΐπταται. καὶ οὕτως ἡμεῖς ἐκ τῆς ἐκείνης φωνῆς χειμῶνα καὶ ἔαρ ἐπιγινώσκομεν. ἀβύτεω.] συνίζησιν ἔχει ὁ στίχος. Δὴ τότε χορτάζειν.] τότε δὴ χόρταζε. τὸ ἀπαρέμφατον ἀντὶ προστακτικοῦ, Ἀττικῶς. ἕλικας βόας.] ἑλικοειδῶς καὶ ἡμικυκλοειδῶς τοὺς πόδας εἰλοῦντας καὶ συμφέροντας. τὸ δὲ ἕλιξ Ἀττικοὶ δασύνουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ψιλοῦσιν· οἱ γὰρ Ἀττικοὶ δασυνταί εἰσιν, ἀμφαλίσσειν καὶ ἀμφέχειν, καὶ καθείργειν λέγοντες, καὶ αὖθις, καὶ λίσφοι, καὶ τὰ ὅμοια, ὡς καὶ τὸ ἅμαξα. ἡ δὲ Κοινὴ διάλεκτος καὶ τὸ ἄμαξα ψιλοῖ, καθὼς Δωριεῖς, καὶ Αἰολεῖς, καὶ Ἴωνες.

Ῥήϊδιον γὰρ ἔπος.] εὔκολον γὰρ λέγειν τῷ μὴ ἔχοντι γεωργῷ βόας, αἰτεῖσθαι παρ' ἑτέρου. ῥᾳδιέστερον δὲ κἀκείνῳ ἐστὶν ἀρνήσασθαι, καὶ εἰπεῖν, ὅτι πάρεστι καὶ ἡ δ' ὥρα τοῖς βουσίν. Αἰτῶ καὶ αἰτοῦμαι διαφέρει. ὅτος.] τὸ τος μακρόν, κοινὴ συλλαβή· εἰς γὰρ μέρος λόγου λήγει. φρένας ἀφνειός.] εἰρωνικῶς, πλούσιον κατὰ τὰς φρένας τὸν ἄφρονα λέγει, ὅς τις λογίζεται ἐφεστηκότων ἤδη τῶν τῆς γεωργίας καιρῶν, τεκταίνεσθαι ἅμαξαν καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα. καὶ οὐκ ἔθετο πρότερον σχολὴν φροντίσαι αὐτῶν. Νήπιος.] ἀπέθετο τὸ τῆς εἰρωνείας πρόσωπον, καὶ φανερῶς ἄφρονα λέγει τοῦτον, ὡς οὐκ εἰδότα ὅτι πολλὰ τὰ τῆς ἁμάξης εἰσὶ ξύλα, καὶ οὐ ῥᾳδίως τεκταίνονται, καὶ ἀχρειωμένα ῥοπῇ, ἀλλὰ δεῖται προμελετήσεως καὶ φροντίδος. ἑκατόν.] πολλά. οὐ γὰρ ἑκατὸν εἰσὶ ταῦτα. Τὸ [πρόσθεν.] καὶ τὸ [ἐχέμεν,] κοιναὶ συλλαβαί. Εὖτ' ἂν δὲ πρώτιστ' ἄροτος.] προευτρέπιζε σὺ (φησὶ) τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα. ἡνίκα δὲ πρῶτον ὁ ἄροτος, καὶ ὁ καιρὸς τοῦ ἀροτριασμοῦ φανῇ, ἢ ὁ ἄροτος καὶ ἀροτριασμός, δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι, καὶ ἐφορμήθητι Ἀττικῶς, οἱ δμῶές τε καὶ σὺ, ἀρῶν καὶ ἀροτριῶν καθ' ὥραν τοῦ ἀρότρου καὶ τοῦ ἀροτριασμοῦ, καὶ αὔην καὶ ξηραίνουσαν τὴν γῆν, καὶ διερὴν καὶ δίυγρον, καὶ μὴ ὡς προφάσεις καὶ ὑπερθέσεις χαρίσαις, ὡς τυχὸν πάνυ ὑγρά ἐστιν ἢ πάνυ ξηρά. Πρωΐ.] πρωϊμώτερον. οὐ γὰρ κατὰ τὴν αὐγὴν λέγει ἀροῦν. ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.] ὅπως πρωϊμώτερόν σου ἀροτριάσαντος τὴν ἄρουραν καὶ σποροφόρον γῆν, συμβαίνει γέμειν σταχύων. Εἴαρι πολεῖν] ὅτι διδάσκει, πῶς ἂν κρείττονα τὰ τῆς γεωργίας γένηται· καί φησιν· ἐν τῷ ἔαρι τὰς βώλους τῆς γῆς ἀνάστρεφε τῇ δικέλλῃ, Μαρτίῳ μηνί, ἢ καὶ Ἀπριλλίῳ. (τῆς γὰρ γῆς δὲ καὶ μὴ ἐσπαρμένης γῆς φησί.) τὸ γὰρ πολεῖν τοῦτο δηλοῖ. τὸ πόλει καὶ ἀνάστρεφε. καὶ μικρὸν καταφόμενον, ὑπὸ τοῦ λ ἐκτείνεται, καὶ γίνεται κοινὴ συλλαβή. Ἀττικῶς δὲ μέγα χάσκεται. θέρεος δέ.] συνίζησις. μετὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους νεωθεῖσα, καὶ εἰς νείατα καὶ μικρὰ συντεθεῖσα τῷ ἀρότρῳ οὐ ψεύσειεν, ἀλλ' ἀσταχύων ἐμπλήσει· τὸ μὲν θε ἐκτείνεται ὑπὸ τοῦ ρ, καὶ γίνεται κοινὴ συλλαβή. τὸ ρε γινώσκεις ὅ ἐστι φύσει βραχύ. τὸ δὲ, ος δέ, ἡ μακρὰ καὶ ἡ βραχεῖα συλλαβή, ἀντὶ μιᾶς βραχείας. καὶ ἔστι τὸ ὅλον θέρεος δὲ, ἀντὶ δακτύλου. καὶ τὸ [νεωμένη.] συνίζησίς ἐστιν, εἰς τάξιν ἀμφιμάκρου· καὶ τὸ μὲν [νεω,] ἡ βραχεῖα καὶ ἡ μακρά, ὡς μία μακρά. τὰ δὲ ἄλλα μένουσιν ἐν τῇ οἰκείᾳ τάξει, καὶ ποιοῦσι τὸν ἀμφίμακρον· οὐ οὕτως [εἴαρι πολεῖν,] καὶ τὰ λοιπά, οὐκ ἔχουσιν ἀμφιβολίαν. Νειὸν δὲ σπείρειν.] σπεῖρε δὲ τὴν νεωθεῖσαν γῆν, καὶ ἔτι κούφην οὖσαν, καὶ μὴ συμπληθεῖσαν, καὶ στερεωθεῖσαν. ἀλλὰ σπογγώδη. εἶτα τρέπεται πρὸς ἔπαινον τῆς νεωθείσης γῆς· καί φησιν, ὅτι ἡ νεωθεῖσα γῆ εἰ σπαρείη, ἀπελαύνει τὰς ἀρὰς καὶ βλάβας· πληροῖ γὰρ αὐτὴ τοὺς γεωργούς.

παίδων εὐκηλήτειρα.] ἡ καλῶς θέλγουσα τοὺς παῖδας· οὐχ ὅτι δὲ ἄνδρας καὶ γέροντας οὐ θέλγει, οὕτως εἴρηκε (θέλγει γὰρ πάντας) ἀλλὰ τὸ ἔξωρον ἤδη ἐᾷ, τὴν δὲ αὔξουσαν καὶ προσδόκιμον χρηματίζειν περιέλαβεν· ὅτι τῶν ἄλλων πασῶν ἡλικιῶν λιχνοτέρα ἡ παιδική, καὶ θέλγεται μᾶλλον ἀνδρῶν καὶ γερόντων ταῖς τροφαῖς. εἰ δὲ μή, χλευασμείζεται.

Εὔχεσθαι δὲ Διῒ χθονίῳ, Δημήτερί θ' ἁγνῇ,
Ἐκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.
Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου, ὅταν ἄκρον ἐχέτλης

Supplica vero Ioui terrestri, Cererique castæ,
Prouentum vt impleant, Cereris sacrum munus.
Vt primum incipis arare, cum extremum stiuæ

Χειρὶ λαβὼν, ὅρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ. ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμῶος ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη
Σπέρματα κακκρύπτων. εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.
Ὧδέ κεν ἁδροσύνῃ στάχυες νεύοιεν ἔραζε,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι,
Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα
Γηθήσειν βιότοιο ἐρευμένον ἔνδον ἐόντος.
Εὐοχθέων δ' ἵξεαι πολιὸν ἔαρ· οὐδὲ πρὸς ἄλλους
Αὐγάσεαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.

Manu capiens, stimulo boum terga attigeris
Quernum temonem trahentium loro. iuuenis autem pone
Seruus, ligonem tenens, negotium auibus facessat,
Semina abscondens. Industria enim optima
Mortalibus hominibus est; ignauia vero pessima.
Sic quidem vbertate spicæ nutabunt ad terram,
Si finem ipse postea Iupiter bonum præbuerit:
E vasis autem eiicies araneas: & te spero
Gauisurum, victu posito domi existente.
Lætus autem peruenies ad canum ver, neque ad alios
Respicies. tui vero alius vir indigus erit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ] εὔχου δὲ τῷ Διὶ τῷ χθονίῳ. (ζήτει τὴν αἰτίαν ἐν τῷ Πρόκλῳ, δι' ἣν χθόνιον αὐτὸν λέγει) καὶ τῇ Δήμητρι τῇ ἁγνῇ, τελεσφορηθῆναι βαρεῖσθαι τῇ μεσότητι τὴν ἱερὰν ἀκτὴν τῆς Δήμητρος, ἤγουν τὸ ἐξαίρετον δώρημα, ἀρχόμενος πρῶτον τοῦ ἀροτριᾶν. λέγω ὅταν λαβὼν τῇ χειρὶ τὸ ἄκρον τῆς ἐχέτλης τὸ βούκεντρον ἐκτείνῃς ἐπὶ νῶτον τῶν βοῶν, διὰ τοῦ μεσάβου, ἤγουν τοῦ λώρου τοῦ παρὰ τῷ ζυγῷ, ᾧ προσδέδεται ὁ ἱστοβοεὺς ἑλκόντων τὸ ἔνδρυον, ἤγουν αὐτὸν τὸν ἱστοβοέα· ἀπὸ μέρους δὲ ὅλον λέγει τὸ ἄροτρον· ὁ δὲ μικρὸς δοῦλος ὄπισθεν ἐρχόμενός σου, κρατῶν μακέλην, τὸ παρὰ τοῖς κοινοῖς τζαπίον, ὀδύνην τοῖς ὄρνισι ποιείτω κατακρύπτων τὸ σπέρμα, ἵνα μὴ εὐπετῶς αὐτὸ οἱ ὄρνιθες ἀναλέγωσιν ἐπὶ γῆς ἐρριμμένον. τὸ καλῶς γὰρ διατιθέναι τὰ ἔργα καὶ ἐφοδίους, ἄριστον τοῖς θνητοῖς ἀνθρώποις· τὸ κακῶς δὲ διατιθέναι, κάκιστον. οὕτως ποιοῦντός σου, οἱ στάχυες ἂν νεύοιεν εἰς τὴν γῆν τῇ μεσότητι βαρούμενοι, εἰ τέλος ἀγαθὸν αὐτὸς ὁ Ὀλύμπιος ὕστερον παρέχοι. ἐκ τῶν ἀγγείων δὲ ἐλάσειας τὰ ἀράχνια, ἤγουν τὰ ὑφάσματα τῶν ἀραχνῶν ἐπὶ τῷ ἐπιθησαυρίσαι τοὺς καρπούς. καί σε ἐλπίζω τερφθήσεσθαι τὴν πρὸς ζωὴν ἐπιτηδείαν ἐρευγόμενον ἔνδον ὄντων· Ἀττικῶς, ὡς τὸ, ἔφαγε τοῦ ἄρτου· ἀπὸ δὲ τῆς ἐρυγῆς, τὴν ἀφθονίαν τοῦ πλούτου ἐδήλωσε. κατὰ μεταφορὰν ἀπὸ τοῦ στομάχου, ὃς ὅταν πολλῶν βρωμάτων πλησθῇ, τὰς ἐρυγὰς ἐργάζεται. εὐοχθέων δὲ ἤγουν εὖ ἔχων, ἀφίξῃ εἰς πολιὸν ἔαρ, ὃ δοκεῖ οὕτως εἰρῆσθαι, διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθῶν. — οὐδὲ πρὸς ἄλλους Αὐγάσῃ, ἤγουν ἐπιβλέψεις ἐπικουρίας δεόμενος· σοῦ δὲ ἄλλος ἀνὴρ ἔσται δεόμενος. ἱερὸν ἀκτὴν ἀντὶ τοῦ ἱεράν, ὡς χάλκεον ὄπα ἀντὶ τοῦ χαλκῆν.

Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν.] κατὰ μὲν τὴν κίνησιν ἡμῶν, τὸ μὲν παρεληλυθὸς καὶ ἔστι καὶ λέγεται ὄπισθεν, τὸ δὲ μέλλον ἔμπροσθεν. κατὰ δὲ τὴν τοῦ χρόνου κίνησιν τὸ ἀνάπαλιν, τὸ μὲν παρεληλυθὸς καὶ ἔστι καὶ λέγεται ἔμπροσθεν, τὸ δὲ μέλλον ὄπισθεν, καθ' ὃ σημαινόμενον ἐνταῦθα τὸ ὄπισθεν λέγεται.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ.] ταῦτα καὶ θεοσεβείας ἐστὶ δόγματα, πρέποντα τοῖς ἔργων ἁπτομένοις ἐπὶ τὰς παρακλήσεις τῶν τὰ ἔργα ταῦτα ἐφορώντων καὶ τελειοῦν δυναμένων θεῶν. καὶ οὐδὲν ἀπολέσωμεν πρὸς τέρψιν εἰ ἐπινοήσομεν τὸν ἀροῦν μέλλοντα. λαμβανόμενος τῆς ἐχέτλης, ἣν προείπομεν ὅτι ποτὲ δηλοῖ τοῦ ἀρότρου μέρος, πρὶν ἐλάσῃ τοὺς βόας, μάρτυρα καλοῦντα τοῦ ἔργου τὸν Δία καὶ τὴν Δήμητραν· τὸν μὲν, ὡς τελεσιουργὸν διὰ τῶν ὄμβρων τῆς φορᾶς, τὴν δὲ, ὡς προστάτιν τῆς γονίμου δυνάμεως τῆς γῆς. ὁ γοῦν πάντα τὰ παρ' ἑαυτοῦ ποιήσας οὐχ ἁπλῶς αἰτεῖ τοὺς θεοὺς, ἀλλ' ὥσπερ ἀπαιτεῖ τὸ τέλος. ὡς οὖν ἔλεγε Σωκράτης εὔχεσθαι δεῖν μουσικὴν τὸν μανθάνοντα, καὶ γονὴν παίδων τὸν γαμοῦντα, οὕτω καὶ Ἡσίοδος καρπῶν γονὴν, τὸν

τῆς

τῆς ἐχέτλης ἤδη λαμβανόμενον, καὶ ὄρπηκα φέροντα, καὶ ἐπάγοντα τοῖς νώτοις τῶν βοῶν· ὥστε κινηθῆναι καὶ ἑλκύσαι τὸ ἄροτρον· τοῦτο μὲν οὖν δῆλον. τὸν δὲ ἱμάντα τῷ ζυγῷ περιβαλλόμενον μεσάβων ὀνομάζοντες, ὃν περιάπτουσι κρικίδι εἰς τὸ μέσον ἐνθέντες τοῦ ζυγοῦ, ἣν ἔνδρυον καλοῦσιν. εἰκότως εἶπεν, ὅτι διὰ τοῦ ὄρπηκος, ὃν ἐπὶ τὰ νῶτα φέρει τῶν βοῶν, κινεῖ αὐτοὺς τὸ ἔνδρυον ἕλκοντας τῷ μεσάβῳ. συντεινόμενος γὰρ ἐκτὸς ὁ ἱμὰς περὶ τὸ ἔνδρυον ἐφέλκεται τὸ ἄροτρον. εἰ δὲ γράφοιτο μετὰ τοῦ ν μεσάβων, λέγει αὖ αὐτὸ τὸ ἔνδρυον μεσάβων· διότι μέσον ἐστὶ τῶν βοῶν, τῷ ζυγῷ ἐμπεπηγός. εὔχου ἐπιλαμβανόμενος εὐθέως τὸν ὄρπηκα τῇ χειρί, καὶ ἐπὶ τὸν ὦμον ἐκτείνων τῶν βοῶν, ὥσαν πρόθυμος γένηται τῶν βοῶν ἡ ὁρμὴ ἑλκόντων τὸ ἔνδρυον, ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον ἄροτρον. τὸ γὰρ ἔλυμα ἔνδρυον εἶπεν, ὄρπηκα δὲ λέγει τὸ βούκεντρον. δρύινόν φησι πασσαλίσκον, ἑλκέτω ὁ μέσος τῶν βοῶν λῶρος.

ἑλκόντων μεσάβῳ.] τὰ μέσαβα τῶν μεσάβων· λέγονται δὲ αἱ τοῦ ζυγοῦ γλυφαί· καὶ ὁ Καλλίμαχος, Μέσαβα βοῦς ὑπόδυς. ἑλκόντων τῶν βοῶν τὸ ἔνδρυον τῶν μεσάβων, τὸν ζυγὸν ἐν ᾧ αἱ γλυφαί, ἔνθα οἱ αὐχένες τῶν βοῶν δέδενται. μεσάβων ὁ περὶ τὸν ζυγὸν πλατὺς ἱμάς, ὃς εἰς τὴν ξυλίνην κέρκην ἐντίθεται, ἥτις ἔνδρυον καλεῖται. παρ' ὅσον ξύλινον ἢ χλωρὸν ἢ ὅτι πᾶν ξύλον δρῦς. καὶ μέσα τείνω τὰ ὑνία· τὰ μεταξὺ τῶν βοῶν προσδεδεμένα τῷ ἀρότρῳ, ἢ τὸν ζυγόν, ἢ τὴν ἱστοβοέα. ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν.] τῷ μὲν δεσπότῃ τὸ ἀροῦν καὶ τὸ βοατεῖν ἀπέδωκε, τῷ δὲ οἰκέτῃ τὸ ἐπισκάλλειν καὶ κατακρύπτειν τὸν σπειρόμενον καρπόν, ἵνα μὴ ἐπιπτὰς αὐτὸν αἱ ὄρνιθες ἀναλέγωσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρριμμένον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἐπιφερομένης γῆς ὑπὸ τοῦ δμωὸς ἀποκρύπτηται περιστρεφόμενος· διὸ εἰκότως ἐπήγαγε. καθόλου γὰρ παντὸς ἔργου τὴν μὲν εὐθημοσύνην ἀρίστην εἶναι, τὴν δὲ κακοθημοσύνην κακίστην· δεῖ γὰρ ἕκαστον εὖ διατεθῆναι, καὶ μὴ κακῶς ἀλλὰ καλῶς· ἐν παντὶ γὰρ ἔργῳ τὸ εὖ ἐστι καὶ τὸ κακῶς. διὸ καὶ ἐν τῷ σπείρειν δεῖ τὸ εὖ ἐπιζητεῖν, τοῦτο δὲ ἐν τῷ σπείροντα φροντίζειν, καὶ μὴ τὰ σπέρματα ταῖς ὄρνισιν ἐκκείμενα ποιήσωμεν. εὐθημοσύνη, ἐπιμέλεια καὶ ἐργασία. ὧδε κεν ἁδροσύνῃ] εἰ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν γίγνοιντο πάντα. καὶ αὐξαμένοις ἐπαρολκ-

ἐπίσει καὶ τὰ περὶ τοῦ Διός, οἱ στάχυες ἁδροὶ γενήσονται· τοιοῦτοι δὲ γενόμενοι νεύσουσιν ἔραζε, ὡς πλήθουσι πλήρεις ὄντες καὶ ἐμβριθεῖς. τὸ γὰρ πλῆρες βαρύνον τὸν στάχυν νεύειν ποιεῖ, τὸ δὲ ἀδρανὲς ὀρθὸν διὰ κουφότητα. δεῖ δὲ ἐφιστάνειν ὃν ἐκάλεσε Δία χθόνιον, Ὀλύμπιον πάλιν εἶπεν, ἐνδεικνύμενος ὅτι πανταχοῦ ὁ Ζεύς. ἀλλ' ἄνω μὲν Ὀλύμπιος, κάτω δὲ Χθόνιος, καὶ ἐπειδὴ τελειοῖ τοὺς ἐν τῇ γῇ καρποὺς καὶ τὰς τοῦ οὐρανοῦ κινήσεις ὄμβρους πέμπων, ἅμα καὶ Ὀλύμπιον αὐτὸν ὑμνητέον καὶ χθόνιον, διὰ μὲν τὸ ἀφ' οὗ ἡ τελείωσις Ὀλύμπιον, διὰ δὲ τὸ ἐν ᾧ, Χθόνιον. ἄλλως· οὕτως (φησὶ) ποιοῦντός σου, τῇ ἁδροσύνῃ τῶν σπερμάτων ἐπὶ τὴν γῆν οἱ στάχυες νεύσουσιν, ὁ δὲ συνδεικνύσει τῇ σπουδῇ σου ὁ καὶ λεχθεὶς χθόνιος Ζεύς, ἤτοι ὁ Πλούτων. ἁδροσύνῃ.] τουτέστι τῷ βάρει καὶ τῇ πυκνότητι. ἁδρὸς γὰρ ὁ πολύς. καί σε ἔολπα] ἐκ πόνων (φησίν) ἕξεις καρπούς, καὶ ἐκ τῶν ἀγγείων, ἐν οἷς δεῖ τούτους ἀποθησαυρίζειν, ἐλάσεις τὰ ἀράχνια· ἐν τοῖς γὰρ κενοῖς ὑφαίνουσιν αἱ ἀράχναι. διάξεις οὖν λιπαρῶς, καὶ τὸ ἔαρ ὄψει ἱλαρόν, οὐδὲ πρὸς ἄλλον ἀποβλέψεις· τὸ γὰρ αὐγάσεαι τοῦτο σημαίνει. τοὐναντίον δέ, εἰς σὲ βλέψει τις, ὡς ἐπικουρίας δεόμενος. εὖ δὲ καὶ τὸ μέχρι τοῦ ἔαρος εὐθυμεῖν διάγειν τὸν ἐπιμελούμενον τῆς γῆς, ὅτι τοὺς πολλοὺς εἰώθασιν ἀπολείπειν οἱ καρποί. πολιὸν δὲ τὸ ἔαρ οὗτος εἶπεν, ὡς ἄλλοι λευκόν, διὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡδονήν, ὅτι μὴ ξηρὸν καὶ κατηφές, ἀλλ' ἱλαρόν, διὰ τὴν μέχρις αὐτοῦ τῶν καρπῶν εὐπορίαν, ἀφθόνων ἐκ τῆς ἐπιμελείας γεγονότων. τὸ δὲ ἐνοχθέων σημαίνει οὐχὶ ἀχθόμενος, ἀλλ' εὖ ἔχων, ἀντὶ ὀχθεῖν καὶ οὐ συναχθόμενος, κατὰ παράθεσιν ἑνὸς γράμματος, ἐνοχθέων γινόμενος. ἄλλως. εὐεκτικὸς καὶ εὐθυμούμενος, πολλοὺς σωροὺς τῶν καρπῶν ἔχων· ὄχθος γάρ ἐστιν ἡ σωρεία τοῦ χώματος. ἐνοχθέων.] χαίρων πληθύων τῆς ὀχῆς· ὀχὴ δέ, ἡ τροφή. εἴρηται οὖν κατὰ πλεονασμὸν τοῦ θ, ἢ ἐπειδὴ ὄχθος λέγεται ὁ κόπος, ἐνοχθέων τουτέστιν οὐ κακοπαθῶν, ὡς τό, κάματον εὐκάματον παρ' Εὐριπίδῃ. εἰς τὸ ἔαρ φησὶν (ἥξεις) ἔχων τοὺς καρποὺς καὶ τῶν πόνων τὰς ἀμοιβάς.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εὔχεσθαι δὲ Διὶ Κρονίῳ.] ἀρχομένους δὲ τὰ πρῶτα τοῦ ἀρότου καὶ τοῦ ἀροτριασμοῦ, ὅταν λαβὼν

τὸ ἄκρον

τὸ ἄκρον τῆς ἐχέτλης καὶ τοῦ κρατήματος τοῦ ἀρότρου, ἵκηαι καὶ τύμψῃς τὸν ὄρπηκα καὶ τὸ βούκεντρον ἐπὶ τὸ νῶτον τῶν βοῶν· ἤγουν ὅταν ἀπαρχόμενος ἀροτριᾷν, κεντήσῃς τοὺς βόας, εὔχου τῷ χθονίῳ καὶ γηΐνῃ εἱμαρμένῃ, καὶ τῇ Δημήτρει τῇ ἁγνῇ καὶ καθαρᾷ, ἐκπληρῶσαι τὸν βρίθειν καὶ βαρύνεσθαι τὸν ἀκτὴν καὶ τὸ δώρημα τῆς Δήμητρος, ἤγουν τὸν στάχυν. ἡ Δημήτηρ γὰρ, καὶ ὁ Διόνυσος Αἰγύπτου βασιλεῖς ὄντες γεωργίαν καὶ φυτουργίαν ἐδίδαξαν. Ζεὺς δὲ χθόνιος ἐνταῦθα ἡ εἱμαρμένη, ἤτοι ἡ τὰ περὶ τὴν γῆν ἐποπτεύουσα δύναμις. Εὔχεσθαι.] ἤγουν εὔχου εὐτυχίαν γενέσθαι τῆς γῆς, καὶ ἁδροτάτους στάχυς. Ἔνδρυον ἑλκόντων.] ἔνδρυόν ἐστιν, ὃ καὶ ἱστοβοεὺς καὶ ῥυμὸς καλεῖται. μέσαβοι δὲ οἱ λῶροι, οἱ μέσοι ὄντες τοῦ ζυγοῦ, καὶ συνδέοντες τὸν ῥυμὸν τῷ ζυγῷ. ὃ δὲ λέγει, τοιοῦτόν ἐστιν· εὔχου τῇ χθονίῳ εἱμαρμένῃ, ὅταν ἄρξῃ ἀροτριᾷν, καὶ οἱ λῶροι τοῦ ζυγοῦ ἕλκωσι τὸν ῥυμόν, δηλονότι τῶν βοῶν κινουμένων· ὁ δὲ τυτθὸς δοῦλος, ὁ μικρὸς δοῦλος, σοῦ ἀροτριῶντος ὄπισθεν ἐπιπορευόμενος, καὶ μάκελλαν ἔχων λυπείτω τοὺς περὶ τὴν σπορὰν ἔρχεσθαι περιπεπτασμένους ὄρνεις, συγχωννύων καὶ συγκρύπτων τὸ τοῦ σπόρου φαινόμενον. Τυτθὸς, ὁ μικρὸς· ἀπὸ τοῦ τυτθὸς, ὁ μαστός· καὶ τροπῇ τοῦ διχρόνου εἰς δίχρονον, τυτθὸς ὁ μικρός. εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη.] τὸ καλῶς διατίθεσθαι καὶ οἰκονομεῖν τινὰ τὰ ἑαυτοῦ, καλὸν, τοὐναντίον δὲ φαῦλον. Ὧδέ κεν ἁδροσύνη.] οὕτως κάλλιστα τὰ περὶ τὸ ἄροτρον καὶ τὸν σπόρον σοῦ διατιθεμένου, ἐν τῇ ἁδρότητι καὶ τῷ βάρει οἱ στάχυες πρὸς τὴν ἔραζε, ἤγουν τὴν γῆν, ἐπικλίνοιντο, τουτέστι πλήρεις καὶ εὐθαλεῖς ἔσοιντο. Εἰ τέλος.] ἐὰν ὁ Ζεὺς, ἤτοι ἡ εἱμαρμένη, ὕστερον τέλος ἀγαθὸν δώῃ. πολλοὶ μὲν γὰρ δεόντως ἀροτριῶσι, καὶ σπείρουσιν, ἐναντίας δὲ τῆς εἱμαρμένης φανείσης ἀτελεσφόρητα καρπούμενοι φαίνονται. Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια.] ἀράχνη ἐστὶ τὸ ζωΰφιον· ἀράχνιον δὲ τὸ παρ' αὐτοῦ ὑφαινόμενον. ὃ δέ φησι, τοιοῦτόν ἐστι· Εἰ καλῶς ἀροτριάσεις καὶ σπείρεις, ἁδροὺς ἕξεις στάχυας. ἐκ δὲ τῶν σιτοφόρων συνκιβωτίων τῶν μέχρι τότε κενῶν ἑστηκότων καὶ διὰ τοῦτο ἀραχνιώντων ἐξελάσειας τὰ ἀράχνια, καὶ ἐμπλήσεις δηλονότι ταῦτα τοῦ σίτου· καί σε νομίζω χαρῆναι ἐρυόμενον καὶ μεταλαμβάνοντα τοῦ βιότοιο καὶ τῆς ζωῆς, τοῦ ἐκ τῆς ἀρούρης καὶ τῆς γῆς ἔνδον ἀποκειμένου. Εὐοχθέων δέ.] καὶ ἐπ' ἐλπίσι τρεφόμενος καλαῖς καὶ εὐοχούμενος διαγάγῃς μέχρι τοῦ λαμπροῦ ἔαρος. Οὐδὲ πρὸς ἄλλους αὐγάσῃ καὶ ἀποβλέψεις, τροφῶν ἕνεκα. μᾶλλον δὲ ἕτεροί σου δεηθήσονται. Εὐοχθέων μὴ χάψῃς, μὴ δ' ἕξεις. ἐσφαλμένον γὰρ οὕτω τὸ ἔπος εὑρίσκεται.

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν,
Ἥμενος ἀμήσεις, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων,
Ἀντία δεσμεύων κεκονιμένος, οὐ μάλα χαίρων·
Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς νόος αἰγιόχοιο,
Ἀργαλέος δ' ἄνδρεσσι καταθνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσῃς, τό δέ κέν τοι φάρμακον εἴη·
Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι
Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλήν, μήτ' ἀπολείπων·
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζοι.
Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιόν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.

Si vero ad solis conuersionem arauetis terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens,
Obuersim manipulans puluerulentus, nec valde gaudens.
Feres autem in sporta: pauci vero te suspicient.
Alias vero alia Iouis mens Ægiochi:
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem sero araueris, hoc quidem tibi remedium fuerit:
Quando cuculus canit quercus in frondibus
Primum delectat mortales super immensam terram:
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat,
Non vtique superans bouis vnguiam, neque relinquens:
Ita & serotina aratio tempestiuæ æqualis fuerit.
Animo autem bene omnia reconde. neque te lateat
Neque ver exoriens canum, neque tempestiua pluuia.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς.] ἐὰν δὲ κατὰ τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου (τὰς χειμερινὰς δηλονότι) ἀροτρεύσῃς τὴν χθόνα τὴν δῖαν, ἤγουν τὴν θείαν, καθήμενος θερίσεις, διὰ τὸ μὴ ἀξιολόγως αὐξηθῆναι τὰ σπέρματα, ὀλίγον διὰ τῆς χειρὸς εἴργων, ἤγουν περιλαμβάνων διὰ τὸ ἀραιόν. Ἀντία δεσμεύων.] διὰ τὴν κολοβότητα καὶ σμικρότητα· ὅτε γὰρ τοιοῦτοι οἱ ἀστάχυες, ἀντιβάλλοντες αὐτοὺς καὶ ἀλλήλοις ἐναντίως τιθέντες, δεσμεύουσι.

κεκονιμένος.] ἤγουν κονιορτοῦ πληρούμενος· διὰ τὸ ἀραιὸν αὐτῶν, οὐ σκιαζομένου τοῦ τόπου, ἀλλ' ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων ἐξικμαζομένου, καὶ διὰ τοῦτο κονιορτὸν ἐμποιοῦντος. οὐ μάλα χαίρων.] ἀντὶ τοῦ κατὰ πολὺ δηλονότι ἀνιώμενος. οἴσεις δὲ ἐν καλαθίσκῳ καὶ οὐκ ἐφ' ἁμάξης, διὰ τὴν ὀλιγότητα. παῦροι δέ σε θηήσονται.] ὀλίγοι δέ σε θαυμάσονται. ἀντὶ τοῦ οὐδείς σε θαυμάσεται.

θηήσονται.] θεάομαι θεῶμαι τὸ βλέπω, ἐπὶ δευτέρας συζυγίας τῶν περισπωμένων. θεόω θεῶ ἐπὶ τρίτης, τὸ θεότητος μεταδίδωμι· καὶ ἀμφότερα παρὰ τοῖς κοινοῖς ἐν χρήσει. θεόμαι θεῦμαι ἐπὶ πρώτης, τὸ θαυμάζω, παρὰ τοῖς ποιηταῖς ἐν χρήσει, καὶ οὐδέποτε παρὰ τοῖς κοινοῖς. οὐ τὸ ε καὶ τὸ ο εἰς τὴν ευ δίφθογγον αὐτοὶ κιρνῶσι· τὸ δὲ ε εἰς η τρέπουσι, καὶ ποιοῦσιν αὐτὸ θηεῦμαι, οὗ τὸ τρίτον θηεῖται· ὁ μέλλων θηήσομαι, οὗ τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν, θηήσονται, ὁ ἀόριστος ἐθηησάμην. ἀργαλέος (φησὶν) ὁ τοῦ Διὸς νοῦς τοῖς ἀνθρώποις καταννοῆσαι, ταυτὸ λέγων, ὥσπερ εἰ ἔλεγε τὸν τοῦ Διὸς νοῦν πολλὰ ἂν κάμοιεν ἄνθρωποι καταννοῆσαι ζητοῦντες, καὶ ὅμως οὐ καταννοήσουσιν· ἀργαλέος γὰρ ὑπὸ ἄλγος· ἄλγος δὲ καὶ πόνος καὶ κάματος, σχεδὸν τὸ αὐτό. ἄλλοτε ἀλλοῖος ἐστὶν ὁ νοῦς τοῦ Διὸς τοῦ αἰγιόχου, καὶ ὑποβαίνει δηλονότι τὸ πρᾶγμα καὶ ἄλλως ἢ ἐγὼ λέγω, μεταπιθέντος αὐτοῦ τὰς τάξεις τῶν πραγμάτων ἐστὶν, ὅτε δι' αἰτίας τινὰς ἀδήλους, τοῦτο δὲ σπάνιον, καὶ οὐδεὶς οἶδεν ὁπότε γενήσεται· ἀργαλέος γὰρ, ἤγουν χαλεπὸς, δύσκολος ἐστὶν αὐτὸς ὁ τοῦ Διὸς νοῦς τοῖς ἀνθρώποις τοῖς θνητοῖς, εἰς τὸ καταννοῆσαι αὐτόν. διὸ δεῖ ἡμᾶς τὰ ἐφ' ἡμῖν μὴ παραλείπειν οὐκ εἰδότας τὸν τοῦ Διὸς νοῦν. εἰ δὲ ὀψὲ τοῦ χρόνου ἀρόσεις. ἤγουν βραδέως, καὶ μετὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν, τὸ δὲ ἂν εἴη σοι φάρμακον, τουτέστι βοήθημα. Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει.] ὁπηνίκα ὁ κόκκυξ κοκκύζει τὴν ἀρχὴν ἐν τοῖς φύλλοις τῆς δρυὸς, τέρπει δὲ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν κυκλοτερῆ γῆν, οὐχ ὡς ἤδη ὥραν ὄντος (οὐ γάρ ἐστιν) ἀλλ' ὡς μηνύοντος τὸ ἔαρ ἤδη πλατὺ εἶναι), τότε εἰ ὕοι ὁ Ζεὺς, ἤγουν ὑετὸν ἀποπέμπει τρίτῳ ἤματι, ἀντὶ τοῦ μέχρι τρίτης ἡμέρας. μὴ δ' ἀπολήγοι.] μήτε ὑπερβάλλων, ἤγουν καλύπτων τῷ πλήθει τοῦ ὄμβρου τὴν ὁπλὴν τοῦ βοὸς, ἀντὶ τοῦ τὴν χηλὴν, τουτέστι τὸ ἴχνος τῆς χηλῆς. μήτ' ἀπολείπων.] ἤγουν ἐλαττούμενος, κατωτέρω ἐρχόμενος· οὕτως ὁ ὀψὲ τοῦ χρόνου ἀρόσας τὸ ἴσον ἂν φέροιτο τῷ πρωτηρότῃ, ἤγουν τῷ τὴν ἀρχὴν ἀρόσαντι. ἐν τῷ σῷ δὲ λογισμῷ πάντα φύλαττε, μὴ δέ σε λανθανέτω μήτε ἔαρ γινόμενον πολιὸν, ἤγουν λευκόν. λέγεται δὲ οὕτω διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθέων, ὡς εἴρηται, μήτε ὁ τοῖς καιροῖς ἁρμόδιος ὄμβρος.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς.] διὰ τούτων διδάσκει συντόμως, ὅτι οἱ περὶ τὰς τροπὰς σπείροντες ὀλίγον ἕξουσι θέρος, καὶ τὴν ὀλιγότητα ποιητικῶς ἀπὸ τῶν παρεπομένων δηλοῖ, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν, ὅπου καὶ ὁ χρησμὸς ἀπορίαν ἁπλῶς τῶν καρπῶν εἶπε,

Καὶ θέρος ἀδρέπανον θήσει καὶ ἄβοβυν ὀπώρην.

οὕτως οὖν καὶ τὰ τοῦ Ἡσιόδου πολλὴν ἔμφασιν ἔχει τῆς ἀκαρπίας. ὁ μὲν γὰρ καθήμενος ἐν τῷ θερίζειν καὶ ὀλίγον τῇ χειρὶ πλῆθος ἀσταχύων περιλαμβάνων τὸ ἀναυξὲς αὐτῶν ἅμα δηλοῖ, διὸ καθήμενος θερίζει· καὶ τὸ ἀραιὸν, διὸ ὀλίγους περιλαμβάνει. ὁ δὲ ἀντία δεσμεύων τὴν κολοβότητα καὶ σμικρότητα. ἀντιβάλλοντες γὰρ αὐτοὺς καὶ ἀλλήλοις ἐναντίως τιθέντες δεσμεύουσιν. ὁ δὲ κεκονιμένος, τὴν ψιλότητα τοῦ πεδίου, καὶ τὸ μὴ συνεσκιάσθαι αὐτὸ ὑπὸ τῶν ἀσταχύων. ὁ δὲ φέρων οὐκ ἐφ' ἁμάξης αὐτοὺς, ἀλλ' ἐν φορμῷ καὶ λανθάνων τοὺς πολλοὺς ὅτι φέρει, πάλιν τὴν ὀλιγότητα, δι' ὧν πάντων δηλοῖ προσήκοντας εἶναι τῇ ἀχρειείᾳ τοὺς σπορεῖς τοὺς θερισμούς.

Ἤμενος ἀμήσεις.] κατέχων τὰ δράγματα μὴ χειρὶ πεπληρωμένῃ, ἀλλὰ κενῇ χειρὶ τὸ λεγόμενον. καὶ περὶ ὀλίγον τόπον αὐτῆς συσφίγγων τὰ δράγματα, διὰ σμικρότητα. Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνός.] ἕως τοῦ [θνητοῖσι νοῆσαι,] τοῦτο οὐ μάτην προσέθηκεν. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῖς μὴ πειθοῦσι τὸν καιρὸν εὐφορεῖν ἐσθ' ὅτε συμβαίνει·

καὶ τοῖς παιδεύουσιν ἐκ τοῦ παραλόγου θερίζειν καρποὺς ἀφθόνους, πᾶν τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐστὶ φησὶ τοῦ Διός, δι' ἄλλας αἰτίας ἀδήλους ἡμῖν ταῦτα ποιοῦντος. οὐκ εἰδότες οὖν οἱ ἄνθρωποι τίς ὁ νοῦς τοῦ Διὸς ὀφείλομεν τὰ ἐφ' ἡμῖν μὴ παραλείπειν. Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσῃς.] τί ἂν γένοιτο βοήθημα τῷ ὀψὲ τοῦ καιροῦ ἀρόσαντι, διὰ τούτων λέγει· ὅτι δεῖ ὕδωρ ἐκ Διὸς γενέσθαι μεσοῦντος ἤδη ἔαρος, ἡνίκα ὁ κόκκυξ ᾄδειν ἄρχεται καὶ τέρπειν, οὐχ ὡς ἡδύφωνος (οὐ γάρ ἐστιν) ἀλλ' ὡς μηνύων τὸ ἔαρ ἤδη πλατὺ εἶναι. τότε ἄν, εἰ γένοιτο ὑετός, ὥστε εἰς τρίτην ἡμέραν, μήτε ὑπερβαίνειν τῷ πλήθει βοὸς ὁπλὴν, μήτε ἀπολείπειν, ἀλλὰ βρέχειν ὅλην, ἔσται βοήθημα τῷ ὀψαρότῃ. καὶ χοίη ἂν καρποὺς ἐξαμίλλους τῷ πρωαρότῃ. τὴν μὲν οὖν ὁπλὴν ἐπὶ βοὸς ῥηθεῖσαν οὐκ ἴσον ἐπὶ μονωνύχων, συγγνώμης ἀξιωτέον. διότι δὲ σημεῖον ἐξέθετο ἱκανὸν ἀρκοῦντος ὄμβρου τοῖς περὶ ἄροτρα καὶ βοῦς ἀσχολουμένοις, ἐπαινετέον. ὅτι δὲ ὁ τοιοῦτος ὄμβρος χρήσιμος, πιστοῦται ἀπὸ τοῦ τὴν Σικελίαν εὐκαρπεῖν, πολλοὺς δεχομένην ἐαρινοὺς ὄμβρους, καὶ ἀπὸ τοῦ προσηνὲς εἶναι τὸ ὕδωρ τότε τῇ γῇ ὑποθερμαινόμενον, καὶ ἠπίοις οὖσι τοῖς καρποῖς συμφέρον. καὶ ἀπὸ τοῦ, τινὰς καὶ ἐν ἰσημερίᾳ σπείροντας ἐαρινῇ Μαρτίου μηνὸς κά. πολλοὺς θερίσαι καρπούς· καὶ γὰρ ὁ τριμηναῖος λεγόμενος πυρὸς, ὑπὸ τούτων ὄμβρων ἐκτρέφεσθαι ἔοικε τῷ ἐαρινῷ. ἄλλως. Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσῃς.] εἰ δὲ συμβῇ σοι βραδῦναι, φησὶ, τοῦτό σοι ἔσται σημεῖον, ἐὰν ἐπεὶ τῷ σπόρῳ σου τῷ ἐαρινῷ ἐπιβρέξῃ ἡμέρας τρεῖς τοσοῦτον, ὥστε συστῆναι τὸ ὕδωρ τῇ γῇ μέχρι τοῦ σκεπάσαι τὸ ἴχνος τοῦ βοός, μήτε ὑπεράνω, μήθ' ὑποκατωτέρω, τότε ἰσάζειν τὰ ὀψίμως ἐσπαρμένα τοῖς πρωΐμοις.

Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα.] δεῖ τοὺς καιροὺς παραφυλάττειν τὸν γεωργόν, καθ' οὓς ἀποδοτέον ἕκαστα τῶν ἔργων, καὶ τὰ ἐκ τοῦ Διὸς γινόμενα. οἷον ὄμβρους, αὐχμούς, ἀνέμους, ψύχη, θέρμας. ταῦτα γὰρ συνεργεῖ τοῖς ἐκ τῆς γῆς, ἢ καὶ ἐμποδίζει πρὸς τὴν φύσιν, ὧν οὐ δεῖ τῆς παραφυλακῆς ἀμελεῖν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς.] ὑποθέμενος διὰ τῶν προτέρων ἐπῶν τῷ Πέρσῃ τὸν οἰκεῖον καὶ πρέποντα τοῦ σπόρου καιρὸν, νῦν διδάσκει καὶ τὸν ἀπάδοντα, ὅπως τοῦτον ἐκφύγῃ. ἔστι δὲ οὗτος ὁ περὶ χειμερινὴν τροπήν. λεκτέον δὲ καὶ περὶ τῶν τοῦ ἡλίου τούτων τροπῶν. τέσσαρας τροπὰς ἑκάστῳ ἐνιαυτῷ ποιεῖται ὁ ἥλιος· ἐαρινὴν, θερινὴν, φθινοπωρινὴν, καὶ χειμερινήν. τινὲς δὲ τὴν μὲν ἐαρινὴν καὶ φθινοπωρινὴν, ἰσημερίας καλοῦσιν, οὐ τροπάς. τὴν δὲ θερινὴν καὶ χειμερινὴν, μόνας τροπάς. ἕτεροι δέ τινες, οἵτινές εἰσιν οἱ φιλόσοφοι, θέλονται λαβρηγορεῖν καὶ κομπάζειν κἂν τοῖς μαθήμασιν οἷς οὐχ ὡμίλησαν, τὰ παρὰ τοῖς ἀστρολόγοις ταῦτα τέσσαρα τεταρτημόρια τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἃ καὶ τετράγωνα τοῦ ζῳδιακοῦ κύκλου καλοῦνται, κύκλους κατονομάζουσι τέσσαρας· ἰσημερινὸν, θερινὸν τροπικὸν, ἀρκτικὸν, βόρειον, χειμερινὸν τροπικόν. τὸν δὲ καλούμενον γαλαξίαν, πέμπτον κύκλον ὠνόμασαν. ἀνταρκτικὸν καὶ κεκαυμένον, καὶ νότιον. ἀλλὰ τὰ πολλὰ ἐάσαντες, λέξωμεν ὁπόσων ἡμερῶν ἐστὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ τεταρτημόριον ἕκαστον, ἰσημεριῶν τε καὶ τῶν ἀμφοτέρων τροπῶν. ἀπὸ ὀιστοῦ δύσεως, καὶ ἵππου ἀνατολῆς, μέχρι Πλειάδων ἀνατολῆς, ἡμερῶν πε'. ἤγουν ἀπὸ κριοῦ μοίρας ὀγδόης, μέχρι καρκίνου μοίρας ἑβδόμης, ἰσημερία ἐαρινή. ἀπὸ Πλειάδων ἐπιτολῆς, ἤτοι καρκίνου μοίρας ὀγδόης, ἕως ἀρκτούρου ἐπιφανείας, καὶ αἰγοκέρω ἀνατολῆς, θερινὴ τροπὴ ἡμερῶν ξ κδ'. ἀπὸ ἀρκτούρου ἐπιφανείας, καὶ αἰγοκέρω ἐπιτολῆς, εἰς Πλειάδων καὶ Ὠρίωνος δύσιν, ἰσημερία φθινοπωρινή, ἡμερῶν νϛ'. ἀπὸ Πλειάδων καὶ Ὠρίωνος δύσεως εἰς ὀιστοῦ δύσιν, καὶ ἵππου ἀνατολὴν, τροπὴ χειμερινὴ ἡμερῶν ἑκατόν. οὕτως ἔχουσιν ἀκριβῶς αἱ τροπαὶ καὶ ἰσημερίαι κατὰ τοὺς μαθηματικούς. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς.] εἰ δὲ κατὰ τὴν χειμέριον τροπὴν ἀρόσῃς, θερίσεις καθήμενος· διὰ τὸ μὴ ἀναφῦναι δηλονότι τὸν στάχυν ἐν ταῖς ἀρούραις σου, ἁρμόδιον τῷ κόπτεσθαι καὶ τῇ περιπολεύσει, διὰ τὴν συνέχειαν καὶ τὸ πλῆθος θερίζεσθαι· ἀλλὰ κομιδῇ ὀλίγον καὶ ἀραιόν, ὃς διὰ τὸ ὀλίγον εἶναι, καθήμενος θερίσεις, καὶ ἐν φορμῷ καὶ σάκκῳ, ἢ κοφίνῳ ἀποκομίσεις. διὰ δὲ τὸ ἀραιὸν εἶναι, κόνεως πληθύσει. Ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων.] μικρὸν χειρόβολον ἀπὸ σταχύων περὶ τῇ σῇ χειρὶ κρατῶν. τὸ δὲ ἐέργων, Δωρικῶς δασύνεται, κοινῶς δὲ ψιλοῦται. πᾶσαι γὰρ αἱ ἐπαυξήσεις τὰ τῶν προτοτύπων φωνηέντων πνεύματα φυλάττουσιν· ἐρῶ ἑώρων; εἴργω εἶργον, καὶ τὰ ὅμοια. ἐστὶ δὲ τὸ εἴργω

(καθὼς

(καθὼς ἔφην,) διαφορεῖται, καὶ τὰ ἔργα ὁμοίως. Ἀντία δεσμεύων.] διὰ τὸ μικροὺς, καὶ κολοβοὺς εἶναι τοὺς στάχυς, καὶ μὴ δύνασθαι διὰ τοῦτο δεσμευθῆναι, ἀντιστρέφων αὐτῶν τὰς ῥίζας καὶ δεσμεύων, ὥς τε ἑκατέρωθεν εἶναι τοῦ δεσμήματος τῶν σταχύων τὰς κορυφὰς διὰ τὴν εἰρημένην κολοβότητα. κεκονιμένος.] κεκονιαμένος, κόνεως πλήρης, διὰ τὸ ἄεργον τοῦ χωρίου. οὐ μάλα χαίρων.] ἀλλὰ δηλονότι λυπούμενος. Οἴσεις δ' ἐν φορμῷ.] ἀποκομίσεις δέ σου τὸ θέρος, ἐν σάκκῳ καὶ κοφίνῳ. παῦροι δὲ καὶ ὀλίγοι σε θαυμάσουσιν, ἀντὶ τοῦ οὐδείς. μᾶλλον δὲ καὶ γελάσουσιν, ἢ ἐλεήσουσιν. Ζηνὸς νόος.] περιφραστικῶς ἡ εἱμαρμένη. αἰγίοχος δὲ, ὡς καταιγίζουσα καὶ κατακλύζουσα οἷς ἐναντιωθῇ. Ἀργαλέος.] δυσχερὴς κατανοηθῆναι θνητοῖς ἀνθρώποις. τοῦτο δὲ εἶπεν, ὅτι ὕστερον ἀροτριῶντές τινες, εὐτυχέστερον θέρος καρποῦνται τῶν ἀροτριασάντων ἐν καιρῷ. Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσεις.] εἰ δ' ὕστερον ἀροτριάσεις, τοῦτό σοι βοήθημα ὑπαρχέτω, ἀροτριᾶν δηλονότι, ἡνίκα τὸ πρῶτον ὁ κόκκυξ ἐν ταῖς δρυσὶ καθήμενος φθέγγεται· εὐφραίνει δὲ τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὴν ἀπείρονα καὶ σφαιροειδῆ γῆν, ὡς καταγγέλλων τὸ ἔαρ δηλῶν, καὶ οὐχ ὡς ἡδύφωνος· δύσφωνος γὰρ καὶ ἀπηχής· ἔστι δὲ (ὥς τινές φασι,) δύσφωνος, ὅμοιος ἱέρακι. Τῆμος Ζεύς.] τότε αὖ ἡ εἱμαρμένη τρεῖς ἡμέρας δῷ ὄμβρον, ἢ ὁ οὐρανὸς, ὥς τε χωννύεσθαι τὸν τοῦ βοὸς πόδα ἐν τῷ πηλῷ, ἄχρι τῆς στεφάνης τῶν αὐτοῦ χηλῶν, ὡς ἁπλῶς νῦν καταχρηστικώτερον εἰπεῖν. οὕτως ὁ ὀψὲ ἀρόσας, τὸ ἴσον φέρεται τοῦ πρώτου ἀροτριάσαντος. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο.] ἀκρίβου δὲ ταῦτα, καὶ γίνωσκε σὺ τῇ ψυχῇ τοὺς καιροὺς, ἔαρός τε λευκοῦ, καὶ ὄμβρου μεταπωρινοῦ.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον καὶ ἐπ' ἀλέα λέσχην
Ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας ἔργων
Ἰσχάνει· ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει.
Μή σε κακοῦ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ, κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
Δείκνυε δὲ δμώεσσι θέρευς ἔτι μέσσου ἐόντος,
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται· ποιεῖσθε καλιάς.

Præteri autem æneam sedem, & ad calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Detinet: tunc sane impiger vir valde domum auget,
Ne te malæ hyemis difficultas opprimat
Cum paupertate: macilenta vero crassum pedem manu premas.
Multa vero ignauus vir vanam ob spem exspectans,
Egens victus, mala intra animum versat.
Spes vero non bona indigentem virum fert,
Sedentem in taberna, cui victus non sufficiens sit.
Indica autem seruis, æstate adhuc media existente:
Non semper æstas erit, facite nidos.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον.] παρέρχου δὲ τὴν καθέδραν τὴν ἐπὶ τοῖς χαλκείοις, ἀπερχόμενος ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ τὴν ἐλυμφίαν(?) τὴν ἐπὶ τῇ ἀλέᾳ· ἀντὶ τοῦ τὴν ἐπὶ τοῖς ὑπαίθροις τόποις καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμαινομένοις, κατὰ τὴν ὥραν τὴν τοῦ χειμῶνος, ὁπόταν τὸ κρύος τοὺς ἄνδρας περιλαμβάνον ἔχει. ὁπότε κρύος.] τὸ ὁπότε παρὰ μὲν τούτοις ἀεὶ ὑποτάσσει, παρὰ δὲ τοῖς καινοῖς οὐδέποτε. ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ] ἔνθα κεν, ἀντὶ τοῦ ὅταν ὁ ἄοκνος ἀνὴρ μεγάλως αὔξῃ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ἵνα μή σε ἀπορία βαρέος χειμῶνος κατάσχῃ, σὺν πολλῇ λέγω πενίᾳ, τῇ σαυτοῦ δὲ χειρὶ λεπτῇ οὔσῃ, τὸν πόδα καταψᾷς. τοῦτο γὰρ τὸ πιέζοις παχὺν ὄντα. τῶν γὰρ λιμωττόντων οἱ μὲν πόδες παχύνονται, τὸ δ' ἄλλο σῶμα λεπτύνεται. τὴν δὲ αἰτίαν ὁ Πλούταρχος λέγει. Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνήρ.] πολλὰ δὲ κακὰ προσελέξατο· τουτέστιν ἐνενόησεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ, ἤγουν καθ' ἑαυτὸν, ἄνθρωπος ἀργὸς, τροφῆς δεόμενος, ματαίαν ἐλπίδα ἐπιμένων, ἀντὶ τοῦ ἀναμένων· ἐννοεῖ γὰρ ἢ κλέπτης ἢ

ἱερόσυλος ἢ πειρατὴς ἐν θαλάττῃ, ἢ τοιοῦτό τι πράξασθαι. ἐλπὶς γὰρ οὐκ ἀγαθὴ ἄγει ἐνδεῆ ἄνδρα καθήμενον ἐν φλυαρίᾳ· λέγω, ᾧ τινι μὴ βίος αὐτάρκης εἴη, ἀντὶ τοῦ ἐστίν· ἐλπίζει γὰρ κτήσασθαι βίον ἀπὸ φαύλων τινῶν τρόπων. Δείκνυε δὲ δμώεσσι.] δείκνυε δὲ τοῖς σαυτοῦ δούλοις, ἀντὶ τοῦ εἰσηγοῦ, ἔτι τοῦ θέρους ἐν τῷ μέσῳ ὄντος, ἤγουν ἐν τῇ ἀκμῇ, λέγων, οὐκ ἀεὶ θέρος ἔσται.

ποιεῖσθε καλιάς.] ἀντὶ τοῦ οἰκίας.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον.] διὰ τούτων καὶ τὴν ἐφεξῆς παραγγέλλεται, μὴ δ' εἰ χειμέριος ἀὴρ εἴη, ἢ καὶ κρυμώδης, ἀμελεῖν τῶν ἔργων, ἀλλ' ἀντιπαρατάττεσθαι πρὸς αὐτὸν ἀόκνως. τὸν γὰρ δεόμενον τῶν ἔργων διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν τρέφεσθαι, τὰς λέσχας καταλαμβάνειν ἄτοπον. τότ' οὖν δεῖ ἐπὶ ταύτας χωρεῖν, ὅταν πάντη κωλύει τῶν ἔργων τὸ κρύος. ὅτι δὲ τοὺς ἀλεεινοὺς οἴκους οἱ πένητες κατελάμβανον, ἐν οἷς συγκαθήμενοι ἐν λαλιαῖς ἦσαν, δῆλον καὶ ὅτι λέσχας ἐκάλουν τούτους, καὶ γὰρ ἐν Ἀθήναις ἦσαν τοιοῦτοι τόποι καὶ ὠνομάζοντο λέσχαι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιαι· καὶ ὅτι ἐδέδοτό τινα θέσμια περὶ αὐτούς. ἵνα οἱ λόγοι γίνωνται σὺν τοῖς συνιοῦσιν ἐπωφελεῖς· εἰώθεισαν δὲ καὶ ἐγκαθεύδειν τινὲς τοῖς χαλκείοις κρυμῶν ὄντων, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐργαστηρίοις, ἐν οἷς ἐξάπτεται πῦρ. τότε οὖν ἐν τούτοις ἀλεαίνεσθαι μόνον, ὅταν τὸ κρύος μὴ συμφέρει τοῖς ἔργοις· ὅταν δὲ καὶ ἐν κρύει ἀπαιτῇ τὰ ἔργα, παραιτητέον, καὶ τῶν ἔργων ἀνθεκτέον. ἄλλως. τὰ χαλκεῖα παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἄθυρα ἦν, καὶ ὁ βουλόμενος εἰσήει. καὶ ἐθερμαίνετο, καὶ οἱ πένητες ἐκεῖ ἐκοιμῶντο. λέσχη δὲ ἐστι τόπος τις δημόσιος, ἀνειμένος τοῖς βουλομένοις διαιτᾶσθαι. λέγει γὰρ ἡ Μελανθεία πρὸς Ὀδυσσέα·

Εἰ σὺ θέλεις εὕδειν χαλκήιον ἐς δόμον ἐλθὼν
Ἐς λέσχην θερμαίνου, — τουτέστιν εἰς τόπον λέσχης ἄπελθε. καθεζόμενοι δὲ ἐν αὐτοῖς ἐθερμαίνοντο, καὶ τῶν ἔργων ἀπείχοντο. παρέρχου οὖν φησι τοὺς τοιούτους τόπους ὥρᾳ χειμῶνος, τότε γὰρ μὴ ὀκνῶν ἀνὴρ μεγάλως αὔξει τὸν ἑαυτοῦ βίον· ὁ δ' ἀεργὸς ἐλπίζων πάντα αὐτῷ αὐτόματα παραγενήσεσθαι διελογίσατο κακά, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐπακολούθητον. ἄλλως. Νεοπτόλεμος ἐν τῷ περὶ γλωσσῶν φησι λέσχην εἶναι ὄνομα αὐλῆς, ἐν ᾗ πῦρ ἐστι. φησὶν οὖν ὅτι ἀπερχόμενος ἐπὶ τὸ ἔργον σου μὴ, ἐὰν εὕρῃς τόπον θέρμην ἔχοντα, στῇς καὶ φλυαρῇς, ἀλλὰ πάρελθε· ἐκ τούτου οὖν καὶ λέσχη ἁπλῶς ἡ φλυαρία, ἀλέα δὲ ἡ θέρμη ἡ περὶ τὸν ἥλιον. κυρίως ὑπαίθριος τόπος ὑπὸ ἡλίου θερμαινόμενος. Μένανδρος, ἀλέας Ἀθήνας. Μή σε κακοῦ χειμῶνος.] ἕως τοῦ [πόδα χειρὶ πιέζεις.] τῶν λιμωττόντων τοὺς πόδας φησὶ παχύνεσθαι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα λεπτύνεσθαι. καὶ εἷς νόμος ἐν Ἐφέσῳ, μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀποθέσθαι, ἕως ἂν διὰ λιμὸν παχυνθῇ τοὺς πόδας. ἴσως δὲ καὶ τὴν ἀπὸ καθίσεως καὶ ἀργίας πάχυνσιν δηλοῖ τῶν ποδῶν· γίνεται γὰρ τοῦτο τοῖς ἐπὶ πολὺ καθημένοις. ἐὰν οὖν ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς οἴκοις ἀργὸς καθιζάνῃς, λεπτῇ χειρὶ διὰ λιμὸν τοὺς παχεῖς ὄντας πόδας πιέσεις· ἔοικε δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς λιμοῖς πάχυνσις εἶναι κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Πλούταρχος· δεῖται γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν, ἵνα μένῃ, τῆς ἔξωθεν τροφῆς, ἣν οὐ δεχόμενον δαπανᾷ τὸ σῶμα, καὶ αὐτοῦ τι ἀποσπᾷ· δι' ἀσθένειαν δὲ ἀδυνατοῦν ἀλλοιῶσαι τὸ ἀποσπώμενον, ἄπεπτον ἀφίησι, καὶ αὐτὸ μὲν, τὰ μέσα καὶ τὰ ἄνω λεπτύνει τοῦ σώματος, ἐν οἷς ἐστι πλεῖον· ἐκεῖνο δ' ἄρα τὸ ἄπεπτον εἰς τὸ κάτω φέρεται. καὶ οὕτω δὴ παχύνει τοὺς πόδας. Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνήρ.] τοὺς ἐν ἀργίᾳ ζῶντας καὶ τὰς ἐλπίδας κενὰς ἔχοντας, ἅτε μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδότας ἔργον εἰς εὐπορίαν συντεῖνον, ἀνάγκη πολλὰ πρὸ ὄντι κακὰ προσεννοεῖν. διὰ τὴν ἀπορίαν ὅπως ἂν τραφῶσιν, ἐντεῦθεν λωποδύται γίνονταί τινες, ἐντεῦθεν ἱερόσυλοι, ἐντεῦθεν φιλοπράγμονες, καὶ πάντες ὅσοι τὸν βίον ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἔχειν ἐπινοοῦσι.

Δείκνυε δὲ δμώεσσι.] διὰ τούτου τοῦ παραγγέλματος, καὶ τὰ ὅμοια, νοητέον, οὐκ ἀεὶ εὐτυχήσομεν· παρεσκευάσθαι οὖν καὶ πρὸς τὰς περιστάσεις οὐδὲ ἀεὶ ὑγιανοῦμεν. φροντιστέον οὖν καὶ τῶν νόσοις ἐπιτηδείων. οὕτως οὖν καὶ οἰκήσεων ἐν θέρει, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς τοῦ χειμῶνος προσβολῆς. ἄλλως. καθηγοῦ τοῦ ἔργου, καὶ προλέγε τοῖς δούλοις, ὅτι οὐκ ἀεὶ θέρος ἔσται, ὅσα ἂν ἀπὸ τοῦ θέρους εὐτρεπισθῶσι καὶ τὴν στέγην σου ὡς περὶ τοῦ χειμῶνος στεγάσωσι διὰ τοὺς ὄμβρους, καὶ Ὅμηρος· Πηλείδη μὲν ἐγὼ ἐνδείξομαι.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον.] ἐν δὲ τῷ ἀρο-

σίμῳ

σίμῳ ὥρᾳ, κἂν ᾖ χειμέριος, παράδραμε τὸν χάλκειον θῶκον, ἤγουν τὴν ἐν τοῖς χαλκείοις καθέδραν, καὶ τὴν λέσχην καὶ συντυχίαν καὶ φλυαρίαν τὴν ἐπὶ τῇ ἀλέᾳ καὶ θέρμῃ γινομένην. τὸ γὰρ παλαιὸν τὰ χαλκεῖα, καὶ πάντα τὰ ἐργαστήρια τὰ πῦρ ἔχοντα ἄθυρα ἦν· ἃ καὶ λέσχας ἐκάλουν, ὅτι οἱ πένητες εἰσερχόμενοι, καὶ μᾶλλον ἐν χειμῶνι ἐν τῷ θερμαίνεσθαι λέσχας καὶ φλυαρίας λόγων συνέπλεκον. ἐν τῷ ἀροσίμῳ οὖν καιρῷ, παράδραμε (φησὶ) τὴν ἐν τοῖς χαλκείοις καθέδραν. ἢ τὸ καθῆσθαι ἐν τῷ σῷ οἴκῳ, καὶ θερμαίνεσθαι κατὰ τὴν ἐν τοῖς χαλκείοις τῶν πενεστέρων καθέδραν. ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνήρ.] τότε ἢ ὁπότε δὴ ὁ ἄοκνος ἀνὴρ μεγάλως τὸν ἑαυτοῦ οἶκον αὔξει, πολλὰ δὲ συνάγει κακὰ ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἀργὸς χρήζων βιότου καὶ τροφῆς, μένων εἰς ματαίαν ἐλπίδα. εἶτα λέγει, καὶ τὰς ἐλπίδας, ὅτι τὸν ἄνδρα τὸν κεχρημένον καὶ πένητα, ᾧ τινι μὴ ἀρκοῦσα εἴη τροφή, καθήμενον ἐν χαλκείοις οὐκ ἀγαθὴ ἐλπὶς κομίζει καὶ κατέχει. ἀνιαρὰ δηλονότι κλοπῆς, ἢ λῃστείας, ἢ τῶν ἀπηγορευμένων τινός. Δείκνυε.] προφρόντιζε δὲ τῶν μελλόντων παράλεγε τοῖς σοῖς δούλοις ὅτι θέρους ὑπάρχοντος, ποιεῖσθαι καλιάς, καὶ οἰκήματα· τουτέστι προφροντίσατε τῶν τοῦ χειμῶνος καὶ καλῶς διάθεσθε τὰ τῆς οἰκίας· οὐ γὰρ ἀεὶ θέρος ἔσεται.

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα κάκ' ἤματα, βουδόρα πάντα,
Τοῦτον ἀλεύασθαι, καὶ πηγάδας, αἵτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος βορέαο δυσηλεγέες τελέθουσιν·
Ὅς τε διὰ Θρήκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ
Ἐμπνεύσας ὤρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας
Οὔρεος ἐν βήσσης πιλνᾷ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει·
Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα· πώεα δ' ὄτι,
Οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
Ἲς ἀνέμου βορέου· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν,
Ἥτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Εὖ τε λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ἤματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει,
Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·

Mensem vero Ianuarium malos dies, bobus nocentes omnes,
Hunc vitate: & glacies, quæ quidem super terram
Flante borea molestæ existunt,
Qui per Thraciam equorum altricem lato mari
Inspirans concurit, remugit autem terra & sylua:
Multas vero quercus alticomas abietesque densas,
Montis in vallibus deiicit, terræ multos pascenti
Incumbens, & omnis reboat tunc ingens sylua.
Feræ autem horrent, caudasque sub pudenda ponunt:
Eæ etiam quarum vellere cutis densa est, & quas
Frigidus existens perflat hirsuta licet pectora habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque ipsum cohibet.
Etiamq. per caprā flat hirsutam: ouiū autem greges non item,
Eo quod annui ipsarū villi sunt, non perflat
Vis venti boreæ: incurvum vero senem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quæ in ædibus charam apud matrem manet,
Nondum opera sciens aureæ Veneris,
Beneque lota tenerum corpus, & pingui oleo
Vncta, noctu cubat intra domum
Tempore hyberno; quando exossis *polypus* suū pedem arrodit,
Inque frigida domo, & in habitaculis tristibus.
Non enim illi sol ostendit pabulum vt inuadat,

ἱερόσυλος ἢ πειρατὴς ἐν θαλάσσῃ, ἢ τοιοῦτό τι γενέσθαι. ἐλπὶς γὰρ οὐκ ἀγαθὴ ἄγει ἐνδεῆ ἄνδρα καθήμενον ἐν φλυαρίᾳ· λέγω, ᾧ τινι μὴ βίος αὐτάρκης εἴη, ἀντὶ τοῦ ἐστίν· ἐλπίζει γὰρ κτήσασθαι βίον ἀπὸ φαύλων τινῶν τρόπων. Δείκνυε δὲ δμώεσσι.] δείκνυε δὲ τοῖς σεαυτοῦ δούλοις, ἀντὶ τοῦ εἰσηγοῦ, ἔτι τοῦ θέρους ἐν τῷ μέσῳ ὄντος, ἤγουν ἐν τῇ ἀκμῇ, λέγων, οὐκ ἀεὶ θέρος ἔσται.

ποιεῖσθε καλιάς.] ἀντὶ τοῦ οἰκίας.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον.] διὰ τούτων καὶ τῶν ἐφεξῆς παρακελεύεται, μὴ δ' εἰ χειμέριος ἀὴρ εἴη, ἢ καὶ κρυμώδης, ἀμελεῖν τῶν ἔργων, ἀλλ' ἀντιπαρατάττεσθαι πρὸς αὐτὸν ἀόκνως. τὸν γὰρ δεόμενον τῶν ἔργων διὰ τὸ ἐξ αὐτῶν τρέφεσθαι, τὰς λέσχας καταλαμβάνειν ἄτοπον. τότ' οὖν δεῖ ἐπὶ ταύτας χωρεῖν, ὅταν πάντη κωλύει τῶν ἔργων τὸ κρύος. ὅτι δὲ τοὺς ἀλεεινοὺς οἴκους οἱ πένητες κατελάμβανον, ἐν οἷς συγκαθήμενοι ἐν λαλιαῖς ἦσαν, δῆλον καὶ ὅτι λέσχας ἐκάλουν τούτους, καὶ γὰρ ἐν Ἀθήναις ἦσαν τοιοῦτοι τόποι καὶ ὠνομάζοντο λέσχαι ἑξήκοντα καὶ τριακόσιαι· καὶ ὅτι ἐδέδοτό τινα θέσμια περὶ αὐτούς. ἵνα οἱ λόγοι γίνωνται σὺν τοῖς ζῶσιν ἐπωφελεῖς· εἰώθεισαν δὲ καὶ ἐγκαθεύδειν τινὲς τοῖς χαλκείοις κρυμῶν ὄντων, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐργαστηρίοις, ἐν οἷς ἐξάπτεται πῦρ. τότε οὖν ἐν τούτοις ἀλεαίνεσθαι μόνον, ὅταν τὸ κρύος μὴ συμφέρει τοῖς ἔργοις· ὅταν δὲ καὶ ἐν κρύει ἀπαιτῇ τὰ ἔργα, παραιτητέον, καὶ τῶν ἔργων ἀνθεκτέον. ἄλλως. τὰ χαλκεῖα παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἄθυρα ἦν, καὶ ὁ βουλόμενος εἰσῄει. καὶ ἐθερμαίνοντο, καὶ οἱ πένητες ἐκεῖ ἐκοιμῶντο. λέσχη δέ ἐστι τόπος τις δημόσιος, ἀνειμένος τοῖς βουλομένοις διαιτᾶσθαι. λέγει γὰρ ἡ Μελάνθεια πρὸς Ὀδυσσέα·

Εἰ σὺ θέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
Ἐς λέσχην θερμαίνου, —

τουτέστιν εἰς τόπον λέσχης ἄπελθε. καθεζόμενοι δὲ ἐν αὐτοῖς ἐθερμαίνοντο, καὶ τῶν ἔργων ἀπείχοντο. παρέρχου οὖν φησι τοὺς τοιούτους τόπους ὥρᾳ χειμῶνος, τότε γὰρ μὴ ὀκνῶν ἀνὴρ μεγάλως αὔξει τὸν ἑαυτοῦ βίον· ὁ δ' ἀεργὸς ἐλπίζων πάντα αὐτῷ αὐτόματα παραγενήσεσθαι διελογίσατο κακά, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἐκακολόγησεν. ἄλλως. Νεοπτόλεμος ἐν τῷ περὶ γλωσσῶν φησι λέσχην εἶναι ὄνομα αὐλῆς, ἐν ᾗ πῦρ ἐστι. φησὶν οὖν ὅτι ἀπερχόμενος ἐπὶ τὸ ἔργον σου μὴ, ἐὰν εὕρῃς τόπον θέρμην ἔχοντα, στῇς καὶ φλυαρῇς, ἀλλὰ πάρελθε· ἐκ τούτου οὖν καὶ λέσχη ἁπλῶς ἡ φλυαρία, ἀλέα δὲ ἡ θέρμη ἡ περὶ τὸν ἥλιον. κυρίως ὕπαιθρος τόπος ὑπὸ ἡλίου θερμαινόμενος. Μένανδρος, ἀλέας Ἀθηνᾶς. Μή σε κακοῦ χειμῶνος.] ἕως τοῦ [πόδα χειρὶ πιέζοις.] τῶν λιμωττόντων τοὺς πόδας φησὶ παχύνεσθαι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα λεπτύνεσθαι. καὶ εἰς νόμος ἐν Ἐφέσῳ, μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀποθέσθαι, ἕως ἂν διὰ λιμὸν παχυνθῇ τοὺς πόδας. ἴσως δὲ καὶ τὴν ἀπὸ καθίσεως καὶ ἀργίας πάχυνσιν δηλοῖ τῶν ποδῶν· γίνεται γὰρ τοῦτο τοῖς ἐπὶ πολὺ καθημένοις. ἐὰν οὖν ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς οἴκοις ἀργὸς καθιζάνῃς, λεπτῇ χειρὶ διὰ λιμὸν τοὺς παχεῖς ὄντας πόδας πιέσεις· ἔοικε δὲ καὶ ἡ ἐν τοῖς λιμοῖς πάχυνσις εἶναι κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Πλούταρχος· δεῖται γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν θερμὸν, ἵνα μένῃ, τῆς ἔξωθεν τροφῆς, ἣν οὐ δεχόμενον δαπανᾷ τὸ σῶμα, καὶ αὐτοῦ τι ἀποσπᾷ· δι' ἀσθένειαν δὲ ἀδυνατοῦν ἀλλοιῶσαι τὸ ἀποσπώμενον, ἄπεπτον ἀφίησι, καὶ αὐτὸ μὲν, τὰ μέσα καὶ τὰ ἄνω λεπτύνει τοῦ σώματος, ἐν οἷς ἐστὶ πλεῖον· ἐκεῖνο δ' ἄρα τὸ ἄπεπτον εἰς τὸ κάτω φέρεται. καὶ οὕτω δὴ παχύνει τοὺς πόδας. Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνήρ.] τοὺς ἐν ἀργίᾳ ζῶντας καὶ τὰς ἐλπίδας κενὰς ἔχοντας, ἅτε μηδὲν ἑαυτοῖς συνειδότας ἔργον εἰς εὐπορίαν συντεῖνον, ἀνάγκη πολλὰ πρὸς ὅτι κακὰ προσεννοεῖν. διὰ τὴν ἀπορίαν ὅπως ἂν τραφῶσιν, ἐντεῦθεν λωποδύται γίνονταί τινες, ἐντεῦθεν ἱερόσυλοι, ἐντεῦθεν φιλοπράγμονες, καὶ πάντες ὅσοι τὸν βίον ἐκ τῆς ἀλλοτρίας ἔχειν ἐπινοοῦσι.

Δείκνυε δὲ δμώεσσι.] διὰ τούτου τοῦ παραγγέλματος, καὶ τὰ ὅμοια, νοητέον, οὐκ ἀεὶ εὐτυχήσομεν· παρασκευαστέον οὖν καὶ πρὸς τὰς περιστάσεις οὐδὲ ἀεὶ ὑγιανοῦμεν. φροντιστέον οὖν καὶ τῶν νόσοις ἐπιτηδείων. οὕτως οὖν καὶ οἰκήσεων ἐν θέρει, διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς τοῦ χειμῶνος προσβολῆς. ἄλλως. καθηγοῦ τοῦ ἔργου, καὶ προλέγε τοῖς δούλοις, ὅτι οὐκ ἀεὶ θέρος ἔσται, ὅσα ἂν ἀπὸ τοῦ θέρους εὐπρεπισθῶσι καὶ τὴν στέγην σου εἰς περὶ τοῦ χειμῶνος στεγάσωσι διὰ τοὺς ὄμβρους, καὶ Ὅμηρος· Πηλείδη μὲν ἐγὼ ἐνδείξομαι.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον.] ἐν δὲ τῇ ἀρχ

σίμῳ ὥρᾳ, κἂν εἴη χειμέριος, παράδραμε τὸν χάλκειον θῶκον, ἤγουν τὴν ἐν τοῖς χαλκείοις καθέδραν, καὶ τὴν λέσχην καὶ συντυχίαν καὶ φλυαρίαν τὴν ἐπὶ τῇ ἀλέᾳ καὶ θέρμῃ γινομένην. τὸ γὰρ παλαιὸν τὰ χαλκεῖα, καὶ πάντα τὰ ἐργαστήρια τὰ πῦρ ἔχοντα ἄθυρα ἦν· ἃ καὶ λέσχας ἐκάλουν, ὅτι οἱ πένητες εἰσερχόμενοι, καὶ μάλιστα ἐν χειμῶνι ἐν τῷ θερμαίνεσθαι λέσχας καὶ φλυαρίας λόγων συνέπλεκον. ἐν τῷ ἀροσίμῳ οὖν καιρῷ, παράδραμε (φησὶ) τὴν ἐν τοῖς χαλκείοις καθέδραν. ἢ τὸ καθῆσθαι ἐν τῷ σῷ οἴκῳ, καὶ θερμαίνεσθαι κατὰ τὴν ἐν τοῖς χαλκείοις τῶν πενεστέρων καθέδραν. ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνήρ.] ὅτε ἢ ὁπότε δὴ ὁ ἄοκνος ἀνὴρ μεγάλως τὸν ἑαυτοῦ οἶκον αὔξει, πολλὰ δὲ συνάξει κακὰ ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἀργὸς χρήζων βιότου καὶ τροφῆς, μένων εἰς ματαίαν ἐλπίδα. εἶτα λέγει, καὶ τὰς ἐλπίδας, ὅτι τὸν ἄνδρα τὸν κεχρημένον καὶ πένητα, ᾧ τινι μὴ ἀρκοῦσα εἴη τροφὴ, καθήμενον ἐν χαλκείοις οὐκ ἀγαθὴ ἐλπὶς κομίζει καὶ κατέχει· ἀλλὰ δηλονότι κλοπῆς, ἢ λῃστείας, ἢ τῶν ἀπηγορευμένων τινός. Δείκνυε.] προφρόντιζε ἀεὶ τῶν μελλόντων παράλεγε τοῖς σοῖς δούλοις ὅτι θέρους ὑπάρχοντος, ποιεῖσθαι καλιὰς, καὶ οἰκήματα· τουτέστι προφροντίσατε τοῦ χειμῶνος καὶ καλῶς διάθεσθε τὰ τῆς οἰκίας· οὐ γὰρ ἀεὶ θέρος ἔσεται.

Μῆνα δὲ ληναιῶνα κάκ' ἤματα, βούδορα πάντα,
Τοῦτον ἀλεύασθαι, καὶ πηγάδας, αἵ τ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος Βορέαο δυσηλεγέες τελέθουσιν·
Ὅς τε διὰ Θρήκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ
Ἐμπνεύσας ὤρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους ἐλάτας τε παχείας
Οὔρεος ἐν βήσσης πιλνᾷ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνῃ δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει·
Καί τε δι' αἶγα ἄησι τανύτριχα· πώεα δ' οὔτι,
Οὕνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
Ἲς ἀνέμου Βορέου· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν,
Ἥ τε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Εὖ τε λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, μυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ἤματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει,
Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·

Mensem vero lanuarium malis dies, bobus nocentes omnes,
Hunc vitate: & glacies, quæ quidem super terram
Flante borea molestæ existunt,
Qui per Thraciam equorum altricem lato mari
Inspirans concutit, remugit autem terra & sylua:
Multas vero quercus alticomas abietesque densas,
Montis in vallibus deiicit, terræ multos pascenti
Incumbens, & omnis reboat tunc ingens sylua.
Feræ autem horrent, caudasque sub pudenda ponunt:
Et etiam quarum vellere cutis densa est, & quas.
Frigidus existens perflat hirsuta licet pectora habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque ipsum cohibet.
Etiamq. per caprã flat hirsutam: ouiũ autem greges non item,
Eo quod annui ipsarũ villi sunt, non perflat
Vis venti boreæ: incuruum vero senem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quæ in ædibus charam apud matrem manet,
Nondum opera sciens aureæ Veneris,
Beneque lota tenerum corpus, & pingui oleo
Vncta, noctu cubat intra domum
Tempore hyberno, quando exossis *polypus* suũ pedem arrodit,
Inque frigida domo, & in habitaculis tristibus.
Non enim illi sol ostendit pabulum vt inuadat,

Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βράδιον δὲ πανελλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν,
Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινοὺς κευθμῶνας ἔχουσι,
Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὗ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς οὖδας ὁρᾶται·
Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν, ἀλευόμενοι νίφα λευκήν.
Καὶ τότε ἕσασθαι ἔρυμα χροός, ὥς σε κελεύω,
Χλαῖνάν τε μαλακὴν καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
Τὴν περιέσασθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μηδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.
Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἶφι κταμένοιο
Ἄρμενα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσσας.
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νεύρῳ βοός, ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ
Ὑετοῦ ἀμφιβάλῃ ἀλέην· κεφαλῆφι δ' ὕπερθεν
Πῖλον ἔχειν ἀσκητόν, ἵν' οὔατα μὴ καταδεύῃ.
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται Βορέαο πεσόντος.
Ἠῷος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις·
Ὅς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἄπο αἰεναόντων
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ
Ἄλλοτε μέν θ' ὕει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι
Πυκνὰ Θρηϊκίου Βορέω νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργα τελέσας, οἶκόνδε νέεσθαι,
Μήποτέ σ' οὐρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατὰ δ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι. μεὶς γὰρ χαλεπώτατος οὗτος
Χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος θἄμισυ βουσ', ἐπὶ δ' ἀνέρι καὶ πλέον εἴη
Ἁρμαλιῆς· μακραὶ γὰρ ἐπίρροθοι εὐφρόναι εἰσί.

Sed super nigrorum hominum populumque & vrbem
Vertitur, tardius autem vniuersis Græcis lucet.
Et tunc sane cornutæ bestiæ & incornutæ siluicubæ
Misere dentibus stridentes per quercetum vallosum
Fugiunt, & passim omnibus id curæ est:
Quæ tecta inquirentes, densas latebras habent,
Et cauernas petrosas, tunc vtique tripodi homini similes,
Cuius & humeri fracti sunt, & caput pauimentum spectat:
Huic similes incedunt, vitantes niuem albam.
Et tunc indue munimētum corporis, vt te iubeo,
Chlænamq. mollem, & talarem tunicam.
Stamine vero in pauco multam tramam intexe.
Hanc circum induito, vt tibi pili non tremant,
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circum vero pedes calceos bouis fortiter occisi
Aptos ligato, pilis intus condensans.
Primogenitorū vero hædorum, cū frigus tempestiuum venerit,
Pelles consuito neruo bouis, vt super humerum
Pluuiæ arceas teporem, supra caput vero
Pileum habeto elaboratum, vt aures ne humectant:
Frigida enim aurora est Borea cadente:
Matutinus vero super terram a cælo stellifero
Aër frugifer extensus est beatorum super opera.
Qui hauriens e fluminibus semper fluentibus,
Alte supra terram leuatus venti procella,
Interdum quidem pluit ad vesperam, interdum flat,
Densas Thracio Borea nubes excitante.
Hunc anteuertens, opere perfecto domum redi,
Ne quando te cælitus tenebrosa nubes circumtegat,
Corpusque madidum faciat, vestesque humectet.
Sed euitato: mensis enim difficilimus hic
Hybernus: difficilis ouibus, difficilisque hominibus,
Tunc medium bobus, homini vero amplius adsit
Alimoniæ: longæ enim validæque noctes sunt.

Ταῦτα

Ταῦτα φυλασσόμενος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἰσοῦσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις
Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.

Hæc obseruans perfectum in annum,
Æquato noctesque & dies, donec rursum
Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα] κατὰ τὸν μῆνα δὲ τὸν Ληναιῶνα, ὅστις ἐστὶν ὁ Ἰανουάριος, ἐκλήθη δὲ οὕτως ἐπειδὴ τῷ Διονύσῳ τῷ τῶν ληνῶν ἐπιστάτῃ ἐτέλουν ἑορτὴν τῷ μηνὶ τούτῳ, ἣν ἀμβροσίαν ἐκάλουν· κακαὶ εἰσὶν ἡμέραι· αὗται πᾶσαι τοῦ ἀποδέρειν τοὺς βόας, ἀντὶ τοῦ πλήττειν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσχυροτέρου ζώου καὶ τ' ἄλλα ἐδήλωσε τῶν θρεμμάτων. Τοῦτον ἀλέασθαι.] ἀντὶ τοῦ ἔκφυγε, φύλαξαι. καὶ τὰς πηγάδας, ἤγουν τοὺς παγετοὺς τοὺς κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας δηλονότι ὀξεῖς γινομένους, οἵ τινες ἐπὶ γαῖαν ἀντὶ τοῦ κατὰ γῆν τελέθουσιν, ἤγουν τελοῦσιν, ὑπάρχουσι, κακῶν φροντίδων πάροχοι, τοῦ Βορέου πνεύσαντος, ὅστις διὰ τῆς Θρᾴκης τῆς ἱπποτρόφου (ἄνωθεν γὰρ φέρεται ἀπὸ τῆς Θρᾴκης βορειοτέρων) ἐμπνεύσας τῷ πλατεῖ πόντῳ ὤρινεν αὐτόν, δηλονότι, ἤγουν διήγειρε. μέμυκε δὲ ἡ γῆ, καὶ τὰ δένδρα, ὃ ἀντὶ τοῦ ἠχεῖ, ἢ ἀντὶ τοῦ συμμέμυκεν ἤγουν συμπέπτωκε, συγκέκλεισται διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ κρύους· ἐν τῷ ἔαρι γὰρ καὶ ἡ γῆ καὶ τὰ δένδρα ἀνοίγεται. Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους.] ἤγουν εἰς ὕψος ἐπηρμένας τὰς κορυφάς, τουτέστιν ὑψηλάς. καὶ ἐλάτας παχείας ἐν κοιλάσιν ὄρους πιλνᾷ, ἤγουν πελάζει ἐμπίπτων τῇ πολυβοτείρῃ χθονί. ἀμφιβοᾷ δὲ καὶ πᾶσα ἠχεῖ τότε ἡ ἀπείρατος ὕλη· τοῦτο γὰρ δηλοῦται ὁ νήριτος. οἱ θῆρες δὲ φρίσσουσιν, ἤγουν τὰς τρίχας ὀρθιάζουσι, συστελλομένου τοῦ δέρματος ὑπὸ τοῦ ψύχους. τὰς οὐρὰς δὲ αὐτῶν μεταξὺ τῶν μηρῶν τιθέασιν ὑπὸ τὰ αἰδοῖα· δύσφημον γὰρ αὐτὰ εἰς κάλυμμα καὶ ... οἱ θῆρες τοῦτο πάσχουσιν, ὧν καὶ τὸ δέρμα λάχνῃ ἤγουν τριχώσει κατάσκιον. ἀλλὰ καὶ διὰ τούτων ἔρχεται πνέων, ἤγουν καὶ τούτων καθικνεῖται ψυχρὸς ὤν, καίπερ ὄντων δασυστέρνων· ἀπὸ τῶν στέρνων ὅλον τὸ σῶμα δηλοῖ, τουτέστι καίπερ ὑπὸ μαλλῶν πυκνῶν ὅλον τὸ σῶμα σκεπομένων, καὶ διὰ δέρματος βοὸς ἔρχεται, οὐδὲ ἀντέχει αὐτῷ, καίτοι παχὺ ὄν. Καί τε δι' αἶγα.] ἀντὶ τοῦ διὰ αἰγὸς ταναΐτριχος, ἤγουν τεταμένας ἐχούσης τὰς τρίχας καὶ μὴ οὔλας. ἄησι.] τουτέστιν ἔρχεται πνέων. τὰ πώεα δέ, ἀντὶ τοῦ τὰ πρόβατα, τὸ καθόλου ἀντὶ τοῦ κατὰ μέρος. ὅτι οὐ διάησιν ἡ δύναμις τοῦ ἀνέμου τοῦ Βορέου, ἤγουν οὐδαμῶς οὐ διέρχεται ἐν παραλλήλῳ· διότι αἱ τρίχες αὐτῶν ἐπηεταναί· ἐπηετανὸν τὸ διηνεκὲς ἐπὶ χρόνου· ἐνταῦθα ἐπηεταναὶ τρίχες αἱ δασεῖαι καὶ οὐ διαλείπουσαι. τροχαλὸν δὲ ποιεῖ τὸν γέροντα ἤγουν δίκην τροχοῦ κεκαμμένον καὶ κεκυφότα. τροχαλοὶ ἰδίως οἱ κόχλακες, οἱ καὶ χερμάδια λέγονται, ἤγουν οἱ ποτάμιοι καὶ θαλάσσιοι λίθοι· ἐνταῦθα δὲ ἐπιθετικῶς λέγεται παρώνυμον ἀπὸ τοῦ τροχοῦ.

Καὶ διὰ παρθενικῆς.] ἀντὶ τοῦ παρθένου ἁπαλόχροος, ἤγουν τρυφερᾶς, οὐ διέρχεται πνέων ὁ Βορέας· τουτέστι καὶ τῆς παρθένου τῆς τρυφερᾶς οὐ καθικνεῖται, ἥτις ἐντὸς τῶν δόμων παρὰ τῇ προσφιλεῖ αὐτῆς μητρὶ μένει, οὔπω εἰδυῖα γινώσκουσα τὰ ἔργα τῆς πολυχρύσου Ἀφροδίτης, ἤγουν ὁμιλίαν ἀνδρός· ὅπως εὖ λουσαμένη τὸ ἁπαλὸν σῶμα, καὶ λιπαρῷ ἐλαίῳ ἀλειψαμένη, μυχίη, ἤγουν νυκτερινή, ἐπιρρηματικῶς ἀντὶ τοῦ κατὰ τὴν νύκτα, ἀναπαύεται ἔνδοθεν ἀντὶ τοῦ ἐντὸς τοῦ οἴκου κατὰ τὴν ἡμέραν τὴν χειμερινήν· ἔχει γὰρ ταῦτα βοηθήματα τοῦ μὴ πειραθῆναι τοῦ Βορέου, τὴν οἰκείαν δηλονότι, τὰ λουτρά, τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν. ὅτε ἀνόστεος, ἤγουν ὁ πολύπους (καὶ παρὰ Λακεδαιμονίοις γάρ φασιν ἰδίως οὕτως ὀνομάζετο ἀνόστεος) τὸν ἑαυτοῦ πόδα ἐσθίει. Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ.] ἤγουν ἀθερμάντῳ, τουτέστι ψυχρῷ καὶ ἐν διαίταις λευγαλέαις, ἤγουν λυπηραῖς, χαλεπαῖς. εἶτα ἐπάγει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὸν ἑαυτοῦ πόδα ἐσθίει καθήμενος ἐν τῷ φωλεῷ. καί φησιν, οὐ γὰρ δείκνυσιν αὐτῷ ὁ ἥλιος λάμπων νομόν, ἀντὶ τοῦ τόπον νομῆς ὥστε ὁρμηθῆναι ἐπ' αὐτόν, ἀλλ' ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν δῆμον τῶν κυανέων ἀνδρῶν, ἤγουν τῶν Αἰθιόπων (ὑπὸ τούτων δὲ πάντας τοὺς κατὰ τὸ νότιον μέρος ἐδήλωσε) Στρωφᾶται.] ἤγουν στρέφεται. βράδιον δὲ ἤγουν βραδέως φαίνει τοῖς Πανέλλησιν, ἀντὶ τοῦ πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κατὰ τὸ βόρειον μέρος, ἐν πολλῷ

χρόνῳ

Ἀλλ' ὑποδήσασθαι.] ἀντὶ τοῦ ἐξοδήσασθαι, τουτέστιν ἔκφυγε. ὁ Γαμηλιὼν γὰρ χαλεπώτατος οὗτος μὴν χειμέριος. χαλεπὸς τοῖς προβάτοις, ἀντὶ τοῦ τοῖς βοσκήμασιν ἁπλῶς· χαλεπὸς δὲ τοῖς ἀνθρώποις. τότε τὸ ἥμισυ τῆς ἁρμαλιᾶς, ἤγουν τῆς τροφῆς τῆς εἰωθυίας δηλονότι. εἴη ἀντὶ τοῦ ἔστω τοῖς βουσίν. ἐπεὶ ἀναπαύονται. ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ δὲ πλέον ἔστω τῆς συνήθους τροφῆς. ἴσως ὅτι πλέον καθικνεῖται τὸ κρύος τῶν σωμάτων τῶν ἀνθρωπείων, ὑφ' οὗ ἡ θερμότης εἴσω καθειργνυμένη διὰ τὴν ἔξωθεν πύκνωσιν, πλείονα δαπανᾷ. εἰ δὲ καὶ τοὺς βόας κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ τοῦ χειμῶνος πύκνωσις πλέον ἑαυτῶν ποιεῖν δαπανᾷ κατ' ἀναλογίαν καθ' ὅσον αὐτῶν καθικνεῖται, ἀλλ' οὐκ ἔστιν· ὁ χειμὼν μετὰ τοῦ πάνυ ὀλίγον ἐργάζεσθαι τελείαν τὴν δαπάνην ποιήσει. ἢ καιρὸς ἕτερος μετὰ μόχθων τοσούτων. ἀλλ' οὐ δὲ μὴν ἴσην, οὐδ' ὀλίγῳ ἐλάττονα. αἱ μακραὶ γὰρ εὐφρόναι, ἤγουν αἱ ἐπιτεταμέναι νύκτες, εἰσὶν ἐπίρροθοι, ἤγουν βοηθοὶ τοῖς βουσὶ δηλονότι. διὰ τὸ αὐτοὺς ἀναπαύεσθαι. θοὔμισυ.] κατὰ συναλοιφὴν Ἀττικὴν οὕτω γίνεται ἀπὸ τοῦ τὸ ἥμισυ. ὡς θάτερον ἀπὸ τοῦ τὸ ἕτερον, καὶ θοἰμάτιον ἀπὸ τοῦ τὸ ἱμάτιον.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα.] Πλούταρχος οὐδένα φησὶ μῆνα Ληναιῶνα Βοιωτοὺς καλεῖν. ὑποπτεύει δὲ ἢ τὸν Βουκάτιον αὐτὸν λέγειν, ὅς ἐστιν ἡλίου τὸν αἰγόκερων διιόντος, καὶ τὸν Βύδρομον τῷ Βουκατίῳ συνάδοντος, διὰ τὸ πλείστους ἐν αὐτῷ διαφθείρεσθαι βόας· ἢ τὸν Ἑρμαῖον, ὅς ἐστι μετὰ τὸν Βύδρομον, καὶ εἰς ταὐτὸν ἐρχόμενος τῷ Γαμηλιῶνι, καθ' ὃ τὰ Λήναια παρ' Ἀθηναίοις. Ἴωνες δὲ τοῦτον οὐδ' ἄλλως, ἀλλὰ Ληναιῶνα καλοῦσι. τοῦτον οὖν ὡς ψυχρὸν κελεύει φυλάττεσθαι. καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μησὶ τὰς ἐξαπίνης γινομένας παγάδας, αἳ δὴ γίνονται πήξεις τῶν ὑδάτων τοῦ βορείου πνεύματος, ὡς οὐ ῥᾴδιον ὑπομεῖναι διὰ τὴν σφοδρότητα τῆς πήξεως. ἄλλως. Μῆνα δὲ Ληναιῶνα.] ὄνομα μηνὸς κατὰ τοὺς Βοιωτούς. ἀναιρετικὸς δ' οὗτος ἐστὶ τῶν βοῶν, εἰς ὃν ἐξέδηρον τοὺς βόας. Ληναιὼν δὲ εἴρηται, διὰ τὸ τοὺς οἴνους ἐν αὐτῷ εἰσκομίζεσθαι. οὗτος δὲ ὁ μὴν ἀρχὴ χειμῶνός ἐστιν. οἱ δὲ Ληναιῶνα φάσκουσιν αὐτὸν καλεῖσθαι, διὰ τὰ Λήναια, ὅ ἐστιν ἔσια, καὶ προβατοδόρον καὶ αἰγοδόρον καλοῦμεν. ἢ ἐπειδὴ Διονύσῳ ἐποίουν ἑορτὴν τῷ μηνὶ τούτῳ, ἣν ἀμβροσίαν ἐκάλουν. προσπειψάμενος οὖν αὐτὸν τὴν χειμῶνι ἐργάζεσθαι, παραιτεῖται τὸν πρῶτον μῆνα. βούδορα δέ φησιν ἄλλοι, ὅτι τὰ αἴτια τοῦ ἀποδέρεσθαι τοὺς βόας, ὅπερ συνεκδοχικῶς πολλὰ τῶν σημαίνει. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσχυροτέρου ζῴου καὶ τὰ ἄλλα δεδήλωκεν. αἱ δὲ παγάδες χαλεπαί εἰσι πνέοντος τοῦ Βορέου ἢ τὰς παγετώδεις ποιοῦσας ἡμέρας, ἢ τὰς πάχνας αὐτὰς τῆς χιόνος.

Ὅστε διὰ Θρῄκης.] ταῦτα καὶ τὰ ἑξῆς, τὸν κρυμὸν ἐκτραγῳδεῖ τὸν βόρειον. διὰ Θρῄκης μὲν οὖν αὐτὸν πνέειν ἄμεινον εἴρηται, ἢ καὶ παρ' Ὁμήρῳ ἐκ Θρῄκης. ἄνωθεν γὰρ φέρεται ἀπὸ τῶν τῆς Θρᾴκης βορειοτέρων, διὰ τῆς εἰς ἡμᾶς περαίας. διατίθησι δὲ χαλεπῶς τὰ μὲν πελάγη, διὰ τὸν πόντον ὀρίνεσθαι, τὴν δὲ γῆν μεμυκέναι λέγων διὰ τὰς ἐμπλάσεις τοῦ πνεύματος. τὴν δὲ ὕλην συμπεπηχέναι μετὰ τῆς γῆς, εἰ τύχοι, δένδρων ἔσω πολλῶν, καὶ τὰ δένδρα τὰ στερεώτατα, δρῦς καὶ ἐλάτας προσορίζουσι πίπτειν εἰς γῆν, τοὺς δὲ θῆρας φρίσσειν, καὶ τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτῶν προστιθεὶς φυσικῶς, τὸ συστέλλειν ἐπὶ τὰ μέσα τὰς οὐράς. καὶ ταῦτα τῶν θηρῶν λαχνήεν καὶ δασὺ τὸ δέρμα ἐχόντων, σκεπόμενον ὑπὸ τῶν τριχῶν. διόπερ οὐκ ἔδει καθικνεῖσθαι τὸν κρυμὸν αὐτῶν, ὡς ἂν μετὰ τῶν ἀπεχόντων. καθικνεῖται δὲ ὅμως, ὥστε καὶ τῶν βοῶν τὰ δέρματα παχέα ὄντα μὴ ἀντέχειν. καὶ τὰς αἶγας κάμνειν· μόνους τοὺς ὄις διὰ τὴν τῶν μαλλῶν σκέπην, αὐτάρκη τούτου ἀντεχομένους. καὶ τέλος προστίθησιν, ὅτι τροχαλὸν, ἀντὶ τοῦ δίκην τροχοῦ κεκαμμένον καὶ κεκυφότα, γέροντα τίθησιν ὁ τοιοῦτος πάγος, ἐπειγόμενον σκέπην καταλαβεῖν, καὶ ἀλέας τοῦ τυχεῖν. μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη.] ἤτοι συμμέμυκε, καὶ οἱονεὶ συμπέπλεκε διὰ τὴν πυκνότητα τοῦ κρυμοῦ. ἐν ἔαρι γὰρ πᾶσα γῆ ἀνοίγεται, διὸ καὶ τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρποὺς ἀναδιδῶσιν. ἐν χειμῶνι διὰ τὸ ψῦχος, ἄγονός ἐστι καὶ μεμυκυῖα ἡ γῆ. ἢ μέμυκεν, ἀντὶ τοῦ μυκᾶται καὶ βοᾷ. οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο.] ἀπὸ τοῦ παρακολουθοῦντος· εἰώθει γὰρ τὰ ζῷα διὰ τὸ ψῦχος, τὰς οὐρὰς μεταξὺ τῶν μηρῶν ὑποθλίβοντα, ἐγγὺς τῶν αἰδοίων ποιεῖν· ὡς καὶ παρὰ Καλλιμάχῳ, ἔζεσθαι θερμότατον ῥίζουχε Ποσειδῶν. μέζεα δὲ ὡς μήδεα. αἱ δ' οὐραὶ, ὡς νευρώδεις καὶ ὀστώδεις δύσεργοί εἰσιν. Ἀριστοτέλης

φησὶ

φησὶ μὴ μόνον τὰς αἶγας δυσρίγους εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ πρόβατα. Τροχαλὸν.] ἐκ μεταφορᾶς τοῦ τροχοῦ, ἐπικαμπῆ, ἢ ὀξεῖαν ἐν τῷ δρόμῳ. ἀναγκάζεται γὰρ καὶ ὁ γέρων ὑπὸ τοῦ ψύχους τρέχειν ἐπὶ τὸν θερμὸν οἶκον· ἢ κυρτὸν καὶ ἐπικαμπῆ. Καὶ διὰ παρθενικῆς.] μόνην ἐξαιρεῖ τοῦ λόγου τῶν ὑπὸ τοῦ κρύους δαμαζομένων τὴν παρθένον. ἣν καὶ ἁπαλόχροον διὰ τὸ οἰκουρεῖν ἔσεσθαι ἄπληκτον τῆς ἐξ αὐτοῦ ῥίγους μετὰ τὰ λουτρὰ καὶ τὰς ἀλειφὰς, εἴσω μυχῶν τοῦ οἴκου παρθενευομένην, καὶ διὰ τοῦτο μένουσαν ἀπείρατον τοῦ κρύους. καὶ γὰρ ἐκείνων, ἑκάτερον βοηθεῖ καὶ ἡ οἰκεία. ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα.] τὸν μὲν ἀνόστεον δεῖ νοεῖν τὸν πολύποδα, διότι καὶ αὐτὸς ἕν τι τῶν μαλακίων ἐστί. τὰ δὲ μαλάκια, γένος τῶν ἀλόγων ζώων ἓν, τεττάρων ὄντων· ἐντόμων, μαλακοστράκων, ὀστρακοδέρμων, μαλακίων. τὸ δὲ τένδει σημαίνει τὸ ἐσθίει, κατὰ τροπὴν τοῦ ἀντιστοίχου οὕτω ῥηθὲν, ἐπεὶ τένθης λέγεται ὁ ὀξυπείνης καὶ περιτένθης. λέγεται γὰρ καὶ ὁ πολύπους ἐν τοῖς χειμῶσιν ἐκμυζᾶν τὸν πόδα συνεσταλμένος ἐν τοῖς μυχοῖς τοῖς ἑαυτοῦ. τὸ δὲ ἄπυρον εἶναι τοῦ πολύποδος τὸν οἶκον, νοεῖν ὡς ψυχρόν. καὶ ἐν ἤθεσιν αὐτὸν τότε ζῆν λευγαλέοις, τουτέστι κακοῖς, παρὰ τὸ λυγρὸν τοῦ λευγαλέου ῥηθέντος, ὥσπερ καὶ τὸ λυγρὸν αὐτὸ πεποίηται λίαν ὑγρὸν ὄν. οὐκοῦν τὰ ἤθη λευγαλέα καὶ ὁ οἶκος ἄπυρος, ἐξ ἀμφοτέρων δείκνυται κατάστασιν ἔχων ὑγρὰν καὶ ψυχράν· ἤθη γὰρ τὰς εἰωθυίας λέγουσι διαίτας ἑκάστῳ. καὶ δὴ καὶ τὴν αἰτίαν ἐπήγαγε, δι' ἣν τὸν ἑαυτοῦ πόδα ἐσθίει καθήμενος ἐν τῷ φωλεῷ. οὐ γὰρ αὐτῷ ὁ ἥλιος ἐκλάμπων δείκνυσι τὸν τόπον τῆς νομῆς, διὰ τὴν δυσκρασίαν τοῦ χειμῶνος· κατεσθίει οὖν τὰς ἰδίας πλεκτάνας. διὸ καὶ εὑρίσκονται οἱ παλαιοὶ πολύποδες ἔχοντες κολοβοὺς τοὺς πόδας. Κλείταρχος δὲ ἐν Γλώσσαις, τὸν πολύποδα ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀνόστεόν φησι καλεῖσθαι. Ἀριστοτέλης δέ φησι ψεῦδος εἶναι τὸ κατὰ τοὺς πολύποδας· αὐτοὺς γὰρ ἑαυτοὺς μὴ κατεσθίειν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν παγούρων κατεσθίεσθαι. ἔδει οὖν εἰπεῖν τένθει, διὰ τοῦ θ'. οἱ γὰρ Ἀττικοὶ τένθην καλοῦσι τὸν γαστρίμαργον. κατ' ἐναλλαγὴν οὖν εἴρηται τοῦ θ' εἰς δ'.

Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν.] ἔοικεν ἔννοιαν ἔχειν τῶν διαφόρων οἰκήσεων ἐπὶ γῆς. τῶν μὲν, ὡς βορείων, τῶν δὲ, ὡς νοτίων. καὶ συνορᾶν ὅτι χειμῶνος ἡμῖν ὄντος, τοῖς τὸ βόρειον μέρος οἰκοῦσιν, οὐ κωλύει θέρος ἄλλοις εἶναι, ὧν ἐστὶν ἐγγὺς ὁ ἥλιος, τὰ νότια τοῦ ζωδιακοῦ περιπολῶν. τοῦτο οὖν δηλοῖ λέγων, ὅτι χειμερίας παρ' ἡμῖν οὔσης καταστάσεως, ὁ ἥλιος πολὺς μὲν παρ' ἄλλοις, οὓς ἐκάλεσε κυανέους ὡς μέλανας, ὑπὸ τῶν Αἰθιόπων, μεσημβρινωτέρων ἡμῶν ὄντων, πάντας οὕτως ἐκάλεσεν. ὥσπερ καὶ τοὺς βορείους πάντας διὰ τῶν Ἑλλήνων ἐσήμανε. βράδιον δὲ πανελλήνεσσι φαείνει.] παρ' ἡμῖν. ὡς πλεῖον χρόνον τὰ ὑπὸ γῆν τμήματα διιών. ἐλαχίστου δὲ τὰ ὑπὲρ γῆν. ὁ γὰρ ἴσος χρόνος ἐκείνοις μὲν ἡμέραν ποιεῖ· νύκτα δὲ ἡμῖν μεγίστην ἑκατέραν.

Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται.] οἱ μὲν ὑληκοῖται, οἱ κερατοφόροι καὶ ἀκέρατοι, δῆλον ὡς οἱ θῆρές εἰσιν. οὗτοι δὲ λέγονται φεύγειν ἐν ταῖς ἄκραις τῶν δυσβάτοις τῶν ὀρέων, ἕως ἂν καταλάβωσι θάμνους ἢ σπήλαια, μυλιόωντες δὲ, διεστραμμένοι καὶ συγκαμφθέντες ὑπὸ τοῦ κρύους, ἢ τὰ χείλη κινοῦντες, ὑπὸ τῆς ψυχρότητος. Ἰσοκράτης δὲ χαύλιοι μυλιόωντες. νήκεροι δὲ κατὰ στέρησιν, κέρατα μὴ ἔχοντες. τὸ γὰρ νη στερητικόν ἐστιν. ὑληκοῖται δὲ, οἱ ἐν ὕλαις κοιταζόμενοι. Οἳ σκέπα μαιόμενοι.] ἕως τοῦ, ἀλεάμενοι νίφα λευκήν. τισὶν ἀποκοπαῖς ὀνομάτων ἐχρήσατο· τὸ μὲν σκέπασμα, σκέπας καλῶν, τὴν δὲ νιφάδα, νίφα· τὸ δὲ γλαφυρὸν, γλάφυ. δι' ὧν δηλοῖ τοὺς θῆρας καταλαμβάνειν σκέπασμα ζητοῦντας, ἢ τοὺς κευθμῶνας τοὺς θαμνώδεις, ἢ τὸ ἄντρον τὸ γλαφυρὸν καὶ πέτρινον, τὴν νιφάδα φεύγοντας. ἐοικότας γέροντι τρίποδι. τρίπους γὰρ, ὁ βακτηρίᾳ χρώμενος. οὗτος κέκαμπται μὲν τὰ νῶτα. κυμπάζει δὲ εἰς γῆν. Καὶ τότε ἕσσασθαι.] πῶς δεῖ τὸν γεωργικὸν στέλλεσθαι κρύους ὄντος, διὰ τούτων ὑφηγεῖται. χλαμύδα περιβάλλεσθαι θάλπειν δυναμένην. τοιαύτη δὲ ἡ μαλακή. καὶ χιτῶνα τοιοῦτον καθειμένον, εἶθ' ὅπως ἔσται μαλακὰ διδάσκων φησί. χλαῖναι τὸν μὲν στήμονα τούτων εἶναι μὴ πολύν, τὴν δὲ κρόκην πολλήν. μαλακὴν μὲν οὖν χλαῖναν, οὐ τὴν Μιλησίαν λέγειν αὐτὸν ἢ τὴν Ἀττικήν. ἢ ὅλως τὴν θρυπτομένοις οἰκείαν, οἵαν νῦν οἱ βαθυδαίμονες φοροῦσιν, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν ἐρίων [ἔχουσαν] διδάσκει δὲ καὶ πῶς ἂν γένοιτο τοιαύτη διὰ τῆς πολλῆς κρόκης. οἱ μὲν γὰρ στήμονες ἅτε στερεώτεροι ὄντες, ἐὰν ὦσι συνεχεῖς, δερματώδες τὸ ὕφασμα ποιοῦσιν.

ποιοῦσιν. ἡ δὲ κρόκη πλεῖον ἐγκαταμιγνυμένη διὰ τὸ εἶναι χαυνοτέρα τὰς στήμονας ἀναδίδωσι κροκύλα. δι' ἧς πολλῆς οὔσης καὶ τὸ σῶμα περιπυκνουμένης ἀλεαίνεται ὁ φορῶν. μηρύσασθαι.] ἀποκρύψασθαι ὑφᾶναι. μήρυμα γὰρ κυρίως τὸ ξαινόμενον ἔριον· νῦν δὲ ποιήσασθαι εἶπεν. Τὴν περιέσσασθαι.] τοῦτο συμβαίνει τοῖς ῥιγῶσι. πιεζομένων γὰρ τῶν τριχῶν κατὰ τὰς ῥίζας ὑπὸ τῆς ψυχρότητος καὶ πυκνώσεως τῆς περὶ αὐτὰς γινομένης, αἴρονται ὀρθαί. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τῆς φρίκης πάθος, ἡ διὰ πύκνωσιν σύστασις τῶν τριχῶν.

Ἀμφὶ δὲ ποσσί.] ἐκ βοείων δερμάτων εἶναι κελεύει τὰ ὑποδήματα, καὶ τούτων τῶν ἰσχυρῶν· τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ τῶν σφαγιασθέντων βοῶν, ἀλλ' οὐ τὰ τῶν αὐτομάτως ἀποθανόντων. εἰκότως. ἀποθνήσκουσι μὲν γὰρ ἢ νοσήσαντες, ἢ γηράσαντες, ὥστε ἠσθενηκότες. τῶν δὲ σφαγιασθέντων ἡ ἐν τοῖς δέρμασιν ἐνοῦσα δύναμις μένει. δεῖν οὖν ἐκ τούτων εἶναι τὰ ὑποδήματα. δεῖν δὲ καὶ πίλοις ἔνδοθεν χρῆσθαι συμφυεῖσθαι τοῖς ποσὶ δυναμένοις, καὶ μειζόνως ἀλεαίνειν. τὰ γὰρ ἄκρα μείζονος δεῖται βοηθείας, ὡς πόρρω ὄντα τοῦ μέσου, ἐν ᾧ τὸ ἔμφυτον θερμόν. Πρωτογόνων δ' ἐρίφων.] βούλεται καὶ δέρμασι σκέπειν ἑαυτὸν τὸν γεωργικόν. ἔρραφον δὲ εἶναι τοῦτο ἐκ πολλῶν δερμάτων ἐριφίων. ἐκ πρωτογόνων δὲ ἐρίφων, οἶμαι ὡς ἰσχυρότερα εἶναι τὰ τούτων δέρματα, ὡς ἔτι τῶν τεκόντων αὐτοὺς ἀκμαζόντων· ὥσπερ καὶ τὰ νεῦρα τὰ βόεια, οἷς χρῶνται τὰ δέρματα συρράπτειν διὰ τὴν ἰσχὺν ἐκείνων. τὸ δ' ἂν τοιοῦτον δέρμα περίβλημα εἶναι τῶν νώτων, ἵνα τὴν διφθέραν ταύτην φορῶν ὁ ἐργάτης ἀμύνηται τὰς ἐκ τοῦ ὑετοῦ περιβολάς, ἀλέαν ἔχων καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου ψύξιν διαφεύγων. κεφαλῆφι δ' ὕπερθεν.] δεῖ καὶ πῖλον ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἀσκητόν· ἔστι δ' οὗτος ὁ ἐξ ἐρίων γεγονώς, ἵνα μὴ ὑετὸς καταβρέχῃ τὴν κεφαλήν, ἣν διὰ τῶν ὤτων ἐδήλωσεν ἐπ' ἴσης αὐτῆς κειμένων. καὶ τέλος πάντων ἐπήγαγεν, ὅτι ψυχραὶ πάντων εἰσὶν αἱ καταστάσεις τῶν ἡμερῶν, βορέου πνέοντος. τοῦτο δ' ἐστὶν ἄνωθεν πνέοντος· ἐπεὶ γὰρ ἀπὸ οὐρανοῦ ὁ βορέας, ὃ δηλοῖ τὸ πεσεῖν. διὸ χρὴ ταῦτα πάντα κατασκευάσαι τὰ περιβλήματα, τὴν χλαῖναν, τὸν χιτῶνα, τὰ ὑποδήματα, τοὺς ἐντὸς τούτων πίλους, τὴν διφθέραν, τὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἄλλον πῖλον· εἰς ἐπιλεῖψεις ὁ

ἐργατικός, ἀμύνεται τὸν κρυμόν. Ἠῷος δ' ἐπὶ γαῖαν.] ταῦτα λέγεται φυσικῶς περὶ τῆς εἰς τὸν ἀέρα φερομένης ἐκ τῶν ὑγρῶν τῶν ἐπὶ γῆς, οἷον ποταμῶν ἢ λιμνῶν, ἀναθυμιάσεως· ἀφ' ὧν ποτὲ μὲν νέφη συνίσταται μόνον, ποτὲ δὲ ὑετοὶ φέρονται, πυκνωθέντων τῆς ληγούσης ἡμέρας τῶν ἀθροισθεισῶν ἐν ὄρθρῳ. ὁ μὲν οὖν ἀὴρ πυροφόρος λέγεται τῷ τρέφειν τοὺς καρποὺς διὰ τοῦ ἀτμοῦ καὶ τῶν ὑδάτων ὧν καταπέμπει. μακάρων ἐπὶ ἔργοις.] τοῖς τῶν εὐδαιμόνων ζώντων. τὴν δὲ μεταξὺ θέσιν αὐτὴν γῆς καὶ οὐρανοῦ τέταρτον ἐκάλεσεν, ὡς καὶ ὕψος χαροποῦντος, καὶ εἰς τὰ κοῖλα καταδυομένης τῆς γῆς. τοῦτον δέ φησιν ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀφυσάμενον τὰς ἀτμίδας αἴρεσθαι ὑπὲρ τὴν γῆν, ἀνάγοντα τὰς ἀτμίδας. διὰ γὰρ τὴν ψύξιν, τὸ θερμὸν εἴσω τῆς γῆς εἰργόμενον ἀναπέμπει τὰς ἀτμίδας, καὶ ἐκ τῶν ποταμῶν τῶν ἐν αὐτῇ καὶ ἐκ τῶν φρεάτων. καὶ ἔστιν ἰδεῖν τοῦτο ἐναργῶς ἀποτελούμενον ἀπὸ τῶν ἁλικῶν καὶ φρεατίων ἀνάδοσιν ἔωθεν τοιαύτην ἀτμώδη. ὁ οὖν ἀὴρ δεχόμενος ταύτας ὑψοῖ διὰ τῆς τῶν ἀνέμων συστροφῆς. καὶ ὅταν τοῦτο γένηται, ποτὲ ὡς περὶ ἑσπέραν ὕει ψυχθείσης τῆς ἀτμίδος, ποτὲ δὲ εἰς πνευμάτων μεταβάλλει συστάσεις. δεῖν οὖν ταῦτ' εἰδότα τὸν γεωργὸν τὰ ἔργα περαιοῦσθαι πληροῦν πρὸ τῆς ἑσπέρας καὶ οἴκαδε ἀναχωρεῖν, μήποτε ἀσυμπληρώτων ὄντων τῶν ἔργων, νὺξ ἐπέλθῃ τοιαύτη, καὶ ποιήσῃ τὸ σῶμα μυδαλέον, δίυγρον ἐκ τοῦ ὑετοῦ γεγονός. ἄλλως. οὐρανὸς ὁ ἀὴρ εἰς γῆν ἐκτείνεται ἐξ οὐρανοῦ σπόρος, ὅστις ἀνεμώσας ἀπὸ ποταμῶν καὶ ὑψωθείς, εἰς πνοὰς διαλέλυται. Ἀὴρ πυροφόρος.] ἡ δρόσος ἡ τὸν σῖτον φέρουσα, ἢ ἀὴρ δροσώδης τρέφων τὰ λήια, ἢ ὁ φέρων τὸν σῖτον, ἢ ὁ πυρετὸν καὶ καύματα φέρων, ἢ ὁ φέρων τὸν ἥλιον. Σέλευκος δὲ γράφει, Ἀὴρ ἰσόφορος. Σελεύκου δὲ ... γεωργεῖν. μάκαρας δὲ πάντας ἐκάλεσε πλουσίους. Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι μῆνα τὸν χαλεπώτατον ἐόντα.] κατὰ Ῥωμαίους Ἰαννουάριος, ἐν ᾧ φησι τὸ κρύος γίνεται, μάλιστα τὸν ληναιῶνα λέγων καὶ περισσευτικὸν ὅτι οὐ μόνον ἀνθρώποις χαλεπός, ἀλλὰ καὶ προβάτοις. καὶ ταῦτα σκέπην ἔχουσιν ἱκανήν. ὡς εἶπεν, εἰ μὴ ἄρα καὶ αὐτοὺς τὰ βοσκήματα ναῦν ἐμβαίνειν κελεύει. Τῆμος τὠμισυ βουσίν.] διὰ τὸν χειμῶνα μᾶλλον τὴν πλείονα τροφὴν διδόναι· τοῖς μὲν βουσί, τὸ ἥμισυ

τῆς

τῆς εἰωθυίας προστιθέντι. τοῖς δὲ ἀνθρώποις πλέον ἢ τὸ ἥμισυ. εἰ μὴ ἄρα τὸ ἥμισυ καὶ τὸ πλέον δεῖ συντάττειν. ἵν᾽ ἀμφοτέροις, πλέον ἢ τὸ ἥμισυ διδῶσί τις τοῦ ἔθους. ἐπεὶ γὰρ χειμὼν ὤν τος ἡ ζωὴ μᾶλλον ἐν μήκει τῶν νυκτῶν. ἥτε γὰρ θερμότης εἴσω καθειργνυμένη διὰ τὴν ἔξωθεν πύκνωσιν, πλείονα δαπανᾷ. καὶ μῆκος αἱ νύκτες ἔχουσαι πλείονα πέψιν ζωὴν, ἣν αἱμαλωὰ εἴτε ἀσπερ φιλεῖ τοῖς δεομένοις καὶ θεραπευτικόν. ἐπ᾽ ἥμισυ βουσίν.] τοῖς μὴ ἐργαζομένοις τοῖς βουσὶ, τὸ ἥμισυ τῆς τροφῆς δός. αἰδεῖ δὲ καὶ πλέον, ἀφαιρεῖ ἴσως τῆς ζωῆς, ἀπὸ τοῦ ἁρμόζειν τῇ ψυχῇ, ἢ ἀπὸ τοῦ αἴρειν τὰ σώματα. μακραὶ γὰρ ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί.] μακραὶ γὰρ ἔσονται αἱ νύκτες βοηθοῦσι τοῖς βουσὶ, ἐπειδὴ πολλὰ ἀναπαύονται καὶ ὀλίγα κάμνουσιν. εὐφρόνας δὲ κατὰ παραγωγὴν τὰς νύκτας λαμβάνουσιν. Ταῦτα φυλασσόμενος.] τοῦτον καὶ τοὺς ἑξῆς δύο ἀναγράφει Πλούταρχος. δηλοῦσι δὲ χρῆναι διόλου τοῦ ἔτους βλέπειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ πρὸς ταύτας ἰσοῦν τὰ ἔργα, ἕως ἂν μετὰ τὸν σπόρον ἡ ὥρα ἀφίκηται τῆς τῶν καρπῶν συλλογῆς. τούτων δὲ διακριθέντων, ἀκόλουθα τὰ ἑξῆς ἤδη.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μῆνα δὲ ληναιῶνα] τὸν Χοιὰκ, ἤγουν τὸν Γαμηλιῶνα, ὃς Ληναιὼν παρ᾽ Ἕλλησι καλεῖται, ἢ ὅτι ἡ τῶν οἴνων συγκομιδὴ κατὰ τοῦτον ἐγίνετο, ἢ ὅτι τῷ τῶν ληνῶν αἰτίῳ Διονύσῳ ἑορτὴν τὴν λεγομένην ἀμβροσίαν ἐτέλουν, ἣ παρὰ Ῥωμαίοις Βρουμάλια καλεῖται. βροῦμος γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς ὁ Διόνυσος. τοῦτον γὰρ τὸν μῆνα καλοῦσι προσεθάσαι, καὶ προσλαβεῖν, καὶ πρὸς αὐτὸ ἀπαρτίσαι τὰ τοῦ σπόρου, καὶ ἐκφυγεῖν τὸν τότε παγετὸν, ὃς τις τοῦ βορρᾶ πνέοντος γίνεται. τὰ δὲ ἔπη ἐκ τῶν Ὀρφέως μετηνέχθη. φησὶ γὰρ Ὀρφεύς·

Πολλαὶ δ᾽ ὀρεσσίθρεπτοι καὶ ἐπ᾽ ἄγρια ...
Τὸ μὲν ἐπάγονται σηροῖς, καὶ δενδρέσιν ἄλλοις,
Οὔρεσί τε, σκοπέλοις τε, καὶ ἀνθρώποισιν ...
... θύουσι.

Πηγαλίδας, καὶ ἔσονται ἀμείβεσθαι. αἱ γὰρ οὕτως
Τρύχουσι καὶ θῆρας ἐν ὄρεσιν, οὐδέ τις ἀνδρῶν
Προσάνωσκεν μεγάροις δῶμα, καὶ κατὰ γῆς θεμ...
... μαθεῖς ...
Ψυχρὸν ... πάγη δ᾽ ὑπὸ γαῖαν ἐδύσετο.

Οἱ μῆνες δὲ κατ᾽ Αἰγυπτίους καὶ Ῥωμαίους, καὶ Ἕλληνας, καὶ Ἀθηναίους, καὶ Ἑβραίους ὀνομάζονται οὕτως. Οἱ τῶν Αἰγυπτίων, Τυβὶ, Μεχὶρ, Φαμενὼθ, Φαρμουθὶ, Παχὼν, Παωνὶ, Ἐπιφὶ, Μεσορὶ, Θωθ, Φαωφὶ, Ἀθὺρ, Χοιάκ. Οἱ τῶν Ῥωμαίων Γαννουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, Ἀπρίλλιος, Μάϊος, Ἰούνιος, Ἰούλιος, Αὔγουστος, Σεπτέμβριος, Ὀκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος. Οἱ τῶν Ἑλλήνων Αὐδυναῖος, Περίτιος, Δύστρος, Ξανθικὸς, Ἀρτεμίσιος, Δαίσιος, Πάνεμος, Λῷος, Γορπιαῖος, Ὑπερβερεταῖος, Δῖος, Ἀπελλαῖος. Οἱ τῶν Ἀθηναίων, Ἑκατομβαιὼν, Ληναιὼν, Κρόνιον, Βοηδρομιὼν, Πυανεψιὼν, Μαιμακτηριὼν, Ἀνθεστηριὼν, Ποσειδεὼν, Γαμηλιὼν, Ἐλαφηβολιὼν, Μουνυχιὼν, Σκιροφοριών. Οἱ τῶν Ἑβραίων, Νησὰν, Σιουὰν, Ἐβαὰδ, Θερσὶ, Ἀλδὶ, Σαβὰτ, Ἰαὶ, Θαμὴ, Ἰλὼκ, Μισουὰν, Τισβὼ, Ἰλαί. κάκ᾽ ἤματα.] κακαὶ ἡμέραι, δυσχείμεροι. βούδορα.] ἀναιρετικὰ τῶν ζώων καὶ δαρτικά. ἀπὸ δὲ τοῦ βοὸς μείζονος ὄντος, συμπεριέλαβε καὶ τὰ λοιπὰ τῶν θρεμμάτων.

ἀλεύασθαι.] ἔκφυγε. τὸ ἀπαρέμφατον ἀντὶ προστακτικοῦ. πηγάδας.] παγετούς. δυσηλεγέες.] κακὴν φροντίδα τιθεῖσαι, καὶ δυσμεταχείριστον. Ὅστε.] ὅς τις Βορέας διὰ τῶν βορειοτέρων μερῶν τῆς Θράκης πνέων ταράσσει τὸ πέλαγος· μεμυκέναι δὲ καὶ ἠχεῖν, ἢ συστέλλεσθαι. καὶ συσφίγγεσθαι ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τὴν ὕλην. δρῦς ὑψικόμους, ἐλάτας τε.] Δρῦς, καὶ ἐλάτας, εἴδη δένδρων. βοᾷ.] ἠχεῖ. νήριτος.] πολύ ἢ, πρὸς ὃν οὐ δύναταί τις ἐρίσαι, διὰ τὸ πλῆθος. φρίσσουσι.] τρέμουσι, συστέλλονται. μεζέ'] Μέζεα, τὰ αἰδοῖα. ψυχθεῖσαι γὰρ αἱ θήλειαι τὰς οὐρὰς ἀεὶ τὰ μέρη τῶν αἰδοίων σκεπάζουσι. αἱ γὰρ οὐραὶ, ὡς τὰ γεννητικὰ καὶ ὀσφύας. δεδιότα.] Τῶν καὶ λάχνῃ] ὧν περ θηρῶν τὸ δέρμα καὶ ἐν λάχνῃ καὶ ἐν τρίχωσι ... καὶ σκεπόμενον. ἀλλά νυ καὶ τῶν] ἀλλὰ ... διὰ τούτων τῶν θηρῶν, καὶ δασέα ἐχόντων, ὁ Βορρᾶς ψυχρὸς ὢν διάνοσι καὶ διαπνέει ... ἄνεμοι τὸ πνέω, ἄης ἄησι. Καί τε διὰ ῥινοῦ] διέρχεται καὶ διὰ τὸ δέρματος τοῦ βοός. Καί τε δι᾽ αἶγα] καὶ διὰ τῆς μακροτέρας αἰγὸς διατρίβει. οὐδέ μιν ἴσχει.] οὐδὲ ... καὶ κωλύει τὸν Βορρᾶν κρατεῖ τὸ δέρμα τοῦ βοός. πώεα δ᾽ οὔτι] διὰ δὲ τῶν πνεύμων καὶ τῶν προβάτων οὐ διαπνέει· ὅτι συνεχεῖς αἱ τρίχες αὐτῶν, ἀλλὰ διάνοσι δηλονότι, τούτων πάντων ἐπέκεινα τὴν

τῆς οἰκουρούσης παρθένου, ἢ τοῦ Βορέου δύναμις.

Τροχαλόν.] κεκυφότα ὑπὸ τοῦ ψύχους τὸν γέροντα ποιεῖ. τινὲς δὲ περὶ τῶν προβάτων οὕτω φασί· Πόκα δ᾽ οὔτι διάησιν, ὅτι δασέα ἐστίν. τὴν δὲ μίαν περιαστὴν κεῖνται. ἁπαλόχροος.] τρυφερόσωμος. ἔργ᾽ εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης] τὴν συνουσίαν, τὴν μίξιν. πολύχρυσον δὲ, ἢ μεταφορικῶς εἶπεν. ὡς οὖσαν τιμίαν κατὰ πολύ, ἢ ὅτι πολὺ χρυσὸν αἱ γυναῖκες διδοῦσαι ἀνδράσι συζεύγνυνται. λίπ᾽ ἐλαίῳ.] οἱ μὲν ἄλλοι πάντες λιπαρῷ ἐλαίῳ φασί, καὶ κατὰ ἀποκοπὴν καὶ λίπα εἶναι. ἐγὼ δέ φημι, λίπος ἐλαίῳ, ἤγουν τὸ ἐξ ἐλαίας· κηφίζονται γὰρ καὶ τὰ μακρά, ὡς τὸ βούλομ᾽ ἐγώ. ἠλείφοντο δὲ πρώην αἱ παρθένοι τῷ τοῦ βαλσάμου ἐλαίῳ, ἤγουν τὸ ἐξ ἐλαίας * πόμιται. ἀνόστεος] ὁ πολύπους. τένδει] ἐσθίει. τένθης γὰρ ὁ ὀξυπείνης καὶ λαίμαργος. χειμῶνος γὰρ πολλοῦ γεγονότος, τὸ θηρίον ἡ ἄρκτος, ἐν τῷ ἑαυτῆς φωλεῷ καθημένη τοὺς ἰδίους πόδας λιχμάζουσα διαζῇ, τῷ ἀπορεῖσθαι τροφῆς· ὁ δὲ πολύπους ὁ θαλάσσιος τοὺς ἑαυτοῦ πλοκάμους ἐσθίει. ὅθεν πολλάκις πολύποδες εὑρίσκονται κολοβόποδες. Ἀριστοτέλης δὲ ὑπὸ παγούρων φησὶ τούτους, οὐχ ὑπὸ τῶν πολυπόδων, ἐσθίεσθαι. Ἔν τ᾽ ἀπύρῳ οἴκῳ.] Ἄπυρον οἶκον, ἤγουν μὴ ἔχοντα πῦρ καὶ ἤθη. καὶ διατριβὰς λευγαλέους καὶ ἀγόνας θανάτου, καλεῖ τὴν θάλασσαν. Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος.] οὐ γὰρ λάμπων παρ᾽ ἡμῖν τότε ὁ ἥλιος, δείκνυσιν αὐτῷ ὁρμηθῆναι πρὸς ὁρμήν. ἀλλὰ τότε περὶ τὸν τοξότην ὤν, ἐπὶ τοὺς μέλανας ἄνδρας τοὺς Αἰθίοπας, ἀναστρέφεται καὶ λάμπει. βράδιον δὲ περὶ τὴν ἡμέραν ἡμῖν τοῖς Πανέλλησι φαίνει, βορείοις τυγχάνουσι. Καὶ τότε δὴ κεραοί] καὶ τότε δὴ οἱ θῆρες οἱ ἐν τῇ ὕλῃ καὶ τῷ ὄρει κοιμώμενοι, οἵ τε κέρατα ἔχοντες, καὶ οἱ ἄκεροι, φεύγουσιν ἀνὰ τὰ δρυμὰ καὶ τὰ ὄρη βησσήεντα. τὰ ἐξοχὰς καὶ προβάσεις ἔχοντα. φεύγουσι δὲ λυγρὸν, καὶ χαλεπῶς μυλιόωντες, ἤγουν συγκεκρυκότες ὑπὸ τοῦ κρύους τὰς μύλας, καὶ τοὺς ὀδόντας. ἀπὸ μέρους δὲ τὰς ὅλας αὐτῶν σιαγόνας δηλοῖ. Καὶ πάντες δὴ θῆρες φεύγειν ἐν τοῖς κοίλοις καὶ δασέσι φροντίζουσιν. Οἳ σκέπα.] οἵτινες θῆρες σκέπην μαιόμενοι, καὶ ψηλαφῶντες τοὺς δασεῖς κευθμῶνας ἔχουσιν. Καὶ γλάφυ πετρῆεν.] καὶ σκέπασμα, ἤγουν σπήλαιον πετρῶδες. τότε δὲ τρίποδι βροτῷ] τότε δὴ ἀνθρώπῳ γηραιῷ κεκυφότι, καὶ πρὸς γῆν βλέποντι, καὶ βακτηρίαν κατέχοντι, ὅμοιον πορεύονται πρὸς τὰ δάση, τὴν νιφάδα καὶ τὴν χιόνα τὴν λευκὴν ἀλευόμενοι καὶ ἐκφεύγοντες. Τρισὶ δὲ ἀποκοπαῖς ἐνταῦθα ἐχρήσατο, σκέπα, γλάφυ, καὶ νίφα.

Καὶ τότε ἕσσασθαι.] κατὰ τὸν χειμέριον τοῦτον καιρὸν, ὅτε οἱ θῆρες φεύγοντες χωροῦσι πρὸς τὰ δάση, ἕσσασθαι καὶ ἐνδύθητι ἔρυμα καὶ φύλαγμα τοῦ σώματος, ὥς σε κελεύω, χλαῖναν καὶ παχὺ ἱμάτιον μαλακὸν, καὶ χιτῶνα τερμιόεντα· μέχρι τοῦ τέρματος, ἤγουν τῶν ποδῶν. Χιτὼν δέ ἐστι κατὰ τοῦτον νῦν, καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν, τὸ λεγόμενον ἐπικάμισον· κατ᾽ ἐμὲ δὲ, καὶ τοὺς ἀκριβεστάτους τῶν παλαιῶν, χιτὼν καὶ φᾶρος ἐστὶ τὸ διεσχισμένον ἱμάτιον, ὃ καλοῦμεν ἐπιλώρικον, καὶ πᾶν τὸ οὕτω διεσχισμένον. Χλαῖνα δὲ, καὶ χλανίσκιον, τὸ νῦν καλούμενον σφικτούριον, καὶ πᾶν παχὺ ἱμάτιον. Ἕσσασθαι, ἐκ τοῦ ἕω τὸ ἐνδύομαι, διασώζεται· ὅθεν εἷμα, τὸ ἱμάτιον. Στήμονι δ᾽ ἐν παύρῳ.] εἰπὼν χλαῖναν μαλακὴν, διδάσκει καὶ πῶς μαλακὴ γένοιτο, καί φησιν. ἐν ὀλίγῳ στήμονι πολλὴν κρόκα καὶ ὕφασμα μηρύσασθαι. καὶ μήρυε καὶ ὕφαινε, καὶ οὕτω μαλακὴν αὐτὴν ἀπεργάσῃ.

Τὴν περιέσσασθαι.] ταύτην τὴν χλαῖναν τῷ χειμῶνι ἐνδύθητι, ἵνα σοι αἱ τρίχες ἐν τῷ καθεστηκότι ὦσι, καὶ μὴ ψυχομένης σου τῆς κεφαλῆς, καὶ οὕτω τοῦ ταύτης δέρματος πυκνουμένου ἀνίστανται ὄρθιοι. Ἀμφὶ δὲ ποσί.] περὶ δὲ τοῖς ποσὶν ἔνδυσαι ὑποδήματα ἀπὸ βοὸς δέρματος μὴ νόσῳ τελευτήσαντος· ἀσθενῆ γὰρ τὰ τοιαῦτα δέρματα, ὡς δαμασθέντα τῇ νόσῳ· ἀλλὰ ἀπὸ δέρματος βοὸς, ἐν τῷ ὑγιῶς καὶ ἐρρωμένως ἔχειν σφαγέντος. Ἄρμενα.] καὶ ἁρμόδια καὶ προσφυῆ τῷ χειμῶνι καὶ τῷ σῷ ποδί. δήσασθαι.] ὑπόδησαι. πίλοις.] Πίλοις, κυρίως τοῖς ἐξ ἐρίων πεπιλημένοις καὶ συμπατηθεῖσι, καὶ συστραφεῖσιν ὑφάσμασιν, ἃ οἱ ἰδιῶται νῦν κέντουκλα φασι. νῦν δὲ πίλα, τὰ ἀρτάσεια. Πρωτογόνων δ᾽ ἐρίφων.] ἀπὸ δέρματος πρωτογόνων ἐρίφων συρράπτων δέρματα, ποίει ἱμάτια ἐν τῷ χειμῶνι. διατί δὲ ἀπὸ τούτων; ἵνα δυνατὰ ᾖ τὰ δέρματα, νέων ὄντων καὶ σφριγώντων τῶν αὐτοὺς γεννησάντων τράγων. τῶν γὰρ νεαζόντων πατέρων τὰ τέκνα γενναῖα καὶ στερεά, ὡς τῶν γεραιῶν μὲν ἀσθενῆ ἐστι τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ φρόνιμα. νεύρῳ βοός.] διὰ τὸ ἰσχυρὸν εἶναι. ἐρίων γὰρ ταῦτα

συρράπτουσι σκόλοψι καὶ νάρθηξι. Ἠέριος δ' ἐπὶ γαῖαν.] κατὰ γὰρ τὸν τότε πρωϊνὸν καιρὸν ἐπὶ τὴν γῆν ἐξαπλοῦται, καὶ χεῖται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐν τοῖς γεωργίοις τῶν εὐδαιμόνων καὶ σωφρόνως γεωργούντων ἀνθρώπων, ἀὴρ πυροφόρος καὶ ἀγαθός.

Ὅς τε ἀφυσσάμενος.] ὅς τις ἀὴρ ἐκ τῶν ὑγρῶν ἀτμίδων ἀνασπῶν καὶ μετεωρισθεὶς, ταύτας πνεύματι. καὶ εἰ μὲν παχεῖαι ὦσι, πυκνώσας αὐτὰς πάλιν ὕων καταχέει· εἰ δὲ λεπτότερον πνευματώσας ἐξανεμοῖ. τοῦτον οὖν τὸν χειμέριον ἀέρα, ἤτοι χοιὰκ τὸν Ἰανουάριον μῆνα περιλαβὼν ἐν τῇ ἀρόσει καὶ τῷ σπόρῳ τὸν τοιοῦτον μῆνα, ἔφρασεν αὐτὸν ὡς χαλεπώτατον καὶ χειμέριον.

ἀενάοντων] Αἰὲν ἀέντων. ἐξ ὑδάτων γὰρ τὰ πνεύματα. καὶ Ἡρόδοτος, ἐκ ψυχροῦ φιλέει αὔρη γίνεσθαι. μεὶς γάρ.] Μεὶς, ὁ μὴν, Αἰολικῶς. χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.] χαλεπὸς οὐ μόνον τοῖς μὴ ἔχουσι στέγας βοσκήμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀνθρώποις, καίπερ ἱκανὴν πᾶσαν πρὸς τὸν χειμῶνα κεκτημένοις τὴν ἀποσόβησιν. Τῆμος δ' ἥμισυ] τότε (φησὶ) κατὰ τὸν χειμέριον μῆνα τῆς εἰωθυίας τροφῆς, τὸ ἥμισυ δίδου τοῖς βουσὶν, ὅτι μακρῶν ἰσῶν τῶν νυκτῶν τότε καθεύδουσι, καὶ οὐ κοπιῶσι τοσοῦτον, ὅσον πρότερον. τοῖς δὲ ἀνθρώποις, δίδου πλεῖον τῆς τροφῆς τῆς πρότερον εἰωθυίας ἐκείνοις δίδοσθαι, ὅτι καὶ ἐν ταῖς μακραῖς ταύταις νυξὶν ἐγειρόμενοι ἐνίοτε τι ἐργάζονται, καὶ οὐκ ἀργοῦσι, καθάπερ οἱ βόες. καὶ ὅτι ἐν χειμῶνι πλέον ἐσθίομεν οἱ ἄνθρωποι, ἡμῶν τοῦ δέρματος ψυχομένου τῷ ψύχει, καὶ τῆς θερμότητος ἔνδον χωρούσης, καὶ πεπτούσης ῥᾳδίως τὰ ἐσθιόμενα, συνεργούσης ἡμῖν εἰς πέψιν καὶ τῆς μακρᾶς ταύτης νυκτός. θ' ἥμισυ δὲ, συναλοιφὴ Ἀττική. Ἁρμαλιῆς.] τροφῆς, ὡς συναρμοττούσης τὰ μέλη.

Ταῦτα φυλασσόμενος.] ταῦτα τηρῶν μὲν (φησὶ) τὰ παραγγέλματα, ἄχρις ὅλου ἐνιαυτοῦ, ἀπὸ θέρους, μέχρι καὶ θέρους ἐξίσου, καὶ λογαρίαζε τὰς ἡμέρας καὶ τὰς νύκτας, καὶ εἰ μὲν μακραὶ καὶ ἐργάσιμοι τοῖς βουσὶν αἱ ἡμέραι, δίδου τὴν δέουσαν τούτοις τροφήν. εἰ δὲ τοὐναντίον αἱ νύκτες μακραὶ καὶ ἄνισοι, δίδου τούτοις ἐλάσσονα τὴν τροφήν, πλείονα δὲ τοῖς ἀνθρώποις, δι' ἃς αἰτίας ἔφημεν. Αὖθις.] ἡ Κοινὴ διάλεκτος καὶ Ἰωνὶς, καὶ εἰς τοὐπίσω καὶ πάλιν ταῦ γράφει· ἡ δ' Ἀττική, θ.

Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος, προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο
Πρῶτον παμφαίνων, ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος.
Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσταμένοιο.
Τὴν φθάμενος, οἴνας περιταμνέμεν· ὡς γὰρ ἄμεινον.
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἂν φυτὰ βαίνῃ
Πληϊάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος οὐκέτι οἰνέων·
Ἀλλ' ἅρπας τε χαρασσέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιεροὺς θώκους καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ, ὅτε τ' ἥλιος χρόα κάρφει·
Τημοῦτος σπεύδειν καὶ οἴκαδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη.
Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.
Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργου·

Quum sexaginta post versiones solis
Hybernos perfecerit Iupiter dies, tunc sane stella
Arcturus relinquens immensum fluctum Oceani,
Primus totus apparens exoritur vespertinus.
Post hunc mane lugens Pandionis prorumpit hirundo
Ad lucem hominibus, vere nuper cœpto.
Hanc præuertens, vites incidito: sic enim melius.
At cum domiporta testudo a terra plantas ascenderit,
Pleiades fugiens, tunc non amplius fodiendæ vites,
Sed falcesque acuito, seruosque excitato.
Fugito vero vmbrosas tabernas, & ad auroram cubile,
Tempore messis, quando sol corpus exiccat:
Tunc festina, & domum fruges congrega,
Diluculo surgens, vt tibi sufficiens sit:
Aurora enim operis tertiam fortitur partem.
Aurora tibi promouet quidem viam, promouetque laborem:

Ἠὼς ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθου
Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ᾽ ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.

Aurora quae apparens multos ingredi fecit viam
Homines, pluribus vero iuga bobus imponit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εὖτ᾽ ἂν δ᾽ ἑξήκοντα.] ὁπηνίκα δ᾽ ἂν μετὰ τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου ἑξήκοντα ἡμέρας χειμερινὰς ὁ Ζεὺς ἐκτελέσῃ, τὰς ἡμέρας εἰπὼν χειμερινὰς, νοεῖν ἔδωκεν ὅτι καὶ αἱ τροπαὶ χειμεριναί. σαφέστερον δ᾽ ἂν ἐποίει τὸν λόγον, εἰ τὰς μὲν τροπὰς ἔλεγε χειμερίας, μόνας δὲ τὰς ἡμέρας ἐπῆγεν. ἔστω δὴ οὕτως ἵνα σαφέστερον λέγοιτο. καὶ ἔχει τὸ πᾶν οὕτως. ὁπηνίκα δ᾽ ἂν μετὰ τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου τὰς χειμερινὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ὁ Ζεὺς ἐτελέσῃ, τότε δὴ πρῶτον ὁ ἀστὴρ ὁ ἀρκτοῦρος ὁμοταγὴς ὢν τῇ παρθένῳ, καταλιπὼν τὸν ἱερὸν ῥοῦν τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπιτέλλει λάμπων, ἀκροκνέφαιος, ἐπιρρηματικῶς, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτὸς, ἤγουν κατὰ τὴν ἑσπέραν· κνέφας γὰρ τὸ τῆς νυκτὸς σκότος. μεθ᾽ ὃν, ἀντὶ τοῦ μετὰ τὴν ἐπιτολὴν αὐτοῦ, ἡ χελιδὼν, ἡ ὀρθρογόη, ἤγουν ἡ κατὰ τὸν ὄρθρον γοῶσα, ἡ τοῦ Πανδίονος θυγάτηρ, κατὰ τὸν μῦθον, εἰς φῶς ἔρχεται τοῖς ἀνθρώποις, νέου τοῦ ἔαρος καθισταμένου, ἤγουν ἤδη γινομένου τοῦ ἔαρος, ταύτην προφθάσας, ἀντὶ τοῦ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, περίταμνε τὰς οἰνάδας ἤγουν τὰς ἀμπέλους. τουτέστι κλάδευε. οὕτω γὰρ καλὸν τοῦτο ποιεῖν. ἤγουν πρὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς χελιδόνος καὶ τοῦ ἔαρος. Ἀλλ᾽ ὁπότ᾽ ἂν φερέοικος.] ἀλλ᾽ ὁπότ᾽ ἂν ὁ φερέοικος, ἤγουν ὁ κοχλίας ἀπὸ τῆς χθονὸς ἀνὰ τὰ φυτὰ βαίνῃ, τὰς Πλειάδας φεύγων, ἤγουν τὴν ἐπιτολὴν τῶν Πλειάδων, ἣ γίνεται ἡλίου μεταβάντος εἰς Διδύμους. φεύγειν δὲ λέγει τὴν ἐπιτολὴν τῶν Πλειάδων, ἐπεὶ κατὰ τὸν καιρὸν ὅτε ἐπιτέλλουσι φεύγει. ἤδη τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου σφοδροτέρων γινομένων. ὡς δοκεῖν τὴν ἐπιτολὴν φεύγειν αὐτῶν, τότε δὴ σκάφος τῶν οἰνέων ἤγουν τῶν ἀμπέλων οὐκέτι ἐστὶν ἀλλὰ τμητός, ἤγουν τότε, σπεῦδε ἀπὸ κοινοῦ, δρεπάνας τε χαρασσέμεν, καὶ τοὺς δούλους διεγείρειν ἐπὶ τὰ ἔργα. φεύγειν δὲ τὰς κατασκίους καθέδρας, καὶ ἐπ᾽ ἠῶ κοῖτον, ἤγουν καὶ τὴν κατὰ τὸν ὄρθρον ἀνάπαυσιν, ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ ἀμητοῦ, ὅτε ὁ ἥλιος τὸ σῶμα ξηραίνει, τότε σπεῦδε καὶ οἴκαδε τὸν καρπὸν συνάγειν ἐπὶ τοῦ ὄρθρου, ἤγουν κατὰ τὸν ὄρθρον ἀνιστάμενος, ἵνα σοι βίος εἴη ἄρκιος, ἤγουν αὐτάρκης. βίος δὲ, ὡς εἴρηται, τὰ πρὸς ζωὴν ἐπιτήδεια, ἀφ᾽ ὧν δηλονότι βιοῖ τις. ἡ ἠὼς γὰρ ἤγουν ὁ ὄρθρος, τρίτην μοῖραν ἀπομείρεται, ἤγουν ἀπομερίζεται, ἀποφέρεται, τοῦ ἔργου τοῦ διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, ὡς τῶν ἐργατῶν κατὰ ταύτην ἀκμαζόντων, καὶ ὃ δύνανται διὰ πάσης τῆς ἡμέρας ἐργάζεσθαι, τούτου τὸ τρίτον κατὰ ταύτην δυναμένων ἀνύειν. ἡ ἠὼς, προφέρει μὲν ἀντὶ τοῦ ἐπίδοσιν ποιεῖ τῆς ὁδοῦ, ἤγουν τῆς ὁδοιπορίας. προφέρει δὲ ἀντὶ τοῦ ἐπίδοσιν ποιεῖ καὶ τῆς ἐργασίας ἡ ἠὼς, ἥτις φανεῖσα πολλοὺς ἀνθρώπους ἐπέβησε κελεύθου, τουτέστιν ἐπεβίβασεν ἐπιβεβῆναι ἐποίησεν. ὁδοῦ ἐπέβην, καὶ ὁδῷ ἐπιθέμην, καὶ ὁδοῦ ἡψάμην, ταυτόν.

πολλοῖς δ᾽ ἐπὶ ζυγὰ βουσὶ τίθησιν.] πολλοῖς δὲ βουσὶν ἐπιτίθησι ζυγά. ἀντὶ τοῦ αἰτία γίνεται τοῦ ἐπιτίθεσθαι ζυγὰ τοῖς βουσὶν ἐπὶ τῷ ἀροῦν ἢ τοιοῦτό τι ἐργάζεσθαι.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εὖτ᾽ ἂν δ᾽ ἑξήκοντα.] ἕως τοῦ, ἀκροκνέφαιος. αὕτη ἐστὶν ἡ ἑσπερία ἐπιτολὴ τοῦ ἀρκτούρου. ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ καιροῦ τῆς νυκτὸς ἀνατέλλοντος. κνέφας γὰρ ἡ νὺξ καὶ παρέχει οὕτως τοῖς ἀστρονόμοις, ἀκρονύχους τούτους καλεῖν. ἐν οὖν τῇ Ἑλλάδι τῇ παρθένῳ συνανατέλλων ὁ ἀρκτοῦρος, εἰκότως μετὰ ἑξήκοντα τῶν χειμερινῶν τροπῶν ἑσπέριος δὲ ἐπιτέλλει· τότε γὰρ ἐν Ἰχθύσιν ἥλιός ἐστι, καὶ ὁ παρθένος οὖσα κατὰ διάμετρον ἑσπέραν ἀνίσχει. ταύτῃ δὲ ὁ ἀρκτοῦρος. Ἀρκτοῦρος.] ὁ τοῦ ἀρκτοφύλακος ἀστήρ. ὁ μεταξὺ τῶν σκελῶν αὐτοῦ ἀνατέλλων. ὁ δὲ αὐτὸς Ἀρκτοφύλαξ καλεῖται καὶ Βοώτης. Τὸν δὲ μετ᾽ ὀρθρογόη.] ἕως τοῦ, ὡς γὰρ ἄμεινον. ἐν τούτοις ἀμπέλου τομῆς φράζει καιρόν. οἰνάδας γὰρ καλοῦσι τὰς ἀμπέλους, ἤδη φαινομένου ἔαρος μεθ᾽ ἑσπερίαν, ἐπιτολὴν, ἀρκτούρου καὶ χελιδόνος ἐκφέρουσιν. ὀρθρογόη δὲ ἡ χελιδὼν διὰ τὸν μῦθον, ὅς φησιν αὐτὴν διὰ τὴν λύπην ᾄδειν τὴν Φιλομήλαν ὥσπερ Ἀττικήν. Πλάτων δὲ οὐδὲ ζῷον λυπούμενον ᾄδειν φησίν, οὐδὲ αὐτὴν τὴν χελιδόνα καὶ τὴν ἀηδόνα καὶ τὴν ἔποπα. τί οὖν ἔδει καλεῖν αὐτὴν ὀρθρογόην, εἰ μὴ ἄρα ὀρθροβόην γραπτέον, ὥς τινες. ἄλλως. ὀρθρογόη, ἡ ὑπὸ τὸν ὄρθρον θρηνοῦσα. Πανδίων Ἀθηναῖος

δύο ἔχων θυγατέρας, Πρόκνην καὶ Φιλομήλαν, τὴν Πρόκνην ἐξέδωκε τινὶ Θρᾳκικῷ, τοὔνομα Τηρεῖ, καὶ λαβὼν εἶχεν ἐν τῇ Θρᾴκῃ. ἔσχε δὲ Πρόκνη δύο παῖδας. μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον ἦλθεν εἰς Τηρέα ἐπισκέψασθαι τὴν ἀδελφὴν Φιλομήλα· καὶ τῆς Πρόκνης πάλιν μεταπεμψαμένης αὐτὴν, καταπιστεύεται αὐτὴν ἀπαγαγεῖν ἔσω ὁ Τηρεύς. δραξάμενος δ' ἐρημίας μεταξὺ τῆς ὁδοῦ, τοῦ τρόπου τοῦ οἰκείου πεπλημμέληκεν ἄξιον. τὴν γὰρ τῆς γυναικὸς ἀδελφὴν Φιλομήλαν πεισθήσας, οὐ μόνον ἀποπαρθενεύει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ἀφαιρεῖ αὐτῆς τὴν γλῶσσαν, ἵνα μὴ τῇ ἀδελφῇ ἐξείπῃ τὸ γεγονός. ἡ δὲ μὴ δυναμένη λαλῆσαι τῇ ἀδελφῇ διὰ τὸ τῆς γλώττης πάθος, κατεποίκιλλε τὸ γεγονὸς θρήνοις τῷ ἱστῷ. ταύτην δὲ ὁ Ζεὺς μετέβαλεν εἰς ὄρνεον χελιδόνα.

Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος.] ἕως τοῦ [ἀμήτου ἔπι.] ὁ μὲν Θρᾷξ Διονύσιος ἔλεγε φερέοικον τὸν κοχλίαν. ἐπιτιμῆσαι δέ φησιν αὐτῷ τινὰ τοῦτο λέγοντι Ἀρκάδα. εἶναι γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὸν φερέοικον, ὄρνιν μελίττῃ ἐοικότα σμικρότατον, καρφὴ καὶ συρφετὸν ἑαυτῷ συνάγοντα. νεοττοποιεῖσθαι διὰ τοὺς χειμῶνας, βαίνειν δὲ ἀνὰ τὰ φυτὰ θέρους. τὸν δὲ κοχλίαν μὴ φαίνεσθαι θέρους, ἀλλ' ὁπόταν ὄμβρος γένηται, ἀναδυόμενον φαίνεσθαι διὰ τῶν φυτῶν βαίνειν, ἕλκοντα τὸ κοῖλον ἐξόπισθεν ὄστρακον. τοῦτο μὲν οὖν ὅπως ἂν ἔχῃ χαιρέτω. παρακελεύεται δὲ διὰ τούτου μετὰ Πλειάδων ἐπιτολήν, ἢ γίνεται ἡλίου μεταβάντος εἰς Διδύμους, μὴ εἶναι καιρὸν ἔτι τομῆς ἀμπέλου καὶ σκάφης· ἤδη γὰρ ἡ γῆ ξηραίνεται. διὸ σκάπτειν οὐκ ἐπιτήδειον. καὶ δεῖ τὴν ἄμπελον ἐκτρέφειν τὸν καρπὸν, διὸ τέμνειν οὐκ εὔκαιρον αὐτήν. καὶ γὰρ γυμνουμένας τότε τὰς ῥίζας τὸ μὲν καῦμα καὶ ἡ θερμότης ἀλλοιοῖ καὶ ὅταν τοῦτο γένηται, λέγουσιν οἱ γεωργοὶ τὰς ἀμπέλους ἀστροβολεῖσθαι. τίνα οὖν ἔργα μεταχειριστέον τηνικαῦτα; συλλήβδην εἰπεῖν, ὅσα πρὸς ἄμητον ἐπιτήδεια, τουτέστι τὰς δρεπάνας ὀξύνειν. καὶ παρασκευάζειν τοὺς οἰκέτας πρὸς θερισμὸν, καὶ ὑπὸ ἡλίῳ διάγειν, ὃ ποιοῦσιν οἱ θερισταί. καὶ μὴ σκιατραφεῖν, καὶ μὴ καθεύδειν ὄρθρου. ἀλλὰ προεξανίστασθαι τῶν οἰκετῶν, καὶ ἐγείρειν ἐπὶ τὰ ἔργα αὐτούς. τέλος δὲ τούτου ἑαυτῷ παρασκευάζειν οἴκοι τὸν βίον καλῶς διὰ τῆς συγκομιδῆς τῶν καρπῶν. Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο.] διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἑξῆς τριῶν, ὕπνον καταστύγει τοῦ ὄρθρου πολύν. λέγεται γὰρ ἠὼς τὸ τρίτον μέρος τῆς ἡμέρας, ὡς Ὅμηρος, Ἢ ἠὼς, ἢ δείλη, ἢ μέσον ἦμαρ. ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐ τοῦ χρόνου τὸ τρίτον ἔχειν τὴν ἠῶ φησιν, ἀλλὰ τοῦ ἔργου, ὃ δεῖ ἀνύσαι διὰ πάσης ἡμέρας, τὸν ὄρθρον τὴν τρίτην ἀνύειν μοῖραν, διὰ τὸ ἀκμάζειν τότε μάλιστα τοὺς ἐργάτας, οἷς καὶ τὰ ἑξῆς ἀκόλουθα. καὶ τοῖς ὁδεύουσι τὴν ἠῶ προφέρειν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐργαζομένοις ὑπηρετοῦσαν τέχνην, ἃ δὴ πάλιν ἐμμελῶς ἐπήγαγεν.

πολλέας ἐπέβησε κελεύθου.] πολλοὺς μὲν ἐπέβησε κελεύθου, πολλοὺς δ' ἤγειρεν εἰς τὸ βοηλατεῖν. τὸ γὰρ τὰ ζυγὰ τοῖς βουσὶν ἐπιθεῖναι τοῦτο δηλοῖ. ταῦτα περὶ τῆς ἐν τῷ ὄρθρῳ σπουδῆς. ὡς οὔτε τοῦτον τὸν καιρὸν ἀπεργαστοῖ καὶ τὴν ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τῆς ἡμέρας ἀμβλυώσει συντομίαν. τὸν μὲν οὖν Ὅμηρόν φησιν ὁ Πλούταρχος ἐπιθέτοις εἰς τέρψιν εὐδοκιμοῦσι τὴν ἡμέραν κοσμῆσαι, κροκόπεπλον αὐτὴν λέγοντα, καὶ ῥοδοδάκτυλον· τὸν δὲ Ἡσίοδον μείζοσιν ἀπὸ τῶν ἔργων, ἐφ' ἃ δὴ προϊοῦσα κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκλύσεως εἰς τὴν ἐναργὸν μεθίστησι ζωήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα.] ἡνίκα δὲ ἑξήκοντα ἡμέραι χειμέριαι παρέλθωσι, μετὰ τὴν χειμερινὴν τοῦ ἡλίου τροπὴν, τότε ὁ Ἀρκτοῦρος ἀστὴρ ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ ἀνατέλλων ἀκρόνυχος φαίνεται· μετὰ μικρὸν δὲ ἵσταται καὶ τὸ ἔαρ, καὶ ἡ χελιδὼν φαίνεται. περὶ γοῦν τοῦ ἔαρος καὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς χελιδόνος προλαβὼν φησὶ, κλάδευε οὖν τὰ ἀμπέλια. Χειμερία δὲ τροπὴ τοῦ ἡλίου, ὅταν ἐν Τοξότῃ τρέπηται ὁ ἥλιος, ἤγουν μοιρῶν Δεκεμβρίου δέκα, ἢ ὀλίγον τι πλέον, ἢ ἔλασσον. Ζεύς.] ὁ οὐρανὸς, ἢ ἡ εἱμαρμένη. ἐν γὰρ τῷ Ζωδιακῷ κύκλῳ τοῦ οὐρανοῦ, ὁ ἥλιος τὰ τριακονταδικὰ τμήματα τοῦ δωδεκαζωδίου περιπολούμενος τὰ τῶν ἡμερῶν ἀπεργάζεται διαστήματα. ἢ ὅτι ἡ εἱμαρμένη, ἣν ἡμεῖς πρόνοιαν θείαν καλοῦμεν, οὕτως ἔταξε νυχθημέρους καὶ νύκτας, καὶ ἐνιαυσιαίους κύκλους ἀποτελεῖσθαι. ἀστὴρ] τὸ ἄστρον ἀστέρας περιέχει.

Ἀρκτοῦρος.] τοῦτον μὲν λέγουσι Καλλιστοῦς τῆς Λυκάονος θυγατρὸς, Ἀρκάδα καλούμενον. ὅτι Διὸς μιγνυμένου τῇ Καλλιστοῖ, Ἥρα ζηλοτυπήσασα ταύτην ἄρκτον ἐποίησεν. ἐπερχομένην δὲ τὴν Καλλιστὼ ἐν κυνηγεσίῳ κατ' αὐτῆς ὁ παῖς τρώσας ἀνεῖλεν. καὶ ὁ Ζεὺς ἐλεήσας αὐτοὺς κατηστέρισεν.

τέλεσιν. ἔστι δὲ ὁ ἀστὴρ ὁ καλούμενος Ἀρκτοῦρος ἐπὶ τῆς ζώνης τοῦ Ἀρκτοφύλακος.

προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο.] ἀνατείλας ἐκ τοῦ ὁρίζοντος, καὶ φανεὶς ἀκρονύκτιος.

Τὰς ἀκρονύκτους εἰ μαθεῖν φαύσεις θέλεις,
Ἀνατολάς τε καὶ δύσεις τῶν ἀστέρων,
Παρεὶς τὰ πολλὰ τῶν ὑποψύχρων λόγων,
Ἄκουε τρανῶς ἐξ ἐμῶν διδαγμάτων.
Ἀστὴρ περὶ μοιρῶν πεντεκαίδεκα τρέχων
Καὶ τοῖς ἄνωθεν ζῳδίων ἀναδρόμοις,
Τὸν ἥλιον βλέπων δὲ τοῖς κάτω δρόμοις
Ποσὴν ὑπερβαίνοντα μοιρῶν ὧν ἔφην,
Ἀνατολὴν ἑῴαν εὐδρομῶν τρέχει.
Εἰ δ' αὖ προδραμὼν περιδρομῶν τοῦ ἡλίου
Μοίρας ἐλάττους, δύσιν Ἠῴαν τρέχει.
Τὰς πέντε καὶ δέκα δὲ τῶν μοιρῶν πάλιν
Ἀστὴρ ὁ ῥηθεὶς ὑστερήσας ἡλίου
Ἀνατολὴν τρέχει μέν, ἀλλ' ἐξ ἑσπέρας,
Ἑστὼς κατ' αὐτοὺς τοὺς κάτω καταδρόμους,
Εἰ δ' ἂν ἐλάττους, τὴν δύσιν τὴν ἑσπέραν,
Μοίρας δὲ πεντήκοντα προδραμὼν τρέχει,
Μεσουράνημα, καὶ δρόμους ὑπερτάτους.
Μοίρας δ' ἑκατὸν ὀγδοήκοντα τρέχων,
Ἀστὴρ ὁπόταν ἡλίου διαμέτρως
Δύνοντος εἰς γῆν, ἀκρονυχίαν τρέχει.
Ταυτὶ μὲν ἔγνως, καὶ μαθὼν οὕτω νόει,
Παρεὶς τὰ πολλὰ τῶν λόγων ληρήματα.

Τὸν δὲ μετ'.] μετὰ δὲ ἀκρονυχίαν Ἀρκτούρου, ἡ ὀρθογόη ἡ μεγάλως καὶ ὀρθίως γοῶσα, φαίνεται χελιδών. ὁ δὲ σοφώτατος Πρόκλος, τὸν Πλάτωνα φέρων μάρτυρα, φησὶ μηδὲν ὄρνεον λυπούμενον ᾄδειν· ὅθεν οὐδὲ τὴν χελιδόνα ὀρθοβόην βούλεται γράφειν. ἡμεῖς δ' ἴσμεν καὶ δίχα μάρτυρος Πλάτωνος, ὅτι οὐδὲν ὄρνεον λυπούμενον ᾄδει· ἀλλὰ δεινῶς καὶ ῥητορικῶς ὁ ποιητὴς τὴν λαλιὰν τῆς χελιδόνος, θρῆνον εἶναι λέγει, κατὰ τὸν μῦθον τῆς τοῦ Πανδίονος ἐκείνης θυγατρός· ὅθεν καὶ τὴν χελιδόνα Πανδίονος καλεῖ θυγατέρα κατὰ τὸν μῦθον, διὰ τὴν γεγονυῖαν χελιδόνα, τὴν Φιλομήλαν λέγων. πῶς δὲ σὺ ὁ μὴ δεξάμενος θρηνεῖν τὴν χελιδόνα, Πανδίονος ἐδέξω θυγατέρα; πῶς δὲ ὀρθογόην βούλει γράφειν ταύτην τὴν ὁλοημέρως βοῶσαν, ἀν ὄρθρῳ δὲ μᾶλλον οὔ. ὁ δὲ Πλάτων περὶ ὀρνέων λέγων φησί, μηδὲν ὄρνεον ᾄδειν λυπούμενον, οὐ μὴν περὶ τῶν ὅσα μυθικῶς γέγραπται.

Πανδιονίς.] ἡ τοῦ Πανδίονος θυγάτηρ. φασὶ μῦθον τοιόνδε· Πανδίων ὁ Ἀθηναῖος, θυγατέρας ἔσχε Πρόκνην, καὶ Φιλομήλαν· ὧν τὴν Πρόκνην Τηρεῖ τῷ ἐκ Θρᾴκης δίδωσι πρὸς γάμον, ὃς ἐξ ἐκείνης Ἴτυν γεννᾷ. χρόνῳ δὲ ὁ Τηρεὺς ἐκ Θρᾴκης ἐλθὼν Ἀθήναζε, λαμβάνει καὶ τὴν Φιλομήλαν ἀπάγειν πρὸς τὴν Πρόκνην εἰς Θρᾴκην. ἐν Αὐλίδι δὲ τῆς Βοιωτίας ἀποπαρθενεύει καὶ ταύτην· καὶ τὴν αὐτῆς γλῶτταν θερίζει ὅπως μηδὲν ἰσχύῃ φράσαι τῇ ἀδελφῇ. ἡ δὲ εἰς Θρᾴκην ἐλθοῦσα, δι' ἱστουργίας τὸ πᾶν φανεροῖ. Πρόκνη δὲ τὸν υἱὸν ἀποσφάξασα Ἴτυν, ἑστιᾷ τὸν Τηρέα. ὁ δὲ μαθών, ὅτι τὸν παῖδα βεβρωκὼς, ἀνελεῖν ταύτας ἔμελλεν. οἱ θεοὶ δὲ αὐτὰς ἐλεήσαντες, ἀπωρνέωσαν. καὶ Πρόκνη μὲν ἡ ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν Ἴτυν ὀδύρεται· Φιλομήλα δὲ χελιδών, Τηρεύς φησί με ἐβιάσατο. ὁ δὲ Τηρεὺς ἔποψ γενόμενος, ποῦ φησίν, αἵ μοι τὸν παῖδα κατατεμοῦσαι πρὸς διωχίαν παρέθηκαν. ταῦτά εἰσι τὰ λίαν μυθώδεια. γράφει δὲ περὶ τούτου Σοφοκλῆς, ἐν τῷ Τηρεῖ δράματι.

οἴνας περιταμνέμεν.] τὰς ἀμπέλους κλαδεύειν λέγει περὶ ἐπιφανείας χελιδόνος. καὶ οὕτως μὲν ὁ Ἡσίοδος τυχαίως καὶ ἁπλῶς φησὶν ἀροτριᾶν τε καὶ φυτεύειν, καὶ σπείρειν, καὶ κλαδεύειν, καὶ πλεῖν, καὶ γαμεῖν, καὶ τὰ ὅμοια. Ὀρφεὺς δὲ μαθηματικῶς πάντα παρακελεύεται δρᾶν· δεῖ, σελήνης τρεχούσης περὶ παρθένον, πάντα φυτεύειν, πλὴν μόνου ἀμπέλου· μισεῖ γὰρ ἡ παρθένος τὴν ἄμπελον, διὰ τὸν πατέρα Ἰκάριον. Διὸς ὑδροχόον περιπολεύοντος μὴ πλεύσῃς· χαλεπὴ γάρ ἐστι λίαν τότε ἡ θάλασσα. τοῦ αὐτοῦ Διὸς ἐν Ἰχθύσιν ὄντος, καλὸν γάμους ποιεῖν καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως.

Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος.] ἀλλ' ἡνίκα αἱ Πλειάδες ἀνατέλλωσιν. ἄστηρ πεφυγὼς ὁ φερέοικος καὶ κοχλίας, ἢ ζῷον ὅμοιον μελίσσῃ παρ' Ἀρκάσιν ὄν, ἀνατρέχει πρὸς τὰ φυτά, ὅτε μηκέτι σκάφος γίνεσθαι σοι τῶν ἀμπέλων, μήπως βραδέως σκάψαν ὁ ἥλιος ἐγκύψας ταῖς ῥίζαις, ταύτας ἀποξηράνῃ γυμνωθείσας ἐν τῷ σκαφθῆναι. ἅρπας τε χαρασσέμεναι.] χάρασσε δὲ τὰ δρέπανα, καὶ τοὺς δούλους ἔγειρε. καὶ τὰ πρὸς θέρος εὐτρέπιζε. φεῦγε δὲ τὰς σκιερὰς καθέδρας, καὶ τὸν κοῖτον, ἤγουν τὴν κοίτην, καὶ τὸν ὕπνον, κατὰ μεταπλασμὸν ἐν τῷ καιρῷ δὲ τοῦ θέρους, τὸν μέχρι πρωΐας. περὶ τοῦ καύματος δὲ ἀνιστάμενος πρωϊαίτερον θέριζε ἐν εὐκράτῳ

τῷ ἀέρος τῷ καταστήματι. ἀμητὸς καὶ θεριστὸς, οἱ καιροί· ἄμητος δὲ καὶ θέριστος, τὰ θεριζόμενα καὶ ἀποτεμνόμενα. κάρφη.] Ἀττικῶς τὰ τοιαῦτα ὑποχαρεῖται· Ἴωνες δὲ οὐχ ὑποτάσσουσιν αὐτά. Τημοῦτος σπεύδειν.] τότε ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θέρους, ὅταν αἱ Πλειάδες ἀνατέλλωσι, πρωῒ καὶ ὄρθριος ἀνιστάμενος, σώρευε εἰς τὴν οἰκίαν σου τὸν καρπὸν, ἵνα ζωὴν ἔχῃς ἀρκοῦσαν.

Ἠὼς γάρ.] ἠὼς τέτταρα σημαίνει· τὴν ἡμέραν μόνην, τὸ νυχθήμερον, τὸ πρωϊνὸν κατάστημα, καὶ τὸ καθόλου καὶ ἁπλῶς λέγειν ἡμέραν, ὅπερ οἱ μυθολογογράφοι σωματικὴν θεὰν ἐκάλεσαν. νῦν δὲ τὸ πρωϊνὸν κατάστημα λέγει· καὶ ποιεῖται ἔπαινον τοῦ τοιούτου τῆς ἡμέρας καταστήματος, λέγων τὸ πρωϊνὸν καὶ ὄρθριον τῆς ἡμέρας κατάστημα, τοῦ ὅλου ἡμερησίου ἔργου τὴν τρίτην ἀπομοιρᾶν ἐργάζεται. τοῦτο κάλλιστόν ἐστι καὶ τοῖς ἐργαζομένοις καὶ τοῖς ὁδεύουσι. τὸ πρωϊνὸν τοῦτο κατάστημα φαμὲν, πολλοὺς μὲν ὁδοιπόρους πρὸς τὴν ὁδὸν παρεκίνησε, πολλοῖς δὲ γεωργοῖς ἐπέζευξε τοὺς βόας ἐπὶ τὰ ζυγὰ, ὥς τι ἐργάζεσθαι δηλονότι. τὸ δὲ ζυγὰ, ἀντὶ τοῦ ζυγοὺς, μεταπλασμός ἐστι.

Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ	Quum vero carduusque floret, & canora cicada
Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδὴν	Arbori insidens stridulum effundit cantum
Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,	Frequenter sub alis, æstatis laborioso tempore,
Τῆμος πιόταταί τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἄριστος·	Tunc pinguesque capræ, & vinum optimum,
Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες	Salacissimæ vero mulieres, & viri imbecillimi
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει,	Sunt, quoniam caput & genua Sirius exiccat,
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ' ἤδη	Siccum vero corpus ob æstum. Sed tunc iam
Εἴη πετραίη τε σκιὴ καὶ βύβλινος οἶνος,	Sit petrosaque vmbra & Byblinum vinum,
Μάζα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων·	Libumque lacteum: lacque caprarũ non amplius lactantium,
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης,	Et bouis arboriuoræ caro nondum enixæ,
Πρωτογόνων τ' ἐρίφων. ἐπὶ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον,	Tenerorumque hædorum. præterea nigrum bibito vinum,
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς·	In vmbra sedens, animo saturatus cibo,
Ἀντίον ἀκραέος ἀνέμου τρέψαντα πρόσωπον,	Contra temperatum ventum obuerso vultu,
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀποῤῥύτου, ἥ τ' ἀθόλωτος.	Fontemque perennem, ac defluentem, quique illimis sit.
Τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.	Tertiam aquæ partem infunde, quartam vero misce vino.
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν	Famulis autem impera, Cereris sacrum munus
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,	Triturare, quando primum apparuerit vis Orionis,
Χώρῳ ἐν εὐαεῖ, καὶ ἐυτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ·	Loco in ventoso, & bene planata in area.
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἄγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ	Mensura vero diligenter recondito in vasis. sed postquam
Πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,	Omnem victum deposueris sufficientem intra domum,
Θῆτ' ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον	Seruum domo carentem conducere, & sine liberis ancillam
Δίζεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος.	Inquirere iubeo: molesta est autem quæ liberos habet ancilla.
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου·	Et canem dentibus asperum nutrito: nec parcas cibo
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήμαθ' ἕληται.	Ne quãdo tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.

Χόρτον δ' ἐσκομίσαι καὶ συρφετόν, ὄφρα τοι εἴη
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψῦξαι φίλα γούνατα, καὶ βόε λῦσαι.

Fœnum autem importato, & paleas, vt tibi sit
Bobus ac mulis annuum pabulum. sed postea
Serui refocillet: chara genua, & boues soluantur.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἦμος δέ.] ὁπηνίκα δὲ ὅτι σκόλυμος ἀνθεῖ, καὶ ὁ μουσικὸς τέττιξ δένδρῳ ἐπικαθήμενος λιγυρὴν ᾠδὴν ἐπιχέει, ἤγουν ὀξεῖαν καὶ ἐμμελῆ. πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων.] ᾄδει γάρ φασι ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτόν, κατὰ τὴν ὥραν λέγω τοῦ θέρους τοῦ καματώδους, ἤγουν τοῦ βαρέος, τοῦ ἐκλύοντος τὰ σώματα. τότε καὶ αἱ αἶγες πιόταταί εἰσιν, ἤγουν λιπαρώταται, μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν τῶν ἐρίφων, εἰς τὸ ἑαυτῶν σῶμα δαπανῶσαι τὴν ὕλην· καὶ ὁ οἶνος ἄριστος, ὡς τότε ἤδη κεκειμένος. τὰς μεταβολὰς τῶν ὡρῶν ἐκφυγών, καθ' ἃς ἦν κίνδυνος τραπῆναι.

Μαχλόταται δὲ γυναῖκες.] ἤγουν ἐπὶ συνουσίαν μάλιστα ὀργῶσαι, ὡς ψυχρότεραι τὴν κρᾶσιν καὶ ὑγρότεραι, καὶ ὑπὸ τοῦ καύματος οὐ καταπονούμεναι, ἀλλὰ μᾶλλον εὔκρατοι γινόμεναι, καὶ ὥσπερ ἀναζωπυρούμεναι. ἀσθενέστατοι δὲ οἱ ἄνδρες. ἡ δ' αἰτία, ἐπεί (φησι) τὴν κεφαλὴν αὐτῶν καὶ τὰ γόνατα ὁ ἥλιος ξηραίνει. αὐαλέος δὲ γίνεται, ἤγουν ξηρός, ὁ χρὼς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ καύματος. τῶν ἀνδρῶν γὰρ ἅπτεται ὁ ἥλιος, ὡς θερμοτέρων ὄντων καὶ ξηροτέρων, καὶ τούτους ἀσθενεστέρους ποιεῖ· τὰς γυναῖκας δὲ ψυχρὰς οὔσας (ὡς εἴρηται) εὐκράτους ποιεῖ. ἀλλά τοι τότ' ἤδη εἴη.] ἀντὶ τοῦ ἔστω, πετραία τε σκιά. αὕτη γὰρ βαθεῖα καὶ δίυγρος ἀπὸ τῆς τῶν πετρῶν ψύξεως. καὶ ὁ οἶνος ὁ βίβλινος. Βίβλος (ὥς φησι) ποταμὸς ἢ πόλις Θρᾴκης. καὶ μάζα ἀμολγαίη, ἤγουν ἄρτος γάλακτι ἐζυμωμένος, ἢ τυρός. γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων.] ἤγουν τῶν θηλάζειν παυσαμένων. καὶ κρέας βοὸς ὑλοφάγου, τουτέστιν ἀδαμάστου, νομάδος, μήπω τετοκυίας. οὐκ εἶπε δὲ ἄρρενος, ἐπεὶ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ ὁ ἄρρην ἀσθενέστερος ἐστι, διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἔρωτος. καὶ πρωτοτόκων ἐρίφων κρέας, ἐπιπίνειν δή σοι προσήκει αἴθοπα οἶνον, ἤγουν καυστικόν, ἐν σκιᾷ καθεζόμενον, κεκορεσμένον τὴν ψυχὴν τροφῆς, ἐναντίον τρέψαντα τὰ πρόσωπα, τουτέστι τὸ πρόσωπον· ὡς τὰ τόξα, ἀντὶ τοῦ, τὸ τόξον. τοῦ Ζεφύρου τοῦ ἀκραέος, ἤγουν τοῦ καθαροῦ καὶ ἀμιγοῦς. ἢ τοῦ ἠρέμα πνέοντος. καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος κρήνης ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἤγουν κινουμένης ἐκ παραλλήλου, ἥτις ἐστὶν ἀθόλωτος, ἤγουν καθαρὰ καὶ λεπτὸν ποιοῦσα τὸ ἑαυτῆς ὕδωρ τῇ κινήσει. τρὶς προχεῖν, ἀντὶ τοῦ ἐγχεῖν. τὸ δὲ τέταρτον εἶναι ἤγουν ἐμβαλεῖν ἀπὸ οἴνου. τοῖς δούλοις δὲ ἐπίταττε παροτρύνων, τὴν ἱερὰν ἀκτὴν τῆς Δήμητρος δινεῖν, ἤγουν τῇ δινήσει τῶν βοῶν ἀλοᾶν ἐν χώρῳ εὐαεῖ, τουτέστι καλῶς καταπνεομένῳ, ἵν' ἐπιτηδείως ἔχῃ πρὸς τὰς λικμήσεις, καὶ ἐν ἀλωνοποιῷ εὐτροχάλῳ, ἤγουν ὁμαλῷ. ἵνα καλῶς τε ἀλοᾶται ὁ καρπός, καὶ εὐκόλως ἀθροίζηται. τοῦτο δὲ ποίει, ὁπηνίκα ἂν πρῶτον φανῇ τὸ σθένος τοῦ Ὠρίωνος. ἤγουν ὁ Ὠρίων [illegible], τουτέστιν ὁπόταν ἐπιτέλλῃ ὁ Ὠρίων πρῶτον τὴν ἑῴαν αὐτοῦ ἐπιτολήν· ἐπιτέλλει δὲ οὗτος μετὰ τὰς Πλειάδας. ὀλίγων ἡμερῶν παρερχομένων, μέτρῳ, ἤγουν διὰ μέτρου μετρουμένους, καὶ ποσουμένους. μέτρῳ δίδωσί τις ἢ λαμβάνει σῖτον ἢ τοιοῦτό τι· ἀριθμῷ δὲ καὶ σταθμῷ νομίσματα, ἢ ἕτερόν τι τοιοῦτον. ἐπειδὰν δὲ δὴ πάντα τὰ πρὸς ζωὴν ἐπιτήδεια ἔνδον τοῦ οἴκου καταθῇ, ἀντὶ τοῦ ἀποθήσῃ ἁρμοδίως, κελεύω σε ποιεῖσθαι ἀντὶ τοῦ κτᾶσθαι, θῆτα τὸν ἤγουν οἰκέτην μισθωτόν. ἄοικον, τουτέστι μήτε γυναῖκα, μήτε παῖδας ἔχοντα, ἵνα μὴ προφασίζηται ἐν τοῖς ἔργοις. καὶ ἄτεκνον ἔριθον.] ἤγουν γυναῖκα ἐργατικὴν δίζεσθαι, τουτέστι ζητεῖν· χαλεπὴ γὰρ ἔριθος ὑπόπορτις, ἀντὶ τοῦ τέκνον ἔχουσα. καὶ κύνα κομεῖν, ἤγουν ἐπιμελεῖσθαι καρχαρόδοντα, τουτέστιν ὀξεῖς ἔχοντα τοὺς ὀδόντας, ὡς εἶναι τὴν συνοχὴν αὐτῶν ὥσπερ κεχαραγμένην, ὡς τὸν πρίονα. μὴ φείδου σίτου, ἤγουν τροφῆς αὐτοῦ, ἵνα μή σου φυλάττοντος αὐτοῦ, τὰ χρήματα ἀφέληται, ἀντὶ τοῦ τὸν κλέπτην, ἢ [illegible], ἀνὴρ ἡμερόκοιτος, ἤγουν κλέπτης, ὃς τὴν μὲν ἡμέραν ἀναπαύεται καὶ ὑπνοῖ, τὴν δὲ νύκτα ἀγρυπνεῖ ἐπὶ τὸ ὑφελέσθαι πρὸς χρήματα. χόρτον τε εἰσκόμισον καὶ συρφετόν φυλλάδος καὶ ἀχύρου καὶ τῶν τοιούτων, ἵνα σοι εἴη τοῖς βουσὶ καὶ ταῖς ἡμιόνοις ἐπηετανόν, ἀντὶ τοῦ εἰς τὸ διηνεκὲς ἐπιρρηματικῶς. ἔπειτα δὲ τοὺς δούλους ἀνάψυξον, ἤγουν ἀνάπαυσον κατὰ τὰ φίλα γόνατα,

γήματος, ἵνα πάλιν ἀκμαιότεροι ἐν τοῖς πόνοις ὑπουργήσωσι. καὶ τοὺς βόας λῦσαι, ἤγουν τοῦ ζυγοῦ ἀπαλλάξαι καὶ τῶν ἔργων.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ἦμος δὲ σκόλυμος.] τοῦ θέρους ἀρχομένου καὶ ὁ σκόλυμος ἀνθεῖν ἄρχεται. ἔστι δὲ λάχανον ἄγριον ἀκανθῶδες, καὶ ὁ τέττιξ ᾠδὴν ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτὸν καὶ τὸν ἦχον ἐκπέμπων. ἤτοι γὰρ αὐτὴν ᾠδὴν φησί. πιόταται τότε μὲν αἱ αἶγες, μετὰ τὸν ἀπογαλακτισμὸν τῶν ἐρίφων, εἰς τὸ ἑαυτῶν σῶμα δαπανῶσαι τὴν ὕλην. ὁ δὲ οἶνος ἄριστος, ὡς τότε ἤδη κατακείμενος(?), ὅτι πέφαγε τοῦ ἡλίου τὰς ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν ὡρῶν ζημίας(?), οὐ χειμερινοῦ ἐπιόντος πρώτως, οὐκ ἔαρος, οὐ θέρους. Μαχλόταται δὲ γυναῖκες.] ὡς ψυχρότεραι τὴν κρᾶσιν καὶ διὰ τοῦτο βέλτιον ὀργῶσαι ἀναθερμαινόμεναι. οἱ δὲ ἄνδρες, ἀφαυρότεροι διὰ τῆς ἔξωθεν θέρμης ἀναφαινόμενοι(?), φύσει θερμότεροι ὄντες καὶ ξηρότεροι τῶν γυναικῶν. τοιαῦτα δὲ καὶ τὸν Ἀλκαῖον ᾄδειν· Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ· τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. ἁ δ' ὤρα χαλεπά, ἄχει δ' ἐκ πετάλων ἁδέα(?) τέττιξ. ἄνθει δὲ καὶ σκόλυμος. νῦν δὲ μιαρώταται γυναῖκες. λεπτοὶ δέ τοι ἄνδρες. ἐπεὶ κεφάλαν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει. Αὐσταλέος δέ τε χρώς.] ἕως τοῦ [σβεννυμενάων.] λέγει μὲν ἂν σείριον καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον, ὡς καὶ ἔμπροσθεν λέγομεν(?)· ἂν καὶ τότε ἐστὶν ἐκλαμπρότατος(?)· καὶ γὰρ ὁ ἀστὴρ(?) τότε τοῦ ἡλίου συνανατέλλων ὀξέα στίλβει, καὶ καυμάτων αἴτιος ἐστὶ τῶν ὑπὸ κυνὸς καλουμένων· εἰκότως οὖν αὐαλέος ὁ χρὼς γίνεται πρὸς τούτων ἐρευνώμενος(?) δυνάμεων(?) ἀναινόμενος(?). εἶναι οὖν ἄξια τὲ καμάτου(?) πετραίη σκιή· τὴν ὑπὸ ταῖς πέτραις ἐν τοῖς σπηλαίοις. αὕτη γὰρ οὐχ ἁπλῶς παραμυθία ἐστὶν ἀλεεινῶς(?), ἀλλὰ καὶ δίυγρος ἀπὸ τῆς τῶν πετρῶν ψύξεως. καὶ οἶνον Βύβλινον ὃν ἀξιοῖ παρ' αὐτοῖς γεωργεῖσθαι φασὶ ποταμὸν οὕτω καλούμενον. ὅτι δὲ οὗτος ὁ οἶνος ὡς ὁ Θάσιος εὐδοκιμεῖ, λέγει καὶ Εὐριπίδης. μάζα δὲ ἀμολγαίη, ἐπεὶ ἡ πυκνή(?), ὡς καὶ νυκτὸς ἀμολγὸν εἶπεν Ὅμηρος, τὸ ἐκεῖ πυκνὸν διὰ τὸ σκότος· ἢ τὴν μεμιγμένην ἐν τῷ ἀμολγεῖ· καλεῖται δὲ οὕτω τὸ ἀγγεῖον εἰς ὃ τὸ γάλα ἀμέλγουσι. τὸ δὲ γάλα τῶν αἰγῶν, ἤδη σβεννυμενάων ἔχει τι διαφέρον, ὡς μήτε ὀρρῶδες, μήτε παχυματῶδες, ἀλλὰ μᾶλλον πεπεμμένον(?), ὡς ἀπὸ νομῆς στερεωτέρας ὄν, καὶ μετρίαν ἔχον διυγρασίαν. Βύβλινος οἶνος, ἤτοι ἀπὸ ἀμπέλου οὕτω καλουμένης, ὡς καὶ Πράμνιος, ἢ πόλις Θρᾳκική. Μᾶζά τ' ἀμολγαίη.] ἄρτος μετὰ γάλακτος ἐντεθρυμμένος ἢ τυρός. ἄλλως. ἀμολγαίη, ἀντὶ τοῦ ἀκμαιοτάτη(?), ἀκμαία. τὸ γὰρ ἀμολγὸν ἐστὶ τὸ ἀκμαιότατον(?). Ἐρατοσθένης ἐν ποιμενικοῖς. Κράτης δὲ τὸν τυρόν φησιν, ἢ ὀπὸν(?) βεβρεγμένην γάλακτι. μάζα οὖν ἀμολγαίη, ἢ τυρός, ἢ ἄρτος ἐκ γάλακτος ἐζυμωμένος. σβεννυμενάων.] παυομένων τοῦ θηλάζειν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ γάλα ψυχρὸν ἐχουσῶν. περὶ γὰρ καιρὸν τοῦ θέρους, οὐκέτι θρομβῶδές ἐστι τὸ γάλα, ἀλλ' ὑδατῶδες καὶ κατὰ ποτὸν ἁρμοζόμενον(?). Τρὶς ὕδατος.] ἐν Διδύμοις διὰ τὸ θέρος καὶ διὰ τὸ καταψύχειν, τρία τίθεσθαι ὕδατος καὶ ἓν οἴνου· ἢ ἐν τῷ ἐκπώματι τρεῖς ἐμβάλλειν ὕδατος κυάθους, μίαν δὲ οἴνου· ἢ τὸ πολλάκις ὕδατος, μίαν δὲ οἴνου. Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο.] ἕως τοῦ τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου. ἐργάτῃ μὲν ἡ τροφὴ πρέπουσα πληροῦν βοείων κρεῶν τὴν γαστέρα, καὶ ἐν σκιᾷ δὲ καθήμενον καὶ ὑπὸ τοῦ ζεφύρου καταπνεόμενον, πίνειν ἐπὶ τῇ κρεωφαγίᾳ, μίξαντα κρηναῖον ὕδωρ τῷ οἴνῳ, τρία μέτρα πρὸς ἕν. οὐ γὰρ διαρρέουσιν ἀνθρώποις χαρίζεται(?), ἀλλ' ἐκπονοῦσι τὴν γῆν, καὶ αὐτουργοῖς καὶ βιωτικοῖς· τοῖς γὰρ τοιούτοις ὕδωρ προσφορώτερον τὸ ἰσχυρὸν καὶ δυσφθάρτου ταύτης τροφῆς, οὐ χρόνων(?) δεομένης, οὐδὲ ῥᾳδίαν, ἀλλὰ συντόνης ἐπιποίας(?). οἷος ὁ ἀκραὴς ζέφυρος, καθαρὸς ὢν ζέφυρος· τὰ γὰρ βόρεια λήγοντα συνάπτεται τοῖς δυτικοῖς πνεύμασι. τὸ δὲ ταύτην ἐπαινέσαι τὴν κρᾶσιν τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος, ἄτοπον εἶναι δοκεῖ. λέγεται γὰρ ἢ τρία πίνειν, ἢ πέντε, ἢ μὴ τέσσαρα. τὸ δὲ τρία μιγνύναι πρὸς ἕν, τοῦτον εἶναι δοκεῖ. ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν αἱ κράσεις δύο πρὸς ἕν, καὶ τριῶν πρὸς δύο, κατὰ λόγους διπλάσιον καὶ ἡμιόλιον. τοὺς ἡγεμόνας τῶν πολλαπλασίων καὶ ἐπιμορίων εἰς μέθην εἰσὶ πινόντων· αὕτη δὲ σωφρόνως πινόντων. καὶ μὴν καὶ περὶ ὕδατος ἄλλα μὲν γράφουσιν εἰς σταθμὸν ἀποβλέποντες ἐκλεγόμενοι τὸ κουφότερον· καί τινες καὶ ὑδροσκόπους(?) κατασκευάζουσι, δι' ὧν τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον ὕδωρ κρίνουσι· καίτοι πολλαχοῦ κοῦφον μὲν ἐστί, πονηρὸν δέ, ὡς ἐν Χαλκίδι Πλούταρχος ἱστορεῖ τὸ τῆς Ἀρεθούσης. οἱ δέ, καὶ τὸ ῥᾳδίως οἴνῳ κεραννύμενον δοκιμά-

δοκιμάζουσιν ὕδωρ ἄριστον, πολλοὺς δεδόμενον πείρας καὶ διαφόρων οἴνων, εἰς τὸ μὴ φθαρθῆναι τοιοῦτον ὄν. ἄλλοι δὲ εἰς κεράμιον ποτήριον ὕδωρ ἐμβαλόντες ἐῶσι δι' ὅλης μεῖναι νυκτός· εἶτα γινομένης ἡμέρας ὁρῶσιν εἴ τινα ἐντὸς τῆς κύλικος ἔχει γραμμὴν περιφέρειαν συνεχοῦς καὶ μελανίζουσαν· καὶ τοῦτο σημεῖον τίθενται τῆς τοῦ ὕδατος φαυλότητος, οὐδ' οὕτω πεῖραν παραδιδόντες ἀπόβλητον. πάντων δὴ οὖν τῶν τοιούτων ἁπλούστερον ὁ Ἡσίοδος κελεύει τῷ γεωργικῷ μιγνύναι τῷ οἴνῳ ὕδωρ ἐκ κρήνης ἀποῤῥύτου, ἵν' ᾖ κινούμενον καὶ λεπτὸν καὶ ἀθόλωτον, ἀλλὰ μὴ γεῶδες. ἄλλως. πῶς συνήθως ἐχόντων ἡμῶν τῷ περιττῷ κεχρῆσθαι ἐν τῷ πίνειν ἀριθμῷ, πρὸς τὸ γινόμενος τῶν ἀριθμῶν μονάδος, ὁ Ἡσίοδος οὐ τῷ τρίτῳ, οὐδὲ τῷ πέμπτῳ, τῷ δὲ τετάρτῳ ἐχρήσατο; διότι ὁ μὲν τρίτος εἰς τὸν δύο ἀριθμὸν καὶ τὴν μονάδα διαιρούμενος διπλασίονα λόγον ἀποτελεῖ, ὃς τῶν πολλαπλασίων ἐστὶν ἡγεμών. ὁ δὲ πέμπτος εἰς τὰ τρία διαιρούμενος καὶ τὸν ἥμισυν ἡμιόλιον ἀποτελεῖ. ὃς τῶν ἐπιμορίων ἡγεμονεύει. οὗτοι τῶν ἀριθμῶν ἐχόντων καὶ μέρος αὐτοῦ τοῦ ὅλου πρὸς τὸν κ'. ὡς οὖν ἡγεμόσιν οὖσι τῶν ἀριθμῶν τοῦ μὲν τῶν πολλαπλασίων, τοῦ δὲ τῶν ἐπιμορίων, τούτοις μὲν οὐκ ἐχρήσατο. τῷ δὲ τετάρτῳ μᾶλλον, ὃς εἰς τρία καὶ ἓν διαιρούμενος τριπλάσιός ἐστι, μήτε τῶν πολλαπλασίων ἡγεμονεύων, μήτε τῶν ἐπιμορίων. τοῖς ἄλλοις οὖν οὐκ ἐχρήσατο ὡς ἡγεμόσιν, οἷς οἱ πρὸς μέθην πίνοντες κεχρῆσθαι εἰώθασιν. ἄλλως. ὑλοφάγοιο.] ἀδαμάστου, ἀγρίας. οὐκ εἶπε δὲ ἄῤῥενος, ἐπεὶ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ ὁ ἄῤῥην ἀσθενέστερός ἐστι διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἔρωτος. ἀκραέος δὲ, τοῦ ἄκρως φυσῶντος, ἀκραοῦς καλοῦ καὶ ἀμιγοῦς, ἢ ἠρέμα πνέοντος. ἀποῤῥύτου τῆς ῥεούσης καὶ μὴ ἐχούσης ἀκαθαρσίαν· θόλος γὰρ ἡ ἀκαθαρσία. Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν.] ταῦτα περὶ τῆς τῶν ἀμητῶν εἰς τὴν ἅλω τῶν θερῶν καταθέσεως· τὸ γὰρ δινέμεν, ἐστὶ τὸ περικυκλοῦντας καὶ περιελαύνοντας τοὺς βόας ἐν αὐτῇ τὰ θέρη τρίβοντας ἀλοᾶν. ταῦτα δὴ κελεύει τοῖς δμωσὶ πράττειν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἀγροῦ τὴν ἅλω κατασκευασαμένους δύο ἔχοντι, τό, τε εὐαὲς, ὅ ἐστιν εὔπνουν, καὶ τὸ εὐτρόχαλον, ὅ ἐστιν ὁμαλόν· αὕτη γὰρ ἀνώμαλος οὖσα πρὸς τὸ ἀθροίζεσθαι τὸν ἀλοώμενον καρπὸν ἐμπόδιον, αὕτη μὴ εὔπνους, οὐκ ἂν ἔχοι τὴν ἀπὸ τοῦ παρέχοντος συλλογὴν πρὸς τὸν σκεδασμὸν τῶν ἀχύρων. μετὰ δὲ τὸ ἀλοηθῆναι μετρεῖν χρὴ, καὶ εἰς ἀγγεῖα τὸν καρπὸν ἐμβάλλειν ἀποθησαυρίζοντα πρὸς τὸ ἔτος. τὸν δὲ καιρὸν εἶναι τοῦτον μετὰ τὰς Ὠρίωνος ἐπιτολὰς, καὶ τοῦ ἀλοᾶν καὶ τοῦ μετρεῖν, καὶ τοῦ ἀποθησαυρίζειν οἴκοι, τὸν κατὰ καιρὸν ἐπιγινόμενον καρπόν.

αὐτὰρ ἐπὴν δὴ Πάντα βίον.] ταῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα, περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς κτῆσιν ἐμψύχων ὀργάνων διδάσκει, τοῦ θητὸς, τῆς ἐρίθου, τοῦ κυνὸς, ἑκάστου τὸ χρήσιμον λέγοντος· τοῦ μὲν, τὸ μὴ ἔχειν οἶκον ἴδιον, ἵνα σοὶ προσέχῃ τὸν νοῦν. τῆς δὲ, τὸ μὴ ὑπόπορτιν εἶναι παῖδα μὴ ἔχουσαν, ἵνα μὴ ἀσχολῆται περὶ τὴν πόρτιν. τοῦ δὲ, τὸ ἀμυντικὸν, ἵνα μὴ δι' ἀσθένειαν μάτην τρέφηται. οὐ θηρευτικὸν οὖν, οὐδὲ μελιταῖον θρέψει κύνα γεωργός, ἀλλὰ τὸν τὸ δάκνειν ἕτοιμον, καὶ τὸν ἡμερόκοιτον ἄνθρωπον φοβεῖν, ὃς διαπαντὸς ἀποβλέπει, οὐκ εἰς τὸ σῶμα, ἀλλ' εἰς τὸ τὰ τῶν ἄλλων συλᾶν. Θῆτ' ἄοικον.] μήτε ἔχοντα γυναῖκα μήτε παῖδα, ἵνα μὴ προφασίζηται ἐν τῷ ἀγρῷ. ἡμερόκοιτος.] ὁ ἀνὴρ ὁ κλέπτης, ὁ τὴν ἡμέραν μὲν ὑπνῶν, τὴν δὲ νύκτα ἀγρυπνῶν. Χόρτον τ' ἐσκομίσαι.] ταῦτα μετὰ τὴν συγκομιδὴν ἀναγκαῖα τοῦ χειμῶνος, χάριν τῶν βοῶν καὶ ἡμιόνων ἀθροῖσαι τροφὴν, ὡς τὴν τῶν ἀνθρώπων. χειμῶνος γὰρ ὄντος, ἄλλως τε καὶ σφοδροῦ, τρέφειν ἀπὸ τῆς χώρας οὐκ ἔστι τὰ θρέμματα. χρήσιμον οὖν καὶ χόρτον ἀποτίθεσθαι, καὶ συρφετόν τινα φυλλάδος καὶ ἀχύρων, καὶ τῶν τοιούτων. χρήσιμον δὲ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καθ' ὃν οὐδὲν ἔστι πονεῖν, ἀναπαύειν τοὺς βόας, ἵνα πάλιν ἀκμαιότεροι τοῖς πόνοις ὑπουργήσωσιν, οὐχ ὡς ἔνιοι τρύχουσιν αὐτοὺς ἄλλοις πόνοις οὐ γεωργικοῖς, παραδιδόντες εἰς οἰκοδομὰς καὶ μαρμάρων ἕλξεις, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων, οὕτω καὶ σὺ ποιεῖν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἦμος δὲ σκόλυμος.] ἡνίκα δὲ ὁ ἀκανθώδης τοῦ ὄνου ἀνθεῖ, ὁ καὶ σκόλυμος λεγόμενος, καὶ ὁ ἠχητικὸς τέττιξ ἐν δένδρῳ καθήμενος ᾄδει πυκνὸν διὰ τῶν πτερύγων. οὕτω γὰρ ᾄδει, τρίβων ἑαυτὸν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ καμηροῦ θέρους, καὶ ἐπιπόνου· τότε αἱ αἶγες εἰσὶ λιπαρώταται, ὡς ἤδη παυθεῖσαι τοῦ θηλάζειν τὰς ἐρίφους, καὶ γαλουχεῖν, καὶ ὡς στερεωτέρας τροφὰς ἐσθίουσαι· καὶ ὁ οἶνος τότε

ὑγιὴς καὶ δεδοκιμασμένος, ὡς οὐ διαφθαρήσεται ἔτι, καὶ ὀξίνης γενήσεται, φθινόπωρον παρελθὼν, καὶ χειμῶνα καὶ ἔαρ, καὶ ἤδη θέρους ἀψάμενος, καὶ μὴ βαπτεὶς. αἱ δὲ γυναῖκες τότε λαγνέστεραι μᾶλλον, καὶ καταφορώτεραι πρὸς συνουσίας καὶ ἀφροδίσια· ὑγρότεραι γὰρ φυσικῶς οὖσαι, καὶ ψυχρότεραι τῶν ἀνδρῶν, τότε τῷ ἡλιακῷ θερμῷ καταστήματι εὐκρατούμεναι, ὡς ἐξικμασθείσης ὑπ' αὐτοῦ τὸ περιττὸν τῆς ὑγρότητος, εὐορεκτότεραι πρὸς τὰς συνουσίας, καὶ εὐκρατέστεραι γίνονται. ἀσθενέστεροι δὲ οἱ ἄνδρες· ξηρότεροι γὰρ ὄντες φύσει τῶν γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πλέον ξηραινόμενοι τότε ἀσθενοῦσιν. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι πλέον ὀργῶσι τῶν γυναικῶν, ξηρότεροι ὄντες, τῇ χειμερίῳ ὑγρότητι εὐκρατοῦνται. τὸ δὲ ἔαρ ἀνδράσιν ἰσομοιρίαν ἀφροδισίων παρέχει. τὴν ἰσομοιρίαν δὲ οὕτω μοι νόει, δεκαπλασίονα ὀργᾶν τοῦ ἀνδρὸς τὴν γυναῖκα. ὑγέτα.] ἡ ὑγρότης. Βοιωτῶν καὶ Αἰολέων ἐστὶν ἰδίωμα ἤτοι διάλεκτος.

Σείριος.] νῦν καὶ ὁ ἥλιος νοεῖται, καὶ ὁ ὑπὸ τὸ στόμα τοῦ κυνὸς ἀστὴρ, Σείριος καλούμενος. τότε γὰρ καὶ οὗτος ἀνατέλλει ἑῷος. Εἴη πετραίη τε σκιή.] σπηλαιώδης σκιά. Φαίνεται δὴ νῦν ἀντιφατικῶς καὶ ἐναντίως αὐτῷ λέγειν ὁ Ἡσίοδος. ἄνω γὰρ εἰπὼν φεύγειν δὲ σκιεροὺς θώκους, νῦν αὐτὸν ἐν σπηλαιώδει παρακελεύεται καθῆσθαι σκιᾷ. Οὐκ εἰσὶ δὲ, ὥς φησιν, ἐναντία καὶ μαχόμενα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλλήλοις συμβαίνοντα. ὁ γὰρ ἀνωτέρω εἶπε, ὅτι πρωῒ ἀναστὰς ἐν τῷ ψυχρῷ τῆς ἡμέρας μέρει, θέριζε καὶ συνάγε τὸν καρπὸν τοῦτο πάλιν ἐπισφραγίζων φησὶν, πρὸ τῆς καυσώδους ὥρας ἀναστὰς θέριζε. ὅτι δὲ καυσωδέστερον γένηται τὸ τῆς ἡμέρας κατάστημα, τότε εἰς τὰς σπηλαιώδεις καὶ πετρώδεις ὑποτρέχου σκιάς, καὶ οἶνον βύβλινον πῖνε, ἀπὸ βυβλίας ἀμπέλου Θρᾳκίας. ἢ ἐλαφρὸν καὶ ὑδατώδη, κατ' ἐμὲ, ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων τῶν περὶ τὴν Βύβλον καὶ Λίβανον· ἐκεῖ γὰρ ὑδροποτοῦνται. τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἐκ τοῦ ἐπάγειν, [τρὶς ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.] τουτέστι, τεταρτημόριον ἔχε μέρος τοῦ οἴνου, καὶ τρεῖς μοίρας ἐξ ὕδατος, ἵνα ὑδαρὴς γένηται. ἐν χειμῶνι γὰρ δεῖ ἀκρατοτέρων ὡς θερμοτέρων τῶν οἴνων ἀρύεσθαι. πετραίη τε σκιή.] ἡ τε σκιὰ, δάκτυλος. τὸ γὰρ τε κοινή ἐστι συλλαβή, καὶ νῦν οὐκ ἐκτείνει, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ·

Οὐδὲ Σκάμανδρος ἔληγε τὸ ὃν μένος, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον.

Μᾶζα.] τὸ ἀπαλὸν, παρὰ τὸ μὴ ἄζα τις εἶναι ἐν αὐτῇ· ἢ καθὼς φησὶ τὸ παξαμάτιον. Μᾶζα τ' ἀμολγαίη.] ὁ νεοφύρατος καὶ λεπτὸς καὶ τρυφερὸς ἄρτος· παρὰ τὸ μαζῶ, τὸ τρυφῶ· ἢ παρὰ τὸ μάσσω, τὸ μαλάσσω. ἄρτος δὲ, ὁ μέγας καὶ ἄρτιος. κἂν οἱ τῶν γραμματικῶν γριφοπλόκοι, μᾶζαν μᾶλλον καλῶς τὸ ξηρὸν καὶ στερρὸν ἀρτίδιον.

Μᾶζα τ' ἀμολγαίη.] ἄρτος γνήσιος ἀμολγαῖος καὶ ποιμέσιν ἁρμόδιος, ἢ γάλακτι πεφυρμένος.

σβεννυμενάων.] παυθεισῶν τοῦ θηλάζειν.

Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο.] ὑπαρχέτω σοι (φησὶ) τόδε καὶ τόδε, καὶ κρέας, ὡς τι τοῦτο ἐσθίειν. ὀρειτρόφου καὶ ἀγελαίας καὶ ἀδαμάστου βοὸς στείρας, ἢ παρθένου καὶ ἀτόκου. καὶ πρωτογόνων ἐρίφων κρέας, καὶ χαίρων ἐπὶ τῷ δείπνῳ καὶ καθήμενος ζόφῳ, πρὸς ζεφυρείας αὔρας βάλλων τὸ πρόσωπον, καὶ τοὺς δούλους καλῶν τὸν σῖτον ἀλοᾶν. Πῶς δὲ, ὦ Ἡσίοδε, ὁ πρὸ μικροῦ περιλεχθείς ἀτος σὸς ἀδελφὸς καὶ πένης καὶ ἀγροῖκος, ἕξει τοιαύτας τροφὰς, ἃς μόλις ἕξουσι καὶ οἱ τῆς μοίρας ὄντες τῆς κρείττονος; βοὸς ἀγελαίας καὶ ἀτόκου κρέας καὶ πρωτοτόκων ἐρίφων; εἰ μή που ἄφνως αὐτῷ τὰ τοῦ Ἰὼβ παρεσύρησαν θρέμματα, ἢ αἱ τοῦ Ἐριχθονίου ἀγέλαι προσεπηγνύοντο. ἢ πᾶσα σχεδὸν ἡ οὐσία Τριταίχμου τοῦ Βαβυλωνίου τοῦ Ἀρταβάζου υἱοῦ, ὃς ἑκάστης ἡμέρας ἐκ τῶν αὐτοῦ χωρίων φόρον ἐλάμβανεν ἀργυρίου Ἀρτάβην, ἤτοι μέδιμνον, ἵπποι δὲ τούτῳ φορβάδες ἦσαν ἑξακισχίλιαι τε καὶ μύριαι, κύνες δὲ ὀκτακόσιοι, πολλοὶ μέν τι τῶν πολεμιστηρίων· κύνες δὲ θηρευτικοί, ὡς μόλις ὑπὸ φόρου τεσσάρων χωρίων διώκεσθαι τρέφεσθαι. Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν.] προσεπτήμην περὶ τούτου. Πρόκλος δὲ ἀριθμοὺς φυσάτω ἀρτίους καὶ περιττούς, περισσαρτίους, καὶ ἀρτιοπερίσσους, ὑπολοίπους, καὶ ἐπιβίτους, καὶ ἐπιμορίους, καὶ πολλαπλασίους, καὶ πολλαπλασιεπιμορίους, καὶ τὰ λοιπὰ, ὁπόσα μὴ ἐγκαίρως λεγόμενα, καταψοφεῖ μὲν τῶν νέων τὰς ἀκοὰς, περιστέλλει δὲ ἀπαιδευσίας ἐξηγητῶν ὥσπερ αἱ ἐν τοῖς τοίχοις ὑπαλείψεις καὶ παραχρίσεις καὶ ζωγραφίαι τῶν λιθουργῶν καὶ τεκτόνων, τὰ ἄρρυθμά τε καὶ κακοσύνθετα. ἵεμεν.] πέμπε, ἔμβαλε. ὅθεν δασυντέον τὸ ἵεμεν. καὶ περὶ διαγνώσεως δὲ ὑδάτων, ὁ σοφὸς Πρόκλος ἔξω τοῦ καιροῦ φιλοσοφεῖ. οὐδὲν γὰρ ἐνταῦθα περὶ ὑδροσκοπικῶν Ἡσίοδος.

δοκιμάζουσιν ὕδωρ ἄριστον, πολλοὺς δεδόμενον πείρας καὶ διαφθείραν οἶνον, εἰς τὸ μὴ φθαρῆναι τοιοῦτον ὄν. ἄλλοι δὲ εἰς κεράμιον ποτήριον ὕδωρ ἐμβαλόντες ἐῶσι δι' ὅλης μεῖναι νυκτός· εἶτα γινομένης ἡμέρας ὁρῶσιν εἴ τινα ἐντὸς τῆς κύλικος ἔχει γαιώδη περιφέρειαν συνεστῶσαν καὶ μελανίζουσαν· καὶ τοῦτο σημεῖον τίθενται τῆς τοῦ ὕδατος φαυλότητος, οὐδ' ὅτι πεῖραν παραδιδόντες διϊσόεσσον. ταύτην δὴ οὖν τὴν τοιαύτην ἁπλούστερον ὁ Ἡσίοδος κελεύει τῷ γεωργικῷ μιγνύναι τῷ οἴνῳ ὕδωρ ἐκ κρήνης ἀπορρύτου, ἵν' ᾖ κινούμενον καὶ λεπτὸν καὶ ἀθόλωτον, ἀλλὰ μὴ γεῶδες. ἄλλως. πῶς ζωροτέρως ἐχόντων ἡμῶν τῷ περιττῷ κεχρῆσθαι ἐν τῷ πίνειν ἀριθμῷ. τιμῶν τὸν γεννήτορα τῶν ἀριθμῶν μονάδος, ὁ Ἡσίοδος οὐ τῷ τρίτῳ, οὐδὲ τῷ πέμπτῳ, τῷ δὲ τετάρτῳ ἐχρήσατο; διότι ὁ μὲν τρίτος εἰς τὸν δύο ἀριθμὸν καὶ τὴν μονάδα διαιρούμενος διπλασίονα λόγον ἀποτελεῖ, ὃς τῆς πολλαπλασίου ἐστὶν ἡγεμών. ὁ δὲ πέμπτος εἰς τὰ τρία διαιρούμενος καὶ τὸν δύο ἡμιόλιον ἀποτελεῖ, ὃς τῆς ἐπιμορίου ἡγεμονεύει. οὕτοι τῶν ἀριθμῶν ἐχόντων καὶ μέρος αὐτοῦ ὅλον πρὸς τὸν ε'. ὡς οὖν ἡγεμόσιν οὖσι τῶν ἀριθμῶν τοῦ μὲν τῆς πολλαπλασίου, τοῦ δὲ τῆς ἐπιμορίου, τούτοις μὲν οὐκ ἐχρήσατο. τῷ δὲ τετάρτῳ μᾶλλον, ὃς εἰς τρία καὶ ἓν διαιρούμενος τετραπλάσιός ἐστι, μήτε τῆς πολλαπλασίου ἡγεμονεύων, μήτε τῆς ἐπιμορίου. τοῖς ἄλλοις οὖν οὐκ ἐχρήσατο ὡς ἡγεμόσιν, οἷς οἱ πρὶν μέθην πίνοντες κεχρῆσθαι εἰώθασιν. ἄλλως. ὑλοφάγοιο.] ἀδαμάστου, ἀγρίας. οὐκ εἶπε δὲ ἄρρενος, ἐπεὶ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ ὁ ἄρρην ἀσθενέστερός ἐστι διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἔρωτος. ἀκραέος δέ, τοῦ ἄκρως φυσῶντος εὐκραοῦς καλοῦ καὶ ἀμιγοῦς, ἢ ἠρέμα πνέοντος. ἀπορρύτου τῆς ῥεούσης καὶ μὴ ἐχούσης ἀκαθαρσίαν· θολὸς γὰρ ἡ ἀκαθαρσία. Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν.] ταῦτα περὶ τῆς τὸν ἀμήτου εἰς τὴν ἅλω τῶν θερῶν καταθέσεως· τὸ γὰρ δινέμεν, ἐστὶ τὸ περικυκλοῦντας καὶ περιελαύνοντας τοὺς βόας ἐν αὐτῇ τὰ θέρη τρίβοντας ἀλοᾶν. ταῦτα δὴ κελεύει τοῖς δμωσὶ πράττειν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ ἀγροῦ τὴν ἅλω κατασκευασαμένοις δύο ἔχοντι, τό, τε εὐαές, ὅ ἐστιν εὔπνοον, καὶ τὸ εὐτρόχαλον, ὅ ἐστιν ὁμαλόν· εἴτε γὰρ ἀνώμαλος ἦν πρὸς τὸ ἀθροίζεσθαι τὸν ἀλοώμενον καρπὸν ἐμπόδιον, εἴτε μὴ εὔπνοος, οὐκ ἂν ἔχοι τὴν ἀπὸ τοῦ παρέχοντος σύλληψιν πρὸς τὸν σκυβαλισμὸν τῶν ἀχύρων. μετὰ δὲ τὸ ἀλοηθῆναι μετρεῖν χρή, καὶ εἰς ἀγγεῖα τὸν καρπὸν ἐμβάλλειν ἀποθησαυρίζοντα πρὸς τὸ ἔτος. τὸν δὲ καιρὸν εἶναι τοῦτον μετὰ τὰς Ὠρίωνος ἐπιτολάς, καὶ τοῦ ἀλοᾶν καὶ τοῦ μετρεῖν, καὶ τοῦ ἀποθησαυρίζειν οἴκοι, τὸν κατὰ καιρὸν ἐπιγινόμενον καρπόν.

αὐτὰρ ἐπὴν δὴ Πάντα βίον.] ταῦτα καὶ τὰ ἑπόμενα, περὶ τῶν ἀναγκαίων εἰς κτῆσιν ἐμψύχων ὀργάνων διδάσκει, τοῦ θητός, τῆς ἐρίθου, τοῦ κυνός, ἑκάστου τὸ χρήσιμον λέγοντος· τοῦ μὲν, τὸ μὴ ἔχειν οἶκον ἴδιον, ἵνα σοὶ προσέχῃ τὸν νοῦν· τῆς δὲ, τὸ μὴ ὑπότροφον εἶναι παῖδα μὴ ἔχουσαν, ἵνα μὴ ἀσχολῆται περὶ τὴν τροφήν. τοῦ δὲ, τὸ ἀμυντικόν, ἵνα μὴ δι' ἀσθένειαν μάτην τρέφηται. οὐ θρεπτικὸν οὖν, οὐδὲ μελιταῖον θρέψει κύνα γεωργός, ἀλλὰ τὸν τὸ δάκνειν ἕτοιμον, καὶ τὸν ἡμερόκοιτον ἄνθρωπον φοβεῖν, ὃς διαπαντὸς ἀποβλέπει, οὐκ εἰς τὸ ζῶμα, ἀλλ' εἰς τὸ τὰ τῶν ἄλλων συλᾶν. Θῆτ' ἄοικον.] μήτε ἔχοντα γυναῖκα μήτε παῖδα, ἵνα μὴ προφασίσηται ἐν τῷ ἀγρῷ. ἡμερόκοιτος.] ὁ ἀνὴρ ὁ κλέπτης, ὁ τὴν ἡμέραν μὲν ὑπνῶν, τὴν δὲ νύκτα ἀγρυπνῶν. Χόρτον τ' ἐσκομίσαι.] ταῦτα μετὰ τὴν συγκομιδὴν ἀναγκαῖα τοῦ χειμῶνος, χάριν τῶν βοῶν καὶ ἡμιόνων ἀθροῖσαι τροφήν, ὡς τὴν τῶν ἀνθρώπων. χειμῶνος γὰρ ὄντος, ἄλλως τε καὶ σφοδροῦ, τρέφειν ἀπὸ τῆς χώρας οὐκ ἔστι τὰ θρέμματα. χρήσιμον οὖν καὶ χόρτον ἀποτιθέναι, καὶ συρφετόν τινα φυλλάδος καὶ ἀχύρων, καὶ τῶν τοιούτων. χρήσιμον δὲ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καθ' ὃν οὐδὲν δεῖ ποιεῖν, ἀναπαύειν τοὺς βόας, ἵνα πάλιν ἀκμαιότεροι τοῖς πόνοις ὑπουργήσωσιν, οὐχ ὡς ἔνιοι τρύχουσιν αὐτοὺς ἄλλοις πόνοις οὐ γεωργικοῖς, παραδιδόντες εἰς οἰκοδομὰς καὶ μαρμάρων ἕλξεις, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων, οὕτω καὶ σὺ ποιεῖν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἦμος δὲ σκόλυμος.] ἡνίκα δὲ ὁ ἀκανθώδης τοῦ ὄνου ἀνθεῖ, ὁ καὶ σκόλυμος λεγόμενος, καὶ ὁ ἠχετικὸς τέττιξ ἐν δένδρῳ καθήμενος ᾄδει πυκνὸν διὰ τῶν πτερύγων. οὕτω γὰρ ᾄδει, τρίβων ἑαυτὸν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ καπυροῦ θέρους, καὶ ἐπιπόνου· τότε αἱ αἶγες εἰσὶ λιπαρώταται, ὡς ἤδη παυθεῖσαι τοῦ θηλάζειν τὰς ἐρίφους, καὶ γαλουχεῖν, καὶ ὡς στερεωτέρας τροφὰς ἐσθίουσαι· καὶ ὁ οἶνος τότε

ἄριστος

ἄγιστος καὶ δεδοκιμασμένος, ὡς οὐ διαφθαρήσεται ἔτι, καὶ ὀξίνης γενήσεται, φθινόπωρον παρελθὼν, καὶ χειμῶνα καὶ ἔαρ, καὶ ἤδη θέρους ἁψάμενος, καὶ μὴ βαπείς. αἱ δὲ γυναῖκες τότε λαγνότεραι μᾶλλον, καὶ καταφορώτεραι πρὸς συνουσίας καὶ ἀφροδίσια· ὑγρότεραι γὰρ φυσικῶς οὖσαι, καὶ ψυχρότεραι τῶν ἀνδρῶν, τότε τῷ ἡλιακῷ θερμῷ καταστήματι εὐκρατούμεναι, ὡς ἐξικμασθείσης ὑπ' αὐτοῦ τὸ περιττὸν τῆς ὑγρότητος, εὐορεκτότεραι πρὸς τὰς συνουσίας, καὶ εὐκρατέστεραι γίνονται. ἀσθενέστεροι δὲ οἱ ἄνδρες· ξηρότεροι γὰρ ὄντες φύσει τῶν γυναικῶν, καὶ ἐπὶ πλέον ξηραινόμενοι τότε ἀσθενοῦσιν. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι πλέον ὀργῶσι τῶν γυναικῶν, ξηρότεροι ὄντες, τῇ χειμερίῳ ὑγρότητι εὐκρατοῦνται. τὸ δὲ ἔαρ ἀνδράσιν ἰσομοιρίαν ἀφροδισίων παρέχει. τὴν ἰσομοιρίαν δὲ οὕτω μοι νόει, δεκαπλασίονα ὀργᾶν τοῦ ἀνδρὸς τὴν γυναῖκα. ἠχέτα.] ἡ ἠχητικός· Βοιωτῶν καὶ Αἰολέων ἐστὶν ἰδίωμα ἤτοι διάλεκτος.

Σείριος.] νῦν καὶ ὁ ἥλιος νοεῖται, καὶ ὁ ὑπὸ τὸ στέρνον τοῦ κυνὸς ἀστὴρ, Σείριος καλούμενος. τότε γὰρ καὶ οὗτος ἀνατέλλει ἑῷος. Εἴη πετραίη τε σκιή.] σπηλαιώδης σκιά. Φαίνεται δὴ νῦν ἀντιπρακτικῶς καὶ ἐναντίως αὐτῷ γράφειν ὁ Ἡσίοδος. ἄνω γὰρ εἰπὼν φεύγειν δὲ σκιεροὺς θώκους, νῦν αὐτὸν ἐν σπηλαιώδει παρακελεύεται καθῆσθαι σκιᾷ. Οὐκ εἰσὶ δὲ, ἅ φησιν, ἐναντία καὶ μαχόμενα, ἀλλὰ μᾶλλον ἀλλήλοις συμβαίνοντα. ὃ γὰρ ἀνωτέρω εἶπεν, ὅτι πρωῒ ἀναστὰς ἐν τῷ ψυχρῷ τῆς ἡμέρας μέρει, θέριζε καὶ συνάγε τὸν καρπὸν τοῦτο πάλιν ἐπισφραγίζων φησὶ, πρὸ τῆς καυσώδους ὥρας ἀναστὰς θέριζε. ὅτι δὲ καυσωδέστερον γίνεται τὸ τῆς ἡμέρας κατάστημα, τότε εἰς τὰς σπηλαιώδεις καὶ πετρώδεις ὑποστέγου σκιάς, καὶ οἶνον βύβλινον πῖνε, ἀπὸ βυβλίας ἀμπέλου Θρακίας. ἢ ἐλαφρὸν καὶ ὑδατώδη, κατ' ἐμὲ, ἀπὸ τῶν Ἀσυρίων τῶν περὶ τὴν Βίβλον καὶ Λίβανον· ἐκεῖ γὰρ ὑδροποιεῖται. τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἐκ τοῦ ἐπάγειν, [τρὶς ὕδατος προχέειν. τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.] τουτέστι, τεταρτημόριον ἔχε μέρος τοῦ οἴνου, καὶ τρεῖς μερίδας ἐξ ὕδατος, ἵνα ὑδαρὴς γένηται. ἐν χειμῶνι γὰρ δέον ἀκρατοτέρων ὡς θερμοτέρων τῶν οἴνων ἀρύεσθαι. πετραίη τε σκιή.] ἡ τε σκιὴ, δάκτυλος. τὸ γὰρ τι κοινὴ ἐστὶ συλλαβὴ, καὶ νῦν οὐκ ἐκτείνει, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ·

Οὐδὲ Σκάμανδρος ἔληγε τὸ ὃν μένος, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον.

Μᾶζα.] τὸ ἁπαλὸν, παρὰ τὸ μὴ ἄζα τις εἶναι· οὐ μὴν δὲ καθὼς φησὶ τὸ παξαμάτιον. Μᾶζα τ' ἀμολγαίη.] ὁ νεοφύρατος καὶ λεπτὸς καὶ τρυφερὸς ἄρτος· παρὰ τὸ μάζω, τὸ φυρῶ· ἢ παρὰ τὸ μάσσω, τὸ μαλάσσω. ἄρτος δὲ, ὁ μέγας καὶ ἄρτιος. κἂν οἱ τῶν γραμματικῶν χειροπλόκοι, μᾶζαν μᾶλλον καλοῦσι τὸ ξηρὸν καὶ στερρὸν ἀρτίδιον.

Μᾶζα τ' ἀμολγαίη.] ἄρτος ἀκμαῖος ἀμολγεῖ καὶ ποιμένι ἁρμόδιος, ἢ γάλακτι πεφυρμένος.

σβεννυμενάων.] παυθεισῶν τοῦ θηλάζειν.

Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο.] ὑπαρχέτω σοι (φησὶ) τόδε καὶ τόδε, καὶ κρέας, ὥς τε τοῦτο ἐθικόν. ὀρειτρόφου καὶ ἀγελαίας καὶ ἀδαμάστου βοὸς στείρας, ἢ παρθένου καὶ ἀτόκου. καὶ πρωτογόνων ἐρίφων κρέας, καὶ χαίρων ἐπὶ τῷ δείπνῳ καὶ καθήμενος ῥοφῶν, πρὸς ζεφυρείους αὔρας βλέψας τὸ πρόσωπον, καὶ τοὺς δούλους κελεύων τὸν σῖτον ἀλοᾶν. Πῶς δὲ, ὦ Ἡσίοδε, ὁ πρὸ μικροῦ περιχλευαστὸς σὸς ἀδελφὸς καὶ πένης καὶ ἀγροῖκος, ἕξει τοιαύτας τροφὰς, ἃς μόλις ἕξουσι καὶ οἱ τῆς μοίρας ὄντες τῆς κρείττονος; βοὸς ἀγελαίας καὶ ἀτόκου κρέας καὶ πρωτοτόκων ἐρίφων; εἰ μή τι ἄφνης αὐτῷ τὰ τοῦ Γύγου παρεσύρησαν θρέμματα, ἢ αἱ τοῦ Ἐριχθονίου ἀγέλαι προσεπεγένοντο, ἢ πᾶσα σχεδὸν ἡ οὐσία Τριτανταίχμου τοῦ Βαβυλωνίου τοῦ Ἀρταβάζου υἱοῦ, ὃς ἑκάστης ἡμέρας ἐκ τῶν αὐτοῦ χωρίων φόρον ἐλάμβανεν ἀργυρίου ἀρτάβην, ἤτοι μέδιμνον, ἵπποι δὲ τούτῳ φορβάδες ἦσαν ἑξακισχίλιαι τε καὶ μύριαι, κήλωνες δὲ ὀκτακόσιοι, πλὴν μέν τοι τῶν πολεμιστηρίων· κύνες δὲ θηρατικοὶ, ὡς μόλις ὑπὸ φόρου τεσσάρων χωρίων δύνασθαι τρέφεσθαι. Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν.] προσυπτιμεν περὶ τούτου. Πρόκλος δὲ ἀριθμοὺς φησὶ τοὺς ἀρτίους καὶ περιττοὺς, περισσαρτίους, καὶ ἀρτιοπερίσσους, ἡμιολίους, καὶ ἐπιτρίτους, καὶ ἐπιμερεῖς, καὶ πολλαπλασίους, καὶ πολλαπλασιεπιμερεῖς, καὶ τὰ λοιπὰ, ὁπόσα μὴ ἐγκαίρως λεγόμενα, καταψοφεῖ μὲν τῶν νέων τὰς ἀκοὰς, περιττεύει δὲ ἀπαιδευσίας ἐξηγητῶν ὥσπερ αἱ ἐν τοῖς τοίχοις ὑπαλλαχθεῖσαι, καὶ παραχύσεις καὶ ζωγραφίαι τῶν λιθουργῶν καὶ τεκτόνων, τὰ ἄρρυθμά τε καὶ κακοσυνθέτα. ἱέμεν.] πέμπε, ἔμβαλλε. ὅθεν δασυντέον τὸ ἱέμεν. καὶ περὶ διαγνώσεως δὲ ὑδάτων, ὁ σοφὸς Πρόκλος ἔξω τοῦ καιροῦ φιλοσοφεῖ. οὐδὲν γὰρ ἐνταῦθα περὶ ὑδροσκοπικῶν Ἡσίοδος.

Ἡσίοδος διαλέγεται. ἐν οἷς δέ τι τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων πέπονθε, ἢ τερατείᾳ ψευδεῖ, πρὸς τὴν ἐξήγησιν συντείνουσιν, δείξομεν ἀκριβέστερον, ἵν' εἰδῆτε ὁπόσας ὑδροσκοπικὰς βίβλους ἀνεγνώκειμεν τῶν παλαιῶν, ὥσπερ δὴ καὶ ἑτέρας πολλὰς, κἂν περιττὰ γράφωμεν, πρὸς ὑμετέραν ὠφέλειαν. ἔξω δὲ καιροῦ περὶ τῆς τοῦ ὕδατος διαγνώσεως ἅ τι καὶ ἡμεῖς τοῖς Προκλείοις προσεθήκαμεν· ἄριστον ὕδωρ, ὃ ταχὺ θερμανθὲν ταχέως πάλιν ἐναποψύχεται. Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.] τὸ ἱερὸν δῶρον τῆς Δήμητρος, ἤγουν τὸν σῖτον. Δήμητραν δὲ νῦν φησιν ἢ τὴν γῆν, ἢ τὴν Διονύσου Ὀσίριδος γυναῖκα, ἢ τὴν φυτείαν καὶ γεωργίαν μετὰ Διονύσου προδιομένην ἐδίδαξε. τὴν δὲ τῆς Κόρης καὶ Δήμητρος ἱστορίαν κατ' ἀρχὴν τῆς βίβλου καὶ μυθικῶς εἶπον, καὶ ἠλληγόρησα.

Εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος.] ὁ σοφὸς Πρόκλος ἀριθμῶν καὶ ὑδροσκοπῶν, ἐν οἷς ὥσπερ οὐ δεῖ, τὰ χρειώδη καὶ ἐξηγήσεως χρῄζοντα παρατρέχει, ὡς νῦν τὴν Ὠρίωνος ἀνατολήν. ἀλλ' ἡμεῖς οἱ μηδὲν εἰδότες παντάπασι σοφόν, οὐδὲ καὶ ὁ Πρόκλος, τὴν μὲν μυθικὴν τοῦ Ὠρίωνος ἱστορίαν, ὅτι κυνηγὸς Βοιώτιος ὑιὸς Ὑριέως καὶ Εὐρυάλης τῆς Μίνωος θυγατρὸς ὑπ' Ἀρτέμιδος δὲ ἀνῃρέθη, σκορπίου ἀναδύσης, παραδραμόντες μαθηματικωτέρως ἂν διδάξομεν, πλὴν σαφῶς τὴν τούτου ἐπιτολὴν, μὴ μακρολογήσαντες, καί περ τῆς ὑποθέσεως διδούσης μακρηγορεῖν.

Δέκα παρὰ τῇ δύσει ἡμερῶν δρόμους,
Ἐξ Ὠρίωνος φαύσεως πρὸς τὸν καιρόν.
Οὕτως ἔφη μὲν καὶ σαφῶς καὶ συντόμως.
Εἰ δ' αὖ θελήσει τις παρεκτείνειν πλέον,
Ἥλιος εἰσβὰς ταυρικοὺς δρόμους τρέχει
Τελείων δεκάδων ἡμερῶν σὺν ἐξ δρόμους,
Καὶ τρεῖς ἐπ' αὐτοῖς φωσφορήσας ἡμέρας
Τροπὰς ἐλαύνειν ἄρχεται θερισφόρους.
Αὐτὸν ζυγοῦσα δὲ τῶν δύο τῶν θερισφόρων,
Παραλειπομένης ἡμερῶν δεκάδος,
Ἐπιτολὴν δείκνυσι λαμπρὰν Ὠρίων.
Ἐντεῦθεν ἑξάκυκλος ἡμερῶν δρόμος.
Δυσὶ δὲ λοιπὸν ὁ κρατὺς ὄρθιον.
Ἐξ αὐτοῦ, κρυβεὶς δὲ πρὸ καιροῦ φάειν
Ὅλην τετρακτὺν ἡμερῶν παραδράμει.
Καὶ τί πλέον τοὺς δρόμους τῶν ἀστέρων,
Εἰδὼς ἀκριβῶς ἀστρικὴν πᾶσαν θέσιν;
Σιγῶ τὸ λοιπὸν, μὴ θολώσω συγγράφων.

Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι.] μεδιμνῷ δὲ καλῶς ἀποκόμισον τὸν σῖτον ἐν τοῖς σοῖς κιβωτίοις. τουτέστι, καλῶς μετρήσας ὁπόσους μεδίμνους ἐγεώργησας. αὐτὰρ ἐπὴν δή.] ἐπειδὰν δὲ ἀποθησαυρίσῃς πᾶν σου γεώργιον, ὃ συντείνει πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν ζωὴν, κτῆσαι καὶ μίσθιον ἄοικον, καὶ μισθίαν ἄτεκνον· ἵν' ὁ μὴ ἀποκλέπτῃ τι τῶν σῶν, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἀποκομίζῃ, ἡ δὲ περὶ τὸν παῖδα· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὑπόπορτις. βείθει δὲ ἀπὸ τῶν βοῶν τῶν ἐχουσῶν ὑπομάζιον πόρτιν, ἤγουν δαμάλιν. καρχαρόδοντα.] ὀξυόδοντα, δηκτικὸν, εἰς τὸ ἀποσοβεῖν τοὺς ἡμεροκοίτους, ἤγουν τοὺς κλέπτας. Χόρτον δ' ἐσκομίσαι.] χόρτον τι καὶ ἄχυρον ἀπόθου, ἵνα τοῖς σοῖς θρέμμασιν ᾖ δι' ὅλου τοῦ ἔτους ἀρκοῦσα τροφή. ἔασον δὲ μετὰ τὸν θερισμὸν τοὺς γεωργοὺς βόας καὶ τοὺς οἰκέτας ἀναπαύσεως τυχεῖν, καὶ μὴ κατατρύχοις ἔτι αὐτοὺς, ὥσπερ τινὲς τῶν βαρυτέρων δεσποτῶν ἔργοις ἑτέροις ἵνα πάλιν ἔχῃς αὐτοὺς ὑπουργοῦντάς σοι προθυμότερον.

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βότρυς·
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε, τό τε σθένος Ὠρίωνος
Δύνωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
Ὡραίου. πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

Quum vero Orion & Sirius in medium venerit
Cælum, Arcturum autem inspexerit rosea digitis Aurora,
O Persa, tunc omnes decerpe domum uuas:
Exponito vero soli decem dies, totidemque noctes.
Quinque autem adumbrato, sexto in vasa haurito
Dona lætitiæ datoris Bacchi. Sed postquam utique
Pleiadesque Hyadesque ac robur Orionis
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto
Tempestiuæ. annus vero per terram accommodus sit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων] ὁπηνίκα δ' ἂν ὁ Ὠρίων καὶ ὁ Σείριος, ἤγουν ὁ ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ κυνὸς ἀστὴρ (ἐγγὺς γὰρ ἀλλήλων ὁ Κύων καὶ ὁ Ὠρίων) εἰς μέσον ἔλθῃ τοῦ οὐρανοῦ, ἀντὶ τοῦ εἰς τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ, τουτέστι μεσουρανίσῃ. τὸν Ἀρκτοῦρον δὲ ἴδῃ ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, ἤγουν ἡ λαμπρά, καὶ τερπνή. ἀντὶ τοῦ, ὁ Ἀρκτοῦρος δὲ ἐπιτείλῃ τὴν ἑῴαν ἐπιτολήν, τουτέστιν ὅταν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὸν Ζυγὸν μεταβῇ. τότε γὰρ ἑῴα ἡ παρθένος ἀνίσχει, ᾗ ἐστιν ὁ Ἀρκτοῦρος ὁμοταγής. μεσουρανεῖ δὲ ὁ Ὠρίων τῷ τετάρτῳ ζωδίῳ ἀπὸ ἡλίου πλησιάζων τοῖς Διδύμοις. ἀεὶ γὰρ ἓξ ζώδια εἰσὶν ὑπὸ γῆν, καὶ ἓξ ὑπὲρ γῆν, μεσουρανεῖ δὲ τὸ τέταρτον ἀπὸ ἡλίου ζώδιον, τότε (ὦ Πέρση) πάντας τοὺς βότρυς ἀποδρέπων, ἤγουν τέμνων, κόμιζε εἰς τὸν οἶκόν σου· δεῖξον δὲ τῷ ἡλίῳ ἐπὶ δέκα τὰς ἡμέρας καὶ ἐπὶ δέκα νύκτας. συνυπάγει δὲ καὶ τὰς νύκτας τῷ λόγῳ, ὡς ἑπομένας ταῖς ἡμέραις ἐξ ἀνάγκης. οὐ γὰρ δὴ καὶ κατ' αὐτὰς δυνατὸν τῷ ἡλίῳ δεικνύναι τοὺς βότρυς, ἐκ ὄντος ἡλίου· ἐπὶ πέντε δὲ ἡμέρας συσκίασον, ἤγουν ὑπὸ σκιὰν θὲς μετὰ τὸ δεῖξαι αὐτοὺς τῷ ἡλίῳ. κατὰ τὴν ἕκτην δὲ ἡμέραν, εἰς τὰ ἀγγεῖα ἀφύσσαι, ἀντὶ τοῦ ἀποθλίψας ἄρυσαι τὰ δῶρα τοῦ Διονύσου τοῦ πολυγηθέος, ἤγουν τοῦ πολλῆς τέρψεως αἰτίου. αὐτὰρ ἐπὴν δή.] ἐπειδὰν δὲ δὴ αἱ Πλειάδες τέ καὶ αἱ Ὑάδες καὶ τὸ σθένος τοῦ Ὠρίωνος, ἤγουν ὁ Ὠρίων περιφραστικῶς, δύνωσι, τὴν ἑῴαν δηλονότι δύσιν, τότ' ἔπειτα ἀντὶ τοῦ πάλιν ἀρότρου μεμνημένος ἔσο ὡραίου. ἤγουν ἐγκαίρου. ὁ πλειὼν δὲ ἤγουν ὁ ἐνιαυτός, ἀρμόδιος εἴη, ἀντὶ τοῦ ἔστω, κατὰ χθονός, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος.] σαφῶς ἐν τούτοις τὸν ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ κυνὸς Σείριον λέγει, συντάξας αὐτὸν τῷ Ὠρίωνι· καὶ τούτων μεσουρανούντων, εἶπεν ἑῷον ἐπιτέλλειν τὸν ἀρκτοῦρον. ἐν τούτῳ δ' οὖν τῷ καιρῷ, ὅς ἐστιν ἡλίου ζυγὸν μετελθόντος καὶ τῆς παρθένου ἑῴας ἀνισχούσης, ᾗ παρανατέλλει ὁ ἀρκτοῦρος, κελεύει τοὺς βότρυας τέμνειν· καὶ γὰρ ὁ προτρυγητὴς καλούμενος ἑῷος τότε γίνεται ἐκφανής. ἄλλως. οὗτος τὸν κυνάστρον λέγει Σείριον. ἐγγὺς γάρ ἐστι τῷ Ὠρίωνι. ἀεὶ δ' ἓξ ζώδια ὑπὸ γῆν ἐστι, καὶ ἓξ ὑπὲρ γῆν. μεσουρανεῖ δὲ τὸ δ' ζώδιον, ἀπὸ ἡλίου εἰς τὸ ἀνάπαλιν τῶν ζωδίων μετρουμένων, διὰ τὸ ἐναντίον δρόμον ποιεῖσθαι τὸν ἥλιον τῷ πόλῳ. ὅταν οὖν γένηται ὁ ἥλιος ἐν τῷ Λέοντι, ἢ ἐν Παρθένῳ, διὰ τὸ τὸν Ὠρίωνα Ταύρῳ καὶ Διδύμοις πλησιάζειν, τότε ἐπιτήδειον τρυγᾶν. ὁ δὲ Ἀρκτοῦρος ὁμοταγὴς τῇ Παρθένῳ. ἔστι δὲ ὁ Σκορπίος ὁμοταγὴς τῷ Ὠρίωνι, ὃ καὶ δύο ζωδίων κατέχων τόπον, ὅτε Φαέθων ᾖ, τουτέστιν ὁ ἥλιος γένηται ἐν Διδύμοις καὶ ἐν Καρκίνῳ (ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ πρὸς τῷ Ταύρῳ κεῖται, ὁ δὲ πούς πρὸς τοῖς Διδύμοις) τότε ἐπιτήδειον ἀροτριᾶν. Δεῖξαι δ' ἠελίῳ.] τοὺς βότρυς ἐκτεμόντες ἐτίθεσαν ἐπὶ τὸν ἥλιον, ἐξικμάζοντες αὐτῶν διὰ τῆς ἡλιώσεως τὸ λεπτὸν καὶ ὑδαρὲς καὶ εὔτρεπτον. καὶ ἐκάλουν τοῦτο ἀπολοπίζειν. μετὰ δὲ τοῦτο ἐν τῇ σκιᾷ πάλιν διετίθεντο μηχανώμενοι πιλωθῆναι τὸν καρπὸν μετὰ τὴν ἡλίωσιν, τὴν ζέσιν ἐξιώμενοι τὴν ἀπ' αὐτῆς διὰ τῆς σκιᾶς, καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ψύξεως καὶ τρίτον οὕτως ἐπάτουν ἐκθλίβοντες τὸν οἶνον, συνεστῶτα λοιπὸν καὶ εὔτονον ἔχειν νομίζοντες. ὃ δὴ καὶ ὁ Ἡσίοδος ὑφηγεῖται διὰ τούτων δέκα ἡμέρας λέγων ἡλιοῦν τὴν σταφυλὴν ἐν τῷ ἡλίῳ καὶ ε' ἐν τῇ σκιᾷ καὶ τότε πατῆσαι.

αὐτὰρ ἐπὴν δή.] τῇ ἀρχῇ τὸ τέλος συνῆψε τῶν γεωργικῶν ἔργων, τῷ ἀρότρῳ τὸ ἄροτον· καὶ γὰρ ἤρξατο ἐντεῦθεν ἀπὸ τῆς δύσεως τῶν Πλειάδων καὶ ἀρότρου καὶ κατέληξεν εἰς αὐτά. διὸ καὶ ἐπήγαγε διὰ πάντων διεξελθών, ὅτι ὁ πλειών, ὅς ἐστιν ὁ ἐνιαυτός, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων οὕτως ἂν ἔχοι τέλος ἐναρμόνιον. πλειὼν δὲ ὁ ἐνιαυτός, ὡς τὰς ἡμέρας συμπληρώσας, καθ' ἃς τὴν γεωργίαν διεῖλε. τὸ δὲ ἐντεῦθεν ἐπὶ ναυτιλίαν μέτεισιν, ὡς καὶ ταύτης δυναμένης βίον πορίζειν. εἰ καὶ ἡ γεωργία πρεπωδεστέρα χθονίοις ἡμῖν οὖσι ζῴοις καὶ ἐκ γῆς τρέφεσθαι τῆς γεννησαμένης ἡμᾶς ὀφείλουσι. διὸ καὶ τὴν εἰσβολὴν τῆς ναυτιλίας οὐχ οὕτως ἐποιήσατο τοιαύτην, ὡς τῆς γεωργίας, ἐραστὴς αὐτῆς ὑπάρχων. ἄρμενος εἴη.] ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς, ὁ ἐνιαυτός (φησὶν) ὅλος ἁρμόδιος ἔσται. πλειὼν δὲ ὁ ἐνιαυτός, ἀπὸ τοῦ πάντα πεπληρῶσθαι, ἢ ἀπὸ τῶν Πλειάδων. ἐξ αὐτῶν γὰρ οἱ στοχασμοὶ τοῦ πότε δεῖ καὶ σπείρειν καὶ θερίσαι.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος.] ἡνίκα δὲ ὁ

Ὠρείων μεσουρανήσῃ, καὶ ὁ Κύναστρος. ὀλίγον γὰρ ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων διάστημα. ὁ Ἀρκτοῦρος δὲ ὁ τῆς ζώνης τοῦ Ἀρκτοφύλακος λαμπρὸς ἀστὴρ, ὁ καὶ ἑωσφόρος καλούμενος, ἀνατείλῃ ἑῶαν ἀνατολήν· ἢ τις γίγνεται μετὰ ἑκκαίδεκα ἡμέρας τῆς τοῦ κυνὸς ἐπιτολῆς, ἤγουν μετὰ Αὐγούστου ἡμέραν εἰκάτην· τότε (φησίν) ὦ Πέρση, τοῦ τρυγητοῦ μέμνησο. ἆρα δὲ οὐ μάταιος καὶ περιττὸς ὁ Ἡσίοδος βαναύσῳ καὶ ἰδιώτῃ ἀνδρὶ ὄντι τῷ ἀδελφῷ, θέρους καὶ τρυγητοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων σαφεστάτων ὄντων ἐπάγων ἀσαφῆ τὰ τεκμήρια. ἃ καί τισι τῶν ἀστρολόγων ἠγνόηνται; οἶμαι δὲ καὶ Ἡσιόδῳ αὐτῷ. οὐ γὰρ ἂν Αὐγούστῳ τρυγᾶν παρεκαλεῖτο. Μεσουράνημα δέ ἐστιν, (ὡς πρώην ἐδίδαξα στοιχειακῶς,) ὅταν ἐνενήκοντα μοίρας περὶ ἡλίου ἀστὴρ ἀνατείλῃ· τουτέστιν, ὅταν τρία ὅλα ζώδια προλαμβάνῃ τὸν ἥλιον. ἀεὶ γὰρ καθ' ἕκαστον συμβαῖνον ἓξ εἰσὶ ζώδια περὶ τὸ κάτω καὶ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον· τὰ δὲ ἕτερα ἓξ περὶ τὸ ἄνω καὶ ὑπὲρ γῆν. τότε οὖν ὁ Ὠρείων τρία ὅλα ζώδια προανατέλλων τοῦ ἡλίου μεσουρανεῖ σὺν τῷ Ταύρῳ ἀναφερόμενος. ὁ δὲ ἥλιος μετὰ Ταῦρον, Διδύμους, Καρκίνον σὺν τῷ Λέοντι ἀναφέρεται.

Δεῖξαι δ' ἠελίῳ.] κατίκμασον δὲ τοὺς βότρυς ἀποτεμὼν ἐν ἡλίῳ, ἡμέρας ι. καὶ πέντε πάλιν ἐν σκιερῷ τόπῳ κατάθες, ἵνα μετέωρος ἀὴρ καταψύξῃ. ἔπειτα δὲ συμπατήσας αὐτοὺς οἰνοποίησον ἐν τοῖς πίθοις ἀπαρυσάμενος. καὶ τὸ περὶ τοιαύτης οἰνοποιΐας διδάσκειν τῷ Πέρσῃ μάταιον, καὶ παρεμφερὲς τοῖς ἀπυστάτοις νόμοις τοῦ Πλάτωνος. οὔτε γὰρ Πέρσης, οὐδὲ Ἡσίοδος τοιοῦτον οἶνον εἰργάσαντο, οἶμαι, οὐδὲ πεπώκασι.

Διονύσου] τὸ ο καὶ μικρὸν γραφόμενον ὑπὸ τοῦ ν ἐκτείνεται· Ἀττικῶς δὲ μέγα γράφεται.

Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε.] περὶ τούτων προείρηκα. Ὑάδες δὲ λέγονται, ὡς τῷ υ στοιχείῳ ἐοικυῖαι, ἢ ὡς ὄμβρων ποιητικαί. δυνασθοῦσι γοῦν τὴν ἑσπερίαν δύσιν τούτων, τρέχειν δεῖται ἀροτριᾶν, ὡς κατ' ἀρχὰς ἔφην. Πλειὼν, ὁ χρόνος, ἀπὸ τοῦ πάντα πληροῦν. αὐτὸς γάρ ἐστι πατὴρ πάντων. ἢ ὁ συμπληρούμενος εἰς σπόρον καὶ θέρος ἐκ τῶν Πλειάδων ἢ ὁ ἐκ πολλῶν συνεστὼς, καὶ εἰς πολλὰ διῃρημένος· λέγω δὴ, καιροὺς, μῆνας, ἑβδομάδας, νυχθήμερα, ὥρας, λεπτὰ, δευτερόλεπτα.

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρεῖ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος
Φεύγουσαι πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ·
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρῃ ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων·
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,
Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι·
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ.
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν· ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρηαι·
Ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,

Quod si te nauigationis periculosæ desiderium cepetit,
Quando vtique Pleiades robur validum Orionis
Fugientes, occiderint in obscurum pontum,
Tunc certe variorum ventorum strident flamina.
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto.
Terram autem operari memor esto, ita vt te iubeo.
Nauem vero in continentem trahito, munitoque lapidibus
Vndiquaque, vt arceant ventorum robur humide flantium,
Sentina exhausta, vt ne putrefaciat Iouis imber.
Instrumenta vero cógrua omnia domi tuæ repone,
Recte contrahens nauis alas pontigradæ.
Clauum vero fabrefactum super fumum suspendito.
Ipse autem tempestiuam exspectato nauigationem dú veniat.
Tuncque nauem celerem ad mare trahito. intus vero onus
Aptum imponito, domum vt lucrum reportes:
Quemadmodum meusque pater, & tuus, stultissime Persa,

Πλωΐζεσκε.

Πλωΐζεσκεν νηυσὶ, βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.
Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,
Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηῒ μελαίνῃ,
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον,
Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
Ἄσκρῃ χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέποτ' ἐσθλῇ.
Τύνη δ' ὦ Πέρση ἔργων μεμνημένος εἶναι
Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας.
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούληαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν καὶ λιμὸν ἀτερπῆ.
Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔ τέ τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ᾗ ποτ' Ἀχαιοὶ
Μείναντες χειμῶνα πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθαδ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἄθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες. ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃσ' Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,
Ἔνθά με τοπρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.
Τόσσον τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων.
Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.

Nauigabat nauibus, victus indigus boni.
Qui olim & huc venit immensum pontum emensus,
Cuma Æolide relicta, in naui nigra:
Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,
Sed malam paupertiem, quam Iupiter hominibus dat.
Habitauit autem prope Heliconem misero in vico
Ascra, hyeme malo, æstate autem molesto, nunquam bono.
Tu vero o Persa operum memor esto
Tempestiuorum omnium: de nauigatione vero maxime.
Nauem paruam laudato, magnæ vero onera imponito.
Maius quidem onus, maius vero lucrum ad lucrum
Erit; si quidem venti malos abstineant flatus:
Quando ad mercaturam verso imprudente animo,
Volueris & debita effugere, & famem inamœnam.
Ostendam autem tibi modos multisoni maris:
Etsi neque nauigandi peritus, neque nauium.
Neque enim vnquam naui profectus sum ad latum mare,
Nisi in Eubœam ex Aulide, vbi quondam Græci
Expectata tempestate, magnum collegerunt exercitum,
Græcia e sacra ad Troiam pulchris fœminis præditam.
Illuc ego ad certamina strenui Amphidamantis,
Chalcidemque traieci. prædelibata vero multa
Certamina instituerunt iuuenes magnanimi: vbi me dico
Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
Quem ego quidem Musis Heliconiadibus sacraui,
Vbi me primum sonorum aggredi fecerunt cantum.
Tantum nauium expertus sum, multos clauos habentium.
Sed tamen dicam Iouis consilium Ægiochi:
Musæ enim me docuerunt diuinum carmen canere.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εἰ δέ σε ναυτιλίης.] εἰ δέ σε ἐπιθυμία κρατεῖ τῆς ναυτιλίας τῆς κακῶς περαπεμπούσης. τοῦτο γὰρ τὸ δυσπέμφελον, ὁπηνίκα αἱ αἱ Πλειάδες τὸ φοβερὸν σθένος τοῦ Ὠρίωνος φεύγουσι, ἀντὶ τοῦ τὸν Ὠρίωνα περιφραστικῶς, πίπτουσιν εἰς τὸν ἠεροειδέα πόντον, ἤγουν τὸν σκοτεινόν. ἀὴρ γὰρ τὸ σκοτεινὸν καὶ ὁμιχλῶδες, τουτέστιν ὁπηνίκα ἂν αἱ Πλειάδες δύνωσι τὴν ἑῴαν δύσιν, φεύγουσαι τὸν Ὠρίωνα, προδύνουσι γὰρ αὐτοῦ, εἶτα αὐτὸς δίεισι μετ' αὐτὰς δύνει· ὡς δοκεῖν αὐτὰς μὲν τοῦτον φεύγειν, τοῦτον δὲ ταύτας διώκειν.

διώκειν. Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύουσιν ἀῆται.] ἀντὶ τοῦ πνοαὶ θύουσι. τουτέστι σφοδρῶς κινοῦνται. καὶ τότε μηκέτι ἔχε νῆα ἐν τῷ πόντῳ τῷ οἴνοπι, ἤγουν τῷ μέλανι. τὴν γῆν δὲ ἐργάζεσθαι, καθά σε κελεύω ἐργάζεσθαι, μεμνημένος, ἤγουν ἐν τῇ μνήμῃ φυλάττων τὴν περὶ τούτων διδασκαλίαν. τὴν ναῦν δὲ ἐπ' ἠπείρου ἕλκυσον, καὶ πύκασον, ἤγουν ἀσφάλισαι αὐτὴν πάντοθεν λίθοις, ἵνα ἐπέχωσι τὸ μένος τῶν ἀνέμων τῶν ὑγρὸν πνεόντων, τοῦ κατάξαι αὐτήν. τὸν χείμαρρον ἐξερύσας, ἤγουν ἐκβαλὼν, ἵνα μὴ σαπῇ αὐτὴ ἤγουν σήπῃ ὁ τοῦ Διὸς ὄμβρος συνιστάμενος ἐν αὐτῇ. χείμαρρος δὲ λέγεται ὁ πάσσαλος ὁ ὑπὸ τὴν τρόπιν, οὗ ἐξαιρουμένου, τὸ ὕδωρ προχωρεῖ. καλεῖται καὶ διϊάλος. τὰ ὅπλα τὰ πάντα τὰ ἁρμόδια τῇ νηΐ, ἤγουν τὸν ἱστὸν, τὰ ἱστία, τοὺς κάλως, καὶ τὰ τοιαῦτα, τῷ σῷ οἴκῳ ἐγκατάθου. εὐκόσμως στείλας, ἀντὶ τοῦ συστείλας. εὖ πτερὰ τῆς νηός, τουτέστι τὰ ἱστία, ὅτι διὰ τούτων κινεῖται ἡ ναῦς ἀναπεπταμένων, ὡς διὰ τῶν πτερῶν οἱ ὄρνιθες. τῆς ποντοπόρου, ἤγουν τῆς τὰς θαλάσσας περώσης. τὸ πηδάλιον δὲ τὸ καλῶς εἰργασμένον ἐπάνω τοῦ καπνοῦ κρέμασον, ἵν' ἀποθῆται τὴν ἐκ τοῦ νοτίαν. σὺ δὲ ἀνάμενε ὡραῖον πλοῦν, ἕως οὗ ἂν ἔλθῃ ἤγουν ἐπιστῇ. καὶ τότε ἕλκε εἰς τὴν ἅλα νῆα θοήν. θοὸν τὸ κατὰ κίνησιν ὀξύ, καὶ τὸ κατὰ σχῆμα· αἱ νῆες δὲ καὶ κατ' ἀμφότερα ἂν λέγοιντο θοαί. ἐν αὐτῇ δὲ τὸν φόρτον τὸν ἁρμόδιον, ἤγουν τὸν ἐπιτήδειον πρὸς τὸ διακομισθῆναι εἰς ἄλλον τόπον καὶ μὴ φθαρῆναι. καὶ πρὸς τὸ περαθῆναι ἐν αὐτῷ ἐντύνασθαι, ἀντὶ τοῦ εὐπρεπισμένον ἔχειν ἔνθεν, ἵνα εἰς τὸν οἶκόν σου κέρδος ἄρηαι, ἀντὶ τοῦ λαβὼν κομίσῃς. ὥσπερ ὁ ἐμός τε καὶ ὁ σὸς πατὴρ μέγα νήπιε Πέρση, ἤγουν μεγάλως ἀνόητε Πέρση, ἔπλει ἐν νηυσὶ, βίου κεχρημένος, ἤγουν χρείαν ἔχων, ἐσθλοῦ, τουτέστιν ἀγαθοῦ καὶ δικαίου. ὅς ποτε καὶ δεῦρ' ἦλθεν ἐν νηῒ μελαίνῃ πολὺν πόντον διανύσας, καταλιπὼν τὴν Κύμην τὴν Αἰολίδα. Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλοῦτόν τε καὶ ὄλβον] οὐκ [illegible], ἀλλὰ κακὴν πενίαν, ἣν ὁ Ζεὺς δίδωσι τοῖς ἀνθρώποις. τουτέστιν, οὐ πλούσιος ὢν ἐπλάζετο, ὥσπερ τινὲς πλοῦτον φεύγοντες τὴν πατρίδα μεθιστάμενοι. ἀλλὰ πένης· ᾤκησε δὲ πλησίον τοῦ Ἑλικῶνος, ἐν κώμῃ οἰκτρᾷ τῇ Ἄσκρῃ. κατὰ τὸν χειμῶνα κακῇ οὔσῃ, κατὰ τὸ θέρος ἀργαλέᾳ, ἤγουν βαρείᾳ, ἀλγεινῇ, οὐδέποτε ἐσθλῇ, ἤγουν ἀγαθῇ. κώμη δέ ἐστιν ἡ ἀτείχιστος τῶν ἀνθρώπων συνοικία. Τύνη δ' ὦ Πέρση.] σὺ δὲ ὦ Πέρση. τὸ σὺ οὐ πρὸς ἕτερον πρόσωπον λέγεται, ἀλλ' ὥσπερ κἀνταῦθα λέγεται, ὡς ἐν τῷ, σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται ὧδ' ἔρδειν, ὅτι δοτικῆς. σὺ δὲ ὦ Πέρση πάντων τῶν ἔργων μεμνημένος, τουτέστιν ἔσο, ὡραίων, ἐπιρρηματικῶς, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸν προσήκοντα αὐτοῖς καιρόν. περὶ ναυτιλίας δὲ μάλιστά σοι παρακελεύομαι, νῆα ὀλίγην αἰνεῖν, ἀντὶ τοῦ μικρὰν αἰνεῖν, τουτέστι χαίρειν ἐᾶν. μεγάλῃ δὲ ἐνθεῖναι τὰ φορτία· μείζων μὲν ὁ φόρτος ἔσται ἐν τῇ μεγάλῃ νηῒ, μεῖζον δὲ τὸ κέρδος, ἐπὶ τῷ καὶ ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἶναι. τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ ἐπὶ κέρδει ἐὰν οἱ ἄνεμοι μακρὰν ἔχωσι τὰς ἀήτας, ἀντὶ τοῦ τὰς πνοὰς τὰς κακάς. ὁπόταν καὶ σὺ ἐπ' ἐμπορίαν τρέψας τὸν μετάφρονά σου λογισμόν, βούλῃ δὲ τὰ χρέα τε φυγεῖν καὶ τὸν ἀτερπῆ λιμόν, ἤγουν ἐν ᾧ οὐδεὶς τέρπεται· δείξω δή σοι, ἤγουν διδάξω σε τὰ μέτρα, τουτέστι τὴν τάξιν τῆς θαλάσσης τῆς πολυφλοίσβου. οὔτε ἕνεκα ναυτιλίας δεδιδαγμένος ὢν κατά τι, οὔτε ἕνεκα νηῶν δεδιδαγμένος ὢν κατά τι· οὐ γὰρ πώποτε ἐπὶ νηῒ ἔπλευσα τὸν εὐρὺν πόντον, εἰ μὴ ὅτε ἔπλευσα εἰς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ὅπου ποτὲ οἱ Ἀχαιοὶ πολὺν λαὸν συνήγειραν, ἤγουν συνήθροισαν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Ἑλλάδος ἐς τὴν Τροίαν τὴν καλλιγύναικα πλευσόμενοι. ἐνθάδε ἐγὼν, ἤγουν ἐγὼ, εἰς τὴν Χαλκίδα ἐπέρασα. διὰ μὲν τῆς Εὐβοίας τὸ καθόλου δηλοῖ, διὰ δὲ τοῦ εἰς τὴν Χαλκίδα τὸ μέρος δείκνυσιν, εἰς ὃ ἀπῆλθεν. ἐπὶ τὰ ἆθλα, ἀντὶ τοῦ τοὺς ἀγῶνας, καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς ἀγῶσι βραβεῖα τοῦ Ἀμφιδάμαντος, ἤγουν τὰ ἐπὶ τῷ Ἀμφιδάμαντι τῷ δαΐφρονι, τουτέστι τῷ συνετῷ δεδιδαγμένῳ. τὰ δὲ ἆθλα τῶν μελλόντων ἀγωνίζεσθαι οἱ παῖδες αὐτοῦ τοῦ Ἀμφιδάμαντος οἱ μεγαλόψυχοι ἔθεσαν πολλὰ προπεφραδμένα, ἤγουν προκεκηρυγμένα. ὅπου φημὶ νικήσαντα ὕμνῳ, ἀντὶ τοῦ ποιήσει, ᾠδῇ, φέρειν ἆθλον τρίποδα ὠτώεντα, ἤγουν ὦτα ἔχοντα· τὸν μὲν ἐγὼ Μούσαις Ἑλικωνιάδεσσιν ἀνέθηκα, ὅπου με τοπρῶτον ἐμμελοῦς ἐπεβίβασαν ποιήσεως. κατὰ τοσοῦτον πεπείραμαι τῶν νηῶν τῶν πολυγόμφων. ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐρῶ τὸν νοῦν τοῦ Διὸς τοῦ αἰγιόχου, ἤγουν τὸ θέλημα. ὅτι ποιεῖ δηλονότι ἄφοβον τὸν πλοῦν. αἱ Μοῦσαι γάρ με ἐδίδαξαν ὕμνον ποιεῖν ἀθέσφατον.

φατον. Ὁ δ' αὖ ἐπὶ ξηρᾶς, πλεῖν καὶ στέλλεσθαι ἐπὶ θαλάσσης. πορεύεσθαι ἐπ' ἀμφοτέρων. ἀφ' ὧν ὀνόματα, ὁδὸς ἐπὶ ξηρᾶς. πλοῦς καὶ στόλος ἐπὶ θαλάσσης, τὸ μὲν, κοινόν, τὸ δὲ στόλος ποιητικόν, πορεία δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων. νεῖν δὲ καὶ κολυμβᾶν ταυτόν. ἀπὸ τοῦ κολυμβᾶν ὄνομα ὁ κολυμβητής.

Πλωΐζεσκεν.] ἀπὸ τοῦ πλέω πλώω, ἀφ' οὗ πλωΐζομαι, καὶ ἀπὸ τούτου πάλιν πλωΐζεσκον ἐνεστώς, καὶ πλωΐζεσκεν παρατατικός. ἐπὶ δύο σημαινομένων τίθησι τὸ κεχρῆσθαι· ἐνίοτε μὲν ἐπὶ τὸ ἔνδειαν ἔχειν, ἐνίοτε δὲ ἐπὶ τοῦ χρείαν ἔχειν. ἔμπορος ὁ ἐπ' ἀλλοτρίας νεὼς τὸν πλοῦν ποιούμενος, καὶ ἐμπορεύεσθαι ἐπὶ τούτου. ἔμπορος καὶ ὁ ἀποδημῶν ἐπὶ τῷ πορίζεσθαι πλοῦτον διὰ τοῦ πιπράσκειν καὶ ὠνεῖσθαι. καὶ ἐμπορεύεσθαι τὸ τοῦτο ποιεῖν· καθ' ὃ σημαινόμενον λέγεται ἐνταῦθα ἡ ἐμπορεία.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εἰ δέ σε ναυτιλίης.] ἕως τοῦ Διὸς ὄμβρος, καὶ διὰ τῆς εἰσβολῆς τὴν ναυτιλίαν διέβαλεν, εἰπὼν αὐτὴν δυσέμφελον, ὡς εἰργάσθη, καὶ δυσκολίαν παραπέμπουσαν τῷ βίῳ. καὶ τὸ μὴ πρότερον εἰπεῖν, πότε δεῖ πλεῖν. ἀλλὰ πότε παύσασθαι τοῦ πλεῖν. τότε οὖν τοῦτο ναυτιλίαν, ὅταν (φησὶν) αἱ Πλειάδες δύωσιν ἑῷαι, φυγοῦσαι τὸν Ὠρίωνα. τοῦτο δὲ, ἐπεὶ προδύνουσι καὶ ἐπ' αὐτῷ ὁ Ὠρίων διώκειν αὐτὰς δοκεῖ. καὶ οἵ γε ναυτικοὶ Πλειαδοδυσίαν καλοῦσι τοῦτον τὸν καιρόν. τότε οὖν παντοῖα πνεύματα πνεῖ δυσχερῆ, καὶ χρὴ μᾶλλον ἐργάζεσθαι τὴν γῆν ἢ πλεῖν. ἀνέλκειν οὖν τὴν ναῦν καὶ ἑδράζειν ἐπὶ τῆς γῆς, λίθοις πυκάσαντα κελεύει πάντοθεν, ἵνα μὴ σαλεύσωσιν οἱ ἄνεμοι τὴν ναῦν νεωλκηθεῖσαν, καὶ ἐκτινάξωσιν ἀντεχόντων πανταχόθεν τῶν ὑποστηριζόντων αὐτὴν λίθων. ὅπως δὲ μὴ σήπηται ὑομένη, δεῖν τὸν χείμαρρον ἐξερύσαι. ἔστι δὲ οὗτος βηματεῖόν τι τῆς νεώς, εἰς ὃ πλεούσης, ἔμφραγμα τιθέασι, νεωλκηθείσης δὲ, ἀφαιροῦσι τὸ ἔμφραγμα, ἵνα ὁ ὑετὸς ὁ ἐπ' αὐτὴν φερόμενος διεξίῃ διὰ τοῦ τρήματος, καὶ μὴ ζῆται ζυμούμενος ἔσω τῆς νεώς· ὃ δηλοῖ λέγων καὶ αὐτὸς, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος τὴν ναῦν. Φεύγουσαι.] ὅταν δύωσιν ἑῴαν δύσιν. τότε γὰρ ὁ ἥλιος ἐν Σκορπίῳ, ὅ ἐστιν ἕβδομον ζῴδιον. τὸ δὲ φεύγουσι, χαριέντως εἶπεν, ἐπειδὴ πλησίον ἐστὶν ὁ Ὠρίων.

Χείμαρρον ἐξερύσας.] χείμαρρος λέγεται, ὁ ὑπὸ τὴν τρόπιν πάσσαλος, οὗ ἐξαιρεθέντος, τὸ ὕδωρ περιχωρεῖ. καλεῖται δὲ καὶ ἀδίαιος.

Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα.] τὰ μὲν ὅπλα δηλοῖ τῆς νεὼς πάντα ὧν δεῖται ἡ ναῦς, τὸν ἱστὸν, τὰ ἱστία, τὰς διφθέρας, τοὺς κάλους, τὰ πηδάλια. τούτων δὲ τὰ ἱστία, πτερὰ τῆς νεὼς ἐκάλεσεν, ὅτι διὰ τούτων κινεῖται ἀναπλωμένων, ὡς τῶν πτερῶν οἱ ὄρνιθες. ταῦτα οὖν εὐκόσμως στείλαντα κελεύει οἴκοι καταθέσθαι. ἵνα μὴ ἠμελημένως ὅπου ποτὲ ῥιφέντα ἄχρηστα γένηται. καὶ ἐπὶ τούτοις τὸ πηδάλιον ὑπὲρ τοῦ καπνοῦ κρεμάσαι, ἵνα ξηραίνηται, καὶ μὴ ὑπὸ τῆς ἐναπομενούσης ὑγρασίας καταστῇ κείμενον ὡς ἔτυχεν. Εὐκόσμως.] εὐτάκτως φησὶ, μὴ μετὰ θορύβου. στείλας.] γυμνάσας συναγαγών. σημαίνεται δὲ ὡς πρὸς τὸ ἄνω. ἐπεὶ γὰρ καταπαῦσαι σημαίνει. καὶ Ὅμηρος, κάππισάντι χρὴ κιώσαι. Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον.] ἐπειδὰν ὁ πλώϊμος ἔλθῃ καιρὸς, καθέλκειν τὴν ναῦν ἔχοντα παρεσκευασμένον τὸν ἐπιτήδειον φόρτον, πρὸς τὸ διακομισθῆναι εἰς ἄλλον τόπον, ἐν ᾧ χρήσιμος ἔσται τοῖς ὠνουμένοις. καὶ οὐ διαφθαρήσεται πλωϊζόμενος οὕτως. ἀλλ' ἄρμενος ἔσται πρὸς τὸ σταθῆναι, καὶ πρὸς τὸ περαθῆναι. ὥριον] τὸν ὥριμον, τὸν δυνάμενον πλούσιόν σε ποιῆσαι καὶ θρέψαι.

Ἄρμενον ἐντύνασθαι.] ἀντὶ τοῦ ἁρμόδιον εὐτρεπίζεσθαι. Ὥσπερ ἐμός τε πατήρ.] τοῦτό φησι, διὰ τὸ μιμεῖσθαι τὸν πατέρα. Ἑλλάνικος δὲ Φερωνίδη ἀπὸ Ὀρφέως φησὶν εἶναι τὸν Ἡσίοδον.

Ὥσπερ ἐμός τε πατήρ.] ταῦτα καὶ τὰ ἑξῆς. εἰς ζῆλον ἀνεγείρει τοῦ πατρὸς τὸν Πέρσην. εἰ μὴ γεωργεῖν ἐθέλοι, ναυτίλλεσθαι· καὶ γὰρ ἐκεῖνον ἐκ τῆς Κύμης (μία δὲ αὕτη τῶν Αἰολίδων πόλεων) ἥκειν εἰς Βοιωτίαν, διὰ τὸ βίον ἐθέλειν ἑαυτῷ περιποιήσασθαι, οὐ πλοῦτον φεύγοντα, ἀλλὰ πενίαν. καὶ οἰκῆσαι, τοῦτο δὴ τὸ λυπρότατον πολίχνιον. ἦν δὲ Ἄσκρη χαλεπὴ καὶ θέρους ὥρα καὶ χειμῶνος ὑπάρχουσα κατοικεῖν. κεῖται μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν ὁδὸν ἣν βαδίζουσιν οἱ ἐπὶ τὸ Μουσεῖον ἀπιόντες, αὐτὴ ἡ Ἄσκρη. τοῦ δὲ Ἑλικῶνος ἐκκειμένου τοῖς ἀνέμοις, καὶ θαυμαστὰς μὲν ἀναπαύλας ἔχοντος ἐν θέρει. δυσχειμέρου δὲ ὄντος ἐν χειμῶνι. τὴν Ἄσκρην ἐν τῷ μεσημβρινῷ κειμένην τοῦ ὄρους, τῆς μὲν ἐκ τῶν ἀνέμων ἀπολαύειν βίας ἐν δὲ τῷ θέρει, τὸ εὔπνουν μὴ ἔχειν. ἀοίκητον δὲ αὐτὸ

ὁ Πλούταρχος ἱστορεῖ. καὶ τότε εἶναι Θεσπιέων ἀνῃρηκότων τοὺς οἰκοῦντας, Ὀρχομενίων δὲ τοὺς σωθέντας δεξαμένων. ὅθεν καὶ τὸν θεὸν Ὀρχομενίοις προστάξαι τὰ Ἡσιόδου λείψανα λαβεῖν, καὶ θάψαι παρ' αὐτοῖς, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησὶ, γράφων τὴν Ὀρχομενίων πολιτείαν. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἄσκρην, ταῦτα. τὸν δὲ πατέρα φησὶ μεταναστὴν γενέσθαι, ἐκ τῆς Κύμης ἐλθόντα, ἀφ' ἧς καὶ Ἔφορος ἦν, βίου δεόμενον. καὶ ἐθέλων εἰπεῖν ὅτι ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν, οὕτως εἶπεν, ὅς ποτε καὶ τῆδ' ἦλθε, βαθὺν διὰ πόντον ἀνύσας. δηλοῖ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ, τῆδε, οὐκ ἄλλό τι, ἢ τὸ τῇδε καὶ ἐνταῦθα. καὶ οἱ λεξογράφοι Κρητῶν εἶναι τὴν φωνὴν ἀνέγραψαν. μέλει γὰρ οὐδὲν τοῖς ποιηταῖς τὴν πολλῶν συνήθειαν ἐκβιαζομένοις καὶ τοιαύταις διδόναι χώραν λέξεσι. Ὅς ποτε καὶ τῆδε] λέγουσι τὸν πατέρα Ἡσιόδου πένητα ὄντα, δανεισὰς πολλοὺς ὠφληκέναι, διὸ καὶ πέφευγε τὴν πατρίδα. Ἔφορος δέ φησι τοῦτον εἰς Ἄσκρην ἐλθεῖν, οὐ δι' ἐμπορίαν, ἀλλὰ φόνον ἐμφύλιον ἐργασάμενον. Οὐκ ἄφενος φεύγων.] ἐπειδή τινες φεύγουσι τὴν πατρίδα μηδενὸς δεόμενοι. οὗτος δὲ πενίας ἂν διέφυγε. Μένανδρος δέ φησι·

Δεῖ γὰρ ἢ πλουτεῖν ὅπως μ' ἢ μάρτυρας πολλοὺς ἔχειν Τοὺς ὁρῶντας.—ἐν εἰρωνείᾳ δέ φησι. πένης γὰρ ἦν. τισὶ δ' ἰσοδυναμούσαις ἐχρήσατο λέξεσιν οὗτος. Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ]ἄριστον τὸ σχῆμα ἐκ παραλλήλου. Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ] Εὔδοξος οὖν φησι ταύτην ἀνήλιον εἶναι ἐν χειμῶνι, διὰ τὸ ὄρος τὸ ἐν Ἑλικῶνι, ἔστι δὲ τοῦτο τῆς Βοιωτίας· καὶ ἐν τῷ θέρει φλέγεσθαι. ἔστιν οὖν ἡ Ἄσκρη δυσχείμερος. ἀνάγκη γὰρ χιονίζεσθαι αὐτὴν οὖσαν ἐγγὺς τοῦ ὄρους. Τύνη δ' ὦ Πέρση.] τὸν καιρὸν μεμνῆσθαι διδάσκει, καθάπερ ἐπὶ τῆς γεωργίας, καὶ ἐπὶ τῆς ναυτιλίας. καὶ πρὸς τοῦτον εἰ θέλοι φόρτον ἐντιθέναι, μὴ ὀλίγην ναῦν, ἀλλὰ μεγάλην παρασκευάζεσθαι· τὴν δὲ ὀλίγην αἰνεῖν, τουτέστι χαίρειν ἐᾶν τὴν μικρὰν ναῦν, ὥστε ὁ αἶνος εἴρηται κατ' εἰρωνείαν. εἰ οὖν βούλει, φησὶ, συλλέξαι βίον ἑαυτῷ ἀντὶ γεωργίας ναυτιλίαν αἱρούμενος, καὶ πάλιν ἀντίφροσνα εἴρηκε τὸν τοῦτο αἱρούμενον, ναῦν δὲ μείζονα παραλαμβάνειν· καὶ γὰρ μεῖζον τὸ κέρδος, καὶ ἧττον τὸ κινδυνῶδες. καὶ πείθεσθαι τὸν καιρὸν αὐτῷ διδάσκοντι εἰ καὶ μὴ ἔχοι πεῖραν τὴν κατὰ θάλατταν.

Περὶ ναυτιλίης μάλιστα μελέτω σοι. οὐ γὰρ ἐν τῇ γῇ ἀστοχία ζημίαν μόνον οὐσίας ποιεῖ, ἡ δὲ θάλασσα καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς. Νῆ' ὀλίγην.] τὴν μικρὰν ναῦν εἰς τὸ πλεῖν δεῖ ἀποκεῖσθαι, διὰ τὸ σύντομον· τὴν δὲ μεγάλην, εἰς τὸ ἐμπορεύεσθαι. αἰνεῖν δέ τινες παραιτεῖσθαι παρέλαβον, ὥσπερ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην.] ὁπόταν ἐπὶ τῷ ἐμπορεύεσθαι τρέψας ἑαυτὸν βουληθῇς τὰ χρέα σου φυγεῖν, καὶ τὸν τῆς ἀργείας λιμὸν, ἐγώ σοι δείξω ὁπότε δεῖ πλεῖν οὐκ ἔμπειρος ὢν τοῦ πλοῦ. οὐ γὰρ πώποτ' ἔπλευσα εἰ μὴ εἰς Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας, ἀπὸ τῆς Αὐλίδος, ὅτε ἠγωνισάμεθα ἐπὶ τῷ τάφῳ Ἀμφιδάμαντος τοῦ βασιλέως Εὐβοίας.

Οὔτέ τι ναυτιλίης.] σημειοῦται ὁ στίχος οὗτος. εἰπὼν γὰρ εἶναι ἄπειρος ναυτιλίας πῶς ὑπατίθεται αὐτήν, εἰ μὴ εἰς Εὔβοιαν, οὐχ ἱμείρων τοῦ πλοῦ. ἐκλήθη δὲ Εὔβοια, ἀπὸ Εὐβοίας τῆς θρεψαμένης τὴν Ἥραν. Οὐ γὰρ πώποτε νηΐ γ' ἐπέπλων.] ταῦτα πάντα περὶ τῆς Χαλκίδος τοῦ Ἀμφιδάμαντος, καὶ τοῦ ἄθλου, καὶ τοῦ τρίποδος ἐμβεβλῆσθαί φησιν ὁ Πλούταρχος οὐδὲν ἔχοντα χρηστόν. τὸν μὲν οὖν Ἀμφιδάμαντα ναυμαχοῦντα πρὸς Ἐρετριέας ὑπὲρ τοῦ Ληλάντου ἀποθανεῖν. ἆθλα δὲ ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀγῶνες ἐγένοντο τελευτήσαντος παρὰ τῶν ἑαυτοῦ παίδων. νικῆσαι δὲ ἀγωνιζόμενον τὸν Ἡσίοδον, καὶ ἆθλον μουσικὸν τρίποδα λαβεῖν, καὶ ἀναθεῖναι τοῦτον ἐν τῷ Ἑλικῶνι, ὅπου καὶ κάτοχος ἐγεγόνει ταῖς Μούσαις. καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τούτῳ θρυλλοῦσι. πάντα οὖν ταῦτα ληρώδη λέγων ἐκεῖνος ἀπ' αὐτῶν ἄρχεται τῶν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πλοῦ συντεινόντων, ἤματα πεντήκοντα λέγων. τὸ δὲ [ᾗ ποτ' Ἀχαιοί] ἀντὶ τοῦ ὅπου ποτὲ οἱ Ἕλληνες συνήχθησαν.

τὰ δὲ προπεφραδμένα] τὰ ἆθλα τῶν ἀγωνιζομένων δηλονότι προκεκηρυγμένα ἦσαν.

Ὕμνῳ νικήσαντα.] ἄλλοι γράφουσι,

Ὕμνῳ νικήσαντ' ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

τόν.] τρίποδα. ἐγώ (φησιν) ἀνέθηκα εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐποίησάν με ἐκ ποιμένος ἀοιδὸν αἱ Μοῦσαι. Ἔνθα με τοπρῶτον.] ἢ ἐν Χαλκίδι, ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ, ὅπου πρῶτον ὑπελύπησαν αὐτῷ αἱ Μοῦσαι. νόον αἰγιόχοιο.] τὸ θέλημα τοῦ Διός. [τὸ πότε δεῖ πλεῖν ἀφόβως.]

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εἰ δέ σε ναυτιλίης.] ἀπεχθὴς φαίνεται τῇ

ναυτιλίᾳ

ναυτιλίᾳ Ἡσίοδος δαήμων, ἵνα τι τῶν δυσπέμφελον καὶ δυσπαράπομπον, καὶ δυσέμπορον ταύτην καλέσῃ· ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ τῆς διδασκαλίας ποιήσασθαι ἀπὸ τοῦ, ὅτι οὐ δεῖ πλεῖν. φησὶν οὖν, ὅτι ὅταν δύωσιν ἑσπέριον αἱ Πλειάδες, φεύγουσαι τὸν Ὠρίωνα ὡς κυνηγόν, μετὰ τρεῖς ἡμέρας δύνει καὶ αὐτὸς ὁ Ὠρίων, τότε ἀνέμων παντοίων ὁρμῶσι πνοαί καὶ μὴ ἔχῃς ναῦν ἐν πελάγει, ἀλλὰ ἕλκυσον αὐτὴν ἐν τῷ λιμένι, καὶ ὑποστήριξον λίθοις, μή πως ὁ σάλος αὐτὴν ἀναρπάξῃ. τὴν δὲ πᾶσαν ἐξαρτίαν τοῦ πλοίου ἀποκόμισον ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ περίστειλον ὡς χρή. ἐργάζου δὲ τότε τὴν γῆν, ὥς σε καλοῦμεν· μεμνημένος δηλονότι τῶν παραινέσεων. ὑγρὸν ἀέντων] ὑγρὸν πνεόντων. τὸ γὰρ ὕδωρ λεπτυνθέν, ἀὴρ γίγνεται· ἔτι δὲ πλέον λεπτυνθὲν, πνεῦμα. Χείμαρον.] πάσσαλον νεὼς, οὗ ἀνασπωμένου ἐκχεῖται ἡ ἀντλία. χείμαῤῥος λέγεται ὁ πάσσαλος ὁ ὑπὸ τὴν τρόπιν, οὗ ἐξαιρουμένου τὸ ὕδωρ προχωρεῖ. καλεῖται δὲ καὶ ἐνδιαῖος. ἔστι δὲ ἔμφραγμα τιθέμενον πλάγιον τῇ νηΐ. νεωλκηθείσης δὲ ἀφαιροῦσι τὸ ἔμφραγμα, ἵν' ὁ ὑετὸς ἐπ' αὐτὴν φερόμενος διεξίῃ διὰ τοῦ φράγματος, καὶ μὴ σήπῃ σωματισάμενος ἔσω τῆς νηός. Ὅπλα.] πᾶσαν τὴν τῆς νεὼς ἐξαρτίαν. Εὐκόσμως στολίσας] κοσμίως καὶ κατηρτισμένως περικρύψας καὶ στείλας. νηὸς πτερά.] τὰ ἱστία, τοὺς σχοίνους, καὶ τὰ λοιπά. Πηδάλιον δ' εὐεργές.] τὸ καλῶς δὲ εἰργασμένον πηδάλιον ἐν τῷ καπνῷ κρεμάσας, τὴν τούτου ὑγρότητα ἔξαγε, καὶ κατίκμασον, μὴ τῷ πλήθει τῆς ὑγρότητος σαπῇ. Αὐτὸς δ' ὡραῖον.] σὺ δὲ καρτέρει καὶ προσδόκα τὸν ὥριον πλοῦν, ὃν ποιῶν ἐρεῖ πεντήκοντα ἡμερῶν εἶναι, ἀπαρχῆς τῆς θερινῆς τροπῆς μέχρις ὅλου θέρους. καὶ τότε μόνον φησὶ ναυτίλλου. Ἄρμενον.] ἁρμόδιον. πολλοὶ γὰρ δι' ὑπερβάλλουσαν αἰσχροκέρδειαν ὑπέρμετρον φόρτον τιθέμενοι ταῖς ναυσὶ κἀκείνας ὑποβρυχίους ποιοῦσι, καὶ ἑαυτοὺς προσαπολλύουσιν.

ἐμός τε πατὴρ καὶ σός.] ὁ Δῖος. οὗτος γὰρ ἦν τούτοις πατήρ· μήτηρ δὲ ἡ Πυκιμήδη. Πλωΐζεσκεν νηυσίν.] ἐνεπορεύετο. ἐναυτίλλετο.

βίου κεχρημένος ἐσθλοῦ.] ἐξόχως τοῦ βίου λεγομένου, τοῦ κόσμου, τῆς ζωῆς, τῶν τροφῶν, τῆς περιουσίας, τῆς τέχνης, καὶ τοῦ τρόπου, νῦν τροφῆς μᾶλλον, ἢ τῆς περιουσίας λέγει. Ὅς ποτε.] ὃς πατὴρ ἡμῶν καὶ ἐν τῇ Ἄσκρῃ ταύτῃ ἐλθὼν κατῴκισε, διανύσας καὶ περάσας πολλὴν θάλασσαν ἐν νηΐ, καταλιπὼν Κύμην τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, τὴν νῦν Φρικώνιδα καλουμένην, οὖσαν μίαν τῶν Αἰολικῶν πόλεων· αἱ δὲ Αἰολίδες πόλεις περὶ Μιτυλήνην εἰσὶ, καὶ αἱ νῆσοι ὁμοίως. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα Κύμη τῆς Ἰταλίας, ὅθεν ἦν ἡ Σίβυλλα. καὶ Αἰολίδες νῆσοι τοῦ Ῥηγίου, ὧν ἦρχεν Αἴολος ὁ Ἱππότου ὁ μαθηματικός, καὶ ναυτικώτατος, ὃν καὶ δεσπότην ἀνέμων ἐμυθεύσαντο. Οὐκ ἄφενος φεύγων.] εἰρωνικὰ ταῦτα, καὶ ἠθικά. τουτέστιν, οὐ πλοῦτον πεφευγὼς, ἀλλὰ διὰ χρείαν.

τὴν Ζεὺς] ἥν τινα ἡ εἱμαρμένη δίδωσι τοῖς ἀνθρώποις. Νάσσατο.] κατῴκησεν, ἄγχι καὶ πλησίον τοῦ Ἑλικῶνος ὄρους. οἰζυρῇ.] ἐπιπόνῳ, χαλεπῇ. κώμῃ.] οὐχ ἡ πόλις, ἀλλ' ἡ μείζων ἀγροικία, ἤγουν τὸ μέγιστον χωρίον.

Ἄσκρῃ χεῖμα κακῇ.] ἔφη μὲν καὶ κατ' ἀρχὰς, ὅτι δυσχείμερος καὶ κακοθέρειος ἡ Ἄσκρη. ἐν μὲν τῷ θέρει τῇ ὑπεροχῇ τῶν ὀρέων ἀπειργομένη καταπνέεσθαι, ἐν χειμῶνι δὲ τῆς ἐκείνου χιόνος εἰς αὐτὴν καταῤῥιπτομένης μετέχουσα, καὶ τῆς ἡλιακῆς τούτου ἀκτῖνος κεκτημένη διάφραγμα. Τύνη] σὺ, Δωρικῶς· σὺ δὲ ὦ Πέρση, ἔσο μεμνημένος πάντων τῶν ἔργων ὡραίως. περὶ ναυτιλίας δὲ ἐξαιρέτως, τὴν ὀλίγην καὶ μικρὰν ναῦν παραιτοῦ. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ αἴνει εἰρωνικῶς. ἐν τῇ μεγάλῃ δὲ φορτηγώγει τὰ τῆς ἐμπορείας, ὅπως μείζονος ὄντος σοι τοῦ φόρτου τοῦ ἐμπορεύματος, μεῖζον ἐπακολουθήσει σοι καὶ τὸ κέρδος, εἴπερ οὐ τρικυμία καὶ ναυαγία γένηται. ἄλλοι δὲ οὕτω φασί. περὶ ναυτιλίας δὲ καὶ εἰς διαπόρθμευσιν αἴνει καὶ ἐπαίνει μικρὰν ὁλκάδα· εἰς φορταγωγίαν δὲ καὶ ἐμπορείαν, τὴν μεγάλην ναῦν. Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην.] ἡνίκα δὲ τὸν σὸν λογισμὸν τρέψῃς ἀπὸ τῆς βίας καὶ τῶν ἁρπαγῶν δηλονότι, βουληθῇς δὲ ἐμπορευόμενος τὰ χρέα φυγεῖν, καὶ τὸν λιμὸν, δείξω καὶ ὑποθῶμαί σοι τὰ μέτρα, καὶ τὰ ἁρμόδια τῇ θαλάττῃ, καὶ τῇ ναυτιλίᾳ, οὐδὲ σεσοφισμένος ὢν τῆς ναυτικῆς, οὐ γὰρ ἔπλευσά ποτε, εἰ μὴ εἰς Εὔβοιαν, ἤτοι τὸν Εὔριπον ἀπ' Αὐλίδος. πάνυ δὲ ὅ φησι, διάστημα ὀλίγον. οὐ γὰρ Αὐλὶς τοῦ Εὐρίπου ἐστί. κωμῳδεῖται δὲ ὑπισχνούμενος διδάξαι, περὶ ὧν οὐδ' ὅλως ἐπίσταται. Εὔβοια δὲ ἐκλήθη, ἀπὸ Εὐβοίας τροφοῦ Διός. Αὐλὶς δὲ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε αὐλισθῆναι τοὺς Ἕλληνας, ὅτε ἐποιοῦντο

τὸν

τὸν περὶ τὴν Τροίαν ἀπέπλευν, ἢ ἀπὸ Αὐλίδος τῆς Φορωνέως. Ἀμφιδάμαντος.] οὗτος ὁ Ἀμφιδάμας Εὐβοίας ὢν βασιλεὺς περὶ Ἐρετρίας ναυμαχῶν ἀνῃρέθη· καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ προεκήρυξαν ἀγῶνας ποιητάς, καὶ ἆθλα· ὅπερ τὸ προπεφραδμένα δηλοῖ, ἤγουν προκεκηρυγμένα. οὗ νικήσας Ἡσίοδος, ὡς ληροῦσι, τὸν ἡμίθεον Ὅμηρον, τρίποδα ἔλαβε. καὶ ταῖς Ἑλικωνίτισι Μούσαις ἀνέθετο, ὅπου πρῶτος παῖς ἐπιμελεῖτο· ἢ καὶ κόπῳ καὶ μόχθῳ αὐτοδιδάκτῳ χρησάμενος ἐμεμαθήκει, ἅπερ μεμάθηκεν. ὅτι δ' ὕστερον τὸν Ἡσίοδον τοῦ παλαιοῦ Ὁμήρου, καὶ πρότερον εἰρήκειν, κἂν καὶ ὁ Ἡρόδοτος (ὁ ἐν πολλοῖς ἐμοὶ ἐλεγχθεὶς ὡς ψευδηγορῶν) ὁμοχρόνους τούτους φησί. καὶ εἰ ὁμόχρονος τὸν Ἡσίοδον, ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ ὢν ἡττήθη ἂν εὖ οἶδα, καὶ οὐκ ἐνδοιάζων φημί. αἰεὶ γὰρ κατὰ τοῦτον τὰ χείρονα νικᾷ.

Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος. οὔτε κε νῆα
Καυάξαις, οὔτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλησιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,
Εὔκηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, νότοιό τε δεινὰς ἀήτας,
Ὅστ' ὤρινε θάλασσαν ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ, ὀπωρινῷ, χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν,
Ἦμος δὴ τοπρῶτον ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' οὗτος πέλεται πλόος. οὔ μιν ἔγωγε
Αἴνημ'· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Ἁρπακτός· χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο.
Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσσ' ἀγορεύω.

Dies quinquaginta post versiones solis,
Ad finem progressa æstate laboriosi temporis,
Tempestiua est mortalibus nauigatio. nec certe nauem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Nisi sciens Neptunus terræ-quassator,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
In his enim summa est simul bonorum malorumque.
Tunc vero faciles que auræ, & mare innocuum,
Tranquillum: tunc nauem celerem, ventis fretus,
Trahito in pontum. onus vero omne bene colloca.
Propera autem quam celerrime iterum domum redire.
Neque vero expectato vinumque nouum, & autumnalé imbrem,
Et hyemem accedentem, Notiq. molestos flatus,
Qui concitat mare, secutus celerem imbrem
Multum, autumnalem: difficilem vero pontum facit.
Sed alia verna est nauigatio hominibus:
Nempe cum primum quantum incedens cornix
Vestigium fecit, tantum folia homini appareant
Summa in ficu, tū sane peruium est mare.
Verna autem hæc est nauigatio. non ipsam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata est,
Quia rapax: ægre quidem effugeris malum. sed tamen & hæc
Homines faciunt stultitia mentis.
Pecunia enim anima est miseris mortalibus.
Miserum vero est mori in fluctibus. Verum te iubeo
Considerare hæc omnia in animo quæcunque tibi consulo.

Μηδ' ἐν νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι.
Δεινὸν γὰρ πόντου μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι·
Δεινὸν δ' εἴ κ' ἐπ' ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας
Ἄξονα καυάξαις, τὰ δὲ φορτί' ἀμαυρωθείη.
Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.

Ne vero intra naues omnem substantiam cauas pone:
Sed plura relinquito: pauciora vero imponito.
Miserum enim ponti in fluctibus in malum incidere:
Miserum etiam, si quidem in currum prægrande onus imponens,
Axem fregeris, onera vero intereant.
Mediocritatem obserua: occasio vero in omnibus optima.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο.] μετὰ τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου, τὰς θερινὰς δηλονότι. ἀπὸ τῶν ἑξῆς δὲ τοῦτο γίνεται δῆλον· ἐπάγεται γὰρ εἰς τέλος ἐλθόντος τοῦ θέρεος. ἔχει δὲ πᾶς ὁ λόγος οὕτως· ἐφ' ἡμέρας πεντήκοντα μετὰ τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου τὰς θερινὰς, εἰς τέλος ἐλθόντος τοῦ θέρεος, τουτέστι μέχρι τοῦ τέλους τοῦ θέρους, τῆς ὥρας λέγει τῆς καματώδους, ἤγουν τῆς βαρείας καὶ ἐκλυούσης τὰ σώματα. αἱ πεντήκοντα γὰρ ἡμέραι ἱκαναὶ ἀναλῶσαι τὴν ἀκμὴν αὐτοῦ ὡς εἰς τέλος ἤδη αὐτὸ καθίστασθαι. ἔγκαιρός ἐστιν ὁ πλοῦς τοῖς ἀνθρώποις. οὔτε ναῦν κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας δηλονότι κατάξαις ἄν, οὔτε ἀνθρώπους ἀποφθίσειεν ἄν, ἀντὶ τοῦ φθείρειεν ἡ θάλασσα. εἰ μὴ δὴ πρόφρων ἀντὶ τοῦ προφρόνως καὶ κατὰ προθυμίαν ἰδίαν ἐθέλῃ ἀπολέσαι αὐτοὺς ὁ Ποσειδῶν ἐνοσίχθων, ἤγουν ὁ τὴν γῆν σείων. οὗτος γάρ ἐστιν αἴτιος τῶν σεισμῶν. ἢ ὁ Ζεὺς ὁ βασιλεὺς τῶν θεῶν· ἐν τούτοις γάρ ἐστιν ὁμοίως τὸ τέλος τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τῶν κατὰ θάλασσαν· τῷ Ποσειδῶνι μὲν ὡς λαχόντι τὸν κλῆρον τοῦτον· τῷ Διῒ δὲ, ὡς διὰ τοῦ ἀέρος παντοίως κινοῦντι τὴν θάλασσαν. Τῆμος δ' εὐκρινέες.] τότε δὴ εὐκρινεῖς τέ εἰσιν αἱ αὖραι, ἤγουν καθαραὶ καὶ διακεκριμέναι· αἷς ἐναντίας ἄκριτα λέγεται πνεύματα, ἤγουν συγκεχυμένα καὶ κεχυμένα· καὶ ὁ πόντος, ἤγουν ἡ θάλασσα, ἀπήμων, τουτέστιν ἀβλαβής, εὔκολος ἤτοι ἥσυχος. τότε θαρρήσας τοῖς ἀνέμοις ἕλκε ναῦν θοὴν εἰς τὴν θάλασσαν. πάντα δὲ τὸν φόρτον καλῶς ἐν αὐτῇ τίθει, ἤγουν ἁρμοδίως, ἀσφαλίζων δηλονότι τὴν ἀσφάλειαν. σπεῦδε δὲ ὅτι τάχιστα εἰς τὸν οἶκον σὺ ἐπανασφέρειν. τοῦτο γὰρ δύναται ὁμοῦ, τῷ πάλιν νέεσθαι. μὴ δὲ μένειν οἶνόν τε νέον καὶ τὸν ὄμβρον τὸν ἐν μετοπώρῳ καὶ χειμῶνα ἐπερχόμενον, καὶ τὰς δεινὰς πνοὰς τοῦ νότου. ἀπὸ τούτου δὲ πάντως τὸ φθινόπωρον θέλει δηλοῦν, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ταραχάς. ἐν αὐτῷ γὰρ καὶ ὄμβροι πολλοὶ καταφέρονται καὶ χειμέριος γίνεται κινήματα, καὶ ὁ νέος οἶνος ἀποθλίβεται, καὶ συνεχεῖς καὶ χαλεπαὶ πνοαὶ τοῦ νότου συμπίπτουσιν· ὅς τις (φησὶν) ὤρινε τὴν θάλασσαν, ἤγουν διήγειρεν, ἀντὶ τοῦ διεγείρει, ταράττει ὁμαρτήσας, ἀντὶ τοῦ ἐπελθὼν σὺν Διὸς ὄμβρῳ πολλῷ μετοπωρινῷ. χαλεπὸν δὲ, ἤγουν δυσχερῆ τὸν πόντον ἐποίησε· τὴν δὲ αἰτίαν τοῦ ἐμπίπτειν τότε τοὺς νότους σὺν πολλῷ ὄμβρῳ ὁ Πρόκλος λέγει. φησὶ γὰρ. τῶν ἐτησιῶν παυομένων, οἱ νότοι ἐμπίπτουσι τῆς μεσημβρίας ἀντιπνοὰς ἀνθοῦσι πνεύσεις, καὶ ὄμβρους κινοῦσι, δεῦρο πάλιν ὠθοῦντες τὰ νέφη, ὑπὸ τῶν ἐτησίων, εἰς ἐκεῖνον ἀπωσθέντα τὸν τόπον. Ἄλλος δ' εἰαρινός.] ἄλλος δὲ πλοῦς ἐστι τοῖς ἀνθρώποις εἰαρινός, ὁπηνίκα δὴ ὅσον τόσον τὸ ἑαυτῆς ποδὸς ποιεῖ ἡ κορώνη ἐπιβᾶσα, τόσον φανείη τὸ πρῶτον τῷ ἀνθρώπῳ τὸ πέταλον, ἤγουν τὸ φύλλον ἐν τῇ ἀκροτάτῃ κράδῃ, ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ ἀκροτάτῳ τῆς κράδης, τουτέστι τῆς συκῆς· τότε ἐστὶν ἡ θάλασσα ἀμβατός, ἀντὶ τοῦ ἀμβατή, ἤγουν δυναμένη πλεῖσθαι. εἰαρινὸς δέ ἐστιν οὗτος ὁ πλοῦς. οὐκ ἔγωγε αὐτὸν ἐπαινῶ· οὐ γάρ ἐστι κεχαρισμένος, ἤγουν ἀρέσκων, τῷ ἐμῷ ψυχῷ. ἁρπακτός ἐστιν, ἤγουν βίαιος, οὐ τοῦ καιροῦ διδόντος, ἀλλὰ τῶν ἀνθρώπων ἁρπαζόντων αὐτόν. χαλεπῶς ἂν φύγοι, ἤγουν δυσχερῶς, ἐκφύγοις κακόν, ἤγουν βλάβην, κίνδυνον. ἀλλὰ καὶ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι πράττουσι δι' ἀφροσύνην, δι' ἀγνωσίαν. τὰ χρήματα γάρ ἐστι τοῖς δειλαίοις ἀνθρώποις ψυχή, ἀντὶ τοῦ ἐν ἴσῃ μοίρᾳ τῆς ψυχῆς. διὰ ταῦτα περιφρονοῦσι. χαλεπὸν δέ ἐστιν ἀποθανεῖν μετὰ ἐν τοῖς κύμασιν. ἀλλά σε κελεύομαι φράζεσθαι, ἤγουν φρονεῖν, φυλάττειν τάδε πάντα ἐν ταῖς φρεσίν, ἤγουν ἐν τῷ λογισμῷ, καθά σε ἀγορεύω, ἀντὶ τοῦ διδάσκω, τοῦτο ποιεῖν δηλονότι.

μηδὲ ἐν νηυσὶ κοίλαις ἅπαντα τὸν σὸν βίον, ἤγουν τὴν ὅλην περιουσίαν τίθει· ἀλλὰ τὰ πλείονα τῆς περιουσίας σου ἐν τῷ οἴκῳ σου καταλίμπανε· τὰ δὲ μείονα ἤγουν τὰ ἐλάττονα, φόρτιζον, τουτέστι φόρτον ποίει ἐν τῇ νηΐ. Εἶτα ἐπάγει τὴν αἰτίαν, δι' ἣν λέγει μὴ φόρτον πολὺν ἐντιθέναι. καί φησι· χαλεπὸν γὰρ ἐγκύρσαι βλάβῃ μετὰ κύμασιν, ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς κύμασι τοῦ πόντου, ὃ δηλονότι εἰκὸς παθεῖν τὸν πολὺν φόρτον, βαρυμένης ὑπ' αὐτοῦ τῆς νεώς. χαλεπὸν δὲ καὶ ἐὰν ἐφ' ἅμαξαν ὑπερβολικὸν ἄχθος θῇς· τοῦτο γὰρ βούλεται τὸ ὑπέρβιον. ἔστι γὰρ ὑπέρβιον τὸ τὴν ἰσχὺν ὑπερβαῖνον· ἀείρας, ἀντὶ τοῦ ἐπιθείς, τὸν ἄξονα κατεάξαις, τὰ δὲ φορτία ἀμαυρωθείη, ἤγουν ἀπολεσθείη, ἀφανισθείη· καὶ ἁπλῶς δηλονότι πάντα τὰ ἀπὸ τῶν ἀμετρειῶν συμβαίνοντα, χαλεπά. τοῦτο γὰρ συνάγεται ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ἐν τῇ τοῦ φόρτου τῆς νεὼς ἀμετρίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἑτέραν προσθεῖναι· καὶ ἔτι ἀπὸ τοῦ ἐπαγομένου τούτου δίδοται συνυπακούεσθαι. ἐπάγεται γὰρ μέτρα φυλάσσεσθαι, τουτέστι συμμετρίαν φύλαττε. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος· ἤγουν ὁ ἁρμόδιος δὲ χρόνος ἐστὶν ἄριστος ἐπὶ πᾶσιν εἰς ἓν ὅρον δηλονότι περὶ πάντων.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ἤματα πεντήκοντα] οὐ λέγει μετὰ πεντήκοντα τῆς τροπῆς τῆς θερινῆς ἡμέρας ὡραῖον εἶναι τὸν πλοῦν, ἀλλὰ μετὰ τὴν τροπὴν ὡραῖον εἶναι, πεντήκοντα πάσας ἡμέρας, εἰ μήτις θεομηνία συμπεσοῦσα τῶν θαλαττίων δαιμόνων κακώσοι τὴν ναῦν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Διός. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι τὸ τέλος καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν τῶν κατὰ θάλατταν· Ποσειδῶνι μέν, ὡς λαχόντι τὸν κλῆρον τοῦτον· Διῒ δέ, ὡς διὰ τοῦ ἀέρος παντοίως κινοῦντι τὴν θάλασσαν. τότε δ' οὖν ἀκριβεῖς εἶναι τοὺς ἀνέμους καὶ ἀπήμονα τὸν πλοῦν· καὶ γὰρ μεθ' ἡμέραν ἀπήπιοι πνέουσι, καὶ νύκτωρ ἐκ τῶν δρόσων αὔραι γίνονται μέτριαι τοῖς παρὰ τὴν γῆν πλέουσιν. ἄλλως. μετὰ πεντήκοντα ἡμέρας τῆς τροπῆς τοῦ θέρους, τότε γὰρ λειότεροι καὶ καθαρώτεροι εἰσὶν οἱ ἄνεμοι. μετὰ γὰρ τὰς πεντήκοντα θερινὰς ἡμέρας, πνέουσιν οἱ ἄνεμοι οἱ ἐτησίαι, ὅτε ὁ ἥλιος ᾖ ἐν Λέοντι. Ἕλληνες μὲν ἐν Καρκίνῳ τὸν ἥλιον εἶναί φασιν, ὅταν θέρος γίνηται. Αἰγύπτιοι δὲ ἐν Κριῷ. Χαλδαῖοι δὲ ἄλλως.

Εἰ μὴ δὴ πρόφρων] ἐὰν μὴ ἰδικῶς αὐτοῖς ὁ θεὸς ὀργισθῇ. Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι.] εὐκρινεῖς, οἷον εὐδιαιροί καὶ εὐδιάγνωστοι. Σπεύδειν δ' ὅτι τάχιστα.] τῶν ἐτησίων παυομένων, οἱ νότοι ἐμπίπτουσι, τῆς μεσημβρίας αὐτοὺς πέμπουσης, καὶ ὄμβρους κινοῦσι. καὶ ἐνταῦθα πάλιν ἀθροίζοντες τὰ νέφη τὰ ὑπὸ τῶν ἐτησίων εἰς ἐκεῖνον ἀπωσθέντα τὸν τόπον, καὶ εἰκότως τόν τε ἀέρα καὶ τὴν θάλατταν ἐκταράττουσιν. Μὴ δὲ μένειν οἶνόν τε νέον.] τὸ γὰρ μετοπωρινόν, μεγάλοι ὄμβροι καταρρέονται, καὶ ἅμα τῷ ὄμβρῳ νότος· τοῖς γὰρ ἐτησίοις παυομένοις ἐπακολουθεῖν νότος εἴωθεν, ὃς ποιεῖ τὸν ὄμβρον. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος.] τὸν ἐαρινὸν πλοῦν λέγει παραβολώτατον εἶναι. διὸ καὶ ἁρπακτικὸν αὐτὸν καλεῖ. τῷ γὰρ συνεχῆ εἶναι τὰ πνεύματα, μόλις ἄν τις ἁρπάσειεν ἐπιτήδειον πνεύματος προσβολὴν εἰς τὸ διανύσαι τὸν πλοῦν, ὃς γίνεται μετ' ὀξύτητος. φράζων δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον εἶναί φησιν ἐν ᾧ τῆς συκῆς τὰ ἄκρα φύλλα περὶ κορώνης ἐστὶν ὅμοια. τοιαῦτα γὰρ τῷ σχήματι καὶ τηλικαῦτα τὰ φύλλα τότε περὶ κορώνης τὴν θέσιν, καὶ τὰς χήνεις ὁμοίας ἔχοντα. καὶ πάλιν οἰκείοις σημείοις χρῆται καὶ γνωρίμοις, καὶ ταῖς τροπαῖς, ὡς ταῖς φωναῖς τῶν ὀρνίθων χρώμενος πρὸς ὃ κόκκυγος, ὅπως καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν φυτῶν, ὡς τῷ σχήματι ἀνθοῦντι πρότερον, καὶ νῦν τοῖς φύλλοις τῆς συκῆς. πλείονα μὲν οὖν ἡ θάλασσα ἤδη τῆς συκῆς τὰ φύλλα τοιαῦτα σχέσεις. ἁρπακτικὸς δὲ ὁ πλοῦς, καὶ οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἐκφύγοι τις τὸν κίνδυνον, ἀμετρίαν ἐξαίφνης πνευμάτων ἐναντίων τοῖς ἀνύσουσι, οἷς πνέοντες κινδυνεύουσιν. οὗτος μὲν ὁ πλοῦς ἄριστος καὶ ἀβλαβής, ὃν ἄνω εἴρηκεν. ἄλλον δέ σοι λέγω δεύτερον πλοῦν, οὐ χρηστὸν μέν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπληστίαν τῶν ἀνθρώπων, ὅτε ἤδη τὰ φύλλα τῆς συκῆς ὅσον ἐπιβᾶσα ἡ κορώνη ἐν τῇ γῇ ποιεῖ τύπον τοῦ ποδὸς τὸ μέγεθος τοῦ φύλλου, ἴσον ἢ τοσοῦτον, ἐλαιῶδες· ἔχει δὲ ἐμφερὲς ἡ κορώνη τὸ τοῦ ποδὸς εἶδος τοῖς φύλλοις τῆς συκῆς. κοινῶς δὲ λέγουσι τοὺς νέους συκίνους βλαστούς, ἀπὸ τοῦ ἀκροδάκτυλους ὑπάρχειν. ἄμβατος ἔστι θάλασσα.] ἀβλαβὴς πέφρασθαι, ὡς καὶ κλυτὸς Ἱπποδάμεια, καὶ θερμὸς ἀϋτμή. Ἁρπακτός.] ἁρπακτικός, φησίν, ὁ τοιοῦτος πλοῦς· ἐὰν οὖν ἐπιτύχῃς, ἥρπασας αὐτόν. Χρήματα γάρ.] τὰ γὰρ χρήματα τὴν ψυχὴν νομίζουσιν οἱ ἄθλιοι τῶν ἀνθρώπων, ὥσπερ

οἱ φιλάργυροι. Δεινὸν δ' εἰν' ἐφ' ἅμαξαν.] δεινὸν δὲ ἐστὶ τὸ εἰς ἅμαξαν θεῖναι πλεῖον φόρτον. ἀλλ' ἐν ἅπασι καλὸν ἡ συμμετρία καὶ ἡ εὐκαιρία. τὰ δὲ φορτί' ἀμαυρωθείη.] τὰ δὲ φορτία ἀφανισθῇ καὶ ἐλαττωθῇ. δυάδα δὲ καὶ κατὰ συναίρεσιν ἀντὶ τοῦ ἀμαυρωθείη. δυάδα δὲ καὶ μαυρωθῇ· καὶ γὰρ ἐν ἄλλοις, Ῥεῖα δὲ μὲν μαυροῦσι θεοί. Μέτρα φυλάσσεσθαι.] εἰπὼν μὴ δεῖν πάντα τῇ νηὶ πιστεύειν, ἀλλ' οἴκοι τὰ πολλὰ καταλείπειν, διὰ τὴν ἀδηλίαν τῶν ἀνέμων, καὶ παραδείγματι τῷ τῆς ἁμάξης χρησάμενος (καὶ γὰρ ἐκείνῃ φόρτον ἐπιτιθέναι ποῖον δεῖ, οὐκ ὅσον ἔχει, μήποτε κατάξῃ τις αὐτήν) πανταχοῦ παρακελεύεται τὸ μέτρου στοχάζεσθαι, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν καιρὸν ὁρᾶν. ἔστι γὰρ οὗτος ἱκανὸς συλλήπτωρ ὧν ἐργαζόμεθα, ὥς περ καὶ δύσμαχος παροφθείς. ἐναρμόζει γὰρ ἡμᾶς τῷ παντὶ τὰς πράξεις, καὶ ποιεῖ πρὸς τὴν τοῦ παντὸς σύλληψιν αὐτὰς ἐπιτηδείους. ὀρθῶς καὶ τοῦ Πλάτωνος αἰτιωμένου τῶν ἀποβαινόντων τῷ καιρῷ, οὐ μόνον ἐν τοῖς γάμοις τῆς τῶν παίδων τῶν ἀφυῶν καὶ εὐφυῶν γενέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐν πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς πρακτικοῖς, τούτοις τύχην αὐτοῖς ἐπιστήσας καὶ μετὰ θεοῦ τὰ ἀνθρώπεια κυβερνῶντος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἤματα πεντήκοντα] ἐντεῦθεν ἄρχεται τῆς ὑπεσχημένης διδασκαλίας τοῦ πλοῦ, καί φησι μετὰ τὸ ἐκστῆναι τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου τὰς θερινάς, πεντήκοντα ὅλας ἡμέρας ἄχρις ἂν τελεσθῇ τὸ κοπηρὸν θέρος, ἢ κοπηρὰ καὶ ἐργώδης ὥρα, καίριος ὁ πλοῦς τυγχάνει καὶ δεξιώτατος. οὐ κατάξαις δὲ τὴν ναῦν τότε ὑπὸ τρικυμίας δηλονότι, καὶ τῆς τῶν κυμάτων σφοδρότητος, οὔτε οἱ ἄνθρωποι ναυαγήσουσιν, εἰ μή τι καινότερον συμβαίη περὶ τὴν θάλασσαν. ἢ ὁ Ζεὺς καὶ ἡ εἱμαρμένη, ἡ καὶ ἀνέμων καὶ στοιχείων κρατοῦσα, ἀντιπράττῃ τοῖς σοῖς ναυκληρήμασι, τότε ἀνέμων πνεόντων εὐκράτων, καὶ τῆς θαλάσσης γαληνιώσης, ἕλκει τὴν ὁλκάδα πρὸς πλοῦν. καὶ ταχέως τὴν ἐμπορείαν ἀνύσας πρὸ τῶν ὀπωρινῶν ὄμβρων καὶ νότων τῶν τότε, ἔχει τῆς οἴκαδε ἀνακομιδῆς.

μετὰ τροπάς.] τὸ πᾶς μακρὸν ὂν ἐδέχθη βραχύ, ὡς κοινὴ συλλαβή· λήγει γὰρ εἰς μέρος λόγου. Καυάξαις] κατάξαις, συντρίψαις, Αἰολικῶς. οἱ γὰρ Αἰολεῖς μετὰ ἄλφα, ἂν ᾖ φωνῆεν, προστιθέασι τὸ υ ψιλόν. ἀὴρ αὐήρ, ἀὼς αὐώς, ἄγιος αὔγιος, ἀάτην τὴν βλάβην καὶ τὴν ἀπόρεστον ἀνάτην, καὶ τὰ ὅμοια. συμφώνου δ' ὄντος μεταξύ, οὐκέτι. ἐπὶ δὲ τῶν μετὰ φωνῆεν τιθεμένων συμφώνων διπλασιάζουσιν αὐτό, ἢ τοῖς αὐτοῖς συμφώνοις, ἢ ἁπλῶς συμφώνοις. τοῖς αὐτοῖς μέν, ὡς τὸ ἔννη, ἄμμες, ὔμμες, πέρραμος ὁ Πρίαμος. ἁπλῶς δὲ συμφώνοις, ὡς, γέργυμος, ὄχλος. ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὸ γ ἐκ τῶν εἰς ξ. φάρυξ καὶ φόρμυξ λέγοντες. καὶ περιμινεία Χρυσὸς διὰ διφθόγγου γράφουσι, καὶ Ἀμφιβυών, καὶ ἄδων καὶ γηρυών λέγουσι, καὶ ὄρνιν τὸ ὄρνιν καὶ ἄγχα καὶ ὄργυα καὶ σωπάσωμαι, καὶ ἡ παραγράφεται τὸ κέντρον, καὶ τὰ ὅμοια περισπαστικά, καὶ πορνά καὶ τὰ ὅμοια καὶ πᾶν ἀπορρήματος, καὶ ἐπιρρήματα. Ἐνοσίχθων.] ὁ κινῶν τὴν γῆν· τὸ γὰρ ὕδωρ αἴτιον τῶν σεισμῶν. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος] ἐν γὰρ τῇ θαλάσσῃ καὶ εἱμαρμένῃ κεῖται τοῖς ναυτιλλομένοις τὸ τέλος ἐσθλόν τε καὶ φαῦλον. Ἄλλος δ' εἰαρινός.] οὗτος μὲν ὅτι φησὶν ὁ καίριος καὶ εὐπορώτατος πλοῦς. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος παρακεκινδυνευμένος, οὐκ ἐμοὶ ἀρεστός, ὁ ἐν καιρῷ γινόμενος ἔαρος, ὁπότε ἐν τῇ συκῇ τοσαῦτα φανῶσι τὰ φύλλα, ὅσον πατησάσης ἐν γῇ τῆς κορώνης τὸ ἴχνος ἐστίν. οὗτος μὲν ὁ πλοῦς ἀμφίβολος, καὶ οὐκ ἐμοὶ ἀρεστός. ἀλλ' ὅμως καὶ τότε τινὲς πλέουσιν, ἐρασιχρήματοι ἄνθρωποι, τῷ κέρδει θελγόμενοι. ἰσόψυχα γάρ τισι τῶν ἀνθρώπων τὰ χρήματα. Ἐν κράδῃ] Κράδη, τὸ νεαρὸν τῆς συκῆς φύλλον, κατὰ ἀντίφρασιν, τὸ ἀκράδαντον, καὶ μὴ ῥᾳδίως κινούμενον. ἀμβατός] εὐεπίβατος, δεξιὸς εἰς τὸ ναυτίλλεσθαι.

Αἴνημ'.] Αἴνημι, αἰνῶ, καὶ κατὰ παραγωγὴν Ἀττικὴν αἴνημι. Ἁρπακτός. παράβολος καὶ ῥιψοκίνδυνος ὑπάρχων. χαλεπῶς] μόλις, δυσχερῶς. καὶ τά,] καὶ ταῦτα τὰ περὶ τὸν ἐαρινὸν πλοῦν. Μηδ' ἐνὶ νηυσί.] ναυτιλλόμενος δὲ μὴ πᾶσαν σου τὴν περιουσίαν ἐν ταῖς ναυσὶν ἕνεκεν ἐμπορείας ἀποτίθει, ἀλλ' ὑφορώμενος τὸ τῆς θαλάσσης ἀβέβαιον, τὸ μετριώτερον ἔχε πρὸς ἐμπορείαν. τὴν δὲ διπλασιοτέραν οἴκαδε καταλίμπανε. χαλεπὸν γὰρ δυστυχήμασι θαλαττίοις περιπεσεῖν, σὺν τῷ ὑφόρτῳ νηΐ. εἶτα φησί, καὶ τί φημι χαλεπὸν τοῦτο; χαλεπόν, εἰ καὶ ἐν ἡπείρῳ ἐφ' ἅμαξαν ὑπερβολῆς θείης φορτίον, καὶ καταξῇς τὸν ἄξονα, καὶ τοῦτο διαχυθὲν ἀφανὲς γε-

καὶ ἀχρεῖον γίνεται. τὴν συμμετρίαν ἐν ἅπαντι πράγματι, καὶ τοὺς δέοντας καιροὺς ἐπιτηρεῖ. οὐκ ἔστι δὲ ὑπὸ μέμψιν ὁ Ἡσίοδος, οὐκ εἰδὼς ναυτιλίαν διδάσκειν, ἀλλὰ θερείαις ὥραις μόνον κελεύων ναυτίλλεσθαι. περιεφράκει γὰρ, ὡς ἐμπειροπόλους οὐκ ἐγγόνει, οὐδὲ τὴν ναυτικὴν ἐπιστήμην

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πόλλ' ἀπολείπων,
Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν, ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει,
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδών, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ ληίζετ' ἄμεινον
Τῆς ἀγαθῆς, τῆς δ' αὖτε κακῆς οὐ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥ τ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὕει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ δῶκεν.

Maturus autem vxorem tuam ad domum ducito,
Neque triginta annis valde multum deficiens,
Neque superans multum: nuptiæ vero tibi tempestiuæ hæ.
Mulier autem quatuor annis pubescat, quinto nubat:
Virginem vero ducito, vt mores castos doceas.
Eam vero potissimum ducito quæ te prope habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim muliere quicquam vir sortitur melius
Bona: rursus vero mala non durius aliud,
Comessatricéque virum tametsi fortem
Torret sine face, & crudæ senectæ tradit.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα.] τὰ μὲν περὶ ναυτιλίας αὐτῷ διατάγματα τέλος ἔχει. τὰ δὲ ἑπόμενα κοινά εἰσι, εἰς πᾶσαν τείνοντα τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, οὐ γεωργησόντων, οὐδὲ ἀπεργησόντων, ὧν πρῶτόν ἐστι τὸ ὁρίζον τὸν περὶ τοῦ γάμου καιρὸν, καὶ τῷ γαμήσοντι, καὶ τῇ γαμηθησομένῃ. καὶ γὰρ τοῦτο ἀκόλουθον ἦν πρὸ τὸν καιρὸν ἄριστον εἶναι πᾶσι· φησὶ δὴ ὡραῖος δὲ, ἐπιρρηματικῶς, ἀντὶ τοῦ ἐγκαίρως. κατὰ τὸν προσήκοντα καιρὸν ἄγου γυναῖκα πρὸς τὸν σὸν οἶκον. οὔτε μάλα πολλὰ ἔτη ἀπολείπων, ἤγουν ἐλαττούμενος, κατωτέρω ὢν τῶν τριάκοντα ἐτῶν, ἤγουν τῶν τριάκοντα· μήτε μάλα πολλὰ ἐπιθεὶς τοῖς τριάκοντα δηλονότι. γάμος δέ τοι ὥριος οὗτος.] ὁ δέ. ἀντὶ τοῦ γάρ. ἤγουν συνάφεια γὰρ μετὰ γυναικὸς, ἔγκαιρος, αὕτη ἐστίν. ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη, ἀντὶ τοῦ τέσσαρα ἐπὶ δέκα. τουτέστιν ἡ δὲ γυνὴ ἐπὶ τέσσαρα καὶ δέκα ἔτη ἀκμαζέτω. τῷ πέμπτῳ δὲ ἀντὶ τοῦ τῷ πεντεκαιδεκάτῳ, γαμοῖτο, ἀντὶ τοῦ γαμείσθω, τουτέστιν εἰς γάμον ἐρχέσθω. παρθενικὴν δὲ ἀντὶ τοῦ παρθένον γαμεῖν, ἤγουν εἰς γυναῖκα λάμβανε. ὡς ἂν διδάξῃς αὐτὴν ἤθη κεδνά, ἤγουν ἀγαθά. ἀγαθὰ δὲ γυναικὶ ἤθη τὰ ἀρέσκοντα τῷ ἀνδρί. ταύτην μάλιστα εἰς γυναῖκα λάμβανε, ἥτις πλησίον σου οἰκεῖ, πάντα μάλα τὰ κατ' αὐτὴν ἀμφὶς ἀντὶ τοῦ πάντοθεν μαθών· ἵνα μὴ γήμῃς χάρματα τοῖς γείτοσιν, ἀντὶ τοῦ χάρμα, τουτέστι γέλωτα. οὐ γὰρ ληΐζεται, ἀντὶ τοῦ κτᾶται, ἄνθρωπος ἄλλο τι ἄμεινον, ἤγουν κρεῖττον, τῆς γυναικὸς τῆς ἀγαθῆς· τῆς δὲ κακῆς οὐδὲν ἄλλο ῥίγιον, ἤγουν χαλεπώτερον, κυρίως τὸ ἀλγεινότερον, ἀπὸ τοῦ ῥίγους τοῦ κρύους, ὥσπερ λυγρὸν ἀπὸ τοῦ λίαν ὑγρόν. ἐκ τῶν ὑγρῶν φασὶ καὶ τῶν ψυχρῶν τὰ ἀλγεινά, ἐκ δὲ τῶν θερμῶν τὰ ἡδέα. τῆς δειπνολόχης, ἤγουν τῆς συνδειπνούσης καὶ λοχώσης τὸν ὁμιλοῦντα πρὸς τὸ δρᾶσαι τί κακόν, ἢ τοῖς ἄλλοις συνδειπνούσης παρὰ τὴν ἀνδρὸς βούλησιν· εἶτα κατὰ μετάπλασιν, ἥτις τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα καί περ ὄντα ἴφθιμον, ἤγουν ἀνδρεῖον, γενναῖον, καίει χωρὶς δαλοῦ, τουτέστι παροξύνει καὶ εἰς ὀργὴν κινεῖ, ἢ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ δαπανᾷ, δίκην πυρός· καὶ ἀώρῳ γήρᾳ δίδωσιν αὐτόν, ὀδύνας αὐτῷ προξενοῦσα, καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ ποιοῦσα αὐτὸν γηρᾶν. σαφέστερος δ' ἂν ὁ λόγος ἦν, εἰ χωρὶς μεταπλάσεως οὕτως ἂν ἐλέγετο. τῆς δὲ κακῆς οὐδὲν ἄλλο χαλεπώτερον ἄνθρωπος κτᾶται, τῆς δειπνολόχης, τῆς καιούσης τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα, καί περ ὄντα ἀνδρεῖον, χωρὶς δαλοῦ, καὶ ἀώρῳ γήρᾳ διδούσης αὐτόν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα.] τὰ μὲν περὶ ναυτιλίας

αὐτοῦ διδάγματα τέλος ἔχει. τὰ δὲ ἑπόμενα, κοινά εἰσιν εἰς πᾶσαν τείνοντα τὴν τῶν ἀνθρώπων ζωήν, οὐ γεωργησόντων, οὐ ναυτιλευσόντων. ὧν πρῶτόν ἐστι τὸ περὶ γάμου, καὶ τὸν καιρὸν ὁρίζει καὶ τῷ γαμήσοντι καὶ τῇ γαμηθησομένῃ. καὶ γὰρ τοῦτο ἀκόλουθον ἦν τῷ τὸν καιρὸν ἄριστον εἶναι πᾶσι. τοῦ γάμου τοίνυν καιρὸν ὑπάρχειν τὸν περὶ τριάκοντα ἔτη τῷ ἀνδρί· τῇ δὲ γυναικὶ τὸν τῶν ἐννεακαίδεκα χρόνον ἐτῶν. τὸν μὲν γὰρ ἀξιοῖ γαμεῖν ἐγγὺς ὄντα τῶν λ΄. δεῖν γὰρ τὸν ἀκμαῖον τῆς ἀκμῆς χρόνον ἀφέντας ἀφυβρίσαι, τὸν ἤδη σταθερὸν αἱρεῖσθαι πρὸς κοινωνίαν παιδουργίας. διὸ καὶ Πλάτων κολάζει τὸν εἰς πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος ἄγαμον ἐλθόντα, τὴν δὲ γαμεῖσθαι μετὰ τὴν ἥβην, ἔτος πέμπτον ἄγουσαν. εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος· τὴν γὰρ ὁμιλίαν ὑποδέχεται μᾶλλον ὀργῶσα, καὶ τὰς ἐκτροφὰς τῶν κυημάτων ἀποδίδωσιν ἐρρωμενεστέρας· τοῦτο οὖν δηλοῖ τό, τέτορ' ἡβῷν, πέμπτῳ δὲ γαμεῖσθαι, μετὰ τὴν δευτέραν τετράδα, τὴν πεντάδα προσθεῖν τὸ ἔτος. Μήτε τριηκόντων.] ὡρίμως μὴ παρὰ καιρὸν γήμῃς, ἀλλ' ὅτε ᾖς δυνατὸς διοικῆσαι οἶκον. λ΄ ἐτῶν μὴ κατωτέρω, μηδὲ πλέον. τέτορ' ἡβῴη.] μετὰ τὸ παρελθεῖν αὐτὴν τὰ ιβ΄ ἔτη, ἄλλα δ΄, τότε φησὶν ἐπιτρέπει αὐτὴν γαμεῖσθαι, τουτέστιν ἑκκαίδεκα ἐτῶν. τέτορα γὰρ σημαίνει δ΄. ἔστι δὲ καὶ τῷ πεντεκαιδεκάτῳ γαμεῖσθαι, ἢ μετὰ τεσσαρεσκαίδεκα, καὶ ἄλλα δ΄. Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν] εἰκότως ἀξιοῖ παρθένον ἄγεσθαι. μᾶλλον γὰρ αὕτη εὐάγωγος τῆς ὑπ' ἀλλοτρίοις ἤθεσιν ἤδη τραφείσης. τὸ δέ, [μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς] καὶ διὰ τοῦτο χρεὼν βουλεύεσθαι, ἐμφρόνως εἴρηται· πρὸς τό, τὸν σκοπὸν εἰς δόξαν ὁρᾷν. ἀλλὰ μὴ τὴν τοιαύτην εἰσφέρειν εἰς τὸν οἶκον, ἐπιτείδεσιν αὐτὸν πεῖσαι. δηλοῖ δὲ ταῦτα καὶ τὰ ἑξῆς. ὁ τῆς ἀγαθῆς γυναικὸς ἔπαινος, καὶ ἡ κατηγορία τῆς μοχθηρᾶς. τὴν δὲ δειπνολόχην καὶ τὴν καίουσαν ἄτερ δαλοῦ, καὶ τὴν ὠμὸν τὸ γῆρας τῷ ἀνδρὶ τιθεῖσαν, ταύτην εἶναι λέγει. τὴν μὲν οὖν δειπνολόχην ῥητέον, ἢ τὴν δειπνεῖν μόνον εἰδυῖαν, τρυφήν, ἢ τὴν συνδειπνοῦσαν καὶ λοχῶσαν τὸν ὁμόκοιτον περὶ τὸ δρᾶσαί τι κακόν, ἢ τοῖς ἄλλοις συνδειπνοῦσαν παρὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς βούλησιν. ἡ δὲ ἄτερ δαλοῦ καίουσα, τὴν εἰς ὀργὴν κινοῦσαν καὶ ἀεὶ παροξυντικὴν σημαίνει. τὸ δὲ βούλει καὶ τὴν ὑφάπτουσαν καὶ ἀφανιστικὴν τῶν ὄντων εἰς τὸ πῦρ. ἡ δὲ εἰς ὠμὸν γῆρας ἄγουσα, δηλοῖ τὴν ἀδεῶς πράξασαν, καὶ πάσης ἂν τῷ ἀνδρὶ γινομένην αἰτίαν, καὶ τὸ γῆρας ἐπιπονώτερον αὐτῷ ποιοῦσαν. τούτοις δὴ πᾶσιν ἡ ἀγαθὴ γυνὴ τὴν ἐναντίαν ἔχει διάθεσιν, ἐπικουφίζουσα τῷ ἀνδρὶ τὸ γῆρας, περισώζουσα τὰ ὄντα μετὰ τῆς περὶ τὸν ἄνδρα θεραπείας καὶ ἀταραξίας, συνδειπνήσεις ποιουμένη τοιαύτας, οἵας ὁ ἀνὴρ βούλεται. τοῦτο οὖν ἀνασκοποῦντα χρεὼν ἄς, κἂν παρθένον τις ἄγηται, γάμον αἱρεῖσθαι. Δειπνολόχης.] τῆς καθημένης καὶ ἀποτελουμένης καὶ παρεδρευομένης τῷ δείπνῳ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα] ἁρμοδίῳ δὲ χρόνῳ καὶ γάμῳ συναρμόσθητι. λέγει δὲ τοῦτον εἶναι τὸ μήτε πολὺ ἐπαναβεβηκότα τῶν τριάκοντα, μήτε πολὺ ἀποδέοντα· καὶ τοῦτον μέν φησιν ἁρμόδιον εἶναι χρόνον ἀνδράσι πρὸς γάμον· γυναιξὶ δὲ τὸν ιε΄, εἰ ἀσαφῶς εἴρηκε. καὶ οὕτω μὲν ὁ Ἡσίοδος εἴρηκεν, ὅπως ἱκανοί τε ὦσιν οἰκονομεῖν τὰ καθ' ἑαυτοὺς οἱ ἄνδρες ὡς τέλειοι, καὶ ὅπως μὴ πολλὰ τεκνουργήσαντες οὐκ ἔχωσιν διὰ χρέους αὐτὰ διατρέφειν, καὶ ὀδυνηρότατον βίον διάγωσι. καὶ οὕτω μὲν ὁ Ἡσίοδος. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ταύτας ἑτέροις νυμφαγωγεῖν, οὐχ οἷς πρὸ ταύτας παρακελεύονται. πρὸς τοὺς παρηλικεστέροις γὰρ αὐτῶν ἀνδράσι ταύτας συνάπτων, ἀφυβρικέναι μονονουχὶ ταύτας παρακελεύεται πρὸς τὰς τεταρτοδυάς. μικρὸν γὰρ ἤδη, καὶ οἱ μὲν τελέως γηράσαντες ἀσθενήσουσιν. αἱ δέ, πρὸς τὸ σφριγᾶν τῆς ἡλικίας ἀναδραμοῦσαι, τὴν ἀνδρικὴν τολμάδα ὁπόθεν ψηφίσονται; αὐταῖς μηχανήσονται. παρακελεύεται δὲ τὸν γάμους συναρμοσθήσεσθαι καὶ παρθένον λαμβάνειν, καὶ ιε΄ χρόνων. * ἐμοὶ δὲ διαπορεῖται. καὶ τῆς μητρὸς οὐδεὶς παρθένος μέν, καὶ ἄσπερμα τὰ θήλεα τίκτεται. ὅτι ὡρισμένῳ δὲ καιρῷ, καὶ ἐπιτηδείῳ χρόνῳ ὑπάρχων, ἢ ἁρμοδίῳ χρόνῳ ἡ δὲ γυνὴ γαμείσθω μετὰ τὴν ἥβην, ἔτος πέμπτον ἔχουσα. εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδεκάτην, καὶ πρόσθες καὶ τούτοις πέντε, ὡς εἶναι ιθ. τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ τέτορε, ὁ τεσσαρεσκαιδέκατος χρόνος. τέτορα γὰρ σημαίνει τέσσαρας· λείπει τὸ δέκα, ἵνα ᾖ τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ ἐνιαυτῷ. ἤγουν μὴ ἄξῃς εἰς γάμον γυναῖκα ἄχρηστον, πρὸς τὸν οἶκον ἵνα μὴ ᾖ αἴτιος γέλωτος τοῖς γείτοσι. Μήτε τριήκοντα.] μὴ χρό-

ψης τοιμιόντων, εἶπεν Ἡσίοδος, οὔτε μὴ τεχαρικὸν τὸ πλεῖσμα τυγχάνει, ἀλλὰ τετράκοντα· πᾶσα γὰρ φωνὴ τὰ τρία γράμματα σημαίνουσα ἐν μιᾷ λέξει ἀριθμητὸς ὅλων τῶν τετράκοντα, πεντήκοντα, καὶ πάντες οἱ ἀριθμοί. ὥσπερ καὶ τὸ ἐγώ, σύ, ἐμοί, καὶ τὰ ὅμοια. οἷς δὲ βουληταὶ ἀπῳδὰ τοῖς ἐμοῖς λόγοις, χαρίζονται τετρακόντων καὶ πεντηκόντων, καὶ ἑξηκόντων, καὶ ἑκατόντων, εἰ βούλοιτο. τέτορ᾽.] τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον. Παρθενικὴν δὲ] παρθένον δὲ πρὸς γάμον λάμβανε, ὅπως διδάξῃς σοι γένηται, καὶ τοῖς ἤθεσι συνήθης, οἷα μὴ συνήθουσα ἑτέρῳ ἀνδρί, καὶ ξένοις συνήθεσιν τοῖς ἤθεσι. ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.] καὶ γειτνιῶν δὲ δεῖ σε λάμβανε κόρην, ὅπως ἔχῃ τι περιέχουσα ταύτην εἰδώς, καὶ τὰ ταύτης ἀκριβῶς ἀκροασάμενος, μὴ ἀναξίαν γήμῃς, καί τι τῶν ἀθεμίτων ἐργασάμενος. ἐν οἷς εἰώθασιν οἱ γειτνιῶντες γελᾶν. οὐδὲν γὰρ ἄμεινον ἀγαθῆς γυναικὸς ἀνὴρ ἐπικτᾶται. ὥσπερ οὐδὲν χεῖρον τῆς φαύλης, τῆς περὶ δεῖπνα καὶ τὰ τοιαῦτα ἠσχολημένης, καὶ καιούσης τὸν ἄνδρα, κἂν γενναῖος ᾖ, ἄξυλον πυρὶ συμφορῶν, καὶ παρ' ἡλικίαν τιθείσης γηραιὸν καὶ ἀφήλικα. Δειπνολόχον.] τὴν λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ἐσθιούσης, καὶ μὴ φανερῶς, τῆς φροντίδος, καθημένης καὶ ἀπατωμένης, καὶ παρεδρευούσης τῷ δείπνῳ.

Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶν,
Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας,
Δὶς τόσα τίνυσθαι μεμνημένος. εἰ δέ κεν αὖτις
Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται. σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.
Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.

Bene vero animaduersionem immortalium deorum obseruato,
Neque fratri æqualem facito amicum.
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.
Ne vero mentiaris linguæ gratia: Sin autem cœperit,
Aut verbum aliquod locutus infestum, aut faciens,
Bis tantum punire memineris. Sin vero rursus
Redeat ad amicitiam, pœnam autem velit præstare,
Suscipere: miser namq; vir amicum alias alium
Facit. te vero ne quid animo coarguat vultus.
Ne vero multorum hospes, neve nullius hospes dicaris:
Neve malorum socius, neque bonorum conuiciator.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων.] προοίμιον τοῦτο τίθησι μετὰ τοὺς περὶ γάμου λόγους, τῶν ἐνθυσομένων παιδευμάτων. ἀξιῶν περὶ πάντων προχάζεσθαι τῶν κεχαρισμένων τοῖς θεοῖς. Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων.] καλῶς δὲ ἴσθι εὐλαβούμενος ἐπιστροφὴν τῶν θεῶν τῶν μακάρων, ἀντὶ τοῦ ἐπιστροφὴν τῶν θεῶν. Μηδὲ κασιγνήτῳ.] μὴ δὲ τὸν ἑταῖρον, ἤγουν τὸν φίλον, ἶσον ποίει τῷ ἀδελφῷ, ἀντὶ τοῦ ἐν ἴσῃ μοίρᾳ τίθει τῷ ἀδελφῷ. δεῖ γὰρ τὴν κατὰ φύσιν ἡμῶν σχέσιν πρὸς ἀλλήλους τῆς κατὰ προαίρεσιν εἶναι προτιμοτέραν. Εἰ δέ κε ποιήσῃς.] ὃ λέγει, ἐὰν ποιήσῃς φίλον ἐν ἴσῃ μοίρᾳ τοῦ ἀδελφοῦ· τοῦτο γὰρ ἀπηγόρευσεν, καὶ οὐκέτι πάλιν δοκεῖ ἐνδοιάζειν αὐτῷ. ἀλλὰ πρὸς τὸν φίλον αὐτῷ ὁ λόγος ἁπλῶς ἀφορᾷ, ἤγουν. ἐὰν δὲ ποιήσῃς φίλον, μὴ πρότερος ποιήσῃς αὐτὸν κακόν, καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ μηδὲ ψεύδου αὐτὸν γλώσσης χάριν, ἀντὶ τοῦ ἕνεκα λόγων. τουτέστι μὴ δὲ ἐν τοῖς λόγοις, οἷς διαλέγῃ, εἰ καὶ μηδὲ βλάπτοις, ψευδὴς γίνῃ πρὸς αὐτόν· ὁ γὰρ ἑκουσίως ψευδόμενος (καθὰ Πλάτων εἴρηκεν) ἄπιστος εἰκότως ἐστίν· ὁ δὲ ἄπιστος, ἄφιλος. εἰ δέ κεν ἄρχῃ.] ἐὰν δὲ προηγήσηται αὐτὸς τούτων, ἢ ἔπος εἰπών τι ἀποθύμιον, ἤγουν ἀπεχθὲς καὶ οὐκ ἀρέσκον τῇ σῇ ψυχῇ, ἢ καὶ πράξας πρᾶξιν δηλονότι τινὰ ἀποθύμιον, δὶς τόσα τίνυσθαι αὐτόν. ἀντὶ τοῦ ἀπαίτει. τουτέστι δὶς τόσα τιμωροῦ αὐτόν, μεμνημένος ὧν εἰς σὲ διεπράξατο. εἰ δέ κεν αὖτις.] ἐὰν δὲ πάλιν προηγῆται εἰς φιλίαν, δίκην δὲ ἐθέλῃ παρασχεῖν ὑπὲρ ὧν ἐξήμαρτεν εἰς σέ, δέξαι αὐτόν· εἰκὸς γὰρ τοῦτον καταψηφισάμενον ἑαυτοῦ, καὶ ἐν μεταμελείᾳ

γεγονότα,

γεγονότα, μηκέτι ταυτὸ παθεῖν. Δειλός τοι ἀνήρ.] ἕτερον τοῦτο παράγγελμα. ἔχει δὲ οὕτως· δείλαιος ἀνήρ, ἤγουν ἄθλιος, ποιεῖται φίλον ἄλλοτε ἄλλον.

Σὲ δὲ μή τι νόον.] ὅμοιον καὶ τοῦτο τῷ,

Ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;

Σὲ δὲ κατὰ τὸν νοῦν μὴ κατελεγχέτω τὸ εἶδος, ἤγουν σοῦ δὲ μὴ κατηγορείτω κατὰ τὸν νοῦν τὸ εἶδος, ἤγουν ἡ μορφή, τὸ πρόσωπον, ὡς ἐναντίον δηλονότι τῷ νῷ. καθὰ τὸ μὲν ἀτρεμὲς, μένον, τοῦ δὲ νοῦ μεταβαλλομένου συνεχῶς, καὶ τρεπομένου ἄλλοτ' ἐπ' ἄλλους φίλους. Μηδὲ πολύξεινον.] τί μὲν περὶ τούτου παράγγελμα, τὸ ἄστατον ἐμέμφετο τῆς φιλίας καὶ ἀβέβαιον, τοῦτο δὲ τὴν πολυφιλίαν ἀπαγορεύει, καὶ τὴν ἀφιλίαν. ἔχει δὲ οὕτως· παρακελεύομαί σοι, μὴ δὲ πολύφιλον ἐθέλειν καλεῖσθαι, μηδὲ μὴν ἄφιλον. τὸ μὲν γὰρ ἀφυλάκτου γνώμης, καὶ εὐχεροῦς εἰς ὅ,τι ἂν τύχοι, καὶ διὰ τοῦτο εὐκαταφρονήτου. τὸ δὲ σκληροῦ καὶ ἀκοινωνήτου. Μὴ δὲ κακῶν ἕταρον.] μὴ δὲ κακοτρόπων ἀνθρώπων ἐθέλειν καλεῖσθαι φίλον παρακελεύομαι, μὴ δὲ ἐσθλῶν ἀνθρώπων, ἤγουν ἀγαθῶν, νεικεστῆρα ἀντὶ τοῦ κατήγορον.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων.] τοῦτο μετὰ τοὺς περὶ γάμου λόγους προοίμιον ἐστὶ τῶν ῥηθησομένων παραγγελμάτων· δεῖ γὰρ περὶ πάντων συγγνώμην εὔχεσθαι κεχαρισμένον τοῖς θεοῖς. καὶ γὰρ καὶ Πλάτων φησὶν ὁ βλέπων εἰς τὸ θεῖον ἐξ ἀπαλλάγματος αὐτοῦ ἐγκαταλείπειν ἑαυτὸν σπουδάζει καὶ ἁμαρτημάτων πάντων. καὶ γὰρ ὁ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αἰσχυνόμενος, παρόντων αὐτῶν ἀπέχεται τούτων. μὴ ὅτι γε τοὺς θεούς, καὶ τί λέγω τοὺς ἀγαθούς; ἀλλὰ καὶ εἰκόνας ἀγαθῶν τινες σέβονται, καὶ ὑπὸ τούτων ἐκωλύθησαν τινὰ πονηρὸν πρᾶξιν πρᾶξαι, ὡς ὁ μὴ καρτερούμενος τὴν ἑταίραν ἐπαίρεσθαι, ἐρυθριῶν τι ἀσχημονεῖν ὑπὸ τῇ Ξενοκράτους εἰκόνι τοῦ σώφρονος, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ θεῶν τοῦτο χρὴ ποιεῖν. Μηδὲ κασιγνήτῳ.] τὴν κατὰ φύσιν ὑμῶν σχέσιν πρὸς ἀλλήλους τῆς κατὰ προαίρεσιν εἶναι τιμιωτέραν φησὶν οὗτος ὁ λόγος. καὶ γὰρ τὴν μὲν ἀποθέσθαι ἐφ' ἡμῖν, τῆς δὲ ἡ φύσις δεσμὸς ἐπάγεται, τὸ πᾶν αὐτὴν φυλάττειν βέβαιον. δεῖν οὖν μείζονα τιμὴν νέμειν ἀδελφοῖς ἢ ἑταίροις. καὶ γὰρ τοῖς πατράσιν οὕτω φίλα πράττοντας δεῖ μετὰ θεοὺς τιμᾶν, ὡς ἀγάλματα,

φησιν, ὄντας ἐφ' ἑστίᾳ θεῶν. οὕτω δὲ καὶ τὴν οἰκείαν πόλιν τιμῆς εἶναι ἐγγιωτέραν τῆς μὴ οἰκείας, κἂν μᾶλλον τὶς ἐν ταύτῃ τυγχάνῃ τιμώμενος, διὰ τὴν κατὰ φύσιν σχέσιν. καὶ ὀρθῶς· ὁ Παναίτιος, πολίτην αὐτὸν Ἀθηναίων ποιῆσαι σπουδόντων, εἶπε τῷ σώφρονι μὲν μίαν πόλιν ἀρκεῖν. καὶ ὁ τῶν Σπαρτιατῶν βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἀρκάδα τὸν ξένον, εἰπόντα πρὸς αὐτὸν ὅτι φιλολάκων οὗτος καλοῖτο, κάλλιόν τοι εἶπεν εἰ φιλόπολις ἐκαλοῦ μᾶλλον ἢ φιλολάκων. οὕτως αἱ κατὰ φύσιν ἡμῶν σχέσεις παρὰ πᾶσι τῶν κατὰ προαίρεσιν εἶναι δοκοῦσι κρείττους. δεῖν μὲν οὖν τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἑταίρου πάντως ἐστὶ μείζονος ἄγειν σπουδῆς. τούτῳ δὲ ἀκόλουθον τὸ ἑξῆς, ὅτι εἴ τινα ποιησόμεθα φίλον, ἀπροσκρούστους εἶναι δεῖ πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ ἡ τῶν Πυθαγορείων παραίνεσις, οὐχ ὅτι προτέρους ἁμαρτάνειν εἰς φίλον διακωλύσειεν ἄν, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ φίλου ἁμαρτήματα ὑπομένειν καὶ φέρειν, ἕως ἂν δυνώμεθα, παρακελεύεται. καὶ ἔχει τὸ παράγγελμα πρὸς τῇ ἄλλῃ δικαιοσύνῃ καὶ τὸ ἔμφρον· εἰκὸς γὰρ ἡμᾶς καὶ θαρρήσαντας ἔστιν ὅτι πταίειν τῷ φίλῳ, καὶ δεῖ μηδὲν εἰς αὐτὸν ποιεῖν ἐναντίον, λύον τὴν σχέσιν. ἄλλως. τοῦ ἀδελφοῦ σου μὴ προτίμα τὸν φίλον σου. ἐὰν δὲ καὶ ποιήσῃς φίλον, μὴ πρότερον αὐτὸν ἀτιμάσῃς, μὴ δὲ καταψεύσῃς αὐτοῦ. ἐὰν δὲ αὐτὸς ἀρχὴν ποιήσῃ τοῦ ἀτιμάσαι σε, διπλασίασον αὐτῷ τὸ κακὸν καὶ ἀπόδος, μεμνημένος ὧν εἰς σὲ διέπραξατο. εἰ δὲ πάλιν διαλλαγῆναι, καὶ φιλιωθῆναι βούλεται, καὶ προσπέσῃ σοι, δέξαι αὐτόν. Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν.] μὴ μόνον παραιτεῖσθαι τὸν φίλον λυπεῖν διά τινος ἔργου προσκρούοντα, ἀλλὰ μὴ ψευδόμενον πρὸς αὐτὸν φαίνεσθαι, διὰ προπέτειαν καὶ αὐθάδειαν τῆς γλώττης ὁρμήν· καὶ γὰρ τοῦτο λυπηρὸν καὶ πρὸς ἀγνοίας ἀπέχθειαν· ὁ γὰρ ψευδόμενος καὶ ἀπατηλὸς, οὐ φίλος. ὅθεν τοῦτο παραιτητέον. ὃ καὶ Πλάτων εἶπε, τὸν ἑκουσίως ψευδόμενον, ἄπιστον εἰκότως εἶναι. τὸν δὲ ἄπιστον, ἄφιλον. μέγα οὖν σημεῖον ἤθους οὐ φιλητικοῦ τὸ ψευδολόγον εἶναι πρὸς ὃν οἴεται φίλον, καὶ ἐπιτελοῦν τὴν φιλίαν. Εἰ δέ κεν ἄρξῃ.] τοῦτο κινητικόν ἐστι τοῦ ἀμυντικοῦ τῆς ψυχῆς. δεῖν γάρ φησιν ἐὰν ἐκεῖνος προκατάρξῃ λόγον ἡμῖν ἀποθύμιον ἢ ἔργον ἐπεξιέναι, διπλασίως τινύμενον καὶ ἀμειβόμενον. ἐχθρὸν γὰρ αὐτὸν ἀντὶ φίλου τιθέναι χρὴ, καὶ ποιεῖν ὡς ἐχθρὸν κακῶς, ὡς μὴ φυλάξαντα τὰ

φιλικὰ

φιλικὰ καθήκοντα. Σιμωνίδης γοῦν ταύτην εἶναι δικαιοσύνην φάσκει, τοὺς φίλους εὖ ποιεῖν· ἀμείνων δὲ ὁ Πυθαγόρειος λόγος εἰπὼν χρῆναι φέρειν τὰ ἁμαρτήματα τῶν φίλων εἰς δύναμιν. Εἰ δέ κεν αὖθις ἡγῆτ' ἐς φιλότητα.] καὶ ἁμαρτάνοντα τὸν ἁμαρτάνοντα παραινεῖ, καὶ προσιόντα μὴ ἀτιμάζειν. καὶ μάλιστα εἰ ἑαυτῷ δίκην τινὰ ἐπάγειν ἕτοιμος εἴη τοῦ ἁμαρτήματος. δῆλος γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ καταψηφισάμενος, καὶ ἐν μεταμελείᾳ γεγονώς. ὥστ' εἰκὸς αὐτὸν μηκέτι ταὐτὸν παθεῖν. κοινὸν δὲ ἁπλῶς ἔθηκε παράγγελμα τοῖς περὶ φιλίας λόγοις, τὰς δὲ χερεῖς μεταβολὰς τῶν φίλων, ἀνθρώποις ἀθλίοις οἴεσθαι πρέπειν. εἰσὶ δὲ ἄθλιοι πάντες, οἱ τῶν ἠθῶν ἀμελοῦντες, δι' ὧν εἰς κοινωνίαν συντεινόντων· ὧν εἷς ἐστὶ καὶ ὁ περὶ τὰς τῶν φίλων καταστάσεις. ὅτι μὲν οὖν τὸ μεταβάλλειν τὰς φιλίας, ἄτοπον καὶ οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ἄθλιον εἶπε καὶ αὐτός. Πλάτων δὲ καὶ τῆς φρουρᾶς τῆς περὶ φιλίαν εἰκότα παραδέδωκε. πρὸς μὲν ἡμετέρας εἰς τοὺς φίλους ἀδικίας μικροτέρας ἡγεῖσθαι τῶν φίλων. τὰ δὲ ἐκείνων εἰς ἡμᾶς γινόμενα, μείζω κρίνειν ἢ ἐκεῖνοι νομίζουσι. ταῦτα φυλάττοντες ἀσάλευτον τὴν φιλίαν φυλάξομεν. ἐπεὶ οὖν ὁ Ἡσίοδος παραινεῖ ἀφαιρεῖν τὴν δυσχέρειαν· Σὲ δὲ μήτι νόον.] τουτέστι μὴ τὸ φαινόμενον εὔσημον πειρῶ φυλάττειν· τίς γὰρ ἂν ἡμῶν ἕλοιτο κατὰ πρόσωπον ἀλλοιώσεις ὑπομένειν παντοίας; ἄτοπον δὴ τὸ μὲν εἶδος εἶναι τοιούτους ἐθέλειν, ἐλέγχεσθαι δὲ κατὰ τὴν ψυχὴν δυσχερεῖς ὄντας. τῶν γὰρ τοιούτων τὸ εἶδος κατηγορεῖ τὸ ἦθος· τὸ ὅμοιον ἀεὶ τοῦ ἀνομοίου, τὸ βέβαιον τοῦ δυσχεροῦς. ἄλλως. εἰς σὲ δὲ μὴ ὁ νοῦς ἄφιλος ὢν καὶ ὁ πονηρὸς ἐλεγχέτω τὴν ἰδέαν τοῦ προσώπου. ἄλλως. εἰς σὲ μὴ τὸ συνειδὸς ἐλεγχέτω τὴν ἰδέαν. ἀλλ' οἷον τὸ συνειδὸς, ἔστω καὶ τὸ εἶδος. Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον] Εὐκαταφρόνητον τὸ πολλοὺς ξενίζειν. τὸ δὲ ἄξεινον, μὴ πολλοὺς φησὶ φίλους κτήσῃ, μηδὲ μὴν ἄφιλος ἔσο. ὡς εἰ συμμαχίας χρῆς ὀλίγους, καὶ μὴ γίνου ἑταῖρος τῶν κακῶν, μηδὲ ὑβριστὴς τῶν ἀγαθῶν, μηδὲ κακῶς εἴποις τοῖς ἀγαθοῖς. Μηδὲ πολύξεινον.] τὸ μὲν μήτε πολύξεινον εἶναι μήτ' ἄξεινον, ὅρον ἐπιτίθησι μετὰ τὰς φιλικὰς παραινέσεις ταῖς περὶ τοὺς ξένους ἡμῶν σπουδαῖς, μήτε διὰ δυσχέρειαν πλῆθος εἰσδέχεσθαι ξένων κωλύων, μήτε δι' ἀγροικίαν πρὸς πάντα ξένον ἀποκλείειν τὸν οἶκον. τὸ δὲ μήτε κακοῖς συγκαταλέγειν ἑαυτὸν, μήτε εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ὑβρίζειν, καὶ Πλάτωνος κατασκευάσαντος τὴν κρίσιν· αὐτὸς γοῦν ἐστιν ὁ λέγων ἐπ' ἴσῳ τὸν θεὸν εἶναι νεμεσᾶν, ὡς ἐπὶ τῷ τὸν ὅμοιον αὐτῷ ψέγειν, ἐπαινεῖν δὲ τὸν ἀνόμοιον. θεῷ γὰρ ὁ ἀγαθὸς ὅμοιος, ὃν οὐ δεῖ νεικεῖν· ὁ δὲ κακὸς ἀνόμοιος, ὃν οὐ δεῖ ἀπαξιοῦν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Εὖ δ' ὄπιν ἀθανάτων.] καλῶς δὲ ἐπιστροφὴν καὶ φροντίδα ἴσθι καὶ ὕπαρχε φυλάττων τῶν θεῶν, ἤτοι τῶν ψυχικῶν δυνάμεων. τουτέστι νοῶν, ὡς χρή, φρόντιζε καλῶς τῶν δεόντων, καὶ μὴ τῷ ἀδελφῷ ποίει ἰσότιμον τὸν φίλον· τουτέστι, τῶν φυσικῶν μὴ προτίμα τὰ κατὰ θέσιν. μὴ δὲ τῆς πατρίδος τὴν ἀλλοτρίαν προτίμα, δυσροληψίας ἕνεκα, ἢ ἑτέρου τινὸς, καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια δρᾶν. εἰ δὲ ποιήσεις, ἔσῃ μὴ παλίμβολος καὶ μεταπίπτων γνώσει καὶ ἄστατος, καὶ προκατάρχων κακοῦ. Μηδὲ ψεύδεσθαι.] μὴ δὲ γινώσκων τι ἀληθὲς, παρέτρεπε τοῦτο καὶ ψευδῆ γλώττῃ ἐπιπεσεῖν, καὶ δεινῇ τυχὸν χαριζόμενος. ὁ γὰρ εἰδὼς τὸ ἀληθὲς, καὶ ψευδόμενος, μοιχὸς τῆς ἀληθείας ἐστὶ, καὶ πωλεῖ καὶ τὴν φρόνησιν. πανουργίας γὰρ ἔργον τοῦτο, καὶ οὐ φρονήσεως. ὁ γὰρ μάλα φρονῶν, ψευδῶς οὐκ * ἐράσεται. Εἰ δέ κεν ἄρχῃ.] εἰ δέ σε ἐκεῖνος προκατάρξῃ, ὅπως δή ποτε ἀδικήσας, διπλῶς τοῦτον τιμωρῇ, μεμνημένος ἢ τῆς ἐμῆς ἐντολῆς, ἢ ὅτι πρῶτος εἰς τὴν φιλίαν παρεσπόνδησεν. εἰ δὲ πάλιν μεταπεισθεὶς προηγεῖται εἰς τὴν φιλίαν, καὶ αἰτεῖ τιμωρίαν δοῦναι ὧν ἐξημάρτηκε, ξυγγνωμοσύνῃ πάλιν αὐτὸν δέχου. Δειλός τοι ἀνήρ.] ὁ ἄθλιος γὰρ καὶ οὐδαμῶς λόγου ἄξιος, ἀλλοπρόσαλλος γίνεται, περὶ τοὺς τῆς φιλίας θεσμοὺς, παραμείβων συνεχέστερον τοὺς φίλους. Σὲ δὲ μήτι.] σοῦ δὲ τὸν λογισμὸν μηδὲν εἶδος φιλίας ἀπρεποῦς ἐλέγξῃ. τουτέστι, μὴ ἐλεγχθείης ἢ ἄφιλος, ἢ πολύφιλος, ἢ κακῶν φίλος, ἢ ὑβριστὴς τῶν ἀγαθῶν φίλων. ταῦτα δὲ καὶ ἐπιρρημάτια εἰσὶν εἴδη φιλίας.

Μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

Neq. vnquam miseram pauperiem animi consumptricem homini Sustineas exprobrare, diuorum munus immortalium.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' οὐλομένην.] μηδέποτε τέτλαθι, ἀντὶ τοῦ ἀνέχου ὀνειδίζειν ἀνδρὶ, πενίαν οὐλομένην, ἤγουν ἀπωλείας ἀξίαν· θυμοφθόρον, τουτέστι τῆς ζωῆς φθαρτικήν· δόσιν οὖσαν τῶν θεῶν τῶν ἀεὶ ὄντων. οὐχ ἁπλῶς φησὶ τὴν πενίαν μὴ ὀνειδίζειν· ἀλλ' ἣν οἱ θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις· ἐπεὶ ἔστι καὶ ἑτέρα πενία, ἣν οἱ θεοὶ οὐ παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι αὐτὴν ἑαυτοῖς προξενοῦσι δι' ἀργίαν, ἢ ἀσωτίαν, ἣ καὶ μυρίων ἐστὶν ὀνειδῶν ἀξία.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην.] τὴν πενίαν, ἣν ἡμεῖς αὐτοὶ προξενοῦμεν, διχῶς, ἢ δι' ἀργίαν, ἢ δι' ἀσωτίαν πενόμενοι, ἢ ἀπὸ τοῦ παντὸς ἔχομεν ἀποκληρωθεῖσαν ἡμῖν. ταύτην οὖν ἀξιοῖ μὴ ὀνειδίζειν, ὡς τήν γε παρ' ἡμᾶς ἀξίαν εἶναι μυρίων ὀνειδῶν, οὐ βοηθουμένην ὑφ' ἡμῶν. οὕτω δὴ καὶ νόσον τὴν μὲν εἱμαρμένην, οὐ δεῖ ὀνειδίζειν, τὴν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμετέρας ἀκρασίας διὰ τὴν ἀκρασίαν ὀνειδιστέον, οἷς ἐξὸν ὑγιαίνειν, οὐχ ὑπάρχει τοῦτο δι' αὐτήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην.] μηδὲ τὴν ἐξ εἱμαρμένης δοθεῖσαν πενίαν τοῖς ἀνθρώποις ὀνείδισε. ἡ ἑτέρα δὲ πενία, ἡ ἐξ ἡμετέρας κακίας καὶ ἀσωτίας ἡμῖν γινομένη, μεμπτέα· οὐχ ἣν ἐξ εἱμαρμένης ἐκληρωσάμεθα.

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης.
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

Linguæ certe thesaurus inter homines optimus Parcæ, plurima vero gratia ad moderatum euntis. Quod si malum dixeris, forsan & ipse maius audies.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Γλώσσης τοι θησαυρός.] τῆς γλώσσης τῆς φειδωλῆς, ἤγουν τῆς μετὰ φειδοῦς καὶ ἐγκρατῶς προϊεμένης τοὺς λόγους, τουτέστι τῆς χαλινουμένης, θησαυρὸς ἐστὶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἄριστος.

πλείστη δὲ χάρις.] ἀντὶ τοῦ πλεῖστον δέ ἐστι τὸ ἐπαγωγὸν αὐτῆς μετὰ συμμετρίας ἰούσης, ἤγουν κινουμένης. Εἰ δὲ κακὸν εἴποις.] ἤγουν ἐὰν δὲ κακὸν εἴπῃς, τάχα ἂν αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Γλώσσης τοι.] ὁ μὲν θησαυρὸς τῆς γλώττης ἐστὶν ἡ κρύψις τῶν νοημάτων ἡ ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τῶν φαντασιῶν τῶν μὴ γινομένων ἐκφόρων ὑπὸ τῆς γλώττης προπετῶς κινουμένης· δεῖ γὰρ τὴν κίνησιν ἐπιμετρεῖν τῇ γλώσσῃ, καὶ τὸν καιρὸν τῆς κινήσεως, ἀλλ' οὐ ταύτην κυρίαν εἶναι ἑαυτῆς. τὸ δὲ πλείστην μὲν ἑαυτῆς εἶναι χάριν, μετρίας οὔσης, ἀρχὴν δὲ γίνεσθαι μειζόνων καὶ ἀλγεινοτέρων ἀκουσμάτων, τὴν προπετεστέραν αὐτῆς ἀμφω παρέστησε, καὶ ὅτι αἱρετὸν τοῦτο τὸ μέσον, καὶ ὅτι φυλακτέον. καί Πιττακόν φασι πέμψαντος αὐτῷ τοῦ Ἀμάσιδος ἱερεῖον, καὶ ἀξιώσαντος ἀποπέμψαι τὴν μοῖραν αὐτῷ τὸ κάλλιστον ἅμα καὶ χεῖριστον, ἐξελόντα τὴν γλῶσσαν ἀποστεῖλαι. καὶ διὰ τοῦτο δέδωκεν ἡ φύσις διὰ μὲν τῶν ὀδόντων ἕρκος αὐτῇ προσθεῖν καταχλείουσαν, μόνην αὐτὴν ἔσω καὶ δυσκίνητον· τὸν δὲ ἐγκέφαλον ἄνωθεν ὑπάρχοντα, τοῦ λόγου τὸ μέτρον αὐτῇ παρέχειν ἐνδεικνυμένην. ἄλλως. τῆς φθεγγομένης δηλονότι τὰ μέτρια· λείπεται δὲ τὸ ἐστιν ἀνδρεῖον, καὶ γλώσσης φειδωλῆς, τῆς καχαλινωμένης τοῦ σμικρολόγου. εἰ δὲ κακὸν εἴποις.] Ἀλκαῖος· Εἰκ' εἴπεις τὰ θέλεις, ἀκούσαις τά κ' οὐ θέλεις· καὶ Ὅμηρος· Ὁπποῖόν κ' εἴπησθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Γλώσσης τοι θησαυρός.] Γλώσσης φησὶ θησαυρὸν τὸ φθέγγεσθαι πάνυ σμικρὰ καὶ ὀλίγα. χάριν δὲ πλείστην αὐτῆς τὸ σύμμετρον καὶ ἐν τοῖς καιροῖς τὰ δέοντα φθέγγεσθαι. Τοῦτο οὖν ἐπαινεῖ

καὶ τὸν Πέρσην, καὶ μὴ πολυλογίαν ἀσκεῖν. οὐδὲν γὰρ οὔτε λῷστον, οὔτε χείριστον τῆς γλώττης ἐστίν. ὃ καὶ Πιττακὸς ὁ Λέσβιος ἐνδεικνύμενος ἐξ ἱερείου τὴν γλῶτταν, ὡς κάλλιστόν τε καὶ χείριστον, Ἀμάσιδι τῷ Αἰγυπτίῳ ἀπέσταλκεν· οὕτως ἐκείνου κελεύσαντος, τὸ κάλλιστόν τε καὶ χείριστον ἀποστεῖλαι τοῦ ζώου. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ Φρὺξ προσείρηκεν Αἴσωπος. Εἰ δὲ κακόν.] εἰ δὲ λάλος ὢν ὑβρίσῃς, μεῖζον ἀκούσῃς. τοῦτο δὲ ἐξ Ὁμήρου παρείληπται· φησὶ γὰρ ἐκεῖνος·

Ὁπποῖόν κ' εἴπῃσθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις.

Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι,
Ἐκ κοινοῦ· πλείστη δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.

Neque publici conuiuij grauis accessor esto,
Ex publico: plurima autem gratia sumptusque minimus.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδὲ πολυξείνου δαιτός.] μηδὲ ἔσο δυσπέμφελος, ἤγουν πληκτικὸς καὶ δυσάγωγος, ἕνεκα εὐωχίας πολυφίλου, ἤγουν ἣν πολλοὶ ἀθροισθέντες φίλοι εὐωχοῦνται. ἐκ κοινοῦ. πλείστη δὲ χάρις.] ὁ δὲ κἀνταῦθα ἀντὶ τοῦ γάρ, ἤγουν ἐκ τῆς ἑνώσεως γὰρ καὶ τοῦ ἀθροίσματος τῶν πλειόνων πλείστη χάρις ἐστὶν, ἀντὶ τοῦ τέρψις καὶ δαπάνη ὀλιγίστη, ἤγουν καὶ ἀνάλωμα πάνυ ὀλίγον.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδὲ πολυξείνου δαιτός.] ταῦτα χάριν δίδωσι ταῖς καλουμέναις συμβολαῖς· αὗται γὰρ πολύξεινοι ἂν εἶεν ἐκ κοινοῦ πολλοῖς συσσιτεῖν προξενοῦσαι. μὴ οὖν εἶναι δυσπρόσιτον ἐν ταύταις καὶ δύσκολον, ἐχούσαις δαπάνην μὲν ἐλαχίστην, χάριν δὲ πλείστην διὰ τὴν κοινωνίαν· οὕτως γὰρ πάλαι συνεσίτουν ἀλλήλοις συνεισφέροντες εἰς τὸ κοινὸν ἕκαστοι, καὶ μετ' ἀλλήλων εἱστιῶντο. ἄλλως. μὴ ἀποστρέφου (φησὶ) τὰς τῶν φίλων εὐωχίας· ἡ γὰρ ἐξ ἐράνων εὐωχία, καὶ δαπάνην ἐξ ἴσου κουφίζει καὶ πολλὴν ἀνάπαυσιν ἔχει.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδὲ πολυξείνου δαιτός.] παρακελεύεται τοῦτον καὶ κοινωνικὸν εἶναι, ἀλλὰ μὴ ἀσυνδίαστον. καί φησι· μὴ ἔσο δυσάρεστος ἐκ τῆς πολυξείνου δαιτός· τουτέστιν, ἐκ τῶν συσσιτίων καὶ εἰσφορῶν καὶ ἐράνων, καὶ ἃ καλοῦμεν καταβόλια, ὅταν κοινῶς διδόντες δαπάνην πολλοὶ συμποσιάζωσιν. εἶτα ἐπάγει καὶ τοῦ συσσιτίου τὸν ἔπαινον, καὶ φησὶν, ἐκ τῆς τοιαύτης κοινωνίας πλείστη ἡδονὴ, ὀλίγον δὲ τὸ ἀνάλωμα γίνεται.

Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διῒ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς.
Μηδ' ἄντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ, μεμνημένος ἔς τ' ἀνιόντα
Μήτ' ἐν ὁδῷ μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς·
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
Ἑζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.

Neque vnquam de mane Ioui libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt: respuunt vero etiam preces.
Neque contra Solem versus erectus meito.
Sed postquam occiderit, memor vsque ad orientem,
Neque in via, neque extra viam progrediendo meias.
Neque denudatus: deorum quippe noctes sunt.
Sedens vero diuinus vir, & prudens,
Aut idem ad parietem accedens bene septi atrij.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς.] μηδὲ ποτὲ ἀρχομένης ἡμέρας (τοῦτο γὰρ δύναται τὸ ἐξ ἠοῦς) λεῖβε τῷ Διῒ, ἤγουν σπένδε οἶνον καυστικὸν, χερσὶν ἀνίπτοις, μὴ δὲ τοῖς ἄλλοις θεοῖς. καθαρὸν γὰρ τὸ θεῖον, καὶ δεῖ καθαραῖς χερσὶ καὶ καθαροῖς ὀργάνοις καὶ καθαρῷ σώματι προσάγειν τὰ πρὸς αὐτό. εἰ γὰρ οὕτως ἀνίπτοις δηλονότι χερσὶ σπένδεις,

οὐ κλύουσι,

ἐγκλίνουσιν, ἀντὶ τοῦ ἐπικλίνουσιν. ἀποπτύουσι δὲ, ἤγουν ἀποστρέφονται, ἀπαξιοῦντες τὰς ἀρὰς, τουτέστι τὰς εὐχὰς, ἃς ἐπάδεις θύων, βοηθοὺς αὐτοὺς ἐπὶ τὰ σὰ ἔργα καλῶν. Μηδ' ἄντ' ἠελίοιο τετραμμένος.] μηδὲ ἀπ' ἐναντίας τοῦ ἡλίου τετραμμένος ὀρθὸς ὀμίχει, ἤγουν οὔρει. ἐπειδὰν δὲ δύῃ, ἤγουν ἀφ' οὗ ἂν καταδύηται ὁ ἥλιος, μεμνημένος, τουτέστιν ἐν νῷ φέρων τοῦτο, ἔς τ' ἀνιόντα ἤτοι ἀπὸ τοῦ μετὰ τὴν μεσημβρίαν καιροῦ, μέχρι τοῦ πρὸ μεσημβρίας· μέχρι γὰρ τούτου ἐστὶν ἡ ἀνάβασις τοῦ ἡλίου, εἶτα κλίνει καὶ καταδύεται. μήτ' ἐν ὁδῷ οὐρήσῃς, μήτε ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην, ἤγουν κινούμενος, οὐρήσῃς, ὅπου μὲν τὴν εἰνοδίαν θεὸν σεβόμενος, ὅπου δὲ τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου τῆς πάσης ζωοποιοῦ ὕλης, ὅπου δὲ ἁπλῶς τὴν ἀσχήμονα τοῦ σώματος διάθεσιν λογιζόμενος. μὴ δ' ἀπογυμνωθεὶς τοῦτο ποίει, εἰ καὶ νὺξ ἐστὶ δηλονότι. δῆλον γὰρ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἐπαγομένου· ἐπάγεται γὰρ, τῶν μακάρων αἱ νύκτες εἰσίν, ὥστε εἰ καὶ μὴ ἄνθρωπος δηλονότι ὁρᾷ τότε τὴν σὴν ἀσχημοσύνην, ἀλλ' οἱ θεοὶ ὁρῶσιν. ὃς αἰδούμενος μὴ ἀπογυμνοῦ· καθεζόμενος γὰρ ὅγε θεῖος ἀνήρ, τουτέστιν ὁ θεοῦ ἔννοιαν ἔχων, ὁ ἔνθεος, ὁ πεπνυμένα εἰδώς, ἤγουν συνετά, οὐρεῖ δηλονότι, ἢ ὀφείλει οὐρεῖν, ἢ οὗτος πλησιάσας πρὸς τοῖχον αὐλῆς εὐερκοῦς, ἤγουν ἐρυμνῷ καλῶς περιειλημμένης.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδέποτ' ἐξ ἠοῦς Διΐ] τοῦτο καθαρότητός ἐστι παράγγελμα. πολλὰ γὰρ αἱ χεῖρες τῶν ἀναγκαίων μὲν, ἀκαθάρτων δὲ ποιοῦσι· διὰ τοῦτο δέονται καθάρσεως, διότι τὸ θεῖον καθαρόν. δεῖ δὲ ὅμοιον αὐτοῖς ὑπηρετεῖν, καὶ οὕτω σπένδειν προκαθάραντας τὰς χεῖρας· πολλῷ δὲ ἄρα μᾶλλον τῷ ὅλῳ σώματι· δέον γὰρ καθαρῶς πράττειν τὰ πρὸς θεούς· ἐκ γὰρ ἀκαθάρτων ὀργάνων, οἱ τιμώμενοι αὐτοὺς, ἀποπτύουσι μετὰ τὰς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ἀράς· αὗται γάρ εἰσιν αἱ ἐπάραι ταῖς θυσίαις, ἢ ταῖς σπονδαῖς ἐπᾳδόμεναι. ἐν μὲν οὖν Σπάρτῃ τοῖς εἰς ἀρχὴν καθισταμένοις οἱ ἔφοροι προεκήρυττον μὴ τρέφειν μύστακας, ἵνα τοὺς τὸ φαῦλον τοῦτο καὶ ἀτελὲς παραβάντας μειζόνως κολάζωσιν· ὁ δὲ Ἡσίοδος νίπτεσθαι τὰς χεῖρας παραινῶν πρὸ τοῦ σπένδειν, ἐνδείκνυται τὸν τοῦτο μὴ πειθόμενον μείζονος ἄξιον εἶναι καταγνώσεως, ὡς ἀνεπιτήδειον πρὸς παιδείαν.

Μηδ' ἄντ' ἠελίοιο τετραμμένος.] διὰ τούτων εἰς εὐσχημοσύνην παιδεύει καὶ τὰ ἀναγκαῖα κελεύει εὐσχημόνως ἐκπληροῦν. μήτ' οὖν ἀπεναντίας ἡλίου μήτ' ἀνιόντος ὅ ἐστι πρὸ μεσημβρίας, μήτε εἰς δύσιν ἰόντος, ὅ ἐστι μετὰ μεσημβρίαν, οὐρεῖν. ἔνθα δηλαδὴ τὴν πορείαν οὗτος αἰνίττεται, μήτε προβάδην (ὅ ἐστι κινούμενον) τοῦτο πράττειν. ἢ ἐν ὁδῷ, ἢ ἐκτὸς ὁδοῦ σεβόμενον ὅπου μὲν τὴν εἰνοδίαν θεὸν, ὅπου δὲ τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου τὴν πάσης ζωοποιὸν τῆς ὕλης, ὅπου δὲ ἁπλῶς τὴν ἀσχήμονα τοῦ σώματος διάθεσιν λογιζόμενον· δεῖ οὖν τὸν ἔννοιαν ἔχοντα θεοῦ ἢ καθήμενον ἐκπληροῦν τὴν ἀνάγκην, ἢ πρὸς τεῖχον τινὰ εἴσω τῆς αὐλῆς, οὗ ἀποκρύπτονται τὸ αἶσχος τῆς φύσεως, καὶ ἐν τῷ ἀδύτῳ πληροῦνται τὰ ἐλαττώματα τῆς φύσεως· ἐπειδὴ δὲ ἐν νυξὶν εἰώθασι τὰ τοιαῦτα καταφρονεῖσθαι πολλοῖς καὶ τὸ ἀπογυμνοῦσθαι, δοκεῖ τισιν ἐν ταύταις μὴ ἄξιον εἶναι μάρτυρα τῆς ἀσχημοσύνης, ὑπομιμνήσκει μετὰ τῆς πρὸ ἡλίου ἀπογυμνώσεως, καὶ τὸ μὴ ἐν νυκτὶ τοῦτο χρῆναι δρᾶν: ὡς μακάρων εἶναι τὰς νύκτας. ὡς τότε μάλιστα ἐπιφανειῶν θείων γινομένων, διὰ τὴν ἡσυχίαν τὴν ἀπὸ τοῦ πλήθους· τιμητέον οὖν αὐτὰς, καὶ οὐδὲν ἄσχημον πρακτέον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς.] τὰ μὲν μυθικὰ δῆλα καὶ τοῖς πάνυ ἰδιώταις, ὅτι δεῖ καθαροῖς καὶ ἀρρυπάντοις θύειν χερσί. τὸ δ' ἀλληγορικώτερόν ἐστι, συμβολικὴ παραίνεσις Πυθαγόρειος, ἐντελλομένη καὶ λέγουσα, μὴ ἄλλα μὲν βουλεύειν, ἄλλα δὲ δρᾶν. φησὶ γὰρ μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς καὶ τῆς πρώτης τοῦ λογισμοῦ προσβολῆς τὸν οἶνον, ἤγουν τὸ βουλευτικὸν, ὅπερ θερμαίνει καὶ συγκιρνᾷ, λεῖβε καὶ πρόσφερε τῷ Διΐ, ἤγουν τῷ λογισμῷ, χερσὶν ἀνίπτοις, ἤγουν, πράξεσι καὶ ἀφορμαῖς ἀπᾳδούσαις, οἷς βουλεύῃ. καὶ ἵνα φαίην, καὶ συντομώτερον τοῦτό φησι, μηδὲ εἰ πρότερον ἀνέλθῃ προσβολὴ σοῦ λογισμοῦ, ἄλλα μὲν βουλεύεσθαι, ἄλλα δὲ δρᾶν καθάπερ πανουργότατοί τινες καὶ κρυψίνοες. μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.] ἀπὸ κοινοῦ τὸ λεῖβε ἀνίπτοις χερσίν. ὁ δὲ νοῦς τοιοῦτος, μή τι τῷ λογιστικῷ ἐναντίαν ἔχε τὴν πρᾶξιν, μή τι ταῖς ἄλλαις ψυχικαῖς δυνάμεσι, θυμῷ, ἐπιθυμίᾳ καὶ λοιποῖς· τουτέστι, μὴ ἔσο κρυψίνους. καὶ προσποιήτως δόκει τινὰς ἀγαπᾷν, ἢ μισεῖν· ἄλλως δὲ κατὰ

πρᾶξιν ἔλεγχε καὶ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως μὴ θέλε φαίνεσθαι πλούσιος, ἢ εὐδοκιμῶν ἔν τισιν, ἔργα δὲ τούτοις ἀπᾴδοντα κέκτησο. Οὐ γάρ τοί γε κλύουσιν.] οἱ γὰρ καταρῶνται* δ ὑπήκοα εὕροις, τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία· μάταιος δὲ λογισθήσῃ. Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος.] τὸ μὲν πρόχειρον χρήσιμον καὶ τοῖς ἰδιώταις καθέστηκεν, κατὰ τὴν τοῦ Πρόκλου μακρηγορίαν καὶ μεταχείρισιν. τὸ δὲ συμβολικὸν τοῦ παραγγέλματος τοιοῦτον. ἀπείργει τοῦτον τῆς φανερᾶς καὶ ἀνερυθριάστου ἀκολασίας, καί γε τῆς λαθραίας ὁμιλίας τῆς πρὸς τὰς πόρνας, ἔτι δὲ καὶ τῆς πρὸς τὰς ἑταίρας, ἤγουν τὰς παλλακίσκας ἢ πόρνας, ἀστάτου καὶ μεταπηδώσης ὁρμῆς. καὶ ἔτι παρακελεύεται μηδ' ἂν ἕτερον τῶν ἀπρεπῶν δρᾶν, κἂν ἔλαττον ᾖ τῶν προτέρων, καὶ λάθριον, ἐθέλει γὰρ καὶ μακαρίου ἀνδρὸς, κἂν οὐχ ὁρῷτο παρά τινων, ὅμως αἰδεῖσθαι αὐτὸν ποιεῖν τὰ αἰσχρά. τοῦτο γὰρ δηλοῖ, τὸ, μακάρων τοι νύκτες ἔασιν· θέλει δὲ καὶ φρονίμου ἀνδρὸς λόγον τὸ, ἑζόμενον οὐρεῖν, ἤγουν τὸ, ἐστειγμένας καὶ οὐ μεταπηδώσας τὰς ὁμιλίας ποιεῖσθαι. ἀλλ' ἔχειν παλλακὴν μίαν, ἣν καὶ ἑταίραν καλοῦσιν. ἢ δούλην· τοῦτο γὰρ ὁ τοῖχος δηλοῖ, τῆς αὐλῆς. ὥσπερ γὰρ ἡ οἰκία ἐκ τῶν τοίχων συνίσταται, οὕτω καὶ οἱ δεσπόται δούλοις καὶ θεραπαίναις, καὶ τοῖς μισθίοις ὀχυροῦνται. τοιαῦτα τὰ περὶ τῆς ἀμιχέουσιν. ὁ γὰρ ὁ Πέρσης, Πέρσης. κἂν Πέρσης τὴν κλῆσιν, ὥστε τὴν ἐνέργειαν ὀρθοζώνως Περσικῷ νόμῳ. εἰ δέ τι καὶ ἀσαφὲς ἔχει τὰ εἰρημένα, ταῦτα διασαφήσομεν. Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο.] μηδὲ φανερῶς καὶ ἐναντίον πολλῶν βλεπόντων, ὀρθῶς ἀμίχει καὶ οὔρει, ἤτοι μὴ συνουσίαζε καὶ ὁμίλει γυναιξὶν ἀμφίβολος, εἴτε μεταπηδῶν ἀπὸ τῆς ὁμιλίας, εἴτε παραμένων. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ ὀρθὸς. ὁ ἑστηκὼς γὰρ, ἢ τὸ βαδίζει, ἢ τὸ παραμένειν δηλοῖ. ἵσταται, ὅπερ δηλοῖ τὴν παραμονὴν, καὶ βεβαίωσιν. ἀλλ' ἔστιν ὅπως ἀμφίβολος, εἴτε ἑδρασθήσεται, εἴτε κινηθήσεται. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ.] καὶ κρυφίως καὶ φανερῶς. Μήτ' ἐν ὁδῷ καὶ πόρνῃ συνουσιάσῃς. ὁδῷ γὰρ ἕνεκα δημοσίᾳ δι' αὐτῆς γὰρ διέρχονται πολλοί. μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ.] ἤτοι μὴ δημοσίᾳ μὲν, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ παλλακῇ ἀσκῶν παρόδῳ ὀλίγοις γνωστῇ, ἐρήσῃς καὶ ὁμιλήσῃς παραβαδίζων καὶ ἄστατος καὶ μεταπηδῶν, μή τ' ἀπογυμνωθῇς, μή τι ἕτερον ἀπρεπὲς δράσῃς ἀνερυθριάσας. μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.] μακαρίου γὰρ ἀνδρὸς, οἷς περ ἔρημος, κἂν οὐχ ὁρῷτο παρά τινων, ὅμως αἰδεῖσθαι αὐτὸν ποιεῖν τὰ αἰσχρά· τὸ ἑζόμενος δὲ, καὶ τὰ λοιπὰ, ἐρρέθη. Ὀμιχεῖν, οὐρεῖν. τὸ α πρὸ τοῦ μ πλεονάζεται. ὄμιχρος, ὄμιχλος, καὶ τὰ λοιπὰ πλὴν τοῦ ὀμιχῶ, καὶ ἀμίχλη, καὶ ὄμμα.

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑστίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.

Neque pudenda femine pollutus intra domum
Focum iuxta reuelato, sed caueto.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ.] μηδὲ πεπαλαγμένος ὤν, ἤγουν μεμολυσμένος, ἀπὸ τοῦ παλάσσω τὸ μολύνω. ἀπὸ γονῆς ἤγουν μίξεως καὶ ἀποσπερματισμοῦ τὰ αἰδοῖα τὰ αἴτια τοῦ μολυσμοῦ παράφαινε τῇ ἑστίᾳ, ἔνδον τοῦ οἴκου, ἐμπελαδὸν ἤγουν πλησίον ἀπὸ τοῦ πελάζειν. ἀλλ' ἀλέασθαι, ἀντὶ τοῦ ἔκφευγε· βωμὸς γὰρ τῶν θεῶν καὶ ἡ ἑστία καὶ τῶν καθαρμάτων θυσιῶν καὶ σπονδῶν ὑποδοχή. καὶ δεῖ μὴ μολύνειν σε ταύτην ἀπογυμνούμενον. παρασῶ, τὸ εἰς φανερὸν ἄγειν ἰσῶ· καθ' ὃ λέγεται καὶ παράγειν τὸ εἰς φῶς ἄγειν· παραλογίζομαι δέ τινα, ἀντὶ τοῦ λαθὼν παρασύρω αὐτὸν εἰς ψευδῆ λογισμόν. καθ' ὃ λέγεται καὶ παράγειν τὸ ἀπατᾶν, παρακινῶ τὸ μεθιστῶ καὶ διεγείρω. τὸ μὲν ἐπὶ ἀψύχων, τὸ δὲ διεγείρω ἐπὶ ἐμψύχων. παρασυρῶ τὸ παρ' ἐμοῦ ἕλκω, ἢ παρά τι ἕτερον, παρατηρῶ δὲ ἤγουν παρακολουθῶν σκοπῶ, παραφαίνω τὸ ἀμυδρῶς δεικνύω· καθ' ὃ λέγεται καὶ παραψαύειν τὸ μετρίως ψαύειν. παραφαίνω καὶ τὸ πλησίον ἄγων φαίνω. καθ' ὃ λέγεται καὶ παρατιθέναι καὶ παραβάλλειν τὸ συγκρίνειν, καὶ παρεικάζειν· ἀφ' ὧν παραβολὴ καὶ παράθεσις. κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον λέγεται κἀνταῦθα τὸ παραφαίνειν. ὥστε τὸ ἐμπελαδὸν περιττῶς λέγεται καὶ ἀδολεσχίαν ἔχει.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ.] ταῦτα τῆς ἀπαιδευσίας

ὄντα

ὄντα ἀκούοντα κἂν σμικρὸν ᾖ, δεῖ παραφυλάττειν, καλῶς τοῦ Πλουτάρχου λέγοντος, ὅτι καθάπερ ἐν λόγοις τὸ μὴ σολοικίζειν οὐ θαυμαστόν, ἀλλὰ τὸ σολοικίζειν καταγέλαστον· καὶ ἐν τοῖς ἔργοις οὐ τὸ μὴ πράττειν τὰ τοιαῦτα, ἐπαινετόν, ἀλλὰ τὸ πράττειν ἐπονείδιστον. δεῖ οὖν μεμολυσμένον ἀπὸ γονῆς ἀποκρύπτειν τὰ αἴτια τοῦ μολυσμοῦ. καὶ μὴ γυμνοῦν ἐγγὺς τῆς ἑστίας. βωμὸς γὰρ καὶ αὕτη τῶν θεῶν, καὶ καθημερινῶν θυσιῶν καὶ σπονδῶν ὑποδοχή. μὴ οὖν ἀπογυμνούμενον μολύνειν τὴν ἑστίαν. ἑστία κυρίως μὲν ἡ ἑστία, οὐχ ὡς θεά. ναῦ δὲ ἐπὶ τοῦ πρώτου ἐστὶ τοῦ ἐν οἴκῳ βωμοῦ. ἐμπελάδον δὲ πλησίον. ἡ τῇ γονῇ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος.] πάλιν ἐπ' ἄλλην μεταβαίνει παραίνεσιν. ἐντεῦλάμενος γὰρ αὐτοῦ, μὴ ἀνερυθριάσαντος ἐν τῷ φανερῷ τοῦ κοινοῦ ποιεῖσθαι τὰς ὁμιλίας, ἀλλ' ἔχειν μίαν ἐρηρεισμένην δούλην, ἢ παλλακὴν πάλιν αὐτὸν παραινεῖ, μηδὲ τοῖς κατ' οἶκον αὐτὸν ὁρᾶσθαι συνομιλοῦντα τῇ λεχθείσῃ γυναικί, ἀλλὰ λεληθέναι καὶ τούτους τῆς σεμνότητος φροντίζοντα. ὁ μὲν γὰρ ἥλιος δηλοῖ, τὸ ὑπὸ πολλῶν βλέπεσθαι, ἅτε κοσμικὸν καὶ πάνδημον φῶς. ἡ δὲ ἑστία, τὸ ὑπὸ μόνων τῶν ὄντων κατ' οἶκον, ἅτε φῶς ἰδικὸν καὶ κατοικίδιον. ἑστίαν γὰρ τὸ κατ' οἶκον φησὶ πῦρ, ἤγουν τοὺς κατ' οἶκον ἀνθρώπους, δι' ὧν τοῖς ἐκτὸς τὰ ἐν οἰκίᾳ κεκρυμμένα φανερὰ γίνεται οὕτως ἔχει καὶ ταῦτα. εἰ γὰρ κατὰ τὸν πολὺν Πρόκλον ἑστία τοὺς ὄρχεις ἐμπλάσας παρέδωκεν ἀλὸς αὖτις βώλακας εἰς τὴν ἀνθρακιὰν ἐπιρρίψας, τούτους αὖ μιαρῶν ἀπὸ τόξων,

πνευστρόφοις ἅλμασιν ἀλσακοντίων.

Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοστήσαντα
Σπερμαίνειν γενεήν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.

Neque ab ominoſo ſepulchro reuerſus.
Seminato progeniem, ſed deorum a conuiuio.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου.] μηδ' ἀπὸ τάφου δυσφήμου διὰ τοὺς κλαυθμοὺς τοὺς ἐν αὐτῷ δηλονότι καὶ τοὺς θρήνους, παραγενόμενόν σε ἐπαναστρέψαντα, σπερμαίνειν, ἤγουν σπείρειν γενεὰν ἤτοι τὰ τέκνα. ὡς ἀνοίκειον τοῦτο ἀπαγορεύει καὶ θεοῖς προσεχθρόν, ἅτε τῆς μὲν τεκνώσεως οὔσης οἰκείας θεῷ, ὡς συντελούσης πρὸς τὴν ἀειγενεσίαν, τοῦ δὲ τάφου ἀνοικειοτάτου. διὸ καὶ ἐπάγει, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός. ὡς οἰκείως οὕτω δηλονότι κεχαρισμένως τοῖς θεοῖς, τῆς τεκνώσεως προχωρούσης, τῷ οἰκεῖον τοῖς θεοῖς ἔργου, μετὰ τὸ προσελθεῖν αὐτοῖς καὶ εὐωχηθῆναι καὶ παρακαλέσαι ἵλεως γενομένους.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου.] τὴν ἀρχὴν ἑκάστου τῶν σπουδαίων ἔργων θεῖόν τι δεῖ νομίζειν. μιμεῖται γὰρ τὴν κυρίως ἀρχὴν θεὸν οὖσαν. σπουδαῖον δὲ καὶ ἡ τέκνωσις, ἅτε συντελοῦσα πρὸς τὴν ἀειγενεσίαν. οὐ δεῖ οὖν ποιεῖσθαι ταύτην ἀπὸ μιασμάτων, ἀλλ' ἀπὸ καθαρότητος, πρὸς τῷ καὶ ὑπεναντίαν εἶναι τὴν τέκνωσιν τῇ τῶν τάφων ἐννοίᾳ. καὶ γὰρ γένεσίς ἐστι καὶ φθορά. διὸ οὖν ἀπὸ δαιτὸς θεῶν, τουτέστι θεοῖς προσελθόντα καὶ εὐωχηθέντα καὶ παρακαλέσαντα τοὺς θεοὺς οὕτω παιδουργεῖν, ἀπὸ τῶν κρειττόνων πατέρων τῆς τιμῆς ἀρχόμενον τῆς παιδουργίας. δύσφημος δὲ ὁ τάφος· ἐκεῖ γὰρ κλαυθμοὶ γίνονται ὁμοῦ καὶ ὀδυρμοὶ πολλοί, ἢ ἀπὸ τοῦ περιδείπνου λέγει. τάφος γὰρ λέγεται τὸ περίδειπνον, ὡς Ὅμηρος, δαίνυ τάφον Ἀργείοισι. Πλάτων δέ, μὴ μεθύοντα μίγνυσθαι.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο.] ἐντεῦθεν πρὸς ἑτέραν διδασκαλίαν μετέβη, καὶ διδάσκει ποδαποὺς ὄντας ἕνεκα παιδοποιΐας δεῖ πλησιάζειν ταῖς γυναιξίν. καί φησιν οὐδὲ σπερμαίνειν χρὴ τὰ τέκνα ἀπ' ἐκφορᾶς νεκρῶν ὑποστρέφοντας, ἀλλ' ἐξ εὐωχίας καὶ ἑορτῶν. τοιοῦτοι γὰρ οἱ παῖδες γίνεσθαι εἰώθασιν, ὁποῖοι οἱ πατέρες αὐτῶν εἰσὶν ἐν τῇ παιδογόνῳ καταβολῇ τῶν σπερμάτων. μεθυόντων γὰρ μεθύοντες γίνονται, σωφρονούντων δὲ καὶ νηφαλίων σώφρονες καὶ νηφάλιοι, εὐφραινομένων ἱλαροί τε καὶ εὐφραινόμενοι, σκυθρωπαζόντων δὲ ἀγριῶντες καὶ φιλόθρηνοι. δυσφήμοιο τάφου] ἢ θρηνώδους τάφου

νεκρῶν, ἢ τάφου δυσφήμου καὶ δείπνου· ἤγουν καπηλώδους καὶ κακοφήμου καὶ ἀσχήμονος.

ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.] Μυθικῶς, ἀφ' ἑορτῆς. ἀλληγορικῶς δέ, μὴ ἀπὸ τάφου καὶ συμποσίου ἀπρεποῦς, ἀλλ' ἐκ βελτιώσεως, ὅπου αἱ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων δὴ χαίρουσι τοῦ λογιστικοῦ λέγω, φρονήσεως, ἀνδρείας, σωφροσύνης, δικαιοσύνης, καὶ τῶν τοιούτων θεῶν.

Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίρροον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν πρίν γ' εὔξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ὃς ποταμὸν διαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος,
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.

Nec vnquam perennium fluuiorum limpidam aquam
Pedibus transito, priusquam oraueris aspiciens pulcra fluenta,
Manus lotus amœna aqua limpida.
Qui fluuium transierit, malicia vero manus illotus,
Ei succensent dij, & damna dant in posterum.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν.] μηδέποτε διάβαινε τοῖς ποσὶν ὕδωρ μετὰ κάλλους ῥέον ποταμῶν ἀενάων, ἤγουν ἀεὶ ῥεόντων, ἀπαύστως ῥεόντων, πρὶν ἂν εὔξῃ αὐτῷ, νιψάμενος πρότερον τὰς χεῖρας διὰ τοῦ λευκοῦ ὕδατος τοῦ πολυεράστου. καὶ διὰ τούτων εἰς θεοσέβειαν νομίζει παιδεύειν τὸν ἀδελφόν. οἱ παλαιοὶ γὰρ καὶ πᾶσαν μὲν τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν (καθά φησιν ὁ Πρόκλος) ὡς τρόφιμον καὶ αὐξητικὴν τῶν φυτῶν, ἱερὰν ἐνόμιζον εἶναι τῶν ζωογόνων θεῶν. μάλιστα δὲ τοὺς ἀενάους ποταμοὺς θείους ἐνόμιζον τὴν ἀνέκλειπτον τῶν θεῶν οὐσίαν ἱκανῶς μιμουμένους. καὶ δυνάμεις ᾤοντο θείας ἔχειν ἐφεστώσας αὐτοῖς. εἰκότως οὖν, φησίν, ἀξιοῖ μὴ διαβαίνειν ποταμὸν πρὶν εὔξασθαι αὐτῷ. ὃς διαβῇ. τοῦτο ἐπάγει, τὸ ἀποβαῖνον κακὸν ἀπὸ τῆς καταφρονήσεως τούτων θέλων ἐνδείξασθαι· ἤγουν ὃς ἂν διαβῇ ποταμὸν σὺν κακότητι, ἤγουν κακίᾳ τῇ καταφρονήσει, ὧν οὐ δεῖ καταφρονεῖν. καὶ ἄνιπτος τὰς χεῖρας. τοῦτο ὥσπερ ἑρμηνευτικὸν τοῦ σὺν κακότητι, τούτῳ οἱ θεοὶ νεμεσῶσιν, ἤγουν ἀγανακτοῦσιν ἀγανάκτησιν δικαίαν· καὶ ἄλγη, ἤγουν λύπας, ἔδωκαν, ἀντὶ τοῦ ἐπιφέρουσιν, ὀπίσω, τουτέστιν ὕστερον. καλλίρροον ὕδωρ, ἤγουν μετὰ κάλλους ῥέον. συνήθες τούτοις ἐπιθέτοις χρῆσθαι, ἐνίοτε μὲν πρὸς κόσμον τῶν ὑποκειμένων, ἐνίοτε δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἀφορῶσιν αὐτῶν. ἐνταῦθα δὴ τὸ καλλίρροον, κατὰ τὸ πρότερον λέγεται, πρὸς κόσμον γὰρ λέγεται τοῦ ὑποκειμένου.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν.] οἱ παλαιοὶ καὶ πᾶσαν μὲν τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν ὡς τρόφιμον καὶ αὐξητικὴν τῶν φυτῶν ἱερὰν ἐνόμιζον εἶναι τῶν ζωογόνων θεῶν. μάλιστα δὲ τοὺς ἀενάους ποταμοὺς θείους ἐνόμιζον, τὴν ἀνέκλειπτον τῶν θεῶν οὐσίαν ἱκανῶς μιμουμένους. καὶ δυνάμεις ᾤοντο θείας ἔχειν ἐφεστώσας αὐτοῖς. εἰκότως οὖν δὴ ἐνταῦθα ἡμᾶς παιδεύων εἰς εὐσέβειαν ἀξιοῖ μὴ διαβαίνειν εἰς ἀέναον ποταμὸν πρὶν εὐξώμεθα βλέποντες εἰς αὐτόν. εὔχεσθαι δὲ ἀπονιψαμένους πρότερον. τὸν γὰρ ἄνιπτον διϊόντα διὰ κακίαν τοῦτο ποιεῖν τὴν καταφρονοῦσαν ὧν δεῖ μὴ καταφρονεῖν. καὶ ἔστι καὶ τοῦτο σημεῖον θεοσεβοῦς ζωῆς, τὸ μηδὲ ἐν τούτοις ἀμελεῖν τοῦ καθήκοντος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν.] ἀέναον ποταμὸν λέγει τὴν κατὰ νόμους συζυγεῖσαν ἀνδρὶ γυναῖκα, καὶ ἀεὶ συνοῦσαν αὐτῷ. παραινεῖ δὲ ὡς ὅτε βούλει συνελθεῖν τῇ ἰδίᾳ, μὴ πρότερον τοῦτο ποιήσῃς, πρὶν ἂν δι' εὐχῆς καθαρθῇς. ὡς θεὸν διδοῦντα ἕξεις τῷ σπέρματι. Καλλίρροον δὲ λέγει ὕδωρ αὐτήν, ὡς καθαρὸν καὶ νόμιμον. ἄλλως. Καὶ τί φημί τοιαύταις μὴ μίγνυσθαι γυναιξίν, ἀλλὰ μηδὲ θαρρεῖν ἐπιχειρεῖν ἀρχικωτάτοις ἀνδράσι, πρὶν ἐν πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ, ἤγουν συμβουλῇ καὶ λόγοις καλλίστοις νιψάμενος τὰς χεῖρας: ἤτοι ἐξομολογήσας ἐκείνῳ τὰς σὰς πράξεις, δι' αὐτὸς ἐκείνῳ καὶ θυμήρης φανείης. ἂν γὰρ σὺ τυχὸν σοφίας εἶ μέτοχος, ἐκεῖνος δὲ ἠμβάρβαρος· ἢ σὺ ἀρετῆς ἀντεχόμενος, ἐκεῖνος δὲ ἀσελγείας ἀνάμεστος, ἢ τοὐναντίον, πάσῃ τῇ τοιαύτῃ λατρείᾳ, ὡς οὖσαν ἀπροσφυῆ καὶ ἀνάρμοστον. συγχαίρει γὰρ εἴωθε τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον.

ὅμοιον. Ὅς ποταμὸν διαβῇ] τὴν ἰδίαν κατὰ νόμους λέγει γυναῖκα. τὸ δὲ διαβῇ, εἰ μὲν ἀντὶ τοῦ παρέλθῃ νοήσεις, οὕτως ἐρεῖς· ὃς τὴν κατὰ νόμους συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα παρελθὼν, ἀλλοτρίᾳ συνέλθῃ, θεομισὴς ὁ τοιοῦτος. εἰ δὲ ἀντὶ τοῦ διέλθῃ, ἤτοι συνέσονται, οὕτως ἔστω. ὃς τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ συνέλθῃ μὴ πρότερον νιψάμενος, θεομισής. ἄλλως. ὅστις ῥαινόμενος ποταμὸν, ἤγουν πρὸς δυνάστου λαβείαν ὑπέλθῃ, μὴ ἐκκαθάρας ἐκ κακίας τὰς χεῖρας, τουτέστι μὴ ὁμότροπος ὢν ἐκείνῳ (κακία γὰρ τὸ ἐναντιότροπον ἐκείνῳ λογίζεται) τούτῳ ἡ εἱμαρμένη νεμεσᾷ, καὶ ἐναντία ἐστὶ, καὶ ἄλγεα δῶκεν, ἤτοι δυσκλείας ἔχει καὶ ἀτυχήματα. σκυτέων καὶ βαρβάρων ὑπαιρομένων καὶ αὐξομένων, ὡς ὁμοτρόπως ἐκείνῳ.

Μηδ᾽ ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ
Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ.

Ne vero a manu deorum in celebri conuiuio
Siccum a viridi reseca nigro ferro.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ

Μηδ᾽ ἀπὸ πεντόζοιο.] μηδὲ ἐν εὐωχίᾳ θαλλούσῃ θεῶν τέμνε αἴθωνι σιδήρῳ, ἤγουν τμητικῷ, ἀπὸ τῆς πεντόζου, τουτέστι τῆς χειρὸς, τῆς πέντε δακτύλους ἐχούσης, οἳ ὄζοις ἐοίκασι· τὸ αὖον, ἤγουν τὸ ξηρὸν, τουτέστι τὸ ἄκρον τοῦ ὄνυχος, ὃ δὴ καὶ ἄζωον ἐστὶ καὶ ἀναίσθητον· ἀπὸ τοῦ χλωροῦ, τουτέστι τοῦ σαρκώδους τῶν ὀνύχων, ὃ χλωρὸν ἐκάλεσεν, ὡς ζῶν καὶ ὡς ἁπαλόν. δεῖ γὰρ δηλονότι τεμόντα πρότερον καὶ καθαρθέντα παραβάλλειν ταῖς τῶν θεῶν εὐωχίαις, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν αὐταῖς τοῦτο ποιεῖν. ἄλλως δὲ οὐ χρὴ ταῦτα προαποθνήσκοντα, τῆς ζωῆς τοῦ λοιποῦ σώματος ἀποστερεῖν ἐν ταῖς τῶν ἄσβεστον ἐχόντων τὴν ζωὴν θεῶν εὐωχίαις. ἀλλότριον γὰρ ἐκείνων τὸ τοιοῦτον. αἴθωνι σιδήρῳ] αἴθων λέγεται ὁ εἰς ὑπηρεσίαν τοῦ πυρὸς ἐπιτήδειος. αἴθων μεταφορικῶς καὶ ὁ δραστήριος καὶ διεγηγερμένος. καθ᾽ ὃ δοκεῖ καὶ αἴθων λέγεσθαι σίδηρος, ἤγουν τμητικὸς, ἀπὸ τῆς καυστικῆς τοῦ πυρὸς ἐνεργείας, ἣ καὶ ἐν τῇ λέξει ἐμφαίνεται. ἐπεὶ δὲ τὸ πῦρ ἔχει καὶ τὴν φωτιστικὴν δύναμιν, ἔχει δὲ καὶ μάχαιρα καὶ σπάθη καὶ τὰ τοιαῦτα τὸ λαμπρὸν, λέγοιτο ἂν αἴθων τοιοῦτος σίδηρος καὶ διὰ τὴν λαμπρότητα.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδ᾽ ἀπὸ πεντόζοιο.] πέντοζον μὲν καλεῖ τὴν χεῖρα, τοὺς δακτύλους ὄζοις εἰκάζων. χλωρὸν δὲ, τὸ σαρκῶδες τῶν ὀνύχων ὡς ζῶν καὶ ὡς ἁπαλόν. αὖον δὲ τὸ ἄκρον τοῦ ὄνυχος, ὃ δὴ καὶ ἄζωον ἐστὶ καὶ ἀναίσθητον. παρακελεύεται τοίνυν μὴ ἐν εὐωχίαις θεῶν τέμνειν τοὺς ὄνυχας. τέμνοντας γὰρ πρότερον καὶ κεκαθαρμένους τῇ ἑορτῇ παραβάλλειν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν αὐταῖς τοῦτο ποιεῖν. καὶ γὰρ τρόπον τινὰ νέκρωσις ἐστὶ τῶν ἐν ἡμῖν μορίων τοῦτο, ἀφαιρουμένου αὐτὰ τοῦ σώματος, ὡς συμπεφυκότα τούτῳ καὶ συνυπάρχοντα ᾧ τρέφεται. χρὴ οὖν εἰ μὴ ταῦτα προαποθνήσκεις τοῦ λοιποῦ σώματος πρότερον, τουτέστιν ἐκτμηθέντα ποιήσεις, ἐν ταῖς τῶν ἄσβεστον ἐχόντων ζωὴν θεῶν εὐωχίαις, μὴ ἀποστερεῖν ταῦτα ζωῆς. ἀλλότριον γὰρ ἐκείνων τὸ τοιοῦτον. ἄλλως. πεντάκλαδος ἡ χείρ. φησὶν οὖν ξηρὸν τὸν ὄνυχα, χλωρὸν δὲ τὸ ζωτικὸν αἷμα. ἀστεῖος δὲ ὀνυχίζεσθαι ἐν ἑορταῖς θεῶν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδ᾽ ἀπὸ πεντόζοιο.] τὸ μὲν πρόχειρον, καὶ ὅπερ ὁ Πρόκλος μακρηγορεῖ, τοιοῦτόν ἐστιν· μὴ ἐξονυχίζου ἐν ἑορταῖς, μηδὲ τὸν ξηρὸν ὄνυχα ἐκ τῶν χλωρῶν καὶ ζώντων δακτύλων τῆς πεντόζου χειρὸς ἀπότεμνε. Τὸ δ᾽ ἀλληγορικὸν τοιοῦτόν ἐστιν. ὁπότε, φησὶ, περί τινων θείων καὶ ἀναγκαιοτέρων καὶ θειοτέρων λόγοι κινοῦνται σοφοί, οὓς καὶ θεὸς καλεῖ τὰς πέντε αἰσθήσεις οἱονεὶ ἔχειν τῶν τοιούτων λόγων ἐξηρτημένας. καὶ μὴ σιδήρῳ, ἤγουν σκληρῷ καὶ ἄφρονι λογισμῷ τῆς πεντάδος τῆς τῶν αἰσθήσεων, τὴν ξηρὰν καὶ ἀπροσφυῆ πρὸς τοὺς τοιούτους λόγους ἀποτέμνε ἀπὸ τῶν χλωρῶν καὶ τούτοις προσφυεστάτων. ἀλλ᾽ ὅρα καὶ ἄκουε, καὶ ὀσφραίνου, καὶ γεύου, καὶ ἅπτου. κἂν ἡ ἀκοὴ μόνη τότε προσφυής ἐστι καὶ χλωρά, αἱ δ᾽ ἄλλαι ξηραὶ καὶ ἀπρόσφοροι. τουτέστιν ὅλος ἐξ ὅλης ψυχῆς, καὶ προσεκτικώτατος γίνου τῶν λεγομένων.

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν
Πινόντων. ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται.

Neque vnquam pelvim libatoriam pone super craterem
Bibentium: perniciosum enim in ipso fatum est situm.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην.] μηδέποτε πινόντων τινῶν καὶ συμποσιαζόντων, τίθει τὴν οἰνοχόην ἐπάνω τοῦ κρητῆρος. συμβολικὸν τοῦτό φασιν εἶναι παίδευμα· ἀπαγορεύειν δὲ μὴ ἐπίπροσθεν ἄγειν τοῦ κοινοῦ τὸ ἴδιον, καὶ τὸ χεῖρον τοῦ βελτίονος, καὶ τὸ ἐξαντλοῦν καὶ ἀναλίσκον τοῦ δεχομένου καὶ φυλάττοντος, καὶ τὸ μέρος τοῦ ὅλου. οἰνοχόην γὰρ εἶναι τὴν κύαθον, κρατῆρα δὲ τὸ σκεῦος τὸ ἔχον τὸν οἶνον· εἶναι δὲ τὴν μὲν διακονητικὴν καὶ τοῦ οἴνου ἀναλωτικὴν καὶ διανεμητικήν· τὸν δὲ κρατῆρα ἱερὸν καὶ κοινόν, καὶ τοῦ οἴνου δεκτικὸν καὶ φυλακτικόν. ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ.] χαλεπὴ γάρ (φησι) μοῖρα ἐπὶ τῷ τοῦτο ποιεῖν τέτυκται, ἤγουν ἐστὶν ἀπὸ τοῦ παντὸς δηλονότι ἐν ᾧ τὰ ὅλα τῶν μερῶν ἐθέλει κρατεῖν.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην.] πολλὰ τοιαῦτα καὶ τοῖς Πυθαγορείοις ἐλέγετο· ζυγὸν μὴ ὑπερβαίνειν, καὶ χελιδόνα μὴ εἰσδέχεσθαι, καὶ μαχαίρᾳ πῦρ μὴ σκαλεύειν, συμβολικῶς παραινοῦσι τῶν ὀργιζομένων μὴ ἐπεγείρειν διὰ λόγων παροξυντικῶν τὸ πάθος, καὶ φ' ὕβρεις μὴ εἰσάγειν εἰς τὸν οἶκον καὶ λάλους. τοιοῦτον οὖν καὶ τὸ ἐπιτεθεῖναι τῷ κρατῆρι τὴν οἰνοχόην, συμβολικὸν παίδευμα. τουτέστι μὴ ἐπίπροσθεν ἄγειν τοῦ κοινοῦ τὸ ἴδιον. ὁ μὲν γὰρ κρατὴρ προέκειτο κοινὸς ἐν ταῖς τραπέζαις. ἐκ δὲ τῆς οἰνοχόης ἀφυόμενοι ἔπινον οἱ συνδειπνοῦντες. μήτ' οὖν τὸ μέρος νομίζειν τοῦ ὅλου ὑπέρτερον, μήτε τὸ ἴδιον τοῦ κοινοῦ προτιμότερον· χαλεπὴν γὰρ εἶναι τὴν ἐπ' αὐτῷ μοῖραν ὡς ἑπομένην ἔχοντι πεῖναν ἀπὸ τοῦ παντός, ἐν ᾧ τὰ ὅλα τῶν μερῶν ἐθέλει κρατεῖν. ἄλλως. οἰνοχόην κύαθον λέγουσι. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἐπεὶ ὁ κρατὴρ ἱερός ἐστι καὶ κοινός· ἡ δὲ οἰνοχόη διακονητική, ἡ τὸν οἶνον ἑκάστῳ διανέμουσα. ἀπαγορεύει οὖν μὴ ποιεῖσθαι τὸ χεῖρον ἐπίπροσθεν τοῦ βελτίονος, καὶ τοῦ δεχομένου καὶ φυλάττοντος τὸ ἐξαντλοῦν καὶ ἀναλίσκον. ἄλλοι δὲ λέγουσι, μηδέ ποτ' ἐν δείπνῳ πρόσκεισο τῷ πίνειν. μόνοι γὰρ οἱ ἀεὶ πίνοντες ἀεὶ ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ κρατῆρος τὴν οἰνοχόην. ἄλλοι δέ μοί φασι τὸ τρεφόμενον τοῦ τρέφοντος προτιμήσῃς, μηδὲ τὸ ἧττον τοῦ κρείττονος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην.] νῦν καὶ ὁ Πρόκλος εἰς νοῦν γεγονὼς συμβολικὸν παράγγελμα τοῦτο φησὶν ἀντὶ τοῦ, μὴ προκρίνε τὸ ἴδιον τοῦ κοινοῦ, μηδὲ τὸ μέρος τοῦ ὅλου. Πινόντων.] ἤτοι μὴ συμβουλῆς γινομένης περὶ τοῦ κοινοῦ, τὸ οἰκεῖον συμφέρον τοῦ κοινοῦ προτίμα, μηδὲ τὸ μέρος τοῦ ὅλου. χαλεπὸν γὰρ τοῦτο. ἢ μὴ προτιμήσειας τὸ χεῖρον τοῦ κρείττονος. ἀτελέστερον γὰρ καὶ διακονητικὸν ἡ οἰνοχόη τοῦ κρατῆρος. ἡ μὲν γὰρ οἰνοχόη ὁ βῖκός ἐστιν, ἢ τὸ ποτήριον. ὁ δὲ κρατὴρ ὡς λέβης ἐστί, καὶ ἐτίθετο πρὶν ἐν συσσιτίοις καὶ ἑορταῖς, οὐχ ὡς ὁ βῖκος καὶ κρατὴρ ἐν ἰδικῷ ἑστιάματι.]

Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Neque domum faciens imperfectam relinquito,
Ne forte insidens crocitet stridula cornix.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδὲ δόμον ποιῶν.] μηδὲ οἶκον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλίμπανε, ἤγουν ἀφιλοκάλυτον, ἀκόσμητον, τουτέστιν ἀτελῆ. ἔνιοι δὲ ἀνεπίρρεκτον γράφουσι. τοῦτο δὲ δηλοῖ τὸν ἀθυμίαστον, ἢ τὸν ἀτελείωτον. ἡ δ' αἰτία, ἵνα μὴ (φησὶν) ἐπικαθεζομένη αὐτῷ κορώνη πολλὰ κρώζουσα κεκράζῃ. τουτέστιν, ἵνα μὴ καταλάβῃ αὐτὴν οὕτως ἀτελῆ ὁ χειμών, καὶ κακῶς αὐτὴν διάθηται. ὁ γὰρ κρωγμὸς τῆς κορώνης χειμῶνός ἐστι σύμβολον. ἀπὸ κοινοῦ τὸ εἰπεῖν, ἵνα μὴ ἐπ' αὐτῷ κρώζῃ ἡ κορώνη, τὸν χειμῶνα ἐδήλωσεν, ὃν ὁ κρωγμὸς τῆς κορώνης μηνύει. ἢ οὕτως· Μηδὲ δόμον ποιῶν ἀτελῆ καταλίμπανε· ἀπὸ τοῦ δόμου δὲ καὶ

πᾶν

τὸ ἔργον δεῖ ποιεῖν· ἤγουν μὴ ἔργον ποιῶν, ἀτελὲς καταλίμπανε, ἵνα μὴ ψέγοντές τινες βοῶσι κορώνης πολλὰ κράζουσι, πολλὰ φθέγξωνται ἐπὶ τῷ ἐλλιπεῖ.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδὲ δόμον ποιῶν.] οἱ μὲν, ὅτι δεῖ τὰς οἰκίας πρὸ χειμῶνος συντελεῖν· ὁ γὰρ κρωγμὸς τῆς κορώνης χειμῶνος σύμβολον· οἱ δὲ, ὅτι μὴ ἀτελῆ δεῖν τὸν οἶκον ἐᾶν, μὴ ψόγον ἐπαγάγῃ παρ' ἄλλων, οὓς τῇ κορώνῃ ἀπείκασεν, ὡς πολλὰ ἂν φθεγξαμένους νεμεσῶντας ἐπὶ τῷ ἐλλιπεῖ. δεῖ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὸ παράγγελμα διατείνειν. καὶ μηδὲν τῶν ἡμετέρων ἔργων ἀτελὲς περιορᾶν φερόμενον, ἀλλ' ἑκάστῳ τὸ προσῆκον ἐπάγειν τέλος. ἀνεπίξεστον.] ἀφιλοκάλητον, ἀκόσμητον. ἔνιοι δὲ ἀνεπίρρεκτον γράφουσι, τουτέστιν ἀθυμίατον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδὲ δόμον ποιῶν.] τὸ πρόχειρον οὕτω, μὴ ἀτελῆ τὸν δόμον ἐάσῃς, μή σοι καταγγείλασης κορώνης χειμῶνα λυπήσῃ. τὸ δὲ συμβολικὸν οὕτω· μηδὲν ἔργον ἀτελὲς καὶ ἀκαλλώπιστον ἐάσῃς, μή τις μωμοσκόπος καὶ λίαν κρωκτικός, καὶ λάλος, ἐπιστὰς αὐτῷ, μώμους καταχέῃ σου.]

Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα
Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή.

Neque a pedariis ollis nondum
lustratis capiens
Comedito, neque lauator: quia
& hisce poena inest.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων.] λάσανον καὶ χυτρόπους τὸ αὐτό. ἔστι δὲ ὁ κοινῶς πυροστάτης. ἐνταῦθα δὲ χυτροπόδων φησὶν ἀντὶ τοῦ χυτρῶν. ἔχει δὲ πᾶς ὁ λόγος οὕτως. μηδὲ ἀπὸ χυτρῶν ἀνεπιρρέκτων, ἤγουν ἀθύτων, ἀφ' ὧν θυσίαν οὐκ ἐποίησας δηλονότι. ῥέζειν γὰρ τὸ θύειν. θυσίαν δὲ λέγει τὴν πρόχειρον, καὶ καθημερινήν, παρακελεύομαί σοι ἀνελόντα, τουτέστι λαβόντα, ἐσθίειν. ἀλλὰ σπένδε δηλονότι πρότερον, καὶ τότε ἔσθιε. μηδὲ λόεσθαι.] ἤγουν μηδὲ λούεσθαί σοι παρακελεύομαι ἀνεπιρρέκτως δηλονότι, ἤγουν χωρὶς τοῦ πρότερον εὔξασθαι καὶ σπεῖσαι. ἐπεὶ καὶ τούτοις ἔνεστι ποινή, ἤγουν τιμωρία.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων.] θυσίαν ταύτην ὁ Πλούταρχος πρόχειρον καὶ καθημερινὴν εἶπεν ὀρθῶς ἀφ' ὧν μέλλομεν ἐσθίειν, ἱερὰ πάντα ποιοῦντας διὰ τοῦ ἀπάρξασθαι. καὶ γὰρ αἱ τῶν ἱερῶν τραπέζαις τοῦτο εἶχον. ἀπαρξάμενοι γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἐδαίνυντο. χρῆναι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λουτρῶν τὸ αὐτὸ δρᾶν. ἐλέγοντο δὲ περιχεόμενοι κατὰ κρατός τε καὶ ὤμων. χρὴ οὖν καὶ τούτου πρότερον ἀφορίσαι τι περὶ τὰς ἡμετέρας χρήσεις τοῖς ἱεροῖς θεοῖς. καὶ οὕτω τὸ λοιπὸν εἰς τὴν ἀναγκαίαν χρείαν περιλαμβάνειν.

χυτροπόδων.] τῶν ἐσχαρῶν τῶν μαγείρων. περιφραστικῶς δὲ χύτρας εἶπε. τουτέστιν ἀπὸ χύτρας, μὴ πρῶτον φάγῃς, πρὶν σπείσῃς ἐξ αὐτῶν τοῖς θεοῖς. ἀνεπιρρέκτων δὲ, τουτέστιν ἀθύτων, ἐφ' ὧν θυσίαν οὐκ ἐποίησας· ῥέζειν γὰρ τὸ θύειν· τουτέστι, σπένδε πρῶτον, καὶ τότε θύε. μηδὲ μὴν λούσῃ, ἐὰν μὴ εὔξῃ καὶ σπείσῃς.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων.] τὸ μὲν κοινὸν καὶ δημῶδες, οὕτω παρακελεύομαι καὶ ἐντέλλομαί σοι. μὴ δὲ ἀπὸ χυτροπόδων καὶ πυροστατῶν ἀθύτων λαβόντα σε τὴν χύτραν, ἐσθίειν τὰ ἐν αὐτῇ. τουτέστιν, εἰ μὴ θύσῃς πρότερον, μὴ ἅψῃ τῶν ἐν τῇ χύτρᾳ βρωμάτων, μὴ δὲ λούσῃ, εἰ μὴ θύσῃς ὁμοίως· καὶ ταῦτα μὲν οὕτω. τὸ δὲ βαθύτερον οὕτω· μὴ ἀπὸ τῶν ὑποπτῶν ἢ σῶν δούλων ἀπανθρώπως τοὺς φόρους καὶ ἀνηλεῶς ἀφελόμενος ἔσθιε· ἀλλ' ἔσο κἀκείνοις μέτριος, καὶ δίχα τῆς μοίρας παρ' αὐτῶν κληρούμενος, μέτριος καὶ μὴ λίαν βαρύνων αὐτούς. μηδὲ λόεσθαι.] ἀπὸ λουτρῶν δηλονότι ἀθύτων. τὸ δὲ πᾶν τοιοῦτόν ἐστιν· οἰκέταις μὲν καὶ μισθίοις οἱ παραδυναστεύοντες κέχρηνται, τοῖς μὲν, ἐξ ὧν διατρέφονται, φόρους συλλέγοντες· τοῖς δὲ κόσμου χάριν, καὶ τροπομανίας, καὶ καλλωπισμοῦ. καὶ τοὺς

μὴν, ἐξ ὧν τὰς φορὰς λαμβάνουσι, χυτρόποδας καλεῖ, ὡς φέροντας αὐτοῖς χύτρας καὶ βρώματα· τοὺς δὲ, ἐξ ὧν τὴν ἐπικόσμησιν καὶ τὴν περιπομπὴν ἔχουσιν, λουτρὸν κατωνόμασεν, ὡς τούτους κοσμοῦντας. τὸ δὲ ὅλον τοιοῦτον· μὴ βαρὺς, ἀλλ' ἱλαρὸς ἔσο, καὶ ἀμφοτέροις τοῖς ὑποτεταγμένοις σοι, ἐξ ὧν τε τὰς φορὰς λαμβάνεις, καὶ οὓς ἔχεις πρὸς ἐπικόσμησιν. ἵν' ἀκριβὴς ἢ αὐτοῖς γίνῃ. τοῦτο δὲ καὶ εἰς τὸ κοινὸν ἀπέρριψε, καὶ οὐ πρὸς μόνον τὸν Πέρσην φησί. τί γὰρ ἐκείνῳ θεραπεία τοιαύτη καὶ περιπομπή;

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον)
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅ τ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ.
Μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.

Neque super immobilibus locato (non enim bonum est)
Puerum duodecennem; quia virum inertem facit.
Neque duodecim mensium: æquale & hoc est.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν.] μηδὲ ἐπ' ἀκινήτοις καθίζε, ἤγουν ἵδρυε παῖδα σὸν δυωδεκαταῖον, ἤγουν δυοκαίδεκα ἐτῶν ὄντα. οὐ γὰρ ἄμεινον, ἀντὶ τοῦ καλόν, ὅ τ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ. ἤγουν ἐπεὶ καὶ τοῦτο καὶ ἄνδρα τέλειον ποιεῖ ἄνανδρον. Μηδὲ δυωδεκάμηνον] ἤγουν μηδὲ δυοκαίδεκα μηνῶν ὄντα ἐπὶ τοῖς ἀκινήτοις καθίζε. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται, ἤγουν ἐστίν. ἀκίνητον, τὸ μὴ δυνατὸν, ἢ τὸ μὴ φύσιν ἔχον κινηθῆναι, καὶ τὸ μὴ ὀφεῖλον ὑπό τινος κινηθῆναι. καὶ τὸ νενομοθετημένον ὑπὸ μηδενὸς κινηθῆναι. κατὰ τὰ δύο ταῦτα σημαινόμενα, τοὺς τάφους ἰδίως ἔλεγον ἀκινήτους. καὶ ὡς οὐχ ὅσιον ὂν δηλονότι κινεῖν αὐτούς τινὰ ἀντὶ τοῦ ἀνορύττειν, καὶ ὡς νομοθετημένον ὂν μὴ κινεῖσθαι αὐτοὺς ὑπό τινος. ἔστιν οὖν ἐνταῦθα τὸ μὲν πρόχειρον, μὴ ἵδρυε σὸν παῖδα ἐπὶ τοῖς τάφοις. συμβολικῶς δὲ ἔχει ὁ λόγος οὕτως· μὴ ἀγύμναστον ἀφῇς τὸν παῖδά σου, δωδεκαετῆ γεγονότα. μηδὲ δυοκαίδεκα μηνῶν ὄντα. ἀλλὰ τὸν μὲν γύμναζε ἐπὶ πλεόνᾳ ἤδη ἡλικίας ἤδη ἐπειλημμένον, οὐκ ἀκινητεῖν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα προσηκούσης· τὸν δὲ ἐπὶ τὸ βαδίζειν ἔθιζε· ἐπεὶ τὸ ἀκινητεῖν καὶ ἄνδρα τέλειον βλάπτει· ἀσθενῆ γὰρ αὐτὸν ποιεῖ καὶ ἄνανδρον, καὶ ταῦτα γεγυμνασμένον ὄντα.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι.] τουτέστιν ἐπὶ τάφων τὰ παιδία μὴ ἱδρύειν. ἀκινήτους γὰρ τούτους εἶναι δεῖν. ἀλλ' οὐ μόνον δωδεκαταῖον παῖδα ἢ δωδεκάμηνον, ἀλλὰ καὶ πάντα ἄνθρωπον φεύγειν τὰς τοιαύτας ἕδρας. ὁ δὲ Πλούταρχός φησιν, ὅτι μὴ δεῖ τὰ νεογνὰ ἀκίνητα ἐᾶν, καὶ ἀποτίθεσθαι ἐν ἀκινήτοις· ἀσθενέστερα γὰρ γίνεται. κινεῖν δὲ αὐτὰ ὅτι μάλιστα, κἂν ἐπί τινων αὐτά τις καθίζανῃ κινουμένων, καθιζάνειν καὶ σαλεύειν διὰ τούτων. οἷα πᾶσιν αἱ κίνητα κλινίδια μεμηχάνηται πρὸς τὴν τῶν παιδίων ὄνησιν. ἄλλως. οἱ μὲν ἐπ' ἀκινήτῳ τάφῳ ἢ βωμῷ. νόμος γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις, ὅστις φησὶ τάφον μὴ κινεῖν, τουτέστιν ὀρύττειν. τί τε οὖν φησὶ μὴ ἐάσῃς τὸν παῖδά σου δώδεκα ἐτῶν ἐπὶ τάφῳ καθέζεσθαι. ἐπεὶ, καὶ ἀνὴρ εἰ τοῦτο ποιήσῃ, βλάπτεται, πολλῷ μᾶλλον ὁ παῖς. ἄλλως. ἄλλοι δέ φασι μὴ ἀγύμναστον ἀφήσῃς τὸν παῖδα σου ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν. οὐ μὴν οὐδὲ δωδεκάμηνον. ὅθεν ἐπινοήθη τὸ ἀεὶ κινεῖν τὰ παιδία.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν.] μηδ' ἐπὶ τοῖς τῶν νεκρῶν τάφοις καθίζε παῖδα δωδεκαετῆ. ἀπλοῦς γὰρ τοῦτο· ἀκίνητοι δὲ οἱ νεκροί. ἢ δωδεκαετῆ παῖδα μὴ ἐάσῃς ἀκινητεῖν καὶ νωθρεύεσθαι· ἀλλὰ κίνει πρὸς ἔργα τούτῳ κατάλληλα· οἱ γὰρ νωθροὶ καὶ ἀκίνητοι μέχρι τοιαύτης ἡλικίας ἀχρήστιμοι τῷ βίῳ καὶ ἄδρανεῖς.

Μηδὲ δυωδεκάμηνον.] τὸν μὲν δωδεκαετῆ φησι, μὴ ἐάσῃς ἀκίνητον πρὸς ἔργα· τὸν δὲ δυωδεκάμηνον, οὐ πρὸς ἔργα, (ἠλίθιον γὰρ τοῦτο) ἀλλὰ πρὸς πορείαν κινῶν ἁμαξίοις καὶ κλινιδίοις καὶ λοιποῖς τοιούτοις ὑποτρόχοις, ἵνα μὴ κατερραθυμικὸς καὶ νωθρότατον καὶ ἀκίνητον τὸ βρέφος γένηται.]

Μηδὲ

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔστ᾽ ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή. μηδ᾽ ἱεροῖσιν ἐπ᾽ αἰθομένοισι κυρήσας
Μωμεύειν ἀΐδηλα. θεός νύ τοι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.

Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir; grauis enim ad tempus est & in hoc
Pœna. neque in sacrificijs accensis incidens,
Reprehende arcana. Deus quippe & hæc indigne fert.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ.] παρακελεύομαι μηδὲ ἐπὶ λουτρῷ γυναικείῳ, ἤγουν ἐν ᾧ λοῦνται γυναῖκες, τουτέστι μηδὲ μετὰ γυναικῶν λουομένων ἄνδρα φαιδρύνεσθαι, ἤγουν καθαίρεσθαι τὸ σῶμα· τὴν δ᾽ αἰτίαν ὁ Πρόκλος λέγει. πρὸς γὰρ τῷ ἀσχήμονι, φησὶ, καὶ ἀπόρροιαί τινες ἀπὸ τῶν γυναικείων σωμάτων χωροῦσι περιττωματώδεις· ὧν ἀναπίμπλασθαι τοὺς ἄνδρας μολυσματῶδές ἐστι, καὶ τοὺς εἰς τὸν αὐτὸν ἀέρα καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ὕδωρ εἰσιόντας καὶ συναπογυμνουμένους αὐταῖς ἀνάγκη τούτων ἀπολαύειν. λευγαλέη γὰρ] χαλεπὴ γὰρ καὶ ἐπὶ τούτῳ ποινή, ἤγουν τιμωρία ἐπὶ χρόνον, ἀντὶ τοῦ κατὰ χρόνον τινά· καθόσον δηλονότι ἐστὶν ἐν αὐτοῖς ὁ μολυσμός. ἄλλως. παρακελεύομαι μηδὲ καθαίρεσθαι ἄνδρα τὸ σῶμα διὰ λουτροῦ γυναιξὶν ἁρμόζοντος· τουτέστι παρακελεύομαι μὴ μύροις καὶ χρίσμασι τισὶν ἐν λουτρῷ χρῆσθαι ἄνδρα, οἷς εἰώθασιν αἱ γυναῖκες χρῆσθαι.

μηδ᾽ ἱεροῖσιν ἐπ᾽ αἰθομένοισι.] μηδὲ ἐπὶ ἱερείοις καιομένοις, ἤγουν θυσίαις τελουμέναις κατὰ συμβεβηκὸς εὑρεθεὶς μωμεύειν, ἀντὶ τοῦ μώμου μέμφου ἀΐδηλα, τουτέστιν ἄξια ἀφανισμοῦ, ἤγουν μὴ μεμφόμενος τὰ ἱερὰ, λέγε λόγους ἀξίους ἀπωλείας. ὁ θεὸς ταῦτα νεμεσᾷ, ἤγουν μέμφεται. ἢ οὕτως· μηδὲ ἐν θυσίαις τελουμέναις κατὰ συμβεβηκὸς εὑρεθείς. (τοῦτο γὰρ τὸ κυρήσας,) μώμου, ἤγουν βλασφήμει εἴς τινα. εἶτα· ἀδήλως γὰρ ὁ θεὸς καὶ ταῦτα μέμφεται.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ.] μὴ δεῖν συναπογυμνοῦσθαι ταῖς γυναιξὶ τοὺς ἄνδρας. πρὸς γὰρ τῷ ἀσχήμονι, καὶ ἀπόρροιαι τινὲς ἐκ τῶν γυναικείων σωμάτων καὶ περιττωμάτων χωροῦσιν, ὧν ἀναπίμπλασθαι τοὺς ἄνδρας μολυσματῶδές ἐστι· καὶ τοὺς εἰς τὸν αὐτὸν ἀέρα εἰσιοῦσι, καὶ τοὺς εἰς τὸ αὐτὸ ὕδωρ ἀνάγκη τούτων ἀπολαύειν. διὸ καὶ ἐπὶ χρόνον τινά φασι ποινὴν παραμένειν τοῖς ταῦθ᾽ ὑπομείνασιν. ἐν ᾧ τὸν μολυσμὸν ἀνάγκη μένειν ἐπ᾽ αὐτοῖς. μηδ᾽ ἱεροῖσιν.] μηδὲ ἐὰν συμβῇ σοι ἐν ἱεροῖς εὑρεθῆναι, μέμφου τὰ μυστήρια. ταῦτα γὰρ ὁ θεὸς πάνυ μέμφεται. Μωμεύειν ἀΐδηλα.] μὴ ἀδήλως κατὰ σεαυτὸν καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου μωμεῖν τὰ ἱερά. ἔστι δὲ καὶ τοῖς ἑξῆς συνάψαι, ἀΐδηλα θεός νύ τοι καὶ τὰ νεμεσᾷ. ἀδήλως δηλονότι ἐπὶ τῶν τοιούτων μέμφεται. ἢ οὕτως· μὴ ἐπὶ τοῖς αἰθομένοις ἱεροῖς ἀΐδηλα, τουτέστι μάταια διανοηθῇς. θεὸς γὰρ καὶ ταῦτα μέμφεται. ἄλλως. οὐ μόνον ὅτι δεῖ μὴ μωμεύειν τὰ ἱερά. (τοῦτο γὰρ παντὸς ἦν εἰπεῖν) ἀλλὰ τὸν παραβάλλοντα ἱεροῖς δρωμένοις μηδένα βλάσφημον λόγον λέγειν, μηδὲ ὑβρίζειν μηδένα· καὶ γὰρ ταῦτα ἄδηλά ἐστι, καὶ ἀφανῆ ὄντα ποίαν ἕξει ποινὴν, παραιτητέον· νεμεσᾷν γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὡς ἀλλοτρίοις τῆς ἰσότητος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ.] τὸ μὲν πρόχειρον καὶ κοινὸν τῆς ἐννοίας πάσης σαφέστερον. τὸ δὲ βαθύτερον τοιοῦτόν ἐστιν. ἐντέλλομαι μηδὲ γυναικείῳ καλλωπισμῷ καλλύνεσθαι ἄνδρα, φυκιούμενον καὶ ξυρούμενον, καὶ τοῖς λοιποῖς κεχρημένον, οἷς αἱ γυναῖκες· ὃν περ καλλωπισμὸν καὶ λουτρὸν λέγει. ὀλεθρία γὰρ ποινὴ καὶ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ πράγματι, καὶ μέμψις ἔσται μὴ χρόνῳ μαραινομένη. μηδ᾽ ἱεροῖσιν.] τὸ πρόχειρον, μὴ δὲ θυσίαις θεῶν τυχὼν, μωμεύσῃς τὰ μυστήρια. ἢ μὴ περὶ τῶν ἐν οἴκοις τινῶν κρυφῇ τελουμένων αἰσχρῶν ἐν τοῖς ἱεροῖς διαλέγου. τὸ δὲ βαθύτερον καὶ ἀλληγορικὸν, οὕτως ἔχει· μὴ ὃ ἤκουσας μυστηριῶδες ἀπό τινος συμβουλίῳ σοι χρησαμένου, διάσυρε, καὶ φαύλιζε, καὶ φανέρου· θεὸς γάρ τις, ἤτοι σοφός τις καὶ φρόνιμος καὶ ταῦτα αἰτιᾶται, ἢ μοῖρά τις ἕνεκεν τῶν τοιούτων τοὺς περὶ φίλους φαύλους τιμωρεῖ.

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων,
Μηδ' ἐπὶ κρηνάων οὐρεῖν, μάλα δ' ἐξαλέασθαι.
Μηδ' ἐναποψύχειν. τὸ γὰρ οὔτι λώϊόν ἐστιν.
Ὧδ' ἔρδειν. δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην.
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀεῖραι
Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίξουσι. θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

Nec vnquam in alueo fluuiorum mare influentium,
Neque super fontes meijto: quin valde euitato:
Neque incacato, id enim nihilo est melius
Sic facere. grauem vero mortalium euitato famam.
Fama enim mala est, leuis quidem leuatu,
Facillima, molesta vero portatu, difficilisque depositu.
Fama vero nulla prorsus perit, quam quidem multi
Populi diuulgant: quippe dea quædam est & ipsa.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ.] μηδέποτε ἐν ῥεύμασι ποταμῶν εἰς τὴν θάλασσαν ῥεόντων οὔρει. μηδὲ ἐναποψύχε, ἤγουν ἀποπάτει. μηδὲ ἐπὶ κρηνῶν, ἤγουν πηγῶν, ταῦτα ποίει. μάλα δὲ ἔκφευγε. τοῦτο γὰρ οὐδαμῶς ἐστὶ λώϊον. ἀντὶ τοῦ καλόν. ταῦτα διαχαράσσει Πλούταρχος ὡς εὐτελῆ καὶ ἀνάξια παιδευτικῆς Μούσης, μὴ οὐρεῖν ἐν προχοαῖς ποταμῶν, ἢ ἐπὶ κρηνῶν, μὴ δ' ἀποπατεῖν. τοῦτο γὰρ τὸ ἀποψύχειν. ἴσως δὲ καὶ ταῦτα παρεγκελεύεται τῆς ἰδιωτείας τῶν πολλῶν στοχαζόμενος. οὐ γὰρ πάντες ἔχουσι νοῦν. ἀλλὰ καὶ ταῦτά τινες αὖ παρείδουσι. Ὧδ' ἔρδειν.] οὕτω πράττε. τὴν κακὴν δὲ φήμην τῶν ἀνθρώπων, ἣν οἱ ἄνθρωποι δηλονότι αἴρουσιν, ὑπαλεύεο, ἤγουν ἔκφευγε. τουτέστιν, ἔργα πράττε ἀγαθά, ἵνα μὴ χώραν ἔχῃ κατὰ σοῦ ἡ φαύλη τῶν ἀνθρώπων φήμη. ἡ φήμη γὰρ ἡ κακὴ κούφη μέν ἐστι ῥᾳδίως πάνυ εἰς τὸ ἆραι αὐτὴν τινά, ἤγουν κηρύξαι, διαδοῦναι· ἀργαλέα δέ, ἤγουν ἀλγεινή, βαρεῖα εἰς τὸ φέρειν τινὰ αὐτήν, αὐτὸ τὸ ὑπομένειν. χαλεπὴ δέ, ἤγουν δυσχερὴς εἰς τὸ ἀποθέσθαι τινὰ αὐτήν, ἤτοι ἀποφορτίσασθαι, ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι κινηθεῖσαν, δηλονότι κατ' αὐτοῦ οὖσαν. φήμη δὲ οὐδεμία παντελῶς ἀπόλλυται, ἤγουν ψευδὴς λέγεται, ἥν τινα πολλοὶ φημίξουσι. Θεός νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.] διὰ τὴν τῶν πολλῶν δηλονότι ὁμογνωμοσύνην, καὶ τὸ ἐπιτυγχάνειν τῆς ἀληθείας. τοῦτο δὲ ἐπήγαγε, θέλων δεῖξαι ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὸ φυγεῖν τὴν καθ' ἡμῶν φαύλην φήμην, ἢ μὴ φυγεῖν. ὡς ἔχειν τὸν νοῦν πάντα τοῦ λόγου οὕτως. τὴν κακὴν δὲ φήμην τῶν ἀνθρώπων ἔκφευγε. ἤγουν μὴ ἔργα πράττε ταύτην κινοῦντα. ἐπεὶ εἰ ταύτην κατὰ σοῦ κινήσεις (ἔργα δηλονότι φαῦλα πράττων.) μετ' ὀδύνης αὐτὴν βαστάσεις. ἀγανακτῶν δὲ καὶ θέλων αὐτὴν κατὰ σοῦ κινουμένην παῦσαι δυσχερῶς τοῦτο δυνήσῃ. εἰ δὲ νομίζεις μὴ ἐπὶ σοὶ εἶναι τὴν κατὰ σοῦ φαύλην ἐκφυγεῖν φήμην, ὡς ἂν δυνατὸν εἶναι μάτην αὐτὴν κατὰ σοῦ κινηθῆναι, μηδεμίαν αὐτῇ δηλονότι ἀφορμὴν δεδωκότος, οὐ καλῶς τοῦτο νομίζεις. ἐπεὶ εἰ μὴ σὺ αἰτίαν παρέξεις τινά, οὐκ ἂν αὕτη μάτην διαδοθείη. οὐδεμία γὰρ φήμη μάτην παντελῶς διαδίδοται, ἥν τινα πολλοὶ λαοὶ φημίξουσιν· ὥστε διὰ τοῦτο καὶ θεός τις καὶ αὐτὴ δοκεῖ εἶναι.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἐν προχοαῖς.] ταῦτα διαχαράσσει Πλούταρχος, ὡς εὐτελῆ καὶ ἀνάξια παιδευτικῆς Μούσης, μὴ οὐρεῖν ἐν προχοαῖς ποταμῶν ἢ κρηνῶν· μηδ' ἀποπατεῖν, τοῦτο γὰρ τὸ ἀποψύχειν. ἴσως δὲ καὶ ταῦτα παρεγκελεύεται τῆς ἰδιωτείας τῶν πολλῶν στοχαζόμενος. οὐ γὰρ πάντες ἔχουσι νοῦν, ἀλλὰ καὶ ταῦτά τινες αὖ παρείδουσι. ἄλλως· ἀποψύχειν, ἀφοδεύειν, ἢ ἀποπιδματίζειν, ἢ ἀναψύξεως χάριν τοῦ σώματος, τοῖς ποταμίοις ῥεύμασιν ἵστασθαι, ἢ ἀπολούειν, ἢ ἀπονίπτειν. Ὧδ' ἔρδειν.] τοῦτο τὸ τέλος ἐστὶ τῶν παραγγελμάτων, ἱκανὸν εἰς τὸ παιδεῦσαι ἡμᾶς τὸ ἑαυτὸν ἦθος εὐλαβουμένους τὴν φήμην. οὐ γὰρ ὅσον ἀρετῆς οἱ ἄνθρωποι σφάλλονται, τοσοῦτον καὶ κείσονται ἀρετῶν, φησὶν ὁ Πλάτων. τὴν οὖν χαλεπὴν φήμην, φυλακτέον εἰς δύναμιν. ἡ γὰρ κακὴ φήμη, κούφη μὲν ἐστὶν ὑπενεγκεῖν, κεντοῦσα τοὺς ὑπ' αὐτῆς ὀνειδιζομένους, ἔτι δὲ καὶ ἀρξαμένην φαύλων

παθῶν

παῦσαι χαλεπόν· εἰώθασι γὰρ οἱ ἄνθρωποι πολλαπλασιάζειν, ἃς ἂν παραλάβωσι φήμας, καὶ ἐκ σμικρῶν μεγάλας ποιεῖν. καὶ τέλος προσέθηκεν, ὅτι κινδυνεύει καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀληθὴς εἶναι πᾶσα φήμη, ἣν λαοὶ πολλοὶ φημίσωσι. καὶ διὰ τοῦτο ἔχειν τι καὶ αὐτὴν θεῖον. πολλάκις γοῦν ὁ μὲν ἄρξας αὐτῆς οὐκ ἔστιν. εὔστοχος δὲ αὕτη δι' αὐτῶν ἀναφαίνεται τῶν ἀποβαινόντων, ὥστε εἰκότως δεῖ φυλάττεσθαι τὴν κακὴν φήμην. καὶ τοῦτο οὖν χρήσιμον. τὸ δεῖν καὶ δόξαν ὑφορᾶσθαι τὸν παιδευόμενον. οὐ γὰρ ἁπλῶς ἀληθὲς ὃ λέγει Γοργίας· ἔλεγε δὲ τὸ μὲν εἶναι ἀφανὲς μὴ τυχὸν τοῦ δοκεῖν· τὸ δὲ δοκεῖν ἀσθενὲς, μὴ τυχὸν τοῦ εἶναι· παρὰ γὰρ τοῖς πολλοῖς καὶ τὸ δοκοῦν ἰσχὺν ἔχει καὶ τὰ ἐκ τοῦ δοκεῖν ἀποβαίνοντα δυσχερῆ δείκνυται οὐκ ὄντα ὀλίγα. μᾶλλον οὖν ὡς Ξενοκράτης ἔλεγε. τοῦ μὲν οὖν φίλον Ἀλέξανδρον ἔχειν ἕνεκα, μηδ' ἂν τὸν δάκτυλον κινῆσαι, τοῦ δὲ μὴ ἐχθρὸν, πάντα ἂν πρᾶξαι· οὕτω καὶ Ἡσίοδος τῆς μὲν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξης ἀξιοῖ ποιεῖσθαι λόγον μηδένα, τῆς δὲ ἀδοξίας, ἵνα μὴ συμβῇ, πάντα ποιεῖσθαι λόγον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν.] πάλιν τῶν προτέρων ἔχεται λόγων. καί φησι, μὴ συνόντας δυναστῶν ἢ μητέρας μοιχᾶσθαι θέλε, μηδ' ἐναποψύχε ποταμοῖς, τουτέστι, τὸν φορυτὸν τῆς γαστρὸς ἔκχεε. ἤτοι, μηδ' αἰσχρότερον δράσειας παραχητῶν καὶ θηλαιόμενος.

Προχοὴ, τὸ τῶν ποταμῶν στόμιον, δι' οὗ εἰσβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. νῦν δὲ τὰς συνεύνους τῶν δυναστῶν λέγει. ἀλλὰ δὲ τὸν κόσμον, εἰς ὃν οἱ δυνάσται ῥέουσι τῷ πλούτῳ περιρρεόμενοι. κρήνας δὲ τὰς αὐτῶν μητέρας, ἐξ ὧν αὐτοὶ πρὸς τὴν κοσμικὴν εἰσερρύησαν θάλασσαν. αἱ γὰρ πηγαὶ μητέρες τῶν ποταμῶν εἰσίν. Μηδ' ἐπὶ κρηνάων.] παρακελευσάμενος μὴ πλησιάζειν χάριν παιδοποιίας ἐκ μέθης ἐπανιόντι, ἀλλ' ἐκ βουλευτηρίου ἐπανακάμψαντι, νῦν παραινεῖ μηδὲ τῶν δυναστῶν μοιχᾶσθαι γυναῖκας, ἀλλὰ τῆς τοιαύτης ἀφίστασθαι πράξεως. ὃν γὰρ τρόπον αἱ κρῆναι ποταμοὺς ἀποτίκτουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον αἱ περιφανεῖς τι καὶ δὲ γυναῖκες τοὺς ἐν τῷ βίῳ πολλῷ ῥεύματι χρυσῶν περιρρέοντας ἄνδρας δυνάστας καὶ ὑπερόχους, ὧν τοῦ πλούτου πολλοὶ ἀπαρύονται, ἀποτίκτουσιν· ἀλλὰ νῦν αἱ τοιαῦται κρῆναι παντοίων ῥύπων ἐπλήσθησαν. Ὧδ' ἔρδειν] ἐπιλογικὸν κεφάλαιον, οὕτω ἔρδε, ἢ οὕτω ἔρδειν ἐντέλλομαι· τὴν δ' αἰσχρὰν φήμην ἐκφεύγε. Φήμη γάρ τε κακή.] ἡ φαύλη γὰρ φήμη ῥᾳδία καὶ ἐλαφρὰ πάνυ, εἰς τὸ ἀρθῆναι καὶ κηρυχθῆναι, καὶ ἐπαρθῆναι. ἐργώδης δὲ καὶ δυσχερὴς στέγεσθαι καὶ καρτερεῖσθαι. ἀδυνάτως δέ τις ἔχει ταύτην ἀποθέσθαι· ἡ γὰρ φήμη, ἣν πολλοὶ κηρύξωσιν, οὐκ ἀπόλλυται, ἀλλὰ θεῖόν τι, καὶ παράμονος μένει. πρὸ τοι μὴ δὲ σὺ δρᾶ τοιαῦτα αἰσχρὰ, καὶ οὐκ ἄγει δύσφημος φήμη κατέχῃ.

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΗΜΕΡΑΙ,

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμώεσσι· τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἁρμαλιὴν δατέασθαι,
Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.
Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.
Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ·
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἑνδεκάτη τε δυωδεκάτη τ' ἄμφω γε μὲν ἐσθλαὶ
Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι
Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.
Τῇ δ' ἱστὸν στήσαιτο γυνή, προβάλοιτό τε ἔργον.

Dies vero ex Ioue obseruans, bene secundum decorum
Præcipe seruis, tricesimam mensis optimam
Ad opera inspiciendum, dimensumque diuidendum,
Nempe cum veritatem populi iudicantes agunt.
Hæ enim dies sunt Ioue a prudente.
Primum, nouilunium, quartaque & septima sacra dies:
Hac enim Apollinem auriensem genuit Latona.
Octauaque & nona ambæ dies mensis
Egregie crescentis, ad curandum opera mortalium.
Vndecima vero duodecimaque ambæ quidem bonæ:
Hæc quidem tondendis ouibus, illa lætis segetibus metendis.
Duodecima tamen vndecima multo melior.
Hac enim net fila in aere suspensus araneus,
Die expleta, quum & prudens formica aceruum colligit.
Hac telam ordiatur mulier proponatque opus.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

εἰς τὰς Ἡμέρας Ἡσιόδου.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος.] ποιητικῶς λέγεται τὸ ἐκ Διόθεν, ὡς τὸ ἐξ οὐρανόθεν. φυλάττομαι τὸ ἐκφεύγω. ἐνταῦθα δὲ τὸ πεφυλαγμένος, ἀντὶ τοῦ φυλάττων, τουτέστι παρατηρῶν, ἡμέρας δὲ ἀπὸ τοῦ Διὸς λέγει, τὰς ἀγαθάς. ἔχει δὲ πᾶς ὁ λόγος οὕτως· τὰς ἡμέρας τὰς ἀπὸ τοῦ Διός, τουτέστι τὰς ἀγαθὰς παρατηρῶν καλῶς κατὰ τὸ πρέπον, ἐντέλλου τοῖς δούλοις σου. (τοῦτο γὰρ τὸ πεφραδέμεν) κατὰ τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνός, τοῦ τῆς σελήνης δηλονότι, τὴν ἀρίστην (τὴν γὰρ αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν ἐξαιρέτως ἀρίστην λέγει, ὁ Πρόκλος διεξίησιν) οὐκ ἐργάζεσθαι, ἀλλ' ἡσυχίαν ἄγειν καὶ ἐφορᾶν τὰ ἔργα τὰ πονηθέντα κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα. καὶ τὴν τροφὴν αὐτοῖς ἀπομέριζε, παρασκευάζων αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἐργασίας τοῦ ἐπιόντος μηνός, ὁπηνίκα αὖ ἄγωσιν αὐτὴν τὴν τριακάδα δηλονότι οἱ λαοί, ἀλήθειαν

κρίνον-

κλείοντες, οὐχ ὑπεξαίρεσιν, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι δηλονότι ποιοῦντες. ἐπεὶ γὰρ τὴν περὶ τριακάδος ὑπεξαιροῦντες ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν τὴν τριακάδα καλοῦσιν· οὐδ' ἐμβολίμους μῆνας τιθέντες, ὡς συγχεῖσθαι τὴν ἀληθινὴν τοῦ μηνὸς τῆς σελήνης τριακάδα. εἶτα θέλων διεξελθεῖν τὰς ἡμέρας, ἃς εἴρηκεν παρατηρεῖν αὐτὸν, ἀναλαμβάνει τὸν λόγον, καί φησιν· αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι, ὁ γὰρ ἀντὶ τοῦ δὲ· ἤγουν αὗται δέ εἰσιν αἱ ἡμέραι αἱ παρὰ τοῦ Διὸς τοῦ βουλευτικοῦ, ἃς εἶπον δηλονότι παρατηρουμένας, κατὰ τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνὸς ἀργίαν ἄγειν, καὶ τὰ συνηθέντα ἐφορᾶν ἔργα. Πρῶτον ἔνη, τετράς τε.] πρῶτον ἡ ἔνη ἐστὶ, δηλονότι ἡμέρα ἀπὸ τοῦ Διός, τουτέστιν ἀγαθὴ, ἤγουν ἡ πρώτη τοῦ μηνὸς, ἡ καὶ νουμηνία. καὶ ἡ τετάρτη, καὶ ἡ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ· εἶτα ἐπάγει τὴν αἰτίαν ὅπως ἱερὰ ἡ ἑβδόμη. καί φησι· κατὰ ταύτην γὰρ ἔτικεν ἡ Λητὼ τὸν Ἀπόλλωνα, ἤγουν τὸν ἥλιον τὸν χρυσοειδεῖς ἀκτῖνας ἔχοντα. τοῦτο γὰρ δύναται τὸ χρυσάορα, τὸν χρυσῆν σπάθην φέροντα δηλονότι. καὶ τὴν μὲν ἔνην φησὶ Πρόκλος εἰπεῖν αὐτὸν ἀγαθὴν, ὡς ἀρχὴν, καὶ διὰ τοῦτο θείαν, πᾶσαν ἀρχὴν θείαν εἶναι ἐνόμιζον· τὴν δὲ τετάρτην, ὡς συγγενῆ οὖσαν τῇ μονάδι. περιέχειν γὰρ καὶ αὐτὴν πάντας τοὺς ἁρμονικοὺς λόγους, οὓς ἡ μονὰς εἶχε σπερματικῶς. τὴν δὲ ἑβδόμην διότι ἱερὰν εἶπεν, αὐτὸς ἡρμήνευσεν ὁ Ἡσίοδος. κατὰ τίνα δὲ λόγον ἥρμοσεν αὐτὴν τῇ γενέσει τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ Πρόκλος λέγει, καὶ ἁπλῶς πάσας αἰτίας, δι' ἃς τὴν μὲν τῶν ἡμερῶν ἐπιτηδείαν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐργασίαν ὁ Ἡσίοδος τίθησι. τὴν δὲ ἐπὶ ταύτην, οὕτως λέγει. καὶ δεῖ προσέχειν αὐτῷ. Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε.] καὶ ἡ ὀγδόη καὶ ἡ ἐνάτη δύο γε μὲν αὗται ἡμέραι τοῦ μηνὸς αὐξομένου ἔξοχαι. ἤγουν ἐξαίρετοι, εἰς τὸ πένεσθαι ἤτοι ἐνεργεῖσθαι τὰ ἔργα τὰ ἀνθρώπινα. τὸ πένεσθαι παρὰ μὲν τοῖς κοινοῖς, τὸ πένητα εἶναι δηλοῖ, ἐνταῦθα δὲ τὸ ἐνεργεῖσθαι σημαίνει. Ἑνδεκάτη τε.] καὶ ἡ ἑνδεκάτη, καὶ ἡ δυωδεκάτη, ἄμφω γε μὴν ἀγαθαὶ καὶ εἰς τὸ πείκειν ἀντὶ τοῦ κείρειν ὄϊς, καὶ εἰς τὸ ἀμᾶσθαι ἀντὶ τοῦ ἀμᾶν, ἤγουν θερίζειν, τὸν εὐφροσύνην ποιοῦντα καρπῶν. ἡ δὲ δυωδεκάτη μέγ' ἀμείνων, ἀντὶ τοῦ κατὰ πολὺ κρείττων τῆς ἑνδεκάτης· κατὰ ταύτην γὰρ πλέκει τὰ ἑαυτοῦ νήματα ὁ ἀράχνης ὁ ἀεροπέτητος, ἀντὶ τοῦ ὁ ἀεροπόρος, ἤγουν ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος. Ἤματος ἐκ πλείου.] ὅμοιον τῷ μηδ' ἐπότ' ἐξ ἠοῦς διαλείβειν, τουτέστιν ἀρχομένης τῆς μεγάλης ἡμέρας, κατὰ τὸ θέρος δηλονότι, ὅτε ὁ ἴδρις ἤγουν ὁ μύρμηξ ὁ ἔμπειρος σωρὸν ἀμᾶται, ἀντὶ τοῦ σῖτον συλλέγων ἀποθησαυρίζει. κατὰ ταύτην οἱ ἱστὸν στήσαιτο γυνὴ, προβάλλοιτό τε, ἀντὶ τοῦ, ὅτι δοίη χρὴ τὸ ἔργον αὐτῆς. Ἤματος ἐκ πλείου.] πλεῖον τὸ πεπληθυσμένον καὶ γέμον. καθ' ὃ λέγεται ἐνταῦθα, καὶ κλίνεται τοῦ πλείου. ἔστι δὲ τριγενές· ὁ πλεῖος γὰρ, ἡ πλεία, καὶ τὸ πλεῖον, ὡς ὁ χρεῖος, ἡ χρεία, καὶ τὸ χρεῖον. πλέον δὲ καὶ ἀνάπλεον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ πλέως, ἀφ' οὗ εὐθεῖα τῶν πληθυντικῶν οἱ πλέῳ, ὡς ἐν τούτοις. οὐ γὰρ τῆς σῆς οὕνεκ' ἐστρατεύσατο γυναικός· ὥσπερ οἱ πόνοι που οὐ πλέῳ, καὶ ἀνάπλεως μεγάλα. πλεῖον δὲ ἐστὶ συγκριτικὸν τὸ περισσότερον, καὶ πλέον χωρὶς τοῦ ι. καὶ κλίνεται τοῦ πλείονος καὶ πλέονος· καὶ ταῦτα τριγενῆ, ὁ πλείων γὰρ καὶ ἡ πλείων, καὶ τὸ πλεῖον, καὶ ἔστι τὸ πλέον· ὧν ἁπλᾶ μὲν, ὁ πολύς, ἡ πολλή, καὶ τὸ πολύ· ὑπερθετικὰ δὲ ὁ πλεῖστος ἡ πλείστη, καὶ τὸ πλεῖστον. μόνα δὲ ἴσως ταῦτα τὰ ὑπερθετικά, ἐνεργείᾳ διφθόγγους ἀπὸ τῶν συγκριτικῶν λαβόντα ἐφύλαξεν. ἐνεργείᾳ δὲ εἴρηται, ἐπεὶ τὰ δυνάμει διφθόγγους ἐπὶ τῶν συγκριτικῶν ἔχοντα, τοὐναντίον ἔχουσι. τὰς αὐτὰς γὰρ ἀεὶ φυλάττουσιν ἐπὶ τῶν ὑπερθετικῶν· οἷον λῷον, λῷστον, ῥᾷον ῥᾷστον.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν.] αἱ περὶ τῆς τῶν ἡμερῶν ἐκλογῆς καὶ ἀπεκλογῆς παραινέσεις, ἔχουσι μὲν τὰς ἀρχὰς ἐκ τῶν παρατηρήσεων. ἄλλαι δὲ παρ' ἄλλοις ἐκράτησαν, ἐπεὶ καὶ παρ' Ὀρφεῖ τινὲς αὐτῶν διακείονται, καὶ ἐν τοῖς Ἀθηναίων πατρίοις διακελεύονται. αἱ μὲν ἀγαθαί τινες, αἱ δὲ φαῦλαι, μέσαι δέ τινες εἶναι. καὶ οὐχ ὅλας ἡμέρας μόνον ὑπέλαβόν τινες δύναμιν ἔχειν πρὸς καταρχὰς τινῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ μόρια τῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν τὰ ἑωθινὰ ἐπαινοῦντες, ὅτε τὰ περὶ δείλην ὀψίαν. ὅπου δὲ καὶ τοῖς μὲν θεοῖς οἰκεῖα τὰ πρὸς μεσημβρίαν, εἰρήκασιν, ἥρωσι δὲ τὰ μετὰ μεσημβρίαν. ὁ γοῦν Ἡσίοδος τὰς πολλὰς ἐν τούτοις εἰδὼς τῶν κατ' αὐτὸν παρατηρήσεις εἰς τὰς ἡλίου κινήσεις καὶ σελήνης, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις αὐτὸς ἀποβλέψας, ἀνάγει τὰς τῶν ἐπιτηδείων καὶ ἀνεπιτηδείων διαφορὰς, ἀφ' ὧν μάλιστα γίνεται πάντα μὲν τὰ θνητὰ τῶν γινομένων

νωμένων, ἄλλα δὲ μᾶλλον ἄλλων. πρὸς τὰς δὲ τὰς περιόδους αὐτῶν οἰκείως ἢ ἀλλοτρίως ἔχει τῶν γινομένων. δηλοῖ δὲ καὶ τῶν φυτῶν τὰ μὲν σελήνῃ συγκινούμενα, τὰ δὲ ἡλίῳ. τὰ μὲν γὰρ ῥόδα καὶ ἴα καὶ μετὰ τούτων τὰ ἡλιοτρόπια, πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τρέπει τὰ φύλλα, καὶ πρὸς καταδυόμενον ὡσαύτως εἰς ἑσπέραν ῥέποντα. τὰ δὲ τῶν ἐλαιῶν φύλλα διδάσκει καὶ τοὺς γεωργικοὺς γεγονέναι τροπὰς ἢ χειμερινὰς ἢ θερινάς, διὰ τῆς ἑαυτῶν περιτροπῆς, ὅτι μὲν ἄνω τὸ μελαίτερον ἰσχόντων, ὅτι δὲ τὸ λευκόν. τὰ δὲ τῶν αἰλούρων ὄμματά φασι καὶ τὰ σπλάγχνα τῶν μυῶν πάντων φθίνειν μὲν σελήνης ληγούσης, αὔξεσθαι δὲ ἀκμαζούσης. εἰ μὲν περὶ πανσέληνον ἐξαιρεθείη, τὴν γόνιμον ἀρχὴν ἔτι φυλάττει. καὶ αὖθις βλαστάνει κατὰ τὴν προσήκουσαν ὥραν· εἰ δὲ φθινούσης, ἄγονον γίνεται καὶ ἁπλῶς, τὰ μὲν πληρουμένης, εὐθηνεῖται, τὰ δὲ ληγούσης αὐτῆς, τοῖς μὲν ὠφελίμου τῆς ὑγρότητος οὔσης, ἣν διαχεῖ τὸ σεληναῖον φῶς αὐξόμενον, τοῖς δὲ βλαβερᾶς. ἄρχεται δὲ οὖν ὁ Ἡσίοδος ἐκ τῆς τριακάδος, καθ' ἣν ἡ ἀληθὴς ἐστι σύνοδος. ὅτι μὲν οὖσαν τριακάδα ἀλλ' ἐξαιρέτως, ὅτε δὲ κθ΄, ὅτι καὶ ὑπεξαιρεῖται ἡ πρὸ αὐτῆς. διὸ καὶ αὐτὸς ἀξιῶν τὴν οὖσαν τριακάδα λαμβάνειν εἶπεν. εὖτ' ἂν δῆμιν λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν. εἰκότως δὲ ἀπὸ ταύτης ἤρξατο, καθ' ἣν ἡ σύνοδος. δεῖ γὰρ τὴν κοινωνίαν αὐτῶν, ὡς μίαν ἀρχὴν οὖσαν ἀμφοτέρων ἀρχὴν ποιεῖσθαι καὶ τῶν ἡμερῶν, ὡς ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους ποιοῦσι σχέσεως. βούλεται δὲ ἐν ταύτῃ τά τε ἔργα τοῦ μηνὸς ἐφορᾶν πάντα, καὶ τὴν τροφὴν ἀπομερίζειν τοῖς ἐργάταις. τὸ μὲν εἰς τὴν τοῦ παρελθόντος συντεῖνον ἐπίσκεψιν τῶν πονηθέντων, τὸ δὲ εἰς τὴν τοῦ μέλλοντος συντελοῦν προτροπὴν τῶν πραχθησομένων.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν.] οὐ ταύτας μόνον, ὡς ἀπὸ τοῦ Διὸς λέγει εἶναι, τὰς δὲ λοιπὰς οὐχί. διαιρεῖ δὲ μόνον ταύτας, τὰς μὲν ὡς πρὸς γνῶσιν καὶ τὸ φιλοσοφεῖν συμβαλλομένας, τὰς δὲ ὡς ἐργατικάς, καὶ τὰς μὲν ὡς ἐν τῇ ἡμῶν σπουδῇ, τὰς δὲ ὡς ἐν τῇ τοῦ ἀέρος φύσει κειμένας. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην.] διότι ἡ λ΄ ἀπομιμεῖται τὴν ἀλήθειαν. κατὰ γὰρ ταύτην ἡ σελήνη τῷ ἡλίῳ συνέρχεται καὶ συνενοῦται. καὶ ἐπεὶ ἴδιον τῆς ἀληθείας τὸ μονοειδὲς ἐναντίως τοῦ ψεύδους ἐχούσης. (τὸ γὰρ ψεῦδος πολυσχιδές) διὰ ταῦτα ὡς ἑνοποιὸς ἡ λ΄ τῇ μονοειδεῖ ἀληθείᾳ ἀνακέκραται. Εὖτ' ἂν ἀληθείην.] ὅταν τὴν ἀληθῆ σύνοδον οἱ λαοὶ διακρίνοντες ἄγωσι. τοῦτο δέ φησιν, ὅτι ἄλλοι ἐν εἰκοσιοκτὼ ἡμέραις, ἕτεροι δ' ἐν πλείοσι, τὴν σύνοδον γίνεσθαι φασίν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐμβολιμαίους ἀναπλάττονται μῆνας. ἄλλως.

Εὖτ' ἂν ἀληθείην.] ὅταν μετὰ ἀληθείας κρίνωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰς ἡμέρας, ἤτοι ὅταν τὴν ἀληθῆ ἐπίστανται σύνοδον, καὶ μετὰ ἀκριβείας γινομένην. ἄλλοι γὰρ ἀλλοίως δοξάζουσι, ἐπειδὴ καὶ ἐμβολιμαίους μῆνας εἰώθασι τιθέναι. αὗται γὰρ αἱ ἡμέραι εἰσὶ παρὰ τοῦ θεοῦ, αἱ τῆς σελήνης οὐχὶ τοῦ μηνός· ἐπειδὴ αἱ τοῦ μηνὸς ἡμέραι, οὐχ αἱ αὐταὶ πανταχοῦ, αἱ δὲ τῆς σελήνης, αἱ αὐταί. Αἱ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διός.] τὴν μὲν τριακάδα πεποίηται ἀρχήν, δι' ἣν εἴπομεν αἰτίαν, οὐκ ἐργάζεσθαι ἀξιώσας ἐν αὐτῇ. ἀλλ' ἐποπτεύειν τὰ ἔργα. φασὶ γοῦν τινες τότε καὶ τοὺς μύρμηκας ἡσυχίαν ἄγειν. ἐπιδήλως καὶ τοῦτο πολλοῖς γίνεται τηρούμενον, τὸ εἶναι τριακάδα, καὶ τὴν σελήνην σύνοδον ποιεῖσθαι πρὸς ἥλιον. τὴν δὲ μῦν ἀνίερον Αἰγύπτιοι φασίν, ὅτι μάλιστα χαίρει κρυπτομένης ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς σελήνης. καὶ μήποτε καὶ τοῦτο τὸ ζῶον ὡς χθόνιον καὶ γενέσει χαῖρον οἰκεῖον ἐστὶ πρὸς ταύτην εἰκότως μάλιστα τοῦ θεοῦ τὴν συνοδικὴν φύσιν, ἣν πρὸς ἥλιον λόγον ἔχειν, ὡς θῆλυ πρὸς ἄρρενα, φασί. μετὰ δὲ ταύτην ἀπὸ τῆς νουμηνίας ἀρξάμενος ἐπαινεῖ τὰς τρεῖς, τὴν ἔνην, οὕτως καλῶν τὴν νουμηνίαν παρὰ τὸ ἕν, τὴν τετράδα, τὴν ἑβδόμην, καὶ πάσας ἱερὰς λέγων, τὴν δὲ ἑβδόμην καὶ ὡς Ἀπόλλωνος γενέθλιον ὑμνῶν, διὸ καὶ Ἀθηναῖοι ταύτην ὡς Ἀπολλωνιακὴν τιμῶσι δαφνηφοροῦντες, καὶ τὸ κανοῦν ἀποστρέφοντες, καὶ ὑμνοῦντες τὸν θεόν. ἔχουσι δὲ αἱ τρεῖς μεσότητα ἀριθμητικήν, καὶ ἡ τετρὰς μετὰ τῆς ἑβδομάδος, τὸν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ἀριθμόν, καθ' ὅσον ἡ σελήνη διέισι τὸν Ζῳδιακόν. αἱ γὰρ λοιπαὶ ἐπικινήματα αὐτῆς ἔχουσιν, ἵνα καταλάβῃ τὸν ἥλιον. ἡ μὲν οὖν πρώτη, ἡ καὶ ἔνη ῥηθεῖσα, ὡς ἀρχή, θεῖόν ἐστι. καὶ γὰρ πᾶσαν ἀρχὴν φησὶ Πλάτων εἶναι θείαν, καὶ γενέθλιος αὐτοῦ καλεῖται τοῦ μηνός. καὶ ὁ μὲν ἐν αὐτῇ παρ' Ὀρφεῖ προσαγορεύεται μονόκερως μόσχος. ἁπλῶς μὲν γὰρ ὁ μὴν ὡς γενέσεως ἐργάτης λέγεται βοῦς. ὡς δὲ πρώτην ἔχων τότε τῆς οἰκείας οὐσίας τὴν ἔκφασιν, μόσχος· καὶ διὰ τὸ μοναδικόν, μονόκερως.

ρους. ἡ δὲ τετρὰς ἐστὶν ἐν τῇ μονάδι συγγενής. διότι καὶ αὐτὴ πάντας περιέχει τοὺς ἁρμονικοὺς λόγους, οὓς εἶχεν ἡ μονὰς σπερματικῶς. τὸν μὲν ἐπίτριτον ποιοῦσα πρὸς τὴν τριάδα, τὸν δὲ διπλασίονα πρὸς τὴν δυάδα, τὸν δὲ τετραπλασίονα πρὸς τὴν αὐτὴν μονάδα. οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ ἁρμονικοὶ λόγοι· ὁ διὰ τεσσάρων, ὁ διὰ πασῶν, ὁ δὶς διὰ πασῶν· ἡ δὲ ἑβδομὰς ἄλλως ἐναρμόνιος, ἐκ μονάδος οὖσα, καὶ δυάδος, καὶ τετράδος, καὶ ἔχουσα δὶς τὸ διὰ πασῶν, καὶ ταύτῃ μὲν τῇ τετράδι συγγενής, τῇ τε μονάδι, καθόσον ἀπ' αὐτῆς γεννᾶται, μόνης τῆς εἴσω δυάδος. τῶν δ' ἄλλων, ὁ μὲν, ὑφ' ἑνὸς ὡς τριὰς καὶ ἑνάς· ὁ δὲ ὑπὸ δυοῖν, ὡς ἡ ἑξάς, ἀπὸ τοῦ δύο καὶ τρία. καὶ ἡ ὀγδοὰς, ὑπὸ τοῦ δύο καὶ τέσσαρα, καὶ ἐννέα γεννᾷ, καθάπερ ἡ δυὰς καὶ ἡ τριὰς γεννῶσι. ἡ μὲν ἄλλον, ἡ δὲ ἄλλον. διὰ μὲν οὖν τὸ ἐναρμόνιον, Ἀπόλλωνος ἥρμοσε γενέσει· διὰ δὲ τὸ ἀμήτορα καὶ ἀθήλυστον εἶναι, τῆς Ἀθηνᾶς αὐτὴν εἶπεν ἱεράν. Πρῶτον ἔνη, τετράς τε.] ἀντὶ τοῦ ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς γεννήσεως. Φιλόχορος δὲ ἐν τῷ περὶ ἡμερῶν, ἡλίου καὶ Ἀπόλλωνος λέγει αὐτήν: ἡ δ' Ἡρακλέους καὶ Ἑρμοῦ ἐστιν. ἡ δὲ ἑβδόμη ἱερὰ Ἀπόλλωνος· ἐν αὐτῇ γὰρ ἐτέχθη· διὸ καὶ ἑπτάτονος αὐτοῦ ἡ κιθάρα. ἡ τετρὰς, Ἡρακλέους· ἐν αὐτῇ γὰρ ἐτέχθη. καὶ λέγομεν ὅτι Τετράδι κοῦρος ἐγένετο, καὶ οὔποτε πάγκακος ἔσται.

ἄλλως. τὴν ἔνην πρώτην φησὶν, ὡς τῇ ἀριθμητικῇ ἁρμόζουσαν, ἢ πρώτη τῶν μαθηματικῶν, ἐν ᾗ προηγεῖται ἡ μονάς. τὴν δὲ τετάρτην, ὡς τοὺς ἁρμονικοὺς περιέχουσαν λόγους. καὶ τὸν διὰ τεσσάρων, τὸν καὶ ἐπίτριτον. τρία γὰρ καὶ ἕν, τέσσαρα. τὸν διὰ πασῶν, τὸν καὶ διπλάσιον. δύο γὰρ καὶ δύο, τέσσαρα. τὸν δὶς διὰ πασῶν, τὸν καὶ δὶς διπλασιαζόμενον· δὶς γὰρ δ' ὀκτώ. Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε.] τὴν ὀγδόην καὶ τὴν ἐνάτην εἰκότως καὶ ὡς συντελεστικὰς ἐπαινεῖ, καὶ διὰ τοῦτο ἡγεῖται αὐτὰς τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων. ἡ μὲν γὰρ πρώτη πάσας ἔχει τὰς διαστάσεις, κύβος οὖσα ἐκ τῆς δυάδος, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ πρώτῃ ποιησαμένη πρόοδον. ἡ δὲ δευτέρα πρώτη τετραγωνικὸν ἔχει εἶδος, ἀπὸ πρώτης τῆς τριάδος αὐτὴν γεννησαμένης. διὸ καὶ ἡ μὲν ὡς τελείως διαστᾶσα, ἡ δὲ, ὡς ἀπὸ τελείου γενομένη, τέλος ἐπάγουσι τοῖς κατειργασμένοις ἐν αὐταῖς. Ἔξοχ' ἀεξομένοιο.] μετὰ τὴν ζ, γίνεται ἀμφίκυρτος, ἤτοι ὑπὲρ τὸ ἥμισυ φωτιζομένη. διὰ τοῦτό φησιν, Ἔξοχ' ἀεξομένοιο.

Τὴν δὲ ἑβδόμην ὡς ὑπὸ μόνης γεννωμένην τῆς μονάδος, καὶ ὡς μὴ γεννῶσάν τινα τῶν ἐντὸς δεκάδος ἀριθμῶν. τὴν δὲ ὀγδόην, ὡς κύβον καὶ πρώτην τὴν τριχῆ διάστασιν δεχομένην. τοῦ γὰρ τετραγώνου ἐπιπέδου ὄντος (δὶς γὰρ δύο τέσσαρα) ὁ κύβος στερεός ἐστιν, ὡς τὴν εἰς μῆκος καὶ βάθος καὶ πλάτος ἔχων κίνησιν· δὶς γὰρ τέσσαρα, ὀκτώ· ὅθεν καὶ συντελεστικός ἐστι πάσης ἐργασίας. τὴν δὲ ἐνάτην, ὡς ἀπὸ τοῦ γ' τετραγωνιζομένην, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τῷ πλινθίῳ. τετράγωνος δὲ ἀριθμός ἐστιν, ὁ ἰσάκις ἴσος μετρούμενος, ἤτοι ὑπὸ δύο ἴσων ἀριθμῶν· ὡς τὸ δὶς δύο, δ'. κύβος δὲ, ὁ ἰσάκις ἴσος ἰσάκις, ἤτοι ὁ ὑπὸ τριῶν ἴσων ἀριθμῶν μετρούμενος, ὡς τὸ, δὶς δύο δ', καὶ τετράκις δύο, ὀκτώ. ὁ τοίνυν ὄγδοος ἀπὸ τοῦ β' κύβος γίνεται. λέγεται ἡ θ' καὶ κατὰ τοῦτο συμφέρον εἶναι, ὡς ἀπὸ τελείου ἀριθμοῦ γινομένη τοῦ τρία, ἀρχὴν ἔχοντος τὴν μονάδα, μέσην τὴν δυάδα, καὶ τέλος τὴν τριάδα ἤτοι τὴν τριχῆ διάστασιν καὶ τὸν τετραγωνισμόν. πᾶς δὲ ἀριθμὸς ὁ ὑφ' ἑαυτὸν πολυπλασιαζόμενος τετράγωνος λέγεται, ὡς τὸ τρὶς ἐννέα. Ἐνδεκάτη τε.] τῶν μετὰ τὴν δεκάδα ἀριθμῶν, ἡ ἐνδεκάτη τὴν μονάδα ἀποστοιχειοῦται. διὸ καὶ ταύτην, ὡς ἀναλογοῦσαν πρὸς ἐκείνην, ἐπήνεσεν, εἴς τε τὸ πόκους προβάτων ἐξαιρεῖν, καὶ καρποὺς ἐκ τῆς γῆς ἀμᾶσθαι. συγγενῆ γὰρ ταῦτα ἀλλήλοις, ἐπεὶ καὶ τὸ θερίζειν, κείρειν καλοῦσι, καὶ τὸ κείρειν, οἷον θερίζειν ἐπὶ τοὺς οἶς. ἄμφω δὲ εἰς τὴν τοῦ σώματος τείνει θεραπείαν· τὸ μὲν, εἰς τὴν τροφὴν, τὸ δὲ, εἰς τὴν σκέπην. καὶ οἰκεία τῇ ἐνδεκάτῃ μὲν, ὡς ἀρχῇ τρίτης πεντάδος, τῆς μάλιστα αὐξητικῆς τοῦ σεληναίου φωτός· τῶν τριῶν πεντάδων ἡ πρώτη, ἀτελεστάτη· ἡ δὲ τρίτη, πλησιοτάτη. καὶ εἴτε τροφὴν αὐτῆς, εἴτε περίβλημα τὸ ἀφ' ἡλίου φῶς λέγειν ἐθέλεις, οἰκείαν ἐρεῖς τὴν ἑνδεκάτην, ἀρχὴν οὖσαν τῆς πληρωτικῆς τοῦ φωτὸς πεντάδος, εἴς τε θερισμὸν, καὶ εἰς κουρὰν τῶν προβάτων. τῇ δωδεκάτῃ δὲ, ὡς ἔτι μειζόνως αὐξητικῇ τοῦ φωτὸς, οὕτως τὴν ἀρχὴν εἶχε τῆς τελείας ἐπιδόσεως περὶ αὐτῆς. ἔχει δὲ καὶ τὴν ἐννέα μετὰ τῆς πλευρᾶς καὶ μέχρι τοῦ ἀπὸ τοῦ τρία πλειότητος, καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἐννέα ἰσότητος. εἰ δὲ καὶ δὶς ἔχει

τὴν ἑξάδα τὴν πρώτην τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν, ἴσην καὶ διὰ τοῦτο τελείαν, εἰκότως ἔπρεπε ταῖς ἀπὸ τῶν τελείων χαρπωάστεσι. διὸ καὶ μᾶλλον ἑαλλὴ λέγεται καὶ εἰκότως, διότι καὶ αὐτῶν ἐστι τῶν θεῶν ἀριθμός. τήν τε ἀρρενοποιὸν αὐτῶν ἑξάδα, καὶ τὴν θηλυπρεπῆ περιλαβὼν οὗτος ὁ ἀριθμός. ὅτι δὲ καὶ φυσικὴν ἔλαχεν ὁ ἀριθμὸς οὗτος οἰκειότητα πρὸς τὰ ὑφάσματα, οὗ ἕνεκεν καὶ τοὺς ὄις κείρουσι, διὰ τῶν ἑπομένων ὑπομιμνήσκει. Πείκειν δὲ κυρίως τὸ ξαίνειν. ὅθεν καὶ τὸ, πεξαμένη χερσί· νῦν δὲ τὸ κείρειν. εὔφρονα καρπόν.] ἡδύτατον, τέρποντα τὴν ψυχὴν ἢ εὐφραίνοντα.

Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματα.] ὁ μὲν ἀράχνης φυσικῶς κινεῖται πρὸς τὰς ὑφάνσεις, ἔχων τι κατὰ τὴν ὑφαντικὴν εὐδιάρθρωτον, ὡς δηλοῖ, κύκλους ἐπὶ κύκλοις ἐξυφαίνων. καὶ αὐτὸς ἐν τῷ κέντρῳ τῶν κύκλων ἐνεδρεύων τὰ θηρώμενα, ἵνα ἐξ ἴσου πάντων ἀπέχῃ τῶν ἐμπιπτόντων. καὶ θαυμαστὸν οὐδέν. ὥσπερ ἄλλα τῶν ζώων κινεῖται κατὰ φύσιν ὑπ᾽ ἄλλου τῆς φύσεως. ὃ καὶ προείπομεν πρότερον, τὰ μὲν συνοδικῶς, τὰ δὲ πληροσεληνίως, οὕτω καὶ τὴν ἀράχνην πρὸς ταύτην ἔχειν συμπαθῶς τῶν πλήρους οὐσῶν ἡμερῶν τὴν δωδεκαταίαν. εἰ γὰρ μετὰ γένοιτ᾽ ἂν ἀποκρουστική, καὶ ἀφαίρεσιν ἀναγάγοι τοῦ φωτός. αὕτη δὲ ἀεὶ αὐξητικὴ μόνως. καὶ τοῦτο ἔχει τελευταῖα. δεῖ δὲ κἀκεῖνο συνορᾶν, ὅτι μάλιστα δεῖ τοῖς ὑφαίνουσι φωτός, ὅπερ αὕτη προξενήσει, τέλειον ἔχουσα τὸ φῶς ἄδεκτον ἐλαττώσεως. ὁ μὲν οὖν ψυχρὸς ἀὴρ, καὶ νεφελώδης ἐμποδὼν ἐστὶ τοῖς ἔργοις· ὁ δ᾽ ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἑκατέρου θερμαινόμενος, συμπράττει πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα. τὸ μὲν οὖν ἄρχεσθαι τῶν ἔργων ἐν αὐτῇ, καλόν. καὶ τοῦτο φυσικῶς μὲν οἱ ἀράχναι, κατὰ δὲ πεῖραν οἱ ἄνθρωποι γινώσκουσι. τὸ δ᾽ ἐναντίον, τὸ καθαίρειν τοὺς ἱστοὺς περὶ πανσέληνον, αἴτιον εἶναι τοῦ κόπτεσθαι τὰ ὑφάσματα τῶν ἄκρως ἐπιδεδημιουργημένων. ἄλλως. ἐν ᾗ νήθει τὰ νήματα αὐτοῦ ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος ἀράχνης. ὅτε ὡς ἔμπειρος ἀνὴρ, ὁ μύρμηξ θησαυρὸν αὐτοῦ σωρεύει ἐκ πλησιέρας ἡμέρας ὥσπερ τὴν νύκτα Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου, ὡς ἐργατικωτέρας οὔσας τῆς δωδεκάτης, τῷ νήματι τοῦ ἀράχνης χρῆται· ἀεροπότητος δὲ, τοῦ ἐν ἀέρι πετομένου. Ἤματος ἐκ πλείου.] ἢ ἐν μεγάλῃ ἡμέρᾳ, τοῦ τε μέσου τῶν ἡμερῶν. ἴδρις δὲ νῦν ὁ ἔμπειρος μύρμηξ. σωρὸς δὲ ὁ θησαυρός.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἤματα δ᾽ ἐκ Διόθεν.] μετὰ τὴν τῶν ἔργων διδασκαλίαν, καὶ τὴν λοιπὴν ὑποθήκην τε καὶ παραίνεσιν, νῦν διαλαμβάνειν περὶ τῶν τῆς σελήνης ἡμερῶν δ᾽ αὖ κατέρχεται καὶ φησὶ πάντα τοῦτον πεῖραν τῶν ἔργων καθεξῆς χρήσιμος, καὶ δεινῶς καὶ συγκεχυμένως καὶ κακοζήλως, ἔτι δὲ καὶ ψευδῶς, καὶ ἑξῆς. ὥσπερ ὁ μέγας Ὀρφεὺς, διδασκαλικῶς τε καὶ τεταγμένως πρὸς ἀκρίβειαν, καὶ τὸ πλέον τεχνικωτέρως καὶ ἀληθῶς. ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὕτω φησί·

Πρῶτ᾽ ἐν μὲν πρώτῳ ἐνὶ ἤματι φαίνεται
Ἄρης.
Μήνη δ᾽ εἰς τ᾽ Ἄρην ἐπιτέλλεται. ἴσχει δ᾽
ἔργων.
Τῇ δὲ γὰρ ἐξανύσασα φύσιν δίκερων ἀναφαίνει.
Αὐτὰρ ἐπὴν τρίτον ἦμαρ ἀπόπροθεν ἠελίοιο,
Πᾶσιν ἐπιχθονίοισι φυτοσπόρου αἰτίη ἀλκῆς.
Τετράδι δ᾽ αὐξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα
τείνει.

Καὶ καθεξῆς, πέντε ἕξ, μέχρι τῆς λ. οὗτος δὲ τριακοστὴν λέγει ἔνην. εἶτα, δ, ζ, η. ια. ιβ, ιγ, ις, ς, η, ιϛ. η, ι, ιδ, κδ, δ, ε, ιζ, δ, ιθ, θ, κβ. οὕτως ταῦτα συγκεχυμένως φησί. ἢ μετὰ δ ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς καὶ φρονοῦντος, ἢ τοῦ οὐρανοῦ. φυλάσσων καὶ ἐπιτηρῶν τὰς ἡμέρας καλῶς καὶ κατὰ τὸ πρέπον πέφραδε, καὶ λέγε τοῖς δμωσί, τὴν λ τοῦ μηνὸς τῆς σελήνης ἀρίστην εἴς τε τὸ ἐπιτηρεῖν τὰ ἔργα, καὶ διαδοῦναι τροφάς. ὁπότε τέως οἱ λαοὶ κρίνοντες τὴν ἀλήθειαν ἔχωσι τὴν λ τῆς σελήνης, καὶ οὐ ψευδῶς. Ἐκ Διόθεν.] ἤγουν ἐκ νοὸς καὶ φρονίμου μάνθανε. ἢ ὁρῶν τὴν σελήνην ἐν οὐρανῷ, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀστέρας γίνωσκε. Τριηκάδα μηνός.] ἰστέον, ὅτι μῆνα τὸν τῆς σελήνης λέγει. διὰ τοῦτο καὶ ἕνα μῆνα τοῦτον μόνον φησὶ καὶ τριακονθήμερον. ὁ γὰρ τῆς σελήνης μὴν τοιοῦτός ἐστι. ἀπὸ ἡμίσου ἡμερῶν καὶ τετάρτης. καὶ τὴν τριακοστὴν δὲ ἡμέραν, οὗτος ἀγαθὴν λέγει, ἣν Ὀρφεὺς φαύλην πᾶσιν ἔργοις φησί, δυσαλυψίας δὲ μόνοις ἐσθλήν. Αἵδε γὰρ ἡμέραι.] αὗται γάρ εἰσιν αἱ ἡμέραι παρὰ τῆς ἀμεταστρόπου βουλὴν ἐχούσης εἱμαρμένης, ἀγαθαὶ δηλονότι. ἡ ἔνη, ἡ τετρὰς τε, καὶ ἡ ἑβδόμη, ἱερὰ ἡμέρα. ἐν ζ γὰρ Λητώ, φησιν, ἐγέννησε τὸν Ἀπόλλωνα, ἤγουν ἑβδόμη ἐκ τοῦ χάους ἐφάνη ἥλιος.

ἥλιος. καλῶς δέ φησι· τετάρτη γὰρ γέγονε, καὶ ἐφάνη. ὀγδόατη τε αὐξομένης τῆς σελήνης, ἐξοχῶς ἡμέραι εἰς τὸ πράττειν, ἡ ια καὶ ἡ ιβ. εἰς τὸ κείρειν ὄϊς (τοῦτο γὰρ νῦν τὸ πείκειν δηλοῖ) καὶ εἰς τὸ θερίζειν. ἡ δὲ ιβ, τῆς ια κρείττων. ἐν τῇ ιβ γὰρ νήθει τὰ νήματα ὁ ἀράχνης, ὁ πετόμενος ἐν τῷ ἀέρι ἐν ταῖς μεγίσταις θερειαῖς ἡμέραις, ὅτε ὁ μύρμηξ σιτολογεῖ. Ἔνη, ἡ πρώτη τῆς σελήνης, παρὰ τὸ ἓν ἔνη. ὅθεν νῦν δασύνεται, ὡς μὴ διπλασιάσαι τὸ ν. ὅτε δὲ διπλασιάζει τὸ ν, ψιλοῦται ὡς Αἰολικόν. Τετράς τε καὶ ἑβδόμη·

Καπνὲς Προκλικὸς ἁρμονικὸς ἐνθάδε,
Καὶ τοὺς ἀριθμοὺς εἰ σκοπεῖν θέλεις, σκόπει.

ἀεξομένοιο.] ἀπὸ α, μέχρι καὶ ιδ ἡμίσεως καὶ τετάρτης ἡμέρας, ὁ σεληναῖος αὔξεται κύκλος. εἶτα μέχρι κθ, φθίνει. τῇ δὲ λ φθίνει παντελῶς, καὶ πάλιν νέα γίνεται, συνοδεύουσα τῷ ἡλίῳ. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἡσίοδος οὐκ ἐπετήρησεν εὐκρίνειαν καὶ τάξιν, ἀλλ' ἀλλήλας ἄλλως τὰς ἡμέρας διδάσκει, καὶ ὁμωνύμως, ὀγδόας ἢ τετάρτας, λέγων μόνον τὸν αὐξανόμενον μῆνα, εἶπεν, ἵνα νοήσῃς τὴν τετάρτην ὀγδόην, καὶ τὴν πρώτην ἐνάτην· μὴ δὲ τὴν δευτέραν ὀγδόην ἢ τὴν δευτέραν ἐνάτην, ἤτοι τὴν ὀκτωκαιδεκάτην, ἢ ἐννεακαιδεκάτην, εἴτε τὴν τρίτην, ἤγουν τὴν κη, καὶ κθ. πάντας γὰρ ἐνθάδε τοὺς ἀριθμοὺς, ἀπὸ μονάδος μέχρι δεκάδος, τριπλῶς λέγει, μονάδα πρώτην τὴν ἕνην, δευτέραν μονάδα τὴν ια, τρίτην τὴν κα. δυάδα πρώτην τὴν β, δευτέραν τὴν ιβ, γ, τὴν κβ. τριάδας τρεῖς, τὴν τρία, τὴν τρισκαιδεκάτην, τὴν κγ. δ, τεσσαρεσκαιδεκάτην, κδ. καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς δεκάδος. α δεκάς, ἡ ι. β, ἡ κ. γ, ἡ λ. Δύο, τὸ ο μικρὸν. καὶ ἔστι μακρὸν, ὡς λῆγον εἰς μέρος λόγου. Διπλοῦν τὸ μέγα.

Μηνὸς ἀεξομένου.] ὁ μὲν ὁ σεληναῖος, ὡς ἔφην, μέχρι ιδ ἡμέρας καὶ ἡμισείας αὔξεται. εἶτα δὲ μέχρι τῆς λ φθίνει. τοῦτο γοῦν δηλοῖ νῦν, ὅτι ὀγδόην ἡμέραν καὶ θ σοι λέγω τὰς τῆς αὐξήσεως τῆς σελήνης, ἤγουν τὴν πρώτην ὀγδόην, καὶ τὴν πρώτην θ, οὐ τὴν δευτέραν, ἤγουν τὴν ιη, ἢ τὴν ιθ, ἢ τὴν κη, ἢ κθ. αἱ γὰρ τέσσαρες ἐκεῖναι φθίσεως εἰσὶ τῆς σελήνης, οὐκ αὐξήσεως.

Πείκειν.] κυρίως τὸ ἀτενίζειν ἢ πλέκειν· νῦν δὲ τὸ κείρειν τῶν προβάτων τὰ ἔρια. Τῇ γάρ τοι νεῖ.] ἀγαθή (φησιν) ἡ ιβ. εἰς τὸ ἐργάζεσθαι. κατὰ γὰρ τὴν δωδεκάτην τοῦ θέρους καὶ μεγάλης ἡμέρας, ἤτοι τοῦ θερείου, ἢ τοῦ ὁλοκύκλου, ὅτε ὁλόκυκλος ἡ σελήνη, ὁ ἀράχνης ὁ ἀέρι πετόμενος ἄρχεται ἱστουργεῖν, ὅτε ὁ μύρμηξ ὁμοίως ἐν τῇ θερείᾳ κατάρχεται τοὺς στάχυας συλλέγειν· ὅτε γυνὴ τοῦ ἱστουργεῖν ἀρξαμένη προσφέρεις τοῖς ἔργοις χεῖρας. Ἀερσιπότητος.] ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος. παρεσχηματίσθη δὲ ἡ εὐθεῖα αὕτη ἀπὸ γενικῆς. ἀερσιπότης μὲν γὰρ κλίνεται ἀερσιπότου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀερσιπότητος. ἀπὸ τῆς ἀερσιπότητος οὖν γενικῆς οὕτως τὴν εὐθεῖαν ταύτην παρεσχημάτισε. Ἀράχνης λέγεται τὸ ζωΰφιον αὐτὸ, τὸ ὑφαντουργόν· ἀράχνιον δὲ τὸ ὑπ' ἐκείνου ὑφαινόμενον. ἴδρις.] ἔμπειρος. λέγει δὲ τὸν μύρμηκα, ὡς προγινώσκοντα καιροὺς καὶ ἀνέμους καὶ αἰσίους ἡμέρας. ἐν σαββάτῳ γὰρ καὶ λ τοῦ μηνὸς τῆς σελήνης οὐκ ἐργάζεται· καὶ χειμερινοῦ καιροῦ γενέσθαι μέλλοντος, κλείει τὴν θύραν τῆς ὀπῆς, ἔνθα κατοικεῖ. θερμοτέρου δὲ πάλιν ἀναπετάννυσι, καὶ τὸν σῖτον εἰς δύο τέμνων ἀποτίθησι, μήπως ἀναφύῃ. καὶ ὄμβρου παρωχηκότος ἐξάγει τὸν νοτισθέντα σῖτον, καὶ τῷ ἡλίῳ ξηραίνει, μήπως σαπῇ τῇ ἰκμάδι. καὶ ἕτερα τοιαῦτα σοφῆς γνώμης ἐχόμενα. ἢ ἴδριν αὐτὸν λέγει, ὡς πολύμοχθον καὶ κοπηρὸν, ἐκ τοῦ ἰδίω.

Μηνὸς δ' ἱσταμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρῃ δ' οὐ σύμφορός ἐστιν
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', οὔτ' ἄρ γάμου ἀντιβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη, κούρῃ τε γενέσθαι

Mensis autem inchoati decimatertia caueto
Semente incipere: plantis v. inserendis optima est.
Sexta vero media valde incommoda est plantis.
Viripara bona: puellæ vero non vtilis est
Neque gignendæ primum, nec nuptiis tradendæ.
Nec prima quidem sexta puellæ gignendæ

Ἄρμενος,

Ἄρμενος, ἀλλ' ἐρίφους τάμνειν καὶ πώεα μήλων,
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήιον, ἤπιον ἦμαρ.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος· φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, οὐρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς·
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι ἴστορα φῶτα
Γείνασθαι· μέγα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστίν.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κούρῃ δέ τε τετρὰς
Μέσση. τῇ δέ τε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα καὶ οὐρῆας ταλαεργοὺς
Πρηΰνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθείς. πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν· μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ.
Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι.

Apta est, sed hæc dis castrandis, & gregibus ouium,
Stabuloque circumsepiendo pastorali, benigna dies est.
Bona vero viripara, amatque conuicia loqui,
Mendaciaque & blandos sermones, & occulta colloquia.
Mensis vero octaua caprum, & bouem valde mugientem
Castrato: mulos autem duodecima laboriosos.
Vicesima vero in magna, plena die, prudentem virum
Generato: valde enim bonæ est indolis.
Bona autem viripara decima, puellæ vero & quarta
Media: hac vero & oues, & curuipedes retortis cornibus boues,
Et canem asperis dentibus, mulosque laboriosos
Cicurato manum imponens. cautus vero esto animo,
Vt quartam vites desinentis & inchoati mensis,
Doloribus conficiendo animo. valde hæc accommoda est dies,
Quarta autem mensis vxorem domum ducito,
Obseruatis auibus quæ ad hanc rem sunt optimæ.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Μηνὸς δ' ἱσταμένου.] ἱστάμενον μῆνα ἕως εἰκάδος ἔλεγον· μετὰ δὲ τοῦτο, πρώτην φθίνοντος, καὶ δευτέραν φθίνοντος, καὶ ἑξῆς. τοῦ μηνὸς δὲ ἱσταμένου, κατὰ τὴν τρισκαιδεκάτην, ἀλέασθαι, ἀντὶ τοῦ ἐκφυγεῖν, σπέρματος ἄρξασθαι. εἰς τὸ ἐνθρέψασθαι δὲ φυτά, ἤγουν περιθάλψαι, καὶ βλάστην αὐξοῦσαν ποιῆσαι, ἀρίστη. τὴν αἰτίαν δὲ τούτων ὁ Πλούταρχος λέγει. ἡ ἕκτη δὲ ἡ μέση, ἤγουν ἡ ἕκτη καὶ δεκάτη, λίαν ἐστὶν ἀνάρμοστος τοῖς φυτοῖς, εἰς ἄρρενος δὲ γέννησιν ἀγαθή· κόρῃ δὲ οὐ συμφέρουσά ἐστιν, οὔτε γενέσθαι πρῶτα, ἤγουν τὴν ἀρχήν, οὔτε γάμου ἀντιβολῆσαι, ἤγουν ἐπιτυχεῖν. οὐδὲ μὴν ἡ πρώτη ἕκτη ἁρμοδία ἐστὶ κόρῃ εἰς τὸ γενέσθαι, ἀλλ' ἐστὶν ἤπιον ἦμαρ, ἀντὶ τοῦ ἀγαθόν, εἰς τὸ τάμνειν ἐρίφους, τουτέστιν εὐνουχίζειν.

καὶ πώεα μήλων.] περιφραστικῶς ἀντὶ τοῦ ἀρνία. καὶ εἰς τὸ περιβαλεῖν σηκὸν τῶν προβάτων. τοῦτο γὰρ τὸ ποιμνήιον. σηκὸν δὲ λέγει τὸ κοινῶς μανδρίον. ἀγαθὴ δὲ εἰς ἄρρενος γέννησιν ἡ πρώτη ἕκτη. φιλεῖ δέ, ἤγουν ἀγαπᾷ, τὸ γεννώμενον ἐν αὐτῇ δηλονότι, ὑβριστικὰ λέγειν, καὶ ψεύδη φιλεῖ καὶ λόγους αἱμυλίους, ἤγουν ἀπατηλούς, καὶ κρυφίους ὀαρισμούς, ἤγουν ὁμιλίας μετὰ γυναικῶν.

Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ.] κατὰ τὴν ὀγδόην δὲ τοῦ μηνός, εὐνούχιζε κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον, ἤγουν πολλὰ μυκώμενον. μετὰ τὴν δωδεκάτην δὲ εὐνούχιζε οὐρῆας, ἤγουν ὀρέας· ἡμιόνους ταλαεργούς, τουτέστιν ἐπ' ἔργοις καρτερικούς.

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ.] ἐν τῇ εἰκάδι δὲ τῇ μεγάλῃ, τῷ πλέῳ λέγω ἤματι. τοῦτο γὰρ ὥσπερ ἑρμηνευτικόν ἐστι τοῦ μεγάλῃ, ἤγουν τῷ πεπληθυσμένῳ τῷ τὴν πλείονα μοῖραν τοῦ μηνὸς ἔχοντι, πολυΐστορα φῶτα γεννῆσαι. ἀσαφῶς δὲ τοῦτο εἰπών, (δοκεῖ γὰρ διδάσκειν αὐτὸν πολυΐστορα ἄνδρα γεννᾶν, ὥσπερ εἰ ἐπ' αὐτῷ τοῦτο ἦν) ἐπάγει διασαφῶν τὸν λόγον, μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος, τὸν νοῦν, τουτέστι στιβαρὸς καὶ συγκεκροτημένος· ὥσπερ εἰ ἔλεγεν, Εἰ θέλεις παῖδα γεννῆσαι πολυΐστορα γενησόμενον, κατὰ τὴν εἰκοστὴν τοῦ σελήνης τοῦτον γέννησον. μάλα γὰρ ἐστι κατὰ τὸν νοῦν συγκεκροτημένος καὶ στιβαρὸς ὁ ἐν αὐτῇ γεννηθείς. ἴστορα δὲ φῶτα λέγει γεννᾶν, ὡς γενησόμενον πάντως τοιοῦτον. οὐ γὰρ ἅμα τῷ γεννηθῆναι καὶ ἀνὴρ ἔσται πολυΐστωρ. ἀγαθὴ δὲ ἀνδρογόνος, ἤγουν εἰς ἄρρενος γέννησιν ἀγαθὴ ἡ δεκάτη. κόρῃ δὲ ἀγαθὴ δηλονότι εἰς τὸ γεν-

γεννηθῆναι ἡ τετρὰς ἡ μέση, ἤγουν ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη. κατὰ ταύτην τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην μῆλα, ἤγουν πρόβατα, καὶ βοῦς ἑλικοὺς δὲ ὡς τοὺς πόδας κινοῦντας, καὶ κύνα καρχαρόδοντα, καὶ ὀρέας ἐπ᾽ ἔργοις καρτερικοὺς πραΰνε, ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὴν χεῖρα, καταψῶν αὐτοὺς δηλονότι. πεφύλαξο δὲ θυμῷ.] φύλαξον δὲ ἐν τῇ σῇ ψυχῇ ἐκφυγεῖν κατὰ τὴν τετράδα τοῦ μηνὸς καὶ φθίνοντος καὶ ἱσταμένου ἤγουν κατὰ τὴν εἰκοστὴν τετάρτην, καὶ τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην ἄλγη θυμοβορεῖν, τουτέστι λύπας σαυτῷ κινεῖν βιβρωσκούσας τὴν ψυχήν. μάλα γάρ ἐστιν ἡ τετρὰς δηλονότι ἡμέρα τετελεσμένη, ἤγουν ἱερά. Τοὺς περὶ τούτων τέσσαρας στίχους, οὐ δὲ μόνους ὁ Πλούταρχος ἠξίωσεν, ὡς οὐ μὴ φερομένους. τούτους δὲ ἐξηγούμενος ἀξιοῖ μὴ ἐγκαλεῖν τῷ Ἡσιόδῳ, ὡσὰν γελοίως εἰπόντι, μὴ χρῆναι λύπας ἑαυτῷ κινεῖν ἐν ταύταις, ὡς δέον ἐν ἄλλαις ποιεῖν τοῦτο. οὐ γὰρ τοῦτο λέγει, ἀλλ᾽ ὡς ἐν ἱεραῖς ταύταις μάλιστα τὰς λυπηρὰς ἀποσκευάζεσθαι ἐνεργείας. ἃς εἰ καὶ ἄλλοτε δεῖ ὡς ἀναγκαίας αἱρεῖσθαι, ἐν ταύταις οὐ δέον. Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνός.] ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τῇ πρώτῃ, δηλονότι, ἄγεσθαι ἀντὶ τοῦ ἄγου εἰς τὸν οἶκον σου ἄκοιτιν, ἤγουν γυναῖκα ὁμόζυγον· οἰωνοὺς κρίνας πρότερον, ἀντὶ τοῦ σκοπήσας, οἵ τινες εἰσὶν ἄριστοι ἐπὶ τῷ ἔργματι τούτῳ, ἤγουν ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Μηνὸς δ᾽ ἱσταμένου.] καλῶς ἐπέστησεν ὁ Πλούταρχος, ὅτι τὸ σπείρειν καὶ τὸ φυτεύειν, οὐχ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἔοικεν ὠφελεῖσθαι. τὸ μὲν γὰρ σπέρμα δεῖ καταβληθὲν κρυφθῆναι πρῶτον εἴσω τῆς γῆς καὶ σαπῆναι, καὶ οὕτως ἑαυτοῦ διαδοῦναι τὴν δύναμιν εἰς τὴν περικεχυμένην αὐτῷ γῆν, ἵν᾽ ἐξ ἑνὸς πυροῦ τυχὸν ἢ κριθῆς, γένηται πλῆθος. διὸ καὶ ὑετοῦ δεῖσθαι καὶ πάχνης. αὐτό φασι τὴν ἀρχὴν πιεζόντων ἔσω καὶ χεόντων τὰς ἐν αὐτῷ φυσικὰς δυνάμεις. τὸ δὲ φυτὸν ῥιζωθὲν βλαστῆσαι χρὴ καὶ ἀναδοῦναι τὸν ἐν τῇ ῥίζῃ κρυπτόμενον λόγον, οἷον διοχλθείσῃ διὰ φωτός· ὥστ᾽ εἰκότως τὴν τρισκαιδεκάτην πρὸς μὲν τὸ σπείρειν ἀνεπιτήδειον εἶναι, πρὸς δὲ τὸ φυτεύειν ἐπιτηδείαν. τὸ γὰρ προσκαλέσασθαι τὸν ῥιζικὸν λόγον καὶ εἰς ἐπίδοσιν ἄγειν καὶ βλάστην, ἐσήμηνε διὰ τοῦ ὀνόματος πρὸς ἃ συντελεῖ, πλεῖον ὂν τὸ ἐκ τῆς σελήνης ἐν ταύτῃ φῶς. ἄλλως. ἱστάμενον μηνὰ, ὡς εἰκάδα ἔλεγον. μετὰ δὲ τοῦτο, πρώτης φθίνοντος, δευτέρας φθίνοντος. Φιλόχορος δὲ πάσας τὰς τοῖς ἱερὰς λέγει τοὺς Ἀθηνᾶς.

Ἕκτη δ᾽ ἡ μέσση.] τὴν ἑκκαιδεκάτην μέσην εἰπὼν, ὠφέλιμον εἶναι φησὶν, δι᾽ ἣν εἴπομεν αἰτίαν. τὸ γὰρ φῶς χλιαρὸν ὂν τὸ σεληνιακὸν τότε καὶ ὑγρὸν οὐ προσκαλεῖται τὴν βλάστην αὐτῶν· ἐστὶ δὲ ἀνθρώπων ἄρρεσι μὲν σπέρμασι σύμφορον, θήλεσι δὲ ἀσύμφορον· αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι τὸ μὲν ἐστι ξηρότερον, τὸ δὲ ὑγρότερον τῶν σπερμάτων, οἷς καὶ αὐτὸ τὸ ἄρρεν διαφέρει τοῦ θήλεος. καὶ διὰ ταῦτα φασὶ καὶ τὰς συλλήψεις τὰς μετὰ βορείων πνευμάτων ὄντων γινομένας εἶναι ἀρρενογόνους· τὰς δὲ νοτίων θηλυγόνους. καὶ μέντοι καὶ τὰς διαρθρώσεις τῶν θηλέων ἐμβρύων βραδυτέρας γίνεσθαι, ἢ τῶν ἀρρένων, διὰ τὸ ἐκεῖ τῆς ὑγρότητος μὴ ῥαδίως κρατουμένης ὑπὸ τῆς δημιουργούσης ἐν τῇ φύσει θερμότητος, φυσικῶς οὖν εἴρηται τὴν ιϛ΄ ἀρρενογόνον μὲν ἄριστον εἶναι, θήλεσι δὲ ἀσύμφορον. ἔχει δέ τινα καὶ πρὸς γάμους ἐναντίωσιν, τῆς σελήνης πάμπολυ τοῦ ἡλίου διεστώσης. διὸ καὶ Ἀθηναῖοι τὰς πρὸς σύνοδον ἡμέρας ἐξελέγοντο πρὸς γάμους, καὶ τὰ θεογάμια ἐτέλουν, τότε φυσικῶς εἶναι πρῶτον οἰόμενοι γάμον τῆς σελήνης οὔσης, πρὸς ἥλιον σύνοδον. ἄλλως. ἑξκαιδεκάτη οὐκ ἐπιτηδεία τοῖς φυτοῖς. τὸ γὰρ τῆς σελήνης φῶς χλιαρὸν ὂν σηπτικόν ἐστι. τότε οὖν τὰ τμηθέντα ξύλα σήπεται, καὶ ὁ μεταχεόμενος οἶνος ὀξίζει. Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη.] τὴν πρώτην ἕκτην ἀνεπιτηδείαν πρὸς κόρης γένεσιν εἶναι βούλεται, καίτοι τῆς Ἀρτέμιδος οὖσαν ἱεράν, ὡς γενέθλιον τῆς θεοῦ. διὸ καὶ προτέραν γενέσθαι φασὶ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἵνα καὶ μαιεύσηται τὸν ἀδελφόν. καὶ πῶς γὰρ οὐ μέλλει θεοῦ λοχείας ἵνα πρεπόντως ἱερὰ ἡ ἕκτη, πρώτη τελεία οὖσα, καὶ τῆς λοχείας, οὐ τῶν ἔτι ἀτελῶν οὔσης; ἀμβλώσεις γὰρ οὐ ἐκείνων ἐστὶ διαλύσεις, ἀλλὰ καὶ τῶν τελείων. ἡ μὲν οὖν Ἄρτεμις τελεσιουργὸς οὖσα τῶν κυημάτων, καὶ ἐκφαντικὴ τῶν φυσικῶν λόγων, τῶν κρατησάντων τῆς ὕλης, εἰκότως ἐν τῇ ἕκτῃ γενέσθαι μυθολογεῖται. ταῖς δὲ τῶν θνητῶν θηλειῶν γενέσεσιν, εἰκότως ἐστὶν ἀνάρμοστος αὕτη. διότι κρατεῖ μὲν ὁ θεὸς αὕτη τῶν σεληνιακῶν φωτισμῶν, ἔστι δὲ παρθένος καὶ γεννᾶν οὐκ ἐθέλουσα. προσθοῦσα τὴν τῶν θηλειῶν γένεσιν ταύτην ἀνεπιτήδειον δείκνυσι, συμφέρουσαν δὲ, ὡς ἐρεῖ, πρὸς τὴν

ἀνδρῶν. ἐκτομαῖς δὲ ἐρίφων καὶ ἀρνίων, οὓς εἰπὼν πάντα μῆλα ἐμπρέπουσαν, ὡς τὸ γόνιμον καὶ τούτων τῆς ἐκτομῆς ἀφαιρούσης. μήποτε δὲ καὶ αὕτη φυσικῶς ἡ ἑξὰς ἀνδράσι μὲν εἰς τελείωσιν οἰκεία. γυναιξὶ δὲ οὔ, δυοῖν ἔγγονος οὖσα δυάδος καὶ τριάδος, καὶ τῆς τριάδος ἐν αὐτῇ κρατούσης. ἔστι γὰρ τριμερής, δυάδος ἐκ μονάδος καὶ τριάδος, οἷς ἐστιν ἴση, καὶ διὰ τοῦτο τελεία. πρὸς μὲν οὖν θείαν γένεσιν εὖ ἔχει, πρὸς δὲ θνητὴν ἀσυμμέτρως τὴν τοῦ θήλεος γένους. Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος.] εἰ ὁ περισσὸς ἄρρην ὢν δυσδιαίρετος ὤν, ὡς ὁ ἄρτιος θῆλυς εὐδιαίρετος, καὶ ὁ μὲν μονάδι φίλος, ὁ δὲ δυάδι, πρῶτον ὄντα τὸν τρία περισσὸν εἰκότως ἂν εἴποις ἀρρενωπότατον. οὗτος δὲ καὶ συντεθεὶς ἑαυτῷ καὶ διπλασιασθεὶς ἐποίησε τὴν ἕξ, καὶ ἐπεὶ μονὰς καὶ δυὰς καὶ τριὰς εἰσὶν οὗτοι. μονὴ πρόοδος ἐπιστροφὴ τὸν ἓξ ἀποτέλεσιν· ὡς εἰκότως ἀρρενογόνος ἑξὰς οὖσα, τοῖς γυναιξὶν ὀφείλουσιν εὐάρμοστος, ἀλλὰ τοῖς ἀναινομένοις τὴν γέννησιν. εἰ δὲ φιλοψευδεῖς οἱ ἐν ταύτῃ γεννώμενοι λέγονται, καὶ παραλογισμοῖς χαίροντες, καὶ κρυφίαις συνουσίαις, οὐ θαυμαστόν. καὶ γὰρ ἡ φαῦσις αὐτὴ τὸ εἶδος προφαίνει τῆς διχοτομίας ψευδόμενον. οὐ γάρ ἐστι κατ' ἀλήθειαν ἴσον τῷ φωτιζομένῳ τὸ σκιερόν. καὶ ὅτι ἡ ἀόριστος δυὰς εἰς τὴν γένεσιν αὐτῆς παρείληπται, τὸ ψεῦδος ὑποικουρεῖν μετὰ τῶν κρυφίων ὀαρισμῶν οὐκ ἂν θαυμάσαις. ἀνδρογόνος] τίκτειν παῖδας ἄρρενας ἐν αὐτῇ ἀγαθόν, τὸ δὲ θηλείας, οὐ καλόν, οὔτε εἰς τὸ γαμηθῆναι, οὔτε εἰς τὸ γεννηθῆναι. Μηνὸς δ' ὀγδοάτη.] τὴν ὀγδόην τοῦ μηνός, τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὸν ὡς ἐπὶ τρία διασπᾶται, πρώτην τῷ τριαινούχῳ θεῷ προσήκειν εἰκότως λέγουσι, καὶ τριχίτωνι τριῶν ἄρχοντι τῶν ἐν κινήσει στοιχείων. διὸ καὶ τοὺς ταύρους αὐτῷ φέροντες ἀνῆγον, ὡς ὁρμητικούς, καὶ τοὺς κάπρους· ἄμφω γὰρ διὰ θυμὸν ἀκάθεκτοι γίνονται, πραΰνονται δὲ ἐκτμηθέντες εἰκότως οὖν τὴν τῷ κινητικῷ θεῷ προσήκουσαν ἡμέραν, * ὡς καὶ τὴν ἀκίνητον γῆν κινεῖ Ἐνοσίχθων καλούμενος, * οἰκείως ταῦτα τὰ ζῷα ὁρμητικὰ ὄντα. καὶ μήποτε τὸν μὲν ταῦρον ὡς τῆς ὑγρᾶς οὐσίας τὰς ἀστάτους τῶν κινουμένων ὁρμὰς κινοῦντα. διὸ καὶ θεὸς οὗτος οὐ μόνον Ἐνοσίχθων, ἀλλὰ καὶ Ἀσφάλειος ὑμνεῖται. καὶ οἱ τοὺς σεισμοὺς παύειν ἐθέλοντες, Ποσειδῶνι θύουσιν. ἔχει ἄρα καὶ ἡ πραΰνουσα διὰ τὸ τεμεῖν τὰ ζῷα οἰκεία τῷ θεῷ πρᾶξις, οἰκειότητα πρὸς τὴν ἱερὰν τοῦ Ποσειδῶνος ταύτην ἡμέραν. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ.] μεγάλην λέγει, παρ' ὅσον τὸ πλεῖστον τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ἔχει. διὰ τοῦτο διὰ πάσης ἡμέρας ἐπιτηδεία εἰς τὸ γεννᾶσθαι. μεγάλην δὲ τὴν εἰκοστὴν εἰπεῖν, οἱονεὶ μεγάλην ἀποτελεστικήν. ἄριστος δὲ καὶ πολυΐστωρ ὁ ἐν ταύτῃ τικτόμενος. οὐρῆας δὲ δυωδεκάτη ταλαεργούς.] τοὺς ἡμιόνους οἰκειοῦσι τῇ σελήνῃ. διὸ καί τινες αὐτὴν φασὶν ἐφ' ἡμιόνων ὀχεῖσθαι. καὶ γὰρ ὁ μὲν ἵππος ἡλιακόν ἐστι ζῷον, ὡς εὔδρομον, ὡς χθόνιον, καὶ τυφῶνι φίλον, καὶ συνουσιαστικόν. ἡ δὲ σελήνη μέση ἀμφοῖν, γῆς μὲν ἔχουσα τὸ σκοτίζεσθαι, ἡλίου δὲ τὸ οἰκεῖον εἰληχέναι φῶς. ταύτῃ μὲν οὖν οἰκείωται πρὸς αὐτὴν ὁ ἡμίονος. τῇ δὲ δυοκαιδεκάτῃ προσέταξε τούτους δαμάζειν, ἵνα πρᾳότεροι γίνωνται, διότι τὸ στάσιμον ἡ δυοδεκὰς ἔχει πέρας οὖσα τῶν αὐξήσεων πρώτων, ὡς προείπομεν. ἔχει δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸ περιττὸν ἄλλως ἡ δυοδεκὰς οἰκειότητα, τοῖς εἴδεσι τοῦ ἀριθμοῦ τὸ πέρας ἐπάγουσα. πρώτη γὰρ αὕτη περισσάρτιος, ὃς οὐκ ἦν πρὸ αὐτῆς, οὐδ' εἴσω δεκάδος. συγκλείουσα οὖν τὰ εἴδη τῶν ἀριθμῶν εἰκότως περατωτική ἐστι, καὶ ἱστᾶσα τὴν πρόοδον τῶν λόγων, ὅθεν δαμαστικαῖς πράξεσιν ἐμπρέπειν ἔδοξε, καὶ ἡμιόνων τὴν μικτὴν ἐχόντων γένεσιν καὶ αὐτὴ μικτὴ οὖσα ὡς περισσάρτιος, καθάπερ εἴπομεν. δεῖν οὖν ἐν ταύτῃ δαμάζειν ἡμιόνους, ἐπιβάλλοντα τὴν χεῖρα καὶ πολοδαμνοῦντα τοῦτο τὸ ζῷον. ἄλλως. Πρηΰνειν.] ἀντὶ τοῦ ῥαδίως τις ἐπιθεὶς χεῖρα πανοποιοῦν ἡμερώσει. φυλάττεσθαι δὲ μὴ λυπεῖσθαι ἡ τετάρτη καὶ ἡ εἰκὰς τετάρτη, ἐπειδὴ ἱεραί εἰσιν αἱ ἡμέραι καὶ τέλειαι εἰς τὸ βλάψαι. πεφύλαξο δὲ θυμῷ.] τοὺς πρὸ τούτων δ' στίχους, οὐδὲ μνήμης ὁ Πλούταρχος ἠξίωσεν. ὥσπερ μὴ φερομένους. τούτους δὲ ἐξηγούμενος ἀξιοῖ μὴ ἐγκαλεῖν τῷ Ἡσιόδῳ, ὡς οὐ γελοίως εἰπόντι μὴ χρῆναι λύπαις ἑαυτὸν κινεῖν ἐν ταύταις, ὡς δέον ἐν ἄλλαις τισὶ τοῦτο ποιεῖν. οὐ γὰρ τοῦτο λέγει, ἀλλ' ὡς ἐν ἱεραῖς ταύταις μάλιστα τὰς λυπηρὰς ἀποσκεδάζεσθαι ἐνεργείας· ὡς εἰ καὶ ἄλλοτε δεῖ ὡς ἀναγκαίας αἱρεῖσθαι, ἐν ταύταις οὐ δέον. τὰς δὲ τετράδας ἄμφω εἶναι ἱεράς· τὴν μὲν, ὡς μάλιστα τὸ σεληναῖον ἐμφαίνουσαν φῶς· τὴν δέ, ὡς τοῦτον ἔχουσαν πρὸς τὴν τετράδα λόγον, ὃν ἡ ἑβδόμη πρὸς τὴν νουμηνίαν. καὶ γὰρ

ἡ τε-

ἡ τετάρτη, καὶ εἰκοστὴ ἑβδόμην ἔχει τάξιν περὶ τὴν ἐσχάτην. Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς, ἄγεσθαι εἰς οἶκον ἄκοιτιν.] ὅτι μὲν ἀρχαία ἡ τῶν οἰωνῶν μαντεία, καὶ ταῦτα δηλοῖ καὶ ὅτι οἱ αὐτοὶ οἰωνοὶ πρὸς ἄλλα μὲν δεξιοὶ, πρὸς ἄλλα δ' ἐναντίοι, σαφῶς ἐδήλωσεν, εἰπών· οἱ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄριστοι. τὴν δὲ τετάρτην εἶναι γαμικὴν, εἰκότως ὡς πρώτην καὶ κατὰ σύνθεσιν καὶ κατὰ πολλαπλασιασμὸν, ἐκ τῆς γονίμου γενομένην δυάδος, ἧς τὸν γάμον ἱερὸν εἶναι φαμέν. καὶ ὡς τῶν ἁρμονικῶν λόγων δεκτικὴν, ὧν ἔμπροσθεν εἴπομεν, τοῦ διὰ τεσσάρων τοῦ διὲ πασῶν, τοῦ δὶς διὰ πασῶν, καὶ ὡς μητέρα τῆς δεκάδος, ἥτις κοσμικός ἐστιν ἀριθμός, καὶ ὡς μεσότης μονάδος καὶ ἑβδομάδος, κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν μεσότητα. διὰ γὰρ ταῦτα πάντα γάμοις οἰκεία. ἄλλως. καλὴ μέν ἐστιν ἡ τετάρτη τὸ γαμεῖν, ἀλλ' ὅμως οἰωνοσκόπησον πρώτως.

ἄλλως. ἡ τετάρτη ἱερὰ Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς συνουσίαν ἐπιτηδεία.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Μηνὸς δ' ἱσταμένου.] αὐξομένης δὲ τῆς σελήνης, τὴν ιγ' ἐκφεύγειν ἄρουν. φυτοκομεῖν δὲ καὶ καλῶς εἶπεν· οὐ γὰρ ταυτόν ἐστι σπείρειν καὶ φυτεύειν. ὁ μὲν γὰρ σπόρος καταβληθεὶς δεῖται πρῶτον ἐξυδατώσεως, εἶτα χυλώσεως, καὶ ἀπογαλακτώσεως, καὶ μετέπειτα ῥίζης, εἶτα καὶ ἀναφύσεως. τὸ δὲ φυτὸν τέλειον ὂν δεῖται ῥιζώσεως μόνον, καὶ καλῶς τοῦτο λέγει. καὶ ταῦτα μὲν ἔτος· Ὀρφεὺς δὲ ἐκεῖνος ὁ Θρᾴκιος ἐν τῷ περὶ Γεωργίας οὐ τὴν ἁπλῶς ἡμέραν τῆς σελήνης τὴν τοιάνδε λέγει λυσιτελεῖν, ἢ καὶ ἀθέρητον. ἀλλ' ὅταν τοιῶσδε σχηματισθῇ καὶ συντρέχῃ ζῳδίοις τε καὶ τοῖς ἄστρασιν. ὁ δὲ σοφὸς Πρόκλος οὐκ εἰδὼς τὰς τοιαύτας δυνάμεις, οὐ βούλεται συνετῶς ἀσπάζεσθαι τὴν περὶ τούτων σιγήν. ἀλλ' ἐπεὶ λέγειν οὐκ οἶδε, λαλεῖν οὐκ αἰσχύνεται, ἀριθμητικοὺς λόγους καὶ ἁρμονίας ἐπάγων οὓς περὶ οὐ δεῖ.

Ἕκτη δ' ἡ μέσση] ἡ ιϛ', ἤγουν ἡ ιϛ' ἀσύμφορος φυτουργία. πάλιν ὁ Πρόκλος φυσικῶς ψευδῆ γράφει. τὸ φῶς γὰρ (φησὶ) τῆς σελήνης, ὡς χλιαρὸν, τὰ φυτευόμενα σήπει. ἀλλ' ὦ Πρόκλε, εἰ τὸν Ἰσοκράτην ἀνέγνωκας, εὗρες ἂν γράφοντα δύο καιροὺς τοῦ λέγειν τινί· ἢ περὶ ὧν ἀκριβῶς οἶδας, ἢ περὶ ὧν λέγειν ἐστὶν ἀναγκαῖον, οὐκ ἂν παρὰ καιρὸν θρασυνόμενος ἐξελέγχου ἐνιαχοῦ τε καὶ πολλαχοῦ, ὡς καὶ νῦν τὴν τῆς σελήνης ἑκκαιδεκαταίαν θερμὴν εἶναι λέγων καὶ σηπτικὴν τῶν φυτευομένων, οὐδ' αὖ ἡμᾶς κατὰ σὲ μακρηγορεῖν παρηρέθιζες.

Ἐμοί τὸ λοιπὸν χρώμενος διδασκάλῳ,
Ἄκουε λεπτῶς τὴν σεληνιακὴν φύσιν.
Φύσεις ἁπάντων τῶν χυμῶν κληρουμένην.
Ὑγρὰ μέν ἐστι δίχα τῆς πρώτης μέχρι,
Τὴν βρεφικὴν αὔξησιν ἐκμιμουμένη,
Θερμὴ δὲ πανσέληνος αὖ τρέχει δρόμον.
Ἀκμαστικὴ γὰρ καὶ δοκεῖ σφριγᾶν τότε.
Εἶτα δὲ λοιπὸν εἰς διχάδα δευτέραν
Ξηρὰ ταπεινὴ πρὸς παρακμὴν γὰρ τρέχει.
Ἔπειτα γηρᾷ καὶ δοκεῖ τεθνηκέναι,
Ψυχρὰ, δυσειδὴς, συγκρυβεῖσα τῷ χρόνῳ.
Κἂν ἐξ ἀδήλου, πάλιν ἔρχεται νέα,
Πρόσωπα καλλύνουσα, καὶ πληρουμένη.
Ταυτὶ μὲν οὕτως· ὡς δὲ Πρόκλος σὺ γράφεις,
Καί τοι περιττὸν, ἡ κενὴ στωμυλία.

Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή] πρῶτα μὲν ἴσθι σὺν συντόμῳ λόγῳ, ὅτι τὰ περὶ τῶν ἡμερῶν τῶνδε λεγόμενα παρ' Ἡσιόδῳ λῆρός εἰσι πάντα καὶ ψευδῆ. ἐξαιρέτως δὲ τὰ περὶ τῶν γενεθλίων. μόνη γὰρ ἡ σελήνη οὔτε ὠφέλιμος, οὔτε βλαβερά, εἰ μὴ τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε σχηματισθῇ, ζῳδίοις καὶ ἄστρασιν. ἃ παραλιπεῖν μοι λέγειν, ὡς μαθηματικὰ, καὶ πολυπλήθειαν ἔχοντα· οὐ γὰρ (ὡς ὁ Πρόκλος) ἡμεῖς ἀκαίρως γράφειν ἐθέλομεν, οὐδὲ ἐπιδεικνύσθαι, καὶ Ἡσιόδῳ ἐναντιοῦσθαι, ἀλλ' αὐτὸν ἐπεξηγεῖσθαι. καὶ δὴ λοιπὸν κατὰ τὸν Ἡσίοδον ἐξηγητέον μοι. Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ] ἡ δ' ὀγδόη τῆς σελήνης ἀγαθὴ εἰς ἀποδυχίσεις χοίρων καὶ κάπρων. ἡ δὲ δυοδεκάτη, εἰς ἐκτομὴν ἡμιόνων.

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ.] Μεγάλην εἶπεν, ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν ἡμερῶν τοῦ μηνὸς ἔχει. διὰ τοῦτο διὰ πάσης ἡμέρας ἐπιτήδειος εἰς τὸ γεννᾶσθαι. ἢ μεγάλην τὴν εἰκοστὴν εἶπεν, οἷον μεγάλων ἀποτελεστικήν. ἄριστος δὲ καὶ πολυΐστωρ ὁ ἐν αὐτῇ τικτόμενος. τίκτειν παῖδας ἄρσενας ἐν αὐτῇ ἀγαθόν, τὰς δὲ θηλείας οὐκ ἀγαθόν, οὐδὲ τὸ γεννηθῆναι, ὅτι εἰς τὸ γαμηθῆναι. ἄλλοι ἄλλως οἰωνοὶ σημαίνουσιν, ἐκείνους δὲ εἶπε τοὺς ἀληθῆ συμβαίνοντας εἰς τοῦτο· καὶ ἄλλως καλὴ μέν ἐστιν ἡ τετάρτη πρὸς τὸ γαμεῖν. ἀλλ' ὅμως οἰωνοσκόπησον καλῶς. περιβλεψάμενος τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ ἀλωῇ τῷ λέγω ἀποθέ-

ἀποθέσθαι τὰ χρήματα. ἄκοιτις ὁ ἀνὴρ ἤτοι, ἄκοιτις ἡ γυνὴ ἐστὶ. ὀλίγοι τὴν κζ ἀληθῶς καλὴν εἶναι φασιν εἰς τὸ τὴν ναῦν καθέλκειν εἰς τὴν θάλασσαν, πλὴν εἰ μὴ εἰς τὸ ἕτοιμον εἶναι κατὰ παρέλθοιεν τοῦ πέντε καιροῦ ἀποπλεῦσαι. Μεγάλην τὴν εἰκάδα εἶπεν, ὅτι τὸ δίμοιρον τοῦ μηνὸς, ἤγουν αἱ δύο δεκάδες, ἄχρι ταύτης παρέδραμον. ἑτέρα δὲ μόνη μία δεκὰς μέχρι τῆς λ ὑπολείφθη. διὰ τοῦτο δὲ καὶ πλέον ἡμέρας αὐτὴν λέγει. φησὶν, ὅτι ἐν εἰκοστῇ ἐστὶ γεννᾶσθαι ἄνδρας λυΐστορας καὶ σοφούς. Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, δεκάτη.] θηλειῶν δὲ γονῆς, ἡ ιδ. ἀγαθὴ δὲ καὶ πρόβατα, καὶ βοῦς καὶ κυνὰς, καὶ ἡμιόνους πραΰνειν, καὶ ἡμεροῦν, καὶ γυμνάζειν ἐπιβάλλοντα αὐτοῖς τὴν χεῖρα. πεφύλαξο δὲ θυμῷ] φυλάσσου δὲ μὴ λυπηθῇς κατὰ τὴν δ, ἢ κατὰ τὴν κδ. ἀποτελεσματικαὶ γὰρ αὗται. καὶ ὡς ἂν τότε διατεθῇς, ἐπὶ πολὺ οὕτω διάξεις. Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνός.] Μὴ λυπηθῇς, φησὶν, ἐν τῇ δ. γάμους δὲ ποίει, οἰωνοὺς ἰδὼν γαμικοὺς, καὶ μὴ ἀπαισίους· οἷον, κορώνας δύο, μὴ μίαν ἀλκυόνα, μὴ πελλὸν ἐρῳδιον, μὴ κρέκα, μὴ μόνην τρυγόνα, μὴ δὲ χελιδόνα, πελαργὸν, ταῶνα· ταῦτα καὶ εἰσὶ ἀγαθοὺς καὶ αἰσίους, καὶ μὴ ἀπαισιόν τι δρῶντας.

Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.	Quintas vero euitato: quia difficiles sunt & graues.
Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν	In quinta aiunt furias obambulare,
Ὅρκον τινυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.	Periurium vindicantes, quod malum Contentio genuit periuris.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν	Media vero septima, Cereris sacrum munus
Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐϋτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ	Diligenter inspiciens bene æquata in area
Βάλλειν. ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,	Ventilato: roborumq. sector incidito cubilaria ligna.
Νήϊά τε ξύλα πολλὰ, τάτ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.	Naualiaq. ligna multa, & quæ nauibus congrua sunt.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.	Quarta vero incidito naues compingere hiantes.
Εἰνὰς δ' ἡ μέσση ἐπιδείελα λώϊον ἦμαρ.	Prima vero nona prorsus innoxia hominibus.
Πρωτίστη δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισιν.	Nona autem media pomeridiana melior dies.
Ἐσθλὴ μὲν γάρ τ' ἥδε φυτευέμεν ἠδὲ γενέσθαι	Bona siquidem est ad plantandũ, & ad generandum,
Ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ οὔποτε πάγκακον ἦμαρ.	Tam viro quam mulieri: nec vnquam prorsus mala dies.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην	Sed pauci rursus sciunt tertium nonum mensis optimum
Ἄρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι	Implendis doliis, & sub iugum ponendo collo
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι·	Bobus & mulis & equis celeribus.
Νῆα πολυκλήϊδα θοὴν εἰς οἴνοπα πόντον	Nauem bene clauatam celerem in nigrum pontum
Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.	Trahito. Sed pauci vera intelligunt.
Τετράδι δ' οἶγε πίθον. περὶ πάντων ἱερὸν ἦμαρ	Quarta v. aperi dolium: præ omnibus sacra dies est
Μέσσῃ· παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην	Media: pauci vero rursum post vicesimam mensis optimam,
Ἠοῦς γινομένης. ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.	Aurora vigente: pomeridiana vero est deterior.
Αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.	Et hæ quidem dies sunt hominibus magno commodo.
Αἱ δ' ἄλλαι μετάδουποι, ἀκήριοι, οὔτι φέρουσαι.	Ceteræ autem incertæ sine sorte, nihil ferentes.
Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.	Sed alius aliam laudat, pauci vero norunt.
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.	Interdum nouerca est dies, interdum mater.

Τάων

Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα
Εἰδὼς ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ὄρνιθας κρίνων καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

Harum beatusque & felix, qui hæc omnia
Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria obseruans, & delicta euitans.

ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΥ.

Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι.] τὰς πέμπτας πάσας δηλονότι ἔκφυγε, ἐπεὶ χαλεπαί εἰσι καὶ αἰναί, ἐκ παραλλήλου. ἐν τῇ πέμπτῃ γάρ φασι τὰς Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν, ἤγουν περιέρχεσθαι, ὅρκον τιννυμένας, ἤγουν ἀπαιτούσας, ζητούσας, ὃν ἡ Ἔρις ἔτεκε βλάβην τοῖς ἐπιόρκοις.

Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ.] κατὰ τὴν μέσην ἑβδόμην, ἤγουν τὴν ἑπτακαιδεκάτην, παρακελεύομαί σοι εὖ μάλα ὀπιπεύοντα, ἤγουν παρατηροῦντα, σκοποῦντα αὐτήν, ἵνα μὴ παραδράμῃ, τὴν ἱερὰν ἀκτὴν τῆς Δήμητρος βάλλειν, τουτέστι στορνύειν ἐν ἀλωῇ εὐτροχάλῳ, ἤγουν ἀλωνοτοπίῳ, ὁμαλῷ. Ὑλοτόμον τε ταμεῖν.] τὸν ὑλοτόμον δὲ, ἤγουν τὸν δρυτόμον παρακελεύομαι κατ' αὐτὴν ταμεῖν τὰ θαλαμήϊα δοῦρα, ἤγουν τὰ ξύλα τὰ τῶν οἰκιῶν, τουτέστι τὰ εἰς ὀροφὴν καὶ ἑτέραν χρείαν οἰκιῶν συντελοῦντα. καὶ νήϊα ξύλα πολλά, ἤγουν καὶ τὰ εἰς κατασκευὴν νεῶν συντελοῦντα ξύλα πολλά. πολλὰ δὲ λέγει, ἐπεὶ πολλῶν ἡ ναῦς δεῖται. τάθ' ἄρμενα, ἤγουν ἃ ἁρμόδιά ἐστι ταῖς ναυσί. τοῦτο ὥσπερ ἑρμηνευτικὸν τοῦ νήϊα.

Τετράδι δ' ἄρχεσθαι.] κατὰ τὴν τετράδα δὲ τὴν πρώτην δηλονότι ἄρχου ναῦς πήγνυσθαι, ἤγουν κατασκευάζειν. ἀραιάς, τουτέστι κούφας, ἐλαφράς, ἀπὸ ξύλων αὐίκμων δηλονότι, καὶ οὐ πυκνῶν ἀπὸ φύσεως. Εἰνὰς δ' ἡ μέσση] ἡ μέση δὲ ἐνάτη, ἤγουν ἡ ἐννεακαιδεκάτη. ἐπὶ δείελα, ἐπιρρηματικῶς, ἤγουν μετὰ τὴν μεσημβρίαν· λώϊον ἡμαρ, ἀντὶ τοῦ ἀγαθὴ ἡμέρα.

Πρωτίστη δ' εἰνάς.] ἡ πρωτίστη δὲ ἐνάτη παναπήμων ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, ἤγουν ἀγαθὴ ἐστὶ πάντα, καὶ οὐδεμίαν ἔχουσα βλάβην. ἀγαθὴ μὲν γὰρ καὶ εἰς τὸ φυτεύειν, ἀγαθὴ καὶ εἰς τὸ γενέσθαι, ἀντὶ τοῦ γεννηθῆναι, καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί· καὶ οὔ ποτε πάγκακον ἡμαρ, ἀντὶ τοῦ κακόν. Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι.] ὀλίγοι δὲ γινώσκουσι τὴν τρισεινάδα τοῦ μηνός, ἤγουν τὴν ἐνάτην καὶ εἰκοστήν, ἀρίστην οὖσαν ἄρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπιθεῖναι ζυγὸν τοῖς βουσί, καὶ ταῖς ἡμιόνοις, καὶ τοῖς ἵπποις τοῖς ταχύποσι, κατὰ τὸν αὐχένα. νῆα πολυκλήϊδα θοὴν ἐστὶ τὸν μέλανα πόντον ἐρύειν, ἤγουν ἕλκειν, ὅτι παρασκευὴ πλοῦ δηλονότι· ἀνεπιτήδειον γὰρ τότε πλεῖν. ταραχώδης γὰρ ὁ ἀὴρ ὡς ἐστὶ τὸ πᾶν ἐν ταῖς σύνεγγυς ἡμέραις τῆς συνόδου. ὅτι δὲ οὐ δεῖ πλεῖν, δεῖ παρασκευάζεσθαι πρὸς τὸ πλεῖν. ὀλίγοι δὲ τὴν ἀληθῆ ἐνάτην καὶ εἰκοστὴν δηλονότι καλοῦσι. τοῦτο δέ φησιν, ἐπεὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τριακοστὴν φασὶν ἐνάτην καὶ εἰκοστήν.

Τετράδι δ' οἶγε πίθον.] κατὰ τὴν τετράδα δὲ τὴν μέσην. ἄνοιγε πίθον. περὶ πάντων, ἤγουν περισσῶς πάντων ἱερὸν ἡμαρ. παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα.] εἴρηται μὲν ἐλλειπτικῶς τὸ πρότερον στιχίδιον, ἔστι γὰρ πλῆρες, τὴν μετ' εἰκάδα τοῦ μηνὸς τετάρτην ἀρίστην οὖσαν παῦροι ἴσασιν. καὶ τὸ δεύτερον μετὰ ἀναστροφῆς. οὕτω γὰρ ἂν γένοιτο σαφές, εἰ λέγοιτο· ἐπὶ δείελα δ' ἐστὶ χερείων, ἠοῦς γινομένης· εἰ δὲ ταῦτα κρατοίη, πάσας ἐπαινεῖ τὰς τετράδας, τὴν πρώτην, τὴν μέσην, τὴν τρίτην· πλὴν ὅτι τὴν τρίτην ὀλίγους γινώσκειν ἀμείνονα εἶναι ἐν τοῖς ἑωθινοῖς μέρεσι· καὶ εἰκότως. συνάπτει γὰρ κατὰ τὴν δευτέραν τῇ πέμπτῃ· ταύτην δὲ εἶπεν ὡς χαλεπήν.

Αἵδε μὲν ἡμέραι εἰσίν.] αὗται μὲν εἰσὶν αἱ ἡμέραι αἱ ἀπηριθμημέναι, δηλονότι μεγάλη ὠφέλεια τοῖς ἀνθρώποις. αἱ δ' ἄλλαι, ἤγουν αἱ μὴ ἠριθμημέναι (οὐ γὰρ πάσας τὰς τοῦ μηνὸς ἀπηρίθμηται) μετάδουποι, ἤγουν μεταξὺ πίπτουσαι. δουπῆσαι γὰρ λέγουσι τὸ πεσεῖν, διὰ τὸ τὰ πίπτοντα ἠχεῖν, περισσαὶ δηλονότι καὶ ἀνενέργητοι. λέγω ἀκήριοι, ἤγουν ἄψυχοι, νεκραί, κατὰ μεταφοράν. ἀντὶ τοῦ οὐδενὸς οὔτε ἀγαθοῦ οὔτε κακοῦ δύναμιν ἔχουσαι. εἶτα ὥσπερ ἑρμηνεύων τοῦτο, ἐπάγει [οὔ τι φέρουσαι] ἤγουν οὐδὲν ἐπάγουσαι, οὔτε καλὸν δηλονότι, οὔτε κακόν.

Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ.] ἄλλος δὲ ἀλλοίην, ἀντὶ τοῦ ἄλλην, ἐπαινεῖ. καὶ γὰρ ὁ Ὀρφεὺς εἶπε περὶ τῶν ἡμερῶν τούτων, Ἄλλας ἐπαινῶν, καὶ ἄλλας ἐκβάλλων· καὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν παρατήρησιν, ἴδια περὶ αὐτῶν ἐδόξασαν. παῦροι δέ τ' ἴσασι.]

τ' ἴσασιν] ἤγουν ὀλίγοι δὲ τὸ ἀληθὲς γινώσκουσιν.

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη.] ἄλλοτε μητρυιά ἐστιν ἡ ἡμέρα, ἤγουν τραχεῖα καὶ βαρεῖα, ὥσπερ ἡ μητρυιὰ περὶ τοὺς προγόνους. ἄλλοτε μήτηρ.] ἤγουν ἀγαθὴ, καὶ ἤπιος, ὥσπερ ἡ μήτηρ περὶ τοὺς ἑαυτῆς παῖδας. Τάων εὐδαίμων.] τούτων τῶν ἡμερῶν ὃς ἂν ταῦτα πάντα εἰδὼς, ἤγουν ταύτας τὰς διαφορὰς καὶ τὰς δυνάμεις πάσας, ἐργάζηται τὰ εἰρημένα δηλονότι ἔργα, ἀναίτιος τοῖς ἀθανάτοις, τουτέστιν ἀνέγκλητος, ἄμεμπτος, διαμένων παρὰ τοῖς θεοῖς διὰ δικαιοπραγίαν. ὄρνιθας σκοπῶν· ἵνα δηλονότι τὰ ἄδηλα τοῖς ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς διὰ τῆς τούτων μαντικῆς ὁρᾷ, καὶ τὰς μὴ γνώσεως δηλονότι παραβάσεις καὶ ἐνεργοτὰς τοῦ καλοῦ ἐκφεύγων, ὁ δαίμων ἐστὶ καὶ ὄλβιος, ἤγουν μακάριος.

ΠΡΟΚΛΟΥ.

Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι.] ὅτι μὲν ἡ πεμπτὰς δίκης ἐστὶν ἀριθμὸς, καὶ Πυθαγορείων ἠκούσαμεν λεγόντων. καὶ λέγονται σαφῶς αἰτίαι παρ' ἐκείνοις διτταί· τὸ δὲ τῆς ἔργον τῆς δίκης ἢ τὸ παραβαῖνον κολάζειν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἀφαιρεῖν, ἢ τὸ ἔλαττον ἐπανισοῦν καὶ εὐεργετεῖν. ἄμφω οὖν αἱ πέμπται δικαστικαὶ ἂν εἶεν· ἡ μὲν αὐξητικὴ, ὡς προσθετικὴ τοῦ λείποντος. ἡ δὲ φθινὰς, ὡς ἀφαιρετικὴ τοῦ πλεονάζοντος. εἰ δὲ ταῦτ' ἀληθῆ, δηλονότι καὶ τὸν ὅρκιον θεὸν κολαστικὸν ὄντα τῶν συγχεόντων τοὺς ὅρκους εἰκότως ἐν τῇ πέμπτῃ γενέσθαι τῇ φθινάδι φασί. καὶ τὰς τιμωροὺς δαίμονας, τὴν γένεσιν αὐτοῦ πενταδικὴν οὖσαν περιέπειν· καὶ γὰρ αὐτὸν τὴν πρωτίστην δίκην περιέχειν, καὶ τούτων τὴν αἰτίαν ὑμνοῦσιν, ὡς ἔσω τῶν ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρὸν, ὥς φησι Πλάτων. εἰκότως δ' ἄρα τὸν ὅρκον εἶναι τῆς ἔριδος παῖδά φησι, διότι καὶ ἡ ἔρις πασῶν ἐστι μονὰς τῶν ἐπιτροπευόντων τὰς κακεργέτιδας δυνάμεις. καὶ εἰπὼν αὐτήν· προείρηται δὲ ἡμῖν πλείω περὶ τούτων ἐν ἄλλοις. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ.] τὴν ἑπτακαιδεκάτην ἐπιτηδείαν τίθεται πρός τε τὴν τῶν καρπῶν εἰς τὴν ἅλω θέσιν, καὶ πρὸς ὑλοτομίαν, τῶν τε πρὸς θαλάμους οἰκείων ξύλων εἰς ὀροφὴν, καὶ τῶν πρὸς νεῶν κατασκευήν. τὸ μὲν οὖν ὑλοτομεῖν τηνικαῦτα συμβαίνει τοῖς ἔμπροσθεν. ἐν οἷς εἶπε τότε χρῆναι τοῦτο ποιεῖν, ὅταν ἄρχηται τὸ μετόπωρον.

Εὔμηλ' ἐπιτείδοντα.] καλῶς περιβλεψάμενος τοὺς ἄνδρας, τῇ ἅλωνι ἐν τῇ ἑβδόμῃ ἐπιθέσθαι τὰ γεννήματα.

Τῆμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ.] μετρίως ξηρῶν ὄντων τῶν ξύλων, ὑγρότητός τι πλὴν οὐκ ἐπιδεῶν. εἰ γὰρ καὶ αὐτὴ τῆς ὥρας ὁ καιρὸς, καὶ μηνὸς ἡ ἑπτακαιδεκάτη χρήσιμος, ὅτε τὸ φῶς μὲν τῆς σελήνης πρόσθεσιν οὐκ ἔχει πανσελήνου γεγενημένης. ἀτικμὰ δὲ πῶς ἐστι τὰ ξύλα καὶ διὰ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ φωτὸς ἐλαττοῦται τὸ ὑγρὸν, ἀφ' οὗ συμβαίνειν ἄνωθεν ἡ σῆψις. τὸ δὲ τῆς τῶν καρπῶν εἰς τὴν ἅλω συγκομιδῆς εὖ ἔχει, διότι μετὰ πανσέληνον τρέπεται ὁ ἀὴρ, καὶ ἀνέμων γίνονται κινήσεις οἳ τοῖς λικμῶσιν εἰσὶ χρήσιμοι, διασκεδαννύντες ἀπὸ τῶν καρπῶν τὸ ἄκαρπον· εἰ δὲ (ὥς φησιν Ὀρφεὺς) τῇ ἄτῃ ἀνεῖται ἡ ἑπτακαιδεκάτη, καὶ διὰ τοῦτο τῇ τε τομῇ τῆς ὕλης ἐστὶν οἰκεία, καὶ τῇ τοῦ καρποῦ γυμνώσει τῶν περικαρπίων, καὶ Ἡσίοδος οὐκ ἀμούσως τούτοις τοῖς ἔργοις ἀνῆκε τὴν ἡμέραν. Τετράδι δ' ἄρχεσθαι.] καὶ τοῦτο συμβαίνει τοῖς περὶ τῆς τετράδος ἀξιώμασιν. εἰ γὰρ στιγμὴ μὲν ἡ μονὰς ἀνάλογος, γραμμὴ δὲ ἡ δυὰς, ἐπίπεδος δὲ ἡ τριὰς, δῆλον ὡς τῶν στερεῶν προσοικεῖος ἂν ἡ τετρὰς. εἰκότως οὖν ἐπιτηδεία πρὸς σύμπηξιν τῶν νεῶν. εἰ δὲ καὶ πρώτη τὸ ἰσάκις ἴσον ἔχει, καὶ πρώτη πάντας τοὺς ἁρμονικοὺς περιέχει λόγους, καὶ εἰπόμεν καὶ ταύτῃ πρὸς τὸ εἰρημένον ἔργον συναιρεῖ, ἰδίαν δίδωσιν ἀρετήν. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἁρμονίας δεῖται τῶν ἔργων, ὡς ναῦς μέλλουσα καὶ ἀέρος κινήσει μάχεσθαι, καὶ θαλάσσῃ πολλῇ, καὶ μόνην ἔχουσα τὴν ἀπὸ τῆς ἁρμονίας βοήθειαν τοῦ σώζεσθαι. τάχα καὶ Ὁμήρου διὰ τοῦτο μόνον καλέσαντος Ἁρμονίδην τὸν ναυπηγόν· εἰ δὲ τὰς ναῦς ὡς κούφας, ἀραιὰς ἐκάλεσε (δεῖ γὰρ αὐτὰς εἶναι κούφας ἐπιπλεῖν μελλούσας) δῆλός ἐστι καὶ αὐτὸς τὴν μὲν πύκνωσιν βαρύτητος αἰτίαν, τὴν δὲ μάνωσιν κουφότητος ὑπολαβών.

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση.] τὴν ἐννεακαιδεκάτην, ὡς καὶ τὴν ὀκτωκαιδεκάτην, τὰ πάτρια τῶν Ἀθηναίων καθαρμοῖς ἀποδίδωσι καὶ ἀποτροπαῖς, Φιλόχορος λέγει καὶ ἀμφότεροι ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων ἄνδρες. τάχ' οὖν καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἡσίοδος λέγει ἡμέραν ἱερὴν ταύτην, καὶ μάλιστα μετὰ μεσημβρίαν. διότι πρὸς τὰς καθάρσεις ἐπιτήδειον τοῦτο τὸ μέρος, ὡς ἐλαττωτικὸν πρὸς τὴν ἀφαίρεσιν τῶν περὶ ἡμᾶς μολυσμάτων.

Τετράδι δ' ἄρχεσθαι.] πρῶτος γὰρ ὁ τῆς τετράδος.

τετρὰς ὁ ἀριθμὸς τετράγωνος, ἀπὸ ἀρτίου γεγονὼς συνάρμοστος· διὸ ἀγαθὸν ἐν αὐτῇ ταῦτα ποιεῖν. ἀραιὰς δὲ τὰς βλαπτικάς, ἢ μᾶλλον τὰς λεπτὰς καὶ ἐλαφράς, ἢ μᾶλλον τὰς στενὰς καὶ περιμήκεις· ἐξ οὗ καὶ Ὅμηρος·

Λάπτοντες γλώσσῃσιν ἀραιῇσιν μέλαν ὕδωρ.

Πρωτίστη δ' εἰνὰς] τὴν ἐνάτην ἱσταμένην ἐπιτηδείαν εἶναι πρὸς πάντα, καὶ πρὸς φυτείαν καὶ πρὸς γένεσιν ἀρρένων ἢ δὲ θηλειῶν γυναικῶν. ἀπὸ γὰρ τοῦ πρώτου τελείου τοῦ γ΄ γεγονυῖα, ἀρχὴν καὶ μέσον καὶ τελευτὴν ἔχοντος, ἰσάκις ἴση πάσαις οἰκειείαν πράξεσι δίδωσι, καὶ μάλιστα ταῖς τῶν γενέσεων· καὶ γὰρ ὡς ἐοικυῖα τὴν ἐπωνυμίαν ἔχειν ἐννεὰς καὶ γέγονε μετὰ ἀπὸ τῆς ὀγδόης μονάδα προσλαβούσης. γεννᾷ ἀφαιρέσει τῆς αὐτῆς μονάδος τὴν δέκα παντέλειον. τοῦτο δέ ἐστιν ἀπὸ τοῦ κύβου κατ' ἐνέργειαν τῇ δυνάμει κύβον προσλαβούσης· γεννᾷ δὲ ἀφαιρέσει τῆς αὐτῆς μονάδος τὸν δέκα παντέλειον ἀριθμόν· διὸ καὶ φυτείαις καὶ γενέσεσιν ἐστιν ἐφάρμοστος.

Παῦροι δ' αὖ τ' ἴσασι τρισεινάδα.] τρίτην ἐννάδα, τὴν εἰκοστὴν εἶπεν ἐνάτην, ἣν ὀλίγους εἰδέναι ἀρίστην εἶναι ἀνοίγειν πίθους, καὶ καταζευγνῦσαι βόας καὶ ἡμιόνους, καὶ ἵππους. φησὶ γάρ, τῆς σελήνης ἀρχομένης ἀποκρύπτεσθαι, δοκεῖ καὶ τὰ θυμοειδέστερα τῶν ἀλόγων ἀμβλύνειν τὸν θυμόν, καὶ μὴ ὁμοίως αἰσθάνεσθαι τοῖς δαμάζουσιν ἀσθενέστερα γινόμενα. καὶ τὸ περὶ τὴν ἄνοιξιν δὲ τοῦ πίθου φυσικῶς εἴρηκε μάλιστα γάρ φασι περὶ τὰς πανσελήνους ἐξίστασθαι τὸν οἶνον, διὰ τὴν ἀπὸ τῆς σελήνης ὑγρὰν θέρμην. ὥστ' εἰκότως ὅτ' ἂν ἥκιστα τοῦτο προβάλῃ, κελεύει τὸν πίθον ἀνοίγειν, καὶ τοῦ οἴνου πεῖραν λαμβάνειν. ἄλλως. παῦροι δ' αὖτ'] ἄλλοι τὴν εἰκάδα, ἑβδόμην λέγουσιν, ἄλλοι τὴν κθ΄. ὀλίγοι δὲ αὐτὴν ἐπίστανται ἀγαθὴν οὖσαν. τὴν δὲ κζ΄, ὅλως αὐτὴν εἶναι καλήν. ὥσπερ οὐδεὶς τὴν κθ΄ ἐπαινεῖ, ὡς ἀτρόπιστον αὐτὴν οὖσαν. ἀλλὰ φυλάττου μηδὲν τούτων ποιεῖν ἐν αὐτῇ ὅτι ἐν ταῖς πανσελήνοις θέρμης ὅτι πλείστης καὶ ὑγρότητος οὔσης, τὸ τηνικαῦτα κελεύει τὸν πίθον μὴ ἀνοίγειν, ὡς εἰς ὀξίνην μεταβαλλομένου. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἐνάτῃ κελεύει τοῦ οἴνου πεῖραν λαμβάνειν, ἤδη καὶ τῆς θέρμης ληγούσης, καὶ τῆς ὑγρότητος. ἐν δὲ τῇ ιδ΄ τοῦτο προτρέπει. διά τε τὴν ἐκ τῆς αὐξήσεως βλάβην βοηθεῖσθαι τῇ ταύτης μειώσει. ἑκατέρων γὰρ μετέχει ἡ μέση τετράς.

Νῆα πολυκλήϊδα θοήν.] τοῦτ' ἐναργές ἐστιν, ὅτι τρίτην εἰνάδα κέκληκεν, οὐ κατὰ Ἀθηναίους τὴν δευτέραν εἰκοστὴν ἀνάπαλιν ἀριθμοῦντας τὰς φθινούσας, δεκάτην, ἐνάτην, ὀγδόην, καὶ ἑξῆς, ἀλλὰ τὴν περὶ τριακάδος. περὶ γὰρ ταύτης ἀμφιβάλλουσιν εἴτε ἐσχάτη ἐστίν, εἴτε περὶ τῆς ἐσχάτης. εἰκότως οὖν ὀλίγοι τὴν ὡς ἀληθῶς ἐνάτην εἰκοστὴν καλοῦσιν· ἐν δ' οὖν ταύτῃ καθέλκειν προστάττει ναῦς εἰς θάλασσαν· ὅτι γὰρ οὐ δεῖ πλεῖν, δεῖ παρασκευάζεσθαι πρὸς τὸ πλεῖν. οἷον δὴ τὸ καθέλκειν ἐστί. πλοῦ τε καιρὸς ἥκιστα ἔτος. ταραχώδης γὰρ ἀὴρ ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν ἐν ταῖς σύνεγγυς ἡμέραις τῶν συνόδων· διόπερ ὅσοι πλεῖν τότε τύχωσι, τοὺς ὅρμους καταλαμβάνουσιν, ὡς ἂν ἐκφανῇ ὁ μήν. ἄλλως. ὀλίγοι τε τὴν κθ΄ ἀληθῶς καλὴν εἶναι φασὶν εἰς τὸ τὴν ναῦν καθέλκειν εἰς θάλασσαν. πλὴν εἰ μὴ εἰς τὸ ἐπίμην εἶναι μετὰ παρέλθειν τοῦ τοιούτου καιροῦ ἀποπλεῦσαι.

Τετράδι δ' οἶγε πίθον] τὴν μέσην τετράδα, ταύτην λέγει ιδ΄. ἣν καὶ ἐπαινεῖ ὡς πιθοιγόν, καὶ ὡς ἐν πᾶσιν ἀρίστην. καὶ ἐν τῇ πιθοιγίᾳ. καὶ γὰρ τὸ φῶς τῆς σελήνης τότε πλεῖστον ἅμα τῷ καταδῦναι τὸν ἥλιον ἀνατελλούσης καὶ τὸν ἥμισυν ἀριθμὸν ἔχει τοῦ πλήθους, ἐν ᾧ τὸν κύκλον ἡ σελήνη συμπληροῖ τὸν ἑαυτῆς. ὥστε καὶ αὐτὴ τελεσιουργός ἐστιν, εἴπερ ἐν τῷ ἡμίσει ὑπὸ τοῦ παντὸς κύκλου τὸ τέλειον. αἱ δὲ αὐξήσεις μειώσεις. ἐφ' ἑκάτερα τοῦ μέσου πᾶσαι. ἴδιος δὲ αὐτῆς κύκλος πληρούμενος διὰ τῶν ὀκτὼ καὶ εἴκοσιν ἡμερῶν. διὸ καὶ τοσαῦται λέγονται τῆς σελήνης αἱ φεγγοφόροι εἶναι ἀκτῖνες. καί τις Αἰγύπτιος μυθολογεῖ μῦθος τὸν Ὄσιριν τοσαῦτα ἔτη βασιλεῦσαι, ὁπόσος ἐστὶν ὁ τῶν ἡμερῶν τούτων ἀριθμός, ἐνδεικνύμενος (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) πάντων αὐτὸν εἶναι τῶν γεννητῶν δημιουργὸν καὶ τελεσιουργόν, μετὰ τῶν σεληνιακῶν ἀκτίνων τέχνῃ τεύχοντα τὴν γένεσιν τῶν τε αὐξητικῶν καὶ τῶν μειωτικῶν, ἵνα καὶ γίνηται τὰ τῇδε καὶ φθείρηται.

Παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην.] εἴρηται μὲν ἐλλειπτικῶς τὸ πρότερον διστίχιον. ἔστι γὰρ πλῆρες, τὴν μετ' εἰκάδα τοῦ μηνὸς τετάρτην ἀρίστην οὖσαν, παῦροι ἴσασι. καὶ τὸ δεύτερον μετὰ ἀναφορῆς· οὕτω γὰρ ἂν γένοιτο σαφές, εἰ λέγοιτο. ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων ἠοῦς γινομένης. εἰ δὲ ταῦτα κρατοίη, πάσας ἐπαινεῖ τὰς τετρά-

δας, τὴν πρώτην, τὴν μέσην, τὴν τρίτην. πλὴν ὅτι τὴν τρίτην, ὀλίγους γινώσκειν ἀμείνονα εἶναι ἐν τοῖς ἑωθινοῖς μέρεσι. καὶ εἰκότως· συνάπτει γὰρ κατὰ τὴν δείλην τῇ πέμπτῃ. ταύτην δὲ εἶπεν ὡς χαλεπήν. Ἠοῦς γινομένης.] ἕως τῆς ἕκτης ὥρας οὕτω καλεῖ. ὀλίγοι δὲ τὴν μετὰ τὴν εἰκάδα τοῦ μηνὸς τετάρτην ἀρίστην πρωΐας οὔσης φασίν, χείρονα δὲ τῇ δείλῃ. αἱ δὲ μὲν ἡμέραι εἰσίν, ἕως τοῦ ἄλλοτε μήτηρ. τὰς μὲν ἐπιτηδείας ἡμέρας εἰς Δία ἀναπέμπει, τὰς δὲ παρεμπιπτούσας μεταξὺ τούτων, καλεῖ μεταδούπους, ἀκηρίους, καὶ οὔτι φερούσας, σημαίνων ὅτι ἀπέρακτοι εἰσί, καὶ μηδὲν ὄνειαρ περιποιῆσαι δυνάμεναι. ἐκάλεσε δὲ τὰς μεταξὺ πιπτούσας. διότι δηλοῖ τὸ δουπῆσαι τὸ πεσεῖν. καὶ τὸ ἀκήριον δὲ αὐτὸ τὸ ἀκίνδυνον σημαίνειν ἔοικε. τούτοις δὲ προσέθηκεν, ὅτι οἱ μὲν, ἄλλας ἐπαινοῦσιν. οἱ δὲ ἄλλας. καὶ γὰρ Ὀρφεὺς εἶπε περὶ τῶν ἡμερῶν τούτων, ἄλλας ἐπαινῶν, καὶ ἄλλας ἐκβάλλων. καὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τὴν παρατήρησιν ἰδίαν περὶ αὐτῶν ἐδόξασαν. αἱ μὲν δέ εἰσι κατὰ πάντα ἄρισται τῶν ἡμερῶν, ἃς μητράσιν αὐτὸς ἀπείκασεν· αἱ δὲ φυλακτέαι, αἷς τὰς μητρυιὰς ἀπεφήμισεν. ἄλλως. μετάδουποι ἀβέβαιοι αἱ μεταξὺ τούτων πεπτωκυῖαι, οὔτε ἀγαθαί, οὔτε κακαί· ἀκήριοι δὲ, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων εἴποι, ἄψυχοι, ἢ ἀσθενεῖς, ἢ μὴ ἔχουσαι εἱμαρμένην ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ.

Ἄλλοτε μητρυιή.] ἐπειδὴ ἡ μήτηρ ἤπιος, ἡ δὲ μητρυιὰ κακή, εἶπεν. αἱ μὲν τῶν ἡμερῶν εἰσὶ μητέρες, ὡσὰν ἀγαθαί· αἱ δὲ μητρυιαί, ὡσὰν κακαί. Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος.] διὰ τούτων δείκνυται, τίς ὁ ἀληθῶς εὐδαίμων. ὁ γὰρ γνῶσιν ἔχων τῶν τε ἔργων, ἃ δεῖ πράττειν. καὶ τῶν ἡμερῶν, ἐν αἷς τὸ πραττόμενον τοῦ οἰκείου τεύξεται τέλους, οὗτός ἐστιν εὐδαίμων, ἀναίτιος μὲν παρὰ τοῖς θεοῖς. ὡς ἀνέγκλητος διαμένων, διὰ τὸ σκοπὸν ἔχειν πάντα δίκαιον. δύο δὲ ταῦτα σπουδάζων ἀεί, τὰ μὲν ἄδηλα τῷ ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ διὰ μαντικῆς ὁρᾶν. τοῦτο γὰρ τὸ, τοὺς ὄρνιθας κρίνειν. τὰ δὲ κατὰ λογισμὸν πράττειν, ἐκκλίνων τὰς παραβάσεις τοῦ ὀρθοῦ καὶ καλοῦ σκοποῦ. τοῦτο γὰρ δηλοῖ τὸ τὰς ὑπερβασίας ἀλεείνειν. τοῦτο τέλος ἐπέθηκεν ὁ Ἡσίοδος τῷ ποιήματι, τὸν εὐδαίμονα ὁρισάμενος, ὅς τίς ποτέ ἐστι. δεῖ γὰρ εἰς τοῦτο βλέπειν πάσης ἡμῶν τὴν ζωήν, καὶ τὴν τῶν ἔργων αἵρεσιν, καὶ τὴν τῶν ἡμερῶν ἐκλογήν. ἄλλως. τούτων ὅς τις εἰδὼς πασῶν τὰς ἀποτελέσεις ἐργάζεται. ἀσεβῶν μέν τι εἰς θεόν, οὗτος εὐδαίμων ἀνήρ. ὑπερβασίας δὲ τὰς ὑπερβάσεις τοῦ καλῶς ἔχοντος. τούτοις δὲ ἐπάγουσί τινες τὴν ὀρνιθομαντείαν. ἅ τινα Ἀπολλώνιος ὁ Ῥόδιος ἀθετεῖ. μετάδουποι.] μεταπίπτουσαι, ἤτοι ἄστατοι καὶ ἀβέβαιοι, καὶ ἄψυχοι. τὸ ἀκήριοι, ἤγουν ἀσθενεῖς καὶ ἄκαρποι. διὸ ἐπάγει, [οὔτι φέρουσαι] ἢ αἱ μεταξὺ τῶν ῥηθεισῶν πίπτουσαι, ἢ ἄζωοι εἰσίν, ἢ ἄμοιροι ἐνεργείας τῆς εἰς τὸν βίον παρεκτικῆς.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι.] παραιτεῖσθαι καὶ τὴν πεμπταίαν σελήνην, εἰς γάμους, ἐπεὶ χαλεπὴ καὶ αἰνή. ἢ ἐπεὶ χαλεπαὶ ἐν αὐτῇ καὶ αἱ δειναί, τουτέστιν οἱ γάμοι. ἐν αὐτῇ γάρ φησι τὰς ἐριννύας ὁρᾶν τοὺς γινομένους ὅρκους, οὓς ἔτεκεν ἡ ἔρις βλάβην τοῖς ἐπιόρκοις· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἡσίοδος ἐκ τοῦ Μελάμποδος εἴληφε· φησὶ γάρ που ἐκεῖνος· Ἐν πέμπτῃ σελήνῃ τις ἐπίορκον ὀμόσας, τοσαῖσδε ἡμέραις τελευτᾷ. καὶ σημειωσάμενός ποτε εὗρον τοῦτο ἀληθές. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ.] τῇ ιζ ἀλοᾶν φησὶ καλόν, καὶ ξυλοτομεῖν. δ δὲ, ὡς στερεὰν ναυπηγεῖν.

Εἰνὰς δ' ἡ μέσση.] ἡ ἐννεακαιδεκάτη τῇ δείλῃ, ἤγουν τῇ μεσημβρίδι ἀγαθή ἐστι.

Τρισεινάδα.] τὴν κθ. ὀλίγοις λέγει νομίζεσθαι ἀγαθὴν εἰς πιθοιγίαν, καὶ τὰ λοιπὰ ἅ φησιν. ὀλίγοις δὲ πάλιν τοῦτο ἀρέσκει, ὅτι ἀγαθή ἐστι. τὴν δὲ ιδ ὅτι ἀρίστην φησὶν εἰς πιθοιγίαν. ὀλίγοι δ' ἀγαθήν φασιν εἰς πιθοιγίαν τὴν κατὰ πρωΐαν ἢ δείλην.

Αἵδε μὲν ἡμέραι.] συμπεράνας τὴν τῶν ἡμερῶν διδασκαλίαν νῦν ἐπιλογικῷ κεφαλαίῳ ἐπαναληπτικῶς λέγει, αἵδε μὲν ἡμέραι ἀνύσιμοι, αἱ λοιπαὶ ἀπορρέδες· ἄλλος δ' ἄλλην αἰνεῖ. τοῦτο δέ φησιν, ὅτι Ὀρφεὺς ἄλλας παραδίδωσιν, ἑτέρας δὲ ὁ Μελάμπους. ὀλίγοι δὲ γινώσκουσι τὸ ἀληθές· ἡ γὰρ ἡμέρα ὅτε μὲν συνεργεῖ, καὶ ἔστι μητήρ· ὅτε δὲ ἐναντιοῦται, καὶ δοκεῖ μητρυιά. Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος ἀναίτιος τοῖς ἀθανάτοις, ὃς τάδε πάντως εἰδὼς ἀπὸ τῶνδε τῶν ἡμερῶν ἐργάζηται οἰωνοσκοπῶν, καὶ τὰ ἀπαίσια ἐκφεύγων.

Τοῦ σοφωτάτου κυροῦ

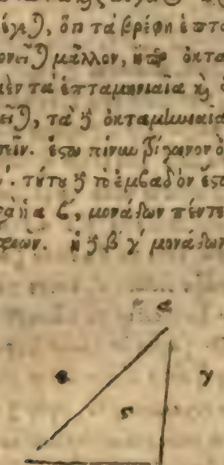
ἸΩΑΝΝΟΥ τοῦ ΠΡΩΤΟΣΠΑΘΑΡΙΟΥ ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΦΥΣΙΚΗ

τῶν Ἡμερῶν

ἩΣΙΟΔΟΥ.

Εἰ καὶ μὴ μέχρι τοῦ νῦν ῥητῶν τινῶν ἐπεβαλόμην ἐξήγησιν, ἀλλ' ἄγε νῦν διὰ σέ, ὦ τέκνον, ἐπιβλητέον τῷ πράγματι. καὶ σαφηνιστέον, ὡς ἔξεστιν ἡμῖν, τὰς τοῦ Ἡσιόδου ἡμέρας. παραληπτέον δὲ καὶ θεὸν εἰς βοήθειαν τὸν παντὸς ἔργου δημιουργὸν καὶ τελειωτήν, καὶ δητέον, εἰ μέν τι ὀρθῶς λελέξεται καὶ ὅσον πολλοῖς ἐκφαίνειν. σώζειν τε τὸν λόγον ἀεί, καὶ ἀπαράδεκτον πάσαις ἀκοαῖς καὶ γνώσεσι παρασχεῖν. εἰ δέ τι τούτων ἐκμελῶς ἔχει, συγγνώμην μὲν ἡμῖν νέμειν τῆς τε φιλοπονίας, καὶ τῆς εἰς τὸ ὁμόφυλον φιλανθρωπίας, ἢ τελέως τῷ τῆς λήθης παραδοῦναι βυθῷ, ἢ τέως τάχα ἀπᾴδοντα. Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ] ἔνη μὲν ἐστὶν ὁ νοῦς ὁ πρῶτος, ὁ ἑνοποιῶν τὰ διῃρημένα καὶ διεστῶτα, ὁ αὐτὸς δὲ καλεῖται καὶ μονάς· ὅτι πάντων φθειρομένων, αὐτὸς μόνος μένει, καὶ ὅτι μονὴν ἔχει ἐν τοῖς αὐτοῦ βουλεύμασιν. ἡ ἔνη ἐστὶν αὐτὸ τὸ εἶδος, ὃ εἰδοποιεῖ τὴν ἀόριστον ὕλην· ὕλη δὲ αὐτὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἃ πάντα εἰσί, καὶ ξύλον, καὶ λίθος, καὶ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ ἐπιγενέσθαι τὸ εἶδος. ἐὰν δὲ εἶδος προσλάβοι, οὐ πάντα ἐστί· καθ' ἑαυτὸν κηροῦ τινος ἀνειδέου ὃν δύναιτό τις εἰπεῖν μήπω σχηματισθέντα, καὶ χύτραν, καὶ λέβητα, καὶ ἄνθρωπον. ἐπὰν δὲ ἕν τι τούτων, οὐκέτι λέγεται πολλά, ἀλλ' ἕν. Πρῶτον ἔνη τετράς τε] εἰπὼν περὶ τοῦ εἰδικοῦ αἰτίου λέγει μετέπειτα καὶ περὶ τοῦ ὑλικοῦ. εἰδικὸν δὲ αἴτιον ἦν ἡ ἔνη ὡς ἀναλογοῦσα τῷ εἴδει, ὡς εἴρηται. ὑλικὸν δὲ εἴη ἂν ἡ τετράς, αὐτὰ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ] ἑβδόμη ἐστὶν ἢ αἱ ἑπτὰ σφαῖραι, αἱ κινούμεναι ποιοῦσι πάντα τὰ ὄντα ἢ ἡ παρθένος ἀθηνᾶ, ἢ ὁ καιρός. ἀλλὰ πρῶτον περὶ τῶν ἑπτὰ σφαιρῶν εἴπωμεν· εἶτα ὅπως ἑβδόμη ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἀθηνᾶ λέγεται ἐροῦμεν. αἱ ἑπτὰ σφαῖραι εἰσὶν οἱ ἑπτὰ ἀστέρες οἱ πλάνητες, κρόνος, ζεύς, ἄρης, ἥλιος, ἀφροδίτη, ἑρμῆς, σελήνη. πλάνητες δὲ λέγονται, ὅτι προποδίζουσι, καὶ ὑποποδίζουσι, καὶ οὐδέποτε φυλάττουσι τὴν οἰκείαν τάξιν· ἀλλὰ τὸν κρόνον δίος ὑπεκδραμόντα καταπολὺ ἔστιν ἰδεῖν καὶ ὑποποδίσαντα, τοῦ δίος ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὑπεκδραμόντος. οὕτω μὲν οὖν οἱ πλάνητες· οἱ δ' ἀπλανεῖς τὰ δώδεκα ἄστρα, ἤτοι τὰ δώδεκα ζώδια, ἃ τὴν οἰκείαν τάξιν οἴδασι, καὶ οὔποτε γένοιτ' ἂν ὁ καρκίνος ἔμπροσθεν τοῦ λέοντος, οὐδὲ τὰ τοῦ χειμῶνος ζώδια ἐν καιρῷ θέρους λάμπουσιν. ἄλλο ἀστὴρ καὶ ἄλλο ἄστρον· ἄστρον μὲν τὸ ἐκ πολλῶν ἀστέρων συγκείμενον ἕν, ἀστὴρ δὲ τὸ ἕν. ἱερὰς οὖν ἡμέρας ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ αὐτάς, καὶ ἐτίμων. τὴν ἔνην μέν, ὡς τῷ θεῷ εἴδει ἀνάλογον, τὴν δὲ τετράδα, ὡς τοῖς τέσσαρσι στοιχείοις· τὴν δὲ ἑβδόμην, ἢ ὡς ταῖς ἑπτὰ σφαίραις ἀναλογοῦσαν, ἢ ὡς ἀθηνᾷ καὶ ὡς καιρῷ. ἀλλ' ὅπως μὲν ἀναλογεῖ ἡ ἑβδόμη ταῖς ἑπτὰ σφαίραις, ἤδη εἴρηται· πῶς δὲ ἀθηνᾶ καὶ καιρὸς λέγεται, ῥητέον. τὴν ἀθηνᾶν φασιν ἀγέννητον καὶ παρθένον εἶναι. ἀγέννητον μέν, ὅτι οὐκ ἐκ μητρός τινος ἐγεννήθη. παρθένον δέ, ὅτι οὐκ ἐγέννησέ τινα. καὶ ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς οὕτως ἂν εὑρεθείη. ἐντὸς γὰρ τῆς δεκάδος οὔτε ἐγεννήθη, οὔτε γεννήσει τινά. οἷον, ἔστω α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η' θ' ι'. τὸ ἓν διπλασιαζόμενον ποιεῖ δύο, τὰ δύο πολλαπλασιαζόμενα ποιεῖ τέσσαρα, τὰ τρία ποιεῖ ἕξ, τὰ τέσσαρα ὀκτώ, τὰ ε', ι'. τὰ ς' ιβ' εἰ, καὶ ἐντὸς τῆς δεκάδος οὐ γεννᾷ. ὁμοίως καὶ τὰ η' καὶ τὰ θ', ἀλλ' οὐ γεννῶνται. δὶς γὰρ γ', ς'. γ' γ', θ'. δὶς δ', η'. καὶ πῶς μὲν οὐ γεννᾶται ἤδη δέδεικται. πῶς δὲ οὐ γεννᾷ, δῆλον. ἐντὸς γὰρ τῆς δεκάδος οὐ γεννᾷ. δὶς γὰρ ἑπτὰ δεκατέσσαρα.

ἀλλὰ καὶ καιρὸς λέγεται διὰ τὴν αἰτίαν ἣν μέλλομεν εἰπεῖν. ἡ γὰρ σελήνη ἑπτὰ ἡμερῶν γενομένη τετραγωνίζει τὸν ἥλιον. ἅπας δὲ χρόνος ἤτοι ἔαρ, ἢ θέρος, ἢ φθινόπωρον, ἢ χειμὼν, τεσσάρσι ζωδίοις τείνεται. ἡ ἑβδόμη ἡμέρα καὶ παρὰ τοῖς ἰατροῖς χρησίμη καθέστηκεν. ἐν ταύτῃ γὰρ κρίνουσι τὰ νοσήματα, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐν ἑβδομάσιν αὔξουσι. καὶ γὰρ ὅτε γίνονται ἑπτὰ ἐνιαυτῶν, ἀλλάσσουσι τοὺς ὀδόντας, δὶς δὲ ἑπτὰ γεγονότες μειράκια λέγονται. τρὶς δὲ ἑπτὰ ἀποσπερμαίνουσιν. ἀλλὰ καὶ ζωογόνος παρὰ πολλοῖς ἡ ἑβδόμη λέγεται, ὅτι τὰ βρέφη ἑπταμηνιαῖα ὄντα ζωογονοῦνται μᾶλλον, ἤπερ ὀκταμηνιαῖα. ἀλλὰ πῶς μὲν τὰ ἑπταμηνιαῖα καὶ ἐνναμηνιαῖα ζωογονεῖται, τὰ δὲ ὀκταμηνιαῖα οὐδαμῶς, καλὸν εἰπεῖν. ἔστω τρίγωνον ὀρθογώνιον, τὸ α β γ. τούτου δὲ τὸ ἐμβαδὸν ἔστω ϛ. ἡ δὲ πρώτη πλευρὰ ἡ α β, μονάδων πέντε. ἡ δὲ α γ μονάδων τριῶν. ἡ δὲ β γ μονάδων τεσσάρων. φανερὸν δὲ

ὅτι κατὰ τοὺς Πυθαγορείους, ὁ γ καὶ ὁ ε ἄρρενες, ὡς περιττοί. ὁ δὲ τέσσαρα θῆλυς, ὡς ἄρτιος. πεπολλαπλασιάσθω ὁ δ ἐπὶ τὸν ε, τετράκις πέντε, εἴκοσι. καὶ ὁ πέντε ἐφ' ἑαυτὸν, πεντάκις πέντε, κε. μεμίχθωσαν τὰ κ καὶ τὰ κε, καὶ γίνονται με. ταῦτα τὰ τεσσαρακονταπέντε πεπολλαπλασιάσθωσαν ἐπὶ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ τριγώνου. ἑξάκις με, σο. αἱ δὲ σο ἡμέραι περιέχουσι χρόνον μηνῶν, θ'. καὶ εἰκότως ζωογονεῖται τὸ βρέφος· ἐκ γὰρ συνδρομῆς ἀρτίου καὶ περιττοῦ ἀριθμοῦ τοῦ δ καὶ τοῦ ε, ἀπετελέσθη ὁ χρόνος τῶν θ' μηνῶν, ὡς ἐδείχθη. πάλιν πεπολλαπλασιάσθω ὁ γ ἐπὶ τὸν ε, τρὶς ε, ιε. καὶ ὁ ε ἐφ' ἑαυτόν. πεντάκις ε. κε. ὁμοῦ ὅλα, μ. ὁ μ ἀριθμὸς πεπολλαπλασιάσθω ὑπὸ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ τριγώνου. ἑξάκις μ, σμ, αἱ δὲ σμ ἡμέραι περιέχουσι χρόνον μηνῶν η. καὶ οὐ ζωογονεῖται τὸ βρέφος. ἐκ γὰρ δύο περιττῶν ἀριθμῶν γέγονεν ἡ συνδρομή. πάλιν πεπολλαπλασιάσθω ὁ δ ἐπὶ τὸν ε, καὶ γίνονται κ, καὶ ὁ γ ἐπὶ τὸν ε, καὶ γίνονται ιε. ὁμοῦ λε. ταῦτα ἐπὶ τὸ ἐμβαδὸν τοῦ τριγώνου, ἑξάκις λε, σι. αἱ δὲ σι ἡμέραι περιέχουσι χρόνον μηνῶν ἑπτά, καὶ ζωογονεῖται τὸ βρέφος. εἰκότως ἄρα ἡ ἑβδόμη ζωογόνος λέγεται. τί μὲν οὖν ἡ ἔνη καὶ ἡ τετρὰς καὶ ἡ ἑβδόμη, εἴπομεν. ἔτι δὲ καὶ ἄλλως παρ' ἄλλοις ἑρμηνεύεται. τετράδα γὰρ φασί τινες τὸ ἁπλῶς σῶμα, τὸ ἐκ τεσσάρων μόνον στοιχείων συνεστηκός· ἄλλο δὲ τὸ ἁπλῶς σῶμα, καὶ ἄλλο τὸ φυσικὸν, καὶ ἄλλο τὸ ἔμψυχον. ἁπλῶς μὲν γὰρ σῶμα, τὸ ἄψυχον, σῶμα δὲ, ὡς εἴπομεν, φυσικὸν, τὸ ἐκ τεσσάρων καὶ αὐτὸ συνεστηκὸς, ἔχον δὲ καὶ κίνησιν τὴν αὐξητικήν. οἷον τὸ δένδρον, ὃ καὶ πεντὰς ὀνομάζεται· ἔμψυχον δὲ σῶμα τὸ ἐκ τεσσάρων στοιχείων συνεστηκὸς, καὶ αὔξησιν ἔχον καὶ αἴσθησιν, ὃ καὶ ἑξὰς ὀνομάζεται. λέγοιτο δ' ἂν τὸ ἔμψυχον σῶμα καὶ οὕτως ἑξάς. ὁ γὰρ ἓξ ἀριθμὸς οὕτω μετρεῖται δὶς γ, ϛ. καὶ τὸ μὲν δὶς λαμβάνεται ἐπὶ τοῦ σώματος· διαιρετὸν τὸ σῶμα, ὡς καὶ ὁ δύο ἀριθμός. τὸ δὲ τρὶς λαμβάνεται ἐπὶ τῆς ψυχῆς· ἀδιαίρετος γὰρ ἡ ψυχή, καὶ δυὰς πολλάκις, ὅτι ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὸ πόθεν ποῖ. ἀπὸ γὰρ προτάσεως ἤτοι τοῦ πόθεν, ἔρχεται ἐπὶ τὸ συμπέρασμα ἤτοι τὸ ποῖ. συλλογίζεται γὰρ ἡ ψυχὴ οὕτως· ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸ δὲ ζῶον οὐσία, ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. καὶ πρότασις μὲν ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸ ζῶον οὐσία· συμπέρασμα δὲ ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία. Πρῶτον ἔνη τετρὰς τε καὶ ἑβδόμη ἱερὸν ἦμαρ.] ἄλλο ἡ ἔνη καὶ ἄλλο ἡ νέα. ἔνη μὲν ἡ τριακοστὴ τοῦ μηνός. νέα δὲ ἡ πρώτη τοῦ μηνὸς ἡ καὶ νουμηνία. ὁ δὲ μὴν παρ' Ὀρφεῖ μόσχος μονόκερως ὀνομάζεται, καὶ μόσχος μὲν, ὡς πρώτην ἔχων τῇ νέᾳ τὴν ἔκφυσιν, μονόκερως δὲ διὰ τὸ μοναδικὸν αὐτοῦ. ἡ δὲ τετρὰς ἐτιμᾶτο, ὅτι περιέχει πάντας τοὺς ἁρμονικοὺς λόγους· ὁ γὰρ τέσσαρα ἅμα ἐπίτριτος καὶ διπλάσιος καὶ τετραπλάσιος. ἐπίτριτος μὲν, ὡς πρὸς τὸν τρία· ὁ γὰρ τέσσαρα περιέχει τὰ τρία, καὶ τὸ τρίτον τοῦ τρία τὴν μονάδα· διπλάσιος δὲ ὡς πρὸς τὸν δύο, τετραπλάσιος δὲ, ὡς πρὸς τὴν μονάδα. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἑπτὰ ἀριθμὸς ἐναρμόνιος· συνέστηκε γὰρ ἐξ ἑνὸς β, καὶ δ, καὶ τὰ β δὲ πρὸς τὸν ἕνα διπλάσια, καὶ τὰ τέσσαρα πρὸς τὰ δύο διπλάσια. ἐν ταύτῃ ἐγεννήθη καὶ ὁ μουσηγέτης Ἀπόλλων, ὁ τῆς Λητοῦς υἱός. ἀλληγορικῶς δὲ λέγεται ὁ λόγος ὁ ἐναρμόνιος, ὁ λήθην ἡμῖν ἐμποιῶν τῶν κακῶν. Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε] δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς ἔξοχ' ἀεξομένοιο, βροτήσια

σπα ἔργα πονεῖσθαι. ἐν τῇ ὀγδοάτῃ καὶ ἐνάτῃ τοῦ μηνὸς ἄρχεται αὔξειν τὸ σεληναῖον φέγγος, ὅπερ ὑγρόν ἐστιν ἅμα καὶ θερμόν, καὶ τότε δεῖ βλέπειν τὸν γεωργὸν τὰ ἔργα, ὡς εἰς αὔξησιν ἔρχεται. καὶ γὰρ οὐ μικρὰ συμβάλλεται ἡ σελήνη τοῖς φυτοῖς εἰς αὔξησιν. ἐτίμων οὖν οἱ παλαιοὶ τὴν ὀγδόην καὶ ἐνάτην, ὡς αὐξητικὰς τοῦ σεληναίου φωτός, καὶ τῶν καρπῶν· ἐτίμων δὲ τὴν ἐνάτην καὶ διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν μουσῶν· ἐννέα γὰρ αἱ μοῦσαι· ὁ γὰρ ἐννέα ἀριθμὸς τετράγωνός ἐστι, καὶ ἴσος πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι· τοιαῦται δὲ καὶ αἱ μοῦσαι τετράγωνοι καὶ ἴσαι πανταχόθεν. ὁ δὲ σοφὸς τὴν ἰσότητα φιλεῖ, τὰς δὲ ὑπερβολὰς καὶ τὰς ἐλλείψεις κακίας οὔσας μισεῖ. καὶ αἱ ἀρεταὶ ἰσότητες λέγονται· μέσαι γὰρ δύο κακιῶν οὖσαι ἑκάστη ἀμφοτέρων ἐπίσης ἀπέχει· οἷον, ἡ σωφροσύνη μέση δύο κακιῶν, ἠλιθιότητος καὶ ἀκολασίας· ἔστι δὲ ἡ ἠλιθιότης ἔλλειψις, ἡ δὲ ἀκολασία ὑπερβολή· τούτων δ' ἀμφοτέρων ἐπίσης ἀπέχει ἡ σωφροσύνη.

Ἑνδεκάτη τε δυωδεκάτη τ' ἄμφω γε μὲν ἐσθλαί.

Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι.]

ἡ ἑνδεκὰς ἐτιμᾶτο μὲν καὶ αὐτὴ ὡς αὐξητικὴ τοῦ σεληναίου φωτός, καὶ τῶν καρπῶν· ἐτιμᾶτο δὲ μᾶλλον, ὅτι μιμεῖται τόδε τὸ πᾶν, καὶ τὸν συναρμοζόμενον τοῦτο. τὴν δὲ δεκάδα, δεχάδα ἔλεγον οἱ παλαιοί, ὡς δεχομένην πάντα ἀριθμὸν ἐφ' ἑαυτῆς· τὸ δὲ ἓν ἔλεγον τὸν νοῦν τὸν πρῶτον· ἐπεὶ δὲ ἡ ἑνδεκὰς ἔχει τὸν νοῦν τὸν πρῶτον, καὶ τόνδε τὸν κόσμον, ὃν δεκάδα φασί, διὰ τοῦτο καὶ τιμᾶται. ὁ δὲ ιβʹ ἀριθμὸς συζυγία καλεῖται· ἔστι γὰρ ἐν αὐτῷ ἀρρενότης καὶ θηλύτης· ὁ γὰρ ιβʹ διαιρεῖται εἰς ϛʹ καὶ ϛʹ, τὰ δὲ ϛʹ, εἰς γʹ καὶ γʹ, τὰ δὲ γʹ, ἀδιαίρετα· ἐν δὲ ταῖς ιαʹ καὶ ιβʹ, χρὴ θερίζειν καὶ ξυρεῖν τὰ ποίμνια· κατὰ γὰρ τὴν ιαʹ καὶ ιβʹ αὔξει τὸ σεληναῖον φῶς· ὃ καὶ θερμόν ἐστι καὶ ὑγρόν. χρὴ οὖν τότε κείρειν τὰ ποίμνια, καὶ θερίζειν τὰς χώρας, ἵνα μὴ οἱ καρποὶ ὑπὸ τῆς πολλῆς ὑγρότητος σήπωνται. τὰ δέ, ἵνα μὴ τῷ πλήθει τῶν τριχῶν καὶ τῇ τοῦ καταστήματος θερμότητι βλάβωσιν. ἄλλαι δὲ αἱ τῆς σελήνης ἡμέραι καὶ ἄλλαι αἱ τοῦ μηνός. ἡ γὰρ σελήνη οὐ συνέρχεται πολλάκις τῷ μηνί· οἷον ἡ πρώτη τῆς σελήνης, οὐκ ἔστι πάντως καὶ πρώτη τοῦ μηνός· ἀλλ' αἱ μὲν ἡμέραι τοῦ μηνὸς οὐχ αἱ αὐταί εἰσιν ἀεί, αἱ δὲ τῆς σελήνης αἱ αὐταὶ ἀεί.

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τ' ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.] ἐν γὰρ ταῖς ιβʹ μᾶλλον λάμπει τὸ σεληναῖον φῶς. ὅπερ ὑγρὸν ὂν καὶ θερμὸν ἀναζωπυρεῖ καὶ τὰ ζωΰφια, ἃ ἐσθίει ὁ ἀράχνης διὰ τῶν ἑαυτοῦ μηχανῶν. ἀλληγορικῶς δὲ ἀράχνην ὑπονοητέον τὸν σοφόν, περὶ τὸν ἀέρα ἀεὶ καταγινόμενον τῇ διανοίᾳ, καὶ κύκλα καὶ τριγωνισμοὺς ἀστέρων ὑπονοούμενον, κἀκ τούτων τὴν ζωὴν ποριζόμενον.

Τῇ δ' ἱστὸν στήσαιτο γυνή, προβάλοιτό τε ἔργον.]

φωτὸς γὰρ χρεία καὶ ταῖς περὶ ἱστὸν μοχθούσαις γυναιξίν, ἢ ἀλληγορικῶς τε ἅμα καὶ φυσικῶς ἑρμηνευτέον τὸ ῥητόν· ἡ γὰρ σελήνη ὑγρὰ οὖσα ποιεῖ ἐν τῇ ιβʹ μᾶλλον ὑγρότερα τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα· ὅτι καὶ ἡ φύσις ποιεῖ τὸ οἰκεῖον. ταύτην δὲ γυναῖκα ὑποληπτέον οὐχ ἱστὸν ὑφαίνουσαν, ἀλλὰ τὰ ἡμέτερα σώματα. ὅτι δὲ ἡ φύσις ὡς γυνὴ παρείληπται, ἔστι καὶ ἀπὸ ἄλλων ἰδεῖν τοῦτο· μάλιστα δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ὁμήρου· τὴν γὰρ φύσιν γυναῖκα λέγει, ἱστὸν μὲν ὑφαίνουσαν ἁλιπορφύροις νήμασι, τὰ ἡμέτερα σώματα τοῖς αἵμασι τοῖς ἐρυθροῖς ἐπεργολείων δὲ μεταφέρων τῶν ὀστῶν, ἔχουσαν δὲ ἐν τῇ οἰκίᾳ δύο τὰς εἰσόδους, τὴν μὲν θεῶν μακάρων, τὴν δὲ θνητῶν ἀνθρώπων, ἤτοι τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. δεκτικὸς γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ τῶν δύο, τῶν τε ἀγαθῶν φημι καὶ τῶν κακῶν.

Μηνὸς δ' ἱσταμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι.

Σπέρματα δ' ἀσπάσθαι· φυτὰ δ' ἐκ θρέψασθαι ἀρίστη.]

ἡ τρισκαιδεκάτη ἀνωφελὴς τῇ σπορᾷ. ἡ γὰρ σπορὰ νοτίας δεῖται καὶ ψύξεως· ἐν δὲ τῇ ιγʹ τοῦ μηνὸς πλεῖον μὲν τὸ ὑγρόν, πλεῖον δὲ τὸ θερμόν· τοῖς φυτοῖς δὲ ὠφέλιμος, διότι τούτοις μάλιστα χρεία θερμότητος καὶ νοτίας ὧν μάλιστα μετέχει ἡ σελήνη. Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν.] ἡ ἑκκαιδεκάτη μετέχει ψυχρότητος· τότε γὰρ λήγει ἡ σελήνη, καὶ ἄρχεται λήγειν καὶ ἡ θερμότης αὐτῆς· ἡ δὲ ψυχρότης οὐκ ὠφέλιμος τοῖς φυτοῖς. ὁ δὲ ἓξ ἀριθμὸς τέλειός ἐστιν· ἔχει γὰρ ἥμισυ, τρίτον, καὶ ἕκτον, ἤτοι ἀρχήν, μέσην, τέλος. Ἔστι δ' ἀνδρογόνος ἀγαθή.] φασὶ γὰρ οἱ φυσικοί, ὅτι τὰ ἄρρενα σπέρματα ξηρότερά εἰσι, τὰ δὲ θήλεα ὑγρότερα· τῆς γοῦν

μέσης ἕκτης ἡμέρας ἔτι μὴ ἐπικεχυμένης τοῦ σεληναίου φωτός, θερμοτέρου ὄντος καὶ ὑγροτέρου, συμβαίνει τὰ ἄρρενα σπέρματα εὔκρατα εἶναι, ὄντα μὲν αὐτὰ ξηρά, τῆς δὲ ιϛ´ θερμῆς καὶ ὑγρᾶς· τὰ δὲ θήλεα ὑγρότερα, καὶ ἀπὸ νοτίων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πνευμάτων συνεστηκότα, ὥσπερ τὸ ἀνάπαλιν ἐπὶ τῶν ἀρρένων· ἐκ γὰρ βορείων πνευμάτων μάλιστα συνέστηκε. καὶ συμβαίνει μὴ εὔκρατα εἶναι· τῆς γὰρ ἔξωθεν καταστάσεως ὑγροτέρας οὔσης, καὶ τοῦ σπέρματος ὑγροτέρου ὄντος, συμβαίνει καὶ τὸ ἀποτέλεσμα πάντως ὑγρὸν εἶναι. ὅτι δὲ ὑγρότερα τὰ σπέρματα τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων, μᾶλλον δῆλον κἀκ τοῦδε· τῆς σπορᾶς τῆς θηλείας ὑγρᾶς οὔσης, συμβαίνει καὶ τὸ θῆλυ σπέρμα βραδέως κινεῖσθαι, διότι καὶ τὸ ὑγρὸν βραδέως συμπήγνυται. τῆς δὲ ἀρρενικῆς σπορᾶς ξηροτέρας οὔσης, συμβαίνει καὶ τὸ ἔμβρυον ταχύτερον τοῦ θήλεος ἐν τῇ κοιλίᾳ κινεῖσθαι· τὰ γὰρ ὑγρὰ καὶ βαρέα, τὰ δὲ ξηρά, καὶ κοῦφα. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἥτε πρώτη ἕκτη, ἥτε μέση ἡ ιϛ´, ἀσύμφορος ταῖς θηλείαις εἰς τὸ γεννηθῆναι. ἐν γὰρ τῇ πρώτῃ ϛ´ ὕπω ἀκμαῖον τὸ φῶς τῆς σελήνης, καὶ ἐν τῇ ιϛ´ πάλιν λήγει τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ἀλλ' οὐδὲ εἰς γάμον ἐπιτηδεία ἡ ιϛ´, διότι ὁ ἥλιος πολὺ τότε ἀφέστηκε τῆς σελήνης· ὅταν δὲ γένηται σύνοδος καὶ ἐγγύτης ἡλίου καὶ σελήνης, ὡς παρακατιὼν λέγει, τότε καὶ ὁ γάμος εὔκαιρος. ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ἕκτῃ τάμνειν ἐρίφους, ἤτοι εὐνουχίζειν, καλόν. ἐν γὰρ τῇ ιϛ´ ἄρχεται λήγειν τὸ φέγγος τῆς σελήνης, καὶ γίνεται τὸ περιέχον ψυχρότερον, ὅτε οὐ γίνεται σῆψις ἐν τοῖς τραύμασι. δεῖ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ σηκὸς ποιεῖν· διότι πρὸς τὸ ψυχρότερον μεταβάλλεται ὁ ἀήρ, καὶ δεῖ τότε σκεπάζειν τὰ ποίμνια. πῶς δὲ καὶ ὁ ἐν ταύτῃ γεννηθεὶς ψευδολόγος ἐστί, ψεύδεά τε φιλεῖ, καὶ κρυφίους ὀαρισμούς; ὅτι τότε ἡ σελήνη τὴν διχοτομίαν ψεύδεται· ἐν γὰρ τῇ ιϛ´ τὸ πλεῖστον τῆς σελήνης φωτεινότερον. πῶς δὲ καὶ κρυφίους ὀαρισμοὺς φιλεῖ; ὅτι κρυπτοῦσι ἔντε τῷ ἓξ ἀριθμῷ, καὶ ἐν τῷ ἑκκαιδεκάτῳ ἐγκατέσπαρται ἡ δυάς· ἥτις ἐστὶ θῆλυς. δὶς γὰρ τρὶς, ἕξ, καὶ δὶς ὀκτώ, ιϛ.

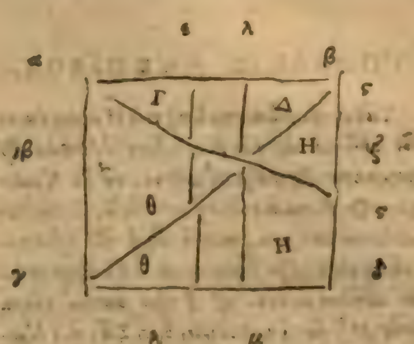
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον, Ταμνέμεν.] ἡ ὀγδόη ἐτιμᾶτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὡς τοῦ Ποσειδῶνος οὖσα, ὁ δὲ Ποσειδῶν τῆς θαλάσσης ἐξουσιάζει. λέγεται γὰρ καὶ ἐνοσίχθων καὶ Ποσειδῶν· τῶν δὲ ζώων τὰ ὁρμητικώτερά εἰσιν ὅ, τε βοῦς, καὶ ὁ κάπρος· καὶ διὰ μὲν τοῦ ταύρου δηλοῦται ἡ κίνησις τῆς ὑγρᾶς· ὑγρότερον γὰρ μᾶλλον ὁ βοῦς τοῦ κάπρου· διὰ δὲ τοῦ κάπρου ἡ κίνησις τῆς ξηρᾶς· ἔτεμνον δὲ οἱ παλαιοὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ τοὺς κάπρους καὶ τοὺς ταύρους, ἵνα καὶ αἱ συνεχεῖς κινήσεις τῆς τε ξηρᾶς καὶ ὑγρᾶς συνέχωνται. **οὐρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.]** ἡ δυωδεκάτη ἡμέρα τῆς σελήνης ἐστίν· ὁ γὰρ ιβ´ περάτωσις τῶν ἀριθμῶν, ὡσαύτως καὶ ἡ σεληνιακὴ σφαῖρα περάτωσις πάντων τῶν κύκλων. ἔτεμνον δὲ ἐν ταύτῃ τοὺς ἡμιόνους· καὶ γὰρ ὁμοιότητά τινα ἔχει ὁ ἡμίονος πρὸς τὴν σελήνην· ὡς γὰρ ὁ ἡμίονος μέσος ταχύτητος καὶ βραδύτητος, οὕτω καὶ ἡ σελήνη μέση τῆς ἀκινήτου γῆς, καὶ τῶν κινουμένων σφαιρῶν. ἔτεμνον δὲ ἐν ταύτῃ τὰς ὁρμὰς τῶν ἡμιόνων, ὅτι καὶ ἡ σελήνη τὰς πλείους ἑαυτῆς κινήσεις κατέχουσα εὐτάκτως τὴν πορείαν ποιεῖται. ἔστι δὲ καὶ ἀλληγορικῶς εἰπεῖν, ὅταν γράμμεν ἐν τέλει τῶν ἡμερῶν εἶναι, τέμνομεν τὰς ἐμπαθεῖς ἐπιθυμίας. **Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ.]** ἡ εἰκὰς διπλῆ ἐστι δεκάς· ἡ δὲ δεκὰς ὁ κόσμος ἐστίν. οἱ γὰρ Πυθαγόρειοι ἐκ δέκα τὸν κόσμον ἔλεγον εἶναι, ἐκ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας, ἐκ τῶν ἑπτὰ πλανήτων, ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων· ὡς ἓν καὶ τούτων λαμβανομένων, καὶ ἐκ τῆς ἀντίχθονος, ἤτοι τῆς σεληναίας σφαίρας. λέγεται δὲ ἡ σεληναία σφαῖρα ἀντίχθων, διότι ὃ ποιεῖ ἡ γῆ πρὸς τὴν σελήνην ἀντιφράττουσα αὐτήν, τὸ αὐτὸ καὶ ἡ σελήνη πρὸς τὸν ἥλιον. ὁ οὖν ἐν τῇ εἰκάδι γενόμενος κοσμιώτατός ἐστι. καὶ ἀλληγορικῶς δὲ ἔστιν εἰπεῖν, ἡ εἰκὰς πλεῖον κόμμα ἐστὶ τῶν τε ὀκτώ, καὶ τῶν ια´, καὶ ἁπλῶς ὧν εἶπεν ἄνω ἀριθμῶν. συμβαίνει οὖν τὸν πλείονα χρόνον ζήσαντα πολυΐστορα γίνεσθαι. ἐμπειρία γὰρ καὶ χρόνος τοὺς ἀνθρώπους ἐμπειροτέρους ποιεῖ καὶ φρονιμωτέρους.

Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κούρῃ δέ τε τετρὰς
Μέσση, τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας (βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα καὶ οὐρῆας ταλαεργούς
Πρηΰνειν ἐπὶ χεῖρα τιθείς.]

Τίς μὲν ἡ δεκάτη, μικρὸν ἄνω εἴπομεν, ὅτι δεκάς τίς ἐστιν, ἤτοι κόσμος, ὁ πάντα τὰ εἴδη δεχόμενος· ὁ δ' ἐν ταύτῃ γενόμενος κόσμιος καὶ εὐχερὴς τὸ σῶμα. κατὰ γὰρ τὴν ι´ αὔξει τὸ φῶς τῆς σελήνης, ὅπερ ὑγρότητος ἅμα, καὶ θερμότητος

μένοντος μετέχον ποιεῖ τὸ ἄῤῥεν ἐκ σώματος τοῦ ψυχροτέρου καὶ ξηροτέρου ἀκρατον. ἡ δὲ μέση τετράς, ἤτοι ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη, σύμφορος θηλείᾳ γονῇ· τὸ γὰρ θῆλυ σπέρμα ὑγρὸν καὶ θερμόν. ἐν δὲ τῇ ιδ΄ λήγει ἡ ὑγρότης τοῦ φωτὸς τοῦ σεληνιακοῦ, καὶ γίνεται τὸ περιέχον καὶ ψυχρότερον καὶ ξηρότερον. τῶν δὲ ἐναντίων ἀκράτως συγκεραννυμένων, τὸ ἀποτέλεσμα συμβαίνει ἀκρατον εἶναι. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ πραΰνεται καὶ τὸ θυμοειδὲς τῶν ζώων· διότι καὶ ἡ σελήνη τότε ἄρχεται λήγειν. πεφύλαξο δὲ θυμῷ.] τετράδ᾽ ἀλεύασθαι φθίνοντός θ᾽ ἱσταμένου τε ἡ τετάρτη καὶ ἡ εἰκοστὴ τετάρτη ἡμέρα τέλειαί εἰσιν αἱ ἡμέραι· πᾶσα γὰρ τετρὰς ἱερὰ ὡς καὶ στερεά. στερεὰ δὲ λέγεται, διότι πάντα τὰ συνεστῶτα ἐκ στιγμῆς πρῶτον ἐγένετο· ἡ γὰρ στιγμὴ ῥυισκομένη ποιεῖ γραμμήν· ἡ δὲ γραμμὴ ἐπιφάνειαν· ἡ δὲ ἐπιφάνεια στερεόν· πλέα ἄρα ἡ τετράς, καὶ ἀξία τιμᾶσθαι. ἐτιμᾶτο δὲ καὶ παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις· Οὐ μὰ τὸν ἁμετέρα ψυχᾷ παραδόντα τετρακτὺν Παγὰν ἀϊδίου φύσεως. ἐν γοῦν ταύτῃ κατ᾽ ἐξαίρετον λέγει μὴ χολοῦσθαι, διότι τελεία ἐστίν. ἐν δὲ τετάρτῃ μηνός.] ἡ πρώτη τετρὰς τοῦ μηνὸς ἀρχὴ ὑπάρχει τῆς συνόδου τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἀρχὴ φωτὸς τοῦ σεληνιακοῦ. τότε δὲ δεῖ ἄγεσθαι εἰς οἶκον ἄκοιτιν· ἡ δὲ ἑτέρα τετάρτη ἡ πρὸς τῷ τέλει, ἀρχὴ τῆς περικλέσεως τῶν φωτισμάτων ὅτε οὐ δεῖ λαμβάνειν γυναῖκας· τότε γὰρ ἡ σελήνη πολὺ τοῦ ἡλίου ἀφέστηκε. Πέμπτας δ᾽ ἐξαλέασθαι.] ὁ πέντε ἀριθμὸς δίκη λέγεται· ἐπίσης γὰρ τὸν δέκα τέμνει· ἐν δὲ τῇ πέμπτῃ φασὶν ὅτι ἐγεννήθησαν αἱ ἐριννύες αἱ τὰς πλεονεξίας τιμωρούμεναι. τοῦ μηνὸς ἡ πρώτη πέμπτη πλείστου μετέχει φωτός· ἡ δὲ ὑστάτη ἥκιστα. διὰ τοῦτο καὶ αἱ ἐριννύες ἐν ταύταις ταῖς πέμπταις ἐγεννήθησαν· τιμωρητικαὶ γὰρ τῶν πλεονεκτικῶν, βοηθοὶ δὲ τῶν πλεονεκτουμένων. ἢ ἀλληγορικῶς ἑρμηνευτέον τό, Πέμπτας ἐξαλέασθαι, ἀντὶ τοῦ πολλοὺς γάμους· ὁ γὰρ πέντε γάμος λέγεται. ἐκ γὰρ ἀρτίου τοῦ δύο, καὶ περιττοῦ τρία συνέστηκεν· ἵνα χρὴ συνέχεσθαι εἴη ὁ λόγος, ἀντὶ γὰρ εἶπε περὶ γάμου. μέσσῃ δ᾽ ἑβδομάτῃ.] ἡ ἑπτακαιδεκάτη, ἐπιτηδεία εἰς τὸ θεῖναι καρποὺς ἐπὶ τὴν ἅλω· τότε γὰρ λήγει ἡ θερμότης τῆς σελήνης, καὶ κινοῦνται αὖραι ἐπιτήδειαι τοῖς ἀνοίγειν. ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ δεῖ τέμνειν

καὶ τὰ θαλαμήϊα ξύλα· τότε γὰρ ἡ ὑγρότης τῆς σελήνης λήγει, ἡ αἰτία σήψεως. Τετράδι δ᾽ ἄρχεσθαι.] ἡ τετρὰς ἁρμονία λέγεται. ἔχει γὰρ τὸν ἐπίτριτον· ὁ γὰρ τέσσαρα τοῦ τρία ἐπίτριτος. ἔχει τὸν διπλάσιον. ὁ γὰρ τέσσαρα τοῦ β΄ διπλάσιος. ἔχει καὶ τοῦ δὶς διὰ πασῶν τὸν τετραπλάσιον. τὰ γὰρ τέσσαρα τῆς μονάδος τετραπλάσια. ἐν ταύτῃ οὖν τῇ ἡμέρᾳ κατασκευαστέον τὰ ἔργα τὰ τῆς ἁρμονίας δεόμενα. ἢ καὶ ἄλλως. τετρὰς λέγεται στερεόν. πρῶτον ἐκ στιγμῆς. εἶτα ἐκ γραμμῆς. εἶτα ἐξ ἐπιπέδου. καὶ τελευταῖον στερεόν. δεῖ γοῦν τὰ ἔργα τὰ στερεότητος δεόμενα ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ κατασκευάζειν. Πρωτίστη δ᾽ εἰνὰς παναπήμων.] πρώτη ἐννὰς ἡ ἡμέρα τῶν Μουσῶν ἐστι τῶν Ἑλικωνιάδων. ὁ γὰρ θ΄ ἀριθμὸς ἰσάκις ἴσος ἐστὶ καὶ ἀγαθὸς ἐν πᾶσιν. Ἑλικωνιάδες δὲ λέγονται αἱ μοῦσαι, οὐχ ὅτι ἀπὸ τόπου τινὸς ἑλικῶνός εἰσιν· ἀλλ᾽ ἐν τῇ τοῦ Πτολεμαίου μουσικῇ ἐστι τὸ ὄργανον, ὃ καλεῖται ἑλικών. ἐν δὲ τούτῳ τῷ ἑλικῶνι εἰσὶν ἐννέα τινὲς χορδαί· ὧν τρεῖς τοῦ διὰ τεσσάρων, ἤτοι τοῦ ἐπιτρίτου· τρεῖς δὲ τοῦ διὰ πέντε, ἤτοι τοῦ ἡμιολίου· τρεῖς δὲ τοῦ διὰ πασῶν, ἤτοι τοῦ διπλασίου. ἃς δὴ καὶ ἐννέα μούσας προσηγόρευκαν. ἀλλὰ πρὸς ἀπόδειξιν ἀληθεστέραν ἐκθετέον καὶ

τὰ ὄργανα οὕτως. ἔστω τετράγωνον ἰσόπλευρον τὸ α΄ β΄ γ΄ δ΄, καὶ διαιρείσθωσαν μέσαι αἱ α΄ β΄ γ΄ δ΄, κατὰ τὰ ε ζ΄ σημεῖα. καὶ ἐπεζεύχθωσαν αἱ α΄ ζ΄. καὶ β΄ ἡ γ΄. καὶ διήχθω παρὰ μὲν τὴν α΄ β΄ παράλληλος, διὰ μὲν τοῦ η, ε΄ ἡ θ΄ κ΄. διὰ δὲ τοῦ η, ἡ λ΄ ἡ μ΄. φανερὸν οὖν αὐτόθεν, ὅτι ἡ α΄ γ΄ διπλασία ἐστὶν ἑκατέρας, τῶν β΄ ζ΄ καὶ ζ΄ δ΄. καὶ ἔτι τούτων ἑκατέρα, τῆς ε΄ θ΄. ἐπεὶ καὶ ἡ α΄ β΄, τῆς

α' ε', ὥστε καὶ ἡ α' γ', τῆς μὲν ε' θ' τετραπλασία· τῆς δὲ θ' κ' ἐπίτριτος. ἔστι οὖν ἐν τούτῳ τῷ ὀργάνῳ εὑρεῖν, τὸ διὰ τεσσάρων, τὸ διὰ πέντε καὶ τὸ διὰ πασῶν. οἷον ὁ μὲν διὰ τεσσάρων, ὁ ἐπίτριτός ἐστιν. ὁ δὲ διὰ ε', ὁ ἡμιόλιος. ὁ δὲ διὰ πασῶν, ὁ διπλάσιος. εὑρήσεις δὲ, εἰ σκοπήσεις, ἐν ταῦθα τρεῖς ἐπιτρίτους, καὶ τρεῖς ἡμιολίους, καὶ τρεῖς διπλασίους, οὓς καὶ ἐννέα μόνας περιγράφουσιν. οἷον ὁ ιβ' τοῦ ἐννέα ἐπίτριτος. περιέχει γὰρ ὅλον τὸν θ', καὶ τὸ τρίτον αὐτοῦ ἤγουν τὰ τρία. ὁ η' ἐπίτριτος τοῦ ς'. περιέχει γὰρ ὅλον τὸν ς'. καὶ τὸ τρίτον αὐτοῦ τὰ β'. ὁ τέσσαρα τοῦ γ' ἐπίτριτος. περιέχει γὰρ ὅλον τὸ γ'. καὶ τὸ τρίτον αὐτοῦ, ἤτοι τὸ α'. ἰδοὺ τρεῖς ἐπίτριτοι, οἵτινές εἰσι τοῦ διὰ τεσσάρων. πάλιν ὁ ιβ' τοῦ η' ἡμιόλιος. περιέχει γὰρ ὅλον τὸν η', καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὰ τέσσαρα. ὁ θ' ἡμιόλιος τοῦ ς'. περιέχει γὰρ γὰρ ὅλον τὸν ς'. καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὰ γ', ὁ ς', τοῦ τέσσαρα ἡμιόλιος. περιέχει γὰρ ὅλον τὸν τέσσαρα, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὰ β'. ἰδού σοι κἀνταῦθα τρεῖς ἡμιόλιοι, τοῦ διὰ πέντε. δεδείχθωσαν δέ σοι καὶ τρεῖς διπλάσιοι. οἵτινες εἰσὶ τοῦ διὰ πασῶν. οἷον ὁ ιβ' τοῦ ς' ὅτι διπλάσιος, οὐ πώποτε ἠρώτησα. ἀλλὰ καὶ ὁ ς', τοῦ γ'· καὶ ὁ η' τοῦ δ'. παῦροι δ' αὖτ' ἴσασιν.] ἤτοι οὐδεὶς ἐπαινεῖ τὴν λ'. οἱ δὲ φασὶν, ὅτι τὴν κθ' λέγει. ἔστι γὰρ πάντῃ ἀφώτιστος, καὶ ἔχει καὶ πυκνοὺς τοὺς ἀνέμους, καὶ ἐπικινδύνους τοῖς πλέουσι. χρήσιμος δὲ εἰς τὸ ὑποτάξαι ζῶα καὶ καταστεῖλαι τὸ θυμοειδὲς αὐτῶν. παῦροι δ' αὖτε μετεικάδα μηνὸς ἀρίστην.] τὴν κα' οἱ Ἀθηναῖοι μετεικάδα ἔλεγον ἴσως. μετὰ γὰρ τὴν εἰκοστήν ἐστιν ἡ μονάς. αὕτη δὲ ἡ κα' πρὸς μὲν τὸν ὄρθρον καλή ἐστι. πρὸς δὲ τὴν δείλην χειρίων. οὐ γὰρ ταυτὸ μονὰς καὶ ἑνάς. ἡ μὲν γὰρ ἑνὰς ἀναλλοίωτός ἐστιν, ἡ δὲ μονὰς ἀλλοιωτική, διὰ τοῦτο καὶ ἡ κα' πρὸς μὲν τὴν ἀρχὴν καλή ἐστι, πρὸς δὲ τὸ τέλος ἀλλοιοῦται. καὶ ὅπως ἡ μονὰς ἀλλοιωτική, σκοπητέον. ἔστιν ἐν τοῖς οὖσι ταυτότης καὶ ἑτερότης. καὶ ταυτότης μὲν τὸ ἕν, ἑτερότης δὲ τὰ δύο. δὶς γὰρ δύο, τέσσαρα. τὸ μὲν οὖν ἓν ἀναλογεῖ τῷ θεῷ, ὅτι καὶ ἀναλλοίωτον, ὡς καὶ ὁ θεός. ἡ δὲ μονὰς ὑλικὴ οὖσα ἀναλογεῖ τῇ ἡμετέρᾳ ψυχῇ, ἥτις πρώτη μὲν, ἀδιαίρετος δὲ, καθὼς τὸ ἕν. πλὴν τὸ ἓν ὑπέρτερόν ἐστι τῆς τε μονάδος καὶ δυάδος. καὶ λοιπὸν δέδεικται, ὅτι οὐ ταυτὸ μονὰς καὶ ἑνάς, εἴπερ τὸ ἓν μὲν ἀναλλοίωτον. ἡ δὲ μονὰς ἀλλοιουμένη. ταῦτά μοι περὶ τῶν ἡμερῶν ἐξεπονήθη τοῦ Ἡσιόδου.

ὙΠΌΘΕΣΙΣ τῆς ἈΣΠΊΔΟΣ.

Τάφιοι στρατεύσαντες ἐπὶ τὰς Ἠλεκτρύωνος βοῦς ἀνεῖλον τοὺς τῆς Ἀλκμήνης ἀδελφοὺς τῶν θρεμμάτων ὑπεραγωνιζομένους. τοῦ δὲ Ἀμφιτρύωνος βουλομένου αὐτῇ συνελθεῖν, ὁ πρότερον αὐτῷ ὑπέσχετο, πρὶν ἢ παρὰ τῶν ἀδελφοκτόνων εἰσπράξηται τιμωρίαν. ὁ δὲ ἐπιστρατεύσας ἀνεῖλεν αὐτούς. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα συνέρχονται αὐτῇ ἀμφότεροι, ὅ, τε Ζεὺς καὶ ὁ Ἀμφιτρύων. ὁ μὲν ἐκ τοῦ πολέμου ὑποστρέψας, Ζεὺς δὲ βουληθεὶς τοῖς ἀνθρώποις βοηθὸν γεννῆσαι· ἡ δὲ κύει ἐκ μὲν Ἀμφιτρύωνος Ἰφικλέα, ἐκ δὲ Διὸς Ἡρακλέα· ὃς καὶ ἐπὶ Κύκνον τὸν Ἄρεος υἱόν, ἡνίοχον ἔχων Ἰόλαον, στρατεύεται· ὃς τοὺς τὰς δεκάτας ἄγοντας εἰς Πυθὼ περιεσύλα. σκεπασθεὶς οὖν ἠφαιστοτεύκτῳ ἀσπίδι προέρχεται εἰς Τραχῖνα πρὸς Κήϋκα. προσβαλὼν δὲ τῷ Κύκνῳ αὐτὸν μὲν ἀναιρεῖ· τὸν δὲ Ἄρην ὑπερασπίζοντα τοῦ υἱοῦ κατὰ μηρὸν τιτρώσκει· καὶ οὕτως ἔρχεται πρὸς Κήϋκα. ἦν δὲ ὁ Κύκνος γαμβρὸς Κήϋκος ἐπὶ θυγατρὶ Θεμιστονόμῃ.

ἌΛΛΩΣ.

Οἱ Τάφιοι καὶ οἱ Τηλεβόαι εἰσελθόντες ἐπὶ τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἀλκμήνης ἐφόνευσαν αὐτούς. αὐτὴ δὲ τὸν ἑαυτῆς γάμον ἐκήρυττε γαμεῖσθαι τῷ δυναμένῳ διεκδικῆσαι τὸν θάνατον τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς. περιερχομένη οὖν ἐπὶ τούτοις ἦλθεν ἐν Θήβαις, ὅπου ἐδίκαζε ὁ Ἀμφιτρύων τότε. κἀκεῖνος ὑπέσχετο αὐτῇ, ὁ Ἀμφιτρύων ὁ τῆς Ἀλκμήνης σύνευνος; τὸν τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς πατέρα Ἠλεκτρύωνα ἀποκτείνας.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

Ἢ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἤλυθεν ἐς Θήβας μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα
Ἀλκμήνη θυγάτηρ λαοσσόου Ἠλεκτρύωνος,
Ἥ ῥα γυναικῶν φῦλον ἐκαίνυτο θηλυτεράων
Εἴδεΐ τε μεγέθει τε· νόον γε μὲν οὔτις ἔριζε
Τάων, ἃς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι.
Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων
Τοῖον ἄηθ', οἷόν τε πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Aut qualis relicta domo ac patria tellure.
Venit Thebas, secuta Martium Amphitryonem,
Alcmena, filia seruatoris populorum Electryonis:
Quae mulierum genus superabat foeminearum,
Formaque & proceritate. mente vtique nulla cum ea certabat
Illarum quas mortales mortalibus pepetêre concumbentes.
Cuius & a vertice, & a palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale & ab aurea Venere.

Τοῦ ὑπάτου τῶν Φιλοσόφων ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΤΟΥ ΠΕΔΙΑΣΙΜΟΥ ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΡΑΦΡΑΣΤΙΚΑ μετὰ τῆς τεχνολογίας τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ Ἀλκμήνη (φησὶν) ἡ μεγάλη καταλιποῦσα τὸν οἶκον αὐτῆς καὶ τὴν πατρίδα ἦλθεν εἰς τὸν θηβαῖον ἀμφιτρύωνα, ἥτις ἐνίκα πάσας τὰς γυναῖκας ἐν τῷ κάλλει καὶ τῇ φρονήσει. ἧς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοιοῦτον ἀπέπνει, οἷον ἀπὸ τῆς θεᾶς ἀφροδίτης. οἵα, ἡ ὁποία καὶ ἡ μεγάλη ὡς ἐνταῦθα· ὀξύνεται δὲ, ὅτι τὸ α΄ μακρόν ἐστι. τὰ γὰρ εἰς α΄ θηλυκὰ τὰ ἀπὸ τῶν γενικῶν ἀρσενικῶν γινόμενα μακροκαταληκτοῦσι· θεῖος θείου θεία, οἷος οἵου οἵα. ὥρος ὁ χρόνος, ὥρου ὥρα, καὶ τἄλλα. προλείπουσα δίφθογγον· ἐκτεταμένος γὰρ ἐστι. προλιποῦσα δὲ, διὰ τὸ ι, δεύτερος γάρ ἐστιν ἀόριστος. ἀρήϊος γίνεται ἀπὸ τοῦ ἄρης ἄρεος ἀρέϊος, καὶ τροπῇ τοῦ ε εἰς η ἀρήϊος. λαοσσόος ἀπὸ τοῦ λαὸς καὶ τοῦ σέω τὸ ὁρμῶ, τροπῇ τοῦ ε εἰς ο. ἰστέον δὲ, ὅτι τοῦτο τὸ σέω τροπῇ Δωρικῇ τοῦ ε εἰς α σάω γίνεται, ἀφ' οὗ καὶ ὁ σάος, καὶ ὁ σαώτερος ὡς τὸ, σαώτερος ὥς κε νέηαι. ἀπὸ τοῦ σάος δὲ συναιρέσει τοῦ α ο εἰς ω μέγα, σῶς γίνεται, καὶ σῶος ἔπειτα, διαλύσει τοῦ ω μεγάλου εἰς ω μέγα καὶ μικρόν. ἐκαίνυτο, ἤγουν ἐκαινούργει καὶ ἐκόσμει. ἀπὸ τοῦ καίνυμι δὲ κανονίζεται. ἀπὸ κρῆθεν, ἤγουν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ἀπὸ γὰρ τοῦ κρὰς

κρατὸς γίνεται κρῆθεν, καὶ προσθήκῃ τοῦ α εἰς ἡ κρῆθεν. κυάνεον ἐνταῦθα τὸ μέλαν, ἀλλαχοῦ δὲ τὸ ἠερανέον. χρὴ δὲ γινώσκειν, ὅτι τοῦ κυανοῦ ἐντελὲς τὸ κυάνεον· ἐτυμολογεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ κῦμα κυμάνεον, καὶ ἀποβολῇ τοῦ μ, κυάνεον. τοιοῦτο γάρ τι δοκεῖ τὸ κῦμα. ἄητο, ἤγουν ἔπνεε, ἀπὸ τοῦ ἄημι τὸ πνέω.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

εἰς τὴν τοῦ Ἡσιόδου Ἀσπίδα.

Ἠ οἴη] ἡ ὁποία, ἡ θαυμαστή. ἐπὶ θαύματος δὲ εἴρηται τὸ οἴη, ἢ παρέλκει. Ἤλυθεν.] ἦλθεν εἰς Θήβην, ἐπὶ τὸν πολεμικὸν Ἀμφιτρύωνα, κηρύττουσα τὸν ἑαυτῆς γάμον. Ἢ οἵη γυναικῶν.] ἥτις δὴ τὸ γένος τῶν θηλειῶν ἐνίκα, τοῦ κόσμου, ὑπὲρ πάσας τῷ κόσμῳ ἐκεκόσμητο. Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν] ἧς τινος ἐκ τῆς κεφαλῆς, καὶ τῶν μεμελανωμένων βλεφάρων, τοιοῦτον ἔπνεε, ἢ ἀπήνθητο καὶ ἐμύριζεν, ὁποῖον ἐστὶ τὸ ἄσθμα τῆς Ἀφροδίτης.

Ἡ δὲ καὶ ὣς κατὰ θυμὸν ἑὸν τίεσκεν ἀκοίτην,
Ὡς οὔπω τις ἔτισε γυναικῶν θηλυτεράων.

Atque hæc talis existens, ita animo suum colebat coniugem,
Perinde vt nulla vnquam coluit mulierum fœminearum.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἡ δὲ καὶ ὣς] οὕτως οὖσα λίαν καλή φησιν, ἐτίμα τὸν οἰκεῖον ἄνδρα, ὡς οὐδεμία ἄλλη τὸν ἴδιον. τίεσκεν.] ἔχουσι συνήθειαν οἱ ποιηταὶ τὸ κ προστιθέναι τοῖς ῥήμασιν, ὡς τὸ ἔσκον, καὶ πίεσκον, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἀκοίτης ὁ ἀνήρ, ἀπὸ τοῦ α, ὃ δηλοῖ τὸ ὁμοῦ καὶ τοῦ κοίτη, ἤγουν ὁμόκοιτος. θηλυτεράων.] θηλυτέρων ἦν, καὶ ἐπεκτάσει Αἰολικῇ γέγονε θηλυτεράων.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἡ δὲ καὶ ὡς] αὕτη δὲ οὕτως, ἢ ὁμοίως κατὰ τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἐτίμα τὸν ἴδιον ἄνδρα, καθὰ οὐδέπω τις ἐκ τῶν θηλειῶν τὸν ἑαυτῆς ἐτίμησε συνάορον.

Ἤ μεν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν ἶφι δαμάσσας,
Χωσάμενος περὶ βουσί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
Ἐς Θήβας ἱκέτευσε φερεσσακέας Καδμείους,
Ἔνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου. οὐ γάρ οἱ ἦεν
Πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐϋσφύρου Ἠλεκτρυώνης,
Πρίν γε φόνον τίσαιτο κασιγνήτων μεγαθύμων
Ἧς ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ὣς γάρ οἱ διέκειτο· θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν,

Quanquam ipsi patrem præstantem occidisset, vi domitum,
Ita commotus propter boues. relicta autem ille patria tellure,
Thebas venit, supplicans scutatis Cadmeis:
Vbi idem habitabat cum veneranda coniuge,
Seorsim absque concubitu desiderabili. Non enim licebat ipsi
Ante lectum conscendere formosæ Electryonidis,
Quam cædem vltus esset fratrum magnanimorum
Suæ coniugis, flagrantique combussisset igne vicos
Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
Ita enim constitutum ipsi erat, diique testes facti fuerant

Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῆνιν· ἠπείγετο δ' ὅττι τάχιστα
Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν.

Quorum ille verebatur iram, festinabatque quam celerrime
Exequi magnum opus, quod ipsi a Ioue concessum erat.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὁ ἀμφιτρύων ἀπέκτεινε τὸν πατέρα τῆς ἀλκμήνης ἠλεκτρύωνα. ἔρριψε γὰρ ξύλον κατὰ βοός, καὶ τῆς μὲν ἀπέτυχε, τὸν δὲ ἐθανάτωσε. καταλείψας δὲ τὴν πατρίδα αὐτοῦ τίρυνθον, ἦλθεν εἰς τὰς θήβας, ἔνθα κατῴκει μετὰ τῆς οἰκείας γυναικὸς χωρὶς συνουσίας. ὅρκον γὰρ ἐποίησε μὴ πρότερον συγγενέσθαι τῇ ἀλκμήνῃ, πρὶν ἐκδικῆσαι τὸν φόνον τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, οὓς ἐπεφνον οἱ τάφιοι ἐπιστρατεύσαντες εἰς Μυκήνας. Τάφιος υἱὸς ποσειδῶνος καὶ ἱπποθόης τῆς θυγατρὸς τοῦ πέλοπος· κατ' ἀνάγκην τινὰ τὰς μυκήνας λιπὼν τὴν οἰκείαν πατρίδα, τῆλε ἔθετο, ᾤκουν ἐν ταῖς ἐχινάσι νήσοις, καὶ ἀπὸ τοῦ οἰκείου ὀνόματος καὶ τοῦ συμβεβηκότος ἐκείνῳ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ταφίους καὶ τηλεβόας ἐκάλεσεν. ὕστερον δὲ χρόνοις συχνοῖς ὑπέστρεψεν εἰς μυκήνας, καὶ τὸν ἠλεκτρύωνα, οὗ θυγάτηρ ἦν ἡ ἀλκμήνη, τὴν βασιλείαν ἀπαιτεῖ· ὁ δὲ οὐ δίδωσι καὶ κτείνει τὰ φίλους τοὺς ἠλεκτρύωνος υἱοὺς, τὴν οἰκείαν πολιτείαν ὑπεραγωνιζομένους. μεταπέμπεται Ἠλεκτρυὼν εἰς βοήθειαν Ἀμφιτρύωνα, καὶ τὴν Ἀλκμήνην τούτῳ κατεγγυᾷ. κτείνει ἀμφιτρύων κατά τινα τύχην ἠλεκτρυῶνα, ἄκων, κατὰ βοὸς ῥίψας ξύλον· καὶ φεύγει εἰς θήβας μετὰ ἀλκμήνης, οὐ πρὶν μιγεὶς ταύτῃ, πρὶν εἰς τέλος ἀφανίσαι ταφίους δίκην δόντας τοῦ φόνου τῶν τῆς ἀλκμήνης ἀδελφῶν. μίγνυται δὲ τῇ ἀλκμήνῃ Ζεὺς ἡμέρας τρεῖς, ἔπειτα καὶ ὁ ἀμφιτρύων τῆς νίκης ὑποστρέψαντι. τίκτονται δὲ τῇ ἀλκμήνῃ δίδυμοι παῖδες, ἐκ μὲν διὸς ἡρακλῆς, ἐκ δὲ ἀμφιτρύωνος ἰφικλῆς. Ἠμὲν.] ἀντὶ τοῦ ναὶ μὴν. ἐσθλὸς ὁ ἀγαθὸς, ἀπὸ τοῦ ἐθέλω· πάντες γὰρ τὸ ἀγαθὸν ἐθέλομεν, καὶ τούτου ἐφιέμεθα. αἰδοίην, ἡ αἰδέσιμος καὶ αἰδοῖος· γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ αἰδὼς αἰδόος, καὶ πλεονασμῷ τοῦ ι αἰδοῖος. ἦεν] ἔω τὸ ὑπάρχω, καὶ ὁ δεύτερος ἀόριστος, ἦον ἦες, ἦεν. μάρτυροι] ἡ ἀλήθεια ὁ μάρτυρος, γέγονε δὲ ἀπὸ τῆς μάρτυρος γενικῆς οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ ἀερσιπότητος γενικῆς, ὥς φησι Τζέτζης, ἡ ἀερσιπότητος εὐθεῖα.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἠμὲν οἱ,] οὕτως μὲν αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν πατέρα ἐν δυνάμει σέβουσα, μετὰ ἴχνος ἀπέκτεινεν. οὗτος μὲν ὁ Ἀμφιτρύων τὸν πατέρα τῆς Ἀλκμήνης ἄκων ἀπέκτεινεν ἐλθόντα εἰς φιλονεικίαν, ἕνεκα βοῶν. Ἄλλως. ἄκων ἀνεῖλε τὸν πατέρα καὶ τοὺς παῖδας, ἐν τῇ ἐναντίᾳ ἰσοῦται παρατάξει. πλεονεκτούμενος δὲ ὁ Ἀμφιτρύων ὑπὸ Ἠλεκτρύωνος τοῦ ἀδελφοῦ, εἰς τὴν ἰδίαν κτῆσιν, ἀναιρεῖ αὐτόν.

Χωσάμενος περὶ βουσὶ] περὶ τῶν κτημάτων ὀργισθεὶς, εἰς φονικὴν ἀναλύεται. Ἐς Θήβας.] ἐς τὰς Θήβας προσέφυγεν, ἐπὶ τοὺς πολεμικοὺς Καδμείους, ἢ ἐπὶ τοὺς ἔχοντας μεγάλας ἀσπίδας. Ἔνθ' ὅγε] ἐκεῖ κατῴκει, σὺν τῇ αἰδοῦς ἀξίᾳ γυναικὶ, μὴ συγγινόμενος αὐτῇ· οὐ γὰρ αὐτῷ ἦν ἐξόν. τοῦτο γὰρ ἔδοξε τῇ γυναικὶ, μὴ πρίν τινα συγγενέσθαι αὐτῇ, πρὶν τιμωρῆσαι τοὺς φονέας τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς, καῦσαι δὲ καὶ τὰς κώμας αὐτῶν. κασιγνήτων μεγαθύμων.] τούτους γὰρ συμμαχήσας ἀνεῖλε τοὺς Ἠλεκτρύωνος παῖδας, καὶ αὐτὸν Ἠλεκτρύωνα· ἕνεκα γὰρ βοῶν ἡ μάχη.

Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων.] τῶν ἡμιθέων, Τάφιοι μὲν γὰρ ἐκ τῆς νήσου λέγονται· Τηλεβόαι δὲ, ἐκ τοῦ τῆλε βοᾶν· μεγαλόφωνοι γάρ· ἢ ὅτι ἀπέσπασαν τὰς βοῦς, ἀπελαύνοντες τῶν ἀνθρώπων τόπων· γὰρ συμμαχήσας, τότε ἀνεῖλε ἠλεκτρύωνος παῖδας, καὶ αὐτὸν τὸν Ἠλεκτρύωνα· ἕνεκα γὰρ βοῶν ἡ μάχη. Τῶν ὅγ' ὀπίζετο.] τούτων τῶν θεῶν ἐφοβεῖτο τὴν ὀργὴν, ἢ ὅτι φροντίδα εἶχε, καὶ ἐπιστροφὴν περὶ ταῦτα πολλήν. ὅ οἱ Διόθεν.] ὅπερ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπιδέδοτο, καὶ ἐπεμεμαθήκει.

Τῷ δ' ἅμα ἱέμενοι πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείοντες,

Hunc autem vna cupidi belliq; praeliique
Boeotii acres equis sub clypeis anhelantes,

Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι
Ἕσποντ'· ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐῢς πάϊς Ἀλκαίοιο,

Locrique hastati, & Phocenses magnanimi
Sequebantur, ducebat autem eos præstans puer Alcæi,

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Σὺν τούτῳ, φησὶ, τῷ Ἀμφιτρύωνι ἠκολούθησαν καὶ οἱ Θηβαῖοι, καὶ οἱ Λοκροὶ, καὶ οἱ Φωκεῖς, ὀρεγόμενοι πολεμῆσαι· ἦν δὲ στρατηγὸς εἰς αὐτοὺς ὁ Ἀμφιτρύων ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκαίου.

ἱέμενοι] ἤγουν πορευόμενοι· παρὰ τὸ ἵημι τὸ πορεύομαι. γίνεται δὲ ἀπὸ πρωτοτύπου τοῦ ἴω· ἀφ' οὗ τὸ ἴσαν. ἔστι δὲ καὶ εἶμι διφθογγογραφούμενον· ἀφ' οὗ καὶ τὸ εἶμι τὸ πορεύομαι. τοῦτο μὲν οὖν τὸ ἵημι ψιλοῦται· τὸ δὲ ἵημι, ὃ σημαίνει τὸ πέμπω, δασύνεται· ἀφ' οὗ δηλαδὴ γίνεται καὶ ὁ ἰός, τὸ βέλος καὶ τὸ ἴον. πολέμοιο.] ἤγουν πολέμου. ἡνίκα δὲ διαλυθῶσιν αἱ γενικαὶ, διφθογγίζονται. ἀνθρώπου ἀνθρώποιο, θεοῦ θεοῖο, διὰ τόνδε τὸν λόγον ἡ οὐ δίφθογγος πολλάκις κιρνᾶται ἀπὸ τῶν δύο οο· οἷον, πλόος πλοῦς. λοιπὸν ἡνίκα δύο διαλύεται εἰς ταῦτα. ὡς ἐνταῦθα τὸ, [ἀνθρώπου], εἰς τὸ ἀνθρώποιο· γίνεται οὖν τοῦ ἀνθρώπου διαλυθὲν ἀνθρώποιο· ἀλλ' ἔστι κανὼν ὁ λέγων, ὅτι ἐν ταῖς διαλελυμέναις γενικαῖς ἡνίκα συστέλλεται ἡ λήγουσα, ἐκτείνεται ἡ παραλήγουσα. ἡνίκα δὲ ἐκτείνεται ἡ λήγουσα, συστέλλεται ἡ παραλήγουσα. οἷον κοχλίου, καὶ κοχλίαο, τοῦ μὲν κοχλίου, ἡ λήγουσα ἐκτείνεται, καὶ συστέλλεται ἐξ ἀνάγκης ἡ παραλήγουσα. τοῦ δὲ κοχλίαο, ἐπειδὴ ἡ λήγουσα συνεστάλη, διὰ τοῦτο δὴ καὶ ἡ παραλήγουσα ἐξετάθη. ἐπεὶ οὖν τοῦ ἀνθρώπου ἡ λήγουσα συνεστάλη, ἐπενθυμίας δὲ συστέλλεσθαι καὶ ἡ παραλήγουσα, τούτου χάριν ἐπλεόνασε τὸ ι, ἵν' ἐκταθῇ ἡ παραλήγουσα, τῆς ληγούσης συστελλομένης.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Τῷ δ' ἅμα.] τούτῳ ἅμα ἠκολούθουν εἰς συμμαχίαν οἱ Βοιωτοί. ὑπὲρ σακέων πνείοντες.] πολεμικοί. ὡς, μένεα πνείοντες Ἀχαιοί. οὐ κρύπτοντες τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἄντικρυς μαχόμενοι, ἢ μείζονα τὸν θυμὸν τῶν ὅπλων ἔχοντες. Λοκροί.] ὁ Ὅμηρος τοὐναντίον εἶπεν·

Οὐ γάρ σφι σταδίῃ ὑσμίνῃ φίλον κῆρ.

Ἕσποντ'.] ἠκολούθουν. προηγεῖτο δὲ τούτων ὁ τοῦ Ἀλκαίου παῖς, ἢ ὁ υἱὸς Ἀμφιτρύων, γαυριῶν, καὶ ἐπαιρόμενος.

Κυδιόων λαοῖσι. πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν
Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῇσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.

Gaudens tot populis. At pater hominumque deorumque
Aliud consilium texebat intra mentes, vt diis pariter
Et hominibus rerum indagatoribus, Martis depulsorem plantaret.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὁ Ζεὺς (φησὶν) ἄλλην ἐβούλετο βουλὴν, ἵνα καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις γεννήσῃ βοηθὸν καὶ γὰρ κατὰ τὸν μῦθον παθητοὶ καὶ οἱ θεοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ βοηθείας δεόμενοι. κυδιόων.] σημείωσαι, ὅτι τὸ διὰ τοῦ οων, εἰ ἔχουσι τὴν πρὸ τοῦ ο συλλαβὴν βραχεῖαν, συστέλλονται· εἰ δὲ μακρὰν, ἐκτείνονται. ἀλφηστῇσι.] ὁ εὑρετὴς κατὰ Τζέτζην οἱουδήποτε πράγματος· τάχα δὲ ἀλφηστὴς ἐνταῦθα λέγεται ὁ διανοητικὸς, ἀπὸ τοῦ ἀλφῶ τὸ εὑρίσκω καὶ διανοοῦμαι. ἀρὰ κατάρα, καὶ ἡ βλάβη, ὡς ἐνταῦθα.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

πατὴρ δ' ἀνδρῶν.] οὗτος μὲν ταῦτα ἐνεθυμεῖτο· ὁ δὲ Ζεὺς ἄλλο ἐβούλετο. ἰδὼν γὰρ τὰς τῶν ἀνθρώπων κακίας πληθυνθείσας ἠθέλησεν ἐξ Ἀλκμήνης γεννῆσαι υἱὸν, τὸν δυνάμενον τιμωρήσασθαι τοὺς κακοὺς, καὶ ἀπαλλάξαι τοὺς ἄνδρας τῆς βλάβης καὶ τοὺς θεούς. βοηθοῦνται γὰρ σωφρονιζόμενοι, ἑνὸς ἀδίκου ἀποκτεινομένου.

Ὦρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ἱμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικὸς,

Profectus autem ab Olympo est dolum mentib. altis meditans,
Desiderio concubitus elegantis mulieris,

Ἐννύχιος· τάχα δ' ἷξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.
Ἔνθα καθεζόμενος φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.

Per noctem, celeriterq. venit in Typhaonium, vnde rursum
Ad Phicium summum accessit consiliarius Iuppiter,
Vbi residens mentibus versabat diuina opera.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ταύτην (φησὶν) ἔχων τὴν βουλὴν καὶ ἐπιθυμῶν συγγενέσθαι τῇ ἀλκμήνῃ ὥρμησεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ συντόμως κατέλαβε τὸ τυφώνιον ὄρος· ὅθεν ἦλθεν εἰς τὸ ὑψηλὸν ὄρος Θηβῶν τὸ φίκιον ἀπὸ τῆς σφιγγὸς οὕτω καλούμενον, ἔνθα καθίσας ἐβουλεύετο τί ἔχει ποιῆσαι. ὦρτο.] ὄρω τὸ διεγείρω, ὁ μέλλων ὀρῶ, ὁ παρακείμενος ὦρκα, ὁ παθητικὸς ὦρμαι, ὁ ὑπερσυντέλικος ὤρμην, ὦρσο, ὦρτο. εἰ δέ τισι φίλον, κανονιζέσθω καὶ ἀπὸ τοῦ ὤρετο κατὰ συγκοπήν, καὶ ἀπὸ τοῦ ὥρμητο δὲ ὁμοίως. ἷξε] κανόνισον, ἵκω τὸ ἔρχομαι, καὶ τὸ παθητικὸν ἵκομαι, καὶ ὁ παρατατικὸς ἱκόμην ἵκου ἵκετο, καὶ κατὰ συγκοπήν, ἷκε, καὶ προσθέσει Αἰολικῇ τοῦ σ' ἷξε. μητιέτα.] ἤγουν μητιέτης, τὴν κλητικὴν ἀντὶ εὐθείας· ἔστι δὲ τὸ πάθος Δωριέων καὶ Αἰολέων. μήδετο] κατὰ ἀφαίρεσιν τοῦ ε, ἤγουν ἐβουλεύετο· ἔστι δὲ χρόνου παθητικοῦ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἐννύχιος.] ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ μοιχευθεῖσα. ταχέως δὲ κατέλαβε τὸ Τυφαόνιον ὄρος τῆς Βοιωτίας, διὰ τὸ Τυφῶνι ἐπικεῖσθαι. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἐστέβη τὸ ἄκρον τοῦ Φικίου. ἔστι δὲ ὄρος τῆς Βοιωτίας. ὀνομάσθη δὲ ἐκ τῆς σφιγγός, ἣν Φίκα ἐκάλουν οἱ Βοιωτοί. Ἄλλως. Φίκιον ὄνομα ὄρους ἐν Φρυγίᾳ, ἔνθα κεραυνοὶ πολλοὶ γίνονται. ἔνθα δὲ πάλιν εἰς ἄλλο ὄρος ὄνομα, Φίκιον. Θηβαίων δέ, ὅθεν καὶ Φίξ.

Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ τανυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνης
Εὐνῇ καὶ φιλότητι μίγη, τέλεσεν δ' ἄρ' ἐέλδωρ.
Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος ἀγλαὸς ἥρως
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον ἀφίκετο ὅνδε δόμονδε.
Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ὦρτ' ἴμεναι, πρίν γ' ἧς ἀλόχου ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἴνυτο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπαστὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα
Νούσου ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατεροῦ ὑπὸ δεσμοῦ,
Ὥς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων, χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε φίλως τε ἑὸν δόμον εἰσαφίκανε.
Παννύχιος δ' ἄρ' ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Nam eadem quidem nocte cum procera Electryonide
In lecto concubitu mixtus est, perfecitq desiderium.
Eadem autem & Amphitryo populorum defensor, splendidus heros
Perfecto magno opere, rediit domum suam.
Neque ille ad famulos & pastores agrestes
Cœpit ire antea, quam suæ coniugis conscendisset lectum.
Tale siquidem corde desiderium ceperat pastorem populorum.
Vt autem quando quispiam magno affectu effugit afflictioně
Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
Ita tunc Amphitryo, difficili labore exantlato,
Magnoque affectu, lubentiq. animo domum suam reuersus est,
Tota nocte concubuit cum veneranda vxore,
Oblectando se muneribus aureæ Veneris.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν αὐτῇ (φησὶ) τῇ νυκτὶ καὶ ὁ Ζεὺς ἐμίγη τῇ ἀλκμήνῃ καὶ ὁ ἀμφιτρύων. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τοῦ πολέμου οὐκ ἐπὶ μισθίους καὶ ποιμένας ἀπῆλθεν, ἐπισκεψόμενος τὰ ἴδια θρέμματα, ἀλλ' ὥρμησεν ἐπὶ τὸ μιγῆναι τῇ ἀλκμήνῃ. τοιοῦτος γὰρ πόθος

πόθος ἦχεν αὐτόν. ὅσα δέ φησι τις ἀνθρώπος ἀπαιτσίους ἐκφεύξαι νόσου, ἢ δεσμόν τινα, οὕτως καὶ ὁ ἀμφιτρύων ἐκπληρώσας τὸ μέγα τῶ πολέμου ἔργον μετὰ χαρᾶς ἦλθεν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς συνέκειτο τῇ ἀλκμήνῃ, συγγενόμενος αὐτῇ. ἐνταῦθα καταχρηστικῶς εἴρηται τὸ πολυχρύσου ἀφροδίτης. ἦν γὰρ ἔφη σεύτερον εἴδει καὶ μεγέθει πάσας γυναῖκας πλεονεκτεῖν, τοὺς νῦν τούτων κοσμεῖσθαι ἢ κάλλιον ὡς τοῦ χρυσοῦ λέγει· χρυσῆν γὰρ ἀφροδίτην φαμὲν τὴν τὸ χρυσοῦ κάλλιωσιν καὶ τὸν ἔρωτα. ταύτην δὲ αὐτὸς ἔχει ἴδιον. ἔέλδωρ λέγεται τὸ ἐπιθύμημα, ἀπὸ τοῦ ἐθέλω ἔθελωρ καὶ κατὰ μετάθεσιν τῶν στοιχείων ἔελθωρ, καὶ τρίτον τοῦ δασέως δ' εἰς τὸ μέσον δ', ἔέλδωρ. τινὲς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἔλω τὸ αἱρῶ.

Ἡ δὲ θεῷ δμηθεῖσα καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκέθ' ὁμὰ φρονέοντε (κασιγνήτω γε μὲν ἤστην)
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ἡρακληείην.
Τὴν μὲν ὑποδμηθεῖσα κελαινεφέϊ Κρονίωνι,
Αὐτὰρ Ἰφικλῆα γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι,
Κεκριμένην γενεήν. τὸν μὲν βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα,
Τὸν δὲ Διὶ Κρονίωνι θεῶν σημάντορι πάντων.

Illa autem a deo pariter domita, & ab homine longe optimo,
Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros,
Haudquaquam eadem sapientes, quamquam fratres essent.
Alterum siquidem inferiorem, alterum a. longe praestantiorem virum.
Strenuum & validum, vim Herculeam.
Hunc quidem subiecta nubium offuscatori Saturnio:
Iphiclum autem, hastam concussori Amphitryoni,
Diuersa generatione: alterum quidem, cum viro mortali concumbens:
Alterum autem, cum Saturnio deorum imperatore omnium:

ἄγειν αὐτὸ παρὰ τοῖς φιλοῦσι τῷ ἰσχυέσθαι. ἀπλέονασμὸς τὸ δ'. ἀχροιώτης ὁ ἐν πολέμῳ διαπρέπων. καὶ γίνεται ἀπὸ τοῦ ἄχρι, ἀχροάτης, καὶ πλεονασμῷ τοῦ ι, ἀχρειώτης. ὡς τ' ἦναι.] δμοικός ἐστιν ὁ ζῆλος· ἐκεῖνος γὰρ συνεχῶς βοᾶ ἴσως καὶ ἄρτι κινάρασιν ἔθλων ἀφρικαίσιν καὶ ἠσίοδος λαμβάνεται νῦν καὶ ὧδε κἀκεῖ τὸ ἄρτο καὶ τὸ βιῆ, ἀντὶ τοῦ ὥρμητο καὶ παρεκινήθη.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτί.] ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἐβουλεύσατο. καὶ συνεγίνετο τῇ Ἀλκμήνῃ.

Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων] ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς παραγίνεται, ἵνα μὴ ἐλεχθῇ μοιχευθεῖσα.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἡ Ἀλκμήνη (φησὶ) συγγινομένη τῷ διὶ καὶ τῷ ἀμφιτρύωνι ἐν θήβαις διδύμους ἔτεκε παῖδας οὐχ ὁμόφρονας, ἀδελφοὺς δέ, τὸν μὲν χειρότερον, τὸν ἰφικλέα δηλαδή· τὸν δὲ κατὰ πολὺ κρείττονα, λέγω δὴ τὸν ἡρακλέα. ἀλλὰ τὸν μὲν ἡρακλέα, φησί, συγγινομένη τῷ διί· τὸν δὲ ἰφικλέα συγγενομένη τῷ ἀμφιτρύωνι ἔτεκεν. θῆβαι εἰσὶ θῆβαι. αἱ ἑπτάπυλοι πρὸ τῆς πελοποννήσου, ἃς κάδμος ἔκτισεν. αἱ ἑκατοντάπυλοι ἐν αἰγύπτῳ, ἐξ ὧν καὶ ὅμηρος. καὶ αἱ ὑποπλάκιοι, ὅθεν τὸ ἀνδρομάχη. ἢ καὶ θήβη ἑνικῶς λέγεται. ἀμφότεροι εἶπε ἀντὶ ἀρσενικῶς ἀπόθεν τῷ ἀλλῷ ἡρακλείῳ θηλυκῶς, πρὸς τὸ σημαινόμενον τὸν λόγον συμβιβάζων. ἤστην] τὸ θέμα, εἰμὶ τὸ ὑπάρχω, καὶ ὁ παρατατικὸς, ἦν, τὸ τρίτον τῶν δυικῶν ἤτην. καὶ πλεονασμῷ τοῦ σ, ἤστην. ὅπου λέγομεν χείρων καὶ χείρονα καὶ χερότερον, οὕτω δὴ καὶ μειζότερον καὶ καλλιώτερον καὶ πρωπότερον, ἀλλὰ μόνον χειρότερον. καὶ τοῦτο δὲ ποιηταῖς μόνοις ἁρμόδιον, ὡς καὶ τὸ, χειροτέρην γενεήν, ὅ φησιν Ἡσίοδος εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰς ἡμέρας. μιγεῖσα. μίγω, ὁ μέλλων μίξω, ὁ ἀόριστος ἔμιξα, ὁ δεύτερος ἔμιγον ὁ παθητικὸς, ἐμίγην, ἡ μετοχὴ ὁ μιγείς, ἡ μιγεῖσα.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Κεκριμένην γενεήν.] διακεχωρισμένην γενεάν. ὁ μὲν ἐκ Διὸς θεοῦ, ὁ δὲ ἐξ Ἄρεως. Ἄρης Ἄρητος Ἀρητιάδης.

Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρητιάδην μεγάθυμον.
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένει ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὃν Ἄρην ἄατον πολέμοιο,
Τεύχεσι λαμπομένους σέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο,
Ἑσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι
Νύσσοντες χηλῇσι. κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
Ἅρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον

Qui & Cygnum occidit, Martis filium magnanimum.
Inuenit enim in luco longe iaculantis Apollinis
Ipsum, & patrem ipsius Martem, bello insatiabilem,
Armis fulgentes, seu fulgor ignis ardentis.
Stantes in curru: terram autem pulsabant veloces equi,
Ferientes vngulis, puluisq; circa ipsos diuidebatur,
Excitatus compactis a curribus & pedibus equorum,
Currus autem fabrefacti & rotarum ambitus circum resonabāt

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Οὗτος ὁ Ἡρακλῆς, φησίν, ἐφόνευσε καὶ τὸν Κύκνον τὸν υἱὸν τοῦ Ἄρεος, διότι καταχὼν τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος· ἐσύλα τὰ ἐκεῖ προσφερόμενα. εὗρε δὲ αὐτὸν τὸν Κύκνον ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἄρην (υἱὸς γὰρ τοῦ Ἄρεος ὁ Κύκνος) ἱσταμένους ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν δίφροις, καὶ λαμπομένους ἐν τεύχεσι. τὴν ὑποκειμένην δὲ γῆν ἐκτύπουν οἱ ἵπποι κόπτοντες ταύτην ἐν ταῖς ὁπλαῖς· κόνις δὲ ἠγείρετο κινουμένη ὑπὸ τῶν ἁρμάτων καὶ τῶν ἵππων· καὶ ἀμφὶ σφὶ καὶ αὐτοὺς κατὰ ἀναστροφὴν τῆς προθέσεως, λέγω δὴ τὸν Ἄρην, καὶ τὸν Κύκνον, διῄει, καὶ ἐσκορπίζετο. κινουμένων δὲ τῶν ἵππων, ἦχον ἀπετέλουν αἱ τῶν δίφρων ἅμαξαι καὶ αἱ ἄντυγες, ἤγουν αἱ περιφέρειαι τῶν δίφρων. ἔπεφνε.] φένω τὸ φονεύω. ὁ μέλλων φενῶ. ὁ παρακείμενος πέφαγκα, ὁ μέσος πέφονα. καὶ ἐκ τούτου ἕτερον ῥῆμα πεφόνω καὶ πέφνω κατὰ συγκοπήν. Ἀρητιάδην.] ἐντεῦθεν δῆλον ὡς εὕρηται καὶ Ἄρητος, οὗ καὶ πατρωνυμικὸν ὁ Ἀρητιάδης. ἑκηβόλος.] ἀπὸ τοῦ ἑκάς, ὃ σημαίνει τὸ μακρὰν, καὶ τοῦ βάλλω. ἀρετὴ γὰρ τόξου τὸ πόρρω βάλλειν. ἑκατηβόλος δὲ ἀπὸ τοῦ ἑκατὸν καὶ τοῦ βέλος. μυθεύονται γὰρ ὅτι ἑκατὸν βέλεσι τὸν δράκοντα τὸν ἐν Πυθοῖ ἀνεῖλεν. ἄτος.] ὁ ἀκόρεστος, ἀπὸ τοῦ α στερητικοῦ καὶ τοῦ τῶ, τὸ ζητῶ. πολλὰ γὰρ ζητοῦσιν οἱ ἀκόρεστοι. διῄει, αὐτὶ τοῦ ἐμερίζετο. κανονίζεται δὲ οὕτως· δαίω τὸ μερίζω, ὁ μέλλων δαίσω, ὁ παρακείμενος δέδαικα, ὁ μέσος δέδαια, καὶ δέδηα, κατὰ τροπὴν τοῦ α εἰς η, ὁ ὑπερσυντέλικος ἐδεδήειν ἐδεδήεις ἐδεδήει.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν.] ἡ δὲ αἰτία τῆς ἐπὶ Κύκνον στρατείας, διὰ τὸ τοὺς ἄγοντας εἰς τὴν Πυθὼ δεκάδας ἐπὶ χειρὶ συλλαβεῖν, σκῆψιν ἔχων τὴν εἰς τὴν Τραχῖνα πρὸς τὸν βασιλέα Κήϋκος ἄφιξιν· ὃν κτείνων αὖθις τὸν Ἄρεα ὑπερασπίζοντα τοῦ υἱοῦ τιτρώσκει πρὸς τὸν μηρόν.

Ἵππων ἱεμένων. κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήιον ἡνίοχόν τε
Χαλκῷ δῃώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ εὐχωλέων οὐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην.
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου
Λάμπεν ὑπαὶ δεινοῖο θεοῦ τευχέων τε, καὶ αὐτοῦ.
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνου
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆός τε καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;

Equis festinantibus. gaudebat autem Cygnus inculpatus,
Sperans se Iouis filium, Mauortium se aurigamque
Ferro interempturum esse, & inclyta arma despoliaturum.
Sed ipsius vota non exaudiuit Phœbus Apollo.
Ipse enim contra illum concitauit vim Herculeam.
Totus vero lucus & ara Apollinis Pagasæi
Collucebat præ vehementis Dei armis, & ipso,
Et quasi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
Sustinuisset, mortalis existens, obuiā sub conspectum prodire
Præter Herculem & gloriosum Iolaum?

Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.

Illorum enim & vis magna, & manus inuictæ
Ex humeris prognatæ erant, vna cum robustis membris.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὁ Κύκνος δέ (φησιν) ἔχαιρεν ἐλπίζων φονεῦσαι τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἀφελέσθαι αὐτὸν τὰ ὅπλα ὡσαύτως καὶ τὸν ἡνίοχον αὐτοῦ Ἰόλαον· ἀλλὰ τὴν εὐχὴν αὐτοῦ, ἢ τὴν δέησιν, ἢ τὴν καυχημάτων (ἔστι γὰρ εὐχὴ καὶ ἡ καύχησις) οὐκ ἤκουεν ὁ Ἀπόλλων· αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀπόλλων παρεκίνησε τὸν Ἡρακλέα κατὰ τοῦ Κύκνου· διότι, ὡς εἴρηται, ἐσύλα τὰ ἐν τῷ ναῷ προσφερόμενα· πᾶν δὲ τὸ ἄλσος, ἤγουν ὁ περίχωρος τοῦ ναοῦ (ἦσαν γὰρ ὡς ἐπιτοπλεῖστον οἱ τοιοῦτοι περίχωροι κατάφυτοι καὶ ἀλσώδεις) σὺν τῷ περιχώρῳ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος κατελάμπετο ὑπὸ τῶν ὅπλων τοῦ Ἄρεος, καὶ τῆς στιλβηδόνος τῆς ἐκπεμπομένης ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Ἄρεος. τίς δ' ἂν θνητὸς ἄνθρωπος ἐτόλμησεν ἐκείνῳ πλησιάσαι, πλὴν τοῦ Ἡρακλέους καὶ τοῦ Ἰολάου, ἐκείνων γὰρ ἡ ἰσχὺς μεγάλη, καὶ αἱ χεῖρες ἀνάλογοι τὴν τῆς ψυχῆς καρτερίαν καὶ ῥωμαλεότητα. καλῶς πρόσκειται τὸ ἐπὶ στιβαροῖς μέλεσι· χρὴ γὰρ τοὺς χεῖρας μεγάλας ἔχοντας, καὶ τὴν ὁλομέλειαν τοῦ σώματος ἀνάλογον ἔχειν ταῖς χερσί. μέλος δὲ καὶ μέρος διαφέρει, καθ' ἃ τὸ μὲν μέλος ἐπὶ τῶν μικρῶν λέγεται· τὸ δὲ μέρος ἐπὶ τῶν μειζόνων· καὶ τὸ μὲν μέλος μόνον ἐπὶ σαρκῶν, τὸ δὲ μέρος καὶ ἐπὶ ἑτέρων. εὐχωλῇ] τὸ χῶ τὸ μέγα, ἀπὸ τοῦ εὔχω, τὰ ἀπὸ ἐνεστῶτος ἢ μέλλοντος. ἐσσῶρσεν.] ὄρρω, ὁ μέλλων ὄρσω Αἰολικῶς, ὁ ἀόριστος ὦρσα, τὸ τρίτον ὦρσε. ἰστέον, ὅτι οἱ Δωριεῖς καὶ τοὺς βαρυτόνους μέλλοντας περισπῶσιν· οἷον λυσῶ, τυψῶ, τὸ λύσω καὶ τύψω. οἱ δὲ Αἰολεῖς καὶ τοὺς περισπωμένους βαρύνουσιν· οἷον, σπέρσω καὶ ὄρσω, καὶ κέρσω, καὶ ἔρσω, τὸ σπερῶ, καὶ ὀρῶ, καὶ κερῶ, καὶ ἐρῶ, ἤγουν φθερῶ. Παγασαίου.] Παγασαῖος ὁ Ἀπόλλων ὁ ἐν Παγασαῖς τόπῳ τιμώμενος. ἔτλη.] τλάω τλῶ, καὶ ἐκ τούτου ῥῆμα εἰς μι τλῆμι, ὁ δεύτερος ἀόριστος ἔτλην, καὶ ἔτλη τὸ τρίτον. ἡ βία σημαίνει καὶ τὴν δυναστείαν, καὶ τὴν ἰσχὺν ἐνταῦθα. ἐπέφυκον.] ἀπὸ τοῦ φύω φύσω πέφυκα, γίνεται ἕτερος ἐνεστὼς πεφύκω, καὶ παρατατικὸς ἐπέφυκον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Παγασαίου.] Πάγασος, πόλις τῆς Θετταλίας. οὕτως ὠνομασμένος, παρὰ τὸ ἐκεῖ Ἀργὼ πεπῆχθαι. Ἡρακλείδης δὲ ὁ Ποντικὸς ἐν τῷ περὶ χρηστηρίων, τὸν ἐν Παγασαῖς Ἀπόλλωνα ὑπὸ Τροφωνίου ἱδρῦσθαί φησι.

Ὣς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·
Ἥρως ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Ἦ τι μετ' ἀθανάτους μάκαρας, τοὶ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Ἤλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' ἐϋστέφανον ποτὶ Θήβην
Ἦλθε, λιπὼν Τίρυνθον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
Ἵκετο δ' ἐς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον,
Οἵ ῥά μιν ἠσπάζοντο καὶ ἄρμενα πάντα παρεῖχον,
Ἣ δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι. τίον δ' ἄρα κηρόθι μᾶλλον·

Is igitur tunc aurigam allocutus est fortem Iolaum:
O Heros Iolae, mortalium longe charissime omnium,
Nempe vere in immortales beatos, qui olympum tenent,
Peccauit Amphitryo, quoniam bene munitas ad Thebas
Abiit, relicta Tiryntho, vrbe bene fundata;
Postquam occiderat Electryonem, propter boues latas habentes frontes:
Venitq. ad Creontem, & Heniochem longis ornatam vestibus,
Qui ipsum vtero receperunt, & necessaria omnia præbuerunt,
Quatenus ius est supplicibus, coluerunt que ex animo magis.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ,

Τότε δέ (φησιν) ὁ Ἡρακλῆς πρὸς τὸν Ἰόλαον εἶπεν ὦ Ἰόλαε, ἀληθῶς ἥμαρτεν εἰς θεοὺς ὁ πατήρ μου Ἀμφιτρύων, ὅτι φυγὰς ἦλθεν εἰς Θήβας καταλιπὼν τὴν ἰδίαν πατρίδα τὴν Τίρυνθον. ἐφόνευσε γὰρ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἠλεκτρυῶνα ἕνεκα

κε

τῶν βοῶν. ἔρριψε γὰρ, ὡς εἴρηται, ῥάβδον κατὰ βοὸς, καὶ τοῦ μὲν ἀπέτυχεν, ἀπέκτεινε δὲ τὸν ἴδιον πενθερόν· ἦλθε δὲ εἰς τὸν Κρέοντα τὸν βασιλέα Θηβῶν, καὶ τὴν γυναῖκα ὁμοίως τὴν Ἡνιόχην, οἵτινες ἀπεδέξαντο καὶ ἠγάπησαν αὐτὸν, ὡς ἐστι νόμος ποιεῖν τοῖς ἱκέταις· πλέον δὲ ἠγάπων αὐτὸν ἐκ ψυχῆς, ὡς ἄξιον ἀγάπης, ἢ διὰ τὸν νόμον. ἔτι κρατερὸς μὲν λέγεται ὁ ἰσχυρὸς εἰς ἐξουσίαν, ἤγουν ὁ βασιλεὺς, καὶ γίνεται ἀπὸ τοῦ κρὰς ἡ κεφαλή· κρατερὸς δὲ ὁ ἰσχυρὸς ἐν ἀνδρείᾳ, οἱονεὶ κραδιερὸς ὤν. ἀπὸ τοῦ κραδία, ὁ εὐκάρδιος καὶ ἀνδρεῖος, ἢ ἀπὸ τοῦ κείρω τὸ κόπτω, οὗ τὸ βίαιον πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου κέκαρται, καὶ ἐκ τούτου κάρτος, καὶ κράτος, καὶ κρατερός, οἱονεὶ ὁ ἰσχύων κείρειν καὶ κόπτειν. ἤλιτεν] ἀσεβὴς ὤν ὁ δύστηρος, ἀπὸ τοῦ ἀλείτω τὸ ἁμαρτάνω. τὸ δὲ ἀλείτω γίνεται ἀπὸ τοῦ ἄλλω τὸ ἐκφέρω, ἵν' ᾖ ἀλλείτω καὶ ἀλείτω. ἡ γὰρ ἁμαρτία ἔργα τιλεῖ φυγῆς ἄξια. στέρος γίνεται ἀπὸ τοῦ στέρω τὸ ὑπισχνοῦμαι, καὶ τοῦ ἶφι, ὃ σημαίνει τὸ ἰσχυρῶς· τὸ γὰρ στέρος ὑπόσχεσις τῶν ἀγώνων ἰσχυρά. ἐξ ἧς κατὰ παραγωγὴν στέρανος.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἤ τι μετ' ἀθανάτους.] τί οὖν (φησὶν) ἥμαρτεν εἰς τοὺς θεοὺς ὁ Ἀμφιτρύων, ὅτι φυγὰς ἐκ Τίρυνθος, εἰς Θήβας ἦλθεν διὰ τὸν Ἠλεκτρύωνος φόνον. ἄκων δὲ αὐτὸν ἐφόνευσε πατέρα τῆς Ἀλκμήνης πατὴρ Ἡρακλέως καὶ Ἰφίκλου. Ἰόλαος υἱὸς Ἰφίκλου· Ἴφικλος δὲ υἱὸς Ἀμφιτρύωνος, καὶ ἀδελφὸς Ἡρακλέους. ἀνεψιὸς οὖν Ἰόλαος Ἡρακλέους.

Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐϋσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ
Ἧι ἀλόχῳ. τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν
Γενόμεθ' οὔτε φυὴν ἐναλίγκιοι οὔτε νόημα
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ. τοῦ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς·
Ὅς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον σφετέρους τε τοκῆας
Ὤιχετο τιμήσων ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα,
Σχέτλιος. ἦ που πολλὰ μετεστοναχίζετ' ὀπίσσω,
Ἣν ἄτην ἀχέων· ἡ δ' οὐ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεποὺς ἐπετέλλετ' ἀέθλους.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα
Ἵππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ φρεσὶ θάρσος ἀέξων
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,
Μηδὲν ὑποδδείσας κτύπον Ἄρεος ἀνδροφόνοιο,
Ὅς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβου Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος·
Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἄαται πολέμοιο.

Viuebat autem exultabundus cum formosa Electryonide
Coniuge sua: moxque nos reuoluto anno
Nati sumus, neque ingenio similes, neq. intellectu,
Pater tuus & ego: cuius quidem mentes sustulit Iuppiter,
Qui relicta domoque sua, & suis parentibus,
Abiit veneraturus sceleratum Eurystheum:
Infelix. certe multum ingemiscebat postea,
Noxam suam lugens. Sed hæc irreuocabilis est.
Mihi vero deus difficiles imperauit labores.
O amice, sed tu celeriter contine habenas rutilantes
Equorum alipedum, magnamq. mentibus fiduciam accumulãs
Recta dirige celerem currum, & alipedum robur equorum,
Nihil veritus strepitum Martis, hominum occisoris,
Qui nunc cum clangore circumquaque furit per sacrũ nemus
Phœbi Apollinis, longe iaculantis regis.
Enimuero etiam validus licet existat, tamen exaturabitur bello.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἀλλ' ὁ μὲν πατήρ μου (φησὶν) ἔζη ἐκεῖ μετὰ τῆς γυναικός· περιιόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγεννήθημεν καὶ ἡμεῖς, καὶ ὁ σὸς πατήρ, πλὴν οὔτε κατὰ τὴν σωματικὴν ῥώμην ὅμοιοι, οὔτε κατὰ τὴν γνῶσιν. τοῦ σοῦ μὲν γὰρ πατρὸς Ἰφικλέους τὴν γνῶσιν ἀφείλετο ὁ Ζεύς, καὶ ἡμάρτανεν αὐτόν, διότι κατέλιπε τὸν ἴδιον οἶκον, καὶ ἀπῆλθε δουλεύειν Εὐρυσθεῖ τῷ βασιλεῖ Πελοποννήσου, ἀλλ' ἴσως πολλὰ μετεμελήθη ὕστερον ἀνωφελῶς. ἐμοὶ δὲ ὁ θεὸς Ἀπόλλων ἐκέλευσε φονεῦσαι τὸν Κύκνον. ἀλλὰ σὺ κράτει τὰ χαλινὰ τῶν ἵππων, καὶ μὴ δειλιάσῃς τὸν

Ἄρην, ὃς νῦν μαίνεται ὑπὸ θυμοῦ, καὶ τῆς περὶ τὴν μάχην ὁρμῆς· κορέννυται γὰρ πολέμου καὶ τῆς αὐτοῦ φύσεως ὤν. φασὶν ὅτι ὅτε ἦν ἐννεαμηνιαῖος ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῇ Ἀλκμήνῃ, ἔτυχε τὸν Εὐρυσθέα ἑπταμηνιαῖον εἶναι ἐν τῇ Ἀρχίππῃ. ὤμοσεν οὖν ὁ Ζεὺς ἐκεῖνον ἄρξαι τοῦ ἑτέρου, τὸν γεννησόμενον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὡς τοῦ Ἡρακλέους μέλλοντος γεννᾶσθαι. ἀλλ' ἡ Ἥρα ζηλοτυποῦσα περὶ τὴν Ἀλκμήνην, ἐποίησε τὸν μὲν Εὐρυσθέα ἑπταμηνιαῖον γεννηθῆναι, τὸν δὲ Ἡρακλέα δεκαμηνιαῖον, ὡς μαρτυρεῖ καὶ Θεόκριτος. φησὶ γὰρ Ἡρακλέα δεκάμηνον ἐόντα γείνατο μάτηρ. ἦρξε γοῦν διὰ τὸν ὅρκον Εὐρυσθεὺς τοῦ Ἡρακλέους. τὸ ἰθὺς ἔχειν, ἀντὶ τοῦ ἐπ' εὐθείας ἔχει καὶ κράτει. λαμβάνεται γὰρ τὸ μὲν ἰθὺς ὄνομα ἀντὶ ἐπιρρήματος. τὸ δὲ ἔχειν ἀπαρέμφατον ἀντὶ προστακτικοῦ τοῦ ἔχε. ζητοῦσι διὰ τίνα λόγον ὁ Ἄρης καὶ ὡς τὰ ἰαμβικὰ κλίνεται ὡς ἔχων τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, οἷον Ἄρητος ὡς λέβητος καὶ πάλιν ὡς τὰ σπονδιακά, οἷον Ἄρου, ὡς Πέρσου. καὶ πάλιν ἁπλοῦν ὄν, διὰ τί ὡς τὰ σύνθετα κλίνεται, οἷον Ἄρεος καὶ Ἄρες ὡς Δημοσθένεος καὶ Δημοσθένους; φαμὲν οὖν ὅτι τοῦτο συνέβη ἀπὸ τῶν διαφόρων ἐτυμολογιῶν· οἱ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐπιτατικοῦ ἀ, καὶ τοῦ ῥῶ τὸ λέγω ἐτυμολογεῖται, ἔστι τὸ ἀ ἤγουν ἡ παραλήγουσα μακρά; καὶ κλίνεται Ἄρης Ἄρου ὡς τὰ σπονδιακά. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀ στερητικοῦ καὶ τοῦ ῥῶ τὸ λέγω, οὐδὲ γὰρ δεῖται ὁ πόλεμος λόγων, ἔστι τὸ ἀ βραχύ, καὶ κλίνεται Ἄρης Ἄρητος ὡς τὰ ἰαμβικά. πάλιν τινὲς λέγουσιν αὐτὸ εἶναι ἁπλοῦν, ὡς ἀπὸ τοῦ αἴρω τὸ φονεύω γινόμενον· τινὲς δὲ σύνθετον, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀ μορίου καὶ τοῦ ῥῶ. λοιπὸν ὡς μὲν ἁπλοῦν δέχεται ἐκείνας τὰς κλίσεις· ὡς δὲ σύνθετον κλίνεται καὶ Ἄρεος, Ἄρευς, ὡς Δημοσθένους. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα εὐθεῖα ἡ Ἄρευς, καὶ κλίνεται τοῦ Ἄρεος καὶ Ἄρειος Αἰολικῶς, καὶ Βοιωτικῶς, καὶ Ἄρηος Ἰωνικῶς, καὶ Ἄρεος Ἀττικῶς.

καναχῇσι] κλάζω τὸ θέμα ἢ κλάζω, ὁ μέσος παρακείμενος κέκληγα καὶ κέκλαγα. ἄαται.] ἤγουν κορέννυται· ἄημι γὰρ τὸ ἐκπνέω, καὶ τὸ παθητικὸν ἄαμαι, ἄασαι, ἄαται.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

τοῦ μὲν φρένας.] τοῦ Ἰφίκλου, τοῦ πατέρος Ἰολάου. ἐπεὶ ἀπολιπὼν τῷ Εὐρυσθεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ἀπεχώρησε. μετὰ δὲ ταῦτα μετεμελήθη, τοῦ μὲν κακῶς πράξαντος, τοῦ δὲ νομισθέντος ἀξίου διὰ τὴν πρᾶξιν. ἀλιτόμενον Εὐρυσθῆα·] διὰ τὸ πρὸ καιροῦ τεχθῆναι. τῆς μὲν Ἥρας ζηλοτυπούσης Ἀλκμήνην, καὶ μὴ χωρησάσης τότε τὸν Ἡρακλέα τεχθῆναι, τὸν δὲ Εὐρυσθέα ἐασάσης διὰ τὸ βασιλεῦσαι. ὁ γὰρ ὀμόσας ὑπέσχετο ὁ Ζεὺς τοῖς θεοῖς τάδε· ὁ τικτόμενος, φησι, σήμερον, ἄρξει τῆς Ἀσίας πάσης. ὅρκον δὲ παρὰ τούτου λαβοῦσα παρὰ τοῦ Διὸς ἡ Ἥρα τὰς μὲν Ἀλκμήνης ὠδῖνας ἔπαυσε, τὴν δὲ Ἀρχίππης ἔλυσε· καὶ ἑπτὰ μηνῶν αὐτῆς ἐχούσης, Εὐρυσθέα τεκεῖν ἠναγκάσθη.

Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἰόλαος,	Hunc contrà allocutus est inculpatus Iolaus:
Ἠθεῖ', ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε	O patrue, quam multum v. pater hominum atq. deorum
Τιμᾷ σὴν κεφαλήν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,	Honorat caput tuum, & taurinus Neptunus,
Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα.	Qui Thebarum mœnia tenet, & tuetur ciuitatem:
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε	Quemadmodum & hunc mortalem, validumque magnumq.
Σὰς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.	Tuas in manus adducunt, vt gloriam magnam auferas.
Ἀλλ' ἄγε δύσεο τεύχε' ἀρήϊα, ὄφρα τάχιστα	Sed age, induere arma Mauortia, vt quam celerrime
Δίφρους ἐμπελάσαντες Ἄρηός θ' ἡμέτερόν τε	Currus inter se committentes Martis & nostrum,
Μαρνώμεσθ'· ἐπεὶ οὔτι ἀταρβέα Διὸς υἱὸν	Decertemus. Quoniam neq. intrepidum Iouis filium,
Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίξεται· ἀλλά μιν οἴω	Neque Iphiclidem perterrebit: sed ipsum puto
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Ἀλκείδαο,	Mox fugiturum duos pueros inculpati Alcidæ,
Οἳ δή σφι σχεδὸν εἰσὶ λιλαιόμενοι πολέμοιο	Qui sibi prope eunt, cupientes bello

φυλόπιδα στῆσαι· τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης.

Certamen instituere. quæ res ipsis multo gratior quam cœna.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Πρὸς τὸν Ἡρακλέα δὲ (φησὶν) ἀπελογήσατο ὁ Ἰόλαος· ὦ θεῖε, ὄντως ὁ Ζεὺς τιμᾷ σὲ καὶ ὁ Ποσειδῶν, ὃς φυλάσσει τὰς Θήβας, ὥσπερ καὶ νῦν ἔφερον τὸν Κύκνον εἰς τὰς σὰς χεῖρας· ἵνα φονεύσας τοῦτον δοξασθῇς· ἀλλ' ἄγε, φησίν, ὁπλίσθητι, ἵνα συμπλακῶμεν εἰς μάχην μετὰ τοῦ Κύκνου· ἐπεὶ οὔτε σὺ ἔχεις φοβηθῆναι ἐκεῖνον, οὔτε ἐγώ· ἀλλ' ὑπολαμβάνω φυγεῖν ἐκεῖνον ἀφ' ἡμῶν, οἵτινες πλέον τῆς τροφῆς ἀγαπῶμεν τὸν πόλεμον. ἐννοσίγαιος Ποσειδῶν, ἀπὸ τοῦ ἔνοσις ἡ κίνησις, καὶ τοῦ γῆ, ἵν' ᾖ ἐνοσίγαιος ὁ τὴν γῆν κινῶν· οἱ γὰρ φυσικοὶ ἀπὸ τῶν ὑδάτων γίνεσθαι τοὺς σεισμοὺς φασί. πλεονάζει δὲ τὸ ἕτερον ν, διὰ τὸ μέτρον Αἰολικῶς. ἄρηαι.] κανόνισον, αἴρω τὸ ἐπαίρω, ὁ μέλλων ἀρῶ, ὁ ἀόριστος ἦρα, ὁ μέσος ἠράμην, καὶ τὸ ὑποτακτικὸν ἐὰν ἄρωμαι, τὸ δεύτερον ἐὰν ἄρηται, καὶ ἐξ αὐτοῦ τὸ δεύτερον πρόσωπον ἄρηαι, ἀποβολῇ τοῦ τ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

καὶ ταύρειος Ἐννοσίγαιος.] ἤγουν διὰ τὸν τῶν κυμάτων ἦχον, ὡς ταῦροι γὰρ μυκῶνται· ἢ ὅτι ταυρόκερως ἐστίν· ἢ ὅτι Ταύρειος Ποσειδῶν ἐν πόλει Βοιωτίας, διὰ τὸ ταύρους θύεσθαι αὐτῷ, καὶ μάλιστα ἐν Ὀγχηστῷ. διὰ τοῦτο καὶ ταυροκράνους τοὺς ποταμούς. ἀπὸ οὖν τῆς θυσίας ταύρων ἐπιτελεῖν τῷ Ποσειδῶνι, ταύρειος ἐκλήθη Βοιωτικῶς. φυλόπιδα στῆσαι.] πόλεμος καὶ φυλόπις τὸ αὐτό. ἅτινα τῆς εὐωχίας τὰ προφιλέστατά ἐστιν. Ἄλλως. ἡμῖν κατὰ πολὺ κρείττονά εἰσι τῆς εὐωχίας τοῦ πολέμου ἔργα, φησί, καὶ τὰ τῆς μάχης πολὺ ἡδύτερα αὐτῆς εἰσιν εὐωχίας.

Ὣς φάτο. μείδησεν δὲ βίη Ἡρακληείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἥρως ὦ Ἰόλαε διοτρεφὲς, οὐκέτι τηλοῦ
Ὑσμίνη τρηχεῖα· σὺ δ' ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ὣς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντῃ ἀναστρωφᾶν καὶ ἀρηγέμεν, ὥς κε δύνηαι.

Sic ait. arrisit autem fortis Hercules,
Animo oblectatus: admodum enim sibi commoda dixerat.
Atque ipsum, respondens, verbis volucribus allocutus est:
O heros Iolae, Iouis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aspera. Tu vero quemadmodum antea fuisti bellicosus
Ita & nunc magnum equum Arionem nigricantibus setis obsitum
Quoquouersum conuerte, & auxiliare pro eo ac poteris.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ταῦτα (φησὶν) εἰπόντος τοῦ Ἰολάου, ἐχάρη ὁ Ἡρακλῆς· φρονίμως γὰρ ἀπελογήσατο ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν Ἡρακλῆς· οὐ μακρὰν ἡ μάχη Ἰόλαε· σὺ δὲ ὥσπερ καὶ πρότερον ἦσθα ἔμπειρος πολέμου καὶ ἡνιόχεις καλῶς, οὕτω καὶ νῦν φρόντισον ἡνιοστροφεῖν τοὺς ἵππους καὶ βοηθεῖν καθόσον δυνάσαι. ὀρείχαλκος τὸ λευκὸν χάλκωμα. ἐν ὄρεσι γὰρ εὑρίσκεται. ἄλλοι δέ φασιν, ὧν καὶ Φιλόπονος, ὀρείχαλκον εἶναι ὕλην τινὰ μεταλλικὴν τιμιωτέραν χαλκοῦ, ὃ νῦν οὐχ εὑρίσκεται· ὥσπερ δὲ ἀνατιθέαμεν τὴν τεκτονικὴν καὶ ὑφαντικὴν τῇ Ἀθηνᾷ, οὕτω καὶ τὴν ὁπλοποιητικὴν τῷ Ἡφαίστῳ.

Ὑσμίνη] ἡ μάχη, καὶ γίνεται κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἀπὸ τοῦ ὑπομίμνω, γίνεται ὑπομίμνη, καὶ ὑσμίνη. ὑπομένουσι γὰρ καὶ ὑφίστανται ἡ μάχη τὸν πόλεμον τῶν ἀνδρῶν. ἦσθα.] κανόνισον, εἰμὶ τὸ ὑπάρχω, καὶ ὁ παρατατικὸς ἦν, τὸ δεύτερον ἦς, καὶ ἐπ' ἐκτάσει τῆς θα συλλαβῆς ἦσθα. ἀρείονα.] τὸ συγκριτικὸν ἔλαβεν ἀντὶ θηλυκοῦ, καὶ ἐν ἄλλοις δὲ πλείοσιν ἔθος ποιοῦντι τῷ Ἡσιόδῳ τὸ ὃ δὲ γράφεται μικρὸν πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν συγκριτικῶν ταῦτα γὰρ πάντα καθὸ τριγενῆ συστέλλονται.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἀρείονα κυανοχαίτην.] Ἀρείων ἵππος, ὃν ἔλαβεν ὕστερον Ἄδραστος. Ὅμηρος·

Οὐκ εἴ κεν μετόπισθεν Ἀρείονα δῖον ἐλαύνῃς,
Ἀδράστου ταχὺν ἵππον.

οὗτος καὶ Ἀρκίδος, ὅτε ἐμνηστεύετο ὁ Ἡρακλῆς, παρὰ Ἀργείοις φασὶν ἵππῳ κεχρῆσθαι, ᾧ ἐποχούμενος Ἄδραστος, ἐν ταῖς Θήβαις ἐξέφυγεν. Ἀρείων, ἵππος Ἡρακλέους.

Ὣς εἰπὼν κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνε
Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὅν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κούρη Διὸς, ὁππότ' ἔμελλε
Τοπρῶτον στονόεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους,
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνήρ. κοίλην δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρην
Καββάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ῥιγηλοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δὲ ξεστοὶ περιμήκεες· αὐτὰρ ὄπισθεν
Μορφνοῖο φλεγύαο καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν
Ἦσαν. ὁ δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον εἵλετο χαλκῷ.
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
Ἥ τ' εἴρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.

Sic locutus, ocreas, ex orichalco splendido,
Vulcani inclyta dona, tibiis induxit.
Mox & thoracem pectori induit
Pulchrum, aureum, variegatum, quem ipsi dederat
Pallas Minerua filia Iouis, tunc cum cœperat
Primum luctuosa aggredi certamina.
Posuit autem circa humeros nocumenti depulsorium ferrum,
Sæuus vir, cauam circa pectora pharetram,
Reiecitque in tergum. in hac multæ erant sagittæ
Horrendæ, mortis vocem reprimentis datrices.
Hæ a capite quidem mortem habebant præfixam, & vnguentum lacrymarum:
Mediæ autem politæ erant, longæ: sed a tergo
Nigræ aquilæ contectæ alis
Erant. ille autem validam hastam præfixam ære corripuit.
Capiti vero ingenti galeam fabrefactam imposuit,
Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,
Quæ tutum reddebat caput Herculis diuini.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ταῦτα εἰπών (φησὶν) ὁ Ἡρακλῆς, κνημῖδας μὲν λαμπροῦ χαλκοῦ, ἔθηκεν εἰς τὰς κνήμας αὐτοῦ. εἶτα θώρακα ἐνεδύθη χρυσοῦν, δῶρον τῆς Ἀθηνᾶς. ἔθηκε δὲ καὶ εἰς τοὺς ὤμους αὐτοῦ σιδηροῦν, καὶ τοξοθήκην ἐκρέμασεν εἰς τὰ στήθη αὐτοῦ, ἣν καὶ εἰς τὸ ὄπισθεν μέρος περιέστρεψεν· εἶχον δὲ τὰ βέλη ἔμπροσθεν μὲν θάνατον, ἤτοι τὰς ἀκμὰς τῶν ξιφῶν τὰς θανατηφόρους· τὴν δὲ μέσην ξεστὴν, διότι τὸ μέσον τοῦ βέλους ξύλον ἐστὶ ξεστόν· ὄπισθεν δὲ ἐκαλύπτοντο ἐν πτεροῖς ἀετοῦ· ἔλαβε δὲ καὶ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ κοντάριον μετὰ ξίφους· ἐπέθηκε δὲ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ περικεφαλαίαν ποικίλην ἀδάμαντι σιδήρῳ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἁρμόζουσαν. ἀδάμαντα ἐνταῦθα οὐ λέγει τὸν λίθον, ἀλλὰ τὸν σίδηρον· καὶ γὰρ καὶ ὁ σίδηρος, εἰ καὶ μὴ λίαν ἀτέραμνος, ἀλλ' οὖν δυσμάλακτος καὶ δυσδάμαστος· εἰώθασι δὲ τοῖς ποιηταῖς καὶ τῇ ἄλλῃ γραφῇ τὸ α στερητικὸν ἀντὶ τοῦ δὺς λαμβάνειν. διὸ ἄβατον ὁδὸν τὴν δύσβατον λέγομεν, καὶ ἀπείρατον θάλασσαν τὴν δυσπέρατον. ἀρῆς] ἤγουν βλάβης· ἐξ Ὁμήρου δὲ παραποιεῖται χεδὸν πάντες οἱ στίχοι. ἀρὰ δὲ σημαίνει τρία, τὴν κατάραν, τὴν εὐχὴν, καὶ τὴν βλάβην. ἀλκτῆρα.] ἤγουν ἀποσοβητὴν, ἀπὸ τοῦ ἀλκῶ τοῦ βοηθῶ. φαρέτρα λέγεται τὸ οἰστοδόχον ὅπλον, ἐν ᾧ δηλαδὴ βάλλονται τὰ βέλη. λέγεται δὲ οὕτω φαρέτρα, παρὰ τὸ φέρειν τὰ ῥύσια δυνάμενα. γωρυτὸς δὲ καλεῖται τὸ ὅπλον, ἐν ᾧ ἐμβάλλεται τὸ τόξον, ἀπὸ τοῦ γῶ τὸ χωρῶ, καὶ τοῦ ῥυτὸ τὸ ἑλκυστὸν, τὸ χωροῦν δηλαδὴ τὸ ἑλκυστὸν, ἤγουν τὸ τόξον. ὀϊστὸς ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ οἴσω τὸ κομίζω κατὰ διάλυσιν, ὥσπερ καὶ ἰὸς τὸ αὐτὸ, ἀπὸ τοῦ ἵημι τὸ πέμπω.

μορφνὸς] ὁ αὐτὸς λέγεται δὲ περκνὸς, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ φλεγύας, καὶ ἄλλα μυρία ὀνόματα.

Ἰστέον, ὅτι ἡ τοῦ Ἡρακλέους αὕτη ἀσπὶς, ἣν ἐκφράζει Ἡσίοδος, τὴν εἰκασμένην ἅπασαν εἰκονίζει,

νίζει, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ συμβαίνοντα περιέχει· μάχας φημὶ καὶ πανηγύρεις, καὶ χορὸς καὶ ἀγῶνας, καὶ πολέμους, καὶ πορθήσεις πόλεων, καὶ τῶν πεπτωκότων θρήνους. πρὸς δὲ τούτοις ἄλλους μὲν ἀροῦντας, ἄλλους δὲ θερίζοντας καὶ οἷς τὴν ἅλω τοὺς ἀστάχεις κομίζοντας· ἑτέρους δὲ κόπτοντας βότρυας καὶ πρὸς ληνὸν ἀποκομίζοντας. ἴδοις δ' ἐν αὐτῇ καὶ κυνηγέτας καὶ κύνας λαγῶς διώκοντας, καὶ ἵππους ἅμιλλαν δρόμου πεποιημένους, καὶ νέους ὀρχουμένους τε καὶ ᾄδοντας πρὸς αὐλὸν, καὶ πολλὰ τοιαῦθ' ἕτερα. ἐπὶ δὲ τούτοις στεφάνης δίκην περιῤῥέοντα τὸν Ὠκεανὸν, καὶ πᾶσαν περικυκλοῦντα τὴν οἰκουμένην, καὶ κύκνους ἐν τούτῳ ᾄδοντας. καὶ θαυμάσεις οἶμαι τόν τε τὴν ἀσπίδα κατασκευάσαντα Ἥφαιστον, καὶ τὸν ταύτην ἐκφράσαντα ποιητήν. θαυμαστὸν γὰρ ἑκάτερον ἡ τῆς ἀσπίδος ἀπέδειξε ταύτης κατασκευή.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ.] ὀρείχαλκος εἶδος ὕλης, οὕτω κεκλημένης· ἥ τις νῦν οὐχ εὑρίσκεται. ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι χύμευσις ἐστὶ χαλκοῦ, τοῦ νῦν εὑρισκομένου. ἐν γὰρ σκευασίᾳ τινὶ γίνεται ὁ χαλκὸς λευκὸς, φύσει πυῤῥὸς ὤν. λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.] ἐπιλανθάνονται οἱ θνήσκοντες τῆς φθογγῆς, τουτέστι τοῦ λέγειν. ἔῤῥεον δὲ καὶ ἔσταζον καὶ δάκρυσι μύρον, ἀντὶ τοῦ μύρεσθαι ἐποίουν τοὺς τῶν ἀναιρεθέντων οἰκείους, ὡς κεχρισμένων τῶν βελῶν ὄντων θανασίμῳ φαρμάκῳ. ἢ καθότι οἱ τιτρωσκόμενοι εὐθέως ἐτελεύτων, καὶ πάντες ὑπὸ τῶν συγγενῶν ἐδακρύοντο.

Μορφνοῖο φλεγύαο.] ἐπιφερόμενοι ἦσαν, μέλανος αἰετοῦ φλεγύου, ἐκ τοῦ φλέγειν καὶ λαμπρὸν εἶναι· οἱ δὲ ὄρνεον εἶναι παραπλήσιον γυπί.

ἀδάμαντος ἐπὶ κροταφοῖς.] ἐξ ἀδάμαντος κατεσκευασμένην. ὁ γὰρ ἀδάμας λίθος ἐστὶν ἀδάμαστος.

ΧΕΡΣΙ γε μὴν σάκος εἷλε παναίολον· οὐδέ τις αὐτὸ
Οὔτ' ἔῤῥηξε βαλὼν, οὔτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ τιτάνῳ λευκῷ τ' ἐλέφαντι,
Ἠλέκτρῳ θ' ὑπολαμπὲς ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον. κυάνου δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο.
Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος οὔτι φατειὸς
Ἔμπαλιν ὄσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τοῦ καὶ ὀδόντων μὲν πλῆτο στόμα λευκὰ θεόντων,
Δεινῶν, ἀπλήτων. ἐπὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπου
Δεινὴ Ἔρις πεπότητο κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν
Σχετλίη, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἵλετο φωτῶν,
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἷι φέροιεν.
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνουσ' Ἄϊδος εἴσω
Αὐτῶν. ὀστέα δέ σφι περὶ ῥινοῖο σαπείσης,
Σειρίου ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθεται αἴῃ.

At manibus clypeum accepit, varium totum, quem nemo quisquam
Neque perrupit iaciendo, neque comminuit, mirum visu.
Nam totus quidem circumquaque gypso, candidoque ebore,
Et electro lucidus erat, auroque fulgido
Splendens, cæruleis plicis fulgorem intersecantibus.
In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retro oculis igne lucentibus tuens.
Cuius & dentibus quidem repletum erat os candidantibus,
Sæuis, inaccessis. super terribilem autem frontem
Sæua Contentio deuolitabat, accendens pugnas hominum,
Terra, quæ mentem eximebat, & præcordia viris
Quicunque bellum aduersus Iouis filium gererent.
Quorum & animæ quidem sub terram eunt ad Orcum intro
Ipsorum: ossa autem ipsis, pelle circum putrefacta,
Sirio sub torrido in nigra putrescunt terra.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν ταῖς χερσὶ δὲ (φησὶν) ἔλαβε σάκος παμποίκιλον, ὅπερ οὐδεὶς ἀνθιστάμενος βαλὼν ἔθραυσε, θαυμαστόν· ὅλον γὰρ κύκλῳ λαμπρὸν ἦν ἐν γύψῳ καὶ ἐλέφαντος ὀστέοις καὶ λευκῷ χαλκῷ καὶ χρυσίῳ. συρμάδες δὲ μέλανος διὰ μέσου τοῦ χαλκοῦ ἐγγεγραμμέναι ἦσαν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς ἀσπίδος ἦν ἐζωγραφισμένος δράκων, εἰς τοὐπίσω

τὸ ὀπίσω βλέπων ἐν ὀφθαλμοῖς πυρωποῖς· τοῦ δράκοντος τὸ μὲν στόμα εἶχε λευκοὺς ὀδόντας φοβερούς, ἐπάνω δὲ τοῦ προσώπου τοῦ δράκοντος ἐπέτετο ἡ χαλεπὴ ἔρις, ἤγουν ἡ μάχη, ὥσπερ τὶς θεὰ, παρορμῶσα καὶ ἐρεθίζουσα τοὺς ἄνδρας εἰς πόλεμον. ἤ τις μάχη καὶ τὴν γνῶσιν ἀφῄρει τῶν ἐναντιουμένων τῷ Ἡρακλεῖ· τοῦτο δὲ φησιν ὁ ποιητὴς, ὡς ἀφρόνων ὄντων τῶν ἀντιμαχομένων τῷ Ἡρακλεῖ ἀνδρειοτάτῳ ὄντι. ὧν, τῶν ἐναντιουμένων δηλαδὴ τῷ Ἡρακλεῖ, αἱ ψυχαὶ μὲν εἰς τὸν ᾅδην περαιοῦνται, τὰ ὀστᾶ δὲ αὐτῶν, σαπέντων τῶν δερμάτων, κἀκεῖνα σήπεται ἐν τῇ γῇ ἕνεκεν τοῦ ἡλίου τοῦ ξηραντικοῦ. παναίολον, ἤγουν ποικίλον. λέγεται δὲ αἰόλον τὸ ποικίλον, ἀπὸ Αἰόλου τινὸς γραφομένου τῷ ποιητῇ, ποικίλου τὴν φρόνησιν, καὶ ἀπαραμίλλου τὴν σύνεσιν. τίτανος, ἡ ἄσβεστος· ἐνταῦθα δὲ τὸν γύψον λέγει, ὃν καλοῦμεν σκίρον. ἐλέφας ἐνταῦθα, καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ, τὸ τοῦ ἐλέφαντος ὀστοῦν λέγεται. ἤλεκτρος καταχρηστικῶς ἐνταῦθα ὁ χρυσολαμπὴς χαλκὸς, διὰ τὸ λαμπρόν. ἠλήλατο.] κανόνισον, ἐλάω ἐλῶ, τὸ ἐλαύνω. ὁ μέλλων ἐλάσω, ὁ παρακείμενος ἤλακα, ὁ παθητικὸς ἤλαμαι, ὁ ὑπερσυντέλικος ἠλάμην, τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἤλαντο καὶ Ἀττικῶς ἠλήλαντο, καὶ ὤφειλεν εἶναι ἐλήλαντο, ἀλλὰ τὰ Ἀττικὰ τὰ ἀπὸ βραχέος ἀρχόμενα ἐν τῷ παρακειμένῳ, χρονικῶς μηκύνονται ἐν τῷ ὑπερσυντελίκῳ. δράκων, ἀπὸ τοῦ δέρκω ἔδαρκον, δάρκων καὶ δράκων. ὥσπερ ἀργὸς ἀργεινός, οὕτω καὶ φατὸς φατεινός. πλῆτο.] τὸ θέμα, πλῶ, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ πλῶ τοῦ πληρῶ, καὶ τὸ παθητικὸν πλῶμαι, καὶ ὁ παρατατικὸς ἐπλώμην, ἔπλεσο, ἔπλητο, καὶ ἀφαιρέσει τοῦ ε πλῆτο. βλοσυρὸν ἀπὸ τοῦ βάλλειν καὶ τιτρώσκειν τοῖς ὄσσοις καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς. υἷι] ἡ εὐθεῖα ὁ υἷς τοῦ υἷος καὶ υἷος, τῷ υἷι καὶ υἷι. ἄϊδος.] ἡ εὐθεῖα, ὁ ἄϊς ἐτυμολογεῖται δὲ ἀπὸ τοῦ α στερητικοῦ μορίου, καὶ τοῦ εἴδω εἴσω, τὸ βλέπω. ἵν' ᾖ ἄϊς τόπος σκοτεινὸς, εἰς ὃν οὐδεὶς δύναται βλέπειν. καὶ ὤφειλεν εἶναι ἄεις διὰ τοῦ ει διφθόγγου, ἀλλ' ὥσπερ ὁ νῆις ὁ ἀνόμαστος ἀπὸ τοῦ νὴ στερητικοῦ μορίου καὶ τοῦ εἰδῶ εἴσω τὸ γινώσκω ἰωταγραφεῖται, οὕτω καὶ τοῦτο.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

κύκλῳ τιτάνῳ.] τινὲς μὲν γύψον μετὰ λευκοῦ ὠοῦ. ἐπάνω δὲ τοῦ γύψου, ἤλεκτρος ἦν καὶ χρυσὸς ἡ λεγομένη μαρμάρῳ καὶ κονία.

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος,] σωματοποιεῖ τὸν φόβον ἐνταῦθα, ὡς αὖ ἐν τῷ μέσῳ ἐξ ἀδάμαντος ἦν, οὐδαμῶς δυναμένου ῥηθῆναι. οὔτι φατειῶν] φοβερῶν, ἀρρήτων, μὴ δυναμένων λεχθῆναι, διὰ τὸ ἐκπληκτικόν. ἐνταῦθα δὲ τὸ φατειῶν, οὐκ ἐπὶ φοβερῶν καὶ ἀρρήτων, ἀλλ' ἐπὶ θαύματος.

Ἐν δὲ προΐωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο,
Ἐν δ' ὅμαδός τε φόβος τ' ἀνδροκτασίη τε δεδήει.
Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον, ἐν δ' ὀλοὴ κὴρ
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἷμα δ' ἔχ' ἀμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχῇσί τε βεβριθυῖα.
Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν οὔτι φατειῶν
Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Οἵ τινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἷι φέροιεν.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν εὖτε μάχοιτο
Ἀμφιτρυωνιάδης· τὰ δὲ δαίετο θωῦτα ἔργα.

In eo autem & propersecutio, &
viceuersa persecutio facta erat.
In eo tumultus, cædesque, & homicidium huc illuc ferebatur.
In eo Eris quoque, & motus ferebat: in eo perniciosa Parca.
Viuum alium tenens vulneratum,
alium autem illæsum,
Alium mortuum per pugnam trahebat pedibus.
Vestem autem habebat circum humeros cruentam sanguine virorum,
Sæuum videns, clamoribusque ingrauescens.
In eo autem & serpentum capita sæuorum erant haudquaquam effabilium,
Duodecim, quæ perterrefaciebant super terram genera hominum
Quicunque bellum contra Iouis filium mouerent.
Quorum & dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat
Amphitryoniades. Hæc autem distincta erant miranda opera.

Στίγματα δ' ὣς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκουσι
Κυάνεα κατὰ νῶτα· μελάνθησαν δὲ γένεια.

Porro veluti puncta quædam apparebant videnda sæuis draconibus
Cærulea per terga, denigratæque erant illis maxillæ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις (φησὶν) ἦν καὶ προδίωξις, καὶ ὑποδιώξις, ὥς τινες θεαὶ ἐζωγραφημέναι· καὶ γὰρ οἱ πολέμιοι ποτὲ μὲν διώκουσι, καὶ καλεῖται τοῦτο προδίωξις· ποτὲ δὲ διώκονται, καὶ καλεῖται τοῦτο παλίωξις· προσωποποιεῖ δὲ τὰ πράγματα κατὰ νόμον ποιητικόν. ἦν δὲ ἐν τῇ ἀσπίδι καὶ Θόρυβος καὶ Φόνος, καὶ ἐδεδίει καὶ ἐμάχετο (ἀπὸ τοῦ δαίω τὸ κόπτω) ἡ ἀνδροκτασία, ἤγουν ὁ τῶν ἀνδρῶν φόνος. σὺν τούτοις ἦν ἐζωγραφημένη καὶ ἡ Ἔρις καὶ ὁ Θόρυβος, καὶ ἡ κήρ, ἤγουν ἡ θανατηφόρος θεά, ἄλλον μὲν ἔχουσα νεόστρωτον, ἄλλον ἄστρωτον, ἄλλον δέ τινα εἵλκεν ἐκ τῶν ποδῶν θανόντα ἐν τῷ πολέμῳ· ἐφόρει δὲ ἱμάτιον βεβαμμένον ἐξ αἵματος, χαλεπῶς καὶ ἀγρίως βλέπουσα, καὶ γαυριῶσα ἐν καναχῇ καὶ κτύπῳ. ἐν τούτοις, φησὶν, ἐζωγραφοῦντο καὶ ὄφεων κεφαλαὶ δώδεκα, αἳ δὴ ἐφόβουν τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐναντιουμένους πρὸς Ἡρακλεῖ. ὧν καὶ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀπετελεῖτο κτύπος ὁπότε ἐμάχετο Ἡρακλῆς μετά τινος. τὰ δὲ θαυματὰ καὶ θαυμαστὰ ἔργα δαίετο, ἤγουν μεμερισμένα ἦσαν, καὶ οὐ συγκεχυμένα. θαυματὸν δὲ τὸ θαυμαστὸν διὰ τὸ μέτρον. καὶ Πίνδαρος· ἦ θαυματὰ πολλά. ὥσπερ δὲ στιγμαὶ ἦσαν ἐπάνω τῶν ῥάχεων τῶν δρακόντων· κατάστικτοι γὰρ καὶ ποικίλοι οἱ ὄφεις. τὰ δὲ γένεια τῶν δρακόντων, ἤγουν ὁ περὶ τὸ στόμα καὶ τὰς σιαγόνας τόπος μέλας ἦν. κυδοιμὸς ἀπὸ τοῦ κύειν οἰδήματα καὶ ταραχάς. κὴρ ἐπὶ μὲν θανάτου ὀξύνεται, ὥσπερ καὶ ἡ χείρ· γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ χειρῶ τὸ στερίσκω, χὴρ καὶ κήρ· κῆρ δὲ ἡ ψυχὴ οὐδετέρως περισπᾶται. ἔστι γὰρ κέαρ καὶ ἐν συναιρέσει κῆρ· γίνεται δὲ ἀπὸ τοῦ καίω τὸ φλογίζω, καὶ ψιλογραφεῖται. τεθνειῶτα.] ὅτι ὁ κανὼν μεγεθύνει τὸ ω. κατὰ γὰρ τὰ εἰς ως ὀνόματα καὶ αὐτὰ μεγεθύνονται, οἷον γέλως, ἥρως.

Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλούνων ἔσαν ἠδὲ λεόντων,
Ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων θ' ἱεμένων τε,
Τῶν καὶ ὁμιληδὸν στίχες ἤϊσαν· οὐδέ νυ τώγε
Οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσον γε μὲν αὐχένας ἄμφω.
Ἤδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λῖς, ἀμφὶ δὲ κάπροι
Δοιοὶ ἀπουράμενοι ψυχάς· κατὰ δέ σφι κελαινὸν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'· οἱ δ' αὐχένας ἐξεριπόντες
Κείατο τεθνειῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσι.
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγειρέσθην κοτέοντε μάχεσθαι
Ἀμφότεροι, χλουναί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.

In eo autẽ & suum greges agrestium erant, atque leonum,
Mutuo sese aspicientium, irascentiumque, & festinantium:
Quorum etiam turmatim ordines incedebant: neque vero hi,
Neque illi alteros timebant, horrebant attamen colla amborum.
Iam enim ipsis iacebat magnus leo, circum autem apri
Duo, spoliati animas, deorsumque ipsis niger
Cruor distillabat in terram. ipsi autem ceruicibus deiectis
Iacebant mortui sub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur incensi ad pugnandum,
Vtrique agrestesque sues, truccesque leones.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις (φησὶν) ἦσαν ἐν τῇ ἀσπίδι καὶ ἀγρίων χοίρων ἀγέλαι καὶ λεόντων ἐμβλεπόντων εἰς ἀλλήλους καὶ θυμουμένων, καὶ ὁρμωμένων κατ' ἀλλήλων· ὧν καὶ ἀτάκτως ἐπορεύοντο αἱ ἀγέλαι· οὐκ ἐδεδίεσαν δὲ οὔτε οἱ κάπροι, οὔτε οἱ λέοντες. ἔφρισσον δὲ, ἤγουν ἐκύρτουν τοὺς τραχήλους διὰ θυμόν· ἤδη γὰρ ἐπῆλθε τοῖς κάπροις μέγας λέων. δύο δὲ κάπροι περὶ αὐτὸν ἔκειντο τεθνεῶτες· ἀπ' αὐτῶν δὲ ἐχεῖτο αἷμα εἰς τὴν γῆν· οἱ δὲ εἴψαντες τὰς κεφαλὰς ἔκειντο ὑποκάτω τῶν λεόντων· οἱ δὲ ἀμφότεροι, οἱ χοῖροι λέγω, καὶ οἱ λέοντες, μᾶλλον διηγέρθησαν εἰς μάχην. ἤϊσαν] κανόνισον· εἶμι τὸ πορεύομαι, ὁ μέλλων εἴσω, ὁ ἀόριστος εἶσα· τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν εἶσαν, καὶ

 διαλύσει

διαλύσει εἶσαν, καὶ τροπῇ τοῦ ε εἰς η ἤϊσαν. [δύο φιλόν, δυοὶ δὲ οἱ δύο δίφθογγα, τὰ δύο ὁ καὶ ι.]

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

μέγας λῖς.] εἷς λέων νεκρὸς ἔκειτο, καὶ δύο κάπροι τὰς ψυχὰς ἀφέντες. Τοὶ δ' ἔτι.] οὕτω καὶ ὁρῶντες τοὺς κειμένους πλεῖον διηγείροντο εἰς τὴν μάχην.

Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε,
Μόψον τ' Ἀμπυκίδην Τιταρήσιον, ὄζον Ἄρηος,
Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν·
Ἀργύρεοι, χρύσεα περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες.

In eo autem erat & pugna Lapitharum bellatorum,
Cæneum circa regem, Dryantemq. Pirithoumque,
Hopleumq. Exadiumq. Phalerumq. Prolochumque
Mopsumq. Ampycidem, Titaresium, ramum Martis,
Theseumque Ægeidem, similem immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις (φησὶν) ἦν ἐζωγραφημένη μάχη τῶν πολεμικῶν Λαπιθῶν. λέγω δὴ τὴν περὶ Καινέα, καὶ Δρύαντα, καὶ Πειρίθοον, καὶ Ὁπλέα, καὶ Ἐξάδιον καὶ Φάληρον, καὶ Πρόλοχον, καὶ τὸν Μόψον τὸν υἱὸν τοῦ Ἄμπυκος τὸν Τιταρήσιον ἀπὸ Τιταρησίου τόπου, καὶ τὸν Θησέα τὸν υἱὸν τοῦ Αἰγέως, τὸν ὅμοιον τοῖς θεοῖς· οὗτοι δὲ πάντες βασιλεῖς ἦσαν τῶν Λαπιθῶν· οἱ δὲ Λαπίθαι ἔθνος Θετταλικὸν μάχιμον ἦσαν δὲ ἐν τῇ εἰκονογραφίᾳ ἐκεῖνοι μὲν ἀργυροῖ, τὰ δὲ ὅπλα αὐτῶν χρυσᾶ.
Ἀιγείδης ὁ υἱὸς Αἰγέως· ὥσπερ δὲ Ἀχιλλεὺς Ἀχιλλείδης, οὕτω καὶ Αἰγεὺς Αἰγείδης. ἴκελος ὁ ὅμοιος, πλεονασμῷ ι, θεοείκελος δὲ καὶ ἐπιείκελος τὰ συνθετα δίφθογγον. χροτὶ μέγα, χροῒ δὲ μικρόν· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἡ εὐθεῖα ὁ χρώς, ἤγουν τὸ σῶμα, ὡς ὁ γέλως· ἐνταῦθα δὲ ὁ χροῦς, ὁ σημαίνει τὸ αὐτό, ὡς ὁ βοῦς.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Λαπιθάων.] Πειρίθους εἰς Θήβας ἐλθὼν διά τινα συγγενικὸν φόνον, ὥστε καθαρθῆναι, ἔσχε γυναῖκα Δίαν τὴν τοῦ Βυτάτου θυγατέρα. οἱ γοῦν Λαπίθαι ὑβρίζοντες εἰς τὰς Ἑλληνίδας γυναῖκας, πόλεμον συνεκρότησαν ἀμφότεροι. λέγει οὖν, ὅτι ἦν ἐν τῇ ἀσπίδι ὁ πόλεμος τῶν Λαπιθῶν, καὶ τῶν Κενταύρων.

Ἀργύρεοι χρύσεια.] ἀργύρεα μὲν τὰ ζῶα, χρυσῆ δὲ ἡ ἐπ' αὐτῶν ἐσθής.

Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο
Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον ἠδ' Ἄσβολον οἰωνιστήν.
Ἄρκτον θ' Οὔρειόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε, Δρύαλόν τε·
Ἀργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναΐξαντες ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντες,
Ἔγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃς αὐτοσχεδὸν ὠριγνῶντο.

Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur
Circa magnum Petræum atq. Asbolum augurem,
Arctumq. Hurumq. nigrumque pilis Mimantem,
Et duos Peucidas, Perimedem, Dryalumque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atq. impetu pariter facto, perinde ac si viui essent,
Lanceis atque abietibus cominus certabant.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Οἱ Κένταυροι δὲ (φησι) ὅπερ ἦν ἔθνος Θετταλικόν, κατὰ τὸν μῦθον ἐξ ἀνθρώπων καὶ ἵππων σύνθετοι ἠθροίζοντο ἑτέρωθεν ἐναντίοι τοῖς Λαπίθαις· λέγω δὴ οἱ περὶ τὸν Πετραῖον, καὶ

τὸν Ἄσβολον τὸν μάντιν, καὶ τὸν Ἄρκτον τὸν ὀρμητικὸν, καὶ τὸν μελανότριχα Μίμαντα, καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Πευκέως, τὸν Περιμήδεα καὶ τὸν Δρύαλον· ἦσαν δὲ καὶ οὗτοι ἐν τῇ ζωγραφίᾳ ἀργυροῖ, χρυσᾶς ῥάβδους κρατοῦντες, καὶ σὺν τοῖς Λαπίθαις ὁρμῶν καὶ οὗτοι οἱ Κένταυροι, καὶ ὥσπερ ζῶντες ἐκινοῦντο κατ᾽ ἀλλήλων ἐν τοῖς ἄλλοις. ὠρεγνῶντο.] ἔστι ῥῆμα ὀρέγω τὸ κινῶ· ἡνίκα δὲ πλεονάσῃ εἰς ταῦτα τὰ ῥήματα τὰ παραληγόμενα τὸ ε σύμφωνον, τότε τρέπεται τὸ ε εἰς ι· οἷον ἔχω ἴχω, ῥέπω ῥίπτω, πέτω πίπτω, ἕπω ἵσπω. οὕτως οὖν καὶ ὀρέγω ὀρίγνω. τοῦτο γοῦν τὸ ὀρίγνω μετάγεται εἰς β΄ συζυγίαν τῶν περισπωμένων, καὶ γίνεται ὀριγνάω ὀριγνῶ, καὶ τὸ παθητικὸν ὀριγνάομαι ὀριγνῶμαι, καὶ ὁ παρατατικὸς ὠριγνώμην τὸ γ΄ τοῦ πληθυντικοῦ ὠριγνάοντο ὠριγνῶντο.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Καί τε συναΐκτην.] ὁμοῦ ὁρμῶν μεθ᾽ ὁρμῆς συνελαύνοντες, ὥσπερ ζῶντες, ὠρέγοντο περὶ ἀλλήλους συναπτικῶς. ἔγχεσι γὰρ οἱ Λαπίθαι ἀλλήλους ἠκόντιζον.

Ἐν δ᾽ Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἵστασαν ἵπποι
Χρύσειοι. ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος οὔλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωοὺς ἐναρίζων·
Δίφρου ἐμβεβαώς, παρὰ δὲ Δεῖμός τε Φόβος τε
Ἕστασαν ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.

Inter hæc autem Martis terribilis alipedes ſtabant equi
Aurei, & ibidem ipſe quoque ſpoliator pernicioſus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, perinde atque viuos ſpolians,
Curru inſiſtens: iuxta autem Pauorque Metuſque
Stabant geſtientes bellum ſubire virorum.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις (φησὶ) καὶ οἱ ἵπποι τοῦ Ἄρεος ἵσταντο, καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρης καταγεγραμμένος ἦν ἐν τῇ ἀσπίδι, κελεύων πᾶσι τοῖς λαοῖς. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ πρυλέεσσι. βεβαμμένος ὢν ὁ Ἄρης ἐν αἵματι, ὥσπερ ζῶντάς τινας σκυλεύων, ἐπιβεβηκὼς ἐφ᾽ ἅρματος. πλησίον δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ Δεῖμος, καὶ ὁ Φόβος, ὡς θεοί τινες ἵσταντο ὀρεγόμενοι εἰσελθεῖν εἰς τὸν πόλεμον τῶν ἀνδρῶν. τὰ διὰ τοῦ οεις (ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν) εἰ μὲν ἔχουσι τὴν πρὸ τοῦ ο συλλαβὴν βραχεῖαν, διὰ τοῦ ο μικροῦ γράφεται· οἷον χρυσόεις, σκιόεις, φοινικόεις· εἰ δὲ μακρὰν, μεγαλύνονται, οἷον ὠτώεις, κηώεις, θυώεις. ἐμβεβαὼς, βίβημι, ὁ μέλλων βήσω, ὁ παρακείμενος βέβηκα, καὶ ἐκβολῇ τοῦ κ καὶ συστολῇ τῆς παραληγούσης βέβαα, ἡ μετοχὴ ὁ βεβαώς. ὁ φόβος διαιρεῖται εἰς ἕξ, εἰς ὄκνον, εἰς αἰδῶ, εἰς αἰσχύνην, εἰς κατάπληξιν, εἰς ἔκπληξιν, καὶ εἰς ἀγωνίαν. καταδύμεναι.] δύμεναι, καὶ εἰσελθεῖν· δύμι, ὁ β΄ ἀόριστος ἔδυν, ἡ μετοχὴ ὁ δύς, τοῦ δύντος, καὶ τὸ ἀπαρέμφατον δύναι, καὶ Δωρικῶς προσθέσει τοῦ με, δύμεναι.

Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχουσ᾽ ἐν χερσὶ χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα τ᾽ ἀμφ᾽ ὤμοις· ἐπὶ δ᾽ ᾤχετο φύλοπιν αἰνήν.

Ibidem autem & Iouis filia prædatrix Tritogenia,
Ei ſimilis quaſi quæ pugnam vellet armare,
Haſtam habens in manibus auream que galeam,
Ægidemque circum humeros: gradiebatur autem in prælium ſæuum.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις (φησὶν) ἵστατο καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς, ἡ ἀγέλεια καὶ ἡ στρατηγὸς, καὶ ἡ τριτογένεια, ἤγουν ἡ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός. τριτὼ γὰρ ἡ κεφαλὴ παρ᾽ Αἰολεῦσι. τοιαύτη τινὶ ὁμοία, ὥσπερ βουλομένη ἐξάπτειν τὸν πόλεμον, κρατοῦσα καὶ δόρυ, φοροῦσα καὶ περικεφαλαίαν χρυσῆν, καὶ τὸ τῆς Ἀμαλθείας αἰγὸς δέρμα ἐπὶ τοῖς ὤμοις φέρουσα, εἰσήρχετο δὲ εἰς τὸν πόλεμον.

 κορύσσειν.

κορύσσειν.] ἤγουν ὁπλίζονται· ἀπὸ τοῦ κόρυς, ἡ περικεφαλαία, ἥτις ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ τὸ κάρα ῥύεσθαι. θωρήσσειν δὲ μέγα καὶ η, καὶ γίνεται ἀπὸ τοῦ θώρηξ, ἢ θώραξ θώρακος. θωρίσσειν δὲ, ἤγουν μεθύσκειν, μικρὸν καὶ ι, καὶ γίνεται ἀπὸ τοῦ θόρηξ ὁ ἄκρατος οἶνος. τρυφάλειαν.] τρυφάλεια κόρυς ἡ ἔχουσα τρεῖς φάλους, ἤγουν ἐπαναστήματα.

Αἰγίδα] αἰγὶς αἰγίδος τὸ αἴγειον δέρμα, Αἰγείδης δὲ δίφθογγον. φύλοπιν αἰνήν.] φύλοπις ἡ μάχη, καὶ ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ φυλὴ καὶ τοῦ ὂψ ὀπὸς ἡ φωνή, ἡ ἔχουσα δηλαδὴ φυλῶν διαφόρων, ἤτοι γενῶν καὶ ἐθνῶν πολλῶν, ὅπας καὶ φωνάς. ἔστι δὲ τὸ τοῦ πολέμου σύμβαμα. οὐ γὰρ πᾶς πόλεμος φύλοπις.

Ἐν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορός· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
Ἱμερόεν κιθάριζεν Λητοῦς καὶ Διὸς υἱὸς
Χρυσείῃ φόρμιγγι. θεῶν θ' ἕδος ἁγνὸς Ὄλυμπος·
Ἐν δ' ἀγορὴ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐστεφάνωτο
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι. θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομένῃς εἰκυῖαι.

At erat in eo clypeo & immortalium chorus, in cuius medio,
Desiderabile quiddam personabat Iouis & Latonæ filius
Aurea cithara. deorum autem sedes, putus Olympus.
Ibi & forum, circum autem opulentia infinita, quasi in corona erat posita
Immortalium in certamine. Deæ autem incipiebant cantum
Musæ Pierides, canorum quiddã canentibus similes.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις (φησὶν) ἦν καὶ θεῶν πλῆθος, καὶ ἐχόρευον· ἐν μέσῳ δὲ τοῦ χοροῦ, ἐκιθάριζεν ὁ Ἀπόλλων ὁ υἱὸς τῆς Λητοῦς, καὶ τοῦ Διὸς, ἐν χρυσῇ λύρᾳ. ἦν δὲ καὶ ὁ οὐρανὸς ὁ οἶκος τῶν θεῶν ὁ ἁγνὸς καὶ καθαρὸς· ἦν δὲ καὶ ἀγορὰ, ἤγουν συνάθροισμα θεῶν. κύκλῳ δὲ ἔκειτο δίκην στεφάνου, πλοῦτος πολύς. αἱ Μοῦσαι δὲ αἱ ἐν τῇ Πιερίᾳ τῷ ὄρει τῆς Θηβῶν κατοικοῦσαι, ἐξῆρχον τῆς ᾠδῆς, ὅμοιαι οὖσαι ταῖς μελπομέναις.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Χρυσείῃ φόρμιγγι.] ἦν (φησὶν) ἐκεῖ ὄλυμπος, καὶ ἀγορά. περὶ δὲ τὴν ἀγορὰν καὶ τὸν ἀγῶνα εἰς αὖ περὶ τοὺς θεοὺς ἦν μέγας ὄλβος, εἰς αὖ ποικιλία μεγαλόψυχος.

Ἐν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθου κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος. πολλοί γε μὲν ἀμμέσον αὐτοῦ
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι. δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες
Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθοίνων ἔλλοπας ἰχθῦς,
Τῶν ὕπο χάλκειοι τρέον ἰχθύες. αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς
Ἧστο ἀνὴρ ἁλιεὺς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἀπορρίψοντι ἐοικώς.

In eo autem & portus appulsu facilis immensi maris,
Rotundus factus erat liquefacto e stanno,
Inundanti similis: multi vero per medium ipsius
Delphines hac atq; illac ferebantur piscibus inhiantes,
Natantibus similes. Duo autem sursum efflantes
Argentei delphines, depascebant mutos pisces.
Sub his ærei trepidabant pisces, sed in ripis
Sedebat vir piscator obseruans: habebat autem manibus
Piscium rete, proiecturo similis.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις (φησὶν) ἦν καὶ λιμὴν ἀχείμαστος ἀγρίας θαλάσσης, στρογγύλος, κατεσκευασμένος ἐκ κασσιτέρου, ὅμοιος λιμένι κυματουμένῳ. πολλοὶ δὲ δελφῖνες εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ ὥρμων, θηρευμῶντες ἰχθύας, ὅμοιοι τοῖς κολυμβῶσι. δύο δὲ δελφῖνες ἐξ ἀργύρου κατεσκευασμένοι ἀναφυσῶντες, ἤσθιον ἰχθύας, οὓς ὑποκάτω ὑπεστέλλοντο οἱ ἐκ χαλκοῦ κατεσκευασμένοι ἰχθύες. ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ ἐκάθητο ἁλιεὺς κατασκοπῶν τοὺς ἰχθύας.

ἐκρέτο

ἀναφέρεται δὲ εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ δίκτυον ἰχθύων, ὅμοιος ὢν τῷ μέλλοντι ῥίψαι δίκτυον.

ἀμμέσον.] ἤγουν ἀνὰ μέσον, καὶ συγκόπτει τὸ α· τὸ δὲ ν ἔτρεψε συνήθως πρὸς τὸ ἐπιφερόμενον σύμφωνον τὸ μ· οὕτω καὶ τὸ κατέβαλε κάββαλε, καὶ τὸ κατέπεσε κάππεσε, καὶ ἕτερα. ἀναφυσιόωντες,] ἀναφυσῶντες· σημείωσαι ὅτι ἐν ταῖς μετοχαῖς ἡ ἐπένθεσις τοῦ ω, εἰ μὲν ἔχει τὴν παραλήγουσαν βραχεῖαν, βραχεῖαν καὶ τὸ πρῶτον ο, οἷον πυλεθόων, φυσιόων· εἰ δὲ μακράν, ἐκτείνει καὶ ἀμφότερα, αὐδώων.

ἐθοίνων.] ἔτρωγον, θοινάω θοινῶ τὸ εὐωχοῦμαι, καὶ ὁ παρατατικὸς ἐθοίναον, ἐθοίνων, τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἐθοίνων. ἧστο] καθώνισεν, ἔξω τὸ κάθημαι, ὁ μέλλων ἥσω, ὁ παρακείμενος ἧκα, ὁ παθητικὸς ἧσμαι, ὁ ὑπερσυντέλικος ἥσμην, ἧσο, ἧστο.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

πανέφθου κασσιτέροιο.] τοῦ διαλελυμένου καὶ ὑγρὰν τὴν φύσιν, ἢ παντάπασι. Ἡρόδοτος δὲ ἄεφθον φησί. πανέφθου δὲ, διὰ τὸ ὑγρὸν εἶναι καὶ εὔτηκτον τῆς οὐσίας. Ἰχθύων ἀμφίβληστρον.] νεωτερικὸν τὸ γινώσκειν τὴν ἀμφιβλήστρου χρῆσιν. ὁ γὰρ Ὅμηρος, ἐξαγκιστρευομένους οἶδεν.

Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμου Δανάης τέκος ἱππότα Περσεὺς,	In eo autem erat & pulchricomæ Danaes filius eques Perseus,
Οὔτ' ἄρ' ἐπιψαύων σάκεος ποσὶν, οὔθ' ἑκὰς αὐτοῦ,	Neq. quidē contingens clypeū pedibus, neq. lōge separatus ab illo.
Θαῦμα μέγα φράσασθ', ἐπεὶ οὐδαμῇ ἐστήρικτο.	Miraculum magnum dictu: quoniam nusquam insistebat illi.
Τὼς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις	Ita enim ipsum manibus fecerat inclytus Vulcanus,
Χρύσεον· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.	Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ὤμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἆορ ἔκειτο	Ex humeris autē circa eum vagina inclusus nigra ensis pēdebat,
Χάλκεον ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥστε νόημ' ἐποτᾶτο.	Æreus de loro: ipse autem velut cogitatio volabat.
Πᾶν δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου	Totum autem tergum eius tenebat caput sæui monstri
Γοργοῦς, ἀμφὶ δέ μιν κίβυσις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,	Gorgonis. circum ipsum autem pera ferebatur, mirum visu,
Ἀργυρέη. θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαεινοὶ	Argentea, fimbriæque dependebant lucidæ,
Χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος	Aureæ. sæua autem circum tempora regis
Κεῖτ' Ἄϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.	Posita erat Orci galea, noctis caliginem grauem habens.
Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικὼς	Ipse autem properanti & formidanti similis
Περσεὺς Δαναΐδης ἐπιταίνετο. ταὶ δὲ μετ' αὐτὸν	Perseus Danaides extendebatur. post ipsum vero
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ οὐ φαταὶ ἐρρώοντο,	Gorgones inaccessæ & ineffabiles ruebant,
Ἱέμεναι μαπέειν. ἐπὶ δὲ χλωροῦ ἀδάμαντος	Cupientes ipsum apprehendere. in viridi autem adamante
Βαινουσέων ἰάχεσκε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ	Euntibus ipsis resonabat clypeus magno strepitu
Ὀξέα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε	Acutum & tinnulum quippiam. in zonis autem dracones
Δοιὼ ἀπῃωρεῦντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.	Duo suspensi erant, attollentes capita.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε· μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας	Lambebant autem illi, iraque infrendebant dentes;

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἐν τούτοις δέ (φησιν) ἦν ἐζωγραφημένος καὶ ὁ Περσεὺς τὸ γέννημα τῆς Δανάης, οὔτε ἁπτόμενος τῆς ἀσπίδος, οὔτε ἐκτὸς τῆς ἀσπίδος, θαυμαστὸν ἔργον, ἐπεὶ οὐδαμῶς ἦν ἱστάμενος· οὕτω γὰρ ὁ τεχνίτης αὐτὸν κατεσκεύασεν, ὥστε δοκεῖν μὴ ἑστάναι ἐπί τινος. οὕτω κατεσκεύασεν ὁ Ἥφαιστος τὸν Περσέα χρυσοῦν· ἐφόρει δὲ ὑποδήματα πτερωτά· ἐν δὲ τοῖς ὤμοις ἔκειτο ξίφος κρεμά-

κρεμάμενον ἀπὸ λαιμοῦ. Ὤμοισιν δέ μιν.] οὕτω συντάσσεται· ἀμφίκειτο δέ μιν, ἤγουν περὶ αὐτὸν ἔκειτο, τοῦ ἐν τοῖς ὤμοις, ἄορ καὶ ξίφος μελάνδετον· καθ' ὑπερβατὸν γὰρ συντάσσεται ἡ ἀμφί· εἴη δ' ἂν μελάνδετον, ἢ τὸ μέλαιναν θήκην ἔχον, ὡς ἐκ δέρματος κατεσκευασμένην, ἢ τὸ ἐκ μέλανος σιδήρου δεδεμένον. ὁ δὲ Περσεὺς ὥσπερ νόημα ἐπέτατο· οὐδὲν γὰρ ταχύτερον τοῦ νοήματος. τὴν ῥάχιν δὲ αὐτοῦ πᾶσαν περιελάμβανεν ἡ κεφαλὴ τοῦ δεινοῦ θηρίου τῆς Γοργόνος· περιεῖχε δὲ τὴν κεφαλὴν σακκούλιον ἀργυροῦν. τὸ δὲ [ἀμφὶ δέ μιν] οὕτω συντάξεις· ἀμφιέθει δέ. ἤγουν περιελάμβανε καὶ περιεῖχέ μιν, καὶ αὐτὴν τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος κίβυσις· ἐκρέμαντο δὲ ἀπὸ τοῦ σακκουλίου κροσσωτοὶ χρυσοῖ. εἰς δὲ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔκειτο ἡ περικεφαλαία τοῦ Ἅδου, μέλαινα οὖσα. αὐτὸς δὲ ἔφευγεν ἐοικὼς φοβουμένῳ. ὄπισθεν δὲ ἐκείνου ἐδίωκον αἱ Γοργόνες, ὁρμῶσαι καταπιεῖν αὐτόν. τὸ ἐρρώοντο δὲ κατὰ διάφρασιν, ἀντὶ τοῦ δυνατῶς ὥρμων. κινουμένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ λαμπροῦ ἀδάμαντος, ἦχον ἀπετέλει ἡ ἀσπίς. ἐπὶ δὲ ταῖς ζώναις τῶν Γοργόνων δύο δράκοντες ἐκρέμαντο, κυρτοῦντες τῷ θυμῷ τὰς κεφαλάς, ἐκίνουν δὲ τὰς γένυς καὶ τὴν γλῶσσαν ἤτοι οἱ ὄφεις ὡς λείχοντες. ἐν ὀργῇ δὲ συνέκρουον τοὺς ὀδόντας, ἀγρίως βλέποντες· αἱ δὲ τῶν Γοργόνων κεφαλαὶ λίαν ἦσαν φοβεραί.

ἱππότα.] ἤγουν ἱππότης, ἡ κλητικὴ ἀντὶ εὐθείας. ἔστι δὲ (ὡς εἴρηται) τοῦτο τὸ πάθος Δρυόπων καὶ Αἰολέων, καὶ Βοιωτῶν. κλυτός.] ὁ κλειτός, ἤγουν ὁ ἔνδοξος, καὶ κλυτὸς ἤγουν ὀνομαστός. οὐκ ἀντιστρέφει δέ, οὐ γὰρ εἴποις κλυτός, ἤγουν ὀνομαστός, οὗτος καὶ κλειτός, ἤγουν ἔνδοξος· πολλοὶ γὰρ ἐπὶ κακίᾳ ὀνομαστοί. Ἀμφιγυήεις.] ἀμφιγυήεις λέγεται ὁ χωλός, ὁ ἐξ ἀμφοτέρων δηλαδὴ τῶν γυίων, ἤγουν τῶν ποδῶν, πεπηρωμένος. γίνεται γοῦν ἀμφιγυής, καὶ προσθήκῃ τοῦ ο μακροῦ εἰς η, ἀμφιγυήεις, ὥσπερ χάρις χαρίεις, τιμὴ τιμήεις, αἴγλη αἰγλήεις. ἄορ.] ἄορ, τὸ ξίφος, κυρίως δὲ ἡ σπάθη· ἐτυμολογηθείη δ' ἂν ἀπὸ τοῦ αἴρω τὸ φονεύω. ἢ ἀπὸ τοῦ α στερητικοῦ καὶ τοῦ ὁρῶ, τὸ ποιοῦν τὸν ἄνθρωπον μὴ ὁρᾶν· ἀορασίας γὰρ ἐμποιητικὸν πᾶν ξίφος. ἐκ τελαμῶνος.] τελαμών, ὁ λῶρος ὁ ἀναφορεὺς τοῦ ξίφους καὶ τῆς ἀσπίδος, ἀπὸ τοῦ τλῶ τὸ καρτερῶ, ὡς καρτερικός, καὶ ἰσχυρός, καὶ βασταχτικός.

Πᾶν δὲ μετάφρενον.] φρένες, οὐ μόνον ὁ λογισμός, ἀλλ' ἤδη καὶ ὑμήν τις ὁ ὑποζωκὼς κεκλημένος. τὸ γοῦν μετὰ τὰς σωματικὰς ταύτας φρένας κατέναντι ἐν τῇ ῥάχει μέρος τοῦ σώματος, μετάφρενον λέγεται, καταχρηστικῶς δὲ καὶ πᾶσαν τὴν ῥάχιν μετάφρενον λέγουσιν. Γοργοῦς.] οὐ μόνον ἡ Γοργὼν τῆς Γοργόνος, ἀλλὰ καὶ ἡ Γοργὼ τῆς Γοργοῦς, ὡς τῆς Σαπφοῦς, οὕτω καὶ ἀηδόνος καὶ ἀηδοῦς, καὶ χελιδόνος καὶ χελιδοῦς. κίβυσις.] κίβισις, ἤγουν κιβωτός. ἡ πήρα ἀργυρᾶ. θαῦμα ἰδέσθαι.] ἤγουν θαυμαστὴ εἰς τὸ ἰδέσθαι καὶ θεάσασθαι αὐτὴν τινά. θύσανοι.] παρ' Ὁμήρῳ θύσανοι τὰ πτερά, ἐνταῦθα δὲ θύσανοι οἱ κροσσωτοί, ἤγουν τὰ ἰδιωτικῶς λεγόμενα κομβία, ἤγουν κυμβία, ἀπὸ τοῦ θύω τὸ ὁρμῶ, διὰ τὸ εὐκίνητον καὶ εὐσάλευτον. ἀμφὶ κροτάφοισιν.] κροτάφους ἐνταῦθα τὴν κεφαλὴν ὅλην νόει. ἀπὸ μέρους τὸ πᾶν· κρόταφος γὰρ κυρίως ἡ μῆνιγξ ἡ μεταξὺ τῶν ὤτων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν. τὸ [Ἄϊδος] ἢ κατὰ μεταπλασμὸν γέγονεν ἀπὸ τοῦ Ἄϊδου, οὗ ἡ εὐθεῖα ὁ Ἀΐδης, ἢ κλίνεται Ἄϊς Ἄϊδος, ὡς Πάρις Πάριδος· γίνεται δὲ Ἄϊς ἀπὸ τοῦ α στερητικοῦ καὶ τοῦ εἴδω εἴσω τὸ βλέπω, κατὰ ἀποκοπὴν καὶ συστολήν. ὥσπερ ἀπὸ τοῦ νη στερητικοῦ, καὶ τοῦ εἴδω εἴσω τὸ γινώσκω, νῆϊς, ὁ ἄγνωστος. τὸ [ἐρρίγοντι] οὕτω κανονίζεται. ῥιγέω ῥιγῶ περισπώμενον, ὁ μέσος παρακείμενος ἔρριγα, καὶ ἐκ τούτου θέμα ἐρρίγω, ἡ μετοχὴ ὁ ἐρρίγων τοῦ ἐρρίγοντος, ἤγουν τρέμοντος. ῥιγέω, ῥιγῶ τὸ ψύχομαι· ῥιγέω ῥιγῶ τὸ φρίττω. ἐτιταίνετο.] τείνω τὸ ἐξαπλῶ δίφθογγον, τιταίνω δὲ ὃ σημαίνει τὸ αὐτό, ι συστέλλεται δὲ διὰ τὸν ἀναδιπλασιασμόν. ἐρρώοντο.] ἔστιν ὄνομα θηλυκὸν ἐρωὴ ἡ ὁρμή, καὶ ἐκ τούτου ῥῆμα ἐρωέω ἐρωῶ, καὶ τὸ παθητικὸν ἐρωέομαι ἐρωοῦμαι, καὶ ὁ παρατατικὸς ἐρρωεόμην, τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἐρρωέοντο, καὶ συγκοπῇ τοῦ ε ἐρρώοντο. αὐξάνει δὲ χρονικῶς κατ' ἐπένθεσιν τοῦ ρ, ὥσπερ καὶ τὸ ἔρδω τὸ πράττω ἔρδον ὁ παρατατικός, ὡς τό,

Ἔρδον δ' Ἀπόλλωνι τεληέσσας ἑκατόμβας.

τὸ [μαπέειν] εἰς δεύτερον ἀόριστον, ἀπὸ τοῦ μάρπτω, τὸ καταλαμβάνω γίνεται μαρπεῖν, καὶ ἀποβολῇ τοῦ ρ μαπεῖν κατ' ἐπέκτασιν· καὶ τὸ [βαινέσθων] δὲ ἐπέκτασιν ἔχει τὸ ε. Δοιὼ ἀπῃωρεῦντ'.] τὸ θέμα, αἰωρῶ, τὸ κρεμῶ, καὶ τὸ

παθητι-

παθητικὸν αἰωρεῦμαι, καὶ ὁ παρατατικὸς ἠωρούμην. τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἠωροῦντο καὶ ὑπερθέντο Αἰολικῶς, καὶ ἐπηώρηντο. ἐπικυρτώοντε κάρητα.] ἡ κάρα καὶ κράς, καὶ τὸ κάρα καὶ τὸ κάρηνον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

ἱππότα Περσεύς.] κατὰ τοὺς γλωσσογράφους, ἱππότην ἄκουε τὸν φυγάδα. ἐπεὶ ὁ πάππος Ἀκρίσιος ἐξέβαλεν αὐτὸν, οὐ γὰρ εἰσάγεται ἵππῳ χρώμενος ὁ Περσεύς. Πᾶν δὲ μετάφρενον.] τείνων γὰρ τὴν χεῖρα ὀπίσω συγκατεῖχεν. Ἄλλως. ἐβάσταζεν ἐν δικτυωτῷ τινι ἀγγείῳ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος ὁ Περσεύς. τὸ δὲ ἀγγεῖον ἐκεῖνο ἔσκεπε τὸ μετάφρενον αὐτοῦ. ἀμφὶ δέ μιν κίβυσις.] κυβωτὸς ἢ πήρα κίβυσις εἴρηται, παρὰ τὸ ἐκεῖ κεῖσθαι τὴν βόσιν. ἢ παρὰ τὸ κίειν τὸ πορεύεσθαι καὶ ὁρμᾶν ἢ εἰς τὸ κίειν καὶ ἵνα βόσιν ἔχουσα, τουτέστι τροφήν. Κεῖτ' Ἄϊδος.] ἐπέκειτο δὲ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν νέφος, ἤγουν ἀορασία, ὅπερ δέδωκεν αὐτῷ ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ μὴ θεωρεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῆς Μεδούσης, ἢ ἵνα μὴ πρὸς θάνατον ὁρᾶται παρὰ τῶν Γοργόνων καὶ ἀπόλλυται. τινὲς νεφέλην καὶ ἀορασίαν ἐδέξαντο. Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι] ἐσπεύδετο, ἐφοβεῖτο. ὡς γὰρ φεύγων ἐφαίνετο τὰς Γοργόνας αὗται γὰρ ἐδίωκον προθυμούμεναι καταλαβεῖν. μένει δ' ἐχάρασσον.] τῇ ὀργῇ δὲ, ὡς αἱ ὑπὸ τῆς μανίας τοὺς ὀδόντας αὐτῶν ἐν τῷ σάκει ἐχάρασσον δάκνουσαι. ὀφιότριχες γὰρ εἰσιν.

Ἄγρια δερκομένω· ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας Φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
Ἄνδρες ἐμαρνάσθην πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν ὑπὸ σφετέρης πόλιος σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναθ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς
Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτοῦ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἳ πρεσβῆες ἔσαν, γῆράς τε μέμαρπον,
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον. αἱ δὲ μετ' αὐτοὺς
Κῆρες κυάνεαι λευκοὺς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε,
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν. ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεούτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλους. ψυχὴ δ' Ἄϊδόσδε κατεῖεν
Τάρταρον ἐς κρυόενθ'. αἱ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο
Αἵματος ἀνδρομέου, τὸ μὲν ῥίπτασκον ὀπίσω,

Crudele tuentes. supra sæua autem capita
Gorgonum agitabatur magnus terror, ac supra ipsas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.
Hi quidem pro sua ciuitate, suisque parentibus,
Pestem depellentes. illi autem depopulari studentes.
Ac multi quidem iacebant, plures autem etiam pugnam tenentes
Dimicabant. mulieres autem a bene constructis turribus
Æreum acutum clamabant, lacerabanturque genas,
Viuis similes, opera inclyti Vulcani.
Viri autem qui seniores erant, & senectutem apprehenderant,
Confersi extra portas ibant, sursumque diis
Manus tendebant beatis, pro suis liberis
Metuentes. illi a. contra pugnam conferebant. post ipsos autem
Parcæ nigræ candidis crepantes dentibus,
Toruæ terribilesque, cruentæque, inaccessæque
Certamen habebant de iis qui cadebant: omnes enim cupiebāt
Cruorem nigrum bibere. Et quem primum forte ceperant
Iacentem & cadentem recens saucium, ei quidem
Inijciebant vngues magnos, animaque ad Orcum abibat,
Tartarum in frigidum. illæ autē præcordia postquā exatiassent
Sanguine hominis, ipsum quidem abiiciebant post tergum:

ΙΩΑΝ-

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὑπεράνω δὲ (φησὶ) τῶν Γοργόνων, ἐν τῷ πλάτει τῆς ἀσπίδος, ἄνδρες ἐμάχοντο μεθ' ὅπλων· οἱ μὲν μαχόμενοι ὑπὲρ τῆς ἰδίας πόλεως, καὶ ὑπὲρ τῶν ἰδίων γονέων· οἱ δὲ ὁρμῶντες πορθῆσαι τὴν πόλιν, πολλοὶ μὲν ἔκειντο ἐξ ἐκείνων, οἱ πλείονες δὲ ἐμάχοντο ἔτι, αἱ δὲ γυναῖκες ἐπάνω τῶν πύργων ἱστάμεναι μέγα ἐβόων καὶ ἐθρήνουν. κατέξεον δὲ τὰς παρειὰς, ζώσαις ὅμοιαι. ὅπερ ἦν ἔργον τοῦ κλυτοῦ Ἡφαίστου, ἤγουν ἐπιτήδευμα καὶ σόφισμα τοῦ κατασκευάσαντος τὴν ἀσπίδα. ἄνδρες δὲ γέροντες ὁμοῦ ἀπὸ τῆς πύλης τῆς πόλεως ἐξῆλθον. ὕψωσαν δὲ τὰς χεῖρας αὐτῶν τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τῶν τέκνων αὐτῶν φοβούμενοι· οἱ δὲ παῖδες αὐτῶν ἐμάχοντο. αἱ δὲ κῆρες, ἤγουν αἱ θανατηφόροι μοῖραι, μέλαιναι οὖσαι κατὰ τὴν ζωγραφίαν, ὀπίσω τῶν μαχομένων ἵσταντο τρίζουσαι τοὺς ὀδόντας. φοβεραὶ δὲ καὶ φονικαὶ καὶ ἄγριαι οὖσαι ἐμάχοντο ὑπὲρ τῶν πιπτόντων, ὁρμῶσαι ὥσπερ γῦπες ἢ κόρακες εἰς τὰ πτώματα ἐπιθυμοῦσαι πιεῖν αἷμα νεκειμαῖον, ὃν δὲ πρῶτον κατέλαβον νεόσφαπτον, περὶ μὲν τῷ σώματι ἐκείνου ἐπήγνυον τοὺς μεγάλους ὄνυχας, ἡ ψυχὴ δ' ἐκείνου κατήρχετο εἰς ᾅδου τὸν ψυχεινὸν καὶ ψυχρὸν τάρταρον. αἱ δὲ κῆρες ἡνίκα ἐπλήσθησαν τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος, ἐκεῖνον μὲν ἔρριπτον ὀπίσω, ὑπέστρεφον δὲ εἰς τὸν πόλεμον πάλιν.

Τρεῖς φασὶν εἶναι τὰς μοίρας Ἕλληνες. Κλωθὼ, Λάχεσιν καὶ Ἄτροπον. τὴν μὲν ὡς ἐπικλώθουσαν ἐνὶ ἑκάστῳ τὴν ὑπὸ γένεσιν τὸ εἱμαρμένον. τὴν δὲ Λάχεσιν ἀπὸ τοῦ λαγχάνω, ὡς ἐπικληροῦσαν τῷ μὲν ἀγαθὸν, τῷ δὲ ἐναντίον· τὴν δὲ Ἄτροπον, ὡς ποιοῦσαν τὸ ἀποκληρωθὲν ἀμετάτρεπτον. τὸ [ἐμαρνάσθην] ἀπὸ τοῦ μάρνημι τὸ μάχομαι, οὗ τὸ παθητικὸν μάρναμαι. μάρνω, μαρνῶ τὸ μάχομαι, ἀπὸ τοῦ μὴ στερητικοῦ μορίου καὶ τοῦ ἀρνῶ τὸ διαλλάσσω. ἐν ταῖς διαλλαγαῖς γὰρ οἱ παλαιοὶ ἄρνας ἔθυον. πολεμόια] τὸ πολεμήιον πολέμειον ἦν κτητικῶς, καὶ διαλύσει πολεμεῖον, καὶ ἐκτάσει πολεμήιον. τοῦ [ταρφθέν] τὸ ἐντελὲς καὶ οἷον ὑγιὲς, ταρφθεῖν, ἀπὸ τοῦ τέρφθω εἰς δεύτερον μέλλοντα, κατὰ μετάθεσιν τοῦ α, καὶ ἐπεκτάσει τοῦ ε ταρφθείην. τὸ [κέατο] Ἰωνικόν ἐστι. τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ἔκειντο, τὸ δὲ Ἰωνικὸν ἐκέατο, καὶ ἀφαιρέσει κέατο, ἀπὸ τοῦ τρίτου τῶν ἑνικῶν, ὥσπερ ἐτετύφατο, ἐπεποίατο. οὐ μόνον δὲ προστίθεται τὸ α, ἀλλὰ καὶ ἡ παραλήγουσα συστέλλεται· χωρὶς τῶν Ἀττικῶν, τοῦ πεποίατο καὶ τῶν ὁμοίων.

δῆριν ἔχοντες.] δῆρις ἡ μάχη, ἀπὸ τοῦ δαίρω τὸ τύπτω. πρέσβηες.] ἰστέον ὅτι πρέσβυς ὁ γέρων οὐ κλίνεται πρέσβυος, ὡς μονογενὴς, ἀλλὰ πρέσβεως, συνεξακολουθεῖν τῷ πήχεως καὶ πελέκεως. ἐπεὶ γὰρ διὰ τοῦ ω μεγάλου κλίνουσι ταῦτα οἱ Ἀττικοὶ, ἀναγκαίως καὶ τὰ παραλήγοντα τῶν φωνηέντων εἰς ε μεταβάλλουσι· τούτου ἡ εὐθεῖα τῶν πληθυντικῶν πρέσβεες, καὶ πλεονασμῷ τοῦ ι, ἢ τροπῇ τοῦ ε εἰς η, πρεσβῆες, παραβιβαζομένου καὶ τοῦ τόνου διὰ τὴν λογικὴν ἔκτασιν (ὡς πολλάκις εἴρηται) διαφορεῖται δὲ ἡ παραλήγουσα, ὥσπερ ἐν τῷ πηχηὸς. καὶ γὰρ καὶ ἀπὸ τοῦ πηχέως ἢ πλεονασμῷ τοῦ ι, ἢ κατὰ τροπὴν τοῦ ε εἰς η πηχηὸς γίνεται, διαφορούμενον κατὰ τὴν γραφήν. τὸ [ἴσαν] ἀπὸ τοῦ ἤσαν κατὰ συστολήν. τὸ δὲ ἤσαν, ὃ σημαίνει τὸ ἐξῆλθον, ἀπὸ τοῦ εἶμι. τούτου γὰρ παρατατικὸς ἐστὶ, τὰ πληθυντικὰ ἦμεν, ἦτε, ἤσαν. τὰ γὰρ εἰς μι διὰ τῶν πληθυντικῶν καὶ παθητικῶν συστέλλει τὴν παραλήγουσαν. γῆρας τε μέμαρπτεν.] μάρπτω τὸ καταλαμβάνω, ὁ μέλλων μάρψω, ὁ ἀόριστος ἔμαρψα, ὁ δεύτερος ἔμαρπον, καὶ Ἰωνικῷ ἀναδιπλασιασμῷ, ἐμέμαρπον· τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν, ἀφαιρέσει τοῦ ε, μέμαρπον.

Δεδιότες.] δίω θέμα, ἀφ' οὗ γίνεται καὶ τὸ διώκω, δίσω, δέδικα· ὁ μέσος δέδια· δεδιὼς ἡ μετοχὴ, καὶ δειδιὼς κατ' ἐπέκτασιν. ἢ δείδω τὸ φοβοῦμαι, δείσω, δέδεικα· καὶ ἀφαιρέσει τοῦ κ, καὶ συστολῇ τῆς παραληγούσης, δέδια. ἡ μετοχὴ κατ' ἐπέκτασιν, δειδιώς. πᾶσαι δ' ἄρ'.] τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γάρ. εὕρηται γὰρ τὸ δὲ ἀντὶ τοῦ γὰρ καὶ τὸ γὰρ ἀντὶ τοῦ δὲ, διὰ τὰ μέτρα ὥσπερ τὸ πραθέειν, οὕτω καὶ τὸ πιέειν πάθος ἔχει ἐπέκτασιν. ὅτι εἰς τὸ [Βάλλ' ὄνυχας] ἐμόνον κουφίζεται, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ [πόδας ἀπαλοῖσιν] ι. τὸ [κατῆιεν] εἰς μέσον παρακείμενον, οὕτως· εἴω τὸ πορεύομαι, ὁ μέλλων εἴσω, ὁ παρακείμενος εἶκα, ὁ μέσος εἶα, εἶας, εἶεν· ἀφ' οὗ καὶ τὸ ᾔει καὶ ἦλθεν εἰς ὑπερσυντέλικον κατ' ἔκτασιν Ἀττικήν.

Τάρταρον εἰς κρυόενθ'.] ὅτι τάρταρος, ἀπὸ τοῦ τείρω τὸ δαμάζω, ὁ δεύτερος ἀόρ

πες ἔτρεψεν, τάρος γίνεται, καὶ κατὰ ἀναδίπλωσιν τάρταρος, ὥσπερ ἀτηρὸν ἀταρτηρόν, δάπτω δαρδάπτω. αἱ δὲ φρένας οὖτ' ἀρέσαντο.] ἄλλως [οὖτ' ἀρέσαντο] ἔσαντο, ἔω, τὸ πληρῶ. ὁ μέλλων ἔσω, ὁ ἀόριστος ἦσα καὶ ἔσα κατὰ συστολήν, ὁ μέσος ἐσάμην, τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἔσαντο. ἀπὸ τούτου γίνεται καὶ τὸ ἕντο κατὰ συγκοπήν, παρ' Ὁμήρῳ, ὡς τὸ ἐξ ἔρον ἕντο· καὶ τὸ ἕσαν εἰς πρῶτον ἀόριστον, κατὰ συστολήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες.] οἱ πρεσβύται, οἱ πρεσβῦται, οὓς τὸ γῆρας κατέλαβεν. οἱ δὲ μεμάρπεθεν αὐτοὺς τὸ γῆρας.) ἀντὶ τοῦ κατελάμβανε. τὸ δὲ πρεσβύτης γέγονεν ἀπὸ τοῦ πρεσβεύειν, ὅθεν ἴσως καὶ οἱ πρεσβῦται. Κῆρες κυάνεαι.) ἀντὶ τοῦ κυανοῖ ἐζωγραφημέναι κατὰ τὴν πρόσοψιν, δέους παραστατικαί. οὖτ' ἀρέσαντο.] σημαίνει δὲ τὸ ἐχορτάσθησαν, ἢ εἰς ἄρεσιν καὶ πλήρωσιν ἦλθον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἀρέσκεται ἐδωδῆς, ἀντὶ τοῦ κατορεσμένον τροφῆς. ἀρέσαντο οὖν ἐκορέσαντο.

Ἂψ δ' ὅμαδον καὶ μῶλον ἐθύνεον αὖτις ἰοῦσαι,
Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἐφέστασαν· ἡ μὲν ὑφήσσων
Ἄτροπος, οὔ τι πέλεν μεγάλη θεός, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἀλλάων προφερής τ' ἦν πρεσβυτάτη τε.
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο.
Δεινὰ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι,
Ἐν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰσώσαντο.
Πὰρ δ' Ἀχλὺς εἱστήκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνή,
Χλωρή, ἀυσταλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα,
Γουνοπαχής· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν.
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. ἡ δ' ἄπλητον σεσαρυῖα
Εἱστήκει· πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους,

Retro autem in tumultū & stragem festinabant iterum ire,
Clotho & Lachesis ipsis astabant, atque paulo minor
Atropos: neque enim erat magna dea: sed tamen
Aliis quidem præstantiorq; erat, & æuo grandissima.
Omnes autem circa vnum virum pugnam acerbam instituerant.
Sæuoq; modo seipsas mutuo aspiciebant, oculis succensentes,
Inter se autem vngues manusque audaces exæquabant.
Iuxta autem & Caligo stabat, perustæ similis, & grauis,
Pallida, aridaque, fame exhausta, & compressa,
Crassipes: longique vngues a manibus prominebant.
Huius quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
Cruor destillabat in terram. ipsa a. terribiliter dentes stringens
Stabat, multusque puluis constrauerat ei humeros,

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Σὺν τούτοις δέ (φησιν) ἵσταντο ἐζωγραφημέναι ἐν τῇ ἀσπίδι καὶ αἱ μοῖραι. λέγω δὲ ἡ Κλωθώ, καὶ ἡ Λάχεσις. ἡ μέν τοι Ἄτροπος, ἣ καὶ αὐτὴ μοῖρα ἐστίν, ἐλάττων ἦν, οὐ μεγάλη, ἀλλ' ὅμως τῶν ἄλλων θεαινῶν μεγαλωτέρα ἦν καὶ ἀρχαιοτέρα. πᾶσαι δὲ αἱ μοῖραι ἕνεκεν ἑνὸς νεκροῦ, πόλεμον ἐποίησαν ἰσχυρόν, καθάπερ γύπες ἕνεκεν πτώματος. πρὸς ἀλλήλας δὲ ἔβλεπον δεινῶς. ἐνέβαλον δὲ χεῖρας καὶ πόδας πρὸς ἀλλήλας μαχόμεναι. πλησίον δὲ τῶν μοιρῶν ἵστατο ἡ ἀχλύς, ὡς θεά, ἤγουν ἡ ἐπὶ θανάτῳ σκότωσις, ἣν καὶ αὐτὴν προσωποποιεῖ ὁ ποιητής. ἦν δὲ κεκαυμένη καὶ ἀθλία, κατὰ τὸ χρῶμα χλωρίνη, κατάξηρος, συμπεπτωκὸς ἔχουσα τὸ πρόσωπον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ· παχύπους, ὡς ὑδρωπιῶσα· μακροὺς ἔχουσα ὄνυχας, ὡς ἀτημέλητος. ἧς ἐκ τῶν ῥινῶν μύξαι ἔρρεον, ἐκ δὲ τῶν σιαγόνων ἐχεῖτο εἰς γῆν αἷμα. ἡ δὲ καταπολὺ ἐκλελυμένη ἵστατο. πολὺ δὲ χῶμα ἐπέτρεχε τοὺς ὤμους αὐτῆς, ὡς ἀρρώστου καὶ ἀτημελήτου. ἦν δὲ καὶ ἐν δάκρυσι διάβροχος. συντάσσεται δὲ καὶ τοῦτο καθ' ὑπερβατόν, οὕτως· ἡ δὲ ἀχλὺς εἱστήκει, ἀπλήτως καὶ μεγάλως σεσαρυῖα καὶ ἐκλελυμένη, μυδαλέα καὶ διάβροχος οὖσα ἐν δάκρυσι. πολὺ δὲ χῶμα ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτῆς ἔκειτο. ταῦτα δὲ πάντα ἁρμόζουσι τοῖς ἐγγὺς θανάτου οὖσι, καὶ ἀρρωστοῦσιν, ἢ καὶ ἄλλως πῶς κακῶς ἔχουσιν. Ἂψ] ἤγουν ὀπίσω, γινόμενον ἀπὸ τοῦ ὀπίσω κατὰ ἔκ-

θαλπεῖν τοῦ ο μικροῦ, καὶ βοπὴν Δωρικὴν τοῦ ω μεγάλου εἰς α, καὶ κρᾶσιν τοῦ π καὶ σ εἰς ψ, παραγραφομένου κατά τινας καὶ τοῦ ι. μῶλον.] ὁ πόλεμος, ὁ μὴ ὅλους ποιῶν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ κολοβούς. δράκον.] τὸ θέμα, δέρκω τὸ βλέπω, ὁ μέλλων δέρξω, ὁ ἀόριστος ἔδερξα, ὁ δεύτερος ἔδρακον, καὶ μεταθέσει τοῦ α, ἔδερκον, καὶ ἀφαιρέσει τοῦ ε δράκον. αὐσταλέη.] ἡ κατάξηρος, ἀπὸ τοῦ αὔω αὔσω τὸ ξηραίνω. αὐσταλέα καὶ αὐσταλέη τροπῇ Δωρικῇ τοῦ ε εἰς α. τὸ [καταπεπληγυῖα] καὶ ἀπὸ τοῦ πλήσσω τὸ μετὰ φόβου κεῖμαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πλάζω, τροπῇ τοῦ ω μεγάλου εἰς η. εἰς παρακείμενον ἀποβολῇ τοῦ κ. καταπεπληγυῖα δὲ λέγεταί τις ὑπὸ λιμοῦ, ὁ τὰς σάρκας κοιλανθεὶς καὶ ὑπιδυθείς. τὸ [σεσηρυῖα] ἐνταῦθα ταυτὸ δύναται τῷ καταπεπληγυῖα. σαίρω γὰρ τὸ μειδιῶ, ὁ μέλλων σαρῶ, ὁ μέσος παρακείμενος σέσηρα καὶ σέσαρα· σεσηρυῖα γοῦν, ἤγουν ἀκούσιόν τι μειδίασμα πάσχουσα, καὶ οἱονεὶ χαίνουσα ὑπὸ λεπτοσαρκίας, καὶ τὸ τοῦ δέρματος ῥυτιδώσεως. κατενήνοθεν.] τὸ θέμα, θέω τὸ τρέχω, καὶ μετὰ τὸ ἐν προσθέσεως ἐνθέω, καὶ κατὰ μετάθεσιν ἐνέθω· ὁ μέλλων ἐνέσω, ὁ παρακείμενος ἤνεκα, ὁ μέσος ἤνοθα, καὶ Ἀττικῶς ἐνήνοθα, ἐνήνοθας, ἐνήνοθεν, ἤγουν ἐπέτρεχεν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Κλωθὼ καὶ Λάχεσις.] ἡ μὲν Λάχεσις ἐν αὐταῖς ἐλαχιστοτέρα ἦν τῆς Κλωθοῦς, καὶ τῆς Ἀτρόπου, ἀλλ' ὅμως πρεσβυτέρα καὶ προφερεστέρα. καταπεπληγυῖα.] κατεσκληκυῖα, ἀπὸ ..., τοῖς γὰρ φοβουμένοις παρέχεται.

Δάκρυσι μυδαλέη. παρὰ δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν.
Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρέοις ἀραρυῖαι
Ἑπτὰ πύλαι· τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον. τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσώτρου ἐπ' ἀπήνης
Ἤγοντ' ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
Χερσὶν ἐνὶ δμώων. ταὶ δ' ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον, τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδὴν
Ἐξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.
Αἱ δ' ὑπὸ φορμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα.
Ἔνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ,
Τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ,
Τοί γε μὲν αὖ γελόωντες ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χοροί τε

Lachrymis humida. iuxta autem turrita ciuitas hominum.
Aureæ autem ipsam tenebant superliminaribus adaptatæ
Septem portæ: hominesque in voluptatibus & choreis
Oblectationem capiebant. Alij siquidem fabrefacto in curru,
Ducebant viro vxorem, multusq. hymenæus excitabatur.
Et procul ab ardentibus facibus fulgor resplendebat,
In manibus famulorum. Mulieres autem venustate florentes
Præibant, quas chori ludentes sequebantur.
Atq. hi quidem canoris tibiis emittebant cantum.
Et tenero ore, circumque ipsos repercutiebatur sonus.
Illæ autem ad modulationem ducebant chorum amabilem.
Inde rursum ex alia parte iuuenes comessabantur ad fistulam,
Alij quidem contra ludentes saltatione & cantu,
Alij autem contra ridentes. ante tibicinem autem singuli
Præcedebant, totamq. ciuitatem lætitiæ, choreæque

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Πλησίον δὲ (φησὶν) ἐκείνου ἦν πόλις εὔκτιστος. χρυσαῖ δὲ πύλαι ἐφύλασσον τὴν πόλιν ἐκείνην ἑπτά, ἡρμοσμέναι καὶ κεκλεισμέναι ἐν ὑπερθυρείοις, ἤγουν τῇ φλιᾷ, ἢ ἐν κλεισίῳ. ἐξ ὧν δὲ λέγει, τὰς ἑπταπύλους Θήβας ποιεῖν δίδωσι. οἱ δὲ ἄνδρες τῆς πόλεως εὐφραίνοντο ἐντε χοροῖς καὶ ἄλλαις εὐφροσύναις. οἱ μὲν γὰρ ἦγον ἀνδρί τινι νύμφην ἐπάνω ἁμάξης εὐσώτρου, καὶ εὐσιδήρου· ἐπίσωτρον γὰρ τὸ κύκλῳ τοῦ τροχοῦ σίδηρον. ἠγείρετο δὲ πολὺς ὕμνος, ἤγουν ἐπιθαλάμιος ᾠδή. ἐν χερσὶ δὲ δούλων ἀπὸ δᾳδῶν ἡμμένων ἔλαμπε πῦρ μακράν. αἱ δὲ γυναῖκες θάλλουσαι τῇ τῶν ἱματίων λαμπρότητι, ἡγοῦντο ἔμπροσθεν. ἐν ταύταις δὲ ἄλλοι χορεύοντες εἵποντο. καὶ τῶν

τὴν οἱ μὲν, ηὐλοῦν κύκλῳ δὲ αὐτῶν ἐκλᾶτο ὁ ἦχος τοῦ αὐλοῦ. αἱ δὲ γυναῖκες τῇ εὐρυθμίᾳ τοῦ αὐλοῦ ἀκολουθοῦσαι ἐχόρευον. ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου μέρους νέοι αὐλοῦντες ἤρχοντο· οἱ μὲν ὀρχούμενοι, οἱ δὲ παίζοντες καὶ γελῶντες· ἕκαστος δὲ ὑπ' αὐλητῇ ἐκεῖνοι καὶ ἤρχοντο, ἤγουν ἕκαστος εἶχεν αὐλητὴν, ὑφ' οὗ ὠρχεῖτο καὶ ἔπαιζε. πᾶσαν δὲ τὴν πόλιν εὐφροσύναι καὶ λαμπρότητες εἶχον.

ὅτι τὸ [ἀραρυῖα] συστολὴν ἔχει τοῦ η εἰς α. ἀρηρυῖα γὰρ τὸ ἐντελὲς, οὕτως, ἀρῶ ἄρω, ὁ μέλλων ἀρέσω, ὁ μέσος παρακείμενος ἦρα καὶ ἄρηρα Ἀττικῶς. καὶ Αἰσχύλος·

Ἄρηρεν ἤδη γ' ὠλένη δυσεκλύτως.

ἡ μετοχὴ ὁ ἀρηρὼς, καὶ τὸ θηλυκὸν ἡ ἀρηρυῖα. ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ὀρώρει συστολὴν ἔχει τοῦ ω μεγάλου εἰς ο μικρόν. ὄρω γὰρ τὸ διεγείρω, ὁ μέλλων ὀρῶ, ὁ μέσος παρακείμενος ὦρα, καὶ Ἀττικῶς ὄρωρα, ὁ ὑπερσυντελικὸς ὤφειλεν εἶναι ὠρώρειν· τὰ γὰρ Ἀττικὰ τὰ ἀπὸ βραχέος ἀρχόμενα ἐν τῷ παρακειμένῳ χρονικῶς μεγεθύνονται ἐν τῷ ὑπερσυντελικῷ. ὥστε συστολὴν ἔχει τὸ ὀρώρει διὰ τὴν τοῦ μέτρου ἀνάγκην.

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομενάων δαΐδων.] τὸ δαΐδων ἐντελές ἐστι τοῦ δάδων· ἀπὸ γὰρ τοῦ δαίω τὸ καίω δαῒς καὶ δάς. ὀξύνεται δὲ τὸ δάς, ὅτι τὰ ὀξυνόμενα ἐν τῇ συναιρέσει πάλιν ὀξύνεται· ἑσταὼς ἑστὼς, δαῒς δὰς, καὶ τὰ τοιαῦτα. σέλας εἰλύφαζε.] τὸ εἰλύφαζεν ἀπὸ τοῦ εἴλη ἡ λαμπρότης, καὶ τοῦ φῶ τὸ λάμπω, δύο ταυτοσημαινουσῶν λέξεων. τεθαλυῖαι.] θάλλω, ὁ μέλλων θαλῶ, ὁ παρακείμενος τέθαλκα, ὁ μέσος τέθηλα, ἡ μετοχὴ ὁ τεθηλὼς, τὸ θηλυκὸν ἡ τεθηλυῖα. ἴεσαν.] ἤγουν ἐπορεύοντο· τὸ θέμα ἴημι, καὶ ὁ παρατατικὸς ἵην, τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν ἴεσαν. νέοι κώμαζον.] τὸ ἐκώμαζον, ἢ ἐτραγῴδουν, ἀκολουθοῦντες τῷ αὐλῷ, ἢ πρὸς τὴν κώμην ἀπήρχοντο σὺν τῷ αὐλῷ. οἷόν ἐστι καὶ τὸ [Κωμάσδω ποτὶ τὰν Ἀμαρυλλίδα] παρὰ τῷ Θεοκρίτῳ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Χρύσειαι δέ μιν εἶχον.] ἦν καὶ πόλις ἐκεῖ, χρυσᾶς ἔχουσα πύλας ἑπτά. οἱ δὲ ἄνδρες τῆς πόλεως, οἱ μὲν ἔπαιζον, ἄλλοι δὲ ἐφ' ἁμάξης νύμφην ἀνδρὶ ἔφερον.

Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ προπάροιθε πόληος
Νῶθ' ἵππων ἐπιβάντες ἐθύνεον. οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἤρεικον χθόνα δῖαν· ἐπιστολάδην δὲ χιτῶνας
Ἐστάλατ'. αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήιον· οἵ γε μὲν ἤμων
Αἰχμῇς ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα,
Βριθόμενα σταχύων, ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν·
Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, καὶ ἔπιτνον ἀλωήν.
Οἱ δ' ἐτρύγων οἴνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκοὺς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
Βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέῃς ἑλίκεσσιν.
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν. παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέῃσι κάμαξι.
Τοί γε μὲν οὖν παίζοντες ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος
Βριθόμενοι σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἵδε.

Voluptatesque tenebant. Alij autem rursus extra ciuitatem.
Tergis equorum conscensis currebant, aratores autem
Proscindebant terram bonam, alteque tunicas
Succinctas habebant: sed erat profunda seges, vbi alij quidem metebant
Mucronibus acutis rostrata folia,
Grauida spicis, veluti Cereris cibum.
Alij autem in manipulos ligabant & implebant aream.
Rursum alij vindemiabat vineas, falces in manibus habentes.
Alij autem in calathis ferebant a vindemiatoribus acceptos
Albos & nigros racemos, magnis ex vitibus,
Grauidis foliis, & argenteis capreolis.
Alij rursus in calathis portabant, iuxtaq. ipsos vitis
Argentea erat (inclyta opera prudentis Vulcani)
Agitata folijs, & argenteis perticis.
Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem vnusquisque
Oneratus vuis, quæ ipsæ nigræ erant.

Οἵγε μὲν ἐτράπεον, τοὶ δ' ἤρυον, οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε καὶ ἑλκηδόν· τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ᾕρευν
Ἄνδρες θηρευταὶ, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρὸ,
Ἱέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι.

Alij quidem calcabât in lacu, alij
hauriebant, alij autē dimicabât
Pugnis & luctando: alij vero alipedes lepores venabantur,
Viri venatores, & serratis dentibus canes duo ante ipsos,
Cupientes assequi, illi autem cupientes effugere.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Τινὲς δέ (φησι) τῶν τῆς πόλεως ἐκείνης ἀναβάντες ἵππους ἔμπροσθεν τῆς πόλεως ἔτρεχον. ἀροτῆρες δὲ ἠροτρίων, ἀνεσταλμένους, ἤγουν ἀνεζωσμένους ἔχοντες τοὺς χιτῶνας. ἦν δὲ καὶ χωράφιον βαθύ. οἱ μὲν οὖν ἐκείνων ἐν δρεπάναις ὀξείαις ἐθέριζον τὰ πέταλα, ἤγουν τὰς καλάμας τὰς ἀπορμυδουμένας, διὰ τὸν ἄσταχυν. τὰ καὶ καταβαρούμενα ὑπὸ τῶν ἀσταχύων, ἅπερ δὴ δῶρον ὄντα τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἐδέσμουν τὰ χειρόβολα καὶ ἐρ....πλον εἰς τὴν ἅλωνα. οἱ δὲ ἐτρύγων ἀμπέλους, κρατοῦντες μαχαίρας· ἄλλοι δὲ ἔφερον λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν τρυγώντων ἐν καλαθίσκοις βότρυας λευκοὺς καὶ μέλανας ἀπὸ μεγάλων κλάδων καταβαρουμένων ἐν φύλλοις καὶ ἀργυρέοις ἕλιξιν, ἃς ψαλίδας φαμὲν ἰδιωτικῶς. τὸ δὲ ἐκ δευτέρου λεγόμενον, οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρεον, δοκεῖ ἐπανάληψις εἶναι. συντάσσεται δὲ οὕτως. οἳ δὴ καὶ οὗτοι, ἤγουν οἱ εἰρημένοι, ἔφερον αὐτὰ ἐν ταλάροις. ὅτι δὲ καὶ τὰ μακρὰ κουφίζονται, δῆλον ἀπὸ τοῦ

Βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι,

παρ' Ὁμήρῳ. τὸ δὲ

———κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο,

ἀντὶ τοῦ κλυτὸν ἔργον, τὸ πληθυντικὸν ἀντὶ ἑνικοῦ, καὶ Ὅμηρος·

Αἰεί τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι, ἤγουν φίλον. πλησίον δὲ αὐτῶν κλῆμα ἦν χρυσοῦν, μέγα ἔργον τοῦ φρονιμωτάτου Ἡφαίστου σειόμενον καὶ κινούμενον ἐν φύλλοις καὶ ἀργυρέοις χάμαξιν, ἤγουν ἕλιξιν, ἢ χάραξι καταβαρούμενον σταφυλαῖς, αἳ μέλαιναι ἦσαν. οἱ μὲν οὖν τῶν ἀνδρῶν ἐπάτουν τὰς σταφυλὰς ἐν τοῖς ληνοῖς (τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ, ἐτράπεον) ἢ συνέθλιβον τοῖς ποσίν. οἱ δὲ ἤρυον καὶ ἤντλουν τὸν οἶνον. ἄλλοι δὲ ἐμάχοντο κονδυλίζοντες ἀλλήλους, ἤγουν τῷ κόνδυλῳ βάλλοντες, καὶ ἀπὸ τῶν ἱματίων ἕλκοντες. οἱ δὲ ἐκυνήγουν λαγωοὺς, ἄνδρες ὁμοῦ κυνηγέται, καὶ ὀξυόδοντες κύνες, ἔμπροσθεν τῶν ἀνδρῶν τρέχοντες, δηλονότι. οἱ μὲν κύνες ἐφιέμενοι καταλαβεῖν τοὺς λαγωοὺς, οἱ δὲ λαγωοὶ ἐφιέμενοι ἀποφυγεῖν.

προπάροιθε πόληος.] τὸ [πόληος] ἔκτασιν ἔχει. πόλις γὰρ πόλιος κοινῶς, καὶ πόλεος Ἰωνικῶς, καὶ τροπῇ τοῦ ε εἰς η, πόληος.

Ἤρεικον.] ἤγουν ἔσχιζον. ἐρύκω τὸ κωλύω, ψιλόν· ἀφ' οὗ καὶ ἔρυξ ἔρυκες κύριον. ἐρείκω δὲ τὸ κόπτω διφθογγον. ἀφ' οὗ καὶ ἔτνος ἐρεικτὸν, ὡς παρὰ τῷ Ἀριστοφάνει·

Ἔτνους κατηρεικτοῦ χύτρας δύ' ἢ τρεῖς.

τὸ [ἐπιστολάδην] ἀντὶ τοῦ κοσμίως, καὶ ἀνεσταλμένως. τὸ δὲ [Ἐστάλατ'.] ἤγουν Ἐστάλαται, ἀντὶ τοῦ ἀνεζωσμένοι ἦσαν. οἱ γὰρ περὶ ἐργασίαν ἀσχολούμενοι ἀνεζωσμένοι τὰ ἄκρα τῶν ἱματίων εἰσίν. Ἰωνικὸν δὲ τὸ [Ἐστάλαται,] ὡς τὸ τετύφαται, ἀπὸ τοῦ στέλλω τὸ κοσμῶ, οὗ τὸ τρίτον πρόσωπον τοῦ παθητικοῦ παρακειμένου ἔσταλται, καὶ πλεονασμῷ τοῦ α ἐστάλαται, τὸ τρίτον τῶν πληθυντικῶν. τὸ [κορυνιόεντα] διφορεῖται καὶ γὰρ καὶ κορωνιόεντα γράφεται, ἤγουν μέλανα· καὶ γὰρ τῶν ἀσταχύων οἱ μὲν λευκοί, οἱ δὲ πυρροί, οἱ δὲ μέλανες, οἱ καὶ τῶν ἄλλων διαφορώτεροι. ἢ κορυνιόεντα, ἤγουν ῥαβδώδη, καὶ δι' εὐκαρπίαν ὀγκώδη· κορύνη γὰρ ἡ ῥάβδος.

Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι] ἐλλεδανὸς ὁ δεσμὸς, ἀπὸ τοῦ ἕλω τὸ κρατῶ καὶ τοῦ δέω τὸ δεσμῶ. δύο ταυτοσημάντων λέξεων. καὶ ἔπιπλον ἀλωὴν] ἄλλως [καὶ ἔπιτρον ἀλωήν.] τὸ πίτνω ἀπὸ τοῦ πέτω, πλεονασμῷ τοῦ ν· ἔστι δὲ καὶ πιτνῶ καὶ πιτνῶ. ἀλωὴ. ὁ ὁμαλὸς τόπος, ἐν ᾧ τις ἀλωάσει καὶ συντρίψει στάχυας. ἡ μὲν οὖν ἅλως, ἡ καὶ ἅλων λέγεται, καὶ ἀλωὴ, οὐ μέν τι πᾶσα ἀλωὴ καὶ ἅλως, καὶ γὰρ οἱ τῶν ἀμπελώνων χῶροι ἀλωαί.

Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους] τάλαρος ὁ καλαθίσκος, ἀπὸ τοῦ ταλᾶν καὶ καρτερικὸς εἶναι, ἤγουν βαστακτικὸς τοῦ ἐντὸς ὄγκου. τὸ [ἐφόρεον] καὶ ἤρυον, καὶ τὰ τοιαῦτα Αἰολικά εἰσιν, ἀπὸ τοῦ ἐφόρουν καὶ ἤρουν γινόμενα, τροπῇ τοῦ ο εἰς ε.

ἀπὸ

ὑπὸ ῥυγετήρων.] ῥυγητὴρ ὁ ῥυγῶν, ὡς ἰατήρ. καὶ ἀργυρέης ἑλίκεσσιν] ἑλίκεσσιν, ἤγουν ψαλίσιν. ἰστέον δὲ ὅτι οἱ ποιηταὶ τὰς εἰς ες λήγουσας εὐθείας τῶν πληθυντικῶν, προστιθέντες τὸ ι, ποιοῦσι δοτικὰς τῶν πληθυντικῶν, οἷον αἴαντες αἰάντεσιν, ὄνυχες ὀνύχεσιν, ἕλικες ἑλίκεσσιν. ἕλιξ δέ ἐστιν ἡ λεγομένη τοῦ κλήματος ψαλίς, ἀπὸ τοῦ ἑλίσσω τὸ συστρέφω γινομένη· συνεστραμμένη γάρ ἐστι καὶ ἐπικαμπής. καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι.] κάμαξ, εἰ μὲν τὴν ἕλικα σημαίνει ἀπὸ τοῦ κάμπτω, ὡς ἐπικαμπής, εἰ δὲ τὴν χάρακα, ἀπὸ τοῦ κάμνω· κάμνει γὰρ τὸ χαράκιον ἀνέχον τὸ κλῆμα. καρχαρόδοντι κύων,] χαυλιόδοντα μὲν λέγονται, ὅσα ἔχουσι τοὺς ὀδόντας ἐξεστηκότας τοῦ στόματος, οἷον ἐλέφας καὶ χοῖρος. καρχαρόδοντα δὲ, ὅσα ἐντὸς μὲν ἔχουσι τοὺς ὀδόντας, ἀλλ᾽ ὀξεῖς, καὶ οἷον κεχαραγμένους, οἷον λέων, πάρδαλις, λύκος, κύων.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

κορωνιόωντα πέταλα] τὰ ἐπικαμπῆ γεγονότα περιεχρύσατο. πέταλα γὰρ τὰ φύλλα λέγονται. λέγει δὲ τοὺς ἐπικαμπεῖς στάχυας. Ἄλλως. εἶδος ἀντὶ εἴδους ἐνταῦθα ἐδείξατο. ἔμελλε γὰρ εἰπεῖν τοὺς καρπούς, ἤγουν ἀστάχυας, καὶ εἶπε φύλλα. ἀλλέδανοῖσι) τὰ κοῖλα τῶν ἀσταχύων λέγει. ἔπταλον.] ἐκάλυψεν, ἢ ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἅλω· τουτέστιν ἔψοφον, ἔπλουν ἐπὶ τῷ ξηρανθῆναι. κάμαξι.] θηλυκῶς μὲν ῥάβδοι, ἢ κάλαμοι τοῖς ἀμπέλοις περιπεφυγυῖαι. ἀρσενικῶς δὲ σημαίνει τὸ ὄρυγμα, ἢ τοὺς πασσάλους, τοὺς πρὸς τὴν τῶν πολεμίων ἐρωήν. εἴρηται δὲ παρὰ τὸ καμεῖν. Πύξ τε καὶ ἑλκηδόν.] τις ἑλκύσει τὸν ἕτερον πρὸς ἑαυτόν. τῇ χειρὶ ἕλκοντες ἀλλήλους, καὶ πὺξ ἀγωνιζόμενοι.

Παρ᾽ δ᾽ αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ᾽ ἀέθλοις	Iuxta ipsos autem & equites habebant laborem, proq. præmiis
Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον. ἐϋπλεκέων δ᾽ ἐπὶ δίφρων	Certamen habebant & pugnam. bene iunctis autem in curribus
Ἡνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,	Aurigæ stantes, immittebant veloces equos,
Ῥυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ᾽ ἐπικρατέοντα πέτοντο	Habenas laxantes. illi autem subsultantes volabant
Ἅρματα κολλήεντ᾽, ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ᾽ ἀΰτευν.	Currus ferruminati, rotarumque modioli valde ex eo resonabát.
Οἱ μὲν ἄρ᾽ ἀΐδιον εἶχον πόνον· οὐδέ ποτέ σφιν	Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem, neque enim dum ipsis
Νίκη ἐπηνύσθη, ἀλλ᾽ ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.	Victoria completa erat, sed indefinitum habebant certamen.
Τοῖσι δὲ καὶ προὔκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος	Ipsis autem etiam propositus erat magnus tripus intra agonem,
Χρύσεος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο.	Aureus, inclyta opera prudentis Vulcani.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Πλησίον δὲ (φησὶ) ταύτης τῆς ἱστορίας ἱππεῖς ἀγωνισταὶ ἠγωνίζοντο· ἕνεκα δὲ τῶν στεφάνων ἐμάχοντο, οὓς ἐν τοῖς ἀγῶσιν αὐτοῖς ἐμάχοντο. ἀναβεβηκότες δέ τινες ἡνίοχοι, ἤγουν καβαλλάριοι, ἐπάνω δίφρων εὐκατασκευάστων ἀπέλυσαν τοὺς ταχεῖς ἵππους, ἐνδόντες τοὺς χαλινούς. τὰ δὲ ἅρματα τὰ κεκολλημένα, ἤγουν αἱ ἅμαξαι τοῦ δίφρου, ἐπέτοντο τῷ δρόμῳ τῶν ἵππων· αἱ πλῆμναι δὲ καὶ αἱ ῥύμαι τῶν τροχῶν, μέγα ἤχουν. οἱ μὲν οὖν διηνεκῆ εἶχον τὸν ἀγῶνα, οὐδὲ γὰρ ἦν γεγραμμένη ἐν αὐτοῖς ἡ νίκη, ἀλλ᾽ ἦν ἐπ᾽ ἀγῶνος. ἔκειτο δὲ καὶ μέγας τρίπους ἐντὸς τοῦ ἀγῶνος, χρυσοῦς, γέρας τῷ νικήσαντι, ἔργον ἐπινοητὸν τοῦ Ἡφαίστου.

Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον] ἄλλως [καὶ μόθον.] μόθος ἀπὸ τοῦ μὴ ὀθεσθαι, ἤγουν ἐπιστρέφεσθαι καὶ φροντίζειν ἄλλου πρὸς πράγματος τὸν μαχόμενον, ἀλλὰ μόνου τοῦ πολέμου γίνεσθαι.

Ῥυτά] τὰ χαλινά, ἀπὸ τοῦ ἐρύω, τὸ ἑλκύω, κυρίως δὲ τὰ λεγόμενα ῥέτηνα. ἡνία, ὁ χαλινός, ἀπὸ τοῦ ἀνιῶ τὸ λυπῶ, κημὸς ἀπὸ τοῦ κάμνω, φιμὸς ἀπὸ τοῦ ἰσθμὸς ἐστὶ, ἤγουν στερεός, χαλινὸς ἀπὸ τοῦ χαλᾶν τὴν ἵνα. φορβειὰ δὲ τὸ καπίστριον τὸ τῇ φορβῇ τοῦ ἵππου ἁρμόζον.

Ἅρματα κολλήεντ᾽] κολλήεντα. ἡ κόλλησις

διχῶς· κατὰ ἁρμονίαν, καὶ κατὰ σύμφυσιν, ὡς ἐπὶ ξύλων καὶ μετάλλων. ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ' ἀΰτευν.] πλήμνη ἡ τοῦ τροχοῦ μέση, ἡ πληρουμένη ὑπὸ τῶν ἀξόνων. αἱ πλῆμναι αὐτὰ τὰ κάγκραζόνια. Νίκη ἐπηνύσθη.] ἤγουν ἐτελειώθη, ἐκ τοῦ ἀνύω. τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ ἄω, τὸ πληρῶ. καὶ γίνεται ἄνω, καὶ αὔω καὶ ἀνύω. ἔστι τῇ Δωρικῇ τοῦ ἐσσεῖα, παρ' οἷς μὲν τι ψιλοῦται, παρ' οἷς δὲ δασύνεται. μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος.] τρίπος συγκοπῇ Αἰολικῇ τοῦ τρίποδος. ἐπὶ δὲ τρίπους κρατὴρ μέγας, βοῦς πρὸ αἰ ἔχον, ὁ παρὰ βαρβάροις λεγόμενος χοτζαῖς.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

ἐπὶ δὲ πλῆμναι.] πλῆμναι εἰσὶ τὰ ξύλα τοῦ κερκάτου, τὰ τῷ ἄξονι ἀντερειδόντα, εἰς ἃ πολλάκις καὶ λίθους ἐμβάλλουσιν οἱ γεωργοί, ἐπὶ τὸ ταχέως διατρέχειν τὴν ἅπασαν ἅμαξαν. ἀλλ' ἄκειτον εἶχον ἄεθλον.] ἀλλὰ ἄθλον, ἤτοι τὴν μάχην, εἶχον ἀδιαχώριστον. οὐδεὶς δὲ ἐνίκα, πάντες δὲ ἰσοθυμοῦντο.

Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον. οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ. πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, οὗ διὰ βουλὰς
Ἥφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε στιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι. τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἱππείου θόρε δίφρου
Εἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κοῦφα βιβάς. τῷ δ' ἡνίοχος κρατερὸς Ἰόλαος
Δίφρου ἐπεμβεβαὼς ἰθύνετο καμπύλον ἅρμα.

Circa extremam autem oram manabat Oceanus, inundanti similis.
Totum autem continebat clypeū variegatum. per ipsum autem
Cygni altiuolantes magnum clāgebant, qui illic multi
Natabant in summa aqua. iuxta autem pisces mouebantur,
Mirum visu, etiam Ioui grauitonanti, cuius consiliis
Vulcanus fecit clypeum magnumque validumque,
Componens manibus: quem quidem Iouis fortis filius
Iactabat facile: equestrem autem assiliit in currum
Similis fulguri patris Iouis, ægida tenentis,
Leuiter ingrediens. huic autem auriga fortis Iolaus,
Bigis insistens regebat curuum currum.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Περὶ δὲ τὴν ἴτυν (φησὶ) καὶ τὴν περιφέρειαν, ἤγουν τὸ ἄκρον τῆς ἀσπίδος, ἦν ἐζωγραφημένος ὁ Ὠκεανός, ἤγουν ἡ κύκλῳ τῆς γῆς θάλασσα παρόμοιος πλημμυροῦντι τινὶ πελάγει· περιεῖχε δὲ ὅλον τὸ σάκος τὸ ποικίλον. εἰς αὐτὸν δὲ τὸν Ὠκεανὸν κύκνοι μεγάλως ἐφώνουν, οἳ πολλοὶ ἔπλεον ἐκεῖ εἰς τὸ ἄκρον ὕδωρ. ἐκλονοῦντο δὲ (τουτέστιν ἐκινοῦντο) καὶ ἰχθύες ἐκεῖ. θαῦμα δὲ ἐνεποίει ἡ σοφία τῷ Διΐ, δι' ὃν ὁ Ἥφαιστος κατεσκεύασε τὴν ἀσπίδα ἐκείνην. τοῦτο δὲ τὸ σάκος ὁ Ἡρακλῆς ἐκίνει εὐκόλως ἐν ταῖς ἰδίαις χερσίν· ἐπεὶ δὲ ὡπλίσθη ὁ Ἡρακλῆς, ἀνέβη εἰς τὸν δίφρον, ὅμοιος ἀστραπῇ, κούφως. ὁ δὲ Ἰόλαος ὁ ἡνίοχος σὺν τούτῳ ἐπιβὰς τοῦ δίφρου ἡνιόχει τὸ ἅρμα.

Ἀμφὶ δ' ἴτυν.] ἴτυς ἡ περιφέρεια τοῦ ἅρματος, ἤγουν ὁ γῦρος, ἀπὸ τοῦ ἴω τὸ περιΐομαι, ἡ κύκλῳ δινοῦσα. Ὠκεανός.] ὠκεανὸς ἀπὸ τοῦ ὠκέως νάειν. μέγα τε στιβαρόν τε.] στιβαρὸν ἀπὸ τοῦ στείβω τὸ πατῶ, οὗ δ' ἀντίρροπος ἄστειπτος στιβαρόν, τὰ γὰρ στιβαρὰ τῶν πλείων ἐκ τοῦ πατεῖσθαι.

Εἴκελος ἀστεροπῇ.] ὅτι στεροπὴ καὶ ἀστραπὴ, καὶ ἀστεροπὴ, τὸ αὐτό ἐστιν· ἀλλὰ τὸ μὲν στεροπὴ ἀπὸ τοῦ στερίσκειν ὄψεως καὶ φωτός, διὰ τὸ πολλοὺς γίνεσθαι ἐμπλήκτους καὶ ἐμβροντήτους ἀπὸ τῶν ἀστραπῶν· ἀστεροπὴ δὲ ἀπὸ τοῦ ὀπτεύεσθαι καὶ βλέπεσθαι ὡς ἀστήρ· ἀστραπὴ δὲ ἀπὸ τοῦ ὡς ἀστέρας ἰάπτειν καὶ πέμπειν.

Κοῦφα βιβάς.] τὸ [βιβὰς] ἀναδίπλωσιν ἔχει Ἰωνικήν. βὰς γὰρ ἦν, ἀπὸ τοῦ βίβημι, ὡς δεύτερος ἀόριστος, ἢ καὶ εἰς περιπατικόν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο.] ἐπειδὴ εἶπε ἰχθύες ἐκλονέοντο, ἐπήγαγε, θαῦμα ἦν ἰδεῖν καὶ αὐτῷ τῷ Διΐ, οὗ διὰ βουλὰς ἡ ἀσπὶς ἐγίνετο.

Ἀγχίμο-

Ἀγχίμολον δέ σφ᾽ ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Καί σφεας θαρσύνουσ᾽ ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Χαίρετε Λυγκῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο,
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι διδοῖ μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ᾽ ἐξεναρεῖν καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο δέ σοι τί ἔπος ἐρέω μέγα φέρτατε λαῶν·
Εὖτ᾽ ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ᾽ αὐτοῦ λιπέειν καὶ τεύχεα τοῖο,
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Ἔνθα κε γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἔνθ᾽ οὐτάμεν ὀξέϊ χαλκῷ·
Ἂψ δ᾽ ἀναχάσσασθαι· ἐπεὶ οὔ τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔθ᾽ ἵππους ἑλέειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.

Prope autem ipsis advenit dea caesiis oculis Minerva,
Atque ipsos confirmans verbis volucribus alloquebatur:
Salvete Lyncei progenies longe inclyti:
Nunc itaque Iupiter robur vobis dat, is qui beatis imperat,
Cygnumque interficere, & inclyta arma eius despoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multo praestantissime populorum:
Postquam igitur Cygnum dulci aevo spoliaveris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, & arma ipsius:
Ipse autem homicidam pestem Martem accedentem observans,
Ubi nudatum clypeo variegato
Oculis videris, ibi vulnera acuto ferro,
Retroque te recipe, quoniam tibi fas non est
Neque equos capere, neque inclyta arma illius.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Πλησίον δὲ αὐτῶν (φησὶν) ἦλθεν ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ παραθαρσύνουσα αὐτοὺς εἶπε· χαίρετε οἱ ἀπὸ Λυγκέως τοῦ ἐνδόξου κατερχόμενοι, νῦν δὴ ὁ Ζεὺς δίδωσιν ὑμῖν νίκην, ὥστε φονεῦσαι τὸν Κύκνον καὶ ἐκδῦσαι αὐτὸν τὰ ὅπλα αὐτοῦ. σοὶ δὲ (ὦ Ἡρακλῆς) ἐρῶ ἄλλό τι, ὅτε ἂν τὸν Κύκνον στερήσῃς ἀπὸ τῆς ζωῆς, τοῦτον μὲν ἄφες ἐκεῖ ἔνθα πέπτωκε καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ. σὺ δὲ ἐπιτηρήσας τὸν Ἄρην ἐπερχόμενόν σοι, ἔνθα ἴδῃς ἀπογυμνωθέντα αὐτὸν τοῦ σάκους, ἐκεῖ τρῶσον αὐτὸν μετὰ τοῦ δόρατος, ὑποχώρησον δὲ αὖθις ὀπίσω, ἐπεὶ οὐκ ἔστι σοι εἱμαρμένον οὔτε τοὺς ἵππους τοῦ Ἄρεος λαβεῖν, οὔτε τὰ ὅπλα αὐτοῦ. τὸ [Ἀγχίμολον] ἐπίρρημά ἐστι τοπικὸν, ἐκ τοῦ μολεῖν τὸ παραγίνεσθαι· σημαίνει δὲ τὸ πλησίον. Κύκνον τ᾽ ἐξεναρεῖν.] ἐξεναρεῖν, ἤγουν φονεῦσαι· τὸ θέμα, ἐναίρω τὸ φονεύω.

γλυκερῆς αἰῶνος.] ὅτι τὸ προφέρειν τὰ ἀρσενικὰ γένη θηλυκῶς, Ἀττικόν ἐστιν, ὡς ἐνταῦθα [γλυκερῆς αἰῶνος] καὶ Πίνδαρος,

Ἐρήμας δι᾽ αἰθέρος.

ἀμέρσῃς] ἀπὸ τοῦ ἀμέρδω τὸ ἀφανίζω· τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ ἀμῶ τὸ θερίζω.

Ἔνθα κε.] τὸ Ἔνθα, ποτὲ μὲν σημαίνει τὸ ὅπου, ὡς τὸ [Ἔνθα κε γυμνωθέντα] ποτὲ δὲ τὸ ἐκεῖ, ὡς τὸ [Ἔνθ᾽ οὐτάμεν.] ὥσπερ ἀπὸ τοῦ ἐνταῦθα δοκεῖ γίνεσθαι κατὰ συγκοπήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Χαίρετε Λυγκῆος γενεή.] Λυγκεὺς ἦν βασιλεὺς τοῦ Ἄργους. ἀπὸ Λυγκέως γὰρ Ἄβας, οὗ Ἀκρίσιος, οὗ Δανάη, ἧς Περσεὺς, οὗ Ἀλκαῖος, ὁ τοῦ Ἠλεκτρύωνος καὶ Ἀμφιτρύωνος. τοῦ δὲ Ἀλκαίου, Ἡρακλῆς καὶ Ἰφικλος, Ἰφίκλου δὲ Ἰόλαος. Γένος γὰρ πῶς οἱ σαφέστερον δοκοῦσι τὸ ἐντεῦθεν ὡς Ἡρακλῆς, καὶ Ἀντίοχος, καὶ Λυγκεὺς, καὶ Κέκροψ. καὶ γὰρ καὶ γένος λέγεται καὶ ἡ πρὸς ὁμογνίους ἐχόντων πως πρός τινα καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀθροισις, ὡς παρὰ τοῦ Πορφυρίου μεμαθήκαμεν. τάχα λεχθείησαν οἱ Ἀργεῖοι τοῦ Λυγκέως, ὡς ἑνὸς τινὸς ἐξ οὗ κατάγονται. ὥσπερ οἱ Ἡρακλεῖδαι, καὶ Κεκροπίδαι, καὶ οἱ λοιποί. σάκευς.] οἱονεὶ τοῦ σάκους. οἱ γὰρ Δωριεῖς οὕτω κλίνουσι· τὸ σάκος τοῦ σάκευς, τὸ βέλος τοῦ βέλευς. τὸ γὰρ ἐῦ, εἰς ευ συναιροῦσιν. ἔνθ᾽ οὐτάμεν.] τρῶσον μὲν φησὶ μόνον, καὶ ἀναχώρει. ἐπεὶ οὐχ εἵμαρταί σοι οὔτε τοὺς ἵππους αὐτοῦ λαβεῖν, οὔτε αὐτὸν φονεῦσαι.

Ὣς εἰποῦσ' ἐς δίφρον ἐβήσετο δῖα θεάων
Νίκην ἀθανάτης χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα
Ἐσσυμένως. τότε δή ῥα διόγνητος Ἰόλαος
Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο. τοὶ δ' ὑπ' ὁμοκλῆς
Ῥίμφ' ἔφερον θοὸν ἅρμα κονίοντες πεδίοιο.
Ἐν γάρ σφιν μένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰγίδ' ἀνασσείσασα· περιστονάχιζε δὲ γαῖα.
Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ,
Κύκνος θ' ἱππόδαμος καὶ Ἄρης ἀκόρητος ἀϋτῆς.
Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.

Sic locuta, in currum ascendit diua dearum,
Victoriam immortalibus manibus & gloriam tenens
Certatim. Tunc igitur Ioui notus Iolaus
Horrendum equos increpuit. illi autem a comminatione
Leuiter ferebant celerem currú, puluerem cientes per campum:
Nam ipsis animum addiderat dea cæsiis oculis Minerua,
Ægide concussa. ingemiscebat autem circumquaque tellus.
Illi autem pariter procedebant, similes igni siue procellæ,
Cygnus equûm domitor, & Mars insatiabilis clamore.
Horum equi deinde obuiam sibi mutuo facti,
Acutum hinniuere, circaque ipsos reuerberabatur sonus.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Οὕτω συμβουλεύσαμένη (φησὶν) ἡ Ἀθηνᾶ ἀνέβη εἰς τὸν δίφρον, κρατοῦσα ἐν ταῖς χερσὶ νίκην καὶ δόξαν, τουτέστι, νικηφόρος οὖσα ἀνέβη εἰς τὸν δίφρον σπουδαίως. τότε δὴ ὁ ὑπὸ Διὸς κατηγόμενος Ἰόλαος μέγα καὶ φοβερὸν ἐφώνει τοῖς ἵπποις, καὶ διήγειρεν αὐτοὺς ποππυσμοῖς. οἱ δὲ ἵπποι διερεθισθέντες ὑπὸ τῆς ἀπειλητικῆς ἐκείνης φωνῆς ὀξέως ἔφερον τὸ ἅρμα, ἕλκοντες ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκείνου· ἐνέβαλε γὰρ αὐτοῖς δύναμιν ἡ Ἀθηνᾶ, κινήσασα τὴν αἰγίδα. αὕτη γὰρ ἡ αἰγὶς ἦν τὸ δέρμα τῆς Ἀμαλθείας αἰγός. λέγει δ' αὖ ἐνταῦθα Ἀθηνᾶν μὲν τοῦ Ἰολάου ἡνιοχεῖν, τὴν ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν· αἰγίδα δὲ, μύωπα αἴγειον, ὃς θυμικωτέρους καὶ εὐκινητοτέρους καθίστα τοὺς ἵππους· εἶτα φησὶν, ὡς ὑπὸ τῆς τῶν ἵππων κινήσεως ἤχει ἡ γῆ κύκλῳ. τοῦτο γὰρ ἐμφαίνει ἡ περὶ στεναγμός· οἱ δὲ (ἤγουν ὁ Κύκνος, καὶ ὁ Ἄρης) ὁμοῦ ἦλθον ἐναντίοι· ἢ πυρὶ ἢ ἀνέμῳ ὀξεῖ, καὶ οἱ ἵπποι τούτων ἀντικρὺ ἱστάμενοι ὀξέως ἐχρεμέτισαν. ἤγετο δὲ κύκλῳ ὁ τοῦ χρεμετισμοῦ ἦχος. τὸ [διόγνητος] συγκοπὴν ἔχει ὑπὸ τοῦ διογένητος, ἢ ὁ γνωστὸς, ἤγουν γνωστὸς τῷ Διΐ ἐπεὶ ὁ Ἰόλαος οὐ κατήγετο ἀπὸ τοῦ Διός, εἰ μή τις τὸ ἀνέκαθεν ἰχνεύζοιτο. γίνεται οὖν διόγνητος, καὶ ἐπὶ τῇ συνήθει τοῦ ω μεταγωγῇ εἰς η, διόγνητος. τὸ [ἐκέκλετο] εἰς ἀναδιπλασιασμὸν ἀπὸ τοῦ κλέω, ὅπερ ἀπὸ τοῦ καλέω συγκοπῇ. ἢ καὶ εἰς παρατατικὸν, ἀπὸ τοῦ κέκλω, ὃ ἐστὶν ἀπὸ τοῦ κλέω, κατὰ συγκοπὴν, καὶ ἀναδίπλωσιν γίνεται. κονίοντες.] ἤγουν βέχοντες. ἐν γὰρ τῷ τρέχειν κόνις ἤγουν χῶμα ἐγείρεται, ἀπὸ τοῦ κονῶ τὸ ἐνεργῶ.

Τοὶ δ' ἄμυδις.] ὥσπερ ἀπὸ τοῦ ἄλλος, ἤγουν ἀλλαχοῦ, τὸ ἄλλυδις· οὕτως ἀπὸ τοῦ ἅμα, τὸ ἄμυδις, ἤγουν ἅμα ἢ ὁμοῦ. τὸ [ἄγνυτο] δὲ, ἢ τὸ ἐφέρετο, ἢ τὸ ἐκλᾶτο σημαίνει· καὶ ἀμφότερα γὰρ συμβιβάζεται πρὸς τὴν ἔννοιαν. τὸ μὲν ἐφέρετο, ὅτι σῶμα ἡ φωνὴ, καὶ σῶμα φερόμενον· τὸ δὲ ἐκλᾶτο, διὰ τὸ τῆς ἠχοῦς ἀντιστρόφωνον, διεσπασμένον ὂν καὶ ἀμφίφωνον.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Νίκην ἀθανάτης χερσίν.] ἀναιρέσεις ἐπάξειν τῆς Ἀθηνᾶς τὴν νίκην, ἐν ταῖς ἀθανάταις αὐτῆς χερσὶ κατέχουσα τὴν νίκην.

Τὸν πρότερος προσέειπε βίη Ἡρακληείη·
Κύκνε πέπον, τί νυ νῶιν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους,

Atque hunc prior alloquebatur vis Herculea:
Cygne ignaue, cur contra nos tenetis veloces equos,

Ἀνδρῶν, οἳ πόνου καὶ ὀϊζύος ἴδριές εἰμεν;
Ἀλλὰ παρὲξ ἔχε δίφρον ἐΰξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὲξ ἰέναι, Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω
Ἐς Κήϋκα ἄνακτα. ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος προβέβηκε. σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός.
Τοῦ γὰρ ὀπυίεις παῖδα Θεμιστονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, οὐ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πτολεμίζειν.
Ἤδη μέν τέ ἕ φημι καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἔγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλου ἠμαθόεντος
Ἀντίος ἔστη ἐμεῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τρίς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,
Οὐταμένου σάκεος· τὸ δὲ τέτρατον, ἤλασα μηρὸν
Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ἔνθα κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη
Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.

Viros qui laboris & ærumnæ experti sumus?
Ad diuersum tene currum bene politum, atque e via
Cede prætergrediendo: Trachinem enim tendo
Ad Ceycem regem: nam ille potestate pariter & maiestate
Trachini antistat. Tu vero satis admodum scis etiam ipse.
Eius enim connubio tenes filiam Themistonoen nigroculam.
O ignaue, non enim tibi neque Mars mortis exitium
Prohibuerit, si nos inter nos congrediamur bellando:
Iam ipsum quidem aio ante quoque aliquoties periculum fecisse
Hastæ nostræ, quando pro Pylo arenoso
Aduersus stetit mihi pugnam insatiabiliter optans.
Ter siquidem mea hasta percussus sustinuit se terra,
Vulnerato clypeo: quarto autem transadegi femur eius,
Totis animis festinans, magnumque illius clypeum perforaui.
Pronus autem in pulueribus humi prostratus cecidit hastæ impetu,
Vbi etiam ignominia affectus inter immortales fuit,
Manibus sub nostris relictis spoliis cruentis.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Πρὸς τὸν Κύκνον δέ (φησιν) εἶπεν ὁ Ἡρακλῆς, ὦ φίλε Κύκνε, διὰ τί καθ' ἡμᾶς ἐπιφέρετε τοὺς ταχεῖς ὑμῶν ἵππους; τὸ γὰρ [ἐπίσχετε] ἀντὶ τοῦ ἐπάγετε· ἔχω γὰρ καὶ ἴσχω τὸ φέρω. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἔμπειροί ἐσμεν τοῦ πολέμου, καὶ τῆς κακοπαθείας. ἀλλὰ ἄπαγε τὸν εὔξεστον δίφρον ἐκτός, καὶ θέλησον ἐξελθεῖν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. καὶ γὰρ ἐγὼ παρὰ τὴν Τρηχῖνα πόλιν ἀπέρχομαι πρὸς Κήϋκα τὸν σὸν πενθερόν, ὃς Τραχῖνος βασιλεύει. Κῆϋξ δὲ οὐ μόνον ὄνομα κύριον, ἀλλὰ καὶ ὄρνεον ἔνυδρον. ἴσως γὰρ κλέπτοντος Κύκνου τὰς εἰς Πυθῶνα θυσίας, ὁ Ἡρακλῆς τῷ Κήϋκι ἀπαγγελεῖν τὸ γινόμενον ἐδικαίωσεν· ὡς δ' εὗρε τὸν Κύκνον διεμποδίζοντα, συνεργοὺς τούτου ἀπέκτεινεν, ἢ ὅτι καὶ τὸν Κήϋκα πολεμήσων ἀπήρχετο συμβαλλόμενος Ἀπόλλωνος, εἰ καὶ μὴ ἐμφαίνει τοῦτο Ἡσίοδος. εἶτα φησίν· εἰ γὰρ κωλύσεις με, οὐ βοηθήσει σοι ὁ Ἄρης ὁ σὸς πατὴρ φονευομένῳ ὑπ' ἐμοῦ. καὶ γὰρ λέγω, καὶ ἄλλοτέ ποτε αὐτὸν τὸν Ἄρην ὑπὸ πεῖραν λαβεῖν τοῦ ἡμετέρου δορός, ὅτε ἐμαχόμην Νηλεῖ τῷ βασιλεῖ Πύλου, καὶ ὁ Ἄρης ἀντεπάθη μοι, μεγάλως κατ' ἐμοῦ ὀργιζόμενος· ἐν τρίτῳ μὲν τότε τυφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ ἐστηρίχθη ἐν τῇ γῇ, τρωθέντος τοῦ σάκους αὐτοῦ. τὸ δὲ τέταρτον ἐν πάσῃ δυνάμει ὁρμήσας ἐγὼ ἐτραυμάτισα τὸν αὐτοῦ μηρόν· ἔσχισα δὲ καὶ τὸ σάκος· ἔπεσε δὲ εἰς γῆν ἐπὶ πρόσωπον, ὅτε δὴ καὶ ἐφύβριστος ἐν τοῖς θεοῖς γέγονε, καταπονηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ καὶ σκυλευθείς. τὸ [πέπον] οὐ μόνον τὸν φίλον σημαίνει, ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν πεπόνων, οὓς φιλοῦμεν ἐπιπολύ, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸν κεχαυνωμένον καὶ ἔκλυτον, ὁποῖοι εἰσὶν οἱ ὑπὲρ τὸ μέτριον πεπανθέντες σίκυοι, ἢ ἄπιοι. ἰστέον γάρ, ὡς οὐ μόνον τοὺς σικύους φαμὲν πέπονας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπίους, καὶ ἄλλους πλείονας καρπούς· καὶ Ὅμηρος ἐξεδέξατο ἐπὶ ταύτῃ τῇ σημασίᾳ τὸν πέπονα,

Ὦ πέπονες Ἀχαιΐδες, οὐκέτ' Ἀχαιοί.

τὸ [εἰμὲν] ἀπὸ τοῦ ἐμέν· κοινῶς μὲν γὰρ προστίθεται τὸ σ, καὶ γίνεται ἐσμέν· ποιητικῶς δὲ τὸ ι, καὶ γίνεται εἰμέν.

Ἀλλὰ παρὲξ] ὅτι τὸ πάρεξ καὶ τὸ παρὲξ διαφέρουσι. τὸ μὲν γὰρ πάρεξ σημαίνει τὸ ἐκτός, καὶ

βαρύνεται, καὶ συντάσσεται μετὰ γενικῆς, ἔστι δὲ κοινόν. τὸ δὲ παρὲξ, οὐ τὸ ἐκτὸς μόνον σημαίνει, ἀλλὰ καὶ τὸ πλησίον, ὡς τὸ [παρὲξ ἅλα] ἤγουν ἐκτὸς, πλησίον τῆς θαλάσσης, καὶ ὀξύνεται, καὶ συντάσσεται μετὰ αἰτιατικῆς· ἔστι δὲ καὶ ποιητικόν, ἐνταῦθα δὲ παρὲξ ἐστί. τὸ [εἶκε] ἐνταῦθα τὸ θέλησον σημαίνει· ἔστι γὰρ καὶ εἴκω τὸ θέλω, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ἑκών. εἰ δὲ μὴ, σημαίνει μὲν τὸ ὑποχώρησον. λαμβάνεται δὲ ἑτεροσημάντως εἰς τὴν σύνταξιν, ἤγουν ὅρμησον παρεξιέναι, ὡς καὶ παρ' Ὁμήρῳ, Βῆ δ' ἰέναι. σὺ δ' εὖ μάλα οἶδα] ὅτι τὸ οἶδα οὕτω κανονίζεται, εἴδω τὸ γινώσκω, ὁ μέλλων εἴσω, ὁ μέσος παρακείμενος οἶδα, οἶδας, καὶ κατὰ μετασχηματισμὸν οἶσθα. καὶ κατὰ συγκοπὴν οἶσθα. τὸ [Πύλου ἠμαθόεντος] Ἀττικόν ἐστιν· ἐκεῖνοι γὰρ τὰ θηλυκὰ ἀποδιδοῦσιν ἀρσενικοῖς, καὶ ἀνάπαλιν. τοιοῦτόν ἐστιν ἐν Βοιωτίᾳ, τὸ [κλυτὸς Ἱπποδάμεια] καὶ τὸ [θῆλυς ἐέρση] καὶ παρ' Εὐριπίδῃ, τὸ [ἀγγελθεῖσα μοι γυναικὸς] ὤφελεν οὖν εἰπεῖν ἐνταῦθα [Πύλου ἠμαθοέσσης] ἡ Πύλος γάρ ἐστι θηλυκόν. τὸ [ἐτύχθη] ἀπὸ τοῦ τύχω, τὸ κατασκευάζω, ἀφ' οὗ καὶ τὸ πυκίον(?) τὸ μυστήριον. λιπὼν ἔναρα βροτόεντα] ἔναρα τὰ τῶν φονευθέντων ὅπλα, ἢ καὶ ἐνδύματα, ἀπὸ τοῦ ἐναίρω τὸ φονεύω. βροτόεντα δὲ, ἤγουν αἱματώδη· βρότος γὰρ τὸ μετὰ κόνεως αἷμα.

Ὣς ἔφατ'. οὐδ' ἄρα Κύκνος ἐϋμμελίης ἐμενοίνα
Τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ' ἐπὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλου καὶ ἐνυαλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἐπὶ πλησίον ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους·
Τῶν δ' ὑποσσευομένων κανάχιζε πόσ' εὐρεῖα χθών.

Sic dixit. at Cygnus bellicosus haudquaquam curabat,
Huic obtemperans, retinere trahentes currum equos,
Ac tunc a bene compactis bigis desilierunt celeriter in terram,
Et Iouis filius magni, & Enyalij regis.
Aurigæ autem propius egerunt pulchricomos equos.
Illis autem irruentibus sonitu pedum concitata est lata terra.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Οὕτω (φησὶν) εἶπεν ὁ Ἡρακλῆς· ὁ δὲ Κύκνος οὐκ ἐμενοίνα, καὶ ὠρέγετο(?) ἡσυχίας, ὥστε πειθόμενος τῷ Ἡρακλεῖ κατέχειν τοὺς ἕλκοντας τὸ ἅρμα ἵππους· τότε δὴ ἐπήδησαν ταχέως ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ δίφρου ὅ τε Ἡρακλῆς ὁ παῖς τοῦ Διός, καὶ ὁ Κύκνος ὁ παῖς τοῦ Ἄρεος· οἱ ἡνίοχοι δὲ ἤγαγον τοὺς ἵππους πλησίον αὐτῶν, τῶν ἵππων δὲ κινουμένων, ἤχει ἡ γῆ, κοπτομένη τοῖς ποσὶν αὐτῶν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

οὐδ' ἄρα Κύκνος] Οὐ προεθυμεῖτο αὐτοὺς ἀπολῦσαι τῷ Ἡρακλεῖ πειθόμενος. ἐϋμμελίης] ἐϋμελίης δὲ, ὁ καλῶς χρώμενος τῇ μελίᾳ, τουτέστι τῷ δόρατι.

Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκωσιν, ἐπ' ἀλλήλαις δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δὲ δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἴγειροί τε τανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
Ῥίμφα κυλινδομένων, εἵως πεδίον δ' ἀφίκωνται·
Ὣς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.
Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις κλειτή τ' Ἰαωλκὸς
Ἄρνη τ' ἠδ' Ἑλίκη, Ἄνθειά τε ποιήεσσα
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύνισαν. μέγα δ' ἔκτυπε μητιέτα Ζεύς,

Vt autem ab alto vertice montis magni
Rupes desiliunt, aliæ super alias cadentes:
Multæque quercus, multæ item piceæ,
Alnique totis radicibus restringuntur ab ipsis
Celeriter delabentibus, donec in campum peruenerint:
Ita & illi in se mutuo ruebant cum magno clangore:
Tota autem Myrmidonum ciuitas celebrisq. Iaolcus,
Arneque, & Helice, & Anthea herbosa,
Præ voce vtriusque valde resonabant. Illi autē cum clamore
Mirando congressi sunt. magnum autem intonuit consiliarius
Iupiter,

Κάδ

Κὰδ δ' ἄρ ἀπ' οὐρανόθεν ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας,
Σῆμα τιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί.

Et e cœlo guttas demisit sanguinolentas,
Signum id ponens belli, suo multum confidenti filio.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὥσπερ δέ (φησιν) ὅτι ἀπὸ κορυφῆς ὄρους ἐκπέσωσι πέτραι, πέσωσι δὲ ἐπ' ἀλλήλαις, ῥήγνυνται δὲ ὑπ' αὐτῶν κυλιομένων ὑψηλῶς πολλαὶ δρῦς, καὶ πεῦκαι καὶ αἴγειροι, ἕως αὖ εἰς τὴν γῆν κατέλθωσιν, οὕτως οὗτοι συνέπεσον ἀλλήλοις, μεγάλως βοῶντες. πᾶσα δὲ ἡ πόλις τῶν Μυρμιδόνων, ἡ νῦν λέγεται Φάρσαλα, καὶ ἡ Ἰαωλκός, καὶ ἡ Ἄρνη, καὶ ἡ Ἑλίκη καὶ ἡ Ἄνθεια, πόλεις δὲ καὶ αὗται Θετταλίας, ἤχουν μεγάλως ὑπὸ τῇ φωνῇ ἀμφοτέρων. οἱ δὲ συνῆλθον ἀλλήλοις θέλοντες καὶ μέγα ἀλαλάξαντες. ὁ Ζεὺς δὲ μεγάλως ἐκτύπησε βροντήσας, καὶ κατέβαλεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ δρόσους αἱματηράς, σημεῖον τιθεὶς τοῦ πολέμου τῷ ἰδίῳ παιδὶ Ἡρακλεῖ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Κὰδ δ' ἄρ ἀπ' οὐρανόθεν.] Ὅμηρος μὲν ἐπὶ Σαρπηδόνος μέλλοντος τελευτᾶν, εὐλόγως ποιεῖται τὰς αἱματοέσσας ψιάδας φερομένας, ὧδε δὲ Ἡρακλέους νικῶντος.

Οἷος δ' ἐν βήσσῃς ὄρεος χαλεπὸς προϊδέσθαι
Κάπρος χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδράσι θηρευτῇς, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμωθείς, ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαστιγόωντι
Λείβεται, ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἔικτην,
Ὀρθὰς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας ἀμφί τε δειρήν.
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἱππείου θόρε δίφρου.

Qualis autem in vallibus montis acerbus aspectu
Aper, dentes habens exertos, fertur impetu ad pugnandum
Cum viris venatoribus, acuitque candidum dentem
Per obliquum actus, spuma autem circa os mandenti
Destillat: oculique ipsi igni splendenti similes sunt,
Rectis autem in vertice horret setis, circaque collum:
Talis similis Iouis filius ab equestri desiliit curru.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὥσπερ δέ (φησι) κάπρος χαυλιόδους καὶ κεχαλασμένους ἔχων ὀδόντας, χαλεπὸς θεάσασθαι αὐτόν, φέρεται ἐν τοῖς ὄρεσιν ἐν θυμῷ, ὥστε μαχέσασθαι ἀνδράσι κυνηγέταις, καὶ θήγει τὸν ὀδόντα πλάγιος φερόμενος· περὶ τὸ στόμα δὲ αὐτοῦ στάζει ἀφράς, οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ αὐτοῦ πυρὶ εἰσὶν ὅμοιοι, ἵστησι δὲ τὰς τρίχας ὀρθὰς ἐν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ· οὕτω καὶ Ἡρακλῆς ἀνεπήδησεν ἐπὶ τοῦ ἅρματος ὅμοιος τούτῳ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Κάπρος χαυλιόδων.] ἐπίθετον, ὡς καρχαρόδους. ἐνταῦθα δὲ ἐπεὶ κεχαλασμένους ἔχει φανερῶς τοὺς ὀδόντας· ἢ κατ' ἐναλλαγὴν τοῦ ρ εἰς λ, οἷον χαράσσων τοὺς ὀδόντας, καὶ τραχύνων.

Ἦμος δὲ χλοερῷ κυανόπτερος ἠχέτα τέττιξ
Ὄζῳ ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδειν
Ἄρχεται, ᾧ τε πόσις καὶ βρῶσις θῆλυς ἐέρση,
Καί τε πανημέριός τε καὶ ἠῷος χέει αὐδὴν
Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει.
Τῆμος δὴ κέγχροισι περὶ γλῶχες τελέθουσι

Quando autem viridi nigricans alis sonorosa cicada
Ramo insidens, æstatem hominibus canere
Incipit, cuius & potus & cibus fœmineus ros est,
Atque per totum diem, & mane sub auroram fundit vocem
Æstu in grauissimo, quando corpus Sirius exiccat,
Quando item & milio circum aristæ nascuntur,

Τούς τε θέρει σπείρουσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Τὴν ὥρην μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.

Quod æstate seminant, cum vvæ acerbæ colorem mutant,
Qualia Bacchus dedit hominibus in lætitiam & laborem,
Eo tempore pugnabant, multus autem tumultus excitabatur.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὅτε δὲ (φησὶν) ὁ μελανόπτερος καὶ ἠχητικὸς τέττιξ ἐν χλωρῷ κλάδῳ ἐπικαθήμενος ἄρχεται ᾄδειν καὶ προμηνύειν τοῖς ἀνθρώποις τὸ θέρος, ᾧ πινὴ τούτων βρῶσις καὶ πόσις ἐστὶν ἡ ἁπαλὴ δρόσος· τοῦτο γὰρ τὸ [θήλεις ἐέρση] ὃς ἐκ πρωΐας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας [ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ] ᾄδει ἐν κόπῳ χαλεπῷ, ὅτε καὶ ὁ ἥλιος καίει τὸ σῶμα αὐτοῦ, ὅτε δὴ καὶ οἱ κέγχροι ἄρχονται ἀνθέρικας ποιεῖν, ἤγουν στάχυας, οὓς ἐν θέρει σπείρουσιν. ὅτε καὶ οἱ ἄωροι βότρυες ἄρχονται ποικίλλεσθαι ἤγουν πεπαίνεσθαι· τὰ δῶρα λέγων τοῦ Διονύσου, ἃ δέδωκε τοῖς ἀνδράσι χαρὰν καὶ ἄχθος. ἄχθος μὲν, διὰ τὸν εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀμπέλων μόχθον, χαρὰν δὲ, διὰ τὴν εὐφροσύνην, τὴν ἐκ τοῦ οἴνου· κατὰ τὴν ὥραν ταύτην, ἡνίκα ταῦτα γίνεται, ἐμάχοντο δ' ὅ τε Ἡρακλῆς καὶ ὁ Κύκνος. ἠγείρετο δὲ πολὺς κτύπος τούτων μαχομένων.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ.] τὸν καιρὸν λέγει τῆς μάχης. ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ, ἐν τῷ θέρει τῷ καυματώδει, ὅτε τὰ σώματα ἔδονται καὶ καθιδροῦνται τοῖς ἱδρῶσι, παρὰ τὸ ἰδίειν, ὃ ἐστὶν ἱδροῦν. καὶ Ὅμηρος, Ἴδει αἰνοτάτῳ. περιγλώχες.] αἱ γωνίαι τοῦ στάχυος, περιφραστικῶς δὲ τὸν στάχυν. δῆλον δὲ τὰ φύλλα τοῦ κέγχρου. εἰς ἀνάπαυσιν δὲ τῆς γῆς τοὺς κέγχρους σπείρουσιν ἐν θέρει· ἢ οἱ κέγχροι, καὶ ἀπὸ τοῦ θέρους σπείρονται, ὅταν ἄρχονται περκάζειν αἱ βότρυες.

Ὣς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ ἄραβός θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μάχωνται
Αἰγὸς ὀρεσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο
Πίονος, ἥν τ' ἐδάμασε βαλὼν αἰζήιος ἀνὴρ
Ἰῷ ἀπὸ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλῃ
Χώρου ἄιδρις ἐών, οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,
Ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὣς οἳ κεκληγότες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.

Vt autem leones duo, pro occisa ceruа
Sibi mutuo irati, in seipsos impetum faciunt,
Sæuusque inter ipsos rugitus, strepitusque exoritur dentium
Atque vt vultures incuruis vnguibus repandi rostri
Rupe in excelsa, magno clangore dimicant,
Capræ montiuagæ gratia, aut feræ ceruæ
Pinguis, quam domuerit iaculando iuuenis vir,
Sagitta e neruo emissa: ipse autem vagatur alio loco
Loci ignarus existens: at illi celeriter animaduerterunt,
Certatimque pro ea pugnam acerbam instruxerunt:
Sic & hi duo cum clamore concitati se mutuo irruerunt.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὥσπερ δὲ (φησὶ) δύο λέοντες ἕνεκα ἐλάφου φονευθείσης ὁρμῶσιν ἐπ' ἀλλήλοις ὀργιζόμενοι, κτύπος δὲ χαλεπὸς γίνεται αὐτῶν, καὶ πλῆξις τῶν ὀδόντων· οἱ δὲ ὥσπερ ἀετοὶ γαμψώνυχες καὶ ἀγκυλοχεῖλαι (ἐπικαμπεῖς γὰρ οἱ ὄνυχες καὶ τὰ ῥάμφη τῶν ἀετῶν) μάχονται ἐπὶ ὑψηλῇ πέτρᾳ, μεγάλως ἠχοῦντες, ἕνεκα αἰγὸς ἀγρίας, ἢ ἐλάφου πίονος, ἣν ἐδάμασε καὶ ἀπέκτεινε βαλὼν ἐν βέλει ἀπὸ τόξου ἀνὴρ νέος· αὐτὸς δὲ πλανᾶται ἀλλαχοῦ, ἀμαθὴς ὢν τοῦ τόπου. οἱ δὲ ἀετοὶ ταχέως ἐνόησαν, καὶ ὁρμήσαντες μάχην ἐποιήσαντο χαλεπὴν περὶ αὐτῆς· οὕτως οὗτοι ὥρμησαν ἐπ' ἀλλήλους μετὰ βοῆς.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

αἰζηὸς αἰνής.] αἰζηὸς κυρίως ὁ νεανίας. νῦν δὲ τὸν τέλειον ἄνδρα φησὶ, ἤτοι τὸν ἀνδρεῖον. ἑπτὰ δέ εἰσιν, κατὰ ἀστρονόμους, αἱ τῶν ἀνθρώπων ἡλικίαι· βρέφος ἀπὸ γεννήσεως, μέχρι δ ἐτῶν, ἀναλογεῖ δὲ τῇ σελήνῃ. εἶτα παιδίον, μέχρι διδ. ἀναλογεῖ δὲ Ἑρμῇ. μεῖραξ, ἀπὸ διδ. μέχρι τῶν ιη· ἀναλογεῖ δὲ Ἀφροδίτῃ. ἀπὸ ιθ ἐτῶν μέχρι τῶν λζ, νεανίας· ἀναλογεῖ δὲ τῷ Ἡλίῳ ἀπὸ λη, μέχρι νϛ, ἀνήρ· ἀναλογεῖ δὲ Ἄρει. ἀπὸ νζ, ἕως ξδ, πρεσβύτης· ἀναλογεῖ δὲ Διΐ. γέρων, ἐπ' αὐτὴν μέχρι ζωῆς ἐσχάτης· ἀναλογεῖ δὲ τῷ ψυχρῷ τούτῳ Κρόνῳ.

αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλη] αὐτὸς δέ, φησι, ὁ βάλλων ἄλλῃ ἀναχωρήσει, μὴ εἰδὼς τὸν τόπον ὅπου ἔπεσεν. οἱ δὲ αἰγύπτιοι ταχέως αὐτὸν εἶδον.

Ἔνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς σάκει ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκόν· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ἡρακληείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
Ἤλασ' ἐπικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω κέρσε τένοντε
Ἀνδροφόνος μελίη. μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός.
Ἤριπε δ' ὡς ὅτε τίς δρῦς ἤριπεν, ἢ ὅτε πέτρη
Ἠλίβατος πληγεῖσα Διὸς ψολόεντι κεραυνῷ·
Ὣς ἔριπ'. ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ.

Ibi sane Cygnus quidem potentis Iouis filium
Occidere meditans, clypeo æream hastam adegit:
Neque tamen perrupit æs: defendebant enim dona Dei.
Contra autem Amphitryoniades, vis Herculea,
Inter galeam & clypeum, hasta longa
Ceruicem nudatum, celeriter infra mentum
Percussit valde; ambosque detondit tendones
Homicida lancea. magnum enim robur inciderat viri.
Cecidit autem veluti cum quercus aliqua, aut rupes
Excelsa, ictu Iouis fumanti fulmine:
Sic cecidit. circum ipsum autem resonabāt arma variegataære.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Τότε δέ (φησιν) ὁ Κύκνος μὲν προθυμούμενος φονεῦσαι τὸν Ἡρακλέα, τὸν υἱὸν τοῦ ἰσχυροῦ Διὸς, ἔρριψε δόρυ ἐν τῇ ἀσπίδι αὐτοῦ· οὐδὲ ἔσχισε τὸν θώρακα· ἐφύλαττε γὰρ αὐτὸν τὸν Ἡρακλέα τὰ δῶρα τοῦ Ἡφαίστου· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Ἀμφιτρύωνος ὁ Ἡρακλῆς μέσον τῆς περικεφαλαίας καὶ τῆς ἀσπίδος, ὑποκάτω τοῦ γενείου, ἔτυψε ταχέως καὶ ἰσχυρῶς τὸν αὐχένα ἐκείνου γυμνωθέντα, ἐν δόρατι, καὶ ἔκοψεν ἀμφοτέρους τοὺς τένοντας, ἤγουν τὰ τοῦ τραχήλου νεῦρα, τὸ ἀνδροφόνον δόρυ. κατεβλήθη δὲ ἡ μεγάλη ἰσχὺς τοῦ ἀνδρός, ἤγουν τοῦ Κύκνου. κατέπεσε γὰρ, ὥσπερ καταπίπτει δρῦς, ἢ πέτρα ὑψηλὴ πληγεῖσα κεραυνῷ καυστικῷ τοῦ Διός· οὕτω κατέπεσεν ὁ Κύκνος· περὶ αὐτὸν δὲ ἤχησε τὰ ὅπλα αὐτοῦ τὰ κεκαλλωπισμένα ἐν χαλκῷ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκόν.] Σέλευκος γράφει [χαλκὸς] ἐν ῥοπῇ τοῦ δόρατος. ἡ γὰρ ἀσπὶς οὐκ ἐπεποίητο ἀπὸ χαλκοῦ.]

Τὸν μὲν ἔπειτ' εἴασε Διὸς ταλακάρδιος υἱός.
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Δεινὸν ὁρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατεροῖς ὀνύχεσσι
Σχίσσας ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα·
Ἐμμεμαὼς δ' ἄρα τοῦ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ·

Atque hunc quidem ibi relinquit Iouis ærumnosus filius.
Ipse autem occisorem hominum Martem accedentem obseruās
Sæuum videns oculis, vt leo corpus forte nactus,
Quique admodum accurate pellem validis vnguibus
Dissecta, quam celerrime dulcem animum abstulit:
Alacriter autem nigrum expletur cor,

Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δεινόν, πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσσὶ γλάφει· οὐδέ τις αὐτόν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Ἀντίος ἔστη Ἄρηος, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἐσσυμένως. ὁ δέ οἱ σχεδὸν ἤλυθεν ἀχνύμενος κῆρ.
Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.

Ac caesiis intuens oculis saeuum quiddam, costasq. & humeros
Cauda flagellans, pedibus fodit, neq quisquam ipsum
Sustinet ex aduerso aspiciens prope ire, neque pugnare.
Talis igitur & Amphitryoniades insatiabilis clamore
Contra Martem stetit, in praecordiis audaciam augens
Certatim. Ille autem prope venit afflicto corde.
Vtriq. autem cum clamore alter alterum inuaserunt.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Τοῦτον μὲν (φησιν) ἔπειτα ἀφῆκεν ὁ καρτερὸς υἱὸς τοῦ Διὸς Ἡρακλῆς, ἐπιτηρήσας τὸν βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἐρχόμενον, καταπληκτικὸν ὁρῶν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ λέων ὁρᾷ δηλονότι ἐγκύρσας σώματι, ἤγουν ἐντυχών, ὅστις λέων ἐπιμελῶς ὅτι τάχιστα σχίσας τὸ δέρμα τοῦ σώματος ἐκείνου τοῖς ἰσχυροῖς ὄνυξιν αὐτοῦ, ἐκόρεσε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, πίμπλαται δὲ ἄρα καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς κόρον. βλέπων δὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς φοβερόν, καὶ τὰς πλευρὰς καὶ τοὺς ἐκείνου τοῦ σώματος ὤμους τῇ οὐρᾷ μαστίζων, ὀρύσσει τοῖς ποσίν· οὐδέ τις αὐτὸν ἰδὼν ὑπέμεινεν ἐξ ἐναντίας πλησίον αὐτοῦ ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι. τοιοῦτος ἄρα ἔστιν ἐναντίος τοῦ Ἄρεος ὁ Ἀμφιτρυωνιάδης Ἡρακλῆς, ὁ μὴ κόρον λαμβάνων τῆς τοῦ πολέμου φωνῆς, ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ θάρσος αὔξων ὁρμητικῶς. οὗτος δὲ πλησίον τοῦ Ἄρεος ἦλθε λυπούμενος τὴν ψυχήν· ἀμφότεροι δὲ βοήσαντες ἐπ' ἀλλήλους ὥρμησαν.

Ὡς δ' ὅτ' ἀπὸ μεγάλου πέτρη πρηῶνος ὀρούσῃ,
Μακρὰ δ' ἐπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἠχῇ
Ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δέ οἱ ἀντεβόλησεν
Ὑψηλός, τῷ δὴ συνενείκεται, ἔνθα μιν ἴσχει·
Τόσσῃ ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος οὖλος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.

Vt autem quando a magno rupes cacumine praecipitans,
Et in longum delata saltu voluitur, fragorque
Venit subito ingens, collis autem ipsi obuius fit
Altus, ad quem cursu defertur, vbi ipsam retinet:
Tanto ille fremitu, curruum grauator, perniciosus Mars
Vociferans irruit. ille autem promptè venientem excepit.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὥσπερ δέ (φησιν) ὅτε ἀπὸ ἐξοχῆς μεγάλου ὄρους ὁρμήσῃ πέτρα, κυλίεται μακρὰ πηδῶσα· ὁ κτύπος δὲ ἔρχεται βοῶν· τὸ δὲ ὄρος ἀντήχησε τὸ ὑψηλόν, ᾧ τινι δὴ ὄρει συγκατέρχεται, ἔνθα κωλύσει ταύτην. τόσῃ βοῇ, ὁ μὲν Ἄρης ὁ ὀλέθριος κράζων ὥρμησεν, ὁ δὲ Ἡρακλῆς ἰσχυρῶς ὑπεδέξατο αὐτόν.

Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα.
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἄρες ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι

Porro Minerua filia Iouis aegida tenentis
Obuiam venit Marti, tenebrosam habens aegidem.
Saeua autem torue intuens, verbis volucribus allocuta est:
Mars inhibe animos ingentes, & manus inuictas.
Neque enim tibi fas est inclyta arma auferre,

Ἡρα-

Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἵστασ' ἐμεῖο.

Hercule occiso, Iouis magnanimo filio.
Sed age, desiste a pugna, neque aduersus steteris mihi.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ἡ Ἀθηνᾶ δὲ (φησὶν) ἡ θυγάτηρ τοῦ Διὸς, ἐναντία ἦλθε τοῦ Ἄρεος, ἔχουσα τὴν σοβαρὰν αἰγίδα, ἤγουν τὸ δέρμα τῆς Ἀμαλθείας αἰγός. δεινὸν δὲ ἰδοῦσα λόγους ταχεῖς πρὸς αὐτὸν εἶπεν· ὦ Ἄρες, κώλυσον τὴν ἰσχυράν σου ὁρμὴν, καὶ τὰς ἀπροσπελάστους χεῖρας· οὐ γάρ ἐστι δίκαιον ἀποδῦσαι σὲ τὸν Ἡρακλέα τὰ ἔνδοξα αὐτοῦ ὅπλα, κτείναντα τὸν ἀνδρειότατον υἱὸν τοῦ Διός· ἀλλ' ἄγε παῦσον τῆς μάχης, μὴ δὲ ἵστασο ἐμοῦ ἐναντίος.

Ὣς ἔφατ'. ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεος μεγαλήτορα θυμόν.
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων, φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ
Κακτάμεναι μεμαώς· καὶ ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Σπερχνὸν, ἑοῦ παιδὸς κοτέων πέρι τεθνειῶτος,
Ἐν σάκεϊ μεγάλῳ, ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρην ἄχος εἷλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ
Ἔσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. τὸν δ' ἐπιόντα
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀϋτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὖτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἀράξων
Δούρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ.
Τῷ δὲ Φόβος, καὶ Δεῖμος εὔτροχον ἅρμα καὶ ἵππους
Ἤλασαν αἶψ' ἐγγὺς, καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐς δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον. αἶψα δ' ἔπειτα
Ἵππους μαστίετην, ἵκοντο δὲ μακρὸν Ὄλυμπον.

Sic ait: sed non persuasit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu, flammæ similia arma vibrans,
Celeriter inuasit vim Herculeam,
Occidere festinans. & coniecit æratam hastam
Acriter, ob suum filium irascens mortuum,
In clypeum magnum. At procul cæsia Minerua,
Hastæ impetum auertit, manu deflectens a curru.
Acerbus autem dolor Martem cepit, extractoque gladio acuto
Istuit contra Herculem magnanimum, at illum accedentem
Amphitryoniades, sæuo insatiabilis clamore,
Femore clypeo sub variegato
Vulnerauit valide, magnumque traiecit clypeum
Hasta vibrans. in terra autem prostrauit media *Martem*.
At illi Pauor & Metus agilem currum, & equos
Adegerunt celeriter propius, & a terra habente latas vias
In currum posuerunt variegatū,
atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, veneruntq. in altum Olympum.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Οὕτως ἔφη (φησὶν) ἡ Ἀθηνᾶ, ἀλλ' οὐκ ἔπειθε τὴν ψυχὴν τοῦ Ἄρεος· ἀλλὰ μεγάλως βοῶν, κινήσας τὰ ὅπλα αὐτοῦ τὰ τῷ πυρὶ ὅμοια, ταχέως ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα ὥρμησε, προθυμούμενος κατακτεῖναι αὐτόν. καὶ δὴ συντόνως ἔρριψεν ἐπὶ τῇ ἀσπίδι αὐτοῦ δόρυ σιδηροῦν, ὀργιζόμενος ἕνεκα τοῦ ἰδίου παιδὸς Κύκνου τεθνεῶτος· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἡ γλαυκὰς ἔχουσα τὰς ὦπας, ἀπέστρεψε τὴν ὁρμὴν τοῦ δόρατος, κινήσασα ἐκ τὴν ἀπὸ τοῦ ἅρματος. σφοδρῶς δὲ λύπη ἔλαβε τὸν Ἄρην. κινήσας δὲ δόρυ ὀξὺ, ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν γενναιόφρονα. ὁ Ἡρακλῆς δὲ ὁ μὴ κόρον λαμβάνων τῆς τοῦ πολέμου φωνῆς ἔτρωσεν ἰσχυρῶς τὸν Ἄρην ἐπελθόντα κατὰ τὸν μηρὸν, γυμνωθέντα τοῦ ποικίλου σάκους, ἤγουν τῆς ἀσπίδος. ἔπληξε δὲ τὴν ἀσπίδα διαρρήξας ἐν δόρατι, κινήσας τοῦτο. κατέβαλε δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν. ὁ Δεῖμος δὲ καὶ ὁ Φόβος (προσωποποιεῖ γὰρ αὐτοὺς) ἔφερον αὐτῷ ἐγγὺς ταχέως τὸ ταχὺ ἅρμα, καὶ τοὺς ἵππους, καὶ ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν δίφρον

τὸν

τὸν ποικίλον. ταχέως δὲ πάλιν ἱμάσσξας τοὺς ἵππους, καὶ ἀφίκοντο εἰς τὸν μέγαν οὐρανόν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

Ἔγχεος ὁρμὴν ἔσχασ'] ἀνετείνασα τὴν χεῖρα.

Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ
Νίσοντ'· αἶψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἐξίκετ' Οὔλυμπόν τε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,
Οἵ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτοῦ βασιλῆος,
Ἄνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰαωλκὸν,
Ἄρνην τ' ἠδ' Ἑλίκην· πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς
Τιμῶντες Κήϋκα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τοῦ δὲ τάφον καὶ σῆμ' ἀϊδὲς ποίησεν Ἄναυρος
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων. τὼς γάρ μιν Ἀπόλλων
Λητοΐδης ἤνωξ', ὅτι ῥα κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅς τις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων.

Filius autem Alcmenæ & gloriosus Iolaus,
Cygno despoliato, armis ab humeris pulchris detractis,
Reuertebantur, moxque exinde ad ciuitatem Trachiniam venerunt,
Equis velocibus. At cæsiis oculis Minerua
Peruenit in Olympum magnum, & domus patris.
Cygnum autem tum Ceyx sepeliuit, & populus infinitus,
Qui prope ciuitatem habitans inclyti regis,
Anthen, Myrmidonumq. ciuitatem, celebremque Iolcum,
Arneque & Helicen. multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, charum beatis diis.
Sed illius sepulchrũ & monumentum obscurũ reddidit Anaurus,
Imbre hiemali exundans. ita enim ipsum Apollo
Latonæ filius iussit, propterea quod inclytas hecatombas
Quicunque portaret Delphos, cum vi spoliabat insidiatus.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ.

Ὁ υἱὸς δὲ (φησι) τῆς Ἀλκμήνης Ἡρακλῆς, καὶ ὁ ἔνδοξος Ἰόλαος σκυλεύσαντες τὸν Κύκνον, ἤγουν ἀποδύσαντες αὐτὸν τὰ καλὰ ὅπλα, ἐπορεύοντο. ταχέως δὲ ἀφίκοντο εἰς τὴν Τραχῖνα πόλιν, σὺν τοῖς ἵπποις τοῖς ταχέσιν. ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἀφίκετο εἰς τὸν μέγαν οὐρανὸν καὶ τὰ δώματα τοῦ Διὸς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. τὸν Κύκνον δὲ ἔθαπτεν ὁ Κήϋξ, καὶ ὁ λαὸς ὁ πολύς, οἵτινες κατῴκουν τῆς πόλεως τῆς Τραχῖνος πλησίον, ἥτις ἦν τοῦ ἐνδόξου βασιλέως Κήϋκος ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ τὴν Ἄνθην κατοικοῦντες, καὶ τὴν πόλιν τῶν Μυρμιδόνων, καὶ τὴν Ἰαωλκὸν, καὶ τὴν Ἄρνην, καὶ τὴν Ἑλίκην. πολὺς δὲ λαὸς ἠγείρετο, τιμῶντες τὸν Κήϋκα, τὸν φίλον τῶν ἀθανάτων θεῶν. Τούτου δὲ τὸν τάφον ἀφανῆ ἐποίησεν ὁ Ἄναυρος ποταμός, πλησθεὶς χειμερίου ὄμβρου· οὕτω γὰρ ὁ Ἀπόλλων ἠνίξατο καὶ ἐμαντεύσατο, ὅτι δὴ ἐπιτηρῶν ἔκλεπτε βιαίως τὰς ἐνδόξους θυσίας καὶ τὰ ἀναθήματα, ἅπερ ἂν ἔφερέ τις ἐν Πυθίῳ, ἐν τῷ αὐτοῦ δηλονότι ἱερῷ.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ.

ἀϊδὲς ποίησε] ἀντὶ τοῦ ἀφανές· ἵνα δείξῃ, ὅτι καὶ οἱ τάφοι ἀφανίζονται τῶν ἀδίκων. τὼς γάρ μιν Ἀπόλλων.] οὕτως γὰρ ἐκέλευσεν ὁ Ἀπόλλων, ἐπειδὴ τοὺς φέροντας τὰς θυσίας ἐσκύλευεν. Ἄναυρος, ποταμὸς Θεσσαλίας. καλοῦσι δὲ καὶ ἀναύρους τοὺς χειμάῤῥους.

ΔΑΝΙΗΛ

ΔΑΝΙΗΛ ὁ ΕΙΝΣΙΟΣ

τῷ τούτοις τοῖς Σχολίοις, τοῖς εἰς τὸν ΤΖΕΤΖΗΝ ἀναφερομένοις, ἐντυγχάνειν προαιρουμένῳ.

ΤΑ μέχρι τούτου ἐκδοθέντα ἡμῖν μετὰ τῶν τοῦ Μοσχοπούλου τε καὶ Πρόκλου εἰς τὰ τοῦ Ἡσιόδου Ἔργα τε καὶ Ἡμέρας, καὶ τὰ μετὰ τῶν Ἰωάννου τοῦ Διακόνου σχολίων τε παραφραστικῶν, καὶ τῆς τεχνολογίας, εἰς τὴν Ἀσπίδα τοῦ αὐτοῦ, τὸν Τζέτζην τὸν Ἰωάννην φανερῶς ἐπιγεγραμμένα ἦν. Τὰ δὲ εἰς τὴν Θεογονίαν τὰ μετὰ τῶν Διακόνου, ἀνώνυμα μὲν ἐν τῇ τῶν Ἐνετῶν ἐκδόσει περιφέρεται· ἐν δὲ τῇ ἐν Βασιλείᾳ τυπωθείσῃ τὸν Τζέτζην τὸν αὐτὸν πάλιν ἐπιγράφεται. Οὐσῶν δὲ γραφῆς διαφορῶν οὐκ ὀλίγων, καὶ κατὰ πολὺ ἀλλήλων διαλλαττουσῶν, τῇ αὐτῇ, ᾗ καὶ πρότερον, κἀνταῦθα ἀκολουθεῖν ἡμῖν ἔδοξεν· ἐκτὸς εἰ μὴ φανερά τινα λίαν σφάλματα κατηγορεῖν αὐτῆς ἔχοιμεν. Τῶν δὲ πάνυ ὠφελίμων τινῶν ἣν καὶ ἡ ἑτέρα, ἡ τῶν Ἐνετῶν δηλαδή, πλεονεκτεῖν ἡμῖν που δοκήσεται, οὐδὲ τούτων ἀμελήσομεν, ἔστιν ἃ καὶ ἐκεῖθεν διορθωσάμενοι, τῶν παρακεκινδυνευμένων τε καὶ οὐ μάλα ὀρθῶς ἐχόντων, τῶν μεταγραφικῶν μάλιστα· τῶν τε ἄλλων ἕνεκα, καὶ ὅτι ὁ σοφώτατος Βουλκάνιος, ἀντιγράφοις τισὶ τῶν παλαιοτάτων ἐντυχών, πάντα σχεδὸν τὰ ταύτῃ λείποντα ἐκπληρώσας ἔφθασε. Διὰ δὲ τὸ ὑπολαμβάνειν ἡμᾶς τεκμηρίοις χρωμένους τῶν ἀναγκαιοτάτων, οὐ τοῦ Τζέτζου μόνου, ἀλλὰ διαφόρων τε καὶ παλαιοτάτων εἶναι αὐτά, οὕτω πως ἐπιγράφειν, κάλλιστα καὶ ἀσφαλέστατα ἔχειν ᾠόμεθα, ΣΧΟΛΙΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑΝ ΠΑΛΑΙΑ. εὖγε ποιήσαντες, καὶ ὡς μάλιστα, ὡς κἀν ἄλλοις, οὕτω κἀν τούτοις, τοῖς ἑτεροδοξοῦσι τὸ ἐλεύθερον τῆς κρίσεως καταλείποντες· φιλεῖ γάρ πως ἐν τοῖς τῆς παιδείας ἁπτομένοις, κατὰ τὸν Ἡσίοδον, οὐ μόνοι τυγχάνειν ὂν ἐρίδων γένος, τοῖς δὲ ἄλλῳ τἄλλα ἀρέσκειν. Τὰ πάντα δὲ οὐδ᾽ ἂν αὐτὸς ἐπαινοίμι αὐτῶν, μὰ Δία, οὐδ᾽ ἂν πρὸς παλαιοτέρου, ἢ κατὰ Τζέτζην, εἶναι φάσκοιμι. Τοῦτο μὲν οὖν ὅπως ἂν ἔχῃ χαιρέτω· τῷ ΤΖΕΤΖΗ δέ, ὅτῳ φίλον, καὶ ταῦτα προσκείσθω. Ἔρρωσο, καὶ τούτων (ὁπωσδήποτε χρὴ καὶ ἐπιγράφεσθαι αὐτά) ὄναιο.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

ΜΟΥΣΑΩΝ Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε·
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἁπαλοῖσιν
Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος.
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο,
Ἢ Ἵππου κρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χοροὺς ἐνεποιήσαντο
Καλοὺς, ἱμερόεντας· ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν.
Ἔνθεν ἀπορνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῇ,
Ἐννύχιαι στεῖχον, περικαλλέα ὄσσαν ἱεῖσαι,
Ὑμνεῦσαι Δία τ' Αἰγίοχον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν,
Κούρην τ' Αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠῶ τ', Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λητώ τ', Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ', Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν,
Ἄλλων τ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων.
Αἵ νύ ποθ' Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδήν,
Ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶνος ὕπο ζαθέοιο.
Τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν,
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο·
Ποιμένες ἄγραυλοι, κάκ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.

MVSAS Heliconiades incipiamus canere,
Quæ Heliconis habitant montē, magnumque diuinumque.
Et circa fontem nigrum pedibus teneris
Saltant, aramque præpotentis Saturnij.
Atque ablutæ tenero corpore in Permesso,
Aut in Hippocrene, aut in Olmio sacro,
Summo in Helicone choreas duxerunt,
Pulchras, amabiles: fortiterque tripudiarunt pedibus.
Inde concitatæ, velatæ aëre multo
Nocturnæ incedebant, perpulchram vocem emittentes,
Celebrantes Iouemque ægida tenentem, & venerandā Iunonē
Argiuam, aureis calceamentis incedentem:
Filiamque Ægiochi Iouis: cæruleos oculos habentē Mineruā:
Augustemq; Apollinem, & Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terræ motorem:
Et Themin venerandam, & nigris oculis Venerem,
Hebenque aurea corona decoram, formosamque Dionem,
Auroramque Solemque magnū splendidamque Lunam,
Latonamque, Iapetumque, ac Saturnum versipellem,
Terramque Oceanumq. vastum, & Noctem atram:
Aliorumq: immortalium sacrum genus semper existentium:
Quæ olim Hesiodum pulchrum docuerunt carmen.
Agnos pascentem Helicone sub diuino.
Hoc autem me primum deæ sermone compellarunt,
Musæ Olympiades filiæ Iouis Ægiochi:
Pastores in agris pernoctantes, mala probra, ventres solum,
Scimus mendacia multa dicere veris similia;
Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.

Ὣς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι·
Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,
Δρέψασαι θηητόν. ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν
Θείην, ὥστε κλύοιμι τάτ' ἐσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.
Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην;
Τύνη Μουσάων ἀρχώμεθα, ταὶ Διὶ πατρὶ
Ὑμνεῦσαι τέρπουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,
Εἴρουσαι τά τ' ἐόντα, τάτ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι· τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ
Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ· ἠχεῖ δὲ κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματ' ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἱεῖσαι
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ,
Ἐξ ἀρχῆς οὓς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικτεν,
Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ δωτῆρες ἐάων.
Δεύτερον αὖτε Ζῆνα θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαί, λήγουσί τ' ἀοιδῆς,
Ὅσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεϊ τε μέγιστος.
Αὖτις δ' ἀνθρώπων τε γένος κρατερῶν τε γιγάντων
Ὑμνεῦσαι τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο·
Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη γουνοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα,
Λησμοσύνην τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηράων.
Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεὺς
Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων·
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πόλλ' ἐτελέσθη,
Ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ᾗσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου·

Sic dixerunt filiæ Iouis magni veridicæ;
Et mihi sceptrum dederunt, lauri peruirentis ramum
Decerpere mirandum, inspiratúsque autem mihi vocem
Diuinam, ita vt audirem tam futura quam præterita:
Et me iubebant celebrare beatorum genus sempiternorum,
Se vero primo & postremo semper decantare.
Sed quo mihi hæc circa quercum, aut circa petram?
O tu, à Musis ordiamur, quæ Ioui patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,
Memorantes & præsentia, & futura, & præterita,
Voce concordantes. illarum vero indefessa fluit vox
Ab ore suauis. rident autem domus patris
Iouis valde tonantis, dearum voce a suaui
Dispersa: resonat vero vertex niuosi Olympi,
Domus immortalium. hæ vero immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum in primis celebrant cantilena.
Ab exordio, quos Tellus & Cælum latum genuerunt,
Quique ex his prognati sunt dij datores bonorum.
Secundo rursum Iouem, deorum patrem atque etiam virorum,
Incipientesque canunt deæ, & finiunt carmen,
Quam sit præstantissimus deorũ, & imperio maximus.
Porro & hominum genus, fortiumque gigantum
Celebrantes, oblectant Iouis mentem in Olympo,
Musæ Olympiades, filiæ Iouis ægida habentis:
Quas in Pieria Saturnio peperit patri mixta
Mnemosyne, fertilitati Eleutheris imperans:
Obliuionemque malorum, & solatium curarum.
Nouem enim ei noctes mixtus est prudens Iuppiter,
Seorsim ab immortalibus sacrum lectum conscendens.
Sed cum iam annus exactus, circumvoluta vero essent tẽpora
Mensium decrescentium, diesque multi transacti essent,
Ipsa peperit nouem filias concordes, quibus carmen
Curæ est, in pectoribus securum animum habentibus,
Paululum a summo vertice niuosi cœli:

Ἔνθα σφιν λιπαροί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά.
Πὰρ δ' αὐτῆς Χάριτες καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν
Ἐν θαλίῃς· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἱεῖσαι
Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἱεῖσαι.
Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνούσαις, ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὕπο δοῦπος ὀρώρει,
Νεισσομένων πατέρ' εἰς ὅν. ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνόν,
Κάρτεϊ νικήσας πατέρα Κρόνον. εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.
Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.

Vbi ipsis splendidique chori, & ædes pulchræ.
Iuxta vero eas Gratiæ & Cupido domos habitant,
In conuiuijs: amabilem autem per os vocem emittentes
Canunt, omniumque leges, & mores venerandos
Immortalium celebrant, amabilem vocem emittentes.
Istæ cum ibant ad Olympum exultantes voce pulchra
Immortali cantilena, vndiq. vero resonabat terra atra
Canentibus hymnos: iucundus vero a pedibus strepitus excitabatur
Euntium ad patrem suum. ille autem in cælo regnat,
Ipse habens tonitru, atque ardens fulmen,
Vi superato patre Saturno: bene autem singula
Immortalibus disposuit simul, & induxit honores.
Hæc sane Musæ canebant, cælestes domos tenentes,
Nouem filiæ magni e Ioue prognatæ:
Clioque Euterpeque, Thaliaque, Melpomeneque,
Terpsichoreque, Eratoque, Polymniaque Vraniaque,
Calliopeque: hæc autem excellentissima est omnium.
Hæc enim & reges venerandos comitatur.

τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυροῦ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΤΟΥ ΓΑΛΗΝΟΥ

εἰς τὴν

ΤΟΥ ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑΝ

Ἀλληγορίαι.

Κεραμεύειν τὸν πίθον, ἡ παροιμία φησί. ταῦτ' ἄρα καὶ τοὺς ἤδη πρώτως εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ μόνην ἐμβιβάζειν μέλλοντας νέους εὐσέβειαν, οὐκ ἄλογον εἶναί μοι δοκεῖ, τοῖς Ἑλληνικοῖς ἐᾶν ὕθλοις, καὶ τὴν ἐν τούτοις πολλὴν καταναλίσκειν [illegible] φιλομαθὲς γὰρ ἀεὶ τὸ τῶν νέων γένος [illegible] χρείας. ἀλλ' ἀποθέσθαι τῷ φαινομένῳ ἤδει καὶ

τὴν

τὴν ἀκοὴν καταθέλγοντα μόνον, τὸ μὲν φαινόμενον, ἀλλ' ἤδη καὶ ὄν, ἀληθές. τοῦτον δὲ πάντως τὸ μεταληπτικὸν εἶδος τοῦ λόγου καὶ ἀλληγορικόν· οὐ μόχις ἀκοῆς περαιούμενον, ἀλλ' ἔνδον καὶ εἰς ψυχὴν ἀφικνούμενον νοεράν τε καὶ τῆς ἀληθοῦς ἐφιεμένην γνώσεως. αἰνῶ δὲ ἄρα καὶ Πλωτῖνον ἐκεῖνον, κἂν τῶν θύραθεν οὗτός ἐστι, παρεγγυώμενον τοῖς νέοις τὰ μαθήματα παραδιδόναι, πρὸς συνεθισμὸν τῆς ἀσωμάτου φύσεως. ἔτι δὲ καὶ Σωκράτην ἕωθεν αἰτουμένοις παρακελευόμενον, τὴν ἱερὰν καὶ ἁρμονικὴν κατασπάζεσθαι μουσικήν, τὸ ἐν ταῖς σφῶν ψυχαῖς καταστέλλουσαν ταραχῶδες, καὶ πρὸς τὴν κρείττω καὶ θειοτέραν ἐντεῦθεν καὶ ἀνδρώδη ἐμβιβάζουσαν ἡλικίαν. πολλῶν δὲ τῶν παρ' Ἕλλησι βίβλων οὐσῶν, ἐν αἷς μῦθοι καὶ τερατολογίαι τινὲς ἐμφέρονται, καὶ ἀναπλάσματα, τῆς Ἑλληνικῆς τε κακοδαιμονίας σεβάσματα, τὴν Ἡσιόδου Θεογονίαν ἡμεῖς μεταχειριζόμεθα· πλήρης γάρ ἐστι τῶν τοιούτων τερατολογιῶν, καὶ τὴν ἐγκεκρυμμένην ἐν ταύτῃ ἀλήθειαν τοῖς βουλομένοις ἀνακαλύψομεν. κἂν οἱ τῇ πλάνῃ κατεχόμενοι Ἕλληνες τὰ τῆς ψυχῆς μύσαντες αἰσθητήρια, τὴν ἐναντίαν ἐτράποντο· ἥν τινα δὴ βίβλον Φυσιογονίαν οἶμαι καλεῖν δέον, ὅτι περὶ φυσικῶν τινῶν γενέσεων διαλαμβάνει, καθὼς ὁ λόγος προϊὼν διαρθρώσει, κἂν Θεογονίαν οὗτος ἀγερώχως ὅπως ταύτην ὀνόμασαν. πρῶτον δὲ ἀρκτέον τὸ προοίμιον, καὶ τὴν ἐν τούτῳ μετιτέον ἀλήθειαν, οὐχ ἡμῶν ἴσως ἀνακαλυπτόντων ταύτην, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ ἐνιότε καὶ ἀπὸ λέξεων τινῶν ταύτην ἡμῖν καταφανῆ ποιοῦντος καὶ γνώριμον.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν.] Δῆλός ἐστιν ὁ ποιητής, τὸν εὐχαριστήριον ταῖς Μούσαις τοῦτον ἀνατιθέμενος λόγον, ὑφ' ὧν αὐτὸν ἐσοφίσατο.

Ἄρνας ποιμαίνοντ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο, δάφνης ἐριθηλέος αὐτῷ κλάδον παρασχοῦσαι καθεύδοντι. παιδεύει δὲ πάντως ἡμᾶς· πρῶτα μέν, ὡς εὐχαριστεῖν δεῖ τοῖς εὐεργέταις καὶ τὸ θεῖον ἀφοσιώσεως μὴ ἀφίστασθαι. ἔπειτα δέ, ὡς πᾶσαν κακίαν ἀφ' ἑαυτῶν ἀποτίθεσθαι, καὶ τὰ τοῦ σώματος αἰσθητήρια μύσαντας, νοερῶς ἅμα καὶ θειοτέρως ζῆν, ταῖς ψυχικαῖς ἐνεργείαις τὸ πᾶν ἀναθεμένους· τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ παρασημαίνειν ἡ τῶν ἀρνῶν ποίμανσις· ἡ τοῦ φυτοῦ δὲ γεῦσις, καὶ ἡ ποικιλία, τὴν τῆς αἰσθητικῆς ζωῆς ἀποστασίαν καὶ ἀπόταξιν τεκμαίρονται· γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ λογικοί, τοῖς κατὰ τὸν βίον ἡδέσιν ἀποταξάμενοι, καὶ περὶ ψυχαγωγίας ἐκκλίναντες· αἱ γὰρ ἀρεταὶ περὶ ἡδονὰς καὶ λύπας εἰσίν. ἡδονὰς μέν, ὅτι τοῦ καλοῦ ἕνεκα· λύπας δέ, ὅτι τοῖς φοβεροῖς ἢ δεινοῖς ἐντυγχάνουσιν. ἀλλὰ ταῦτα κατὰ λόγον φέροντες, τὰς γνώσεις ἢ ἕξεις ἐν ἑαυτοῖς ἐπιγινομένας ἔχουσιν. ὁ τοίνυν Ἡσίοδος πάσῃ μὲν ἀποταξάμενος φαντασίᾳ, πάσῃ δὲ χαίρειν εἰπὼν ἀνέσει τοῦ σώματος, καὶ πρὸς τὴν σπουδαίαν ἐκκλίνας διαγωγήν· καὶ χαλάσας, ἔσχε ποτὲ τὰς ἐπιστήμας αὐτῷ ἐγγενομένας καὶ σοφιζούσας αὐτόν. αἵ τινες δὴ γνώσεις ἐν τοῖς ἡσυχίοις τόποις, καὶ πάσης ἀπηλλαγμένοις τύρβης βιωτικῆς διατρίβουσιν· ἔτι δὲ καὶ τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς ὑψηλαῖς σκοπιαῖς· εἰώθασι γὰρ οἱ σχολάζοντες ἐνίοτε καὶ ὑψηλὰς φύσεις καὶ μετεώρων πάθη σκοπεῖν καὶ καταλαμβάνειν αὐτά, καὶ διὰ τοῦτο δάφνης ἀπογεύεσθαι ἀνάγκαζον, τοῖς μάντεσι παρεδίδοτο, περὶ τοῦ τῶν μαντικῶν ἀπάρχεσθαι. παρόσον οἶμαι δαφνώδους τινὸς διαγωγῆς καὶ νεκρωτικῆς τῶν τοῦ σώματος σκιρτημάτων, τοῖς τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα καταλέγειν μέλλουσι χρεία ἐστίν. οὕτω γὰρ ἡ τῶν ἐξῆς ἐριθηλεστάτη γνῶσις γένοιτ' ἄν, καὶ ἡ τοῦ νοὸς ἀνάβλυσις, ἡ προαιρετικὴ χάρις τῆς γνώσεως. ἐν Ἑλικῶνι δὲ λέγονται χορεύειν αἱ Μοῦσαι, καὶ ἐν τῷ βωμῷ τοῦ Διὸς ὀρχεῖσθαι ποσὶν ἁπαλοῖς, ἔτι δὲ καὶ λούεσθαι ἐν κρήνῃ ἵππου, καὶ ἐν Ὀλμειῷ, διότι αἱ γνώσεις καὶ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι, ἐπιστρεφομένης τῆς ψυχῆς πρὸς ἑαυτήν, καὶ τῷ πατρὶ τῷ νοῒ συγκιρναμένης, ἢ ἑνουμένης, ὥσπερ ἔκ τινος κρήνης πηγάζουσι, θᾶττον βλαστάνουσι, καὶ οἷον ἱλάσκονται, καὶ ἐκλύουσι τὸ τῆς ἀγνοίας μεῖον, πλατύνονται αὐτὰ οὕτω, καὶ ὡς ἄν τις φαίη ὀρχοῦνται ταῖς οἰκείαις ἐνεργείαις καὶ προόδοισιν, ἄλλαις ἐπ' ἄλλῃ συμπλεκόμεναι εἰλικρινεῖς θεωρίαις, καὶ ἀμοιβαδὸν ἀλλήλας διαδεχόμεναι. τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν καθαρῶν νοημάτων τοῦ νοὸς προέξαλσις. ἥτις δὴ καὶ ἱμερόεσσα λέγοιτ' ἄν. τί γὰρ ἥδιον τῆς τοιαύτης ἐρασμιότητος γένοιτ' ἂν ἀνδρωδεστάταις ψυχαῖς καὶ ἁβροβάμοσι, καθ' ἣν ὡς ἀκρότατον Ἑλικῶνα χορεύουσιν, ἀνατυπούμεναι δηλαδὴ καὶ συμπαθοῦσαι τῷ αὐτὰς καταλάμποντι καὶ ζωὴν τὴν μακαρίαν παρέχοντι νῷ. αἱ γὰρ ὑπὸ

κουφισθεῖσαι ψυχαί, καὶ πάσης ἀπηλλαγμέναι σωματικῆς ἀχλύος λεπτομερῶς τε καὶ ἀεροειδῶς κινοῦνται, καὶ παντός εἰσι καταληπτικαὶ ὅπερ ἐθέλουσι, καὶ τὴν τῶν ὄντων εἰδυῖαι φύσιν ὑμνοῦσι τὸν δι' ὧν ἐνεργοῦσιν ἐνεργειῶν τὸν πάντων πατέρα καὶ πολυτίμητον νοῦν, καὶ τὴν τοῖς αἰσθητοῖς τούτοις ἐγκεκρυμμένην ἀλήθειαν ἀνακαλύπτουσι, τίς τε ἡ τοῦ ἀέρος φύσις διδάσκουσαι, καὶ τίς ἡ ὕδατος, καὶ ἁπλῶς τῶν στοιχείων, καὶ τῶν συνθέτων ἐκ τούτων σωμάτων, ζώων τε καὶ φυτῶν. ἔτι δὲ καὶ πῶς τόδε τὸ πᾶν συνέστη καὶ ἥρμοσται τίσιν ἁρμονίαις ἢ λόγοις, καὶ πῶς ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς δημιουργοί, καὶ καιρῶν καὶ χρόνων, καὶ ζωώσεως φυτῶν, ἢ ζώων γενέσεως τυγχάνουσι. τίς τε ἡ διαθετοῦσα τόδε τὸ πᾶν τάξει τινὶ καὶ συνέχουσα δύναμις, ὥσπερ τις κοσμήτωρ ἄριστος ἐν στρατοπέδῳ στρατηγός. πῶς δὴ τοῖς ζώοις ἔρωτές τε καὶ ἡδοναὶ ἄλογοι ἐγγίνονται, καὶ τίνες οἱ τοῦ σπέρματος λόγοι, δι' ὧν ἠβλαστήκασι τὰ κυήματα. πῶς τε κινεῖ ὁ ὑπερκαθήμενος νοῦς ἐν τῇ ἀπλανεῖ τὸ πάντων κινητικὸν αἴτιον, ὡς ἀκρότατον ἐραστόν. πῶς δὲ καὶ τὰ οὐράνια κινεῖται καὶ φέρεται σώματα, καὶ διὰ τίνας ἄρα αἰτίας, καὶ τίς ἡ τοῦ χρόνου φύσις. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα αἱ νοερώτεραι τῶν ψυχῶν καὶ τὰς οἰκείας ἐνεργείας μὴ συγχύσασαι ταῖς πρὸς τὸ σῶμα νεύσεσιν ἐξετάζουσί τε καὶ ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσιν, ἀπαθανατισθεῖσαι καὶ τῆς κρείττονος ἠξιωμέναι μοίρας καὶ τοῦ κρατῆρος ἐκείνου ἀποσπάδες οὖσαι τοῦ θειοτέρου. ἃς δὴ καὶ ὡς ποθουμένας καὶ ζητουμένας παρ' ἡμῶν Μούσας ὁ λόγος προσαγορεύειν ἐθέλει· φύσει γὰρ ἡ εἰδητικὴ ὄρεξις τοῖς ἀνθρώποις ἐγκατέσπαρται, καθὰ καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ, ἀρχομένῳ τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείας. ἐννέα δ' εἰσὶν αἱ Μοῦσαι, ὡς τὸ τετράγωνον καὶ ἔμπεδον τῶν τοιούτων γνώσεων, τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐμφαίνοντος, καὶ τὴν ἀκλινῆ καὶ ἀμετακίνητον τῶν ψυχῶν δυνάμεων ἡμῖν παριστάνειν ἐθέλοντος· ἀνατεθεισῶν τάχα καὶ πρὸς ἑαυτὰς συννευσῶν, ὁλικὴν καὶ ἑνιαίαν ἀνάκρασιν. ἅπαξ γὰρ ψυχὴ πρὸς ἑαυτὴν ἑλιχθεῖσα, καὶ νοερῶς ἑαυτὴν ἐποπτεύουσα οὐκέτι θέλει πρὸς πολυμέρειάν τινα διασκεδάννυσθαι, καὶ τοῦ συμπληρώσαντος ἑνὸς ὑποχωρεῖν τε καὶ ἀφίστασθαι. τοῦτο γὰρ οἶμαι καὶ τὸ τοῦ ἐννέα ὄνομα ἀριθμοῦ ὑποσημαίνειν· οὐ γάρ ἐστιν ἕτερον τὸ ἐννέα, ἀλλ' ἢ ἓν. πρὸς ἑαυτὸ ἀναστρεφόμενόν τε καὶ συμπληρούμενον, ὥσπερ ὑπό τινος ὅρου καὶ πέρατος, τοῦ μονάδος καὶ τοῦ πληθυντικοῦ σκεδασμοῦ, καὶ εἰς ἀπειρίαν προϊόντος ὑπ' αὐτῆς εἰργόμενόν τε καὶ ἐπεχόμενον. ἔστι γὰρ ταῖς ψυχαῖς ῥοπή τις πρὸς πληθυσμόν, ἣν ἀνασειράζειν εἴωθεν ἡ τοῦ νοῦ πρὸς ἑαυτὸ ἐπιστροφή τε καὶ ἕλιξις. ἐννάδι δὲ πάντως κατίδοις καὶ τὰς νοερωτέρας οὐσίας σημαινομένας, καὶ ἀπηριθμημένας ὑπὸ τῶν κλεινῶν καὶ θεσπεσίων ἀνδρῶν, καὶ κατὰ τὴν τριάδος προκοπὴν προϊούσας τὸ ἐν αὐταῖς πάντως καὶ τοῦτο ὑποσημαίνοντος τοῦ ἀριθμοῦ τελειωτικόν. ἄθρει δὲ ὁ διαβατικώτατος καὶ ὑψηλόνους ἀκροατὴς καὶ τὴν τοῦ ὀνόματος σύμπληξιν, ἢ ἀνέλιξιν. ὁ ἐννέα ἀριθμός, δύο ἐστί, πρὸς ἑαυτὰ συστρεφόμενα. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐν, τὴν ταῖς ψυχαῖς ἐνοῦσαν ῥοπὴν πρὸς πληθυσμὸν ὑποσημαίνειν ἔοικε· διὸ πνεῦμα ἐπιδέχεται, τὴν τοιαύτην ἐμφαῖνον ὁρμήν. οὐ γάρ εἰσιν ἀκίνητοι τέλεον αἱ μετὰ τὴν πρώτην οὐσίαν νοεραὶ καὶ θεῖαι οὐσίαι πρὸς σκεδασμόν τινα καὶ διάστασιν ἢ πολυμέρειαν, ὡς τινι τῶν περὶ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα. τὸ δὲ δεύτερον ἐν, ὃ καὶ ἀντιστρόφως ἀναγινώσκεται νε, τὴν πρὸς ἑαυτὴν ὑποσημαίνει τῆς ψυχῆς στροφήν· πάσχει δὲ τοῦτο ἡ ψυχὴ τῇ μονοδικῇ ἀμερείᾳ καὶ ἀσκεδάστῳ ἐπιχυθεῖσα, καὶ πρὸς ἑαυτὴν καταναγκασθεῖσα ἐπιστρέφεσθαι, ὥσπερ ὑπό τινος ὅρου καὶ πέρατος. ὃ δὴ δεύτερον ἐν, οὐ δὲ πνεῦμα ἐπιδέχεται, οὐδὲ γὰρ δεῖ τῇ τοιαύτῃ στροφῇ πρὸς τὰ τῇδε ὁρμῆς, ἢ φορᾶς τινος ἢ ὀρέξεως. ἐπεὶ δὲ γραμματικοῖς προσδιαλεγόμεθα, καὶ ποιητὰς ἡμῖν τὸ ἀνὰ χεῖρας, οὐ κατόπιν ὁ λόγος ἀπαντήσει τοῦ δέοντος, εἰ καὶ πορισόμεθα κατὰ τοὺς γεωμέτρας ἐκ τῶν προσεχῶς ἡμῖν διειλεγμένων, καὶ διατί τὸ ἓ τῶν ἀριθμῶν δασύνεται, πλὴν τοῦ ἐννέα, καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἁπλῶς διατί τὸ μὲν ἓν δασύνεται, τὸ δὲ ἐννέα δύο ἓν ὄν, ὡς εἴρηται, οὐ δασύνεται. λεκτέον δέ, ὅτι τὸ δασύνεσθαι τὸ ἓ τῶν ἀριθμῶν, καὶ ἁπλῶς τὸ ἓν, παρέστησεν ἡμῖν τὴν ἐπ' ἄπειρα πρόοδον τῶν ἀριθμῶν· ὁρμὴν γὰρ ὥσπερ φυσικὴν ἔχει τὸ ἓν, εἰς σκεδασμόν τε καὶ πληθυσμόν, ἣν δὴ ῥοπὴν ὑποσημαίνειν ἐθέλει τοῦ πνεύματος ἡ δασύτης. ἄρχεται δὲ ἡ τοιαύτη φορὰ ἀπὸ τοῦ ἑνός, καὶ προελθοῦσα μέχρι τοῦ ἐννέα, ἐπειδὴ μέλλει συστέλλεσθαι καὶ συμπληροῦσθαι

σθαι

ται ὥσπερ ὑπό τινος πέρατος τῆς δευτέρας οὔσης μονάδος, ἤτοι τοῦ δέκα, μιμεῖται πάντως τὴν συστολὴν τὸ πτῶμα τὸ ψιλόν, καὶ ἡμῖν ὑποδηλοῖ ταύτην, ἄνωθεν τοῦ ἐννέα ἐπιτιθέμενον. πολλὰς δ' εὑρήσει τις συμπαραχούσας λέξεις τοῖς ὑπ' αὐτῶν σημαινομένοις καὶ μιμουμένας αὐτά. καὶ μάρτυς τοῦ λόγου, τὸ λιμὸς ὄνομα· δίχα γὰρ διὰ διφθόγγου γράφεται ὡς ὑπὸ τοῦ λείπω καὶ τοῦ αἵματος γεγονός; ὅμως τὴν τῶν λιμωττόντων συστολὴν καὶ τὸ πάθος ἐμιμήσατο. καὶ ἐνταῦθά τινα ἔνδειαν τοῦ ι. ὥσπερ καὶ τὸ ἰδέα ὄνομα καὶ τὸ εἶδος μαρτυροῦσι. τὸ γὰρ ἰδέα, διά τι ἰ γράφεται, τὴν τῶν ἰδεῶν ἐκείνων ὑποσημαῖνον ἁπλότητα τῶν Πλατωνικῶν. τὸ γὰρ αὐτοέν, καὶ ἡ αὐτοδυάς, ἀλλὰ πάντα, ἐκ ἐξ τινῶν ἐστι. τὸ δὲ εἶδος ἐπὶ τῶν σύνθετον λεγόμενον τῶν ἐκ ψυχῆς τε καὶ σώματος ἢ μορφῆς, δίφθογγον καὶ συνθέτην εἴληχε γραφήν. ἀλλ', ὅπερ ἐλέγομεν, τῆς ἐπ' ἄπειρα καὶ τῶν ἀριθμῶν προόδου ἡ τοῦ πτώματός ἐστι δασύτης δηλωτική, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀρχομένη· ἓν γὰρ φαμὲν, εἶτα δύο. διὰ μὲν τοῦ ἑνὸς, τὴν ἑνίζουσαν τὰ πεπληθυσμένα καὶ περατοῦσαν φύσιν ὑποσημαίνοντες· ὡς δῆθεν αὐτῆς συμμετέχοντά πως· πᾶν γὰρ πλῆθος μετέχει πως τοῦ ἑνός· διὰ δὲ τοῦ δύο, τὴν εἰς πλῆθος διάστασιν, ἢ τὴν δίοδον τὴν εἰς τὰ πολλὰ αἰνιττόμενοι. ἐκ τοῦ δυοῖν τάχα παράγοντες τὸ ὄνομα, ὃ σημαίνει τὸ ὑπεισέρχομαι· τὰ γὰρ δύο, πως μὲν πλήθους ἀρχή ἐστι, πως δὲ πλῆθος, καὶ πως πολλά. πως μὲν δὲ ὀλίγα· καὶ πως μὲν ἀριθμός, πως δὲ ἀρχὴ ἀριθμοῦ· ὡς μὲν γὰρ μετρητὸν, καὶ ἀριθμητὸν, ἀριθμός ἐστι καὶ πλῆθος· ὑπὸ γὰρ τοῦ ἑνὸς μετρεῖται· ἓν γὰρ καὶ ἓν, δύο. πρὸς ὃ ἓν συγκρινόμενα τὰ δύο καὶ πολλὰ λέγεται· ἐπεὶ καὶ ὀλίγα εἴη ἄν, πρὸς τὰ τέσσαρα. ὃ δὲ ἐστι πολὺ, τοῦτο καὶ ὀλίγον λέγεται, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο πάντως. καὶ ὅτι τῶν παρ' ἑκάτερα τοῦ δύο συντιθεμένων ἅμα, τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ τρία ἥμισύς ἐστιν ὁ δύο, καὶ κατὰ τοῦτο ἀριθμός ἐστι. πάλιν δὲ ὅτι τὰ δύο οὐκ εἰσὶ πολλά, οὐδὲ ἀριθμός, οὐδὲ πλῆθος, σκόπει ἐνταῦθα, μεταχειρισάμενος τὸ καθ' ὑπεροχὴν πολύ. διττὸν γὰρ τὸ πολύ, καὶ τὰ πολλά, καὶ τὸ ὀλίγον καὶ τὰ ὀλίγα. ἢ κατὰ σύγκρισιν, ἢ καθ' ὑπεροχήν. πᾶς ἀριθμὸς ὑπερέχειν θέλει ἐν ἀριθμοῖς, πρὸς ἀριθμοῦ ἐνέργειαν. ὁ δύο οὐχ ὑπερέχει· οὐ γάρ ἐστιν ἀριθμὸς ἡ μονάς, ἐνεργείᾳ, καὶ τὸ ἓν δ' ἀτέρῳ χρήματι συναγόμενον, συμπέρασμα νόει. εἰ δ' ἀριθμὸς οὐκ ἔστι, τί ἂν ἄλλο εἴη, ἢ ἀρχὴ ἀριθμοῦ· πᾶν γὰρ τὸ ἐν ἀριθμοῖς λεγόμενον, ἢ πάθος ἐστὶν ἀριθμῶν, ὡς ἀρτιότητές τε καὶ περιττότητες, ἢ ἀριθμός, ἢ ἀρχὴ ἀριθμοῦ. ἐπεὶ δὲ δέδεικται τοῦτο, ὅτι τὰ δύο ἀριθμὸς οὐκ ἔστι, συναποδείκνυται καὶ ὅτι οὐδὲ πολλά, οὐδὲ πλῆθος· ὁ γὰρ ἀριθμὸς οὐδέν ἐστιν ἄλλο, ἀλλ' ἢ πλῆθος τῷ ἑνὶ μετρητόν· τὸ δὲ ὑφ' ἑνὸς μετρητὸν πλῆθος, πολλά ἐστιν.

εἶτα φαμὲν τρία, ἀπὸ τοῦ τρεῖς ἰά. τρεῖς γὰρ μία, τρεῖς, τριπλοῦντες τὴν μονάδα τρισσάκις εἰς ἑαυτήν. ἢ ἀπὸ τοῦ τηρεῖν τὸ μοναδικὸν καὶ ἑνιαῖον, ἀκραιφνέστερον ἔτι καὶ εἰλικρινέστερον ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτὸν ἀριθμοὺς κατονομάζοντες τὸν τρία· ἀμιγὲς γὰρ ἔτι καὶ ἀθόλωτον τὸ ἓν ἔχει ὁ τρία, ὃ δὴ καὶ ἐμφαίνει διὰ τοῦ ἰά, τηροίας ἄν τις. τὸν δὲ τέσσαρα, ἢ ἐθνικὴν εἶναι τὴν λέξιν, καὶ διαλέκτῳ ἰδίᾳ τινί, ὡς τὸ παρ' Ἡσιόδῳ δηλοῖ ἐν ταῖς Ἡμέραις εὑρεθὲν [τέτορ' ἡβώῃ] ἀντὶ τοῦ τέσσαρες καὶ δέκατον χρόνον. ἢ παράγοιτο ἄν. ἀπὸ τοῦ ταράσσω ταράξω, τετάραχα τετάραγμαι, τετάραξαι, τετάρακται· ταραχὴν γάρ τινα καὶ σκεδασμὸν τὸν εἰς πολυμέρειαν ἐμφαίνει ὁ ἀριθμὸς οὗτος· ἐντεῦθεν γὰρ ὁ πληθυσμὸς καὶ ὁ μειωσμὸς μᾶλλον ὑφίσταται. διὰ τοῦτο δέ, οἶμαι, καὶ τὸν τέσσαρα σώματι ἀναλογεῖν ἔλεγον οἱ Πυθαγόρειοι συμβολικῶς, καὶ τετρακτὺν αὐτὸν ἐκάλουν παγὰν ἀενάου φύσεως, διὰ τὸν σκεδασμὸν τὸν ἐς πλῆθος, καὶ τὰς ἐναντιότητας, καὶ τὰ πάθη τῶν σωμάτων, ἅτινα δὴ ταραχὰς ὁ λόγος καλῶν οὐκ ἀπεικότως λέγει. πέντε δὲ, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐντύνειν τὸ κατασκευάζω παρωνόμασται, ἢ ἀπὸ τοῦ πένω τὸ ἐνεργῶ. ἐνεργητικώτερος γὰρ καὶ κατασκευαστικώτερος ἢ φυτικώτερος τῶν ἐντὸς τῆς δεκάδος ἀριθμῶν οὗτός ἐστι καὶ γὰρ τοῖς περὶ αὐτοῦ συνερχόμενος τοὺς μετ' αὐτὸν φυτεύει πάντας. αὐτὸς γὰρ εἰς ἑαυτὸν συντιθέμενος, ἢ συστρεφόμενος τὸν δέκα ποιεῖ· πέντε γὰρ καὶ πέντε, δέκα. πρὸς δὲ τὸν τέσσαρα ποιεῖ τὸν ἐννέα· τέσσαρα γὰρ καὶ πέντε, ἐννέα. πρὸς δὲ τὸν τρία ἐπιτιθέμενος, τὸν ὀκτώ· τρία γὰρ καὶ πέντε ὀκτώ, πρὸς δὲ τὸν δύο, τὸν ἑπτά, πρὸς δὲ τὴν μονάδα καὶ τὸ ἕν, τὸν ἕξ. ἓξ δὲ εἴρηται ἀπὸ τοῦ ἐξεῖναι πρὸς πλῆθος· τοῦ γὰρ πλήθους ἀρξαμένου ἀπὸ τοῦ τρία ἐνταῦθα ἡ ἐπιδίπλωσις τοῦ πληθυσμοῦ θεωρεῖται ἀριθμοῦ. δύο γὰρ τρία,

γὰρ τρία, ὁ ἓξ ἐστι. διὸ καὶ μερισμοὺς πλείονας τῶν πρὸ αὐτοῦ ὑφεστηκότων ἀριθμῶν ἔχει· ἔχει γὰρ ἕκτον τὴν μονάδα, τρίτον τὰ δύο, καὶ ἥμισυ τὰ τρία, καὶ ἁπλῶς πολυμερέστερός ἐστι τῶν πρὸ αὐτοῦ. δασύνεται δὲ καὶ τὰ ἕξ, διὰ τὴν προειρημένην ἄνωθεν αἰτίαν. ἑπτὰ δὲ, ἀπὸ τοῦ ἐπιτείνεσθαι πλέον εἰς σκεδασμόν· ἐγὼ δὲ εἴποιμι, ἐκ τοῦ ἐπῆσθαι τοῖς λοιποῖς ἕξ, καὶ τὴν μονάδα τηρεῖν, διὸ καὶ δασύνεται. ὀκτὼ δὲ, ἀπὸ τοῦ δικτυωτός τις εἶναι· στερεὸς γάρ ἐστι καὶ κύβος· δὶς γὰρ δύο, τέσσαρες, καὶ δὶς τέσσαρες ὀκτώ. ἢ ὅτι δεκτικώτερός ἐστι πολυμερείας, ὑπὲρ τοὺς πρὸ αὐτοῦ· ἔχει γὰρ ἥμισυ, τὰ τέσσαρα, τέταρτον, τὰ δύο, καὶ ὄγδοον τὴν μονάδα, τοὺς ἀρτίους μερισμοὺς ὑποδεχόμενος. ὁ γὰρ ἓξ καὶ περιττὸν μερισμὸν εἶχε τὸ τρίτον, ἤγουν τὰ δύο· οὗτος δὲ οὐδέν τι τοιοῦτον ἔχει. ἐννέα δὲ εἴρηται, ἀπὸ τοῦ τὸ ἐκχυθὲν ἓν καὶ διὰ τῶν ἄλλων προελθὸν, μέλλειν ἐν τῇ δεκάδι διατηρουμένῃ οὔσῃ μονάδι, πάλιν ἑνοῦσθαι καὶ πρὸς ἑαυτὸ στρέφεσθαι καὶ ἀνακάμπτειν. ὅθεν καὶ ψιλοῦται, τὴν συστολὴν τὴν πρὸς ἑαυτὸ τοῦ πνεύματος ψιλοῦ ἐμφαίνοντος. δεκὰς δὲ εἴρηται, ἀπὸ τοῦ τῶν δύο ἑνὰς εἶναι, δύο ἑνάς τις οὖσα. μονὰς γάρ ἐστι δευτέρα, συμπτύσσουσα τὰ σκεδάννυσθαι μέλλοντα καὶ διχοτομεῖσθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἱκανῶς ἡμῖν εἴρηται, ἔτι δὲ καὶ διὰ τί ἐννέα τὸν ἀριθμὸν αἱ Μοῦσαι λέγονται εἶναι, προφθάσαντες ἀνωτέρω εἴπομεν. εἰ δοκεῖ δὲ, τὰ ὀνόματα αὐτῶν κατίδωμεν.

Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ' Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἣ καὶ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.

ὅτι μὲν Μούσας τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις ὁ λόγος προσαγορεύει, παντί φασι δῆλον ἐστι. διαφόρων δὲ οὐσῶν τῶν τοιούτων γνώσεων, ποῖον εἴληχεν ἑκάστη ὄνομα, μυστικὸν, τοῦτο νῦν ἡμῖν εἰς ἐξέτασιν προκείσθω. φαμὲν δὴ, ὅτι ἐννέα εἰσὶ καὶ αἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων τῇ ψυχῇ ἐγγινόμεναι μέθοδοι γνώσεων. γραμματική, ποιητική, μετρική, ῥητορική, φυσικὴ φιλοσοφία, γεωμετρική, ἀστρονομική, ἀριθμητική, καὶ μουσική. ἡ γὰρ ἠθική, καὶ ἡ θεολογική, ὡς ἀπὸ τούτων ἐγγινόμεναι, συνεπινοείσθωσαν αὐταῖς· ῥυθμίζει γάρ τις τὸ οἰκεῖον ἦθος ταύταις προσομιλήσας ταῖς ἐπιστήμαις τελεώτερον. ἀλλὰ μέν τοι καὶ διὰ τούτων προελθεῖν, περὶ θειοτέρας φιλοσοφεῖ λέξεως ὕστερον. Πολύμνια γοῦν λέγοιτ' ἂν, ἡ γραμματική, ὡς πολλοὺς ὑμνοῦσα καὶ δοξάζουσα. τοὺς γὰρ πολλοὺς, ἤτοι τοὺς ἀγελαίους καὶ παχύτερον ἰδιωτικὸν βίον ζῶντας, πρὸς ἑαυτὴν ἑλκυσαμένη, ὑμνεῖ τε καὶ ἀνυψοῖ ἔκ τε, καὶ τὴν παχύτητα διασκεδασαμένη ἀποθέσθαι, καὶ τὸν δυσχερῆ βίον, καὶ τὴν [illegible] καὶ ἀγροικίαν ἀπεξέσασα (τοὺς γὰρ οὕτω ζῶντας, πολλοὺς εἰώθαμεν ὀνομάζειν) ὑμνεῖ, καὶ οἷον πτερυάσει καὶ λεπτοτέρους ἐργάζεται πρὸς τὰς ἑξῆς μαθήσεις καὶ γνώσεις, παιδαγωγός τις οὖσα καὶ καλλίστη μαιεύτρια, διαπλάττουσα μὲν καὶ διαρθροῦσα τὴν ἄναρθρον γλῶτταν, καὶ ἐξελληνίζουσα, τὴν ἀποδιδράσκουσαν μακρὰν πᾶν βαρβαρῶδες καὶ ἄλογον· μαραίνουσα δὲ πρόσωπον καὶ παρρησιάζεσθαι ποιοῦσα τοὺς πρὶν ἀφανεῖς. χωρεῖ δὲ ὀξύνουσα πρὸς ὀρθογραφίαν καὶ ἑτοιμάζουσα, καὶ οὐδέν τι κατὰ τοῦτο τάχα λειπομένη ἐστὶ τῆς ἀρχῆς· ἀδιάρθρωτα γὰρ καὶ βάρβαρα καὶ ἄσημα παραλαβοῦσα μηνύματα, διαρθροῖ τε καὶ περίβλεπτα ποιεῖ. Θάλεια δὲ εἴη ἂν, καὶ Εὐτέρπη, ἥτε μετρικὴ καὶ ἡ ποιητική, διὰ τὸ τοῖς μέτροις χρῆσθαι τοὺς παλαιοὺς ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς εὐωχίαις· διὰ τὸ θάλλειν τὰς εὐνομουμένας τῶν πόλεων ἐν αἷς κολάζεται μὲν τὸ κακόν, τιμᾶται δὲ τὸ καλόν. ὁποῖον τι χρήσιμον ἡ ποιητικὴ παρέχουσα ταῖς πόλεσι, καὶ διὰ τὸ τέρπεσθαι τοὺς τρεπομένους ἐν ταῖς τῶν ποιημάτων ἀναγνώσεσιν, ἢ ἀκροάσεσιν. οὐ γὰρ ἐστὶ βλάβη, ἀλλ' ἐστὶ σωτηρία χαίρουσιν ἑαυτῶν τε καὶ τῇ τῶν πόλεων συστάσει. Μελπομένην δὲ καὶ Τερψιχόρην ἀκουστέον, τήν τε μουσικὴν, καὶ τὴν ἀριθμητικήν· τοὺς γὰρ λόγους τῶν ἁρμονιῶν ἡ ἀριθμητικὴ δίδωσιν· οἷον τὸν ἡμιόλιον, ἢ τὸν ἐπίτριτον, καὶ τὰς συμφωνίας αὕτη ἁρμόζεται, τήν τε διὰ τεσσάρων, καὶ τὰς λοιπάς, τῇ χαριέσσῃ καὶ ταῖς κατὰ μετρήσεις συνταξαμένη. ἀλλὰ μέν τοι καὶ ταῖς ψήφοις τοὺς ψόφους κατασκευαμένη, τὸ ἑξῆς ἐπιτρέπει τῇ Τερψιχόρῃ, ἤγουν τῇ μουσικῇ τῇ τερπούσῃ τοὺς χοροὺς τῶν ἀκουόντων. Μελπομένη δὲ λέγοιτ' ἄν, ὡς τῷ μέλει ἑπομένη, μελπομένη τις οὖσα. δεῖ γὰρ τὸν λόγον σύμφωνον εἶναι τῇ αἰσθήσει. τὰ δύο ταῦτα τῶν ψόφων κριτήρια, καὶ μίαν τὴν ἀκοὴν μὲν, ἄλλως ἔχειν, τοὺς ἀριθμοὺς δὲ ἑτέρως· οὕτω γὰρ αἱ

συμφω-

συμφωνία λέγοιτο. Ἐρατὼ δὲ τὴν ἐπιστήμην καὶ Οὐρανίαν, τὴν γεωμετρίαν, ὡς τὸ ὄνομα ὑπεμφαίνει αὐτῆς, καὶ τὴν ἀστρονομίαν, τὴν περὶ τῶν οὐρανίων κινήσεων ἐπιστημονικὴν γνῶσιν. Κλειὼ δὲ νοητέον, τὴν ἔνδοξον φιλοσοφίαν, τὴν κλείουσαν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀπαθανατίζουσαν, καὶ τῷ θεῷ ἀφομοιοῦσαν, διὰ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν. Καλλιόπη δὲ λέγεται ἡ ῥητορική· ταύτῃ γὰρ πλέον τῶν ἄλλων τὴν λέξιν κάλλους μέλει, καὶ τῆς ἀφραδείας ἢ ἀγλωττίας ἤτινος διὰ Καλλιόπης τὰ κατορθώματα καταλέγει ὁ Ἡσίοδος. Ἀλλὰ ταύτας τὰς ἐννέα Μούσας ὁ Ζεὺς ἐπ᾽ ἐννέα νυξὶ τῇ Μνημοσύνῃ συνὼν, ἀπέτικτεν ἐν τῇ Πιερίᾳ, καὶ τοῖς γουνοῖσι τοῦ Ἐλευθῆρος, παρόσον ὁ ἐκ τῆς περὶ ἑαυτὸν τοῦ νοῦ ἀνελίξεως, καὶ τῇ τοῦ μνημονικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ἀνεγέρσει, καὶ ἀναδόσει τῶν αἰσθημάτων, ἢ τῶν ἐναποκειμένων αὐτῷ μαθημάτων, ἐπιγίνονται καὶ περιέρχονται αἱ ἐννέα γνωστικαὶ μέθοδοι. δεῖ γὰρ μαθόντας ἡμᾶς, πολλάκις, καὶ μνημονεύοντας αὐτῶν, καὶ γονεὰν οἴκοθεν ἄλλα ἄττα πλείονα, καὶ τὰς ἐπιστήμας κατορθοῦν, πραγματικῶς πρὸς ἑαυτοὺς στρεφομένους καὶ ἀκλινῶς· ὥσπερ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡσίοδος φανερωθήσεται ποιῶν· χρῆται γὰρ πάσαις ταῖς εἰρημέναις μεθόδοις. ἀλλ᾽ αἱ μὲν προοιμιακαὶ τοῦ Ἡσιόδου χάριτες ἅλις ἐχέτωσαν. ἤδη δ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν τὴν προκειμένην θεογονίαν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τοῦ παντὸς φυσιογονίαν, ἴτεον, ἐπαγομένους ἀρωγὸν εἰς ταύτην διασάφησιν τῶν Ἡσιοδείων ῥημάτων, τὴν πίστει νοῦ ὑπερέχουσαν γνῶσιν, καὶ τὴν γλῶτταν πρὸς τὰ ἑξῆς χειραγωγεῖν δυσωποῦντες αὐτὴν, καὶ ἐμπνέειν ἀρρήτως ἡμῖν τῆς βιαίας πνοῆς ἱκετεύοντας τὴν ἀγαθοδότειραν σοφίαν, καὶ κρυφιομύστιδα. εἴτι δὲ εἰρήσεται σοφὸν τάχα καὶ ἄριστον, καὶ τὰς τῶν πολλῶν διανοίας ὑπερβαῖνον, τῆς ἐκεῖθεν πάντως ἐπιπνοίας οἰητέον. εἰ δὲ ἄχρηστόν τι καὶ ἄχαρι, καὶ τὰς τῶν ἀκροωμένων ἀκοὰς ἀηδίζον, τῆς ἡμετέρας νομιστέον ἀπόδειγμα φύσεως, καὶ τῆς τοῦ κρείττονος ἐγκαταλείψεως.

ΣΧΟΛΙΑ

εἰς τὴν

ΗΣΙΟΔΟΥ

ΘΕΟΓΟΝΙΑΝ

Παλαιά.

Ἰστέον ὅτι ὁ περὶ τῆς θεογονίας λόγος φυσικὴν διήγησιν τῶν ὄντων ὑπαγορεύει. ἀπὸ Μουσῶν δὲ τὴν ἀρχὴν ποιεῖται τοῦ λέγειν, ὅτι αὗται προΐστανται τοῦ λόγου. Μοῦσαι δὲ ἐκλήθησαν ὡς ὁμοῦ ἀεὶ οὖσαι. μίαν γὰρ ἁρμονίαν ἐντεινάμεναι, συνᾴδουσι καὶ συγχορεύουσιν ἀλλήλαις, μηδέποτε ἀπ᾽ ἀλλήλων χωριζόμεναι. εἰ γὰρ καὶ ἴδιον κλῆρον ἑκάστη εἴληχεν, ἡ μὲν ἀστρονομίας, ἡ δὲ γεωμετρίας, ἡ δὲ καλλιεπείας, ἡ δὲ ᾠδῶν, καὶ ἑτέρα ἑτέρων, ἀλλ᾽ ἐν ἑκάστῃ πάσας ἐστὶν εὑρεῖν. ἐν γὰρ ἀστρονομίᾳ καὶ γεωμετρίαν εὕροι τις ἂν καὶ κάλλος ἐπῶν, καὶ ἱστορίαν, καὶ τῶν λοιπῶν ἕκαστον. εἰσὶ δὲ ἐννέα τὸν ἀριθμὸν, καὶ ὀνομάζονται οὕτως· Κλειὼ, Θάλεια, Εὐτέρπη, Τερψιχόρη, Ἐρατὼ, Μελπομένη, Πολύμνια, Οὐρανία, καὶ Καλλιόπη.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων.] ἀπὸ τῶν Μουσῶν ἀρχὴν ποιούμεθα τοῦ λέγειν, διότι αὗται ἡμῖν τοῦ λόγου ἄρχουσιν. Ἑλικωνιάδας δὲ, ὡς Βοιωτὸς, εἶπεν αὐτάς. Ἑλικὼν γὰρ ὄρος τῆς Βοιωτίας· ἐπεὶ οὖν οἱ Βοιωτοὶ ἰδιῶται διεβάλλοντο, ἐβουλήθη εἰπεῖν Ἡσίοδος

Ἑλικωνιάδων. καὶ δεῖξαι, ὅτι καὶ αὐτὸς ἔχων μέρος τι τῆς φρονήσεως, καὶ ὅτι πάντα ταυτόσι περὶ Μουσῶν ἐνδιαβάλλονται. Αἵθ᾽ Ἑλικῶνος ἔχουσιν.] αἱ περὶ Μούσας, δηλαδὴ ὁ λόγος καὶ ἡ σοφία. Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος· κατὰ τὸ αὐτό. αὐτοὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦσι περιφερῶς, δηλονότι τὴν κεφαλὴν περιπολεύουσι, καὶ εἰς τὴν τοιοῦτον καθαρὸν καὶ ἄρρητον ἐπιπολεύουσι· καί τε περὶ Ἑλικῶνα καὶ περὶ βωμὸν ὀρχεῦνται. ἐν τῷ αὐτῷ γὰρ ὄρει καὶ κρήνη καὶ βωμός. ἡ δὲ ἵππου κρήνη οὕτως λέγεται ἀναδοθεῖσα ἐκ τῆς ὁπλῆς τοῦ Πηγάσου. ἐν τῷ ἄρχεσθαι διψάσαντος τοῦ Βελλεροφόντου, ὁ Πήγασος τῷ ποδὶ τὴν γῆν πατάξας ἐξέβαλεν ὕδωρ, καὶ ἐκλήθη ἵππου κρήνη. Ἄλλοι δὲ πηγαὶ ἐκ τοῦ ὄρους. ἰοειδέα δὲ, αὐθάδη, μελάνυδρον. ἴον γὰρ εἶδος ἄνθους ἢ τὴν ἴσως περιπεφραγμένην, αὐθάδη. ἢ διαυγῆ καὶ καθαράν. δεῖ γὰρ τοὺς περὶ λόγους ἠσχολημένους διαυγῆ καὶ καθαρὸν ἔχειν τὸν λογισμὸν καὶ οὐ μόνον τὸν λογισμὸν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα. καὶ διὰ τοῦτο φησί, Καί τε λοεσσάμεναι χρόα καλὸν, ποσσ᾽ ἁπαλοῖσιν Ὀρχεῦνται. μάχεται τὸ ἁπαλοῖσι, καὶ τὸ ἐπερρώσαντο· τὸ γὰρ σύντονον τῷ ἠρεμαίῳ ἀντίκειται. ἢ ὅτι πόδας μὲν εἶχον ἁπαλοὺς, ἐρρωμένως δὲ καὶ συντόνως ὠρχοῦντο, ἢ ἐπισταμένως ἐχόρευον. ἀνοίκειον δὲ παρθένοις, Μούσαις, τὸ ἐπίθετον.

ἐρισθενέος.] μᾶλλον αὐτοῦ λέγειν τὴν δύναμιν, εἶπεν ἐνταῦθα τὸ ἐρισθενέος, ἤγουν αὐτὸν τὸν Δία ἐν Ἑλικῶνι δὲ ἦν ὁ βωμὸς, ὡς εἴρηται, τοῦ Διὸς τοῦ Ἑλικωνίου. τέρενα χρόα.] τέρενα, τὰ ἁπαλά, κατὰ κοινωνίαν τοῦ τ πρὸς τὸ θ, οἷον θέρενα. τὰ γὰρ ἁπαλὰ, ἀθέρμαντα. τὰ δὲ σκληρὰ, ἀθέρμαντα καὶ ἀτέρενα. Περμησσοῖο.] Περμησσὸς δὲ ποταμὸς παρακείμενος τῷ Ἑλικῶνι. καὶ Ὀλμειὸς ποταμὸς ἐν Ἑλικῶνι τῆς Βοιωτίας. ἀπὸ Ὀλμειοῦ τοῦ Σισύφου παιδός. ὄσσαν ἱεῖσαι.] ὄσσαν ᾄδουσαι πορεύονται δι᾽ ὅλης τῆς νυκτός. ὄσσαν, τὴν θείαν φωνὴν, καὶ τὴν θείαν κληδόνα. ὡς παρ᾽ Ὁμήρῳ ἢ ὄσσαν ἀκούσας ἐκ Διός. ἔστι δὲ Ὄσσα, καὶ ὄρος Θεσσαλίας. χρυσέοισι πεδίλοις.] τοῖς ὑποδήμασιν, ἅτινα διὰ τὸ πρὸς τῷ πέδῳ εἶναι, ἢ παρὰ τὸ τοῖς ποσὶν εἱλεῖσθαι, τὰ πρὸς τοὺς πόδας εἱλούμενα. συνάζει δὲ καὶ τὴν οἰκειότητα. Καὶ θέσαν αἰδοίην.] αἰδοῦς ἀξίαν, τιμίαν. ἢ ὡς μακάριον πῦρ τὸ μαρτυρικὸν οὕτω καὶ αἰδοίην, τὴν δι᾽ αἰδοῦς τοῖς φρονίμοις ἀνθρώποις οὖσαν ἀξίαν. ἑλικοβλεφάρου Ἀφροδίτην.] καλλίστην, ἀπὸ μέρους, τὴν ἑλικοειδῆ καὶ στρογγύλα καὶ περιφερῆ, καὶ ἀνακεκλασμένα τὰ βλέφαρα ἔχουσαν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν τῆς ἀμπέλου ἑλίκων. Ἥβην τε χρυσοστέφανον.] τὴν εὔμορφον, ἀπὸ τῆς στεφάνης τοῦ γυναικείου κόσμου, τοῦ ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθων κατεσκευασμένου. Διώνην.] οὐ τὴν τῆς Ἀφροδίτης μητέρα, ἀλλὰ μίαν τῶν Ὠκεανίδων, τουτέστι τῶν Τιτανίδων. Σημείωσαι δὲ, ὅτι δύο Ἀφροδίτας ἀντὶ μίας συνάζει Θέμιδι ἀρχαιοτάτην οὖσαν. Αἵ νυ ποθ᾽ Ἡσίοδον.] ἤγουν ἐμέ. καὶ Ὅμηρος περὶ αὐτοῦ λέγει, ὡς περὶ ἄλλου. ἀρχαῖον δὲ τὸ ἦθος, ὡς Ὅμηρος Ἦ ποτ᾽ Ἀχιλλῆος ποθή. Ἡσίοδον φησὶ, τὸν ἐν πλῷ. Ἑλικῶνος ὕπο ζαθέοιο.] αἱ Μοῦσαι ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι ὡς θεαί, αὐτὸς ὑποκάτω τοῦ ὄρους ὡς βροτός. ἄγραυλοι] οἱ ἐν ἀγρῷ αὐλιζόμενοι. γαστέρες οἶον.] οἱονεί, ἀντὶ τοῦ περὶ τὴν γαστέρα μόνην ἀσχολούμενοι, καὶ μόνα τὰ τῆς γαστρὸς φρονοῦντες. Ἀπολλώνιος μὲν ὁ Ῥόδιος λείπειν τὸν πρῶτον στίχον φησίν· οὐ λείπει, ἀλλ᾽ ἔστι, Ποιμένες ἄγραυλοι, κάκ᾽ ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον.

Ἴδμεν δ᾽ εὖτ᾽ ἐθέλωμεν] πολλά τις δεῖ περὶ ἡμᾶς ἀρετῆς καὶ οὐχ ὡς φασί τινες, πάντα φαμὲν τὰ ψευδῆ. τὸ γὰρ δὲ, ἀντὶ τοῦ καὶ ἐστιν. ἀντὶ τοῦ, Καὶ ἀληθῆ ἴσμεν λέξειν ἡμεῖς. τοῦτο δὲ προκατασκευάζειν φασὶ τὸν ποιητὴν, ἵνα ὡς τῶν Μουσῶν ἀκροώμενοι παραδέξαιντο τὴν μέλλουσαν τῶν θεῶν γένεσιν, τῶν Μουσῶν διδαξουσῶν ἡμᾶς, ἀλλ᾽ οὐχ Ἡσιόδου ψιλῶς. ἀληθέα] μηδὲν διαψευδόμενα καὶ διαπλασθέντα. γηρύσασθαι] ἢ γηρύσασθαι. [μυθήσασθαι] ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν. ἔνθεν γῆρυς, ἡ ὁμιλία. Ὅμηρος οὐ διὰ γῆρυν. ἐκ δὲ τούτου γίνεται γήρυξ, καὶ τροπῇ τοῦ γ εἰς κ, κῆρυξ, ὁ λέγων ἐν τῷ ἀπαγγέλλειν τὰς ἀγγελίας. ἀρτιέπειαι.] αἱ ἀπηρτισμένα καὶ τέλεια καὶ ὑγιῆ λέγουσαι. ἢ ἀρτιέπειαι, αἱ ἀρτίοις ἔπεσι χρώμεναι.

Καί μοι σκῆπτρον.] ἤγουν ἐπεὶ πολύδαφνος ὁ Ἑλικὼν, τὰς Μούσας ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης σκῆπτρον δοῦναι αὐτῷ κλάδον, ἔπρεπε δὲ ἐπὶ Ἀπόλλωνος· οὗτος γὰρ θεὸς Μουσαγέτης.

(Ἐκ γάρ τοι Μουσέων, καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος, Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασι) ἡ παρθένος ἡ δάφνη ἐνεργεῖ πρὸς τοὺς ἐνθουσιασμούς. Σοφοκλῆς·

Δάφνην φαγὼν ὀδόντι πρῖε τὸ στόμα.

καὶ Λυκόφρων·

Δαφνηφάγοι φοιβάζοντο ἐν λαιμαῖς ὄπα. καὶ πειράματα μετὰ θεῶν ἀποδώσοντες εὕρηνται. ἢ ἐπειδὴ ἡ δάφνη ἀειθαλής ἐστι, καὶ οἱ λόγοι ἀειθάλεις. τά τ' ἐσσόμενα.] παρὰ τῶν Μουσῶν (φησὶν) ἀκούων μανθάνω τά τε ἐσσόμενα καὶ τὰ ὄντα, καὶ προγεγονότα· ἵνα δείξῃ, ὅτι ὅμοιόν τι ἐστὶν ἡ ποίησις τῇ μαντείᾳ, τὸ κυριώτερον κεῖται ἐπὶ μάντεως, οὐκ ἐπὶ ποιητοῦ, τὰ ἐσσόμενα μὴ δυναμένου λέγειν τοῦ ποιητοῦ.

Σφᾶς δ' αὐτάς.] αὐτὰς δὲ ὑμνεῖν πρῶτον τὸ καὶ ὕστερον· ἀείσαιεν ἀεί. ἀλλὰ σὺ, ὦ Ἡσίοδε, παύου τῶν ἀρχαίων ῥημάτων; παῦσαι κομψοποιῶν, παῦσαι μύθους ληρῳδῶν ἀλλοκότους. τὸ δὲ τωΐν, πρὸς ἑαυτόν φησι κατὰ ἀρχαϊσμόν· ἀντὶ τοῦ σὺ ὦ Ἡσίοδε, Δωρικῶς.

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα.] ὡς τῆς ἀκαίρου ἐφάνη αὐτῷ ἡ ὁμιλία, ἣν ἤρξατο λέγειν, ὅτι αἱ Μοῦσαι ἔδωκαν αὐτῷ, καὶ τὰ ἄλλα. καὶ φησὶ, Τί μοι ταῦτα τὰ ῥήματα, ὡς περὶ δρῦν, ἢ περὶ πέτρην, τί μοι χρεία ἐστὶν ἀρχαιολογεῖν; ἡ γὰρ τοιαύτη μυθολογία ἐστὶν ἐοικυῖα ἀληθείᾳ, εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐπείγοντος ἀρχαίου λόγου, καθάπερ ἐν δρυῒ καὶ πέτραις κατατιθέμενοι τέκνα, ὡς λέγοντες αὐτοὺς ἐκ δρυὸς γεγενῆσθαι καὶ πέτρας. Ἄλλως. παροιμία ὅταν τις καιροῦ τινὸς αὐτὸν κατεπείγοντος περὶ ἄλλων λέγειν, ὁ δὲ ταῦτα ἀφεὶς ἄλλοις χρῆται καὶ ἕτερος ὢν ἀφεὶς περὶ τῶν προκειμένων αὐτῷ λέγειν, ἤτοι τῆς τῶν θεῶν γενέσεως, ὅπως αὐτῷ αἱ Μοῦσαι δάφνης ἔδωκαν κλάδον λέγει. Φωνῇ ὁμηρεῦσαι.] ὁμοῦ εἴρουσαι, ἢ τῇ φωνῇ συμφωνοῦσαι, ὁμοῦ τῇ φωνῇ λέγουσαι. τὸ δὲ εἰρεῦσαι, ὅ ἐστι λέγουσαι, ὑμνοῦσαι. γελᾷ δέ τε δώματα πατρός.] ὑπὸ αὐτῶν τῶν ᾠδῶν ἡδυτάτων χαίρουσιν οἱ οἶκοι τοῦ Διός. ἢ τὸ γελᾷ, ἀντὶ τοῦ διαχεῖται τῆς φωνῆς σκιδναμένης, ἠχεῖ καὶ γελᾷ τὰ δώματα. τὸ δὲ θεᾶν, ἀντὶ τοῦ θεῶν, Δωρικῶς. πᾶσαν γὰρ τὴν φωνὴν ὁ Ἡσίοδος ὄσαν καλεῖ.

Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ.] τὸ τίμιον γένος τῶν θεῶν ὑμνοῦσι καὶ δοξάζουσι τῇ φωνῇ, οὓς ἐξ ἀρχῆς ἔτεκεν ἡ Γῆ καὶ ὁ Οὐρανὸς, καὶ τοὺς ἐκ τούτων γινομένους. λέγει δὲ τοὺς Τιτᾶνας. Δεύτερον αὖτε Ζῆνα.] ἀρχόμενος τοῦ δευτέρου προοιμίου, τὸν Δία ἐκ δευτέρου ὑμνοῦσι ἀρχόμεναι καὶ λήγουσαι ὡς θεὸν, ὡς ἀπ' αὐτοῦ ἄρχουσαι, καὶ εἰς αὐτὸν λήγουσαι, διὰ τὴν νίκην.

Τὰς ἐν Πιερίῃ.] δεικνύουσιν ὅτι Βοιωτία μὲν ἦν ἡ Μνημοσύνη, ἐμίγη δὲ τῷ Διὶ ἐν Πιερίᾳ ὄρει Μακεδονίας, ἐν ᾧ ἐγεννήθησαν αἱ Μοῦσαι, παρατεῖνον ἕως τῆς Θρᾴκης. Κρόνος τέκε κυρθὸν ἐπ' ἀκροτάτης κορυφῆς.] λείπει τὸ, ὅσον τὴν Πιερίαν δηλονότι. ταύτας Μούσας τῷ ἰδίῳ πατρὶ μιγεῖσα τῷ Διῒ ἡ Μνημοσύνη ἐγέννησεν, ἡ τοῦ λιπαρωτάτου τόπου τοῦ Ἐλευθῆρος ἄρχουσα· σὺν αἷς καὶ τὴν Λήθην, τὴν τῶν πολυλύπων μεριμνῶν ἀνάπαυσιν. ὁ δὲ Ἐλευθὴρ βασιλεὺς ἦν τῆς χώρας· καὶ ὄρος ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἥρωος, υἱὸς Ἀπόλλωνος, καὶ Αἰθούσης τῆς Ποσειδῶνος. Ἐλευθὴρ ὄνομα πόλεως τῆς Βοιωτίας. ἐκ τούτου δόξαν περιάπτει τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ, ὅτι ἐγεννήθη μὲν ἐν Πιερίᾳ, ἀλλ' ἡ μήτηρ τῶν τῆς Εὐβοίας ἦν. Μνημοσύνη ὄνομα γυναικός ἐστι (φησίν) ἡ Μνημοσύνη τιμᾶται· οὕτως λέγει, ὅτι ἐκεῖ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσατο, καὶ ἐλαθηρεύθη. Λησμοσύνην τε.] δεῖ γὰρ τὸν συγγραφέα ἔχειν νοῦν καὶ μνήμην, ἵνα γνωστὰ λέγῃ. καὶ ὅτι ἐν ταῖς ἀναγνώσεσι χρὴ αὐτὸς δεῖ προσέχειν τὸν συγγραφέα.

Ἐννέα γὰρ οἱ νύκτας.] ἀπορήσειεν ἄν τις, πῶς Ἡρακλῆς ἐν μιᾷ νυκτὶ πεντήκοντα διεκόρευσε κόρας, καὶ πάσας πεποίηκεν, ὥστε καὶ τεκεῖν πεντηκονταδύο τέκνα, τῆς πρώτης δίδυμα τεκούσης. Ζεὺς δὲ ἐννέα ἡμερῶν ἐδεήθη; φαμὲν τοίνυν, ὅτι χρείαν εἶχε Μνημοσύνῃ συγγενέσθαι πρὸς σύλληψιν τῶν Μουσῶν, εἰδὼς ὅτι ὁ περὶ τὰς Μούσας ἔρως, καὶ ἡ ἡδονὴ βραδέως αὔξεται· διὰ τοῦτο τῷ ἐντελεῖ κέχρηται ἀριθμῷ· ὅθεν καὶ ἐννέα τίκτονται Μοῦσαι. οὐδὲν γὰρ ἐλλείπει ταῖς Μούσαις. νόσφι δὲ εἰπών, ἐπήγαγε τὸ ἱερόν, ἵνα μὴ νομισθῇ μοιχεία. Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς.] ὑποδιαίρεσιν ἐνταῦθα τοῦ χρόνου πεποίηκε καὶ ἔρχεται ἀκολούθως ἀπὸ τοῦ γένους· λέγω δὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ. εἶτα εἰς τὸ καθέκαστον καὶ τὸ εἶδος· ἀπὸ γὰρ τῶν ὡρῶν αἱ ἡμέραι συνίστανται, ἀπὸ δὲ ἡμερῶν οἱ μῆνες, ἀπὸ δὲ μηνῶν οἱ ἐνιαυτοί. περὶ δ' ἔτραπον ὧραι.] ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τροπῶν εἰς τροπὰς ἐλθοῦσαι εἰς τὸ αὐτὸ κατέστησαν. ἤγουν συνεπλήρωσεν ὁ καιρός. ὁμόφρονας.] ὅμοια ἑαυταῖς φρονούσας, ἢ τὸ αὐτὸ φρονούσας, καὶ μὴ ἐναντιουμένας ἀλλήλαις. Ἄλλως. οὐχ ὥσπερ Ἀμφίων καὶ Ζῆθος, ἀδελφοὶ μὲν ὄντες, ἑτερόζηλοι δὲ γεγόνασι ταῖς προαιρέσεσιν. ἀλλὰ τὴν αὐτὴν τῶν ἐπι-

ἐπιτηδευμάτων ἔχει προαίρεσιν. ἢ ὅτι δείκνυσι τὰς λογικὰς ἐπιστήμας, ἀλλήλαις ἐπικοινωνούσας. τὸ δὲ [κόρας,] Δωρικῶς συνέστειλε. Μεμελῆσθαι.] μέλειν, ἐν φροντίδι ἐστι. τὸ δὲ [ἀκηδέα] ἤγουν ἄλυπον, οὕτως λεκτέον. δεῖ γὰρ τὸν περὶ λόγους ἀσχολούμενον, ἀφρόντιστον καὶ ἄλυπον εἶναι. Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης.] ὑπερβατόν ἐστι, τὰς ἐν Πιερίῃ τέκε τυτθὸν ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου. ἐγγὺς γὰρ ἡ Πιερία τοῦ Ὀλύμπου. Πὰρ δ' αὐτῇς Χάριτες.] ἀντὶ τοῦ περὶ τὰς Μούσας πάρεισιν. Ἄλλως. φησὶ γὰρ, ὡς ὅτι ἐστὶν ἐν Ἑλικῶνι Χαρίτων ἱερὸν, καὶ Ἱμέρου, καὶ Μουσῶν. Ἵμερος δὲ, ἡ ἐπιθυμία. κατὰ λόγον δὲ Ἵμερος καὶ Χάριτες συνοικοῦσι ταῖς Μούσαις. ἄνευ γὰρ Χάριτος, καὶ ἡ ἐπιθυμία, ὧν ἄνευ οὐδέν ἐστι τῶν Μουσῶν δῶρα. ἢ ὅτι ὁ χρηστὸς ποιητὴς οὐ μόνον ἐστὶ πολυμαθὴς καὶ δυνατὸς, ἀλλὰ καὶ εὐχάρις, καὶ αἱμύλος, ὡς Εὐριπίδης·

Καὶ μὴ παυσαίμην τὰς Μούσαις τὰς Χάριτας συγκαταμιγνύς. τὸ δὲ [Ἐν θαλίῃς,] ἐν τῇ εὐωχίᾳ γὰρ πάντα ἐστὶ τὰ μουσικά. ὄσσαν εἶπεν, ὡσανεὶ δύναμιν κληδόνος ἔχουσαν τὴν λέξιν, ἅγε περὶ τῶν μελλόντων διαγορεύουσα.

Νόμους καὶ ἤθεα κεδνά.] νόμους δὲ λέγει, τὰς πολιτείας, τὰς διατριβὰς, τὰς νεμέσεις, τὰ διαιτήματα. καὶ ἤθεα κεδνά] ἤθεα δὲ, τὰ ἔργα. τῶν νόμων γὰρ οἱ μέν εἰσι φυσικοὶ, οἱ δὲ τῶν θεῶν, οἱ δὲ τῶν ἀνθρώπων. εἰ δὲ νόμους ὡς σοφὸς ἀγαπήσεις, τὴν αὐτοῖς ἕξεις δόξαν. Αἱ τότ' ἴσαν.] ἐπορεύοντο· ἀντὶ τοῦ, εἰς τὸν λογισμὸν μὴ ἐπῆλθε γνῶσις, ὥστε κόποις χρήσασθαι εἰς τὸ γνῶναι σοφίαν. ἐπεσημήνατο ταῦτα ὁ Ἀριστοφάνης νῦν περὶ ἀνόδου αὐτῶν φησὶ τῆς εἰς τὸν Ὄλυμπον. ὁ πρότερος γὰρ ἦν λόγος αὐτῷ,

περὶ αὐτῆς ἐν τόπῳ αὐτῶν χορείας. Ὑμνεῦσαι, ἐρατὸν.] ἡ γὰρ συνθήκη τοῦ λόγου ἡδονὴν ποιεῖ, καὶ δείκνυσι τὸν ποιήσαντα αὐτὸν τίμιον, καὶ πανταχοῦ διαβεβοημένον, πλὴν εἰ σώφρων καὶ συνετὸς εἴη.

Νεόμεναι πατέρ' εἰς ὅν.] πορευόμεναι αὐτῶν πρὸς τὸν ἑαυτῶν πατέρα. ἔστι δὲ εἰπεῖν, σφῶν, πορευομένων αὐτῶν πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα, ὃς ἐν οὐρανῷ βασιλεύει.

Εὖ δὲ ἕκαστα Ἀθανάτοις διέταξεν.] τουτέστιν ἑκάστῳ τῶν θεῶν καλῶς τὴν ἁρμόζουσαν παρέσχε τιμὴν ἔχειν. τὸ δὲ [διέταξεν] μετὰ τάξεως διηρμήνευσεν, ἤγουν τὰ ἄτακτα εἰς τάξιν ἤγαγεν ἑκάστῳ μεταδοὺς τῆς οἰκείας ἀρχῆς. Τιμὰς δὲ λέγει τὰς πολιτείας, τὰς διατριβὰς, τὰς νεμέσεις, διαιτήματα. ἤθεα δὲ τὰ ἔργα. Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον.] ἀπὸ δὲ ἐνηγηματικοῦ μετέβη εἰς πρόσωπον μιμητικὸν, ὡς καὶ Ὅμηρος· Ὣς ὁ γέρων ὤτρυνε παλαιπτόλεμον εὖ εἰδώς. Ἐννέα θυγατέρες.] εἰσὶ δὲ τῶν Μουσῶν εὑρήματα ταῦτα. Κλειὼ ῥητορικὴν, Εὐτέρπη αὐλητικὴν, Θάλεια κωμῳδίαν, Μελπομένη τραγῳδίαν, Τερψιχόρη κιθαρῳδίαν, Ἐρατὼ ποίησιν, Πολύμνια γεωμετρίαν, Οὐρανία ἀστρονομίαν, Καλλιόπη ἐπικὴν καὶ προφερεστάτην εἶναι πασῶν, ὅτι πάσης ἐπιστήμης ὁ λόγος ἀνώτερος, διὰ τὸ τὴν ποιητικὴν αὐτῇ ἀνάγεσθαι. Ἀρίσταρχος τὸ προφερεστάτη, ἀντὶ τοῦ προ(ὕπαρχον) ἤκουσεν, ὥστε ἀλλαχοῦ πρότερον τῇ τιμῇ, ἢ τῷ χρόνῳ προφερεστάτην, οἱ δὲ ἐντιμοτάτην. ἅμ' αἰδοίοισιν.] ὅτι οὐ πᾶσιν ὀπαδεῖ, ἀλλ' ἢ τοῖς αἰδοίοις. τοῦτο δὲ οὐκ ἤρτηται ἐκ τῆς προτέρας διανοίας, ἀλλ' ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς.

Ὅντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο, | Quemcunque honoraturæ sunt Iouis filiæ magni,
Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων, | In lucem editumque aspexerint a Ioue nutritorum regum:
Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἀοιδὴν, | Huic quidem super linguam dulcem fundunt cantilenam,
Τοῦ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ | Huius verba ex ore fluunt blanda: cæterum populi
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιστας | Omnes ad ipsum respiciunt, discernentem ius
Ἰθείῃσι δίκῃσιν. ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων | Rectis iudiciis. hic autem tuto causque loquens,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισταμένως κατέπαυσε. | Statim etiam magnam contentionem scite dirimit.
Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, οὕνεκα λαοῖς | Propterea enim reges prudentes, quod populis
Βλαπτομένοις ἀγορῆφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι | Damno affectis in foro res iterum integras restituunt

Ῥηϊδίως

Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν,
Οἷά τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί·
Ἐκ δὲ Διός, βασιλῆες. ὁ δ' ὄλβιος, ὅντινα Μοῦσαι
Φιλεῦνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.
Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεούς, οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφροσυνέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,
Οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός τε δνοφερῆς, οὕς θ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε Πόντος,
Εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοί, καὶ πόντος ἀπείριτος οἴδματι θύων,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ δωτῆρες ἐάων.
Ὥς τ' ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἴπαθ' ὅ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν.
Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα
Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου·

Facile, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem vero per vrbem, veluti deum, placant
Reuerentia blanda: eminet v. inter ipsos congregatos,
Tale Musarum ingens munus hominibus.
A Musis etenim, & emlnus feriente Apolline,
Viri cantores sunt super terram citharœdi:
Ex Ioue v. reges. ille v. beatus, quemcunque Musæ
Amant: suauis ei ab ore fluit vox.

Quod si enim quis luctum habēs recenti dolore saucio animo
Trilletur, animo dolens, cæterum Poeta
Musarum famulus res claras priscorum hominum
Laudibus celebrauerit, beatosq. deos qui Olympum incolunt,
Statim hic sollicitudinum obliuiscitur, nec quicquam dolorum
Meminit: cito enim deflexerunt eum alio dona dearum.
Saluete natæ Iouis, date vero amabilem cantilenam
Celebrate quoque immortalium diuinū genus semper existētiū,
Qui Tellure prognati sunt, & Cœlo stellato,
Nocteq. caliginosa, quosque salsus nutriuit Pontus.

Dicite insuper, vt primum dij & terra fuerint,
Et flumina, & pontus immensus, æstu furens,
Astraque fulgentia & cœlum latum supernet
Et qui ex his nati sunt dij, datores bonorum.
Vtq. opes diuiserint, & quo modo honores distinxerint,
Atque quomodo primum multis implicitum sphæris tenuerint cœlum.
Hæc mihi dicite Musæ, cœlestes domos inhabitantes
Ab initio, & dicite quodnam primum fuerit illorum.
Primo omnium quidem Chaos fuit, ac deinde
Tellus lato pectore prædita, omnium sedes tuta semper
Immortalium, qui tenent iuga Olympi,

ἈΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.] Ἄλλοι μὲν ἄλλως τῶν φυσικῶν ἀνδρῶν, περὶ τῆς τῶν ὄντων γενέσεως φυσιολογοῦσιν. ὁ μὲν τὸ πῦρ τιθεὶς πρεσβύτερον τῶν ἄλλων, ὁποῖος Ἡράκλειτος· ὁ δὲ τὴν γῆν, ὡς Ἵππων ὁ ἄθεος· ἕτερος δὲ ἄλλο τι. Ἡσίοδος δὲ γεννᾷ τ' ἄλλα ἐκ τοῦ ὕδατος, καὶ ἀρχαιότερον πάντων τὸ ὕδωρ τίθησιν, ὃς ἀπὸ τῆς χύσεως παρονομάζει χάος· χυτὸν γὰρ καὶ ῥυτὸν τὸ ὕδωρ. ἐξ αὐτοῦ δ' οἶμαι καὶ τὸν

Μιλήσιον Θάλητα τὴν δόξαν ταύτην σφετερίσασθαι. καὶ Πίνδαρον, ἄριστον τὸ ὕδωρ λέγοντα. ἔοικε δὲ ἡ γῆ παράγεσθαι μετὰ τὸ χάος, εὐλόγως· τοῦ γὰρ ὕδατος πυκνουμένου μὲν, καὶ εἰς ὁλοσχερεστέραν φύσιν συνισταμένου, παχύ τι καὶ γεωδέστερον τὸ συναγόμενον γίνεται· μανουμένου δὲ καὶ ἀραιουμένου, εἰ μὲν ἧττον, ἀὴρ ἀπογεννᾶται· εἰ δὲ μᾶλλον λεπτομερέστερον, γίνεται πῦρ τὸ ἐντεῦθεν ἀποτελούμενον. λέγεται δ' ἐνταῦθα ἡ γῆ ἕδος ἀσφαλὲς τῶν τε οὐρανίων θεῶν, τῶν τε ὑποχθονίων, παρόσον στήριγμά ἐστι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ, δηλαδὴ τῶν τε ἄνω ἄστρων καὶ τῶν κάτω. καὶ γὰρ πᾶν κινούμενον, περί τι ἀκίνητον ἑδράζεται· ἕδρα δὲ πάντως τῆς οὐρανίου κινήσεως, τὸ μεσαίτατόν τοῦ παντός ἐστιν, ἤγουν ἡ γῆ ἀκίνητος μένουσα· ἔστι δὲ καὶ οὕτως εἰπεῖν· ὅτι ἡ γῆ ἕδος λέγεται τῶν θεῶν, παρόσον κυκλικῶς τοῦ οὐρανοῦ κινουμένου, αὕτη ἐστὶν αἰτία· τὸ γὰρ κέντρον τοῦ κύκλου αἴτιον· πρῶτον γὰρ ἡ στιγμὴ, καὶ ἡ τοῦ κέντρου πῆξις, καὶ τότε ἡ περιφέρεια. θεοὺς δὲ νῦν λέγει τὰ ἄστρα, καὶ ἁπλῶς τὰ οὐράνια σώματα, διὰ τὸ θέειν ἀεί. Ἔρωτα δὲ ἐνταῦθα νοητέον, οὐ τὸν τῆς Ἀφροδίτης παῖδα· (πῶς γὰρ τῆς μητρὸς μήπω γεγονυίας, οὗτος παράγεται;) ἀλλ' ἄλλον τινὰ πρεσβυγενῆ ἔρωτα ἐκληπτέον. οἶμαι δὲ τὴν ἐγκατεσπαρμένην φυσικῶς κινητικὴν αἰτίαν ἑκάστῳ τῶν ὄντων, καθ' ἣν ἐφίεται ἕκαστον τοῦ εἶναι· τὸ μὲν, νοερῶς· τὸ δὲ, αἰσθητικῶς· δεῖ γὰρ προϋποκεῖσθαι τὴν ἐν ἑκάστῳ ἐπιτηδειότητα καὶ ὁρμὴν, πρὸς τὸ, τόδε τι γενέσθαι. ἐκ χάεος δὲ τὸ ἔρεβος καὶ ἡ νὺξ γεννᾶται, δηλαδὴ, ὁ ἀπὸ τοῦ πρὸ τῆς διακοσμήσεως ὕλης ζοφώδης καὶ σκοτεινὸς ἀὴρ, ὅστις δὴ λεπτυνόμενος εἰς αἰθέρα καὶ εἰς φῶς μετέβαλεν, ἢ ὅτι ἐκ τῆς στερήσεως πάντα προῆλθε, διὰ τοῦτο τὸ χάος ἀρχέγονον λέγεται. ἀπὸ δὲ τῆς νυκτὸς καὶ τοῦ ἐρέβους μιγνυμένων, ἡ ἡμέρα καὶ ὁ αἰθὴρ γεννᾶται· ὅτι ὁρῶμεν τὸν αἰθέρα κεκοσμημένον τοῖς ἄστρασιν ἐν τῇ νυκτί, καὶ ὅτι ἡ ἡμέρα γίνεται νυκτὸς ὑποχωρούσης. ἔρεβος δ' ἂν εἴη, ὁ κοσμητικὸς λόγος καὶ τακτικός, ὁ ἐπιθεὶς ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, καὶ ποιῶν ἐρέβεσθαι. ἤγουν καταλαμβάνεσθαι θάτερον ὑπὸ θατέρου· νὺξ γὰρ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν, καὶ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα· ὑποχωρούσης μὲν γὰρ τῆς νυκτὸς, ἡμέρα ἔρχεται, καὶ ἡμέρας τερματιζομένης, ἡ νὺξ ἀφικνεῖται, ἄστρα τινὰ κοσμήτορα τὰ ἐν αὐταῖς ἐντεθέντα παρὰ τοῦ δημιουργοῦ λόγῳ, τὸ πᾶν συντηροῦσι καὶ φυλάττουσι. ἡ γῆ δὲ τὸν οὐρανὸν ἴσον ἑαυτῇ γεννᾷ, διότι κέντρου λόγον ἐπέχουσα πρὸς τὸ πᾶν, αἰτία ἐστὶ τῆς κυκλικῆς αὐτοῦ διαμορφώσεως, ὡς προείρηται ἀνωτέρω. ἔδει γὰρ τοῦ κέντρου προϋποστάντος, περιγράφεσθαι πέριξ τὸν κύκλον. ἴσον δ' ἑαυτῇ λέγεται τὸν οὐρανὸν γεννῆσαι, ὡς κατὰ πᾶν μέρος ἑαυτοῦ ἀφεστηκότα ἐπίσης τῆς γῆς. τόσον γὰρ οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης, ὅσον ἔνερθεν αἴδαο αὐτή. γεννᾷ δὲ καὶ τὰ ὄρη ἡ γῆ, ἐν οἷς κατοικοῦσιν αἱ Νηρεΐδες, καὶ τὴν θάλατταν, ἄτερ φιλότητος, παρόσον ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς μέρεσιν ἡ θάλασσά τε ὑπέστη, καὶ συνηθροίσθη τὰ ὕδατα, τὰ ὄρη δὲ περὶ τὸ ἀνώμαλον τῆς συνιζήσεως ἔλαβε τὰς ἐξοχὰς, καὶ κατ' ἐξοστρακισμὸν αὐτῆς. τὸν δ' Ὠκεανὸν οὐκ αὐτὴ τίκτει φιλότητος ἐφιμέρου, ἀλλ' οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, ὅτι σύνεισι μὲν τῷ οὐρανῷ, καὶ πέριξ ἑαυτῆς μετὰ τοῦ οὐρανοῦ συμπεριέχει τὸν λεγόμενον ὠκεανόν· φιλότητα γὰρ ἐφίμερον τὴν μετά τινος συνέλευσιν ὁ λόγος προσαγορεύει· ὅθεν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ὄρη ἄνευ φιλότητος ἀπογεννῆσαι· οὐ γὰρ τινὶ συνηλάσθη πρὸς τὴν τούτων παραγωγὴν, ἢ περιοχήν· ἀλλ' αὐτὴ μόνη κατὰ τὸν ἑαυτῆς ἐξοστρακισμὸν καὶ τὴν ἀμύζησιν ταῦτα ἀπογεννῆσαι.

ΣΧΟΛΙΑ.

Γεινόμενόν τ' ἐσίδωσι] ἀντὶ τοῦ εὐμενῶς θεάσονται, ἢ καὶ ὃν τινα βασιλέα ἴδωσι καλοῖς ὀφθαλμοῖς· ἐντεῦθεν καὶ Καλλίμαχος. Μοῦσαι γὰρ ὅσους ἴδον ὄμματι παῖδας Μὴ λοξῷ, πολιοὺς οὐκ ἀπέθεντο φίλους. Ἔρσην.] ἡ δρόσος κυρίως. νῦν δὲ μεταφορικῶς τὸ μέλι. γλυκερὴν δὲ, τὸ γλυκὺ καὶ ἁπαλὸν τῶν λόγων. Τοὔνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες.] διὰ τοῦτο γὰρ οἱ βασιλεῖς ἐχέφρονές εἰσι, καὶ καλοῦνται, ὅτι τοῖς ὄχλοις βλαπτομένοις δι' ἀγνωσίαν τοῦ δικαίου, μεταστρέποντες τὰς ἀδικίας αὐτῶν, ἐπὶ τὸ βέλτιον τελοῦσι τὰ ἔργα, οὐκ ἐξουσιαστικῶς, ἀλλὰ παραινετικῶς· ἤγουν, οὐ κολάσει, ἀλλὰ μειλιχίοις λόγοις. τοῦτο γὰρ τὸ [μαλακοῖσι παραιφαμένοι ἐπέεσσιν]. Ἄλλως. μετὰ πειθοῦς νέμουσι τὴν δικαιοσύνην. μεταστρέφουσι γὰρ τὰ ἔργα, καὶ τοὺς ἀδικουμένους περισώζοντες, καὶ τὸν ἀδικοῦντα ἀνακόπτοντες, οὐ κολάσει, ἀλλὰ μειλιχίοις ἔπεσι.

μετά-

μετάτροπα.] ἀντὶ τοῦ μεταβλήσιμα εἰς τὸ βέλτιον.

Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ] οὐκ ἀνάγκη, ἀλλὰ φίλτρῳ τοῦ βασιλέως ὄντος ἠπίου καὶ δικαίου πρὸς τοὺς κρινομένους, μὴ ἀλαζόνος πρὸς τοὺς προσιόντας. ἀνὰ ἄστυ.] γρ. [ἀν' ἀγῶνα,] ἀντὶ τοῦ ἀνὰ τὸ ἄθροισμα· λέγεται δὲ τριχῶς. αὐτὸ τὸ χωρίον, ὁ ἐν αὐτῷ ὄχλος, καὶ τὸ ξυναμφότερον, ὥσπερ καὶ πόλις ἐτυμολογεῖται, διὰ τὸ μὴ γωνίαν ἔχειν, ἀλλ' εἶναι περιφερῆ. οἱ δὲ ἐκ τοῦ ἀθροίσματος ἀγυιὰν λέγουσι. ὡς Ὅμηρος· [νηῶν ἀγύρει,] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀγῶνι. Τὸ δὲ, [θεὸν ὡς ἱλάσκονται] ὡς θεὸν αὐτὸν τιμῶσι, διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ τὴν τιμήν.

Οἷά τε Μουσάων.] τὸ τοιοῦτον εἶδος ἀθυποφορὰ καλεῖται. ἀνθυποφέρει γὰρ ἑαυτῷ ὁ Ἡσίοδος. ἐκ γάρ τοι Μουσάων τοιοῦτος βασιλεύς ἐστιν. ἐπειδὴ τοὺς βασιλεῖς εἶπε φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν Μουσῶν, φιλοῦνται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Διὸς εἶπεν. οἶδα μὲν γάρ (φησι) ὅτι ὑπὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν οἱ ἀοιδοὶ καὶ οἱ κιθαρισταὶ φιλοῦνται, ὑπὸ δὲ τοῦ Διὸς οἱ βασιλεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνόν φησιν ὀλβιώτατον βασιλέα, ὅν τινα μετὰ τοῦ Διὸς καὶ αἱ Μοῦσαι φιλοῦσιν. Ἄλλως. ἀναλαμβάνει διὰ τὸν ἀνακόπτοντα λόγον. ἐκ γὰρ Μουσάων οὐχ ὑπάρχει τὸ βασίλειον γένος, ἀλλ' ἐκ Διός. μόνον δὲ τὸ εὔγλωττον αἱ Μοῦσαι παρέχουσιν. Ἄνδρες ἀοιδοὶ] ἐνταῦθα μαθηματικῶς διδάσκει. καὶ λέγει, ὅτι ἐκ τῆς συμφωνίας τῶν ἀστέρων, καὶ τῆς ἀγαθῆς συνδρομῆς τοῦ ἡλίου γίνονται οἱ ἄνδρες σοφοὶ καὶ μουσικοί, ὥσπερ καὶ ἐκ τοῦ Ἑρμοῦ, ἐκ δὲ τοῦ Διὸς, βασιλεῖς. Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων.] ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν δύναμιν τῆς μουσικῆς, διὰ τὸ εἰπεῖν [νεοκηδέϊ θυμῷ·] δυσκατάπαυστον τὸ νέον πάθος, ὡς δυνατοῦ ὄντος τοῦ ἀοιδοῦ παραμυθήσασθαι, [*ὅτι καὶ Ζεὺς. ἀπώλεσε γὰρ παιδὸς ὄντος παῖδα φάσκων, καὶ τὰ ἑξῆς. εἰ γὰρ καὶ πλάσμα ἐστὶν, ἀλλ' ὡς ἀληθὲς ἐκλαμβάνεται, οὐχ ὡς ἔλαχε παραμυθήσεται.*]

Ἄζηται κραδίην,] ἀναξηραίνει γὰρ ἡ λύπη, ὅθεν καὶ ἄϋπνον τίθησι. κλεῖα προτέρων.] δόξας τοὺς κλέους ἠξιωμένας. ταχέως δὲ παρατρέπεται, ἀντὶ τοῦ παρέτρεψεν ἡ λύπη τὰ δῶρα τῶν θεῶν, ἤγουν ἡ μουσική. οὐδέ τι κηδέων.] τῶν θλίψεων. ὁ γὰρ λόγος δύναται καταστέλλειν τὰς θλίψεις. Ἄλλως· τῶν λόγων καὶ τῶν Μουσῶν ἡ συνθήκη παρέτρεψε τὸ λυπούμενον τῆς λύπης.

Εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα.] ἐρωτᾷ τὰς Μούσας, πῶς ἀκριβῶς γράψει τὰ τῆς θεογονίας μαθών. εἴπατε, διὰ τοῦτο τῇ [εἴπας] μετοχῇ κέχρηται.

Καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος.] καὶ γαῖα τῇ καταπλήξει ἐπαγγέλλει τὸν ἀκροατήν.

Ὥς τ' ἄφενος δάσσαντο] ἄφενός ἐστι κυρίως μὲν ὁ ἀπὸ ἐνιαυτοῦ πλοῦτος. νῦν δὲ ἄφενον τὸν οὐρανὸν λέγει, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν. ὡς ὅπως φησὶ διεμερίσαντο, καὶ ἔσχεν ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ τιμήν. Ἐξ ἀρχῆς καὶ εἴπαθ' ὅ, τι] πρῶτον ἐγένοντο Χάος, Γῆ, Ἔρως οὐράνιος, ὃς καὶ θεός· ὁ γὰρ υἱὸς Ἀφροδίτης νεώτερός ἐστι. ἐκ δὲ τοῦ ὕδατος ἐγένοντο τὰ στοιχεῖα· γῆ, κατὰ συνίζησιν, ἀὴρ, κατὰ ἀνάδοσιν, τὸ δὲ λεπτομερὲς τοῦ ἀέρος, γέγονε πῦρ· ἡ δὲ θάλασσα, κατὰ ἐκμύζησιν· τὰ δὲ ὄρη, κατὰ ἐξοχετισμὸν τῆς γῆς. Εἰδέναι δὲ δεῖ, ὡς ὁ Ἡσίοδος ἐνταῦθα ἄρχεται τῆς Θεογονίας τοῦ προοιμίου, καὶ τοῦ τῶν Μουσῶν ἐγκωμίου, τῆς ἀνακεφαλαιώσεως παυσάμενος, ὡς καὶ ἄλλων τινῶν περὶ Θεογονίας γραψάντων. καὶ ἴσως ἀληθέστερον Ἡσίοδος κατά τινας παλαιοτέρους ἔγραψεν. Ἤτοι μὲν πρώτιστα.] ὁ τεχνικὸς ὁ κόσμος τοῖς αὐτοῖς ὑποπέπτωκε πράγμασι, καὶ ἔχει τεχνίτην μὲν τὸν θεόν. τοῖς δὲ τέχνης τόδε ποιεῖται. εἰσὶ δὲ τὰ προϋφεστῶτα τοῦ παντός, ἤ τι καὶ ὕλη καὶ στοιχεῖα. καὶ οἱ μὲν συνωνυμίαν ἔφασκον εἶναι τὰ προειρημένα, καὶ ἓν ἑκάτερον. οἱ δὲ διαφέρειν λέγοντες, τὴν μὲν ἀρχὴν ὕλῃ ἐοικέναι φασίν, εἶδος δὲ τὴν ὕλην ἐσπουδῶς λαμβάνουσιν. ἔνιοι δὲ τὴν ὕλην διαφέρειν. καὶ τὴν μὲν ἔννοιαν τῆς ὕλης ἀνεικὸς πρὸς τὸν τεχνίτην, τὴν δὲ τῆς οὐσίας προσγινομένην, οἷον, τῷ ἀνδρὶ ἀνδριαντοποιῷ ὕλη μέν ἐστιν ὁ χαλκός, οὐσία δὲ ἡ διατύπωσις τοῦ χαλκοῦ. καθότι ἐστὶν εἶδος ὁρμώμενος ὁ τεχνίτης τὸν ἀνδριάντα ποιεῖ. ὕλη τίς ἐστιν ἄποιος, ἀσχημάτιστος· ἣν ὁ θεὸς παραλαβὼν, ἐπέθηκεν αὐτῇ σχῆμα. οὐκ ἔτ' ἄλλο τι εἶδος τὴν ὕλην παραλαβὼν ὁ τεχνίτης κατασκευάσει θεός, ἀλλ' ἀπλαστοῦσαν καὶ ἀδιατύπωτον τυποῖ καὶ δημιουργεῖ, οὐκ ἐξ ἄλλου τὴν ἔννοιαν λαβὼν, ὥσπερ καὶ ὁ ἀνδριαντοποιός ἐστι τοῦ ἀνθρώπου εἶδος ὁρμώμενος πλάττει. καὶ Φερεκύδης δὲ ὁ Σύριος, καὶ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, ἀρχὴν τῶν ὅλων τὸ ὕδωρ φασὶν εἶναι, τὸ ῥητὸν τὸ τοῦ Ἡσιόδου ἀναλαβόν-

λαβόντες. Χάος.] παρὰ τὸ χέεσθαι χάος γέγονε. Πλάτων πανδεχῆ φύσιν λέγει. δεῖ γὰρ τόπον ὑποστῆναι, ὃς δέχεται τοὺς εἰς αὐτὸν γινομένους. οἱ δὲ εἰρῆσθαί φασι χάος παρὰ τὸ χεῖσθαι, ὅ ἐστι χέεσθαι· οἱ δὲ χαδεῖν, ὅ ἐστι χωρεῖν. ἡ οὖν εἰς τὰ στοιχεῖα διάκρισις καὶ διαχώρισις χάος. οἱ δὲ τὸ ὕδωρ λέγουσιν. ἄλλοι δὲ τὸν ἀέρα, ἤγουν τὸν κεχυμένον ἐν τῷ μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ. Γαῖ᾽ εὐρύστερνος.] τὴν γῆν οὐκ ἐκ τοῦ χάους λέγει. οὐ γὰρ εἶπεν ἐκ τοῦ χάους γῆ, ἀλλ᾽ αὐτὰρ ἔπειτα. Ζήνων δὲ ὁ Στωϊκὸς ἐκ τοῦ ὑγροῦ ὑποστάθμην γῆν γενέσθαι φησίν. ὅθεν ἀπαγόμενος ἀθετεῖ τοὺς στίχους. ἰστέον δέ, ὅτι τὴν ἔννοιαν λέγει τῆς ὕλης πρὸς τὸν τεχνίτην· τὴν δὲ τῆς οὐσίας, πρὸς τὸ γενητόν. ὡς γὰρ ἐπὶ εἶδος ὁρμώμενος ὁ τεχνίτης ἀνδριάντα ποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ κόσμος ὕλη τις ἄπειρος, ἀσχημάτιστος, ἣν ὁ θεὸς ἔλαβεν ὥσπερ ἀνδριαντοποιός. πάντων ἕδος.] ὁ Πλάτων ἐν τῷ Φαίδωνι τὴν γῆν εἶναι φησὶν ἁπάντων ἕδος καὶ ἕδρασμα. ἀθανάτων δὲ εἶπεν, ἵνα δείξῃ, ὅτι τῶν ἀρχαίων ὁσίων ὄντων, συνανεστρέφοντο αὐτοῖς οἱ θεοί.

Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης.	Tartaraq. tenebricosa in recessu terræ spaciosæ:
Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι,	Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales deos,
Λυσιμελής, πάντων τε θεῶν πάντων τ' ἀνθρώπων	Soluens curas, & omnium deorum, omniumque hominum
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον καὶ ἐπίφρονα βουλήν.	Domat in pectoribus animum, & prudens consilium.
Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο.	Ex Chao vero Erebusque nigraque Nox editi sunt:
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο,	Ex Nocte porro Ætherque & Dies prognati sunt:
Οὓς τέκε κυσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα.	Quos peperit vbi concepisset, Erebo amore mixta.
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ	Tellus vero primum quidem genuit parem sibi
Οὐρανὸν ἀστερόενθ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,	Cœlum stellis ornatum, vt ipsam totam obtegat:
Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.	Vtque esset beatis diis sedes tuta semper:
Γείνατο δ' οὔρεα μακρά, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους	Genuit præterea montes altos, dearum gratas speluncas
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' οὔρεα βησσήεντα.	Nympharum, quæ habitant per montes saltuosos.
Ἡ δὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἴδματι θῦον,	Atque etiam infrugiferum pelagus peperit æstu furens,
Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου. αὐτὰρ ἔπειτα	Pontum absque amore suaui. cæterum deinde
Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,	Cœlo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices habentem,
Κοῖόν τε, Κρεῖόν θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,	Cœumque, Creumque, Hyperionemque Iapetumque,
Θείαν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,	Theamque, Rheamque, Theminque, Mnemosynenque,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.	Phœbenque aurea corona insignem, Tethynque amabilem.
Τοὺς δὲ μέθ' ὁπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης,	Hos vero post natu minimus natus est Saturnus vafer,
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.	Acerrimus inter liberos. floridum autem odio prosequebatur parentem.
Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,	Porro genuit & Cyclopes superbum cor habentes,
Βρόντην τε, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον,	Brontenque, Steropenque, & Argen forti animo præditum:
Οἳ Ζηνὶ βροντήν τ' ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.	Qui Ioui & tonitru dederunt, & fabricarunt fulmen.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,	Qui sane per alia diis similes erant,
Μοῦνος δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ.	Vnus vero oculus media positus erat fronte.

Κύκλω-

Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἕεις ἐνέκειτο μετώπῳ·
Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐπ' ἔργοις.
Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, οὐκ ὀνομαστοί,
Κόττος τε, Βριαρεύς τε, Γύγης θ', ὑπερήφανα τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο
Ἄπλαστοι, κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλατος, κρατερὴ μεγάλῳ ἐπὶ εἴδει.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι
Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύπτασκε, καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίεσκε,
Γαίης ἐν κευθμῶνι· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ
Οὐρανός, ἡ δ' ἐντὸς στοναχίζετο Γαῖα πελώρη
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιοῦ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δὲ θαρσύνουσα, φίλον τετιημένη ἦτορ,
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε
Πείθεσθαι, πατρός γε κακὴν τισαίμεθα λώβην
Ὑμετέρου. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο. τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν
Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Ἂψ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνήν·
Μῆτερ, ἐγώ κεν τοῦτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
Ἔργον. ἐπεὶ πατρός γε δυσωνύμου οὐκ ἀλεγίζω
Ἡμετέρου. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο. γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη.
Εἷσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ, ἐνέθηκε δὲ χερσὶ
Ἅρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ δὲ Γαίῃ

Cyclopes vero cognomento erant, eo quod ipsorum
Circularis oculus vnicus inerat fronti:
Roburque & vires, & molimina erant in operibus.
Alij deinde e Tellure & Cœlo prognati sunt
Tres filij magni, & præualidi, non nominandi,
Cottusque, Briareusque, Gygesque, superba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris manabant,
Inaccessæ: capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris prognata erant, super robustos artus.
Robur autem immensum, validum, ingenti in statura.
Quotquot enim Tellure & Cœlo procreati sunt,
Potentissimi filiorum, suo v. infensi erant parenti
Ab initio. & horum quidem vt quisque primum nascebatur
Omnes occultabat, & in lucem non emittebat,
Terræ in latebris: malo autem oblectabatur opere
Cœlum. ipsa vero intus ingemiscebat Terra vasta,
Arctata: dolosam vero malamque excogitauit artem.
Statim vero cum procreasset genus cani ferri,
Fabricauit magnam falcem: edixit vero charis liberis.
Dixit autem animum addens, charo mœrens corde:
Filij mei & patris nefarij, si volueritis
Parere, patris malam vlciscemur contumeliam
Vestri. prior enim sæua machinatus est opera.
Sic dixit. illos vero omnes inuasit metus, neq. quispiam illorum
Locutus est. confirmato animo tandem magnus Saturnus versutus
E contra verbis compellauit matrem castam:
Mater, ego certe hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim inauspicatum nihil curo
Nostrum. prior enim sæua meditatus est opera.
Sic dixit. gauisa est autem valde animo Tellus ingens:
Collocauit autem ipsum celans in insidiis: indidit vero manui
Falcem asperis dentibus: dolo autem instruxit omni.
Venit autem Noctem adducens magnum Cœlum, vndique vero Tellur i

Ἱμείρων φιλότητος ἐπέσχετο, καί ῥ' ἐτανύσθη
Πάντη. ὁ δ' ἐκ λοχέοιο πάϊς ὠρέξατο χειρὶ
Σκαιῆ, δεξιτερῆ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἅρπην,
Μακρὴν, καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς
Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
Ἐξοπίσω. τὰ μὲν οὔ τι ἐτώσια ἔκφυγε χειρός·
Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα. περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν
Γείνατ' Ἐρινῦς τε κρατερὰς, μεγάλους τε Γίγαντας
Τεύχεσι λαμπομένους, δολίχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ', ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
Μήδεα θ' ὡς τοπρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
Ὣς φέρετ' ἀμπέλαγος πουλὺν χρόνον, ἀμφὶ δὲ λευκὸς
Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο· τῷ δ' ἔνι κούρη
Ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Ἔπλετο. ἔνθεν ἔπειτα περίρρυτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός. ἀμφὶ δὲ ποίη
Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο. τὴν δ' Ἀφροδίτην,
Ἀφρογένειάν τε θεὰν καὶ ἐϋστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ
Θρέφθη. ἀτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογένειαν δ', ὅττι γένοιτο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ·
Ἠδὲ φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη.
Τῇ δ' Ἔρος ὡμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλὸς
Γεινομένῃ τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰούσῃ.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὀάρους, μειδήματά τ', ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε, μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκε
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανὸς, οὓς τέκεν αὐτός.
Φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.

Cupiens amorem imminebat, & sane extentum est
Passim: ex insidiis autem filius porrexit manu
Sinistra, dextra vero immanem cepit falcem
Longam, asperos dentes habentē, charique genitalia patris
Festinanter demessuit, rursumque abiecit vt ferrentur
Pone. illa quidem non incassum elapsa sunt manus
Quotquot enim guttæ proceperunt cruentæ,
Omnes suscepit Terra: circumuolutis autem annis,
Produxit Erinnyesque validas, magnosque Gigantes,
Armis nitentes, longas hastas manibus tenentes:
Nymphasque, quas Melias vocāt super immensam terram.
Testiculisque vt prius resectis ferrum
Proiecit circa Epirum vndis agitatum in pontum.
Sic ferebantur per pelagus longo tempore. circūcirca vero alba
Spuma ab immortali corpore oriebatur: in ea puella
Innutrita est: primum vero ad Cytheras diuinos
Vehebatur, inde tum circumfluam peruenit ad Cyprum.
Prodijt vero veneranda formosa dea: circum vero herba
Pedibus sub mollibus crescebat: Aphroditem autem ipsam,
Spuma prognatam deam & decoram pulchris sertis Cytheream,
Nominant tam dij quam homines: eo quod in spuma
Nutrita fuit: sed Cytheream quod appulit Cytheris:
Cyprigenam vero quod nata sit vndosa in Cypro.
Atque Amantem genitalia, quia ex genitalibus emersit.
Hanc vero Amor comitatus est, & Cupido sequebatur pulcher,
Natam primum, & deorum ad cœtum euntem.
Hunc vero ab initio honorē habet, atque sortita est
Sortem inter homines & immortales deos,
Virgineas confabulationes, & risus, & deceptiones,
Oblectationemq suauem, & amicitiam, blanditiasque
Illos vero pater Titanas cognomento vocabat,
Filios obiurgans, magnus Cælus, quos genuit ipse.
Dictitabat porro, extendentes ex proteruia magnum patrasse
Facinus, cuius deinceps vltio in posterum futura sit.

Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν,
Καὶ Θάνατον· τίκε δ' Ὕπνον, ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων.
Οὔ τινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Οἰζὺν ἀλγινόεσσαν·
Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο
Χρύσεα καλὰ μέλουσι, φέροντά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον· αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι διδοῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε,
Αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν, ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,
Νὺξ ὀλοή· μετὰ τὴν δ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,
Γῆράς τ' οὐλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον.
Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας τ', Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε, Ψευδέας τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν·
Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,
Πρεσβύτατον παίδων. αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος. οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκυν,
Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητὼ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν.
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μεγήρατα τέκνα θεάων,
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠϋκόμοιο,
Κούρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,

Nox præterea peperit odiosum Parum, & Parcam atram,
Et Mortem: peperit etiam Somnū, peperit & agmen Somniorū:
Non illi condormiens dea peperit Nox obscura.
Rursum postea Momū, & Ærumnam dolore plenam,
Hesperidesque, quibus mala vltra inclytum Oceanum
Aurea pulchra curæ sunt, ferentesque arbores fructus,
Et fatales deas, & parcas genuit immites,
Clothoque, Lachesinque, & Atropon: quæ mortalibus
Nascentibus dant habendum bonumq. malumque,
Quæque hominumque deorumque delicta persequentes,
Nunquam desinunt deæ a vehementi ira,
Priusquam illi rependerint malam vltionem quisquis peccarit.
Peperit præterea & Nemesin, cladem mortalibus hominibus
Nox perniciosa: post hancque Fraudé enixa est & Amicitiā
Seniumque noxium, & Contentionem peperit pertinacem.
Cæterum Contentio odiosa peperit quidem Laborem molestū,
Obliuionemque, Pestemque, & Dolores lacrymabiles,
Pugnasque, Cædesque, Præliaq. Stragesque virorum,
Iurgiaque, mendacesque Sermones, Disceptationesque,
Legum contemptum, Noxamque familiares inter sese,
Iuramentumque quod plurimum terrestres homines
Lædit, quando quisquam volens peierauerit:
Nereumque alienum a mēdacio, & veracem genuit Pontus,
Maximum natu filiorum, sed vocant senem,
Eo quod verus atque placidus, nec iuris & æqui
Obliuiscitur, sed iusta & mansueta consilia nouit.
Deinde rursum Thaumantē magnum & fortem Phorcyn,
Terræ commistus, & Ceto pulchris genis præditam,
Eurybiamque, adamantis in pectore animum habentem.
Ex Nereo porro prognati sunt perquā amabilis soboles deatū
Ponto in infructuoso, & ex Doride pulchricoma,
Filia Oceani perfecti fluuij,

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Κοῖον δὲ, καὶ Κρεῖον, καὶ Ὑπερίονα, καὶ Ἰαπετόν, Θείαν τε, καὶ Ῥεῖαν, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε, Φοίβην τε, καὶ Τηθὺν ἐρατεινήν, τάχα ἂν

εἴη τὰ στοιχεῖα οὕτω προσαγορεύων, ἵνα τῆς ἀειδοῦς ὕλης ἐκείνης εἰδοποιηθέντα, καὶ ταῖς οἰκείαις ποιότησι διακριθέντα. Κρεῖον δὲ καὶ Ὑπερίονα, καὶ Ἰαπετόν, τὸ πῦρ ἐκληπτέον ὡς ὑπεραναστηκὸς τῶν ἄλλων βασιλικῶς, ἢ δραστικῶς, καὶ ὑπερκείμενον ἢ ὑπερφερόμενον· τὸν ἄνω γὰρ τόπον εἴληχε, τὰ δ' ἄλλα τῶν στοιχείων, διὰ τὸ ὑποβεβηκέναι τῷ πυρί, καὶ μὴ κατ' ἐκεῖνο ἐνεργά τι καὶ δραστήρια εἶναι, θηλυτέροις ὀνόμασι. Φοίβη μὲν χρυσοστέφανος, ὁ ἀὴρ ὀνομαζόμενος, διὰ τὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου βαῖνον δι' αὐτοῦ καὶ πρὸς ἡμᾶς διαπορθμεύεσθαι, καὶ ὥσπερ τινὶ χρυσῷ στεφάνῳ τῷ ἡλιακῷ δίσκῳ καὶ ταῖς ἀκτῖσι κατακοσμεῖσθαι. Θείαν καὶ Ῥείαν, τὴν ὑδαρὰν φύσιν ἐκληπτέον, Τηθὺν δὲ τὴν γῆν, πάντων μητέρα καὶ τροφὸν οὖσαν. Θέμις δ' αὖ εἴη καὶ Μνημοσύνη, ἡ θεμιτουργός, ἢ μᾶλλον γενεσιουργὸς καὶ συνηρμοσμένην ποιοῦσα τὰ ἐκ τῶν στοιχείων ἀποτελούμενα κρᾶσις, ἢ ἐπιτηδειότης καὶ εὐφυΐα πρὸς τὸ γενέσθαι τόδε τι. γίνεται δὲ τούτων νεώτερος ὁ Κρόνος καὶ δεινότατος, δηλαδὴ ὁ χρόνος, ὕστερος γὰρ παρῆκται τῶν στοιχείων, διότι καὶ ἀγκυλομήτης, καὶ δεινότατος λέγεται· ὅτι τὰ ἀγκύλα μῆδεα καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα βουλεύματα εἰδέναι τοὺς πολυχρονίους ποιεῖ, καθὼς εἴρηται· [—— χρόνος θ' ὃς πάντ' ἐθέλει με διδάσκειν.] δεινότατος δὲ τῶν τοῦ οὐρανοῦ παίδων λέγεται, παρ' ὅσον ἀφανιστικός ἐστι καὶ λυμεὼν τῶν πραγμάτων, κατὰ τὸ Σοφόκλειον·

Ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
Φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται.

τοῦ οὐρανοῦ δὲ γενηθῆναι λέγεται, παρ' ὅσον μέτρον τῆς ἐκείνου κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερόν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ ὡς μετρῶν τὴν ἐκείνου κίνησιν, καὶ περιορίζων, κατάγειν αὐτὸν λέγεται τῆς βασιλείας· πᾶν γὰρ τὸ ὑπό τινος μετρούμενον ὥσπερ δεσμεῖται καὶ ἀφαιρεῖται τὸ κράτος· τότε δ' ἐλέγετο βασιλεύειν ὁ οὐρανός, ἡνίκα καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ ὁπόση τίς ἐστιν οὐκ ἐγνωρίζετο· θαλερὸς δὲ λέγεται ὁ οὐρανός, ὡς θαλεροποιὸς τοῦ βίου· ζωογόνος γάρ. Κύκλωπες δὲ νοηθεῖεν ἐνταῦθα, τὰ κατὰ περιόδους τινὰς καὶ κυκλικῶς ὑφιστάμενα ἐν τοῖς μετεώροις πάθη, τῷ διπλῷ τῆς ἀναθυμιάσεως· διὸ καὶ αὐτοὺς εἰκότως ἡ γῆ γεννᾷ. λέγονται δὲ ὅτι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι, Κύκλωπες δὲ καλεῖσθαι, καὶ ἕνα ὀφθαλμὸν ἔχειν, παρ' ὅσον τῷ ξηρῷ μὲν εἴδει τῆς ἀναθυμιάσεως, οὐρανῷ πλησιάζουσι, καὶ μετεωρίζονται ἀνερχόμενοι περὶ τὰ ἄνω· τῷ δὲ ὑγρῷ βαρυνόμενοι, κάτω φέρονται. διὰ τοῦτο γὰρ ἄνωθεν μὲν βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γίνονται, κατωτέρω δὲ χιόνες καὶ ὁμίχλαι. ἢ διὰ τοῦτο ἕνα ὀφθαλμὸν ἐν τῷ μετώπῳ κείμενον λέγονται, παρ' ὅσον ἐν τοῖς νέφεσιν ἐναπειλημμένων πνευμάτων ἰσχυρῶν τε καὶ βιαίων καὶ κύκλῳ περιειλημμένων, ἐκπυρηνίζεσθαι συμβαίνει τὰ πνεύματα, καὶ ἐξιέναι ἐκεῖθεν καὶ τὰς ἀστραπὰς ποιεῖν, θᾶττον ἡμῶν προσθιγούσας τοὺς ὀφθαλμούς. ἢ διὰ τὸ κατὰ περιόδους τινάς, καὶ κυκλικῶς τὰ τοιαῦτα πάθη γίνεσθαι.

ἄλλοι δ' αὖ γαίης τε καὶ οὐρανοῦ ἐξεγένοντο, παῖδες ἑκατοντάχειρές τε καὶ πεντηκοντακέφαλοι, δηλαδὴ τὰ ὑπὸ τὴν γῆν ἐναποκλειόμενα πνεύματα, καὶ αὐτὴν δεινῶς σπαράττοντα, καὶ οἷον μαστίζοντα. ἀπεχθάνονται δὲ ὅτι τῷ πατρὶ τῷ οὐρανῷ, παρ' ὅσον ἐξ αὐτοῦ ἀποθλίβονται πρὸς γῆν, καὶ κατακρύπτονται. οἵτινες καὶ Τιτᾶνες λέγονται, παρ' ὅσον τιταίνουσιν, ἤγουν κατασκευάζουσι βλάβας τοῖς ἀνθρώποις· ὑπὸ σεισμῶν γάρ, καὶ οἰκίαι καταπίπτουσι, καὶ ἡ γῆ σχίζεται, καὶ κατακλύζονται ἄνθρωποι, καὶ ἄλλ' ἄττα συμβαίνουσι.

ποιεῖ δὲ ἡ γῆ ἐκ τοῦ πολιοῦ ἀδάμαντος μέγα δρέπανον, παρ' ὅσον ἡ τοῦ σιδήρου γένεσις ἐκεῖθεν ἐστίν, ὃ δὴ καὶ πολιὸν καλεῖ, οὐχ ὡς λευκόν, ἀλλ' ὡς τίμιον καὶ πολύχρηστον. δυσώνυμος δὲ ὁ οὐρανὸς λέγεται κατ' ἀντίφρασιν, ἤγουν διότι ὁρεῖ, τουτέστι φυλάσσει καὶ ἔνδον ἑαυτοῦ ἀποκλείει τὰ πάντα· τοῦτο δὲ οἷον ἀπᾷδον δοκεῖ κατὰ τὸν μῦθον τοῖς τυφομένοις. λέγεται δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων τῆς γῆς τε καὶ τοῦ Οὐρανοῦ ὄντων παίδων, μόνος ὁ Κρόνος τὴν κατ' αὐτοῦ βουλὴν μελετῆσαι καὶ ἅρπην ἐν χειρὶ καταδέχειν, παρ' ὅσον ὁ χρόνος μετακυλινδούμενος, τῶν ἐξ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς ἀναδιδομένων καρπῶν, καὶ τῆς γονιμότητος ἀφανιστικός ἐστιν ἢ θεριστικός. φέρει γάρ, θέρους ἐλθόντος, θερίζουσι τὰ ὥρια οἱ ἄνθρωποι, δρέπανα ἐν χερσὶν ἔχοντες, τὴν ἐξ οὐρανοῦ δηλαδὴ δι' ὑετῶν τοῖς σπέρμασι καὶ ἐκ γῆς ἐντεθεῖσαν γονιμότητα· πάλιν δὲ εἰώθασι φέρεσθαι ἐξοπίσω, παρ' ὅσον τοὺς σπόρους ἐκ τῶν θερισθέντων ποιοῦσι. ῥαθάμιγγες δ' αἱματόεσσαι τῶν τοῦ οὐρανοῦ αἰδοίων καταρρέουσι, καὶ ταύτας ἡ γῆ δέχεται, καὶ ἐξ αὐτῶν γεννᾷ τὰς Ἐρινῦς, τοὺς Γίγαντας, καὶ τὰς Μελιάδας

Νύμφας,

Νύμφας, διὰ τοὺς ἐπισυμβαίνοντας μόχθους καὶ αἱματηροὺς ἱδρῶτας καὶ πολέμους, περί τε πόλεων καὶ χωρῶν διαφερόντων, καὶ γονίμων γαιῶν. εἰκότως δὲ λέγεται τὰ τοῦ οὐρανοῦ μήδεα ἐν τῇ Κύπρῳ καταβληθῆναι, ἢ πεσεῖν, παρόσον ὁ τόπος γονιμώτατός ἐστι, καὶ τοῦ κύειν ποιητικός. ἐν ᾧ καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἀναδοθεῖσα καὶ αὐξηθεῖσα, ἐν τοῖς ποσὶν ἀναδιδομένας ἔχει παντοδαπὰς πόας· ἱμερόεσσα γάρ τις χάρις καὶ τερψίθυμος, τῇ τῶν Κυπρίων ἐμπελάζει χώρᾳ. καὶ λεγέτωσαν ὅσοι τὸν τόπον εἶδον, καὶ φυσιολογείτωσαν περὶ τῶν ἐν αὐτῷ γυναικῶν, διὰ τί μαχλόταται καὶ πρὸς συνουσίαν ἑτοιμόταται. ὑπὸ δὲ τῆς νυκτὸς γεννᾶται ὁ μόρος, καὶ ἡ κὴρ, παρόσον ἀγνώστως ἐπιφοιτῶσι ταῦτα τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀοράτως. ὁ ὕπνος δὲ καὶ οἱ ὄνειροι τέκνα λέγονται ταύτης, ὅτι περ νυκτὸς ἐπιπολοῦνται. Κλωθὼ δὲ, καὶ Λάχεσις, καὶ Ἄτροπος, διανεμητικαί τινες δυνάμεις τῶν κατ' ἀξίαν εἶεν ἄν, τοῖς ἀνθρώποις ἄνωθεν ἐπιπολάζουσαι, τροφαί τε τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ἐπίπλειαι, κλώθουσί τε τὸν ἑκάστου βίον, καὶ ποικίλλουσι, καὶ λαχμοὺς καὶ κλήρους ποιοῦσαι, οὓς μεταστρέψαι ἀδύνατον. γεννᾷ δὲ ἡ Νὺξ τὴν Νέμεσιν, καὶ τὴν Ἀπάτην, καὶ τὴν Φιλότητα, καὶ τὸ Γῆρας, καὶ τὴν Ἔριν, ἢ ὅτι ἀπὸ τῆς στερήσεως τῶν ἀγαθῶν ταῦτα παρέρχεται· γηράσκουσι γὰρ οἱ ἄνθρωποι νεότητα παραπεσόντες, καὶ ἐρίζουσι τὴν καλόχαρτον ἔσω, ἀπὸ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης εἰς πλεονεξίαν ἐκκλίναντες, καὶ τὴν ἐφίμερον ἀσπάζονται φιλότητα, τῇ ἀφροδίτῃ θύοντες, καὶ τὸν ἀναστρέφοντα λόγον τῆς ἀλόγου ὀρέξεως ἀποστρεψάμενοι. καὶ μέντοι καὶ ἀπατῶνται, τὴν τοῦ μέλλοντος γνῶσιν ἐπιζητοῦντες δύναμιν τῆς ψυχῆς, καὶ μὴ ὡς δέον ποιοῦντες, ἢ ὅτι ἀδήλως ταῦτα πάντα ἐπιγίνεται καὶ ἀφανῶς. φιλότης δὲ ἂν λέγοιτο τῆς νυκτὸς, παρόσον ἐν τῇ νυκτὶ ἐπιτελεῖται μᾶλλον. λέγονται δὲ τῆς ἔριδος τέκνα ὁ λιμός τε, καὶ ἡ λήθη, καὶ τὰ δακρυόεντα ἄλγεα, καὶ ὁ ὅρκος, καὶ ἡ δυσνομία, καὶ τ' ἄλλα· παρόσον ἐπισυμβαίνουσιν ἐξ ἔριδος μάχαι τε καὶ ψεύδεα, καὶ ἀμφιλογίαι, καὶ λησμοσύνη καλῶν, λιμοί τε καὶ θρῆνοι. ἀλλὰ καὶ τὸν μῶμον, καὶ τὴν οἰζὺν γεννᾷ· τὸν μῶμον μὲν, ὅτι ἀοράτως οἱ πόλεμοι ἀνάπτονται, τὴν οἰζὺν δὲ, ὅτι οἰζύουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν νυκτὶ κακοπαθοῦντες, ὁδοιποροῦντες, καὶ ἐργαζόμενοι, καὶ χειρωνακτοῦντες. ἢ ὅτι καὶ ἀμφότερα ἡμῖν ἐξ ἀγνοίας ἐπιγίνεται. οὐκ οἴδαμεν γὰρ ὅθεν ὁ πόλεμος, καὶ ὅθεν ἡ κακοπάθεια. γεννᾷ δὲ καὶ τὰς Ἑσπερίδας ἡ νὺξ, αἷς χρύσεα μῆλα μέμηλε, τουτέστι τὰς ὥρας τῆς νυκτὸς, αἷς τισι τὰ ἄστρα τὰ καλὰ δηλαδὴ, τὰ χρύσεα μῆλα, διὰ φροντίδος εἰσίν· αἱ γὰρ ὧραι ἀμοιβαδὸν διαδέχονται ἀλλήλας, κινουμένου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὴν μοῖραν αὐτοῦ, δηλαδὴ τῶν ἄστρων· οὕτω γὰρ καὶ Ὅμηρος πυλωροὺς αὐτὰς ποιεῖ τοῦ οὐρανοῦ. φέρουσι δὲ καὶ τὰ δένδρα καρπὸν ἀπὸ τῶν ὡρῶν· μετακυλινδουμένου γὰρ τοῦ ἐνιαυτοῦ, αἱ ὧραι τεθηλέναι ταῦτα ποιοῦσιν. ἀλλὰ μέν τοι καὶ τὰς μοίρας καὶ τὰς κῆρας γεννᾷ τὰς κλειοπόνους ἡ Νύξ· τουτέστι τὰς ἐπιμερίζούσας ἑκάστῳ τὰς κατ' ἀξίαν δυνάμεις, καὶ τὰς γινομένας τιμωρίας τῶν κακῶν ἔργων· αὗται γὰρ ἀοράτως ἐπιφοιτῶσι τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μοῖραι καὶ κῆρες τῆς νυκτὸς εἶεν τέκνα κλειοπόνα, αἱ δόξαι αἱ ἐπιγινόμεναι καὶ μειρόμεναι καὶ ὡς γέρας παρεχόμεναι καὶ κλέα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ πόνων τῶν ἐν νυκτί.

γεννᾷ δ' ὁ πόντος τὸν Νηρέα, ἀληθέστατον καὶ ἀψευδέστατον, καὶ πρεσβύτατον τῶν ἄλλων παίδων, παρόσον εἰώθασιν, ὡς ἐπιτοπλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι, ἀληθεῖς τὸ καὶ ἀψευδεῖς εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἤπιοι καὶ γεραροί· ὁ γὰρ καθ' ἑκάστην αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος ἀνατίθει νημερτεῖς τε καὶ πράους εἶναι, καὶ μὴ θεμίστων ἐπιλανθάνεσθαι, μηδὲ δικαιοσύνης, ἢ ἰσότητος. γεννᾷ δὲ καὶ Θαύμαντα, ὅτι περ εἰώθασι μακρὰ πελάγη διαπερῶντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ θάλασσαν, καὶ οὐρανὸν μόνον ὁρῶντες, καταπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν τοῦ κάλλους ὁμοῦ καὶ τοῦ μήκους· ἀλλὰ μέν τοι καὶ τοῦ βάθους τοῦ θαλασσαίου πόντου. τὸν γενεσιουργὸν θεόν· τὸν Φόρκυνα δὲ ὁ πόντος γεννᾷ γαίῃ μισγόμενος, εὐλόγως· ὅσον γὰρ πλησιάζουσι τῇ γῇ οἱ ἐκ πελάγους καταίροντες, φέρονται πρὸς αὐτὴν καὶ ἐλλιμενίζονται. ἀλλὰ μέν τοι καὶ τὰ κήτη τοῦ πόντου λέγονται, παρόσον ἐκ πόντου καὶ ἐν πόντῳ τὰ τοιαῦτα ζῶα διάγειν εἰώθασιν, ἰσχυρότατά τε ὄντα, καὶ ἀμεγέθη, καὶ ἀδάμαντος ἰσχὺν ἔχοντα, καὶ ἀναφυσῶντα γενναίως καὶ θορυβῶς. γίνονται δ' ἐκ Νηρέως τέκνα καὶ Δωρίδος ἡ Πρωθώ, καὶ ἡ Εὐκράτη, ἡ Σαώ τε, καὶ ἡ Ἀμφιτρίτη, ἡ Κυμοθόη τε, καὶ ἡ Σπειώ, ἡ Δωτώ, ἡ

Πρωτὼ, καὶ αἱ λοιπαὶ, παρ' ὅσον ἔθος συμβαίνειν ἔωθεν ἐν θαλάσσῃ τοῖς ναυτίλοις, ἀπελθεῖν τὰς νῆας, καὶ δυνατῶς ὑποπνεόντων ἀνέμων· καὶ σώζεσθαι. καὶ ἀμφοτέρωθεν περιέπεσθαι, ἀγκύραις τε ἀναζεύξεις, καὶ θυέλλαις χειμερινῶν ἀνέμων, καὶ εὐδωρεῖσθαι, καὶ πλουτεῖν. καὶ πειρᾶσθαι, καὶ τίθεσθαι εὖ ἐν γαλήνῃ. καὶ κύμασι θέειν, καὶ σπεύδειν, καὶ θάλλειν ἐξ ἀέρος καὶ μελετᾶν, τοῦτ' ἔστι φροντίζειν χαριέντως, καὶ εἰς λιμένας κατάγεσθαι. καὶ παραθέειν τὴν γῆν, καὶ διάξειν παρ' αἰγιαλοῖς· καὶ δώματα ἔχειν, καὶ δῶρα καὶ σχήματα ἐξ ἰσχύος καὶ δυνάμεως ἀποτελούμενα τοῖς ναυτίλοις τῶν νηῶν, εἰς νήσους τὰ καταίρειν καὶ ἀκταῖς προσπελάζειν, βουλαῖς οἰακοστρόφου τοῦ προσπεμποντος καὶ ἐν ἡμέραις πάντοθεν ἀποπλέοντος, καὶ εὐδαιμονίαν τὴν συνήθειαν τοῖς ἐν τῇ νηΐ. καὶ ἁπλῶς ὅσα κατὰ τὴν ναυτιλίαν ἔργα ἐπαινετά τε καὶ ἀξιόχρεα συμβαίνει, ταῦτα δὴ ὁ λόγος τέκνα τοῦ Νηρέως προσαγορεύει.

ΣΧΟΛΙΑ.

Τάρταρά τ' ἠερόεντα,] τὰ διήκοντα μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς. λέγει δὲ τὸν ἀέρα τὸν τὴν γῆν περιέχοντα καὶ τὸ περὶ αὐτήν. ἔστι δὲ εἰκὸς τοῦτο ἐξ ἐλάσσονος ὄγκου εἰς πλείονα ὄγκον διαχεόμενον, καὶ ἀτμιζόμενον. τετάρακται δὲ μέχρι ἂν λάβῃ τὸν ἥλιον. τότε γὰρ τῷ ἡλίῳ συμπαρεκτείνεται, ὥσπερ τῷ πυρακτωθέντι σιδήρῳ τὸ πῦρ. τάρταρα δὲ εἶπεν, ἀπὸ τοῦ ταράττεσθαι· ἠερόεντα δὲ, σκοτεινά. Ἄλλως. τάρταρα τὸν ἀέρα. ἀπὸ τοῦ ταράττεσθαι. ἐπειδὴ, ὥς φασιν, ἕως ὧδε εἶπε τὰ δ' στοιχεῖα· ἐν πρώτῳ γὰρ τάρταρα, τὰ ὑπόγεια μέρη λέγει, τὰ ῥιγηλὰ, ἀπὸ τοῦ τρέμειν ἐμποιεῖν. Ἠδ' Ἔρος.] Αἰολικὸν Ἔρος. ἔνιοι δὲ πῦρ· τὸ πυρῶδες γὰρ τῆς ἐπιθυμίας. ἢ οὕτως, ἐπειδὴ λυμαίνεται τῷ ζωογονικῷ τὸ πῦρ, διὰ τοῦτο Ἔρωτα αὐτὸν ἀνέπλασε. πυρφόρους δὲ, ὅτι μετὰ λαμπάδων γράφεται· ἢ ὅτι ἐκ θερμότητος γίνεται. Ἄλλως. τὰ τρία στοιχεῖα εἰπὼν, τὸ δ' λέγει, τὸ πῦρ, ὃ περὶ δαιμονίως ἔρωτα φησί· καὶ ἁρμόζειν γὰρ καὶ συνάγειν καὶ ἑνοῦν πέφυκεν. ἔστι δὲ τὸ λοιπὸν, εἰς τὸ ἕτερον πῦρ, ὅπερ ἁρμονίας εἶδος, ὁ Ἔρωτος. καὶ οἱ πλάσται γὰρ ἀνὰ πυρὸς γράφουσιν Ἔρωτας.

Λυσιμελὴς δὲ, ὁ λύων τὰς φροντίδας· οὐ γὰρ ἐνταῦθα τὴν μίξιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν λέγει, τὴν λύουσαν τὰ μέλη, ἀλλὰ τὴν ἕνωσιν καὶ τὴν σύγκρασιν τῶν στοιχείων. τὸ γὰρ διάστημα τοῦ ἀέρος εὔκρατον ὂν λύει τὰς φροντίδας. Ἔρωτα δὲ λέγει τὸ πῦρ, ὅπερ ἀνεκέρασε τὰ πάντα. ὥσπερ γὰρ ὁ Ἔρως ἑνοῖ τὰ διεστῶτα, οὕτω καὶ ὁ ἥλιος ἡνωκέναι τὰ πάντα. Ὅμηρος δὲ τοῦτο Ἥφαιστον καλεῖ.

Ἐκ Χάεος.] ὀρθῶς πάνυ. ὁ γὰρ ἀὴρ πρὸ ἡλίου ἀνατολῆς καὶ ἄστρων, σκοτεινός. Ἔρεβος δὲ τὸν αὐτὸν· ὅλως ἕπεται γὰρ τῇ νυκτὶ τὸ σκοτεινὸν, ὡς μηδέπω διαφωτίζοντος τὸ σκότος ἄστρων γεγονότων. Ἄλλως. τινὲς δὲ τὸ ὕδωρ Χάος εἶναι ἐκ τοῦ ῥεῖν ὕδατος. ἀναδίδοται δὲ, ὥσπερ ἀὴρ σκοτεινός. ἡ ἔνεσιν ἐξ ἀμφοτέρων διαλυομένη ἡ νύξ. διαιρεῖ δὲ αὐτὴν εἰς δύο σώματα.

Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε.] ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ὁρῶμεν τὸν ἀέρα κεκοσμημένον ἄστρασι καὶ σελήνῃ· καὶ πάλιν ἐὰν μὴ παραχωρήσῃ ἡ νύξ, οὐ φαίνεται ἡ ἡμέρα.

Γαῖα δέ τοι πρῶτον μέν.] κέντρον ἡ γῆ. αὐτὸν δὲ σφαίρας τὸ κέντρον. διὸ γεννᾷ ἡ γῆ τὸν οὐρανόν. ἀλλ' ὁ Κράτης ἀπορεῖ. εἰ γὰρ ἴσον, πῶς δύναται καλύπτειν; λέγει οὖν ἴσον, ὅμοιον τῷ σχήματι, σφαιροειδῆ δὲ τῷ μεγέθει. Δίδυμος δὲ, ὅτι ἐγεννήθη. οὐ καὶ Ἀριστοφάνης ἐν τῷ βίβλῳ λέγει, Ἀμφιτρύων δὲ αὐτοῦ γενναιότερον παῖδα γεννᾷ. αἴτιον, τότε ἐπιτυχήθη ὁ οὐρανὸς ἀστερόεις,

Οὐρανὸν ἀστερόενθ', ἵνα μιν.] τὸ ἀπὸ τῆς γῆς συμβὰν, ἐναντία λέγει. τὴν γῆν καλεῖ τὴν στιγμὴν, ὡς ἐν διαβήτῃ, περιαγέντος τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ πρῶτον παγὲν αἴτιον, τοῦ περιαγέντος. οὐ γὰρ πρῶτον ἡ περιφέρεια, καὶ τότε ἡ στιγμὴ, ἀλλ' ἡ στιγμὴ, καὶ τότε περιφέρεια γίνεται. ἴσον δ' ἡ ὁμοίωσις τῆς ὁμοίας καὶ σφαιροειδοῦς. ἐναύλους] ἐναυλιστήρια, ἐνδιαιτητήρια. * Ἐγκοιμέλαστις ἤτοι κοιλοτάτας ἔχοντα φάραγγας.

Πόντον, ἄτερ φιλότητος.] οὗτος τὸν Ὠκεανὸν, τῆς θαλάσσης διαστέλλει. Ὠκεανός φησιν, ὁ τὴν ποιότητα τῇ γῇ παρέχων γέγονεν ἐν πρώτοις τὰ ὄρη, καὶ ἡ θάλασσα, μήπω βροχῆς καὶ δρόσου, ἢ ἄλλης τινὸς ποιότητος οὐρανίας ἐπὶ τῆς γῆς γινομένης· τῷ οὐρανῷ δὲ ἑνωθεῖσα, ὕστερον μετὰ ταῦτα, ἤρξατο καὶ βρέχειν καὶ καρποποιεῖν.

Κοῖόν τε.] οἱ Αἰολεῖς τὸ κ ἀντὶ τοῦ π τιθέασι. ποῖον οὖν φησὶ, τὴν ποιότητα. Ζήνων δὲ

Τιτῆ-

Τιτῆνας φησὶ εἰρῆσθαι φυσικωτέρως, διὰ τὸ μὴ διατέτασθαι διαπαντὸς τοῦ κόσμου τὰ στοιχεῖα.

Κρεῖον.] τὸ βασιλικὸν, καὶ ἡγεμονικόν. Ὑπερίονα.] τὴν ὑπὲρ τῆς γῆς κίνησιν τοῦ παντός. Ἰαπετὸς δὲ, ἀπὸ τοῦ ἰέναι. ἐπεὶ γὰρ φύσιν ἔχει πάντα τὰ μέρη ἀφιέμενα πίπτειν ἄνω, τὸ ποιοῦν εἶδος Ἰαπετὸν ἐκάλεσεν. ὅτι δὲ, ὡς Ἀρκεσίλαος, Τιτᾶνες καλοῦνται. καὶ Τιτανίδες. ἀλληγοροῦσι δὲ τὸν μὲν Κοῖον εἶναι τὴν ποιότητα, καὶ Κρεῖον τὴν διάκρισιν. Ὑπερίονα δὲ τὸν οὐρανὸν, τὸν ὑπεράνω ἡμῶν ὄντα· καὶ Ἰαπετὸν, τὴν κίνησιν αὐτοῦ, παρὰ τὸ ἰέναι καὶ πετάννυσθαι. ὁ γὰρ οὐρανὸς ἀκίνητός ἐστι.

Θείαν τε] παρὰ τὸ θεωρεῖν τὰ περιόντα, ἢ παρὰ τὸ θέειν, ἢ τὴν θέσιν τοῦ παντὸς, τὴν ἀμετάθετον. Ῥεῖαν τε.] Ῥεῖα κατὰ τὸν Χρύσιππον, ἡ ἐξ ὄμβρων χύσις. ἔστι δὲ ἡ γῆ, ῥέα ἡ φθαρτικὴ, ὅτι εἰς αὐτὴν ἀναλύεται, καὶ ὅτι πάντες οἱ ἐν αὐτῇ διαῤῥέουσι. Μνημοσύνην, τὴν δημιουργίαν τῆς διαπλάσεως τῶν ζώων.

Φοίβην.] τὸ καθαρὸν τοῦ ἀέρος. διὰ τοῦτο καὶ χρυσοστέφανον. καθαρὸς γὰρ ὁ χρυσός. Τηθύν τ' ἐρατεινήν.] τὴν τροφὴν, ἢ τὴν πλατεῖαν θάλασσαν, τὴν διὰ κέρδος τρέφουσαν. Τοὺς δὲ μεθ' ὁπλότατος.] Κρόνον, τὴν ἀπόκρισιν τῶν στοιχείων, ἣν ἀπ' ἀλλήλων ποιησάμενα ἀνάταξιν λοιπὸν διέμειναν. ὁ Κρόνος, τὸν χρόνον· ὅτι τὰ μὲν κρύπτει ὁ χρόνος, τὰ δὲ φαίνεσθαι ἢ ὅτι λεληθότως παρέρχεται. Θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.] Ἀρίσταρχος ἀπολαμβάνει, ὡς κατὰ κοινοῦ τοῦ πρεσβυτέρου οὐρανοῦ, θαλεροῦ εἰρημένου. εἰ μὴ ὡς μαλερὸν πῦρ τὸ μαραντικὸν λέγει, καὶ χλωρὸν δέος, τὸ χλωρὸν ποιοῦν, οὕτως θαλερὸς οὐρανὸς, ὁ θαλεροποιὸς τοῦ βίου· διὰ γὰρ τῆς ὀμβρήσεως θάλλειν πάντα καὶ αὔξεσθαι ποιεῖ. ἄλλα γὰρ αὔξεται ἐξ οὐρανοῦ. Μένανδρος,

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα.

ἤχθηρε.] ἀμφίβολον, πότερον αὐτὸς ἐμίσησε τὸν Κρόνον, διὰ τὸ ἀποκτείνειν τοὺς γινομένους, ἢ ἀνάπαλιν αὐτὸς ὁ Κρόνος ἤχθηρεν, ἐπειδὴ ἀΐδια τὰ οὐράνια, καὶ ὁ χρόνῳ φθαρτά.

Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας.] τὰς ἐγκυκλίας δυνάμεις. Ἑλλάνικος δὲ τοὺς Κύκλωπας ὀνομάζεσθαι ἀπὸ Κύκλωπος υἱοῦ Οὐρανοῦ, οὐ περὶ ὧν παρ' Ὁμήρῳ Κυκλώπων λέγει. Κυκλώπων γὰρ γένη τρία· Κύκλωπες, οἱ τὴν Μυκήνην τειχίσαντες. οἱ περὶ τὸν Πολύφημον, καὶ αὐτοὶ οἱ θεοί. Ἄλλως, Ζήνων τὰς ἐγκυκλίους φυσικώτερον περιφορὰς εἴρηκε, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, Βρόντην καὶ Ἀστερόπην. Ἄργην δὲ, ἐπειδὴ φασὶ τὴν γῆν τὰ χερσευτά. παῖδας δέ φασιν αὐτοὺς Οὐρανοῦ ἐπειδὴ πάντα ταῦτα τὰ πάθη περὶ οὐρανόν εἰσι. καὶ Ἀριστοφάνης δὲ ἐν κωμικὸς ὑφαντεῖ τοῦ φυσικοῦ, παίζων τὸν Σωκράτην. ὅτε γάρ φησιν, Ὕδατος ἐμπλησθῶσι πολλοῦ, καὶ ἀναγκασθῶσι φέρεσθαι κρεμάμεναι κατὰ ἀνάγκην δὲ ὀμβροῦσι, εἶτα βαρεῖαι εἰς ἀλλήλας ἐμπίπτουσαι ῥήγνυνται. Ἄρσην δὲ ὀβριμόθυμον λέξις, τὸ ὀξὺ ἀνέξαψιν. Ἄλλως. ἐν χρόνῳ γάρ τινι ἐγένοντο ἐγκύκλιοι περιφοραὶ τοῦ πυρὸς ἐκ τοῦ ἀέρος. Ἄλλως. ὅτι ἔμελλε διαρθροῦσθαι ὁ κόσμος, ἐγένετο τὸ τῆς κτίσεως τὸ διαρθρωτικόν.

Οἳ δ' ἤτοι.] Κράτης ἀντὶ τούτου ἄλλον στίχον παρατίθεται,

Οἳ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

Πῶς γὰρ αὐτοὺς θεοῖς ἐναλιγκίους λέγει, καὶ περὶ τὸν Λύκαονα ἀποτίθεσθαι κατὰ λόγον ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἀναιρεῖσθαι, πιθανὸν ὅτι οὐ πάντας τυγχάνει θεῶν γεγονότας ἀθανάτους εἶναι συμβαίνει, ὥς φησιν Ἡσίοδος. ἐν γὰρ τοῖς ἑξῆς Γηρυόνην θνητὸν ὄντα, Χρυσάορος ὄντα λέγει παῖδα. ὁ δὲ Χρυσάωρ Μεδούσης ἦν παῖς. ἡ δὲ καὶ αὐτὴ ἡ Μέδουσα ἀναιρεῖται ὑφ' Ἡρακλέους, καὶ Κέρβερος κύων ἀπ' ἀθανάτου φύσεως ὤν. ἢ ὅτι λέγει κατὰ κάλλος καὶ μέγεθος θεοῖς ἐναλιγκίους ἦσαν. Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἔνεστι.] ἀντὶ τοῦ εἷς. ἔστι δὲ διαίρεσις τῆς περισπωμένης εἰς γὰρ ὀξεῖαν καὶ βαρεῖαν διαιρεῖται.

Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη.] ἐκ παραλλήλου τὰς ἰσοδυνάμους λέγει. καὶ μηχαναὶ ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτῶν ἦσαν, ὅ ἐστιν αἱ πεῖραι πολλαὶ καὶ δύναμεις. οὗτοι γὰρ τεχνῖται εἰσὶν ἐν τοῖς θεοῖς, κατ' τὴν ψυχὴν τὴν ἰσχὺν ἔχοντες. οὐκ ὀνομαστοί.] ἤγουν, οὐ δύναταί τις ὀνομάσαι, δεινοὶ. ἐπιφέρει γοῦν αὐτῶν τὰ ὀνόματα. καὶ Κόττον μέν φησι τὴν κινητικὴν δύναμιν, παρὰ τὸ κοτεῖν. Βριάρεων δὲ, τὸν ἰσχυρόν. Γύγην, τὴν δύναμιν. ἔτι δὲ λέγονται ἐκνέφεσι ἀνέμοι. εἰσὶ δὲ ἁρπακτικοὶ πάντες. διὰ τοῦτο καὶ ἑκατόγχειρες μυθικῶς, διὰ τὸ ὁρμητικὸν τῆς μάχης. Κόττος, Βριάρεως καὶ Γύγης, οἱ τρεῖς καιροί εἰσιν. Κόττος, ἡ ὀργὴ τοῦ χειμῶνος, ἤγουν ὁ θερμὸς. Βριάρεως, τὸ ἔαρ.

περὶ τὸ βρύειν, καὶ αὐξάνειν τὰ φυτά. Γύγης δὲ, ὁ χειμερινὸς καιρός. ὃς καὶ ἑκατόγχειρας καλεῖ, διὰ τὸ πολλὰς ἐνεργείας ἔχειν. ὁ δὲ Ὅμηρος, τὸν ὄμβριον καλεῖ ἑκατόγχειρα διὰ αὐτὸ τοῦτο.
Ἄπλαστοι] προσπέλαστοι διὰ φόβον δηλονότι, ἄπλαστοι δὲ λέγονται διὰ τὴν πολυπληθείαν τῶν πολεμούντων, εἰσὶ δὲ ἁρπακτικοὶ πάνυ. διὰ τοῦτο καὶ ἑκατόγχειρας διὰ τὸ ὁρμητικὸν, τὸ πρὸς τὴν μάχην, καὶ δραστικὸν, καὶ ἁρπακτικόν. Ὅσσοι γὰρ Γαίης] ὅσοι γὰρ δεινότατοι τῶν παίδων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς ἐμισοῦντο ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν παίδων, τουτέστιν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὑπὸ τοῦ πατρός. ἐσήμανε δὲ τὸ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐμισοῦντο, διὰ τὸ εἰπεῖν [σφετέρῳ δ'] ὁ γὰρ δὲ σύνδεσμος, ἐσήμανε καὶ ἀλληλουχίαν. ἐπεὶ ἐγεγένηντο προτέρων μᾶλλον ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐξ ἄλλων γεννηθέντων παίδων δεινότατοι, οἱ ἐκ Γῆς καὶ Οὐρανοῦ γενόμενοι. Ἐξ ἀρχῆς,] ἤγουν ἐφαίνετο ἄνδρα καὶ ζῶα, καὶ ἄλλα τινά. καὶ πάλιν ἐπικρατοῦντος τοῦ σκότους, ἐκρύπτοντο, καὶ συνείχοντο πάντα, καὶ τὸ φῶς οὐκ ἐφαίνετο.

Πάντας ἀποκρύπτασκε] ἐπειδὴ ἐπιπλάζει τὸ τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἐν καιρῷ γίνεται καὶ κινεῖται. Στεναχίζετο.] Στενάχετο [ἀχνυμένη] χωρὶς οὐ γὰρ ἐστενοχωρεῖτο (φησὶ,) ἀλλὰ διὰ τοὺς κρυφθέντας παῖδας ἑαυτῆς ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐλυπεῖτο. Ἄλλως. Στεινομένη, στενοχωρουμένη, ὡς τὸ [Στεινόμενος νεκύεσσι,] διὰ τοὺς πολλοὺς καρποὺς εἶναι αἰτίους τῶν μαχῶν. Ἄλλως. τὸ ὅλον τοῦτό ἐστι. τὰ πνεύματα ἐκ τῆς στενοχωρίας ἀναπέμπεται, τῆς γῆς στενοχωρουμένης. τὸ δὲ ἄλλο, προσωποποιΐα.

πολιοῦ ἀδάμαντος.] λευκοῦ. ἢ διὰ τοὺς πολλοὺς καρποὺς αἰτίους τῶν μαχῶν. Δρέπανον νῦν λέγει τὸν καιρὸν τοῦ ἀμητοῦ. Παῖδες ἐμοὶ, καὶ πατρὸς ἀτασθάλου.] παραδιαστέλλει τοὔνομα ἀτασθάλου. ἀτασθάλου δὲ, πονηροῦ, ἀπὸ τοῦ ἄταις θάλλειν. ἢ ἀπὸ τοῦ ἀτάσθαλον εἰπεῖν, πλέον αὐτοὺς κινοῦσα πρὸς ὀργήν. οὐ γὰρ ἐπὶ πατέρα δίκαιον εἶχον ἐπιβαλεῖν χεῖρας. ἀεικέα.] ἀνόμοια, τουτέστι κακά. ἔλαβεν δὲ ὑπουργῆσαι, δηλονότι τὸ τέλος ἀποτελεῖν κρυπτόμενον.

Εἶσε δέ μιν] διὰ τὸ λεληθότως τὸν χρόνον παρεῖναι, εἴρηκε τὸ [κρύψασα].

Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων] τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ Οὐρανοῦ πάλιν διακρῖναι θέλει. ἦν γὰρ ἦν ἄπειρος ὁ οὐρανός. ὁ δ' ἐκ λοχεοῖο.] Ἀπὸ κοινοῦ [λοχεοῖο] φησί, ὡς θυρεοῖο. λοχεὸς γὰρ λέγει. βεβαιοῦσαι δὲ τὸ λοχεοῖο, παρὰ τὸ ἔθος. τὸ δὲ [δεξιτερῇ,] σχῆμα θερίζοντος ἔδειξεν. ἐπεὶ ὁ χρόνος τῶν ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀναδιδομένων σπερμάτων τὰ γονιμώτατα ἀφανίζει, ἢ θερίζει, ἐπεὶ καὶ οἱ ταῦτα θερίζοντες ἄνθρωποι ὑπὸ δρεπάνης ταῦτα ἀποτέμνουσι, πάλιν δὲ ῥίπτουσι ταῦτα ἐξοπίσω, ὅτι τοὺς σπόρους ἐκ τῶν θερισθέντων καταβάλλουσι. φίλου δ' ἀπὸ μήδεα] μήδεα λέγει, ἐκ τοῦ τῆς γονῆς ἄρχειν. τὰ γὰρ πλείονος γονῆς αἴτια ἀπέτεμε. μήδεα.] ἢ ἀπὸ τοῦ μέζεα τινὰ εἶναι τὰ μέσον ὄντα τῶν μηρῶν, ἢ ἀπὸ τοῦ μήδω τὸ βουλεύομαι. οἱ ἄνθρωποι γὰρ οἱ βουλευτικοὶ, καὶ πάντες, ἀπὸ τούτων γίνονται.
Ἐξοπίσω] διὰ τὸ ἐξοπίσω ῥίπτειν τοὺς θερίζοντας. ποιεῖται δὲ τὸ ἐξοπίσω καὶ μετὰ ταῦτα. ὡς ἂν μετὰ τὸ κόψαι ἔρριψε. Πάσας δέξατο] διὰ τὸ ἀδάπανον τοῦ σίτου. ἐκ διαδοχῆς γὰρ ἐσπείρετο ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος. Γείνατ' Ἐριννῦς τε] τὰς Ἐριννῦς λέγει, καὶ τοὺς Γίγαντας, καὶ τὰς Νύμφας ἐντεῦθεν φυτευθῆναι, διὰ τοὺς ἐπιβαίνοντας μοιχοὺς, καὶ αἱματηροὺς ἱδρῶντας, καὶ πολέμους, περὶ πόλεως καὶ χωρῶν, ἀκεραίων, καὶ γονίμων. Ἐριννῦς αἱ μετερχόμεναι τὸ συγγενικὸν αἷμα. ἐφύτευσε γοῦν τὰς Ἐριννῦς ἐκ τοῦ αἵματος καὶ τοὺς Γίγαντας. Γίγαντες δὲ οἱ συγγενεῖς, οἱ ἀσεβεῖς. πάντες μὲν γηγενεῖς. ἀλλ' οἱ Γίγαντες ἀσεβεῖς. ἀνθρώπους γὰρ, τοὺς δικαίους καλεῖ. Ἄλλως. Ἐριννῦς ἀπὸ τῆς ἔρας· γίγαντες δὲ ἀπὸ τῆς γῆς ὀνομάζονται. Ἄλλως. μεγάλους Γίγαντας τοὺς ἀνδρείους ἄνδρας λέγει. Γιγάντων δὲ ὀνόματα ταῦτα. Ἀλκυονεὺς, Ἐγκέλαδος, Πορφυρίων, Μίμας, Ὄβριμος, Φρῦτος.

Νύμφας] ἐκ τούτων ἦν τὸ πρῶτον γένος τῶν ἀνθρώπων. Μελίας δὲ, διὰ τὸ ἅμα τοῖς δένδρεσι γίνεσθαι τὴν φύσιν τῶν ἄλλων ζώων. Νύμφας γὰρ, τὴν ἄλλην φύσιν τῶν ζώων. Μελίας δὲ, ἐκ τοῦ μῆλα εἶναι τὰ πρόβατα. λέγει δὲ καὶ Ὀρεστιάδας, καὶ Ἁμαδρυάδας. Μήδεα δ' ὡς.] μήδεα, τὰ αἰδοῖα. οὐ γὰρ θέλει ἀλογίστως ἡμᾶς προσιέναι τοῖς ἀφροδισίοις, ἀλλὰ μετὰ λόγου. ὀρθῶς οὖν τὴν τῶν Ἀφροδισίων προεστῶσαν, φιλομμειδέα φησί.

Ἀφρὸς

Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου.] τὴν ζέσιν τοῦ αἵματος, τὸν ἀφρισμὸν τῆς μίξεως, τὴν ἀφροδισίου ἀπορροήν. τῷ δ' ἐνὶ κούρη.] τουτέστιν ἐν τῷ ἀφρῷ τῆς μίξεως. ἐκ γὰρ τῆς θαλάσσης ἡ Ἀφροδίτη, διὰ τὸ ὑγρόν. ἡ γὰρ ἐπιθυμία, ἀπὸ τῆς ὑγρότητος γίνεται. ὅθεν καὶ ὑγροὺς καλοῦμεν τοὺς ἀσελγεῖς ἀνθρώπους. Κύθηρα ἐστὶ πόλις Κύπρου. εἴρηται δὲ κύθηρα, παρὰ τὸ κεύθειν καὶ κρύπτειν τὸ αἶσχος, ἤγουν τὸν Ἔρωτα. ἢ ἐκ τοῦ κύειν· παραθαλάσσιοι γὰρ ἦσαν.

Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη.] ἤγουν τιμία, ἢ ἀπὸ τῶν αἰδοίων. τὴν δ' Ἀφροδίτην.] τὸ αὐτό, τὴν Ἀφροδίτην καὶ τὴν Δήμητραν καλοῦσι. μετὰ τὴν μίξιν δὲ καὶ ἡ γῆ βοτάνας ἀπέδωκε. μίξιν δὲ λέγει τοῦ ὄμβρου πρὸς τὴν γῆν. Ἀφρογενέα τε.] τὴν Ἀφροδίτην. ἢ παρὰ τὸν ἀφρόν, ἢ παρὰ τὸ ἀφραίνειν. ὡς Εὐριπίδης·

Τὰ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστ' Ἀφροδίτη βροτοῖς.

Κυθέρειαν δέ, ἀπὸ τοῦ κεύθειν τοὺς ἐραστάς, καὶ λάθρα γίνεσθαι.

Τῇ δ' Ἔρος ὡμάρτησε.] τὰ παρεπόμενα θεοῖς ὀνόμασε. καὶ Ἵμερος ἀδελφός, ἵνα μὴ ξενισθῇς. Ἔρως δέ, τὸ δι' ὁράσεως ἐρᾶν. Ἵμερος δέ, τὸ μετὰ τὴν ὅρασιν ἐπιθυμεῖν· οἷον, εἶδες βιβλίον καλὸν περὶ τὴν ἀμφίασιν, καὶ τὸ γράμμα, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ ἰδὼν ἐράσθης κτήσασθαι αὐτὸ ἐπιθυμήσας, καὶ ἐκμαθεῖν αὐτό, καὶ ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. οὕτω δὲ ἐπὶ παντὸς πράγματος.

Γεινομένη τὰ πρῶτα.] αὕτη δὲ ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ὅτι ἐγεννήθη, καὶ συμπεισθεῖσα (φησί) τοῖς θεοῖς, ποίας τιμὰς μετήλλαξε λέγων, Παρθενίους τ' ὀάρους, καὶ τὰ ἑξῆς.

τὰ πρῶτα.] πρῶτον γὰρ κινεῖται ὁμιλία μεταξὺ παρθένου· εἶτα μειδιασμὸς καὶ γέλως, εἶτα τέρψις ἐπακολουθεῖ, φιλία καὶ προσηνεία. Ἄλλως. τιμὴν ἔχει τὸ ἕπεσθαι αὐτῇ τὸν Ἔρωτα καὶ τὸν Ἵμερον, ταύτην ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει. παρθενίους δέ, ἵν' ᾖ τὰς ἐπὶ τῆς παρθενίας ὁμιλίας.

Τοὺς δὲ πατήρ.] μετὰ τὸ εἰπεῖν περὶ Ἀφροδίτης, ἦλθεν ἐπὶ τοὺς Τιτᾶνας. Τιτᾶνες δὲ οἱ ἄδικοι καὶ βλαπτικοί, ἐκ τοῦ σίνεσθαι τὴν ψυχὴν τοῦ μέλλοντος βλάπτεσθαι. ἢ ἀπὸ τοῦ μέλλειν αὐτοὺς τιμωρίας τίνειν, ὑπὲρ τῆς τοῦ πατρὸς ὕβρεως, ἕνεκα τοῦ Οὐρανοῦ, παρὰ τοῦ Διὸς τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. τιταίνοντες.] θέλουσι τιμωρίαν ἀπαιτῆσαι τὸν πατέρα παρεκτείνοντα τῇ ὕβρει, καὶ τίσουσι ἄξια παθόντα, τιμωροῦντες τῇ μητρί. Ἄλλως. τίσιν καὶ τιμωρίαν λαμβάνοντας, ὑπὲρ ὧν ἠδίκησεν ὁ Οὐρανός. ἢ τιμωρίαν παρέχοντας παρ' ὅσον καὶ Τιτᾶνες ὀνομάζονται οἱ μωραίνοντες. Ἄλλως. παρὰ τὸ τετάσθαι καὶ ἐξαπλωθῆναι. ἢ ὅτι (ὡς λέγει οὗτος ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ Ὀρφέως λαβὼν τοῦτο) ὅτι πάλιν τιμωρῆσαι μέλλει ὁ Κρόνος τοὺς θεούς, καὶ λαβεῖν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἤγουν πάλιν ἐπικρατῆσαι μέλλει τὸ σκότος ἐκεῖνο τὸ ἀρχαιότατον, τοὺς Ζωδιακοὺς κύκλους, τοὺς ἔχοντας τοὺς ἀστέρας. τοῖο δ' ἔπειτα.] τούτου γὰρ τοῦ ἔργου ἔμελλεν αὐτὸς ὁ Ζεὺς τιμωρῆσαι τὸν Κρόνον, ὃ καὶ αὐτὸς ἥμαρτεν εἰς τὸν ἴδιον πατέρα.

Νὺξ δ' ἔτεκε.] εἰκότως ἐκ νυκτὸς εἶπε γεγενῆσθαι. ἀγνοίας γὰρ δὴ τὰ τοιαῦτα παθήματα. ἔθος ἦν καὶ τῷ ποιητῇ, ἐπὶ τῶν τεθνηκότων λέγειν, στυγερὴ νὺξ ἐκάλυψεν. ὀνείρων δὲ φῦλον τὸ πλῆθος αὐτῶν ἐμφαίνει· εἰσὶ τινὲς μὲν θορυβώδεις, τινὲς δὲ ἀπατεῶνες· ἢ δὲ ἀκριβῶς οὐδενὶ συγκαθευδήσασα τέτοκε κῆρα μέλαιναν. καὶ μοίρας λέγει τὰς ἐπιμερίζούσας καὶ ἐπικυρούσας, ὡς εἴρηται, τὸν θάνατον, ἢ τὰς γινομένας τιμωρίας τῶν κακῶν ἔργων· ἐξ ἀφανοῦς γὰρ καὶ αὗται ἐπέρχονται τοῖς ἀνθρώποις. Τρεῖς δὲ φασὶν εἶναι τὰς μοίρας, τὴν μὲν Κλωθώ, ὡς ἐπικλώθουσαν ἑνὶ ἑκάστῳ τῶν ὑπὸ γένεσιν τὸ εἱμαρμένον, τὴν δὲ Λάχεσιν ἀπὸ τοῦ λαγχάνειν, ὡς ἐπικληροῦσαν τὸ μὲν ἀγαθόν, τὸ δὲ ἐναντίον, τὴν δὲ Ἄτροπον ὡς ποιοῦσαν τὸ ἀποκληρωθὲν ἀμετάτρεπτον. τίκτε δ' Ὕπνον.] ταῦτα ἔθος ἕπεσθαι τῇ νυκτί. Ἄλλως. τὰ γὰρ ἐξ ἀμιξίας γεννηθέντα φόβον ἐμποιεῖ.

Ἑσπερίδας.] τὰς ἑσπερινὰς ὥρας λέγει. Μῆλα δὲ χρυσᾶ, τὰ ἄστρα. αὐτοῖς δὲ μέλλει, ἐπειδὴ ἐν αὐταῖς ταῦτα ὁρῶμεν. Ἡρακλέα δέ, τὸν ἥλιον. λέγει δὲ τοῦτο, ὅτι παρερχομένου τοῦ ἡλίου ἐμφαίνονται τὰ ἄστρα, ὅ ἐστι τὸ τρυγῆσαι τὸν Ἡρακλέα τὰ μῆλα. φέροντά τε δένδρεα.] καρπὸν δέ, διὰ τὸ συνυπάρχειν τοὺς καρποὺς τῇ δυνάμει ἐν τοῖς ἀρδεύουσιν ὕδασιν. ἐν ᾧ καὶ ὁ Ζεύς, τὸ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου μῆλον ἔλαβε. Καὶ Μοίρας, καὶ Κῆρας.] Μοίρας λέγει τὰς ἐπιμερίζούσας, Κῆρας δὲ τὰς ἐπιψηφιζομένας τὸν θάνατον. νηλεοποίνους] ἀνηλεεῖς ἐν τῷ τιμωρεῖσθαι, καὶ τὰς γενομένας τιμωρίας τῶν κακῶν ἔργων. Αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε.] ἵνα δείξῃ τῇ ὑπερβολῇ τὸ

ἔλαττον ὅτι εἰ καὶ θεοὶ ἁμαρτάνοντες τιμωροῦνται, πολλῷ μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι. ὅσα δὲ λαμβάνονται ἐπ' ἀνθρώπων, ταῦτα καὶ ἐπὶ θεῶν. τεκέω δ' ὅτι.] τὴν ἐξ ἐπιτροπῆς γινομένην ἀπόδοσιν. αὐ μήτε τι μὴν πρᾶγμα οὐδὲ τὴν θεῶν εἰρήνην. Ἀπολλοπάνης δὲ ἐν τοῖς τραγῳδουμένοις εἰς κύκνον φησὶ μεταβληθέντα τὸν Δία, καὶ Νεμέσει μιγῆναι.

Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν.] τὴν μέμψιν, τοῖς κακοῖς δηλονότι. τῆς γὰρ ὑβρείσης πάντα, μέμψις αὕτη. ἐὰν δὲ ἀδικῇ τις, δίκη ἐνταῦθα ἐπακολουθεῖ. Νὺξ ὀλοή.] ὥσπερ λανθανόμενοι τῆς τιμωρίας ἡμαρτάνομεν, διὰ τοῦτο νυκτὶ τὰ ἐν σκότει γινόμενα εἴκασται. λεληθότως γὰρ ἐπεισέρχονται τὰ ἐν σκότει γινόμενα. ὁ γὰρ ἀπατῶν δηλονότι τὴν ἀλήθειαν κρύπτει. μετὰ τὴν δ' Ἀπάτην τίκτε.] οὐ τὴν ἐν τῷ βίῳ ἀπάτην λέγει, ἀλλὰ τῆς Ἀφροδίτης. ἡ γὰρ φιλότης προσγενομένη ταύτῃ ὑποβάλλει. Γῆρας τ' οὐλόμενον.] ὅτι οἱ γηρῶντες παραπλήσιοί εἰσι τῷ θανάτῳ.

Αὐτὰρ Ἔρις.] μίαν ἐνταῦθα Ἔριν λέγει. ἐξ αὐτῆς δὲ Πόνον, καὶ Λήθην, καὶ Λιμόν, καὶ τἄλλα τὰ ἐκ ταύτης ἀποτελούμενα ἀφηγεῖται. ἐκ γὰρ τῆς φιλονεικίας πόνοι καὶ μάχαι, καὶ πᾶν κακὸν γίνεται. Λήθην τε.] πολλάκις γὰρ ἐριζόντων πρός τινα γινομένους ἐπιλανθανόμεθα καὶ τῶν προσηκόντων.

Δυσνομίην, Ἄτην τε.] ἑπομένη βλάβη τῇ δυσνομίᾳ. συνήθεας.] τουτέστι συντριβείσας ἀλλήλαις. ὁ γὰρ τοῖς νόμοις μὴ προσέχων ἐν ἄτῃ διατρίβει.

Νηρέα τε.] τὴν ῥύσιν, καὶ τὸ καταφερὲς τῆς ὕλης λέγει. ἀψευδῆ δὲ καὶ ἀληθῆ, ὡς παλαιὰς οὔσης τῆς ὕλης. καὶ ὅτι αἰσχρὸν τοῖς παλαιοῖς ψεύδεσθαι. Ἄλλως. ἀψευδῆ, ὅτι ψεύδεσθαι πείθεται. ἀληθῆ γε, ὅτι ψεῦδος οὐ λέγει. τὸ δὲ σημαινόμενον πολλάκις, ὅτι οὐκ ἔστι διαλέγεσθαι, ἀλλ' ἔστι καὶ ψευδόμενοι διὰ δύο ψεύδονται, ἤγουν ἑκουσίως διά τινα ὠφέλειαν, ἢ διὰ τὸ ἐπιλανθάνεσθαι ἀκουσίως δέ, τὸν μὲν ἑκουσίως ψευδόμενον. μόνον γὰρ ἀψευδῆ εἶπεν. Ἄλλως. ἀψευδέα μὴ ψευδόμενον, τὸν δὲ ἀληθέα μὴ ἐπιλανθανόμενον. ὁ γὰρ ἐπιλανθανόμενος ἄκων ψεύδεται.

Πρεσβύτατον παίδων.] ἢ διὰ τὸ ἐντιμότερον ἀληθές, ἢ διὰ τὸ γέροντα ἄχρηστον εἶναι. ἐπεὶ γὰρ συμβαίνει κατὰ πρεσβεῖς τινας καὶ αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς λανθάνειν θέλοντα δηλῶσαι, τὸν δὲ μὴ ἀκούοντά ποτε αὐτὸν ἐπιλανθάνεσθαι, τοῦτό φησι. Λοντις δ' αὖ Θαύμαντα.] τὴν ἀπὸ τῶν πελαγῶν γινομένην ἀναθυμίασιν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὑδάτων. Ἄλλως. θαῦμα παρέχειν. Φόρκυνα δέ, τὴν περιφέρειαν τῶν ὑδάτων καλεῖ ἐνταῦθα. μόνην γὰρ καλλίστην ὄψιν ἔχει ἡ τῶν ὑδάτων θέα, διὰ τὸ τείνεσθαι ἔξω εἰς γῆν. Γαίῃ δὲ μισγόμενος, διὰ τὸ εἴσω τῆς γῆς ὑπεισδύεσθαι. ἢ Φόρκυνα, τὸ βίαιον τοῦ πόντου. Θαύμαντα δὲ τὸ θαυμάζειν.

Καὶ Κητώ.] ἐν πόντῳ γὰρ τὰ κήτη διάγειν εἰώθασιν ἰσχυρότατα ὄντα καὶ εὐμεγέθη, καὶ ἀδάμαντος ἰσχὺν ἔχοντα. Νηρῆος δ' ἐγένοντο.] ὅτι κατὰ ναυτιλίαν ἔργα ἐπαινετὰ καὶ ἀξιόλογα σημαίνει, ταῦτα ὁ λόγος τέκνα τοῦ Νηρέως προσαγορεύει, ἐπεὶ καὶ ταῦτα ῥᾳστά ἐστι. Μεγήρατα τέκνα θεάων.] μεγάλα, ἐπέραστα, ἢ ὑπέρφανα τέκνα, διὰ τὸ κάλλος, καὶ θαυμαστά. διότι δεδώρηνται καὶ ἐν γαλήνῃ πλεῖν καὶ κερδαίνειν. Ἄλλως. μεγάλως ἐρῶντα περὶ κάλλους, ἢ περὶ οὗ δύνανται ἐρῶσι τις, ἢ αὐτοὶ μετ' ἀλλήλων ἐρίζειν. ἢ τίμια, ἔνδοξα. τελήεντος.] τοῦ τὰ πάντα τελεσφοροῦντος. πάντων γὰρ ὁ δὲ φησιν τοῦ Ὠκεανοῦ ἢ [τελήεντος] ἐπισήμου. καὶ ἡμεῖς γὰρ τοὺς ἐπισήμους ἐντελεῖς καλοῦμεν.

Πρωτώ τ', Εὐκράτη τε, Σαώ τ' Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε θοή, Θαλίη τ' ἐρόεσσα·
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυή,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,

Protoque, Eucrateque, Saoque Amphitriteque,
Eudoraque, Thetisque, Galeneque, Glauceque,
Cymothoe, Spioque velox, Thaliaque iucunda,
Et Melita gratiosa & Eulimene & Agaue,
Pasitheaque, Eratoque & Eunice roseis lacertis prædita,

Δωτώ

Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια·
Ἱπποθόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς·
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων σὺν Κυματολήγῃ
Ῥεῖα πρηΰνει, καὶ ἐϋσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠϊόνη τε, ἐϋστέφανός θ' Ἁλιμήδη·
Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια·
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·
Πουλυνόμη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε φυήν τ' ἐρατὴ καὶ εἶδος ἄμωμος·
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δίη τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμιστώ τε, Προνόη τε·
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυρρείταο θύγατρα
Ἠγάγετ' Ἠλέκτρην· ἣ δ' ὠκεῖαν τέκεν Ἶριν,
Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας, Ἀελλώ τ' Ὠκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπαρήους
Ἐκ γενετῆς πολιὰς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.

Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque.
Nesæaque, & Actæa, & Protomedia,
Doris, & Panope, & speciosa Galatea,
Hippothoeque lepida, & Hippone roseis lacertis prædita,
Cymodoceque, quæ fluctus in obscuro ponto,
Et flatus diuinorum ventorum, vna cum Cymatolege
Facile mitigat, & cum pulchros talos habente Amphitrite:
Cymoque, Eioneque, pulchreque coronata Halimede,
Glauconomeque hilaris, & Pontoporia,
Liagoreque, & Euagore, & Laomedia,
Polynemeque, & Autonome, & Lysianassa,
Euarneque, tam indolis gratæ, quam inculpatæ formæ,
Et Psamathe decora corpore, diuinaque Menippe.
Nesoque, Eupompeq, Themistoque Pronoeque,
Nemertesque, quæ patris habet animum immortalis.
Hæ quidem ex Nereo inculpato procreatæ sunt
Filiæ quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas vero Oceani profundifluui filiam
Duxit Electram. hæc autem celerem peperit Irim,
Pulchricomasque Harpylas, Aelloque, Ocypeteque,
Quæ ventorum flamina, & aues assequuntur
Pernicibus alis, in cœlo enim degentes volitant.
Phorco post hæc Græas peperit pulchris genis præditas,
A partu canas, quas ob id Græas vocant
Immortalesque dij, humique incedentes homines.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.] τοῦ μὲν πρακτικοῦ νοῦ τὰ τέκνα, τουτέστι τὰ εὑρήματα τὰ περὶ ναυτιλίαν, καὶ αἱ ἐνέργειαι, ταῦτά εἰσι. τό, τε πρώτως ἐπεμβαίνειν τῆς θαλάσσης τοὺς ἐμπορεύεσθαι μέλλοντας, καὶ εὖ κατορθοῦσθαι καὶ σώζεσθαι τοὺς πλέοντας, καὶ ἀμφοτέρωθεν σφέοντας, τουτέστι φοβουμένους. εὖ διατίθεσθαι τὸ σκάφος, καὶ γαληνιαίως ὁρᾶν τὴν θάλασσαν, καὶ γλαυκίζειν ταῖς τοῦ πρακτικοῦ ἐμπειρίαις καὶ ἀνδρικαῖς παρατάξεσι. Νηρέα δὲ ὁ λόγος τὸν πρακτικὸν νοῦν ὀνομάζει νοῦν, ὃν καὶ ἐν πόντῳ γεννηθῆναι πρεσβύτατον λέγει τάχα, διὰ τὸ νέεσθαι ῥεῖα, τουτέστι πορεύεσθαι. ἴδοις γὰρ ἂν τοὺς πρακτικὸν πλουτήσαντας νοῦν νῦν μὲν ἐξ Ἰωνίας εἰς Ἑλλάδα μεταβαίνοντας, νῦν δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου μεταχωροῦντας τῷ λόγῳ, καὶ αὖθις εἰς τὴν Βύζαντος ταῖς νομοθεσίαις καὶ τοῖς θεσπίσμασιν. ἐν πόντῳ δὲ λέγονται αὖ γεννηθῆναι ὁ τοιοῦτος νοῦς, δηλαδὴ ἐξ ἐμπειρίας τῆς κατὰ θάλατταν αἱ

γὰρ ἕξεις καὶ ἐπιστῆμαι, ἐκ τῶν περὶ ἕκαστα ἀτελῶν ἐνεργειῶν ἐπιγίνονται, καὶ ἐκ τῶν ἐθισμῶν αἱ τέχναι, κατὰ τὸν φιλόσοφον λόγον. διὸ καὶ τὰς τελείας ἐνεργείας τοῦ πρακτικοῦ τοῦ περὶ τὴν ναυτιλίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔξωθεν ἐπιγινομένας, θυγατέρας τοῦ Νηρέως ὁ λόγος προσηγόρευσεν, ἀμύμονα ἔργα εἰδυίας. πεντήκοντα δὲ τὸν ἀριθμὸν λέγονται, παρόσον ἀπὸ τῆς πενταδικῆς αἰσθήσεως ἐπισυνάγεσθαι εἴωθεν ὁ πρακτικὸς νοῦς. ἐξ αἰσθήσεως μὲν γὰρ μνήμη, ἐκ μνήμης δὲ ἐμπειρία. αἱ γὰρ πολλαὶ μνῆμαι τῷ ἀριθμῷ ἐμπειρία μία ἐστίν. ἐκ δ' ἐμπειρίας τέχνη, ἢ ἐπιστήμη, καθά φησι Παῦλος ὁ φιλόσοφος. κἂν γὰρ ὁρῶντες, ἢ ἀκούοντες, ἢ καὶ ἐνεργοῦντες, πλὴν ἁπλῶς, πολλ' ἄττα μανθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι ἔργα καὶ τῆς ναυτιλίας, καὶ τῆς γεωργικῆς, καὶ τῆς στρατιωτικῆς. ἡ πεντὰς δὲ τῷ τελείῳ ἀριθμῷ τῷ δέκα ἐπιτιθεμένη, καὶ αὐτὸν πολυπλασιάζουσα, πάντως τὸν πεντήκοντα ἀποτελεῖ. τοιαῦται δὲ αἱ διὰ τῶν αἰσθήσεων τελειωθεισῶν ἡμῖν ἐπιφυόμεναι ἐνέργειαι. Θαύμαντι τῇ θυγατρὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέγεται συνελθεῖν, καὶ τεκεῖν ἐξ αὐτῆς τήν τε Ἶριν, καὶ τὴν Ἀελλὼ καὶ τὰς Ἁρπυίας, παρόσον ἐξ ἀναθυμιάσεως ἀνιούσης περὶ τὸν ἀνωτέρω τῆς λεγομένης ἀπογειαζούσης τόπον, τὴν σύστασιν ἔχει ἥ τε Ἶρις, τὸ πολύχροον τοῦτο καὶ περιφερὲς τόξον, τὸ ἐν τοῖς μετεώροις ὑφιστάμενον, καὶ οἱ ἄνεμοι. τίς γὰρ οὐκ ἂν θαυμάσειε τὴν Ἶριν, τοῦ σχήματος, τοῦ χρώματος, τοῦ μεγέθους, καὶ τοῦ κάλλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνέμους πάντοθεν πνέοντας.

ΣΧΟΛΙΑ.

Πρωτώ τ' Εὐκράντη τε] τὰ ὀνόματα τῶν Νηρηίδων, ὡς πρὸς τὰ θαλάσσια εἴδη καὶ σχήματα λέγει. Πρωτὼ δὲ, παρὰ τὸ πρότερον ἐπιβαίνειν θάλασσαν, ἢ παρὰ τὸ πρωτεύειν τὸ ὕδωρ πάσης ὕλης, ἢ διὰ τὸ βασιλικὸν τῆς γαλήνης.

Εὐκράντη.] διὰ τὸ εὐκατόρθωτον ἢ διὰ τὸ ἀκράτους διδόναι τοὺς ἀέρας. Σαώ.] διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν πλεόντων. Ἀμφιτρίτη.] διὰ τὸ ἀμφίβολον τοῦ φόβου, ἢ διὰ τὸν πανταχόθεν φόβον. Εὐδώρη.] ἡ καλλίδωρος. Θέτις τ'.] ἡ θέσις τῶν ὑδάτων. Γαλήνη.] ἡ στόρεσις καὶ ἡσυχία τῶν ὑδάτων. Γλαύκη] διὰ τὴν ὄψιν τῶν ὑδάτων. Κυμοθόη.] διὰ τὸ ταχὺ τῶν κυμάτων, ἢ τῶν πλεόντων. Σπειώ.] ἡ ἐπικαμπυλία. Θοή.] ἡ ταχυτάτη. Θαλίη.] ἡ θάλλουσα δύναμις.

Καὶ Μελίτη] τὸ ἡδύ. ἡδὺ γὰρ ποιεῖ τὸ πλεῖν, διὰ τὴν τοῦ κέρδους ἡδύτητα.

Εὐλιμένη] διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ λιμένος τοῖς ἐκ ζάλης ἐρχομένοις.

Ἀγαυή] ἡ λαμπρότης τῶν ὑδάτων. Πασιθέη.] ὑπὸ πάντων θαυμαζομένη, ἢ εἰς ἣν πάντες θέουσι. Δωτώ.] διὰ τὴν γινομένην δωρεὰν τοῖς ἀνθρώποις. Πρωτομέδεια.] διὰ τὸ προλαβεῖν τῶν ἄλλων στοιχείων καὶ βασιλεύειν αὐτῶν ὡς ἐξ αὐτοῦ γεγενημένων, ὡς εἴρηται, τὸ βασιλικὸν τῷ φροντίζειν τὴν βουλήν, διὰ τὴν χαλὴν καὶ γαλήνην. Πανόπη.] ἡ πᾶσιν ὁρωμένη. εὐειδής Γαλάτεια.] ἡ εὐειδὴς γαλήνη, ἢ λευκότης τῶν κυμάτων, ὅτι μετρίαις αὔραις περιπνεῖται θάλασσα, καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν ἡ χαρίεσσα. τοῦτο τὸ ἐπίθετον ἀφορμὴν παρέσχε τοῖς νεωτέροις ἀναπλάσαι τὸν τοῦ Κύκλωπος ἐπὶ τὴν Γαλάτειαν ἔρωτα. Ἱπποθόη.] ἡ ταχύτης. ἐρόεσσα] ἐπιθυμητική. Ἱππονόη] ἡ ἐκ τῆς ταχύτητος τοῦ νοῦ. Κυμοδόκη] τὸ πραϋντικὸν καὶ δεκτικὸν τῶν κυμάτων, ἢ παρὰ τὸ δοκεύειν τὰ κύματα, ἢ διὰ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτῶν. ἠεροειδεῖ.] ἀεροειδεῖ καὶ μέλανι. ζαθέων.] ἄγαν πνεόντων. σὺν Κυματολήγῃ.] τῇ τῶν κυμάτων λήξει, τουτέστι καταπαύσει. ἐὰν γὰρ ὄνομα ἀκούσωμεν, ὥς φησιν Ἀρίσταρχος, ἔσονται μία καὶ πεντήκοντα Νηρηίδες καταλεγόμεναι. Ἄλλως. αὐτὸ τὸ λήγειν τὰ κύματα ἔδειξεν· ὅτι λήγοντα τὰ κύματα κάθηνται ὡς ἐν τοῖς κάτω μέρεσι παυομένων ὄντων τῶν ἀνέμων, ἡ κατάπαυσις γίνεται. ἐξ ἀναστροφῆς δὲ τὸ σχῆμα. ὅτι ἡ Κυμοδόκη, καὶ ἡ Κυματολήγη σὺν τῇ Ἀμφιτρίτῃ παύουσι τοὺς ἀνέμους, ἀλλὰ καὶ τὰ πνεύματα λήξαντα καὶ τῶν κυμάτων κατάπαυσιν ποιεῖ. ἐϋστεφάνῳ δ' Ἀλιμήδη.] ἡ σκέψις τῶν πλεόντων, ἢ τὴν ἁλμυρότητα λέγει, καὶ τὸ μάλιστα, τουτέστι βασιλεύειν. Ἀγαυέρη.] τὸ ἀκώλυτον τῆς ὁμιλίας. Λαομέδεια.] ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἐν πλῷ μνήμη πραγμάτων. Αὐτονόη.] ὁ αὐτόματος νοῦς. Λυσιάνασσα.] παρὰ τὸ λυσιτελεῖν. Εὐάρνη.] οἱ γὰρ συνεχῶς πλεύσαντες ἐκ τῶν δυσχερῶν τῆς θαλάσσης ἀρνοῦνταί τινα, ὡς εἰπεῖν, ποιοῦντος μὴ αὖθις εἰσελθεῖν ἐν αὐτῇ. ἐπέρασεν γὰρ καὶ ἀμύμονα τὸ μένειν ἐν γῇ. Μενίππη.] ἡ ἐπίμονη τῆς ὀξύτητος τοῦ πλοῦ. Θαύμας.]

ποντε

ὥστε παῖς λέγει δὲ τὸ τοῦ πελάγους θαῦμα. Ἠγάγετ' Ἠλέκτρην.] Ἠλέκτρα δὲ ἡ λαμπηδών. διὰ τοῦτο γυνὴ Θαύμαντος, ὅτι τὸ ὁρώμενον θαυμάζεται. τέκεν Ἶριν.] Ἶριν δὲ τίκτει, ἐπεὶ καὶ ἡ Ἶρις θαύματος ἐστὶν ἀξία. ὁρῶντες γὰρ αὐτὴν θαυμάζομεν, καὶ περιφέρομεν λόγῳ. Ἶρις δὲ ὁ περιφερειαδὴς λόγος, ἀπὸ τοῦ εἴρω, τὸ λέγω. ὁρῶντες γὰρ καὶ θαυμάζοντες, περιφερόμεθα λόγους. ἀπὸ τῆς λαμπηδόνος γίνεται τὸ τόξον. οὐ γὰρ ἔχει ἰδίαν ὑπόστασιν, ἀλλ' ἔμφασίς τίς ἐστι. τοῦ γὰρ νέφους μικρὰς ῥανίδας ἔχοντος, καὶ ἐξεναντίας κειμένου τοῦ ἡλίου, ἀνακλᾶται ἡ ἡμετέρα ὄψις πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ δοκεῖ τι κύκλου τμῆμα ἐν τῷ νέφει εἶναι. πολλάκις δὲ ἐν ταυτῷ δύο φαίνονται ἴριδες. Ἠϋκόμους δ' Ἁρπυίας.] Τὰ ὀνόματα τῶν Ἁρπυιῶν Ἀελλὼ καὶ Ὠκυπέτην. Ἁρπυίας τὰς ἁρπακτικὰς πνοάς, τὰς ἐκ τῆς τῶν ὑδάτων ἀναδόσεως γινομένας· ὅθεν καὶ τὴν προσωνυμίαν ἔχουσιν. Ἁρπυίας Δωρικῶς συνέστειλε. τὰς γὰρ εἰς ας λη γούσας αἰτιατικὰς, αὐτοὶ συστέλλουσι. μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.] ἀντὶ τοῦ ὑπερεῖχον, ἐπέτοντο, καὶ τὸν οὐρανὸν γὰρ χρόνον καλοῦσι. Φόρκυϊ.] Φόρκυς ἡ ἐπιφορὰ τῶν ὑδάτων. Κητὼ δὲ τὸ βάθος. Γραίας δὲ, τὸν ἀφρόν. ἄμεινον δὲ γράφειν [καλλιπάρῃον] ἵν' ᾖ ἐπὶ τῆς Κητοῦς τὸ ἐπίθετον. ὡς καὶ Σέλαχος· ἄλλως τε καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω τὴν Κητὼ καλλιπάρῃον εἶπεν. ἐκ γενετῆς δὲ πολιάς, διότι ἅμα τῷ γίνεσθαι λευκαί εἰσιν. ὡς ἐτύμως λέγει.

Πεφρηδώ τ' εὔπεπλον, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,	Pephredoq. pulchro peplo, Enyoque croceo peplo,
Γοργούς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο,	Gorgonesque, quæ habitant celebrem Oceanum,
Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός, ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι,	In extrema parte ad noctem, vbi Hesperides argutæ,
Σθενώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα.	Sthenoque, Euryaleque, Medusaque grauia perpessa.
Ἡ μὲν ἔην θνητή, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἄγηρῳ	Ipsa erat mortalis, ast aliæ immortales, & senio nō obnoxiæ
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης	Duæ: cum vna concubuit cærulea cæsarie Neptunus
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.	In molli prato & floribus vernis.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,	Eius autem Perseus caput cum amputasset,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.	Exilijt Chrysaor magnus, & Pegasus equus.
Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανοῦ περὶ πηγὰς	Huic quidem cognomentum erat, quod Oceani apud fontes
Γένθ'. ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.	Natus esset: cæterum hic ensem aureum tenebat manib. charis:
Χ' ὡ μὲν ἀποπτάμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων	Et ille quidem cum auolasset, relicta terra matre pecorum
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει	Peruenit ad immortales. Iouis vero in domibus habitat,
Βροντήν τε στεροπήν τε φέρων Διὶ μητιόεντι,	Tonitruque & fulgur ferens Ioui prudenti.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα	Chrysaor porro genuit tricipitem Geryonem,
Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.	Mixtus Calliroæ filiæ nobilis Oceani.
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ἡρακληείη	Illum quidem armis exuit vis Herculana,
Βουσὶ παρ' εἰλιπόδεσσι, περιρρύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ	Boues apud flexipedes circumflua in Erythia.
Ἤματι τῷ, ὅτε περ βοῦς ἤλασεν εὐρυμετώπους	Die illo cum boues egit latas frontes habentes
Τίρυνθ' εἰς ἱερήν, διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο,	Tirynthum in sacram, emensus iter Oceani,
Ὄρθον τε κτείνας καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,	Orthoque interfecto, & bubulco Eurytione,
Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο.	Stabulo in obscuro, vltra inclytum Oceanum.

Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῆϊ ἔνι γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν,
Ἥμισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα, καλλιπάρῃον,
Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστὴν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης.
Ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω κοίλη ὑπὸ πέτρῃ
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' ἐν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἔχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Τῇ δὲ Τυφάονα φασὶ μιγήμεναι ἐν φιλότητι
Δεινόν θ' ὑβριστήν τ' ἄνεμον ἑλικώπιδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.
Ὄρθον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆϊ·
Δεύτερον αὖτις ἔτικτεν ἀμήχανον, οὔτι φατειὸν
Κέρβερον ὠμηστὴν, Ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακέφαλον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε·
Τὸ τρίτον Ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λύγρ' εἰδυῖαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
Ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ.
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλέϊ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ
Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης ἀγελείης.

Ipsa insuper peperit aliud ingens, perplexum, nihil simile
Mortalibus hominibus neque immortalibus diis,
Specu in concauo, diuinam animo infracto Echidnam:
Dimidio nympham, nigris oculis, pulchris genis,
Dimidio item ingentem serpentem horrendumq. magnumq.
Varium, crudiuorum, diuinæ sub cauernis terræ.
Illic vero ei specus est in imo, caua sub petra,
Procul ab immortalibusque diis mortalibusque hominibus.
Ibi sane ei destinarunt dij inclytas domos incolere.
Atque coercebatur in Arimis sub terra tetra Echidna,
Immortalis nympha, & senij expers diebus omnibus.
Huic Typhaonem aiunt mixtum esse amore,
Vehementé & violentum ventú, nigris oculis decoræ puellæ.
Illa vero grauida facta, peperit fortes filios,
Orthum quidem primo canem peperit Geryoni:
Iterum secundo edidit partu immensum, minime effabilem,
Cerberum crudiuorum, Plutonis canem ærea voce,
Quinquaginta capitum, impudentemque, fortemque:
Tertio, Hydram genuit odiosa edoctam,
Lernæam, quam enutriuit dea albis vlnis Iuno,
Insatiabiliter indignans virtuti Herculanæ.
Ac illam quidem Iouis filius occidit sæuo ferro
Amphitryoniades, cum bellicoso Iolao,
Hercules, ex consiliis Mineruæ prædatricis.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Κητὼ δὲ μετὰ τοῦ Φόρκυος τὰς Γραίας ἀποτίκτει, τὴν Πεφρηδὼ, καὶ τὴν Ἐνυὼ, δηλαδὴ ἡ τῶν ὑδάτων περιφορὰ τῶν θαλασσίων ἐκ βάθους ὀρνυμένη τὰ κύματα ἀποτίκτει τὰ φρίσσειν ἡμᾶς ποιοῦντα καὶ κραυγάζειν. ἃ δὴ καὶ ἀπολακτιζόμενα πολλὸν φῦκος παρὲξ ἅλα χέει· διὸ καὶ Γραίας αὐτὰς ὁ λόγος εὐπέπλους καὶ κροκοπέπλους ὀνομάζει, γηραιάς τινας διὰ τὸ λευκόν· εὐπέπλους δὲ καὶ κροκοπέπλους, διὰ τὸ ποτὲ μὲν εἰς ἀγαθὸν τέλος καταστᾶν τὰ κύματα, καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἐξάγειν τὰς ναῦς· ποτὲ δὲ εἰς βυθὸν καταποντίζειν, καὶ εἰς θορυβῶδες τέλος καὶ σκοτεινὸν ἀφικνεῖσθαι. ἔτι δὲ τοῦ Φόρκυος αἱ Γοργόνες λέγονται θυγατέρες, ἡ Σθενὼ, ἡ Εὐρυάλεια, καὶ ἡ Μέδουσα, τουτέστιν οἱ ἄθρόοι καὶ ἀφανεῖς πλόες, οἵτινες πολλάκις ἀπολλύουσι τοὺς ἀνθρώπους. οἱ γὰρ αὐτοῖς ἐντυγχάνοντες, δι' ἀνεπιστημοσύνην καὶ ἀνανδρίαν, ἐννεοί τε καθίστανται, καὶ ἄψυχοι, καὶ καταπλήττοντες ὑπὸ τῆς συμφορᾶς παλαίειν ἑαυτοὺς παρέχουσι τῷ θέλοντι ναυτίλῳ· ἢ καὶ πολλάκις ἀποψύχουσιν ἐκ φόβου, ἢ κλυδωνίζονται· διὸ καὶ ἀπολιθοῦσθαι ὑπὸ Γοργόνων λέγονται. τούτων δὲ τῶν Γοργόνων ἡ μὲν μία λέγεται θνητὴ εἶναι, ἣ καὶ συγκαθεύδει ὁ κυανο-

χαίτης

χαίτης ἐν ἁπαλῷ λειμῶνι καὶ μαλακῷ.] αἱ δὲ δύο ἀθάνατοι. τῶν γὰρ ἐν θαλάσσῃ γινομένων πλείων ταραχωδῶν καὶ ἀτάκτων, ὁ μὲν εἷς συντόμως διασκεδαζομένην ἔχει ἐν τῷ ἀέρι τὴν ἑαυτοῦ σύστασιν, ἕτερος ἐπιτεινομένην, καθά φησιν αὐτὸς ὁ Ἡσίοδος ἀλλαχοῦ, ὃν καὶ ἀφσταντον ἐκεῖ λέγει. οἱ δὲ δύο, ὅ, τε μετοπωρινὸς καὶ ὁ χειμέριος οὐχ ἅπαξ ἐπισυμβαίνοντες, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, εὐλόγως ἀθάνατοι λέγονται εἰκότως. ὁ δὲ κυανοχαίτης ἐν μαλακῷ λειμῶνι καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν εὐνάζεται τῇ μιᾷ τῶν Γοργόνων· ἐν ἔαρι γὰρ ἤδη λαμπρῷ καὶ ἀνθοῦντι τοῖς ἄνθεσιν ἐπιγίνεται ἐαρινὸς πλοῦς. ὁ Περσεὺς δὲ ἀποδειροτομεῖ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, κἀντεῦθεν ὁ Πήγασος ἐκθορεῖ, παρόσον ὁ ἥλιος ἤδη τὰς ἐν ἀέρι διασκεδάζων νεφώσεις, καὶ τοῦ τοιούτου πλοῦ τὴν ἰσχὺν ἀφαιρούμενος πάσαν ἔαρ ἐπιτελεῖ καθαρόν, ἐν ᾧ καὶ αἱ πηγαὶ τὰ χρυσοειδῆ ὕδατα ἀναβλύζουσιν· ἐξ ὧν πλεοναζόντων ὑδάτων καὶ πανταχοῦ ῥεόντων, ἄνεισι περὶ τὸν αἰθέρα ἡ τῶν ἐν θέρει γινομένων βροντῶν τε καὶ ἀστραπῶν συστατικὴ ἀναθυμίασις. Πήγασος δὲ εἴρηται ἡ ἀπὸ τῶν πηγῶν σεύουσα, καὶ ὁρμῶσα ἀναθυμίασις.

γεννᾷ δὲ ὁ Πήγασος τὸν τρικέφαλον Γηρυόνην, ὅν τινα καὶ φονεύει ὁ Ἡρακλῆς, καὶ τὰς βοῦς αὐτοῦ ἐλαύνει, κτείνας τὸν Ὄρθον καὶ τὸν βουκόλον Εὐρυτίωνα, παρόσον ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἀναδίδονται αἱ τὰ νέφη συνιστῶσαι καὶ τὸν χειμῶνα ἀναθυμιάσεις, ἃς δὴ διασκεδάζει ὁ ἥλιος τοῦ ἀέρος ὢν πλέος, οἷον καὶ ἐλαύνει τὰς βοώσας βροντάς, καὶ τοὺς ὀρθρεῖς ψόφους. διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο.] τουτέστιν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ὁρίζοντι περαιούμενος, καὶ ἡμῖν πλησιάζων· Ὠκεανὸς γὰρ ὁ ὁρίζων λέγεται, ἀπὸ τοῦ ὠκέως νάειν. ἄλλως γὰρ ἐπ' ἄλλῳ ὁρίζων ταῖς διαφόροις τῶν οἰκήσεων γίνεται· οὐ γὰρ αὐτὸς τοῖς πᾶσιν ὁρίζων ἐστίν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς οἰκήσεις ἕτερος. ἔστι δὲ ὁρίζων κύκλος διαιρῶν τὸ ἄνω ἡμισφαίριον καὶ τὸ κάτω. κτείνει μέν τοι Ἡρακλῆς, καὶ τὸν Ὄρθον, καὶ τὸν Εὐρυτίωνα τὸν βουκόλον τοῦ Γηρυόνου, τοὺς ὄρθρους τε τοὺς μεγάλους δηλαδή, καὶ τὰς νύκτας τὰς εὐρείας καὶ μεγάλας, καὶ κολούσας τοῦ ἀέρος βοάς, τουτέστι θορυβώσας. διαβὰς δὲ εἰς τὴν ἱερὰν Τίρυνθον τοῦτο ποιεῖ, παρόσον εἰς τὴν τειρομένην τῷ ψύχει οἴκησιν, τὴν καὶ ὅσον ἤδη ἱεμένην ῥέειν, τουτέστι μέλλουσαν ὑπὸ ψύχους παρέρχεσθαι, παρελθὼν ὁ ἥλιος ζωογονεῖ καὶ ἀναθάλλειν ποιεῖ. τρικέφαλος δὲ ὁ Γηρυόνης λέγεται, παρόσον ὁ χειμὼν τὴν πλείονα ἰσχὺν τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ χρόνου ἀπηνέγκατο καὶ τὴν ἐξοχήν· διὸ καὶ πατέρα αὐτὸν καλοῦσιν ἔνιοι, διὰ τὸ ἀρρενωπόν, καὶ ἐνεργὸν καὶ τὴν δραστικὴν δύναμιν τὴν αὐτοῦ. Ζηνὸς δ' ἐν δώμασιν ὁ Πήγασος λέγεται κατοικεῖν ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς, παρόσον ἐν τῷ καλουμένῳ αἰθέρι αἱ τῶν νεφῶν συστάσεις ἀνέρχονται. Ζὴν γὰρ ὁ αἰθήρ, ἀπὸ τοῦ ζωῆς εἶναι αἴτιος. ὁ δὲ χειμὼν Γηρυόνης προσαγορεύεται, ἀπὸ τοῦ γαρυόνης εἶναι τίς, καὶ θορυβώδης· γαρύω γὰρ τὸ φωνῶ, ὡς καὶ Πίνδαρος, Ἄχραντα γαρύετον Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον. αἱ βόες δὲ τοῦ Γηρυόνου ἐν Ἐρυθείῃ περιρρύτῳ λέγονται νέμεσθαι, παρόσον αἱ βρονταὶ καὶ αἱ βοαὶ τῶν νεφῶν αὔξονταί τε καὶ θάλλουσιν ἐκ τῶν ἀναδιδομένων θειωδῶν ἀναθυμιάσεων ἐξ ὑγροτέρων τόπων.

Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.] καὶ τὴν Ἔχιδναν ἐν γλαφυρῷ σπηλαίῳ ἀποτίκτει τὸ ἥμισυ μὲν γυναῖκα, τὸ ἥμισυ δ' ὄφιν οὖσαν, ποικίλον, ὠμηστήν, παρόσον ἐκ πνευμάτων ἀποκλειομένων τοῖς κοιλώμασι τῆς γῆς οἱ ἐλαύνοντες καὶ δονοῦντες τὴν γῆν συνίστανται σεισμοί, οὕς τινες δὴ διὰ μὲν τὸ τὸ ἐν αὐτοῖς ξηρὰς ἀναθυμιάσεις ἀναφερές, νύμφην ἑλικώπιδα κατὰ τὸ ἄνω μέρος ἡ αὐτονομία ἡ Ἑλληνικὴ προσηγόρευσε. διὰ δὲ τὸ κάτωθεν τὴν τοιαύτην ἀναθυμίασιν ῥοιζηδὸν ἐπιτελεῖσθαι καὶ σφοδρότερον φαρμακεύειν, οἷον, καὶ παραστακαίνειν τῇ τοῦ ἐνιαυτοῦ κινήσει ἰοῦ, ὄφιν ὠμηστὴν ὠνόμασε. ποικίλον δέ, διὰ τὸ διάφορον καὶ ποικίλον τῶν κινήσεων· διάφορα γὰρ εἴδη σεισμῶν κατὰ διαφόρους κινήσεις τῶν ἐν γῇ πνευμάτων ἐπιγίνεται. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὑπὸ χθόνα ἡ λυγρὴ Ἔχιδνα ἐρύεσθαι λέγεται καὶ κυλίεσθαι, παρόσον οὐδέποτε ἐπιλείπουσιν ἐν τοῖς τῆς γῆς κοιλώμασι πνεύματα. μίγνυται δὲ ταύτῃ ὁ Τυφάων, καὶ ἀπογεννᾷ ἐξ αὐτῆς τὸν Ὄρθον τὸν τοῦ Γηρυόνου κύνα, καὶ τὸν Κέρβερον τὸν τοῦ Ἀΐδαο, παρόσον οἱ συμπνέουσιν ἄνεμοι, καὶ Τυφῶνες σφοδροί, καὶ θύελλαι ἐπιγίνονται τοῖς σεισμοῖς, οἳ ὠθοῦσαι καταποντίζεσθαι πόλεις ὅλας, καὶ χώρας μυριάνδρους βρυ-

χίζεσθαι

χίζεσθαι ἀναιδῶς, ἢ ἀπηνῶς, καὶ τὸ κέαρ βαρύνεσθαι τοὺς εἰς ᾅδου καταγομένους οὕτως ἀνθρώπους. ἀλλὰ καὶ τὴν Λερναίαν Ὕδραν γινώσκω τὴν πολυκέφαλον, ἣν ἔτρεφε μὲν ἡ Ἥρα τῷ Ἡρακλεῖ ἐγκοτοῦσα, ἐκεῖνος δ' αὐτὸς σὺν τῷ φίλῳ Ἰολάῳ ἀποκτείνει ταύτην, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῆς πάσας ἐν δαλῷ ἀνημμένῳ κατακαίει, διότι περ ἐκ τῶν ἀναδιδομένων ἀναθυμιάσεων περὶ τὸν ἀέρα ὕδατα ῥέοντα σφοδρῶς ἐπιπλοῦνται καὶ λίαν ὀχεῖ, καὶ δίκην ἔργου λίαν αὐξομένου ἐν δυσχώροις τόποις. ἅτινα δὴ ὕδατα ἐν ἀέρι συστάντα, καὶ οἷον τραφέντα, ὁ Ἡρακλῆς ὁ ἥλιος ὥσπερ ξίφη τινὰ τὰς ἀκτῖνας ἐκπέμψας, καὶ τὸν ἀέρα τὸν πέριξ θερμάνας τῇ ἀναδιπλώσει τῶν ἑαυτοῦ ἀκτίνων, διασκεδάζει τε τὰ τοιαῦτα ὕδατα, τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν ἄνωθεν ἐπιρρυγνύμενα, καὶ πᾶσαν καταξηραίνει ὑγρότητα, μέλλουσαν ἤδη ἀναδίδοσθαι ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν, καὶ οὕτως ἰᾶται τὸν λαόν. βουλῇσιν Ἀθηναίης ἀγελείης,] τῆς ἀθρόως τὰ πάντα περινοίας. καὶ ἀγούσης, καὶ διαθετούσης λίαν ἐξόχως τὰ καθ' ἡμᾶς διαθετήσεων.

ΣΧΟΛΙΑ.

Πεφρηδώ.] τὴν ἐναλίαν τομὴν, τὸν πλοῦν. ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ πλεῖν ἔνι καὶ σωθῆναι, καὶ ναυαγῆσαι, τὴν μὲν Πεφρηδὼ εἶπεν εὔπεπλον, τὴν δὲ Ἐνυὼ κροκόπεπλον. ὡς ἐπὶ κακῷ. φείσεται γάρ τις ἀρχόμενος τοῦ πλοῦ, διὰ τοὺς ἐπιγινομένους κινδύνους, ἀλλὰ λαμπροφορεῖ ταῖς ἐλπίσι θαλπόμενος, μάχης δὲ γινομένης αὐτῷ μετὰ τῆς θαλάσσης, καὶ ναυαγήσας οὐκέτι λαμπροφορεῖ, ἀλλὰ στολὴν ἀμφιέννυται μέλαιναν. καὶ ὁ μὲν Ἡσίοδος, Ἐνυὼ μίαν τῶν Φορκίδων λέγει. Ὅμηρος δὲ πολεμικήν τινα θεάν. Γοργοὺς δὲ εἶπεν ἀπὸ ἀληθείας τῆς Γοργοῦς. λέγει δὲ τὸν φόβον τῆς ἀπλοΐας καὶ ἀπλεύστου θαλάσσης, τουτέστι τὸν ἀφανῆ πλοῦν. ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι.] διὰ τοῦτο ταύτας καλεῖ, διότι κατὰ μουσικὴν ἁρμονίαν οἱ ἀστέρες κινοῦνται περὶ τὰ γάδειρα, ὡς Ἀριστοτέλης φησί. Σθεννώ τ' Εὐρυάλη τε.] διὰ τὸ δύνασθαι πολλοῖς καὶ δεινοῖς περιβάλλειν κακοῖς τοὺς ἐκεῖ παραγινομένους. Εὐρυάλην δὲ τὸν ἐκ τοῦ πλάτους τῆς θαλάσσης φόβον, Μέδουσαν δὲ τὴν ἀναδιδομένην ἄνω δύναμιν τῶν ὑδάτων. παρελέξατο δὲ καὶ συνεγένετο τῇ μιᾷ αὐτῶν ὁ κυανοχαίτης ἐν μαλακῷ λειμῶνι, τῷ τοῦ ἔαρος δηλονότι καιρῷ διὰ τὴν ἡσυχίαν. ὅτε γὰρ τὰ ἄνθη, τότε καὶ ἡσυχία. τὸ δυνατὸν καὶ κατάμηκες πέλαγός φησι, Μέδουσαν δὲ τὴν λεπτοτάτην οὐσίαν. Περσέα δὲ τὸν ἥλιον καλεῖ, παρὰ τὸ περιαυγὲς σέλας, τουτέστιν ὁρμᾶν καί φησιν, ὅτι ὁ ἥλιος κινούμενος τῇ οὐρανίᾳ φορᾷ τὴν μὲν Σθεννὼ καὶ τὴν Εὐρυάλην, ἤγουν τὸ δυνατὸν καὶ κατάμηκες πέλαγος τῆς θαλάσσης οὐκ ἀναιρεῖ, ἤγουν οὐκ ἀνιμᾶται· τὴν δὲ Μέδουσαν, ὡς θνητὴν ἀναιρεῖ ἤγουν τὸ βασιλικώτατον καὶ λεπτὸν τῇ κινήσει τῇ ἑαυτοῦ ἀνιμᾶται. ὁρμᾷ δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὁ Πήγασος. ἀνιμωμένου γὰρ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος, τὸ κεφαλαιῶδες καὶ ἀτμῶδες συμβαίνει τὸ βαρύτατον ἀναφερόμενον καταπηγάζειν καὶ χέεσθαι. Μέδουσα ὁ περὶ καιρὸν φόβος, καὶ ἡ φροντὶς, ἢ ἡ ἀναδιδομένη ἄνω κίνησις τῶν κυμάτων. Περσεὺς δὲ ὁ ἥλιος, ὁ πρὸς ἑαυτὸν ἕλκων τὴν ἰκμάδα, ὡς ἀποτέμνων αὐτήν. περὶ πηγάς.] διὰ τὰς πηγὰς λέγουσι τῆς χιόνος λυομένης, καὶ Πήγασος ἵππος. τοῦ γὰρ ὕδατος ἀναχθέντος, τίκτονται ἀστραπαὶ καὶ ὄμβροι. ὅ ἐστι Χρυσάωρ, καὶ Πήγασος, Χρυσάωρ, ὁ λαμπρὸς ἀήρ. Πήγασος, διὰ τὰς πηγὰς λέγει, τὰς γινομένας λυομένης τῆς χιόνος. Περσέα δὲ τὴν διαπεραίωσιν τοῦ χρόνου τῶν ἀρχομένων πλεῖν, ἢ τὸν λαμπρὸν ἀέρα τὸν τὴν διαπεραίωσιν ἐργαζόμενον. ἢ Περσέα φησὶ τὸν ἥλιον τὸν ἕλκοντα καὶ ἀποτέμνοντα τὴν ἰκμάδα. Χὠ μὲν ἀποπτάμενος.] ὁ Πήγασος, οὐχ ἅμα τῷ γεννηθῆναι ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ μετὰ χρόνον. ἡ γὰρ ἀνάδοσις τῶν ὑδάτων, καὶ νέφεσι συγκροτεῖ. Βροντήν τε.] λέγουσι δὲ αὐτὸν βαστάζειν τὰς βροντὰς, καὶ τὰς ἀστραπάς. ἐκ γὰρ τῶν ὑδάτων εἰσὶ ταῦτα. Γηρυονῆα.] οἱ μὲν Γηρυόνην τὸν χειμερινὸν σημαίνουσι καιρόν. οἱ δὲ τὸν χρόνον εἶπον. θέλουσι γὰρ τὰς τρεῖς κεφαλὰς εἶναι, διὰ τὰ ἐσόμενα, τὰ ἐνεστῶτα, καὶ τὰ παρεληλυθότα. ἢ τὴν σελήνην. ἡ αὐτὴ δέ ἐστι καὶ Ἑκάτη τρίμορφος διό ἐστιν ἡ θεός. ἔστι δὲ ὁ Γηρυονεὺς ἐκ Καλλιρρόης τῆς Ὠκεανοῦ. Στησίχορος δὲ, καὶ ἓξ χεῖράς φησι καὶ ἓξ πόδας, καὶ ὑπόπτερον αὐτὸν εἶναι. Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε.] τὸ θερμὸν τοῦ ἀέρος, ἐπειδὴ τότε τὰ ζῶα ταῦτα περιέρχεται. Ἐν

Ἐρυ-

Εἰν Ἐρυθείῃ.] ὄνομα νήσου περὶ τὸν Ὠκεανόν, ἔνθα ᾤκει ὁ Γηρυονεύς, καὶ οἱ τούτου βόες. Τίρυνθ' εἰς ἱερήν.] πόλις Ἄργους. ἱερὰ δέ, ὅτι Κύκλωπες αὐτὴν ἐτείχισαν. ἣν δὲ ὁ Γηρυονεὺς Τιρύνθιος. Ὄρθον τε] ὁ δὲ Ὄρθος ἐκλήθη ἐκ τοῦ ὁρμᾶν· ὡς Ὅμηρος,

Πεὶρ ὄρθαι περὶ ναῦφι ποδώκεα πηλείωνα.

Ἄλλως. παρὰ τὸ ἀνορμᾶν ἀπὸ τῶν ἐκεῖ τὸν ἥλιον, ὄρθον αὐτὸν ὠνόμασεν, ἤγουν τὸν ὀρθὴν ποιούμενον τὴν ἀνάδοσιν τῶν ὑδάτων. Εὐρυτίωνα δὲ λέγει, τὴν ὁρμὴν καὶ κίνησιν. τὸν Εὐρυτίωνα φησὶν Ἑλλάνικος γεγενῆσθαι ἀπὸ Ἄρεος καὶ Ἐρυθείας· λέγει δὲ τὴν ῥίζαν, καὶ τὴν ἀνάδοσιν τῶν φυτῶν. καὶ γὰρ ἐξ ὑγρᾶς δυνάμεως φύει, καὶ ὅτι κάτω μὲν ἔχει ῥίζαν, ἄνω δὲ τοῦ αὖθις τὸ κάλλος, ἢ τὴν κατὰ γῆς τῶν ὑδάτων κυκλοτερῆ ῥύσιν.

Ἄλλως. ὄρθον, τὴν ὁρμὴν καὶ ἀνάδοσιν τῶν ὑδάτων, ἢ τὴν ἀμαρῆ ῥύσιν τῶν ὑδάτων. Σπῆι ἐνὶ γλαφυρῷ.] ἐν κοιλώμασι τῆς γῆς. διὰ τὸ μὴ λείπειν ἀπὸ τῶν κοίλων τῆς γῆς πιδύματα. Ἥμισυ μὲν νύμφην] ἤγουν γυναῖκα νύμφην, διὰ τὸ ἀναφερὲς τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως, ἢ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων. τὴν νύμφην τὴν ἀνθρωπίνην λέγει, τὴν μήπω μήτε πρὸς θεὸν ἐσχηκυῖαν γνῶσιν, μήτε πρὸς τοὺς λόγους. ἢ τὴν ἄμικτον γάμου. καθάπερ οὐ μίγνυται ὄφις ἀνθρώπῳ. ὄφιν δεινόν τε μέγαν τε] διὰ τὸ ῥοιζηδὸν τελεῖσθαι, καὶ σφοδρότερον φαρμακεύειν. ποικίλον, διὰ τὸ διάφορον τῆς κινήσεως, ἢ πολυέλικτον τῶν κλάδων καὶ πολυειδὲς τῶν φυτῶν. ὠμηστὴν δὲ διὰ τὸ ἀπηνὲς τῶν σεισμῶν. ἢ διὰ τὸ ἕλκειν τὴν ἰκμάδα τῆς γῆς τὰς ῥίζας ἐφ' ἑαυτάς. Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν.] ἀντὶ τοῦ ἐφυλάσσετο, ἢ ᾤκει ἐν Ἀρίμοις. Ἄριμα δὲ ὄρη Κιλικίας, ἢ Λυδίας, ὅπου ἡ τοῦ Τυφῶνος κοίτη· καὶ Ὅμηρος, Εἰν Ἀρίμοισιν, ὅθι φασὶ Τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς. Τυφὼν παρεγχῶδες πνεῦμα, ὃ λυμαίνεται ἀεὶ τὰ φυτά. τυφὼν βλαβερώτερος ἄνεμος, καὶ σφοδρός, ἐκνεφίας καλούμενος. οὗτοι ἄνεμοι. ἂν μετὰ τοῦ ο γράψῃς, ἄνομον ἀκουσόμεθα, ἐπεὶ τῇ τοῦ Διὸς ἀρχῇ ἐπέθετο. ἐὰν δὲ διὰ τοῦ ω, ἐπειδὴ αἱ πνοαὶ τυφῶνες λέγονται, ὡς καὶ αὐτὸς λέγει· Ἐκ Τυφωέος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων. ἐρημωθείσης τῆς ῥιζοφυΐας τῶν δένδρων, ἀναθορεῖν καὶ ἀνατέμπεσθαι, ἤρξαντο πιδύματα, καὶ γίνεται πάντα τὰ κάρπιμα, καὶ ὅσα λυσιτελοῦσι τοῖς ἀνθρώποις. Ὄρθον μὲν πρῶτον.) ὃν ἀνωτέρω εἶπεν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ Ἡρακλέους. οὔτι φατειόν.] οἷον, οὐ ῥητὸν καθ' ἀξίαν, ἢ οὐ φονεύσιμον· φασὶ γάρ, τὸ φονεύειν. Κέρβερον ὠμηστήν.] ὁ μὲν Πίνδαρος ἑκατοντακέφαλον φησὶν εἶναι τὸν Τυφωέα. οὗτος δὲ πεντηκοντακέφαλον. τὸν δὲ Κέρβερον οἱ μὲν δράκοντα εἶπον, οἱ δὲ κύνα. κύνα δὲ καλοῦσι τὸν φύλακα τῶν καταχθονίων. Κέρβερος δέ, παρόσον οἱ ὑπὸ σεισμοῦ καταποντιζόμενοι βιβρώσκονται τὸ κέαρ, ἤτοι τὴν ψυχήν, καὶ ἐν Ἅιδῃ κατάγονται. ἀναιδέα τε κρατερόν τε] τοιοῦτοι οἱ σεισμοὶ ἀναιδεῖς, διὰ τὸ κατὰ πάντων ἐπέρχεσθαι, πάντα κατασείειν· κρατερὸν δέ, διὰ τὸ μετὰ ἰσχύος πάντα μεταβάλλειν. Τὸ τρίτον, Ὕδραν αὖθις.] τοὺς ὑετούς, διὰ τὸ καὶ αὐτοὺς εἶναι ἀπὸ τῶν ἀναθυμιάσεων. Ὕδραν τὴν κακίαν λέγει. καὶ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς αὐτὴν ἀνεῖλεν, ἤγουν ἡ ἀρετή, ἡ δυναμένη πᾶσαν κακίαν ἀφανίσαι. καὶ πολυκέφαλός ἐστιν, ὥσπερ πολυκέφαλος ὕδρα. ἢ τὴν καταφορὰν τῶν τοῦ ἀέρος ὑδάτων λέγει. Λέρνη δέ, λίμνη ἐν Ἄργει. Λερναίαν δὲ τὴν Ὕδραν, ἣν ἀκούομεν, Ἀλκαῖος μὲν ἐννεακέφαλον φησί, Σιμωνίδης δὲ πεντηκοντακέφαλον. σὺν δὲ Ἡρακλεῖ, ἐπεὶ καὶ ὁ καρκῖνος τῇ Λέρνῃ κατῴκησεν. Ὕδραν καὶ λέγει, ἐπεὶ ἐν τοῖς ὕδασι διέτριβε. Ἄλλως. Ὕδραν, τὴν κακίαν φησί, διὰ τὸ ὑδαλέαν καὶ διακεχυμένην εἶναι πανταχοῦ. Λερναίαν δὲ ταύτην καλεῖ, διὰ τὸ λίαν ἀραιοῦσθαι, καὶ αὔξεσθαι τὴν φανερὰν κακίαν. Ἄπλητον δέ, ἀπλήρωτον, ἀκόρεστον. κοτέουσα δέ, ἤγουν τῇ θερμότητι ὁ ἀὴρ ὀργιζόμενος. Διὸς υἱός.] ὁ φρόνιμος καὶ ὁ στερρὸς νοῦς καταβάλλει τὴν κακίαν ἐν τῷ ἑαυτοῦ τμητικῷ ξίφει, ἤγουν τῇ φρονήσει. σὺν τῷ Ἰολάῳ δέ, τῷ φρονίμῳ λόγῳ, τῷ εὐφραίνοντι τοὺς λαούς. ἐνήρατο αὐτήν, ἀνεῖλε, καταχρηστικῶς. ἔναρα γὰρ τὰ ὅπλα, ἢ τὰ σκῦλα. Ἰολάῳ.) ὁ δὲ Ἰόλαος υἱὸς ἦν ἀδελφοῦ τοῦ Ἡρακλέους. οὗτος κατὰ μέρος ἔκαιε τὰς κεφαλὰς τῆς Ὕδρης. ἦσαν γὰρ ἀθάνατοι. ἀμαιμάκετον πῦρ.] ἀπροσπέλαστον, ἀπροσμάχητον. ἢ τὴν ἄγαν μαιμῶσαν, κατὰ ἐπίτασιν· τουτέστιν ἀπόλλουσαν.

Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,
Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκεά τε, κρατερήν τε.
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. μία μὲν χαροποῖο λέοντος·
Ἡ δὲ χιμαίρης· ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος.
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἷλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.
Ἡ δ' ἄρα Σφῖγγ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,
Ὄρθῳ ὑποδμηθεῖσα· Νεμειαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα Διὸς κυδρὴ παράκοιτις
Γουνοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
Ἔνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων,
Κοιρανέων Τρητοῖο Νεμείης ἠδ' Ἀπέσαντος.
Ἀλλά ἑ ἶς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης.
Κητὼ δ' ὁπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο, δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
Τοῦτο μὲν ἐκ Κητοῦς καὶ Φόρκυος γένος ἐστί.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμοὺς τέκε δινήεντας,
Νεῖλόν τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φᾶσίν τε, Ῥῆσόν τ', Ἀχελώϊον ἀργυροδίνην·
Νέσσον τε, Ῥόδιόν θ', Ἁλιάκμονά θ', Ἑπτάπορόν τε,
Γρήνικόν τε, καὶ Αἴσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,
Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἐϋρρείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν Λάδωνά τε, Παρθένιόν τε,
Εὔηνόν τε, καὶ Ἄρδησκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον.
Τίκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατὰ γαῖαν
Ἄνδρας κουρίζουσι Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς. ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι,
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰάνθη τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδής,
Ἱππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε,
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,

Tum ipsa Chimæram peperit, spirantem terribilem ignem,
Trucemque, magnamque, pernicemque, validamque.
Illius erant tria capita: vnum quidem terribilis leonis,
Alterum capellæ, tertium vero serpentis robusti draconis:
A fronte leo, pone vero draco, media vero capra,
Horrende efflans ignis robur ardentis.
Hanc quidem Pegasus cepit, & strenuus Bellerophontes,
Illa sane Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,
Ab Ortho subacta: Nemeumque leonem,
Quem Iuno cum enutriuisset, Iouis veneranda vxor,
In locis fertilibus collocauit Nemeæ, cladem hominibus.
Ibi sane hic commorans decipiebat tribus hominum,
Imperans cauernosæ Nemeæ, atque Apesanti.
Sed ipsum robur domuit virtutis Herculanæ.
Ceto vero minimum natu, cum Phorco amore mixta,
Peperit grauem serpentem, qui obscuræ in latibulis terræ
Finibus in amplis prorsus aurea mala custodit.
Hoc quidem ex Ceto & Phorco genus est.
Tethys autem Oceano flumina peperit vorticosa,
Nilumque, Alpheumque, & Eridanum profundos vortices habentem,
Strymonem, Mæandrumque, & Istrum pulchrifluum,
Phasinque, Rhesumque, Achelouum argenteiuorticem,
Nessumque, Rhodiumque, Haliacmonemq., Heptaporumq.
Granicumque, & Æsapum, diuinumque Simoenta.
Peneumque, & Hermum, amœnequefluentem Caicum,
Sangariumque magnum, Ladonemque, Partheniumque,
Euenumque, & Ardescum, diuinumque Scamandrum.
Peperit quoque filiarum sacrum genus, quæ per terram
Viros a teneris educant, vna cum Apolline rege,
Et fluminibus: hanc vero a Ioue sortem habent,
Pithoque, Admeteque, Iantheque, Electraque.
Dorisque, Prymnoque, & Vrania forma deam referens,
Hippoque, Clymeneque, Rhodiaque, Callirrhoeque,
Zeuxoque, Clytieque, Idyiaque, Pasithoeque,

Πλη-

Πληξαύρη τε, Γαλαξαύρη τε, ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσίς τε, Θόη τε, καὶ εὐειδὴς Πολυδώρη.

Plexaureq. & Galaxaure, amabilisque Dione,
Melobosisque, Thoeque, & venusta Polydora.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἔτι δὲ καὶ τὴν Χίμαιραν ἀποτίκτει πνέουσαν πῦρ, τρικέφαλόν τε οὖσαν καὶ τρίμορφον, καὶ τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἔχουσαν λέοντος, τὸ δ' ὄπισθεν δράκοντος, τὸ μέσον δὲ χιμαίρας, παρόσον ἐκ τῶν τοιούτων ἀναθυμιάσεων, καὶ τῶν ἐν χειμῶνι γινομένων ὄμβρων, γίνεσθαι εἰώθασι ποταμοί τινες οἱ καλούμενοι χείμαρροι δίκην πυρὸς ἀκατάσχετοι, καὶ πᾶν τὸ προστυχὸν παρασύροντες, οἵτινες δὴ κατὰ μὲν ἔμπροσθεν λέοντες λέγοιντ' ἄν, διά τε τὸ ἁρπάζειν οἷον πᾶν τὸ παρατυχὸν, καὶ διὰ τὸ ὥσπερ ὠρύεσθαι καὶ ἠχεῖν, καὶ οἷον ὀρύσσειν ὥσπερ τισὶν ὄνυξι τὴν γῆν, ἣν μέλλουσι πορεύεσθαι, καὶ χαραδραίνειν αὐτὴν, καὶ κοιλαίνειν· τὸ μέσον δὲ χίμαιρα εἴη, τὸ καταρρέον δηλαδὴ καὶ ῥαγδαῖον φερόμενον ὕδωρ. τὸ δ' ὄπισθεν δράκων, παρόσον τὸ σχῆμα τῶν ποταμῶν ἑλικοειδές ἐστι, καὶ οὐκ εὐθύ. οὐ γὰρ κατ' εὐθεῖαν ῥέουσιν, ἀλλὰ παρεκκλίναντες ἔνθα καὶ ἔνθα, καὶ κοιλότητας ἐν γῇ ποιοῦντες. εἴρηται δὲ καὶ τινὶ Λυκαγενέτῃ ἀνθρώπῳ, ἐμοῦ δῆθεν αὐτὸν ἐρωτήσαντος, εἰ ἔστιν ἄρα ἐν Λυκίᾳ τῆς Χιμαίρας τόπος, ἐν ᾧ φασὶν αὐτὴν διατρίβειν. ὡς ἔστι μὲν τὸ καλούμενον Χίμαιρα χωρίον, ἐν ᾧ περὶ ἐξελθεῖν τὴν θάλασσαν, εἶπεν ἐκεῖνος ἀκοῦσαί ποτε, καὶ κοίλανσίν τινα τοῦ τόπου ἐμποιῆσαι, ἣν δὴ κοίλανσιν οἱ ἐγχώριοι χίμαιραν προσαγορεύουσιν. ἀναιρεῖ δὲ ταύτην ὁ Βελλεροφόντης τῷ Πηγάσῳ ἐποχούμενος, ὁ Ἥλιος δηλαδὴ, ὁ τὰ βέλη τὰ ῥέοντα φονεύων, καὶ ἄνωθεν πρὸς αὔξησιν τοῖς πιέτοις ποταμοῖς ἐπιφερόμενα· καὶ γὰρ τῶν ἄνωθεν ὄμβρων ἀπολειψάντων, ξηραίνονται καὶ οἱ ἐν τῷ χειμῶνι ποταμοὶ, οἳ ἐξ αὐτῶν δὴ συνεστήκασι. λέγοιτο δ' ἂν Πήγασος νῦν ὁ Ἥλιος αὐτὸς, ὃν καὶ Βελλεροφόντην εἴπομεν. οὐ καινὸν γὰρ διαφόροις ὀνόμασιν αὐτὸν παρ' ἡμῶν καλεῖσθαι, πρὸς τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἐνεργείας ἀποβλεπόντων, ἐπεὶ καὶ Ὑπερίων, ἀπὸ τοῦ ὑπερεῖσθαι ἄνωθεν ἡμῶν καλεῖται, καὶ Ἑκάεργος, ἀπὸ τοῦ ἕκαθεν ἡμῶν εὖ ἐργάζεσθαι ποιεῖν ἡμᾶς, καὶ Δήλιος, ἀπὸ τοῦ δῆλος τοῖς πᾶσι προσκεῖσθαι, καὶ δῆλα τὰ πάντα ποιεῖν, καὶ Πύθιος, ἀπὸ τοῦ σηπτικὸς εἶναι, οὐ τῇ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ ἀπουσίᾳ, καὶ Λυκηγενέτης, ὡς τοῦ λυκαυγοῦς ὄρθρου γενέτης. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, οὐ καινὸν εἰ καὶ αὐτὸς εἴη Πήγασος καὶ Βελλεροφόντης. Πήγασος μὲν οὖν, ἀπὸ τοῦ σεύειν τοῦ Ὠκεανοῦ, τουτέστιν ὁρμᾶν, λαμπρὸν λελουμένος ἐν ἔαρι. οἶμαι δὲ καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἡμέρας πῶλον λευκὸν ἡ Ἑλληνικὴ αὐτονομία τὸν Πήγασον παρέδωκε, διὰ τὸ καθαρὸν ἐν ἔαρι εἶναι τὸν ἥλιον, καὶ πάσης ἀπηλλάχθαι τῆς ἔνερθεν αὐτοῦ συστάσεως τῶν νεφῶν καὶ ἐπιπροσθήσεως. ὁ Πήγασος ἂν εἴη, ᾧ ἐποχούμενος ὁ Βελλεροφόντης τὴν Χίμαιραν ἀνεῖλεν, ἡ πηγνῦσα ψύξις τὰς ἐν ἀέρι ὑγρὰς ἀναθυμιάσεις, καὶ τὰ οἷον βέλη τὰ μέλλοντα ῥέειν καὶ αὐξάνειν τοὺς ἐν χειμῶνι ποταμοὺς, ἀφαιροῦσα. καὶ γὰρ χιόνων καὶ χαλαζῶν, καὶ τῶν λοιπῶν πεπηγότων ὑδάτων γινομένων, ἐλαττοῦνται οἱ ὄμβροι. τούτων δ' ἐλαττωμένων, οἱ χείμαρροι κατ' ὀλίγον ξηραίνονται. μὴ θαυμάσῃς δὲ τὴν τοῦ ἀντιστοίχου γραφήν· πολλὰ γὰρ τοιαῦτα εὑρήσεις ἐκπραχθέντα τοῖς πρωτοτύποις, ἢ διὰ τὴν τοῦ δηλουμένου πράγματος κρύψιν τε καὶ ἀσάφειαν, ἢ κατ' ἐναλλαγὴν, ἢ διὰ τὴν τῶν γραφόντων ἀπροσεξίαν, ἢ διὰ μέτρον, ἢ δι' ἔθος· μᾶλλον γὰρ διὰ διφθόγγου τὸ χίμαιρα ὤφειλε γράφεσθαι· ἢ διὰ τοῦ ι. ὅτι δὲ πολλὰ δι' ἔθος γράφεται τοίως ἢ τοίως, τὴν ἀκρίβειαν ἡμῶν παρορώντων, μαρτυρεῖ τὸ Ἀχιλλέως ὄνομα· ὅθεν γὰρ αὐτό τις ἐτυμολογήσει, τὴν δι' ἑνὸς λ γραφὴν ἔχειν ὀφείλει. Χίμαιρα δὲ τὴν Σφίγγα γεννᾷ τοῖς Καδμείοις ὄλεθρον τῷ Ὄρθρῳ συνελθοῦσα, ἔτι δὲ καὶ τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα, ὃν τρέφει ἡ Ἥρα καὶ τοῖς γουνοῖς κατοικίζει τῆς Νεμέας, εἰς βλάβην ἀνθρώπων, ὃν δὴ καὶ δαμάζει ὁ Ἡρακλῆς, τὸν ἐν Νεμέᾳ δηλαδὴ λέοντα, ἀλόγως. Σφὶγξ γὰρ ἂν εἴη, ἡ σφίγγεσθαι τοὺς ἀνθρώπους παρασκευάζουσα ψύξις ἐν χειμῶνι, καὶ ὀλλῦσα τοὺς Καδμείους, τουτέστι τοὺς καταδεδαμασμένους ὑπ' αὐτῆς. τῷ Ὄρθρῳ δ' ἂν λέγοιτο συνέρχεσθαι, παρόσον ἐν ταῖς ἑωθιναῖς καταστάσεσι καὶ ὀρθριναῖς, ἔτι τοῦ ἡλίου ὑπὸ τὸν ὁρίζοντα κρυπτομένου, ἐπιγίνεται σφοδροτέρα καὶ ἐπικρατεστέρα, ὅθεν δὴ καὶ θηλυκῶς εἴρηται Σφίγξ. Νεμεαῖος δ' ἂν εἴη λέων, ὁ παγετὸς, ὁ νεμόμενος οἷον δίκην λέοντος ὠμηστοῦ φυτά τε καὶ σπέρματα

τὰ ἐν τῇ γῇ· ἃ δὴ ὁ λόγος γυμνοὺς προσηγόρευσεν. τὰς γὰρ μελλούσας ἐκ γῆς ἀναδίδοσθαι χρειὰς σπερμάτων ἐπὶ πολὺ κρατήσας ὁ παγετὸς διαφθείρει· ὅν τινα δὴ λέοντα ἡ κυδρὴ παράκοιτις τοῦ Διὸς Ἥρη τρέφει, τουτέστιν ὁ κυδρόρόας ἀήρ, ὁ δοξαζόμενος ὡσανεὶ ταῖς ῥοαῖς τῶν ὑδάτων, καὶ τῷ αἰθέρι ὑποκείμενος κάτωθεν. ὑγρανθεὶς γὰρ ψύχεται. ἀλλὰ τοῦτον τὸν λέοντα, τουτέστι τὸν παγετόν, ὁ Ἡρακλῆς ἐλθὼν δαμάζει, τουτέστιν ὁ ἥλιος.

Λέγεται δ' ἡ Κητὼ τῷ Φόρκυι μιγεῖσα ἀποκυῆσαι νεώτερον τέκνον τὸν δράκοντα τὸν φυλάσσοντα τὰ μῆλα τὰ χρυσᾶ ἐν τοῖς πέρασι τῆς γῆς, τὰ ὄντα διασκεδαννυμένων ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀέρος τῶν ἀναθυμιάσεων ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἤδη συχνῶς ἡμῖν ἐπιβάλλοντος, ἐπὶ τὰ πόρρωθεν ἡμῶν μέρη ἀπελαύνεσθαι τινὰς συμβαίνει ζοφερὰς ἀναθυμιάσεις, κἀκεῖ συνίστασθαι. οὐ γὰρ ἂν εὔλογον μηδεμίαν ἐπιλείπεσθαι μοῖραν τῷ παντὶ τῶν τοιούτων ἀναθυμιάσεων. αἵτινες δὴ τοιαῦται ἀναθυμιάσεις τὰ χρυσᾶ μῆλα φυλάσσειν λέγονται, τουτέστι καλύπτειν τὰ ἄστρα τὰ λαμπρὰ καὶ χρυσοειδῆ. ἐπιπροσθοῦσι γὰρ αὐτοῖς. Κητὼ δ' ἂν εἴη, ἡ κενουμένη καὶ ἐξατμιζομένη ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀναθυμίασις. Φόρκυς δέ, ἡ φορὰ τῶν ὑδάτων· ἐξ ὧν δὴ τελευταῖον ἐν θέρει ἀπογεννᾶται ὁ εἰρημένος δράκων, ἤγουν τὰ ἐν τοῖς ἐναντίοις κλίμασι τῶν καθ' ἡμᾶς ὑφιστάμενα νέφη, ἃ δὴ δράκοντα ὁ λόγος προσαγορεύει ἢ διὰ τὸ σχῆμα τῶν τοιούτων νεφῶν. (ἔστι γὰρ πολλάκις ἰδεῖν ἐν τοῖς νέφεσι δρακοντοειδῆ,) ἢ διὰ τὸν συριγμὸν καὶ ψόφον. ἢ διὰ τὸ τοῖς δέρκουσι καὶ ὀπτανομένοις ἐμποδὼν καθίστασθαι. ὅτι δὲ καὶ τοῖς κεύθεσι τῆς ἐρεμνῆς γαίης διατρίβειν λέγεται ὁ τοιοῦτος δράκων· σαφέστερον· οὐκ ἐν τοῖς ἄνωθεν ἡμῶν μέρεσιν ἐναπολιμπάνονται αἱ τοιαῦται ἀναθυμιάσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς κοιλώμασι τῆς γῆς ἐναποκρύπτονται· οὐ γάρ ἐστι κενὸν ἐν τῷ παντὶ κατὰ τὸν δαιμόνιον Ἀριστοτέλην. ἐρεμνὰ δ' ἂν λέγοιτο, ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ ἔρᾳ μένειν, τουτέστι τῇ γῇ· ὅθεν οἶμαι καὶ ἐρυμνὰ φρούρια προσαγορεύονται, οὐχ ἁπλῶς τὰ ὑψηλά, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ τὰ στενὰ καὶ δυσάντη· καὶ διὰ τοῦτο ἐν γῇ μένειν παρασκευάζοντα τοὺς ἐν αὐτοῖς καταφεύγοντας, καὶ στενῶς κομιδῆ διάγειν. ἡ Τηθὺς δὲ μετὰ τοῦ Ὠκεανοῦ γεννᾷ τοὺς ποταμούς, παρέσον ἐκ τῆς γῆς ἀναδίδονται καὶ ἀναβλαστάνουσιν οἱ ποταμοί, καὶ αἱ πηγαί. Ὠκεανὸς δ' ἂν εἴη τὸ ἐπίσπορον τῆς θαλάσσης ὕδωρ, καὶ ὠκέως νεόμενον, τουτέστι περιθεόμενον. διηθούμενα γὰρ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ἐν διαφόροις τῆς γῆς τόποις καὶ εἰσδυόμενα ἀναπηγάζει καὶ ἀναβλύζει γλυκύτερά τε καὶ πότιμα ἐξ ἀφαιρέσεως ἢ ὑπεξαιρέσεως. ἀρρενικῶς δὲ οἱ ποταμοὶ εἴρηνται, διὰ τὸ σφοδρὸν τῆς κινήσεως τῶν ἐν αὐτοῖς ὑδάτων, καὶ ἐνεργέστερον καὶ δραστικώτερον. αἱ δὲ πηγαὶ θηλυκῶς ὀνομάζονται, διὰ τὸ θηλύτερον οἷον καὶ ὑφειμένον τῆς τῶν ἐν αὐταῖς ὑδάτων ἀναβλύσεως. κουρίζειν δὲ λέγονται μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος οἱ ποταμοί τε καὶ αἱ κρῆναι, διὰ τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τεκνῶν αἰτίους εἶναι· τούτοις ἔνθεν τοι καὶ οἱ Ἕλληνες ἀποκείρειν ταύτας τοῖς ποταμοῖς πρώτους εἰώθεισαν. Ἀπόλλων δ' ἂν εἴη ὁ ἥλιος, ὁ ὑποξανθίζων ταύτας δι' ἐπιμελείας τῆς ἡμῶν, οἶμαι δὲ καὶ ἀκερσεκόμην αὐτὸν καλεῖσθαι τάχα μὲν καὶ διὰ τὸ τὸν ἡλιακὸν δίσκον μετὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐξαλλομένων χρυσῶν ἀκτίνων κεφαλῇ τινι προσεοικέναι, κόμαις ἐπὶ χρυσοῖς ἀστραπτούσῃ. τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ ἀκερσεκομεῖν τοὺς ὑφ' ἥλιον καλλιτριχουμένους ἀνθρώπους· ἐπιγάννυνται γὰρ ταῖς ἐκτάσεσι τῶν τριχῶν οἱ ἀνθρότριχες καὶ καλλίτριχες. τὰ πλείω δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν πηγῶν ὀνοματοποιεῖται τῷ Ἡσιόδῳ, ἀπὸ τῶν ἐπισυμβαινόντων ταῖς πηγαῖς. Ἠλέκτρα τε γὰρ εἴρηται διὰ τὸ καθαρὸν καὶ χρυσίζον τοῦ ὕδατος, καὶ δίκην ἠλέκτρου λαμπρόν. Ἰάνθη δέ, ἀπὸ τοῦ ἰαίνειν καὶ εὐφραίνειν τοὺς πίνοντας. Ζευξὼ δέ, ἀπὸ τοῦ ζευγνύειν μετὰ τὴν ἀνάπαυσιν ἐν ταῖς πηγαῖς τὰ ὑποζύγια. Πληξαύρη δέ, καὶ Γαλαξαύρη, ἡ ἐκ τῶν πηγῶν ἀναδιδομένη πλῆξις αὐρῶν ἀκραεῖς καὶ καθαρὰν διὰ τοῦ γάλακτος ὑποσημαίνει. Μηλόβοσις δέ, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς τὰ μῆλα βόσκεσθαι πλείω, ἤγουν τὰς παρακειμένας αὐταῖς πόας νέμεσθαι.

ΣΧΟΛΙΑ.

Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε.] ἡ καθόλου, φησί, κακία ἐγέννησε τὴν μερικήν. ὁ μὲν λέων ἔχει φανερὸν καὶ ὀξὺν τὸν θυμόν. ὁ δράκων δὲ ποικιλώτερον· ἡ χίμαιρα δὲ τὸν μερικὸν θυμόν, καὶ μέσον, καὶ κεκραμένον. ἄλλως. τοὺς χειμάρ-

ρυς

ρυς λέγει διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως καὶ τῶν ὄμβρων αὐτὴν γίνεσθαι. Πρόσθε λέων.] ὅτι οἱ μεταβαίνοντες τὴν φρόνησιν ὀφείλουσι βέλτιον ἀπεργάζεσθαι. εἰ δὲ μή γε, τῇ προσαλλάξει χρῆσθαι. Πήγασος εἷλε.] Πήγασον καλεῖ τὸν συγκεκραμένον θυμόν, ὃς ἔχει συγκεκραμένον τὸ ἄλογον μέρος τῷ λογικῷ. Βελλεροφόντην δὲ τὸν ἀναιροῦντα τὰ θανάσιμα, παρὰ τὸ ἐν τῇ ἔρα βάλλειν, τὰ βάλλοντα εἰς τὴν γῆν. Ἄλλως. βέλλερα, τὰ κακὰ λέγει. Βελλεροφόντης οὖν ὁ φρονούμενος πτύειν τὰ κακά. ἐνταῦθα αὖ τις ἐκ σοφοῦ καὶ τὰ τῆς ῥητορικῆς βία μένη τῆς ποιητικῆς αἰνίξασθαι νοήσειε τό, τε δικανικὸν καὶ τὸ πανηγυρικὸν καὶ τὸ συμβουλευτικόν· καὶ λέων αὖ μὲν εἴη τὸ δικανικόν, διὰ τὸ καταπλήττειν καὶ ἀφαιρεῖν, ὡς εἰπεῖν, καθιστᾶν τοὺς ἀντιλέγοντας. χίμαιρα δὲ τὸ πανηγυρικόν, διὰ τὸ σκιρτᾶν, καὶ χαίρειν πάντα λέγοντα, καὶ τὸν ἀκούοντα καὶ ἦχόν τινα ἀποτελεῖν τῶν ὀνομάτων, ῥυθμόν. δράκων δ' ἂν εἴη τὸ συμβουλευτικὸν διὰ τὸ ποικίλον καὶ πολύστροφον εἶναι πάντα τὸ εἶδος, καὶ μακρῶν τινῶν δεῖσθαι τῶν λόγων διὰ τὸ πεῖσαι. ἐπεὶ δὲ χαλεπόν τινα τὸν λέοντα εἴρηκεν, ὡς αὖ καὶ τὸ δικανικὸν χαλεπὸν διὰ τὸ μὴ χάριτος τινὸς λογικῆς καὶ κομψότητος γίνεσθαι ἀλλὰ καὶ τὸν δράκοντα κρατερὸν εἶναι φησὶ διὰ τὸ ἰσχυραῖς τισὶν ἀποδείξεσι χρῆσθαι πρὸς τὸ πεῖσαι τοὺς συμβουλεύοντας. ἔχιδνα δ' ἂν εἴη μήτηρ αὐτῶν, ὁ ποικίλος καὶ πολυειδὴς νοῦς. ἡ μακρὰ καὶ πολυέλικτος τέχνη, ἢ πυρὸς μένος δίκην χιμαίρας πάντα. Σφίγγ' ὀλοήν.] τὴν σφίγγα λέγει. αὕτη δέ ἐστι θυγάτηρ Χιμαίρας καὶ Τυφῶνος. ἀπ' αὐτῆς ἐκλήθη καὶ τὸ φίκιον, ἔνθα διέτριβε. φίκα δὲ αὐτὴν οἱ Βοιωτοὶ ἔλεγον. Λύκος δὲ ἐν τοῖς περὶ Θηβαίων, αὐτὴν ὑπὸ Διονύσου ταμφθῆναι φησί. Ἄλλως. Ὄρθῳ ὑποδμηθεῖσα] Ὄρθον μὲν πρῶτον, ὃν καὶ ἀνωτέρω εἶπεν ἀναιρεθῆναι ὑφ' Ἡρακλέους· παρόσον ἐν τῷ ὄρθρῳ σφοδροτέρα ἡ ψύξις. τὸ δὲ Νεμεαῖον ἔργον Πελοποννήσου ἢ Ἄργους, ἔνθα ἦν ὁ λέων. πρῶτον δὲ ἔργον τοῦ Ἡρακλέους ἐκ ... ἤδη τοῦ, ὑπὸ τοῦ νεμεθῆναι περὶ τοὺς τόπους τοῦ Ἄργους ἡ δὲ Σφίγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρίς. καὶ εἶχε πολλοὺς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας· ἐνταῦθα δὲ τὴν κρυψίνουν καὶ μεστὴν κεκρυμμένην κακίαν λέγει. Γυναίοισιν ἀπτέρ...] ἐν τοῖς γνωριμωτάτοις τόποις κατῴκησε τῆς Νεμέας, ὃ ἐστιν ὄνομα σπηλαίου, ἢ μᾶλλον τοῦ ὄρους. Τόν ῥ' Ἥρη.] ἤγουν ὁ ἀὴρ ὁ ὑδροφόρος, ἤτοι ὁ δεξάμενος διὰ τῆς βροχῆς. διὸ δὲ περάνοντος, ὅτι τοῦ αἰθέρος κάτωθεν ὁ ἀήρ. ἀφαιρεῖτο.] αὐτὴ τοῦ ἔβλαπτεν. Ὅμηρος δέ ποτε καὶ τερατολογίζεται. Νεῖλόν τε] ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος. καὶ γὰρ Ὅμηρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον. Ἀλφειὸς ποταμὸς Πελοποννήσου, ἐν Ἤλιδι. κατέρχεται δὲ ἀπὸ Ἀσίας, κώμης Ἀρκαδικῆς. Ἠριδανὸς δὲ ποταμὸς Κελτῶν. Στρυμὼν δὲ ποταμὸς Θρᾴκης. Μαίανδρος ποταμὸς Λυδίας, ἢ Καρίας. Ἴστρος ποταμὸς Σκυθίας. Φᾶσις ποταμὸς Κόλχων. Ῥῆσος ποταμὸς Τρωάς. Ἀχελῷος ποταμὸς Ἀκαρνανίας, ἢ Αἰτωλίας. Νέσσος Θρᾴκης. Ῥόδιος Τροίας. Ἁλιάκμων Μακεδονίας. Ἑπτάπορος, καὶ Γρήνικος, καὶ Αἴσηπος, καὶ Σιμόεις, Τροίας. Πηνειὸς Θρᾴκης. τινὲς δὲ τὸν Γρήνικον, καὶ Σιμοῦντα, καὶ Πηνειόν, Θεσσαλίας φασί. Ἕρμος Λυδίας. Κάϊκος Μυσίας. Σαγγάριος Φρυγίας τῆς ἄνω. Λάδων Ἀρκαδίας. Παρθένιος Παφλαγονίας. Εὔηνος Αἰτωλίας. Ἀρδησκὸς Σκυθίας. Σκάμανδρος Τροίας. ὁ δὲ ἐν Σάμῳ παρθένιος, καὶ Ἴμβρασος καλεῖται. Ἴμβρασος δὲ ὁ ὑπὸ Καρῶν Ἑρμῆς λέγεται. Τίκτε δὲ θυγατέρων.] ἔτικε δὲ τὰς ἰκμάδας, αἳ ... σὺν τῷ ἡλίῳ τρέφουσιν ἡμᾶς. ταῦτα δὲ εἰσιν ὀνόματα ποταμῶν, καὶ λιμνῶν. Ἄνδρας κουρίζουσιν] ἀνατρέφουσιν. ἐκ γὰρ τῆς ποιότητος τοῦ ὑγροῦ. ἐστὶν ἡ τροφὴ τοῦ ἡλίου. Σὺν Ἀπόλλωνι ἄνακτι] καὶ γὰρ Ἀπόλλωνι καὶ ποταμοῖς οἱ νέοι ἀπέτεμνον τὰς κόμας, διὰ τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἰτίους εἶναι. ὡς Ὅμηρος, Σπερχεί' ἄλλως σοί γε πατὴρ ἠρήσατο Πηλεύς. τὰ γὰρ ὕδατα αὐξητικά, καὶ ὁ ἥλιος. Δωρίς.] Νηρέως γυνή. Πρυμνώ διὰ ὁ πλοῦς. Οὐρανίη] ἡ αἴσθησις τῶν οὐρανίων. Ἱππώ] ἡ ὀξύτης. Κλυμένη.] ἡ αἴσθησις. Ῥοδίη.] ἡ αὐθυρότης. Ζεῦξω.] ἡ ζεῦξις τῶν ὑπὸ γυνίων. Ἴδυια] ἡ τέχνη. Πασιθόη, ἐν ἄλλῳ Πεισιθόη, διὰ τὸ ἐν πάσῃ τῇ γῇ θέειν, ἤγουν πανταχοῦ ἀναβλύζειν πηγάς, ἢ διὰ τὸ ἔχειν πάντων ὑγάζειν, ἤγουν κοινῶς περιπεῖσθαι πᾶσιν ἀρύεσθαι. Πληξαύρη] ἡ πλησμονή. Γαλαξαύρη.] τὰ αἰθερὰ πνεύματα.

Κερκηΐς τε φυὴν ἐρατὴ, Πλουτώ τε βοῶπις,
Περσηΐς τ', Ἰάνειρά τ', Ἀκάστη τε, Ξάνθη τε,
Πετραίη τ' ἐρόεσσα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μῆτίς τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε κροκόπεπλος·
Κρισίη τ', Ἀσίη τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε, καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε·
Καὶ Στύξ, ἣ δή σφεων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Αὗται δ' Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι. πολλαί γε μέν εἰσι καὶ ἄλλαι.
Τρὶς γὰρ χίλιαι εἰσὶ τανύσφυροι Ὠκεανῖναι,
Αἵ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης
Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ καναχηδὰ ῥέοντες,
Υἱεῖς Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρα ἐνισπεῖν,
Οἱ δὲ ἕκαστοι ἴσασιν, οἳ ἂν περιναιετάωσι.
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Ἠῶ θ', ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς, τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,
Γείναθ', ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κρειῷ δ' Εὐρυβίη τίκτεν φιλότητι μιγεῖσα
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε δῖα θεάων·
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνῃσιν.
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
Ἀργέστην, Ζέφυρον, Βορέην τ' αἰψηροκέλευθον,
Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα.
Τοὺς δὲ μετ' ἀστέρα τίκτεν Ἑωσφόρον Ἠριγένεια,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, τά τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
Στὺξ δ' ἔτεκ' Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην ἀριδείκετα γείνατο τέκνα,
Τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,
Οὐδ' ὁδὸς, ὅππη μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει,
Ἀλλ' αἰεὶ πὰρ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται.

Cerceisque indole amabilis, Plutoque bouinis oculis,
Perseisque, Ianiraque, Acasteque Xantheque,
Petræaque lepida, Menesthoque, Europaque:
Metisque, Eurynomeque, Telestoque croceo peplo:
Crisieque, Asiaque & amabilis Calypso:
Eudoreque, Tycheque, & Amphiro, Ocyroeque,
Et Styx, quæ ipsarum excellentissima est omnium:
Atque hæ Oceano & Tethyde prognatæ sunt,
Grandiores natu filiæ. multæ quidem sunt & aliæ:
Ter mille enim sunt celeres filiæ Oceani,
Quæ sane dispersæ terram & profunditates lacus,
Passim pariter incolunt, dearum splendida proles.
Tot rursus alij fluuij cum strepitu fluentes,
Filij Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
Quorum nomina difficile omniũ mortalem virum proloqui:
Sed singulatim nouerunt quicunque circum habitant.
Thia præterea Solemque magnũ, lucentemque Lunam,
Auroramque quæ omnibus terrestribus lumen præbet,
Immortalibusque diis qui cælum latum tenent,
Genuit, congressa cum Hyperione in amore.
Crio autem Eurybia peperit, per amorem mixta,
Astræumque magnum, Pallantemque, præstantissima dearũ,
Persenque, qui etiam omnes præcellebat peritia.
Astræo vero Aurora ventos peperit magnanimos,
Argesten, Zephyrum, Boreamque rapidum,
Et Notum, in amore cum deo dea congressa.
Post hos vero Aurora stellam genuit Luciferum mane genita,
Astraque fulgentia quibus cælum cinctum est.
Styx vero peperit Oceani filia, Pallanti mixta,
Zelum & Nicen pulchros talos habentem, in ædibus,
Et Robur, atque Vim præclaros genuit filios,
Quibus non est seorsim a Ioue domus nec vlla sedes,
Neque via qua non illis deus præit:
Sed semper apud Iouem grauiter tonantem sedem habent.

Ὣς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος Ὠκεανίνη
Ἤματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεοὺς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον.
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετ' ἐῷ θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μή τιν' ἀπορραίσειν γεράων, τιμὴν δὲ ἕκαστον
Ἑξέμεν, ἣν τὸ πάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι.
Τὸν δ' ἔφαθ', ὅστις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνου ἠδ' ἀγέραστος,
Τιμῆς καὶ γεράων ἐπιβησέμεν ἣ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος Οὔλυμπόνδε
Σὺν σφίσι παίδεσσι, φίλου διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα ἑοὺς μεταναιέτας εἶναι.
Ὣς δ' αὔτως πάντεσσι διαμπερὲς, ὥσπερ ὑπέστη,
Ἐξετέλεσσ'· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ ἠδὲ ἀνάσσει.
Φοίβη δ' αὖ Κοίου πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν.
Κυσαμένη δ' ἤπειτα θεὰ θεοῦ ἐν φιλότητι,
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεί,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἥν ποτε Πέρσης
Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Ἡ δ' ὑποκυσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων
Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἡ δὲ καὶ ἀστερόεντος ἀπ' οὐρανοῦ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε πού τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἔρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλή τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ', ᾧ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς·
Καί οἱ ὄλβον ὀπάζει, ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τούτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.

Sic enim consuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocauit deos ad altum coelum.
Dixit autem, quod quisquis vna secum deorum contra Titanes pugnet,
Nulli se adempturum praemia, sed honorem quemque
Habiturum, quem antea inter immortales deos.
Illum vero dixit qui honoris expers fuerit sub Saturno atque immunis,
Ad honores ac praemia promecturum, vt fas est.
Venit autem prima Styx incorruptibilis ad Olympum
Cum suis filiis chari per consilia patris,
Ipsam vero Iuppiter honorauit: eximia quoque dona dedit.
Ipsam enim constituit deorum magnum vt sit iuramentum,
Filij autem diebus omnibus sui cohabitatores vt sint.
Similiter etiam omnibus prorsus sicuti pollicitus erat,
Perfecit. ipse autem praepotens est, atque regem agit.
Phoebe porro Coei peroptabilem venit ad lectum.
Grauida vero facta deinde dea dei in amore,
Latonam caeruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus diis,
Suauem ab initio, in primis hilarem intra Olympum.
Genuit insuper Asteriam claram, quam olim Perses
Duxit in amplam domum, chara vt vocetur vxor.
Illa autem grauidata Hecaten peperit, quam super omnes
Iupiter Saturnius honorauit. dedit vero ei splendida dona,
Partem vt habeat terraeque & infrugiferi maris.
Imo etiam stellifero a coelo sortita est honorem,
Immortalibusque diis honorata est maxime.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terrestrium hominum,
Faciens sacra honesta ex lege expiat,
Inuocat Hecaten; ingens vero eum sequitur honor
Facillime, cuius beneuola dea suscipit preces:
Et illi diuitias largitur, nam facultas ipsi adest.
Quotquot enim Terra Caeloque prognati sunt,
Et honorem sorte acceperunt, Horum habet sortem omnium:

Οὐδ'

Οὐδ' ἔτι μιν Κρονίδης ἐβιήσατο οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν,
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
Οὐδ' ὅτι μουνογενής, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ ἠδὲ θαλάσσῃ·
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧ δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίνεται ἠδ' ὀνίνησιν.
Ἔν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὧν κ' ἐθέλῃσιν.
Ἠδ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παραγίνεται οἷς τ' ἐθέλῃσι
Νίκην προφρονέως ὀπάσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.
Ἔν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν,
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.
Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτει καλὸν ἄεθλον,
Ῥεῖα φέρει, χαίρων τε τοκεῦσιν κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππήεσσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς, οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται,
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ,
Ῥηϊδίως δ' ἄγρην κυδρὴ θεὸς ὤπασε πολλήν,
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Ἐσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληΐδ' ἀέξειν,
Βουκολίας τ' ἀγέλας τε καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν,
Ποίμνας τ' εἰροπόκων γ' ὀίων, θυμῷ γε θέλουσα,
Ἐξ ὀλίγων βριάει, κἀκ πολλῶν μείονα θῆκεν.
Οὕτω τοι καὶ μουνογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεράεσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἳ μετ' ἐκείνην
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς,
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος, αἳ δέ τε τιμαί.
Ῥείη δ' αὖ δμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἱστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,
Ἴφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει
Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον,

Neque quicquam ipsi Saturnius per vim ademit, neque priuauit
Eorum quæcunque sortita est Titanas inter priores deos:
Sed habet sicut prius ab initio facta est distributio.
Nec quia vnigenita, minus dea sortita est honorem
Et præmium tam in terra ac cœlo, quam in mari:
Sed insuper multo magis, quoniam Iupiter honorat ipsam.
Cui vero vult, magnifice præsto est, atque iuuat.
Inque concione inter homines eminet, quorum scilicet voluerit.
Atque quando ad bellum perdens viros armantur
Viri, tunc dea adest quibus voluerit,
Victoriam prompte vt præbeat, & laudem porrigat,
Inque iudicio reges apud veritandos sedet.
Bona insuper quando viri in certamine colluctantur:
Ibi dea & illis præsto est, atque iuuat.
Qui vero vicerit virtute & robore, pulchrum præmium
Facile fert, lætusque parentibus gloriam dat.
Commoda item equitibus quæ adstet quibus voluerit:
Et his qui glaucum mare tempestuosum exercent
Votaque faciunt Hecatæ, & valde sonanti Neptuno,
Facile etiam prædam inclyta dea dedit copiosam,
Facile vero abstulit apparentem, volens saltem animo.
Bona præterea in stabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentaque boum, gregesque latos caprarum,
Gregesque lanigerarum ouium animo saltem volens,
Et paucis fœcunda facit, & ex multis pauciora reddit.
Adeo sane licet vnigenita ex matre existens,
Omnibus inter deos honorata est muneribus.
Fecit autẽ ipsam Saturnius alumnam iuuenum, qui post ipsam
Oculis aspexerunt lumen multa contuentis Auroræ.
Sic ab initio nutriens filios: atque hi sunt honores.
Facile porro domita a Saturno, peperit illustres liberos,
Vestam, Cererem, & Iunonem aureis calceamẽtis gaudentem,
Fortemque Plutonem, qui sub terra domos incolit,
Immitte cor habens, & valde sonantem Neptunum,

Ζῆνά

Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.

Iouemque consiliarium, deorum patrem atque hominum,
Cuius & a tonitru concutitur lata terra.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Καλυψὼ δὲ, διὰ τὴν κάλυψιν, καὶ τὴν περιβολήν· εἰώθεισαν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἐν τοῖς δυσχέροις καὶ ψυχροτέροις τόποις διάγοντες περικαλύπτειν ἑαυτοὺς καὶ φυλάττειν διαφόροις περιβολαίοις. Πετραίη δ' ἐρόεσσα, ἤτοι αὖ ὀνομασμένη ἀπὸ τοῦ ἐκ πετρῶν καταρρέειν ἐνίων πηγῶν τὸ ὕδωρ, ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν καιρῷ θέρους (ὡς αὐτὸς διεκελεύσατο ἐν ταῖς ἡμέραις) διαιτᾶσθαι ὑπὸ πέτραις, τρέποντας τὸ πρόσωπον πρὸς καταρρέουσαν κρήνην. ἔξεισι γὰρ ἐκεῖθεν νοτὶς, παραμυθουμένη τὴν ἐν θέρει θερμότητα καὶ ξηρότητα. Τελεσθὼ δὲ κροκόπεπλος λέγοιτ' ἄν, ἀπὸ τοῦ τοὺς τελευτῶντας πηγαίοις ὕδασι καταλούεσθαι, καὶ μέλανα ὥσπερ πέπλα ἀμφιέννυσθαι. οἶμαι δὲ καὶ Καλυψὼ, διὰ τὸ μετὰ τοῦτο καλύπτεσθαι τούτους καὶ τῷ χοῒ παραδίδοσθαι. Στὺξ δὲ εἴρηται προφερεστάτη πασῶν, οὐ διὰ τὸ στυγεῖσθαι, τουτέστι μισεῖσθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ τιμᾶσθαι μᾶλλον καὶ ζητεῖσθαι τὰ τοιαῦτα ὕδατα· στυγῶ γὰρ καὶ τὸ τιμῶ· τιμῶμεν δὲ καὶ ζητοῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὑδάτων, διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐνεργείας. μὴ θαυμάσῃς δὲ, εἰ νῦν τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ τιμᾶν ἐκλαμβάνομεν· πολλὰ γὰρ τοιαῦτα εὑρήσεις παρὰ τοῖς γραμματικοῖς. ἤγουν κατὰ ἀντίφρασιν τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ τιμᾶν ἐκληπτέον. ἢ ὅτι εἴη ἂν καὶ τὸ στυγῶ ἕτερον σημαινόμενον ἀντὶ τοῦ τιμῶ λαμβανόμενον. ὥσπερ ἀλύω τὸ χαίρω, καὶ ἀλύω τὸ λυποῦμαι παρ' Ὁμήρῳ τε καὶ Πλουτάρχῳ τῷ ἐκ Χαιρωνείας εὕρηται. δοκεῖ δὲ καὶ τῷ παλαιῷ ἐξηγητῇ τοῦ παρόντος βιβλίου, τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ τιμᾶν ἐκλαμβάνειν. μήποτε δὲ τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ ἐκφοβεῖν καὶ καταπλήττειν εἴη ἀκουστέον νῦν· διὰ γὰρ τὸ ὑπὲρ τὰς ἄλλας πηγὰς καταπλήττειν καὶ ἐκφοβεῖν ἐν ᾅδῃ ῥέουσα ἡ Στὺξ λέγοιτ' ἂν εἶναι προφερεστάτη πασῶν. Στὺξ δ' εἴρηται, ἀπὸ τοῦ στυγνάσεως εἶναι παραιτία. στυγνάζουσι γὰρ οἱ τοὺς ἐν ᾅδῃ φερομένους θρηνοῦντες, ὅθεν καὶ Κωκυτὸς, καὶ Ἀχέρων, καὶ Πυριφλεγέθων ποταμοί τινες καταρρέειν λέγονται, παρόσον κωκύουσι καὶ θρηνοῦσι τοὺς τεθνεῶτας οἱ τούτους προσήκοντες καὶ ἄχει ῥέουσι, καὶ πυρὶ τῷ τῆς λύπης φλέγονται. εὐλόγως δὲ καὶ τὸ Ταίναρον εἰς ᾅδου κατάγειν λέγεται· διότι οἱ εἰς ᾅδου καταγόμενοι πταίουσιν ἀρὰς, καὶ βλάβας ἐμποιοῦσιν. ἔστι δ' ὅτι καὶ συνθανατοῦσι τοὺς ἀναταχθέντας θρηνοῦντας αὐτούς. γεννᾷ δὲ ἡ Θεία τὸν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην, ἔτι δὲ καὶ τὴν Ἡμέραν. Ὑπερίονος ἐν φιλότητι μιγεῖσα, παρόσον ἐκθειούσης, τουτέστι κινουμένης τῆς φύσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων ὑπεραίωθεν ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη τὰς ἡμέρας ἐργάζονται κατὰ ἀπουσίαν τε καὶ παρουσίαν τὴν ἑαυτῶν τυγχάνουσι.

Ἡ δὲ Εὐρυβίη τῷ Κρείῳ συνελθοῦσα τὸν Ἀστραῖόν τε καὶ τὸν Πάλλαντα γεννᾷ, ἔτι δὲ καὶ τὸν Πέρσην, πᾶσι τούτοις μεταπρέποντα ἐν ἰδμοσύνῃ, παρόσον κριθέντα ἀπ' ἀλλήλων καὶ χωρισθέντα ὑπὸ εὐρείας τινὸς καὶ μεγάλης δυνάμεως (ἦν γὰρ ὁμοῦ πάντα χρήματα ποτὲ κατὰ Ἀναξαγόραν νοῦς δὲ διέκρινεν αὐτά) τὰ μὲν ἄστρα τὸν ἄνω τόπον εἴληχε, καὶ τὴν παλλομένην φύσιν, τουτέστι κινουμένην· ἀεικίνητα γὰρ ταῦτα, κἂν τὰ μὲν ὁμαλῶς, τὰ δὲ ἀνωμάλως κινῶνται· ἡ γῆ δὲ τὸν κάτω καὶ μέσον ἡδρασμένη καὶ ἀκινητίζουσα. ὧν τινῶν δὴ ἄστρων ἡ σφαίρωσις, καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ τῆς αὐτῶν κινήσεως κατάληψις διαπρέπει ἐν ἐπιστήμαις, ὅσον καὶ τὸ ὑποκείμενον τιμιώτερον. ἡ δὲ Ἡμέρα τῷ Ἀστραίῳ συνερχομένη τοὺς ἀνέμους γεννᾶν λέγεται, παρόσον ἐκ τῆς τῶν ἄστρων ἐπιτηρήσεως αἱ τούτων πνοαὶ προγινώσκονται παρὰ τοῖς ταῦτα ἐπιστήμοσιν. ἢ ὅτι κατὰ διαφόρους ἐπιτολὰς καὶ δύσεις ἄλλων ἄστρων, καὶ ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ παντὸς οἱ ἄνεμοι πνέουσιν, ὡς Ἀριστοτέλης τε δηλοῖ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν μετεώρων, καὶ Ἄρατος ὁ ποιητὴς, καὶ Εὔδοξος. οἶμαι δὲ καὶ τὸν Ὅμηρον προσαγορεύειν τὸν Βορέαν αἰθρηγενέτην, τάχα μὲν καὶ διὰ τὸ αἰθρίαν ποιεῖν· λεπτομερεστέρα γὰρ ἡ σύστασις τοῦ τοιούτου ἀνέμου· διὸ καὶ ψυχροτέρα καὶ δυσεργοτέρα. τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ ἐξ αἰθέρος γεννᾶσθαι, τουτέστιν ἐξ ὑψηλοτέρου τόπου. τοιοῦτον δὲ πάντως τὸ Βόρειον ἔξαρμα. ἡ Στὺξ δὲ τὸν Ζῆλον καὶ τὴν Νίκην γεννᾷ μιγεῖσα τῷ τοῦ Ὠκεανοῦ Πάλλαντι. ἔτι δὲ καὶ τὸ Κράτος καὶ τὴν Βίαν, εὐλόγως. ἐπειδὴ καὶ οἱ ζηλοῦντες καὶ νικώμενοι στυγνάζειν εἰώθεισιν. ἀλλὰ στυγνάσαντες καὶ θυμωθέντες

χρησάμενοι. ἀπάλαμνοι πρότερον ὄντες καὶ νωθροὶ κράτος καὶ βίαν κατὰ τῶν ὁμοτέχνων ἠγείροντο. ὁποῖος ἦν ἐκεῖνος ὁ λέγων, Οὐκ ἐᾷ με καθεύδειν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. ἢ ἡ νὺξ τῆς τοῦ Ὠκεανοῦ συνέρχεται Πάλλαντι, καὶ γεννᾷ τὸ Κράτος καὶ τὴν Βίαν, ὡς δῆθεν ἡμᾶς τοῦ λόγου διδάσκοντος, ὡς πᾶν τρόπαιον ἡμῶν προσυγκασάντων, καὶ σκυθρωπασάντων, καὶ τῆς ἄνωθεν ἡμῖν ἐπιφοιτώσης ἐκ τῶν οὐρανίων ἀντιλήψεων χορηγητικῆς τῶν ἀγαθῶν δυνάμεως, ἀνεγείρεται. οὐ γάρ ἐστιν ὁ οὐράνιος χῶρος ἄμοιρος τῶν τοιούτων, ὥς αὐτός φησιν ὁ ποιητής, ἀλλ' ἄνωθεν ἡμῖν ἐπιπέμπεται τὸ κράτος, καὶ ἡ νίκη, καὶ ἡ θειοτέρα συμμαχία. καὶ γὰρ μετακαλεσάμενος κατὰ τὸν μῦθον πάντας τοὺς θεοὺς ὁ Ὀλύμπιος εἶπεν. ὃς ἂν μετ' αὐτοῦ τοῖς Τιτᾶσι μάχοιτο, τιμήσειν αὐτὸν ἐπὶ Κρόνου ἄτιμον ὄντα. πρώτην δέ φασιν ἀφικέσθαι τὴν Στύγα πρὸς οὐρανὸν, μετὰ τῶν οἰκείων παίδων, καὶ τιμηθῆναι ὑπὸ Διός. ἐπεὶ δὴ συμβουλευτικὸς ὁ λόγος, ἡμῖν ὑποτίθησιν, ὡς ὅστις ἂν ἄρα εἴη καὶ ἀγέραστος ἐπὶ Κρόνου, τοῦ ἀφανοῦς δηλαδὴ βίου καὶ κραίνοντος, συγκατάσταται, καὶ συντριβὴν καρδίας πολλάκις ἐπιδείξηται. καὶ οὕτω τοῖς ἐναντίοις Τιτᾶσι μαχεσάμενος, καὶ πᾶσαν ἐναντίαν καταβαλὼν τῶν παθῶν ἰσχὺν, ἕξει τὴν ὕψους ἀρωγήν. αἴτησι γὰρ ἡ τῶν ψυχῶν συντριβὴ, καὶ ἡ τῶν ἠθῶν ταπείνωσις πρὸς τὸν ὑπερέχοντα πάντα νοῦν, καὶ ἀνίκητον κράτος κατάγει, καὶ τὰ θυμήρη ποιεῖ. εὐλόγως δὲ τὴν στύγα φασὶν ὅρκον εἶναι τῶν θεῶν, ὡς καὶ Ὅμηρος δηλοῖ.

Ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν.

Καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ,

ἢ ὅτι οἱ πρώτην συγκάσαντες μετὰ τὴν ἄνωθεν δύναμιν τίμιοι καθίστανται τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀξιόπιστοι, καὶ εἰς ὅρκον προκείμενοι. εἰώθασι γὰρ οἱ εὐσεβέστεροι τῶν ἀνθρώπων τὴν εἰς τὸ θεῖον εὐλαβούμενοι ὁρκωμοσίαν ἀσπάζεσθαι τοὺς * τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ σεμνοτέρους, καὶ ποιοῦσιν ὃ ἂν ἄρα καὶ λέγωσι, διὰ τῆς ἐξ αὐτῶν ὑπολήψεως. ἢ εἰς τὴν Στύγα ὀμνύειν λέγονται οἱ θεοὶ, διότι στυγοῦσι τοὺς ὀμνύοντας· μυσαρὸν γὰρ τὸ ὁρκωμοτεῖν οὐ παρ' ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ θεοῖς.

Ἡ Ἠριγένεια δὲ τὸν ἑωσφόρον τίκτει. καὶ τὰ ἄστρα οἷς οὐρανὸς ἐστεφάνωται, τουτέστιν ἐνίοτε ὁ τῆς Ἀφροδίτης καλούμενος ἀστὴρ ὁ ἑωσφόρος, ἐν ταῖς ὀρθριναῖς καταστάσεσιν ἐπιτέλλεται

ἀκροκνέφαιος. καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἄστρων τὴν ἑῴαν ἐπιπολὴν ἀνατέλλοντα. ἡ Φοίβη δὲ τῷ Κοίῳ συνελθοῦσα τὴν Λητὼ τὴν κυανόπεπλον τίκτει τὴν μείλιχον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἤπιον τοῖς ἀθανάτοις. τουτέστιν ἡ ἀκραιφνεστάτη καὶ πάσης ἀμιγὴς κακίας ἀγαθότης τοῦ πρώτου νοῦ τοῦ πολυτιμοτάτου καὶ πάντων πατρὸς ταῖς ποιουμέναις πάσαις οὐσίαις κατασκευαστικὴ καὶ παραγωγὸς χρηματίζει. ἥτις καὶ διὰ τὸ σύμφυτον ἑαυτῇ τὸ ἀγαθὸν ἔχειν, καὶ δημιουργικὴ πάντων τῶν ὄντων ἐστὶ, ὅσα τε ὑποσελήνια, ἃ καὶ ποιότητος μετέχει τινὸς, ὅσα τε ὑπερουράνια καὶ οὐράνια, εἰς αὐτὴν ἔρχεσθαι λέγεται τὴν πολυήρατον· τοῖς γὰρ ἀγαθοπαρόχοις καὶ προσεπικοῖς τῶν ὄντων καὶ ποιαῖς χύσεσιν ἐρῶσί τε καὶ ἐφίενται τὰ πολλά, δηλαδὴ τὰ πάντα, ἢ τὰ κρείττω, οἷον αἱ λογικαὶ ψυχαὶ, καὶ αἱ νοεραὶ πᾶσαι οὐσίαι. οὐ γὰρ ἂν ἵππος καὶ ἄνθρωπος, ἢ λίθος, καὶ ὅσα τῶν ἀψύχων, ἐπίσης ἐφίεσθαι λέγοιτ' ἂν τοῦ ὄντος, καὶ πρὸς τὸ ἀγαθὸν κινεῖσθαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ζωτικῶς καὶ αἰσθητικῶς, τὰ δὲ νοερῶς, τὰ δ' ἄλλα * τοῦ εἶναι ἐφίενται. τίκτει δὲ τὴν Λητὼ ἡ Φοίβη, εὐλόγως· ἡ γὰρ τῶν ἡμετέρων κακιῶν ἐπιλησμοσύνη ἀπὸ τῆς εἰλικρινοῦς ἐκείνης φύσεως τοῦ ἀγαθοῦ προέρχεται· τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ φύσις, ἥτις καὶ κυανόπεπλος λέγεται, τὴν ἀορασίαν καὶ τὴν κυανόχροιαν, οἷά τινα πέπλα ἐνδιδυσκομένη· ἀόρατος γὰρ καὶ ἄγνωστος φύσις ἡ θεία, ἀλλ' οὐ τέλεον, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὴν γνωριζομένη, ὅσον ἑκάστῳ ἀνάλογον, ἥτις καὶ μείλιχός ἐστι τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἱλαρὰ καὶ ἤπιος. ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀστερίαν τὴν εὐώνυμον ἀποτίκτει ἡ Φοίβη, τουτέστι τὴν τῶν ἀστέρων λαμπρότητα, καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὰ κάλλος, ἢ ἐκ τούτων τὸν δημιουργὸν γνωρίζομεν νοῦν, ἢ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάληψιν καὶ πρόγνωσιν τῶν μελλόντων ἐκ τῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων κινήσεως, καὶ διαφαύσεως. Ἀστερίην τάχα καλεῖ· πᾶσα γὰρ δόσις ἀγαθὴ, καὶ φωτὸς γνωστικοῦ πρόξενος ἀπὸ τοῦ πρώτου φωτὸς πρὸς ἡμᾶς παράγεται. ταύτην δὲ τὴν Ἀστερίην ὁ Πέρσης λέγεται ἀγαγέσθαι ἄκοιτιν εἰς δῶμα μέγα, τουτέστι τῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων δραστικῆς καὶ ἐνεργοῦς κινήσεως ἐξηρτῆσθαι τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κατὰ τοὺς θυραθεν, καὶ ὑπ' αὐτῆς πορεύεσθαι τὰ ἡμέτερα, ὡς ἐκεῖνοί φασιν, ἀγαθοποιοὺς τῶν ἀστέρων ὑπάρχοντας, καὶ κακο-

ποιοὺς, καὶ χειμασμοὺς αἰτιώμενοι, καὶ ἀποστάσεις, καὶ πλατυσμοὺς ἀστέρων, καὶ ἐξελιγμοὺς, καὶ προποδισμοὺς, καὶ ἀναποδισμοὺς, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἐκείνων ἐπισήμως ἐστὶν αἰτιολογήματα. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ἀστέρων ἔχει φύσιν καὶ ἡ σελήνη, καλῶς ἄρα πάντως λέγεται ἀπὸ τῆς εἰρημένης θεᾶς γεννηθῆναι, ἣν τινα δὴ σελήνην, Ἑκάτην προσαγορεύει, τάχα δὴ διὰ τὸ μακρόθεν ἡμῶν εἶναι, κἀκεῖθεν τὰς ἑαυτῆς ἐνεργείας ἡμῖν ἐκπέμπειν· πολλαὶ γὰρ αἱ τῆς σελήνης δυνάμεις, ἃς καὶ αὐτὸς καταλέγει ὁ ποιητὴς ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ καὶ τοῖς ἔργοις. ἐπεὶ δὲ ὄντων τῶν πλανήτων ἀστέρων, μάλιστα ἥλιός τε καὶ σελήνη ἐπιτροπεύειν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων λέγονται, καὶ δρᾶν εἰς τὰ τῇδε οὐ φυσικὰς μόνον ἀέρων μεταβολὰς, καὶ καιρῶν, καὶ ἐνιαυτῶν ἐργαζόμενοι ταῖς οἰκείαις περιόδοις, ἀλλὰ καὶ πλουτίζοντες, καὶ πτωχίζοντες, καὶ ἐντίμους καὶ ἀτίμους ποιοῦντες ἀνθρώπους, ὥς τινες λέγουσι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐνεργοῦντες. ἔνθεν πη καὶ κοσμοκράτορας διὰ τοῦτο καὶ σημαντορας ἔργων, καὶ φερεσβίους, καὶ καρπίμους, καὶ ἀστράρχας, καὶ δεσπότας κόσμου, καὶ πιστοὺς φύλακας, καὶ εἰς αἰθέρας πυρόεντας, καὶ ἀροτρόφους, καὶ χρόνου πατέρας αὐτοὺς προσαγορεύει ὁ Ὀρφεὺς ἐν τοῖς θυμίοις ἀριθμοῖς. σύγγραμμα δὲ τοῦτο Ὀρφαικόν. χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς λεγομένοις πλανήταις τῶν ἀστέρων ἥλιος καὶ σελήνη ὑπάρχει, ὡς εἴπομεν, καὶ διηκομένας ἐπὶ τὴν γῆν ἔχουσι δυνάμεις, κατὰ τὰς μεταβάσεις αὐτῶν τὰς μείζους, ἢ ἐλάττους, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀπλανέσι. οὔτε γὰρ πυρσά ἐστι τὰ ἄστρα, οὔτε αἰθέρια, ὥς τινές φασιν, οὐδεμίαν συμπάθειαν ἔχει πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς γινόμενα, καὶ οὐδεμία τις ἀποφορὰ οὐδὲ ἀπόρροια διήκει ἀπὸ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ πρὸς ἡμᾶς, καθὼς τοῖς ἀκριβεστέροις δοκεῖ, ἀλλὰ σημείου τάξιν ἐπέχουσιν αἱ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπιτολαὶ καὶ δυσμαὶ μὴ φυσικῶς τὰ περὶ τὸν ἀέρα πάθη ἀπογεννῶσι, πνεύματα λέγω, καὶ ὄμβρους, καὶ καύματα. ὥσπερ γὰρ ὁ πυρσὸς οὐκ αὐτός ἐστιν αἴτιος τῆς πολεμικῆς καταστάσεως, ἀλλὰ σημεῖον ἐστι πολεμικοῦ καιροῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αἱ τῶν ἀστέρων ἐπιτολαὶ οὐκ αὐταὶ ποιητικαί εἰσι τῶν περὶ τὸν ἀέρα μεταβολῶν, ἀλλὰ σημεῖα ἔχουσι τῶν τοιούτων περιστάσεων· οἱ γὰρ ἀπαρχῆς παρατηρήσαντες καὶ συντεξάμενοι τὰ λεγόμενα παραπήγματα, ἐξετάσαντες τοὺς τόπους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀέρος γίνονται, ἐπεσκέψαντο κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τίνα τῶν ἄστρων ἀνατέλλει ἢ συγκαταδύνει, καὶ ταῖς τούτων ἐπιτολαῖς καὶ δύσεσι σημείοις ἐχρήσαντο πρὸς τὸ προγινώσκειν τὰς μεταβολὰς τοῦ ἀέρος. οἷον, ὅτι αἱ πλειάδες δύνουσιν. ἔχουσι δύναμιν ὥστε ὑγρασίαν τινὰ περὶ τὸν ἀέρα ἀπογεννᾶν· ἢ πάλιν ἐπιτέλλουσαι θέρους ἀρχὴν διασημαίνουσιν, οὐ διὰ τὴν τοῦ ἄστρου δύναμιν, παντελῶς γάρ ἐστιν ἀπόβλητον τὸ τοῦτο οἴεσθαι· οἵας γὰρ αὖ καὶ δοίη τις εἶναι οὐσίας τὰ ἄστρα, πάντως καὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεως εὔλογον εἶναι. καὶ οὐκ αὖ τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας, ἄλλου μὲν τὸ ὑγραίνειν, ἄλλου δὲ τὸ ξηραίνειν εἶναι τῶν ἄστρων, λεκτέον· τὸ δ' αὐτὸ ὑπολειπτέον καὶ περὶ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν γίνεσθαι· πολλοὶ γὰρ ὑπολαμβάνουσιν ἰδίαν ἔχειν δύναμιν τὸν ἀστέρα, καὶ παραίτιον γίνεσθαι τῆς τῶν καυμάτων ἐπιτάσεως, ἅμα συνεπιτέλλοντα τῷ ἡλίῳ. τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν οὕτως ἔχον, ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν πυρωδέστατον καιρὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗτος ὁ ἀστὴρ ἐπιτέλλει, τῇ τούτου φάσει ἐσημειώσαντο τινὲς πρὸς τὸ καῦμα μεταβολὴν τοῦ ἀέρος. ἔστι δὲ ὁ ἥλιος αἴτιος τῆς ἐπιτάσεως τῶν καυμάτων· ἡ δ' αἰτία πρῶτον μὲν, ὅτι ὑπὸ τοῦ χειμῶνος κατεψυγμένων ἡμῶν, κατὰ τὸν συνεγγισμὸν τὸν πρὸς ἡμᾶς ἄρχεται ἡμᾶς θερμαίνειν, οὔπω δ' ἔχοντος πολλὴν τὴν θερμασίαν, ἔτι τῆς καταψύξεως τῆς ἀπὸ τοῦ χειμῶνος διαμενούσης, ἐπιτεινούσης δὲ γινομένης, καὶ μᾶλλον ἀεὶ συνεγγίζοντος τοῦ ἡλίου, ἐπιτείνουσιν συμβαίνει τῆς θερμασίας γίνεσθαι. ἔπειτα δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. συμβαίνει γὰρ δὶς κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ τὴν αὐτὴν οἴκησιν ἐπιβάλλειν τὸν ἥλιον. καὶ γὰρ ἐν τῇ προσόδῳ τῇ πρὸς τὸν θερινὸν κύκλον τὸν τροπικὸν, καὶ ἐν τῇ ὑποχωρήσει, τὰς αὐτὰς οἰκήσεις παροδεύει ὁ ἥλιος. εἰ μὲν οὖν ὡς σημεῖον τις λαμβάνει τοῦ κυνὸς τὴν ἐπιτολὴν, ὀρθῶς λαμβάνει, καθὰ καὶ Ὅμηρός φησιν ἐπὶ κυνὸς οὕτως· — κακὸν δέ τε σῆμα τέτυκται. εἰ δ' ἄλλως οἴεται ἔχειν, πόρρω δοκεῖ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου πλανᾶσθαι. σὺ δ' ὦ τέκνον, τὰ μὲν ἄλλα χαίρειν ἔα τῶν ἄστρων, καὶ μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς διήκειν οἴου ἀποφορὰν, εἴτε πλάνητες ὦσιν, εἴτ' ἀπλανεῖς, μόνον δὲ ἥλιον καὶ σελήνην

λήνην τοὺς δύο τούτους φωστῆρας τοὺς μεγάλους φυσικῶς τὰ περὶ τὸν ἀέρα ἀποτελεῖν πάθη δοξάζει, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐργάτας εἶναι, καὶ καιρῶν, καὶ χρόνων, οὐκ ἐμψύχους ὄντας, οὐδ' ἀφ' ἑαυτῶν δραστικήν τινα δύναμιν πλουτοῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πρώτου νοῦ τοῦ πάντων πατρὸς θεοῦ τοῦτο λαχόντας· μὴ θαυμάσῃς δέ, εἰ τὴν σελήνην Ἑκάτην προσαγορεύει ὁ Ἡσίοδος· ταύτην γὰρ τὸ μεταληπτικὸν εἶδος τοῦ λόγου ἐστίν, ἐπεὶ καὶ Ὀρφεὺς τὸν ἥλιον Ζῆνα προσαγορεύει, καὶ Παιᾶνα, καὶ Τιτᾶνα. ἄκουε γάρ·

Τιτὰν χρυσαυγὴς Ὑπερίων, οὐράνιον φῶς,
Δεξιὸν μὲν γενέτωρ ἠοῦς, εὐώνυμε νυκτός,
Φωσφόρε, αἰολόδεικτε, φερέσβιε, κάρπιμε
Παιάν. [τε Ζεῦ.
Ἀειθαλές, ἀμίαντε, χρόνου πάτερ ἀθάνα-

πρὸς γὰρ διαφόρους αὐτοῦ ἐνεργείας ἀπιδὼν τούτοις αὐτὸν τοῖς ὀνόμασι προσαγορεύει. Τιτᾶνα μέν, διὰ τὸ πανταχοῦ τιταίνειν καὶ ἐξαπλοῦν τὰς ἀκτῖνας, ἢ διὰ τὸ παρὰ πάντων τίεσθαι, τουτέστι τιμᾶσθαι. Παιᾶνα δέ, διὰ τὸ παύειν λιμόν τε καὶ χειμῶνα, ἢ διὰ τὸ παιόνα εἶναί τινα ταῖς καρπογονίαις καὶ ἀναθηλήσεσι ταῖς παρ' αὐτοῦ γινομέναις. Ζῆνα δέ, διὰ τὸ ζωῆς εἶναι αἴτιον, τουτέστι τῶν πρὸς ζωήν. εὑρίσκω δὲ τὸν αὐτὸν Ὀρφέα καὶ τὴν Τύχην Ἄρτεμιν προσαγορεύοντα, ἀλλὰ καὶ τὴν σελήνην Ἑκάτην,

Εἰνοδίην Ἑκάτην κλῄζω, τριοδῖτιν ἐραννήν.

καὶ μυρία παρ' Ὀρφεῖ τὰ μεταληπτικῶς ἔχοντα τῶν ὀνομάτων εὑρήσεις. ἡ Ῥέα δὲ τῷ Κρόνῳ ὑποδμηθεῖσα, τεκεῖν λέγεται τήν τε Δήμητραν καὶ τὴν Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους, εὐλόγως. τῆς γὰρ ῥυτῆς ἐκείνης καὶ ἀστάτου καὶ ἀνειδέου ὕλης καὶ πάντοθεν ἀλλοιωτῆς καὶ τρεπτῆς κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἐπιπολάζοντος ἄνωθεν τῆς ὕλης ἀρχεγόνου σκότους, καὶ κοραίνοντος τὰς αἰσθήσεις, ἤτοι μελαίνοντος, γέγονε τὰ στοιχεῖα τῇ ἐπεισφρήσει τῶν ποιοτήτων. ἡ γῆ τε αὐτή, ἣν καὶ Δήμητραν λέγει, καὶ ὁ ἀήρ, καὶ ὁ Ποσειδῶν, τουτέστι τὸ ὕδωρ, καὶ ὁ Ζεύς, τουτέστιν ὁ αἰθήρ. Ἑστία δὲ προσαγορεύεται ἡ Δημήτηρ, παρόσον τοῦ παντὸς τὸν μέσον λαχοῦσα τόπον ἡ γῆ στάσεως καὶ μονῆς αἰτία ἐστὶ τοῖς ἄλλοις· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον περί τι ἀκίνητον κινεῖται· ὅθεν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι Ζηνὸς πύργον καὶ φυλακὴν οἶμαι διὰ τοῦτο ταύτην ἐκάλουν. Δημήτηρ δὲ λέγεται, ὡς Δηὼ μήτηρ οὖσα· πάντα γὰρ ἐκ γῆς προέρχεται. τὸν δὲ ἀέρα διαιροῦν ἔοικεν ἡ πρεσβυτέρα παράδοσις συμβολικῶς εἴς τε τὸν ὑφ' ἡλίου καταλαμπόμενον τὸν φανερὸν τοῦτον καὶ αἰσθητόν, ὃν καὶ χρυσοπέδιλον Ἥραν καλεῖ. λαμπρὸς καὶ χρυσοειδὲς ἐν τῷ πέδῳ εἰλεῖται, καὶ εἰς τὸν ἀφανῆ καὶ ὑποκάτω, καὶ ἡμῖν μὴ ὁρώμενον, ὃν καὶ ἀΐδην προσαγορεύει. τάχα παρὰ τὸ μὴ φαίνεσθαι καὶ βλέπεσθαι. ἐννοσίγαιον δὲ λέγει τὸν Ποσειδῶνα, τουτέστι τὴν ὑγρὰν φύσιν καὶ ὑδαρῆ, ἀπὸ τοῦ ἐνοῦν τὴν γῆν, τουτέστι κινεῖν. εἰσὶ γάρ τινες τῶν παλαιῶν, οἷς τισιν ἄρα δοκεῖ τὰ ὕδατα εἶναι αἴτια σεισμῶν, τὰ κατ' ἐκείνους λεγόμενα ὑπὸ γῆν εἶναι. Ζεὺς δὲ νῦν λέγεται οὐ κατὰ τὰ ἄλλα τοῦ Ζηνὸς σημαινόμενα· πολλαχῶς γὰρ τὸ Ζεὺς ὄνομα εὕρηται παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὡς ἡμεῖς παρεσημειωσάμεθα ἐν ἄλλοις· νῦν οὖν Ζῆνα τὸν αἰθέρα εἰστέον, τουτέστι τὸ πῦρ στοιχειωτικὸν τοῦ παντός· τοῦτο γὰρ ζωῆς αἴτιον, καὶ δι' αὐτοῦ ζῶμεν, κινούμενοί τε καὶ ὑποθερμαινόμενοι. ὃ δὴ πῦρ, ὡς ζωογόνον μᾶλλον καὶ συστατικόν, καὶ ἐνεργητικώτερον καὶ δραστικώτερον, πατέρα ὁ λόγος ἀνδρῶν τε καὶ θεῶν προσαγορεύει· θεῶν μέν, τῶν στοιχείων δηλαδὴ τῶν ἄλλων. εὕρηται γὰρ καὶ τὰ στοιχεῖα θεοὶ παρ' Ὁμήρῳ προσαγορευόμενα, ἀπὸ τοῦ θείας ἀξιοῦσθαι φύσεως καὶ ἀθανάτου κατὰ τὴν ὁλότητα, ἀνδρῶν δὲ τῶν ἐκ τῶν στοιχείων συνθέτων πάντων. ταῦτα γὰρ γεννητά, καὶ φθαρτά, καὶ ἀλλοιωτά, ὡς μέρη δῆθεν ὄντα ἐκείνων. ὅτι δὲ Ζῆνα τὸν αἰθέρα νῦν ἀκουστέον, δηλοῖ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡσίοδος λέγων,

Τοῦ καὶ ἀπὸ βροντῆς πελεμίζετο εὐρεῖα χθών.

ἐν γὰρ τῷ περὶ τὸν αἰθέρα τόπῳ, καὶ ἁπλῶς ἐν τῷ ὑπεκκαύματι, καὶ ἐγγύς που, βρονταὶ συνίστανται καὶ ἀστραπαί, καὶ ὅσα ἄλλα παῖδες φυσικῶν λέγουσι.

ΣΧΟΛΙΑ.

Κερκηΐς·] ἡ σοφία. Πλουτώ τε βοῶπις.] ἡ Ταντάλου μήτηρ, διὰ τὸ πλουτίζειν τοὺς πλησίον αὐτῶν ἐν βουσὶν ἐργαζομένους γεωργούς. Περσηΐς τε.] μήτηρ Αἰήτου. Ἀκάστη.] ἡ θεραπεία. Ξάνθη.] ἡ αἰθερότης. Πετραίη.] τὸ ὑπὸ πέτραις διαιτᾶσθαι. Μενεσθώ.] ἡ παραμονή. Εὐρώπη.] τὸ πλατὺ τοῦ ἀέρος. διὰ τὸ εὐρύνεσθαι τοὺς τούτων ὀφθαλμούς. μύουσι γὰρ τούτους ἡλίου ἐκλείποντος· Εὐρυνόμη.] ἡ εὐνομία. Ἀσίη.] ὁ

κόρος. Καλυψώ.] ἡ περιβολή. Εὐδώρη] ταύτην Ὅμηρος Ἐρυμνομένην εἶπε. Στύξ.] ὁ φόβος. Τανύσφυροι δὲ Ὠκεανῖναι, ἀντὶ τοῦ μακρόσφυροι. ἐκ δὲ τῆς εὐσφύρου, ἡ εὐμήκους ἀπὸ μέρους. πολυσπερέες.] αἱ πηγαὶ εἰς πολλὰ τόπους ἐσπαρμέναι. καὶ τὸ θυγατέρων, ἀντὶ τοῦ θυγατέρας, πληθυντικῶς ἀντὶ ἑνικοῦ. ἐκ γὰρ μιᾶς μητρὸς ἡ τούτων γένεσις. Οἱ δὲ ἕκαστοι.] ὅσοι δὲ ἴσασιν, οἱ ἕκαστοι πλησίον οἰκοῦσιν, ἢ οἰκοῦντες. Θεία τ' Ἠέλιόν τε.] ἡ κίνησις τῆς σφαίρας, ὁ θαυμασμὸς, παρὰ τὸ θέειν. Ὑπερίων.] τῆς κινήσεως, παρὰ τὸ ἰέναι καὶ περαιοῦσθαι. Κρεῖον.] κρείων γῆς καὶ οὐρανοῦ παῖς. θέλουσι δὲ αὐτὸν, τὴν διάκρισιν τῶν ὄντων καλεῖν, ἢ τὴν τῶν πραγμάτων περίοδον, ἢ τὴν τῶν ἄστρων ἐξ ἀνατολῶν εἰς δύσιν. Εὐρυβίη δὲ Πόντου θυγάτηρ. λέγουσι δὲ μεγάλην περὶ δύναμιν αὐτὴν εἶναι. Ἀστραῖόν τε] τὴν γένεσιν τῶν ἄστρων. Πάλλαντα] τὴν κίνησιν αὐτῶν. Πέρσην θ', ὅς.] Πέρσην τὴν τῶν ἄστρων διαπεραίωσιν, ἢ κίνησιν ἀπὸ ἀνατολῆς εἰς δύσιν. ἰδμοσύνῃσιν.] ἐμπειρίαις. ἀπὸ τοῦ ἰδμέναι, ἤγουν ἐπίστασθαι. πολλῆς γὰρ ἐμπειρίας ἐστὶ τὸ γνῶναι τὴν διαπεραίωσιν τῶν ἄστρων. ἄλλως. τῶν ἄστρων γὰρ ἡ περίωσις καὶ ἐπισημαντικὴ τῆς αὐτῶν κινήσεως μετάληψις διαφέρουσ' ἐν πάσαις ταῖς λογικαῖς ἐπιστήμαις, ὅσον καὶ τὸ ὑποκείμενον τιμιώτερον. Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκεν.] ἔτι γὰρ ὄντων τῶν ἄστρων ὑπὸ τὴν ἕω, τότε τίκτονται ἐξ ἀνατολῆς οἱ ἄνεμοι δ'. ἐπεὶ καὶ τέσσαρα κλίματα τοῦ κόσμου· εὐρώπη, ἀσία, λιβύη, μέση. Ἀργέστην.] τὸν ὀξὺν καὶ ταχὺν καὶ καθαρὸν ἀργέστην Ζέφυρον εἶπε. Ζέφυρον δὲ λέγει τὸν Εὖρον. ποιεῖ δὲ ἀργέστης, ὁ καὶ εὖρος καλούμενος, ἀπὸ ἀνατολῆς· ὁ δὲ ζέφυρος, ἀπὸ δύσεως. ὁ δὲ βορρᾶς ἀπὸ τῆς ἄρκτου, καὶ ὁ νότος ἀπὸ μεσημβρίας. Ἀκουσίλαος δὲ τρεῖς ἀνέμους εἶναι φησὶ κατὰ Ἡσίοδον, βορρᾶν, ζέφυρον, καὶ νότον. τοῦ γὰρ ζεφύρου ἐπίθετον, τὸ ἀργέστην φησίν. Ὅμηρος εἶπεν ἀργέστην τὸν λευκόνοτον. τοῦτο ἀρχή, ἀπηλιώτην φησί. ζητητέον δὲ, ὅτι χωρὶς συνδέσμου ἀργέστην ζέφυρον εἶπεν. Τοὺς δὲ μετ' ἀστέρα τίκτεν.] εἶπε γὰρ ἐν ἀρχῇ, ἄστρα τε λαμπετόωντα. ἑωσφόρος δὲ εἴρηται, ἐπεὶ περὶ τὴν ἕω ἀνατέλλει. Στὺξ δ' ἔτεκε.] Στὺξ λέγεται καὶ τὸ στυγεῖν, καὶ τὸ τιμᾶν, καὶ φοβεῖσθαι. Πάλλαντα δὲ, τὴν ἀνωτέρω κίνησιν λέγει, τὸ συμμισγόμενον τὸ ὕδωρ. δυνάμεις πρὸς ἔκπληξιν. Ζῆλον δὲ, τὸν περὶ τὸ ἀγαθὸν λέγει. Ἄλλως. ὁ περί τινα μέτρος ἐνθέως τῇ τοῦ θυμοῦ ὁρμῇ, ζῆλον καὶ φθόνον γεννᾷ, καὶ μετ' ἰσχύος καὶ βίας μάχην. πρὸς τούτοις συναπτόμενον, μετὰ τοῦ τέλους, τῆς νίκης φησὶ περὶ οἴκους ἀποστρέψεως. Ὡς γὰρ ἐβούλευσε.] τὰ τοιαῦτα ὀνόματα ὁ μὲν Ἄκρων φησί, πατρωνυμικὸν Ὠκεανίνη, Ἀδραστίνη, Αἰητίνη. Τρύφων δὲ παρώνυμα, ἐπειδὴ οὐκ ἔχει ἄρρενα παρακείμενα πατρωνυμικῶς τοῦ αὐτοῦ. Εἶπε δ', ὃς ἄν] ὅτι τὸν μαχόμενον μετ' ἐμοῦ πρὸς Τιτᾶνας, τὴν αὐτοῦ τιμὴν παρέξω. εἶπε δὲ καὶ τῷ μὴ ἔχοντι ἐξ ἀρχῆς τιμὴν παρέξει. τιμῆσαι δὲ τὰς δυσφημίας τὰς ἐν τῷ βίῳ φησί. Πρώτη Στύξ.] πρῶτον γὰρ ἐχωρίσθη τὸ ὕδωρ τὴν γῆν ἐπικάλυπτον, καὶ πρὸς τὸν ἀέρα ἀνέδραμεν· ἐπὶ τοῦτο γὰρ κεῖται τὸ ὕδωρ. διὰ μήδεα πατρός.] τοῦ πατρὸς συμβουλεύσαντος αὐτῇ διακονοῦντι, ἢ τοῦ Διὸς, ἢ τοῦ Ὠκεανοῦ. Θεῶν ἔμμεναι ὅρκον.] ἐπεὶ καὶ ὁ ὅρκος φοβερός. Φοίβη δ' αὖ Κοίου.] τὸ καθαρὸν, καὶ ἡ λαμπηδὼν τοῦ ὁρωμένου ἐστὶ Φοίβη. Κοῖος δὲ τὸ ἀρτικόν. ἔτεκε δὲ νύκτα, ὅτι ἐκ τοῦ ὁρωμένου ἀέρος καὶ ἡ νὺξ τίκτεται, καὶ τὰ ἄστρα. ἢ Κοῖος ὁ ποιητής· Φοίβη δὲ, ἡ καθαρότης τῆς ποιήσεως. Λητὼ κυανόπεπλον.] Λητὼ λέγεται ἡ λήθη, καὶ ἡ νύξ. τερπόμενοι γὰρ οὐκ ἐννοοῦμεν τὴν τοῦ βίου πάροδον. καλῶς γὰρ τίθεται τὸ ἐπίθετον. ἡ αὐτὴ γὰρ λέγεται τῇ νυκτί. ἢ κατ' εὐφημισμόν. ἢ ὅτι οἱ αὐτῆς παῖδες ἀναιρετικοὶ εἰσὶ τῶν ἐναντιουμένων αὐτοῖς. Ἤπιον ἀνθρώποισι] ἐπεὶ οἱονεὶ τέρπονται οἱ θεοὶ μὴ ἐννοοῦντες ἡμῶν τὴν τοῦ βίου πάροδον, ἢ τὴν τούτων πάροδον. Ἀστερίην.] ἡ τῶν ἀστέρων κίνησις. διὰ γὰρ τῆς κινήσεως αὐτῶν, τὰ πράγματα περιοδεύονται.

εὐώνυμον.] ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς ἐπειδὴ τὰ δεξιὰ παρὰ πᾶσιν ἀγαθά ἐστι, τὰ δὲ εὐώνυμα ἔλαττον μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, διὰ τοῦτο εὐώνυμα τὰ ἄστρα εἶπεν, ἐπειδὴ τὸ μὲν τῆς Ἡμέρας φῶς λίαν ἀρκετόν ἐστι, τὸ δὲ τῶν ἄστρων ἔλαττον. Πέρσην τὸν ἥλιον λέγει. ἀνατέλλει γὰρ, καὶ πάλιν ἕως εἰς ἑαυτὸν δύνουσιν οἱ ἀστέρες. Ἑκάτην τέκε.] ἐπαινεῖ δὲ τὴν Ἑκάτην Ἡσίοδος, ὡς Βοιωτός. ἐκεῖσε γὰρ τιμᾶται ἡ Ἑκάτη. Μοῖραν ἔχειν.] διὰ τὸ ἑκάστῳ προνοεῖσθαι. τῶν γὰρ ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάσσῃ πάντων ἄρχει ἡ εἱμαρμένη. ὡς γὰρ θεῷ εὐχόμεθα τῇ μοίρᾳ. Καὶ γὰρ νῦν ὅτε που-

τίς.] καὶ γὰρ ἐάν τις κατὰ νόμους ποιεῖται τὰς θυσίας, καὶ θέλῃ ἐξιλεώσασθαι ἑαυτῷ τοὺς θεοὺς, θύσει καὶ τῇ Ἑκάτῃ· καὶ τιμὴ αὐτῷ λοιπὸν μεγάλη γίνεται. ἄλλως. ταῦτα κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἐπικρατήσασαν εἰς τοὺς πλείονας τερθρείαν ἐκτεθεῖσαν. ᾧ πρόφρων.] ᾧ τινι, πλοῦτον αὐτῷ παρέχουσα, ὅ τινος. οἱ γὰρ ῥήτορες τῇ δοτικῇ αὐτὸ γενικῆς χρῶνται. ἔχει αἶσαν ἀπάντων.] ἐπειδὴ πάντες τὴν Τύχην καλοῦσι καὶ Ποσειδῶνι καὶ ἄλλοις θεοῖς θύοντες, ἡ ἐκ τούτων ἁπάντων μέρος ἔχει τιμῆς. Ὅσσ' ἔλαχε Τιτῆσι.] ἐκληρώσατο ἐν τοῖς προτέροις θεοῖς, τοῖς Τιτᾶσι λέγει, ἤγουν ὅσοι κατὰ τῶν ὑποχθονίων πραγμάτων ἔχει δύναμιν. Οὐδ' ὅτι μουνογενής.] οἱ γὰρ μονογενεῖς πλεονεκτοῦνται, ὡς συμμάχους μὴ ἔχοντες. ἢ ὅτι ἀδελφοὺς οὐκ ἔχει, καὶ πλείονος τετύχηκε τιμῆς. καὶ γὰρ ἐκήδετο αὐτῆς ὡς μονογενοῦς. Ὧι δ' ἐθέλει.] περὶ ὃν ἂν βούληται λιπαρῶς παραγίνεται, καὶ ὠφελεῖ αὐτόν. ἄλλως. ἐπειδὴ μεγίστην τινὰ δύναμιν ὁ δημιουργὸς ἐν Ἡλίῳ καὶ Σελήνῃ ἐνέθηκεν. ἔσονται γὰρ, φησιν, εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς, καὶ εἰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἐνιαυτούς. καὶ μείζονα τὴν συντέλειαν τοῖς ἐπὶ γῆς χαρίζονται, καὶ ὡρῶν καὶ ἡμερῶν εἰσιν αἴτιοι. καὶ τῶν ὡρῶν καθ' Ἕλληνας αἱ μὲν εἰσὶν ἀγαθαὶ, αἱ δὲ ἀποφράδες. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἡμερῶν, καθά φησιν οὗτος ἐν ταῖς ἡμέραις ὁ ποιητής. διὰ τοῦτο τοιαῦτα ποιεῖν τὴν Ἑκάτην ἐν τοῖς ἀπειθομένοις φησίν. ὁ γὰρ ταῖς ἀγαθαῖς τῶν ἡμερῶν ἐπ' ἔργον ἐξελθὼν, δῆλος ὡς μετὰ κέρδους ὑποστρέψει. ἀγῶνι ἀεθλεύωσι.] καὶ πρὸς ἀγωνισὰς, ὡς ἐθέλει ἀγαθή ἐστι, καὶ ὁ νικήσας δι' αὐτῆς μάλα χαίρων παραγίνεται εἰς τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν. τοκεῦσι κῦδος ὀπάζει.] τί μὲν γὰρ προσφέρει τοῖς γονεῦσιν ὁ νικήσας τῇ τε νίκῃ καὶ τῷ βραβείῳ· τιμῶνται γὰρ ὑπὸ πάντων ὡς νικητοῦ πατέρες καὶ τοῦ βραβείου ἀπολαύουσιν. ἀναγορεύεται γὰρ τίνος πατρός ἐστιν. Καὶ τοῖς, οἳ γλαυκήν.] καὶ τοῖς πλέουσι τὴν θάλασσαν εὐχομένοις ἑαυτῇ καὶ τῷ Ποσειδῶνι ἄγραν πολλὴν παρέχει. σύνεσθαι δὲ τοῖς δύο ἐπιθέτοις, ἤγουν τῷ γλαυκῇ, καὶ τῷ δυσπεμφέλῳ, οὐκ εἶπε τὸ κύριον. Ῥηϊδίως δ' ἄγρην.] καὶ τοῖς κυνηγέταις συνέρχεται ὡς δ' ἐθέλει καὶ βλάπτει κυνηγέτας. Ἐσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι.] συνέρχεται καὶ ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν τὰ ποίμνια αὔξουσα σὺν τῷ Ἑρμῇ ἅμα φησί· μέλει γὰρ καὶ αὐτῷ σὺν τῷ Ἑρμῇ τῶν ποιμνίων. Ληΐδα, τὴν τῶν τετραπόδων κτῆσιν ἐκτησι. λήϊα γὰρ, τὰ τετράποδα λέγονται, ἀπὸ τοῦ τὰ λεῖα κατὰ μικρόν. οἳ μετ' ἐκείνην.] τοῖς μετ' αὐτὴν δηλονότι. ἐξ οὗ γὰρ ἐγένετο, ἤδη κουροτρόφος. ἢ τοῖς γενομένοις μετ' αὐτὴν, ὅσοι εἶδον τὸ φάος τοῦ ἡλίου. ἄλλως. οἱ τινές φασι γίνονται μετὰ τὸ γεννηθῆναι τὴν σελήνην, ἤτοι εὐτυχεῖς. αὔξει γὰρ ὁ σελήνη ἐπὶ τῇ γεννήσει αὐτῶν.

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο,
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν οὐρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἑῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι
Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.
Τῷ ὅγε οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἑοὺς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
Τοὺς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,

Atque istos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicunque
Ex ventro sacro matris ad genua veniret:
Hæc animo voluens, ne vllus clarorum filiorum Cœli
Alius inter Immortales haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra & Cœlo stellis micante,
Quod sibi fatale esset proprio a filio domari,
Quantumuis robusto existenti, Iouis magni per consilia.
Ideoque hic non cæcam speculationem habuit, sed insidias struens
Filios suos deuorabat. Rheam autem tenebat luctus grauis.
Sed quando iam Iouem erat deorum patrem atque virorum
Paritura, jam tum charis supplicabat parentibus
Suis, Terræque, & Cœlo stellato,

Μῆτιν

Μῆτιν συμφράσσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ' ἐριννῦς πατρὸς ἑοῖο,
Παίδων θ' οὓς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ υἱεῖ καρτεροθύμῳ.
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,
Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι
Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
Κρήτῃ (ἐν) εὐρείῃ τραφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε.
Ἔνθα μὲν ἷκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον· κρύψεν δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἄντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
Ἀργαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν
Οὐρανίδῃ μέγ' ἄνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆϊ.
Τὸν τόθ' ἑλὼν χείρεσσιν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν,
Σχέτλιος· οὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου ἑὸς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας
Τιμῆς ἐξελάαν, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.
Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ηὔξετο τοῖο ἄνακτος· ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ
Γαίης ἐννεσίῃσι πολυφραδέεσσι δολωθεὶς
Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίηφί τε παιδὸς ἑοῖο.
Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων·
Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησοῖο,
Σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ὑπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνῃσιν,
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
Δῶκαν δὲ βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,

Consilium vt suggererent, quo pacto lateret pariens
Filium charum, posletque vlcisci furias patris sui
Contra filios, quos deuorabat ingens Saturnus versutus.
Illi vero filiæ dilectæ auscultarunt & morem gesserunt,
Et ei commemorarunt quæcunque fatis constitutum esset fieri
Circa Saturnum regem, & filium magnanimum:
Miserunt autem in Lyctum, Cretæ ad pinguem populum,
Cum minimum natu filiorum esse paritura,
Iouem magnum. hunc quidem ipsi suscepit Terra vasta
In Creta lata, ad educandum & enutriendum ab infantia.
Tum quidem peruenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipsam Lyctum: abscondit autem ipsum manibus prehensum
Antro in excelso, diuinæ sub latebris terræ,
Argæo in monte denso syluosoq;
Huic autem fasciis inuolutũ magnum lapidem in manus dedit
Cæli filio, præpotenti deorum priori regi.
Quem tum arreptum manibus, suam condidit in aluum,
Miser, nec cogitauit animo quod sibi in posterum
Pro lapide suus filius inuictus & securus
Superesset, qui ipsum mox esset vi & manibus domitum
Ex honore expulsurus, ipseq; immortalibus imperaturus.
Celeriter autem deinde robur & fortia membra
Crescebant illius regis: reuoluto autem anno,
Terræ consilio astuto circumuentus,
Suam sobolem iterum emisit magnus Saturnus versutus
Victus artibus ac vi filii sui.
Primum vero euomuit lapidem vltimo deuoratum.
Illum quidem Iupiter firmiter defixit in terram spaciosam
Pytho in diuina, sinus sub Parnassi,
Monumentum vt sit in posterum, miraculum mortalibus hominibus.
Soluit vero patruos noxiis a vinculis
Cœligenas: quos vinxerat pater ex amentia.
Qui ipsi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederuntque tonitru, atque candens fulmen:

Καὶ στεροπήν· τὸ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει·
Τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
Κούρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα·
Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα
Ποικίλον, αἰολόμητιν, ἁμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα,
Ὅς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσι·
Πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
Παρθένον. ὑβριστὴν δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου.
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηώς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.
Ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς.
Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας·
Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον· αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ
Ἤσθιεν ἀθάνατον, τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκτός, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις.
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νοῦσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων·
Οὐκ ἀέκητι Ζηνὸς Ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγενέος κλέος εἴη
Πλεῖον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθεν ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν.
Ταῦτ' ἄρα ἁζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν·
Καίπερ χωόμενος παύθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν,
Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προύθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.
Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ

Et fulgur: quæ antea immanis terra occultauerat:
Quibus confisus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Filiam porro Iapetus pulchros talos habentem Oceanidem
Duxit Clymenen, & eundem lectum conscendit,
Ipsa vero ei Atlantem magnanimum peperit filium.
Peperit præterea gloria præstigne Menœtium, atque Promethea
Varium, versipellem: stultumque Epimetheum.
Qui noxa statim ab initio fuit hominibus inuentoribus rerũ.
Primus enim Iouis fictam suscepit mulierem,
Virginem. Iniurium vero Menœtium late videns Iupiter
In Erebum detrusit, feriens fuliginoso fulmine,
Propter improbitatem & fortitudinem insolentem.
Atlas vero cœlum latum sustinet ductus ex necessitate,
Finibus in terræ, e regione Hesperidum argutarum
Stans, capiteque & indefessis manibus.
Hanc enim ipsi sortem destinauit prudens Iupiter.
Ligauit vero ineuitabilibus compedibus Promethea versutum,
Vinculis duris mediam per columnam adigens.
Et ei aquilam immisit expansis alis: cæterum hæc epar
Comedebat æternum, quin ipsum crescebat par vbique,
Noctu, quantum toto die edisset extensas alas habens auis.
Hunc quidem Alcmenæ pulchros talos habentis fortis filius
Hercules occidit, malum vero morbum profligauit
Ab Iapetionida, & liberauit ab ægritudine:
Non inuito Ioue Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis geniti gloria esset
Maior etiam quam antea super terram multos pascentem.
Ob id itaque veneratus honorabat præclarum filium,
Quamuis succensens, remisit iram quam prius habuerat,
Eo quod contendisset consilio cum prepotenti Ioue.
Etenim quando disceptabant inter se dij mortalesq. homines,
Meconæ, ibi tunc magnum bouem prompto animo
Diuisum proposuit, Iouis mentem fallens.
Nam hac quidem parte carnes & intestina pingui adipe

Εἰ

Ἐν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ·
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσαο μοίρας.
Ὣς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦκ' ἐπιμειδήσας, (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἕλευ ὁπποτέρην σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.
Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Γνῶ ῥ' οὐδ' ἠγνοίησε δόλον· κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ὅγ' ἀμφοτέρῃσιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Χώσατο δὲ φρένας, ἀμφὶ χόλος δέ μιν ἵκετο θυμόν,
Ὣς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ.
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.
Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
Ὦ πέπον, οὐκ ἄρα πω δολίης ἐπιλήθεο τέχνης.
Ὣς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς.
Ἐκ τούτου δ' ἤπειτα δόλου μεμνημένος αἰεὶ

In pelle deposuit, tegens ventre bouino:
In altera rursum ossa alba bouis, dolosa arte,
Rite disponens recondidit tegens candida aruina,
Iamque tum ipsum allocutus est pater hominumq. deorumques
Iapetionida, omnium illustrissime regum,
O ignaue, quam inique partitus es portiones!
Sic dixit latenter carpens Iupiter perpetua consilia sciens.
Hunc vicissim alloquutus est Prometheus vafer,
Tacite arridens (dolosæ autem non immemor erat artis,)
Iupiter gloriosissime, maxime deorum sempiternorum,
Harum elige vtram tibi in pectoribus animus suadet.
Dixit sane dolosa cogitans. Iupiter autem æterna consilia sciens,
Cognouit certe nec ignorauit dolū. mala a. præuidebat animo
Mortalibus hominibus, quæ & perficienda erant.
Manibus vero hic vtrisque sustulit album adipem.
Irascebatur autem mente et ira vero eius occupabat animum,
Vt vidit ossa alba bouis, dolosa arte.
Ex illo tempore diis super terram genus hominum
Adolét ossa alba odoratis in aris.
Hunc autem valde cōtristatus allocutus est nubicogus Iupiter,
Iapetionida, super omnes consilia edoctus,
O ignaue, nondum sane dolosæ oblitus es artis.
Sic dixit, ira percitus Iupiter æterna consilia sciens.
Ex illo tempore deinceps doli memor semper,

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἀλλὰ γὰρ ὁ Κρόνος καταπίνειν λέγεται τὰ παρὰ τοῦ Διὸς πάντα ἐκ τῆς Ῥέας αὐτῷ γενόμενα τέκνα, καὶ μισότεκνος εἶναι. μόνον δὲ τὸν Δία μὴ δυνηθῆναι ἀπολέσαι, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ λίθον καταπιεῖν ἐσπαργανωμένον. ἐκεῖνον δὲ τραφέντα τῇ ἐς τὴν Κρήτην ἐκθέσει, τῆς βασιλείας αὐτὸν καταβιβάσαι, καὶ τὸν πάλιν ἐξεμεθέντα λίθον ὑπὸ τοῦ Κρόνου, κατὰ χθονὸς στηρίξαι ἐν Πυθοῖ, θαυμασίως πάνυ καὶ φιλοσόφως. πρὸ γὰρ τοῦ διακριθῆναι τὰ στοιχεῖα ἀπὸ τῆς ὕλης, καὶ τὸν οἰκεῖον ἕκαστον λαχεῖν τόπον, ὥσπερ δὴ ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν, οὐκέτι τὰ ἐκ τῆς ὕλης ἀναδίδοσθαι μέλλοντα, καὶ τὰ πρὸς τόδε τι ἐμφυὰς ἔχοντα, ὑπὸ τοῦ ἐπιπολάζοντος σκότους καταλιμπάνοντο προέρχεσθαι καὶ γονείζεσθαι· ἀλλὰ ἐγκεκρυμμένα ἦν καὶ ἀφανῆ, καὶ ὑπ' ἀλλήλων κολαζομένας ἔχοντα τὰς δυνάμεις, καὶ οὐκέτι ἐνεργείᾳ φαινόμενα, ἀλλὰ τῇ δυνάμει γονειζόμενα, τῇ τῆς ὕλης χαρακτηριστικῇ δυνάμει· γὰρ ἡ ὕλη γονείζεται κατὰ τὸν ἀκριβῆ καὶ φιλόσοφον λόγον, ἀλλ' ἦν μετὰ ταῦτα περὶ τοῦ διακριθῆναι τὰ στοιχεῖα ἀπ' ἀλλήλων. ἀφ' οὗ δὲ τοῦ διέκρινε ταῦτα, καὶ εἴληχεν ἕκαστον τὸν ἴδιον τόπον· καὶ ὁ Ζεύς, τουτέστι τὸ ζωο-

γόνον πῦρ τὸν ἄνω τόπον εἴληχεν, ἀπηλάθη μὲν ἐκεῖνο τὸ σκότος, καὶ οὐκέτι κατεκράτησεν τοῦ παντός, ἀλλ' αἱ τῆς ὕλης δυνάμεις εἰς τὸ ἐνεργεῖν προέβαινον, καὶ γῆ μὲν παντοδαπὰ φυτὰ ἐβλάστανεν οὐ κρατουμένη· θάλασσα δὲ παντοίων ἰχθύων τὰ γένη ἐδίδου, καὶ περὶ ζωὴν πάντα πᾶ, ἤγετο. τοῦ συστατικοῦ πυρὸς μετασχόντα. ἐκεῖνος δὲ ἀπελιθοῦτο, καὶ ἄπρακτος ἔμενεν, καὶ τοῦ κράτους κατεβιβάζετο ὁ Κρόνος, τοῦ παντὸς ἐξωθούμενος, καὶ εἰς τὸ μηδὲν οἰχόμενος, ὅθεν καὶ ὁ Ζεὺς ἐπικρατήσας λύει τοὺς πατροκασιγνήτους ἐκ τῶν δεσμῶν. τουτέστι τοῦ πυρὸς τὸν ἄνω τόπον σχόντος, πάντα τἄλλα στοιχεῖα ζωογονεῖσθαι καὶ συνίστασθαι ἤρξατο τὰς ἐν αὐτοῖς δυνάμεις εἰς ἐνεργείας προάξαντα, ἅτινα δὴ στοιχεῖα, ὡς τῆς αὐτῆς προελθόντα ὕλης, ἀδελφὰ τῷ Διὶ λέγεται εἶναι. ἔνθεν τοι καὶ ἀντίχαριν αὐτῷ νέμουσιν ὑπὲρ ὧν ἔπαθον ἀγαθῶν, τὴν βροντὴν, καὶ τὸν κεραυνόν. ἐκεῖθεν γὰρ ἀναδίδονται περὶ τὸν αἰθέρα αἱ τούτων συστατικαὶ ἀναθυμιάσεις, ὡς ἀνωτέρω μοι εἴρηται. ἔστι δὲ καὶ οὕτως εἰπεῖν· Κρόνον μὲν, τὸν χρόνον, ὑφ' οὗ πάντα καταβροχθίζεται τὰ ἐκ τῆς ἐκείνου ὀσφύος γινόμενα· τοιοῦτος γὰρ ὁ χρόνος, δαπανητικὸς τῆς οὐσίας τῶν αἰσθητῶν. ἔμελλε δὲ καὶ αὐτὸς τῷ συνεχεῖ τῆς οἰκείας φύσεως ῥεύματι παραρρεῖν τε καὶ παραπόλλυσθαι. ἀλλ' ἡ ἐκ διαδοχῆς τῶν ὄντων ζωὴ, ἥτις δὴ Ζεὺς παρὰ τοῦ μύθου προσαγορεύεται, τὸ τούτου ῥοῦν ἀνέχει, καὶ οἷον δεσμεῖ, ὥστε μὴ παραπόλλυσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ καθ' ἕκαστον ζωὴ κινουμένη ὀξὺ καὶ παραρρέουσα, διὰ τοῦτο καὶ Ῥέαν τῷ Διῒ μητέρα ὁ μῦθος ὑπέστησεν· ἔδοξε γὰρ καὶ τοῦτον καταπιεῖν ὁ Κρόνος, ἀλλ' οὐ κατεπεπώκει τὸν Δία. τὰς μὲν γὰρ μερικὰς ζωὰς διαφθείρειν δοκοῦν ἡμᾶς τοῖς πέρασι τοῦ εἱμαρμένου βίου, ὑφήρπασε τῷ λαιμῷ τὸν παῖδα. ἐφ' ᾧ δὲ μὴ πᾶσαν τῶν ὄντων τὴν ζωὴν δαπανᾶσθαι ἀλλὰ μένειν συντηρουμένην ταῖς διαδοχαῖς, ὑπεξαιρεῖσθαι λέγεται ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ παιδοκτόνου πατρός. Ἰαπετὸς δὲ τὴν Κλυμένην ἄγεται τὴν τοῦ Ὠκεανοῦ θυγατέρα· δηλαδὴ ἡ κίνησις τοῦ οὐρανοῦ τὴν δόξαν περὶ αὐτὴν συναθροίζει, καὶ τὸ θαυμάζεσθαι· θαύματος γὰρ ἀξία ἡ περὶ αὐτὸ κίνησις, καὶ ἡ τοῦ παντὸς περιφορὰ ἣν δὴ κατὰ φορὰν ἐπὶ τῷ ἄξονι, Ἄτλαντα προσαγορεύει ὁ λόγος. τὰς μὲν χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν

οὐρανὸν ἔχοντα, καὶ διὰ τούτων ἐρείδοντα αὐτὸν, τοὺς δὲ πόδας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ γὰρ ἡ διάμετρος τοῦ παντὸς, ἤτοι ὁ ἄξων, περὶ ἣν ὁ οὐρανὸς στρέφεται καὶ οἱ πόλοι, αἴτιος μὲν τῆς οὐρανίου περιφορᾶς καὶ τῆς ἀνάντου κινήσεως, ἡ δὲ γῆ τῆς μονῆς τοῦ παντός· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον περί τι ἀκίνητον ἥδρασται. ἐπειδὴ δέ ἐστι τὶ πλῆθος καὶ δυνάμεως, καθ' ἣν μένει τὸ μένον, ὥσπερ καθ' ἣν κινεῖται τὸ κινούμενον, καὶ ἔστι τις ἀναλογία ἐξ ἀνάγκης, ὥσπερ τῶν ἐναντίων κινήσεων, οὕτω καὶ τῶν ἠρεμιῶν, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζώων κινήσεως, οὐδὲν ἐστὶν ἄτοπον, εἰ καὶ τὴν ἰσχὺν ταύτην Ἄτλαντα προσαγορεύει τις. τίκτει δὲ τὸν Μενοίτιον καὶ τὸν Προμηθέα ὁ Ἰαπετός. ἔτι δὲ καὶ τὸν Ἐπιμηθέα, τάχα τὰς ἐξ οὐρανοῦ καταπεμπομένας δυνάμεις τῆς ψυχῆς· εἰσὶ γάρ τινες τῶν παλαιῶν, οἵτινες λέγουσιν αὐτόθεν τὰς ψυχὰς κατέρχεσθαι πρὸς τὸν ἐπιχθόνιον χῶρον, τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ ταχὺ τῆς κινήσεως καὶ ἀεικίνητον, καὶ διὰ τὸ ἔνδοξον καὶ τίμιον, ἐξ Ἰαπετοῦ καὶ Κλυμένης γεννῶνται οὗτοι· ταχυτάτη γάρ ἐστιν ἡ τοῦ νοῦ φορά, ὅθεν καὶ πτερόεν τὸ ἔπος φησὶν Ὅμηρος. Ἰαπετὸς δὲ, ἀπὸ τοῦ ἵεσθαι καὶ πέτεσθαι. Μενοίτιον δὲ οἰητέον, τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς, ὅπερ καὶ ὡς ὑβριστικὸν καὶ ἀλόγιστον εἰς ἔρεβος καταπέμπεται. Προμηθέα δὲ, τὸν πρακτικὸν νοῦν, τὸν προμηθούμενον καὶ προβουλευόμενον περὶ τῶν μελλόντων, τίνα τε δεῖ ποιῆσαι, καὶ τίνα οὐχί, ὅπως καὶ διὰ τὸ ποικίλον τῶν μηχανημάτων, αἰολόμητιν προσαγορεύεται· Ἐπιμηθέα δὲ λέγει τὴν ὑστεροβουλίαν καὶ τὸν μετὰ τὴν πρᾶξιν ἐπισυναγόμενον νοῦν, ἢ τὸν φανταστικὸν καὶ παθητικὸν νοῦν, ὅστις καὶ τὴν γυναῖκα ὑποδέχεται, τὴν δίζυγον ταύτην καὶ θηλυτέραν διαγωγὴν, καὶ ἁμαρτητικὴν ζωὴν, τὴν ἐκ τῶν φαινομένων ἀγαθῶν, καὶ τὸν κόσμον ἐπίκτητον ἔχουσαν. δεσμεῖται δὲ ὁ Προμηθεὺς ἐν κίονι, καὶ τὸ ἧπαρ ἐᾶται ὑπὸ ὄρνιθος ἐν ἡμέρᾳ κατεσθίεσθαι, τὴν δὲ νύκτα πάλιν αὐξάνεσθαι, παρόσον τὸ νοητικὸν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς καὶ νοερώτερον, ὅπερ δὴ ἐν τῷ ἥπατι ἐστὶ κατά τινας τῶν παλαιῶν, ἐν σώματι ἐμπεσὸν, ὑπὸ τῶν βιωτικῶν φροντίδων καὶ τῶν ἐφημερινῶν μεριμνῶν κατακερματίζεται οἷον καὶ διασκεδάννυται, ἐπιθολούμενόν τι καὶ ἐπιζοφούμενον, τὰς οἰκείας μὴ καταλιμπανόμενον ἐνεργεῖν ἐνεργείας. νύκτωρ δὲ ἀνακτᾶται καὶ ἀνακομίζεται οἷον

περὶ

πρὸς ἑαυτὸ ἐπιστρεφόμενον ἅτε δὴ τῶν θυραθεν αἰσθήσεων ἠρεμουσῶν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὀξυτέρας εἶναι τὰς φρένας νυκτὸς ἐπιμεμαρτύρηκε· κίονα δὲ τὸ σῶμα νοητέον, ἐν ᾧ καταχέεται ἐμπεσοῦσα ἡ ψυχή. Ἑσπερίδας δὲ λιγυφώνους λέγει, τὰ ἄστρα. Ἑσπερίδας μὲν, ὡς ἐν ἑσπέρᾳ φαινόμενα, καὶ οἷον γεννώμενα· λιγυφώνους δὲ, διὰ τὸ ἐναρμόνιόν τινα ἦχον τῶν οὐρανίων σωμάτων γίνεσθαι, καὶ πρὸς ἄλληλα σύμφωνον κατὰ λόγους μουσικούς, καὶ τὴν καλλίστην τῶν μελῳδιῶν· οὐ γὰρ εὔλογον, τὰ μικρὰ μὲν τῶν σωμάτων κινούμενα ψόφους ἀποτελεῖν τινάς, τὰ μέγιστα δὲ καὶ τιμιώτατα, ὁποῖα τὰ οὐράνια, μὴ ψοφεῖν τι, καὶ λόγους ἁρμονίας ἔχειν τινάς. ψοφοῦσι μὲν οὖν, καὶ κατὰ τὴν κρείττω τῶν ἁρμονιῶν μεθαρμόζονται, ὡς Πτολεμαίῳ τε δοκεῖ ἐν τῷ βίβλῳ τῶν ἁρμονικῶν, καὶ πρό γε τούτου Πυθαγόρᾳ. ἀλλ' οὐδ' γε ἡμῖν ἀνεπαισθήτους, διὰ τὸ ἐκ βρέφους συνεθίζεσθαι τῇ ἀπηχήσει τοῦ οὐρανίου ψόφου, καὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοὺς πλείστους ἴσως χωρεῖν ψόφους ἐν ταῖς ἡμετέραις ἀκοαῖς, κἂν Ἀριστοτέλης τὴν τοιαύτην ἀποσκευάζηται δόξαν ἐν τοῖς περὶ οὐρανοῦ. ἐμοὶ μὲν οὖν τέως τὸ λέγειν λιγυφθόγγους τὰς Ἑσπερίδας, τοῦτο ἔπεισι νοεῖν. λέγεται δὲ τὸν Προμηθέα παραδόμενον τῷ Διῒ ὅσα μετὰ τιμαλφῆς, ἐξαπατῆσαι τοῦτον, ἔνθεν τοι καὶ ὑπ' αὐτοῦ κατακεκλεῖσθαι τὸν ἐν κίονι δεσμὸν, καὶ τὴν ὑπὸ ἀετοῦ ἐφ' ἡμέρας μὲν κατεσθιομένου ἀναίρεσιν τοῦ ἥπατος νυκτὸς δὲ αὔξησιν αὖθις, ἕως οὗ Ἡρακλῆς ἐλθὼν αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ ἔλυσε, τάχα διὰ τὸ τὸν ἡμέτερον νοῦν συνόντα ποτὲ τῷ πρώτῳ νῷ, καὶ τὴν εἱλικρινῆ καὶ θείαν ἐκείνην ῥαστώνην καὶ νοερὰν διαγωγὴν διάγοντα μετὰ τῶν νόων, τῶν κινητικῶν δηλαδὴ αἰτίων τῶν σφαιρῶν, καὶ τοῦ ἐπεξηρημένου νοῦ, κατακλεισθῆναι δὲ εἰς τὸ σῶμα τοῦτο πεσόντα, δι' ἁμαρτίαν τινά. καὶ οἶμαι ταύτην εἶναι, ὅσα ἀπὸ τοῦ μύθου τούτου αἰνίξασθαι, τὴν ἐς τὸ παθητικὸν μέρος καὶ ἀλόγιστον τῆς ψυχῆς κατάκλισιν, ἣν διὰ τῆς τιμωρίας καὶ τῶν ἐξαπατωμένων ὁσῶν νοοῦμεν· ἀετὸς γὰρ νοῦς ἡ εἰλικρινὴς καὶ ἀπαθὴς πάντη νόησις· ἡ δ' εὐμετάβλητος καὶ ταχυτέρα ἀνανεούμενος ἄρα τῷ εὐλόγῳ νοΐ. Πλάτωνι κἂν δὲ παῖδες τὴν δόξαν ταύτην σφραγισάμενοι θρυλλοῦσιν αἰεὶ καὶ λέγουσιν, ὡς διά τινας ἁμαρτίας ἐς τὸ σῶμα κατακλείεται ἐμπεσοῦσα ἡ ψυχή. οὐκ ἄτοπον δὲ εἴπερ ὀρθῶς ἐθέλει νοεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ ἐς τὴν ἡμετέραν αὐλὴν τὴν εὐσεβῆ παρεισάξαι τὸν μῦθον, καὶ ἐπὶ τοῦ πρωτοπάτορος ἐκλαβέσθαι τὸ νόημα εὐσεβῶς. ὡς ἠπάτησε μὲν τὸν δημιουργὸν ὁ πρωτόπλαστος, τὴν ἐντολὴν παραβάς. ἐξέωσθεὶς δὲ γέγονεν ἔκτοτε τοῦ Ἐδέμ. καὶ τοὺς δερματίνους ἀμφιέννυται χιτῶνας τὴν παχυτέραν ταύτην σάρκα, καὶ τὴν ἐπίπονον διαγωγὴν κληροῦται, καὶ τὴν ἐς τὸ κλαυθμῶνος πέδον κατάκρισιν, καὶ τὴν ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου βρῶσιν τοῦ ἄρτου, καὶ τὰς παλαμναίας ἀράς· καὶ τὸ δὴ τελευταῖον ἐπιτίμιον, τὸν θάνατον, ἕως οὗ Ἡρακλῆς ἐλθὼν ὁ ἐμὸς Ἰησοῦς, τῶν δεσμῶν ἠλευθέρωσεν, ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, κίονα οὖν τὸ σῶμα νοητέον, τὸ παχὺ τοῦτο καὶ γεῶδες, εἰς ὃ ἡ ψυχὴ καταχέεται ἐμπεσοῦσα, ἀετὸν δὲ κατεσθίοντα τὸ ἧπαρ, τὰς πολυχρονίους ταύτας φροντίδας, καὶ τὰς τοῦ βίου περιπετείας ἐκληπτέον, αἵ τινες δὴ καταχερματίζουσι τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, καὶ ἐπιφοροῦσι συχναὶ καὶ ἀλλεπάλληλοι ἐπαγόμεναι ἐν ἡμέρᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· νύκτωρ γὰρ πολλάκις πρὸς ἑαυτὴν στρέφεσθαι ἔοικεν ἡ ψυχή, ἅτε δὴ τῶν θυραθεν αἰσθήσεων ἠρεμουσῶν· διὸ καὶ ἴδοις ἂν ἐνίους ὀξυτέρους κατὰ τὴν νύκτα νοοῦντας, ὡς τὸ "νυκτὶ δέ τοι ὀξυτέρη φρήν". ἀλλὰ τοῦτον τὸν νοῦν ἐς σῶμα ἐμπεσόντα, καὶ τὰς αὐτοῦ δυνάμεις ὥσπερ ἐν αἰθάλῃ σπινθῆρας κεκρυμμένας ἔχοντα ἐπιλύεται τοῦ δεσμοῦ ὁ Ἡρακλῆς, ὁ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπισυναγόμενος ἡμῖν νοῦς, ὁ κλείζων ἔκτοτε τὴν Ἥραν, τουτέστι τὸ γήινον σῶμα· τελειοῖ γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν ἀτελὲς οὕτως ὁ νοῦς θυραθεν ἐπιγινόμενος. ὁ Κόττος δὲ, καὶ ὁ Γύγης, καὶ ὁ Βριάρεως, ὅτι μετὰ τὰ ὑπὸ γῆν ἐναποκλειόμενά εἰσι πνεύματα, καὶ ὅτι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς εἰσὶ παῖδες, καὶ πῶς ἄρα εἰσὶ μετὰ τοῦ πατρὸς ἀποτιμηθέμενοι εἰς γῆν, προφθάσαντες αὐτὸ πρότερον εἴπομεν. νῦν δὲ τὴν μετὰ τῶν Τιτάνων μάχην αὐτῶν ἀθρητέον, καὶ πῶς πρότερον μὲν ἐν δεσμοῖς οἱ πεπεδημένοι ἦσαν ὕστερον δὲ τῶν Τιτάνων ὑπερισχύσαντες αὐτοὺς κατεπολέμησαν καὶ εἰς ἔρεβος ἀπέπεμψαν, τίς τε ἡ Ῥέα ἡ τῷ Κρόνῳ εὐνηθεῖσα, καὶ τοὺς Τιτᾶνας ἀποτεκοῦσα, καὶ τί τὸ νέκταρ καὶ ἡ ἀμβροσία ὑποσημαίνει, ὧν μεταλαβόντες οἱ προσηγμένοι μένος ἐπλήσθησαν; ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς φυσιολογεῖ ἐνταῦθα περὶ τῆς τοῦ χειμῶνος συστάσεως ὁ ποιητής, καὶ τὴν τῶν στοιχείων πρὸς

ἄλληλα μάχην καὶ πᾶν ἐν ἡμῖν περιίστησιν, ὑποσημαίνει διὰ τούτων· καὶ γὰρ νεκυμερίας οὔσης ἐν θέρει, καὶ τοῦ ἡλίου μακρὰν ἀπελαύνεσθαι τοῦ διασκεδάσαντος πᾶσαν αἴγλην ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ἡνίκα δὴ ὑποφαίνονται ἡμῶν συλλεγοῦσιν αἱ τούτου ἀκτῖνες, τὰ Τυφωνικὰ πνεύματα ὑπὸ γῆν κεκρύφθαι λέγεται τότε. ἅ τινα δὴ Κόττον καὶ Βριάρεων καὶ Γύγην ὁ λόγος πολλάκις ἐξείληφεν. ἀλλὰ μέντοι γε καὶ εἴ τις ἄλλη θύελλα, ἢ καταιγίς, ἢ πάθος ἄλλο ἐν χειμῶνι συμβαίνοι, τὸν αὐτὸν ἐκείνοις ὑφίσταται δεσμὸν ἐπιπλέκουσι δὲ τότε τὰ πτοούμενα, ἤτοι γινόμενα καὶ ὑφιστάμενα ἐν τοῖς μετεώροις πάθη, δοκίδας λέγω, καὶ βοθύνους, καὶ δαλούς, καὶ αἶγας, καὶ κομήτας, καὶ διάττοντας, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς ἐπικρατούσης τότε ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἀποσυμβαίνουσιν. ἅ τινα δὴ τῷ Διΐ, τουτέστι τῷ αἰθέρι ἄνωθεν ἐπιπελάζοντα, συχνῶς βάλλουσι τὰς ἐν γῇ καὶ θαλάσσῃ ὑγρότητας, καὶ ὥσπερ καταπτήσσουσι καὶ ἀπολιθοῦσι, μὴ καταλιμπάνοντα ἀνιέναι τὸν οἰκεῖον τόπον· ἀλλὰ τέλος δὴ τοῦ πολέμου, ὃν ἥ τε ὑγρὰ ἀναθυμίασις καὶ ἡ ξηρὰ ἔχει, ἐπιπολὺ γινομένου, ἐπειδὰν ὁ ἥλιος τὴν θερινὴν τροπὴν ποιήσηται, καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος ἀφίστασθαι ἄρξηται, καταγωνίζονται ἔκτοτε αἱ ἄνωθεν ἀναθυμιάσεις ὑπὸ τῶν ἐναντίων. καὶ ἀντιπεριστάσεις γίνονται, τοῦ ψύχους μὲν ἤδη διασκεδαζομένου τῷ καθ' ἡμᾶς αἴθει, καὶ τῆς ὑγρότητος ἐπικρατούσης. τῶν δ' ἐναντίων ὑποχωρούντων, καὶ ὑπὸ γῆν κρυπτομένων, ὡς δηλοῖ τὰ ἐν χειμῶνι θερμὰ φρέατα· τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ σημαίνειν τὸ ταρταροῦσθαι τοὺς Τιτᾶνας ὑπὸ τοῦ Βριάρεω καὶ τῶν ἄλλων, ἐπικρατησάντων καὶ φυλαττόντων αὐτούς. ἀμβροσίαν δ' ἐνταῦθα καὶ νέκταρ νομιστέον, τὴν συστατικὴν οἷον τροφὴν τῶν πνευμάτων, τὰς ἀναθυμιάσεις δηλαδὴ τὰς ἐκ γῆς καὶ ὕδατος· ταύταις γὰρ ὥσπερ αὐξηθέντα καὶ τραφέντα τὰ ἐν χειμῶνι πάθη εἰσί. Ῥέαν δὲ καὶ Κρόνον, τὴν δίυγρον φύσιν ἀκουστέον, καὶ τὴν τοῦ χρόνου περίοδον καθ' ἣν ὁ χειμὼν γίνεται. καταλέγει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ποιητὴς τάχα τὰ ἐν χειμῶνι γινόμενα, βρασμούς τε ὑπὸ γῆν, καὶ πνευμάτων σφοδρῶν ἐπαναστάσεις, καὶ πυρῶν κινήσεις εἰλημμένων, καὶ σάλον θαλάσσης, καὶ καταιγίδας, καὶ θύελλαν, ἀστραπάς τε καὶ βροντὰς καὶ πρηστῆρας, καὶ κεραυνοὺς τὴν γῆν πολλάκις κατακαίοντας, ἢ τὸ περιέχον, καὶ ὅσα ἄλλα

τοιαῦτα, ἅ τινα δὴ βέλη τοῦ Διὸς ὁ ποιητὴς προσαγορεύει· ἔστι δὲ καὶ τάδε εἰπεῖν, ὡς ὁ πατὴρ οὐρανὸς τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τέκνα καὶ γῆς (οὐδὲν δὲ ἄτοπον, τὰ ἐκ τῆς Ῥέας εἰπεῖν καὶ Κρόνου· καθ' ἄλλα γὰρ οἱ αὐτοί εἰσιν) ὑπὸ γῆν ἐταρτάρωσεν ὀργισθείς. τὴν γὰρ τοῦ χειμῶνος ποιοῦσαν συστατικὴν ἀναθυμίασιν, μακρὰν ἡ τοῦ οὐρανοῦ περίοδος ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐλάσασα κλίματος· καὶ τὴν μὲν ὑπὸ γῆν κατακρύψασα, τὴν δὲ ἐν ἄλλοις διαβιβάσασα μέρεσι τοῦ παντός, ὅσην ἡ γῆ ἀναδιδόναι πέφυκε, καὶ ἡ ῥυτὴ πᾶσα καὶ δίυγρος φύσις, τὸν Κόττον καὶ τὸν Γύγην καὶ τὸν Βριάρεων ἀποπέμψασθαι λέγεται. Κόττον μὲν διὰ τὸ ζωρότερον εἶναι, καὶ ἐξ ἀποκαύσεως συνίστασθαι τὴν τῶν πνευμάτων ἀναθυμίασιν, ὡς Ἀριστοτέλει τε δοκεῖ ἐν τοῖς μετεώροις, καὶ Ἀναξιμάνδρῳ ἐν τοῖς περὶ ἀνέμων· Γύγην δέ, διὰ τὸ ἐκ γῆς τὰ πολλὰ ἀναδίδοσθαι. Βριάρεων δέ, διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ λεπτὸν καὶ δύσεργον εἶναι πνευμάτων, οἷα τὰ βόρεια· δοκεῖ γὰρ καὶ ἡ λέξις αὐτὸ τοῦτο δηλοῦν, ἀπὸ τοῦ ἐκ τοῦ βορείου πάλιν ἵεσθαι. οὐ γὰρ δὴ κυρίως βριάειν τὸ ἰσχυροποιεῖν ὥς τινες οἴονται, ἢ βριαρὸν ὁ ἰσχυρός· ἀλλὰ τὸ ὑπερβαίνειν ἐφ' ὕψος καὶ μετεωρίζεσθαι, οἷον ἐν τῷ βορρᾷ· διὸ καὶ τοὺς ὑπερηφάνους καὶ ἀλαζόνας, βριάοντας καλοῦμεν· ὡς τό, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει. τὸν γὰρ ἐφ' ὑψηλοῦ βαίνοντα μόνους τῇ οἰήσει, ὁποῖον τὸ βόρειον ἔξαρμα (τοῦτο γὰρ ὑψηλότερον τῶν λοιπῶν ἐστι) χαλᾶν ποιεῖ καὶ πίπτειν ὁ Ζεύς· εὐλόγως γὰρ ἀντέθηκε τῷ ὕψει τὴν πτῶσιν ἐκεῖ ὁ ποιητής. ἀλλὰ τοὺς προειρημένους ἐρρύσατο ὁ Κρονίδης καὶ οἱ λοιποὶ θεοί, ὅσοι ἐκ τῆς Ῥέας ἐγένοντο καὶ τοῦ Κρόνου· ὁ γὰρ ἥλιος, ὃν ὡς ζωῆς αἴτιον Ζῆνα προσαγορεύομεν, τῇ ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος ἀπουσίᾳ ἀνάγεσθαι ποιεῖ τούτους καὶ ἀναζωοῦσθαι, οἷον, καὶ εἴ τις ἄλλη δίυγρος καὶ ψυχρὰ φύσις τοῦ χειμῶνος συστατική, κατὰ περίοδόν τινα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπικρατοῦσα· διὸ καὶ ἐκείνους μεταλαβεῖν εὐλόγως λέγονται νέκταρος καὶ ἀμβροσίας, καὶ οὕτως ἐπιρρωσθῆναι· τῇ γὰρ στερήσει τῶν κατακαυσῶν, ἢ βαλλουσῶν αὐτοὺς ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, καὶ τῇ ἀναβαινούσῃ ῥυτῇ φύσει τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως, ἀνάγεσθαι καὶ ἐπικρατεῖν ἄρχεται τὰ ἐν χειμῶνι πνέοντα πνεύματα. ὡς τοῦτο γὰρ ἐγὼ τὴν τῶν ὀνομάτων ἀνάπτυξιν ἀναλαμβάνω, τοῦ τε νέκταρος καὶ τῆς ἀμβροσίας. ἔνθεν

τι, καὶ τοῦ ἡλίου πρὸς ἄλλο τοῦ παντὸς μέρος βαπίντος, οἷον ἐπιρρανθέντα ἔτει, καταβάλλειν ἄρχεται τὰ τοῦ θέρους συστήματα, καὶ τὰς ἐπ' αὐτῷ ἐπιπολαζούσας ἀναθυμιάσεις. νῦν μὲν ὄμβρων κατεπειγομένων ἄνωθεν, καὶ τὴν γῆν κατακλυζόντων· ἄλλοτε δὲ ψόφων ἐν γῇ ἀσήμων γινομένων, ἢ σεισμῶν ἐπιπεσομένων, ἢ θυέλλης, ἢ καταιγίδος ἐγειρομένης, καὶ θαλάσσης ἠχούσης δεινὸν καὶ ἐπίφοβον· ἔστι δὲ καὶ πρὸς τὸ εὐσεβέστερον μεταρρυθμίσαι τὸν μῦθον, διὰ τὸ πάντως, οὗ τέλος, ἐπιγαυνύμενον εἰς ἐμὲ, τῷ ὑπὸ τῆς ἀρχιβολαίας ἐπὶ τὴν καλλίελπιν μεταλήψει τοῦ λόγου. ἦν ὅτι καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις ὑπὸ γῆν ἐταρταροῦτο καὶ κατεκρύπτετο· ἣν Κόττον μὲν ὁ λόγος καλεῖ, διὰ τὸ ἐγκοτεῖν τῷ πατρὶ καὶ πλάστῃ θεῷ· καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποτραπέσθαι διὰ τὴν παράβασιν. Γύγην δὲ, διὰ τὸ γηΐνην εἶναι καὶ φθαρτὴν κατὰ τὸ σῶμα· Βριάρεων δὲ, διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ μετέωρον τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ ἀθάνατον. ἀλλὰ ταύτης τῆς ἡμετέρας φύσεως παρὰ θεοῦ ἀπεσπασμένης, καὶ ὑπὸ γῆν κεκρυμμένης, καὶ τῷ ᾅδῃ κατεχομένης, τὰ Τιτανικὰ καὶ Δαιμόνια φῦλα τῷ παντὶ ἐπιπολάζον, κατακυριεύοντα τὰ τῶν ὑπὸ τὴν σελήνην, καὶ πάντας ὑποκλέπτοντα, καὶ κατακαίοντα, τῷ ξηραντικῷ τῆς ἁμαρτίας καύσωνι. ἀλλ' ὁ Κρονίδης ἐλθὼν καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι, δηλαδὴ ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ πατρὸς ἄγγελος, ὅν τινα καὶ διὰ τὸ ἀφανὲς εἶναι, καὶ ἄγνωστον τοῖς ἀγγέλοις, καὶ ἀπόκρυφον, ἀστείως ὁ λόγος νοερὸν νοῦν ὀνομάζει, ἢ διὰ τὸ ἀκατάληπτον εἶναι τὴν ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γέννησιν, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ῥέας φυτευθέντες, καὶ τοῦ Κρόνου, τουτέστιν οἱ κατὰ χάριν υἱοθετηθέντες τῷ θεῷ, οἱ φθαρτοὶ μὲν καὶ ῥευστοὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀθάνατοι δὲ καὶ θεοὶ χρηματίσαντες κατὰ χάριν· Κρόνον γὰρ νοῦν τὸν πατέρα νομιστέον, κορὸν νοῦ ὄντα καὶ ἀκατάληπτον· τὴν γὰρ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; οὗτοι τοίνυν ἐλθόντες, ὁ Χριστὸς δηλαδὴ καὶ οἱ προφῆται, ἢ οἱ ἀπόστολοι, διαλύειν τοὺς δεσμοὺς προτρέπονται, καὶ ὑποτίθονται μηκέτι δουλεύειν τὰς Τιτανικὰς φάλαγγας, ἀλλὰ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων· εἰς δὲ τὸν κατ' ἐκείνων χωρεῖν πόλεμον, ἀμβροσίας πρότερον πλησθέντες καὶ νέκταρος, τουτέστιν ἰδόντες ἀπαθανατισθεῖσαν τὴν ὁμοούσιον ἡμῖν σάρκα, καὶ θέωσιν τοῦ προσλήμματος· συνεχάρη γὰρ

πᾶσα ἡ φύσις ἡμῶν καὶ συνέζησε τῇ ζωοπαρόχῳ τοῦ σωτῆρος σαρκὶ, ὥσπερ τῷ Ἀδὰμ συναπέθανε πρότερον. ἡ νέκταρ καὶ ἀμβροσία ἦν αὐτοῖς Χριστὸν πεπιστευκέναι· δίκαιος γὰρ ἐπὶ πνεύματι πέποιθεν ὡς λαβεῖν· ἢ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον, καὶ ἡ πίστις αὐτοῦ. ἐν τούτοις γὰρ θαρρήσαντες οἱ ἅγιοι τὰς τῶν δαιμόνων ἔλυσαν φάλαγγας. ἢ ἡ στέρησις τῆς κατάρας τῆς Ἀδαμιαίας, καὶ ἡ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνάλυσις τῆς ῥυτῆς φύσεως. ἐντεῦθεν δ' αὖ τε ἀπεσπάσαντο καὶ τὸ σημαίνειν ἐθέλει τὸ παρ' Ἕλλησι νέκταρ, καὶ ἡ ἀμβροσία, τὰ τῶν θεῶν βρώματα καὶ πόματα, οἷς ἐκεῖνοι χρῶνται, μήτε σῖτον ἔδοντες, μήτ' αἴθοπα οἶνον πίνοντες. ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς νέκταρ μέν ἐστιν ἡ ἀκηρασία τοῦ νεύσεως καὶ ἀπαθὴς, ἡ ἐστερημένη τοῦ καταρρέοντος ὅλως πρὸς τὰ τῇδε ἐδάφους, καὶ πάσης ῥοπῆς ἐμπαθοῦς ἀπαλλοτριωμένη ἐνέργεια. ὡς γὰρ νεκρὸς λέγεται ὁ ἐστερημένος κηρὸς, ἤγουν ψυχῆς, νεκρός τις ὢν οὕτω καὶ νέκταρ, τὸ ἐστερημένον νόημα τοῦ καταρρέοντος καὶ καταβαρυνόντος πάθους. ἀμβροσία δὲ, ἡ ἀναβαίνουσα ῥοπή. δεῖ γὰρ τὸν οὕτω νοοῦντα καθαρὸν νοῦν, συναναψοῦν ἑαυτῷ καὶ μετεωρίζειν ἢ ἀπαθανατίζειν τὸ σῶμα τὸ ῥυτὸν τοῦτο καὶ ἐπίκηρον. ἀναβαροσία γάρ τίς ἐστιν ἡ τοιαύτη ἐνέργεια, ἥτις καὶ τροφὴ τῷ ἀθανάτῳ νοῒ χρηματίζει, κεκλοῖς γαννυμένῳ καὶ ἀκηράτοις νοήμασιν. ἀλλ' οἱ μέν τοι γε ζοφεροῖς ἢ ἐμπαθέσιν, ὧν ὁ σῖτος δηλωτικός ἐστι καὶ ὁ οἶνος πλησθέντες οὐ θαρροῦσιν. ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ, καὶ τῇ ἀπαθανατίσει τοῦ προσλήμματος, οἱ μὲν αὐτόπται ὥσπερ οἱ ἀπόστολοι, οἱ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ μόνον ἀκούσαντες ὥσπερ οἱ μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῆς χάριτος δημηγορούσης ἐπ' ἐκκλησίας καὶ πανταχοῦ ἐφωτίσαντο, ὡς, τὸ ἔργον τῆς οἰκονομίας ἐπετέλεσα, οὓς δέδωκάς μοι ἐτήρησα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· καὶ οὐδεὶς ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ, ἔστι μου ἄξιος. κἀκεῖνοι συνιδόντες τὴν ἄφατον τοῦ μυστηρίου δύναμιν, καὶ ὁμολογήσαντες χάριν τῷ θεῷ, ἐσπούδασαν ἀποτάξασθαι πᾶσι, καὶ κήρυκες τῆς πίστεως ἐγίνοντο πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρρενες, ἤματι κείνῳ. θεοὶ δωτῆρες ἐάων. πολέμου δὲ λιλαίετο θυμὸς, καὶ ἄλλον ἄλλος καταλαβόντες τόπον, οἱ μὲν νήσους, οἱ δὲ ἤπειρον, οἱ δὲ θάλασσαν, ἐκεῖθεν ταῖς σατανικαῖς φάλαγξι συνεπλέκοντο, καὶ τὴν δρι-

ζοντο παρὰ Χριστοῦ, καὶ κατηγορίζοντο τοὺς αὐτὸν πιστεύοντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας ἀγωνιζόμενοι, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου, εἰς διώκοντες μυρίους, καὶ ἐν μιᾷ δημηγορίᾳ τοσούτους ἕλκοντες πρὸς εὐσέβειαν, καὶ τοῖς θαύμασι πείθοντες. διὸ καὶ ἑκατόγχειρες αὖ εὐλόγως λέγοιντο καὶ πεντηκοντακέφαλοι, ὡς πολυειδώσμοι καὶ ἰσχυροί· τὴν δὲ τούτων καρτερίαν καὶ τὸ γενναῖον τὸ ἐν μάχαις πνευματικαῖς ἐθαύμασε μὲν καὶ θάλασσα καὶ πόντος, ἐξύμνησε δὲ καὶ ὕπαιθρος διαγωγὴ, καὶ ὁ ἐν σπηλαίοις καὶ ὄρεσι βίος. τοὺς ἀλάστορας τοὺς ἀσκητικοὺς, καὶ τοὺς μαρτυρικοὺς μόχθους, ὁ Ζεὺς, ἤγουν ὁ θεὸς, ἐδίδου τούτοις τὰ σημεῖα καὶ τὰς χάριτας, ἔνθεν καὶ ἀπεκλαίοντο παρὰ τῶν ἁγίων οἱ δαίμονες, καὶ ἀπετεφροῦντο ὑπὸ τῆς ἄνωθεν αἴγλης, καὶ κατεβολογίζοντο, καὶ ἐς τάρταρον κατεπέμποντο. βέλη δὲ τοῦ Διὸς εἴη ἂν, τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον καὶ ἡ ἐκεῖθεν ἀστραπὴ τῶν ἐναντίων μὲν τυφλωτική, τῶν δὲ πιστῶν φωτιστική. Ζῆνα δὲ Κρονίδην πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱὸν ἀκουστέον. οὗτος γὰρ, ὡς μὲν ζωῆς αἴτιος, Ζεὺς προσαγορεύεται, ὡς δὲ υἱὸς τοῦ θεοῦ, Κρονίδης καλεῖται· Κρόνον γὰρ, τὸν κόρον ἐκεῖνον νοῦν καὶ ἀφανῆ ἡμῖν καὶ ἀκατάληπτον οἰητέον, τὸν οὐκ ἔκ τινος οὐδὲ γεννητὸν, τὸν ἀγέννητον λέγω πατέρα· τίς γὰρ διηγήσεται τὴν γενεὰν αὐτοῦ; Κρονίδην δὲ τὸν τούτου υἱὸν, τὸν ὁμοούσιον καὶ σύνθρονον, καὶ ὕστερον ἐνδυσάμενον τὴν κατὰ χάριν υἱοθετηθέντων θεῶν τῷ πατρὶ, καὶ κρινοῦντα πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο πατέρα προσαγορευόμενον ἀνδρῶν τε θεῶν τε. ἀλλ' ἐπεί σοι δοκεῖ καὶ τὴν κλίσιν τοῦ Διὸς ὀνόματος διαθρῆσαι, φέρε δὴ παρεκβατικώτερον λεκτέον διὰ τί ὁ Ζεὺς τοῦ Διὸς κλίνεται. ὅτι μὲν οὖν ἑτερόκλιτα πολλά ἐστιν ὀνόματα, ἔχεις μαθεῖν ὦ φίλος, ἐκ τοῦ ὕδωρ ὕδατος· ὧν οὖν τῶν ἑτεροκλίτων ἔοικεν εἶναι καὶ τὸ Ζεὺς Διός. ἑτερόκλιτα δὲ λέγομεν, ὅσα τῶν ὀνομάτων ἄλλας ἔχει εὐθείας, καὶ ἄλλας γενικάς, καὶ ἁπλῶς ἐν ὅσοις ἢ διὰ συνήθειαν, ἢ διὰ διάλεκτον, ἢ διαστολῆς ἕνεκα τῶν πρὸς ἄλλα τῶν ὀνομάτων, ἢ πρὸς τὴν εὐθεῖαν ἡ γενικὴ ἀποδίδοται, ὡς ἐκείνους δεῖ γενική, ἀλλ' ἑτέρας μὲν γενικῆς ἡ εὐθεῖα δέχεται· ἑτέρας δ' εὐθείας ἡ ἀπὸ δ' εὐθείας γενική. τοῦ γὰρ Ζεὺς ὀνόματος ὀφείλοντος κλιθῆναι τῇ εἰς ος γενικῇ, ὡς πάντα τὰ εἰς ευς ἔχει ὀνόματα, καὶ τῆς Διὸς γενικῆς τὴν εἰς εὐθεῖαν ἀπαιτούσης, ὥσπερ ἐς ἰδὸς καὶ εἰς εἶδος, ἀμφοτέρων ἡ χρῆσις ἐξέλιπε τῆς γενικῆς καὶ τῆς εὐθείας· καὶ ἄλλα ἀντ' αὐτῶν ἐνηνέχθη διαστολῆς οἶμαι ἕνεκα τοῦ δὶς ἐπιρρήματος· ἔτι γὰρ τάχα ἡ εὐθεῖα τοῦ Διὸς ἀπηγεῖτο ἀποδοθῆναι, καὶ δι' ἀχρησίαν τοῦ Ζδὸς καὶ τοῦ ζηνὸς γενικῆς. καὶ πειθέτω σε τὸ, ἦλθεν ἀντὶ τοῦ ἐπιρρήματος τοῦ πρώτου προσώπου. ἓν καὶ ἢ χαρακτηριζόμενον, ἀλλὰ καὶ δευτέρου καὶ τρίτου, ἓν καὶ δίφθογγον· ἄλλων γὰρ καὶ ἄλλων θεμάτων ὄντα ταῦτα, ὅμως εἰς τὸν αὐτὸν εἰσελθόντα χρόνον, ἄλλην καὶ ἄλλην γραφὴν ἀπαιτεῖται, τὴν ἐξ ὧν εἰσι θεμάτων διαφορὰν ὑπεμφαίνοντα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν ἀποδοῦναι τῆς εἰρημένης κλίσεως, οὐ γραμματικὴν, ἀλλὰ φιλόσοφον ἴσως καὶ ὑψηλοτέραν· ὁ Ζεὺς τοῦ Διὸς κλίνεται, διδάσκων πάντως ἡμᾶς, ὡς ὅτος τὸ ζῆν ἐνδίδωσι, καὶ δι' αὐτοῦ ζῶσι τὰ ζῶντα, καὶ τὰ ὄντα, ἁπλῶς δι' αὐτοῦ τὸ εἶναι εἴληχεν· ἄκουε γὰρ τοῦ Ὀρφέως ἐν τῷ λεγομένῳ κρατῆρι, τάδε σοι λέγοντος·

Ἔστι δὲ πάντων ἀρχὴ Ζεύς. Ζεὺς γὰρ ἔδωκε
Ζῶα τ' ἐγέννησεν καὶ Ζῆν' αὐτὸν καλέουσι, [ταῦ-
Καὶ Δία τ' ἠδ' ὅτι δὴ διὰ τοῦτον ἅπαντα τέτυκ-
Εἷς δὲ πατὴρ οὗτος πάντων, θνητῶν τε βροτῶν τε.

ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἐχέτωσαν. ἐπὶ δὲ τὰ ἑξῆς χειραγωγητέον τὸν λόγον. τίς τε ὁ χάλκεος ἄκμων, φιλοσοφητέον. καὶ τί βούλεται παρὰ τῷ ποιητῇ τὸ, τόσσον ἔνερθεν ὑπὸ γαίης, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης, καὶ τὰ ἄλλα κατίδωμεν ὡς οἷόν τε ἀκολούθως. τὸ διάστημα μεῖζον λέγεται ἢ τοῦ ἄνω καὶ τοῦ κάτω. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τὰ ἐναντία, καὶ πάντα τὰ κατὰ πολὺ ἀλλήλων διεστηκότα λέγεται διεστηκέναι, ὡς Ἀριστοτέλης φησί. τὸ ἐν τῷ παντὶ οὖν διάστημα ὑπεμφαινόμενος καὶ Ἡσίοδος, καὶ μάλιστα τὴν μείζονα, τοῖς παροῦσιν ἔπεσι κέχρηται· τόσσον γὰρ ἔνερθ' ὑπὸ γαίης, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης. εἰ γὰρ διαμετρῆσαι θέλει τις τὸ τοῦ οὐρανοῦ διάστημα ἀπὸ τῆς γῆς, τοιαύτην εὑρήσει πάντως, ὅσην καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἄχρι τοῦ δοκοῦντος κάτω ἡμισφαιρίου. σφαιρικοῦ γὰρ τοῦ παντὸς δεδειγμένου, καὶ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ οὐρανοῦ κινουμένου, ἔτι δὲ τῆς γῆς κέντρου λόγον ἐχούσης πρὸς τὸ πᾶν, εὐλόγως ἰσοδιάστατον λέγεται τὸ ἄνω ἡμισφαίριον τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὸ λεγόμενον κάτω· αἱ γὰρ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν ἐκβαλλό-

μάτων οὐδ' αὐτὸς γ' ἔσω ἀπαλλάξεις εἰσί, καθὰ τοῖς γειτνιώσαις. δοκεῖ ἂν ὁ τὸ κάτω ἡμισφαίριον, ἕνεκα λέγειν τάρταρον ἠερόεντα, εἰς ὃν ἀποπέμπονται οἱ Τιτᾶνες· καὶ γὰρ αἱ ἀπὸ θαλάσσης(?) ἐπιπολάζουσαι ἀναθυμιάσεις ξηραὶ ἐνταῦθα φέρονται(?), αἱ μὲν διαλυθεῖσαι ταύτῃ, αἱ δὲ ὑπὸ γῆν κατεχθεῖσαι, καὶ ἁπλῶς ἄλλαις καὶ ἄλλαις διασκεδασθεῖσαι μέρεσι τοῦ κόσμου ἀπηλλάγησαν, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐδήλου ὁ Ἡσίοδος, λέγων, προτάροιθεν Ἰαπετιονίδαο(?) λιγυφώνων(?)· ἡ γὰρ ξηρὰ ἀναθυμίασις ἥτε κούφη καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἄνω τόπον ζητεῖ, φύσει ἄνω δέ ἐστι καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον, κἂν ἡ συνήθεια τοῦτο κάτω καλῇ. Τάρταρον οὖν ἠερόεντα δοκεῖ μοι λέγειν ὁ σοφὸς ποιητής, τὸ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον, ἐν ᾧ καὶ ταραχαί τινες γίνονται ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ πλαζουσῶν ἀναθυμιάσεων, δι' ἀντιπεριστάσιν πάντων τῶν ἐν τῷ ἄνω ἡμισφαιρίῳ. ἄκμων δὲ χάλκεος ἂν εἴη ἡ ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὴν περιφέρειαν τοῦ οὐρανοῦ νοουμένη εὐθεῖα, ἥτις καὶ ἴση ἐστί. λέγεται δὲ ὅτι ποτὲ ὁ τοῦ Ἡφαίστου ἄκμων πεσὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἐννέα νυχθήμερα ἐφέρετο ἄχρις οὗ τῇ γῇ προσεπέλασε, καὶ αὖθις ἄλλα τοσαῦτα, ἕως εἰς τάρταρον ἦλθεν ἐκεῖθεν. αἰνίττεται δὲ τὴν ἴσην διάστασιν τῶν τοῦ οὐρανοῦ μερῶν ἀπὸ τῆς γῆς, ὡς εἴρηται, τὸν, περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται· ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ ἄνω ἡμισφαιρίῳ ἐστὶ μὲν ἀνωτέρω πάντων τῶν στοιχείων τὸ ὑπέκκαυμα, εἶτα ὁ ἀήρ, εἶτα ἡ γῆ, οὕτω καὶ ἐν τῷ λοιπῷ εἴληχε τάξεως ἡμισφαιρίῳ τὰ στοιχεῖα· κατωτέρω γὰρ ὡς πρὸς ἡμᾶς ἐστιν ὁ αἰθήρ, ἐν ᾧ οἱ Τιτᾶνες ἐναποκλείονται, ὃν αἰθέρα ὑπὸ γῆν καὶ τάρταρον οὐδὲν ἄτοπον οἴεσθαι. εἶτα περὶ αὐτὸν ἐλήλαται χάλκεον ἕρκος, ἤγουν ὁ ἀήρ. χάλκεον γὰρ καλεῖ αὐτόν, διὰ τὸ διηχὲς καὶ εὔηχον, ἢ περιφερὲς(?) δίδωσιν ἡμῖν τὸ τῆς θέσεως τῶν στοιχείων σχῆμα· σφαιρικὰ γὰρ καὶ αὐτά, διὰ τὸ τὴν γῆν εἶναι τοιαύτην, καὶ τὸν οὐρανόν. εὐλόγως δὲ ὁ Ποσειδῶν ἐπιτίθησι θύρας τοῖς Τιτᾶσι χαλκείας· τῆς γὰρ ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς ἀναθυμιάσεως ἐπιπολαζούσης ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρι, αἱ ξηραὶ ἀναθυμιάσεις κεκώλυνται ἀνιέναι διὰ τοῦ τοιούτου ἀέρος· τεῖχος δὲ ποντέον(?) διεῖργον ἀμφότερα, τὴν γῆν. σημειωτέον δὲ τί ποτέ ἐστιν ὁ καλούμενος τάρταρος· κατάγε τέως τὴν ἐμὴν ἀγροικίαν, τὸ ὑπὸ γῆν καλούμενον ὑπέκκαυμα, ἐν ᾧ συνίσταται λόγος ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως. Τάρταρον δὲ αὐτὸ ὀνομάζεσθαι(?) ἢ ἐκ λαμπηδόνος(?) ἀπὸ τῆς ταραχῆς ἥ τινας ἐν αὐτῷ γίνεσθαι τῶν ποικίλων ἀναθυμιάσεων ζητοῦσι γὰρ οἱ ἀρχαῖοι(?) περὶ τὸ ὑπὲρ γῆς ἡμισφαίριον. διὰ τοῦτο βοαί, καὶ ὄμβροι(?), καὶ κεραυνοί, καὶ ἄλλα ἅπαντα τοιαῦτα ἐκεῖ γίνεται, οὐχ οὕτω μὴ γινομένων· καὶ περὶ τὸ ἄνω ἡμισφαίριον καὶ τὸν αἰθέρα τῶν τοιούτων παθημάτων, καὶ οὕτω μόνος ἐκεῖνος τάρταρος καὶ τὰ λ. ὅτι ἴδιον ὄνομα αὐτῷ θεῖναι, διὰ τοῦτο ἔδοξε τοῖς παλαιοῖς ἄλλως αὐτὰ ὀνοματοθετῆσαι· διαφόρως γὰρ ὄντι τοῖς ἡμισφαιρίοις, διάφορα καὶ τὰ ὀνόματα τέθειται. τὸ μὲν κατὰ σελήνην, αἰθὴρ καλούμενον, ἢ ὑπέκκαυμα, ἐν ᾧ ἡ τοῦ πυρὸς φύσις ἐστί· τὸ δ' ὑπὸ γῆν, τάρταρος.

ΣΧΟΛΙΑ.

αἱ δέ τε τιμαί] ἀπόδοσιν ποιεῖται τῶν περὶ τῆς Ἑκάτης, καί φησιν, αὗται εἰσὶ αἱ τιμαὶ αὐτῆς, ἃς ἀνωτέρω δηλαδὴ εἶπε. Ῥείη δ' αὖ δμηθεῖσα] ἡ ἀμάρτια(?) καὶ τὰ δ' ἄχρας(?) τῶν θεῶν, ὑπὸ χθονὸς δὲ ναίει φασὶ τὸν Ἅδην, διὰ τὸ δέχεσθαι μὲν τοὺς θανόντας, μὴ ἐᾶν δὲ ἀποστρέφειν, διὸ καὶ νηλεῆ αὐτὸν εἰρήκασιν. Ζῆνά τε μητιόεντα.] τὸν αἰθέρα λέγει, διὰ τὸ εἰς μέγιστον τέλος(?) ἥκειν(?). ἐπειδὴ γὰρ τὴν ἀνωτάτην χώραν εἴληφε τοῦ παντός, καὶ μείζονα κύκλον ἀποτελεῖ τῶν ὑπ' αὐτόν. ἀέρος λέγω καὶ ὕδατος καὶ γῆς.

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας.] Κρόνος εἴρηται ἀπὸ τοῦ κεραΐζειν(?) καὶ κερᾶν ἕκαστα τῶν γεννημάτων(?) καὶ μῖξαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι. Χρύσιππος δέ φησιν, ὅτι καθύγρων ὄντων τῶν ὅλων, καὶ ὄμβρων καταφερομένων πολλῶν, τὴν τούτων ἔκκρισιν Κρόνον ὠνομάσθαι. ἡ δὲ ἐκτομὴ αὐτοῦ οὕτως ἀναλύεται· ὅτι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς μίξεως γινομένης ἐξωγονεῖτο πολλά. εἶτα τοῦ χρόνου ἕκαστα διακρίναντος, καὶ τὰ γεννηθέντα ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα μίξεως ζωογονοῦντος, ἐκτετμῆσθαι τὸν Οὐρανὸν εἴρηται. ἄλλοι δέ φασι Κρόνον εἰρῆσθαι ὅτι πρῶτος θεῶν εἰς κρίσιν ἐπέβαλε, νομίζεται δὲ παῖς Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, ὅτι ἐκ τῆς ἐπιτολῆς τῶν ὑπὲρ γῆς καὶ ὑπὸ γῆν ἄστρων ὁ Κρόνος γίνεται. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα(?), καὶ μῆνα καὶ καιρὸν διορίζομεν. καταπίνειν δὲ λέγεται τὰ τέκνα, ὅτι ὅσα διὰ χρόνου γίνεται, τῷ χρόνῳ πάλιν συνδιαφθείρεται. Πλήθουσι γὰρ γαίης τι.] τῷ

ἐρωτή-

ἀρσοτέμματι συμβολικῶς ἔστιν ἡ ἀπόκρισις τῷ πύσματι δὲ, διεξοδικῶς. Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι.] καίπερ ἰσχυρῷ ὄντι, ἀπεκρύπτετο τοῦ Κρόνου ὑπὸ τοῦ ἰδίου παιδὸς Διὸς δαμασθῆναι. διὰ τοῦτο κατέπινεν αὐτοὺς, οὐ μάτην ἔχων τὸν κατ᾽ αὐτῶν σκοπόν. ἄλλως γράφουσι, [πατρὸς μεγάλου διὰ βουλάς] ὅπως γὰρ χαλεπὸν [πατρὸς] τοῦ ἐστιν οὐρανοῦ. ὁ γὰρ Ζεὺς πῶς ἔμελλε συμβουλεῦσαι τῷ Κρόνῳ μήπω γεννηθείς; ἐν τούτοις ἡ ζωή. καὶ διὰ τοῦτο ταλαίπωρος. πάντα γάρ φησι τὴν αἰσθητὴν αὐξάνει. ἵνα μή τις αὐτῶν ἀφέληται τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας αὐτοῦ. Ἠδ᾽ ἐπίθοντο.] ἐκβολὴ γίνεται τοῦ ε διὰ τὸ μέτρον εἰς τὸ ἐπίθοντο, ἰωνικῶς. Πέμψαν δ᾽ ἐς Λύκτον.] ὅτι ἔμελλε γεννᾶν, ὡς πλεοναζόντων τῶν ὑδάτων μᾶλλον διεῖ ἀεὶ δὲ τὸ Λύκτον, τόπος ἐν Κρήτῃ. Τὸν μὲν οἱ ἐδέξατο.] τὸν Δία γεννηθέντα, τουτέστι τὴν καταβολὴν τῶν σπερμάτων. ἐκ γὰρ τοῦ αἰθέρος αὔξουσιν αἱ σποραὶ, ἡ ἀμαζῶν, τὸ διὰ χειρὸς τῶν θεῶν. Τρεφέμεν.] ἀντὶ τοῦ τρέφειν, καὶ ἐπιμελεῖσθαι. δέονται γὰρ ἐπιμελείας τὰ σπέρματα. εἰς γὰρ τὴν εὔκρατον καὶ πίονα καὶ ἀρδομένην ἐν ὕδατι γῆν πίπτοντα τὰ σπέρματα τρέφεται καὶ θάλλει καὶ αὔξει. Ἔνθα φέρουσα.] ἤγουν ἦλθε φέρουσα τὸ διὰ νυκτὸς, ὅτι ἀφανῶς ἀνατρέφει τὰ σπέρματα. Πρώτην ἐς Λύκτον] ὅτι οὐ μόνον ἐν ταῖς πεδιάσιν ὑπὸ τοῦ αἰθέρος θάλλει τὰ σπέρματα, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ὄρεσι καὶ ἐν ταῖς κοιλότησι τῶν ὀρῶν. ἐν γὰρ τοῖς εὐκράτοις τόποις καὶ ἀμφότερα θάλλει τοῖς σπέρμασιν. Ἄντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ.] εἰς ὃ ἀνέρχεται ὁ ἥλιος. ἐνταῦθα δὲ, ἐν κοίλῳ καὶ ὑψηλῷ. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει.] σημειώσαι, ὅτι καὶ ἔθνος αἰγίοχοι ἤκουσαν τὸν Δία, ἐπεὶ αἶγα ἐθήλασεν. ἀφ᾽ ἧς καὶ Κρήτης αἰγὸς ὄρος καλεῖται, καὶ αἰγαῖον τὸ ὑπὸ ἐνίων ἐκεῖνο καλούμενον. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἐκ τοῦ ἰδίου ὅπλου τῆς αἰγίδος, αἰγίοχον αὐτὸν ἐκάλεσεν.

Τῷ δὲ σπαργανίσασα.] τὸ σῶμα τὸ ἀνθρώπινον. Ἀγαθοκλῆς δὲ ὁ Βαβυλώνιος φησὶ τὴν Ῥέαν ἐκ Προκοννήσου δέξασθαι τὸν λίθον. τύπον δὲ τὸν λίθον λέγει, τὸ τὴν ὕλην ἀποκεκρύφθαι ὑπὸ τῆς ἀκαταστασίας τῶν ἀέρων τὸ πρίν. Ἐπιπλομένου δ᾽ ἐνιαυτοῦ.] τοῦ δὲ ἐνιαυτοῦ περιελθόντος, ἐξήμεσε τὰ τέκνα αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀγαθῆς βουλῆς τῆς γῆς. ἡ γὰρ γῆ συνεβούλευσε τὸν δόλον. πρῶτον δ᾽ ἐξήμεσε λίθον, τὴν αἴσθησιν τῶν κατα-

πιόντων. καὶ ὁ λίθος γὰρ τὸ σῶμα, παρῆσαν ἐκ τεσσάρων στοιχείων. Γαίης ἐννεσίῃσι.] γῆ παρέβη τῷ χρόνῳ εἰς τὸ ἐξεμέσαι καὶ ἐξαγαγεῖν ἃ κατέφαγε καὶ διέφθειρε. τὰ γὰρ ὑπὸ τοῦ χρόνου γενόμενα, ὑπὸ τοῦ Κρόνου πάλιν ἀφανίζεται, ὡς ἔχει καὶ τὸ τοῦ Σοφοκλέους ῥηθέν·

Ἅπανθ᾽ ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
φύει τ᾽ ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται.

ἀλλὰ διελθόντος τοῦ χρόνου, αὖθις τὰ φθαρέντα ἀναβλαστάνει. Γυάλοις.] ἐν τοῖς κοίλοις, διὰ τὸ αἰσθητὸν τοῦ σώματος. ἡ γὰρ ψυχὴ θεία, καὶ δέεται συγγενείας. κατεσκεύαζον δὲ τοὺς Κύκλωπας. καὶ αὐτοὺς δὲ λέγει τοὺς γίγαντας. Κύριον δ᾽ Ἰαπετὸς] Ἰαπετὸν τὴν κίνησιν λέγει τοῦ οὐρανοῦ. Κλυμένην τὴν δόξαν, αὐτὸ τὸ θαυμάζειν ἐξ Ὠκεανοῦ δὲ ἡ ἀνάδοσις τοῦ παντὸς καὶ ἡμῖν τὸ νοερὸν ἐκ τῆς ἄνωθεν δυνάμεως ἔχομεν. ἄλλως, ὁ ὠκὺς καὶ ταχὺς τοῦ ἄνω νοῦ, καὶ τὴν περὶ τῆς κινήσεως τοῦ οὐρανοῦ καταμαθὼν τὴν καλὴν ἔχουσαν τέλος δόξαν ἐνέγκατο, τὴν τῆς ἀστρονομίας φημί. ὁ γὰρ περὶ τὴν ἀστρονομίαν σχολάσας νοῦς, ὥσπερ τὴν τοῦ οὐρανοῦ κίνησιν ἐνδύσατο. Ἠδὲ οἱ Ἄτλαντα.] ἐπ᾽ ἄξονί ποι λέγουσι στρέφεσθαι τὸν πόλον. Ἄτλας δὲ, τὸ καρτερικὸν αὐτοῦ, ἐν ἡμῖν δὲ τὸ θυμῶδες ἄτλητον δυνατὸν ὄν. Ἁμαρτίνοόν τ᾽ Ἐπιμηθέα.] Προμηθέα ἀναλόμενον λέγει τὸν ποικίλον τὰς φρένας ἄνθρωπον. ἁμαρτίνοον δὲ Ἐπιμηθέα, τὸν κακόβουλον καὶ ἀφρονοῦντα, τὴν μετὰ τὸ πρᾶξαι ἐνθυμούμενον, οἷον, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. ἢ σφαλέντα κατὰ τὴν γνῶσιν. τὸ γὰρ θυμικὸν καλύπτει τὸν νοῦν ἀνατραφθὲν· ὁ γὰρ θυμὸς ἐπισκοτήσας τῷ φονέως τὸν νοῦν, τὸ ἔργον τελέσαι πεποίηκεν ὅθεν καὶ κολάζεται. Εἰς ἔρεβος.] ὅτε δὴ κρύπτεται τὸ θυμικὸν. ὁ γὰρ φονεὺς ὑπὸ τοῦ θυμοῦ νικᾶται, καὶ φονεύει ὅθεν καὶ κολάζεται. Ψολόεντι.] τῷ τῇ ψαύσει ὀλλύντι, παρὰ τὸ ψαύειν καὶ ὀλλύειν. Ἄτλας δ᾽ οὐρανὸν.] μετὰ τὸ ἐρδῆσαι τὸν νοῦν τὸν ἄλυπον τῆς γῆς, καὶ πληρῶσαι τὸν περὶ τούτου λόγον αὖθις τὴν τοῦ ἄξονος ἐνυπόστασιν περὶ τῶν ἄστρων, καὶ τῶν ἑτέρων τοῦ οὐρανοῦ θαυμάτων. Δῆσε δ᾽ ἀλυκτοπέδῃσι] τὸ δεδέσθαι ἐν τῷ σώματι τὸ προνοητικὸν, τουτέστι τὴν ψυχήν. τὸ δὲ [ἀλυκτοπέδῃσι] πλεονάζει τὸ κ. ἀλυτοπέδαις γὰρ τὴν μέσον. διανοητά, ἤγουν διὰ μέσου κίονος διήσας τὸν Προμηθέα

μηθέα

μηθέα. ἢ μέχρι τοῦ μέσου κίονος ἐλάσας, καὶ εἰς τὴν γῆν κατακρύψας· ἵνα ᾖ περὶ τὸ ἀνώτατον μέρος δεδεμένος ὁ Προμηθεύς. ἢ ἀναγωγικῶς λέγει, ὅτι ἡ ἔννοια ἢ νοῦς τοῦ σώματός ἐστιν ὁ κίων.

Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε.] τὴν κίνησιν τοῦ λογισμοῦ ἐν τῷ ἥπατι γὰρ τὰς φρένας εἶναι λέγουσι. τὸν δὲ αἰετὸν βιωτικὰς μερίμνας, καὶ ἐφημερινάς, αἵτινες συνέχουσι τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀναλίσκουσι τὰς φρένας ἐφ' ἡμέραν, ὥσπερ καὶ ἀετὸς τὸ ἧπαρ. Ἄλλως. αἰετὸν λέγουσι τὰ χαλεπώτερα, ἅπερ φθείρεται, ἡ προπέτεια, καὶ ἡ ὀξυτάτη πρᾶξις. Νυκτὸς, ὅσον.] ἐν ἡμέρᾳ γὰρ ἐλαττοῦται τὸ φροντιστικὸν, διὰ τοὺς ἐντυγχάνοντας, καὶ ποιοῦντας ἐπιλανθάνεσθαι.

Ἡρακλέης ἔκτεινε.] τὸν ἥλιον λέγει τῆς ἀναιρέσεως εἶναι αἴτιον, καὶ τῆς λύσεως τοῦ ζώου τούτου. ὃν καὶ Ἡρακλέα καλοῦσιν. ὅταν γὰρ αἱ τῆς ἀρετῆς ἀκτῖνες ἐπὶ τὸν νοῦν ἐσεπλάμψωσι, τότε ἀπαλλάσσεται μερίμνης καὶ φροντίδος βιωτικῆς. ἄλαλκεν ἐν, τῇ δυνάμει ἀπέτρεψεν. οὐ γὰρ ὁ ἀδυνατῶν δύναται βοηθῆσαι. καθ' ἱστορίαν δὲ ἧπαρ λέγεται παρὰ πολλοῖς ἡ εὔκαρπος γῆ, ἀετὸς δὲ ποταμὸς χώρας τινὸς, ἧς ἐβασίλευε Προμηθεύς τις. ὃς δὴ ποταμὸς ὀξέως κατιὼν, ἔρρηξε τὴν γῆν πᾶσαν Προμηθέως, καὶ ἐδαπάνα. τοῦτον τὸν ποταμὸν Ἡρακλῆς ποτὲ διορύξας, δι' ἑτέρων τόπων μετοχέτευσεν· ὅθεν ἐμυθολογήθη τὸ τοιοῦτον. Οὐκ ἀέκητι Ζηνός.] τέχνῃ γὰρ βίᾳ ἐστὶν, οὐκ ἀβουλίᾳ τοῦ Διὸς, ἵνα μὴ ἀσθένειαν αὐτῷ ἐπιβάλλῃ. εἴπερ οὐκ ἀβουλίαν, ἀλλ' ὅμως ἐπιβάλλει τῷ υἱῷ φιλοσοφωτέραν δόξαν.

Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλάς.] καὶ γὰρ ἤριζεν ὁ ἄνθρωπος ὅμοια ποιῆσαι τῷ θεῷ. Θνητοῖς.] θνητὸς γὰρ θεὸς ὁ ἄνθρωπος. καὶ γὰρ ὅτε ἐκρίνοντο θεοὶ, ἐκρίνοντο τί θεὸς, καὶ τί ἄνθρωπος. ἐν τῇ Μηκώνῃ ἐκρίνοντο τίνες θεοὶ τοὺς ἀνθρώπους λάχοιεν μετὰ τὸν πόλεμον. ὡς Ὅμηρος— κείνοι ἐπειγομένων ἀνέμων γὰρ καρποὺς τε καὶ τέχνας. Μηκώνη δὲ, ἡ ποτὲ Σικυὼν λεγομένη· ἐστὶ δὲ πόλις Ἄργους. λέγει δὲ περὶ μόνης ζωῆς τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων.

Ὢ πέπον] διὰ τοῦτό φησιν ἀνέχετο χλευασθῆναι, ὅπως εὕρῃ χώραν τιμωρήσασθαι τὸν Προμηθέα ἵνα ἄξιος ᾖ μείζονος τιμωρίας· διὰ τοῦτο δὲ τὸν περὶ τοῦ βοὸς μῦθον παρέζευξεν, ἐπειδὴ μόνης τιμῆς τὸ ἀεὶ ὂν δεῖται.

Ὣς ἴδεν] συστολὴ γέγονε τοῦ ι διὰ τὸ μέτρον εἰς τὸ ἴδεν, Ἰωνικῶς.

Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο,
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδ' ἐν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι.
Γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κὰτ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι.

Non dabat miseris ignis robur indefessi
Mortalibus hominibus, qui super terram habitant:
Sed ipsum decepit bonus filius Iapeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem splendorem
In concaua ferula; momordit vero imo animo
Iouem in alto tonantem, ad iramq. ipsum commouit charo corde,
Vt vidit inter homines ignis longe apparentem splendorem.
Protinus autem pro igne struxit malum hominibus.
E terra nimirum conformauit perquam celebris Vulcanus
Virgini pudicæ simile, Saturnij consilio,
Cinxit vero & adornauit dea cæsijs oculis Minerua,
Candida veste: a capite vero calyptram
Ingeniose factam manibus detinebat, mirum visu.

Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διῒ πατρί.
Τῇ δ' ἔνι δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πόλλ' ἐνέθηκε· χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλή
Θαυμάσια, ζώοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεῦξε καλὸν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο,
Ἐξάγαγ' ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεοὺς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς εἶδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων,
Τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης οὐ σύμφοροι, ἀλλὰ κόροιο.
Ὡς δ' ὁπότ' ἐν σμήνεσσι κατηρεφέεσσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκουσι κακῶν ξυνήονας ἔργων,
Αἱ μέν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἠμάτιαι σπεύδουσι, τιθεῖσί τε κηρία λευκά,
Οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σίμβλους
Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται·
Ὣς δ' αὔτως ἄνδρεσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀργαλέων. ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο·
Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται,
Χήτει γηροκόμοιο, ὅδ' οὐ βιότου ἐπιδευὴς
Ζώει, ἀποφθιμένου δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται
Χηρωσταί. ᾧ δ' αὖτε γάμου μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔσχεν ἄκοιτιν ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει

Circum vero ei serta recens florentis e floribus herbæ,
Optata imposuit capiti Pallas Minerua:
Circum que ei coronam auream capiti posuit,
Quam ipse fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, gratificans Ioui patri.
In hac artificiosa multa cælata erant, mira visu
Animantia quæcunque continens multa alit, atque mare,
Ex illis hic multa indidit. gratia vero resplendebat magna,
Mirabilis, animantibus similia vocalibus.
Cæterum postquam effecit pulchrum malum pro bono,
Eduxit eo vbi alij erant dij atque homines,
Ornatu gestientem cæsiæ Palladis forti patre prognatæ.
Admiratio autem cepit immortalesq. deos mortalesq. homines
Vbi viderunt dolum arduum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus est mulierum fœmin earum.
Illius enim perniciosum est genus & sexus mulierum:
Nocumentum ingens mortales inter viros habitant,
Perniciosæ paupertatis non comites sed luxus.
Ac veluti cum in aluearijs tectis apes
Fucos pascunt malorum participes operum:
Illæ quidem per totum diem ad solem occidentem
Diurnæ festinant, & faciunt fauos albos:
At illi intus permanentes coopertis in aluearijs,
Alienum laborem suum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Iupiter altitonans dedit, participes operum
Molestorum. aliud vero præbuit malum pro bono.
Qui nuptias refugiens, & sollicita opera mulierum,
Non vxorem ducere velit, grauem vero attigerit senectam,
In penuria eius qui senem foueat, hic non victus indignus
Viuit: mortui vero possessionem inter se diuidunt
Remoti cognati. cui vero nuptiarum conditio contigerit,
Pudicam vero habuit coniugem, ornatam præcordiis,
Huic ab æuo malum bono adæquat

Ἔμμεναι.

Ἔμμεναι· ὃς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηροῖο γενέθλης,
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν.
Ὣς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς
Τοῖό γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Καὶ πολύϊδριν ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει.
Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσατο θυμῷ,
Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ἠνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος· κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης.
Ἔνθ' οἵ γ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι γαίης,
Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες.
Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ῥείη Κρόνου ἐν φιλότητι,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον ἐς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διηνεκέως κατέλεξε
Σὺν κείνοισι νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὄθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ῥείη Κρόνῳ εὐνηθεῖσα.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες,
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείους ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις οὐδὲ τελευτὴ
Οὐδετέροις, ἶσον δὲ τέλος τέτατο πτολέμοιο.
Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τά περ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι,
Πάντων ἐν στήθεσσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

Esse: qui vero adeptus fuerit nocentis natiuitatis fœminam,
Viuit in pectoribus habens indesinentem afflictionem
Animo & corde, & immedicabile malum est.
Quoniam non licet Iouis fallere mentem neque præterire.
Neque enim Iapetionides nullo malo dignus Prometheus
Illius saltem euitauit grauem iram: sed necessario
Quamuis multiscium existentem magnum vinculum coercet.
Briareo vero vbi primum pater iratus est animo,
Cottoque atque Gygæ, ligauit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admiratus, atque etiam formam,
Et magnitudinem, collocauit autem sub terram latam,
Vbi illi dolores habentes sub terra agentes,
Sedent in extremitate, magnæ in finibus terræ,
Vsque valde mœrentes, corde magnum luctum habentes.
Sed ipsos Saturnius atque immortales dij alij,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturni in amore,
Terræ consilijs reduxerant in lucem iterum.
Ipsa enim eis cuncta prolixe recensuit,
Cum illis victoriamque & splendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animũ cruciantem habentes,
Titanesque dij, & quotquot e Saturno nati sunt,
Contra sese mutuo per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes gloriosi,
Illi vero ab Olympo, dij datores bonorum,
Quos peperit pulchricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi sane tum inter se pugnam animũ excruciantẽ habentes,
Continue pugnabant, decem plus annis.
Neque vlla erat contentionis grauis compositio neque finis
Neutris: æqualiter autem finis extentus erat belli.
Sed quando iam illis apposuit congruentia omnia,
Nectarque ambrosiamque, quibus dij ipsi vescuntur,
Omnium in pectoribus augebatur animus superbus.
Vbi vero nectar comederunt & ambrosiam amabilem,
Iam tum ipsis interlocutus est pater hominumq. deorumq.

Κέκλυτέ μευ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι
Νίκης καὶ κράτεος πέρι μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγενόμεσθα.
Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους
Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαῒ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἂψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ
Ἡμετέρας διὰ βουλὰς, ὑπὸ ζόφου ἠερόεντος.
Ὣς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων,
Δαιμόνι' οὐκ ἀδάητα πιφαύσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ὅτι περὶ μὲν πραπίδες, περὶ δ' ἐστὶ νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.
Σῇσι δ' ἐπιφροσύνῃσιν ὑπὸ ζόφου ἠερόεντος
Ἄψορρον δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ὑπὸ δεσμῶν
Ἤλυθομεν, Κρόνου υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.
Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ'. ἐπῄνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τὸ πάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν
Πάντες θήλειαί τε καὶ ἄρσενες ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβευσφιν ὑπὸ χθονὸς ἧκε φόωσδε.
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο
Πᾶσιν ὁμῶς, κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαῒ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους στιβαρῇς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον

Audite me Terræque & Cæli inclyti liberi,
Vt dicam quæ me animus in pectoribus iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuo,
Pro victoria & imperio pugnauimus dies omnes,
Titanesque dij, & quotquot e Saturno sati sumus:
Vos vero magnamque vim & manus inuictas
Ostendite Titanibus contrarij in pugna graui,
Memores amicitiæ placidæ, quibus perpessis
Ad lucem redieritis molesto a vinculo,
Nostra per consilia a caligine obscura.
Sic dixit. illum vero rursus excepit Cottus irreprehensibilis:
Venerande, non ignota loqueris sed & nos
Scimus quod excellunt quid tibi præcordia, excellens to est & intellectus,
Depulsor immortalibus dan… fuisti horrendi.
Tua vero prudentia ab calig… opaca
Retrograde iterum acerbis a… culis
Venimus, Saturni fili rex, … rata passi,
Ideoque nunc intento ani… prudenti consilio
Vindicabimus vestrum im… in graui conflictu,
Pugnantes cum Titani… acria prælia.
Sic dixit. collauda… dij datores b…
Sermone audito. be… cupiebat animus
Magis etiam quam … gnam vero arduam…
Omnes, fœminæque… die illo,
Titanesque dij, & q… turno prognati su…
Quosque Iupiter … terra misit ad lu…
Acres robustique, … sas habentes
Horum centum … ab humeris pr…
Omnibus simul: … cuique quinqu…
Ex humeris enat… stis artubus
Qui tum Titani… in pugna lu…
Saxa prærupta… bus gestantes
Titanes vero … firmabant p…
Alacriter, ma… que simul o…

Ἀμφοτέρων. δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων.
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὕπ' ἀθανάτων. ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ὥς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἵεσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων. οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.
Οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχεν ἑὸν μένος· ἀλλά νυ τοῦ γε
Εἶθαρ μὲν μένεος πλῆντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην. ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου
Ἀστράπτων ἔστειχε συνωχαδόν. οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ἴκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ἄπο στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα θ' εἰλυφόωντες
Ταρφέες. ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζεν
Καιομένη. λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τοὺς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἄσπετος. ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' οὔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι
Αὔτως, ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Πίλνατο. τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεριπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε κόνιν τ' ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο, φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄπλητος ὀρώρει
Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Ἐκλίνθη δὲ μάχη. πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,

Vtrique. horrende vero insonuit pontus immensus.
Terra vero valde stridebat: Ingemiscebat vero latum cœlum
Quassatum, e fundo vero concutiebatur amplus Olympus
Impetu a deorum, concussio vero venit grauis
Ad Tartarum tenebricosum, & pedum altus fragor,
Immodici tumultus, ictuumque fortium:
Ita sane in sese mutuo jaciebant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque peruenit ad cœlum stellatum
Adhortantium. at illi congrediebantur magno cum clamore.
Neque sane amplius Iupiter cohibebat suum robur, sed ipsius
Statim robore implebantur animi, & omnem
Exeruit vim. simul etiam a cœlo, atque ab olympo
Fulgurans incedebat confertim: fulmina autem
Celerrime vna cum tonitru & fulgure volabant
Manu a robusta, sacram flammam circumuoluentia
Crebra. circum vero terra alma reboabat
Ardens: crepitabat vero vndique igne valde magna sylua.
Feruebat vero terra tota, & Oceani fluenta,
Pontusque immensus. circumdedit autem calidus vapor
Titanes terrestres, flamma vero ad aerem diuinum peruenit
Magna. oculos vero visu priuabat quantumuis fortium
Splendor radians fulminisque fulgurisque.
Incendium autem immensum occupauit Chaos: videbatur autem coram
Oculis aspicere, ac auribus vocem audire,
Itidem vt cum olim & terra & cœlum latum superne
Appropinquabat: talis nimirum maximus strepitus excitabatur,
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat dijs pugna confligentibus.
Simul quoq. venti motumq. pulueremq. cum strepitu excitabāt
Tonitruque fulgurque & ardens fulmen,
Tela Iouis magni. ferebant autem fremitum, clamoremque
In medium vtrorumque: strepitus autem ingens excitabatur
Stupendæ pugnæ: robur autem exerebatur operum.
Inclinata vero est pugna, prius vero sibi mutuo imminentes,

Κέκλυτέ μευ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι
Νίκης καὶ κράτεος πέρι μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγενόμεσθα.
Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους
Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαῒ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἂψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ
Ἡμετέρας διὰ βουλάς, ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος.
Ὣς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων,
Δαιμόνι' οὐκ ἀδάητα πιφαύσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ὅτι περὶ μὲν πραπίδες, περὶ δ' ἐστὶ νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο·
Σῇσι δ' ἐπιφροσύνῃσιν ὑπὸ ζόφου ἠερόεντος
Ἄψορρον δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ἤλυθομεν, Κρόνου υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.
Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρνάμενοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ'. ἐπῄνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τοπάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν
Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοί, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβεσφιν ὑπὸ χθονὸς ἧκε φόωσδε.
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο
Πᾶσιν ὁμῶς, κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἱ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαῒ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους στιβαρῆς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον

Audite me Terræque & Cœli inclyti liberi,
Vt dicam quæ me animus in pectoribus iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuò,
Pro victoria & imperio pugnauimus dies omnes,
Titanesque dij, & quotquot e Saturno sati sumus:
Vos vero magnamque vim & manus inuictas
Ostendite Titanibus contrarij in pugna graui,
Memores amicitiæ placidæ, quibus perpessis
Ad lucem rediuistis molesto a vinculo,
Nostra per consilia a caligine obscura.
Sic dixit. illum vero rursum excepit Cottus irreprehensibilis:
Venerande non ignota loqueris: sed & nos
Scimus quod excellunt quidem tibi præcordia, excellens vero est & intellectus,
Depulsor immortalibus damni fuisti horrendi.
Tua vero prudentia ab caligine opaca
Retrogradè iterum acerbis a vinculis
Venimus, Saturni fili rex, insperata passi.
Ideoque nunc intento animo, & prudenti consilio
Vindicabimus vestrum imperium in graui conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria prælia.
Sic dixit. collaudarunt vero dij datores bonorum,
Sermone audito. bellum vero cupiebat animus
Magis etiam quam antea: pugnam vero arduam excitarunt
Omnes, fœminæque & mares, die illo,
Titanesque dij, & quotquot Saturno prognati sunt,
Quosque Iupiter ex Erebo sub terra misit ad lucem,
Acres robustique, vires immensas habentes
Horum centum quidem manus ab humeris promanabant
Omnibus simul. capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris enata erant in robustis artubus
Qui tum Titanibus oppositi sunt in pugna luctuosa,
Saxa præcupta validis in manibus gestantes.
Titanes vero ab altera parte confirmabant phalanges,
Alacriter, manuumque viriumque simul opus ostentabant

Ἀμφό-

Ἀμφότεροι· δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων,
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὕπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ὣς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἵεσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων. οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.
Οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχεν ἑὸν μένος· ἀλλά νυ τοῦγε
Εἶθαρ μὲν μένεος πλῆντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην. ἄμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' ὀλύμπου
Ἀστράπτων ἔστειχε συνωχαδόν. οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ἴκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ἄπο στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα εἰλυφόωντες
Ταρφέες. ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζε
Καιομένη. λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τοὺς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἄσπετος. ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνοῦ τε στεροπῆς τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' οὔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι
Αὔτως, ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Πίλνατο. τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεριπόντος·
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε κόνιν τ' ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο. φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄπλητος ὀρώρει
Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Ἐκλίνθη δὲ μάχη. πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,

Vtrique. horrende vero insonuit pontus immensus.
Terra vero valde stridebat: ingemiscebat vero latum cœlum
Quassatum, e fundo vero concutiebatur amplus Olympus
Impetu a deorum, concussio vero venit grauis
Ad Tartarum tenebricosum, & pedum altus fragor,
Immodici tumultus, ictuumque fortium:
Ita sane in sese mutuo jaciebant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque peruenit ad cœlum stellatum
Adhortantium. at illi congrediebantur magno cum clamore.
Neque sane amplius Iupiter cohibebat suum robur, sed ipsius
Statim robore implebantur animi, & omnem
Exeruit vim, simul etiam a cœlo atque ab olympo
Fulgurans incedebat confestim; fulmina autem
Celerrime vna cum tonitru & fulgure volabant
Manu a robusta, sacram flammam circumuoluentia
Crebra. circum vero terra alma reboabat
Ardens: crepitabat vero vndique igne valde magna sylua.
Feruebat vero terra tota, & Oceani fluenta,
Pontusque immensus. circumdedit autem calidus vapor
Titanes terrestres, flamma vero ad aerem diuinum peruenit
Magna. oculos vero visu priuabat quantumuis fortium
Splendor radians fulminisque fulgurisque.
Incendium autem immensum occupauit Chaos: videbatur autem coram
Oculis aspicere, ac auribus vocem audire,
Itidem vt cum olim & terra & cœlum latum superne
Appropinquabat: talis nimirum maximus strepitus excitabatur,
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat diis pugna confligentibus.
Simul quoq. venti motumq. pulueremq. cum strepitu excitabãt
Tonitruque fulgurque & ardens fulmen,
Tela Iouis magni. ferebant autem fremitum, clamoremque
In medium vtrorumque: strepitus autem ingens excitabatur
Stupendæ pugnæ: robur autem exerebatur operum.
Inclinata vero est pugna, prius vero sibi mutuo imminentes,

Ἐμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο·
Οἵ ῥα τριηκοσίας πέτρας στιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας· κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
Τιτῆνας· καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν ὑπερθύμους περ ἐόντας
Τόσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης.
Ἶσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο·
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς τάρταρον ἵκοι.
Τὸν πέρι χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται, ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τριστοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν. αὐτὰρ ὕπερθεν
Γῆς ῥίζαι πεφύασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι. πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν
Χαλκείας. τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς, καὶ ταρτάρου ἠερόεντος
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἑξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.
Χάσμα μέγ'. οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν
Οὖδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο.
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι προθύελλα θυέλλῃ
Ἀργαλέη· δεινὸν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τοῦτο τέρας. καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ
Ἕστηκεν, νεφέλῃς κεκαλυμμένα κυανέῃσι.

Fortiter pugnabant in forti prælio.
Illi vero inter primos pugnam acrem excitarunt,
Cottusque, Briareusque, Gygesque insatiabilis belli
Hi sane trecentas petras robustis a manibus
Mittebant frequentes, obumbrarunt autem iaculis
Titanas. atque hos quidem sub terram longe patentem
Miserunt & vinculis molestis alligarunt,
Vincentes manibus magnanimos licet existentes:
Tantum infra sub terram, quantum cœlum distat a terra.
Par enim spacium a terra in Tartarum caliginosum.
Nouem enim noctes ac dies ferrea incus
Cœlitus delapsa, decimo die ad terram perueniret:
Nouem rursus noctes & dies ferrea incus
Ex terra descendens, decimo die ad Tartarum perueniret.
Quem circa ferreum septum ductum est. circū vero ipsum nox
Triplici ordine fusa est circa collum, sed superne
Terræ radices creuerunt, & infructuosi maris,
Illic dij Titanes sub caligine opaca
Absconditi sunt, consilijs Iouis nubicogi,
Loco in squalido, vastæ vltima terræ.
His non exitus patet, portas verò imposuit Neptunus
Ferreas: murus etiam circundatus vtrinque.
Illic Gyges, Cottusque, & Briareus magnanimus
Habitant, custodes fidi Iouis ægida habentis.
Ibidem terræ tenebricosæ, & Tartari opaci,
Pontique infructuosi, & cœli stelligeri,
Ex ordine omnium fontes & fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam ipsi dij:
Hiatus ingens. nec vero toto integro anno
Solum attingeret, vbi primum portas intra venerit:
Sed sane huc & illuc ferret impetuosa procella
Molestas horrendumque etiam immortalibus dijs
Hoc monstrum: & noctis obscuræ domus horrenda
Stans, nubibus obtectæ nigris.

Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχει οὐρανὸν εὐρὺν
Ἑστηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀστεμφέως, ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρη ἆσσον ἰοῦσαι
Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν οὐδὸν
Χάλκεον. ἣ μὲν ἔσω καταβήσεται, ἣ δὲ θύραζε
Ἔρχεται, οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει·
Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ἐπιστρέφεται· ἡ δ' αὖ δόμου ἐντὸς ἐοῦσα
Μίμνει τὴν αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἔστ' ἂν ἵκηται.
Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα·
Ἡ δ' Ὕπνον μετὰ χερσὶ κασίγνητον Θανάτοιο
Νὺξ ὀλοὴ νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠεροειδεῖ.
Ἔνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,
Ὕπνος καὶ Θάνατος δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ἥσυχος ἀνστρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι.
Τοῦ δὲ σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβῃσιν
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἔνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Ἑστᾶσιν. δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,
Νηλειὴς, τέχνην δὲ κακὴν ἔχει. ἐς μὲν ἰόντας
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ οὔασιν ἀμφοτέροισιν·
Ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
Ἐσθίει ὅν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα.
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἔνθα δὲ ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι
Δεινὴ Στὺξ θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο
Πρεσβυτάτη. νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ'· ἀμφὶ δὲ πάντη

Has iuxta Iapeti filius sustinebat cœlum latum,
Stans capiteque & indefessis manibus
Firmiter, vbi Noxque & Dies circum euntes
Sese mutuo compellabant, alternis subeuntes magnum limen,
Ferreum. hæc quidem intrat, illa vero foras
Egreditur, neque vnquam vtrasque domus intus cohibet,
Sed semper altera saltem domos extra existens,
Terram super mouetur: altera rursum in domo existens,
Expectat eiusdem horam itineris, donec veniat.
Hæc quidem terrestribus multa cernens lumen habens,
Illa vero Somnum in manibus fratrem Mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis obscuræ filij domus habent,
Somnus & Mors, graues dij: neque vnquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Cœlum scandens, nec cœlitus descendens.
Horum alter quidem terramque & lata dorsa maris
Quietus percurrit & placidus hominibus.
Alterius vero ferreum quidem cor, æreum vero ei pectus
Crudele in præcordiis, habet autem quem primum arripuerit
Hominum: hostis vero etiam immortalibus diis:
Illic dei inferi in interiore parte ædes resonantes,
Fortisque Plutonis, & grauis Proserpinæ,
Stant. Horrendus autem canis pro foribus custodit,
Sæuus: artem autem malam habet. introeuntes quidem
Adulatur pariter caudaque & auribus ambabus:
Exire vero non iterum permittit denuo, sed obseruans
Deuorat, quemcunque prenderit portas extra euntem
Fortisque Plutonis & grauis Proserpinæ.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus,
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani,
Maxima natu. seorsim vero a dijs inclytas ædes incolit
Ingentibus saxis superne tectas. circum vero quaque

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἕτερον δὲ πόρε κακόν, ἀντ' ἀγαθοῖο.] ἤγουν τοῦ πυρός, ἢ τοῦ μὴ γάμου. ἢ τοῦτό φησι, ὅτι μὴ γήμας ἕτερον ἔχει κακόν, τὸ μὴ γηροβοσκεῖσθαι. ἢ οὕτως, ἀγαθὸν τὸ μὴ γαμεῖν, ἀλλὰ κακὸν τὸ μὴ ἔχειν γηροβοσκοὺς καὶ κληρονόμους.

Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Ἑξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν.

Ἀργαλέ' εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ] καὶ τὰ ἑξῆς. διὰ τούτων τῶν ἐπῶν, τὴν τοῦ ταρτάρου τάξιν αἰνίττεται ὁ παρὼν ποιητής, καὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων τῶν ἐν τῷ καλυμμένῳ κάτω ἡμισφαιρίῳ· πηγὰς μὲν γὰρ πάντων ἑξῆς καὶ τὰ πέρατα εἶναί φησι, τὰς ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις μονὰς παγίους, καὶ τὰς ὑπ' ἀλλήλων καὶ ἐν ἀλλήλοις περιοχὰς σφαιρικάς· περατοῦται γὰρ ἡ μὲν γῆ ὑπὸ τοῦ ὕδατος· τοῦτο δὲ ὑπὸ τοῦ ἀέρος. ἀργαλέα δὲ καὶ εὐρώεντα ταῦτα καλεῖ, καὶ στυγερὰ τοῖς θεοῖς, παρόσον ἀφανῆ εἰσιν ἡμῖν· ὑπὸ γῆν γὰρ κεκρύφαται. ἔτι δὲ καὶ τὸ ὑπὸ γῆν αἰνιττόμενος διάστημα ἄχρι τοῦ ἡμισφαιρίου ἐκείνου ἐπήνεγκε, χάσμα μέγα, οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν οὖδας ἵκοιτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὧδέ πη ἐχέτω. περὶ δὲ τοῦ νυχθημέρου ἑξῆς ἔοικε φιλοσοφεῖν, κἂν οὐ πάνυ ἀκριβέστατα καὶ ὡς οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ διϊσχυρίζονται. ἔτι δὲ ὅμως ἐκ τῆς περὶ τὴν σφαῖραν τοῦ παντὸς καταγραφῆς τούς τε τροπικοὺς κατιδεῖν κύκλους, καὶ τὸν μεσημβρινόν, καὶ τὸν ἰσημερινόν, ἔτι δὲ τὸν ζωδιακὸν καὶ τὴν τούτου λέξωσιν. εὐφυέστατα δὲ καὶ περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὑποκεκαλυμμένα διέξεισι, καὶ ὡς προσῆκε ποιητικῇ χάριτι. τὸ γὰρ παρεισάγειν δώματα τῆς νυκτὸς νεφέλαις ὑποκεκαλυμμένα, καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν ἑστάναι τὸν Ἄτλαντα βαστάζοντα τὸν οὐρανὸν καὶ ἀλλήλαις ἐντεῦθεν συναντᾶν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, καὶ ἀμείβεσθαι ἑτέραν ὑφ' ἑτέρας, χαριέντως πάντως τήν τε τῆς νυκτὸς φύσιν δηλοῖ, ὅτι στέρησις φωτός ἐστι τοῦ ἡλιακοῦ, καὶ ὅτι τῇ περὶ τὸν ἄξονα περιφορᾷ τοῦ παντὸς ἐπιγίνεται, τοῦ μὲν ἄνω ἡμέρας οὔσης ἡμισφαιρίου, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος, κατιόντος κάτω, κἀκείνου τοῦ ὑπὸ γῆν ἀνιόντος· οὐδέποτε γὰρ εἰς ταυτὸ συντρέχουσιν ἅμα ἕξις καὶ στέρησις, καὶ τὸ οὖν ἐστιν ἡ στέρησις· ἡ γὰρ νὺξ τῇ ἀπουσίᾳ τῆς ἡμέρας γίνεται· καὶ εἰ ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆς ἐστιν, ἡμέρα ἐστίν, εἰ δ' ὑπὸ γῆν, νύξ. μεγαλεπιβολώτατα δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄτλαντα παραδέδοται ταῖς ποιητικαῖς Μούσαις· τὸν γὰρ Ἄτλαντα παρεισάγουσιν ἔχειν τὸν οὐρανόν, καὶ ἐρείδειν κεφαλῇ τε καὶ χείρεσσιν ἑστῶτα ἀστεμφῶς· ὁ γάρ τοι ἄξων ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου διήκων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας, ἕως τοῦ κέντρου τοῦ μεσημβρινοῦ κύκλου, συνέχει τὸν οὐρανὸν περὶ αὐτὸν δινούμενον· ἔδει γὰρ τοῖς κινουμένοις τῶν σωμάτων καὶ ἀκινήτου τινός, ἑδραστικοῦ καὶ στηριγμοῦ ἕνεκα, ὡς πολλάκις εἴρηται παρ' ἡμῶν. ἅτινα δὴ κέντρα, τὸ μὲν τῆς τοῦ παντὸς σφαίρας ἐν μεσαιτάτῳ ὂν καὶ συνεκτικώτερον, κεφαλὴν ὁ λόγος καλεῖ. τὰ δὲ τῶν κύκλων τῶν εἰρημένων, ὡς οἷον ὑφειλκυσμένας τινὰς ἐπ' αὐτὰ δυνάμεις συνεκτικὰς ἀπὸ τοῦ ἐν μέσῳ κέντρου, καὶ ὡς παρεχόντων καὶ αὐτῶν συνοχήν τινα τῷ παντὶ καὶ ἐνέργειαν ἀεικινησίας, ἀπρέπως ὀνομάζειν ἐθέλει χεῖρας. Ἄτλαντα δὲ τὸν ἄξονα προσαγορεύουσι, τάχα διὰ τὸ καρτερώτατον εἶναι καὶ γενναῖον τὸν πάντα οὐρανὸν ἐρείδοντα καὶ συνέχοντα, μήποτε δὲ διὰ τοῦ τοιούτου ὀνόματος παρεμφαίνουσι τὸ ἰσοδιάστατον τοῦ παντὸς οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ τῆς σφαίρας κέντρου, ἐν ᾧ ὁ ἄξων ἐμβέβληται ἀτάλαντος ὤν τις καὶ ἰσόρροπος, καὶ οἶμαι ὅτι καὶ Ἄρατος τοῦτο δηλοῖ, λέγων, Αὐτὰρ ὅ γ' οὐκ ὀλίγον μετανίσσεται, ἀλλὰ μάλ' αἰεὶ Ἄξων αἰὲν ἄρηρεν. ἔχει δ' ἀτάλαντον ἁπάντη Μεσσηγὺς γαῖαν, περὶ δ' οὐρανὸς αὐτὸν ἀγινεῖ. καὶ χάλκεον δὲ μέγαν οὐδὸν ἀκιστέον, τὸν ἀέρα· χάλκεον γὰρ αὐτὸν καλεῖ, διὰ τὸ διηχές. περὶ αὐτὸν δὲ τὸν ἀέρα, ὅτι ἡμέρα καὶ ἡ νὺξ ἐπιγίνονται. ἡ μὲν καταφωτίζουσα· ἡ δὲ ἐπιζοφοῦσα. σαφῶς δὲ τὰ ἑξῆς ἔχει τῶν ἐπῶν, καὶ οὐ δεῖ μακρηγορεῖν ἐν τούτοις. εἴρηται δὲ ἀρτίως ἡμῖν καὶ περὶ τοῦ Κερβέρου. εἰ δὲ καὶ περὶ τῆς Στυγὸς προφθάσαντες εἴπομεν ἐκεῖ, ἀλλ' οὖν γε πάλιν τὸν λόγον ἀναλαβόντες δείξομεν ὅπως αὐτὴν ἐμυθεύσατο ὁ Ἡσίοδος, καὶ τί βούλεται τὰ περὶ αὐτῆς νῦν λεγόμενα. τὴν Στύγα, φησί, κατοικεῖν χωρὶς τῶν ἄλλων θεῶν ἐν ᾅδῃ, εἰς δώματα πυκνὰ μὲν καὶ εὖ ἡρμοσμένα λίθοις καὶ στοαῖς μακραῖς, κίοσι δὲ ἀργυρέοις πρὸς οὐρανὸν ἐστηριγμένα. δῆλον οὖν ἐστιν ἐντεῦθεν, ὅτι Στύγα λέγει νῦν, τοὺς σταλαγμοὺς τῶν ὑδάτων, καὶ τὰς ψε-

κάδας

κάδας τὰς ἀπὸ τῶν κάτω τόπων ἀναδιδομένας, περὶ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα, καὶ ποιούσας ἶριν καὶ ἕτερα τινά. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τοῦ νύσσω νύξω νύξ, οὕτως ἀπὸ τοῦ στάζω στάξω στάξ· καὶ τροπῇ τοῦ α εἰς υ, Στύξ, ἡ καταστάζουσα ἄνωθεν ὑγρὰ φύσις καὶ δροσερά, ἥτις εὐλόγως θυγάτηρ λέγεται τοῦ ἀψορρόου Ὠκεανοῦ· μενούσης γὰρ τῆς γῆς ἐν τῷ μέσῳ, τὸ περὶ αὐτὴν ὑγρὸν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἄνωθεν θερμότητος ἀτμιζόμενον φέρεται ἄνω· τῆς δὲ θερμότητος ἀπολιπούσης τῆς ἀναγούσης αὐτό, καὶ τῆς μὲν διασκεδαννυμένης πρὸς τὸν ἄνω τόπον, τῆς δὲ καὶ σβεννυμένης διὰ τὸ μετεωρίζεσθαι πορρωτέρω εἰς τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα, συνίσταται πάλιν ἡ ἀτμὶς ψυχομένη, διά τε τὴν ἀπόλειψιν τοῦ θερμοῦ, καὶ διὰ τὸν τόπον, καὶ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος. γενόμενον δὲ πάλιν φέρεται πρὸς τὴν γῆν. γίνεται δὲ κύκλος οὗτος, μιμούμενος τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον· ἅμα γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὰ πλάγια μεταβάλλει, καὶ οὗτος ἄνω καὶ κάτω· διὸ καὶ ἀψόρροον ὠκεανὸν τὴν τοιαύτην ὑγρὰν ἀναθυμίασιν ὠνόμαζεν ὁ ποιητής. ἀψόρροον μέν, διότι πάλιν καταρρέει εἰς γῆν ἀνελθοῦσα καὶ μετεωρισθεῖσα. ὠκεανὸν δέ, τάχα μὲν διὰ τὸ ταχὺ τῆς ἀναγωγῆς, καὶ αὖ τῆς καταφορᾶς εἰς τὴν γῆν. τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ κυκλοτερῶς ἔχειν τὴν ἄνοδον καὶ τὴν κάθοδον τῆς εἰρημένης συστάσεως, καὶ ἐνδελεχῶς τοῦτο γίνεσθαι ὀφείλειν κατά γε τὴν τάξιν. ὃ γὰρ ἄνεισιν ὑγρὸν εἰς τὸν ὑπὲρ γῆς τόπον, τοῦτο κατιέναι πάλιν εὔλογον· διὸ καὶ Ἀριστοτέλης εἴτ' ἐντεῦθεν ὁδηγηθείς, εἴτε καὶ σφετερισάμενος ἀπὸ τοῦ παρόντος ποιητοῦ τὰ περὶ ὄμβρων καὶ χαλαζῶν καὶ ἀναθυμιάσεων, τάδέ φησιν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν μετεώρων· Δεῖ δὲ νοῆσαι τοῦτον ὥσπερ ποταμὸν ῥέοντα κύκλῳ, ἄνω καὶ κάτω κοινὸν ἀέρος καὶ ὕδατος. πλησίον μὲν γὰρ ὄντος τοῦ ἡλίου, ὁ τῆς ἀτμίδος ἄνωθεν ῥεῖ ποταμός, ἀφισταμένου δὲ ὁ τοῦ ὕδατος ῥεῖ κάτω. ὥστ' εἴπερ ᾐνίττοντο τὸν ὠκεανὸν οἱ πρότερον, τάχ' ἂν τοῦτον τὸν ποταμὸν λέγοιεν, τὸν κύκλῳ ῥέοντα περὶ τὴν γῆν.

ΣΧΟΛΙΑ.

Χηρωσταί.] ἀλλότριοι, ἢ οἱ πόρρωθεν συγγενεῖς· διότι χηρεύοντος τοῦ οἴκου καὶ ἐρήμου ὄντος τέκνων, αὐτὴν κληρονομοῦσι. τὸ [ἔμμεναι] παρέλκεται. ἀταρτηροῖο γενέθλης.] σκληρᾶς, χαλεπῆς, ἀπὸ ψυχικῆς γενεᾶς. ἀκάκητα Προμηθέα] ὁ μηδένα κακῶν, ἢ ὁ κακωθῆναι μὴ δυνάμενος. Ἀκακήσιον δὲ ὄρος Ἀρκαδίας, ἔνθα ἐτιμᾶτο ὁ Προμηθεύς. Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα] ἐνταῦθα περὶ τῆς χειμῶνος συστάσεως ὁ ποιητὴς φυσιολογεῖ, καὶ τὴν τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα μάχην καὶ τὴν τῶν ἐν ἡμῖν ποιοτήτων ὑποσημαίνει διὰ τούτων. Βριάρεων γάρ, καὶ Κόττον, καὶ Γύγην τὰ ἐν χειμῶνι ταραχώδη πνεύματα ὀνομάζει, ἃ καὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς τέκνα καλεῖ, ὡς ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς γῆς συνισταμένων, ἐπικειμένου αὐτῇ τῷ πλείστῳ τοῦ ἡμερινοῦ καὶ νυκτερινοῦ διαστήματος τοῦ οὐρανοῦ. βραχὺ δέ τι τοῦ ἡλίου ἐπιπλάζοντος, δι' οὗ τὰ τοιαῦτα ἀπελαύνεται πνεύματα, ἀλλ' ἡ τοῦ οὐρανοῦ αὖθις περίοδος καὶ τοῦ ἡλίου πρὸς τὰ ὑψηλότερα μέρη ἐπάνοδος τὰ τοιαῦτα ἀπελαύνουσα πνεύματα, ὑπὸ γῆν κατακρύπτει, θαυμάζουσα μὲν τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ τὴν ἰσχύν, καὶ τὸ εἶδος δεδοικυῖα δέ, μὴ ἐπικρατήσαντα, ἀπωλείας γένωνται τῷ παντὶ αἴτια. Ἐπεὶ δὲ χρεία καὶ τούτων πρὸς τὴν τῶν καρπῶν τελεσφορίαν, (συντελεῖ γὰρ καὶ ταῦτα ἐν χειμῶνι τοῖς ὑπὸ γῆν σπέρμασι) ταῖς βουλαῖς τῆς γῆς αὖθις ὑπὲρ γῆς ἀνάγονται, συνεργούντων τῇ ἀνόδῳ τούτων καὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων. εἰ γὰρ ὑπὸ γῆν ταῦτα διηνεκῶς ἦν, οὔτε τὰ ὑπὸ γῆν σπέρματα ἐζωογονεῖτο, οὔτε τὰ ἐν τοῖς μετεώροις ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως γινόμενα πάθη· βοθύνους λέγω, καὶ δοκίδας, καὶ κομήτας, καὶ διάττοντας καὶ τὰ ἄλλα, ἃ ἀπηλαύνετο ἐκεῖθεν, ἃ Τιτᾶνας ὀνόμασι, διὰ τὸ τιταίνεσθαι καὶ συνίστασθαι ἐν τοῖς μετεώροις. Βριάρεῳ δὲ καὶ Κόττῳ, καὶ Γύγῃ· οὓς ὁ οὐρανὸς ἀπέκρυψεν. Ἄλλως. ἀλλ' ὅτι αὐτοὺς ἐποίησε μετασχεῖν τῆς μοίρας τῶν θεῶν. δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ.] ἡ περίστροφος τοῦ οὐρανοῦ κίνησις, ἡ κύκλῳ τῷ ἄξονι, περὶ ὃν στρέφεται. διὰ τὴν πάλιν καὶ πάλιν γινομένην κίνησιν εἰς ἄπαυστον. οὐ γὰρ λήγει ἐλθὼν εἰς δυσμὰς ὁ οὐρανός. Ἠνορέην] τὴν ἰδίαν ἀνδρείαν. ἀγώμενος] θαυμάζων, διὰ τὸ τερατῶδες τῆς φύσεως. τὸ δὲ ἀγώμενος, θαυμάζων, ἢ φθονῶν, ἢ ἐκπληττόμενος. κατένασσε.] κατῴκισε, φοβούμενος αὐτούς. Εἵατο.] περὶ αὐτοῦ ἦσαν, ἢ καθέζοντο. Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ.] κάθηνται ἐν τῷ ἐσχάτῳ καὶ τελευταίῳ μέρει. φραδμοσύνῃσι.] ταῖς βουλαῖς, καὶ ταῖς γνώμαις τῆς γαίης. ἡ γὰρ γῆ εἶπεν αὐτοῖς

ὅτι σὺν τούτοις νικῶσι τοὺς Τιτᾶνας. Δηρὸν γὰρ μάρναντο] ἐπειδὴ ἐπὶ πολὺ παρατείνεται τῶν θεῶν ἡ μάχη, τουτέστι τῶν στοιχείων καὶ τῶν Τιτάνων, ἤγουν τῶν ἐν τοῖς μετεώροις συνισταμένων παθῶν. τὸ πλεῖστον γὰρ τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρος ξηρότερον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διέρχεται, ἐν ᾧ καὶ τὰ εἰρημένα πάθη ἐπικρατεῖ, ἀμφοτέρας ἀναθυμιάσεις καὶ ὑγροτέρας πληθύνοντα τὰ ὑπὸ γῆν ἀπολαβόντα πνεύματα, ἐν ἰσχύϊ τε καὶ ἐπικρατέστερα γίνεται τῶν ἐν τοῖς μετεώροις παθῶν, καὶ ὑπὸ γῆν ταῦτα ἀπελαύνει, ἔνθα ἦν αὐτὰ πρότερον. ἀμβροσία δὲ εἴη ἐνταῦθα καὶ νέκταρ, ὡς εἴρηται, ἡ ἀβροτέρα ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης ἀναθυμίασις, ἐξ ὧν τρεφόμενα τὰ τοιαῦτα πνεύματα. νάει κάτω, ἤγουν καταρρέει τοὺς ὄμβρους, καὶ ζωογονεῖ τὰ ὑπὸ γῆν δίκην νέκταρος. Ἄλλως. μάχη ἁπλῶς τῶν θεῶν πρὸς τοὺς Τιτᾶνας τὴν μεταξὺ φύσιν; τὸ μὴ ἐς ταὐτὸν συνιέναι, τὴν νοερὰν καὶ σωματικὴν φύσιν. οἱ μὲν ἀπ' Ὀλύμπου μάχονται τοῦ Ὀλύμπου μή ποτε, οἱ δὲ ἐξ Ὄθρυος ὅθεν τὸ στερεὸν καὶ ἡ φύσις. δέκα δὲ ἔτη ἐμάχοντο, ἵνα τὴν μάχην τὴν πλείστην δηλώσωσιν. οὐ γὰρ πλεῖον τῶν δέκα. διὸ καὶ τοσαῦτα ἔτη περὶ Ἑλένης, τῆς ὕλης τὰ ἐναντία, Τρῶες καὶ Ἕλληνες ἐμάχοντο. Ἶσον δὲ τέλος τέτατο.] ἤγουν ἐξισοῦτο ἐν ἑκατέροις ὁ πόλεμος, καὶ οὐδεὶς ὑπερεῖχεν τοῦ ἑτέρου. οὐ γὰρ ἡ νίκη τῶν θείων πρὸς ὁμογενῆ τὰ ῥᾷστα ἐγίνετο. ἀλλ' ἀνόμοια τὰ μαχόμενα δεῖ δὲ νικᾶσθαι ὑπὸ ὁμοφύλου τὰ ἡττώμενα, ἵνα καὶ ὄντως ᾖ νίκη. διὸ καὶ ὡς Βριάρεως καὶ Κόττος ἅμα τῷ Γύγῃ παραλαμβάνονται, εἰς τὴν τῶν μειζόνων νίκην. σῶμα γὰρ ὁ οὐρανὸς ὤν, καὶ διὰ τοῦτο μεῖζον, ἄφθαρτον δὲ διαμένον, ὥς φασιν οἱ ταῦτα λέγοντες, νικήσει αὖ εὐλόγως τὰ ῥᾷστα σώματα. καὶ οὕτως γίνεται ἡ νίκη, σωμάτων πρὸς σωμάτων, ἀλλ' οὐκ ἀσωμάτων πρὸς σωμάτων. τοῦτο γὰρ οὐ νίκη. Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισιν] ἀλλ' ὅτε φησὶ ἐπιδίδουσιν αὐτοὺς μεταχειρίζειν τῆς μοίρας τῶν θεῶν, τῷ Βριάρεῳ, Κόττῳ καὶ Γύγῃ. τά περ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι] ἀΐδιον τοῖς οὐρανίοις δίδοται σώμασι καὶ οὕτω νικῶσι τοὺς ἄλλους Τιτᾶνας, τὴν μέσην φύσιν. ἐν δαῒ λυγρῇ] ἐν τῇ μάχῃ χαλεπῇ. ἔστι δὲ ἀποκοπὴ τοῦ δαΐ δαΐδι γὰρ ἦν. Μνησάμενοι φιλότητος.] μνημονεύσαντές φησιν ὅτι τεταρταρωμένους ἔσωσεν ὑμᾶς, καὶ ἤγαγον εἰς φῶς. οὐκ ἀδαῆ τοι] οὐκ ἀσύνετα, οὐκ ἄγνωστα ἡμῖν, ἀλλὰ γνωστά, οὐκ ἀδίδακτα, οὐκ ἀφανῆ, ἀλλ' εἰδότι λαλεῖς καὶ οἴδαμεν ὅτι πάντα οἶδας, καὶ ὑπερέχεις πάντων. ἀτενεῖ τε νόῳ.] συνεχεῖ, προθύμῳ νοΐ. Ἄλλως. ἀτενεῖ, ἄγαν τεταμένῳ. προθύμῳ· σκληρῷ καὶ δυνατῷ ἀμεταστρέπτῳ τῷ νοΐ ῥυσόμεθα τὸ ὑμῶν κράτος. Μαρνάμενοι Τιτῆσιν] λαβὼν ὁ θεὸς (φησὶ Πλάτων) πᾶν δὲ τὸ πᾶν πλημμελῶς καὶ ἀτάκτως κινούμενον, εἰς τάξιν αὐτὸ ἤγαγε, καὶ τοῦτο ἡ μάχη τῶν στοιχείων. ταῦτα γὰρ Τιτῆνες, ἡ πλημμέλεια καὶ ἡ ἀταξία. Ἐξ ἄμων ἐπέφυκον, ἀντὶ τοῦ ἐπιφύκασιν· τὸ δὲ πέφυκα παρακείμενος ὤν, πεφύκω Δωρικῶς γέγονε· καὶ ὅμοιον ἐνεστῶτι ἀναδεξάμενον χαρακτῆρα, εἰς τὸν ἐπέφυκον παρατατικὸν ἔκλινεν. Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν.] ἐνταῦθα καταλέγει ὁ ποιητὴς τὰ ἐν χειμῶνι γινόμενα, τοὺς ὑπὸ γῆν γινομένους βόμβους, τὰς τῶν πνευμάτων σφοδρὰς ἐπαναστάσεις. κινήσεις πετρῶν ῥιπτομένων τῇ σφοδρότητι τῶν ἀνέμων, σάλον θαλάσσης, καταιγίδας καὶ θυέλλας, ἀστραπάς τε καὶ βροντάς. ἔστιν ὅτε πρηστῆρας καὶ κεραυνοὺς τὴν γῆν πολλάκις καταχεόμενα, καὶ πᾶν τὸ παρατυχὸν· ἃ καὶ βέλη προσαγορεύει στονόεντα, ὡς βάλλοντα, καὶ φόνον τινὰ καὶ ταραγμὸν ἐμποιοῦντα. Πέτρας ἠλιβάτους] ἤγουν μεγάλας καθ' ὑπερβολήν. στιβαράς, ἰσχυράς. Προφρονέως] προθύμως ταῖς χερσὶ καὶ τῇ δυνάμει, ὁμοῦ ἔφαινον τὸ ἔργον αὐτῶν. τουτέστι τῆς ἰσχύος καὶ τῆς τέχνης. Σειόμενος.] τινὸς ὅθεν δὲ σεισμὸς γέγονε τῇ μεγάλῃ βοῇ, τῶν ποδῶν αὐτῶν· ὡς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐπέφερον, τὰ στονόεντα βέλη. Ῥιπῇ ὕπ' ἀθανάτων] τῇ ὁρμῇ καὶ κινήσει τῶν θεῶν ἤτοι τῶν στοιχείων. τούτων γὰρ μαχομένων πάντα νικᾶται. Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων.] γινομένης τῆς τοιαύτης τῶν πνευμάτων κινήσεως ἅπαντα κλονεῖται, καὶ γῆ καὶ θάλασσα, καὶ τὰ ὑπὸ γῆν. ἀλλὰ καὶ μέχρις οὐρανοῦ φθάνει ὁ τούτων ἦχος. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ ἀὴρ, καὶ ὁ αἰθὴρ κινηθέντες κεραυνοὺς καὶ ἀστραπὰς καὶ βροντὰς ἐκπέμπουσιν· γῆ δὲ καὶ θάλασσα δεχομένη ταῦτα μέγαν ἔχει τὸν πάταγον. Ἵκεταρ ἅμα] ὁ δεῖνα, ἐκ τοῦ συνεγγὺς. ὡς ἀπὸ τοῦ ἱκνοῦμαι, ἵκταρ ἐπιρρηματικῶς, ταχέως· ἢ ἀντὶ τοῦ ἐγγύς, ἐκ τοῦ παρεπομένου, ἐπειδὴ ὁ ἀφικνούμενος ἐγγὺς γίνεται. χρῶνται δὲ οἱ τραγικοὶ ταύτῃ τῇ λέξει. εἰλυφόωντες.] εἰλοῦντες, συστρέφοντες

τὴν

τῆς, τὸ πῦρ πανταχοῦ περιμάγνυντος. περίσβεστος] ἡ τὴν ζωὴν διδοῦσα. Ἔζεε δὲ χθὼν] ἀνέβρασεν ἡ γῆ. τοῦτο δῆλόν ἐστιν ὑπὸ τῶν ἀτμῶν, καὶ τῆς ὁμίχλης τῆς ἐν τῷ χειμῶνι γινομένης καὶ τῶν ἀτμιζόντων ὑδάτων. ὑπὸ γῆν μὲν γὰρ ἐπιπολὺ διατρίβων ὁ ἥλιος ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς εἰσδυόμενος θερμαίνει τὰ ὕδατα, ὡς καὶ ἀτμόν τινα ταῦτα ἀποτελεῖν. ὑπὲρ γῆς δὲ γενόμενος, καὶ τὰς ἀκτῖνας ἐπιπέμψας τῇ γῇ, τὰς ἐν νυκτὶ περιγινομένας ἰκμάδας ἀναμάσσων τὴν ὁμίχλην ἐργάζεται. Οὐ μόνον δὲ ἐν γῇ ταῦτα γίνεται, ἀλλὰ καὶ ἐν θαλάσσῃ καὶ ποταμοῖς, καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν ὑδάτων συστήμασι. Σαφέστερον δ' αὖτις γνοίη, ὡς καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάττης καὶ τῶν ὑδάτων πάντων ὁμίχλη γίνεται, ἀπό τε τῶν θερμαινομένων τῷ πυρὶ ὑδάτων, καὶ ἀτμόν τινα ἀναπεμπόντων, καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν στερεῶν σωμάτων, ξύλων φημὶ καὶ πετρῶν, καὶ τῶν τοιούτων ἑτέρων. καὶ ταῦτα γὰρ διὰ τὸ μετέχειν ὑγρότητος θερμαινόμενα ἀτμόν τινα ἀποτελεῖ· τὰ μὲν ὑγρότερα μείζονα, τὰ δὲ ξηρότερα ἐλάττονα. ἀϋτμή.] ἀτμὴ τοῦ πυρός. ὄσσε δ' ἄμερδε.] τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκώλυε. ἐτύφλου. εἴσατο δ' ἄντα.] ἀντὶ τοῦ ἔδοξεν ὁρώμενα ἐξ ἐναντίας, ἢ ἐφαίνετο τοῖς ὁρῶσι τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, οὐ τοῖς ἀκούουσιν. ὡς ὁπότε τῇ γῇ ἐμπέσοι ὁ οὐρανός, οὕτως ἦν ἡ ἀκαταστασία. Τῆς μὲν ἐρειπομένης.] τῆς γῆς ἐρριμμένης, ἢ ὑπορρεούσης, ἢ πληττομένης ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Ἄλλως. τουτέστιν ἐρριμμένης, ἐξ ἐρίποντος δὲ τοῦ οὐρανοῦ ἐπικειμένου. Σὺν δ' ἄνεμοι.] οἱ δὲ ἄνεμοι σεισμοὺς καὶ κόνιν ἐποίουν, ἢ χώματα συνετάρασσον. Κῆλα Διὸς μεγάλοιο] τὰ βέλη τὰ καυστικά. ὄτοβος δ' ἄπλετος,] θόρυβος, ψόφος· διὰ τὸ ἀσαφὲς τοῦτο λέγει. ὄτοβος γὰρ, ἡ διὰ τῶν ὤτων βοή. κέχρηται καὶ κόναβος, καὶ σημαίνει καὶ αὕτη ἡ λέξις τὸν θόρυβον. περὶ δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες.] αὐθιστάμενοι, ἐμποδίζοντες τὸ πρότερον ἀλλήλους. νῦν ἐκλήθη ἡ μάχη. μάχην δριμεῖαν.] ἐκ μεταφορᾶς τῶν ὠδινουσῶν. Ὅμηρος,

Ὡς δ' ὅτ' ἂν ὠδίνουσαν ἔχει βέλος ὀξὺ γυναῖκα
Δριμὺ, τό τε προϊεῖσιν. ——

Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς.] ἕνεκεν διδασκαλίας καλῶς. οὐκ εἰδὼς γὰρ, ἢ ἀπὸ ἱστορίας λέγει, οὐδὲ πείρας. ἢ περί τινος λέγει, καὶ πρὸς τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων πλάττει. Ἄλλως. κέντρον γὰρ λόγον ἐπέχει πρὸς ἀμφότερα ἡ γῆ. καὶ τὰς μὲν ὑπὸ χθονός. ἐκεῖ ἡ ὀργὴ τῶν θεῶν πέμπει τὰ πλημμελήματα, καὶ δυσφημίας τῶν ἀνθρώπων. δεῖ δὲ νοεῖν, ὅτι ἐκτὸς τοῦ τείχους ἐπιτηροῦσι τοὺς Τιτᾶνας. οὐ γὰρ σὺν τοῖς Τιτᾶσιν οἰκοῦσι καὶ οὗτοι. ἀμφὶ δέ μιν νὺξ] ἐκεῖ καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ταρτάρου, καὶ τοῦ πόντου, καὶ πάντων αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ τέλος ἐστί. χάλκεον δὲ ἕρκος ἐλήλαται, ἤγουν περιτρέχει, ἐκ μήκους, καὶ πλάτους, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, καὶ ἐντὸς τοῦ ταρτάρου, καὶ ἐκτὸς, τεῖχος περιέχει. Τριστοιχεὶ.] κατὰ τρεῖς τάξεις εἰς τὸ αὐτό· περὶ τὸ ἄκρον καὶ ἀνώτατον μέρος τοῦ ταρτάρου πρὸς τῷ ᾅδῃ, περὶ ὅν φησι κέχυται πολλὴ νύξ. τὸ γὰρ τριστοιχεὶ, πολυστοιχεί. αὐτὰρ ὕπερθεν] ἐπάνω τοῦ ταρτάρου κεῖται ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, τρίτη ...ῃ, ὡς ἂν πλέονες καὶ ἄπειροι γῆς ῥίζαι πεφύκασιν, ἀντὶ τοῦ ἐκεῖ ῥίζα τοῦ κόσμου. ἡ μεταφορὰ ὑπὸ τῶν φυτῶν. Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι.] λείπει ἡ διά, ἵν' ᾖ διὰ τούτων τῶν ῥιζῶν οὐκ ἐκβατέον, οὐ περατέον. πύλας δ' ἐπέθηκε.] διότι ὁ αὐτὸς ἐννοσίγαιος, ὁ τὴν γῆν συνέχων. Ἄλλως. τῆς γὰρ ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς ἐπιπλαζούσης ἀναθυμιάσεως ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρι, αἱ ξηραὶ ἀναθυμιάσεις κωλύονται ἀνιέναι. τεῖχος περίκειται.] περιέχει ἐκ μήκους καὶ πλάτους, ἢ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐντὸς τοῦ ταρτάρου, καὶ ἐκτὸς τεῖχος περιβέχει. Ἔνθα δὲ Γύγης Κόττος τε.] ἐκεῖ ἡ ὀργὴ τῶν θεῶν ἐπέχει τὰ πλημμελήματα καὶ τὰς δυσφημίας τῶν ἀνθρώπων. δεῖ δὲ νοεῖν, ὅτι οὗτοι ἐκτὸς τοῦ τείχους ἐπιτηροῦσι τοὺς Τιτᾶνας. οὐδὲ ἐν τοῖς Τιτᾶσι δεῖ νοεῖν οἰκοῦντας τούτους. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς] ἐκεῖ καὶ γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ταρτάρου καὶ πάντων αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ τέλη εἰσίν. ἐπειδὴ ἄναρχα ταῦτα. τὸ γὰρ ὕδωρ ἄναρχον, ἐξ οὗ τὰ πάντα. Ἑξείης πάντων πηγαί.] λείπει ἡ διά, ἵν' ᾖ διὰ τούτων τῶν ῥιζῶν, πάντων ἡ ἀρχὴ, ἐκ τοῦ παρ' ἑτέρου ἐκφέρεται, καὶ ἐκεῖ ἀποτελεῖται. οὐδέ κε πάντα.] ἐπειδὴ ἀφανὴς ἡ τούτων ἀρχὴ, καὶ τὸ τέλος, οὐδ' εἰ πάντα, φησὶ, τὸν ἐνιαυτὸν δυνηθείη φθάσαι τὸ βάθος, ἐὰν μόνον φθάσῃ περάσαι τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἄνεμοι περιφέρουσιν αὐτόν. λείπει δὲ τὸ τὶς, οἷον, οὐδ' ἄν τις. καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς] ἐκ τῆς νυκτὸς τὰ δεινὰ οἰκήματα ἐκεῖ ἐστὶ νεφέλῃ κεκαλυμμένη. περὶ δὲ τῶν οἰκημάτων, ὁ Γαμπτιονίδης ἵσταται. τὸν

οὐρανὸν βαστάζειν. ὅπου καὶ ἡ νὺξ καὶ ἡ ἡμέρα χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων προσαγορεύουσι ἀπαντῶσαι ἀλλήλαις. Τῶν περὶ Ἰαπετοῖο.) περὶ τῶν οἴκων, δηλονότι τῆς νυκτὸς μαχόμενα τὰ ἐπὶ τῷ Ἄτλαντι. εἰ γὰρ ἐννέα ἡμερῶν διάστημα ὁ ἄκμων καταβαίνει ἀπὸ τῆς γῆς, πῶς οἷόν τε τὸν Ἄτλαντα ἐπὶ γῆς ἑστῶτα βαστάζειν τὸν οὐρανόν, Ὁμήρου εἰπόντος, ἔχει δέ τε κίονας αὐτός· ἀντὶ τοῦ ἐπιμελείας ἀξιοῖ, ἢ φυλάττει, ὡς καὶ ἐν ἄλλῳ, Καί μοι κῆπον ἔχει πολυδένδρεα· ὁ δὲ Ἡσίοδος, ἀντὶ τοῦ κατέχει καὶ φέρει ἤκουσεν.

κασίγνητον Θανάτοιο.] ἀδελφὸν τοῦ θανάτου. θανάτῳ γὰρ ὅμοιός ἐστιν ὁ βαθὺς ὕπνος. Ὕπνος καὶ Θάνατος.] ὁ μὲν αἰωνίως δαμάζει. ὁ δὲ πρὸς ὀλίγην ὥραν. ἐκ τῶν περιπεπτωκότων τοῖς ἀνθρώποις. κοιμᾶν πλάττει. οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων] ἤγουν εἰς τὸ κάτω ἡμισφαίριον γινόμενος. ὁ γὰρ πέρα καθεύδων τοῦ πρέποντος, ὡς φησι Σιμοκάτης, οὔτε ἀνίσχοντα, οὔτε δυόμενον προσβλέπει τὸν ἥλιον. Ἔνθα θεοῦ.] ἐν τοῖς οἰκήμασι νυκτὸς, τὸ δὲ χθονίου ἢ τοῦ σκιεροῦ· ὡς Ἀνακρέων, χθόνιον δ' ἐμαυτὸν ἦρεν. Ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖθις.] τούτῳ ὅμοιον τὸ παρ' Αἰσχύλῳ· δυσκρεῶς καλεῖσθέ μιν· ἔστι δ' οὐκ εὐέξοδον. Ἄλλως τε πάντων καὶ οἱ κατὰ χθονὸς θεοί, Λαβεῖν ἀμείνους εἰσὶν ἢ μεθιέναι. Δεινὴ Στύξ] φοβερὰ τοῖς ἐπιορκοῦσι. δεινὴ θεὸς, ὅτι τοὺς ἐπιορκοῦντας εἰς αὐτὴν βασανίζει. ἄλλως. Στύγα νῦν λέγει τοὺς σταλαγμοὺς τῶν ὑδάτων, καὶ τὰς ψεκάδας τὰς ἀπὸ τῶν κάτω τόπων ἀναδιδομένας περὶ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα, καὶ ποιούσας ἴριδα καὶ νέφη, καὶ ὄμβρους, καὶ χάλαζαν, καὶ τὰ τοιαῦτα. οὓς δὴ σταλαγμοὺς καὶ κίονας ἀργυρέους προσαγορεύει, διὰ τὸ καθαρὸν καὶ λευκόν. κίονας δὲ διὰ τὸ ἀπὸ γῆς, ἢ ἀπὸ τῶν ὑπογαίων μέχρις οὐρανοῦ ἀνέρχεσθαι ἀνελκομένας τῇ τοῦ αἰθέρος καὶ τοῦ ἡλίου θερμότητι. Μακρῇσι πέτρῃσι.] ταῖς μεγάλαις, διὰ τὸ ὑπὸ πηγῶν εἶναι τὸ ὕδωρ.

Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.	Columnis argenteis ad cœlum firmatæ sunt.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις	Raro vero Thaumantis filia pedibus velox Iris,
Ἀγγελίην πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,	Nuncia versatur super lata dorsa maris,
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.	Quando lis & contentio inter deos exorta fuerit:
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,	Et sane quisquis mentiatur celestes domos tenentium,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι	Iupiter tum Irim mittit, deorum magnum iusiurãdum vt ferat
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ,	E longinquo in aureo gutturnio celeberrimam aquam,
Ψυχρὸν, ὅ τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο	Frigidam, quæ e petra destillat alta,
Ὑψηλῆς, πολλὸν δὲ ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης	Excelsa. multum vero subtus terram spaciosam
Ἐξ ἱεροῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν,	E sacro flumine fluit per noctem nigram,
Ὠκεανοῖο κέρας. δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται.	Oceani cornu. decima vero pars attributa est.
Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης	Nouem quidem circa terramque & lata dorsa maris
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἱλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει,	Vorticibus argenteis intortus in mare cadit,
Ἡ δὲ μί' ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.	Vna vero ex petra profluit, magnum damnum diis.
Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας ἐπομόσσῃ	Quisquis periurium libens intuerit
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,	Immortalium, qui tenent verticem niuosi Olympi,
Κεῖται νήυτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν.	Iacet spiritus expers integrum per annum:
Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον	Neque ambrosiæ & nectaris accedit propius
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἄναυδος	Cibum: sed iacet non respirans, & mutus,

Στρωτῇς

Στρωτοῖς ἐν λεχέεσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτόν,
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Ἐννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται οὐδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ,
Ὠγύγιον. τὸ δ' ἵησι καταστυφέλου διὰ χώρου.
Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ ταρτάρου ἠερόεντος,
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος
Ἑξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.
Ἔνθα δὲ μαρμάρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς
Ἀστεμφής, ῥίζῃσι διηνεκέεσσιν ἀρηρώς,
Αὐτοφυής. πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐτὰρ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι
Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὠκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττος τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεων γε μὲν ἠῢν ἐόντα
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος.
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἥν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανοῦ ἐξέλασε Ζεὺς,
Ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη
Ταρτάρου ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχουσαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατεροῦ θεοῦ· ἐκ δέ οἱ ὤμων
Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,
Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε·
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο.
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῇς κεφαλῇσι
Παντοίην ὄπ' ἰεῖσαι, ἀθέσφατον. ἄλλοτε μὲν γὰρ
Φθέγγονθ', ὥστε θεοῖσι συνιέμεν, ἄλλοτε δ' αὖτε

Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
Alia ex alia excipit molestissima ærumna.
Nouennio autem a diis relegatur sempiternis,
Neque vnquam ad consilium ineundum commiscetur, neque ad epulas
Nouem totis annis. decimo tandem commiscetur iterum
Cœtibus immortalium, qui cœlestes domos incolunt.
Tale itaque iuramentum constituerunt dij, Stygis perennem aquam
Antiquam istam, quæ tranat aridum locum.
Ibi autem terræ caliginosæ & Tartari obscuri,
Pontique infructuosi, & cœli stellati,
Ex ordine omnium fontes & fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam dij ipsi.
Illic splendidæque portæ, & æreum limen
Immotum, radicibus longis compactum,
Sua sponte natum. ante illud vero extra omnes deos
Titanes habitant, vltra Chaos caligine obductum.
Cæterum valde tonantis Iouis inclyti auxiliarij,
Domus incolunt in Oceani fundamentis,
Cottus atque Gyges. Briareum quippe bonum existentem,
Generum suum fecit grauiterfremens Neptunus,
Dedit autem Cymopoliam, vt ducat in vxorem filiam suam.
At vbi Titanes e cœlo expulit Iupiter,
Minimum natu peperit filium Typhoeum terra magna,
Tartari in amore, per auream Venerem.
Cuius manus quidem sunt ob robur operibus aptæ,
Et pedes indefessi robusti dei. ex humeris vero ei
Erant centum capita serpentis horrendi draconis,
Linguis nigris lambentes. præterea ex oculis ei
Admirandis in capitibus sub supercilijs ignis micabat.
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis,
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum sonitum emittentes, ineffabilem. interdū enim
Sonabant, vt diis intelligere liceret, interdum rursum

Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἀσχέτου ὄσσαν ἀγαύρου,
Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος,
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι,
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζασχ', ὑπὸ δ' ἤχεεν οὔρεα μακρά.
Καί νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,
Καί κεν ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ', Ὠκεανοῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης.
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' ὄλυμπος
Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεστενάχιζε δὲ γαῖα.

Tauri valde mugientis, robore insuperabilem vocem, ferocis.
Interdum rursus leonis impudentem animum habentis:
Interdum rursum catulis similis, mira auditu:
Interdum vero stridebat, resonabantque montes alti.
Et sane fuisset opus perplexum die illo,
Atque ipse mortalibus & immortalibus imperasset,
Nisi statim intellexisset pater hominumque deorumque.
Grauiter autem intonuit atque fortiter. vndique vero terra
Horrende edidit fragorem, & cœlum latum superne,
Pontusque & Oceani fluxus, & infima loca terræ.
Pedibus vero sub immortalibus magnus contremuit Olympus
Insurgente rege. ingemiscebat iterum tellus.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Τὰ δὲ τῆς Στυγὸς δώματα κατηρεφέα μὲν ὑπὸ μακρῶν πετρῶν παραδίδονται, καὶ ὑπὸ κιόνων μετεωριζόμενα μακρῶν ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, διὰ τὸ ἐκ πετρῶν μᾶλλον καταῤῥέειν τὰ ὕδατα, καὶ ἐντεῦθεν ἀναδίδοσθαι τὴν εἰρημένην ἀναθυμίασιν, καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνάγεσθαι, καὶ ποιεῖν νέφη καὶ ὄμβρους, καὶ ὁμίχλην, καὶ χάλαζαν. τὸν γὰρ μεταξὺ τῆς γῆς, καὶ τοῦ καλουμένου αἰθέρος τόπον πληροῖ διαφόρων παθημάτων ἡ ἀναδιδομένη ἀτμίς.

Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις,
Ἀγγελίη πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Ὁππότ' Ἔρις καὶ Νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται]

διὰ τούτων τῶν ἐπῶν καὶ τῶν ἑξῆς, ἔοικε φιλοσοφεῖν περὶ Ἴριδος, οὐκ ἐπιστημονικωτάτως δὲ, οὐδὲ πάντως ἀκριβῶς, καθὼς Ἀριστοτέλης ἐποίησεν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν μετεώρων, ἀλλ' ὅσον προσῆκε ποιητῇ ἀνδρὶ καὶ ἀρχαίῳ σοφῷ. διὸ καὶ εἴτι φαίνεται ἀπᾷδον τοῦ ἀληθοῦς, συγχωρητέον αὐτῷ διὰ τὴν ἀρχαιότητα, οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις. χάρις δ' οὖν ὅμως εἰπόντι τῷ ἀνδρὶ καὶ ὁδηγήσαντι τοὺς μετ' αὐτόν. ὀλιγάκις, φησὶν, ἡ Ἴρις ἀναστρέφεται περὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἄνωθεν τῶν νώτων αὐτῆς φαίνεται, καὶ ὅταν οἱ θεοὶ ἐρίζωσι πρὸς ἀλλήλους, ὅταν μάχη τις ἐν τοῖς στοιχείοις ᾖ (ταῦτα γὰρ θεοὺς νῦν καλεῖ) τότε φαίνεται ἡ Ἴρις ἐν τοῖς μετεώροις, καὶ πέμπεται παρὰ τοῦ Διὸς ἄγγελος τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως. χρυσέην δὲ πρόχοον, καὶ πολυώνυμον ὕδωρ ἀκουστέον, τὸ χρυσίζον τῆς ἴριδος μέρος, καὶ τὸ πολύχροον αὐτῆς, ὅπερ ἐξ ὕδατος ἔχει τὴν σύστασιν ψεκάζοντος. τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς φοινικοῦν λέγεται, τὸ δὲ πράσινον, τὸ δὲ ἁλουργόν· διὸ καὶ πολυώνυμον ὕδωρ αὐτὴν ὁ παρὼν ποιητὴς ὀνομάζει. ἀναδίδοται δὲ αὕτη ἐκ πετρῶν ἠλιβάτων, καὶ ἀπὸ θαλάττης, καὶ ἀπὸ γῆς, διὰ νύκτα μέλαιναν, ἡ ἀορίστως καὶ ἀνεπαισθήτως ἡμῖν, ἢ μάλιστα νυκτὸς, διὰ τὸ τὴν σελήνην ἀνάγειν ταῖς ἑαυτῆς ἀκτῖσι τὴν δίυγρον ἀτμίδα. τὸ δὲ,

Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἰλιγμένον εἰς ἅλα πίπτει,
Ἡ δὲ μί' ἐκ πέτρης προρέει,——

τοιαύτην ἔχει τὴν ἔννοιαν, ὡς οὐχ ὡσαύτως ἀπό τε τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης οἰητέον ἀνάγεσθαι ἀναθυμίασιν περὶ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα, ὥσπερ ἄνεισιν ἀπὸ τῶν πετρῶν, καὶ τῶν καταῤῥεόντων ἐξ αὐτῶν ὑδάτων. ἀλλ' ἐκεῖθεν μὲν, διὰ τὸ ἐμπλεῖσθαι τὴν θάλασσαν, καὶ τοὺς ποταμοὺς περιέχεσθαι, ἐνναπλάσιος ἄνεισιν ἡ ἀναθυμίασις· ἐντεῦθεν δὲ ἀπὸ τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ἐν σπηλαίοις ὑδάτων ἐνναπλάσιος καὶ ὀλίγη· ἡρμήνευσαν δέ τινες τὰ ἔπη ταῦτα οὕτως, ὡς διὰ τούτων περὶ τοῦ σχήματος τῆς ἴριδος διαλαμβάνει. εἰ γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης δείκνυσιν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν μετεώρων, ὡς οὔτε κύκλος ἐστὶν, οὔτε μεῖζον ἡμικυκλίου τὸ τῆς Ἴριδος σχῆμα, ἀλλ' ἢ ἡμικύκλιον, ἢ ἔλαττον ἡμικυκλίου, ἀλλ' οὖν φασιν ἔνιοι, ὡς μεῖζον ἡμικυκλίου

πολλῷ

πολλῷ τοῦτο ἐστὶ, τὸν παρόντα ποιητὴν μάρτυρα ἐπάγοντες· λέγει γὰρ, ὡς εἴ τις νοήσει κύκλον, καὶ εἰς δέκα τμήματα αὐτὸν τέμῃ, τὰ μὲν ἐννέα ὑπὲρ γῆς ἔσονται· τὸ δὲ ἓν τμῆμα, ὑπὸ γῆν. μεταρρυθμίζουσι δὲ τὴν λέξιν, καὶ τὸ ἐκ πέτρης προρέει, ἀντὶ τοῦ ὑπὸ πέτραν καὶ ὑπὸ γῆν κρύπτεται, ἀξιοῦσι λέγειν. μέγα πῆμα προρέει θνητοῖσι καὶ τὰ ἑξῆς. ἐντεῦθεν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὰ περὶ τοὺς ἐπιόρκους συμβαίνοντα καταλέγει, δεικνὺς ἡμῖν ὁπόσον κακόν ἐστι τὸ ἐπιορκεῖν, καὶ ψεύδεσθαι. χρὴ γὰρ στίξαντας τελείαν εἰς τὸ προρέει, τὰ ἑξῆς ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἀκούσαι, ἡλικωτέρως ἡμῖν τὸν νοῦν ῥυθμίζοντα, καὶ πρὸς τὸ ὑπέστερον μετάγοντα. μέγα πῆμα θνητοῖσιν ὃς τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας ἐπομόσῃ, τὴν ἰειδα λέγει, ἢ τὴν στύγα, μέγα πήματα ἐπιόρκοις ἐστί· εἰ γὰρ ψευδῶς τις ἐπ' αὐτὴν ὀμόσει, ἀποσπείσας προτέρον ποιησάμενος καὶ συνθεσίας, (τοῦτο γὰρ δηλοῖ διὰ τοῦ, ἀπολείψας) κεῖται ἄτασθος μέχρι πολλοῦ ἐπεὶ δὴ τιθναίη· εἰ δὲ καὶ ζῶν, ἀκοινώνητος τῆς χαρᾶς καὶ ζωῆς καὶ πόσιος, καὶ οὐδὲ προσιόντος ἐστιν εἰς πρᾶξιν, ἀλλὰ τε κεῖται ἀναπνευστος, καὶ ἄναυδος στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι παραφρονῶν ἐστιν ὅτι καὶ οὐχ ὑπνώττων, ἀλλὰ κατεχόμενος κάρῳ, καὶ ἐπὶ πολὺ ἐταζόμενος ὑπὸ τῶν ἐννέων καὶ μακρονόσων. εἶθ' ὕστερον πάλιν ἰώμενος, καὶ ἀνακτώμενος ἐπὶ τὴν προτέραν κατάστασιν. φιλάνθρωπος γὰρ ἡ πείρα, καὶ οὐκ ἀπογινώσκει τέλεον παρασκευάζει τοὺς δυσσεβοῦντας, δι' ὧν ἄρα σοφοὺς τῆς ἑαυτῆς προμηθείας δείκνυσι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης, καὶ εἴ τις ἄλλος τοῖς ἁμαρτήμασιν ἔνοχος γέγονε. Τί δὲ δή ποτε εἰς τὴν στύγα ὀμνύειν τοὺς θεοὺς λέγεται; ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς δηλοῦται διὰ τούτου ἡμῖν, ὅτι συγχεῖται ὑπὸ θεῶν οἱ ὀμνύοντες, καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, ὥσπερ δὴ ἀνωτέρω προείρηκα, ἢ ὅτι πρεσβύτερον ὂν τῶν ἄλλων στοιχείων τὸ ὕδωρ, κατά τε Ἡσίοδον, καὶ ἐνίους τῶν παλαιῶν, εἰκότως εἰς ὅρκον αὐτοῖς προύκειτο.

Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ, Ὠγύγιον.] ἤγουν διὰ τὸ πρεσβύτερον εἶναι τὸ ὕδωρ, εἰς ὅρκον αὐτοῖς παρελαμβάνετο, ἢ διὰ τὸ πολύχρηστον καὶ πολλὰς ἔχειν ἐνεργείας. ἢ Στύγα δοκεῖ λέγειν, τὸ κατὰ ῥέον ὕδωρ ἀπὸ τῆς Ἴριδος διαλυομένης ἤδη καὶ σκεδαννυμένης ὑπὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνος, καὶ ὑπὸ τῆς ὁμίχλης, ὥσπερ εἰ τοῦτο παιδεύοντος ἡμᾶς τοῦ λόγου, ὡς ἄρα διαλυθείη ὁ τὸν ὅρκον παραθραύσων ὥσπερ ὡς διαλύεται καὶ διασκεδάννυται ἡ καταρρέουσα τῆς ἴριδος δρόσος ἢ ψεκαδώδης. τὸν δὲ Βριάρεων ὁ Ποσειδῶν ποιεῖται γαμβρὸν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν Κυμοπόλειαν, παρόσον ἡ τῶν κυμάτων κίνησις ἐστιν ὅτε σφοδροτέρα γίνεται καὶ βιαιοτέρα ὑπὸ πνευμάτων, οἷον αὐτῇ συνερχομένων. μετὰ δὲ τὸ τοὺς Τιτᾶνας ὑπὸ τοῦ Διὸς καταβληθῆναι εἰς Τάρταρον, ὁ Τυφωεὺς ἐκ τῆς γῆς νεώτερος παραδίδοται γεννηθῆναι, συνελθούσης τῷ ταρτάρῳ. καὶ τὰ ἑξῆς τῶν ἐπῶν. ὄντος γὰρ μετὰ τὸ ἀπελαθῆναι τοῦ περὶ ἡμᾶς ἀέρος τὴν ἀτμιδώδη πᾶσαν ἀναθυμίασιν, καὶ ὑπὸ γῆν ἐμβληθῆναι καὶ τῷ λεγομένῳ κάτω ἡμισφαιρίῳ προσπελάσαι, ἐπιγίνονται (καθὼς οἴεται ὁ παρὼν ποιητής) τυφῶνες καὶ ἐκνεφίαι δεινοὶ χλευάζοντες τὴν γῆν καὶ ἐκδειματοῦντες ἡμᾶς ταῖς ἀτάκτοις αὐτῶν ὁρμαῖς, καὶ ἐκκυκῶντες οὐ γῆν μόνον, ἀλλὰ μικροῦ δεῖν καὶ τὸν ἅπαντα κόσμον συνταράσσοντες. διὸ καὶ ὡς τοιαῦτα ἐνεργοῦντες εἰκότως ἑκατογκέφαλοι λέγονται, καὶ πολύχειρες, καὶ πολύφωνες, ποτὲ μὲν ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, ἄλλοτε δὲ ὡς ταῦροι μυκώμενοι· ποτὲ δὲ ὡς κύνες ἀναιδῶς ὑλακτοῦντες. ἔτι δὲ ὁ τυφὼν, πνεῦμα παχύτερον ἐν νέφεσιν ἀποκεκλεισμένον, καὶ διὰ τὴν ἀντίκρουσιν τῆς δίνης, ἐπὶ γῆς φερομένην ἔχει τὴν ὁλκὰ, συγκατάγουσαν τὸ νέφος, μὴ δυναμένην ἀπολυθῆναι. ὅπου δὲ κατ' εὐθυωρίαν ἐκπνεῖ, ἐνταῦθα τῷ πνεύματι κινεῖ, καὶ τῇ κυκλικῇ κινήσει φέρει, καὶ ἀναφέρει ᾧ ἂν προσπέσῃ βιαζόμενον. ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἐνοχλοῦν παχὺ πνεῦμα κατασπασθὲν, καὶ λεπτομερέστερον ἑαυτοῦ γενόμενος τῇ ἐκπυρώσει, καὶ τὸν ἀέρα χρωματίσαν· ἔτι δὲ ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ λεπτὸν ἐκθλιβὲν, πρηστὴρ ἢ κεραυνὸς γίνεται. ἔνθεν τοι καὶ ὁμοίως λέγεται διὰ ταῦτα, ὡς ὁ Τυφωεὺς βασιλεύσειν μέλλων τοῦ δὲ τοῦ παντὸς, ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἐγνωκότος τὴν αὐτοῦ μηχανὴν, καὶ ἀναλαβόντος τὰ αὐτοῦ βέλη, καὶ καταλαβόντος αὐτὸν βροντῇ τε καὶ ἀστραπῇ καὶ κεραυνῷ. τάχα γὰρ ἂν, ἀνεκύκησε πάντα τὸν κόσμον καὶ ἠφάνισεν ἐπικρατήσαν τὸ τοιοῦτον πνεῦμα, εἰ μὴ διεκωλύθη ὑπὸ τῆς πάντα διοικούσης ἀλόγως προνοίας. εἰς κεραυνούς τε καὶ πρηστῆρας, καὶ ἀνέμους. καὶ οὕτως ἠλαττώθη καὶ οὕτως

ἀπεδυναμώθη· ἢ ἀπὸ τῆς ἐνώσεως τῷ νέφει ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἰσχυρᾶς γεγενημένης τῇ ἐκθλίψει, καὶ οἷον μένος ἀναλαβούσης, καὶ τὴν ἀστραπὴν καὶ τὸν κεραυνὸν ποιησάσης, διεσπάσθη καὶ ἀπεγυιώθη τὸ τυφωνικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα. ἔοικε δὲ ὁ Ἡσίοδος ὑπὸ γῆν οἴεσθαι γίνεσθαι τὸν Τυφῶνα, παρόσον αὐτὸν λέγει ἐκ γῆς καὶ ταρτάρου γεννηθῆναι. οἱ δὲ ὕστερον ὑπὲρ γῆς διισχυρίζονται ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρι γίνεσθαι τοῦτον. τί δὲ βούλεται παρ' αὐτῷ, τὸ [διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην] οἶμαι τὴν τοῦ εἶναι ἔφεσιν· ἅπαντα γὰρ τοῦ εἶναι ἐφίεται, κἂν τὰ μὲν μᾶλλον καὶ ἐπιπολύ, τὰ δὲ οὐχ οὕτω. καὶ ὁ Τυφὼν οὖν τοῦ εἶναι ἐφίεται, καὶ ἡ χάλαζα, καὶ ἡ ὁμίχλη, καὶ πάντα τὰ ὑπὸ φύσεως, ἢ φυσικῶς γινόμενα. δράκοντι δὲ αὐτὸν παρείκασε διὰ τὸ ἀηδὲς εἶναι καὶ πικρὸν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ θανάσιμον, ἢ διὰ τὸν συριγμόν. λέοντι δὲ καὶ ταύρῳ, διά τε τὸ ἰσχυρὸν καὶ τὸ θρυβῶδες· κυνὶ δὲ, διὰ τὸ ἀηδὲς καὶ ἔστιν ὅτε λιγύφωνον.

ΣΧΟΛΙΑ.

Κίοσιν ἀργυρέοισι.] εἰς ὑπερβολὴν καὶ ἀδύνατον. οὐ γὰρ ἄχρις οὐρανοῦ οἱ κίονες ἐκ τοῦ ταρτάρου. ἢ διὰ τὴν ἀνάδοσιν τοῦ εἰς οὐρανὸν ὕδατος.

Παῦρα δέ.] ὀλιγάκις. οὐ γὰρ συνεχῶς γίνεται. ὀλιγάκις, φησὶν, ἔνθεν τῶν νώτων τῆς θαλάσσης ἡ Ἶρις ἀναστρέφεται, ὅταν οἱ θεοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐρίζωσιν, ἤγουν ὅταν μάχη τις ἐν τοῖς στοιχείοις γένηται. ταῦτα γὰρ θεοὺς καλεῖ, διὰ τὸ θέειν, καὶ κινεῖσθαι· οὐ γὰρ ἀεὶ φαίνεται. ἀλλ' ὅταν πολλή τις γένηται ταραχὴ ἐν τοῖς μετεώροις καὶ πολὺ κατὰ ῥύσιν ὕδωρ, τότε εἴωθε συνίστασθαι, ὀλίγου ὕδατος τοῖς νέφεσιν ἐναπομείναντος· οὐ γὰρ ἐπὶ πλήθους ὑδάτων συσταίη ποτ' ἄν. πέμπεται δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς ἄγγελος τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως. Θαύμαντος δὲ, διὰ τὸ θαῦμα ἐμποιεῖν. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε.] τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης αἱ ῥίζαι, ἐν τῷ ταρτάρῳ. διὰ τοῦτο ἡ Ἶρις διὰ θαλάσσης εἰς τάρταρον πέμπεται. ἐν χρυσέῳ προχόῳ] ξέστῃ. τίμιον, ἢ ἔνδοξον, ἢ πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ὀνομαζόμενον, διὰ τοὺς ὅρκους· ἢ ἐν πολλοῖς τόποις ὄν. πολλὸν θ' ὑπὸ χθονός.] πολὺ δὲ ὑπὸ τὴν γῆν διὰ τοῦ Ὠκεανοῦ λαθραίως περιέρχεται τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς, καὶ οὕτως. Ἡ δὲ μὲν ἐκ πέτρης.] ὡς δι' ὀχετοῦ κεκρυμμένου διαβαίνει πρὸς τὰς πέτρας, ὅθεν καὶ φαίνεται. ἔστι δὲ τὸ ἐκεῖ ὕδωρ τῆς Στυγὸς τὸ δέκατον μέρος τοῦ Ὠκεανείου ὕδατος· ὡς ἔχειν τὸ λοιπὸν ὕδωρ τοῦ Ὠκεανοῦ μοίρας ἐννέα· τούτου μὲν ἐννέα. αὐτῆς δὲ μία μοῖρα. Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης.] τὸ ἀπαρρησίαστον τῶν ἀσεβῶν χαρακτηρίζει. ἆσσον.] πλησίον τῆς βρώσεως τῶν θεῶν παραγίνεται. Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ] διὰ τοῦτο ἐν μακρονοσίᾳ φησὶν ἐξετάζεσθαι τὸν ἀσεβῆ, ἐπειδὴ πολλοὶ τοῦ συντόμου θανάτου καταπέχουσι πρὸς τὸ ταχέως ἀπαλλάττεσθαι τῶν κακῶν.

Εἰνάετες δέ.] τὸ δὲ δὲ, ἀντὶ τοῦ γάρ. τὸ δὲ ἀπομείρεται, σημαίνει τὸ ἀποχωρίζεται. δεκάτῳ, ἵνα δῷ ἐλπίδα μεταβολῆς τῷ δικαιοπραγήσαντι.

Ὠγύγιον τὸ δ' ἵησι.] τὸ παλαιὸν, ἀπὸ Ὠγύγου βασιλεύσαντος πρῶτον τῶν θεῶν. δύναται δὲ ἐκ τούτου καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου τάττεσθαι.

Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς.] ἐπειδὴ κυκλικά εἰσι τὰ τῶν στοιχείων σώματα, τὸ τοῦ ἑνὸς τέλος ἀρχὴ ἐστὶ τοῦ ἑτέρου. ἐν γὰρ τῷ τέλει τῆς γῆς ἀρχὴν τὸ ὕδωρ λαμβάνει· καὶ ἑξῆς τὰ λοιπά. ἡ ἀρχὴ καὶ τέλος ἑκάστου ἐστὶ τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ ὁ κύκλος ἤρξατο ἄγεσθαι. τοῦτο δὲ ὑπὸ γῆν φησιν, οἶμαι, διὰ τὸ ἀφανὲς ἡμῖν εἶναι, καὶ ἄγνωστον. Τά γε στυγέουσι θεοί περ.] μισοῦσι γὰρ τὸν ὑπὸ γῆν τόπον οἱ θέοντες ἀστέρες, διὰ τὸ ζοφῶδες. ἀρηρώς.] ἡρμοσμένως· αἱ γὰρ ῥίζαι τῆς γῆς οὕτως εἰσὶν ἡρμοσμέναι, ὡς μηδέποτε δύνασθαι κινηθῆναι τῆς αὐτῶν στάσεως. πρόσθεν δὲ θεῶν] μετὰ τὸν κύκλον τοῦ οὐρανοῦ. τὰ θέοντά ἐστι τῶν ἀστέρων σώματα. εἶτα τὰ περὶ τὸν αἰθέρα ποτανόμενα καὶ συνιστάμενα πάθη, ἃ Τιτᾶνας ὀνομάζει, ἤγουν κομήτας, καὶ βοθύνας καὶ δοκίδας, καὶ τὰ τοιαῦτα. ἑξῆς δὲ τούτων τὰ τυφωνικὰ πνεύματα, ἃ τῷ Διὶ βοηθοῦσι, τουτέστι τῷ αἰθέρι. διὰ τὸ ἀπολαύειν ἐξ αὐτοῦ τὰ ἐν ξηρότητι γινόμενα πάθη, τοὺς κομήτας καὶ τὰ λοιπά. ἄλλοτε μὲν γὰρ φθέγγοντο.] ποτὲ μὲν ἐλάλουν, ὥστε καὶ θεοῖς γνωρίζεσθαι τὴν φωνήν· ποτὲ δὲ καταλλήλως τῷ βίῳ, καὶ ποτὲ ἀκαταλλήλως. ὅσσαν ἀγαύρου.] κακοῦ, ἢ ὑπόρου, Ἰωνικῶς. ἄγαυρος προπαροξύνεται. τὰ γὰρ εἰς ρος ὀνόματα, τῇ αυ διφθόγγῳ παραληγόμενα, ἔχοντα κατ' ἰδίαν θηλυκὰ, ὀξύνονται· οἷον, ἀφαυρὸς, ἀμαυρός. τὸ δὲ ἄγαυρος βαρύνεται, πλεονασμῷ τοῦ α.

ἐν

ἐκ διακλέου(?) τοῦ γαύρου γινόμενον. τὰ δὲ μὴ ἔχοντα θηλυκά, προπαροξύνεσθαι θέλει· οἷον, ἐπίδαυρος ὄνομα πόλεως, ἄχαυλος, κένταυρος. σεσημείωται τὸ θησαυρὸς ὀξυνόμενον.

Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε στεροπῆς τε πυρὸς τ' ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ οὐρανός, ἠδὲ θάλασσα·
Θυῖε δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτὰς περί τ' ἀμφί τε κύματα μακρὰ
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέσσ' ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων,
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάρειοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες
Ἀσβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε στεροπήν τε καὶ αἰθαλόεντα κεραυνόν,
Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος. ἀμφὶ δὲ πάσας
Ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἱμάσσας,
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀΐδνῆς παιπαλοέσσης
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὥς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν ὑπό τ' εὐτρήτου χοάνοιο
Θαλφθείς, ἠὲ σίδηρος ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ ὑφ' Ἡφαίστου παλάμῃσιν·
Ὣς ἄρα τήκετο γαῖα σέλᾳ πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δέ μιν θυμῷ ἀκαχὼν ἐς τάρταρον εὐρύν.
Ἐκ δὲ Τυφωέος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ ἀργέστεω Ζεφύροιο.
Οἵ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεῇ, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἐπιπνείουσι θάλασσαν,
Αἳ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον
Πῆμα μέγα θνητοῖσι κακῇ θύουσιν ἀέλλῃ·
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι, διασκιδνᾶσί τε νῆας,

Ardor autem ab vtrisque occupabat nigrum pontum,
Tonitruque & fulguris igne ab isto immani,
Valde spirantium ventorumque & fulminis ardentis.
Feruebat autem terra omnis, & cœlum, atque mare.
Æstuabant etiam circum litora, circumquaque & vndique fluctus
Impetu deorum: commotio vero difficilis sedatu oriebatur.
Expauit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanesque sub Tartarum detrusi, a Saturno seorsim existētes,
Ob inextinguibilem fremitum, & grauem conflictum.
Iupiter vero postquam collegit suum robur, sumpsitque arma,
Tonitruque, fulgurque, & coruscans fulmen,
Percussit ab Olympo insiliens. circum vero omnia
Combussit ingentia capita saeui portenti.
Caeterum vbi ipsum vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatus: ingemiscebat autem terra vasta.
Flamma autem fulmine icto prosiliebat ab hoc rege,
Montis in saltibus opacis asperis,
Percusso. multa autem vasta ardebat terra,
Ardore ingenti, & liquescebat stannum veluti
Arte ab iuuenum, & a fabrefacto catino fusorio
Calefactum, atque ferrum quod solidissimum est,
Montis in saltibus, victum ab igne combustiuo,
Liquescit in terra diuina sub Vulcani manibus:
Sic sane liquescebat terra fulgore ignis ardentis:
Abiecit autem ipsum animo mœstus, in Tartarum latum.
Ex Typhoeo autem est ventorum vis humide flantium,
Excepto Noto, Boreaque, & celeri Zephyro.
Qui sane ex dijs sunt natiuitate, hominibus magna vtilitas.
Ast alij sine vsu venti inspirant mare,
Qui vtique incidentes in obscurum pontum,
Clades magna hominibus graui rapiuntur turbine,
Nunc hi nunc illi flant dissipantque naues,

Ναύτας τε φθείρουσι· κακοῦ δ' οὐ γίνεται ἀλκὴ
Ἀνδράσιν, οἳ κείνοισι συναντῶσι κατὰ πόντον.
Αἱ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείρετον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων
Πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ.

Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
Δή ῥα τότ' ὤτρυνον βασιλευέμεν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν
Ἀθανάτων. ὁ δὲ τοῖσιν ἐῢ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν
Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἱμυλίοισι λόγοισιν ἑὴν ἐσκάτθετο νηδὺν
Γαίης φραδμοσύνῃσι καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος.
Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχῃ, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰειγενετάων.
Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
Πρώτην μὲν κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν
Ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα.
Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδὺν,
Ὥς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,
Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν·
Αἵτ' ἔργ' ὠρεύουσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι·
Μοίρας θ', ᾗς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς,
Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον· αἵτε διδοῦσι
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε.
Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρῄους,
Ὠκεανοῦ κούρη πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν·

Nautasque perdunt. mali autem non est remedium
Viris qui illis occurrerint in ponto.
Ibidem rursum per terram immensam floribus ornatam
Opera iucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
Replentes pulvereque & molesto paleatum strepitu.

Sed postquam sane laborem dij beati perfecerunt,
Cum Titanibus autem pro honore pugnarunt vi,
Iam tum iubebant regnare atque imperare,
Ex Terrae consilio, Olympium late cernentem Iovem,
Immortalibus. Hic vero inter illos rite distribuit munia.
Iupiter autem deorum rex primam vxorē suam fecit Metin,
Plurimum ex diis edoctam, & mortalibus hominibus.
Sed cum iam esset deam caesijs oculis Mineruam
Parritura, tum demum dolis animo decepto,
Blandis sermonibus, in suum condidit aluum,
Telluris consilijs, & Coeli stellati.
Sic enim ei consuluerunt, ne regium honorem
Alius haberet Iovis loco, deorum sempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos nasci.
Primam quidem, virginem caesijs oculis apud Tritonem genitā,
Par habentem patri robur, & prudens consilium:
Caeterum deinde sane filium deorum regum & virorum
Erat parritura, magnum animum habentem:
Sed illam sane Iupiter ante in suum condidit ventrem,
Vt nempe ei indicaret dea bonumque malumque.
Postea duxit splendidam Themin, quae peperit Horas,
Eunomiamque, Dicenque, & Irenem florentem:
Quae opera matura faciunt mortalibus hominibus.
Parcasque, quibus maximum honorem dedit prudens Iupiter,
Clothoque, Lachesimque, & Atropon: quae dant
Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
Tres vero ei Eurynome Gratias peperit pulchras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaiam & Euphrosynen, Thaliamque amabilem,

Τῶν

Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβετο δερκομενάων
Λυσιμελής· καλὸν δέ θ' ὑπ' ὀφρύσι δερκιόωνται.

Quorum de palpebris amor destillat coutuentium
Soluens membra, iucundũ vero sub superciliis aspiciunt.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἐκ δὲ Τυφωέος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,

Νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ Ἀργέστου Ζεφύρου τε] τάχα ἐκ τοῦ Τυφωέος οἴεται τοὺς ἀνέμους εἶναι, εἰ μὴ καὶ πάντας διὰ τὸ διαλυθέντος τοῦ πάχεος ἐκείνου πνεύματος, συνίστασθαι τοὺς βλαπτικοὺς τῶν ἀνέμων, πιθανῶς δὲ τὰ τοιαῦτα λέγει, καὶ τοῦτο δὴ κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν· οὐ γάρ εἰσιν ἐκ τοῦ Τυφωέος οἱ ἄνεμοι, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς· ξηρᾶς γὰρ ἐκ γῆς ἀναθυμιάσεως πλῆθος περὶ γῆν κινούμενον τῆς μὲν κινήσεως ἀρχὴν ἔχει ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, τῆς δὲ ὕλης καὶ τῆς γενέσεως κάτωθεν. Ἐπεὶ παρ' Ἡσιόδῳ εἴρηται τὸ ὑγρὸν ἀέντων, φαμὲν, ὅτι, εἰ καὶ ἀπὸ ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως τὴν σύστασιν οἱ ἄνεμοι ἔχουσι, καὶ διὰ τοῦτο ὤφειλον ψυχροὶ μὴ δοκεῖν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἐπειδή περ ὁ ἀὴρ πλήρης ἐστὶν ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς ἀτμίδος ὁ ὑπ' αὐτῶν μεταρριπιζόμενος, καὶ εἰς ἡμᾶς μεταφερόμενος, διὰ τοῦτο κἀκεῖνοι ψυχροὶ καὶ ὑγροί πως δοκοῦσιν εἶναι·

Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς, πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν] καὶ ἔγκυον ταύτην ποιησάμενος καταπίνει αὐτήν· ἵνα μὴ ἄλλος τις τῶν θεῶν ἀποκυηθείη παρ' αὐτῆς ἀναιδὴς καὶ ἀτάσθαλος. καὶ ταύτην καταπιὼν ἀποτίκτει ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τὴν Τριτογένειαν Ἀθηνᾶν, τὴν καὶ ἀγέστρατον, καὶ ἀτρυτώνην, καὶ ἀγελείην καλουμένην. ἡ γὰρ δὴ καὶ ἡ ἐν ἡμῖν βουλὴ ὑπὸ διανοίας καὶ λόγου ἐλλαμφθεῖσα, καὶ τὸ ὀρθὸν ὁδηγηθεῖσα, τὴν εὐβουλίαν ἀποτίκτει, ὀρθότητα οὖσαν κατὰ τὸ συμφέρον πρός τι τέλος, καθὰ δοκεῖ τῷ Σταγειρίτῃ, οὗ τινος συμφέροντος ἡ ἀληθὴς ὑπόληψις, φρόνησίς ἐστιν. εὐλόγως δὲ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὁ Ζεὺς λέγεται τὴν Ἀθηνᾶν γεννῆσαι, διότι ἡ φρόνησις ἐξ ἐμπειρίας ἐστίν· ἡ δ' ἐμπειρία ἐξ αἰσθήσεων· αὗται δὲ πλεῖσται τῆς κεφαλῆς εἰσιν, συνάγονται τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ καθ' ἕκαστον πράξεων τὰ εἴδη· περὶ πράξεις γὰρ ἡ φρόνησις, καὶ περὶ τὰ καθ' ἕκαστα καταγίνεται πλέον. ὁ δ' ὑπὸ τοῦ Διὸς κωλυθεὶς γεννηθῆναι ἐκ τῆς Μήτιδος, παῖς ὑπέρβιον ἦτορ ἔχων, πάντως ἡ κακοβουλία ἐστί, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς φαύλη πρᾶξις. τάχα γὰρ ἐκ τῆς βουλῆς μήπω τῷ λόγῳ συνελθούσης, καὶ τῇ ὀρθότητι τῆς διανοίας ἀποτίκτεται τὰ φαῦλα βουλεύματα, καὶ αἱ τοιαῦται πράξεις. ὅταν δὲ ἡ τοῦ λόγου ἔλλαμψις τῇ βουλῇ προσγένηται καὶ προσπείσηται ταύτην ὁ λόγος ἔνδον, τοῖς οἰκείοις ὅροις περικλείσας, τότε δὴ σημαίνουσιν ἐκείνῃ ἀγαθόν τε κακόν τε, καὶ διακρίνει τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος, κριτική τε οὖσα, καὶ ὑπερκαθημένη τῆς κοινῆς λεγομένης αἰσθήσεως. Μῆτιν οὖν ὁ λόγος τὴν βουλὴν προσηγόρευσε. Δία δὲ τὸν λόγον τὸν ἐν ἡμῖν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ νοῦ ἔλλαμψιν. ὧν συνελθόντων, ἡ Ἀθηνᾶ ἀποτίκτεται, τουτέστιν ἡ εὐβουλία, καὶ ἡ φρόνησις. Ἀλλ' ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς προκαταπεπωκότος ἐν τῇ οἰκείᾳ νηδύϊ τὴν Μῆτιν, τουτέστι προσείσαντος τὴν βουλὴν τὴν εἰς πολλὰ ὁρμῶσαν, καὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ ἐλλάμψει ἰθυντικῶς καὶ ἀκλινῶς πρὸς τὸ δέον αὐτὴν παρασκευασαμένου ὁρμᾶν, ἥν τινα δὴ φρόνησιν, καὶ ἀγελείαν, καὶ ἀγέστρατον, καὶ τριτογένειαν ὀνομάζει ὁ ποιητὴς ἴσον ἔχουσαν τῷ πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν. τριτογένειαν μὲν, ὅτι ἀπὸ τῆς τριτοῦς γεννᾶται· τριτὼ γὰρ ἡ κεφαλὴ κατὰ διάλεκτον. ἴσον δὲ μένος ἔχει τῷ πατρὶ, διὰ τὸ πάντα τὰ καλὰ ὑπὸ φρονήσεως γίνεσθαι, καὶ πολλὰ τὰ κατορθώματα ταύτης εἶναι τῆς ἀρετῆς. ἀγέστρατος δὲ καὶ ἀγελεία λέγεται, διὰ τὸ ἄγειν λαοὺς, καὶ διεξάγειν στρατόπεδα· τῇ γὰρ φρονήσει, καὶ στρατόπεδα διιθύνεται, καὶ οἰκονομοῦνται οἰκίαι, καὶ εὐνομοῦνται πόλεις ταῖς νομοθεσίαις. γλαυκῶπιν δὲ αὐτὴν προσαγορεύει, διὰ τὸ λαμπρὸν καὶ περίβλεπτον τῆς ἀρετῆς· τοιούτους γὰρ τοὺς αὐτὴν ἔχοντας ποιεῖ. ἄγεται δὲ ὁ Ζεὺς τὴν λιπαρὰν Θέμιν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἀποτίκτει τὰς Ὥρας, τὴν Εὐνομίαν, τὴν Δίκην, καὶ τὴν Εἰρήνην, παρόσον ἐκ τοῦ κατὰ νόμους θεσμοθετεῖν τοὺς σοφοὺς, καιροὶ ἐπιγίνονται εὐνομίας, καὶ δικαιοσύνης, καὶ εἰρήνης ταῖς πόλεσι, τηροῦντες τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων. ἐν θέρει μὲν παρασκευάζοντες τοὺς καρποὺς συλλέγειν, ἐν χειμῶνι δὲ τοὺς σπόρους ἐργάζεσθαι καὶ τέμνειν τὴν γῆν. εἰ γὰρ οὐχ οὕτως

ἔχουσιν αἱ πόλεις, ἀλλ' ἀνομίαι τε καὶ ἀδικίαι καὶ μάχαι ἐν αὐταῖς ἐπιπολάζουσιν, οὔτ' ἂρ ὁ γεωργὸς τὴν γῆν ἀροτριάσει, οὔτε ὁ χαλκεὺς τὸν χαλκὸν σφυρηλατῆσαι χρείη, οὔτε ὁ ἁλιεὺς πλεῦσαι τὴν θάλασσαν· καθεύργονται γὰρ πάντες τῶν οἰκείων ἔργων. ὅτι δὲ τὰς μοίρας ἀπὸ τῆς Θέμιδος Ζεὺς γεννᾷ, πρόσεστιν ἐν ταῖς δημιουργίαις διανομαί τινες καὶ μερισμοὶ προσήκοντες γίνονται κατὰ τὸ ἁρμόζον ἑκάστῳ, τοῖς μὲν κόλασιν ἐπάγοντες τοῖς ἀδικήσασι, τοῖς δὲ γέρα παρέχοντες τοῖς δικαιοπραγήσασι. ἢ, Εὐρυνόμη τὰς Χάριτας ἀπογεννᾷ, τὴν Ἀγλαΐαν, καὶ τὴν Εὐφροσύνην, καὶ τὴν Θαλίαν. ἢ ὅτι ἐν αἷς τῶν πόλεων εὐρύνεται ὁ νόμος, ἀγλαΐζονται αὗται, καὶ εὐφραίνονται, καὶ θάλλουσιν. ἢ διὰ τὸ τὰ ἐν εὐρείαις νομαῖς νεμόμενα ζῶα θάλλειν τε καὶ ἀγλαΐζεσθαι καὶ γεγηθέναι.

ΣΧΟΛΙΑ.

Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων] ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ τῶν κεφαλῶν τοῦ Τυφωέως, τοῦ μὲν διὰ τὰς βροντάς, τοῦ δὲ διὰ τὰ πνεύματα. Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος.] ὑπὸ κεραυνωθέντος τοῦ ἄνακτος, τουτέστι τοῦ Τυφωέως, ἀνεχώρησεν ἡ φλὸξ τοῦ ἄνακτος, τουτέστι τοῦ Διός, ἀπίσαυτο, κεραυνωθέντος αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ ἠφάνισεν ἡ φλόξ. φλόγες δὲ αἱ ἐκ τῶν ἀνέμων ἀναδόσεις. ἐξάπτονται γὰρ ἐκ τοῦ θερμοῦ ἀέρος. ἄλλως. αἱ γὰρ ἐκ τῶν ἀνέμων ἀναδόσεις ἐξάπτονται ἐκ τοῦ θερμοῦ ἀέρος. ἀΐδνῆς] ταῖς ἀφανέσιν, ἢ ὡς ἠφάνισεν ἡ φλόξ. ἀΐδνὸς γὰρ τὸ ἀφανές, καὶ μὴ ὁρώμενον. ὡς ἀΐδης. νῦν δὲ κατὰ πλεονασμὸν τοῦ ν. νῦν δὲ τὴν σύσκιον νάπην λέγει. χοάνοιο.] χωνευτηρίου. χόαν τὸ χωνευτικὸν τοῦ πνεύματος, τὰς φύσας λέγει. Ῥῖψα δέ μιν θυμῷ.] εὖρος ἀπὸ ἀνατολῆς πνέει, ζέφυρος ἀπὸ δύσεως, νότος ἀπὸ μεσημβρίας, βορέας ἀπὸ ἄρκτου ἀργέστης, ὁ ἀπηλιώτης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος εὖρον. μεταύραι.] κεναὶ καὶ μάταιαι πνοαί· οἷον καικίας. θρακίας. Ἀριστοτέλης δέ φησι, δώδεκα τοὺς ἀνέμους. κόνιός τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ] τὸν ἐκ φρυγάνων λέγει κόνιν. διαφέρει δὲ κόνις κολοσυρτοῦ. κολοσυρτὸς γὰρ ὁ τῶν φρυγάνων συρομένων θόρυβος, ἀπὸ τοῦ τὰ κᾶλα σύρειν, τουτέστι τὰ φρύγανα. κόνις δὲ ἡ λεπτοτάτη ψάμμος. ἄλλως. κολοσυρτός, ὅτι ὁ ἐκ τῶν φρυγάνων γινόμενος θόρυβος, ἃ κᾶλα [illegible] τὰ ξύλα. ἤγουν ξύλα. ταῦτα δὲ συρόμενα κόνιν ἐγείρει, ἥτις λεπτότατος χοῦς. τῶν τυφωνικῶν οὖν πνευμάτων κινηθέντων καὶ θόρυβον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀναρριπισάντων μεγίστης ἐμπίμπλανται κόνεως ἄνθρωποί τε καὶ τὰ τούτων ὁμοῦ [illegible] ἐπίγεια ἔργα. Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον.] ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἧτταν τῶν παραχθέντων πραγμάτων ὁ βίος κεκράτηκε. τὸ δὲ [πόνον] ἀντὶ τοῦ νίκην. θῆκε Μῆτιν.] λέγεται ὅτι ἡ Μῆτις τοιαύτην ἔχει δύναμιν, ὡς τε μεταβάλλεσθαι εἰς ὅπερ ἂν ἐβούλετο. πλανήσας οὖν ὁ Ζεὺς αὐτήν, καὶ μικρὰν ποιήσας, κατέπιεν. ἔγκυον δὲ αὐτὴν κατέπιεν. ὁ δὲ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ αὐτῷ εἶπον, καταπιεῖν αὐτήν, ἵνα μὴ ὁ γεννώμενος ἐξ αὐτῆς ἐπικρατέστερος γένηται. οὕτω γὰρ μεμοιραμένον ὑπῆρχεν. γλαυκῶπιν Ἀθήνην] γλαυκόφθαλμον διὰ τὸ ὀξυδερκές. τοιαύτη γὰρ ἡ γλαῦξ. Αἰμυλίοισι λόγοισιν.] ἀπατητικοῖς, διὰ τὸ γεννηθῆναι ἐκ πολλῆς βουλῆς σοφίαν καὶ βαθύτητα νοῦ. Γαίης φραδμοσύνῃσι.] ὁ οὐρανός (φησὶν) καὶ ἡ γῆ εἶπον αὐτῷ καταπιεῖν αὐτήν, ἵνα μὴ ὁ γεννώμενος ἐξ αὐτῆς ἐπικρατέστερος γένηται. Τὼς γάρ οἱ.] εἰκὸς ἦν αὐτῇ πρὸς τὸν μείζονα ῥέπουσαν συσπᾶσαι πρὸς τὸν πατέρα ἵνα μὴ βασιληΐδα] εἰ γὰρ ἦν ἡ σοφία μόνη ἐκ τοῦ Διός, τουτέστιν ἐξ ἀνθρωπίνου νοῦ, ἐπικρατεστέρα εὑρίσκετο. Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς] ἤγουν ὁ λόγος τὴν κακὴν βουλὴν προλαβὼν ἔνδον τῆς ἑαυτοῦ κοιλίας περιέκλεισεν. Θέμιν] τὴν διάθεσιν τῶν πάντων, διὰ τὸ νομίμως κινεῖσθαι. ἣ τέκεν ὥρας.] τὰς ἐτησίας ὥρας λέγει· ἀπὸ τοῦ ὁρεῖν, ὃ ἐστι φυλάσσειν· αὗται γὰρ φύλακες τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων. ὅθεν καὶ οὖρος λέγεται ὁ φύλαξ. παρετυμολογεῖ δὲ τὰς ὥρας. Εὐνομίην τε Δίκην τε.] πρόσεστιν ἐν τοῦ κατὰ νόμους δημιουργεῖν, καὶ σοφοὺς γίνεσθαι λέγει, καρποὶ ἐπιγίνονται εὐνομίας. Εἰρήνην τεθαλυῖαν] ὅτε αἱ τοῦ Διὸς δωρεαὶ ἀνὰ πᾶσαν εἰσὶ τὴν οἰκουμένην. καὶ διὰ τοῦτο ἡ τελευταία θάλεια, ὅτι δεῖ τὸν δεχόμενον τὰς δωρεὰς φυλάττειν αὐτάς, καὶ ποιεῖν αὐτὰς θάλλειν ὡς καὶ τὸν βίον ἡμῶν θάλλειν. ἄλλως. τεθαλυῖαν, θαλλοῦσαν. πάντα γὰρ ἐν εἰρήνῃ θάλλει. Μοίρας θ', ἧς πλείστην] πρόσεστιν ἐν ταῖς δημιουργίαις διανομαί τινες καὶ μερισμοὶ προσήκοντες γίνονται. ἀγαθόν τε κακόν τε.] διὰ γέρα δίδοσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, τοῖς δὲ κακοῖς κολάσεις. Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη]

ὅτι αἱ τοῦ Διὸς δωρεαὶ ἀνὰ πᾶσαν εἰσὶ τὴν οἰκουμένην· καὶ διὰ τοῦτο ἡ τελευταία θάλλει. ᾧ δεῖ τὸν δεχόμενον τὰς δωρεὰς φυλάττειν αὐτὰς, καὶ ποιεῖν θάλλειν. ἄλλως. ἢ ὅτι ὁ νόμος εὐφραίνεται, ἀγλαΐζεται αὐτῷ, ἢ ὅτι τὰ ἐν δωρεαῖς νομαῖς νεμόμενα ζῶα θάλλουσι καὶ ἀγλαΐζονται.

Θάλεια, ἐπεὶ θάλλοντος τὸν βίον ἡμῶν τοῖς χρήζουσι δωρούμεθα.

Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης ἐς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεὺς
Ἥρπασεν ἧς παρὰ μητρός· ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσσατο καλλικόμοιο,
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο
Ἐννέα. τῇσιν ἅδον θαλίαι καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων οὐρανιώνων
Γείνατ' ἄρ' αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Ἡ δ' Ἥβην, καὶ Ἄρηα καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.
Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινήν, ἐγρεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν, ᾗ κέλαδοί τε ἅδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε.
Ἥρη δ' Ἥφαιστον κλυτὸν ἐν φιλότητι μιγεῖσα
Γείνατο, καὶ ζαμένησε, καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ,
Ἐκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον οὐρανιώνων.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐρικτύπου Ἐννοσιγαίου
Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας, ὅς τε θαλάσσης
Πυθμέν' ἔχων παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρύσεα δῶ, δεινὸς θεός. αὐτὰρ Ἄρηϊ
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτε
Δεινούς, οἵτ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι, σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ·
Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα.
Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε φαίδιμον υἱὸν
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διώνυσον πολυγηθέα,

Porro hic Cereris multa nutricantis ad lectum venit,
Quæ peperit Proserpinam pulchris vlnis, quam Pluto
Rapuit sua a matre: dedit autem consiliarius Iupiter.
Mnemosynem vero deinceps amauit pulchricomam,
Ex qua Musæ aurea mitra reuinctæ natæ sunt,
Nouem, quibus placent conuiuia, & oblectatio cantus.
Latona autem Apollinem & Dianam sagittis gaudentem,
Desiderabilem prolem præ omnibus cœlicolis,
Peperit sane, Ægiochi Iouis amori mixta.
Postremam vero Iunonem floridam duxit vxorem.
Hæc autem Heben, Martem, & Lucinam peperit,
Mixta amore deorum regi & hominum.
Ipse vero ex capite, cæsijs oculis præditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam, cui clamoresq. placuerunt bellaque pugnæque.
Iuno autem Vulcanum inclytũ, amori indulgens,
Peperit (& vires intendit, & contendit cum suo marito)
Præ omnibus, artibus ornatum, cœlicolis.
Ex Amphitrite autem & grauistrepo Neptuno,
Triton late potens natus est magnus: qui maris
Fundum tenens, apud matrem charam & patrem regem
Incolit aureas ædes magnus deus. sed Marti
Clypeos dissecanti, Venus Timorem & Metum peperit,
Graues, quique virorum densas turbent phalanges
In bello horrido, vna cum Marte vrbes deuastante,
Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit vxorem.
Ioui vero Atlantis filia Maia peperit gloriosum Mercurium,
Præconem deorum, sacrum lectum conscendens.
Cadmi filia vero ei Semele peperit clarum filium,
Rem cum eo habens, Bacchum hilarem,

Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν

Immortalem mortalis; nunc vero ambo dii sunt.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἐπέρχεται δὲ ὁ Ζεὺς μετὰ τῆς Δήμητρος τῆς πολυφόρβης, καὶ ἀπογεννᾷ τὴν Περσεφόνειαν, διὰ τὸ ἐπινοήσασθαι τοὺς ἀνθρώπους τὴν τῆς γῆς ἐργασίαν· Δημήτηρ γὰρ ἡ γῆ λέγεται πολλοὺς τρέφουσα, ἤτοι πάντας. Ζεὺς δὲ ῥηθείη ἂν ἐνταῦθα τὸ περὶ τῆς ἐργασίας νόημα πρὸς τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἐξ ὧν ἡ Περσεφόνεια γεννᾶται. ἣν ὁ Ἅδης μὲν ἁρπάζει ἐκ τῆς μητρός· δίδωσι δὲ ὁ Ζεύς· οἱ γὰρ ἐκ γῆς ἀναδοθέντες καρποί, καὶ ἁπλῶς οἱ σπόροι ἁρπάζονται οἷον ὑπὸ γῆν κρυπτόμενοι καὶ καταβαλλόμενοι ἐν καιρῷ σπόρου ταῖς βουλαῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῇ τομῇ τῆς γῆς ἀφανεῖς γινόμενοι. οὕστινας δὴ σπόρους, διὰ τὸ ἀποθνήσκειν, οἷον καὶ τεθνεῶς φονεύεσθαι ὑπὸ γῆν ἐκτεθέντας Περσεφόνειαν ὁ λόγος καλεῖ. περὶ δὲ τῆς Μνημοσύνης καὶ τῶν Μουσῶν τὰ μὲν ἄλλα προείρηται κατ' ἀρχὰς τοῦ βιβλίου. ᾄδειν δὲ ταύταις αἱ Θαλίαι λέγονται καὶ ἡ τέρψις, διὰ τὸ τοὺς μνημονεύοντας καὶ ἀπογεννῶντας λογικὰ κινήματα θάλλειν τε καὶ τέρπεσθαι. τῇ δὲ Λητοῖ συνελθὼν ὁ Ζεὺς ἀποτίκτει τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ τὴν Ἄρτεμιν. ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων οὐρανίων, εὐλόγως. βουλόμενοι γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἐπιλανθάνεσθαι τῶν κατὰ τὸν βίον ἀνιῶν ἐφεῦρον τὴν μουσικὴν καὶ ἀπότεκον, ποτὲ μὲν ἀρεσοποιοῦντες τοῖς συντόνοις τῶν μελῳδιῶν· ποτὲ δὲ θηλύνοντες τῷ μαλακῷ καὶ τῇ χαλαρότητι· τοιαύτη γὰρ ἡ τῆς μουσικῆς δύναμις. ἱμερόεντα δὲ γόνον ταύτην καλεῖ, παρόσον πάντων, ὧν ἐφεῦρον ἐξ ἐπινοίας οἱ ἄνθρωποι, τοῦτο μᾶλλον τὸ εὕρημα ἡδονῆς ἐστι περιποιητικὸν καὶ χαριέστερον. τὴν δὲ Ἥραν ποιεῖται παράκοιτιν ὁ Ζεύς, καὶ αὕτη γεννᾷ τὴν Ἥβην, καὶ τὸν Ἄρην, διότι ἡβάσκουσιν ἀέρα εἰσπνέοντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκπνέοντες. τὸν δὲ Ἄρην γεννᾷ, διότι δι' ἀέρα καὶ εὔκρατον τόπον ἐρίζουσι καὶ μάχονται ἔνιοι. ἐκ δὲ τῆς Ἥρας γεννᾷ ὁ Ζεὺς τὸν Ἥφαιστον, κλυτὸν ἀμφιγυήεντα, καὶ τέχνῃσι κεκασμένον περὶ πάντων οὐρανιώνων· καὶ ἐρίζει μετὰ τοῦ Διός. καὶ ἐρίζεται μετ' αὐτοῦ, παρόσον ἡ φλὸξ ἀήρ ἐστιν ἐκπεπυρωμένος, ἥτις καὶ ἀμφιγυήεις ἐστίν· ὑποσκαμμένη γάρ ἐστιν ἡ τοῦ πυρὸς κίνησις, καὶ ἀμφοτέρωσε ῥέπουσα. κλυτὸς δὲ καὶ περὶ πάντων κεκασμένος ἐστί, παρόσον τὸ διακενικὸν τοῦτο πῦρ πολύεργον δραστήριόν ἐστι καὶ πολύχρηστον· φωτίζει τε γάρ, καὶ καίει. καὶ μεταβάλλει φύσεις, καὶ διακρίνει καὶ συγκρίνει τὰ ὁμοιογενῆ καὶ ἀνομοιογενῆ. ἐρίζει δὲ τῷ ἰδίῳ παρακοίτῃ ἡ Ἥρα, παρόσον ἐξαναφθεὶς ὁ ἀὴρ ἰσοφαρίζει καὶ ἐξομοιοῦται τῷ αἰθέρι· οὗτος γὰρ διὰ τὸ ὑπερκεῖσθαι τοῦ ἀέρος, λέγεται παράκοιτις τῆς Ἥρας.

Ἐκ δὲ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ τοῦ ἐρικτύπου Ἐννοσιγαίου ὁ Τρίτων γεννᾶται ὁ εὐρυβίης, διὰ τὸ τοὺς ἐν θαλάσσῃ καὶ ἐν τοῖς κύμασι διάγοντας ἢ διημερεύοντας ἐνίους τρεῖν, ὅ ἐστι φοβεῖσθαι, καὶ εὐρέως βοᾶν. Ἀμφιτρίτη δὲ λέγεται ἡ θάλασσα, καὶ ἁπλῶς ἡ τῶν ὑδάτων ὑπόστασις, διὰ τὸ ἀμφὶ τοῖς στοιχείοις τρίτην λαχεῖν τάξιν· τὸ πῦρ γὰρ πάντων ὑπέρκειται, εἶτα ὁ ἀὴρ τέτακται, καὶ τότε τὸ ὕδωρ τρίτον ἐστίν. λέγεται δὲ ὁ Τρίτων οὗτος τὸν πυθμένα ἔχειν τῆς θαλάσσης, καὶ κατοικεῖν παρὰ φίλῃ μητρὶ, καὶ πατρί, παρόσον οἱ φοβούμενοι ἐν θαλάσσῃ φαντάζονται τὰ βάθη ταύτης, καὶ ἐν τούτοις δοκοῦσι κατοικεῖν. τῷ δὲ ῥινοτόρῳ Ἄρει συνελθοῦσα ἡ Ἀφροδίτη ἀποτίκτει τὸν Φόβον καὶ τὸν Δεῖμον. διὰ τὸ προσδοκῶντας μεῖζόν τι ἔσεσθαι αὐτοῖς ἀγαθὸν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐλπίδας ἀγαθὰς φέροντας ὑποδεδιέναι τὸν πόλεμον, καὶ τὸ εἶναι πολλάκις τάττεσθαι. Δεῖμος δὲ καὶ Φόβος οὐκ ἔστι ταὐτόν, οὐδ' ἐκ παραλλήλου (ὥς τισι δοκεῖ) εἴρηται· φόβος γάρ ἐστιν ἡ φυγή· φέβομαι γὰρ τὸ διώκω. ὡς τὸ Ὁμηρικὸν ἐκεῖνο κραιπνοὶ μάλ' ἔνθα διωκόμενοι ἠδὲ φέβεσθαι. δεῖμος δὲ οὐχ ἡ φυγή, ἀλλ' ὁ ἐκ δειλίας ἐνίοις ἐπιγινόμενος δεσμός· εἰσὶ γάρ τινες ἐν πολέμῳ, ἔνιοι καθιστάμενοι, καὶ ἄφνω καταπληττόμενοι· διὰ τοῦτο καὶ Ὅμηρος μέλλων ἐπαινεῖν τὸν Μενέλαον, ὡς μὴ παντελῶς ἐπιτυχόντα ἐν πολέμῳ, βοὴν ἀγαθὸν προσαγορεύει· οὐ γὰρ ἀφαιρούμενος ἦν ἐν πολέμῳ τὴν φωνήν, ἐξ ἄκρας δειλίας. ἔτι τὴν ἁρμονίαν γεννᾷ ἡ Ἀφροδίτη ἐκ τοῦ Ἄρεος, καὶ ταύτην ἄγεται εἰς γυναῖκα ὁ Κάδμος, παρόσον τὰ ἐκ πολέμου καταπεπτωκότα μέρη τῶν πόλεων καὶ καταδεδασμένα συναρμολογοῦσι καὶ εὖ πάλιν ἐπιτιθέασιν οἱ αὐτῶν ἱμειρόμενοι ἄνθρωποι. καὶ οἱ ταύτας τὰς πόλεις κα-

τοικοῦ

ποιεῖν ἐθέλοντες. φιλοσόφως δὲ πάνυ λέγεται ἡ τοῦ Ἄτλαντος Μαῖα τῷ Ζηνὶ συνελθοῦσα ἀποτικτεῖν τὸν Ἑρμῆν τὸν ἄγγελον τῶν θεῶν· ἡ γὰρ ἐν ἡμῖν λεκτικὴ δύναμις τὰ ἀπὸ τοῦ νοῦ προεξαλλόμενα δεχομένη νοήματα, μαιεύει, καὶ οἷον διαρθροῖ, ὄνομα ἐπ᾽ ὀνόματι συντιθεῖσα, καὶ τὸν προφορικὸν οὕτως ἀπογεννᾷ λόγον τῇ εἰσπνεύσει καὶ ἐκπνεύσει τοῦ ἀέρος καὶ τῇ συστολῇ καὶ πλήξει τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, πνεύμονός τε καὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, καὶ ὀδόντων καὶ χειλέων, καὶ γλώττης, καὶ ὑπερῴας, ὅς τις δὴ ὁ λόγος διὰ τὸ ἐξαγγέλλειν καὶ διερμηνεύειν τὰ τῆς ψυχῆς παθήματα, κῆρυξ τῶν θεῶν λέγεται καὶ ἄγγελος. θεοὺς δὲ νῦν τὰ νοερὰ νοήματα ἐκληπτέον, Ζῆνα δὲ τὸν νοῦν, ὡς τὴν ζωὴν ἡμῶν κυβερνῶντα. ἡ Σεμέλη δὲ λέγεται συνελθοῦσα τῷ Διῒ γεννῆσαι τὸν πολυγηθέα Διόνυσον, παρόσον τῷ περὶ φυτεύσεως ἑαυτῆς νοήματι συνελθοῦσα ἡ ἄμπελος ἀπεγέννησε τὸν οἶνον· ἐπενοήσαντο γὰρ οἱ ἄνθρωποι φυτεῦσαι ἄμπελον, καὶ πόνοις ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτῆς εἰς πλατυσμὸν τὸ ἔργον προελήλακαν. Σεμέλη δὲ ἡ ἄμπελος λέγεται, ὡς σειόμενα ὑπ᾽ ἀνέμων ἔχουσα τὰ μέλη· εὐκλόνητον γὰρ τὸ φυτόν. Καδμεία δὲ, ὡς καταδαμαζομένη τῷ χειμῶνι καὶ ἔξω μένουσα, καὶ καταπηγνυμένη καὶ ψυχομένη, ἢ ὡς τῆς χρήσεως αὐτῆς σείειν τὰ μέλη ἡμῶν ποιούσης, καὶ δαμαζούσης· τοιοῦτοι δὲ πάντως οἱ μεθύοντες. Διόνυσος δὲ πολυγηθής. ὁ οἶνος εἴη ἂν ὡς τὸν Δία, τουτέστι τὸν νοῦν, νύσσων. ἀναγείρει γὰρ ὁ οἶνος ἀκαίρως πινόμενος τὸν νοῦν· ὅθεν καί τινες τὸν οἶνον παρεξήγησαν, ἀπὸ τοῦ οἴειν, τουτέστι κακίζειν, τὸν νοῦν· πολυγηθὴς δὲ ὁ οἶνός ἐστι. διὰ τὰς συμβαινούσας ἐξ αὐτοῦ χαρμονάς· ἡ θνητὴ δὲ τὸν ἀθάνατον γεννᾷ. νῦν δ᾽ ἀμφότεροι θεοί εἰσι] παρόσον ἡ ἅπαξ φυτευθεῖσα καὶ εὑρεθεῖσα, διὸ καὶ θνητὴ, τὸ πολυχρόνιον ἀποτίκτει οἶνον· διὸ καὶ ἀθάνατον. νῦν δὲ διὰ τὸν οἶνον κἀκείνη ποθητή ἐστι καὶ ἐπίσημος. ὅθεν καὶ ἀθάνατος λέγεται διὰ τοῦτο.

ΣΧΟΛΙΑ.

Αὐτὰρ ὁ Δημήτηρ] διὰ τὸ ἐπινοῆσαι τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐργάσασθαι τὴν τῆς γῆς ἐργασίαν. Ἣ τέκε Περσεφόνην.] τὸ ζωτικὸν ἐν τοῖς σπέρμασι καταβάλλει ἡ Δημήτηρ. Περσεφόνειαν δὲ λέγει τοὺς καρπούς, διὰ τὸ βιαίως φονεύεσθαι, οἱ καλυπτόμενοι τῇ γῇ διὰ τοῦ ἡλίου ἀναβλαστάνουσιν. ἣν Ἀϊδωνεύς.] τοῦτο περὶ τῆς σήψεως τῶν σπερμάτων λέγει· ὅτι ἐὰν οὐ κάτω ἀποθάνῃ, αὐτὸ οὐ ζωογονεῖται. Ἥρπασεν] ἡρπάσθαι δὲ αὐτήν φασιν οἱ μὲν ἐκ Σικελίας, Βακχυλίδης δὲ ἐκ Κρήτης, Ὀρφεὺς ἐκ τῶν περὶ τὸν ὠκεανὸν τόπων, Φανόδημος δὲ ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς, Δημάδης δὲ ἐν νάπαις. τοῦτο δὲ λέγει, ἐπεὶ οὐχ ἑκοῦσα ἡ γῆ δέχεται τὰ σπέρματα. Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι] ὅτι ὁ νοῦς συγγινόμενος καὶ μιγνύμενος τῷ μνημονευτικῷ γεννᾷ τὰς Μούσας τὰς χρυσᾶς οὔσας, καὶ παντὸς χρυσοῦ, καὶ πάσης ἑτέρας τιμίας ὕλης τιμιωτέρας. χρυσάμπυκες.] χρυσοῦς δεσμοὺς ἔχουσαι. ἄμπυξ γὰρ καὶ δεσμός τις κόσμου γυναικείου. ἢ διὰ τὸ στεφάνους ἐν κεφαλῇ περιφέρειν, οὕτω ταύτας εἴρηκεν. Λητὼ δ᾽ Ἀπόλλωνα.] ἡ Λήθη μήτηρ Ἀπόλλωνος· ὅτι ὁ μουσικὸς ἐπιλανθάνεται τῶν τοῦ βίου κακῶν· ὁ δὲ νοῦς Λητοῖ δὲ τῷ Διὶ συγγενομένη ἐπιθυμητὸν αὐτῷ ὑπὲρ πάντας τοὺς θεοὺς ἔτικε τὸν Ἀπόλλωνα. ὑπέρβατον δέ ἐστιν· ἢ ὅτι πρὸς λήθην τῶν τοῦ βίου κακῶν ἐπενόησαν οἱ ἄνθρωποι τὰ ὄργανα. Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Ἄρτεμιν ἀπέτικε, διὰ τὸ ποτὲ μὲν ἀρρενοποιεῖν τὰ μέλη, ποτὲ δὲ ἐκθηλύνειν. φασὶ γὰρ ὡς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐσθίοντος, κρούσας τὴν μουσικὴν Τιμόθεος ὁπλίζεσθαι τοῦτον ἀνέπεισεν. αὖθις δὲ ἀπὸ τοῦ ἀρρενοποιοῦ μέλους πρὸς τὸ χαυνότερον μεταρρυθμίσας τὴν μουσικὴν πρὸς ἑστίασιν ἔτρεψε. ἡ δ᾽ Ἥβην καὶ Ἄρηα.] διότι ἡβάσκουσιν ἀέρα εἰσπνέοντες καὶ ἐκπνέοντες οἱ ἄνθρωποι. τὸν δὲ ἀέρα γεννᾷ· διότι δι᾽ ἀέρα καὶ εὔκρατον τόπον ἐρίζουσιν οἱ ἄνθρωποι. οἱ κέλαδοί τε.] κυρίως κέλαδος ὁ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις θόρυβος· τουτέστι, τὸν θόρυβον ἐγείρουσαν. ἀγέστρατον ἄγουσαν στρατόν. πρῶτος οὗτος τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἶπε· διὸ καὶ τοῦτο σημειωτέον. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας. Ἥρη δ᾽ Ἥφαιστον.] παρόσον ἐξαιθερωθεὶς ὁ ἀὴρ ἰσοφαρίζει καὶ ἐξομοιοῦται τῷ αἰθέρι· οὗτος δὲ τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἰσάγει. ὁ δ᾽ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας. Ἐκ πάντων τέχνῃσιν] ἀμφίβολον. ἤγουν παρ᾽ ἑκάστου τῶν θεῶν δεδιδαγμένον τὴν τέχνην, ἢ κεκοσμημένον παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς τῇ τέχνῃ. ἐκ δ᾽ Ἀμφιτρίτης.] Ἀμφιτρίτη ἡ τῶν ὑδάτων φύσις, διὰ τὸ ἀμφὶ τοῖς στοιχείοις τρίτην λαχεῖν τάξιν. Τρίτων

εὐρυβίης.

ἐρυβίης γένετο.] διὰ τὸ τοὺς πλέοντας καὶ ἐν τοῖς κύμασι διάγοντας τρεῖν, ἤγουν φοβεῖσθαι καὶ εὐρέως βοᾶν. Πυθμέν' ἔχων.] παρόσον οἱ φοβούμενοι ἐν θαλάσσῃ φαντάζονται τὰ βάθη ταύτης, καὶ ἐν τούτοις δοκοῦσι κατοικεῖν. χρύσεια δῶ] δώματα, χρυσῆ ἀποκοπήν.

Ῥινοτόρῳ.] ἐπειδὴ ἐν παντὶ πόνῳ τῷ περὶ κεχρήμεθα, ὑγιῶς ἐκδέδοται τὸ παρ' Ὁμήρῳ ἀμφιβόλως νοούμενον. ἄλλως. ὅτι πολλὰ προσδοκήσαντες, καὶ καλῶν ἐρασθέντες τινὲς εἰσέρχονται εἰς τὸν πόλεμον, καὶ πολλάκις καὶ τὰς ῥῖνας τέμνονται. Ἐν πολέμῳ κρυόεντι.] χαλεπῷ, κρύους αἰτίῳ καὶ φρίκης. Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος.] παρόσον τὰ ἐκ πολέμου καταπεπτωκότα μέρη τῶν πόλεων καταλελασμένα συναρμολογοῦσιν οἱ αὐτῶν ἱμειρόμενοι ἄνθρωποι. Μαῖη τέκε] Μαῖα, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἄτλαντος, ἡ μετὰ καρτερίας ζήτησις τοῦ λόγου ἀπογεννᾷ· ὁ λόγος γὰρ δημοσιεύει τὰ θεῖα. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη] Καδμεία, ὡς καταδαμαζομένη τῷ χειμῶνι Σεμέλη, ἡ ἄμπελος, ἡ σειομένη τὰ μέλη. ἐκινεῖτο γὰρ τὸ φυτὸν, ἢ ἡ σείουσα τὰ μέλη τῶν μεθυόντων. Τίκτει δὲ φαίδιμον υἱὸν μιχθεῖσα τῷ Διΐ, παρόσον τῷ ἀεὶ φυτεύσαντος ἑαυτῆς νοήματι συνελθοῦσα ἡ ἄμπελος ἀπογεννήσει τὸν οἶνον. Διόνυσος δὲ ὡς τὸν Δία, ἤτοι τὸν νοῦν νύσσων. πολυγηθὴς δὲ, διὰ τὰς συμβαινούσας ἐξ αὐτοῦ χαρμονάς. Ἀθάνατον θνητή.] παρόσον ἡ ἅπαξ συλληφθεῖσα καὶ εὑρεθεῖσα τὸν πολύχρυσον ἀποτίκτει οἶνον, καὶ διὰ τοῦτο ἀθάνατον. νῦν δὲ διὰ τὸν οἶνον κἀκείνη ποθεινή ἐστι. διὸ καὶ ἀθάνατος.

Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο,
Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ὁπλοτάτην Χαρίτων θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην
Κούρην Μίνωος θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δέ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἲς Ἡρακλῆος τελέσας στονόεντας ἀέθλους
Παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου
Αἰδοίην θέτ' ἄκοιτιν, ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι·
Ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσσας
Ναίει ἀπήμαντος, καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηῒς Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο

Alcmene vero peperit vim Herculanam,
Mixta in amore Iouis nubicogi,
Aglaiam vero Vulcanus percelebris, vtroque pede claudicãs
Minimam natu e Gratiis floridam duxit vxorem.
Sed aureo crine conspicuus Bacchus flauam Ariadnen,
Filiam Minois, in flore existentem fecit coniugem.
Hãc vero ei immortalem expertemque senij fecit Saturnius.
Heben autem Alcmenæ pulchros talos habentis fortis filius,
Vis Herculis, peractis luctuosis certaminibus,
Filiam Iouis magni & Iunonis aureis calceamentis vtentis
Pudicam duxit vxorem in Olympo niuoso.
Felix, qui magno facinore inter deos confecto,
Habitat illæsus, & expers senij omnibus diebus.
Soli autem indefesso peperit inclyta Oceanis
Perseis, Circenque & Æetem regem.
Æetes autem filius lucem hominibus dantis Solis,
Filiam Oceani perfecti fluuij

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἀλκμήνη τὸν Ἡρακλέα γεννᾷ φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο, εὐλόγως. ὁ γὰρ ἥλιος καὶ ἡ αὐτοῦ ἐνέργεια καὶ ζωοποιὸς θέρμη παρὰ τοῦ ἀλκίμου νοῦ γέγονε, καὶ σοφῶς ἅμα ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν σφαιρῶν ἐτέθη· ἵνα μήτε φλέγῃ κατωτέρω ἐντεθεὶς, μήτε ψῦχος ἐμποιῇ, καὶ ἐν θέρμαις τὴν ἰσχὺν τὸ πλείονα, ἀνωτέρω ταχθείς.

ἵνα δὲ καὶ τὸ πᾶν ἐκθερμαίνῃ καὶ φωτίζῃ, τὴν λοξὴν εἴληχε τοῦ ζωδιακοῦ πορείαν. τὴν Ἀγλαΐαν δὲ ὁ Ἥφαιστος ποιεῖται ἄκοιτιν, νεωτέραν τῶν Χαρίτων, παρόσον διαφόρως καλλωπισμοὺς τεχνητῶν ἔργων ἐκ τοῦ διακονικοῦ τούτου πυρὸς συμβαίνει γίνεσθαι, ὡς δηλοῖ τὰ τῶν χαλκέων μηχανήματα, καὶ τὰ τῶν χρυσοχόων εὑρήματα. τὴν Ἀριάδνην τὴν ξανθὴν ὁ χρυσοκόμας Διόνυσος ποιεῖται ἄκοιτιν, τὴν τοῦ Μίνωος θυγατέρα, διὰ τὸ τοὺς οἰνιζομένους ἀνθρώπους τῆς κόμης ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἑαυτῶν, καὶ ἀρὰς ἐντεῦθεν δεινὴν, ἤτοι κινεῖν βλάβας, καὶ ταύταις ἐμμένειν· πολλοὶ γὰρ μεθύοντες οὐ μόνον τῶν τριχῶν ἐπιμελοῦνται καὶ ξανθίζουσι ταύτας, ἀλλὰ καὶ βλάπτοντες ἑαυτοὺς, μυρίοις ὑποβάλλουσιν ἀποτιμήμασιν, ἢ ἀσελγήμασιν. ἀπαθανατίζειν δὲ ὁ Ζεὺς λέγεται τὴν Ἀριάδνην, διὰ τὸ, τὸ τοιοῦτον ἐνόχημα δόξαι τοῖς πολλοῖς καλὸν τοῦ δέοντος ἀποπλανηθεῖσι, διὸ καὶ οἴνῳ χρώμενοι, καὶ ἑαυτοὺς καλλωπίζοντες οὐκ ἴσασιν ὅ, τι ποιοῦσι διὰ τὴν ἄμετρον ἢ καὶ ἄκαιρον τοῦ οἴνου χρῆσιν. εὐλόγως δὲ καὶ πάνυ σοφῶς ὁ Ἡρακλῆς λέγεται τὴν Ἥβην λαβεῖν εἰς γυναῖκα τελέσας τοὺς ἄθλους ἐκείνους τοὺς δώδεκα· τὰ γὰρ δώδεκα ζώδια περιπλεύσας ὁ ἥλιος, καὶ ἁπλῶς τὸν ἅπαντα ζωδιακὸν δι' ἐνιαυτοῦ πληρώσας, ὁπότε πάλιν, ὥσπερ ἐξ ἄλλης ἀρχῆς, ἡβάσκων ἡμῖν ἀνατέλλει ἐν ἔαρι, τὴν ἀθανασίαν καὶ ἀϊδιότητα, τὸ πάλιν ἐν οὐρανῷ παραλλήλους γραμμὰς ποιεῖν, κληρωσάμενος. διὸ καὶ ὄλβιος καὶ ἀπήμαντος ἐν οὐρανῷ ναίειν λέγοιτ' ἄν. ἕκαστον δὲ τῶν τοῦ Ἡρακλέους ἄθλων εἰ παραβάλλει τις εὐφυῶς ταῖς ἐνεργείαις τῶν λεγομένων ζωδίων, ἀληθέστατον εὑρήσει τὸ λεγόμενον. ὅτι δὲ καλῶς ἡμεῖς ἐξελαβόμεθα τὸν μὲν Ἄρην εἰς τὸν πόλεμον, τὸν δὲ Διόνυσον εἰς τὸν οἶνον, τὸν δὲ Ποσειδῶνα εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν δ' Ἥφαιστον εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἄλλα ἄλλως, μαρτυρεῖ καὶ ἐν τῷ μικροτέρῳ κρατῆρι ὁ Ὀρφεὺς, τάδε λέγων,

Ἑρμῆς δ' ἑρμηνεὺς τῶν πάντων ἄγγελός ἐστι.
Νύμφαι ὕδωρ. πῦρ Ἥφαιστος. σῖτος,
Δημήτηρ, [σίχθων·
Ἡ δὲ θάλασσα, Ποσειδάων μέγας, ἠδ' Ἐνο-
Καὶ πόλεμος μὲν Ἄρης, εἰρήνη δ' ἔσ'
Ἀφροδίτη.
Οἶνος, τὸν φιλέουσι θεοὶ θνητοί τ' ἄνθρωποι,
Ὅν τι βροτοῖς εὗρεν λυπῶν κελήτορα πασῶν
Ταυρογενὴς Διόνυσος εὐφροσύνην πόρε
θνητοῖς
Ἡδίστην, πάρεδρός τ' ἐπ' εἰλαπίνῃσι πάρεστι.
Καὶ Θέμις, ἥπερ ἅπασι θεμιστεύει τὰ δίκαια,
Ἥλιος, ὃν καλέουσιν Ἀπόλλωνα κλυτότοξον,
Φοῖβον ἑκηβελέτην, μάντιν πάντων, ἑκάεργον
Ἰητῆρα νόσων, Ἀσκληπιόν. ἐνθάδε πάντα.

ὅτι δὲ καὶ ἐκ τῆς Μνημοσύνης αἱ Μοῦσαι γεννῶνται, καὶ ὅτι ὁ Ζεὺς καὶ αἰθὴρ λέγεται, ἄκουε τοῦ εἰρημένου Ὀρφέως.

Ζεὺς δέ τε πάντων ἐστὶ θεὸς, πάντων τε κεραστὴς
Πνεύμασι συρίζων, φωναῖσί τ' ἀερομίκτοις
Ἢ γὰρ οὐχὶ δῆλός ἐστι τὸν αἰθέρα καλῶν οὕτω,
Ταυτὸ καὶ ἁρμονία Μουσῶν τά τε ὄργανα
πάντων, [φαίνθη.
Μνημοσύνη πάντων πρῶτον πόρεν, εὖτ' αἰε-
Ἀλλὰ χρόνος λήθῃ κατεχεύατο καὶ κατέ-
κρυψε. (ἔργα τέτυκται)
Νοῦν δὲ τέχναι τε λόγοι τε, νόμοι θ' ὅσα τ'
Πάντα διὰ μνήμην διασώζεται ἀνθρώποισιν.

ἔχεις ταύτας τὰς χρήσεις τῶν ὀνομάτων τῆς μεταλήψεως οὐκ ἐκ ποιητοῦ τοῦ τυχόντος, ἀλλ' ἐκ σοφοῦ καὶ χρόνῳ προήκοντος, ὥστε μὴ περατολογεῖν ἡμᾶς σε, ὦ τέκνον.

Τῷ ἡλίῳ δὲ τῷ ἀκάμαντι συνελθοῦσα ἡ Περσηῒς ἡ Ὠκεανίνη τίκτει τὴν Κίρκην, καὶ τὸν Αἰήτην, εὐλόγως. κιρνᾶται γὰρ καὶ μεταβάλλεται τὰ φυσικὰ ταῦτα καὶ ἀλλοιοῦται εἰς ἄλληλα, τῇ τοῦ ἡλίου κινήσει. ποιητικὸν γὰρ αἴτιον τῆς κράσεως καὶ μεταβολῆς τῶν ἐξ Ὠκεανοῦ ἀναδιδομένων ἢ γινομένων, ὁ οὐρανός ἐστι καὶ ὁ ἥλιος. Εἴρηται δὲ ἡμῖν ἀνωτέρω, τίς ἐστιν ὁ Ὠκεανός, ὥστε Ὠκεανίνη Περσηῒς εἴη ἂν ἡ διαπερασίωσις τῶν ἀναθυμιάσεων καὶ ἀπάρτισις τῶν διαφόρων συστάσεων. μεταβάλλουσι γοῦν πάντα εἰς ἄλληλα, τὰ φυσικῇ συνιστάμενα τάξει, καὶ μεταβάλλοντα τὴν ἑτέρου γένεσιν ἄλλου ἀθρόαν ἔχει. ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ γίνεται· οὐχ ἵσταται γὰρ οὐδέποτε ἡ μεταβολὴ ἐν τούτοις, κἂν ἴσως ἡμῖν ἀνεπαίσθητος δοκῇ ἐνίοτε. διὸ καὶ τὸν Αἰήτην γεννᾷ, τὴν ἀϊδιότητα, τὴν ἐκ μεταβολῆς καὶ διαδοχῆς.

ΣΧΟΛΙΑ.

Ἀλκμάονι δ' ἄρ'.] τὸ ἐαρινὸν κατάστημα γεννᾷ σφοδρότερον ἥλιον. Σημειωτέον, ὅτι δύο

τὸν Αἰσώνα ἀπολιπεῖν εἶναι. ἀθανάτων] ὀφείλοντας εἶναι ἐννέα· τοὺς γὰρ ἐξ ἀμφοτέρων θεῶν γενεαλογῶν αὐτῷ προσέκειτο. ἄλλως. ὁ ἀλκιμώτερος τῆς γενεᾶς τὸν ἥλιον, προσῆκεν ὅτι ἐν τῇ τετάρτῃ σφαίρᾳ ὁ ἥλιος, ὃς κλεῖς ἐστὶ τοῦ ἀέρος.

Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος] πρόσεισι διαφόρους καλλωπισμοὺς τεχνιτῶν ἔργων ἐκ τοῦ διακονικοῦ πυρὸς συμβαίνει γίνεσθαι. ἀμφιγυήεις δὲ ὁ Ἥφαιστος λέγεται, ὅτι ὑποσκάζει ἀεὶ ἡ τοῦ πυρὸς φύσις ἀμφοτέρωθεν κλίνουσα. χρυσοκόμης δὲ Διόνυσος] διὰ τὸ τοὺς οἰνιζομένους ἀνθρώπους τῆς κόμης ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἑαυτῶν, καὶ ἀρὰς ἐντιθέναι κινεῖν, ἢ [illegible] βλάβας, καὶ ταῦτα εἰς ἐμμένειν. πολλοὶ γὰρ μεθύοντες οὐ μόνον τῶν τριχῶν ἐπιμελούμενοι καὶ ξανθίζοντες φαίνονται, ἀλλὰ καὶ μυρίοις ἑαυτοὺς παραδιδόασιν ἀποτήμασιν. Ἥβην δ' Ἀλκμήνης υἱὸς] ἡ Ἀφροδίτη τοῖς θεάσι συνεγένετο, ἡ δύναμις τοῦ Ἡρακλέους ἐστίν. ἡ γὰρ ἀκμὴ διαπεράσεις ἐξ ἧς οἱ ἆθλοι γίνονται. ἤγουν αἱ ἀπαλλώσεις τῶν ποταμῶν. στεφανοῦνται δὲ τοὺς ἄθλους λέγει, διὰ τὸ μετὰ κάματον γίνεσθαι τὰ βέλτιστα. ἄλλως. ἡβάσκει καὶ ἀκμάζει ὁ ἥλιος διελθὼν δώδεκα ζώδια, ἅ τινα ἄθλους καλοῦσιν ὄντας δὲ, διὰ τὸ μετὰ συναγμοῦ τινος, καὶ μόχθου τούτους διέρχεσθαι. Κίρκην τε καὶ Αἰήτην] παρὰ τὸ κινεῖν τὸν λογισμὸν, ἡ διάκρισις τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν φαρμάκων, ἢ τῶν διαπεράσεων τοῦ ἡλίου, τὰς ἀποβολὰς τῶν βοτανῶν. Περσηΐς] Περσηῒς ἡ διαπεράσεις τῶν ἀναθυμιάσεων [illegible] ἀναφέρσις. ἔτικε δὲ τὴν Κίρκην, ὅτι κιρνῶνται καὶ μεταβάλλονται τὰ φυσικὰ ταῦτα, τῇ τοῦ ἡλίου κινήσει. Αἰήτην γὰρ κράσεις καὶ μεταβολῆς τῶν ἐξ Ὠκεανοῦ ἀναδιδομένων ἀτμῶν, ὁ ἥλιος. Αἰήτην δὲ, διὰ τὸ ἀεὶ τοῦτο εἶναι.

Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρηον.
Ἡ δέ οἱ Μήδειαν εὔσφυρον ἐν φιλότητι
Γείναθ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ' ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Νῆσοί τ', ἤπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἔνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται, γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν· ὃς εἶσ' ἐπὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Πᾶσαν· τῷ δὲ τυχόντι, καὶ οὗ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,
Τὸν δ' ἀφνειὸν ἔθηκε, πολὺν δέ οἱ ὤπασεν ὄλβον.
Κάδμῳ δ' Ἁρμονίη θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης,
Ἰνὼ καὶ Σεμέλην, καὶ Ἀγαυὴν καλλιπάρηον,
Αὐτονόην θ', ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο, καὶ Πολύδωρον ἐϋστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κούρη δ' Ὠκεανοῖο Χρυσάορι καρτεροθύμῳ
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης,

Duxit, deorũ ex cõsiliis, Idyiam pulchris genis præditam.
Hæc autem ei Medeam pulchros talos habentem in amore
Peperit, subacta per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete cælestes domos tenentes,
Insulæque & continentes terræ, & salsus intus Pontus.
Nunc autem deatũ cœtum cantate blandiloquæ
Musæ Olympiades, filiæ Iouis Ægiochi,
Quæcunque mortales apud viros cubantes,
Immortales, pepererunt diis similem prolem.
Ceres quidem Plutum genuit, præstantissima dearum
Iasio heroi mixta iucundo amore,
Nouali in ter proscisso, Cretæ in pingui populo,
Bonum: qui vadit super terram, & lata dorsa maris,
Omnem: qui vero obuiam fuerit, & cuius ad manus venerit,
Illum locupletem fecit, multamque ei præbuit fœlicitatem.
Cadmo præterea Harmonia filia aureæ Veneris,
Ino & Semelen, & Agauen pulchras genas habentem,
Autonoenque, quam duxit Aristæus densa cæsarie præditus,
Peperit, & Polydorum, mœuijs pulchre cinctis in Thebis.
Filia vero Oceani Chrysaori magnanimo
Mixta amore abundantis auræ Veneris,

Καλλιρόη τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων
Γηρυονέα· τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακληείη
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιρρύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ.
Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἠμαθίωνα ἄνακτα.
Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φιτύσατο φαίδιμον υἱὸν
Ἴφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐρικυδέος ἥβης
Παῖδ' ἀταλὰ φρονέοντα φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὦρτ' ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.
Κούρην δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος
Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων
Ἦγε παρ' Αἰήτου, τελέσας στονόεντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑπερήνωρ,
Ὑβριστὴς Πελίης, ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός.
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείης ἐπὶ νηὸς ἄγων ἑλικώπιδα κούρην,
Αἰσονίδης, καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἥγε δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν
Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν οὔρεσιν ἔτρεφε Χείρων
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κοῦραι ἁλίοιο γέροντος,
Ἤτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων,
Αἰακοῦ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα,
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα,
Αἰνείαν δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑληέσσης.
Κίρκη δ' Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπεριονίδαο,
Γείνατ', Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι,
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,
Οἳ δή τοι μάλα τῆλε μυχῷ νήσων ἱεράων,

Callithoe peperit filium mortalium præliantissimum omniũ
Geryonem, quem interfecit vis Herculana,
Boues propter flexipedes circumflua in Erythea.
Tithono vero Aurora peperit Memnona ærea galeâ munitũ,
Æthiopum regem, & Æmathionem regem.
Verum Cephalo peperit inclytum filium,
Fortem Phaetontem, diis similem virum,
Quem sane iuuenem tenerum florem habentem gloriosæ pubertatis,
Puerum iuuenilia sapientem, amans risus Venus,
Incitauit, abripiens, & ipsum in templis
Ædituum nocturnum fecit, dæmonem diuinum.
Filiam vero Æetæ a Ioue nutriti regis
Æsonides, voluntate deorum sempiternorum
Abduxit ab Æeta, peractis suspiriosis certaminibus,
Quæ multa imperabat magnus rex superbus,
Iniurius Pelias, & impius, fortium facinorum patrator,
Quibus peractis ad Iolcum rediit multa perpessus,
Veloci in naue vehens nigris oculis præditam puellam,
Æsonides, & ipsam floridam fecit vxorem.
Et sane hæc domita ab Iasone pastore populorum,
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
Phillyrides: magni vero Iouis voluntas perficiebatur.
Cæterum Nerei filiæ marini senis,
Phocum quidem Psamathe peperit, præstantissima dearum,
Æaci in amore, per auream Venerem.
A Peleo autem subacta dea Thetis argenteos pedes habens,
Peperit Achillem prorumpentem per viros, leonis animo præditũ.
Æneam porro peperit pulchre coronata Cytherea,
Anchisæ heroi mixta iucundo amore,
Idæ in verticibus, habentis multos anfractus, syluosæ.
Circe vero, Solis filia, filij Hyperionis,
Peperit Vlyssi ærumnosi in amore,
Agrium, atq. Latinum inculpatumque fortemque
Qui sane valde procul in recessu, insularum sacrarum,

Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον.
Ναυσίθοον δ᾽ Ὀδυσῆϊ Καλυψὼ δῖα θεάων
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε μιγεῖσ᾽ ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ᾽ ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Omnibus Tyrrhenis valde inclytis imperabant.
Nausithoum vero Vlyssi Calypso excellentissima dearum
Peperit, Nausinoumque, mixta grato amore.
Hæ quidem mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt diis pares filios.
Nunc vero fœminearum agmen cantare suauiloquæ
Musæ Olympiades, filiæ Iouis Ægiochi.

ΑΛΛΗΓΟΡΙΑΙ.

Ἀλλ᾽ οὗτος ὁ Αἰήτης ὁ υἱὸς τοῦ ἡλίου τῇ τοῦ Ὠκεανοῦ θυγατρὶ σύνεισι τῇ Ἰδυίᾳ οὕτω καλουμένῃ, καὶ τίκτει ἐξ αὐτῆς τὴν Μήδειαν, διὰ τὸ τὴν ἐκ μεταβολῆς ἀϊδιότητα τῶν φυσικῶν τούτων πραγμάτων, ἣν ὁ ἥλιος ἐργάζεται, ὡς εἴπομεν, ταῖς ἰδιότησι τῶν ἐξ αὐτῆς γινομένων καιρῶν συνιοῦσαν βουλεύεσθαι παρασκευάζειν ἡμᾶς· καὶ γὰρ ἡλίου μεταβάλλοντος ἤδη πρὸς τόνδε τὸν τροπικὸν καὶ ἰδιότητα χειμῶνος ἢ θέρους ποιοῦντος, ἡμεῖς ἔκτοτε φροντίζομεν ἢ περιβλημάτων, ἢ τῶν πρὸς ἀροτρίασιν ὀργάνων, ἢ τῶν πρὸς θερισμόν, τρέφοντες ἔρωτα ἢ τῶν ἐκ γῆς ἀείων, ἢ ἁπλῶς τοῦ εἶναι καὶ ζῆν· τοῦτο γὰρ Ἀφροδίτην ἀκουστέον. γεννᾷν δὲ λέγεται ἡ Δημήτηρ τὸν Πλοῦτον, Ἰασίῳ ἥρωι μιγεῖσα, Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ, διὰ τὸ ἐπικρατηθέντος τοῦδε τοῦ παντός, ἄρξασθαι ἔκτοτε τοὺς ἀνθρώπους τὴν γῆν ἐργάζεσθαι. Δημήτηρ δέ ἐστιν ἡ γῆ. ἀλλὰ ταύτῃ ὁ Ἰάσιος συνέστιν, ἤγουν ὁ γεωργὸς ἀπὸ τοῦ ἰῆναι τὰ σπέρματα κατ᾽ αὐτῆς, ἐξ ἧς γεωργίας ἐμμελῶς γενομένης, ὁ Πλοῦτος γεννᾶται. εὐλόγως δὲ καὶ ἐν Κρήτης πίονι δήμῳ, τουτέστιν ἐν εὐκράτῳ χωρίῳ. ἀλλὰ γὰρ τῷ Κάδμῳ ἡ Ἁρμονία συμμιγεῖσα ἡ τῆς Ἀφροδίτης ἀποτίκτει τήν τε Ἰνώ, καὶ τὴν Σεμέλην, καὶ τὴν Αὐτονόην, ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης. ἔτι δὲ καὶ τὸν Πολύδωρον, εἰκότως· αἱ γὰρ μουσικαὶ συμφωνίαι ἐμμελῶς ἔχουσαι καὶ εὐρύθμως τοὺς καταδεδαμασμένους καὶ καταπεπτωκότας ὑπό τινος ἀνιαροῦ ἀνεγείρουσί τε καὶ εὐτόνους ποιοῦσι, καὶ ὑφ᾽ ἡδονῆς ἐνθέους ἐργάζονται καὶ ὀρχουμένους, καὶ σειομένους τὰ μέλη. καὶ οὕτως οἴονται καὶ ἐξ ἑαυτῶν νοεῖν ἄριστα, καὶ βαθύτατα καὶ σοφώτατα, καὶ πολλὰ ἀφειδῶς παρασκευάζουσι ῥᾳστώνην γάρ τινα ἐμποιουμένην πάσχουσιν αἱ ταῖς ἁρμονίαις ἁλισκόμεναι ταῖς συντόνοις καὶ ἀνδρικαῖς.

Ἡ Καλλιρόη δὲ ἡ τοῦ Ὠκεανοῦ θυγάτηρ τῷ Χρυσάορι Πηγάσῳ μιγεῖσα τὸν Γηρυόνην γεννᾷ, ὃν κτείνει ὁ Ἡρακλῆς, καὶ ἐλαύνει τὰς βόας αὐτοῦ ἐν ἀμφιρρύτῳ Ἐρυθείῃ, παρόσον (ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέγομεν περὶ τούτου) ὁ χειμὼν γίνεται ἐκ τῶν ἀναδιδομένων μὲν ἐκ θαλάσσης καὶ ἁπλῶς ἐξ ὑδάτων, ἀναθυμιάσεων, ὑφ᾽ ἡλίου δὲ ἀναγομένων. Γηρυόνην γὰρ τὸν χειμῶνα φαμέν, ὡς γαρυόνην ὄντα τινὰ θορυβώδη, οὗ τὰς βόας τε καὶ βροντὰς ἀπελαύνει μακρόθεν ὁ ἥλιος ἐλθών, αἵ τινες βρονταὶ τρέφονταί τε καὶ νέμονται ἐν καθύδροις τόποις. ἐπειδὴ γὰρ ἡ αὐτῶν σύστασις, ὡς πολλάκις περὶ τούτων πλατύτερον εἴρηται ὑφ᾽ ἡμῶν. Μέχρι μὲν τοῦδε προῆλθον ἡμῖν αἱ τῆς Ἡσιόδου Θεογονίας ἀλληγορίαι, καὶ τάχα τὸ εὔλογον ἀπέλαβεν τέρμα· τὰ γὰρ ἑξῆς οὐκ ἂν ἀλληγοροῖτο δικαίως, ὅτι τε πλήρεις τινῶν εἰσὶ συγγραφεῖς ἄνδρες καὶ ἱστορικοί, καὶ ὅτι γεγόνασιν ἀληθῶς, καθὼς μαρτυροῦσι βίβλοι σοφῶν, ὡς δῆλον ἀπὸ τῆς κατὰ Ἰάσονα ἱστορίας, καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Μέμνονα τὸν Αἰγύπτιον, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Λαερτιάδην Ὀδυσσέα, καὶ τὸν Ἀγχίσου Αἰνείαν. ἵνα δὲ μὴ ἐπικρώζῃ λακέρυζα κορώνη, γλῶσσά τε πονηρά τις καὶ λοίδορος, τὸν λόγον ἡμῶν ὡς ἀπερμάτιστον αἰτιωμένη, καὶ τὸ προσθετέον τὸ εἶδος τῆς ἀλληγορίας, τοῖς εἰρημένοις. ὡς ἄνδρες τινὲς γυναιξὶ συνελθόντες εὐγενῶν γενέων θυγατράσι καὶ βασιλίσσαις ἀθανάταις κατὰ τὸ ἐξουσιαστικὸν ἀντωνομασμέναις, ὡς θεαῖς συνῆλθον καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπέτικον παῖδας τοὺς ἡμιθέους. Ἰάσων μὲν τῇ Μηδείᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ κρατοῦντος τῆς Κολχίδος γῆς. Ἀγχίσης δέ τινι βασιλίδι παρθένῳ Ἴδης ἐν ὑπω-

ρείαις

ρίαις τοῦ ὄρους συνιὼν λάθρα, σκότιον ἐξ αὐτῆς τὸν Αἰνείαν ἀπέτικε. καὶ Ὀδυσσεὺς περιπλέων τὴν θάλασσαν ἐξ Ἰλίου, τῇ Κίρκῃ συνῆλθε, καὶ ἐγκύμονα παρεσκεύασε ταύτην. καὶ ἄλλος ἄλλῃ συνδυασθεὶς ἄλλον ἀπεγέννησε παῖδα. τὸ γὰρ θεὸς ὄνομα πολλαχῶς ἔστιν εὑρηκέναι παρὰ τοῖς ποιηταῖς, καὶ μάλιστα παρ' Ὁμήρῳ. ποῦ μὲν γὰρ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα θεοὺς καλεῖ, ὅταν Δία νεφεληγερέτην λέγῃ, καὶ γαιήοχον Ποσειδῶνα, καὶ χρυσόθρονον Ἥραν. ποῦ δὲ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ τὰ πάθη, ὅταν λέγῃ, Διὶ μῆτιν ἀτάλαντον. καὶ ἔξοχα γάρ μιν ἐφίλατο Παλλὰς Ἀθήνη. καὶ, τῷ δ' αὖτε παρμέμβλωκε φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη, καὶ πάλιν

Ἄντα δ' Ἐνυαλίοιο θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

ποτὲ δὲ τοὺς βασιλεῖς θεοὺς ὀνομάζει ὅταν λέγῃ

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειθ' Ἑλένη Διὸς ἐκγεγαυῖα.

καὶ

— τὸν ὑπ' Ἀγχίσῃ τέκε δῖ' Ἀφροδίτη
Ἴδης ἐν κνημοῖσι, θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα.

ἄλλοτε δὲ τοὺς σοφοὺς, ὅταν λέγῃ

Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίωνα.

καὶ πάλιν,

Τὴν ἤτοι ἄνδρες Βατίειαν κικλήσκουσιν,
Ἀθάνατοι δέ τε σῆμα πολυσκάρθμοιο Μυρίνης.

ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν πρόνοιαν θεὸν ὀνομάζει, καὶ τὴν εἱμαρμένην, καὶ τοὺς ἀστέρας, ὡς ὅταν φησὶν ὁ Ἕλενος

Ὡς γὰρ ἐγὼν ὄπ' ἄκουσα θεῶν αἰειγενετάων.

καὶ πάλιν,

Οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ. —

καὶ πολλὰς ἂν εὕροις τὰς χρήσεις οὐ παρ' Ὁμήρῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ ἐνταῦθα, καὶ παρ' Ὀρφεῖ, καὶ Προναπίδῃ τῷ Ὁμήρου καθηγητῇ. Ἀλλὰ γὰρ ἔχεις, ὦ τέκνον Ἰωάννη, τὰς εἰς τὴν θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου ἀλληγορίας, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτόν. ἔχεις ἄρα τὸ ζητηθέν σοι, κἂν οὐ κατ' ἐλπίδας τὰς σὰς, ὦ Μούσης Ἀττικῆς θρέμμα καὶ παίδευμα, Μούσης πάσας ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης τὰς Μούσας, ὡς ὑπὲρ πάσας Μούσας ἀμιμήτως ἀνακρουσθείσης καὶ ἁρμονικοῖς λόγοις ἐμμελῶς ἁρμοσθείσης, Μούσης Ἀθήνηθεν μὲν ὁρμωμένης, ἐν τῷ Βυζαντίῳ δὲ χρωμένης τῷ πνεύματι, καὶ πέρα φωνούσης θύλακος τῆς Ὠκεανίνου ἐξάκουστος. γὰρ ὁ ἦχος ταύτης τῆς Μούσης τοῖς τοῦ παντὸς γέγονε μέρεσιν, ἐγκόσμιον πάντως ἠχούσης τὴν μελῳδίαν, εἰ δὲ βούλει καὶ ὑπερκόσμιον. τί μοι πρὸς ταύτην τὴν ἱερὰν ἁρμονίαν καὶ ὑψηλόφθογγον μελῳδίαν ἡ Τυρσηνικὴ σάλπιγξ, ἢ κώδων ὁ χαλκοστόμος ἦχος ὁ θρυλλούμενος; τί δὲ λύρα Ὀρφέως; τί δὲ Τιμοθέου μουσουργία ἢ ἔντεχνος; ἐγὼ ταύτην τὴν Ἀττικὴν Μοῦσαν Ἑλικωνίαν καλῶ, ὅτι πάσας ἐν ἑαυτῇ τὰς Μουσικὰς ὑφίστησι συμφωνίας, τὰς μέν τινας βίου ῥυθμίσει, τὰς δέ τινας λόγου παιδαγωγίᾳ, τὰς δ' αὖ ψυχῆς εὐκοσμίᾳ. ἀλλ' εἴη Χριστὲ βασιλεῦ, ἔτι καὶ ἐπὶ πέρας τῆς σῆς βιαίας πνοῆς ἐμπνέεσθαι τοῦτο τὸ ὄργανον, καὶ τοῦ παντοκράτορος ταῖς σαῖς χερσὶ καὶ δεσποτικαῖς ἐντέχνως εἰς τὸ ἑξῆς ἀνακρούεσθαι χρόνον, καὶ ἐμμελῶς ἐναρμονίζεσθαι τὴν παγκόσμιον ἁρμονίαν. οὕτω γὰρ ἂν ἡ τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου διατηροῖτο κατάστασις.

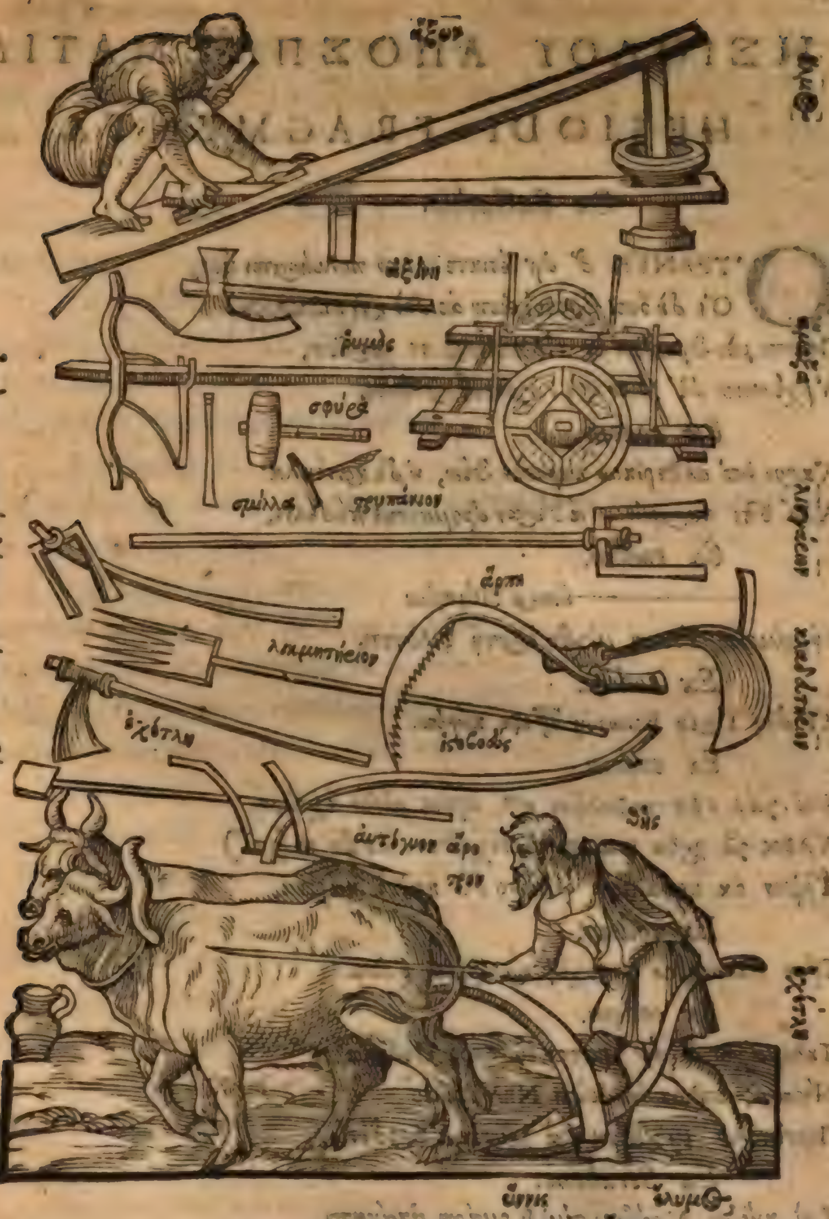
ΣΧΟΛΙΑ.

Γῆμε θεοὺς βουλῇσι] διὰ τὴν ἐκ μεταβολῆς ἀϊδιότητα τῶν φυσικῶν τούτων πραγμάτων, ἣν ὁ ἥλιος ἐργάζεται ταῖς ἰδιότησι τῶν ἐξ αὐτοῦ γινομένων καιρῶν συνιοῦσι. καὶ γὰρ πρὸς τὰς τροπὰς τοῦ ἡλίου φροντίζομεν ποτὲ μὲν ἀρόσαι, ποτὲ δὲ θέρος, ποτὲ δὲ περιβλημάτων ἀλλοιοῦνται καὶ ἄλλοτε ἄλλων. Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ] ὅτε γὰρ εἰς κατάστασιν ἦλθεν ὁ κόσμος, τότε ἤρξαντο ἐργάζεσθαι τὴν γῆν καὶ πλουτεῖν ἐκ γεωργίας. διὰ τοῦτο καὶ ἐν Κρήτῃ, ἐπειδὴ εἰς εὐκρασίαν ἦλθον οἱ ἀέρες, καὶ τὰ στοιχεῖα, καὶ ἐμίχθη Ἰασίῳ ἡ Δημήτηρ ἀπὸ τοῦ ἰέναι, ὅ ἐστιν ἐπαφιέναι, τὰ σπέρματα. εἰκότως δὲ εἶπε Δήμητρος καὶ Ἰασίωνος τὸν Πλοῦτον, ἐπειδὴ ὁ ἐργαζόμενος αὐτὸν πορίζεται. Δημήτηρ γὰρ ἐστὶν ἡ γῆ, Ἰασίων δὲ ὁ γεωργὸς, ὅτι καὶ συνῆλθεν αὐτῇ ἐν τῷ ἀγρῷ, καὶ νεῷ ἐνὶ τριπόλῳ, διὰ τὴν καλὴν ἐργασίαν, καὶ ὅτι ἐν νεῷ τριπόλῳ ἐγέννησε τὸν Πλοῦτον. καὶ γὰρ καὶ παροιμία, πυρῶν καὶ κριθῶν, ὦ νήπιε Πλοῦτε. ἐν Κρήτῃ δὲ ἦν ὁ Ἰάσιος, ἐπειδὴ εὔκρατος ἡ χώρα. πίονι δὲ, ὅτι εὔφορος ἡ Κρήτη. Κάδμῳ δ' Ἁρμονίη.] ἡ δὲ ἡρμοσμένη τῷ Κάδμῳ ἐγέννησεν Ἰνὼ, Σεμέλην, καὶ Ἀγαύην, καὶ Πολύδωρον ὃν καὶ Πίνακα ἔνιοι καλοῦσιν. εἴρηται δὲ Πολύδωρος, ὅτι ἐν τῷ γάμῳ τοῦ Κάδμου καὶ τῆς

Ἁρμονίας, οἱ θεοὶ δῶρα ἐδωροφόρησαν. ἄλλως. ὑπὸ γὰρ τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἁρμονίας, εἰκότως δεδαμασμένοι ὑπό τινος μυστικοῦ ἐγένοντο. εὐστεφάνῳ ἐνὶ Θήβῃ.] ἢ τὰ τείχη λέγει, διὰ τὸ εὐτειχεστάτην αὐτὴν εἶναι. ἢ ἐπεὶ ἀεὶ νικῶσα καὶ στεφάνους λαμβάνουσα. Γηρυονῆα.] τὴν ἐκ γῆς ἀνάδοσιν τῶν ὑδάτων λέγει. τριχῶς δὲ σχηματίζεται τὸ ὄνομα, ὁ Γηρυών, ὁ Γηρυονεύς, καὶ ὁ Γηρυόνης. τοῦτον καὶ τρικέφαλον γενέσθαι φασίν. ἢ ἄλλως, τὸν χειμῶνα δηλοῖ. Ἡρακλείη] τὸν ψυχρότατον τὸν θρυλλούμενον, ἢ τὴν ἐκ τῆς ἀναδόσεως τῶν ὑδάτων ἀχλύν, ἣν ὁ ἥλιος ἐπιλάμψας διασκεδάζει. ἄλλως. ἐκ γὰρ τῶν ἀναδιδομένων ἐκ τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν ποταμῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ὑδάτων ἀναθυμιάσεων ὑπὸ τοῦ ἡλίου δὲ ἀναφερομένων καὶ ὑπ' αὐτοῦ φερομένων συνίσταται ὁ χειμών. Γηρυόνης δὲ ὀνομάζεται ἀπὸ τοῦ γηρύειν, τουτέστι βοᾶν, διὰ τοὺς ἐν χειμῶνι γινομένους θορύβους. τοῦτόν φασιν ἀποκτείναντα τὸν Ἡρακλέα τὰς βόας αὐτοῦ λαβεῖν, καὶ εἰς τὴν οἰκουμένην κομίσαι. ὁ γὰρ ἥλιος ἀπὸ τῶν νοτίων πρὸς τὰ βόρεια ἐλθὼν μέρη, καὶ ὑπὸ τῆς χειμερινῆς τροπῆς πρὸς ἰσημερίαν ἐαρινὴν ἀναχθείς, ὅν τινα δὴ ἰσημερινὸν κύκλον Ὠκεανὸν λέγουσι, διὰ τὸ ὠκέως τοῦτον διέρχεσθαι τὸν ἥλιον· τοὺς γὰρ τροπικοὺς βραδέως διέρχεται, τοῦτον δὲ ἰσημερινὸν καταλαβὼν ἀπελαύνει μὲν τὸν χειμῶνα, καὶ οἷον νεκρὸν τινα ἀπεργάζεται, καὶ ἀναφέρει τὰς δὲ βοώσας βροντὰς εἰς τὴν οἰκουμένην ἐκόμισε. σπάνιαι γὰρ ἐν χειμῶνι βρονταὶ συνεχῶς, ἀλλ' ἀρξαμένου τοῦ ἔαρος, βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ κεραυνοὶ καὶ χάλαζαι, καὶ τὰ τοιαῦτα προσγίνεται συνεχῶς. λέγονται δὲ αἱ βρονταὶ εἶναι τοῦ Γηρυόνου, διὰ τὸ παρελθόντος τοῦ χειμῶνος ταύτας ἐπιγίνεσθαι, κατεχομένας οἷον ἐκεῖ καὶ διὰ τὸ ἐκ χειμῶνος ἤτοι πλεῖστον ὕδατος συνίστασθαι. χειμὼν γὰρ ἡ τῶν ὑδάτων συνεχὴς χύσις ὀνομάζεται. ὅτε γὰρ ὕδωρ πολὺ ἀθρόον καταφέρεται, τότε τῇ σφοδρότητι τῶν ἀνέμων αἱ νεφέλαι κινούμεναι καὶ πρὸς ἀλλήλας συγκρουόμεναι τὰς βροντὰς ἀποτελοῦσι. καὶ Ἀριστοφάνης· Ὅταν ἐμπλησθῶσ' ὕδατος πολλοῦ, κἀναγκασθῶσι φέρεσθαι κατακρημνάμεναι πλήρεις ὄμβρου δι' ἀνάγκην, εἶτα βαρεῖαι εἰς ἀλλήλας ἐμπίπτουσαι ῥήγνυνται καὶ παταγοῦσιν. Ἠμαθίωνα.] ἀφ' οὗ ἡ Μακεδονία Ἠμαθία. φασὶ δὲ φερόμενον ὑπὸ Ἡρακλέους ἀναιρεθῆναι τὸν Ἠμαθίωνα, ἀλλ' ἀπόντος ἐπὶ τὰ χρύσεα μῆλα. Ὦρτ' ἀναρεψαμένη.] ὡς ἂν ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῆς ναοῖς ἀποθέωσιν αὐτόν, ἱεροδουλοῦν ποιήσασα· ἐπειδὴ ἐφαίνετο πλάτιος ὁ ἡῷος ἀστήρ, ὃς ἀνάγων τὴν ἡμέραν καὶ τὸν Φαέθοντα, ἢν Ἀφροδίτης ἐστίν. Νηοπόλον μύχιον.] τουτέστιν, ἀφανῆ, λαθραῖον. Ἀρχίλοχος δὲ χαρεῖ, μύχιον· οἷον ἐν τῷ μυχῷ ἀδύτῳ θεραπεύοντα τῇ Κύπρῳ. ἄλλως. νυκτερινόν. τὰ γὰρ τῆς Ἀφροδίτης μυστήρια νυκτερινά. Στονόεντας ἀέθλους.] τοὺς ἐπὶ θάλατταν κινδυνώδεις λέγει, καὶ τὴν τῶν ταύρων ἀπόζευξιν. καὶ τὴν τῶν σπαρτῶν ἀναίρεσιν. Φιλλυρίδης.] πατρωνυμικῶς ὁ Χείρων υἱὸς τῆς Φιλλύρας. ἐξετελεῖτο τοῦ Διὸς τὰς ἵνα βασιλεύσῃ τῶν Μήδων. ἢ μεγάλου Διός, ἀντὶ τοῦ τῆς πεπρωμένης. ἐξ αὐτῆς γὰρ ταῦτα συνέπεσεν. Αὐτὰρ Νηρῆϊδες Νηρεϊδι θνητῷ συνελθεῖν. Ἡσίοδος καὶ τὴν Ψαμάθην Αἰακῷ συνελθεῖν, ἐξ ἧς ὁ Φῶκος. Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον.] τὴν Τηλέγονος Λατίνου. Ἄγριον δὲ τὸν ἀμύμονα Λατῖνον. καὶ οὗτοι μὲν οἰκοῦσιν εἰς τὰ ἐσώτερα μέρη τῶν ἱερῶν νήσων, οἱ Λατῖνοι οἰκοῦσι τὴν Τυρσηνίαν χώραν, ἔνθα ᾤκει ἡ Κίρκη. λέγονται δὲ αἱ ἐκεῖ νῆσοι Ἠλεκτρίδες.

ΤΕΛΟΣ

ΤΗΣ ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑΣ.

ἄξων
ἀξίνη
ῥυμὸς
σφῦρα
τρυπάνιον
ἅρπη
ἐχέτλη
ἱστοβοεὺς
ἄροτρον
ὕνις
ἔλυμος
ζυγὸς
δίκελλα
μάκελλα
ἅμαξα

ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

HESIODI FRAGMENTA.

Ex Eustathio.

Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Λίνον πολυήρατον υἱόν,
Ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταὶ
Πάντες μὲν θρηνοῦσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖσιν,
Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον καὶ λήγοντες καλέουσι.

Ex eodem.

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέκλα·
Ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάασκε πόδεσσι.

Ex eodem.

—————— ἕνεκα Νύμφην
Εὐράμμος Γλεαν μίχθη ἐρατῇ φιλότητι.

Ex eodem.

Ἐν δ' Ἰγρείη Βοιωτίη ἔτρεφε κούρην.

Ex eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῇσι κατὰ κνύος αἰνὸν ἔχευεν.
Ἄλφος γὰρ χρόα πάντα κατέσχεθεν· ἐν δέ νυ χαῖται
Ἔρρεον ἐκ κεφαλέων· ψίλωτο δὲ καλὰ κάρηνα.

Ex eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν προχέει καλλίρροον ὕδωρ.

Ex eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν εὔζωνος Πολυκάστη
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο
Περσέπολιν μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Ex Strabone.

Καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὴν Ἑρμάων ἀκάκητα
Γείνατο, καὶ Θρονίη κούρη Βήλοιο ἄνακτος.

Ex eodem.

Υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Ὅν ποτε τίκτε Πελασγός.

Ex eodem.

Ἤτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,
Τούς ῥά ποτε Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτοὺς ἐκ γαίης Α᾽λέας πόρε Δευκαλίωνι.

Ex eodem.

Ὤικεε δ᾽ Ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ᾽ ὄχθας
Εὐρείος Πείρου.

Ex eodem.

Ἐξ ὧν οὔρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,
Καὶ γένος οὐτιδανῶν Σατύρων, καὶ ἀμηχανοεργῶν,
Κούρητές τε θεοί, φιλοπαίγμονες ὀρχηστῆρες.

Ex eodem.

Θαῦμά μ᾽ ἔχει κατὰ θυμὸν, ὅσους ἐρινεὸς ὀλύνθους
Οὗτος ἔχει, μικρός περ ἐών. εἴποις ἂν ἀριθμόν.

Responsio ex eodem.

Μυρίοι εἰσὶν ἀριθμὸν, ἀτὰρ μέτρον γε μέδιμνος.
Εἷς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπενθέμεν οὔ κε δύναιο.
Ὡς φάτο, καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρου,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ᾽ ὕπνος θανάτοιο κάλυψε.

Ex eodem.

Ὅς παρὰ Πανοπίδα . . . . . Γληχῶνά τ᾽ ἐρυμνὴν,
Καὶ δὲ δι᾽ Ὀρχομενοῦ εἰλιγμένος εἶσι, δράκων ὥς.

Ex eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί᾽ ἐχόντων.

Ex eodem.

Αἰθίοπας Λίγυάς τ᾽ ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγούς.

Ex eodem.

Δωδώνην φηγόν τε Πελασγῶν ἕδρανον ἦεν.

Apud eundem, ἐκ τῶν ἠοίων.

Ἢ οἵη διδύμους ἱεροὺς ναίουσα κολωνοὺς
Δωτίῳ ἐν πεδίῳ πολυβότρυος ἀντ᾽ Ἀμύροιο
Νίψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἀδμής.

Ex Pausania.

Ὑηττὸς δὲ Μόλουρον Ἀρίσβαντος φίλον υἱὸν

Κτείνας ἐν μεγάροις δίης ἕνεχ' ἧς ἀλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεῦγ' Ἄργεος ἱπποβότοιο·
Ἷξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυήϊον· καί μιν ὅγ' ἥρως
Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπιεικές.

Ex eodem.

Φύλας δ' ὤπυιεν κούρην κλειτοῦ Ἰολάου
Λειποφίλην· τῇ δ' εἶδος ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.
Ἡ δὲ οἱ . . . . . . υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,
Θηρώτ' ἀϊειδῆ ἰκέλην φάεσσι σελήνης.
Θηρὼ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
Γείνατο Χαίρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

Ex Scholiaste Apollonij.

Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν,
Νέστωρ τε Χρόμιός τε, Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος,
Ὄλβιος, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Παντοῖ'· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο θαῦμα ἰδέσθαι
Μύρμηξ. ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα.
Ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα
Παντοῖ', οὐκ ὀνομαστά, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
Βουλῇ Ἀθηναίης.

Ex eodem.

Θεσσάμενος γενεὴν Βλεαδαίμης κυδαλίμοιο.

Ex eodem.

Εὖθ' οἵγ' εὐχέσθην *Ἀπίῳ ὑψιμέδοντι.

Ex eodem.

Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου ἠελίοιο.

Ex eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι διιπετέος ποταμοῖο.

Ex Scholiaste Pindari & Lycophronis.
ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γυναικολογίᾳ.

Ἕλληνος δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Δῶρός τε Ξοῦθός τε καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δὲ γένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες.

Κρηθεὺς ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος περιήρης.

Ex eodem Scholiaste Pindari.

Τῇ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καί ῥ' ἔφρασεν ἔργ' ἀΐδηλα
Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτι Ἴσχυς γῆμε Κόρωνιν
Εἰλατίδης Φλεγύαο διογνήτοιο θύγατρα.

Ex eodem.

Τῆδ' Ἀμαρυγκείδης Ἱππόστρατος ὄζος Ἄρηος
Φυκτέος ἀγλαὸς υἱὸς Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν.

Ex eodem.

Ἤτοι ὁ μὲν Σπερχ| καὶ Ἀλάζυγον υἷας ἐσθλούς.

Ex eodem.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι, κρύψαι δ' ἀδόκητον * μάχαιραν,
Καλήν, ἥν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις.
Ὡς τὴν μαστεύων οἶος κατὰ Πήλιον αἰπὺ
Αἶψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκῴοισι δαμείη.

Ex eodem.

Αἴσων, ὃς τέκεθ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν,
Ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑλήεντι.

Ex eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι τάδ' ἕκαστα μεταλλᾷ' δειγμένῃσι.

Ex eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδὴν
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Ex eodem. ἐκ τῶν ἠοίων.

Ἢ οἵη Φθίη Χαρίτων ἄπο κάλλος ἔχουσα
Πηνειοῦ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Ex eodem. ex iisdem

Ἢ οἵη Ὑρίη πυκινόφρων Μηκιονίκη,
Ἣ τέκεν Εὔφημον Γαιηόχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ex eodem.

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἱππιοχάρμην.
Αὐτὰρ ἐπεί ῥ' ἥβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤχαλλε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας,
Οἱ δή τοι πρῶτον ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας,
Πρῶτοι δ' ἱστία θέντο νεὼς πτεροὺς ποντοπόροιο.

Ex Scholiaste Sophoclis.

Ἔστι τις Ἑλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
Ἀφνειὴ μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύρρηνες, πολυβοῦται
Πολλοὶ, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων,
Ἔνθα γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται
Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρηστήριον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐν πυθμένι φηγοῦ.
Ἔνθεν ἐπιχθόνιοι μαντεύματα πάντα φέρονται.
Ὃς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ
Δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

Ex eodem.

Ἣ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουρικλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὄζον Ἄρηος.

Ex eodem.

Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Æschyli Scholiaste.

Ἡ δ' ὑποκυσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τοῦ δ' υἱεῖς τ' ἐγένοντο Δηΐων τε Κλύτιός τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος Ἄρηος.
Τοὺς δὲ μέθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα παλαιὸν γένος Αὐβολίδαο.

Ex Athenæo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας,

——τῷ δὲ Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου.
Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύπφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

Ex eodem.

Καὶ τότε μάντις μὲν δισμὸν βίη ἀάπτο χερσὶν
Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαίετο, τῷ δ' ἐπ' ὄπισθεν
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας
Ἔστηκεν φύλακος, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπε.

Apud eundem. ἐν ταῖς Ἠοίαις.

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Ὅστις ἄδην πίνοι, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος.
Σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
Θεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μαλθακὸς ὕπνος.

Ex eodem.

Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας.

Ex eodem.

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηναίων ἱεράων.

Ex eodem.

——καὶ ὃ σπίσκετο καρπόν.

Ex eodem.

Ἡδὺ γάρ ἐστ' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται.

Ex Stephano. ἐν καταλόγῳ.

Κτεῖνεν Νηλῆος ταλασίφρονος υἱέας ἐσθλοὺς
Ἕνδεκα· δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
Ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ' ἱπποδάμοισι Γερηνοῖς.

Ex eodem.

Νέστωρ οἶος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

Apud eundem. ἐν Αἰγίνης δευτέρῳ.

——νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ,
Τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
Τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὐβοίαν βοὸς ὠνόμασε Ζεύς.

Ex Suida.

Ἄλλην μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
Νοῦν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλοῦτον δ' ἔπορ' Ἀτρείδῃσιν.

Ex Suida & Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἠΰτε δαιτί.

Ex Plutarcho,

——αἴτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται.
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πείσεα ποιήεντα.

Ex eodem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος.
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Ex eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν Ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.

Ex eodem.

Μουσάων, αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι,
Θέσκελον, αὐδήεντα.

Ex eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
Ἀθανάτων· σοὶ δ' οὔτις ἐρήρισται κράτος ἄλλος.

Ex eodem.

Ἡδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές.

Ex Scholiaste Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ εἴθε μοι * ἧσσον μὲν αἰῶνα βίοιο
Ὤφελες δοῦναι, καὶ ἴσα μήδεα ἴδμεν
Θνητοῖς ἀνθρώποις. νῦν δ' οὐκ ἐμὲ τυτθὸν ἔτισας,
Ὃς με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο.
Ἑπτά μ' ἔτη ζώειν * γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων.

Ex eodem.

Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ,
Ὃς τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

Ex eodem.

Οἵην μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπεται ἀνήρ,

Τὰς δέκα δ' ἐμπίπλησι γυνὴ τέρπουσα νόημα.

Ex Eustrathio.

Ἆ τέκνον, ἦ μάλα δή σε πονηρότατον καὶ ἄριστον
Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ.

Ex eodem.

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον.

Ex Athenagora.

——πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ', ἀπ' οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον σὺν θυμὸν ὀρίνων.

Ex Scholiaste Arati & Hesiodi.

Φαισύλη ἠδὲ Κορωνὶς, ἐϋστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώ θ' ἱμερόεσσα, καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος,
Ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀείδελα πάντα τίθεσκεν.

Ex eodem.

Βύβλον τ' ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὥς κε πόλις ῥέζῃσι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

Ex Scholiaste Theocriti.

——ὀλίγοι δ' εἰσὶ κισσυβίῳ.

ΗΣΙΟΔΟΥ καὶ ΟΜΗΡΟΥ ΑΓΩΝ.

ΟΜΗΡΟΝ καὶ Ἡσίοδον τοὺς θειοτάτους ποιητὰς πάντες ἄνθρωποι πολίτας ἰδίους εὔχονται λέγεσθαι. ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν τὴν ἰδίαν ὀνομάσας πατρίδα πάντας τῆς φιλονεικίας ἀπήλλαξεν, εἰπὼν ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ

Εἴσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος, ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χεῖμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέποτ' ἐσθλῇ.

Ὅμηρον δὲ πᾶσαι (ὡς εἰπεῖν) αἱ πόλεις καὶ οἱ ἔποικοι αὐτῶν παρ' ἑαυτοῖς γεγενῆσθαι λέγουσι· καὶ πρῶτοί γε Σμυρναῖοι Μέλητος ὄντα τοῦ παρ' αὐτοῖς ποταμοῦ καὶ Κρηθηΐδος νύμφης, κεκλῆσθαί φασι πρότερον Μελησιγένη· ὕστερον μέντοι τυφλωθέντα Ὅμηρον μετονομασθῆναι διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων συνήθη προσηγορίαν. Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήρια φέρουσιν, ἴδιον εἶναι πολίτην λέγοντες, καὶ περισώζεσθαί τινας ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς, Ὁμηρίδας καλουμένους. Κολοφώνιοι δὲ καὶ τόπον δεικνύουσιν, ἐν ᾧ φασιν αὐτὸν γράμματα διδάσκοντα τῆς ποιήσεως ἄρξασθαι, καὶ ποιῆσαι πρῶτον τὸν Μαργίτην. περὶ δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ πάλιν πολλὴ διαφωνία παρὰ πᾶσίν ἐστιν. Ἑλλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης Μαίονα λέγουσιν, Εὐγαίων δὲ Μέλητα, Καλλικλῆς δὲ Μνησαγόραν, Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος Δαήμονα ἔμπορον· ἔνιοι δὲ Ταμύραν. Αἰγύπτιοι δὲ Μενέμαχον ἱερογραμματέα· εἰσὶ δ' οἱ Τηλέμαχον τὸν Ὀδυσσέως· μητέρα δ' οἱ μὲν Μῆτιν, οἱ δὲ Κρηθηΐδα, οἱ δὲ Θεμίστην, οἱ δὲ Εὐγνηθώ· ἔνιοι δὲ Ἰθακησίαν τινὰ ὑπὸ Φοινίκων ἀπεμποληθεῖσαν· οἱ δὲ Καλλιόπην τὴν Μοῦσαν· τινὲς δὲ Πολυκάστην τὴν Νέστορος. ἐκαλεῖτο δὲ Μέλης, ὡς δέ τινες φασί, Μελησιγένης· ὡς δὲ ἔνιοι, Αὐλήτης· ὀνομασθῆναι αὐτόν φασί τινες Ὅμηρον, διὰ τὸ τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅμηρον δοθῆναι ὑπὸ Κυπρίων Πέρσαις· οἱ δὲ διὰ τὴν πήρωσιν τῶν ὀμμάτων. παρὰ γὰρ τοῖς Αἰολεῦσιν οὕτως οἱ πηροὶ καλοῦνται. ὅπερ δὲ ἀκηκόαμεν ἐπὶ τοῦ θειοτάτου αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ εἰρημένον ὑπὸ τῆς Πυθίας περὶ Ὁμήρου, ἐκθησόμεθα. τοῦ γὰρ βασιλέως πυθομένου πόθεν Ὅμηρος καὶ τίνος, ἀπεφοίβασε δι' ἑξαμέτρου τόνδε τὸν τρόπον,

Ἄγνωστόν μ' ἔρεαι γενεὴν καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἀμβροσίου σειρῆνος. ἔδος δ' Ἰθακήσιός ἐστι·
Τηλέμαχος δὲ πατήρ, καὶ Νεστορέη Ἐπικάστη
Μήτηρ, ἥ μιν ἔτικτε βροτῶν πολὺ πάνσοφον ἄνδρα.

οἷς μάλιστα δεῖ πιστεύειν, διά τε τὸν πυθόμενον καὶ τὸν ἀποκρινάμενον· ἄλλως τε οὕτως τοῦ ποιητοῦ μεγαλοφυῶς τὸν προπάτορα διὰ τῶν ἐπῶν δεδοξακότος. ἔνιοι μὲν οὖν αὐτὸν προγενέστερον Ἡσιόδου φασὶν εἶναι· τινὲς δὲ, νεώτερον

εἶ

καὶ συγγενῆ γενεαλογοῦσιν αὐτούς. Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θοώσης τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λῖνον. Λίνου δὲ, Πίερον. Πιέρου δὲ καὶ νύμφης Μεθώνης Οἴαγρον. Οἰάγρου δὲ καὶ Καλλιόπης Ὀρφέα. Ὀρφέως δὲ Ὄρτην· τοῦ δὲ Ἁρμονίδην· τοῦ δὲ Φιλοτέρπην· τοῦ δὲ Εὔφημον· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδην· τοῦ δὲ Μελάνωπον· τούτου δὲ Δῖον καὶ Ἀπέλλαιον· Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς Ἡσίοδον καὶ Πέρσην· Πέρσου δὲ Μαίονα· Μαίονος δὲ θυγατρὸς καὶ Μέλητος τοῦ ποταμοῦ Ὅμηρον.

Τινὲς δὲ συνακμάσαι φασὶν αὐτούς, ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι ὁμόσε ἐν Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας. ποιήσαντα γὰρ τὸν Μαργίτην Ὅμηρον περιέρχεσθαι κατὰ πόλεις ῥαψῳδοῦντα. ἐλθόντα δὲ καὶ εἰς Δελφούς, περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ πυνθάνεσθαι, τίς εἴη. τὴν δὲ Πυθίαν εἰπεῖν,

Ἔστιν Ἴος νῆσος μητρὸς πατρίς, ἥ σε θανόντα
Δέξεται· ἀλλὰ νέων παίδων αἴνιγμα φύλαξαι.

τὸν δὲ ἀκούσαντα περιίστασθαι μὲν τὴν εἰς Ἴον ἄφιξιν, διατρίβειν δὲ περὶ τὴν ἐκεῖ χώραν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γανύκτωρ ἐπιτάφιον τοῦ πατρὸς Ἀμφιδάμαντος βασιλέως Εὐβοίας ἐπιτελῶν πάντας τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας οὐ μόνον ῥώμῃ καὶ τάχει, ἀλλὰ καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, μεγάλαις δωρεαῖς τιμῶν, συνεκάλεσε. καὶ οὗτοι οὖν ἐκ τύχης, ὥς φασι, συμβαλόντες ἀλλήλοις ἦλθον εἰς τὴν Χαλκίδα. τοῦ δὲ ἀγῶνος ἄλλοι τέ τινες τῶν ἐπισήμων Χαλκιδέων ἐκαθέζοντο κριταί, καὶ μετ' αὐτῶν Πανοίδης ἀδελφὸς ὢν τοῦ τετελευτηκότος. ἀμφοτέρων δὲ τῶν ποιητῶν θαυμαστῶς ἀγωνισαμένων, νικῆσαί φασι τὸν Ἡσίοδον τὸν τρόπον τοῦτον. προελθόντα γὰρ εἰς τὸ μέσον πυνθάνεσθαι τοῦ Ὁμήρου καθ' ἓν ἕκαστον· τὸν δὲ Ὅμηρον ἀποκρίνασθαι. φησὶν οὖν Ἡσίοδος,

Υἱὲ Μέλητος Ὅμηρε, θεῶν ἄπο μήδεα εἰδώς,
Εἴπ' ἄγε μοι πάμπρωτα τί φέρτατόν ἐστι βροτοῖσιν;

ΟΜΗΡΟΣ.

Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον,
Φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀΐδαο περῆσαι.

Ἡσίοδος τὸ δεύτερον,

Εἴπ' ἄγε μοι καὶ τοῦτο θεοῖς ἐπιείκελ' Ὅμηρε,
Τί θνητοῖσιν ἄριστον ὀΐεαι ἐν φρεσὶν εἶναι;

Ὁ δὲ,

Ὁππότ' ἂν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα,
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ
Ἥμενοι ἑξείης· παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος φορέῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι.
Τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

ῥηθέντων δὲ τῶν ἐπῶν, οὕτω σφοδρῶς φασι θαυμασθῆναι τοὺς στίχους ὑπὸ τῶν Ἑλ-

λιώων τὰ ἔπη, ὥστε χρυσοῦς αὐτοὺς στίχους προσαγορευθῆναι, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις πρὸ τῶν δείπνων καὶ σπονδῶν προκατεύχεσθαι πάντας. Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀχθεσθεὶς ἐπὶ τῇ Ὁμήρου εὐημερίᾳ ἐπὶ τὴν τῶν ἀπόρων ὥρμησεν ἐπερώτησιν· καί φησι τούσδε τοὺς στίχους,

Μοῦσ' ἄγε μοι τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε, σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

Ὁ δὲ Ὅμηρος βουλόμενος ἀκολούθως τὸ ἄπορον λῦσαι φησίν,

Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ*
Ἅρματα συντρίψουσιν ἐρίζοντες περὶ νίκης.

Καλῶς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντήσαντος, ἐπὶ τὰς ἀμφιβόλους γνώμας ὥρμησεν ὁ Ἡσίοδος· καὶ πλείονας στίχους λέγων ἠξίου καθ' ἕνα ἕκαστον συμφώνως ἀποκρίνασθαι τὸν Ὅμηρον. ἔστιν οὖν ὁ μὲν πρῶτος Ἡσιόδου· ὁ δὲ ἑξῆς Ὁμήρου. ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δύο στίχων τὴν ἐπερώτησιν ποιουμένου τοῦ Ἡσιόδου.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Δεῖπνον ἔπειθ' εἵλοντο βοῶν κρέα, κ' αὐχένας ἵππων

ΟΜΗΡΟΣ.

Ἔκλυον ἱδρώοντας, ἐπεὶ πολέμοιο κορέσθην.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Καὶ Φρύγες, οἳ πάντων ἀνδρῶν ἐπὶ νηυσὶν ἄριστοι

ΟΜΗΡΟΣ.

Ἀνδράσι λῃϊστῆρσιν ἐπ' ἀκτῆς δόρπον ἑλέσθαι.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Ἡρακλῆς ἀπέλυσεν ἀπ' ὤμων καμπύλα τόξα

ΟΜΗΡΟΣ.

Χερσὶ βαλὼν ἰοῖσιν ὅλων κατὰ φῦλα γιγάντων.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Οὗτος ἀνὴρ ἀνδρός τ' ἀγαθοῦ καὶ ἀνάλκιδός ἐστι

ΟΜΗΡΟΣ.

Μητρός· ἐπεὶ πόλεμος χαλεπὸς πάσῃσι γυναιξί.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Οὔτ' ἄρ σοί γε πατὴρ ἐμίγη καὶ πότνια μήτηρ,

ΟΜΗ.

ΟʹΜΗΡΟΣ.

Σῶμα τόγ᾽ ἐστείλατο διὰ χρυσῆν Αφροδίτην.

ΗʹΣΙΟΔΟΣ.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δμήθη γάμῳ Ἄρτεμις ἰοχέαιρα

ΟʹΜΗΡΟΣ.

Καλλιστὼ κατέπεφνεν ἀπ᾽ ἀργυρέοιο βιοῖο.

ΗʹΣΙΟΔΟΣ.

Ὣς οἱ μὲν δαίνυντο πανήμεροι, οὐδὲν ἔχοντες

ΟʹΜΗΡΟΣ.

Οἴκοθεν. ἀλλὰ παρεῖχεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων.

ΗʹΣΙΟΔΟΣ.

Δεῖπνον δειπνήσαντες ἐνὶ σποδῷ αἰθαλοέσσῃ

ΟʹΜΗΡΟΣ.

Σύλλεγον ὀστέα λευκὰ βοὸς κατατεθνειῶτος.

ΗʹΣΙΟΔΟΣ.

Παιδὸς ὑπερθύμου Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο.

ΟʹΜΗΡΟΣ.

Ἡμεῖς δ᾽ ἀμπεδίον Σιμόεντιον ἥμενοι οὕτως.

ΗʹΣΙΟΔΟΣ.

Ἴομεν ἐκ νηῶν ὁδὸν, ἀμφ᾽ ὤμοισιν ἔχοντες

ΟʹΜΗΡΟΣ.

Φάσγανα κωπήεντα, καὶ αἰγανέας δολιχαύλους.

ΗʹΣΙΟΔΟΣ.

Δὴ τότ᾽ ἀριστῆες κοῦροι χείρεσσι θαλάσσης

ΟʹΜΗΡΟΣ.

Ἄσμενοι ἐσσυμένως τε ἀπείρυσαν ὠκύαλον ναῦν.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Κολχίδ' ἔπειθ' ἵκαντο καὶ Αἰήτην βασιλῆα

ΟΜΗΡΟΣ.

Φεῦγον, ἐπεὶ γίνωσκον ἀνέστιον, ἠδ' ἀθέμιστον.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσαί τε καὶ ἔπιον, οἶδμα θαλάσσης

ΟΜΗΡΟΣ.

Ποντοπορεῖν ἤμελλον ἐυσσέλμων ἐπὶ νηῶν.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Τοῖσιν δ' Ἀτρείδης μεγάλ' εὔχετο πᾶσιν ὀλέσθαι

ΟΜΗΡΟΣ.

Μηδέποτ' ἐν πόντῳ. καὶ φωνήσας ἔπος ηὔδα·

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Ἐσθίετ' ὦ ξεῖνοι καὶ πίνετε. μηδέ τις ὑμέων

ΟΜΗΡΟΣ.

Οἴκαδε νοστήσειε φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Πημανθείς· ἀλλ' αὖθις ἀπήμονες οἴκαδ' ἵκοισθε.

πρὸς πάντα δὲ τοῦ Ὁμήρου καλῶς ἀπαντήσαντος, πάλιν φησὶν ὁ Ἡσίοδος,

Τοῦτό τι δή μοι μοῦνον ἐειρομένῳ κατάλεξον,
Πόσσοι ἅμ' Ἀτρείδῃσιν ἐς Ἴλιον ἦλθον Ἀχαιοί.

ὁ δὲ διὰ λογιστικοῦ προβλήματος ἀποκρίνεται οὕτως,

Πεντήκοντ' ἦσαν πυρὸς ἐσχάραι· ἐν δὲ ἑκάστῃ
Πεντήκοντ' ὀβελοί, περὶ δὲ κρέα πεντήκοντα·
Τρὶς δὲ τριηκόσιοι περὶ ἓν κρέας ἦσαν Ἀχαιοί.

τοῦτο δὲ εὑρίσκεται πλῆθος ἄπιστον. τῶν γὰρ ἐσχαρῶν οὐσῶν ν', ὀβελίσκοι γίνονται πεντακόσιοι, καὶ χιλιάδες β. κρεῶν δὲ δεκαδύο μυριάδες ε, υ ν. κατὰ πάντα δὴ τοῦ Ὁμήρου ὑπερτεροῦντος, φθονῶν ὁ Ἡσίοδος ἄρχεται πάλιν,

Υἱὲ Μέλητος Ὅμηρ', εἴπερ τιμῶσί σε Μοῦσαι,
Ὡς λόγος, ὑψίστοιο Διὸς μεγάλοιο θύγατρες
Λέξον μέτρον ἐναρμόζον, ὅ, τι δὴ θνητοῖσι
Κάλλιστόν τε καὶ ἔχθιστον. ποθέω γὰρ ἀκοῦσαι.

ὁ δὲ φησὶ,

Ἡσίοδ' ἔκγονε Δίου, ἑκόντα με ταῦτα κελεύεις
Εἰπεῖν· αὐτὰρ ἐγὼ μάλα σοι πρόφρων ἀγορεύσω.
Κάλλιστον μὲν τῶν ἀγαθῶν ἐστι, μέτρον εἶναι
Αὐτὸν ἑαυτῷ. τῶν δὲ κακῶν ἔχθιστον ἁπάντων,
Εὔνουν εἶναι ἑαυτῷ ἀεὶ χρόνον ἐς τὸν ἅπαντα.
Ἄλλο δὲ πᾶν ὅ, τι σῷ θυμῷ φίλον ἐστὶν, ἐρώτα.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Πῶς ἂν ἄριστ' οἰκοῖντο πόλεις, καὶ ἐν ἤθεσι ποίοις;

ΟΜΗΡΟΣ.

Εἰ μὴ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἐθέλοιεν·
Οἱ δ' ἀγαθοὶ τιμῷντο, δίκη δ' ἀδίκοισιν ἐπείη.
Εὔχεσθαι δὲ θεοῖς ὅ, τι πάντων ἐστὶν ἄμεινον.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Ἐν δ' ἐλαχίστῳ ἄριστον ἔχειν τ' ὅ, τι φύεται, εἰπεῖν.

ΟΜΗΡΟΣ.

Ὡς μὲν ἐμῇ γνώμῃ φρένες ἐσθλαὶ σώμασιν ἀνδρῶν.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Ἡ δὲ δικαιοσύνη τε καὶ ἀνδρεία δύναται τί;

ΟΜΗΡΟΣ.

Κοινὰς ὠφελίας ἰδίοις μόχθοισι πορίζειν.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Τῆς σοφίας δὲ τί τέκμαρ ἐπ' ἀνθρώποισι πέφυκεν;

ΟΜΗΡΟΣ.

Γινώσκειν τὰ παρόντ' ὀρθῶς, καιρῷ δ' ἅμ' ἕπεσθαι.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Πιστεῦσαι δὲ βροτοῖσι ποῖον χρέος ἄξιόν ἐστιν;

ΟΜΗΡΟΣ.

Οἷς αὐτὸς κίνδυνος ἐπὶ πραχθεῖσιν ἕπηται.

ΗΣΙΟΔΟΣ.

Ἡ δ' εὐδαιμονίη τί ποτ' ἀνθρώποισι καλεῖται;

ΟΜΗΡΟΣ.

Λυπηθέντ' ἐλάχιστα θανεῖν, ἡσθέντα τε πλεῖστα.

ῥηθέντων δὲ καὶ τούτων, οἱ μὲν Ἕλληνες πάντες τὸν Ὅμηρον ἐκέλευον στεφανοῦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Πανοίδης ἐκέλευσεν ἕκαστον τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν ἰδίων ποιημάτων εἰπεῖν. Ἡσίοδος οὖν ἔφη πρῶτος,

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιό τε, δυσομενάων·
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖθις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος· οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσι δ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίουσιν. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν
Γυμνόν τ' ἀμάειν, ὅταν ὥρια πάντα πέλωνται.

μεθ' ὃν Ὅμηρος,

Ἀμφὶ δ' ἄρ Αἴαντας δοιοὺς ἵσταντο φάλαγγες
Καρτεραί, ἃς οὔτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών,
Οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος. οἱ γὰρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,
Φράξαντες δόρυ δουρί, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ.
Ἀσπὶς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ·
Ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν.
Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας. ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἄπο λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν
Ἐρχομένων ἄμυδις. μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη
Ὃς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκάχοιτο.

θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐν τούτῳ τὸν Ὅμηρον οἱ Ἕλληνες ἐπῄνουν ὡς παρὰ τὸ προσῆκον γεγονότων τῶν ἐπῶν· καὶ ἐκέλευον διδόναι τὴν νίκην. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἡσίοδον ἐστεφάνωσεν, εἰπών, δίκαιον εἶναι τὸν ἐπὶ γεωργίαν καὶ εἰρήνην προκαλούμενον νικᾶν, οὐ τὸν πολέμους καὶ σφαγὰς διεξιόντα. τῆς μὲν οὖν νίκης οὕτως φασὶ τυχεῖν τὸν Ἡσίοδον· καὶ λαβόντα τρίποδα χαλκοῦν ἀναθεῖναι ταῖς Μούσαις, ἐπιγράψαντα,

Ἡσίο-

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

τοῦ δ' ἀγῶνος διαλυθέντος, διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφοὺς χρησόμενος, καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ τῷ ναῷ, ἔνθεον γενομένην τὴν προφῆτιν φασὶν εἰπεῖν,

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·
Τοῦ δή τοι κλέος ἔσται ὅσην τ' ἐπικίδναται ἠώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου κάλλιμον ἄλσος·
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ, τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει, νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν· εἰς δὲ Οἰνόην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν καταλύει παρὰ Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι τοῖς Φηγέως παισὶν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον. ὁ γὰρ τόπος οὗτος ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνεῶσιν, ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον, ἀποκτείναντες, εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν. τοῦ δὲ νεκροῦ τριταίου πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ δελφίνων προσενεχθέντος, ἑορτῆς τινὸς ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς οὔσης Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον· καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες, ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες ἔθαψαν, τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεζήτουν. οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργὴν, κατασπάσαντες ἁλιευτικὸν σκάφος διέπλευσαν εἰς Κρήτην. οὓς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ὥς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ. Ἐρατοσθένης δέ φησιν ἐν *Ἐνηπόδῳ Κτίμενον καὶ Ἄντιφον τοὺς Γανύκτορος ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελθόντας σφαγιασθῆναι θεσμοῖς ξενίοις ὑπὸ Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως. τὴν μέντοι παρθένον τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων μετὰ τὴν φθορὰν ἑαυτὴν ἀναρτῆσαι· φθαρῆναι δὲ ὑπό τινος ξένου συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημώδους ὄνομα· ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν φησίν. ὕστερον δὲ Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν. καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ,

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήιος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

καὶ περὶ μὲν Ἡσιόδου τοσαῦτα. Ὁ δὲ Ὅμηρος ἀποτυχὼν τῆς νίκης περιερχόμενος ἔλεγε τὰ ποιήματα, πρῶτον μὲν τὴν Θηβαΐδα, ἔπη ζ, ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἄργος ἄειδε θεὰ πολυδίψιον, ἔνθεν ἄνακτες.

εἶτα· ἐπειγομένου ἔπη ζ, ὧν ἡ ἀρχὴ,

Νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν ἀρχώμεθα Μοῦσαι.

φασὶ γάρ τινες καὶ ταῦτα Ὁμήρου εἶναι. ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν οἱ Μίδου τοῦ βασιλέως παῖδες Ξάνθος καὶ Γόργος, παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπίγραμμα ποιῆσαι ἐπὶ τοῦ

τάφου

τάφου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐφ' οὗ ἦν παρθένος χαλκῆ τὸν Μίδου θάνατον οἰκτιζομένη. καὶ ποιεῖ οὕτως,

Χαλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδου δ' ἐπὶ σήματος ἧμαι.
Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Καὶ ποταμοὶ πλήθωσι, περικλύζῃ δὲ θάλασσα,
Ἠέλιος δ' ἀνιὼν φαίνῃ λαμπρά τε σελήνη,
Αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ
Σημανέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

λαβὼν δὲ παρ' αὐτῶν φιάλην ἀργυρᾶν ἀνατίθησιν ἐν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι ἐπιγράψας,

Φοῖβε ἄναξ δῶρόν τοι Ὅμηρος καλὸν ἔδωκα
Σῇσιν ἐπιφροσύναις· σὺ δέ μοι κλέος αἰὲν ὀπάζοις.

μετὰ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὴν Ὀδύσσειαν ἔπη μ͵ β φ, πεποιηκὼς ἤδη τὴν Ἰλιάδα ἐπῶν μ͵ ε. παραγενόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, αὐτὸν ξενωθῆναί φασι παρὰ Μέδοντι τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθηναίων. ἐν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ ψύχους ὄντος, καὶ πυρὸς καιομένου, σχεδιάσαι λέγεται τούσδε τοὺς στίχους.

Ἀνδρὸς μὲν στέφανοι παῖδες· πύργοι δὲ πόληος·
Ἵπποι δ' αὖ πεδίου κόσμος· νῆες δὲ θαλάσσης·
Λαὸς δ' εἰν ἀγορῇσι καθήμενος εἰσοράασθαι.
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι
Ἤματι χειμερίῳ, ὁπόταν νίφησι Κρονίων.

ἐκεῖθεν δὲ παραγενόμενος εἰς Κόρινθον ἐρραψῴδει τὰ ποιήματα. τιμηθεὶς δὲ μεγάλως παραγίνεται εἰς Ἄργος· καὶ λέγει ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὰ ἔπη τάδε,

Οἳ δ' Ἄργος τ' εἶχον, Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν,
Ἑρμιόνην τ' Ἀσίνην τε βαθὺν κατὰ κόλπον ἐχούσας,
Τροιζῆν' Ἠϊόνας τε καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον·
Νῆσόν τ' Αἴγιναν τε, Μάσητά τε, κοῦροι Ἀχαιῶν,
Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης
Τυδείδης, οὗ πατρὸς ἔχων μένος Οἰνείδαο,
Καὶ Σθένελος Καπανῆος ἀγακλειτοῦ φίλος υἱός.
Τοῖσι δ' ἅμ' Εὐρύπυλος τρίτατος κίεν, ἰσόθεος φώς;
Μηκιστέως υἱὸς Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
Ἐκ πάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης.
Τοῖσι δ' ἅμ' ὀγδώκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο·
Ἐν δ' ἄνδρες πολέμοιο δαήμονες ἐστιχόωντο
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πτολέμοιο.

Τῶν δὲ Ἀργείων οἱ προεστηκότες ὑπερβολῇ χαρέντες ἐπὶ τῷ ἐγκωμιάζεσθαι τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου τῶν ποιητῶν αὐτὸν μὲν πολυτελέσι δωρεαῖς ἐτίμησαν· εἰκόνα δὲ χαλκῆν ἀναστήσαντες ἐψηφίσαντο θυσίαν ἐπιτελεῖν Ὁμήρῳ καθ' ἡμέραν, καὶ κατὰ μῆνα, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα εἰς

Χῖον ἀποστέλλειν. ἐπιγέγραπται δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ,

Θεῖος Ὅμηρος ὅδ' ἐστὶν, ὃς Ἑλλάδα τὴν μεγαλαύχην
Πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιεπεῖ σοφίῃ·
Ἔξοχα δ' Ἀργείους, οἳ τὴν θεοτειχέα Τροίην
Ἤρειψαν, ποινὴν ἠϋκόμου Ἑλένης.
Οὗ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν
Ἐνθάδε, καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

ἐνδιατρίψας δὲ τῇ πόλει χρόνον τινὰ διέπλευσεν εἰς Δῆλον εἰς τὴν πανήγυριν. καὶ σταθεὶς ἐπὶ τὸν κεράτινον βωμὸν λέγει ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα οὗ ἡ ἀρχὴ,

Μνήσομαι οὐδὲ λάθωμαι Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

ῥηθέντος δὲ τοῦ ὕμνου, οἱ μὲν Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποιήσαντο· Δήλιοι δὲ γράψαντες τὰ ἔπη εἰς λεύκωμα ἀνέθηκαν ἐν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ. τῆς δὲ πανηγύρεως λυθείσης, ὁ ποιητὴς εἰς Ἴον ἔπλευσε πρὸς Κρεώφυλον· κἀκεῖ χρόνον διέτριβε πρεσβύτης ὢν ἤδη· ἐπὶ δὲ τῆς θαλάσσης καθήμενος παίδων τινῶν ἀφ' ἁλιείας ἐρχομένων, ὥς φασι, πυθόμενος,

Ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης θηρήτορες ἦ ῥ' ἔχομέν τι;

εἰπόντων δὲ ἐκείνων,

Ὅσσ' ἕλομεν λιπόμεσθα, ὅσ' οὐχ ἕλομεν φερόμεσθα.

οὐ νοήσας τὸ λεχθὲν, ἤρετο αὐτοὺς ὅ τι λέγοιεν. οἱ δὲ φασὶν, ἐν ἁλιείᾳ μὲν ἀγρεῦσαι μηδέν· ἐφθειρίσθαι δὲ, καὶ τῶν φθειρῶν οὓς ἔλαβον, καταλιπεῖν· οὓς δὲ οὐκ ἔλαβον, ἐν τοῖς ἱματίοις φέρειν. ἀναμνησθεὶς δὲ τοῦ μαντείου, ὅτι τὸ τέλος αὐτοῦ ἥκοι τοῦ βίου, ποιεῖ τὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐπίγραμμα. ἀναχωρῶν δὲ ἐκεῖθεν, ὄντος πηλοῦ, ὀλισθὼν καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν πλευρὰν, τριταῖος (ὥς φασι) τελευτᾷ· καὶ ἐτάφη ἐν Ἴῳ. ἔστι δὲ τὸ ἐπίγραμμα τόδε,

Ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΗΣΙΟΔΩ,

πεποιημένων.

ΕΡΓΑ καὶ ΗΜΕΡΑΙ.
ΑΣΠΙΣ.
ΘΕΟΓΟΝΙΑ.
ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ εἰς ΒΑΤΑΧΟΝ *τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ.*
ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ, ἢ ΑΣΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ.
ΗΟΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ἢ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ.
ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ.
ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ ΠΗΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ.
ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ.
ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΙ ΗΡΩΙΚΑΙ, ἢ ΗΡΩΓΟΝΙΑ.
ΓΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ.

{ΕΠΗ ΜΑΝΤΙΚΑ
{ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΕΡΑΣΙΝ} ex opinione quorundam Pausaniae.

{ΘΕΙΟΙ ΛΟΓΟΙ} distinguuntur a Θεογονίᾳ Hesiodi eiusdem Θεῶν λόγοι a Maximo Tyrio.

Quidam librum DE HERBIS ex Plinio addunt.

ΤΕΛΟΣ.

3.

DANIELIS HEINSI INTRODVCTIO

in doctrinam, quæ libris Hesiodi

ἜΡΓΩΝ ΚΑῚ ἩΜΕΡΩ͂Ν

continetur:

in qua opinio, quæ hactenus de iis obtinuit, refutatur; totum poetæ institutum probatur.

ITEM

NOTÆ, EMENDATIONES, OBSERVATIONES in Hesiodum, eiusque Interpretes.

Accedit INDEX GRÆCVS *in Hesiodum copiosissimus.*

EX OFFICINA PLANTINIANA,
RAPHELENGII.
M. D. CIII.

Nobilißimo Amplißimoque
VIRO
IANO DOVSÆ,
Nordowici Toparchæ.

PHILOSOPHI *Platonici, Vir Nobilißime, qui in explicatione ſapientiæ amœnitatem illam poëtarum, ſuauitatem, varietatem; numerorum denique, quatenus eam pedeſtris admittit oratio, volubilitatem ſecuti ſunt: vt nimirum magna illa Dea etiam à veſte ſua commendaretur; negant inter alia, cum homine Cimmerio de Solis pulchritudine, cum mediterraneo de maris latitudine, cum Epicuro de Deo agendum eſſe: quia ſcientiarum præſtantia tota ſimul infundi non poteſt, aut vt illi magnifico axiomate pronunciant,* οὐ δι' ἀγγέλων ἡ ἱστορία ἔρχεται, ἀλλ' ἐπιστήμης πρὸς ταῦτα δεῖ. *Sicut enim omnis homo terram aut agrum videt, ſolus agricola de fertilitate eius iudicat, ita omnes hodie poëtas tractant: ſincerum de his iudicium ab iis expectare maximæ ſit dementiæ. Antiquiſſimi Philoſophi cum in operto ſcientiarum, à quo quam longiſſime vulgus arcendum eſt, verſari ſolent; Rhetores, cum acutiſſime de omni dicendi artificio agunt, Homerum cum Heſiodo ſibi ſufficere exiſtimant. Cum virtutes omnes in oratione perſequuntur, tam quæ ad* τὸ λεκτικὸν, *quam quæ ad* τὸ πρακτικὸν *ſpectant, ex his duobus omnia perficiunt: nec de reliquis anxiè ſatagendum exiſtimant. Hoc tempore quo magnis paſſibus in occaſum literarum itur, ſi quis Philoſophiæ ſtudioſo, primum philoſophorum fuiſſe Homerum cum Plutarcho oſtendat, non accedet magis quam ſi Sophiſtam aliquem eſurientem, aut frigidum Atticiſten in* ἀδόξῳ *verſari audiret, vel febrem commendantem, vel Therſiten. Si quis eloquentiæ ſtudioſo plenam* συνθέσεως *ſcientiam, quæ* Harmoniam *&* Rhytmum *reſpicit, quam Plato tanti fecit, vt etiam* παιδείας *nomine in poëtarum ſcriptis eam partem dignatus ſit, ex his petendam in Academiis probaret, frigeret auditorium: quia diu ex animis noſtris principia illa effluxerunt, quibus ad plenam ſcientiam peruenitur, quibuſque monumenta*

sua veteres, tanquam æternitatis sale, ad immortalitatem condiebant. Si quis ex Hesiodi charactere, miti illo, facili, amœno; cuius periodi, tanquam ad amussim quandam factæ, breuitate quadam æquali se mutuo excipiunt, totum inter Tragicos Euripidem, inter Lyricos Sappho, inter oratores Isocratem fluxisse ostenderet, frustra esset: plus enim opinio potest, quam vt rationi, veritati, arti cedat: vt dubitem me hercule vtrũ miserior sit vulgus, qui hæc ignorat; an nos qui talia ab illis speramus. Nunc enim si quis poëtæ obtrectet, reliqua omnia scire existimatur: & hoc vno scientiam consecutus videtur, quod eius autores supplantat. Nos, qui neque eo arrogantiæ prouecti sumus, vt aliquid nos scire existimemus; neque tam aduerso Genio nati, vt ab omnium iudicio pendeamus, in Ἔργων & Ἡμερῶν *libris; in quibus diuina fuisse antiquissimæ sapientiæ mysteria nobis persuadent veteres, experiri voluimus; primo, vtrumne inueteratam de iis opinionem tollere; deinde an præclaram eorum doctrinam eruere possimus; ipsam veritatem quæ profunde sepulta erat, per vestigia, vt venatores solent, indagati. In qua commentatione, obiter & non nisi loco suo, ostendimus, quanta simplicitate ea proponat Hesiodus, de quibus maxima philosophi volumina consarcinarunt: non quod eadem vbique illis, quæ postea Philosophis, in mentem venisse arbitrer: sed sicut ex simplicitate poëtarum philosophorum doctrina conflata est; ita ad illustrationem poetarum methodo eorum interdum & verbis opus esse. ab Allegoriis, hoc est Græcorum ambrosia & nectare, nisi cum necesse fuit, abstinuimus; idq. tantum ipsius doctrinæ &* τῆς ἀκολουθίας *causa. Scriptum hoc qualecumque, nomini tuo, Nobilissime Dousa, inscripsi: vel vt poëtarum, vel vt patronorum meorum primo. Interesse enim cum mea, tum literarum existimaui, quæ de* χειτηρίῳ *huius libri, de instituto, de ordine, de doctrina, de scopo, contra opinionem veterum multorum, recentiorum omnium disputauimus, sub auspicio eius prodire, qui & sartam tectam tanti poëtæ authoritatem; meam vero infantiam nominis sui splendore protegere possit. Vale, vir Nobilissime, & nos amare perge.*

INTRO-

INTRODVCTIO IN HESIODI LIBROS qui ἜΡΓΑ ΚΑῚ ἩΜΈΡΑΙ inscribuntur.

CAPVT. I.

LIBROS Hesiodi, qui ab argumento Ἔργα inscribuntur, quanti fecerit vetustas, ex Aristotele, Platone, Xenophonte, & qui horum ore loquitur, Socrate videre est. Nec mirum, cum in illis perfecta Ethicæ & Oeconomicæ disciplinæ præcepta tradantur, quibus Philosophi primi sua, tanquam firmissimo fundamento, superstruxerunt: quod facillime & elegantia & antiquitate, cui omnes paulatim quidlibet deferimus, impetrarunt. Nostra quoque ætate cum omnium iudicio eum dignitatis gradum obtineant, vt iuuentuti præ reliquis commendentur; scopus eorum tamen, tum ea quæ in iis præcipua sunt, non ætatis nostræ doctissimos modo; sed (quod sine arrogantia dictum a me existimari velim) Græcos commentatores, quos omnes cum hac editione nostra Lectori dedimus, tum veteres fere omnes, quorum ad nos de his peruenit aliquid, effugisse videntur. Nostrum ergo existimauimus, priusquam ad singula perueniamus, generaliter ea præmittere, quæ maiestatem horum librorum, mentem Poëtæ, & propositum non commendare modo omnibus; sed & illustrare purèque proponere possint: ne quid sit quod posthac aut doctores in interpretatione Hesiodi latêre, aut auditores ab eius lectione deterrêre possit. Et enimuero cum omnes ferè antiqui Philosophi in eo elaborarint, vt ex Homero disciplinas omnes, præcipue autem eas, per quas cognitione singularum actionum ad prudentiam peruenitur, quæ est quædam φιλοσοφία ἐκ παραδειγμάτων, vt de historia pronunciant veteres: quam partem Plato intellexit cum de vniuersa Poëtice pronunciat, ὅτι ἡ ποιητικὴ μυρία τῶν παλαιῶν ἔργα κοσμοῦσα τοὺς ἐπιγινομένους παιδεύει, ex his vero Hesiodi præcepta Politica, Ethica, Oeconomica haurirent: nostra intererat vt ea cum iis vel admirari possemus, vel frui saltē & vsui nostro applicare. Cum autem inter reliqua in his libris hic & ibi ea sepulta quasi iaceant, quibus Plato æternitatem suam

 mundi.

mundi probare nititur; cum ex his libris doctrinam illam Periodicam nobilissimam construxerit, cuius interdum in his commentariis, quasi per nebulam Proclus meminit: quam omnes denique Platonici, & ex iis Poëtæ Græci & Latini toties nunc occulte nunc manifeste, & sublato quasi signo alludunt: cum in proposito Poëtæ & ratione agendi sit ars admirabilis & propemodum diuina: cum ipsum argumentum horum librorum non controuersum sed euersum sit; danda est opera vt in his omnibus viris doctis industriam nostram probemus: &, quod proximum est, neque a candore nostro alienum, veniam petamus sicubi à summis hominibus dissentiamus: in quo cum vix vllus sit veterum qui præierit nobis, facilius id de quo laboramus impetrabimus. Priusquam igitur ad Hesiodi lectionem se conferet lector, breuissime quædam præmittemus, quæ & falsam ex animis opinionem tollant, & veram proponant. Vt autem ad constitutionē veri & refutationem falsi, ad quæ sine mediis non peruenitur, pergamus; quædam præmittenda sunt, quibus ea quæ grauiora sunt, tandem innitentur. Primo itaque an de agricultura Poëta scripserit quæremus: secundo, an si in his libris, ex instituto id fecerit: tertio, an in his tantum. Quibus quæstionibus tanquam velitibus præmissis, reliqua quæ maioris momenti sunt, adornabimus.

CAPVT. VI.

Ea quæ præmissa sunt capite superiori, eo spectant vt opiniones partim veterum quorumdam, partim recentiorum omnium tollamus: ne postea nobis, cum aliquid concludendum erit, occurrāt hæ salebræ. Sicut enim viatores priusquam viam insistunt, remouere solent quicquid euntem remoratur, aut in itinere diutius quam par est retinet, quamuis stipulas leuissimas sæpenumero aut festucas: ita nos prius ea amouebimus, quibus remotis, ea quæ præcipua sunt, facile transigentur. Horum enim omnium non minus quam cæterorum primum propositum erit veritas, secundum breuitas. Eorum autem quæ proposuimus primum extra controuersiam per se quidem est; nec de eo dubitari potest: quia ex eo tamen alia quædam, tanquam trunco quodam rami cæteri, oriri videntur, adiungendum fuit: vtrum de agricultura scripserit poëta noster.

De Agricultura scripsisse Hesiodum, vt mille authorum testimonia prætermittam, ex iis apparet qui in eodem argumento versati sunt: quorum duobus adductis, reliquis supersedebimus. M. Varro, de quo merito vt primo Romanorum primo incipimus, post enumeratos eos qui in eodem argumento versati erant, sed filo soluto dicen-

dicendi; *Ii, quos dixi,* inquit, *omnes soluta oratione scripserunt; easdem res etiam quidam versibus, vt Hesiodus Ascræus, & Menecrates Ephesius.* C. Plinius Procemio Lib. 14. *At hercule non reperiuntur qui norint multa ab antiquis prodita: tanto priscorum cura fertilior, aut industria felicior fuit. Ante mille annorum inter principia literarum Hesiodo præcepta Agricolæ pandere orso, subsecutisq. non paucis hanc curam eius, vnde nobis creuit labor.* vt pene in prouerbium ea res abierit. Tyrius Maximus, γεωργίας ταῦτα ὁ πρεσβύτης διδάσκαλος, οὐδὲ Βοιώτιος ἀνήρ, ἢ Θετταλικός, ἀλλ' ἥλιος αὐτὸς καὶ σελήνη θάλπουσα, καὶ ὄμβροι ἐπιόντες, καὶ ἄνεμοι διαπνέοντες. Idem ex Manilio hoc loco, & infinitis aliis probare insuper habeo: Primo quod in confesso sit res ipsa; deinde quod hæc ipsa alterius rei causa præmittantur: ad quam festinamus.

CAPVT III.

PRIMVM itaque de quo dubium non fuit; sequitur alterum, in quo plerique veterum, vt diximus; recentiores autem omnes falluntur: Non esse de agricultura hos libros. quæ pars etsi pluribus infra confirmabitur, vbi argumentum horum librorum proponemus; quia altero posito, tollitur alterum; hic nihilominus ordinis & perspicuitatis causa examinanda fuit. Quod vt fiat commodius; locum quæremus aliquem, in quo exactissime & ex instituto Poëtæ ipsius libri τῶν Ἔργων diuiduntur. Eam diuisionem nos etiamsi ex ipso Poeta, verbis nostris constituere poteramus; nihil tamen peccabimus si accedat & iudicium alterius & authoritas: nec ea cuiusuis, sed naris emunctissimæ, Luciani nimirum, qui hoc modo in suo cum Hesiodo colloquio, postquam reliqua eius opera enumerauit: ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς, καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων, καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου, καὶ ἀμήτου καὶ πλοῦ, καὶ ὅλως τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ex enumeratione partium constituendum est totum aliquid. Totum videtur esse παραίνεσις γεωργική, seu potius γεωργία. Partes eius sunt περὶ Πλειάδων, περὶ ἀρότου, περὶ ἀμήτου, vel περὶ καιροῦ ἀρότου, περὶ καιροῦ ἀμήτου. Quod si παραίνεσις γεωργικὴ totum sit, quærendum an respectu partium suarum; an vero respectu generali propositi scriptoris ipsius, quod in hoc libro sequitur; an vero vtriusque. Respectu partium esse iam ostendimus. Si respectu Hesiodi, necesse est vt ὁ πλοῦς se habeat ad τὴν γεωργίαν, sicut ἄροτος, ἄμητος, & partes reliquæ. At contra sicut καιρὸς ἀμήτου, καιρὸς ἀρότου, vel simpliciter ἄροτος, ἄμητος, pars est γεωργίας: sic καιρὸς πλοῦ, vel ναυτιλίης (vt Hesiodus loquitur) & cætera, quæ eiusdem considerationis sunt, partes sunt τοῦ πλοῦ. Vnde sequitur duo præcipua tradi in his libris, quorum causa reli-

quæ dicuntur, quoniam alterum sub altero non comprehenditur, nec se habet sicut pars ad totum. Si ergo de duobus inter se æqualibus agit & eodem spectantibus (vtriusque enim finis idem est) aliquid quærendum est, quod illa duo comprehendat: quod quid sit, postea ostendemus: nunc enim quid non sit, non quid sit, demonstramus: ibi enim pluribus idem, quamuis alio modo, confirmabitur. Ex hoc rursus alia nobilissima orietur consideratio: an τὸ Ἔργον in his libris in inscriptione ϗ τὸ κύριον, an vero ϗ γλῶσσαι sumatur: de quo infra, cum de inscriptione loquemur, acturi sumus.

CAPVT IIII.

SECVNDA quæstio ex parte admissa, ex parte negata fuit. Hesiodum his libris de Agricultura agere diximus: sed non aliter quam de Mercatura. Ex proposito vero magis de illa quam de hac his libris tractari, negauimus. Sequitur an alio in loco id ab eo præstitum fuerit. Quo quæsito ad stabilienda partim quæ præmissa, partim quæ secutura sunt, opus omnino est. Testimoniis vtemur vt eam partem explicemus, neque incertis, neque à posteriori ætate petitis, quam in eo deceptam scimus. Ac primo videamus quid in Hesiodi Agricultura præcipuum fuerit: ex quo duo sequentur; & quid in his libris non sit, de quo iam agimus; & quid sit, de quo postea acturi sumus. Id vt fiat, partem è multis aliquam eligemus, de qua & in illis libris maxime, & in his minime, aut omnino non, tractauit. Est autem ea, CVRA ARBORVM. Atque hæc causa est cur Maro noster librum secundum suum, in quo diligenter hæc pars pertractatur, ASCRÆVM carmen vocarit: Eam partem inter alia (quod animaduersum non fuit hactenus) quam persecutus sit fuse Poëta noster in Agricultura sua, videamus. Plinius Lib. XIIII. multis conqueritur ætate sua tantam inductam esse cum cæteris agriculturæ partibus, tum huic vero maxime, caliginem, vt pleraque quæ ab Hesiodo commemorata fuerunt arborum ignorari cœperint nomina. Quorum omnium in his libris ne vnicum quidem refertur, nisi forte quercum aut vlmum Romanis ignotam fuisse arbitremur: quarum tamen ipsarum, neque ratio neque natura, neque, cura his libris describitur; sed obiter & ratione alia sola fit mentio. Idem magnus scriptor, lib. 15. capite primo, *Hesiodus quoque*, inquit, *inprimis cultum agrorum docendum arbitratus vitam, negauit oleæ satorem fructum ex ea percepisse quenquam. Tam tarda tunc res erat.* Hæc quoque in his libris qui tractari existimabit, næ ille frustra futurus est: cum ipsius oleæ ne mentio quidem fiat vlla. Sed plenum Agriculturæ Hesiodi ex Manilio argumen-

gumentum petamus. Poeta igitur ille postquam Homeri scripta diligenter, Hesiodi quoque nostri Theogoniam & reliqua quæ in illis continebantur recensuit; librorum ipsius, qui de agricultura agebant, & Γεωργικῶν, vt verisimile est, inscriptionem habebant, argumentum his verbis proponit:

Quinetiam ruris cultus legesq́ sacrauit,
Militiamq́ soli: quod colles Bacchus amaret,
Quod fecunda Ceres campos, quod Bacchus vtrunq́,
Atq́ arbusta vagis essent quod adultera pomis:
Syluarumq́ Deos, sacrataque numina Nymphas,
Pacis opus, magnos naturæ condit in vsus.

Vides, vt in superioribus, plantationem: quæ pars præcipua horum librorum hic nusquam apparet. Ita vt ex hoc Manilij testimonio plantatio & propagatio vineæ, insitio arborum omnium, librorum illorum argumentum fuerit: quæ loca præterea his vel illis commoda vel incommoda sint, in iis Hesiodus multis probarit. De quibus non singulis tantum, sed & omnibus, altissimum in libris τῶ Ἔργων silentium. Postremo vagatus in iis Poeta fuit circa Syluarum, hortorum fluuiorumque descriptionem, amœnitatemque illorum: quam poetæ plerumque, vt & hic Manilius, Satyrorum & Nympharum nomine designant. Nam quæ de vineis in vniuersum in his libris quos Ἔργα vocamus dicuntur, hæc sunt: quæ ne eo quidem spectant:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠὼς,
Ὦ Πέρση τότε πάντας ἀποδρέπειν οἴκαδε βότρυς,
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας,
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος.

At postquam Orion & Sirius ætheris ardet
In medio, Arcturumque videt Tithonia coniux;
Incipe decerptos ad te vectare racemos,
Et Soli monstrare decem noctesq́ diesq́,
Dimidiumque vmbræ: sexto spumantia labris
Lætitiæ patris dare munera.

Accedat & illud. M. Cato apud Tullium in libro de senectute aliquam ab Hesiodo partem in Agricultura prætermissam queritur eius, quod à se tractatum esset: ea nimirum erat *Stercoratio*. Atqui si hos libros de Agricultura esse existimasset; multa deesse, imò omnia ferè questus esset, quæ in libris de RE RVSTICA, qui hodie Catonis nomine circumferuntur, accuratissime pertractata sunt. Sequitur ergo

aliis libris accurate de ea re ab Hesiodo actum esse, quæ his contineri putabatur. Ex quo duæ veterum recentiorumque opiniones hactenus receptæ concidunt: prior, quod horum librorum argumentum ex proposito *Agriculturam* esse existimant: altera, quod hos libros Maronem imitatum esse hactenus omnes arbitrati sint; in qua opinione cum plurimi apud veteres fuerint, tum vel maxime Seruius: apud nos cum omnes, tum major omnibus IVL. SCALIGER, qui vir incomparabilis si hoc persuasum habuisset, neque tam immitis in hos Hesiodi libros fuisset: neque Hesiodi Ἔργα cum Maronis Georgicis contulisset.

CAPVT. V.

EVia nostra ea remouimus à quibus non periculum quidem timebamus, nec ruinam, sed molestiam. Nunc vt ad institutum nostrum pergamus, duobus adhuc lectorem capitibus præparabimus. Diximus supra duo tractari his libris, quorum finis idem est, partes diuersæ. Horum alterum quia sub altero non comprehenditur, aliud quærendum est quod complectatur vtrumque. Id autem est Oeconomia. Oeconomia cum sit cura partim possessionis comparandæ, partim comparatæ iam conseruandæ; primum circa quod versatur illa, teste Aristotele, est ἡ γεωργικὴ, id est agriculturæ studium: quod quidem studium in Oeconomica consideratione primum est duobus modis. Primò κατὰ φύσιν, id est ratione naturæ: quia antiquissima eius est ratio & simplicissima: cum enim plures sint artes quæ circa terram versantur, qualis videlicet, quam Philosophus adfert, ἡ μεταλλευτικὴ: secundariæ tamen sunt omnes. Secundò quia cum Iustitia coniuncta est: nec enim ab hominibus volentibus lucrum facit, vt mercatura: neque à nolentibus, vt ars militaris. Tertiam rationem prætermittimus, quam & Aristoteles & ex eo Cato adiungunt; cum vsum in his habeat nullum. His rationibus Philosophicis superstruemus horum librorum argumentum. Cum ergo agricultura sit prima natura in Oeconomia, rectè secundo libro præmittitur: cum autem sit iusta, rectè libro primo iustitiæ præcepta traduntur. Cum igitur alter librorum sit Ethicus causa alterius, alter Oeconomicus sed per se; rursus aliud quærendum est quod vtrunque contineat: id autem est ea Poëticæ pars quam Παιδείαν vocamus: paulo aliter quam Platonici; qui etiam ad Harmoniam eam referunt, de qua proximè acturi sumus. Cum igitur plures sint Oeconomiæ partes, qua comparatur possessio; maximè lucrosa est ea quæ ab æquitate quam longissimè abest: quam planè excludit Poëta; ea est Fænera-

tura proxima ab hac quæ non tam cum iniquitate coniŭcta est, quam prima; sed magis cum periculo quam prima & vltima: ea est Mercatura. Tertia est quæ minus lucri habet & periculi, sed plus æquitatis: ea autem est Agricultura, æquitate & tranquillitate prima, lucro vero vltima. Cuius causa ex Platone & Hesiodo hæc reddenda est: quod hæc quam minime ab ἡγεμονικῷ abest sæculo: quo terra omnia suppeditabat, sed absque cura. alteræ duæ quam maximè ad ἐπιθυμητικὸν accedunt: quod *Cupidum* vocauit Catullus:

Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamq; omnes cupida de mente fugarunt.

Astræam enim intelligit, quam vsque ad ἐπιθυμητικὸν permansisse volunt Platonici, cum reliqui Dij in θυμικὰ fugissent.

Eius de quo agit Poëta, lib. primo propositionem habemus, id à nobis dicitur οἰκονομεῖν· ab eo alibi οἶκον τοῦ βίου. Eius rei in secundo libro præcepta sequuntur. inter quæ est & illud, quo in diuisione Oeconomiæ vtitur Aristoteles,

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα.

Quæ singula infra percurremus. Nunc hoc constituamus. Primus liber aliquid agendū docet, sed iuste: secundus liber, quid sit agendum docet, quo pacto, & quando. Eandem diuisionem apud Maximum Tyrium habes, qui hos libros Oeconomicos esse non ignorasse videtur: Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι ὀλίγον μὲν τὸ ξυνετὸν ἐν ἅπασι· τὸ δὲ πολὺ δημαγωγεῖσθαι φιλεῖ, ὑδετέρῳ τῷ γένει ἀποκεχρημένην τὴν ποίησιν ἐξειργάσατο, καθάπερ ὁ Ἡσίοδος, χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσοι ἐξ ὅσων ἔφυσαν. χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι ἅμα τοῖς λόγοις Θεογονία. Χωρὶς δ' αὖ ὠφελοῦντα εἰς τὸν βίον, ἔργα τινὰ δραστέον καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δραστέον.

CAPVT VI.

CVM supra totum huius libri subiectum in duo diuiserimus, quorum neutrum per se traditur, sed causa alterius; Terræ cultum, & Nauigationem: quorum vtrumque pars est totius: totum enim est Oeconomia, cuius causa Poeta in alterum deuoluitur, id est Iustitiæ præcepta; rursus & hanc & illam partes esse diximus respectu totius: Totum, sicut respectu partium suarum Oeconomia est: ita rursus illa & altera partes sunt respectu totius. Totum est Διδασκαλία, seu Παιδεία, quæ olim fuit Poëtarum tantum: postea ad Philosophos migrauit. Omnis igitur Musicus, teste Platone, duo spectat: τὴν μελοποιΐαν, sub qua nos paulo aliter quam ille, ea quæ ad metra, quæ ad numeros eorumque inuentionem, ac dispositionem compre-

 hendi-

hendimus: & τὴν παιδείαν, qua reliqua omnia vsibus hominum accommodantur, quod nobis est docere partim, partim mouere: alterum ποιεῖν dicebant, alterum χρῆσθαι τοῖς πεποιημένοις. Sicut autem prius necesse est constituere aliquid quam cóstituto vti: ita necesse est priorem esse μελοποιΐαν, posteriorẽ alteram. Nam, si recte Platonis παιδείαν consideremus, vix egreditur rythmum & harmoniam, vt subtiliter disputant eius interpretes: & potissimum in mouendo versatur, quod fit rythmo & harmonia: de quo multa differere possemus: nunc tamen, quia aliud agimus, vocẽ Παιδείας simpliciter pro διδασκαλίᾳ sumemus, quam veteres scriptores tanquam vetustissimum institutum Poëtarum considerant. Ea cum latissime tendat, nos paulo arctius eam hoc loco restringemus. Est igitur duplex: quæ docet viuere, & quæ scire. Quarum prima instituto nostro conducit: alteram nunc prætermittimus. Rursus eius partes circa vitá priuatam duæ versantur, quarũ altera singulos proprie viuere docet, & circa τὴν κτῆσιν occupatur; altera singulos bene viuere docet, & mores complectitur; vtraque ὠφελεῖν πρὸς τὸν βίον ambigue a veteribus dicitur. Cum autem Poëta ad hominem ociosum scribat; recte quo pacto comparanda sit substantia docet: cum ad prodigum, recte quo pacto conseruanda sit ostendit. Cum ergo duo hæc proponat liber primus, secundus perficiat: in alio tamen libri primi consumitur argumentum: in quo antiquissimum παιδείας vsum videmus, quæ etiam διδασκαλία appellata est, cuius institutum est ἠθικὴ παραίνεσις, non οἰκονομικὴ: multo minus γεωργική. Eius propositum est, εἰπεῖν πρὸς ζωὴν χρήσιμα. Nec dubium est quin hinc διδάσκαλοι Comici dicti sint & Tragici, qui illud primo simpliciter agebant, vt apparet ex Epitaphio Epicharmi, Comœdiæ apud Dores inuentoris: quod eiusmodi est:

Α'τε φωνὰ Δώρειος, χὡ 'νὴρ ὁ τὰν κωμῳδίαν
    Εὑρὼν Ε'πίχαρμος.
Ω̃ Βάκχε, χάλκεόν νιν ἀντ' ἀλαθινοῦ
    Τὶν ὧδ' ἀνέθηκαν.
Τὸν Συρακόσσαις ἐνίδρυται πελωρίστᾳ πόλει,
    Οἷα ἄνδρι πολίτᾳ.
Σωρὸν γὰρ εἶχε χρημάτων μεμναμένος
    Τελεῖν ἐπίχειρα.
Πολλὰ γὰρ ποττὰν ζωὰν τοῖς παισὶν εἶπε χρήσιμα.
    Μεγάλα χάρις αὐτῷ.

Laudat eum ὅτι πρὸς ζωὰν εἶπε χρήσιμα, & quidem παισί, qui quidem nondum Oeconomiæ capaces sunt, multo minus quæ ad plures pertinet, Politicæ. Hæc igitur pars diutius Poëtarum fuit, quam Comico-

micorum; quia prius fuit Poëtæ nomen quam Comici: & poëtæ docuerant τὰ πρὸς ζωὴν χρήσιμα, priusquam extaret apud Siculos Comœdia, ad quos τὰ δραματικὰ & eorum inuentio, vt ex voce δρᾶν, quæ καὶ διάλεκτον Megarensium est, probat Aristoteles, proprie spectat. Atque hæc causa est cur Philosophi, & præcipue septem illi Græciæ, neglecta plerunque (non semper tamen) Μελοποιΐα, id est numeris & similibus (nam ita nos illam vocem qua de Musica vtitur Plato sumimus) sententias in quibus de moribus, de Deo, de virtute egerunt, quæ ad hanc παιδείαν spectabant, ᾄσματα & ᾀδόμενα dixerint. Vnde Thaletis ᾄσματα & aliorum fere omnium à Laertio citantur: quæ *Carmina* a veteribus Latinis dicta sunt. Quod, quia a nemine adhuc ostensum est, monere lubet: cum instituto nostro maxime conducat. Hinc illud apud Dionysium Catonem,

Si DEVS *est animus, nobis vt carmina dicunt*;

Carmina, id est dicta Philosophorum: causa est quia dicta illa breuia, quibus sententias suas, de Deo, deque reliquis includebant, ᾀδόμενα dicebant, id est *Carmina*. Sic ᾀδόμενον Thaletis illud extat:

Οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν:

Chilonis:

Ἐν λιθίναις ἀκόναις χρυσὸς ἐξετάζεται.

Hodieque, quod obseruatum non fuit, ᾀδόμενα siue ᾄσματα habemus in libello illo qui à moribus Cato inscribitur. Primo enim in ᾀδομένοις de Deo agitur, quod & secutus est ille: qui vt propositi sui rationem occulte redderet, citat continuo τὰ ᾀδόμενα, additque, *nobis vt carmina dicunt*, id est: ὥσπερ ἐν τοῖς ᾀδομένοις τῶν φιλοσόφων τ πάλαι γέγραπται. Atque hæc causa est cur breues sentẽtias præmittat: vt, Aleam fuge, & similia. in prioribus enim illis filiũ suum instruit, sicut in Hypothecis Hesiodi alumnum suum Chiron. His cognoscendis aliquantũ tẽporis impendere poterant in prælecturis suis triuiales quidã, priusquam poëticen vniuersam, in qua non solũ nihil vidẽt, sed cuius vsum ignorant, in contemptum adducerent, & minus certe ocio suo abuterentur. Inuenirent nunquam tam humiliter Platonem & Aristotelem de Poëtis sensisse, quin semper ex illis discerent. Nos pergamus. Prima igitur materies qua hominibus innotuerunt Poëtæ, hæc doctrina fuit, quæ primo ἔργων tractatur; nimirum νουθετικαὶ & παραινετικαὶ ὑποθῆκαι. Hoc fine vitæ hominũ adhibebantur vt ætate prouectiores docerent, vt Persen Hesiodus; vel minores, & qui modũ sui nondum habere poterant. Comicus diuidit eos qui virtutẽ docent in διδασκάλους καὶ ποιητάς: ab alteris pueros, ab alteris prouectiores doceri vult. Τοῖς μὲν γὰρ (inquit) παιδαρίοισιν

Ἔστι διδάσκαλος, ὅστις φράζει, τοῖς δ' ἡβῶσι ποιηταί.

Vtrumque tamen confunditur. Et præsentia enim sua,& postea scriptis temperantiæ & iustitiæ magistri publici erant, quibus ἐπὶ ἀρετῇ maximi quique Nobilissimique committebantur. Vnde etiamnum Platonis ætate vox σοφὸς Poëtis tanquam propria attributa fuit, qui semper ὁ σοφὸς Ἡσίοδος, ὁ σοφὸς Ὅμηρος, ὁ σοφὸς Ἀρχίλοχος, & multis post eum ætatibus, quamuis ignota esset causa. Sic de Repub. 2. postquã de Homero, Hesiodo,& Musæo egerat: ἀκοῦω, inquit, ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν βιᾶται, καὶ κύριον εὐδαιμονίας. Paulo autem post: τὴν δὲ τοῦ σοφωτάτου Ἀρχιλόχου ἀλώπεκα ἑλκτέον ἐξόπισθεν, κερδαλέαν καὶ ποικίλην. Primum quod docebant olim, fuit temperantia. Ingenuorum itaque liberis ante pubertatem continuo præficiebantur, vt prospicerent ne forte auderent τὰς ὥρας χαρίζεσθαι, quos διδασκάλους Græci, Athenienses ἀκολούθους, Latini *Comites, Custodes*: antiquiores etiam εὐνούχους & ἀοιδοὺς dixerunt: quamuis eorum proprio munus docere esset. Ἀκόλουθοι sæpe apud Platonem sunt. Alcibiades in conuiuio negat se, quod formosus esset, absque ἀκολούθῳ, primo Socratem adire ausum fuisse. ἐφρόνουν γὰρ ἤδη ἐπὶ τῇ ὥρᾳ, inquit, θαυμάσιον ὅσον. ταῦτα οὖν διανοηθεὶς πρὸ τοῦ οὐκ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολούθου μόνος μετ' αὐτοῦ γίγνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκόλουθον, μόνος συνεγιγνόμην. & in Charmide: ἀλλὰ καλῶς ἔφη λέγεις, καὶ καλοῦσιν αὐτόν, καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλουθον, παῖ ἔφη κάλει Χαρμίδην. In cuius vocis interpretatione labitur doctissimus Politianus. Virgilius eosdem simili ratione *comites* dixit, qua Græci ἀκολούθους, Lib. Æneid. 5.

At pater Æneas nondum certamine misso,
Custodem ad sese comitemque impubis Iuli
Epitidem vocat.

Ex his rursus antiquissimi illi fuere, quibus matronæ καὶ τὸ γυναικεῖον committebatur. qualis celeberrimus ille Homeri fuit Odyss. γ. qui ἀοιδὸς ab illo dicitur. Iidem ἀπαίδωνες & εὐνοῦχοι postea Græcis, Latinis *custodes* dicti sunt. Hesychius ἀοιδὸς, ᾠδὸς, κιθαρῳδὸς, καὶ ὁ προσαίτης, καὶ ὁ θρηνῳδὸς, ὁ εὐνοῦχος ποδῶν. Manifeste ἀοιδὸν εὐνοῦχον exponit. Quid vero sit εὐνοῦχος ποδῶν nunquam intellexi, donec approbante tandem mirum in modum maximo Scaligero εὐνοῦχος, ἀπαίδων, emendaui. Veteres enim magistri ἀοιδὸν illum Homeri, qui in officio Agamemnonis vxorem continebat, εὐνοῦχον, interpretati sunt, quo respicit antiquarum omnium Glossarum Epitomator, præsertim earum quæ ad Homerum spectant, Hesychius, qui non aliud in animo habuit, cum ἀοιδὸν, ἀπαίδωνα interpretatur, quam quod diximus. Eustathius: τινὲς δὲ ἀοιδὸν τὸν εὐνοῦχον παρενόησαν ὡς αἰδοῖα μὴ ἔχοντα: de eo enim Homerico

merico ἀοιδῷ quid non excogitarant veteres? Sententiam illam reprobat Didymus, seu quicunque est, cuius breuia in Odyssæam Scholia habemus. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπεῖχον· τινὲς δὲ ἰδιωτικῶς νοήσαντες τὸν εὐνοῦχον ἀπέδοσαν. Sed neuter mentem veterum intellexit, nec Eustathius nec commentator ille. Nam qui ἀοιδὸν εὐνοῦχον esse dixerunt, τὴν τάξιν respexerunt; non autem τὴν τοῦ σώματος λώβην, id est munus, non priuationem corporis: quamobrem errat Eustatius, qui εὐνοῦχον exponit τὸν αἰδοῖα μὴ ἔχοντα. Nam cum ἀοιδὸν illum veteres εὐνοῦχον exponunt, nihil aliud volunt, quam si nos *custodem* exponeremus: quia *Eunuchi* iidem dicebantur, qui *custodes* postea. Cum enim Poëtæ σωφρονισταὶ essent, & mulierum custodiæ ab antiquis præficerentur, quo res extra suspicionem esset, Eunuchi illi muneri apud Barbaros designabantur: qui postquam γυναικωνῖτιν non modo occuparant, sed & puerorum curæ præfuerant manifestam integris gentibus ruinam inuexerunt. Atque hoc est de quo Libro de Legib. 3. conqueritur Plato, διεφθαρμένην τὴν παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν, ἐπεὶ περιεῖδον ὑπὸ γυναικῶν καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτῶν τοὺς υἱεῖς. Apud Græcos & Romanos cum obtinuit hæc corruptela, non aliam τάξιν habuerunt quam Homericus ἀοιδός, quamuis mutilati & moribus dissimiles. Talis erat, in quem elegantissima Nasonis exstat elegia,

Hei mihi quod dominam nec vir nec fœmina seruas!

Εὐνοῦχοι igitur & σπάδωνες, οἱ ἀοιδοὶ ab Hesychio dicũtur, non quod Homeri tẽpore idem erant, sed quod postea idem munus spadones obtinuerint. Illi enim sunt qui postea à Nasone, Propertio, Plauto & reliquis *custodes* dici cœperunt. Apud antiquos certum est continentiæ magistros, quamuis integri essent, εὐνούχους dictos esse: quod nomen tẽperantiæ est, non fœditatis. Causa hæc est. Vetustissimi τὸ εὖ νοῦν ἔχειν intemperantiæ directe opponebant, cuius partes omnes ἀνόητα dicebant. Vnde illud apud Comicum ὕστερ' ἀπέχθης, καὶ ἀνόητα πάντων. Opponebant enim σωφροσύνην καὶ ἀφροσύνην, id est temperantiam & dementiam, sicut postea σωφροσύνην & ἀκολασίαν Philosophi. Atque hoc est quod notat Aristoteles Nicomachiorum 7. cap. 11. ἔτι ἐμποδίον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναὶ, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλλον· οἷον τὴν τῶν Ἀφροδισίων· οὐδένα γὰρ δύνασθαι τι νοῆσαι ἐν αὐτῇ. Vnde pro ἀφροδισιάζειν μωραίνειν dicebant & ἀφρονεῖν. & apud Comicos σπερμοφόροι sunt οἱ καταφερεῖς. Atque hac ratione, vt in Rhetoricis notat idem Philosophus, factũ suum excusabat Helene apud Euripidem, quod ἡ Ἀφροδίτη nihil aliud esset quam ἡ τῆς ἀφροσύνης ἄρχουσα. Καὶ μῶρα γὰρ πάντ' ἐστὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς Καὶ τοὔνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς. Hinc humanæ sapientiæ

pientiæ Princeps Homerus de casta muliere quoties agit

——φρεσὶν, inquit, κέχρητ' ἀγαθῇσι,

id est ad verbum εὖ νοῦν ἔχει. Hæc quoque causa est cur Horatius τὸν σωφρονοῦντα *integrum* vocet:

——& integra
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.

Integræ id est castæ, & vt Homerus loquitur, φρεσὶν ἀγαθαῖς κεχρημένης. Sic *integrum* opponit alibi *amanti*:

Brachia & vultus teretesque suras
Integer laudo: fuge suspicari
Cuius octauum trepidauit ætas
Claudere lustrum.

Putabant videlicet intemperantiam mentis esse mutilationem καὶ πήρωσιν: quemadmodum auditoribus nostris ibi pluribus ex Philosophis ostendimus. Nunc enim quantum possumus à multorum autorum testimoniis abstinebimus, & ad institutum nostrum pergemus. Et certe omnis ferè vitij nomine τὸ ἀφροδισιακὸν notabant veteres: Sic ὕβρις à Comico rei venereæ intemperantia dicitur, & ὑβριστὴς maritus qui à coniuge sua sæpius vna nocte τὴν χάριν flagitat. Negat enim Theseum ὑβριστὴν fuisse, sed σωφρονοῦντα.

——οὐ γὰρ ἦν ὑβριστὴς
Οὐδ' ἡδὺς ἐν τοῖς στρώμασι τὴν νύκτα παννυχίζειν·
Γυνὴ δὲ σιναμωρουμένη χαίρει.

More enim Atticorum suorum locutus est, qui ὕβριν τὴν ἀκολασίαν, & ὑβριστὴν τὸν ἀκόλαστον dicebant. Sic Tyrius Maximus τὸν ὑβριστὴν ἐρῶντα opponit vel amori Platonico vel τῇ σωφροσύνῃ, Serm. 10. Ἀλλὰ αἰσχρὸν μὲν θέαμα, ἵππος ἄφετος, αἰσχρὸν δὲ ἄκουσμα ὑβριστὴς ἐραστής· οὗτός ἐστιν ὁ ἔρως ὁ τοὺς κρημνοὺς πηδῶν. οὗτος ὁ ποταμὸς περῶν, ὁ ξίφος λαμβάνων. Et Serm. 6. οὗτος τῆς πολιτείας ξόανος οὐκ ἐν Πειραιεῖ πλαττόμενος, οὐδὲ ἐν Κρήτῃ νομοθετούμενος, ἀλλ' ἐπὶ προφάσει ἡρωϊκῇ ὑπὸ φιλοσόφου δεικνύμενος, δι' οἰκονομίας ἡρωϊκῆς. ἄρχοντες αὐτουργοὶ, προβουλευόμενοι· ἀριστεῖς ἀγαθοὶ προπολεμοῦντες. γυνὴ σώφρων, αἰτιαττομένη ὑβρισταῖς νεανίαις. & 32, ὑβρίζειν ἀντὶ τοῦ ἀκολασταίνειν posuit, & partes Venereas τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα dixit. λιχνευέσθω ἡ γλῶττα, τηκέσθωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ, ἐκλυέσθω ἡ ἀκοὴ, πληρούσθω ἡ γαστὴρ, ὑβριζέτω τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα. Dicebant & ἀδικίαν, & vice versa δικαίους τοὺς σωφρονοῦντας. Synesius antiquarum elegantiarum magnus imitator: τὰ γὰρ εἰς Ἀφροδίτην ἐγὼ δικαιότατος καὶ τῷ Βελλεροφόντῃ σωφροσύνης ἀμφισβητήσαιμι. Εὐνοῦχοι igitur apud veteres qui fuerint apparet. Atque hæc causa est cur idem Synesius encomio caluitici,

vbi

vbi de Homerico ἀοιδῷ agit, Cometen eum fuiſſe negat, quales poſtea molliſſimi illi Eunuchi erant. Οἶμαι δὲ ἐγὼ καὶ τὸν ἀοιδὸν ὃν Ἀγαμέμνων τῇ Κλυταιμνήστρᾳ μελεδωνὸν ἀπολέλοιπε, τῶ καθ' ἡμᾶς εἶναι γένους. κομήτην γὰρ οὐκ ἄν ποτε γυναικὸς ἐκ διαβεβλημένης οἰκίας ἐπίστευσε. Atque hæc quidem de Παιδείᾳ, & de iis qui hanc apud veteres τῇ τάξει profeſſi ſunt.

CAPVT VII.

ALIQVATENVS iam progreſſi ſumus : oſtendimus primo Heſiodi nihil commune eſſe cum ſecundo: niſi quatenus in eo proponitur quod in ſecundo tractatur: aut quatenus in primo præparat ad id quod ſecundo traditurus eſt (adhuc enim cum vulgo loquimur qui hoc ſcriptum in libros diuiſit; quam recte autem, poſtea ſigillatim oſtendemus). Quam multi ſint quos horum librorum deceperit inſcriptio veteres recentioreſque, dubium eſſe non poteſt, qui modo diuerſitatem ſententiarum conſiderat: quæ vt omnes veræ eſſe non poſſunt, ita omnes falſæ facillime. Et vt omnes de poſterioribus duobus aliquid ſtatuerunt : ita primum penitus vel neglexiſſe, vel in iudicio de eo ferendo cæcutiuiſſe videntur. Quod longe aliud eius κριτήριον ſit quam reliquorum. Quod ſi alibi in veterum ſcriptis ſepultum conclamatumque inueniamus, operam nos non luſiſſe exiſtimabimus. Canum igitur in morem qui ῥινηλατοῦντες ad cubile feræ deducuntur, veſtigia ſequemur : vt videamus an ex odoratu aliquid à nobis deprehendi poſſit. Seruius ad primum Georgic. ita de Poëta ſuo ſimulque de hoc noſtro & de his libris agit: *Ingenti autem egit arte, vt potentiam nobis ſui indicaret ingenij, coarctando lata, & anguſtiora dilatando. Nam cum Homeri & Theocriti breuitate ſcripta collegerit, vnum Heſiodi librum diuiſit in quatuor.* Cum autem Grammaticus ille de libris ad Perſen loquatur, quos fruſtra Maronem ibi expreſſiſſe exiſtimauit, vnum librum tantum nouit, qui procul dubio ſecundus eſt, in quo de agricultura agitur; quamuis non ſtudio, aut ex propoſito poëtæ. Ita primum librum penitus à ſecundo ſegregauit. In his cum nec Suidas, qui ſimpliciter τῶν Ἔργων meminit, nec alius vllus auxilium nobis ferat, rurſus ad eum recurremus, qui quam fuſiſſime Heſiodi ſcripta recenſet, & tanquam ob oculos ponit; Is autem eſt Manilius, qui hoc modo:

——— Sed proximus illi
Heſiodus memorat Diuos Diuûmq; parentes,
Et Chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, & primum titubantia ſidera corpus.
Titanas iuuiſſe Iouis cunabula magni:
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,

Atque iterum patrio nascentem corpore Bacchum,
Omniaque immenso volitantia numina mundo.
Quin etiam ruris cultus. &c.

Hesiodus cum diuersa libro primo pertractet, præcipuum est quod ibi primus manifestissime secundam speciem τῶν λογικῶν extulit, de quibus aliquoties inculcat, & sub quibus sæculum suum collocat (cur autem & qua ratione infra dicemus) nimirum τοὺς Δαίμονας, qui in ἐπιδυναστευτικῷ seculo, in quo scripsit Hesiodus, inspectores rerum humanarum, & quasi legati primæ diuinitatis, id est τῆς πρώτης τῶν θεῶν δυνάμεως, quam Iouem illi dicunt, circa terram præsentes versari existimabantur: vnde & ἐπιχθόνιοι à Poëta appellantur. Eo spectant illa

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων;
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας, καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλουτοδόται.

Item.

Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Manilius igitur κριτήριον huius libri primi esse voluit, id de quo præcipue agitur. Quia primus Hesiodus, vt ex aliis etiam veterum ostendemus, quemadmodũ in Θεογονίᾳ de Diis, siue de prima diuinitatis specie; ita in hoc libro primus distincte de secunda egit, nimirum περὶ τῶν Δαιμόνων, περὶ τῶν ποτανῶν θεῶν. quod quidem κριτήριον omnibus de quibus infra disputabimus, cum cohærentiam totius doctrinæ ostendemus, firmiter stabilietur. Hæc secunda diuinitatis species, siue εἶδος τῶν λογικῶν duabus proprietatibus, quæ illi peculiariter conueniũt distinguitur à Poëtis. Prior est quod volare eos dicãt, deinde quod circa terrã; quod Latinus poeta dixit *toto mundo* versari: Ab altero Hesiodus eos φοιτῶντας, ab altero ἐπιχθονίους dixit: vtrumque quoque in Manilio est. Manilius itaque Deos illos de quibus Hesiodum hoc libro egisse ait, *numina volantia* dixit: quorum descriptionem, quod nulli vnquam in mentem venit, huius libri subiectum facit. Ac primo φοιτῶντας eos vocat ea ratione Poëta noster, quia etiam paulo manifestius ποτανοὶ dicebantur, quod ad verbum cum voce Manilij conuenit. Ita in oraculo quodam apud Eusebium Præparationis Euangelicæ Lib. 4.

Ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν ποτώμενοι αἶὲν ἔασι,

Τοῖς δὲ φόνῳ πλήσας πάντῃ πυριπληθέα βωμὸν
Ἐν πυρὶ βάλλε δ' ἵμας θύσας ζωοῖο ποτανῦ.

Nec aliud in animo habebant veteres, cum illis volatilia tantum, id est ποτανὰ, vt in oraculo est, sacrificarent. Eadem ratione & à Græcis Theologis πλάνον γένος dicebantur, id est genus vagum, quæ vox Hesiodicum illud φοιτῶντας ad verbum exprimit; & ἀλινδήμενοι θεοὶ, καὶ καλινδήμενοι, id est volubiles Dij. Synesius de insomniis: Τὸ γὰρ ἢ πάντως, ἢ παρὰ μικρὸν ἀληθίζεσθαι θεῖόν ἐστιν, ἢ ἀΐλας τοῦ θείου. τὸ δὲ γε πλάνον ἐν ταῖς προρρήσεσιν ἀλητικόν ἐστι τῆς ἀλινδουμένης εἰς ὕλην ἐμπαθοῦς καὶ φιλοτίμου. Eadem ratione eos & ἀλητικοὺς dicebant, quod loco certo non continerentur; tanquam, vt loquitur Nicephorus Synesij Scholiastes, λῆξιν καὶ τόπον οὐκ ἔχοντας: eâdem ratione οἱ πέριξ dicebantur, quod humanæ vitæ inspectores per totū vniuersum diffunderentur, tanquam περιπολεῖς τοῦ μεγάλου θεῶν βασιλέως ὀφθαλμοί. Secunda proprietas est cum in mundo volantia dixit: mundus enim est quod χθὼν & γαῖα Hesiodo & aliis: vnde ἐπιχθόνιοι dicuntur & φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, & in oraculo ποτώμενοι ἀμφὶ γαῖαν. Atque hæc causa est cur à Chaldæis θεοὶ χθονὸς dicerentur. Quanquam Pythagoricam vocem propriè expressit Manilius, qui eos ἐγκοσμίους θεοὺς dicebant. Postremo, quod & addi potest, manifeste per vocem Omnia vocem Hesiodi μύριοι expressit, qui τρεῖς μύριοι, quod Manilius ostendit esse ἀόριστον. Quam vocem, Clemens & alij patres ἐπὶ χλευασμῷ referunt propter multitudinem. Τρεῖς μύριοι itaque Manilius vertit omnia, secutus procul dubio interpretes vetustissimos, quales tum temporis extabant in Hesiodum multi, qui illud τρεῖς μύριοι exponebant πάντες: quod etiamnum in Proclo habemus, his verbis: ἡ μὲν μυριὰς δηλοῖ τὸν πάντα τῶν δαιμόνων ἀριθμὸν, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται τὸ δαιμόνιον γένος, & plura quæ eo spectant. De iis egisse primo Hesiodum primoque distinxisse τὰ λογικὰ, ostendit in libro περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. Plutarchus: Ἡσίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως πρῶτος ἐξέθηκε τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη: θεοὺς, εἶτα δαίμονας πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, εἶτα ἥρωας, εἶτα ἀνθρώπους, τῶν ἡμιθέων εἰς ἥρωας ἀποκριθέντων. Constituis igitur κριτήριον horum librorum τὴν Δαιμονολογίαν, partim quod circa eam tota doctrina, quæ hic traditur versetur; quod breui apparebit: partim quod minime inusitatum à partibus libris nomen imponere. Sicut enim Rhapsodi inter canendum Homeri libros diuidebant; sic citharœdi totum τῶν Ἔργων in conuiuiis cum ad citharam canerent. Vbi illud etiam notandum venit, de quo infra agimus, non in libros distinctum fuisse hoc scriptum, sicut hodie circumfertur, quod valde recens est, sed in partes suas. Apud Plutarchum in Symposiacis, citharœdus qui hæc Hesiodi

siodi canebat cum Homerico Rhapsodo certat: citharœdus ab eo versu inchoat, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην, quod carmē περὶ τῶν ἐρίδων fuit; Rhapsodus vero ab illo Homerico. Ζεὺς δ' Ἥρην ἐκάλεσσε κασιγνήτην ἄλοχόν τε in nuptiis Ptolemæi. Carmen περὶ τῶν ἐρίδων sequitur Pandora. In Pandora rursus sunt minutæ partes, qualis est πιθοιγία, & aliæ, quarum Grammatici meminerunt. Pandoram sequuntur Periodi, seu pars illa quæ τὰς λέξεις continet, vsque ad τὴν ἐξύμνησιν τῶν ἡρώων, quæ ibi desinit: Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγώ. Prima λέξις est ætatis aureæ, quæ τοὺς Δαίμονας constituit: quos, vt dixi, ποτανοὺς antiqui, Manilius volantia numina dixit. Sicut autem minime insolens erat Iliados librum integrum à parte Πατρόκλειαν dicere, vel λύτρα, vel ὁρκίων ἀφάνισιν, vel ὁρκίων σύγχυσιν, vel Odysseæ, Κυκλώπειαν & νέκυιαν, & quod plus est, interdum à voce vnica, in illo aut illo libro obuia, sicut Iliados quartus liber ἐπιπώλησις dicitur, quod ibi dixerat de rege Poëta, ἐπιπωλεῖται στίχας ἀνδρῶν. Eustathius: Οἱ δὲ σχολιασταὶ πολλαχοῦ μέμνηνται καὶ χωρὶς τινὸς προσθήκης τῆς ἐπιπωλήσεως. οἷον ὅτι φησὶν ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἐπιπωλήσει, ἤγουν ἐν τῇ Δ ῥαψῳδίᾳ: & paulo post, ἐπιπώλησις δὲ καλεῖται ἡ Δ ῥαψῳδία, διότι ἐν αὐτῇ ἐπιπωλεῖται στίχας ἀνδρῶν ὁ βασιλεύς: interdum & à prima voce partem integram distinguere: sicut Βοιωτία Poëtæ catalogus appellatus fuit: vt nimirum memoriæ consuleretur Rhapsodorum: ita quoque Δαιμονολογίαν primum τῶν Ἔργων vocat Manilius, quod ex illa parte pleraque dependeant. Sicut autem Tragœdiæ nihil aliud, quod ad Oeconomiam, quam τεμάχη poëseos Homericæ erant, & exiguam aliquam partem comprehendebant propter angustiam Tragicæ periodi, quæ exiguis limitibus terminatur: secus si fiebat, ἐποποιϊκοῦ & πολυμύθου nomen incurrebat Poëta, qualis fuit Agathon, teste Aristotele, qui in eo solo peccauit, alias probus, & vt cum Comico loquar, τῶν γνησίων: Ita Scholiorum autores, Alcæus, Anacreon, Praxilla, & alij, in partes Hesiodi παραινετικὰ diuidebant: quod antea fecerant οἱ πρὸς λύραν ᾄδοντες. Primum enim Scholiorum argumentum παραινέσεις fuit. Athenæus, καλῶν δὲ ταύτην ἐνόμιζον, τὴν παραίνεσίν τε τινὰ καὶ γνώμην ἔχειν δοκοῦσαν χρησίμην εἰς τὸν βίον. Ita, vt dixi, hos libros in partes & membra diuidere solebant, quorum non vltimum est, ἡ δαιμονολογία: quod κριτήριον inuentum retinebimus, donec in sequentibus magis magisque quomodo cohæreat, & quem locum in reliquis partibus habeat, ostenderimus. Si quis igitur potissimam huius libri primi partem quærat; dicam esse ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣ.

CAP.

CAPVT VIII.

INVENTA nota aliqua primi libri, illud tenendum duplicem fuisse Παιδείαν siue docendi rationem vetustissimis poetarum: quarum vtraque in hoc locum habet: est enim vel adumbrata, vel manifesta. Adumbrata est, quæ vel fabulosis narrationibus constat, vt de Pandora: vel fabulis, vt de Accipitre: Manifesta, vt præcepta de moribus in primo, de administratione domestica in secũdo. Nos ea quæ tractanda nobis sunt pertexemus, quæque ad priorem Παιδείαν spectant explicabimus: quæ ad posteriorem ostendemus. Diuisio libri vtriusque quod ad contentum hæc est, Agricultura & Nauigatio, Γεωργία καὶ Πλοῦς: finis vtriusque idem, ὁ πλοῦτος. A præcepto inchoat, desumpto à diuisione τῆς ἔριδος: quarum alteram improbat; bella, nimirum, & iudicia: quod à proposito patris familias abhorreant: alteram laudat, quæ ad eundem finem tendit, ad quem Oeconomice, τὸν τῶν ἐπιτηδείων πόρον. Post hanc diuisionem sequitur diuisio totius operis, ex obliquo, & quasi in transitu his verbis, Αἶψά κε πηδάλιον: vbi duo proponuntur circa quæ cura & industria hominis, cui res familiaris curæ sit, versari debeat. Alterum est πλοῦτος, qui è terra petitur, & designatur per ἔργα βοῶν: quo vniuersus terræ cultus, & quæ ex ea proueniunt comprehenduntur: alterum, ὁ πλοῦς, qui sub se comprehendit τὸν πόρον, quæ altera est ratio vitæ comparandæ, & designatur voce πηδάλιον. Vtriusque rationem cum labore coniunctam esse ait, causâ hominum: quorum scelus in Promethei fraudem deriuat, τῷ ἀπατῶντος τὸν Δία. Hac occasione intexitur fabula elegantissima Pandoræ, ex qua cum maxima huius libri atque adeo totius doctrinæ ratio dependeat, Græculi tamen vt solent, loquacitate sua non tam spem nobis explicandæ allegoriæ illius quam voluntatem pene præripuerunt. Dicemus tamen non ea tantum, quæ totius operis Hesiodi proposito maxime conducere videbuntur; sed & quæ vera sunt, & necessaria, & sine quibus, quæ his libris traduntur intelligi posse nemo sanus concedet. Porro priusquam id quod de Pandora dicitur aggrediamur, doctrina Periodica explicanda est quæ Pandoræ προωθυστέρως, & more Poëtis vsitato subiungitur, cum præmittenda fuerit.

CAPVT IX.

PERIODOS veteres Platonici ex opinione Præceptoris sui duas statuebant: quarum altera mundum à Diis regi existimabant: altera tanquam animalem sibi & industriæ suæ, hominumque

προμηθείᾳ permitti: de quibus ex opinione veterum Poëtarum multa in Politico suo Plato, qui inter alia: τὸ γὰρ πᾶν τόδε, inquit, τοτὲ μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ πορευόμενον, καὶ συγκυκλεῖ. τοτὲ δ' ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τοῦ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφασιν ἤδη χρόνου. τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον εἰς τἀναντία περιάγεται, ζῶον ὄν, καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀνάπαλιν ἰέναι, διὰ τόδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε. Statuit Plato interdum à Deo moueri, regi, flectique hoc vniuersum, donec expletus sit ille ambitus: tum rursus sua sponte mundum regi, sibique permitti. Huius alterius Periodi exemplum sub Saturno locabant; cuius felicitatem statuebant ἐν τῷ τοῦ βίου αὐτομάτῳ, id est, in spontanea rerum omnium suppeditatione, sine labore vllo: quæ vita excludebat τὴν προμήθειαν οἰκονομικὴν id est humanam in re familiari tuenda & comparanda curam; quia sub τῇ προνοίᾳ multo felicius agebat: ac propterea merito cum eo Plato Monarcham suum confert, τὸ δ' ὧν πέρι ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτου πέρι βίου, διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται, inquit, θεὸς ἔνεμεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐπιστατῶν. id est *Quod dicitur de spontanea illa hominum vita dicitur, ob hanc causam dictum est; quia ipse Deus ipsos alebat, tanquam rex eorum & præses.* multa ibidem verbis ferè Hesiodi, quamuis nusquam meminerit eius, Periodi illius fœlicitatem describit. Sicut igitur Periodus hæc felix & sub imperio Deorũ; sic deficiente hac & elapsa, vt diuinũ imperium, ita benignitas eorum defecit, & felicitas humana. Sicut prius sæculum sub Deo est, ita alterũ sub fortuna & collegis eius τοῖς δαίμοσιν. Igitur vt res sit dilucidior, sub altero τὸ τοῦ βίου αὐτόματον statuebant, sub altero τὸ ἀναγκαῖον: sub altero vitam sponte affluentẽ; sub altero vitæ comparandæ, labore multo & industria, necessitatem: in quo Iupiter & singuli Dij quæ prius ipsi ministrabãt, quæ hominibus sine cura, sine labore siue Oeconomica ratione, suppeditabant, fortunæ permiserunt, aut, vt Plato, τῇ εἱμαρμένῃ καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ. Vnde maximo labore singula hominibus inuestiganda fuerunt: singuli enim Dij singula dona sua secum sustulerunt, quod Hesiodus κρύπτειν βίον dicit eleganter. Plato ibidem: ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρρήθη, νῦν δὴ τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, δι' ἑαυτῶν τε ἔδει τήν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτοὺς αὑτῶν ἔχειν. *Postquam autem Deorum imperium, de quo iam dictum est, hominum curam gerere desiit, sibi ipsis illi prospicere, suiq; curam gerere coacti sunt.* Pro duabus illis Periodis quinque periodica sæcula, seu reuolutiones sæculares constituit Hesiodus; quarum prima, secundaque & tertia, sub ἡγεμονικῷ sunt: quarta sub θυμικῷ: quinta sub ἐπιθυμητικῷ, in quod seculum incidit Hesiodus & Perses; ex quo ostendit necessariam esse curam rei familiaris, cum in illo aliter non viuatur, postquam diuina-

rum incessit cupido, quã secuta est iudicum iniquitas, quos ignorare ait Ὅσσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ, id est, quam facile olim viueretur, priusquam Dij humanum genus τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ τύχῃ permiserant. Tria secula Hesiodi cur sub ἡγεμονικῷ collocarim, quartum sub θυμικῷ, causa hæc est: quod Heroicum seculum maxime ab Historicis, & Poëtis celebratum sit, ab hac parte: quales sunt Thebani, qui μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, & Troiani, qui Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο, bellum gesserunt. Huc illa spectant ex Photij Excerptis: Θυμικῷ δὲ διανισταμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμους καὶ μάχας, καὶ ὡς ἐπίσταμαι φάναι, τὴν περὶ πρωτείων καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, οἵαν γεγένηται τὴν ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἑκάστοτε θρυλλουμένην ἀκούομεν. Fuit ergo de his sæculis veterum opinio hæc: sicut ex ἡγεμονικοῦ factum erat θυμικὸν, ex θυμικοῦ ἐπιθυμητικὸν: Sic futurum iterum ex ἐπιθυμητικοῦ ἡγεμονικὸν, ex ἡγεμονικοῦ θυμικὸν, atque ita deinceps. Ita vt perpetuus quidam esset Περιόδων lapsus, & reuolutio. Vnde infelicitatem suam deplorat alibi hoc libro Poëta, quod non aut prius natus fuisset, aut serius, ante τὸ ἐπιθυμητικὸν nimirum, aut post illud: vt suo loco ostendemus. Circa periodorum reuolutionem Hesiodicam tota Maronis Pollio versatur, cuius rationem ignorarunt interpretes. Primo enim exspectari ait τὸ ἡγεμονικὸν, sicut sub Saturno fuerat.

Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo,
Iam redit & Virgo, redeunt Saturnia regna:
Iam noua progenies cælo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
Casta faue Lucina.

Habes τὸ ἡγεμονικὸν: accipe τὸ ἐπιθυμητικὸν:

Pauca tamen suberunt priscæ vestigia fraudis,
Quæ tentare Thetin ratibus, quæ cingere muris
Oppida, quæ iubeant telluri infindere sulcos.

Habes τὸ ἐπιθυμητικὸν, aut eius effigiem; iam reuolutionem τοῦ θυμικοῦ accipe, quod Heroicum Hesiodo vocatur.

Alter erit tum Tiphys, & altera quæ vehat Argo
Delectos Heroas: erunt etiam altera bella,
Atq; iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Habes τὸ θυμικὸν: vbi vox *iterum* sicut apud Hesiodum ἔπειτα circuitionem eiusdem sæculi notat, καὶ τῆς περιόδου. Exitum siue terminum τοῦ ἡγεμονικοῦ Maro *vltimam ætatem Sibyllini carminis* vocat: quod τὸ ἡγεμονικὸν vltimum inter ætates erat, quo desinente duo priora iterum reuocabantur. Mirum itaque non est si eius ratio fugerit

Seruium.

Seruium ita vt fuerint nonnulli, qualis est Grammaticus non ita antiquus, Pomponius Sabinus, qui Maronem ibi de Hesiodo agere existimarint: *vel intelligit*, inquit, *de Hesiodo Poeta, cuius Pater Dius fuit, natione Cumaus: Hesiodus autem libris suis quatuor saculorum facit mentionem.*

Caput X.

Postquam hæc constituimus, vlterius eundum erit. Duabus de causis sæcula intexit Poëta. Altera est vt ostendat vitæ quærendæ necessitatem, καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῶν ἐπιτηδευμάτων μετὰ πόνου τε καὶ ἐπιμελείας, quæ sub ἐπιθυμητικῷ erat, postquam defecissent Deorum dona. altera vt ostendat τοὺς ἐπιστάτας τοῦ ἐπιθυμητικοῦ, qui sunt Δαίμονες. Primum sæculum sicut αὐτόματως ex terra viuebat: ita & eadem ratione ex ea nascebantur. Vnde Plato eos modo γηγενεῖς, modo γηΐνους vocat. Nota est opinio veterum Græcorum de generatione rerum hominumque è luto terræ, & solis calore, priusquam ἐκ τῆς ἀλληλογενίας crearentur. Sicut igitur è terra fiebant, ita rursus in eandem fluebant: ita tamen vt è defectu vnius succederet origo alterius, ne genus interiret. Horum igitur γηγενῶν duo constituunt genera: quorum alteri dissoluebantur; alteri in speciem λογικὴν conuertebantur, & constituebant nobilius quid & aërium. In omni vita constituunt tria Platonici, βίον, θάνατον, λῆξιν, vt Proclus loquitur, vel vt nos mallemus, βίον, τελευτὴν, μοῖραν, id est vitam, vitæ finem, & quod vitæ finem sequitur. Primi igitur sæculi homines quotquot nobiliores erant, post emensum tempus suum, constituunt λῆξιν Δαιμονίαν, siue τοὺς Δαίμονας τοὺς ἐπιχθονίους. Secundi, τοὺς ὑποχθονίους. Tertij sine λήξει interierunt. Quarti Heroas. Quinti ψυχὴν αἰθεροπόλον, quos Hierocles περίγεια ζῶα, in libro de fato & prouidentia vocat, vbi eos tertios facit post τὰ οὐράνια, quos Deos dicimus; quos sequútur τὰ αἰθέρια, quos Dæmones appellamus: ὧν τὰ μὲν πρῶτα, inquit, λογικά, οὐράνιά τε καὶ θεοὺς καλεῖσθαι. τὰ δὲ ἡ μετ' ἐκεῖνο τὸ σύστημα ἔχειν ἔλαχε χώρα, λογικὰ αἰθέριά τε καὶ ἀγαθοὺς δαίμονας ὀνομάζει, τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλους γινομένους. τὸ δὲ ἀνθρώπινον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, ὡς περίγειά τε ζῶα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχάς, καὶ (ὡς ἂν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτους ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπους. Atque ita fit, vt cum quinque sint sæcula, quatuor tantum constituantur λήξεις. De continuatione primorum sæculorum ita Plato: Ἐρχόμενοι γὰρ ἐπὶ τὸ τοὺς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἰέναι φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ, κειμένων δὲ ἐν γῇ, πάλιν ἐκεῖ ξυνισταμένους καὶ ἀναβιωσκομένους, ἑπόμενοι τῇ τροπῇ, συνανακυκλουμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης φυομένους, οὕτως ἔχειν τοὔνομα, καὶ τὸν λόγον, ὅσους μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόμισε. Homines,

mines, inquit, primorum sæculorum quoscunque ex ijs Deus post morté non destinarat meliori conditioni, mutatione senectutis in iuuentuté, perpetuam successionem constituebant: ita vt necessitate generationis, quæ semper in contrarium circumfertur, postquá aliquamdiu in terra iacuissent, rursus reuiuiscerent: atque ita e terra nati dicebantur. Vt ex verbis illis aliquid constituamus; Duplices illarum ætatum facit homines: alteri perpetua quadam serie humanum genus constituebant: qui puriores & præstantiores erant λῆξιν diuinam consequebantur, & inter Dæmones referebantur. Atque hæc causa est cur ex ætatibus illis λῆξιν constituat Poeta & εἴδη λογικά, è quibus omnibus vnum solummodo instituto suo applicat, id autem est τὸ τῶν Δαιμόνων. Repetit enim paulo post, hæc de iisdem:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Cùm autem duabus de rebus agat: de Iustitia, vt diximus, moribusque: & de rei familiaris cura; duo ministeria τοῖς Δαιμόνων γένει tribuit, quorum vtrumque instituto ipsius conuenit. Primo enim iustitiæ inspectores eos facit: secundo rei familiaris curam penes eos esse ostendit, cum πλουτοδότας eos vocet. Ne quis existimet frustra Manilium κεντήκεον horum librorum fecisse τὰς Δαίμονας, & quæ de iis dicuntur.

Capvt xi.

Postqvam igitur Deorum cura penitus destituisset mortale genus, nec vllum præsidium præterquam in se, in cura, & diligentia sua haberent, &, vt Plato loquitur, δεῖν τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὰ; αὐτῶν ἔχειν, cum in Deorum prouidentia, id est ἐν τῇ τῶν θεῶν προνοίᾳ præsidium nullum haberent; cepit hominum προμήθεια paulatim sibi prospicere, donec tandem τὸ πῦρ inuenit, quod πῦρ Plato εὐπορίαν interpretatur, Hesiodus βίον, id est vitam, siue viuendi facultatem. Hac audacia cum pœnam promeruisset Prometheus, siue ἡ προμήθεια, Iupiter vt factum illud vindicaret rebus humanis maximum malum introduxit: nam hæc doctrina ita cohæret cum Periodo, & ætatum diuisione, vt ratione Poëtæ posterior, re ipsa prior sit. Pandora est ἡ Τύχη quam arbitram rerum humanarum, facultatum præcipuè, omniumque quæ è terra nascuntur, è mari comparantur, ὁ τούτων ἐπιστάτης καὶ ὀλβοδότης Deus esse voluit. (in qua tamen etiam alia considerantur, vt ostendimus cum de Peristasi agimus) Eam vtrique & mari & terræ, id est toti Oeconomicæ rationi, circa quam versatur Poëta, τοῖς ἔργοις nimirum καὶ ἀγρῷ præficiebant veteres. Horatius Lib. 1.

Te pauper ambit sollicitâ prece
Ruris colonus: te dominam æquoris
Quicunque Bithynâ lacessit
Carpathium pelagus carina.

Dominam enim æquoris vocat, non quod mari præfecta esset, & eius tempestatibus, sed nauigationibus, sicut eas considerat Hesiodus, id est τῷ πόρῳ, & mercaturæ. Atque hæc causa est cur Antij & in maritimis oppidis ab antiquis hæc Dea coleretur. Iam δῶρα θεῶν dictum fuisse quicquid ad vitam Hominum conducit, sciunt qui Homerum & Hesiodum legerunt, & quæ nos hac de re infra ad interpretes Hesiodi disputamus. Plato in Politico, Ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται, μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως, loquitur enim de ætate hac qua nata fuit Pandora. Quotiescunque autem περὶ θεῶν δώρων loquuntur veteres, τὰ τυχηρὰ intelligunt. Plutarchus in tractatu quomodo iuueni sint legendi Poëtæ, vbi de Hesiodo loquitur nostro, τὰ τυχηρὰ inquit τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληκε, πλούτους καὶ ἀρχάς, καὶ πάντας ὅλως τὰ ἐκτός. Oeconomicæ ergo finis est rerum sufficientia, quæ cum sub ἡγεμονικοῦ δώρων θεῶν esset: sub ἐπιθυμητικοῦ donum Fortunæ facta est teste Hesiodo: quia omnes dei & singuli sua dona huic monstro resignarunt: ac propterea Πανδώραν dixerunt,

——— ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν.

Porro cornu Amaltheæ gestasse Fortunam in triuio notum est: quia autem illud τὴν πανσπερμίαν continebat, id est terræ dona omnia; imperium autem Fortunæ latius pateret, Plutarchus etiam de mari cornu illud interpretatur: in quo fallitur, in Libello de fortuna Romanorum: Τὸ δὲ ὑμνούμενον ἐκεῖνο τὸ πλούτου κέρας ἔχει διὰ χειρός, οὐκ ὀπώρας ἀεὶ θαλλούσης μεστόν, ἀλλ' ὅσα φέρει πᾶσα γῆ, πᾶσα δὲ θάλαττα, καὶ ποταμοὶ καὶ μέταλλα, καὶ λιμένες, ἄφθονα καὶ ῥύδην ἐπιχεαμένη. Duo illi attribuebant pictores veterum; in altera cornu hoc, in altera gubernaculum. Quod gestabat gubernaculum in altera, sicut in altera cornu Amaltheæ, designat nauigandi opportunitatem, & per consequens τὸν ὥριον, id est marinas diuitias, sicut cornu Amaltheæ designat τὸν πλοῦτον, id est diuitias terræ, quod neque Plutarchus neque reliqui veteres intellexerunt. Causa hæc erat: naui gubernaculum demere signum erat desinere τὸν ὥριον πλοῦν, id est, tempus nauigandi idoneum; id est, aduenisse autumnum, quo ex præscripto Hesiodi non amplius illi qui circa alteram Oeconomiæ partem quæ his libris continetur, versabantur, mercaturam nimirum, mari se committebant vt Lib. 2. docet. Sicut

autem

autem affigere naui gubernaculum, signum erat veris aduentus; ita demere finem eius denotabat. Autumno enim in fumum gubernaculum deponebant. vnde illud Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο, & Πηδάλιον δ' ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Vbi Hesiodus per πηδάλιον alteram Oeconomiæ rationem designat, τὸν πλοῦν nimirum; cuius finis est ὁ πόρος, sicut per ἔργα cornucopiam. Vtramque, vt dixi, hanc vitæ comparandæ rationem veterum Fortunæ attribuebant, sicut hic Pandoræ: ex quo dependet artificiosissima poetæ propositio: nam nisi Pandora fuisset, inquit:

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο·
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν:

id est, continuo gubernaculum in fumum suspendere potuisses, neque ad Autumnum vsque expectandum fuisset: nec magis de terra sollicitus esses, sed illa omnia facesserent: nunc vtrumque & τὸ πηδάλιον, & τὰ βοῶν ἔργα in manibus Fortunæ sunt. Vbi primo duplicem Oeconomiæ, de qua his libris acturus est, rationem proponit occultè. Vtrique τὴν Πανδώραν præficit. Neque alia causa est cur τὴν Τύχην Homerus, teste Pausania, Deam marinam fecerit, qui primo eius meminit in Hymno εἰς Δήμητρα, qui hodie non exstat, vbi eam cum Cereris filia inter reliquas Oceaninas ludentem introducit. quod nos in Hymno nostro εἰς Πανδώραν, vbi veterum errorem refutamus, his verbis prosecuti sumus:

Χαῖρε ἄναλιν κρείσσοσα θεῶν, ξαφίρης τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ ξαφερῆς, τοὺς καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, οὖθαρ ἀρούρης
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ σταχύεσσι βεβριθός,
Ἀμφότερον σταχύεσσι καὶ ἄνθεσιν ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινοῦ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ὑπ' αὐρῃ
Πηδάλιον δ' ἑτέρηφι· τόθεν σέθεν ἀμφὶ θεαίνῃ
Ἀφρὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἢ γὰρ ἀνακτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημαίνειν ἡγοῦντο. Σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα. Τύχην δέ σε φασὶ καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γένεθλον.

Et reliqua quæ sequuntur. Totum enim Hymnum, quem in Deam illam, ad explicationem huius doctrinæ, scripsimus, adiungemus editioni huic nostræ: ne quid studiosis adolescentibus possit deesse: simul vt feliciter eorum ingenium excitetur, vt has Musas cum Latinis coniungant. Hæc sola causa fuit, cur antiquissimi pictores, Homeri & Hesiodi, vt & reliqui artifices, imitatores, Fortunam vtrunque

Te pauper ambit sollicitâ prece
Ruris colonus: te dominam æquoris
Quicunque Bithynâ lacessit
Carpathium pelagus carinâ.

Dominam enim æquoris vocat, non quod mari præfecta esset, & eius tempestatibus, sed nauigationibus, sicut eas considerat Hesiodus, id est τῷ πόρῳ, & mercaturæ. Atque hæc caussa est cur Antij & in maritimis oppidis ab antiquis hæc Dea coleretur. Iam δῶρα θεῶν dictum fuisse quicquid ad vitam Hominum conducit, sciunt qui Homerum & Hesiodum legerunt, & quæ nos hac de re infra ad interpretes Hesiodi disputamus. Plato in Politico. Ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως, loquitur enim de ætate hac qua nata fuit Pandora. Quotiescunque autem περὶ θεῶν δώρων loquuntur veteres, τὰ τυχηρὰ intelligunt. Plutarchus in tractatu quomodo iuueni sint legendi Poëtæ, vbi de Hesiodo loquitur nostro, τὰ τυχηρὰ inquit τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληκε, πλούτους καὶ ἀρχὰς, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτός. Oeconomicæ ergo finis est rerum sufficientia, quæ cum sub ἡγεμονικῷ δώρῳ θεῶν esset: sub ἐπιθυμητικῷ donum Fortunæ facta est teste Hesiodo: quia omnes dei & singuli sua dona huic monstro resignarunt: ac propterea Πανδώραν dixerunt,

—— ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν.

Porro cornu Amaltheæ gestasse Fortunam in triuio notum est: quia autem illud τὴν παγκαρπίαν continebat, id est terræ dona omnia; imperium autem Fortunæ latius pateret, Plutarchus etiam de mari cornu illud interpretatur: in quo fallitur, in Libello de fortuna Romanorum: Τὸ δὲ ὑμνούμενον ἐκεῖνο τὸ πλούτου κέρας ἔχει διὰ χειρὸς, οὐκ ὀπώρας αἰεὶ θαλλούσης μεστὸν, ἀλλ' ὅσα φέρει πᾶσα γῆ, πᾶσα δὲ θάλαττα, καὶ ποταμοὶ καὶ μέταλλα, καὶ λιμένες, ἄφθονα καὶ ῥύδην ἐπικεχυμένη. Duo illi attribuebant pictores veterum; in altera cornu hoc, in altera gubernaculum. Quod gestabat gubernaculum in altera, sicut in altera cornu Amaltheæ, designat nauigandi opportunitatem, & per consequens τὸν πόρον, id est marinas diuitias, sicut cornu Amaltheæ designat τὸν πλοῦτον, id est diuitias terræ, quod neque Plutarchus neque reliqui veteres intellexerunt. Causa hæc erat: naui gubernaculum demere signum erat desiisse τὸ ὡραῖον πλεῖν, id est, tempus nauigandi idoneum; id est, aduenisse autumnum, quo ex præscripto Hesiodi non amplius illi qui circa alteram Oeconomiæ partem quæ his libris continetur, versabantur, mercaturam nimirum, mari se committebant vt Lib. 2. docet. Sicut

n affigere naui gubernaculum, signum erat veris aduentus; ita
ere finem eius denotabat. Autumno enim in fumum guber-
lum deponebant. vnde illud Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κα-
, & Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Vbi Hesiodus per
λιον alteram Oeconomiæ rationem designat, τὴν πλῶν nimirum;
finis est ὁ πόρος, sicut per ἔργα cornucopiam. Vtramque, vt
hanc vitæ comparandæ rationem veterum Fortunæ attribue-
sicut hic Pandoræ: ex quo dependet artificiosissima poetæ pro-
io: nam nisi Pandora fuisset, inquit:

ψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο·
γα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν:

continuo gubernaculum in fumum suspendere potuisses, ne-
d Autumnum vsque expectandum fuisset: nec magis de terra
itus esses, sed illa omnia facesserent: nunc vtrumque & τὸ πη-
ν, & τὰ βοῶν ἔργα in manibus Fortunæ sunt. Vbi primo dupli-
Oeconomiæ, de qua his libris acturus est, rationem proponit oc-
. Vtrique τὴν Πανδώραν præficit. Neque alia causa est cur τὴν
ν Homerus, teste Pausania, Deam marinam fecerit, qui primo
nem init in Hymno εἰς Δήμητρα, qui hodie non exstat, vbi eam cum
ris filia inter reliquas Oceaninas ludentem introducit. quod nos
ymno nostro εἰς Πανδώραν, vbi veterum errorem refutamus, his
s prosecuti sumus:

ῖρι πάλιν χρείουσα θεῶν, ζαφιρῆς τε καὶ ὑγρῆς,
γρῆς καὶ ζαφερῆς, τῇ καὶ παλάμῃσιν ἀέρεις
μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, ὕδωρ ἀρύεις
φοείης μέγα σῆμα, πέλε σαχύεσσι βεβριθός,
μφότερον σαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν ὅσσά τε γαῖα
χοινοῦ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἔαρος·
ηδάλιον δ' ἑτέρηφι· τόθεν σέθεν ἀμφὶ θεαίνη
ιὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
γὰρ ἀνακτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
μανίεω ἡγοῦντο. Σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
ναλίη θεὸς ἦσθα. Τύχην δέ σε φασὶ καλεῖσθαι
ος ἐν βένθεσι, καὶ Σ' κεῖσε σὸ γένεος.

liqua quæ sequuntur. Totum enim Hymnum, quem in Deam
; ad explicationem huius doctrinæ, scripsimus, adiungemus
oni huic nostræ: ne quid studiosis adolescentibus possit deesse:
l vt feliciter eorum ingenium excitetur, vt has Musas cum Lati-
oniungant. Hæc sola causa fuit, cur antiquissimi pictores, Ho-
& Hesiodi, vt & reliqui artifices, imitatores, Fortunam vtrun-

quæ in manu habere voluerint: cornu: quo designatur ἡ γεωργία, & qui ex ea ὁ πλοῦτος: & πηδάλιον, quo designatur ὁ πλοῦς, & qui ex eo ὁ πόρος. Hanc enim alteram vitæ rationem minus iustam τοῦ πηδαλίου designabant. Hinc eleganter Synesius Astræam ex aëre στάχυν protendere dicit, οὐ πηδάλιον: quod agricultura iustior sit mercatura. Hanc qui non videt esse mentem Hesiodi, quæ propositionem totius operis continet, quam nos postea explicabimus, quæ veriora esse existimat, amplectatur. Nos duo hoc capite probauimus: Primo quomodo cum ætatum diuisione cohæreat Pandora: Secundo quomodo cum totius operis subiecto. Nunc ad reliqua pergamus.

CAPVT XII.

RESTAT vt ostendamus quomodo ea quæ de Pandora dicuntur inter se conueniant. Præter ea quæ ἔργα dici ab Hesiodo infra ostendimus, ἐργασίαν quandam mulieribus attribuit: ita vocat τὴν ταλασιουργίαν, & hinc Glossa quædam Hesychij, de qua infra, diuidit τὰ ἔργα, in γεωργίαν, quæ viris: & ταλασιουργίαν, quæ mulieribus, proprie conuenit. Ait igitur Poëta noster Deos singulos dona sua commisisse huic Pandoræ. Mineruam primo τὴν ταλασιουργίαν, cui præest ipsa; vt mulieres quoque habeant quo aliquid ad rem familiarem conferre, & eius potentiam in conquirenda vita experiantur. Iam quod Venus illi χάριν dederit, vt Poëta loquitur, nihil est quod magis huic Deæ conueniat: vox enim χάριτος quomodo hic sumatur in Notis nostris diximus. Duplex Mercurius duplicem illi facultatem, duplicia dona largitur. Prior impudentiam & versutiam: hic Mercurius est ὁ ἐμπορικὸς θεὸς, mercaturæ nimirum & eius fraudum, quæ in illa Oeconomiæ parte committuntur, præses: quod autem ille διάκτορος à Poëta dicitur, causa est, quia secum τὸν ἐνδιάθετον λόγον habet, vt Philosophi loquuntur, è quo bona vel mala proficiscuntur, qui Fortunæ non minus quam reliqui suum donum largitur, quod est fallere & decipere. & hæc Fortuna in emporiis nostris notissima est. Iam alter Mercurius, qui vocem illi suppeditat qua inescare homines possit, ὁ προφορικὸς λόγος est: qui externo vocis ministerio vtitur. At vero quod donum suum Pitho confert, huc respexit Alcman, cum fortunam Πειθοῦς ἀδελφὴν dicit. Quod Promethei causa inducta sit: eo alludit idem, cum eandem Deam Προμηθείας θυγατέρα vocat. Plutarchus de Romanorum fortuna: Ἀλλὰ μᾶλλον (de Fortuna loquitur) Εὐνομίας καὶ Πειθοῦς ἀδελφὰ, καὶ Προμηθείας θυγάτηρ, ὡς γενεαλογεῖ Ἀλκμάν. Nunc quod à Vulcano è luto factam eam vult, naturale est: sine igne, aqua, & terra nihil creatur. Deam

tem etiam τὰς νοητὰς Poëtæ vbique ἀνθρωπομορφῶσι. Prometheus humanæ prudentiæ, & industriæ vis: quæ dum nimium se effert, m ignem, id est τὴν εὐπορίαν, teste Platone, à Diis consequi sperat, vinculum acerbissimum incidit; Fortunam nimirum & fati necessitatem: cuius auxilio (vt Hesiodus loquitur) Iupiter vitæ comparandæ modum occultat. Pœna audaciæ illius, quæ τὴν εὐπορίαν illicitis dis sibi vindicare ausa fuit, Fortuna est; Dea cæca & quæ cum τῇ συνηθείᾳ pugnat. Veteres Philosophi diu deliberarunt, vtrum naam, quæ omnia hominibus suppeditat, τύχην an vero σοφίαν appellarent. Plutarchus libro supra adducto: αὐτὴν τὴν γεννῶσαν ἡμῖν καὶ ...σαν ἅπαντα φύσιν, οἱ μὲν τύχην εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ σοφίαν. Prometheo opponitur Epimetheus: alter prudentiam significat, quæ futura spicit: alter pœnitentiam, quæ iam facta deplorat. Hic Epimetheus δῶρον Διὸς accipit; ita Poëta more suo bona fortuita appellat. uod non solum notat Plutarchus, sed et totam conclusionem ad ndem Deam, ad quam nos reliqua omnia, ipse refert, in libello de rtuna. Ἦπου καλῶς ὁ Ἡσίοδος παρακελεύεται τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελεύεται μήποτε ...ρον δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν τὰ τυχηρὰ λέγων, & ...κτός. Vbi manifestè ostendit quid Hesiodus donum Iouis dicat, nirum Fortunam quæ Pandora dicitur. Quod autem apud Hehium legitur Πανδώρα ἡ γῆ, ὅτι τὰ πρὸς τὸ ζῆν πάντα δωρεῖται· ἀφ' οὗ ζείδωρος, sciendum est Scholion esse Aristophanis, (sicut totum ammatici illius lexicon, nihil præter Glossas authorũ continet) quo olicatur locus Aristophanis, qui lepide, vt Comicus, γῆν παιδώραν cat. Locus hic est, πρῶτον Πανδώρᾳ θῦσαι λευκότριχα κριόν. Interes Græcus: Πανδώρᾳ, τῇ γῇ, ἐπειδὴ πάντα τὰ πρὸς τὸ ζῆν δωρεῖται, ἀφ' οὗ καὶ ...δωρος καὶ ἀνησιδώρα. Doctrina tam nobilis quæ hic à Poëta traur, nemini quod subolüerit, mirum est: quorum plerique στοχασ... καὶ φυσικὰς ἀλληγορίας excogitarunt: quæ ἐν τοῖς διδασκαλικοῖς lom non habent: ac propterea ad Theogoniam pertinent. Nos eam, putamus, ita manifestè eruimus, vt posthac latere non possit. Ita go, inquit Poëta, cum rebus nostris agitur, postquam à Deorum tela destituti fuimus, vt obiecta sit difficultas maxima: cui Dij sinli munera attribuerunt: penes quam summam facultatem eorum tribuendorum esse voluerunt: vnde processit necessitas artis Oeconomicæ, Fortuna nimirum: extra quam qui sunt, sine difficultate ab omero viuere dicuntur; quales sunt mortui, vt infra dicemus.

CAPVT XIII.

NE quicquam sit quod diligentiam nostram effugiat, aut in Pandora, aut in iis ex quibus illa dependet, in propositione ipsius operis hi versus sunt explicandi, priusquam ad ordinem reliquorum pergamus:

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

quæ verba quasi vinculo quodam necessario & indiuulso cum illis quæ postea sequuntur cohærent: Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε, quæ est prima ad Pandoram εἰσβολή. Vita illa, quam occultatam à Dis Poëta prædicat, supponit alteram. Sicut itaque opponuntur inter se ætates: ita & vitæ duæ diuersissimæ. Prioris homines ῥεῖα ζώοντες ab Homero dicuntur; quod vitæ genus opponitur huic in quo Hesiodus scripsit, in quo hodie versamur. Vnde ῥεῖα ζώοντες ab Homero etiam defuncti dicuntur, quos vulgo μακαρίτας dicimus, qui ex hac fortunæ ἀταξίᾳ rursus, vnde deciderant, peruenerunt. τὸ ῥᾷστα ζῆν duabus in rebus constituunt: in simplicitate cum αὐταρκείᾳ: in facilitate cum voluptate. Priore egestas tollitur, & cupiditas: altero labor & difficultas. Exempli gratia, statuamus μαλάχην & ἀσφόδελον, quem cibum poëta proponit tanquam sufficientem simpliciter viuentibus. His duobus nihil simplicius, nihil magis obuium: vtrumque tamen sufficit τοῖς ῥεῖα ζῆν προαιρουμένοις. Destruitur hæc vita à duobus maxime; cupiditate & labore. Cupiditatis serui hoc tempore omnes sunt: maxime autem illi, qui à pristina illa vitæ simplicitate ad luxum iniquis artibus quam maximè declinant, quales Hesiodi iudices sunt, quos δωροφάγους ille appellat. Labor cupiditati inseruit, quæ sunt voces τ πρός τι. Vtrumque enim finem suum sequitur. Vtrique frænum iniectum fuit maximum, quod à Platonicis στέρησις vocatur. Cum enim cupiditas vitæ prioris simplicitatem tollat, labor facilitatem destruat, quorũ ab altero sæculum hoc ἐπιθυμητικὸν, ab altero χαλεπὸν dicitur: vtrumque autem comparare studeat quod desiderat; illud quod vtrumque impedit, est ἡ στέρησις. Cupiditas labore vtitur ad consequendam rem cupitam: στέρησις cupiditati frænum iniicit & laborem impedit: à quo στερητικὸν hoc æuum; & ἄκλειον appellatur. Exemplis rem illustremus è vita Oeconomica petitis. Ex nauta si quærat quis, cum omnia, secus ac olim, arte & labore comparentur, cur nauiget; respondebit, lucri causa. Si ex eo qui vxorem ducit, quam causam propositam habeat; respondebit, liberos. Si ex agricola, cur terram colat; respondebit, ob fructus. Si ex homine politico; respondebit, honoris causa. Si ex militante; vitæ gratia. In quibus

quibus tria consideranda sunt, quæ priori vitæ aduersantur. Primo cupiditas quæ petit: secundo, ars, industria, labor, quo petit: postremo, successus, qui cupiditatem & laborem sequitur & prioribus duobus imperat. In cuius potestate cum sint reliqua duo, tollitur libertas hominis cupientis & τὸ ἀνθαίρετον, quod nihil quam petere possit, & anniti. Cæterum si & nauta, & agricola, & miles successu carent, apparet ἡ περίστασις, quæ ante tamen fuit, quia de successu suo certi esse non possunt. Itaque & antequam successus impeditus est, tollitur libertas, quia & non succedere potest: & postquam impeditus est, apparet seruitus. Hæc tria inter se cohærent, ἐπιθυμία, τέχνη, περίστασις, vt neque cupiditas aliquid sine arte efficiat, neque ars sine successu esse possit; neque successus ibi imperet vbi priora desunt. Hæc tria in vnica Pandora considerari debent: τὸ χαρίεν καὶ πιθανὸν est voluptas, ὁ κόσμος τῆς Ἀθήνης est ars. Dona Deorum quæ illi commissa sunt, est Fortunæ potentia. Hoc itaque modo apparet quomodo Dij vitam occultarint, secundum Hesiodum, de quo in illis versibus, quos proposuimus, agit. Illis vero qui sequuntur περίστασις actionum nostrarum describitur:

Ῥηιδίως γάρ κεν κἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο
Ὥστέ σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.

Nisi, inquit, obstaret ἡ περίστασις, id est Pandoræ potentia, facillime vno die ea consequeretur homo, quæ iam vix toto vitæ tempore. Priorem itaque vitam Philosophi βίον ἀπόνων dicebant, ἀπερίστατον, ἐλευθερίας ἐπήβολον: Posteriorem, χαλεπὸν, ἀναγκαῖον, περιστατικόν. Quibus omnibus hoc efficitur, nihil aliud quam Pandoram Hesiodicam circumscribere Platonem, qui omne illud æuum quod sub Diis non est, sed sub Dæmonibus, sub τῇ εἱμαρμένῃ, id est fato seu fortuna, & τῇ ἐπιθυμίᾳ, id est cupiditate locat. τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία, id est, *orbem verò rursus* (postquam ex eo dij recesserunt) *fatum, eiusque socia cupiditas voluebant*: nam & veteres inter Parcas Fortunam numerabant, & quidem plus quam reliquas posse existimabant, & τὴν Τύχην, εἱμαρμένην καὶ μοῖραν dicebant: quòd nos in nostro Pandoræ hymno his verbis attigimus:

Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, θεῶν πέρι μῆτιν ἔχουσα,
Κηρὸς ἀλεξήτειρα, παρεξέφυγασα δὲ πότμον
Εὐσεβέων παίδεσσι· νόσων δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκεις.
Σοὶ δ' ἅμα γενομένῃ, νόσοι αἰόλαι, ὀξὺ τι πῆμα,
Ἰκέλαι ὀρνίθεσσιν, ἢ ὁρμηθῆσι μελίσσης
Ἀνδρόμεον βίον εὐθὺ διέδραμον· οὐδέ τις ἴσχει
Ἀθανάτων, σεῖο νόσφι, Διὸς βουλῇσιν ἀρήγειν,

Catchword: Ceidi

Οὐδὲ παραιτεῖσθαι συγχωρεῖν μακροπάτοισιν ἀνάγκην,
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῇσίν σ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον, ἥν τε λέγουσι
Ἀνδράσιν ἰσοτιμοῖσιν ἐπικλώθουσαν ἔρωτας
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Et recte Pausanias: Ἐγὼ μὲν οὖν Πινδάρου τά τε ἄλλα πείθομαι τῇ ᾠδῇ, καὶ Μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν Τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν. Atque hæc hactenus.

CAPVT XIIII.

Vt vlterius pergamus, eaque confirmemus, quæ de Pandora dicta sunt, ad Habitaculum eius perueniamus, vt bonam illam Deam in lucem hominum penitus protrahamus, quod Hesiodus Πίθον, facit: Homerus autem eodem modo, Fortunæ secundæ & aduersæ Πίθον suum designarat: ita vt ex his duobus locis similibus concluserint iam olim magistri, ὅτι φαίνεται νεώτερος Ὁμήρου ὁ Ἡσίοδος. Verba Poëtæ sunt, apud quem Achilles diuina oratione lugenti Priamo filiique fatum non ferenti, hoc modo loquitur:

Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο;
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζώειν ἀχνυμένους. αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί.
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει.
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων.
Ὧν μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος
Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅγε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.
Ὧ δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε,
Καί ἑ κακὴ βούβρωστις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
Φοιτᾷ δ' οὔτε θεοῖσι τετιμένος, οὔτε βροτοῖσι.

Haud equidem confert misero succumbere luctu:
Hac etenim Diuûm lex stat mortalibus ægris,
Viuere sub curis: queis illi longius absunt.
Dolia bina iacent Iouis alto inclusa cubili,
Qualia distribuit terris, lætumq; malumq;.
Hinc cui mixta dedit magni concussor Olympi,
Prospera nunc illi, nunc illi aduersa fuêre.
At cui dura pater, miserandum protrahit æuum:
Illum namq; fames terras malesuada per omnes
Ludibrium premit infelix hominumq; Deûmque.

Hos versus ubi adducit Plutarchus, cum eleganti elogio, in consolatione ad Apollonium, Hesiodi quoque nostri hunc locum addu-

cit,

eit, eiusque tanquam recentioris meminit, vt qui in hoc quoque Homerum sit secutus. ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τοῖς χρόνοις καίτοι τῶν Μουσῶν ἀναγράφων ἑαυτὸν μαθητὴν ὁ Ἡσίοδος, καὶ αὐτὸς ἐν Πίθῳ καθείρξας τὰ κακὰ, τὴν Πανδώραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σκεδάσαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν. Differentias in vtriusque Homeri & Hesiodi Πιθοπλασία has notant magistri: quod Homerus in cælo constituat, Hesiodus in terra: quod Homerus duplex dolium constituat, Hesiodus vnum; quod quæ in Homerico vase σωματικὰ sunt, & ἐξαντλεῖσθαι δυνάμενα, in Hesiodi sunt ψυχικά. quæ tamen differentia magni momenti non est. Homerus illius dolij ἔφορον Iouem facit: Hesiodus Pandoram. Homericum Iouem vno ore omnes non interpretes modo sed & Philosophi τὴν εἱμαρμένην (id est Fatum) dicunt, quæ præest bonis malisque. Hesiodus noster ostendere pergit, quomodo mala in homines inuecta sint, bona amissa: quomodo Iupiter, prima deorum potestas, meretrici illi rerum humanarum Fortunæ, quæ mille illecebras habet, quibus viros strenuos & solertes, id est τοὺς μηχανικοὺς, τοὺς τεχνικοὺς, quos ἀλφηστὰς vocat, qui ignem, id est rerum inueniendarum rationem sibi vindicarant, obruat: quomodo Πίθος ille ad terram peruenerit, in quo erant Labor, Senectus, Morbi, & alia. Quæ omnia cum inter homines sparsisset, sola Spes remansit; quæ perpetua ac sola aduersæ fortunæ comes est. Si enim fortunam tollas, Spes non erit: quæ semper in malis bono animo est, quod de instabilitate Fortunæ cogitat. Nisi enim instabilis Fortuna esset, in malis Spes non esset, in bonis metus. Pandora igitur operculo remoto spargit malorum agmen. Sicut autem Πιθοπλασία Iouis est; ita Πιθοιγία (eleganti voce hunc Hesiodi locum ita vocant Grammatici) Pandoræ. Mala illa quæ emittuntur (vt recte notat Proclus,) in potestatem τῶν Δαιμόνων veniunt: quo omnia illa confirmantur quæ supra à nobis dicta sunt. Verba Procli sunt, ὅτι καὶ τούτων ἔφοροι δαίμονές εἰσιν, οἵτινες δρῶσιν ἀφανῶς, ἐπιτείνοντες τὰς ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην περιπετείας, καὶ τὰς ἐν τῷ πίθῳ κῆρας διαφέροντες. Nonne satis manifeste Pandoram esse τὴν εἱμαρμένην, aut, quod proximum est, τὴν Τύχην fatetur? Deinde Dæmonum potestatem, quam libri huius, seu potius partis prioris, subiectum facit Manilius, agnoscit? Ita vbique interpretes doctrinam hanc alludunt, & inscij verum fatentur, nusquam agnoscunt. Sic itaque, vt Horatij verbis loquar,

Post ignem ætheria domo
Sublatum, macies & noua febrium
Terris incubuit cohors,
Semotique prius tarda necessitas

Lethi corripuit gradum.

Lethi necessitas est ἡ ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης πεπαγμένη in secunda Periodo: *tarda*, quia in priori non fuit, nimirum sub Saturno.

CAPVT XV.

CVM variæ fuerint de hac Pandora opiniones veterum: refutanda nobis ex ijs ea erit quæ maxime assertoribus suis visa est probabilis: quod si fiat, non necesse erit vt de reliquis laboremus. Ea est eorum qui Πανδώραν, τὴν τέχνην esse voluerunt, id est ipsam artem: in qua opinione est Tzetzes. Tria secundum Platonem vniuersum regunt, τέχνη, τύχη, φύσις. Ars, Fortuna, Natura. Ex his ars, & fortuna ἀντικείμενα sunt. Artis inuentrix est ἡ προμήθεια: nam sub Ἐπιθυμητικῷ cessat πρόνοια Deorum, quam offendit Prometheus, & ab hominibus auertit, propterea que eius vicem artem subiisse existimabant. Aristoteles quoque quotiescunque de προμηθείᾳ & eius partibus vel effectis agit, toties illi ferè τὴν τύχην opponit, vt libro Ethicor. Nicomach. 3. cap. 6. vbi τὸ βελτίον, cum ab aliis, tum præcipuè à fortuna separat. Cum præterea, vt Philosophus idem Rhetor. Lib. 1. docet, Fortuna sit eorum, quorum & causa non est definita, nec alicuius gratia fit, nec semper, nec sæpe, nec ordinatè, excluditur Προμήθεια, quia nec sine ratione procedit, nec sine experientia. Vnde in iisdem diuinis libris Fortuna ἄλογος αἰτία καὶ ἀθεώρητος λογισμῷ dicitur. Qua pœna maior esse non potest, iis præsertim hominibus, qui ἀπεινοὶ ab Hesiodo dicuntur, & semper excogitandæ aut inueniendæ rei alicui intenti sunt. Infinita eiusmodi ex Platone directè adduci possunt & simpliciter: ex Aristotele partim simpliciter, partim κατὰ συμπέρασμα. Iam enim hoc solummodo agimus, vt series huius doctrinæ & ordo pateat, vt qua denique doctrina lucem accipiat. Nunc vt & alteram illam sententiam recidamus restat. Eorum enim opinionem prætermittimus, qui hæc omnia ad sexum mulierum referunt, qui nesciuerunt quid in scriptis Poëtarum sit τὸ ἀλληγορικόν, quod pugnat cum τῷ ἀλληγορικῷ & τῷ τροπικῷ. Duo inter se pugnant illa ἀπορία, καὶ πόρος: item ἀμηχανία & τέχνη: item id quod surripitur, & pœna surrepti. At vero ignem Promethei esse τὸ τεχνικὸν, τὸ πειστικὸν, τὸ μηχανικὸν, & Plato vbique affirmat, & cum eo Tzetzes. Iam hominibus Prometheus, Deus, vt Æschylus loquitur, φιλανθρώπου τρόπου, ignem largitus est, non vt δῶρον suum, qualia sunt illa, quæ propria singulorum Deorum cum sint, ab illis hominibus suppeditantur; sed vt Diis surreptum: eius rei causas duas statuit Plato; vt succurreret τῇ ἀμηχανίᾳ, καὶ τῇ ἀπορίᾳ χρῶν,

quia homines, vt ille inquit, ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν πορίζειν οὐχ ἐπιστάμενοι, id est, magnis difficultatibus vrgebantur, cum de victu sibi prospicere non possent. Ignis igitur id est, quod Diis surripitur, hominibus traditur, quem ignem boni Platonici Dei, opificis vniuersi, quasi instrumentum statuunt. Iupiter hunc ignem, cum à Prometheo deceptus esset, in bouis diuisione, de quo in Theogonia habes, hominibus surripuit: eundem mox rursus vendicat sibi Prometheus, & hominibus tradit, ipsam nimirum artem, ipsam industriam, ipsam conquirendæ vitæ rationem. Quo furto & pœná Iouis ipse, & clientes ipsius homines meruerunt. Pœna fuit Pandora. Quam Pandoram si Artem interpretemur, eadem erit pœna Iouis & munus Promethei, quod absurdum esse quilibet videt. Rursus quod ἀντί τινος datur, aliud est ab eo pro quo datur: Sed Πανδώρα propter surreptum ignem immittitur, sed pœnæ vice, non muneris loco, vt Hesiodus loquitur: τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν. Item, finis artis & eius πορισμοῦ ignis, est prodesse hominibus: qua etiam de causa à Prometheo surreptus Diis fuit: Pandoræ vero nocere: vnde κακὸν ab Hesiodo dicitur. Rursus ars cum labore iuuat: Pandora cum voluptate nocere dicitur. Ac propterea sub Saturni Periodo ne ars quidem fuit, sed sine labore quidlibet a Deorum benignitate suppeditatum fuit. Rursus, cum ars fuit, frænum artis inuenta est Pandora. Præterea Hesiodo, (nunc ea quæ ab eo dicuntur, sequimur, nec vnquam in vastum illud τῶν μυθολογικῶν mare abripi nos patiemur, nec aliud agimus quam, vt horum librorum doctrinam planam faciamus) τὸ ἀλφεῖν & τὸ πορίζειν eadem sunt: Pandora vocatur πῆμα τοῖς ἀλφηστῆσι, id est ijs qui arte, & surrepto igne vtebantur, τοῖς εὑρετικοῖς, τοῖς μηχανικοῖς (ita enim vocem illam accipiendam infra ostendimus ad Poëtam ipsum)

—— ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῇσι.

Ergo diuersa sunt. Nam si Pandora pœna eorum sit, qui arte & industria vtuntur, oportet aut aliud sit, aut aliud habeat quam ars & industria. Rursus aliud est quod à fauente datur, ab eo quod ab irato immittitur: sed artem tradidit ἐύς Prometheus (ita dicuntur propriè in Theologia veteri Dij singuli, cum dona sua largiuntur, quæ alio nomine ἐὰ dicuntur, & ipsi δωτῆρες ἐάων) aliud quod à Ioue sed χολωσαμένου. Pluribus idem aliis reiici potest: & nostrum probari. Afferemus argumentum quod scio obseruatum non fuisse, quo & nostrum probabitur, & per consequens

 con-

contrarium reiicietur. Pandoram eam esse Deam, quæ absentibus Diis, quod in Ἐπιθυμητικῷ contigit, omnia dona hominibus largitur, iam supra diximus. Hanc Deam veteres alio nomine Ἀνταίαν dicunt & Τύχην: Hesiodus in Theogonia Ἑκάτην vocat: refertque vni illi plenam omnium diuinorum beneficiorum distribuendorum potestatem factam esse. Ἀνταίαν & Ῥέαν eandem esse Apollonii interpretes ostendunt ad illud Apollonij, Ἡ δ' ἄτε δαγίοισιν ἐπὶ φρένα θήκε θυηλαῖς Ἀνταίη δαίμων, Interpretes, ἡ Ῥέα ὑπὸ λέγεται, διότι ἐναντία τῆς Τελχῖσιν ἐχθροῦ. Etymologus & alii: nam nihil iis qui Græcos autores vel à limine salutarunt notius est. Ἀνταίαν eandem esse cum τῇ Τύχῃ, cum alij tum manifestè Poëta noster Horatius ostendit:

O Diua gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos.

Ita dicebant Deam illam, quæ Antij colebatur παρὰ τὸ ἐπιτίμπειν τὰ ἄντα, pro quo malè apud Hesychium legitur τὰ αὐτά. Iam notissimum est quot absurditates veteres Hesiodi interpretes adducant, vt causam in Theogonia reddant, cur Hecaten, quam omnes τὴν Τύχην fatentur, cum Neptuno coniungat, his verbis:

Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται·
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.

Eius rei nos causam supra ostendimus, cum diximus, Τύχην marinam Deam fuisse, ac propterea πηδάλιον gestare: quod ibi aliis etiam rationibus probauimus. Ita Hesiodus ibi reliquis omnibus, mari, terræ, venationi, militiæ, foro, cunctis denique quibus Dij singuli præerant, vnam Hecaten, vt hic Πανδώραν præficit. Conferat ea lector quæ de Hecate Hesiodus, cum iis quæ à nobis de Pandora in Hymno dicta sunt. Obtinuit hæc opinio apud veteres vsque ad regnum Fortunæ, id est τῆς ἀταξίας, quæ sub ἐπιθυμητικῷ est, quo nauigatio cepit, fuisse regnum Astrææ τῆς ἀντικειμένης. Vnde opposuerunt Astræam & Fortunam: quatenus altera spicam, altera gubernaculum ostenderet. Huc respicere videtur Synesius ἐν τῷ περὶ προνοίας. Vbi locum Arati hac de re interpretatur. Ἕως, φησὶν, οὐ ἐχρῶντο θαλάσσῃ, χρυσοῖ δὲ ἦσαν ἄνθρωποι, καὶ θεῶν ἐπιμιξίας ἐτύγχανον· πλοίων δὲ εἰσελθόντων ἐναργῶς εἰς χρηστὸν βίον, τοσοῦτον ἀποφοιτήσει ἡ δίκη τῆς γῆς, ὡς μόλις ὁρᾶσθαι νυκτὸς αἰθρίας. καὶ μέν τοι καὶ νῦν ὁρωμένη, στάχυν ἡμῖν προτείνει, οὐ πηδάλιον. Illâ sublatâ secuta est Pandora: quæ cum aliquamdiu regnum obtinuisset, recessit & Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. Locus elegantissimus est apud Auienum Arati Paraphrasten, vbi de Astræa:

Seu patris Astrei clarum es genus, aurea cuius
Sydera sunt proles, & qui pro munere morum
Inculpabilium nomen dedis omnibus astris:
Aut Pelusiaci magis es Dea littoris Isis,
Digna poli, consors & cura latrantis Anubis:
Seu tu Diua Ceres: sic nam tibi fragrat arista,
Et, ceu Siriaco torretur spica calore
Protentata manu: seu tu pernicibus alis,
Nec sat certa gradum, viduataque vertice summo
Flexipeda vertis vestigia, lubricum vt auum
Vrs agat, & subitis obrepat mobile fatum
Temporibus.——

oco emendaui *vertis vestigia*, pro quo malè *vestis* legebatur: reli- ferè sunt ex editione δαιμονίε Grotij mei. Quamobrem nonnulli iem Astræam & Fortunam esse voluerunt, vt docet Germanici pres & alij: quo etiam versus illi Auieni referri possent, modo le- *Flexibilis*. Glossæ veteres, *Flexibilis* ἀνακαμπτὴς, quod proprium ınæ est. Vt vt sit: alij Astrææ Fortunam successisse, alij Astræam in ınam mutatam volunt ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. Eodem tempore ce- ıt sors & fatum: quod Auienus coniungit. ἡ Εἱμαρμένη, ἡ Παιδοδαίμων: ita vt illi qui περὶ τύχης ea omnia quæ de Pandora dicun- telligunt, multis partibus impingant. Proclus, vt Platonicum pat, quicquid de Pandora dicitur, ad τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς refert: ıanquam vbique rerum suarum satagat, priusquam probet τὸ ἐν τῷ φρενεῖν, & in parte διαιρετικῇ esse, nobis sufficit non aliam Hesiodi libris Allegoriam aut allegoriæ interpretationem ad- quam quæ cum sæculorum doctrinâ cohæreat: Quanquam in dem mereatur Proclus, quod ordinem libri huius & rationem ındem quam nos ostendere conatus sit: quod rationem τῶν πα- ιων, qualis est illa de sæculis, connectere cum reliquis tentarit. s tamen omnem ordinem confundit & institutum Poëtæ his Καὶ οὗτος δὲ ὁ μῦθος ἐπιτηδειότατος πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἀδελφοῦ, ὅπως μὴ ι πόρναις. Illud obiter notabūt Hesiodi studiosi, quod de Pando- heogonia dicitur πραγματικὸν esse: in his libris ἀλληγορικὸν & τοι- andora πραγματικὸν est, cum mulierem designat συλληπτικῶς: ρικὸν, cum siue fortunam, siue artem, siue voluptatem, siue ta- l: quod sæpenumero à viris doctis confunditur. Græci om- criptis vim suam eripuerunt, cum nihil pragmaticum in illis unt, sed vento inani allegoriarum abrepti, omnia pro nutu contra sæpenumero nude ea sumunt, quæ non nisi νοερῶς

cum reliquo ſcriptoris inſtituto conueniũt. Quidam Grammatici aliquam Pandoræ partẽ ἀλληγορικὴν eſſe voluerunt; aliquam πραγματικήν. Sic ignem cuius hic fit mentio πραγματικὸν eſſe notant: partim credo διὰ τὴν τοῦ πυρὸς ἐν πάσαις ταῖς τέχναις καὶ τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ χρῆσιν, partim διὰ τὸ τὴν τῶν ἀνθρώπων πλάσιν ἀνάπυρος οὐ συντελεῖσθαι. Pergamus.

Capvt XVI.

Hesiodvs igitur ex opinione vetuſtiſſimorum qui περὶ τῶν λογικῶν egerunt, & eorum ſpeciebus, in Theogonia ſua tractauit de prima ſpecie, cuius ſub ἡγεμονικῷ maxima fuit cum hominibus familiaritas, vt ita dicam. Eius non modo genus, ortum, parentes, ſed quod amplius eſt, μοῖραν, vt veteres Theologi vocant, vt ipſe Heſiodus δῶρα perſecutus eſt, & quæ quiſque hominibus conferret. Tractarat & Ἡρογονίαν, vt & hodie ex autoribus compluribus ſcimus. Mediam vero ſpeciem in primo Ἔργων perſecutus eſt. Hinc igitur lucem accipit locus Manilij, in quo verſus ille qui ad τὰ Ἔργα ſpectat, ab omnibus ad Θεογονίαν relatus fuit. Poſtquam enim de Theogonia ita egit,

Heſiodus memorat Diuos, diuûmque Parentes,

interiectis mox aliquot verſibus, quibus contentum operis deſcribit, hunc adijcit,

Omniaque immenſo volitantia numina mundo.

Aliter autem Pandoram ſuam in Theogonia quam ἐν πρώτῳ Ἔργων conſiderat: in altero enim vt primam fæminam his verbis:

Τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης οὐ σύμφορα, ἀλλὰ κόροιο.

In altero, nimirum in quo nos verſamur, longè aliter pro Dea illa, cui à Diis commiſſa ſunt omnia, poſtquam ἀταξία inducta eſt. Cauſa cur in Theogonia ita conſideret, hæc eſt: quod ante τὴν ἀταξίαν, ſiue ſub imperio manifeſto Deorum γηγενεῖς fuerunt homines, vt ſupra ex Platone oſtendimus, & ex ipſa terra oriundi: Quorum pars maxima λογικὴ erat & pura: altera autem vi illa quam ἄλογον vocant: cuius prior pars eſt ἡ φυτικὴ, ſiue creandi vis, & creſcendi, maxime carebant. At inducta Pandora inducta eſt ἡ ἀλληλογονία. Quod nos ita in noſtro Pandoræ Hymno perſecuti ſumus:

——πρώτην δὲ σέ φαντὶ γυναῖκα
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυκτο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς ὥρασα, χάριν στίλβουσα καὶ αἰδῶ.

Cap.

CAPVT XVII.

ATQVE hæc causa fuit cur apud antiquos φιλησίοδος aliquis, & qui mentem huius libri bene examinarat, quæ maxima ex parte circa ἀταξίαν & volubilitatem Fortunæ, qua Dij, vt Poëta loquitur, occultarunt vitæ conquirendæ rationem, versatur; à versu illo, Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ, vsque ad illum, Νῦν δ' αὖον βασιλεῦσ' ἐρέω, hoc exordium, quod ex Pausania & Plutarcho Hesiodi non esse certo scimus, præfixerit:

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε Δί' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ὅντε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοίτε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄρρητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Qui versus, aut ego fallor, aut mali Poëtæ sunt, sed boni Philosophi, & qui cum cura librum hunc perlegerat: meliusque argumentum perceperat quam eorum quisquam, quem hodie in Hesiodum habemus, in quo tamen omnes non penitus errarunt, quod in hoc exordio vocem Διὸς, ἀντὶ εἱμαρμένης poni mordicitus asseuerant: quamuis minime propositū τοῦ γραψαμένου, multo minus Hesiodi ex eo institutum perceperint. Argumentum libri hoc exordio continetur, quod à nullo animaduersum fuit hactenus, multo minus quod sit. Argumentum est vis Fortunæ; sicut Iliados, Ira Achillis. Plato in mundo ἀτάκτως φερομένῳ vim quandam constituit, tanquam animam magni illius Dei, Mundi patris, quam Stoici εἱμαρμένην & ἀνάγκην vocant, & sæpissime Δία. Horatius, qui (vt notauit iam olim renascentibus literis Muretus) totum hoc exordium, quod Ἔργων primo præfixum legitur, κατὰ λέξιν vertit, *Deus* reddidit: quem eundem cum Fortuna facit. Ode Lib. 1. XXXIIII.

——valet ima summis
Mutare, & insignem attenuat Deus,
Obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

Tota huius Deæ vis ex periodica reuolutione pendet: quæ fit τῷ τῶν θεῶν χωρισμῷ, vt Philosophi loquuntur, id est, segregatione Deorum à rebus mortalium. Nota est Platonicorum & Aristotelicorum lucta

περὶ τῆ ἀϊδίου τῦ κόσμου disputantium, καὶ περὶ τῆ ἀγεννήτου magni illius Dæmonis. Præcipuum argumentum quo probabant, erat Periodica doctrina, & reuolutio sæculi, quod illi vocebant τάξεως εἰς ἀταξίαν περιαγωγήν, quæ ἀταξία constituebat potentiam hanc, quam Δία vocat Procemij autor. Eo argumento ex Platonis Politico desumpto, vsus est Proclus noster, vt Philoponus indicat, circa finem decimæ octauæ disputationis: Ἀλλ' ἐπειδὴ, inquit, καὶ τοῦτο ὡς ἰσχυρὸν ὁ Πρόκλος προβάλλεται εἰς ἀπόδειξιν τῦ ἀγεννήτου εἶναι τὸν κόσμον, καὶ Πλάτωνα, τὸ ἐν τῷ Πολιτικῷ, ὡς ἐν ὑποθέσει χωρίζειν τῦ κόσμου τὸν θεὸν, καὶ τῷ χωρισμῷ τῦ θεοῦ εἰς ἀταξίαν αὐτὸν ἐκ τάξεως περιάγοντα. Philoponus igitur, vt Aristotelicus, ait ἐν ὑποθέσει locutum ibi Platonem, οὐχ ἁπλῶς, id est, vt ipse Philoponus alibi loquitur, λαμβάνων τὸ ἀποδεκτὸν, καὶ ἐκ τούτου ἕτερόν τι δεικνύων, id est, tanquam pro confesso sumens id cui aliquid superstruit. Disputatione enim decima octaua, quam refutat Philoponus, ita scripserat noster Proclus: Εἰ ἄρα τὸν θεὸν ἀπεῖναι λέγει (Platonem intelligit) τῦ κόσμου, καὶ παρεῖναι αὖθις ἐν Πολιτικῷ καὶ ἐν Τιμαίῳ, ἀπεῖναι πρότερον, εἶτα παρεῖναι· οὕτω γὰρ εἶχε, φησὶ, τὸ πᾶν, ὡς εἰκὸς ἔχειν. & paucis interiectis, Καὶ διὰ ταῦτα τοτὲ μὲν ἐξ ἀτάκτου μεταβάλλειν εἰς τάξιν τὸν κόσμον· τοτὲ δὲ ἐκ τεταγμένου μεταπίπτειν εἰς ἀταξίαν, ἕως ἐπιδέρξας αὐτοῦ γένηται τῦ πηδαλίου ἀφάμενος ὁ θεός. &c. Hesiodum nostrum certè ἁπλῶς non modo τὴν εἰς ἀταξίαν ἐκ τάξεως περιαγωγὴν asseruisse sæculorum diuisio ostendit: sed & contrariam, τὴν nimirum ἐξ ἀταξίας εἰς τάξιν expectasse manifestum est. Omnia autem Platonis argumenta, siue καθ' ὑπόθεσιν loquitur, siue ἁπλῶς, ex primo Hesiodi desumpta sunt: quod si vidissent interpretes, locum illum Hesiodi melius percepissent, qui post ἀταξίαν sui sæculi, iterum τὸ τεταγμένον exspectat, sicut sub Saturno fuit, his verbis:

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον, οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσι.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

Manifesta periodica reuolutione finem ætatis suæ constituit in melius, sicut illa relapsa erat in peius. Rursus illis,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Vbi optime Proclus periodum suam quam tot scriptis asseruerat, designari animaduertit. qui ad locum illum, δι' ὧν οὐ μόνον δηλοῖ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων εἰς τὸ χεῖρον εἶδος τῆς ζωῆς μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν

ἐσομένην

ἔσεσθαι, ἀπὸ χειρόνων εἰς τὸ κρεῖττον. τὸ γὰρ ἢ ἔπειτα γενέσθαι, δηλοῖ καὶ ἀμείνους ἔσεσθαί τινας τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων, ὕστερον· ὥστε καὶ ἐκ τούτου δῆλον ὅτι τὰς μεταβολὰς ἐθέλησε παραδοῦναι τῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἰς τὰ ἐναντία γινομένας. Quamuis nusquam scopum Hesiodi, & ne ibi quidem τὸ κατὰ τὸ ἀκόλουθον totius doctrinæ animaduerterit. Vbi magister Tzetzes impudentiæ suæ velificans Proclum perstringit: οἱ δὲ λέγοντες τοὺς ἔπειτα ἀνθρώπους λέγειν τὸν Ἡσίοδον μέλλειν γενέσθαι, ἐναντίως τῷ Ἡσιόδῳ, καὶ οὐ κατ' ἐκεῖνον φασί. Vbi vides hominem nugacissimum: qui rationem ignorare maluerit, cur Hesiodus ἔπειτα adiungat, aut turpiter dissimulare, quam ex alio discere, aut non maledicere. Sub ἀταξίᾳ igitur, sub qua se natum esse deplorat Hesiodus, Dei vicaria est Pandora, quæ Ζεὺς ab autore Procemij dicitur, cuius sunt collegæ Δαίμονες: vnde sæpenumero ὁ Δαίμων Græcis & ἡ Τύχη idem numen est. Hinc Romanis, quotiescunque Græcorum Δαίμων vertunt, vox *Deus* nihil aliud quam Fortunam designat. Sic Naso:

Vota suos habuere Deos,

id est, successum euentumque suum. Maro:

Ascanius curuo direxit spicula cornu:
Nec dextra erranti Deus abfuit.

quod nos aliquando reddidimus:

Ἀσκάνιος δ' ἄρ' ἴαλλεν ἀπὸ νευρῆφιν ὀϊστόν·
Οὐδὲ τύχης παλάμη σφάλεν ἄμμορος.

Hi sunt quos interdum *iniustos Deos* vocant Poëtæ, quotiescunque virtutem fortuna non sequitur. Sic Silius, *Iniustis neglecta Deis*, id est, τοῖς Δαίμοσιν, qui ἐν τῇ ἀταξίᾳ rerum potiuntur. Contra εὐδαιμονία à Marco Tullio ex Socratico Xenophonte definitur, *Fortuna cum virtute coniuncta*: quia Xenophon dixerat: Δικαίως μοι δοκεῖς, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι. ἀγαθὸς γὰρ ὢν ἀνὴρ εὐδαιμονεῖς. Quod Tullius vertit: *Rectè vero te Cyre beatum ferunt: quoniam virtuti tuæ fortuna coniuncta est.*

CAPVT XVIII.

POSTQVAM ea ostendimus quo spectent quæ ab Hesiodo in his libris obscurius tractantur, quam vt vel ratio eorum perspici, vel quomodo cum instituto Poëtæ ipsius cohæreant continuo videri possit, necesse est, cum variæ sint de distinctione librorum sententiæ, de quo supra aliquid diximus, fusius nostram explicemus. Idque eo maxime, quia in iis quæ præmisimus sæpenumero distinctionem librorum, quæ nunc obtinet, & quam in editione nostra seruauimus, secuti sumus. Existimamus igitur, imo edicimus, totum illud quod sub Ἔργων καὶ Ἡμερῶν nomine circumfertur,

librum esse vnum, partes multas. Argumentum quo probamus non vnum habemus, & quæ talia sunt vt dubitandum ne sit quidem. Ac primo manifesta Seruij authoritas, qui Hesiodum vnum ad Persen scripsisse testatur. Deinde quia quamcumque partem horum librorum citant veteres, Ἔργα καὶ Ἡμέρας vocant. Sic Etymologus: Αἰρεύμενον, inquit, αἴροντα, λαμβάνοντα. παρὰ τὸ αἰρῶ τὸ σημαῖνον τὸ λαμβάνω, κατὰ πλεονασμὸν, αἰρεῶ, αἰρεῦμαι, αἰρεόμενον, καὶ τροπῇ Αἰολικῇ αἰρεύμενον. Ἡσίοδος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις -- ἢ σε ἔολπα τευθήσειν βιότου, αἰρεύμενον ἔνδον ἐόντος. Item in ἀκίνητα. Ἀκίνητα, καθόλου μὲν τὰ μὴ κινούμενα· παρ' Ἡσιόδῳ δὲ ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις, ὁ τάφος. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν. Item in ἀλωάω. ἀλωῇ δὲ βροτῶν ἐπαλξέα φῆμιν. Titulus igitur generalis totius operis est, Ἔργα καὶ Ἡμέραι: quamobrem neque necesse fuit duas priores partes Ἔργων, posteriorem Ἡμερῶν titulo distinguere, quod Henricus Stephanus diligenter seruauit tamen, & quisquis accuratus. Nam & magistri veteres notant totius libri ad Persen inscriptionem esse Ἔργα ἢ Ἡμέρας. διὰ ταῦτα, inquiunt, τοῦτο βιβλίον ἐπιγέγραπται, Ἡσιόδου Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quod vt exemplo aliquo confirmemus, videamus quomodo hos libros citare soleát veteres. Philostratus ἐν Ἡρωϊκῷ Homerum & Hesiodum certasse notat coram Panide rege, (cuius certaminis & libellus vulgo inscriptus ἀγὼν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου meminit, vt & Tzetzes noster, vbi accurate, vt sibi videtur, de poëta nostro disputat) vtrumque recitasse partem aliquam operis sui: partes illas ita distinguit, vt alterum περὶ Αἴαντος recitasse dicat; alterum partem eam, vbi Persen iubet ἔργων τε ἅπτεσθαι καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι. In quo Philostratus etiam morem, sicut in Homeri versibus Rhapsodorum, ita in Hesiodi τῶν κιθαριστῶν obseruauit, qui in cantilenas hos libros diuidebant. Quæ omnia ea etiam confirmant, quæ à nobis supra dicta sunt de horum librorum subiecto. Nam sicut Homeri operis, quo ea quæ ad Troiam gesta sunt complexus est, partes multæ sunt (vt recte notat Philosophus, cum de Tragicâ periodo agit) quæ rursus minutas partes constituunt, quarum partium vna est περὶ Αἴαντος, de qua agit Philostratus, cum subiectum sit ira Achillis. ita partes huius operis multæ sunt, quas non in libros, vt nos, sed in minutas partes & membra distinguebant. cum autem subiectum sit Oeconomica παιδεία, pars eius aliqua est γεωργία, quæ rursus habet partes suas minutas tam respectu sui, quam respectu operis, & ipsius Oeconomiæ. Sed audiamus Philostratum: qui dicit ᾆσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μὲν τὰ ἔπη τὰ περὶ τὸν Αἴαντος, καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καὶ καρτεραὶ ἦσαν. τὸν δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην· ἐν οἷς αὐτὸν ἔργων τε ἐκέλευεν ἅπτεσθαι, καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι,

ὡς μὴ δὶς ζητεῖ ἕτερον, μηδὲ σπεύδῃ. Vbi respicit manifestissime illa, quæ iuxta principium libri secundi sunt:

——ἐργάζευ νήπιε Πέρση
Ἔργα τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας:——

Ita vt Homeri cantilena fuerit hæc:

Ἀμφὶ δ' ἄρ Αἴαντας δοιοὺς ἵσταντο φάλαγγες
Καρτεραὶ, ἃς οὔτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθὼν,
Οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος. οἱ γὰρ ἄριστοι
Κρινθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,
Φράξαντες δόρυ δουρὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ,
Ἀσπὶς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ·
Ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισι.
Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακρῇς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας· ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἄπο λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἄμυδις· μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὃς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκάχοιτο.

Hesiodi vero:

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ δυσομενάων·
Αἳ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖθις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος· οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίουσι. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάασθ', εἴχ' ὥρια πάντα θέλῃσθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἔμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ νήπιε Πέρση
Ἔργα τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσι.

Ἆλς μὲν γὰρ καὶ τῆς τάχα τεύξεαι· ἀλλ' ἔτι λυπῇς.
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πολλὰ ἀγορεύσεις,
Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νόμος· ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.

Ita vt manifeste videamus minime obtinuisse librorum distinctionem, quæ hodie. Præterea doctrinam τῶν Ἡμερῶν doctrinam fuisse quæ subsequebatur, & cohærebat sine vlla distinctione, cum eâ quæ est τῶν Ἔργων. Nam certe in Orphei quoque libris doctrina τῶν Ἡμερῶν fuit conclusio quædam τῶν Ἔργων, quod docet ipsum exordium manifestissime, quod tale est:

Πάντ' ἰδάης Μουσαῖε θεοτρεφὲς εἰ δή σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης καὶ μοίρας ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τι δεξιτερῷ· σὺ δὲ ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Οἵην τάξιν ἔχοντα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐστὶν
Ἴδμεναι, ὡς αὐτὴ παρέχει κλέος ἄντυγι μήνης.

Non aliter ferè Hesiodus:

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμώεσσι.——

Præterea cum ratio dierum non magis ad γεωργίαν pertineat, quamuis plura in ea obseruanda sint, quod ad rationē earum, quam ad mercaturam; tota autem Oeconomiæ Hesiodi ratio circa duo illa hoc libro versetur, manifestum est satis, totam considerationem dierum præceptum esse aliquod, quod doctrinam vtriusque absoluat: ita vt alterum ostendat τὸ ὅτι δεῖ, alterum τὸ ὅτε.

CAPVT XIX.

ILLVSTRATA minima huius libri parte, quæ plurimum difficultatis habet, reliqua iam plana sunt, quæ omnia hoc capite proponemus: vt ordo eorum facilius & series perspiciatur. Sequitur sæculi illius descriptio, in qua Αἰδὼς καὶ Νέμεσις terras relinquunt, cœlum petunt. Vltimum diuortium id est quod cum homine fecit Deorum præsentia. Cum illis subeunt cum alia, tum mater scelerum iniustitia. Hac occasione singulare ἀδικίας proponit exemplum, à causa desumptum, quæ misere peruertebatur à iudicibus. quod vt occultius proponat, fabellâ vtitur ab accipitre & philomela desumpta, quales erant illæ quas Græci αἴνους vocant. Eiusmodi αἴνους, quales sunt plerique Æsopici, quos venerabatur antiquitas, desumebant ab ἡγεμονικοῦ, & Saturni ætate, qua cum reliqua hominibus & Dijs, tum vel maxime vox communis erat & familiaritas, vt pote nondum inuenta κρεοφαγίᾳ: quales fuerunt qui secuti sunt homines, quorum poëta vt feritatem ostendat, negat eos amplius σῖτον ἔδειν:

vocem

vocem autẽ πίθων ita ſumi Heſiodo monuerũt iam olim magiſtri. Plato in Politico vbi ἡγεμονικὸν ſæculum cum reliquis cõfert, beatiſſimos ait eius ſæculi fuiſſe homines, ſi quidem ex reliquis animalibus cum quibus viuebant quotidie, & loquebantur, didicerant, quæ ex vniuſcuiuſque naturæ cognitione perceptâ, ad ſapientiam ſpectabant. Locus illius eſt: Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς οὕτω πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως, πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις σύμπασιν ἐπὶ φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ᾽ ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως, εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχουσα, ᾔσθετό τι διάφορον τῶν ἄλλων εἰς συναγυρμὸν φρονήσεως, εὔκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον· εἰ δὲ ἐμπιπλάμενοι σίτων ἄδην καὶ ποτῶν, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους, οἷοι δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται. &c. Ex quo apparet omnes μύθους illos inter homines feraſque, vel ferarum inter ſe, ad illud ſæculum referri ſolere: quorum quoſdam Plato reprehendit, quod nihil minus quam ſapientiam docerent, ac virtutem, quales multi tum circumferebantur. Hinc apparet partim μεμψιμοιρία, partim iniquitas Ariſtarchi, qui verſus illos e numero eijciebat reliquorum.

Ἄφρων δ᾽ ὅς κ᾽ ἐθέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε στέρεται, πρός τ᾽ αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

cauſam addebat: ὅτι ἀλόγῳ γνωμολογεῖν οὐ πρέπον. Atqui tempore ἡγεμονικοῦ, λόγον aliquem tribuebant reliquis animalibus, vt pote nondum exiſtente τοῦ ἀλόγῳ maxima ex parte ante τὴν ἀλληλογονίαν, quod ſub ἐπιθυμητικοῦ maximum eſt, cuiuſque pars præcipua ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀκολασία. Eam enim vocem ita vt Ariſtoteli ſumitur conſideramus, quam veteres exiſtimabant τὴν ἀντικειμένην τοῦ φρονεῖν δύναμιν e ſede ſua eijcere. Hæc cauſa fuit cur quotieſcunque Platonici aut alij fabulis vtũtur hæc fere verba adiungant, ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις, vt oſtendant deſumptas eſſe fabulas ex alio æuo, quod multum ab hoc diſcrepat. Sic Max. Tyrius Diſputatione 9. Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος ἐβάδιζον ἄμφω κοινὴν ὁδὸν· ἰδόντες δὲ ἐκ ποίμνης ἄρνα ἐξ ἀφῆς πλανώμενον, ἀπολειφθέντα τῆς συννομίας, ὥρμησαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἄμφω (ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις.) Deinde ſequitur longa deſcriptio præmiorũ iuſtitiæ, pœnarum iniuſtitiæ. Atque ita conuenienter ſe ad iudices conuertit, quos monet, vt vel hanc ob cauſam iuſtitiæ rationem habeant, ob præſentiam τῶν Δαιμόνων, qui proprie inſpectores cum aliarum rerum a Ioue, tum vel maxime eorum qui iuſte aut contra iudicarent: quos propterea ſuſtinere ait munus βασιλικὸν, id eſt, δικαστικὸν, ſiquidem ea vox vbique forenſis eſt apud Poëtam. Vbi rurſus obiter iniuriam ſibi factam proponit: oſtenditque deueniſſe eo improbita-

tem sæculi; vt primum dedecus sit virum esse iustum: quamobrem καθ' ὑπόθεσιν iniustitiam præferendam dicit. quem locum a versu, cuius initium, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, vsque ad versum cuius initium, Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα, eiiciebat Plutarchus. Postea fratrem rursus peculiariter ad iustitiam adhortatur, quia alterum hominum proprium, alterum belluarum est: illa namque τὴν ὁμιλίαν tollit, quæ tam necessaria est, vt humanam societatem constituat: cuius δικαίου ne latronum quidem societas carere potest, teste Platone: ibi periurio pœnas, pretiũ virtuti ponit, quæ doctrina Pythagorica est, qui impietatẽ τῷ ὅρκῳ metiebãtur: & Plato de Rep. secundo ἐπίορκον & ὅσιον coniũgit. Sequitur collatio inter aditum virtutis qui asper est; & vitiorum, qui facilis: ita vt in altero præcedat dolor aliquis; in altero sequatur æternus. Hic primum virtutis præmium illi defert, qui per se sapit: alterum illi qui monitus: inutilem illum ostendit qui nec sponte nec per se. Iuste vt quis agat ostendit necesse esse τὸ ἐργάζεσθαι in genere, cuius finis est τὸ πλουτεῖν, sicut ocij paupertas & miseria. Diuitias enim sequitur confidentia: paupertatem pudor. Cum enim necesse sit viuere, sequitur vt vel iuste vel iniuste comparentur τὰ ἐπιτήδεια. Iuste potest, qui labore suo de vita sibi prospicit: iniuste, qui vel verbis aut re aliquem decipit. Sequuntur variæ iniustitiæ species: nam τῇ δικαίᾳ more veterum opponit scelera omnia. Atque ita ad finẽ vsque sequuntur præcepta partim publica, quæ ad τὰ συναλλάγματα spectant; partim priuata, quæ ad τὴν οἰκονομικήν. Priore parte in tali doctrina consumpta, sequuntur ducẽtis & aliquot versibus præcepta primæ Oeconomiæ partis, nimirum agriculturæ. Primum est Arandi tempus: secundum modus; vbi terram diuidit εἰς τὴν νέον, ὀργὴν, & παραθαλασσίαν. Huius rei finem proponit duplicem. Primus est specialis, & ad agriculturam spectat: alter generalior, & ad Oeconomicen. Prior est, vt omnia suo tempore proueniant: alter vt res familiaris fiat auctior. Sequitur præceptum Oeconomicum simulque rusticum: de domo, vt capiat: de muliere, vt seruet: de boue, vt laboret. Sequitur ξυλοτομία siue lignatio, quæ vtrique confert: agriculturæ ad aratrum & instrumenta similia; Patri familias ad thalamum, & alia: huius lignationis tempus distinguitur. Hanc sequitur præscriptio de numero aratrorum, de numero & de ætate boum, quando eas pascere oporteat & in campum deducere, de his, de instrumentis, de curru, & alijs comparandis. Posthæc quando terra inuertenda sit: quando iteranda: quo modo & quibus Dijs supplicandum: de abigendis auibus. Hic iterum generales sententiæ de labore & industria inseruntur: cuius finis est rei familiaris opulentia. Sero arantibus quid obseruandum

uandum sit, diligentem habẽdam esse singularum anni tempestatum rationem. Et quoniam nihil homines magis effæminare existimabatur quam ignis, qui βαλανόφι erat proprius, vt suo loco in Notis ostendimus, monet Persen vt tabernas huiusmodi καὶ λέσχας prætereat hyeme, potiusque de rebus domesticis cogitet: ne paupertate simul & frigore obruatur: quorum alterum est τοῦ ἀπορίης, alterum τοῦ θηλυνομένου. ibi ostendit nihil agendi finem esse improbitatem, & artes non bonas, monetque ipsâ æstate de hyeme cogitandum, deque σκηνοποιΐα, priusquam ab hyemis violentia præueniatur. Sequitur luculenta hyemis, & eius incommoditatũ descriptio; cuius iniuria quomodo propulsanda sit, potissimum demonstrat: quomodo præuertenda sit pluuia: quæ ratio Oeconomica hyemis tempore, propter inæqualem diuisionem τοῦ νυχθημέρου incunda sit, ad veris aduentum vsque. Vites quando putandæ sint, quando acuendæ falces. Æstate duo fugienda esse; mane somnum in lecto; pomeridianis horis in vmbrâ, quorum alterum κοῖτον ἐπ' ἠοῖ, alterũ θάκους σκιερούς vocat. Agnæ quando pinguissimæ: vinum quando præstantissimum sit: quorum vtrumque est, cum carduus viret, cicada canit. Quæ ratio in victu habenda sit, quæ in vini mixtione, de qua quoque præceptum tradit. Quando triturandum sit, qua in area & solo: quomodo & quando intus reponendum. Quid de famulo, ancilla, & custode cane obseruandum sit: quid de paleis: quando famulis cessandum. Autumnus sequitur. Quando & quo tempore vuæ carpendæ, quamdiu soli exponendæ, quando in labra colligenda. Atque ita prioris Oeconomiæ pars cum anno absoluto absoluitur. In hac consideratione vltima est ea doctrina quæ Ephemeris ab agricolis vocatur: quæ a vere incipit & aratione, in eaque rursus desinit: quam Tzetzes & alij in illa parte constituerunt, quam Ἡμέρας dicimus. Hanc excipit pars altera, quæ vt maius lucrum propositum habet, ita minus iusta est, longiusque ab ἡγεμονικοῦ ratione recedit, quæ ex terra viuebat, sicut etiamnum agricolæ, excepto labore, quem induxit Pandora. Primum quod in ea est agit περὶ ὥρης θαλάσσης, quod male intellectum fuit ab interpretibus: nam ita vocat τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν, quem constituit diebus quadraginta, post Solis conuersionem. Agit de onere deinceps nauibus committendo, & quamdiu reditus differendus sit. Nauigationem constituit duplicem; Εἰαρινὴν, quæ vsitatissima fuit, minus tuta tamen est; Θερινὴν, quæ tutior multo, & minori cum periculo coniuncta. Sequuntur deinde rursus præcepta in genere Oeconomica, de ætate viri & fæminæ: quando potissimum pater familias, quot annorum, qualem denique eligere debeat: quid spectandum, quid fugiendum.

Restant versus aliquot, qui omnes præcepta de vita communi, de Diis, de hominibus, & pleraque superstitiosa ad finem vsque deducunt.

CAPVT XX.

POSTQVAM ex ipsis Hesiodi operibus, quæ prior operis huius pars est, probauimus errasse eos, qui hos libros de Agricultura esse existimarunt; idem nunc ex altera parte præstabimus, quæ Ἡμέραι inscribitur. Inter reliquas doctrinas quas Agricultura complectitur, minime ignobilissima est illa, quæ Ἐφημερὶς dicitur. Est autem in Agricultura Ἐφημερὶς doctrina quæ docet quando vnumquodque in ea agendum sit. Quia autem doctrinam Ἡμερῶν cum doctrina Ἐφημερίδων confundunt interpretes, aliquid prius de hoc errore dicendum est. Ac primum doctrinam Ἐφημερίδων in Hesiodi Operibus, non Diebus habemus. Ἐφημερίδες toto opere sparsæ sunt: sic si quæris quando arandum sit; respōdebit, εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς. Si quæris quando ligna cædenda sint, respondebit, ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο, & quæ sequuntur: Atque ita toto opere. Manifeste autem ibi plena Ephemeris totius anni incipit. Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. vbi ostenditur ob inæqualitatem dierum quid illa anni tempestate agendum in opere, quid in administratione domestica seruandum sit. Atque ibi hyems & dies eius. Ver ibi habes, & quæ agenda sint: Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα. Æstas & quæ in ea agenda sunt ibi, Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ. Atque hæc caussa est cur Philosophus ex diuisione Hesiodi mulieres salacissimas esse dicat κατὰ σκολύμου: quod dicēdi genus cum nō perceperint Aristotelis interpretes, nos id suo loco illustramus. Autumnus, & quæ in eo agenda, ibi: Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος. Atque ita tota Ephemeris absoluta est: quam Hesiodi rationem his verbis in Auibus suis lepide alludit Comicus:

> Πρῶτα μὲν ὥρας φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
> Σπείρειν μὲν, ὅταν γέρανος κρώζουσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ,
> Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν, &c.

Errant enim qui Ephemeridis diuisionem καθ' Ἡμέρας necessario statuunt, cum sit καθ' ὥρας καὶ μῆνας. Quo respexit idem Comicus, Ranis:

> Ὀρφεὺς γὰρ μὲν, inquit, τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε, φόνων τ' ἀπέχεσθαι,
> Μουσαῖος δ' ἐξακέσεις τε νόσων καὶ χρησμούς. Ἡσίοδος δὲ,
> Γῆς ἐργασίας, καρπῶν ὥρας, ἀρότους.

Nam de operibus loquitur. In Geoponicis, quæ sub Constantini nomine vulgo circumferuntur, liber tertius est Ephemeris, quæ definitur

tur ibi a vetere magistro ἡ προσήκουσα ἑκάστῳ μηνὶ ἐργασία, ἐφημερὶς, καὶ τί δεῖ καθ᾽ ἕκαστον μῆνα ἐργάζεσθαι. Incipit autor eius a Ianuario, desinit in Decembrem. Sic Ephemeris erit, si dicam: τοῦ Ἰανουαρίου χρὴ κολάζειν τὰ καρποφοροῦντα τῶν δένδρων. τοῦ φεβρουαρίου χρὴ πᾶν δένδρον φυτεύειν, & sic in reliquis. Quæ doctrina nihil habet commune cum Diebus Hesiodi. Hinc, vt ego arbitror, iterum aliud sequitur erratum Tzetzæ, qui Orphea quoque Ἡμέρας scripsisse vult, cum ille Ephemeridas scripserit: diuidit enim magis, vt ex principio apparet, opera Agriculturæ κατὰ μῆνας. Verba Orphei sunt:

Πάντ᾽ ἰδάης Μουσαῖε θεοφραδέως. εἰ δέ σ᾽ ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης καὶ μοίρας ἀκοῦσαι,
Ῥεῖα τοι ἐξερέω.

Et rursus paulo post idem, αἷς αὕτη παρέχει κλέος ἄστυγι μήνης. Singulos tamen dies videtur persecutus ille, sed ex ratione Planetarum, Solis, & Lunæ, prout cum plantis conueniunt: nam & hi versus eius adducuntur:

Πρῶτον μὲν πρώτῳ ἐνὶ ἤματι φαίνεται Ἄρης.
Μήνη δ᾽ εἰς τ᾽ Ἄρεω ἐπιτέλλεται. ἴσχεο δ᾽ ἔργων.
Τὴν δὲ γὰρ ἐξανύτασα φύσιν δίκερων ἀναφαίνει.
Αὐτὰρ ἐπὴν ζείδων ἦμαρ ἀπὸ προθεν ἠελίοιο,
Πᾶσιν ἐπιχθονίοισι φυτοσπορίης αἰτίη ἀλκῆς.
Τετράδι δ᾽ αὐξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα τεύχει.

Præterea cum Heraclitus Hesiodum risit, quod aliam diem φαύλην, aut vt ipse loquitur μητρυιὰν putaret, aliam μητέρα, siue ἀγαθὴν, quod omnes dies æquales sunt, dementia maxima esset cogitare velle Heraclitum euertere voluisse Ephemeridas rusticorum, quarum ratio & natura, e Sole, & Luna, petita est, καὶ φύσιν. Ostēdimus igitur aliud esse Ephemerida, aliud doctrinam eam, quæ Ἡμερῶν ab Hesiodo vocatur: de qua iam agemus. Dies sunt vel Boni, vel Mali, vel Mediocres. Rursus id quod sunt dies sunt partim respectu suo, Boni, vel Mali, vel Mediocres: partim respectu operum quæ aguntur, quarum diuersitatem commoditas vel incommoditas dierum sequitur. Vtraque ratio consistit vel ex natura: vt cum quæro rationem, cur Athenienses diem συνοδικὸν ad contrahendas nuptias præferant reliquis: causam reddo: quia naturaliter tum cum Sole Luna coit. Vel ex religione: vt cum quintum diem vitandum doceo; causa est: quia tum circumerrant Erinnyes: septimum approbo; causa est, quia tū natus est Apollo. Vel ex ratione numerorum & vi occultā: vt cum quartam laudo, ob vim quaternarij magni illius δημιουργοῦ Πυθαγορικοῦ. quæ præcipue in his spectatur, & cui nituntur reliqua. Dubium autem

non est quin alij quoque rerum earundem scriptores, præcipue autem qui Γεωπονικὰ dederunt, aut in ijs aliquid præstiterunt, hac quoque in re Hesiodum secuti sint: quo procul dubio Christianorum hominum censuram meruerunt, qui superstitiones illas tanquam ἀπίστους & τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας οὐκ ἀναξίους ex animis suorum euellere conati sunt: nec alio spectare certum est censuram quam Patriarcha Photius de Vindanij Anatolij Beryti, & aliorum quorundam scriptis reliquit: ἔχει δ' ὅμως καὶ ἔνια τοῦτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ὑπόπλεα· ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γεωπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγεγραμμένων, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι, ἐπιφαίνονται· οὐκ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν. ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασι, ἡ τοῦ λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πεῖρα. Ex his constabat tota illa Theologia Arithmetica Nicomachi Geraseni: quod opus recte vir cordatus vocat διανοίας οὐ καθαρευούσης βλάβης ἀναπλάσματα. Reliquæ rationes sunt ἐκ παρατηρήσεως, & pro causa habent experientiam. Generalior diuisio talis esset. Dies sunt vel ἐργάσιμοι, vel ἱεραὶ, vel ἀποφράδες. Ἐργάσιμοι sunt qui & ἀνύσιμοι & ὀνήσιμοι dicuntur: ἱεραὶ quos θεῶν Ἡμέρας vocat Lucianus, cui opponũtur ἀποφράδες. Ex illis cũ maxime τὰς ἐργασίμους consideret Hesiodus, nos cum Heraclito τὴν ἀποφράδα τῇ ἐργασίμῳ opponimus, non τῇ ἱερᾷ, in huius quidem operis consideratione. nam de eo ita notat Plutarchus: περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴτε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴτε μὴ, ὀρθῶς Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ, τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται. Politianum quantum fugerit ratio, qui tres Iouis dies statuit ex loco Hesiodi male intellecto, in Notis ostendimus. Iam ad institutum nostrum pergamus, latiusque quàm Agriculturam patere hanc partem ostendamus: quod vt fiat, iterum totum Ἔργων καὶ Ἡμερῶν librum diuidamus, hoc pacto. Hesiodi ratio totius operis circa duo versatur. Primo docet, agendum esse aliquid, quid, & quando: secundo dies aptos, & ineptos, vel mediocres, cum causis suis ostendit. Illud quod agendum est, Agricultura est: quæ non est præcipua, quia habet æqualem: neque sola, quia habet alteram. Ea est Nauigatio. Sicut igitur doctrina τῶν Ἔργων latius patet quam illarum altera, quia de vtraque agit: ita τῶν Ἡμερῶν quia vtrique dies assignat. Ac de Agricultura vbi agat notissimum est: sicut ibi:

Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἠδ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. &
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη,
& alijs. De altera:
——Ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,

Νηΐα τε ξύλα πολλά, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται,
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.

Ostendimus vtranque partem hic esse sicut in altera. Nunc etiam totum. Oeconomia duplex est, vt diximus, vel conquirendi: ad quam spectat vtraque pars de qua egimus, Agricultura & Nauigatio. vel conseruandi, quæ proprie Oeconomia dicitur, quam continuo in primo Ἡμερῶν habes.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμώεσσι· τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἁρμαλιὴν δατέασθαι.

ἁρμαλιὴν δατέασθαι munus erat in magnis familiis τοῦ οἰκονόμου, quæ secũda persona erat μετ' αὐτὸν, id est post dominum; Lucianus ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων· ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς, κατὰ δύο ὀβολοὺς καὶ τέτταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς· ἵνα δ' ἂν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς, καὶ ἱκετευτέος. θεραπευτέος δὲ καὶ ὁ οἰκονόμος. οὗτος μὲν καὶ ἄλλος θεραπείας τρόπος. ij habebant plerumque suos πενέστας, quorum erat singula πένεσθαι: qua Poëta eadem ratione infra de tota Oeconomia vtitur:

Ὀγδοάτῃ τ' ἐνάτῃ τε δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς,
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.

Vnde Theocritus Χάρισιν:

Πολλοὶ ἐν Ἀντιόχοιο δόμοις καὶ ἄνακτος Ἀλεύα
Ἀρμαλιὴν ἔμμηνον ἐμετρήσαντο πενέσται.

Rursus alio argumento vtamur. Cum ἐργασία sit duplex respectu duorũ, quæ familiã constituunt, & ex consequenti Oeconomicis legibus vtuntur: vt vnũ ex multis sumamus, Agricultura virorum, Lanificium mulierum; vtriusque meminit: nam vti non omni die prius fieri posse existimat, ita neque posterius. Diem autem vnum altero, tam huic quam illi, magis conducere. Sic:

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἑνδεκάτης μέγ' ἀμείνων·
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀεροπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται,
Τῇ δ' ἱστὸν στήσαιτο γυνή, προβάλοιτό τε ἔργον.

Mulieris nenti idem scopus est qui viri arantis, ὁ πλοῦτος: Vtrumque ἔργον est, sicut & nauigatio. Rursus alio argumento vtemur. Ὑλοτομία duplicem vsum habet, qui extra Agriculturam se extendit. alter est πρὸς θάλαμον: alter πρὸς νῆα. Vtrunque considerat bonus Oeconomus. Thalamum struebat paterfamilias cum vxorem duceret: vnde Homerus θάλαμον νέον dixit: ad quam rem Ὑλοτομία opus erat. Nauem cum mercaturam institueret. Vtriusque tempus commodissimum hic traditur:

——Ὑλοτόμοντι ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νήϊά τε ξύλα πολλά, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.

Possunt & alia eiusmodi adferri: quod faceremus fortasse nisi alio festinaremus.

CAPVT XXI.

Ex his omnibus iam satis superque apparet quomodo vox Ἔργων in Poëtæ inscriptione sumenda sit: cum enim ad speciem ea vox referatur; vel κατά τι ἐξαίρετον, vt loquuntur magistri, sumatur necesse est: vel κατὰ γλῶσσαν, aut saltem κατὰ διάλεκτον. Quod si κατά τι ἐξαίρετον sumitur, peccauit translatione inepta, ἀπὸ γένους ἐπ' εἶδος: quæ & inepta esset, quia in inscriptionibus simpliciter loquendum est, & inanis, quia falsa: angustior enim contento esset. Quod si κατὰ γλῶσσαν aut διάλεκτον; rursus peccauit, cum partim τῶν κυρίων, quibus opponitur ἡ γλῶσσα, partim τῶν κοινῶν, quibus opponitur ἡ διάλεκτος, ibi maxima habenda est ratio, vbi ea tradimus, quæ ab omnibus intelligi volumus, quod in inscriptionibus maxime obseruandum est. Qui vocem ἔργον ἀπὸ τῆς ἔρας deducunt, κατὰ διάλεκτον eam sumunt, quæ multum ab Hesiodi abhorret: plerique καθ' ἐξοχὴν, inter quos est Eustathius. vtro modo sumatur, a Poëtarum ratione non abhorret, sicut in illo poëtæ, ἀγρὸν δ' ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων. Ouidius κατὰ διάλεκτον, *facta* vertit. *Non hominum video, non ego facta boum.* Porro cum simpliciter vocem ἔργων ad omnia transferant veteres, quid opus est nodum in scirpo quærere? Est igitur ἔργον, τὸ ἔργον τὸ οἰκονομικὸν, τὸ πρὸς τὸν βίον συμφέρον. Ita inscriptionem horum librorum manifeste interpretatur Max. Tyrius, Sermone εἰ δεῖ καθ' Ὅμηρον αἵρεσις; vbi diligenter de Hesiodi libris agit, tandemque: χωρὶς δὲ (inquit) αὐτῷ πεποίηνται αἱ θεῖαι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις, Θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τί δραστέον, καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δραστέον, vt supra ostendimus. Non potuit paucioribus verbis melius omnia ea approbare de quibus supra disputauimus, simulque ea confirmare, de quibus hic agimus. Cum autem nusquam improprie in his libris vox Ἔργων sumatur, quæ dementia esset, ibi improprie eam sumere vbi tantum propria esse debet? Sic, Ἐργάζευ Πέρση δῖον γένος. & Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν. & Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε. & Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν Ἔσσεαι, ἠδὲ βροτοῖς. & Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος. & Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργός. & ἐργάζευ νήπιε Πέρση Ἔργα τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο. & alibi. Præterea sicut ἔργα βοῶν, ita ἔργα νηῶν dicunt Poëtæ: & sicut γῆν ἐργάζεσθαι, ita πόντον ἐργάζεσθαι. Elegans exemplum est in Theogo-

nia, vbi γλαυκὴν ἐργάζεσθαι dixit de mari: Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται. Ita vt hinc appareant ſomnia Grammaticorum qui ſubtilius hæc inquirunt: quibus vnus finis eſt oſtentatio eruditionis per fas & nefas. Vt concludamus: non aliter vocem Ἔργων in Heſiodi libris ſumi certum eſt, quam a Philoſopho ſumitur Rhetoricorum ſecundo in his verbis: Διὸ τοὺς ἐλευθερίους καὶ ἀνδρείους τιμῶσι, καὶ τοὺς δικαίους. τοιούτους δ' ὑπολαμβάνουσι τοὺς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντας. τοιοῦτοι δ' οἱ ἀπὸ τοῦ ἐργάζεσθαι, καὶ τούτων οἱ ἀπὸ γεωργίας, καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα. Ex quibus verbis, vt infra alibi oſtendimus, perfecta huius libri ratio reddi poteſt. Cum enim τοὺς ἐργαζομένους & τοὺς αὐτουργοὺς veteres maxime iuſtos putarent, apparet non modo quomodo ſumenda ſit vox illa, ſed & cur de iuſtitia agat. Sic & apud Homerum Odyſſ. Ξ vbi hanc Oeconomiam tangit:

Τοῖος ἔα ἐν πολέμῳ, ἔργον δέ μοι οὐ φίλον ἦεν
Οὐδ' οἰκωφελίη, ἥτε τρέφει ἀγλαὰ τέκνα.

Atque hæc hactenus.

ADDENDA.

pag. 9. poſt verba illa: *lætitiæ patris dare munera*, adde: *multo minus quæ alibi obiter* περὶ σκάφους ὄντες *dicuntur.*

pag. 19. poſt citatum oraculum de Dæmonibus, adde: *in altero autem reſponſo, quod apud Lactantium legitur, eadem Heſiodi voce* φοιτᾶν *dicuntur.*

Δαίμονες οἳ φοιτῶσι περὶ χθόνα καὶ περὶ πόντον
Ἀκάματοι, δάμνανται ὑπαὶ μάστιγι θεοῖο. Lib. 1.

DAN. HEINSII IN HESIODI ΕΡΓΑ καὶ ΗΜΕΡΑΣ NOTÆ ET OBSERVATIONES.

PAG. 10. KΛΥΘΙ ἰδὼν ἀΐοντε δίκῃ δ᾽ ἴθυνε θέμιστας] Duos hosce versus quin ad Iouem referant vno ore omnes Grammatici dubiũ non est. Et maximus Poëta Odysseæ secundo Iouẽ cum Themide eodem modo coniũgit, tanquam ἐπιστατοῦντα ταῖς δίκαις.

——— Ζηνὸς ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος
Ἥ τ᾽ ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει, ἠδὲ καθίζει.

ex quo loco interpretes notarunt, effigiem illius Deæ ante inchoationem iudiciorum, & demissionem in Ecclesias ferri solere: quo signo vel iudicare incipiebant, vel desinebant. Sed ieiunam hanc obseruationem & ambitiosam existimo: vult enim simpliciter, vt ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θέμιν ταῖς δίκαις, vna cum Ioue, ἐπιστατεῖν, & omnem potestatem τοῦ λύειν καὶ καθίζειν τὰς ἀγορὰς penes illos esse. Cæterum Hesiodus τὴν τάξιν τὴν βασιλικὴν, id est, τὰ δικαστικὰ, τὰ δικαστήρια, τὰς δίκας, iudicia, inspectionemque eorum, hoc libro, non Ioui, sed eius vicarijs, Dæmonibus tribuit, vtpote ἐν τῇ ἀταξίᾳ ὄντος παρόντος τοῦ Διὸς, vt supra disputauimus. quæ omnia cognoscere eum oportet, qui cum fructu suo & aliorum Hesiodi hoc scriptum interpretabitur. vnde infra, postquam dixit eos φυλάσσειν δίκας, concludit, eos ἔχειν τοῦτο γέρας βασιλήιον. Quam vocem non bene videntur percepisse Eusebius & alij. Porro, existimo ego, si hæc verba ita scribantur, vt τὸ Πέρσῃ ex δοτικῆς fiat κλητικὴ, ex tertio casu, quintus; posse hos versus commode ad Persen referri, & ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν ἀΐοντι. δίκῃ δ᾽ ἴθυνε θέμιστας
Τύνη· ἐγὼ δέ κε Πέρση ἐτήτυμα μυθησαίμην.

Est enim elegantissima quædam operis totius προέκθεσις, quæ hic proponitur: ita dicebatur antiquissimis vsitatum δικαστείας καὶ συμβουλευτικῆς σχῆμα quoddam, in proœmijs. cohæret id autem cum proxime præcedenti, vbi ad attentionem Perses inuitatur. Illa autem verba κλῦθι ἰδὼν ἀΐοντι, nihil amplius designant, quam quod infra:

Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐγκάτθεο θυμῷ.

sequentia, δίκῃ δ᾽ ἴθυνε θέμιστας, cur ad Persen referri nequeant non video, cum totum hoc opus eo spectet, vt ὁδὸν τῶν δικῶν Persen moneat. Qui donis labefactando iudices, inique cum fratre egerat; &, vt grammatici loquũtur, δίκαις κατέτριψε τὸν Ἡσίοδον. Huc spectant, cum alia multa, tum integer locus ille a versu illo, Μηδέ σ᾽ ἔρις κακόχαρτος, vsque ad versum, cuius initium est, Ῥεῖα δίως γάρ κεν. Præterea ἰθύνειν non denotat τάξιν aut potestatem in iudicando; sed Hesiodus passim hoc opere

opere cum τὰς δ' ἰθείας δίκας ... opponat, mirum non est si ex Archaismo vetere πλεονάζοντας Grammaticus, qui hoc exordium præfixit δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας dixerit, pro δικάζειν δικαίως: quanuis ἰθύνειν plerunque Poëtis sit non aliud quam περαίνειν.

pag. 11. Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην.] Secuti Plutarchum & Pausaniam seorsim hæc edidimus, magnoque charactere distinximus: quorum alter Sympos. 8. Problem. 1. Eratonem cum Hesiodi ἔργων principium caneret, ab hoc versu inchoasse dicit. Alter Bœotos proœmium ad Musas omisisse, & principium operis τὸ ἐς τὰς ἔριδας statuisse. Huius verba sunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιήσαι οὐδὲν ἢ τὰ ἔργα, καὶ τούτων δὲ τὰς ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς ἔριδας λέγοντες. Illius: διὸ πρῶτον μὲν ἐκέλευσαν ἆσαι τὸν Ἐράτωνα πρὸς τὴν λύραν. ἄσαντος δὲ τὰ πρῶτα τῶν ἔργων, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀπήνεσά πως τῷ καιρῷ πρεπόντως ἁρμοσάμενον.

Ibid. τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας.] Non perceperunt hoc vt debebant Græci interpretes: multo minus vero qui hos secuti sunt Latini. Οἱ νοοῦντες sunt οἱ σοφοί. & poëtis νοήσας, ὁ σοφός. Sic Phocylides eadem elegantia: οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδ' ἐπιτ' ἀλλὰ μαθόντες. Vbi οὐ νοέουσιν, est, οὐ σοφοί εἰσιν. Mens est: duo sunt contentionum genera: quorum alterum laudarit sapiens. Sapiens ὁ νοήσας. Vnde νόημα poëtis toties ἡ σοφία. Hinc illud, οὔ τι φυὴν ἐναλίγκιος οὔτε νόημα. Fallitur ergo Proclus, qui τὶς subintelligi notat. Nihil familiarius est poëtis, quam articulum negligere in eiusmodi: quod cum imitantur Latini, interdum obscuritatem parit: ita Virgilius -- *numero Deus impare gaudet*, vult enim ὁ θεός, quo designatur ille de quo agit ὁ Ἅιδης nimirum. Sicut hic νοήσας, est ὁ σοφός, sic in Theogonia νικήσας est, ὁ δικαστὴς, dissimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον ῥεῖα φέρει. Nihil elegantius, aut poeticum magis.

Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Græci interpretes, vt infra ostendemus, ne ordinem quidem horum verborum perceperunt: nam illa verba γαίης ἐν ῥίζῃσιν ad Iouem referunt. Veteres amicitiam ἐν τῇ ἔριδι constituebant, quam ἀγαθὴν Hesiodus dixit. Hæc contentio a veteribus philosophis φιλία appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντὶ: alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἁρμονίαν τοῦ παντὸς dicebant, quam Hesiodus ἐν γαίης ῥίζῃσι constituit, altera est quam Philosophus Lib. Ethic. 8. magis necessariam esse ait, quam est ἡ δικαιοσύνη rebus publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse ὁμονοίᾳ constare τὴν φιλίαν, quosdam τῇ ἔριδι. Locus elegantissimus est, & qui asscribi meretur, vbi de amicitia disputat. Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς οὐκ ὀλίγα. οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτήν, καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους ὅθεν τὸν ὅμοιόν φασιν ὡς τὸν ὅμοιον καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιόν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, κεραμεῖς πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνώτερον ἐπιζητοῦσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν· ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν. καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀντίξουν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις, ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς· τὸ γὰρ ὅμοιον τοῦ ὁμοίου ἐφίεσθαι. Interpretibus autē qui verba illa γαίης ἐν ῥίζῃσιν ad Iouem referunt, non ad τὴν ἔριν, nescio quid in mentem venerit. Sed de his ad ipsos.

pag. 16. --σοὶ δ' οὐκέτι δεύτερον ἔσται ὧδ' ἔρδειν.] Non bene venustatem huius formulæ, quæ hic latet, assequuntur magistri. Tres enim Græci interpretes, illud δεύτερον, per τὸ πάλιν,

vel

vel τὸ ἐκ δευτέρου exponunt, tanquam hoc dicat poeta: primo hoc fecisti, non facies secundo: semel fecisti, non facies iterum. Nos cum elegantius sit hoc loquendi genus quam vt temere assentiri debeamus, aliud latere existimamus. Antiqui cum stricte aliquem cogerent, vnam condicionem proponebant, cui astringebant eum: cum minus cogerent, sed plus permitterent, secundam statuebant, visitata formula, τὸν δεύτερον ἔσται: id est, si primum non placet, licebit & secundum. δεύτερόν ἐστι, nihil aliud est quam ἔξεστι, & potentiam denotat, seu licentiam potius. Errarunt igitur, primo cum τὸ ἐστὶ per se, hic, αὐτὶ τοῦ ἔξεστι poni existimarunt: secundo cum τὸ δεύτερον pro πάλιν acceperunt. Mira venustate dictum est, σοὶ οὐκέτι δεύτερον ἔσται ὧδ' ἔρδειν, pro, σοὶ οὐκ ἔξεστι τοῦτο ἔτι, καὶ πάλιν ποιεῖν. τὸ δεύτερον ordinem non denotat, sed licentiam.

pag. 19. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos, ῥεῖα ζώοντας constituit Homerus: τοὺς θεοὺς, καὶ τοὺς τεθνηκότας. Cur ἀσφοδελὸν λειμῶνα suis mortuis tribuat Homerus, multum olim disputarunt veteres, sed frustra. Nam quid hoc est quod apud Eustathium legitur, διὰ τὸ σποδὸν τὴν σποδὸν ὁμοιόφωνον, atque ita dictum, quasi σπόδελον, διὰ τὴν σποδὸν τῶν καιομένων νεκρῶν, quid est, inquam, nisi miserum Grammaticorum παραληρούντων delirium? Atqui Poeta Α'σφοδελὸν λειμῶνα illis tribuit, quod extra necessitatem vitæ huius sint, nec cura rei familiaris illis impendeat, sed victu simplicissimo viuant, qualis ἡ μαλάχη καὶ ἀσφόδελος est, quibus ante τὸ ἐπιθυμητικὸν, homines viuebant, & sanctissimi quique Philosophorum postea, qui dum viuebant τὸ ῥεῖα ζώειν sequebantur; quod Horatius his verbis optat:

Premant Calenâ falce quibus dedit
Fortuna messem: diues & aureis
Mercator exsiccet culullis
Vina Syrâ reparata merce:
Dijs charus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor Atlanticum
Impune: me pascunt oliuæ,
Me cichorea leuesque maluæ.

Hinc mortuis hominibus in tumulo antiquissimi maluam asphodelumque serebant. Et hoc voluit sibi Porphyrius in quodam Epigrammate, vbi tumulum his verbis introducit. Νῶτα μὲν μαλάχην καὶ ἀσφόδελον πολύριζον Κόλποις δὲ τὸν δεῖνα ἔχω, id est, *Foris quidem maluam asphodelumque habeo: Intus vero mortuum claudo.* Nam non integros versus citat Eustathius, neque ad verbum, quod indicat vox δεῖνα, qua vtitur vt Iurisconsulti nostri voce Titij. Hinc Homerus quoties campum eum describit, quem Asphodelum vocat, his plerumque verbis vtitur: Τῇ περ ῥηΐστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισιν, id est, *Vbi facillima viuendi ratio est hominibus.* Opponunt autem poetæ τὸ ῥεῖα ζῆν, vitæ regum & principum, iniustorum plerunque, καὶ τῷ πολυτελεῖ αἰῶνι. Nam τὸ ῥᾷστα ζώειν & διάγειν pro simplicissima voluptate ponunt, quæ longissime ab ἐπιθυμητικῷ sæculo abest; maxime ad ἡμερινὸν, & priscam illam vitam, accedit. Sic Theocritus de Cyclope suo: Οὕτω γοῦν ῥάϊστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἁμῖν, Ω'ρχαῖος Πολύφαμος. Hesiodus negat iniustos iudices illos, quid sit τὸ ῥεῖα ζῆν, scire; & per consequens μαλάχην & ἀσφόδελον ignorare: ex quo tempore Dij viuendi genus, quod sub ἡμερινῷ fuit, sub ἐπιθυμητικῷ abscondere ceperunt. Atque hæc causa est, cur Lucanus vitæ hanc simplicitatem, *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem plane modo cum Hesiodo nostro, Lib. I.

o vita tuta facultas
Pauperis, angustique Lares, & munera nondum

Intellecta Deûm? quibus hoc contingere templis
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Cæsarea pulsante manu?——

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui vitam simplicem notam esse negat. 1 in Ruffinum:

Hæc mihi paupertas angustior: hæc mihi tecta (nei
Culminibus maiora tuis. tibi quærit inanis
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes. rapiunt Tyrios tibi vellera succos;
Et picturatæ satiantur murice vestes;
Heic radiant flores, & prati viua voluptas
Ingenio variata suo. fulgentibus illic
Surgunt strata toris: heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura soporem.
Turba salutantum latas tibi perstrepit ædes: [rini.
Heic auium cantus, labentis murmura
Viuitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.
Hæc si nota forent, frueremur simplice cultu,
Classica non fremerent: non stridula fraxinus iret:
Non ventus quateret puppes.——

beatos vocat, quos Homerus μάκαρας, & ῥεῖα ζώοντας, quorum vitam ignotam esse dicit, sicut Hesiodus κεκρύφθαι τὸν βίον. quales nec ij sunt qui ex iudicijs viuunt, nec ij qui ex bello, nec ij qui ex nauigatione, quibus omnibus poetæ opponunt τὸ ῥεῖα ζῆν & τὸ ἁπλῶς, quod ex ἀσφαλείᾳ, & μαλακίᾳ percipitur: quæ vita maxime ad vitam illam quæ sub ὑμμερινῷ fuit, accedit. Fuit enim hæc opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθόν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακὸν εἶ).

pag. 22. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε.] ope Pandoræ, de qua supra in introductione nostra. Quomodo a fortuna ceperit κεκρύφθαι βίος, etiam Philosophi ostendunt: vt merito Antoninus Imperator & Philosophus τὴν τύχην in vita humana ἀτέκμαρτον dixerit, rem imperuestigabilem, quæ veluti nubem quandam & caliginem, reliquis rebus humanis induxit: vt impossibile sit hominem ad finem in re Oeconomica & reliquis, ad quæ virtutis operâ peruenitur, pertingere inoffenso gradu. Τίς, dicunt Platonici, ὅτω ταχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρος, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ, ἢ χάσματι, ἢ κρημνῷ, ἢ πέτρᾳ; τίς δὲ ὥσπερ κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὔτυχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν ἀπὸ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων ἐμβολῆς καὶ ἀέρος τεταραγμένου; Itaque concludunt: virtutem quidem per se certam esse, sed in lubrica & incerta materie versari, causa scelestæ illius veneficæ, quam cum ebria anu conferunt: est enim reuera χρῆμα τυφλὸν, καὶ ἀνάθημα, & αἴνιγμά τι καὶ γρῖφος τῆς ἀπορίας: quæ totam vitam possidet; ac ne quidem nobis, qui minima speramus, certi quid relinquit. In Academijs sæpe, more Græcorum, σπλάγχνα καὶ τὸ λέγειν sufficiunt; præclara contra ingenia, & quos nihil peius habeat, quam quod fortunæ quicquam debeant, per omnem vitam τῷ βελτίστῳ πορίζω ἀγοραστικῶν.

Ibid. Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσσαιο, ὥστε σε κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν] Venustissimo idiomate οἱ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοντες dicuntur οἱ πλούσιοι, quibus opponebantur οἱ ἐπ' ἡμέραν ἔχοντες. Herodotus Clione: Οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι. εἰ μὴ οἱ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον.

pag. 27. τῆμος ἀοιδιμον ἀπορεῖται?] Multum sæpenumero errarunt viri magni, quod in Græcorum Poëtarum scriptis non distinguerent epitheta quæ καθ' περίφρασιν ponuntur, ab iis quæ δηλωτικὰ, & ex sensu pendent. Nec propterea ab incomparabilibus huius

ætatis

ætatis viris Homerus reprehendi debuerat, quod Achillem lachrymantem πόδας ὠκὺν fecit: est enim illud ἀλλόκοτον, & quod Achillem comitatur κατὰ παρολκὴν, non ἐκ δέοντος. Sic, ne diu hæreamus, poeta Iliad. 3. Menelai manum παχεῖαν dixit ἐκ δέοντος: in Odyssea Penelopes παχεῖαν κατὰ παρέλκον, &, vt antiqui loquebantur, κατὰ ἀπωρολεξίαν. eodem modo poeta noster in clypeo αὐδρακάληισὰς dixit, κατὰ παρολκήν. Ἄλλω μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὅππως θεοῖσιν Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῇσιν ἀρὴν ἀλκτῆρα φυτεύσῃ. Hoc loco ἐκ δέοντος. ita vt ex hac voce sensus totius huius mythologiæ pendeat, quam nos supra in libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum ijs hominibus, qui circa inuestigationem rerum necessariarum versantur.

pag. 33. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Falluntur, qui, vt hinc allegoricam suam interpretationem confirment, τὸ γυνὴ, συλληπτικῶς accipere videntur: & ad vniuersum mulierum genus referunt: cum simpliciter αὐτονομαστικῶς ponatur: nihil enim hic plus est quam Πανδώρα in præcedentibus.

Ibid. ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι.] Non potuit concoquere Seleucus antiquus magister, qui a Proclo citatur, πίθον ab Hesiodo δόμον vocari; rescripsit igitur ἐν ἀῤῥήκτοισι πίθοισι. Sed rationem loquendi non intellexit. Locum in quo puellæ ante nuptiarum tempus solent παρθενεύεσθαι Hesiodus δόμον vocat & οἶκον, vt infra ostendimus. Homerus μυχὸν δόμου & μυχὸν θαλάμου posuit, pro δόμῳ & θαλάμῳ: idem enim illis est δόμος & θάλαμος: quia pars intima erat. Eustathius ad Ὀδυσ. Γ. ὅτι αἱ θυγατέρες ἐν Ἰλιάδι, οὕτω καὶ ἐνταῦθα λέγει τὴν ἐξωτάτην ἐκ μεγάρου οἴκησιν. τὴν δὲ θύρας μετὰ τὴν αὐλὴν: ἀπὸ τὴν ἐνδοτάτω θάλαμον, καὶ μυχὸν δόμου. Hesiodus infra Ἥτε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης, de virgine. Omnes autem virtutes & affectiones τὰς μάλιστα παρθενικὰς Poetæ virgines faciunt. Atque hæc causa est cur Hesiodus, reliquis omnibus malis e vase volantibus, solam spem dicat tanquam παρθένον, μίμνειν ἐν δόμοισι. Elegantissima loquendi ratio: qua aliquoties vsus est, vt infra suo loco monebimus; quæ confirmatur satis ab eo quod sequitur, οὐδὲ θύραζε Ἐξέπτη.

Ibid. πίθου ὑπὸ χείλεσιν] πίθου ὑπὸ χείλεσιν, & ἔνδον idem est: nam ὑπόχειλος minus est quam ἐπίχειλος, quod tamen ἐπίχειλος τῷ πεπληρωμένῳ opponitur, cum ad ipsum vas refertur. & ἐπίχειλος mensura quædam erat non plena: quo allusit Comicus Ἱππ. Ὅς ἀπώλεσε τὴν πόλιν ἡμῶν, μεστὴν ἀγαθῶν, ἐπίχειλον. Hesychius ἐπίχειλος, τὸ ἐλλιπές. Sicut autem illa quæ ἐν θαλάμῳ sunt, longissime a foribus absunt; sic τὰ ὑπὸ χείλεσιν ὄντα, longissime a vasis orificio.

Ibid. Αἰγιόχου βουλῇσι.] Mirum est quod hic nobis accidit. Libere κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον versum hunc inducendum iudicaueramus. Hanc sententiam nostram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in consolatione ad Apollonium, vbi totum hunc locum adducit, solum hunc versum prætermittit, vel vt νοθεύοντα, vel vt ignotum omnino tum temporis.

pag. 37. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Græci sæpenumero totam τὴν ἀθανασίαν voce θαλία designant, quod Latini *Diuûm epulas* dicunt. Theocritus, Ἔνθα σὺν ἀλλοισιν θαλίας ἄγει ἐρανίζων. Quod cum exprimit Maro, *epulis diuûm accumbere*, dicit, sicut Theocritus θαλίας ἄγειν. *Tu das epulis accumbere Diuûm.* Hæc causa est, non quam reddunt interpretes.

Ibid. Νοῦσοι ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος] In quibusdam Siculi Diodori exemplaribus vno versu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, καὶ ἀπήμονες. οὐδὲ μέλλοιεν
Τῆρας ἱκᾶν.——

Supra, (ζωὸν,
Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

pag. 38. Τοὶ μὲν δαίμονες.] Apud Platonem omnes hi versus aliter in Cratylo concipiuntur, hoc nimirum modo:
Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ὑποχθόνιοι καλέονται,
Ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Aristides apud Photium, Platonem sequitur: qui consulendus.

Ibid. σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν] ἐσθλὸν Græcorum Theologia vocat quicquid proficiscitur a Deo, sed ὡς δωτῆρι, sicut τὸ δῶρον & τὸ ἐόν. quæ omnia fuisse in Politico notat Plato sub ἡγεμονικῷ, desiisse in ἐπιθυμητικῷ. Sic fruges quatenus a Cerere; amores quatenus a Venere, ἐσθλὰ dicebantur, sicut ἱερὰ & δῶρα. Hesiodo autem interdum ἐσθλὰ dicuntur quæ apud vetustissimos ἐπικαρπία & πλοῦτος. ita dicebatur in agricultura quicquid præter expectationem, & absque labore agricolæ terra affundebat, & diuina benignitas: de quibus duobus infra agimus. Homerus lac, mel, aquam, oleum, & similia, quibus τοῖς μακαρίταις inferias faciebant, ἐσθλὰ vocauit. Odyss. Λ
Πολλὰ δὲ γουνοῦσθαι νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα,
Ἐλθὼν εἰς Ἰθάκην, στεῖραν βοῦν, ἥτις ἀρίστη
Ῥέξειν ἐν μεγάροισι, πυρήν τ' ἐμπλησέμεν ἐσθλῶν.

causa est: quia omnes mortuorum inferiæ ijs rebus fiebant, quibus τοὺς μάκαρας sub Saturno viuere existimabant, ne exceptâ quidem maluâ & asphodelo. Cæterum locus hic vno versu auctior a veteribus adducitur, quam in Hesiodi exemplaribus est.
Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσιν.

Ibid. Ἥρωες ἱστάμενοι] Nescio quid impulerit veteres grammaticos cur hunc locum omnes περὶ Ἡρώων adducerent, qui ab Hesiodo περὶ Δαιμόνων vsurpatur, & tantâ quidem confidentiâ, vt ex eo Etymologiam eius vocis deducant. Interpres Homeri: Ἥρωας δέ φασι κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὥς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ Ἡμέραις, Ἥρωες ἱστάμενοι, πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν. eodem modo Etymologus. Et Eustathius postquam probauit ἀπὸ τῆς ἀρετῆς Heroas dici, addit &, ἀπὸ τοῦ ἀέρος, quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Hesiodo. Verba eius sunt, Iliad. Α, Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. ὡς δηλοῦται καὶ ἔν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων (erant autem epigrammata ea quæ ex Aristotelis peplo desumpserat ille) ἐν ᾧ κεῖται τὸ, Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται. πνεῦμα δ' ἀὴρ ἔδ' ἔχει (fortasse Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται τόδε, πνεῦμ' ἔχει ἀήρ.) φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος Ἥρωες ἱστάμενοι πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Necesse esset igitur eosdé esse Heroas & Δαίμονας, quod falsissimum est in Hesiodo, qui καθαρῶς καὶ διαιρετικῶς, vt notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη ἐξέδωκε; nisi grammaticos lapsos esse, quod non insolentes faciunt, hac quidem in re malimus; cum alter ex altero falsum adducere, quam Hesiodum consulere maluerit: supina negligentia!.

Ibid. — πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν πλαζόμενοι) Postquam Iupiter reliquique Dij desierunt esse ἐάων δωτῆρες, & πλουτοδόται, vicem eorum subierunt οἱ Δαίμονες: postquam Iupiter in terris ταῖς δίκαις ἐφορᾶν desijt, id munus ad eius vicarios

carios rediit τοὺς Δαίμονας, qui res forenses inspicere cœperunt, quod, γέρας βασιλήϊον, ab Hesiodo dicitur. Commode autem duo hæc munera asscribit τοῖς Δαίμοσι, quod circa duo hæc totius fere operis subiectum vertatur. Cæterum πλουτοδόται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπιστάται. Apparent in Hesiodo passim veteris simplicitatis vestigia, in verbis non minus quam in rebus. Est enim proprie πλοῦτος ἡ ἐπικαρπία, seminum in terra absconditorum felix vbertas. Hesychius: Πλοῦτος, ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων ἐπικαρπία, καὶ ἡ παγκαρπία, sicut apud Latinos Opes. Ops enim terra mater est. inopes sunt οἱ ἀδύνατοι, & οἱ ἄπειροι. Hinc Πλουτοδόται dicti sunt Dij, qui τὴν ἐπικαρπίαν promouerent, & quocunque modo terræ præessent. In Sacris non aliter accipiebatur. sic ἐν τοῖς Ληναικοῖς, vbi ὁ Δᾳδοῦχος gestans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant, respondebant ΣΕΜΕΛΗΪ ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλοῦτον enim id dicebant quod in cornucopia continebatur: & τὸ κανοῦν, id est, canistrum in quo sacra hordea erant εὔπλουτον vocabant. Hesychius: εὔπλουτον κανοῦν: διὰ τὸ ἔχειν πλοῦτον. Ipsa autem hordea, vtpote terræ fructum, ita dicebant, διὰ τοῖς, inquit, ἐπ' αὐτῷ ὀλάς. πλοῦτον γὰρ ἔλεγον τὴν ἐκ τῶν κριθῶν, καὶ τῶν πυρῶν εὐπορίαν.

pag. 42. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως ponitur. Inferior quidem hæc ætas, inquit, & deterior superiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες. &c. id est, hoc bonum tamen erat, quod pueri aliquamdiu simpliciter & sine malo, & vt Philosophi verbo vtar, qui in Rhetoricis de hac ætate ita loquitur, εὐήθως educabantur, apud matres suas. Iam quomodo intelligendus hic locus dicendum, quia a Græcis interpretibus id prætermissum. Sicut puellæ ad nuptias vsque, ita filioli vt ab improbitate abstinerent omni, εἰς τὴν γυναικωνῖτιν relegabantur, cum matribus suis & sororibus: quo id diutius fiebat, eo simpliciores magisque malorum ignari, & æui corruptelarum expertes credebantur. Quo etiam interdum qui prouectiores ætate erant, quoties locus in cænaculo deesset, prandium cænatumq. mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium suum εἰς γυναικωνῖτιν ablegat. Πάριθι, ἔφη, καὶ σὺ ὦ Μίκυλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν, ἐς τὴν γυναικωνῖτιν. ὁ υἱὸς γὰρ ἐγὼ κελεύσω μετὰ τῆς μητρὸς ἑστιαθῆναι, ὡς σὺ χώραν ἔχῃς. Quo igitur diutius ibi versabantur, eo simpliciores erant. Hesiodus vt æui illius συνήθειαν notet & ἀκακίαν, centum annos in Gynæceo eos egisse dicit. ἐνὶ οἴκῳ autem est ἐν τῷ θαλάμῳ, ita enim locum illum vocant Poetæ qui Homerum sequuntur. Vnde Theocritus virginem innuptam παρθένον ἐκ θαλάμω dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, vt ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, vt Vitruuius, cum de eodem, nimirum de Gynæceo, loquitur, Lib. 6. cap. 20. *In his locis introrsus constituuntur œci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent sessiones.* Hic mos post Hesiodi tempora corruptus fuit, cum scelestissimi Eunuchi matronarum œcos inuaserunt. Hoc est, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Παιδεύεσθαι, inquit, ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων περιδεθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς. Hesiodus παρὰ μητέρι dixit, vt Lucianus μετὰ τῆς μητρὸς ἑστιαθῆναι.

Ibid. Καὶ τοὺς μὲν χείρεσσιν] Non intellexerunt Græci interpretes & cum ijs Latini διαστολὰς quibus poeta vtitur inter λήξεις diuersarum ætatum. Quas sine λήξει interijsse dicit, eas ait vel δαμέντας, vel ὄλοντο, vel θανάτῳ καλύψαντας. Quas autem significare vult λήξιν constituisse ex se, nec interijsse funditus, ait ὑπὸ γῆς καλύψαντας: quod primæ & secundæ ætati contigit. Tertia ætas contra, de quibus: Καὶ τοὺς μὲν χείρεσσιν ὑπὸ

σφετέρῃσι δαμέντες βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἀΐδαο νώνυμοι. Tales διαστολαὶ Homero familiares sunt. Sic Iliad. Γ. Ὁ πρότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε Τὸν δὸς ἀποφθίμενον δῦναι δόμον Ἄϊδος εἴσω. Vbi quamuis manifesta sit διαστολὴ, non placet tamen frigida illa Grammaticorum. Eustath. τὸ δὲ ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδου, πρὸς διαστολὴν εἴρηται τῶν δίχα φθορᾶς μυθολογουμένων δῦναι εἰς ᾅδου, ὁποῖος ὁ Πειρίθους καὶ ὁ Θησεὺς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Potuisset sapiéter, simulque sobrie magis hoc modo : τὸ δὲ ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδου, πρὸς διαστολὴν εἴρηται τῶν ἄνευ φθορᾶς θανόντων· ὁ γὰρ Ζεὺς τοὺς πταίσαντας, τοὺς ἐπιορκήσαντας δηλονότι, τῷ κεραυνῷ, ἢ ἄλλῃ τινὶ φθορᾷ εἰς ᾅδην καταπέμπειν λέγεται. Sicut igitur ibi Homerus ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδου dixit πρὸς διαστολὴν, ita Hesiodus homines ætatis tertiæ βῆναι εἰς ᾅδην, sed δαμασθέντας ὑπὸ σφετέρῃσι χερσὶ: secundo νωνύμους. Obseruatio illa etiam magis necessaria est in Heroum ætate, quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum gesserunt, & qui Troianũ. Priores interijsse dicit sine λήξει, sicut tertiam: Posteriores partim interijsse, partim λῆξιν habuisse, idque ἐν μακάρων νήσοις. Diuisio, quam male perceperunt interpretes, ibi est: Ἔνθ' ἤτοι τοὺς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε. Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων. Illud enim τοὺς μὲν & τοὺς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt, ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus est, cui prædicit Proteus :

Σοὶ δ' οὐ θέσφατόν ἐστι διοτρεφὲς ὦ Μενέλαε
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν, καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν.—

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ij quos magistri notant insulas beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λήξει, suo scelere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Troianos partim interijsse, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est Heroicam; quibus opponuntur οἱ νώνυμοι ἀποθανόντες. Ex ijs maxime excipiebantur illi qui in vndis perierant, quorum præcipuus fuit Aiax, cui ne locum quidem in sua νεκυίᾳ concessit Homerus, quod funditus interijsse existimaretur. Quod & Synesius notauit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δεινοῖς, ὄμνυμί σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία πρεσβεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἐθράττε ἐκεῖνο, μὴ ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸν καθ' ὕδατος θάνατον, ὅλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς λέγει γάρ που ὁ ποιητὴς. Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ, τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀνεπιστάτως ἀπώλειαν εἶναι τιθέμενος. οὐδένα γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαστος ἀποθανὼν ἀΐδος δ' εἴσεισι καὶ ἐν δευτέρῳ νεκυίᾳ ὁ μικρὸς Αἴας ἰδίαμε τοῦ δράματος εἰσωνίνεται, οὐ τοὺς ψυχὰς ἐκ τῆς ἐν ᾅδου.

Ibid. Τοὺς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantum τοὺς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, sed etiam eos qui ἐπίγονοι dicebantur, id est, τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις filios: Vtrique Thebas adorti sunt. Diodorus Siculus libro 4. Οἱ δὲ τούτων παῖδες ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Æschylus quoque non tantum ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragœdiam scripsit, sed etiam quam ἐπιγόνους dixit. Ex ea interpretes Pindari versus περὶ κρέσσων adferunt: καθὸ καὶ Αἰσχύλος ἐν ἐπιγόνοις.

Λοιβὰς Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίου γάμου
Ἥρας τε, τὴν τε δευτέραν κρατῆρα νέμω.
Τρίτον Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptissime ibi scribuntur. & Androgonus ab Athenæo narratur συμμεμίχθαι τοὺς ἐπιγόνους.

pag. 43. παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primo omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: postea vocem Ὠκεανοῦ ita sumpserunt, tanquam per se τὸν ἀέρα designaret. Hesychius, Ὠκεανὸς, ἀὴρ, θάλασσα.

ra. Item Ὠκεανοῖο πέρην, τὸν ἄλλοι εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωροῦσι. Postremo alia. Atque hinc Heroas suos, qui παρ' Ὠκεανὸν constituuntur, *Aëris in latis campis* constituit Maro. At Græci interpretes magno se ἁμαρτήματι traduxerunt, cum, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod & reliqui secuti sunt. Melius multo & prudentius noster Silius *Vltra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verum vltra Oceanum sacro contermina fonti
Lethæos latices, & sacra obliuia potat.

quod Græce esset πέρα τοῦ Ὠκεανοῦ. Cæterum cur ibi Heroas constituat Hesiodus, ratio hæc est. Oceanum veteres causam aliquam statuebant τῆς ἀδικίας διαίτης, quæ iustissima, & facillima καὶ μετὰ δικαιοσύνης e terra petebatur prius: postea cum Oceanum πόρου ἕνεκα tentarent, actum de iustitia fuit. Atque hæc causa vera est, cur Hesiodus vitam illam quam Homerus βίον ῥᾷστον vocat, vltra Oceanũ esse voluerit, quod nihil plus commercij cum Oceano & eius præside fortuna haberet. Hinc Pindarus in multis Homeri & Hesiodi interpres, eleganter, citante Theone, Arati interprete, vbi περὶ μακάρων agit, & eorum νήσων, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. verba eius sunt ad locum illum Arati, vbi Astræa describitur, & de sæculis agitur: Αὔτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' οἱ τέχνη θάλασσα, ἀπέκειτο, inquit, καὶ ὀρχήσεια ὕρας τε ἠγνῆς καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κεινὰν περὶ δίαιταν. Vbi legendum κεινὰν περὶ δίαιταν. Opponit κεινὰν δίαιταν Oceani, τῷ ῥᾳστῳ βίῳ. Quamuis nobis ipse Arati locus quoque vsui esse potest, vbi hunc βίον ῥᾷστον describens, Oceanum ab illis seiungit. Αὔτως δ' ἔζωον· χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα, Καὶ βίον οὔπω νῆες ἀπόπροθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα. Sicut ante ἀνθρωπίνης, & τὰ ἀνθρώπινα Oceanus ignotus erat, aut semotus: ita Heroum καὶ τῶν μακάρων animæ vltra Oceanum constituuntur, quod extra ἐπιθυμίας sint, quia qui carent ῥᾷστα ζώειν dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ περὶ προνοίας eleganter interpretatus est, iustitiæ locum esse existimabant συνδιαιτωμένους γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀποξενουμένους. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus vt Hesiodum, præcipueque mentem huius libri interpretemur) iniustitiæ pœnam constituit τὸν Ὠκεανόν, tanquam necessarium, at quo etiam iustos separat quibus hoc præmium proponit, futurum, vt ne Oceano quidem opus habeant. Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νίσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Ipse Poëta cur Heroas suos παρ' Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cum addit, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τοῦ ἔτους θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Terræ enim fructum, quem ῥᾷστον βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, vt alibi ostendimus, *mari & mercaturæ*. Poterat præterea epitheton βαθυδίνης grammaticos in officio continere, & eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerẽt, quæ nihil præter ostẽtationẽ nobis eorum proponunt, vt cum de Horizonte & alijs. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simplicissime locutus erat, cum περὶ μακάρων νήσων dixerat. Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν. Duo enim significarat poeta: primo secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diuersis eius partibus, sicut Herodotus fluuios τῶν ἀτμῶν, id est, vaporum, qui ab alijs περίλαι dicuntur: vnde Nilus αἰγίπλανος a quodam dicitur. Secundo, ostendit situm eorum πρὸς δύσιν esse, quem vbique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi poeta vtitur κατὰ τὸ ἁπλοῦν, vt magistri

gistri loquuntur, & frustra: vel, quod sæpe facit, ὡς τοιοῦτον φιλῶν αὐτὸν μάλιστα, sed vt dixi. Notarunt iam olim etiã veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι. Cæteri poetæ cum Hesiodũ & Homerum non bene percepissent, ipsum Ὠκεανὸν sedem beatorũ statuerũt. Plato in Phædone τῷ Ὠκεανῷ, τὸν Ἀχέροντα simpliciter opponit: quod spectasse videntur etiam ij quos Patriarcha Photius notat scripsisse, τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγονέναι τῷ Ὀδυσσεῖ, οὐ κατὰ τὴν Σικελίαν. vbi παρὰ Hesiodico more sumitur.

Ibid. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ] Hunc locum eleganter expressit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor ætas?
Infelix ego, non illo qui tempore natus,
Qua facilis natura fuit: sors ô mea læua
Nascendi, miserumq. genus, & sera libido
Tanta mea. &c.

opponit minorẽ ætatem, id est, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *ætatem auream* vocat: quia ætas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν constituit. *facilem naturam* dixit, τὸν ῥᾷστον βίον. Legendum autem, versu secundo, *Sors o mea lenta Nascendi.* Ita plane mentem Hesiodi dat.

pag. 50. Νῦν γὰρ δὴ] τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus est, quæ sumi πλεοναστικῶς a Grammaticis dicuntur: tale est illud Homeri: Νῦν δὲ γάρ κεν ἕλοις πόλιν εὐρυάγυιαν.

pag. 51. χειροδίκαι] Obseruarunt iam olim veteres commentatores in Homero & Hesiodo πάθος quoddam in compositis quibusdam αἰτιατικόν: quod directe cum simplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλης. μεγάθυμος est ὁ μεγαλόφρων in virtutibus καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὁ δίκην ἐν χερσὶν ἔχων est ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἄδικος. Vtrumque notauit vetus quidam magister olim ad Poetam. Μέγας μὲν γὰρ θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλης. μεγάθυμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος. οὕτω καὶ παρ' Ἡσιόδῳ διαφέρει ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην. χειροδίκης μὲν γὰρ συνθέτως ὁ βίαιος, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ ταῖς ἑαυτοῦ, κείμενον ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ ἀεὶ περὶ χειρῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Vtrunque tamen pro altero poni potest, vt iam videbimus.

Ibid. δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσται] Distingui hoc modo etiam alia ratione & contraria potest. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσται. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur qua χειροδίκαι infra dicuntur οἱ ἄδικοι. sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶν ἔσται, est, ἄδικοι ἔσονται. nam idem illud πάθος significationis contrariæ in simplicibus esse potest, quod in composito. Euripides Bacchis χειρῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὸ βίαιον. καὶ τὴν μετὰ ἀνάγκης, εὔδηλον ποιοῦσα Μυκηναίαν ἔχουσαν ἐν χερῶν δίκῃ.

pag. 55. Αὐτίκα γὰρ τρέχει ὅρκος] Ex Italica Philosophia sententiam continet hic versus, qui τὴν ἀδικίαν μετ' ἐπιορκίας vocabant, secuti Hesiodum. Hinc Pythagoras ipse, post Deum, iubet σέβεσθαι τὸν ὅρκον. Vbi ipsius interpretes notant, ἡ δὲ κακία, μήτηρ ἐπιορκίας, τὴν ἀσέβειαν τοῦ ἤθους τὸν ὅρκον καταπατοῦσα. πῶς γὰρ ὁ φιλοχρήματος, ἢ περὶ ἀργυρίου λῆψιν, ἢ ἀπόδοσιν εὔορκος ποτὲ γένοιτο; πῶς δὲ ἀκόλαστος, ἢ δειλὸς, ἐμμένει ἐν τοῖς ὅρκοις; Vnde æque late τὴν ἀδικίαν & τὴν ἐπιορκίαν patere existimabant. Et Hesiodo οἱ εὔορκοι τοῖς ἀδίκοις opponuntur, ἐπίορκοι τοῖς δικαίοις. sic infra, Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων. Nec aliter id intellexit Plato, de Rep. 2. qui, vbi locum illum Hesiodi tangit, τὸν εὔορκον καὶ τὸν δίκαιον coniungit his verbis. Οἱ δ' ἔτι, τούτων μακροτέρους ἀποτείνουσι μισθοὺς παρὰ θεῶν. παῖδας γὰρ παίδων φασὶ καὶ γένος λείπεσθαι τοῦ ὁσίου καὶ εὐόρκου. Est autem longe antiquissima

tiquissima eorum familia: hinc ipse Philosophus maxime omnium Πυθαγορείων meminit, etiam cum aliorum sententiam adducere posset: vt sciunt qui eum triuerunt.

pag. 59. Ἄγγελοι πόλεμον τεκμαίρονται] Hesiodus voce τεκμαίρεσθαι vtitur de Dijs, sicut Aristophanes voce ἐπιβουλεύεσθαι Pluto: Ἀτὰρ διὰ τί γε ταῦτα ἐπιβουλεύετον ἡμῖν ἡμᾶς; Loquitur ibi de Ioue Carion, sicut hic Hesiodus: quamobrem frustra non fuerunt antiquorum glossæ, nescio quæ, quæ nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελειῶ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω: quod Comicus ἐπιβουλεύεσθαι dixit. Cæterum, quod notabunt vtriusque poetæ studiosi, vel ex hoc Homerum apparet Hesiodo nostro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι est τὸ τελειοῦν: antiqua enim lingua τέκμωρ ita in vsu erat. Philosophus Rhetor. 1. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταὐτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν.

pag. 60. — ἀνδ' ἐπὶ νηῶν Νέκασθαι] Miserrima vitæ condicio apud antiquos eorum erat quos ἐμπόρους dicebant, quos Horatius modo mercatores, modo nautas vocat, Ode lib. 1. 31.

— — *diues & aureis*
Mercator exsiccet culullis
Vina, Syra reparata merce,
Dijs charus ipsis: quippe ter & quater
Anno reuisens æquor Atlanticum
Impune: me pascunt oliuæ,
Me cichorea, leuesque maluæ.

Eos ille non a probitate, aut felicitate conditionis, sed a periculis Dijs charos dicit: qua autem ratione, quod minime animaduersum fuit, in prælectionibus nostris Horatianis ostendimus. Veteres omnes, quibus insperata felicitas, quamuis indignis obtingebat, *Dijs charos* dicebant: nisi ipsos *Dijs inimicos*. Hinc comici quibus malum imminere notant, aut periculum, *Dijs inimicos vocant*. Luculentum eius rei exemplum est Amphitryone, Scena, *Quis ad fores est?* vbi Amphitryonia crites pulsantes minitabundos ita alloquitur Mercurius: — *ubi Iupiter Dijque omnes certò irati sunt, qui sic frangit fores.* A. *Quomodo?* M. *Eo modo vt profecto viuas ætatem miser.* Amphitryoni vt imminere a se malum & infortunium ostendat, Dijs eum inuisum vocat. Hinc in contrariam partem salutatio illa veterum, *Dij te ament*: cum felicitatem optabant. Aulul. Act. 2. Scen. *Præsagibat mihi animus.* M. *Saluus atque fortunatus Euclio semper sies.* E. *Dij te ament Megadore.* Poeta igitur τοὺς ἐμπόρους, quos infelicissimos iudicat, quibusque se multo fortunatiorem prædicat, qui paratis fruatur vt terræque fructibus, quod solum a Dijs optat, eo quod contrarium facerent, Dijs charos vocat: quod bis terque quotannis a mari seruarentur: bis terque quotannis impune se mari concrederent, quod alijs vix semel bene in anno succedebat. Antiquissimos Vere tantum, semelque quotannis nauigare solere notissimum est vel pueris: quod tamen ignorasse infra videtur Tzetzes. Hesiodus, qui vbique, in hoc libro, τὴν τῆς δικαιοσύνης ἀρετὴν extollit, quæ sub ἐμπορικῇ fuit, τὴν ἐμπορίαν pro pœna hic proponit: quia cum τῷ δικαίῳ ζῆν pugnat.

Ibid. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Male hunc versum veteres plerique & recentiores acceperunt partim, partim supine interpretati sunt. cohæret hic versus cum præcedente, quem ad huius intellectum adhibere debuerant. Inter eos est Gellius, vbi de Historia Hetruscorum Aruspicum, ex Annal. maximorum lib. XI, & Verrij Flacci lib. 1. agit, nisi quod illud ambiguum sit, & vtroque modo accipi possit. Cæterum minime exprimitur ista interpretatione quod Hesiodus voluit; *Malum consilium consultori pessimum.* ἡ κακὴ βουλὴ, est

ὁ ἰμβουλεύσας: ὁ βουλεύσας est ὁ ἐπιβουλεύσας, hoc est, quod in proxime præcedenti versu fuit ὁ κακὰ τεύχων. Germanum sensum eundemque plane hi duo versus habent. Posterior a priore diuulsus fuit maleque vsurpatus. Nam nec τὸ *consultor*, nec τὸ *consulens*, quod alij, vocem βουλεύσαντι exprimere potest. Reddendum igitur erat: *Insidiæ insidiatori pessimæ*; vel, *Malum consilium concipienti pessimum*: vt dicemus cum interpretis Latini errores infra proponemus seorsim.

Ibid. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς] In Hieroglyphicis Ægyptiorum oculus τὴν δίκην significabat, teste Siculo Diodoro, vel τὸν δίκης τηρητήν. Nec apud Hesiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς nunquam in hoc libro propriè accipi notarunt: quod valde ea confirmat, de quibus supra in introductione disputauimus. Theon Διὸς ὀφθαλμὸν, τὴν δίκην interpretatus est. Ἡσίοδος, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός· τὴν δίκην οὕτω καλῶν. Sed tales delicias grammaticis relinquamus.

pag. 61. —ἰσαὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκωνται] cum hunc librum aliquot iuuenibus nuper explicarem, monebam eos emendandum ἵκωνται, quamuis apud Clemētem, Philonem, Xenophontem & alios aliter legi non ignorarem: de eodem postea me monuit Illustrissimus Scaliger, & doctiss. Meursius.

pag. 72. ὅς αὐτῷ πάντα νοήσει] Quomodo νοεῖν apud Hesiodum sumatur ostendimus supra, ad locum illum, ὅτι μέν κεν ἐπιτρέπει νοήσῃ, cuius significationis elegantiam si perpendissent interpretes, legendum notassent, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει. Cæterum αὐτὸς sumitur elegantissime sicut apud Theocritum in illo, Πολλάκις ταὶ δαμάλαι ποτὶ τ' αὔλιον αὐταὶ ἀπῆνθον. Apud Virg. ...

—Ipsæ lacte domum referunt distenta capella ...

... Theoc. ...

Ipsa, id est, *sponte sua*: ὁ αὐτὸς τῶν πάντων, est; ὁ κατ' ἄλλον αὐτὸς, τοῦτο κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν, qui opponitur, τῷ δι' ἑτέρου τὴν παιδεύσεως τυχόντι.

Ibid. — ὄρνιθας λιμὸς Ἐχθαίρει, σὺν δὲ] Parodiam huius loci elegantem Cratinus fecerat:

Ἐάν τε καὶ σὺ γαστρὶ δίδως χάριν, ἐχθρὸς δὲ λιμὸς Ἐχθαίρει, Κόννας δ' ἀκολούθῳ ἑπεται.

Erat autem Connas ille tibicen, poculis addictus admodū, qui Olympicorū certaminum cum victor aliquoties declaratus fuisset, pauper admodum nihil præter κότινον quo Olympici victores coronabantur, reseruauerat. Aristophanes Ἱππ. Ὃς νῦν Κόννου στέφανον ἔχων αὔον, δίψῃ δ' ἀπολωλώς.

Ibid. — ἢ νήχοιτ' ἀεργὸς] pro eo Stobæus νήπιος ἔδων.

Ibid. — σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέτρια κοσμεῖν] μέτρια ἔργα quæ dicat Hesiodus non percepe perunt interpretes: Ac primum Moschopulus, qui μέτρια reddit σύμμετρα τῇ δυνάμει: neque Tzetzes, qui σεμνὰ καὶ μὴ ἀπρεπῆ, multo minus Latini, qui *mediocria* reddiderunt. Philosophi sæpe μέτριον dicunt id quod in vnaquaque re bona maximum est. Sic & apud Platonem μετρίως λέγειν vbique est, optime & verissime dicere: quod quia obseruatū non est, & ex eo Hesiodi nostri locus dependet, vnum & alterum locum, quo id probabimus, adducemus. Plato Phædone: ᾤμην γὰρ ᾤμην πρὸ τοῦ, παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων, ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δ' ὀστοῖς ὀστᾶ, καὶ οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίγνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον μέγαν. οὕτω τότε ᾤμην. οὐ δοκῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε ἔφη ὁ Κέβης. id est: *Illud certe antea existimabam apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibis caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita cæteris ratione ...*

ne reliquis quæ cum singulis maxime conueniunt, maximeque ijs propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum postea exsistere: atque ita minimum quemque hominem maximum euadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optime? Omnino inquit Cebes. Vbi cum ex præcedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifeste quid sit μετρίως. ita μέτριον paulo ante Dialogo eodem: τὴν αὐτὴν ταύτην εἶμαι εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχὴ πρὸς σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν, μέτριά μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρόνιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον: id est, *Eodem modo ad corpus se habeat anima, ac si quis eadem de illis diceret, optime mihi dicere videretur: animam, nimirum, temporis longissimi esse, corpus vero imbecillius minorisque temporis.* Hesiodus postquam exemplum τῶν καιρῶν adduxit, πρὸς ἔργα μέτρια adhortatur fratrem Persen, id est, *labores indefatigatos*: causam addit: ὧδέ κέ τοι ὡραίου βιότου πλήθωσι καλιαί. Porrò τὸ πλῆθος non nisi ex maximis quibuscunque cōtingit. τὸ μέτρον autem est τὸ πέρας, *extremus rei terminus*. Theocritus in epigrammatis victorem quendam celebrat Demotelem, quem ait μέτριον γενέσθαι ἐν πᾶσι, quod est, *excelluisse in omnibus*, contra ac existimant interpretes:

> Δαμοτέλης ὁ χορηγὸς, ὁ τὸν τρίποδ' ὦ Διόνυσε,
> Καί σε τὸν ἥδιστον θεῶν μακάρων ἀναθείς,
> Μέτριος ἦν ἐν πᾶσι· χορῷ δ' ἐκτήσατο νίκην
> Ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ προσῆκον ὁρῶν.

Eodem modo Hesiodus in epitaphio, quod Pindaro asscribitur, μέτρον σοφίης habere dicitur, id est, *multum sapientiæ*, vel, *in sapientiâ excellere*, id enim quod optimum est extra mediocritatem esse non potest, quin alias ad vitium deflecteret, & τὸ πρέπον καὶ τὸ καλὸν transscenderet. μέτριον igitur est τὸ ἔξοχον in omni re præclarâ, μέτριος erat in omnibus Demoteles, id est, *excellens*: μέτρια ἔργα laudat Hesiodus, id est, τὰ ὡς μάλιστα συνεχῆ, τὰ πολλά. quod interpretes Græci minimè obseruarunt, multo minus alij.

Ibid: Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος.] Delicatos certe oportet fuisse veteres qui in hoc versu ἀδιαφόρως scripsisse Hesiodum voluerint: ita vt hæc verba Socrati pronuntiata fraudi fuerint. Eustathius: Σημείωσαι ὅτι τὸ, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ὁ Ἡσίοδος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἁπλοῦς χαρὰν, ἔβλαψε δὲ σοφὸν Σωκράτην, ὅς φιλοσόφως λέγειν πως τὸ, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἤγουν οὐδὲν τί ἐστιν ὄνειδος. τὸ ἐν ἔργοις ἀπαθῶς ἐμπλέκεσθαι, συκοφαντίας αἰτία ... παραδειγματίζων ὡς ἔργον οὐδὲν, ἤγουν οὐδεμία ἐργασία, κἄν τι φαύλη, κἄν ... χρεία. ... τῆς ἐργαζομένης ... Sed Plutarcho accuratissimo scriptore, & Hesiodi olim interprete, quid faciemus, qui hoc propemodum modo hunc versum Hesiodi vsurpauit? ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις, καθ' Ἡσίοδον, ἔργον οὐδὲν ἦν ὄνειδος, οὐδὲ τέχνη διαφορὰν ἔφερε. Cum tamen τὸ οὐδὲν non ad ἔργον sed ad τὸ ὄνειδος referendum sit. Sed nihil est vsitatius quam elegantiæ causâ ad vsum alium Homeri & Hesiodi versus transferre. Quod si propterea procedat hæc calumnia, singulis versibus peccauit Homerus, nisi ignoremus delicias τῶν παρῳδούντων.

pag. 77. Εἰ γάρ τις καὶ χρῆμ' ἐγχώειο ἄλλο φύηται] Elegantissimum est illud ἄλλο, quo hoc loco eâ ratione vsus est, quâ frequenter scriptores Attici τῷ ἄλλως. Sic apud Lucianum Venus in Iudicio Dearum, cum instaret Mercurius, vt causam sciret, cur de Paride tam studiose inquireret, respōdet, ἄλλως ἠρόμην. est igitur χρῆμα ἄλλο, ἢ βλάβη, ἢ τύχη ἐπιπεσοῦσα, ἢ βλάβη ... τις τυχὸν ... detrimentum siue infortunium inexpectatum & fortuitum. χρῆμα ἄλ-

μα ἄλλο vocat. Virgilius, quod animaduersum non bene fuit, quod Græci ἄλλως dicunt, *tantum* reddit. Sic in illo Sileni:

Serta procul tantum capiti delapsa iacebant,

οἱ στέφανοι ἄλλως ἔκειντο. Quintus Calaber vitam humanam, τὸν βίον, vocat ἄλλον; ideo quia mala bonis, bonis mala sine vlla ratione attribuuntur. Locus est elegantissimus elegantis poetæ:

——— τὰ δ' ἄλλοτε ἄλλα φέρον

Πτωχοὺς [illegible] καὶ αὖθις [illegible]
[illegible] μέγα πῆμα [illegible] δ' [illegible]
[illegible] ὄλβος
Οὔτι [illegible] ἄλλος καὶ πᾶσι βίος [illegible]
[illegible]

pag. 84. δειλὸν δ' ἐπὶ πολυβεῖοι φειδώ] Scribo δειλὴ: posteris sicut δειλαιὸν [illegible] [illegible] ἔστι δειλαιὸν; sic δειλὸν [illegible] idem est quod: *seram* quare obrem omnes quotquot hæc tangunt scriptores *serum* venunt. Sic in Catalectis Virgilij:

Et belluaque sera patrimonio

Tu fratre parcimonia.

Namque huc respicit ὁ [illegible]: quod non dixit quamquam magnum Scaligerum *Seram parsimoniam*, sed [illegible], sicut [illegible], & similia. Dubitandum non est [illegible] procedat hæc calu [illegible].

pag. 88. [illegible]] Hic versus quam inepte omnino sequenti cohæreat, [illegible] non potest, quin animaduertat quiuis, etiam plane [illegible] desideratur. Hinc factum est, Proclus, tanquam transiliat hæc, deterritus verborum incongruentia. Ego dubitare non possum Hesiodum hoc modo omnino scripsisse, & transponendos esse hos versus:

Μουνογενὴς δὲ πάϊς εἴη πατρώϊον οἶκον,
Γηραιὸς δὲ θάνοι ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων
Φερβέμεν· ὣς γὰρ πλοῦτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

Huius rei caussa sequitur, quæ interpellata erat absurde, interiecto illo versu, Ῥεῖα δέ κεν: nam τὸ δὲ apud Hesiodum ἀντιλόγιον esse, qui eum triuerunt ignorare non possunt. Porro ἐγκαταλείπων ἕτερον παῖδα φερβέμεν, nimis quam venuste dictum est. Pueri φέρβεσθαι dicuntur dum in tenera illa ætate sunt qua crescunt, nutriuntur que, vt & βόσκεσθαι. Tale est illud Sophoclis Aiacis:

Τέως δὲ κούφοις πνεύμασιν βόσκου, νέαν
Ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.

idem est, βόσκειν, φέρβεσθαι, ἀτάλλεσθαι. Sententia hæc erit:

Vnicus vero filius domum paternam seruet:
Senex vero priusquam moriaris alium relinques
Crescentem: ita enim diuitiæ in ædibus crescunt:
Iupiter enim pluribus facile plures adiungit opes.

dubitare non possum.

pag. 94. οὐχ ὥρια πάντ' ἐσθλὰ [illegible]] non est semper τὸ καθ' ὥραν, sed & τὸ [illegible] in fructibus: dicebantur autem [illegible] fructus & πληθοφόροι, cum non minus fecundi essent, quam decet maturitor: ita δεύτερον ἐνιαυτὸν dixit Theocritus [illegible], & in vno quidem die pleno minorem. Et πλειοφορίας pro frugibus illis celebrabantur, quas Hesiodus καρποὺς ὡραίους vocat, sicut οἶκος πληθοφόρος illis dicebatur, in quo erant, maritus, vxor, liberi. Et annum πληθοφόρον ἐνιαυτὸν dicunt poetæ, vnde illud, πλειοφόρον εἰς ἐνιαυτόν, quod Theocritus ὥριος dixit. Hesiodus eleganter, οὐχ ὥρια πάντ' ἐσθλὰ [illegible] ἔργα κομίζεαι Δημήτερος; id est, ὡς πληθοφόρος ᾖ ἐν τῷ εἰς τὸς καρποὺς κομίζεσθαι [illegible].

Ibid. [illegible]] Notarunt iam olim viri docti Philosophum in Oeconomicis etiam τὴν [illegible] pro coniuge sumere. In iure certe Attico

 etiam

etiam coniux inter τὰ κτήματα numerabatur, & maritus ὁ κύριος appellabatur. Vnde cum lis indiceretur vxori, cumque rea fieret fœmina alicuius, clamabat præco, Η' ΔΕΙ̃ΝΑ ΚΑΙ' Ο' ΚΥ'ΡΙΟΣ, id est, *Eiusmodi mulier accusatur cum domino suo.* Qua occasione Comicus Smicuthen perstringens, parumque virilem ostendens, κύριον illi dat. [illegible] Hominibus enim mollibus per contumeliam eleganti scommate κύριον assignabant, quasi eos inter τὰ κτητὰ & κτήματα cum vxoribus numerarent, quales erant impuri illi senes Lampridij sub [illegible] Heliogabalo, qui, *maritos se habere iactabant*, scelestæ principis sui libidinis alleclæ.

pag. 110 Εὐοχθίων δ' ἵξεαι] male εὐοχθον substituitur ab alijs. Eustathius: [illegible] item: [illegible] κατά τινας παρ' Η'σιόδῳ.

pag. 115. Ε'λπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ] ἐλπὶς οὐκ ἀγαθὴ Hesiodo est νόημα κακόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quæ cogitationibus vacat.

Πάσης περιφοβέρην] Non dubium est quin huc respexerit Aristarchus cum in illo Theogoniæ loco, [illegible], exponit [illegible]. Vetus Glossa ad Theogoniam: [illegible] Eustathius: [illegible] τοῦ φρουρῆς, φρουρᾶς, φρουροῦ, προβιβάζειν.

Η'μος δ' σκόλυμος] Ephemeris Hesiodi æstatem definit ἐπὶ σκολύμῳ. Multi viri docti disputarunt, quid sibi velit Philosophus in Problematis cum hoc modo hunc versum adducit: [illegible] Quo loco quidam, inter quos fuit vir summus Camerarius, Κολύμῳ legerunt: alij κολύβῳ· κόλυβος enim dicunt [illegible] exponitur ab Hesychio. Sed mirum viris doctis in re tam leui aquam hæsisse, præsertim qui βραχυλογίαν Aristotelicam cognitam haberent. Hesiodus æstatem constituit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τέττιγι: ita loquuntur eleganter οἱ ἀρχαῖοι, id est, *tempore cardui, & cicadæ*; vel, *dum carduus & cicada est.* Hac ratione Philosophus eleganter dixit Hesiodum salacitatem mulierum, virorum vero impotentiam constituere ἐπὶ σκολύμῳ. Non vacabat Aristoteli aliud agenti citare versus illos Η'μος δ' σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, & quæ sequuntur, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες. Propterea eleganti ratione dixit, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει, ἐπὶ σκολύμῳ, *sicut poeta Hesiodus dicit de tempore quo viret carduus.* Quod hinc desumpsit Alcæus, Α'νθεῖ δ' καὶ σκόλυμος· νῦν δ' μιαρώταται γυναῖκες. Diximus supra Hesiodum in libris Ε'ργων etiam [illegible] doctrinam complecti: ostendit itaque hic postquam ver absoluit, quid agendum sit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τέττιγι.

Πλείων δ' κατ' χθονός] Non intellexerunt hæc interpretes. Ac primo Moschopulus quantum a sensu horum verborum absit, perspicue fatetur, cum [illegible] reddit. Satis superque supra probauimus, ne iterum hic repetendum sit, in libro nostro singulari,

contra Tzetzem, Ephemeridum rationem in operibus Hesiodi non in diebus esse: cum autem designatio eius passim fere sparsa sit, manifeste tamen ibi incipere: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. Ita vt tota agriculturæ doctrina in Ephemeride desinat. Hesiodus postquam Ephemeridem suam cum anno terminauit, cuius doctrina ab hyeme incipit, in Autumno desinit, totam simul Ephemeridis doctrinam & agriculturæ tali clausula concludit: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. quod interpretes Latini, secuti Græcos, reddiderunt, *Annus vero per terram accommodus sit*. Ineptissime. Multum torsit omnes illud κατὰ χθονὸς, quæ verba absoluunt Agriculturæ præcepta, simulque ad nauigationem viam præparant: ita vt illud quod sequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης ita cum hoc cohæreat. quia enim τῇ Πλειάδι veteres arare vt incipiebant (quod Lacones vnâ voce βουτεῖν dicebant, Hesychius, Βουτεῖν, ἀροτριᾶν ὅτι ὁ Ὠρίων δύνῃ) ita nauigare desinebant, eleganter Hesiodus hac occasione alteram Oeconomiæ rationem orditur. At Proclus optime ad hunc locum notarat, πλειὼν ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων ἔστω σοι τέλος ἔχων: potuisset tamen melius alijs consulere infra: si pro illis, ἐὰν ταῦτα πράττῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἁρμόδιος ἔσται, notasset, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσται. Tzetzes nugari maluit, quæ hic omitti poterant. ἄρμενον igitur est τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, est κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita transit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Absoluto totius anni tempore concludit Ephemeridis doctrinam his verbis: Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. *Ita annus in opere rustico absolutus est*. Ita sumendum.

Pag. 145. Μίμνε φυλάσσοντα] Non intellexerant hæc interpretes. Hesiodus μέσσα θαλάσσης vocauit τὸν ὥριον πλοῦν. Sic eleganter, ἀίξει δὲ νεμήσατο λυγραλέον θαλάσσης: quamobrem quæ Moschopulus, Proclus, Tzetzes περὶ ναυμαχίας hic dicũt, ostendũt eos non bene mentem Hesiodi vidisse. dum suadet μίμνε φυλάσσοντα, suadet vt mercator vsque ad æstatem maneat, quia vsitatissimus alter ille πλόος, veris nimirum, εἰαρινὸς sit, quod quid sit suo loco ad interpretes dicimus.

Pag. 148. Καὶ ἐν ἀμφῷ γένει δῶκεν] Stobæus, καὶ ἐν ἀμφῷ γένει δῶκε.

Pag. 154. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς] vt hoc præceptũ, quod est περὶ συμβολῶν & συμβολαίων, quæ collatis ab vnoquoque sumptibus instituebantur, constet sibi, sublatâ distinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι. Ἐκ κοινοῦ πλείστη τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη. Sensus est hoc modo mire directus & perspicuus.

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν.] Notum est omnibus quam multa de his veteres: cæterum cur hoc præceptum de non mouẽdis sepulchris ad παῖδα δυωδεκαταῖον spectet, nunquam ostendere potuerunt. Nos hos versus hoc modo transponendos esse dubitare non possumus, licet intercedentibus omnibus Grammaticorũ tribubus, qui nimium misere truncarunt, mutilarunt, auxerunt, transposuerunt olim, tanquam vultures quidam, Homerum & Hesiodum:

Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ,
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται
Ἀνέρι λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔστ' ἐπὶ καὶ τῷ Ποινή.

Quãtâ curâ veteres distinxerint τὰ θηλύτερα τῶν λουτρῶν, quæ γυναικεῖα vocabant, & absolute λουτρὰ in deliciarum descriptionibus, Lampridius *lauacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, vt viri magni nuper notarunt, pueris notum est, cum ex aliis tum ex Comico, qui ἐν

τῶν λοιπῶν totam disciplinam Atheniensium considerari vult. Pueri autem ἀνδρωπῖαι, & δυνδυαζόμενοι omnia communia cum matribus habebãt, δίαιταν, τροφὴν, οἶκον, id est, ipsum gynæceum: monet Hesiodus ne eiusmodi puerulos matrum λουτρῷ assuescere sinant, ex disciplina veteri, quia θηλύνεσθαι τὰ σώματα ex aquæ tepore existimabant. Sensus erit ita perspicuus planusque, vt nihil supra, hoc modo:

Neque muliebri lauacro corpus purgare
Puerum sinas duodecennem, quia masculos eneruat,
Neque duodecim mensium, nocet & illud
æquali modo [*sequitur*
Viro. dura enim suo tẽpore & hanc rem
Pœna.

apparet hinc ante omnia præceptum περὶ τῶν ἀκινήτων huc non spectare: quod seorsim considerabimus.

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] ἀκίνητα sunt οἱ νόμοι. de quibus vsitatũ fuisse elegantissima parœmiã μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quo hic Hesiodus vtitur, satis ex illo Platonis apparet tertio de legibus. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητά αὐτοῖς τινα κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας, ἥπερ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλαῖς γίγνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν, ὡς οὐκ ἂν δύναιτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς, ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Eusebius Præparat. Euang. Lib. 3. Ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν τοὺς οὕτως ἐμφανεῖς καὶ ἐνεργητικὰς δυνάμεις ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένους· ἄντικρυς δὲ παρανομοῦντας, δέον σώζειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἑπόμενον τῇ τῶν προπατόρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔρωτι καινοτομίας. καθίζειν ἐπ' ἀκινήτοισι, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα quam eleganter dictum sit ostendimus ad Proclum.

οὐ γὰρ ἄμεινον] vetus clausula qua potissimum vtebantur in interdictis suis veteres principes, erat, οὐ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum in cautione sepulchrali in Epitaphio Nitocridis: τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλέων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ὁκόσα βούλεται χρήματα. μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε· οὐ γὰρ ἄμεινον: quia autem vulgo, etiam in Ethicis cautionibus eã vtebantur clausula, Horatius philosophiam alibi, *meliora* dixit, id est, τὰ ἀμείνω.

Cum tu coemptos vndique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora, temnes.

pollicitus meliora, est, ὁ τῆς φιλοσοφίας ἀντιποιούμενος.

Pag. 166. Διὸς παρὰ μετιόντος] Errauit vir summus Angelus Politianus, cum tres dies Iouis ab Hesiodo statui obseruat, ex hoc loco. Vetustissimi Poetæ ominis causa vtebantur ἐκ πατρῷ, voce Διὸς eleganter in narrationibus etiam, quacunque de re agebant: ita in principio continuo τῶν Ἔργων, Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε, Ῥητοί τ' ἄρρητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι: Vbi illud postremum ominis causã ponitur, & ex suppletiuo: nam nihil est quo referatur. Peculiariter autem singulos dies poetæ ἡμέρας ἐκ Διὸς dicũt simpliciter. sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι: autor Megaræ Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤυτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤμαθ' ὁπόσσα. Ita Hesiodus cũ rationem τῶν ἡμερῶν incipit, in genere iubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ Διόθεν, id est simpliciter, *dies quos natura constituit*: ita ea vox millies a Poetis ponitur: Sic Apollonius & Nonnus ἀνέρας ἐκ Διὸς dixerunt, sicut Hesiodus ἤματα ἐκ Διός: omnes enim res ominis causa Διὸς dicebant: ita vt inde τὸ Διὸς ἐκ πατρῷ, in vsu remanserit: sic Theocritus dixit, Μυζᾶν ἀπίνδην, Διὸς ἀγαθοβουλόντος; quod etiam veteres magistri

ſtri videntur ex eo loco ad Homerum notare. Id quod toties poetæ ἐκ Διὸς dicunt, Heſiodus hic παρὰ Διὸς, dixit. Αἵδε γ᾽, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διός: id eſt, *Hi ſunt dies de quibus acturi ſumus*: quicquid non interpretamur, ominis causâ dicitur. Atque hæc cauſa eſt cur Proclus, qui tam ſtudioſe ex more familiæ ſuæ, dies perſecutus eſt, nihil περὶ Διὸς ἡμερῶν dicat, niſi quod πάσας τὰς ἀγαθὰς ita dici exiſtimat. Atqui Heſiodus poſt hanc formulam diuiſionem non τῶν ἀγαθῶν ſolum, ſed & τῶν κακῶν aggreditur. Tzetzes ad omnes dies retulit: quamquam more ſuo nugaciſſime ſupra, ἐκ Διόθεν, ἐκ τοῦ ἀέρος καὶ οὐρανοῦ exponat: hic vero παρὰ τῆς εἱμαρμένης. Sed veniam meretur qui a Grammaticis diſſentit, cum ipſi toties a ſe abeant.

Εἰκάδι δ᾽ ἐν μεγάλῃ] Nimium hic nos fruſtrantur interpretes. Itaque quanuis hæc rejicere poteramus in notas noſtras, ad ipſos, hic tamen monere viſum. Εἰκὰς in menſe multiplex eſt: μεγάλη dicitur poſtrema, reſpectu priorum. Atque hæc eſt cauſa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας. Non bene intellexit locum illum Græcus interpres. Quæritur enim cur cum τῇ τριακάδι finis ſit plerunq. lunæ, & menſis; cum τῇ τριακάδι ſit ſatisfaciendū fœneratoribus, miſer tamen Strepſiades περὶ τῶν εἰκάδων agat: Atque hic interpretationes videtur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures ſint. ἡ μεγάλη εἰκὰς vltima eſt menſis veterum: Eſt autem dies illa quæ vigeſimarū vltima eſt: μεγάλη enim eſt ἡ ὑστάτη, quæ τὴν ἕνην καὶ νέαν præcedit. Obſeruant enim veteres, etiam Athenienſes ante Solonem ἄχρι τριακάδος μένον τὸν μῆνα βεβαιουμένους. Εἰκὰς μεγάλη, eſt, Pridie Calendarum: nona & vigeſima. Quam nugentur interpretes, qui πλέον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ eſſe putant, in notis noſtris ad ipſos oſtendimus: ex quibus reliqua petenda ſunt quæ ad Heſiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hic prætermittimus, ad interpretes notatum inuenies.

FINIS NOTARVM
IN ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΣ
Heſiodi.

Clariss. Doctissimoque Viro

BONAVENTVRÆ VVLCANIO
DANIEL HEINSIVS
S. D.

HESIODVM, Vir Clarissime, dum sub prælo est, leui opera percurrimus, præsertimque librum cui ab Operibus & Diebus inscriptionem fecit siue ὁ ποιητὴς, siue aliquis τῶν μετ' αὐτόν. Quæ in illo notanda videbantur, partim ne incepti operis cursum remoraremur, neque prælis difficultatem obiiceremus; partim quod sub manu quadam nascerentur, quæ tolli posse videbantur, magis quam ostentationis causa, aut gloriolæ captandæ, quam ex aliis authoribus sperare poteramus, Introductioni nostræ, quam illi operi subiungere visum erat addidimus. Restabant interpretes, nec emendati me hercule, nec vbique probi, & qui sæpenumero παρερμηνεία τινὶ non ferendâ sensum authoris mentemque inuoluerant verius quam proponebant. Quæ res indicanda saltem iuuentuti fuit, καὶ τοῖς κινδυνεύουσι ταυμαχία τοιαύτῃ προσπταίειν. Moschopulum Proclumque, vbi necesse fuit, integritati suæ restituimus. Quæ transposita manifeste erant aut alio translata, nec tamen loco suo a nobis mota fuerant, ne temeritate peccaremus, indicauimus. Tzetzen auximus, suppleuimus, restituimus: alterum ex ingenio: alterum ex authoritate Venetæ partim editionis, partim M S. cum quo olim a te collata fuit illa. Quod quamuis omnino peculiare nihil repræsentaret, quod non in Basiliensi expressum esset, noluimus tamen vel humanitati tuæ minus debere, vel ignorare τὰς χάριτας, quo studio, quo ardore, etiam hac ætate rem literariam agas. Merita in me tua, in quorum partem passurus sum venire neminem, alias agnoscemus, cum occasionem obtulerit bonus Iupiter, aut Apollo pater. Auctores sub auspicio tuo grauissimos degustaui, eruditionem tuam veneratus sum, iudicium colui, ingenium suspexi; atque adeo præeunte te, & manu quasi ducente τῇ Ἑλληνικῇ Ἀφροδίτῃ καὶ ταῖς παρέδροις Χάρισι θύειν ἤρξαμην. Multorum igitur nomine cum iam olim tuus sim, postremum nunc beneficium amplector, quo labori huic nostro pro parte tua deesse noluisti: pro quo quicquid huius est tibi offerendum arbitramur. Ita tamen vt pro reliquis omnibus animum nostrum apud te obsidem relinquamus. Vale Vir Clarissime, & nos amare perge.

DAN. HEINSII NOTÆ ET ANIMADVERSIONES IN MANVELEM MOSCHOPVLVM, PROCLVM DIADOCHVM, IOANNEM TZETZEM, ἜΡΓΩΝ ΚΑῚ ἩΜΕΡΩ͂Ν Hesiodi Interpretes.

AMICO LECTORI.

QVÆ in reliquis Hesiodi interpretibus a nobis præstita sunt, facile ea per te videbis; vt & ea quæ in Tzetzen obseruamus, animaduertimus: cæterum consilij nostri in editione eius ignarum te esse noluimus. Exemplaribus duobus vsi sumus, altero mutilo, sed quod ex M.S. *codice suppleuerat* C. V. *Bonauentura Vulcanius: altero Basiliensi, sed in quo omnia excusa erant, quæ in altero ex* M S. *accesserant, quod longe emendatissimum ab omnibus semper habitum est. Hoc ipsum infinitis in locis corruptum vitiatumque, ita vt sæpius lineæ aliquot bis terve inculcarentur, & glossemata multa ineptissime irrepsisse apparerent; partim ingenio, vbi ab vtrâque editione destituebamur; partim iudicio, accedente Venetæ editionis authoritate, quæ etsi mutila, & multis partibus corruptior, nonnullis tamen in locis ad veram lectionem, qua destituebamur, nobis præiuit, emendauimus. Sed cum sæpe integris pericommatibus & periodis, quæ idem notarent, hæ editiones differrent; ea quæ meliora nobis videbantur ex Basiliensi retinuimus: cætera secundum Venetam emendauimus. Quorum singulorum in Notis rationem reddere nec potuimus, nec voluimus. Typographica porro menda, quorsum notare attinet, aut articulum alibi omissum, alibi superuacuum, quod non raro factum fuit. Sufficit nobis si ex iis quæ in hunc Grammaticum, eiusq; emendationem, collata a nobis sunt, Hesiodo aliquantulum lucis allatum videbis.*

IN PRÆFATIONEM TZETZÆ.

Pag. 1. ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ εἰς ΤΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΤΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΟΥ ΗΣΙΟΔΟΥ.] Huius inſcriptionis autor quiſquis fuit, recentiſſimus fuiſſe videtur, eamque agnouiſſe diuiſioné librorum, quæ hodie obtinet: in qua tertius quaſi liber, aut ſaltem peculiaris totius operis pars conſtituitur, illa, quæ ΗΜΕΡΑΙ inſcribitur, vbi nimirum τῶ ἡμερῶν ratio incipit: alias enim ſuffeciſſet dixiſſe, ΕΙΣ ΤΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΣ, ſine articulo illo, qui peculiarem quaſi partem τὰς ἡμέρας ſtatuit. Tzetzes, vt paulo inferius videbimus, etiam dedita operâ, inſcriptionem totius operis generalem ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΣ facit. Nec ignoramus propterea ab aliis hoc quoque modo citari: ſic Homeri interpres ad primum Iliados: Ἥρωας δέ φασι κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὥς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ταῖς ἡμέραις. & Patriarcha Photius ex antiquiore notat τὰ ἔργα καὶ τὰς ἡμέρας Ἡσιόδου παρὰ τῇ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος κεφαλῇ repertas fuiſſe, ne alios adducamus: quamuis priora illa: τοῦ σοφωτάτου &c. ætatem ſuam præ ſe ferant, quæ non Grammaticis modo ſed & antiquioribus authoribus a ſequiori ætate præfigi ſolent. Sic Nonni Dionyſiacorum pro eo qui hodie legitur in MSS. fuit: τοῦ σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου Νόννου Διονυσιακά: vt in ἀνεκδότοις Caroli Vtenhouij ad doctiſſimum Falckenburgium vidi. Quæ manu librarij ſæpe appingi ſolere ſit veriſimile.

pag. C. 1. Tzetzes: γεγόνασι δὲ τούτων τῶν ποιητῶν ἄνδρες ὀνομαστοὶ τέσσαρες] Ita reſcripſimus, cum Baſilienſis editio male, τέσσαρες, haberet, quod repugnat numero eorum, quos poetas eſſe ait, etiam ſecundum calculum aliorum: ſunt enim hi quinque quibus hoc nomen ἀντωνύμως fuiſſe ait: Homerus, Antimachus, Panyaſis, Piſander, & Heſiodus. De operibus eorum quibus ποιητοῦ titulum meruerunt, multi: nam & apud Suidam quod de Panyaſi ſcribitur in collectaneis illius Grammatici, Πανύασιν ἐν ποιηταῖς τάττεσθαι μεθ' Ὅμηρον, κατὰ δέ τινας καὶ μετὰ Ἡσίοδον, καὶ Ἀντίμαχον: in eo τό, ποιηταῖς, vt hoc loco, ſumitur.

Ibid. Tzetzes: Ὅμηρος ὁ παλαιός, Ἀντίμαχος ὁ Κολοφώνιος] ita edere maluimus, cum tam Veneta editio, quam Baſilienſis, ὁ πολὺς Ὅμηρος, haberet. Cæterum ita Homerus ὁ ἐποποιός dicitur, ad diſtinctionem Homeri τοῦ τραγῳδοῦ, qui ad Pleiada Tragicorum pertinebat: Homeri item τοῦ Εὐροσείωνος, quem coætaneum Heſiodi ſtatuit Tzetzes, & multorum aliorum recentiorum. Porro ita poetam a Grammaticis plerumque adduci notiſſimum eſt, nam & ipſe voce hac infra, cum de Homero loquitur, Tzetzes vtitur, cum inquit: Ἀλλ' ἴσως ὁ ἕτερος τοῦ Ἡσιόδου ἰσόχρονος, ὁ τοῦ Εὐφρoσείωνος παῖς, ὁ Φωκαεύς, ὁ καὶ τούτῳ τὴν Ἑλένην συζάμενος, κἀν τὰ ἔπη τῷ θείῳ ἐκείνῳ ἀνδρὶ, τῇ ὁμωνυμίᾳ πεπλανημένοι, λέγειν τοῦτον ἐπλάσαντο. Ὅμηροι γὰρ πολλοὶ γεγόνασιν ἕτεροι, ζῆλον τοῦ παλαιοῦ τὴν τούτου κλῆσιν λαμβάνοντες. Ortum autem hoc mendum eſt, ex more contrahendi MSS. ex παλαιός, πολύς. idem Tzetzes infra: βίβλους μὲν οὗτος ἐκκαίδεκα συνεγράψατο. Ὅμηρος δὲ ὁ παλαιὸς ιγ.

pag. 2. C 1. Tzetzes: καὶ ἐχυρούς, καὶ ἄχυτος ὤν] in editione Baſilienſi legebatur, ἢ περὶ τὸν Ἑλικῶνα ποιμαίνων, ὀχυρούς καὶ ἄχυτος ὤν. verba illa, περὶ τὸν Ἑλικῶνα ποιμαίνων, induximus, vt gloſſema,

ma, nō ſine ſuffragio Venetæ editionis, quæ habebat manifeſte, ἢ ἐχήνορος καὶ ἄυπνος ὤν, σύννους τι περὶ ἑαυτοῦ γεγονώς. Reliqua vero non agnoſcebat: quod nos ſecuti τὸ ἢ ſimpliciter in καὶ mutauimus: quanuis ex eo & ὥστε heri commode poſſit. Ita ne minima quidem lectorem celamus.

Pag. 2 C. 2. Tzet. Κἂν γὰρ καὶ περί τινας νῦν παρθένοι καὶ δαφνηφόροι ἀφίξονται, γυμνάζωσι τοῦτον, ἀλλ' οὐ σοφίσουσιν] In Baſilienſi editione ſcriptum erat, γυμνάζωσι πάντων: ex quo nos fecimus τοῦτον. Recte procul dubio. In Veneta hæc mutila erant.

Pag. 3 C. 1. Tzet. Καί φασι τὸν Ὅμηρον τὰ πρωτεῖα λαμβάνειν] Ita emendauit Illuſtris Scaliger, cum legeretur, καὶ πᾶσι, in Baſilienſi.

Ibid. Tzet. ὁ δὲ Πανίδης ἔκρινε νικᾶν Ἡσίοδον] In emēdatiſſimâ editione legebatur, ὁ δὲ Πανίδης ἔκρινε κατ' αὐτὸν Ἡσίοδον, ὡς εἰρήνην, καὶ &c. ne ſenſus ſuſpenſus eſſet, ex κατ' αὐτὸν, νικᾶν faciendum fuit.

Ibid. C. 2. Tzet. Ὄλβιος οὗτος ἀνήρ] In his verſibus quædam erant, quæ cum metro pugnabant, quæ facile emendare fuit. Quædam etiam quæ cum idoneo ſenſu: verſus enim vltimus ita legebatur: Καὶ δή τι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν. Scripſimus autem ex libello, qui Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου ἀγὼν vulgo inſcribitur, vbi hi verſus, & quædam præterea, quæ hic ſunt, leguntur, Κεῖθι δή τι. Agit enim de loco vbi moriturus erat.

Ibid. Tzet. Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν] ita edidimus, cum male in Baſilienſi, πληξίππου, eſſet. Tertius a principio verſus ita in eâdem editione concipiebatur, quemadmodum expreſſimus in hac noſtrâ:

Ἡσιόδου τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστίν,

vt & lib. Anthologiæ 3. tit. εἰς ποιητάς. At in Pauſaniæ Bœoticis melius elegantiuſque:

Ἡσιόδου τοῦ πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὄρωρεν:

Quod ego in meâ huius Epigrammatis verſione ſecutus ſum, quæ ita habet:

Fertilis Heſiodum produxit frugibus Aſcra:
Oſſa viri Minyûm Martia terra tegit,
Heſiodi, cuius miratur Gracia laudes:
Nec tulit huic quenquam cognitione parem.

in certamine Homeri & Heſiodi, γῆ Μινυάς legitur, verſu ſecundo: & 3. ſicut edidimus.

Ibid. Tzet. Ἀλλ' ἐπεὶ μὲν δὴ ταῦτα συνεπλέξαμεν] Baſilienſis editio habebat: ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τὰ περὶ τὸν ποιητὴν κατεπλέξαμεν. Sed ſimpliciſſimum ſecuti ſumus. Cl. Vulcanius ex M S. ad oram libri ſui notarat: Ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τὰ περὶ τὸν ποιητήν: quod magis placet.

pag. 4. Tzet. ὅτι διδασκαλία γεωργίας καὶ ἡμερῶν καθ' ἃς δεῖ τόδε ποιεῖν] melius dixiſſet & verius, καθ' ἃς δεῖ τόδε ἢ τόδε ποιεῖν: ita etiam reliquas œconomiæ partes admitteret, quas iam excludit.

Ibid. Tzet. Ἀσπίδος, Θεογονίας, Ἡρωογονίας, Γυναικῶν καταλόγου] Deceptus fuit Tzetzes cum reliquis ſui temporis hominibus in Heſiodi librorum enumeratione: Ac primo ad Ἀσπίδα quod attinet peccat, cum eam ex catalogorum numero tollit: Secundo cum ſolius Γυναικῶν καταλόγου meminit: niſi forte illud, καὶ τῶν λοιπῶν, ad reliquos Heſiodi catalogos referamus: quod mihi neutiquam veriſimile fit. Tertij Heſiodi catalogi pars fuit Ἀσπίς. [Nec aliud voluit antiqui argumenti, quod etiamnum illi libro præfigitur, autor; cuius hæc verba ſunt: Τῆς Ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων τ' καὶ σ'.

Ibid. Tzet. γυναικῶν καταλόγου] Ad diſtinctionem aliorum Catalogorum: nolim enim falli ex Heſychio, vel parum caute notante, vel corrupto, viros doctos, cum magni nominis quibuſdam, qui κατάλογον Ἡσιόδου cum ſimpliciter citatur, ad τὰς ἠοίας referunt.

At

At cum Stephanus, cũ Eustathius, cum alij Ἡσιόδου καταλόγον citant, τὴν ἡρωογονίαν, aut τὰς γυναικολογίας ἡρωϊκὰς plerumque intelligunt: quod cum fructu obseruabis. Apollonij interpres manifeste distinguit ἠοίας, & κατάλογον, ad lib. 2. παρατίθεται δὲ Φινέα φησὶν Ἡσίοδος ἐν μεγάλαις ἠοίαις, ὅτι Φρίξῳ τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν, ἐν δὲ τῷ γ̄ καταλόγῳ, ἐπειδὴ τὸν μακρὸν χρόνον, τῆς ὄψεως ἐστέρησεν. Hesychius cum interpretatur ἠοῖαι, ὁ κατάλογος Ἡσιόδου, non dubium est quin desit numerus, qui fortasse ita supplendus esset, ἠοῖαι, ὁ δ´ κατάλογος Ἡσιόδου. Video enim ἠοίας ordine quartas fuisse: quas δ´ κατάλογον vocant. Atque hoc est quod vult loco supra adducto magister, qui ἐν τῷ καταλόγῳ Α´ Ζητίδα Ἡσιόδου φέρεσθαι scribit. Sic cum ὁ τὰ ἐθνικὰ γράψας, quem Stephanum vulgo dicimus, hos versus citat in hunc modum: Ἡσίοδος καταλόγων·

Κτεῖναι Νηλῆος πελασίφρονος υἱέας ἐσθλοὺς
Ἕνδεκα· δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ,
Ξεῖνος ἐὼν, ἐτύχησε παρ᾽ Ἱπποδάμοισι Γερήνοις.

& paulo post; dubium non est, quin scripserit: Ἡσίοδος καταλόγων γ̄, quæ litera cum voce coaluit, & in ὁμοιωδῆ mutata est.

Ibid. Tzet. ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν τοῦ μεγάλου Ὀρφέως ἔργων, καὶ ἡμερῶν, ὧν &c.] Hoc loco glossema fœdum, quod in emẽdatissimo codice erat, eiecimus: ὧν ἔργων Ὀρφέως, ἤτοι τῶν περὶ γεωργίας: quod non tam imperiti hominis est, quam vacui, & qui, quod ageret, non haberet. Id propterea nos loco mouere partim ex iudicio nostro, partim ex authoritate Venetæ non dubitauimus.

Ibid. Tzet. Ὅππως ἄν] Ineptissime hic versus ita conceptus legebatur, Ὅππως ἂν παιδία σελήνη παιδύσειε. Illustris vero Scaliger, ita vt edidimus emendandum nos monuit, nimirum, Ὅππως ἂν παιδία σεληναίη πιαίνοιτο: addens præterea, illud πιαίνειν de Luna dictum esse, vt apud Maronem, *parêre*, de aruis & terrâ:

Vt quamuis auido parêrent arua colono.

Quem versum ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου Ὀρφέως ἔργων magnum illum Poetam expressisse dubium non est.

Ibid. C. 2. Tzet. Διὰ ταῦτα πάντα τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται, Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέραι] Scribe, διὰ ταῦτα πᾶν τὸ βιβλίον &c. Notat Grammaticus, inscriptionem totius libri esse Ἔργα καὶ Ἡμέραι: quod probat, id quod supra ostendimus, ineptam esse diuulsionem librorum, quæ hodie obtinet, & τὰς ἡμέρας non esse partem peculiarem, neque aliam. Præterea neque, quod a quibusdam hodie factum est, libros priores, ἔργα tantum vocandos esse, omisso ἡμερῶν nomine: sed opus hoc vnum & integrum Ἔργα καὶ Ἡμέρας inscribi: quod ex eo probare videtur, quia τὸ τοῦ μεγάλου Ὀρφέως πᾶν τὸ βιβλίον ἔργα καὶ ἡμέραι inscribebatur; quanuis ostenderit vbi ἔργα, vbi ἡμέραι incipiebant: quod & in Hesiodo videmus, & in qualibet huius operis parte. Ita enim antiqui de his libris loquebantur, ἀπὸ ἱεροῦ μέχρι Πανδώρας, ἀπὸ Πανδώρας μέχρι γυναικῶν, & ita deinceps μέχρι τῶν ἡμερῶν: nec propterea totidem libros constituerunt: vt in libro singulari ostendimus.

Ibid. Tzet. Καὶ τοὺς δικαστὰς δεξιούμενος, ταῖς δίκαις κατέτεινε τὸν Ἡσίοδον] Inepte in emendatissima editione erat, τοὺς δικαστὰς ἐξηγούμενος: quod locum hic habere non potest. Est autem δεξιοῦσθαι vox quâ impense delectantur magistri, ἀντὶ τοῦ προσσαίνεσθαι: quare nec mirum si ad τὰς δωροδοκίας Persæ referatur. Apud Eustathium eam vocem reperies frequentatam, non longe aliter: apud Plutarchum eodem modo, ἐν τῷ πῶς ἄν τις διακ. τ. κολ. τ. φιλ. μετὰ δὲ τὴν

ma, nō sine suffragio Venetæ editionis, quæ habebat manifeste, ἢ ἐχυρωρὰς καὶ ἄϋπνος ὤν, σύνεσίς τι περὶ ἑαυτὸν γεγονώς. Reliqua vero non agnoscebat: quod nos secuti τὸ ἢ simpliciter in καὶ mutauimus: quanuis ex eo & ὅτι fieri commode possit. Ita ne minima quidem lectorem celamus.

Pag. 2 C. 2. Tzet. Κἂν γὰρ καὶ πάντα πρὸς νῦν παρθένοι καὶ δαφνηφόροι ἀφίξονται, γυμνάζωσι τόπον, ἀλλ' οὐ σοφίσονται] In Basiliensi editione scriptum erat, γυμνάζωσι πάντων: ex quo nos fecimus τόπον. Recte procul dubio. In Veneta hæc mutila erant.

Pag. 3 C. 1. Tzet. Καί φασι τὸν Ὅμηρον τὰ πρωτεῖα λαμβάνειν] Ita emendauit Illustris Scaliger, cum legeretur, καὶ πᾶσι, in Basiliensi.

Ibid. Tzet. ὁ δὲ Πανίδης ἔκρινε νικᾶν Ἡσίοδον] In emēdatissimā editione legebatur, ὁ δὲ Πανίδης ἔκρινε κατ' αὐτὸν Ἡσίοδον, ὡς εἰρήνην, καὶ &c. ne sensus suspensus esset, ex κατ' αὐτὸν, νικᾶν faciendum fuit.

Ibid. C. 2. Tzet. Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ] In his versibus quædam erant, quæ cum metro pugnabant, quæ facile emendare fuit. Quædam etiam quæ cum idoneo sensu: versus enim vltimus ita legebatur: Καί δέ τι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν. Scripsimus autem ex libello, qui Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου ἀγὼν vulgo inscribitur, vbi hi versus, & quædam præterea, quæ hic sunt, leguntur, Κεῖθι δέ τι. Agit enim de loco vbi moriturus erat.

Ibid. Tzet. Ὀσσία πληξίππων γῆ Μινυῶν] ita edidimus, cum male in Basiliensi, πληξίππου, esset. Tertius a principio versus ita in eādem editione concipiebatur, quemadmodum expressimus in hac nostrā:

Ἡσιόδου τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστίν, vt & lib. Anthologiæ 3. tit. εἰς ποιητάς. At in Pausaniæ Bœoticis melius elegantiusque:

Ἡσιόδου τοῦ πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται:

Quod ego in meā huius Epigrammatis versione secutus sum, quæ ita habet:

Fertilis Hesiodum produxit frugibus Ascra:
Ossa viri Minyûm Martia terra tegit,
Hesiodi, cuius miratur Gracia laudes:
Nec tulit huic quenquam cognitione parem.

in certamine Homeri & Hesiodi, γῆ Μινυάς legitur, versu secundo: & 3. sicut edidimus.

Ibid. Tzet. Ἀλλ' ἐπεὶ μὲν δὴ ταῦτα συνεπλέξαμεν] Basiliensis editio habebat: ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τὰ περὶ τὸν ποιητὴν κατεπλέξαμεν. Sed simplicissimum secuti sumus. Cl. Vulcanius ex M S. ad oram libri sui notarat: Ἀλλ' ἐπεὶ μὲν τὰ περὶ τὸν ποιητήν: quod magis placet.

pag. 4. Tzet. ὅτι διδασκαλία γεωργίας καὶ ἡμερῶν καθ' ἃς δεῖ τόδε ποιεῖν] melius dixisset & verius, καθ' ἃς δεῖ τόδε ἢ τόδε ποιεῖν: ita etiam reliquas œconomiæ partes admitteret, quas iam excludit.

Ibid. Tzet. Ἀσπίδος, Θεογονίας, Ἠοιογονίας, Γυναικῶν καταλόγου] Deceptus fuit Tzetzes cum reliquis sui temporis hominibus in Hesiodi librorum enumeratione: Ac primo ad Ἀσπίδα quod attinet peccat, cum eam ex catalogorum numero tollit: Secundo cum solius Γυναικῶν καταλόγου meminit: nisi forte illud, καὶ τῶν λοιπῶν, ad reliquos Hesiodi catalogos referamus: quod mihi neutiquam verisimile fit. Tertij Hesiodi catalogi pars fuit Ἀσπίς. [Nec aliud voluit antiqui argumenti, quod etiamnum illi libro præfigitur, autor; cuius hæc verba sunt: Τῆς Ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ ς'.

Ibid. Tzet. γυναικῶν καταλόγου] Ad distinctionem aliorum Catalogorum: nolim enim falli ex Hesychio, vel parum caute notante, vel corrupto, viros doctos, cum magni nominis quibusdam, qui κατάλογον Ἡσιόδου cum simpliciter citatur, ad τὰς ἠοίας referunt.

At

At cum Stephanus, cũ Eustathius, cum alij Ἡσιόδου κατάλογον citant, τὴν ἡρωογονίαν, aut τὰς γυναικολογίας ἡρωϊκὰς plerumque intelligunt: quod cum fructu obseruabis. Apollonij interpres manifeste distinguit ἠοίας, & κατάλογον, ad lib. 2. πιπραῦσκς δὲ Φινέα φησιν Ἡσίοδος ἐν μεγάλαις ἠοίαις, ὅτι Φρίξῳ τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν, ἐν δὲ τῷ γ κατάλογῳ, ἐπειδὴ τὸν μακρὸν χρόνον, τῆς ὄψεως ἐστέρησεν. Hesychius cum interpretatur ἠοῖα, ὁ κατάλογος Ἡσιόδου, non dubium est quin desit numerus, qui fortasse ita supplendus esset, ἠοῖα, ὁ δ' κατάλογος Ἡσιόδου. Video enim ἠοίας ordine quartas fuisse: quas δ' κατάλογον vocant. Atque hoc est quod vult loco supra adducto magister, qui ἐν δὲ καταλόγῳ Α' Ζτίδα Ἡσιόδου φέρειν scribit. Sic cum ὁ τὰ ἐθνικὰ γράψας, quem Stephanum vulgo dicimus, hos versus citat in hunc modum: Ἡσίοδος καταλόγων·

Κλεῖται Νηλῆος ταλαζίφρονος υἱέας ἐσθλούς
Ἕνδεκα· δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ,
Ξεῖνος ἐών, ἐτύχησε παρ' Ἱπποδάμοισι Γερήνοις.

& paulo post; dubium non est, quin scripserit: Ἡσίοδος καταλόγων γ, quæ litera cum voce coaluit, & in ὁμωνδὴ mutata est.

Ibid. Tzet. ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν τοῦ μεγάλου Ὀρφέως ἔργων, καὶ ἡμερῶν, ὧν &c.] Hoc loco glossema fœdum, quod in emẽdatissimo codice erat, eiecimus: ὧν ἔργων Ὀρφέως, ἤτοι τῶν περὶ γεωργίας: quod non tam imperiti hominis est, quam vacui, & qui, quod ageret, non haberet. Id propterea nos loco mouere partim ex iudicio nostro, partim ex authoritate Venetæ non dubitauimus.

Ibid. Tzet. Ὅπως ἂν] Ineptissime hic versus ita conceptus legebatur, Ὅπως ἂν πανδία σελήνη παιδευοιτο. Illustris vero Scaliger, ita vt edidimus emendandum nos monuit, nimirum, Ὅπως ἂν πανδῖα σελήνη πιπίσκοιτο: addens præterea, illud πιπίσκειν de Luna dictum esse, vt apud Maronem, *parere*, de aruis & terra:

Vt quanuis auido parerent arua colono.

Quem versum ἐκ τῶν τοῦ μεγάλου Ὀρφέως ἔργων magnum illum Poetam expressisse dubium non est.

Ibid. C. 2. Tzet. Διὰ ταῦτα πάντα τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται, Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέραι] Scribe, διὰ ταῦτα πᾶν τὸ βιβλίον &c. Notat Grammaticus, inscriptionem totius libri esse Ἔργα καὶ Ἡμέραι: quod probat, id quod supra ostendimus, ineptam esse diuulsionem librorum, quæ hodie obtinet, & τὰς ἡμέρας non esse partem peculiarem, neque aliam. Præterea neque, quod a quibusdam hodie factum est, libros priores, ἔργα tantum vocandos esse, omisso ἡμερῶν nomine: sed opus hoc vnum & integrum Ἔργα καὶ Ἡμέρας inscribi: quod ex eo probare videtur, quia τὸ τοῦ μεγάλου Ὀρφέως πᾶν τὸ βιβλίον ἔργα καὶ ἡμέραι inscribebatur; quanuis ostenderit vbi ἔργα, vbi ἡμέραι incipiebant: quod & in Hesiodo videmus, & in qualibet huius operis parte. Ita enim antiqui de his libris loquebantur, ἀπὸ ἔσιδος μέχρι Πανδώρας, ἀπὸ Πανδώρας μέχρι γεωργῶν, & ita deinceps μέχρι τῶν ἡμερῶν: nec propterea totidem libros constituerunt: vt in libro singulari ostendimus.

Ibid. Tzet. Καὶ τοὺς δικαστὰς δεξιούμενος, ταῖς δίκαις κατίτρεψε τὸν Ἡσίοδον] Inepte in emendatissima editione erat, τοὺς δικαστὰς ἐξηγούμενος: quod locum hic habere non potest. Est autem δεξιοῦσθαι vox quâ impense delectantur magistri, ἀντὶ τοῦ προσάγεσθαι: quare nec mirum si ad τὰς δωροδοκίας Persæ referatur. Apud Eustathium eam vocem reperies frequentatam, non longe aliter: apud Plutarchum eodem modo, ἐν τῷ πῶς ἄν τις διακ. τ. κολ. τ. φιλ. μετὰ δὲ τὴν ἀπο-

ἀπόζευξιν τῆ Κρατιστοκράτης, ἀλεξιμάνη τὰς διαιτας. Quo spectat & notissimum illud Euripidis δεξίωμα, vt nos monebat Illustris Scaliger:

Ω χρυσῆ δεξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.

Ibid. Tzet. Ὁ θεὸν ὄντα τὸ ἀργὸν βίον, καὶ τῆς ἀσωτικῆς διαγωγῆς αὐτὸν ἀποτρέπων, διὰ τὸ παρόντος βιβλίου περὶ ἐργασίαν προτρέπεται] emédatissima editio περὶ γεωργίαν repræsentabat: maluimus non vna de causa, περὶ ἐργασίαν, cum Veneta. Atque hactenus Tzetzæ Prolegomena. In quibus nimis diu hæsimus: vices enim suas poscunt duo reliqui.

Pag. 5. C. 1. Mosch. Ἰστέον, ὅτι πάντες οἱ Ἕλληνες] Totum vniuersum in Deos suos diuidebāt οἱ ἔξω: atque hinc intereunte naturâ, & singulis rebus; singularum quoque partium Deos interire credebant. qua de re illustris locus est, lib. 6. Epist. Plinij Secundi: *Multi ad Deos manus tollere, plures nusquā iam Deos vllos, æternamque illam & nouissimam noctem interpretabantur.* Atque hæc causa est, cur Maro, *nihil cælestibus debentem*, τὸν τεθνηκότα vocet, *hominem fato defunctum.*

Ibid. id. ἐπὶ δὲ ὀνόματι τό, τι τὴν δύναμιν ἔχον, καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα τούτῳ θεὸν ὀνόμαζον] Opponit τὸ τὴν δύναμιν ἔχον, τῷ ἐπιστατοῦντι αὐτῷ θεῷ. Græci inter Deum inuentorem, & inuentum, voce δῶρον vel δωρεὰ distinguunt, & δῶρον dicunt huius vel illius Dei, τὸ τὴν δύναμιν ἔχον: ex quibus duobus tota natura constatur: ex potestatibus duabus, dantis & dati. Hinc lucem accipit illud Homeri:

Μή μοι δῶρ' ἐρατὰ πρόφερε χρυσῆς Ἀφροδίτης·

Οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Tota loci venustas consistit in voce δῶρα: nam honesto nomine δῶρα Ἀφροδίτης nominat rem turpem, τὴν συνουσίαν. Atque ita δῶρον Ἀφροδίτης est ἡ συνουσία viri & fœminæ, quæ commendatur ὑπὸ τοῦ ἐπιστατοῦντος θεοῦ. Ita & Latini cum de materiali re loquuntur, voce *munera* & *dona* vtuntur. Ouid. Lib. Metamorph. vi. de Mida:

Tum vero siue ille suâ Cerealiâ dextrâ
Munera contigerat, cerealia dona rigebant:
Siue dapes. &c.

Τὸ δῶρον, est id quod *materiale* dicimus, Moschopulus τὸ τὴν δύναμιν ἔχον. Sic Moschopulus ipse δωρεὰ dixit, vbi hunc eundem versum exponit: Ὦ Μοῦσαι αἱ δοξάζουσαι τῇ δωρεᾷ τῆς ὑμετέρων ᾠδῶν. Interdum rem materialem etiam per vocem διακονικὸν distinguunt. Sic Moschopulus dicit, Ἥφαιστον vocatum fuisse olim, τό, τι διακονικὸν τοῦτο πῦρ, καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα ταῖς διὰ τούτου ἐνεργουμέναις τέχναις, id est, τὸ δῶρον, καὶ τὸν θεόν. Tullius, τὸ δῶρον τοῦ θεοῦ, *id quod est a Deo natum*, exponit; lib. 2. de Nat. Deorum: *Itaque tum illud, quod erat a Deo natum nomine ipsius Dei nuncupabant, vt cum fruges Cererem appellamus, vinum autem Liberum.* Vbi totam fere ad verbum Moschopuli sententiam habes. ex hoc elegantia vocis διδόναι apud Poetam dependet cum absolute ponitur, vt in eo:

Σοὶ δὲ διάνδιχα δῶκε Κρόνου πάϊς ἀγκυλομήτεω. Σκήπτρῳ μέν τοι δῶκε τετιμῆσθαι περὶ πάντων. & c. Poetæ Græci & Latini, *donum noctis*, *donum somni* vocant, mira elegantia, noctem & somnum, cum ipsam rem τῷ σωματώδει θεῷ καὶ θεῷ opponunt. Maro:

Defensus tenebris & dono noctis opacæ.

Homerus:

——— καὶ ὕπνου δῶρον ἕλοντο.

Ibid. id. C. 2. ἄγετε εἰπετέ μοι ἀπὸ τῆς Πιερίας ἐλθοῦσαι] Non bene hæc intelligunt Græci interpretes: Moschopulus, cum ἄγετε, εἴπατε ἀπὸ Πιερίας reddit; Proclus, cum Πιερίηθεν, ἐκ Πιερίας ὁρμώμεναι exponit; Postremo nec Tzetzes, qui etiam quæstionem mouere audet, cur hic ex Pieria Musas: in Theogonia ex

Helicone vocet. Quæstio certe non grauis, nec quæ ad Areopagitas referetur: non enim Hesiodum alle-cuti sunt. Dictum est ergo Μοῦσαι Πιερίηθεν, sicut apud Comicum Στρεψιάδης Κικυννόθεν, Νεφ.

Μ. Βάλλ' ἐς κόρακας. τίς ἐσθ' ὁ κόψας τὴν θύραν;

Στρ. Φείδωνος υἱὸς Στρεψιάδης Κικυννόθεν.

nam Μοῦσαι Πιερίηθεν sunt Πιερίαι: sicut Στρεψιάδης Κικυννόθεν, & apud Theocritum Χρόμις Λιβύαθεν. Ὡς ποτὰ τὸν Λιβύαθε ποτὶ Χρόμιν ἄσας ἐρίσδων. Vulgare hoc est, & tamen si in Proclo notasset hunc errorem Tzetzes, aliquot paginis eum insectaretur, homo putide ambitiosus.

pag. 6. C. 1. Proclus: Ἐκ τοῦ ΠΡΟΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ] Διάδοχοι sunt duplices: in philosophicis familijs, qualis est Proclus; in Ecclesiasticis, quales multi. Addebatur autem vox διάδοχος causa præceptoris. Πρόκλου igitur διαδόχου, nimirum Πλατωνικοῦ: quod supplet Ammonius ad lib. Philosophi περὶ Ἑρμηνείας, his verbis de præceptore suo: Εἰ δέ τι καὶ ἡμεῖς δυνηθείημεν εἰς σαφήνειαν περὶ τὴν τοῦ βιβλίου σαφήνειαν, ἀπομνημονεύσαντες τῶν ἐξηγήσεων τοῦ θείου ἡμῶν διδασκάλου Πρόκλου, τοῦ Πλατωνικοῦ διαδόχου, τοῦ εἰς ἄκρον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τήν τε ἐξηγητικὴν τῶν δοκούντων τοῖς παλαιοῖς δύναμιν, καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς φύσεως τῶν ὄντων κρίσιν ἀσκήσαντος, πολλὴν ἂν τῷ λογίῳ θεῷ χάριν ὁμολογήσαιμεν. Quod testimonium ita honorificum omnibus Tzetzis calumniis oppono: quæ interdum tales sunt, vt totum hominem tangant, & eius existimationem lædant: quod etiamnum hodie δι' ἄγνοιαν sæpe fit, non secus quam si quis trucidet alterum, ἰσφαιρῶν τὸ λελογχισμένον δόρυ νομίσας, vt philosophus loquitur. Ex hac porro inscriptione apparet hæc Procli quæ sequuntur excerpta esse tantum. quod si integer ad nos huius hominis peruenisset commentarius, magno nos onere subleuasset, qui nunc aliquid nobis præstare videamur, cum voluntatem afferimus, & studium bonis scriptoribus succurrendi. Multum interim illi debemus, qui hæc nobis reliqua esse voluerit, quanquam rem pessimi instituti aggressus est, quod eiusmodi virum ἐξέτεμε.

Pag. 7. C. 1. Tzet. αἱ δέ γε ἑπτὰ τὰς ἑπτὰ χορδὰς λύρας, καὶ τὰς ἑπτὰ ζώνας, καὶ τὰς ἑπτὰ πλάνητας] Ita scripsimus, potius quam vt emendata editio habebat, ἑπτὰ ἀστέρας.

Ibid. Tzet. Μελπομένη ᾠδήν.] id est τὴν τραγῳδίαν. Docent magistri veteres ᾄδειν esse τὸ ῥαγῳδεῖν, & vice versa ῥαγῳδεῖν τὸ ᾄδειν, vt & τὸ μελίζειν: ita vt glossatores posterioris præcipue ætatis omnes inter ῥαγῳδεῖν & ᾄδειν non distinguant. Apud Theocriti quidem interpretem sæpe exponitur ᾄδειν, ῥαγῳδεῖν: est enim ῥαγῳδεῖν quidlibet canere. Sic in loco illo Theocriti, Ἀλλ' ὑπὸ τᾷ πίτυϊ τᾷδ' ἄσομαι, ἄγκας ἔχων τύ. interpres reddit, ἀλλ' εἴη μοι τὸ ὑπὸ τὴν πίτυν ταύτην ῥαγῳδεῖν, ἔχων σὲ τὴν Μήλωνα: cum simpliciter sit μέλπειν. Qui interpres etiam si alibi vulgo nihilo doctior est, apparet tamen, vel ex autoribus, quos optimos adducit sæpe, magna eruditio, quæ vel ex Amarantho, vel alio aliquo Theocriti interprete petita est. alibi, μελικτάς, inquit, ὁ μὴ εἰδὼς ἐργάζεσθαι, τραγῳδιστής. Homines ociosos & qui tantum cantui vacabant, τραγῳδοὺς dicebant. Ioannes Diaconus ad Clypei illa verba: Ἔνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθι νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλοῦ, τό, inquit, ἐκώμαζον ἢ ἐτραγῴδουν ἀκολουθοῦντες τῷ αὐλῷ: vbi simpliciter αὐτὶ τοῦ ᾖδον posuit. Melpomene igitur θεὸς τραγῳδίας dicta est, quatenus inuenit simpliciter cantum; quod puto viris doctis annotatum non esse: postea ab argumento eius carminis τῆς τραγικῆς θεὸς facta fuit. vnde Horatio, *Melpomene lugubris cantus*

tus dicitur, in illo:

Quis desiderij sit pudor aut modus
Tam cari capitis? desine lugubris
Cantus Melpomene.———

lugubris cantus Melpomene, vt Graeci dicunt, Μελπομένη γοερῶν ἀσμάτων, nimirum θεός. Quem locum ita legendum esse non vt vulgo sumitur, & intelligendum, nuper in lectionibus nostris ad Horatium ostendimus, monente nos Illustri Scaligero. de quo loco plura suo tempore.

Ibidem Tzetzes Εὐτέρπης δὲ καὶ Ἀστρυμόνος Ῥῆσος] Scribo, Εὐτέρπης δὲ καὶ Στρυμόνος Ῥῆσος. Rhesus enim Strymonis fluuij & Euterpes habebatur. Apollodorus περὶ θεῶν primo: Εὐτέρπης δὲ καὶ ποταμοῦ Στρυμόνος Ῥῆσος, ὃν ἐν Τροίᾳ Διομήδης ἀπέκτεινεν. alij volunt Terpsichores & Strymonis. autor argumenti in Rhesum, Ῥῆσος μὲν Στρυμόνος τοῦ ποταμοῦ καὶ Τερψιχόρης Μουσῶν μιᾶς: & ne de hoc quisquam dubitet, ipse autor grauissimae illius tragoediae ita introducit Hectorem Rheso loquentem:

Παῖ τῆς μελῳδοῦ μητέρος, Μουσῶν μιᾶς,
Θρῃκός τε ποταμοῦ Στρυμόνος, φιλῶ λέγειν
Τ' ἀληθὲς αἰεί, κοὐ διπλοῦς πέφυκ' ἀνήρ.

Poetae est filius non Strymonis, sed Eionei, Iliad. κ.

Ἐν δέ σφιν Ῥῆσος βασιλεύς, παῖς Ἠϊονῆος.

Eustathius: Ἰστέον δὲ καὶ ὅτι τὸν ῥηθέντα Ῥῆσον, Ὅμηρος μὲν, Ἠϊονέως ἱστορεῖ, ὡς δεδήλωται· οἱ νεώτεροι δὲ, Στρυμόνος, τοῦ κατὰ Θρᾴκην φασὶ ποταμοῦ, καὶ Εὐτέρπης Μούσης υἱόν. Eadem interpres Homeri antiquus, breuium Scholiorum autor.

Ibid. Tzet. Ἀπόλλωνος δὲ τοῦ Κάρβαντος καὶ Θαλείας Παλαίφατος] quis sit Carbas Apollo, nondum cum animo inuestigare potui: nec fuisse Deū eo nomine cultum vnquã, existimare possum. Locus meo iudicio corruptus & transpositus; scribo: Ἀπόλλωνος δὲ καὶ Θαλείας οἱ Κορύβαντες, καὶ Παλαίφατος. Corybantas huius Musae & Apollinis filios fuisse notum ex Apollodori primo περὶ θεῶν. Isacius frater huius, in quo versamur, ad obscurum Tragicum: οἱ δὲ Κορύβαντες Θαλείας καὶ Ἀπόλλωνος. saepe autem idem dicunt, quod aliquot locis obseruauimus. Θαλείας, inquit, καὶ Ἀπόλλωνος ἐγένοντο Κορύβαντες. De Palaephato autem apud Eustathium est Iliad. α, & breuem Homeri interpretem: apud quem male scribitur hoc nomen; item infra apud Tzetzem. Sed non vacat emendare omnia quae corrupta sunt: neque laureolam ex hoc mustaceo quaerimus.

pag. 8. Tzet. ἐν τῇ Πισείᾳ, τῷ τοῦ Διὸς ἤγουν τῷ πρὸς ἱκετείᾳ] Hanc glossam, sicut illam quae paulo post sequitur, ἢ τὸ τοῦ πρὸς βλητέον ἐγὼ Πισείαν καλῶ, τὰς βίβλους δὲ Ἑλλανικὰ, & similes, quales multae occurrent, ne vitiosa quidem nuce dignas arbitror. Haec tamen sola causa est cur Grammaticus hic intolerabili fastu supra omnes scriptores quotquot antecesserant se libere efferre audeat. Hinc illa: καθάπερ εἰ μὴ Τζέτζης ἐτύγχανον: &, νῦν δὲ ὅσαπερ ἔμελλον βραχυλογήματι Τζέτζης ἐγώ, τὰ περὶ τῶν ψευδωνύμων τούτων Μουσῶν, καὶ ἑτέρων πλείονα συμπεριλαβεῖν, κεφαλαιωδέστερον ἐρῶ &c. Graeculae cuiusdam ambitionis καὶ κορύζης plena. Sic frater huius Isacius interdum cum allegorias suas proponit, calcat, prosternit, conspuit omnes e quibus tantum profecerat scriptores, vt sine iis ne legere quidem patienter totum Lycophronis poema potuisset: idem tamen quam prudenter scripsit alibi: Τὰς δὲ ἀλληγορίας οὐ μέν τι πάσας ἀναγκαίας, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱστοριῶν ἀπαιτεῖον, ὅτι οὐδὲ πρᾶττον ἐστὶν ἀλληγορεῖν ἐνταυθοῖ. οὗτος γὰρ μυθικῶς πάντα χρᾶται. Adolescentes meminerint aliquid se scire si haec ignorent quae noster hic Thraso tanto cum fastu venditat; vir doctissimus quidem; caetera, quod de

hero

hero suo Plautinus Palæstrio, *gloriosus, impudens, stercoreus.*

Pag. 8. C. 1. Tzet. Σειρῆνες δὲ καὶ Μέλπος] in altero codicum erat, Μελπομένης, ἢ κατά τινας Τερψιχόρης καὶ Ἀχελώου Σειρῆνες, ὡς μολπῶν καὶ χορδῶν ἀρισταί: quod placet: idem enim fere supra præcessit, quod hæc confirmat.

Ibid. C. 2. Διὰ τί ἀπὸ τῆς Πιερίας] Totum hoc problema vanum & friuolum est, vt ad Moschopulum ostendimus: nec enim ἀπὸ τῆς Πιερίας Musas vocat Hesiodus: sed Hesiodum male intellexit Tzetzes. Operæpretium tamen videre est quot modis hic Proclum insectetur. Ab hoc enim ad reliquas velitationes sibi viam præstruit: non aliter quam lanistæ solent, prius lacertos extendere, καὶ προεξαγκωνίσασθαι.

Ibid. καὶ ὁ μετὰ φιλοσοφώτατος Πρόκλος] Hæc verba præcedebat in Basiliensi nota talis: λύσις κατὰ Πρόκλον: & deinde post verba illa, lineis interiectis aliquot, ταῦτα μὲν ὁ Πρόκλος, sequebatur: λύσις κατὰ τὸν Τζέτζην: vtrunque nos, vtpote βόρβορον ex editione nostrâ, & residuũ aliquod Augiæ stabuli reiecimus: sunt enim notæ alicuius, qui in vsum suum λύσεις has vtriusque, & Procli, & Tzetzis, annotauit, quamquam metuam ne qui Tzetzis fastum perspectum habuerint, hoc ab ipso fieri potuisse suspicari possint: qui sæpenumero hac ratione sententiam suam proponit, vt multis locis videre est: & iam supra ostendimus quod ab hoc non alienum est. Isacius quoque simili omnino ratione ad Lycophronem vtitur, qui mentionem τῶν Τζετζίων facit, sui credo & huius nostri: Οὕτως ἡμῖν δοκεῖ τοῖς Τζετζίοις ἔχειν ταῦτα τὰ μαθηγήματα. idem in Chiliadibus huius millies. Non possum tamẽ adduci vt hic locũ habere credã. alibi sæpe vox λύσις.

Ibid. Καὶ ἡ μὲν Πιερία πρότερον ὑπὸ Πιέρου τοῦ Μεθώνης ἀδελφοῦ, πατρὸς δὲ Λίνου, Πιερία ἐκέκλητο.] Ineptissime in Basiliensi repetitum erat, καὶ ἡ μὲν Πιερία πρότερον, ὑπὸ Πιέρου, κτισθεῖσα, ὑπὸ Πιέρου τοῦ Μεθώνης ἀδελφοῦ, πατρὸς δὲ Λίνου Πιερία ἐκέκλητο.

Ibid. Καθὰ Μελισσεὺς φησὶν ὁ τὰ Ἀδελφικὰ συνταξάμενος] Non est dubium quin legendum sit ὁ τὰ Δελφικὰ συνταξάμενος.

Ibid. Ἑλικὼν δὲ καὶ Κιθαιρών, ἀπὸ Ἑλικῶνος καὶ Κιθαιρῶνος τῶν ἀδελφῶν] Recte secuti editionem alteram, vocem ἐκλήθησαν deleuimus: præcessit enim ἐκλήθη. Cæterum hanc Cithæronis cum Helicone pugnam, Demodocus Laco, discipulus Mycenæi Automedis descripsit, cum ijs quæ aduersus Teleboas Amphitryon gessit.

Pag. 9. C. 1. Id. εἰκότως ἂν νῦν μὲν αὐτὰς ἐκ Πιερίας· ἐν δὲ τῇ Θεογονίᾳ] ita simplicius & melius excudi iussimus, cum Basiliensis editio haberet: καὶ εἰκότως μὲν οὖν μετὰ αὐτὰς ἐκ τῆς Πιερίας, ἐν δὲ τῷ τῆς Θεογονίας ποιήματι: nam præterquam quod sensus hic illi præferendus esset, etiam si integer esset; asteriscum sustulimus, qui nihil efficit, sed nota est lectoris ἐπέχοντος.

Ibid. ἐν δὲ τῇ Θεογονίᾳ περὶ τῆς τοῦ παντὸς κοσμογονίας διδάσκων] ita ex altera edi curauimus, cum in Basiliensi legeretur, περὶ τῆς τοῦ παντὸς θεογονίας. Porro περὶ τῆς τοῦ παντὸς θεογονίας, est περὶ πάντων τῶν τοῦ κοσμικοῦ συστήματος θεῶν: quales Dij sunt, Νὺξ, Χάος, & c.

Ibid. Ἑλληνικῶς δὲ καὶ συντόμως λέγει τὸν Δία, ἤγουν τὸν νοῦν] hæc verba quæ παρεσθέσεως στιγμῇ includi iussimus, sequebatur tale quid in Basiliensi, κἂν καὶ ὅπως καὶ τὸ Δία τεθείκασι τῇ γραφῇ ἰ τὸ δ' χάσκοντες: quæ verba quia non putauimus huius loci esse, hinc exterminauimus.

Ibid. τὸ βάρβαρον δὲ καὶ Ἕλληνας προστιθεὶς] Verberat Tzetzes Proclum, quod in interpretatione istorum verborum, Ῥηνεῖτ' ἀρίζηλον, vsus sit inter alia his vocibus, Ἕλληνας καὶ βαρβάρους. Notissima est Græcorum ratio, qui τὴν οἰκουμένην

εἰς Ἕλληνας diuidebant καὶ Βαρβάρους, cum de motibus agerent. Hesychius Ἕλληνες, φρόνιμοι, σοφοί. Quam diuisionem Plato in Politico suo traducit. Etiam Apostolus ita frequenter loquitur, apud quem tamen τὸ Ἕλληνες, cum τοῖς Ἰουδαίοις opponitur; sicut ad Romanos primo, πάντας τοὺς ἔξωθεν σοφοὺς designat. Calumnia hæc inepta & putida est.

Ibid. C. 2. ἐν δὲ τῷ ὅλῳ σχεδὸν ποιήματι, τὴν εἱμαρμένην λέγει.] ita scripsimus cum in Basiliensi esset, ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ σχεδὸν ποιήματι: sicut præcessit, ὁ καὶ ἐνταῦθα ἐν ὅλῳ τῷ ποιήματι δηλοῖ πλὴν μόνης τῆς ἀρχῆς: quamquam nec τῷ ἄλλῳ displiceat: Sed in his non vertitur Reip. nostræ salus.

Pag. 10. C. 2. Tzetz. ὅτι ἐξ ὕψους, καὶ τῆς τῶν ἀστέρων κινήσεως πέμπεται κατὰ τοὺς ἐκτὸς τοῖς ἀνθρώποις τὰ εἱμαρμένα] omnium τῶν ἐκτὸς qui illud affirmarunt; primi fuerunt Chaldæi, qui Zodiacum in particulas minutas CCCLX. diuidebant, in vnoquoque signo triceenas: quas Græci postea ex opinione eorum μοίρας dixerunt, quo nomine & ἡ εἱμαρμένη ab illis appellata fuit, quod ἐκ τῶν μοιρῶν ἐκείνων τοῦ Ζωδιακοῦ penderet. Cæterum quicquid hic notat Tzetzes, friuolum & ineptum est, ex consuetudine τῶν ἀλληγορούντων.

Pag. 11. C. 2. Tzet. Θέμιδος] Θέμις ἡ γῆ, κατ' Αἰσχύλον: quanto melius hoc modo edidimus, quam quo in Basiliensi erat; Θέμις] ἡ γῆ κατ' Αἰσχύλον? cum hæc Tzetzes dicat σεμνὴν τὸ Θέμιδος, quod Hesiodi est: sic quod sequitur ita scriptum erat: ἀπὸ γὰρ δικαίου τῆς γεωργίας καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἡ ἁπλῶς δίκη &c. nos vero meliorem lectionem secuti, aliter hæc interpolauimus: ἀπὸ γὰρ τοῦ δικαίου βίου τῆς γεωργίας, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἁπλῶς δίκη & c. Θέμις est Æschylo quæ *legifera Ceres* Maroni dicitur:

Legiferæ Cereri, Phœboque patriq. Lyæo.

Locus Æschyli est Prometheo δεσμ.

Ἐμοὶ δ' ἡ μήτηρ οὐχ ἅπαξ μόνον Θέμις,
Καὶ Γαῖα, πολλῶν ὀνομάτων μορφὴ μία.

quem locum ita intelligit interpres: ἐμοί, φησίν, ὁ Προμηθεύς, ἡ μήτηρ προεῖπε τὰ μέλλοντα γενέσθαι. τὸ δέ, οὐχ ἅπαξ μόνον Θέμις, ἀλλὰ καὶ Γαῖα, οὕτω νοητέον, εἰ καὶ ἡ ἐμὴ μήτηρ, καὶ Θέμις καὶ Γαῖα λέγεται, οὐ καινόν. καὶ γὰρ ἄλλην μορφὴν οὐκ ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ, πολλοῖς δ' ὀνόμασι κατονομάζονται.

Ibid. C. 1. Moschop. οὐκ ἄρα καιρὸν] ὡς ἔοικεν, &c. Secutus hic est vetustiorem aliquem magistrum Moschopulus: nec dubium quin Apollonij interpretē, qui τὸ ἄρα ἠθικῶς sumi notat, & ita interpretatur, ad illud: οὐκ ἄρα δέ τις ἄλλος φατίζεται. τὸ δὲ ἄρα ἠθικῶς, ἀντὶ τοῦ, ὡς ἔοικε καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ· οὐκ ἄρα σοί γ' ἐπὶ εἶδει καὶ φρένες ἦσαν. καὶ Ἡσίοδος, οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, οὐκ ὤν, ὡς ἔοικε, μόνον ἦν. Sed de eiusmodi particulis quibus peculiariter authores singuli ἐν ἀρχῇ vtuntur, nunquam est disputandum accuratius: quod tamen a Grammaticis obtineri non potest, qui in his semper acumen suum ostentant. Sic Philosophus sæpe κατὰ τὸ ἐπιπολὺ voce ἴσως vtitur, de quo frustra tam accurate inquirunt interpretes. Sic lib. ad Nicomachum 3. cap. 1. τὸ ἑκούσιον καὶ ἀκούσιον ἀναγκαῖον ἴσως διορίσαι τοῖς περὶ ἀρετῆς ἐπισκοποῦσι: Ad quem locum notat Eustrathius: τὸ ἴσως οὐ πρὸς τὸ ἀναγκαῖον ἀναφέρεται· οὐ γὰρ αὐτὸ διαβάλλειν, ἀλλὰ τὸ ἴσως πρὸς τὸ, πρῶτον διορίσαι· τοῦτο γὰρ λείπει. καὶ περὶ τῶν ἄλλων, τῶν μελλόντων περὶ ἀρετῆς λέγεσθαι· οὐ γὰρ ἀναγκαῖος ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος· ὅπως καὶ ἐν τέλει τῆς πράξεως. ἢ τὸ ἴσως ἀντὶ τοῦ ὁμοίως. Sed frustra se torquet: Philosophus enim ἀποδεδωκὼς ἔχει περὶ τὸ ἴσως: nec aliud notare in similibus locis debebant eius interpretes. Sic lib. Rhetor. 2, Ἡ γὰρ πιστικὴ ἴσως οὐ τεχνική, ἀλλ' ἡ πρέπουσα λόγῳ. Et sæpe alibi.

Pag. 12. C. 2. Proclus: τὴν μὲν κατ' ἐπιστήμην μοῖραν] προσκαλεῖται τίς. talis

nur

tur. adi notas nostras ad Hesiodum.

Ibid. Id. διὰ δ' ἄνδιχα] χωρὶς διεστῶσα κατὰ τὴν ζωήν. ταύτην γὰρ εἶπε θυμόν. καὶ γὰρ πᾶσα ζωὴ ψυχικὴ καλεῖται θυμός] vapulat infra ob hanc interpretationem a magistro Tzetze hic Grammaticus, qui hoc modo in eum inuehitur: πολλ' ἐν τοῖς ἁπλοῖς, καὶ οὐ λόγου ἀξίοις, λόγους μακρύνειν, Προκλειακόν ἐστιν. ὡς καὶ τὸ ἐπιμαρμυρτὸν, καὶ τὸ διάνδιχα θυμὸν ἔχουσιν, ὁ σοφὸς Πρόκλος, θυμὸν τὴν ζωὴν λέγει· ἡμεῖς δὲ γλυκύτατον καὶ ἔμψυχον λόγον καλοῦμεν. σὺ γὰρ ἀειζόντων τὸν θυμὸν, ἤτοι τὴν ψυχὴν διπλῆν καὶ διαμεμερισμένην ἐχόντων, ὁ Ἡσίοδος ἐπὶ τῆς Ἔριδος τοῦτο εἶπε. Plerumque Proclus, sicut multi hodie in Homeri & Hesiodi archaismo falluntur, cum omnia κατὰ τὸ λεπτομερὲς inquirunt: quia plerunque totum dicendi genus nō vox vna est examinanda. Sic διάνδιχα ἔχειν, aut διάνδιχα θυμὸν ἔχειν, dicuntur, qui inter se differunt, οἱ ἐναντίως ἔχοντες: quod genus loquendi cum exponere debuisset Proclus, vocem θυμὸς exponit, quæ in eiusmodi generibus loquendi eleganter abundat, sicut hoc loco cum ad τὰς ἔριδας refertur ab hominibus, hoc est ἐπὶ τὸ ἄψυχον. Debuisset igitur interpretari Proclus: διάνδιχα θυμὸν ἔχουσι· πολὺ ἀλλήλων διαλλάττουσι, πολὺ ἀλλήλων διαφέρουσι, vel, πολὺ ἀνήλων διεστᾶσι simpliciter. Latinus quoque interpres pessime hæc cepit. Nec hoc propterea Tzetzis profundas ineptias & Grammaticum acumen excusat.

Pag. 14. C. 2. Tzet. ἔθηκε γοῦν ταύτην τὴν Ἔριν πολλῷ ἀμείνω τῆς ἑτέρας ὁ Ζεὺς ὁ ναίων καὶ ἐν τῷ αἰθέρι, καὶ ἐν ταῖς ῥίζαις τῆς γῆς, καὶ ἐν τοῖς ἀνδράσι]. Errauit cum Moschopulo & Proclo Tzetzes ὑπερβατῶς; hoc est circa τὴν τῶν λόγων συνέχειαν, & ordinem verborum; qui Hesiodum hoc velle existimat, τὸν Δία ναίειν ἐν αἰθέρι καὶ ἐν ῥίζαις τῆς γῆς. Cum ita debuerit de toto loco statuere, & hoc modo interpretari: ἔθηκε γοῦν ταύτην τὴν Ἔριν ὁ Ζεὺς ὁ ναίων ἐν τῷ αἰθέρι, ἐν ταῖς ῥίζαις τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις, πολλῷ ἀμείνω τῆς ἑτέρας ἔριδος οὖσαν. Nam hinc opinio nata est philosophorum, de qua Aristoteles, & ex eo nos; illorū qui φιλίαν esse ἔριν putabant: omniaque in toto vniuerso ex illa constare. Quam opinionē ex hoc loco hauserant qui non aliam diuisionem secuti erant, quam quæ hinc sumi potest, κατὰ ταύτην τὴν σύνταξιν. Ἔριν enim, quam Hesiodus in terræ radicibus constituit, hoc est, ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ fatali potentia locatam esse vult, ἁρμονίαν dicebant: quæ est illa celeberrima, de qua tot veterum philosophi; altera, quam ἐν τοῖς ἀνδράσιν, ἤγουν ἀνθρώποις, ait positam, quam simpliciter φιλίαν vocabant.

Ibid. Id. Καὶ ἐν τῷ αἰθέρι, καὶ ἐν ταῖς ῥίζαις τῆς γῆς, καὶ ἐν τοῖς ἀνδράσι] In quibus nos hic a Basiliensi differre videbis, scias esse nudam quandam χαρτῆς διαφοράν: nisi quod post τὸ, ἐν τοῖς ἀνδράσι, glossa illa accesserit, διὰ πάντων γὰρ διήκει ἡ εἱμαρμένη: quæ hic locum habere negari non potest. Post autem illa, Δία δὲ εἶπεν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην νῦν λέγει: quod sequitur, τὰ ἑξῆς δῆλα, a Basiliensi abest; nec negamus quin possit.

Pag. 17. C. 1. Mosch. Ὡς δ' ἔρδειν] ἀντὶ τοῦ ... οὐ γὰρ ἅπαξ πρότερον τοῦτο ἐποίησεν, &c.] fortasse οὕτως γὰρ ἅπαξ.

Ibid. Proclus: ὅθεν καὶ ἀλληγορία, καὶ πανουργία καὶ πολυεργία, καὶ πυλωρὸς, ὁ τὴν τοῦ συλάσσειν ἔχων ἐξουσίαν] scribe: ὁ τὴν τοῦ φυλάσσειν τὰς πύλας ἔχων ἐξουσίαν.

Ibid. C. 2. τοῦτο δὲ εἶπεν, ἵνα κατὰ μέρος ἀπάρχῃ αὐτὸς τῷ φιλοσοφοῦντι τὸ ἐργάζεσθαι] legebatur ante, ἵνα κατὰ μέρος ἐπάρχῃ, ex quo ἀπάρχῃ fecit Illustris Scaliger, quem secuti sumus.

Ibid. ἤδη, φησὶν, ἐδεησάμεθα ἅπαξ, καὶ ἐξ ἀδεῶν]. Scribe, ἤδη φησὶν ἐδεησάμεθα, ἅπαξ, κατ' ἐξοχὴν]. Notat nimirum

Grammaticus in illo, ἔθη ἐθαυμάζοντα, vocem ἅπαξ, ἔξωθεν subintelligendam, siue κατὰ τὸ ἔξωθεν, vt loquuntur semper Grammatici.

Pag. 18. C. 2. Tzet. Κλέαρχος δὲ, ἤ τις ἕτερος, Ἀργείους Λιβύην καὶ Σικελίαν πέμψας] Optime ex fide Venetæ editionis πέμψας scripsimus, cum in Basiliensi esset, Ἀργεῖοι εἰς Λιβύην καὶ Σικελίαν μεταπεμψάμενος.

Ibid. Τριπτόλεμος πρῶτος ἀρώσας, καὶ σπείρας, ἦ ἐν ἀρβῇ χωρίῳ] Scribo ἐν τῇ Ἀρβᾳ χωρίῳ. Pausanias Achaicis: Πατρέων δὲ οἱ τὰ ἀρχαιότατα μνημονεύοντες, φασὶν Εὔμηλον αὐτόχθονα οἰκῆσαι πρῶτον ἐν τῇ χώρᾳ, βασιλεύοντα δὲ πλὴν ὀλίγων αὐτὸν ἀνθρώπων. Τριπτολέμου δὲ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀφικομένου, λαβεῖν καρπὸν λαμβάνει τὸν ἥμερον, καὶ οἰκίσαι διδαχθεὶς πόλιν, Ἀρόαν ὄνομασεν, ἀπὸ τῆς ἐργασίας τῆς γῆς. ἀρῶν enim & αὔλακ' ἐλαύνειν Poëtis de tota ἐργασίᾳ τῆς γῆς sumitur: vnde pro ἀρδεύσιως, ἀροώσιως lego.

Ibid. ταύτην οὖν τὴν κόρην, ἤγουν τὸν νεάζοντα σῖτον.] Addidimus vocem νεάζοντα, quæ a Basiliensi editione aberat: quam vocem necessario adesse sciet, qui considerabit, in hac allegoria, sicut ἐν τῇ κόρῃ τὸ νεάζον τῆς ἡλικίας, sic ἐν τῷ σίτῳ τὸ νεάζον τῆς ἀρόσιας.

Pag. 19. C. 2. Id. Ἰθείαισι δίκαις] ἐθείαις δικαιοσύναις] Hoc loco in Basiliensi sequebatur ipsa Glossa, ἐθείαις δικαιοσύναις. verba autem Poëtæ, quæ προσθεὶς exponit, prætermissa erant.

Pag. 20. C. 1. Procl. μέμνηται δὲ τῆς λίμνης καὶ Ἡρόδοτος] Scribe μέμνηται δὲ τῆς λίμνης καὶ Ἡρόδωρος, non Ἡρόδοτος. Autor τῆς καθ' Ἡρακλέα fuit Herodorus, cuius Argonautica sæpe a magistris citatur; præsertim ijs quorũ in Apollonium Glossas habemus, qui eius libros περὶ Ἡρακλείας adducunt: αἰεὶ δὲ (inquiunt ad secundum Apollonij) ἐν Μαριανδυνοῖς γενομένου θανάτου τοῦ Ἴδμονος καὶ Ἡρόδωρος ἱστορεῖ ἐν τοῖς περὶ Ἡρακλείας, ὡς Προμηθίδας φησι. &c. Et quotiescunque vel Herculis vel Argonautarum fit mentio, citatur idem: & Clemens Στρωματ. A. Ἡρόδωρος δὲ, τὸν Ἡρακλέα, μάντιν καὶ φυσικὸν γενόμενον ἱστορεῖ παρὰ Ἄτλαντος τοῦ βαρβάρου &c. est autem fortaſſe idem ille ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγράψας ἱστορίαν, qui alibi in iudicijs a Photio citatur. Sed hoc vidi postea venisse in mentem magno Casaubono ad Athenæum.

Ibid. C. 2. Tzet. εἶπεν γὰρ, ὅτι ὁ χειμὼν ἔχουσι, ὅσον περὶ ἐστὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ὁλοκλήρου] male in Basiliensi erat, ὅσον πλέον.

Ibid. Πάλιν δ' ὁ Πρόκλος] in principio ineptorum horum versuum κοινῶν magistri Tzetzæ, legebatur in Basiliensi pessime, Πάλιν δ' * ὁ λόγος, cum asterisco.

Ibid. τινὲς κατὰ παροιμίαν, ἤγουν περιστιθέασιν, ὡς νῦν τὸ κρύψαντες] in emendatissima editione, quam secuti sumus, Basiliensi, erat, ὡς νῦν τὸ κλέψαντες ἀντὶ τοῦ κεκρύφασι, quod nescio a quo homine somniculoso & aliud agente suppositum est. Considerat Grammaticus τὸ πειστὸν in schemate Attico: κρύψαντες ἔχουσι, sicut vice versa, ἔχουσι κρύψαντες.

Ibid. ἀχόλως γὰρ πρότερον καὶ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐργασάμενος εἶχες ἂν ἀρκέσαι ζωὴν πρὸς ὅλον ἐνιαυτὸν, καὶ ἀργὸς διάγειν] In editione nostra id est Basiliensi scriptum erat: ἐργασάμενος εἶχες ἂν ἀρκέσαι ζωὴν πρὸς ὅλον ἐνιαυτὸν, καὶ ἀργὸς, omissa voce διάγειν, quam necessario addidimus: vim enim exprimit τοῦ καὶ, quod est καίτοι, καί γε ἀργὸς διάγων.

Pag. 21. C. 1. Id. ὅτι δὲ ζῶα φύεσθαι οἶδεν ἡ γῆ, δηλοῦσι πολλαχόθεν, καὶ ἐκ τῶν ἐν Θηβαΐδι τῇ Αἰγυπτίᾳ γινομένων μυῶν μετὰ τὴν τοῦ Νείλου τῆς ἀναβάσεως ἀποχώρησιν] Vox μυῶν, ex qua totus huius narrationis sensus pendet, in nostro omissa fuit, quam ex Veneta addidimus.

Ibid. δίκην τιμωρίαν ἐπὶ νομὰς ἐξιέντες] male in Basiliensibus ἐπιμονὰς erat. notum quid sit ἐπὶ νομὰς, παρὰ τὸ νέμεσθαι, τὸ ἀναλοῦν: notum etiam qua ratione ἐς

ἐξιοῦσι

Λιβύη, καὶ πρὸς τὰ τοῦ Βορρᾶ Nomadas constituat Geographia.

Ibid. τοιαύτῃ συζῶντες τῇ εἱμαρμένῃ, βίον ἁπλοῦν καὶ ἀπέριττον καὶ φιλάλληλον εἶχον διὰ πρὸς ὅπ γνώσεως] Ita excudi iussimus, cum in Basiliensi negligentissime prætermissum esset τὸ, εἶχον, quod sensum constituit.

Ibid. C. 2. οὐδέν τι τούτων τῶν δυσχερῶν, τῶν ἐκ τῆς δυστυχοῦς μακαρίας, καὶ πολυζώας πικρᾶς, καὶ γλυκείας πικρᾶς συνέβαινεν] male in ea quam secuti sumus editione legebatur, ἐκ τῆς δυστυχοῦς, καὶ μακαρίας, καὶ πικρᾶς, καὶ γλυκείας πικρᾶς, pessime, vt videt lector: opponit enim in eadem vita, τὸ δυστυχὲς κατὰ τὸ μακάριον, de quo disputant philosophorum filij, & τὸ μακάριον κατὰ τὸ ζῆν.

Pag. 22. C. 1. Tzet. Ὦ Πέρση, εἰ τοιοῦτος ἦν ὁ βίος, καὶ ἡ εἱμαρμένη ἐκείνη, οὐκ ἂν ὤχλουν σε] Chaos verborũ erat hic in editione emendatissima: quod vt appareat, verba ipsa proponemus sicut ibi scripta erant sine sensu vllo: Ὦ Πέρση εἰ πάντες ἦν ὁ βίος, καὶ ἡ εἱμαρμένη ἐκείνη, καὶ ὁ παλαιὸς βίος μετέστραπται, καὶ λίαν ἐστὶ νῦν δυσχερέστατος ὡς δυσπόριστος καὶ κεχρημένος πολλῶν, δέον σε μὴ διάγειν ἀργὸν, ἀλλὰ παντοίως πονεῖν καὶ ἐργάζεσθαι, καὶ οὕτω γὰρ μόλις ἐκφύγοις τὴν τοῦ βίου δυσχέρειαν. quæ verba ita edenda fuerant: Ὦ Πέρση εἰ τοιοῦτος ἦν ὁ βίος καὶ ἡ εἱμαρμένη ἐκείνη, ... est enim lacuna maxima, quæ iam manifesta est, postquam ex altera eam suppleuimus.

Ibid. C. 2. ἔστι δὲ ὁ χρησμὸς οὗτος] In nostra editione verba hæc cum toto sequenti oraculo, quod apposuimus, desiderabantur: præterea in illis quæ præcedunt asteriscus erat hoc modo, ad illa: καὶ γὰρ τὸν Κῦρον ὁ χρησμὸς ἡμίονον ἔφη, ὡς ἐκ μητρὸς * Μήδου, κατὰ πατέρα δὲ Πέρσην. ἢ τοῖς ἁπλῶς &c. quo neutiquam opus fuit: sunt enim desumpta hæc ex Herodoti τοῦ χαρίεντος Clione: ἦν γὰρ δὴ Κῦρος οὗτος ἡμίονος· ἐκ γὰρ δυοῖν οὐχ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεως θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασιλέως· ὁ δὲ Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος ὑπ᾽ ἐκείνοισι καὶ ἔνερθε.

Pag. 23. C. 2. Proclus. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] τὸ μὲν κρύψαι τὸν βίον, ἐστὶ τὸ δυσπόριστον ποιῆσαι τοῖς ἀνθρώποις] Recte Proclus. Totus hic locus qui sequitur vsque ad Pãdoræ finem vno nomine PERISTASIS dici potest: quam mira arte Hesiodus causam statuit totius operis sui instituti. Ratio enim viuendi & ars καὶ ἡ οἰκονομικὴ ex Peristasi & obiecta hac viuendi difficultate ortum trahit. sapientissimus Maro operi suo diuersi instituti Hesiodi Peristasin accommodauit, nec alio allusit quam ad locum hunc ex occasione descriptionis sæculi Hegemonici & Epithymetici.

Nec tamen (hæc cum sint hominumque boumque labores
Versando terram experti) nihil improbus anser,
Strymoniæque grues, & amaris intyba fibris
Officiunt, aut vmbra nocet. Pater ipse colendi
Haud facilem esse viam voluit: primusque per artem
Mouit agros, curis acuẽs mortalia corda:
Nec torpere graui passus sua regna veterno.
Ante Iouem nulli subigebãt arua coloni,
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat: in medium quærebant: ipsaque tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat.
Ille malũ virus serpentibus addidit atris,
Prædariq. lupos iussit, pontumq. moueri;
Mellaque decussit foliis, ignemque remouit:
Et passim riuis currentia vina repressit.
Vt varias vsus meditando extunderet artes,

Paulatim, & sulcis frumenti quæreres herbam,
Et silicis venis abstrusũ excuderet ignem.

Ignem remouit dixit, quod Hesiodus modo πῦρ κρύπτειν, modo βίον κρύπτειν: quod postremo versu rursus molliuit, ne suspicionem affectatæ eruditionis incurreret. Sed quam paucorum est sincerum de his iudicium ferre! De Peristasi quam necessario sequitur ars, vide quæ disputamus supra. Nos eam partem hoc modo persecuti sumus, vt eadem opera hymnum nostrum, quod promisimus, interpretemur:

> Οἱ δὲ μὲν οἰάδησαν, ἀκηδέσιν δὲ μόχθοις,
> Καὶ θανάτων συχρῆσιν ἐδυλώθησαν ἀνάγκαις.
> Δῶρα δὲ πάντα θεῶν μίνυθεν. Ζεὺς δ' ἄφθιτα εἰδὼς
> Κρύψατο πῦρ, πενίης ἄκος ἄμμορον, ἔργα βίοιο,
> Σύμφορον ἀπορίης. τὸ μὲν αὐτίκα μέρμηρος ἦεν
> Ἰαπετοῦ κοίλοισιν ἐνὶ νάρθηξιν πρὸ ὕλας
> Ζῆνα λαθὼν κλέπτε ζεε, θεῶν πρόμον, ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
> Οὐδ' ὅπῃ ἀθανάτων πεφυλαγμένος, ἀλλ' ὅγε μοῦνος
> Εὐρυβίη Κρονίωνος ἐνὶ σήθεσιν ἀλύξας,
> Νήπιος· ἦ μάλα μέλλεν ἀτηρίᾳ πολλὰ δαῆναι
> Λευγαλέην ἀνθρώποισι, καὶ αὐτὸς πήματι κύρσαι.

nimirum τὴν Πανδώραν, quæ maior peristasis erat ea quam ille emendare conabatur. Sed pergamus.

Pag. 24. C. 2. Proclus. ἐντεῦθεν τὸ, ἰδὲ, ἐχ ὑχαῖς κἂν ἀφειλε γὰρ εἰπεῖν σαφέστερον. τὸ γὰρ σφῶν αὐτῶν, τὸ δὲ ἰδὲ αὐτῶ σημαίνει] Optime hunc locum ita emendauit Illustrissimus Scaliger, cum antea legeretur: τὸ γὰρ σφῶν αὐτῶν, τὸ δὲ ἕνιον αὐτὸ τὸ σημαίνει, sensu omnino nullo: ex quo fecit: τὸ δὲ ἑ ἑαυτοῦ σημαίνει.

Ibid. C. 2. Tzet. ἐάν καὶ ἐν ἄνδρες ὁ ἰὼς καὶ μέγας παῖς τοῦ Ἰαπετοῦ] quid sit ἰὼς, ostendimus in introductione nostra in Hesiodi ἔργα καὶ ἡμέρας.

Pag. 26. Id. Οὕτω μὲν ὁ Σαρδώνιος] potuissemus sine magno rei literariæ detrimento carere communibus illis, & vt vulgo dicunt τοῖς κοινοῖς Tzetzæ Iambis, qui præcesserunt. Editores, quasi non satis ineptiarum esset, addiderant verba illa superioribus, tanquam & ipsum versus esset τῶν κοινῶν:

Οὕτω μὲν ὁ Σαρδώνιος γέλως ἔχων ὧδε.

nos id seiunximus, & excudi iussimus, assentiente Veneta, cum reliquis quæ sequuntur καταλογάδην scriptis: quanuis dempta vna voce scribi poterat, οὕτω μὲν ὁ Σαρδώνιος γέλως ἔχει: tempora enim syllabarum quanuis negligunt versus illi, numerum obseruant tamen. Sed veniam petimus, si cum τῷ λεπτολογοῦντι λεπτολογεῖν interdum cogamur. Cepimus enim nostras horas male collocare.

Pag. 29. C. 2. Mos. ἀνδράσι δὲ τοῦτο τὴν γυναῖκα Πανδώραν διότι πάντες τὰ ἀγαθὰ ἐκλήματα ἔχοντες δῶρα αὐτῇ ἐδωρήσαντο εἰς βλάβην τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἐσθλοῖς] Moschopulus vocem ἀλφηστῇσι per ἐσθλοῖς reddit, male: sunt enim ἀλφησταὶ οἱ ἐργαστικοὶ, οἱ εὑρεῖν τὰ πρὸς τὸν βίον σπουδάζοντες, οἱ περὶ τὸν πόρον τῶν ἐπιτηδείων περὶ τὸν βίον ἔχοντες, vt supra probauimus; & melius Proclus mentem Hesiodi ex antiquis opinionibus suæ familiæ percepit.

Pag. 30. C. 2. Proc. Καὶ ταῦτα ἀληθῶς περὶ τοῦ λόγου] Scribe, καὶ ταῦτα ἀληθῆ περὶ τοῦ ἀλόγου. Pandoram esse τὸ ἄλογον supra conclusit Proclus; idemque postea semper secutus est. Quod vt etiam hic locum habere possit, illa quoque quæ ad τὸν ἐνδιάθετον λόγον spectant, in ea ostendit esse ἄλογα, καὶ φαντασίας, καὶ τὸ γνωστικὸν μὴ ἐφάπτεσθαι ἀληθείας: quia in illa est non modo τὸ τῆς ψυχῆς θῆλυ, sed etiam τὸ ψεῦδος & alia. Non est dubitandum. Possemus ex Philosophis hic osten-

ostendere rationes Procli: sed iam non vacat: pluribus enim alijs autoribus eodem tempore distrahimur, in quos notas adornamus: & Typographi vrgent.

Ibid. C. 2. Procl. Ἀργειφόντης δὲ, ἤτοι ὁ ἐν Ἄργῳ φανῶν· εἰρηνικὸς γὰρ ὁ θεὸς καὶ ἀψευδής] Locum hunc ita corruptum Lilius & alij adducunt. Scribe: Ἀργειφόντης δὲ ἤτοι ὁ ἐναργῶς φανῶν· ἑρμηνευτικὸς γὰρ ὁ θεὸς καὶ ἀψευδής. τὸ ἐναργὲς enim est τὸ σαφὲς, καὶ τὸ ἀψευδές. Non possum de hac emendatione dubitare, quæ inter scribendum in animum venit: nisi quisquam certius quid attulerit. apud me enim semper meliori est locus.

Pag. 31. C. 1. Tzet. πὸ κῶας καὶ τὸ ὖδας] initio huius glossæ in ea quam expressimus editione ineptissime prætermissa erat vox Hesiodi ὕδει: nam quicquid περὶ τὸ κῶας καὶ τὸ ὖδας notat magister, ad vocem Hesiodi ὕδει notat; quæ prætermissa erat. Nos eam adiunximus, iudicio nostro subscribente Venetâ.

Ibid. C. 2. Tzet. Ἀλλὰ μηδὲ τοῦτο ἐάζομεν] Pessime hæc in Basiliensi legebantur. Duo τῶν Ἑρμῶν siue Mercuriorum genera facit magister; τὸν μυθικὸν καὶ τὸν τετραγωνικόν: inter quos hæc differentia est in veterum Theologia, quæ est inter τὸ δῶρον & τὸν θεὸν τὸν διδόντα. Deus ipse est ὁ Ἑρμῆς, qui distinctionis causa ὁ μυθικὸς dicitur; qua voce sæpenumero vtuntur οἱ ἔξωθεν, ad distinctionem inuentoris dei ab inuento. Eustathius de Baccho: καὶ κάρηνδε καρήατος, ἐξ οὗ κατὰ συγκοπὴν τὸ κάρηνι παρὰ τῷ ποιήσαντι τὰ διονυσιακά, οἷον,

Εὖ εἰδὼς πόνον ἄλλον ἐπὶ στονόεντι καρήνῳ.

ἤγουν πεπειραμένος, ὁ Ζεὺς δηλαδὴ, πόνου, ὅτε τὴν Ἀθηνᾶν ἐκ τῆς κεφαλῆς ἐγέννα. καὶ διὰ τοῦτο ῥάων ἐζόμενος, καὶ οὐ πιέζων τι πονέζων ἐν τῷ γεννᾷν ἐκ τοῦ μηροῦ τὸν μυθικὸν διόνυσον. alterum est ipsius donū, quod τετραγωνικὸς Ἑρμῆς dicitur. de priore Grammaticus prius agit. Hæc confusa erant in Basiliensi omnia & mutila, hoc modo: ἀλλὰ μηδὲ τοῦτο ἐάσωμεν ὅθεν ὁ τετραγωνικὸς λόγος ὁ Ἑρμῆς διακτόρος καὶ Ἀργειφόντης λέγεται. male ...nens Grāmatici hæc est; probare nimirum quatenus Ἑρμῆς ὁ μυθικὸς dicatur διάκτορος & Ἀργειφόντης. Rursus quatenus Ἑρμῆς ὁ τετραγωνικὸς dicatur διάκτορος & Ἀργειφόντης. In Basiliensi editione bis reddit Tzetzes causam cur ὁ τετραγωνικὸς Ἑρμῆς dicatur διάκτορος & Ἀργειφόντης: in nostro semel περὶ τοῦ μυθικοῦ, semel περὶ τοῦ τετραγωνικοῦ agit. Verba enim illa prætermissa erant: τὰ γὰρ τῶν ἑτέρων Ἑρμῶν οὐ φροντὶς ἡμῖν λέγειν. ὁ δὲ μυθικὸς Ἑρμῆς διάκτορος λέγεται.

Pag. 32. C. 1. Tzet. Ἀμφιγυήεις ὁ ἀμφοτέρωθεν σίνων καὶ βλάπτων] in Basiliensi erat, ζίνων καὶ βλάπτων, non male: in Venetâ γυιῶν καὶ πλάττων. Vera lectio est: χωλῶν καὶ βλάπτων: quam præferimus illi quam nihilominus recepimus. Vox autem καὶ apud Glossarios in Etymologiarum interpretatione ἀντὶ τοῦ ἤτοι vel ἤγουν ita sumitur: cum interpretantur τὸ κύριον ἢ τὸ πρωτότυπον vocis quæ inde deducitur. sic ἀμφιγυήεις, inquit, παρὰ τὸ γυιῶν καὶ βλάπτων, id est, ἤγουν βλάπτων. Nihil est vsitatius: vt nouerunt qui vnam pagellam in Græcorū glossis legerunt. τὸ γυιῶν est autem, teste Etymologo, τὸ βλάπτειν τὰ γυῖα, ἤτοι τὰ μέλη, ἁπλῶς δὲ καὶ τὸ βλάψαι, καὶ ἐπὶ βλάβης.

Id. Ibid. ἄνωθεν γὰρ εἰπὼν διδάξαι τὴν Ἀθηνᾶν τὸν ἱστὸν τὴν Πανδώραν] Ineptissime in Basiliensi erat, ἄνωθεν γὰρ εἰπὼν διδάξαι τῇ Πανδώρᾳ ἱστὸν, dissimulato præterea τῆς Ἀθηνᾶς nomine, cum locus Hesiodi quem alludit, ita se habeat: αὐτὰρ Ἀθήνην Ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν.

Id. Ibid. αἱ ὧραι δὲ στεφανοῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἐαρινοῖς ἄνθεσι, τοῖς δὲ καλλίστοις καὶ αἰεὶ θάλλειν ποιοῦσι τούτων δωρήμασιν, ἤγουν, ὅσα ὥρας αἶσ' ἔχει, καὶ μυρίοις ἄνθεσι] ita scripsimus, cum

cum in editione quam secuti sumus esset *μύροις καὶ ἄνθεσιν*, cum tamen *τὰ μύρα* nihil ad *τὴν ὀπώραν τοῦ ἦρος*. Venetam itaque hic expressimus.

Id. Ibid. C. 2. *Παλλὰς δὲ ἡ πελλομένη, καὶ ἀκίνητος· ἢ ἡ ἐν τῷ ἐκ Διὸς κεφαλῆς γεννηθῆναι, πάλλουσα καὶ κινοῦσα τὰ ὅπλα.*] in Basiliensi erat *πάλλουσα* solummodo: addidimus ex altera *καὶ κινοῦσα*. diximus iam iam quomodo magistri soleant in verborum eorum interpretatione e quibus Etymologiam suam deducunt, *παρὰ* & vti, *ἀντὶ τοῦ ἤτοι, ἤγουν*, vel *τουτέστι*. Sic supra, *γυιοῦν καὶ βλάπτειν*. Tædet me harum ineptiarum, cum ab omnibus leptologiis Grammaticis abhorreat natura mea. Sed quid agas? hic labor *γραμματικῶν παισὶν* insumitur, quorum mysteria aliter non celebrantur.

Id. Ibid. *ἀπαλισμένη γὰρ ἡ φρόνησις*] Duæ vel tres periodi quæ sequuntur, a Basiliensi aberant; quas nos suppleuimus, tam quæ *περὶ Παλλάντος τοῦ γηγενοῦς*, vt illi loquuntur, erant, quam reliqua vsque ad *τὸ λέγεται*: scriptum enim erat *ἀπαλιζομένη γὰρ ἡ φρόνησις λέγεται, διὰ τὸ καταπληκτικὸν* &c.

Pag. 35, C. 2. Procl. *Καλῶς δὲ εἶπεν ἐν ἀμφικτύοσι δόμοισιν, ἐπὶ τοῦ αἰθέρος δόμον εἰπών*] Causam non intellexit cur ita locutus sit poëta; de qua vide in Notis nostris.

Id. Ibid. C. 2. *Ἐκκορυφώσω, ἀνακεφαλαιώσομαι* &c.] videtur hæc glossa quæ a reliquis distinguitur solemni illo, *ἄλλως*, excerpta esse e quodam Grammatico, a studioso videlicet librorum Hesiodi: ijsdem enim pene verbis apud magnum Etymologum legitur: melius tamen fortasse, hoc modo: *Ἐκκορυφώσω, δύναται μὲν ἀντὶ τοῦ ἀνακεφαλαιώσομαι· οἷον κορυφὴν ἐπιθήσω, δύναται δὲ καὶ οὕτως, ἐντεῦθέν σοι λόγον ἐπάρξομαι· ἐπεὶ ἡ κορυφὴ ἀρχή τις ἐστὶ τοῦ σώματος*.

Pag. 36. C. 1. Id. *Καὶ τὸ γεγάασιν, ἀντὶ τοῦ ἐγένοντο ὁμοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους*] Scribe: *καὶ τὸ γεγάασιν, ἀντὶ τοῦ ἐγένοντο: ὁμόθεν, ὁμοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους*.

Ibid. Tzet. *ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ οὐκ ἰδόκουν ἀλγηρὰ καὶ ἐπίπονα. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀβρὸν ἀβρόν* &c.] in Basiliensi & *M S.* erat *ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ οὐκ ἰδόκουν ἀλγηρὰ, οὐδ᾽ ἐπιπεπονηκότες*: quæ verba ita edenda fuerant: *Ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ οὐκ ἰδόκουν ἀλγηρὰ* .....
....
ἐπιπεπονηκότες, &c. quæ deerant ex altero exemplari suppleuimus.

Id. C. 2. *πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα*] tota glossa quæ hic sequitur, nimirum, *περὶ γὰρ τοῦ ἐξελθεῖν* & reliqua ignorabat *M S.* & Basiliensis: nam altera ex altera expressa erat: verba enim Hesiodi statim illa excipiebant, *ἤγουν ἀφανῆ εἴασε ταύτην αἰτεῖν*. Nos ex Veneta suppleuimus.

Id. Ibid. *Ἀλλὰ δὲ μυρία λυγρά*] *ἡ ἐλπὶς μόνη ἀφανὴς ἔμεινε. ἄλλα δὲ πολλὰ χαλεπά, ἢ μυρία καὶ θρηνητικά*] Fortasse, *ἄλλα δὲ πολλὰ χαλεπὰ ἢ μυρία λυγρὰ, καὶ θρηνητικά*. Nec dubito, facile enim nobis hic præire potest Hesiodus.

Pag. 37. C. 1. Id. *ὡς ὁμόθεν γεγάασι*] *ὅτι ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ ὕλης ὁμοῦ οἱ θεοὶ, ἤγουν τὰ στοιχεῖα, καὶ οἱ ἄνθρωποι γεγόνασιν*] post hæc verba sequebantur talia in Basiliensi: *ὡς πρῶτον γὰρ οὐρανὸν εἰργάζετο, ὅτε πρότερον ἔρεβος ἦν καὶ χάος. κινήσεως δὲ τοῦ αἰθέρος τυχόντος καθ᾽ Ἕλληνας, συνέβη τὰ στοιχεῖα πρὸς οἰκεῖον τόπον διακριθῆναι, καὶ ἀνθρώπους ἐξ ὧν εἶπον ὑμῖν γενέσθαι, καὶ ἕτερα ζῶα παντοῖα. Ἐρῶ δέ σοι εὖ καὶ ἐπισταμένως. Σὺ δὲ θοῦ ταῦτα τῷ λογισμῷ.* Quæ cum a Veneta abessent, maluimus & a nostra editione: *παρέλκει* enim sunt *καὶ μάτην συμπεφορημένα*. Postrema autem illa: *Ἐρῶ δέ σοι*, ad proxime præcedentem versum spectarent, non ad eum ad quem hic adducuntur. Si quis autem fatali Græculi nostri loquacitati hæc quoque adscribere velit, reliquisque addenda putet, nos officio nostro functi sumus: quos huius temporis quod his impenditur pænitet,

pudet-

pudetque. Ad editionem nihilominus nostram necessarium est, vt ratio reddatur τῶν καλῶς ἐχόντων, καὶ τῶν ἡμαρτημένων.

Pag. 39. C. 2. Procl. οἱ γὰρ οὕτω βεβιωκότες κατὰ βούλησιν θεῶν ἐν δαιμόνων τάξει καθίστανται, τὸν ζώντων θνητὸν βίον, ἀνθρώπων οἱ ἀγαθοὶ ὄντες] Ita scripsi, cum male legeretur: τῶν ζώων τὸν, θνητῶν βίον ἀνθρώπων.

Pag. 41. C. 1. Tzet. Ἀλλὰ δὲ πάντα τοῖσιν ἦεν] In emendatissima editionum prætermissa hæc erant: πάντα τὰ ἀγαθὰ ἦν αὐτοῖς ἃ πρὶν εἶπεν: quæ verba non tam ad intellectum requiruntur, quam vt ea quæ sequuntur cohæreant: nimirum φιλαλληλία, συνδιαγωγὴ, & cætera, de quibus egisse se ante testatur.

Id. Ibid. in ead. nota. ἐπειδὴ γὰρ] in altera editionum quam secuti sumus, simpliciter erat: ἐπειδὴ γὰρ αἰδοῦνος, αὐτὸν οὐκ ἐπιγινώσκοντες. Plura Veneta & accommodatiora; quam expressimus.

Id. ib. Ὦ μεγάλε Ζεῦ] Tollo asteriscum, & versum Æschyli hoc modo scribo:

Ὦ μεγάλε Κρονίδη, καὶ πολιοῦχοι θεοί.

Id. ibid. C. 2. ἄνθρωποι δὲ, οἱ ἄνω ἀθροῦντες, καὶ γινώσκοντες ἃ ὄπωπαν] Verbum monstro nõ dissimile. Eméda hoc modo: ἄνθρωποι, οἱ ἄνω ἀθροῦντες, καὶ γινώσκοντες ἃ ὄπωπαν: Male præterea in editione emendatiore prætermissa erat vox, ἄνω. De emendatione si quis dubitet, audiat Etymologum ijsdem verbis propemodum. ὁ παρὰ τὸ ἀθρεῖν ἃ ὄπωπεν, ἤγουν τὰ λογιζόμενος ἃ εἶδεν καὶ ἤκουσε. Vbi vox eadem quam emendauimus: nisi quod alter ἰωνικῶς, alter πληθυντικῶς.

Pag. 43. C. 1. Mos. τὸ χρυσοῦ γένει ἅτε κατὰ τὴν ἀναδρομὴν τοῦ σώματος ὅμοιον, οὐ πρὸς τὸ γεραιὸν] Eleganter Moschopulus τὸ φυλῶ, cum τὸ νήπιον opponitur, τὴν τοῦ σώματος ἀναδρομὴν exponit, quæ quo tardius fiebat, eo tardius εἰς τὸ μέγεθος perueniebant huius ætatis homines: in quo consistit horum ἐλάττωμα, primorum πλεονέκτημα. φυλῶ enim poetæ ἐν τοῖς Ἡρωϊκοῖς ponunt: nostris vero demunt: qui propterea illis inferiores sunt. Εἶδος enim & μέγεθος in corpore præclaro formam perficiunt, id est, ἡ φυὴ, καὶ ἡ μορφή. Vnde illud: εἶδός τι μεγέθη τι apud poetam: pulchritudo enim absque μεγέθει veteribus non considerabatur. Præclare philosophus Ethicorum ad Nicomachum tertio: ἐν μεγέθει γὰρ ἡ μεγαλοψυχία, ὥσπερ καὶ τὸ κάλλος ἐν μεγάλῳ σώματι. οἱ μικροὶ δ' ἀστεῖοι καὶ σύμμετροι, καλοὶ δ' οὔ.

Pag. 45. C. 2. Procl. Ἐκ Μελιᾶν] Νυμφῶν, Δωρικῶς Μελιᾶν εἶπεν, ὅτι ἐκ τῶν ἐξ γόνων τοῦ οὐρανοῦ.] ἴσως ἐκγόνων.

Ibid. οὐδέ τι σῖτον] ἀλληλοφαγίαν ἴσως ἐσθίοντων] Scribe ἐσθιόντων.

Ibid. Id. οὓς κύνας εἴωθε τὰ λόγια καλεῖν] Notat Proclus ἐν τοῖς λογίοις primam post Deos potestatem, nimirum τοὺς Δαίμονας, appellari κύνας solere: procul dubio, quod ministri & custodes vicem Deorum obtinerent: ita Apollonius Harpyias a Ioue missas, κύνας Διὸς dixit:

Οὐ θέμις, ὦ υἱεῖς Βορέω ξιφέεσσιν ἐλάσσαι
Ἁρπυίας μεγάλοιο Διὸς κύνας.

& Euripides Bacchas, sacrificulas & ministras τοῦ θεοῦ τοῦ ἐπιλόγου γενόμενος, κύνας Διονύσου dixit, & Erinnyas κύνας τῆς Ἑκάτης Lucanus. Nec aliam ab hac caussam dispicio cur apud Aristotelem lib. Rhetor. secundo Pindarus Pana, κύνα μεγάλας θεοῦ, dicat. Philosophus enim vbi agit de peculiari quadam specie τῶν φαινομένων ἐνθυμημάτων, hoc exemplo vtitur: ἢ εἴ τις τὸν κύνα ἐγκωμιάζων, τὸν ἐν οὐρανῷ συμπεριλαμβάνει ἢ τὸν Πᾶνα. ὅτι Πίνδαρος ἔφη. ὦ μάκαρ ὅντε μεγάλας θεοῦ κύνα παντοδαπὸν καλέουσιν ὀλύμπιοι. Veteres ministrum & administratorem τῆς φύσεως Pana statuebant, quam μεγάλαν θεὸν vocauit Pindarus, cuius eum κύνα dixit. Aliter certe neque Philosophi men-

 tem;

tem, neque Pindari assequor. Nec enim Lycophron alia ratione *κύνας Ἀπόλλωνος, τοὺς μάντεις* dixit: vbi de vatibus Mopso & Amphilocho:

Δοιοὶ δὲ ῥεῖθρον Πυράμου πρὸς ἐκβολαῖς
Ἀυτοκτόνοις σφαγαῖσι Δηραίνου κύνες
Δμηθέντες, αἰχμάζουσι λοισθίαν βοὴν
Πύργων ὑπὸ πέρρησι Παμφύλου κόρης.

vocauit eos Apollinis Deræni *canes*, vt Proclus *τοὺς δαίμονας κύνας τοῦ Διός*. Isacius aliquid fortasse notauit ad locum illum, cum dixit: *κύνας Ἀπόλλωνος τοὺς μάντεις εἶπεν, ἀπὸ μεταφορᾶς τοῦ φιλοδεσπότου τῶν κυνῶν*: nihil vero, cum addidit: *ἢ ὅτι τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀλόγων μόνος ὁ κύων ἀποβλέπει πρὸς τὰ ἀγάλματα.*

Pag. 46. C. 2. Id. *καὶ τὸ ἐνθουσιαστικὸν τῆς εἰσβολῆς τῶν μετ' αὐτοὺς σίχων ἀφαιρεῖν εἰπόντες*] ita emendaui hunc locum, cum legeretur, *καὶ τὸ ἐνθουσιαστικὸν τῆς εἰσβολῆς, τὸν μετ' αὐτοὺς σίχων ἀφαιρεῖν ἀπόντος.* sine sensu vllo.

Id. Ib. *δι' ὧν οὐ μόνον δηλοῖ*] tota hæc glossa post versus illos, *Μηκέτ' ἔπειτα*, vsque ad verba illa Hesiodi, *Καὶ τοὺς μὲν* &c. *παρέγχαπτος* est, & ab imperito librario addita: infra suo loco iterum eandem habes.

Id. Ibid. *οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν τοῖς τετραπόσι τὴν κτῆσιν εἶχον, ἀμέλει καὶ τῶν βασιλέων παῖδες ἐποίμαινον περὶ τοῦ γάμου, καὶ ταῖς νύμφαις* &c.] Hinc apud Homerum ætas est in regum filiis, quæ *ἐπὶ βουσὶν* a poeta dicitur: ij enim regum filij, qui ætate prima ante res gestas interficiuntur, aut fato cedunt, *ἐπὶ βουσὶ κλείνεσθαι* vel *ἐπιβόσκειν* a poeta dicuntur *ἐμφατικῶς*: quod non satis excutiunt grammatici qui hæc notant. Itaque omnes Andromaches fratres, qui ante rerum gerendarum tempus & ætatem virilem sublati sunt, *κατέπεφνεν Ἀχιλλεὺς, ἐπὶ βουσὶν*, id est, *ætate prima, adhuc pueros*: Locus est Iliad. Z.

Οἳ δέ μοι ἑπτὰ κασίγνητοι ἔσαν ἐν μεγάροισιν,
Οἳ μὲν πάντες ἰῷ κίον ἤματι Ἄϊδος εἴσω·
Πάντας γὰρ κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς,
Βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι, καὶ ἀργεννῇς ὀΐεσσι.

& Odysseæ N Minerua formam assumit *ἐπιβώτορος νέου. οἷοι*, inquit poeta, *ἀνάκτων παῖδες ἔασι.*

—σχεδόθεν δέ οἱ ἦλθεν Ἀθήνη,
Ἀνδρὶ δέμας εἰκυῖα νέῳ ἐπιβώτορι μήλων,
Παναπάλῳ, οἷοί τε ἀνάκτων παῖδες ἔασι.

Æneas negat Iliad. Υ metuere se Achillem, quod alias cum eo congressus esset *ἐπὶ βουσίν*: quod circumscribit hoc modo:

Οὐ μὲν γὰρ νῦν πρῶτα ποδώκεος ἄντ' Ἀχιλῆος
Στήσομαι, ἀλλ' ἤδη με καὶ ἄλλοτε δουρὶ φόβησεν,
Ἐξ Ἴδης, ὅτε βουσὶν ἐπήλυθεν ἡμετέρῃσι.

Primæ enim excursiones quibus se mutuo exercebant regum filij, erant *βοηλασίαι*. Vnde illud: *οὐ γὰρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν*, viri magnanimi. cuiusmodi excursores *λῃστὰς* primo dixerunt *ἀπὸ τῆς λείας*: eos propulsabant *οἱ βουκόλοι*. Nec aliam causam antiqui Græcorum commentarij reddunt, cur *Ἀλέξανδρος* dictus sit notissimus ille *τοῦ Πριάμου*, quam *διὰ τὸ γεννηθέντα αὐτὸν ἐν πρώτῃ ἡλικίᾳ βουκόλον, καὶ ἀλεξῆσαι ἐκεῖ τοὺς ἐπιβουλεύοντας ταῖς βουσί*: nó aliter quam a Capitolino senior Maximinus *pastor* fuisse dicitur, ætate prima, &, vt ille loquitur, *procer qui Latronibus insidiaretur, & suos ab incursibus vindicaret*. Propterea sicut Hectores, Astyanactes, *ἐν τῇ ποιήσει*, regum filiorum sunt *ὀνόματα ἐπώνυμα*: sic *Βουκολίων*, Iliad. Z.

Βῆ δὲ μετ' Αἴσηπον, καὶ Πήδασον, οὕς ποτε Νύμφη
Νηῒς Ἀβαρβαρέη τέκ' ἀμύμονι Βουκολίωνι.
Βουκολίων δ' ἦν υἱὸς ἀγαυοῦ Λαομέδοντος
Πρεσβύτατος γενεῇ———

qui filios suos genuit *ἐπ' ὄεσσι*. &c. Quamuis & honestum olim nomen erat *βουκόλος καὶ ποιμήν*. Exstant huius

rei etiamnum hodie veſtigia ἐν τῇ βουκολικῇ πραγματείᾳ, dum præcipue paſſim, vt nuper multis in publicis noſtris ad Theocritum lectionibus oſtendimus, τῇ βουκόλων καὶ ποιμένων τάξει, tanquam eminentiori, ἡ αἰπολικὴ τάξις opponatur, quæ erat hominum potiſſimum mercede conductorum & illiberalium. Eſt enim ἐν τῇ βουκολικῇ πραγματείᾳ ποιμὴν non minus quam βουκόλος τῆς αἰγός τι, vt oſtendimus cum alias tum præſertim cum egimus de vetuſta βουκολικῇ ἀλληγορίᾳ, quam βουκολίαν dicebant. Ita vt Theocritus opponat interdum τοὺς βουκόλους τοῖς ἀνελευθέροις καὶ δούλοις, ſicut & τοὺς ποιμένας. Nam quod hæc τάξις etiam in regum liberis fuerit, ex Ænea, Anchiſe, Endymione, Paride, & alijs, ac præſertim ὅλης τῆς βουκολικῆς autore, Daphnide ſatis monemur: cujus querela primam huic ſcribendi generi occaſionem præbuit, & τὸ ἄλγος τοῦ Δάφνιδος a Theocrito dicitur: quod nuptiæ regiæ probant apud Ælianum: vnde illæ lachrymæ. Quod nec ignoraſſe videtur Silius, qui Daphnin quendam nobiliſſimum, ab hoc Daphnide deducit lib. 14.

Hos inter Daphnis, deductum ab origine nomen
Antiqua, fuit infelix, cui linquere ſaltus
Et mutare caſas infido marmore viſum.
At princeps generis quanto maiora parauit
Inter paſtores ſibi nomina & c.—

Pag. 48. C. 1. Tzet. τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάκαρες] μὴ ὑποχθονίους ὄντας, ὡς ὁ Πρόκλος, τὸ γὰρ δεύτερον, ἀπαιτεῖ καὶ αὐτοὺς ἐπιχθονίους δευτέρους λέγεσθαι μάκαρας] Grauiſſima videlicet lis, quam Proclo ſcribit Tzetzes: eam nos, tanquam τῆς δίκης κύριοι, decidemus. Diſputarunt olim veteres Critici, quæ ἐπιπολάζουσι λόγων ἔριδες hodieque ſæculum noſtrum exercent, vtrum de ſecundo Δαιμόνων genere cum agit Heſiodus, eos ὑποχθονίους dixiſſet, atque ita legendum eſſet; an vero ἐπιχθονίους, ſicut vocantur primi. Proclus ὑποχθόνιοι legit: in quem propterea inuehitur Tzetzes, τοῦ αἰδρὶ κατὰ τὸ παχύτερον περιστρεφόμενος, vt mos ipſius eſt, & ἐπιχθόνιοι legendum vult: hoc argumento, quod δεύτεροι dicantur ἐπιχθόνιοι, hi ſecundi: ſicut primi, πρῶτοι ἐπιχθόνιοι. En cor Xenocratis, iecur Cratetis! Argumentum infirmum. Quis enim Tzetzen docuit δεύτεροι & ἐπιχθόνιοι coniungendum eſſe? ex quo infinitæ abſurditates ſequentur. Primo ſicut ſunt δεύτεροι ἐπιχθόνιοι, ita δεύτεροι erunt θνητοί. ex quo ſequetur, etiam primos fuiſſe θνητούς. quod contra diſciplinam Platonicam eſt. Illud vult Heſiodus: τοὶ δὲ δεύτεροι, nimirum δαίμονες, ὑποχθόνιοι θνητοὶ μάκαρες καλέονται. Ita ſecundi a primis diſtinguuntur. Primo quod ὑποχθόνιοι ſunt ſicut primi ἐπιχθόνιοι: quod θνητοὶ ſunt, ſicut primi ἀθάνατοι: ita enim peculiariter ab Heſiodo οἱ τῆς πρώτης τάξεως Δαίμονες vocantur, in quo infra quoque miſere lapſus eſt Tzetzes, in illo nimirum: ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες Ἀθάνατοι λεύσσουσιν: & in illo: Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ Ἀθάνατοι Ζηνός. quem locum faltuoſe riſit cum non perciperet. Primi igitur Dæmones ab Heſiodo, δεύτεροι ἀθάνατοι ἐπιχθόνιοι dicuntur: Secundi Dæmones, θνητοὶ ὑποχθόνιοι μάκαρες. Tyrius Maximus: Θεὸς μὲν οὖν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος, οἰκονομεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ τάξιν· εἰσὶ δ' αὐτῷ φύσεις ἀθάνατοι, οἱ καλούμενοι ἀθάνατοι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς καὶ οὐρανοῦ τεταγμένοι· θεοῦ μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπων δὲ ἰσχυρότεροι· θεῶν μὲν ὑπηρέται, ἀνθρώπων δὲ ἐπιστάται· θεῶν μὲν πλησιαίτατοι, ἀνθρώπων δὲ ἐπιμελέστατοι. Primi ſunt ἀθάνατοι, ſecundi θνητοί: primi ſunt δεύτεροι ἀθάνατοι, πρῶτοι δαίμονες: Secundi ſunt δεύτεροι δαίμονες, πρῶτοι θνητοί. ſecundi dicti ſunt ἐπιχθόνιοι, διὰ τὸ ἐν μεθορίῳ γῆς τε καὶ οὐρανοῦ τετάχθαι, qua ratio-

ratione & ἐγκόσμιοι dicuntur, vt alibi diximus, & alijs nominibus: Secundi ὑποχθόνιοι, διὰ τὸ κατὰ λῆξιν ὑπὸ τῆς χθονὸς πεπάχθαι. Apparet faltus Tzetzis ἀλόγιστος: quem omnia hæc Proclus, merito διάδοχος magni viri, & familiæ principis, καὶ τὸν καθηγητὴν ἐπιγεγραμμένος, docere potuisset, nisi se iam scire putasset. Aristidem, qui τοὺς πρώτους δαίμονας, ὑποχθονίους vocari meminerat, memoria fefellit: καὶ ὑπὸ γῆς ὄντες, inquit apud Photium orator ille, τὴν γῆν φυλάττοντες αὐτὴν, ἀλλ' οὐχ ὑπ' αὐτῆς ἐχόμενοι· τῆς Ἡσιόδου προσρήσεως ἐγγύτατα ἥκοντες μετέχειν, ἣν ἐκεῖνος εἰς τὴν τοῦ χρυσοῦ γένους πλάτην ἐποίησεν, εἰπών·

Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ὑποχθόνιοι καλέονται·

Ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

qui versus longe aliter, quam apud Hesiodum leguntur hodie, concepti sunt alibi, vt supra diximus.

Id. Ibid. Ζεὺς δὲ πατὴρ] hæc verba in emendatiore tale quid sequebatur, καὶ μερόπων ἐρρέθη ὄπισθεν: quæ ex authoritate alterius, vt glossam ineptam, deleuimus. irrepserant autem ex Hesiodi verbis: Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων &c.

Pag. 49. C. 1. Tzet. Ἄρειον δὲ ἢ πολεμικὸν, ἢ ἀντὶ ὑπερθετικοῦ] &c. tota hæc obseruatio cum his quæ sequuntur περὶ τοῦ ἀρείου a Basiliensi aberat: locum hic habere, vel ex ipso Tzetze probare possumus: sicut enim δικαιότερον ἀντὶ τοῦ δίκαιον, vel δικαιότατον in eodem versu sumi ostenderat: sic nunc ἄρειον ἀντὶ τοῦ πολεμικὸν, ἢ βέλτιστον, id est, συγκριτικὸν ἀντὶ ἁπλοῦ, ἢ ὑπερθετικοῦ.

Id. Ibid. ἢ ἀπὸ τῆς ἐρέσεως] Aliquando aliter legendum suspicatus eram: sed compilauit autorem veterum Etymologiarũ Tzetzes; nisi quod addidit λαμβάνει γὰρ, pro eo quod ille κατηγορικῶς pronunciat: ἀπὸ τῆς ἐρέσεως, inquit, τουτέστι μίξεως τῶν θεῶν. οἱ γὰρ θεοὶ θνηταῖς γυναιξὶ συνερχόμενοι, ἐποίουν τὸ τῶν ἡρώων γένος &c.

Id. Ibid: ὑπὸ γὰρ τοῦτο ἥρωες, καὶ τὰ ἕτερα τρία ἀνάγεται] Tria illa quæ sequũtur hæc verba & de quibus agit, τὸ ἐξ ἔρως καὶ γῆς, τὸ ἐν τῷ ἀεὶ πολεῖν τὰς ψυχὰς, καὶ τὸ ἐξ ἀρετῆς ἥρωας λέγεσθαι, ab altera aberant: & vereor ne adnotata fuerint: nam ἔρως vt supra legendum videtur.

Id. Ib. C. 2. τρεῖς εἰσι Θῆβαι] Pro his in emendatiore erat: εἰσὶ γὰρ καὶ ἑκατοντάπυλοι Θῆβαι τῆς Αἰγύπτου, καὶ Θῆβαι Ὑποπλάκιαι, περὶ τὸ Ἀτραμύττειον. Nos glossam meliorem secuti sumus, deteriorem & ἁπλῆν prætermisimus.

Pag. 54. C. 1. Tzet. ἀποθρεπτέα] διαφορὰ] scribe θρεπτήρια: ne turbentur rudiores, cum τὸ ἀπὸ alio spectet in Hesiodico quod interpretatur Tzetzes: ἀπὸ θρεπτήρια δοίη, ἀποδοίη θρεπτήρια.

Id. C. 2. καὶ ἢ πλεονεξίαν, ἢ βίαν, ἢ ὕπνῳ, ἢ χρόνῳ κατ' ἀλλήλων νοσοῦντα] Scribe, τοῦτο: quamuis librarij recens error aut typographi videatur.

Id. Ibid. λυγρὰ τὰ χαλεπὰ παρὰ τὸ] vitiose in emendatiore erat, λυγρὰ τὰ λυπηρὰ, διὰ τὸ λύειν &c. Sæpe mutuas operas tradunt Isaacius & Iohannes Tzetzij: nam totidem propemodum verbis hic locus apud illum ad poetam obscurum.

Pag. 55. C. 1. Moschop. Νῦν δ' αἶνον] νῦν δὲ παροιμιώδη λόγον διηγήσομαι, τοῖς κριταῖς ἐρῶ, γινώσκουσι καὶ αὐτοῖς] Fatetur satis hac glossa tam sæculi non percepisse se mentem venustatemque huius loci cum reliquis & Moschopulus: duplici quidem modo. Primo cum αἶνον, παροιμιώδη λόγον hic interpretatur, quod a Proclo hauserat, ex quo nunquam mentem hic Hesiodi tyrones percipient, ac ne docti quidem. Secundo cum, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς, altera glossa illustrat, vt arbitratur, γινώσκουσι καὶ αὐτοῖς.

Saltem

Saltem aliquid tentasse videretur, si τὸ καὶ per καίπερ reddidisset, quod nec vulgus ignorare potuit. Hinc tamé error Tzetzis dimanauit, qui, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς, exponit, μωθηκῶς καὶ αὐτοῖς φρονέουσι. Tanquam, si Dijs placet, subintelligendum esset ἔξωθεν in verbis Hesiodi vox μωθικῶς. Idem Tzetzes tanquam in pædagogica prouincia sua Hesiodo dies dicenda esset, ad virgam & ferulam eum vocat, & quod solét cerebrosi παιδαγωγῶν παῖδες inter discipulos suos, vbi rerum potiuntur in hoc loco, ὅλην τὴν σύνταξιν damnat, ὡς κακῶς ἔχουσαν. Saltem doceret nos quid hic sit vel σόλοικον, vel ὑποσόλοικον, vel σολοικοφανές, vt aliquam apud imperitos gratiam inire posset. Sed sibi has delicias seruare maluit. Cæterum procul a venustate aberrarunt tam Græci quam Latini. Tota venustas in vocibus duabus consistit, ἐν τῷ αἶνον, καὶ τῷ φρονέουσι. Αἶνον poeta vocat quem Rhetores σχωμματικοὶ μῦθον ἠθικὸν dicunt, cum quo directe pugnat ὁ λογικός, ex parte ὁ μικτός. Philosophus Rhetor. 2. communiori voce λόγον appellat: qui λόγον μικτὸν adducit ex Stesichoro περὶ ἀνθρώπου καὶ ἵππου: ἠθικὸν vero ex Æsopo περὶ ἐχίνου καὶ ἀλώπηκος. Diximus supra eiusmodi μύθους originem ex Hegemonico sæculo sumpsisse, quibus vox & prudentia tribuebatur τοῖς ἀλόγοις. Hesiodus, post prolixum illud διήγημα de sæculis, affert μῦθον, sed ἀπὸ ἀλόγων desumptum, quem proprie αἶνον vocat cum omnibus veteribus. Hoc αἶνον ab irrationabilibus desumpto ait se docere velle τοὺς δικαστὰς, καίπερ φρονοῦντας, hoc est, καίπερ ἀνθρώπους, & per consequens λογικοὺς ὄντας. Pugnant directe inter se obiectum τοῦ αἴνου & οἱ φρονοῦντες. φρονοῦντες sunt οἱ λογικοί, hoc est, οἱ ἄνθρωποι, quales sunt Hesiodi iudices, quorum causa affertur. Personæ quæ in αἴνοις introducuntur, sunt ἄλογοι tantum; quales hic ἴρηξ καὶ ἀηδών, accipiter, & luscinia. Sensus huius loci hic est: Νῦν δὲ τοῖς δικασταῖς καίπερ λογικοῖς οὖσι μῦθον ἐξ ἀλόγων πεπλασμένον φέρουσα ἔρχομαι: *Nunc, inquit, iudicibus quanuis ratione præditis, fabellam ab irrationabilibus deductam proponam.* Hæc ratio, hæc venustas huius versus. Tzetzi, dum tanquam scurram aliquem, e plaustro miserum Proclum κωμῳδεῖ, καὶ πομπεύει, non vacabat inquirere quæ Lucius Tarræus prolixe olim περὶ αἴνου disputabat, & ex eo posteriores quidam: quæ si notasset, facilius vidisset quid hoc loco esset, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς, quod intelligi non potest nisi e contrario opposita voce αἶνος: cum præsertim omnia ex hoc Hesiodi loco deduxerint illi qui αἶνον notarunt præcise esse, λόγον κατὰ ἀπεικονισμὸν μυθικὸν, ἀπὸ ἀλόγων ζώων: quod nunquam notassent, nisi animaduertissent quomodo hic sumeretur vox φρονέουσι: pro quo & νοέουσι adducitur: quod non magis displicet. Porro ostendit hic primus omnium Hesiodus quantum fidei tribuendum sit acutis illis τεχνογράφοις, qui post Aphthonium in arte progymnastica notarũt: οἱ μὲν ποιηταὶ αἴνους χαίρουσι τῷ μύθῳ ἐχρήσαντο, οἱ δὲ ῥήτορες διὰ παραίνεσιν: quasi hoc loco aliud agat Hesiodus quam dicendi magistri.

Pag. 56. C. 1. Moschop. εἰς τέλος ἐξελθοῦσα] ἀντὶ τοῦ ἐλθοῦσα, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν κριτῶν διαφθαρεῖσα] Frustra est: εἰς τέλος ἐξελθοῦσα, nihil aliud est quam τοπικώτερον καὶ δίκη τοπικώτερον ὑπὲρ τῆς ὕβρεως ἔχει, optime Proclus: ἡ δίκη, φησὶ, κἂν τὸ πρῶτον ἔλαττον ἔχῃ τῆς ὕβρεως, ἐν τῷ τέλει πάντως ἐκλάμπει, καὶ δείκνυται διὰ τῶν πραγμάτων κρείσσων οὖσα τῆς ὕβρεως. Nec vlterius argutari debuit: Tzetzes quoque non male.

Pag. 57. C. 2. Procl. αὐτίκα γὰρ τρέχει ὅρκος, ἤγουν ἀκολουθεῖ ὅρκος τοῖς δίκαις, ἤγουν τοῖς κρίσεσι τοῖς ὀρθῶς δεδικασμέναις] Scribe, τοῖς οὐκ ὀρθῶς δεδικασμέναις.

Id. ibid. Πλούταρχος δὲ Βοιωτιάζων (ἦν γὰρ καὶ αὐτὸς Βοιωτὸς) τὰς ὀρεινὰς ὁδοὺς τὰς στενὰς καὶ δυσβάτους ῥόθους ὀνομάζεσθαί φησιν. εἰ οὖν τοῦτο κρατοίη] Nihil eo opus est.

Pag. 58. C. 1. Tzet. Νῦν δ' αἶνον] μυθικὴν παραινεσιν] Pessime in Basiliensi erat: νῦν δὲ θυμικὴν παραίνεσιν: sed θυμικὴν pro μυθικὴν, sicut θυμὸς pro μῦθος facile mutari potuit: quod in authoribus sæpe factum est: exempli ergo sit illud Dionysiac. 3. Φαιδρὸν ἰδὼν χρυσὸς εἶπε, καὶ ἀντιάσας στίχα θυμῶν Οἰχομένου χρυσοῖο δι' ἀνθρώπων ἀνθηροῦντος: vbi μύθων legendum per se apparet, vt in reliquis nostris quæ in illo poeta emendauimus, breui, vt spero, dicemus. Lapsus procliuissimus est. Bene altera, & vt emendauimus.

Id. ibid. Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω] ὥστε, τουτέστι μυθικῶς φρονοῦσι καὶ αὐτοῖς] Puto scripsisse Tzetzen: νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι] τουτέστι μυθικῶς φρονοῦσι. Cæterum de hac interpretatione quam affert, & ipsius sententia vide quæ supra ad Moschop.

Id. ibid. καὶ οὕτως οὐδὲ ὁ παρὰ Πρόκλῳ Ἀρίσταρχος] suspecta.

Id. ibid. δηλονότι συγχωρηθήσεται] Iussimus includi vncis hæc, quod vacent, & a male feriato aliquo qui in Tzetze notarat τὸ τῆς συντάξεως ἐλλειπόμενον in verbis illis præcedentibus appicta sint.

Id. C. 2. Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ] ἡ ὕβρις γὰρ, καὶ ἡ λοιδορεία, καὶ ἡ βλάβη κακὴ τῷ δειλῷ] in exemplari quod secuti sumus, sine vllo sensu legebatur: ἡ ὕβρις γὰρ καὶ ἡ λοιδορεία τῷ δειλῷ, καὶ τῷ ἀγεννεῖ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει &c. prætermissis illis librarij incuria, καὶ ἡ βλάβη ἡ κακή. vbi articulus pessime directam interpretationem sustinebat, quem eiecimus. ὕβρις, inquit Grammaticus, κακὴ ὑπάρχει δειλῷ καὶ ἀγεννεῖ: quod dixerat Hesiodus, dissimulato τῷ ὑπαρκτικῷ ὑπάρχω.

Id. ibid. ἐσθλὸς δ' οὐ ῥηϊδίως φερέμεν δύναται] sub finem annotationis huius pro verbis illis, ἂν καὶ τι παραδοῦναι βούλομαι, nullo omnino sensu legebatur: ἂν δηλονότι παραδοῦναι: quæ nauci non sunt.

Pag. 59. C. 2, Id. ἄγουσι δὲ καὶ κείνουσι κρεῖττον] totum hoc παρενθετικόν in Basiliensi alium locum possederat: vnde nos id emigrare iussimus.

Pag. 65. C. 2. Proc. circa finem pag οἱ προστρέπουσι τὸ δίκαιον. τοῦτο γὰρ δεῖ οὐ τὸ παραβαίνειν. Scribo οἳ παρατρέπουσι.

Pag. 66. C. 1. Id. Νῦν δὴ ἐγὼ] &c. ad verba illa paulo post notat Proclus locum hunc eiecisse ad septem versus Plutarchum: διό φησιν ὁ Πλούταρχος τοὺς ἑπτὰ τούτους στίχους ἐκβάλλει, ἀπὸ τοῦ &c. Nos in eo Plutarchum non sequemur, cum sciamus totum illius loci colorē hunc deduxisse Aristophanem, qui manifeste hæc expressit, tanto antiquior Plutarcho: apud quem Chremylus:

Ἐπερησόμενος οὖν ᾠχόμην ὡς τὸν θεὸν,
Τὸν ἐμὸν μὲν αὐτοῦ τοῦ ταλαιπώρου σχεδὸν
Ἤδη νομίζων ἐκτετοξεῦσθαι βίον.
Τὸν δ' υἱὸν, ὅσπερ ὢν μόνος μοι τυγχάνει,
Πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλόντα τοὺς
τρόπους,
Εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν.
Ὡς τῷ βίῳ τοῦτ' αὐτὸ νομίζων ξυμφέρειν.

Notum autem viris doctis, quas delicias ex Homeri & Hesiodi scriptis, antiqua & media comœdia soleant contexere.

Ibidem. C. 2. Id. διόπερ οἱ ἄδικοι τοῖς ἀλόγοις ἐοίκασι τὴν ἀνθρωπίνην * ἀποδράντες] scribo: τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν ἀποδράντες: vt ex sequentibus apparet.

Id. ibid. νόμον δὲ διέταξε Κρονίων. τὸ σημεῖον ὅτι οὐδέποτε Ὅμηρος] scribe: τοῦτο σημεῖον ὅτι οὐδέποτε Ὅμηρος. illud autem σημεῖον, nota est Scholastici cuiusdam, quæ ex margine in textum irrepsit: studiosi enim Græcorum hanc notam præfigebāt iis quæ obseruatione digna putabant: diligenter autem obseruauit quisquis fuit, τὸ νόμον, esse vocem quam ignorat ὁ ποιητής: ex quo infert argu-

mentum, περὶ τῆς ἡλικίας τῆς ποιητῶν, τῶν τε Ὁμήρου καὶ τῶν Ἡσιόδου: cui rei illustrandæ omnia quæ poterant congerebant veteres.

Pag. 67. C. 2. Id. Καί τι δὴ τούτους λέξει, ὅτε γε καὶ Ξενοφάνης διὰ δύο τινὰ πρὸς τοὺς κατ' αὐτὸν φιλοσόφους καὶ ποιητὰς μικροψυχίας, σιλλοὺς ἀτόπους ἐκθεῖναι λέγεται κατὰ πάντων φιλοσόφων καὶ ποιητῶν] & in his Homerum & Hesiodum depinxit. Laertius; γέγραφε δὲ καὶ ἐν ἔπεσι καὶ ἐλεγείας καὶ ἰάμβους καθ' Ἡσιόδου καὶ Ὁμήρου, ἐπικόπτων αὐτῶν τὰ περὶ θεῶν εἰρημένα: ad Philosophos quod attinet, ἀντιδοξάσαι τε Θαλῇ καὶ Πυθαγόρᾳ, καθάπτεσθαι δὲ καὶ Ἐπιμενίδου cum narrat.

Id. ibid. τέλος δέ, φησιν, ἐπειδὰν εἰς τὸ ἄκρον ἔλθῃ τῆς πρεσβείας] mirum non legisse Proclum suo tempore, in Hesiodico versu ἵκηαι, quemadmodum emendauimus, sed ἵκηται.

Pag. 68. C. 2. Tzet. ἀρχόντα Ζεὺς] ἡ μεγαλόφρων εἱμαρμένη] Nihil vanius his omnibus.

Pag. 69. C. 1. Id. ἀδιαφόρως γὰρ κέχρηται τοῖς διχρόνοις] magister Tzetzes in longa hac disceptatione, in qua tanquam λιποτάκτης improbus Hesiodi causam partesque scelerate deserit, inter alia quibus hæc scripta longe ab Homeri elegantia, longe ab eius ætate, longe a ratione scribendi segregat, argumentum περὶ τῶν διχρόνων affert: quibus Hesiodum promiscue, sicut sui temporis homines, vsum fuisse toto hoc opere notat: quæ calumnia quam sit putida, fœda, inepta, falsa, videbunt, qui vnum ex ipsius iambis quos huic operi tanquam delicias illius æui, aut præclara tragemata interserit, examinabunt. Fatemur in quibusdam Hesiodum vocibus ἀδιαφορίαν circa τὰ δίχρονα admisisse: sed & ab Homero idem factum vbique, quis tam triuialis est, vt ignoret? ita vt certas iam olim voces annotarint apud poetá veteres, in quibus constanter id obseruauit poeta vt inconstans esset. Recte Eustathius ad illud: φίλε κασίγνητε. τὸ φίλε, ἐκτείνει καὶ ἐνταῦθα τὸ τῆς ἀρχούσης δίχρονον, ὡς καὶ ἐν τῇ γραμματικῇ ἀδείᾳ, φησὶ γάρ· φίλε κασίγνητ' ἐκκόμισαί τέ με, δός δέ μοι ἵππους· διὸ καὶ ὁ Ἀσκαλωνίτης, φασι, περισπᾷ τὸ φι· καὶ ὅρα τὴν ἀδιαφορίαν καὶ νῦν τῶν διχρόνων, εἴγε καὶ τὸ φίλος ποτὲ μὲν ἐκτείνει, ποτὲ δὲ συστέλλει τὸ ἄρχουσαν. Σημειωτέον δὲ καὶ ὅτι ἐν τῷ, αἰδεῖσθαί θ' ἱερῆα, καὶ ἐν τῷ, προσίεσθαι ἱερὴ ἴς Τηλεμάχοιο, συστέλλεται τὸ ἱ τοῦ ἱερόν· ἐν δὲ τῷ ἱερὸν ἰχθῦν, ἐκτείνεται. Sed infinita apud poetam sunt, vt & apud autorem τῆς Ἀσπίδος: quo poemate interim nihil fortasse plenius, elaboratius, tertius ad nos peruenit. Et Isaacius non modo veteres τῶν διχρόνων, sed & τῶν διπλῶν vsum promiscuum permisisse sibi annotat ex Hipponacte, & Lycophrone: quorum alter, Καύνκας ἐκ ἄποδιν Ἀλέντα πιτῶν, non ἄπωδιν. alter, ἦν αὐτὸν ὄφις τ' ἀντικρύμιον δάκῃ. Verba Isacij sunt: ἄποδιν, τὸ τοῦ μικρὸν γράφει. οὗτοι δὲ ἀγνοήσαντες τὸ μέτρον, μέγα τοῦτο γράφουσι, σὺ δὲ γίνωσκε, ὅτι τὸ δασὺ ἐκτείνειν δύναται, ὅτι βούλεται ὁ ποιητής, ἴσως τοῖς διπλοῖς, ὡς καὶ πρώην ἔφην σοι, εἰς παράδειγμα παραγαγών, τό, Τρῶες δ' ἐρρίγησαν ἐπεὶ ἴδον αἰόλον ὄφιν. εἰ δὲ μείουρον τοῦτον νομίζεις, ἄκουσον καὶ τῶν κατὰ τὸν Μιμητὴν ζωγράφων, χωλῶν ἰάμβων Ἱππωνακτείων στίχων. Postea inter reliquos versum adducit quem supra habuimus Hipponactis. Ita poetæ libere grammaticorum πεχεχαρίας plorare iubent: minorem interim ob causam infrà Hesiodum exulatum mittit Tzetzes, non ex poetarum numero, sed bonorum ciuium. Vbi videbimus quibus armis pugnet.

Id. ib. Ὥσπερ οἱ καθ' ἡμᾶς] Duplex erat scribédi tum temporis ratio: quarú altera introducebat ἀδιαφορίαν circa τὰ δίχρονα, de qua iam agit: altera circa omnes syllabas. Vtrique κοινοὶ dici possunt. Posteriores tamen magis, quos proprie propterea politicos dicebant, quibus

quibus in Ecclesiis suis hodie Græcorum Idiotæ utuntur. Vidi volumen integrum manu exaratum apud Illustrem Scaligerum. Priorum exemplum repræsentant nobis iambi quos toto hoc opere Iohannes, aliquando & Isaacius ad Lycophronem proposuit. Posteriorum illa:

Ἀκελεύστως ἐκμαθεῖν φίλτατε κεχρημένῳ
Μιᾶς ἐμῆς ἐπιστολῆς σύμπασαν ἰσχίαν,
Εὐχειρημένως μάνθανε πρῶτον ἐκ τῆς τοῦ Κροίσου.

quibus Chiliadas suas conscripsit: qui nihil quam cantillantur: quo pacto illa Catulliana:

Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo,
Vel anseris medullula, vel imula oricilla.

illud Comici:

Ὦ πολλὰ δὴ τῷ δεσπότῃ ταυτὸν θυμὸν φαγόντες.

& Hipponactis:

Εἴ μοι γένοιτο παρθένος καλή τε καὶ τέρεινα.

Ex tetrametris enim Hipponacteis, quales superiores sunt, Politicos suos formarunt.

Id. ibid. καὶ ὁ τοῖς γε τῷ ἑταῖρῳ τοῦ ἀνδρὸς περιφθορεύς τε καὶ ἀφαιρῇ, καὶ πολλάκις μεταπαυσάων, καὶ μὴ ἔχων τὸ βέβαιον] Respondimus περὶ διχρόνων: quæ res quod syllabica esset, permisimus in eo Grammaticum nostrum ostentare acumen suum. Vlterius vero vt tendat, & de cæteris libere iudicare audeat, non est ferendum. Hesiodus si superesset, homini huic suo iure responderet, quod olim Euripides, teste Aristotele: cui cum Hygiænon quidam diem diceret, quod sententiam illam in Hippolyto suo protulisset, ἡ γλῶσσ' ὀμώμοχ', ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος; quasi publico periuriorum patrono, & qui eiusmodi scelerum viam commonstraret populo, nihil respondit ille, quam peccare eum grauiter, quod causam quæ ad τοὺς Διονυσιακοὺς ἀγῶνας spectaret, in forum transferret: ibi & sibi respondendum de hac re, & illi accusandum fuisse. Quis enim Grammaticum harum causarum iudicem constituit? qui semper extra prætorium suum ius dicit, cum literas & syllabas transcendit. Aliud enim est esse miserum στιχουργόν, aliud poetam. Quanquam Tzetzen tautologias in alio accusare quis ferat, qui sæpe plus decies eandem sententiam inculcat. minus tamen multo est τὸ ταυτολογεῖν, quam τὸ φιλαυτολογεῖν: quo homo natus sat scio nunquam insolentius peccabit quam hic noster: cuius scripta sunt ἀλαζονείας & fastus intolerabilis μεστὸν. mihi certe sæpe nauseam mouet: qui existimo totius vitæ fructum esse in modestia.

Id. ibid. οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε] ἄχαιρος ταυτολογία ἐνταῦθα δοκεῖ· εἶπε γὰρ φθάσας περὶ τούτων] Aduersus ineptias huius hominis bonum semper habere stomachum id vero difficillimum est. Expectaueramus ab eo vt versum Hesiodi explicaret supra, οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε at vero contra ille tanquam nocturnus præmiator aliquis in ciuitate libera existimationem eius & famam, quam vel antiquitatis authoritate munitus fartam tectam conseruare debebat, parat detexere: quæ omnia eo spectant vt nequitiæ inertiæque eos condemnet, qui Hesiodum ab Homero palmam in extemporali καὶ αὐτοσχεδιαστικῷ certamine retulisse notarant. Quod siue eos respiciat qui τὸ περιφερόμενον & omnibus notum Hesiodi & Homeri certamen vulgarunt, siue alios, quorum scripta desideramus, nescio. Id vero scio, quod hunc librum Hesiodi Tzetzes, qui tot veterum philosophorum commendationibus, tot magnorum virorum testimoniis ornatus, quasi de manu in manum ad nos peruenit, propter τὸ ἰσοδυναμεῖν τῶν λέξεων, τὰς ταυτολογίας, τὰ παρέλκοντα, quæ hic & ibi occurrunt,

currunt, quæ nihil aliud sunt quam notæ illius æui, quæ hoc scriptum tanquam vetustum lucum commendare poterant, tam maligne, & furiose sugillet, nihil facere præter morem suum: multo vero impudentius, cum Homerum ab his vindicet: vt Hesiodo ne exemplo quidem se tueri liceat. Eiusmodi næuulorum nos, qui semper cum veneratione de antiquioribus agendum putamus, causam aliquam adscribimus sæculo, quod nihil aliud quam scientiarum & artium omnium delineationem proposuit; maiorem vero Grammaticorum scelestæ audaciæ: qui hoc ipsum in eiusmodi scriptoribus primi desiderare cœperunt, quod a familia sua commissum fuit. Qui petulantiam quam gens illa in Homeri & Hesiodi versibus exercuit, ignotam habet, καὶ τὰς ὀβελίσεις, καὶ τὰς διαγραφὰς, καὶ τὰς παρεμβλήσεις, καὶ τὰς συγμὰς, καὶ ξυσμὰς, & reliquas ineptias, in literis exulat & in veteribus interpretibus, præsertim nostro Proclo, & ijs qui in poetam commentati sunt. Possem ostendere in Homero multa quæ sine commiseratione & risu legere non possum: quæ tam scio Grammaticorum esse quam Tzetzen in hac re nihil videre. Inter eos qui religiosissimi fuerunt, Homerum Homero suppleuerunt, & quæ vno loco apte dicebantur, altero ineptissime ingesserunt. Iliad. χ in elegantissima & diuina Andromaches querela inuenies versum illum:

Ἀστύαναξ ὃν Τρῶες ἐπίκλησιν καλέουσιν:

qui non modo sine detrimento reliquorum abesse potest, sed & τὸ αὐτοκάβδαλον & ineptias Grammaticorum redolet. Nihil præterea certius est quam infinita Hemistichia παρεμβεβλημένα esse. Sicut nostro tempore non nemo cum Virgilio egisset, nisi se opposuisset sæculi felicitas, in Capitolino qui literatoris Fabilij Græcos versus hoc modo translatos legit, existimet se imaginem eorum habere quæ in Homero sæpe nobis sordent:

Qualis vbi Oceani profusus lucifer vnda
Extulit os sacrum cælo, tenebrasque resoluit,
Talis erat iuuenis primo sub nomine clarus.

quæ quia multis exemplis probanda sunt, quia non omnium est hoc videre, cum pauci ea iudicij felicitate & acrimonia sint, vt aliter quam omnes sentire audeant, seorsum aliquando hac de re acturi sumus. ad τὸ ταυτόλογον quod attinet, cuius ne suspicionem vllam apud Homerum relictam esse Tzetzes tam fastuose affirmat, nescio quo pacto excuset illud Odyss. Ξ vbi bis supplendi versus gratia, de Eumæo dicitur, modo, φρεσὶ γὰρ κέχρητ' ἀγαθῇσι: modo, αἰεὶ γὰρ φρεσὶν αἴσιμα ᾔδει: & infinita alia, cuiusmodi ne in hoc scripto fortasse notabit: sed eiusmodi quia sunt ἀναείσματα, & temporis & ocij maioris sunt, & seorsim probari merentur. sicut igitur impune poetæ quidlibet appinxerunt, ita nunquam rationem reddent, cur tam multos ex eius scriptis versus, in quos ne suspicio quidem cadebat vlla, & ex quibus fortasse mens dependebat, libere loco mouerint. exemplo sit locus ille Iliad. χ in Hectoris ἑλκυσμῷ·

Νῦν δ' ἄγ' ἀείδοντες Παιήονα κοῦροι Ἀχαιῶν,
Νηυσὶν ἔπι γλαφυρῇσι νεώμεθα, τόνδε δ' ἄγωμεν·
Ἠράμεθα μέγα κῦδος, ἐπέφνομεν Ἕκτορα δῖον,
ᾯ Τρῶες κατ' ἄστυ θεῷ ὡς εὐχετόωντο.
Ἦ ῥα, καὶ Ἕκτορα δῖον ἀεικέα μήδετο ἔργα,
Πρηνέα πὰρ λεχέεσσι Μενοιτιάδαο τανύσσας
Ἀμφοτέρων μετόπισθε ποδῶν τένοντε.

Nunquam causam reddent cur secundus a fine versus, qui fortasse reliquis numerosior est, eijci meruerit, cum tamen in nullis nostrum Homeri editionibus repræsentatum viderimus. Eodem modo nusquam hi duo versus συνημμένως leguntur:

Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο.
Ζεὺς γάρ οἱ νεμέσασχ' ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο.

alter quidem Iliados λ. reperitur: quo loco posterior inseri non posse videtur: nisi quis scribat:

Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο,
Ζεὺς γάρ οἱ νεμέσασχ' ὅτ' ἀμείνονι φωτὶ μάχοιτο.
Ζεὺς δὲ πατὴρ Αἴανθ' ὑψίζυγος ἐν φόβον ὦρσε.

ita vt manifeste vterque alibi eiectus sit. Idem in hoc opere factum fuisse, vt & nonnulli desiderentur, nonnulli contra redundent, supra, adductis aliquot, probauimus. Quæ obiter nunc a nobis dicuntur, non vt diuinæ illi naturæ quicquam detrahamus, sed vt aduersus putidos Grammaticorum impetus incorruptum & sincerum iudicium conferuemus. Quicquid enim summis illis viris demi aut addi potest, id Apollo pater & iustissima Nemesis in eorum caput vertat, qui primi Grammaticam hanc tyrannidem exercuerunt. Tantum abest vt Tzetzæ accedamus, qui sæpe Hesiodum ob easdem vibices flagellat, quas ab alijs accepit.

Id. C. 2. φθινύζουσι] φθινύζονται. ἔστι δὲ Ἀττικὴ παραγωγή. ἐκ τοῦ φθίνω γὰρ παραλόγως] scribe παραγωγῶς.

Pag. 70. C. 2. Tzet. Κλαίεται δὲ τὸ κλεῖ, εἰ καὶ σαυτεύς τις ἐπιλάμψει βραχὺ δόξης, καὶ τῆς πόλεως αὐτὴν ἐξέωσα] Optarem me hercule videre Rempublicam a Tzetze constitutam: in qua publicitus leges, non de sicarijs aut adulteris, sed de poetis rogarentur. In ea pro tribunali sederet ipse, qui primo omnium de Hesiodo pronunciaret, cui aquá & igni interdiceret, non propter τὰς τῶν ἀνδρῶν μοιχείας aut φόνους, sed quod vtranque syllabam in παρεκλίνετο produxisset: nam tale quid nobis verba hæc denunciant. Cum ad prius quod attinet, ita peccarit & Homerus, in eo: ἐκ δ' ἤγαγ' ἔνια περὶξ ἐέρματα παρεκλιδόν: ad posterius vero, eode modo princeps poetarũ: ἔσταν σάκε' ὤμοισι κλίναντες. vt innumera eiusmodi prætermittã. Videte Dij optimi, & Bœoticæ Musæ, cuiusmodi pugionibus sacrum Ascræi caput conficiat Græculus agyrta: Solon grammaticorum, lex & regula syllabarum, quas nusquam obseruat tamen. Dubium non est quin Sibyllarum olim oracula aliquid de regno Tzetzico prædixerint: cuius ciues futuri sunt τὰ συλλαβίζοντα παιδάρια, regni constitutio γραμματοκρατία aut μειδολογία, ne quis nouam monarchiam suspicetur: nam illa Homeri commendatio quæ sequitur, ὃς ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστήμαις, καὶ τέλος ταῖς λογικαῖς, ἀνέπτησεν ὑπεραίρων, οὐ μόνον ἀνθρώπων, πλεῖον δὲ καὶ ἀγγέλων εἰπεῖν, ὅθεν ἄρα καὶ ἄγγελοι εἶεν ἐπιστημονάρχαι καὶ τηλεάρχαι, non modo furiosi hominis, sed etiam mali Christiani est.

Pag. 71. C. 2. Tzet. καὶ ὑμᾶς δέ τι ἐκ Συννάδων διαβαλών] Male in editionibus legebatur, ἐκ συνάδων. Σύνναδα vel ex solo συνναδικῷ λίθῳ nobilissimum est oppidum τῆς μεγάλης Φρυγίας: de cuius præclaro λατομίῳ lib. 12. Geographus. Romani lapidem Symnadicum, marmor Symnadicum, incolæ λίθον Δοκιμίτην & Δοκιμαῖον dicebant, a Docimia pago, ἐπίκειται τῶν Συννάδων: quod cum notare vellet autor vrbium, mutilatus fuit. qui, Σύνναδα, inquit, πόλις Φρυγίας καὶ Δοκίμεια, κώμη ἐπίκειται αὐτῆς. οἱ δ' ἐγχώριοι Δοκιμίτην, καὶ Δοκιμαῖον. quæ hoc modo edenda erant: Σύνναδα, πόλις

Φρυγίας.

κ Δοκίμηα, κώμη ἐπέκεινα αὐτῆς .... οἱ δ' ἐπιχώριοι Δοκιμίτην κ Δοκιμαίαν. supplenda autem hoc modo: Συνάδα πόλις Φρυγίας. κ Δοκίμηα κώμη ἐπέκεινα αὐτῆς, κ τὸ λατομεῖον: vel ὅπου τὸ λατόμιον τοῦ συνναδικοῦ λίθου· οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· οἱ δ' ἐπιχώριοι Δοκιμίτην κ Δοκιμαίαν. Non enim τὴν κώμην ita dicebant, sed Synnadicum marmor. idem autor in Δοκίμειον. Δοκίμειον, πόλις Φρυγίας, ὡς Εὐδαίμων. τὸ ἐθνικὸν Δοκιμεὺς, κτ τέχνην. κτ δὲ τὴν συνήθειαν, Δοκιμηνός· ἀφ' οὗ τὰ μάρμαρα οὕτω φασί. Locus quem suppleuimus, ex Geographo κτ λέξιν descriptus fuit. qui lib. 12. Σύνναδα δ' ἐστιν οὐ μεγάλη πόλις· πρόκειται δ' αὐτῆς ἐλαιόφυτον πεδίον, ὅσον ἑξήκοντα σταδίων. ἐπέκεινα δ' ἐστὶ Δοκιμία κώμη, κ τὸ λατομεῖον τοῦ Συνναδικοῦ λίθου οὕτω μὲν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν οἱ δ' ἐπιχώριοι Δοκιμίτην κ Δοκιμαίαν. Sed ad rē. Fuit igitur Συνναδὰς qui nostro Græculo intentauit hanc non dicam συκοφαντίαν, sed μυλοφαντίαν. Hæc videlicet fabella ad intellectum Hesiodi necessaria erat. Et hic est qui in Hesiodo & Proclo πολυλογίαν explodat, cum nobis stultissimas fabellas, tanquam rem mirificam, vendat, non aliter quam Prodicus in medijs orationibus, cum discipulos suos dormitantes videret, aliquid τῆς πεντηκονταδράχμου afferebat.

Pag. 74. C. 1. Procl. οὗτος μὲν πανάριστος] Ζήνων μὲν ὁ Στωϊκὸς ἐνήλλαττε τοὺς στίχους, λέγων] Idem notat Laertius, apud quem versus paulo aliter leguntur: φασὶ δὲ κ πρῶτον καθήκον ὀνομακέναι, κ λόγον περὶ αὐτοῦ πεποιηκέναι· τοὺς τε Ἡσιόδου στίχους μεταγράφειν οὕτω.

Κεῖνος μὲν πανάριστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει·

κρείττονα γὰρ εἶναι τὸν ἀκοῦσαι καλῶς δυνάμενον τὸ λεγόμενον, κ χρῆσθαι αὐτῷ, τοῦ δι' αὐτοῦ τὸ πᾶν συννοήσαντος. τῷ μὲν γὰρ εἶναι μόνον τὸ συνεῖναι· τῷ δ' εὖ πεισθέντι προσεῖναι κ τὴν πρᾶξιν. Eustath. ὅτι Ἡσιόδῳ μὲν δοκεῖ ἐκεῖνον πανάριστον εἶναι, ὃς ἑαυτῷ πάντα νοεῖ· πρὸς ἰδιωτικὴν λαλοῦντι, διατρίβειν δὲ τὸν ὃς αὖ ἑτέρῳ εὖ εἰπόντι πίθηται. εἰ καί τις ὕστερον μετέγραψε. ὡς ἐκεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει.

Pag. 75. C. 1. Id. ὅτι γὰρ τὰ φαῦλα σημαίνει προσπαθεῖαι τὸ κακόν. οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα] Ita scripsimus, cum male legeretur, οὐκ ἀρεστά: ex versu Homerico notissimo: οὐκ ἀρετᾷ κακὰ ἔργα, κιχάνει τοι βραδὺς ὠκύν.

Ibid. Tzet. ἐπεὶ δὲ μόνος οὐκ ἔγνως, οὐκ αὖ ἐμοὶ τὰ λῷστα βουλευομένῳ σοι πείθοντι.] forte, σὺ αὖ ἐμοὶ τὰ λῷστα &c.

Id. ibid. C. 2. ἀλλὰ ταῦτα κἀμὲ καταστένεται τὸν ἀτιμάζοντα] ita scripsi: male legebatur prius τὸν ἀτέμονα.

Id. ibid. Εὐστέφανον δὲ εἶπε τὴν γῆν] nulla ex tot interpretationibus vera est. potuisset hoc modo: νῦν δὲ εὐστέφανον εἶπε τὴν Δήμητραν. εἰώθεισαν γὰρ οἱ δῆμοι ἐπιτετυχηκότες τῷ θεῷ, μετ τὴν τῶν καρπῶν συγκομιδὴν στεφανοῦν τὸν ναὸν τῆς θεοῦ, δεῖν ὅτι κ τὸ ἄγαλμα αὐτῆς. Nam ideo ita dici deam illam, vel in triuijs notum esse potest, tam Græcis quam Latinis.

Pag. 76. C. 1. Tzet. σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω] σοὶ δὲ προσφιλῆ ἔστωσαν τὰ μέτρια ἔργα, ἤτοι τὰ τιμιά κ μὴ ἄπειστα] Bis in nostra peccatum erat, cum ita scriberetur: σοὶ δὲ προσφιλῆ ἔστωσαν ἔργα, ἤτοι τὰ τιμιά κ μὴ ἄπειστα: prætermissa voce μέτρια, & substituto ἄπιστα, pro ἄπειστα. Quæ ad hunc Hesiodi locum à nobis notata sunt in Notis vide.

Pag. 78. C. 2. Pro. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] δαίμων οὐ μόνον ὁ ἀποτίμων ἡμῖν τὸν βίον κ διοικῶν τὰ ἡμέτερα κρείττων ἡμῶν καλεῖται] Malim ὁ κρείττων ἡμῶν καλεῖται. Hesychius: κρείττονας τοὺς ἥρωας ἔλεγον. δοκοῦσι δὲ κακότροποι τινὲς εἶναι· διὰ τοῦτο κ οἱ παριόντες τὰ ἡρῶα σιγὴν ἔχουσι, μή τι βλαβῶσι. κ οἱ θεοὶ δὲ, Αἰσχύλος Αἴτνᾳ. Nec aliter vox Hesiodi hic accipienda quam

Hesychio vox κριθῶν ex Æschylo: male enim argutantur omnes.

Pag. 81. C. 1, Id. καὶ γὰρ Ὅμηρος τὸ ὁπλίζεσθαι, ζώννυσθαι φησίν.] Antiquiores omnes, si Pausaniæ stamus: qui non aliam rationem reddit τοῦ ἀγάλματος τῆς Ζωστηρίας Ἀθηνᾶς in Bœoticis. Πλησίον δὲ Ἀμφιδύανος δύο ἀγάλματα λίθινα λέγουσιν Ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν Ζωστηρίας. λαβεῖν γὰρ τὰ ὅπλα αὐτὸν ἐνταῦθα, ἡνίκα Εὐβοεῦσι καὶ Χαλκιδεῦσι ἔμελλεν ἀντιτάξασθαι. τὸ δὲ ἐνδῦναι τὰ ὅπλα, ἐκάλουν ζώσασθαι· καὶ δὴ Ὅμηρον Ἄρει τὸν Ἀγαμέμνονα ποιήσαντα ἐοικέναι τὴν ζώνην, τῶν ὅπλων τὴν σκευὴν φασιν εἰκάζειν.

Id. ib. ἢ τὸ μηδὲ ζώνης ἐληθῆναι, ὡς ἐπὶ ἔργον ἐξιέντας, * δεόμενον τοῦ μὴ ἐμποδίζειν τὸν χιτῶνα.] Fortasse δεόμενοι.

Id. ib. πρὸς ἃ καὶ οἱ παλαιοὶ νόμοι βλέποντες ἐδικαίωσαν τῶν ἀπολλυμένων τοὺς γείτονας * συναλλαγμάτων] scribe ἐδικαίωσαν περὶ τῶν, & συναλλάγματα.

Ibid. C. 2. Tzet. ὁ λοιπὸν Ἡσίοδός φησι, τῷ δαίμονι δὲ καὶ τῇ τύχῃ οἷος ὑπάρχεις]. Nescio cur hic tam subtiliter & stulte argutetur Tzetzes, cum simpliciter potuerit exponere: θεῷ δὲ ὅμοιος ἔσῃ: nam nihil aliud est δαίμονι ἴσος ἔσεαι. Sed & reliqui duo παρέρχονται.

Id. ibid. τουτέστι πονοῦντος οὐκ ὀφείλεις αἰδεῖσθαι πρὸς τὴν ἐργασίαν] Ineptum omnino est, & friuolum.

Id. ibid. αἰδώς τοι πρὸς ἀνολβίαν] ἐπισφραγίζων δὲ ταῦτα καὶ δεικνὺς πῶς ἡ αἰδὼς εἴη, καὶ ὀνειδιστὴ φησίν· αἰδώς ἐστω σοι, ἡ ὑπαρχέτω πρὸς ἀνολβίαν, θάρσος δὲ καὶ τόλμα πρὸς ὄλβον] Argutantur interpretes. Videtur legisse, πρὸς ἀνολβίαν: quod satis manifeste asseuerat, quomodo & Stobæus. Mens Hesiodi quæ sit, ex superioribus petendum: vult enim τὴν αἰδῶ ἕπεσθαι τῇ ἀνολβίᾳ, τὸ θάρσος δὲ τῷ ὄλβῳ: propterea ad consequendum alterum, alterum fugiendum hortatur. Frustra itaque est, cum ὑπαρχέτω exponit. Reliqui quoque duo aliud hic agunt, cum ad intellectum huius loci præire debuerit poeta, qui Odyss. P.

Δὸς τῷ ξείνῳ ταῦτα φέρων, αὐτὸν τε κέλευε
Αἰτίζειν μάλα πάντας ἐποιχόμενον μνηστῆρας.
[ἔκτῃ:

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι quæ verba alibi repetuntur. Sensus totius Hesiodi loci hic est: ἐὰν ἐργάσῃ, τῷ δαίμονι τοῖς θεοῖς ὅμοιος ἔσῃ· τὸ γὰρ ἐργάζεσθαι ἄμεινον τοῦ ἀργοῦ διακεῖσθαι. Hinc paulo post infert: αἰδώς τις οὐκ ἀγαθὴ τοῖς μηδὲν ἐργαζομένοις, καὶ διὰ τοῦτο πτωχεύουσιν, ἐπειδὴ καὶ ἀκολουθεῖν φιλεῖ. αἰδὼς ἡ ὠφελοῦσα πολλάκις καὶ βλάπτουσα τοὺς ἀνθρώπους. ἡ γὰρ αἰδὼς τῆς πενίας ἴδιον, τοῦ δὲ πλούτου τὸ θάρσος. Si in Homero cum quibusdam pro voce παρεῖναι, κομίζει legamus, & κεχρημένον, idem quod Hesiodus ad verbum infert. in toto hoc loco audiendi neutiquam sunt Moschopulus, Proclus, Tzetzes: qui fortasse non sine authoritate veterum errarunt. Sed verum est quod sæpe dico. Nihil esse ineptius Grammatico, qui in loco facili & ἀδιανοήτῳ difficultatem quærit: tanquam tota hæc vita nostra non breuissima esset, ad ea perdiscenda, quæ ignorari non possunt.

Id. ibid. ὁ δὲ Ἡσίοδος νῦν καλλίστως αὐτὴν τὴν αἰδῶ εἰς δύο διεῖλεν] ita emēdauit illustris Scaliger, cū male legeretur, δεῖλεν.

Id. Pag. 81. C. 1. λυμηνάμενος αὐτοὺς καὶ αἰχμαλωτίσας τὸν ὅρκον τῇ γλώσσῃ, τουτέστι ψευδορκήσας] Aut insanit funditus Tzetzes, cum λυσάμενος ὅρκον, ψευδορκήσας exponit, aut legit in Hesiodi versibus aliter quam reliqui omnes:

Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται.

qua quidem lectione nihil stultius excogitari potest. Optime hunc locum illustrat Procli glossa: Δύο φησὶν ὁδοὺς πρὸς τὸ ἀδικεῖν τῶν ἁμαρτημάτων ἐν τούτοις. τὴν μὲν δι' ἔργων, τὴν δὲ διὰ λόγων. ὁ γὰρ βιαζόμενός τινας ἀδικεῖ πραγματικῶς, ὁ ἀπατῶν τις διὰ τῆς γλώσσης &c.

Id. ibidem: ἐὰν ὁ ποιητὴς τοῦτο λέγων,

φησί

φησὶ ἴσον τῷ ὑπάρχῳ δρᾷ. ὅ ἐστιν εἰς ἱκετεύοντα ἢ εἰς φίλον, ἢ εἰς ἀνοσιώτερον [ὡς ἕξει] ἢ ποιήσει βλαβερόν τι] scribe λέξει ἢ ποιήσει βλαβερόν τι. Illustris Scaliger vnco incluserat vocem ἕξει..

Pag. 85, C. 1. Id. εἰ δὲ ψευδῶς μαχησείας τις ὅ ἑαυτο, τὸν Πρόκλον ἐρώτω] Hæc in Proclo non sunt, qui simpliciter exponit: δεῖν μὴ τοὺς ἐχθροὺς ἄγειν ἐπὶ δεῖπνον, φιλίαν μὴ ὑποκρινομένους, ἀλλὰ τοὺς ὄντας φίλους: caussam itaque non dico quin sequatur, ἢ καταψάλλεσθαι τοῦ Πρόκλου τὸν Τζέτζην, vel quiddam Procli hic desiderari. ipse tamen Tzetzes tali interpretatione vtitur, ad locum illum, τὸν φιλέοντα φίλει, τὸν μὲν φιλικὴν γνώμην ἔχοντα ἢ εἰδότα φιλεῖν, φίλει.

Id. ib. C. 2. ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ] διέκρινε τοῦτο Πλούταρχος. Θεμιστοκλέα γάρ φασιν ἢ Πλάτωνα] scribe Κάτωνα, vt apud Proclum est.

Pag. 85. C. 1. Mos. ἢ πρὸς τὸν ἀδελφὸν δὲ θέλει θεῖναι ἐπιμάρτυρα] In Veneta editione scriptum erat: ἢ πρὸς τὸν ἀδελφὸν δὲ θέλει θεῖναι ἐπὶ μάρτυρα, εἰ συνάλλαγμά τι δηλονότι ποιεῖς μετ' αὐτοῦ, γελάσας, ὡς παίζων δηλονότι ὅτι οὐκ ἔδει πιστεύειν, sine vllo sensu. Clarissimus Vulcanius in exemplari suo annotarat, πίστεις γὰρ. Nos sensum ita constituimus: ἢ πρὸς τὸν ἀδελφὸν δὲ θέλει θεῖναι ἐπὶ μάρτυρα, εἰ συνάλλαγμά τι δηλονότι ποιεῖς μετ' αὐτοῦ, γελάσας, ὡς παίζων. πίστεις γὰρ αἱ πρὸς ἐκείνους δηλονότι. & c. Optime. vide Proclum.

Ib. C. 2. Pro. ὁ δὲ Πλούταρχος ἐξαιρεῖ. δεῖν γὰρ] Non bene hæc capiunt magistri. Rationem quæ Plutarchũ mouit vt contra cæteros versum hunc vindicaret, hanc statuit Proclus: δεῖν γὰρ τὸν φίλον συνεργὸν παραλαμβάνειν ἐπὶ ὡρισμένῳ μισθῷ: quæ verba nihil aliud sunt, quã Scholion illorum, Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω: e quibus dimanauit supra illa Moschopuli interpretatio: πρὸς φίλον δὲ ἄνδρα, ὃν λαμβάνεις δηλονότι συνεργὸν ἐπ' ἔργοις, μισθὸς ἔστω συμπεφωνημένος ἱκανὸς τῇ γνώμῃ αὐτοῦ. At vero longe aliter intellexit Philosophus lib. 9. Ethicorum cap. 1. quam interpretes Græci; vbi disputat, πότερον τὴν ἀξίαν τάξαι δεῖ, τοῦ προϊεμένου, ἢ τοῦ προλαβόντος. Porro cum ille qui amico operam locat prius, de quo hic agit Hesiodus, sit omnino similis τῷ προϊεμένῳ, quia operam suam locat, sicut ille qui prius dat donum; videtur ὁ προϊέμενος permittere τῷ προλαβόντι vt tantum det quantum visum sit. Propterea concludit Hesiodus, vt philosophi loquũtur, ἐν οἷς μὴ γίνεται διομολογία τῆς ὑπουργίας, vbi de precio, dico, inter vtrunque non conuenit; ibi amico tantum sufficere debere, quantum statuit is qui operá eius vsus est. Sensus hic est: *Amicus si amico operam locauit, sufficiat merces ea quam amicus præscribit*. Id probat philosophus exemplo Protagoræ, τοῦ πρῶτον ἐπὶ μισθῷ διδάξαντος· τὴν ἀξίαν δὲ πότερον τάξαι δεῖ, τοῦ προϊεμένου, ἢ τοῦ προλαβόντος· ὁ γὰρ προϊέμενος, ἔοικεν ἐπιτρέπειν ἐκείνῳ· ὅπερ φασὶ ἢ Πρωταγόραν ποιεῖν. ὅτε γὰρ διδάξειεν ἅ δήποτε, τιμῆσαι τὸν μαθόντα ἐκέλευεν ὅσου δοκεῖ ἄξια ἐπίστασθαι, ἢ ἐλάμβανε τοσοῦτον. ἐν τοῖς τοιούτοις δ' ἐνίοις ἀρκεῖ τὸ, Μισθὸς δ' ἀνδρί. Μισθὸς ea merces est quæ in amici arbitrio relinquitur: quamobrem errant cum ὁ συμπεφωνημένος exponunt, tanquam hoc sibi vellet vox εἰρημένος: est enim erratum περὶ τὴν συνέχειαν, cum coniungunt, ἀρκεῖ ἀνδρὶ φίλῳ, cum coniungendum sit τὸ εἰρημένος & τὸ ἀνδρὶ φίλῳ. Reddere igitur hoc modo debuisset, Moschopulus: πρὸς φίλον δὲ ἀνδρὸς ὅταν λαμβάνῃ δηλονότι συνεργὸς, μισθὸς ὁ ταχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τῇ γνώμῃ σου ἱκανὸς ἔστω. Eadem ratione emendandus & Proclus.

Pag. 86. C. 2. Procl. ταῦτα γὰρ γυναικὸς ἐστὶ κολακευτικῆς ἢ ἀπατηλῆς, ὁρώσης εἰς ἀπάτησιν] scribe, εἰς ἀπάτησιν.

Id. ibid. κωτίλλουσα δὲ σήμερον ἡδέα λέγουσα] Scribe, κωτίλλουσα δὲ σημαίνει ἡδέα λέγουσα. τὸ σημαίνει ex contrahentium ratio-

ne posteriore sui parte in alterum mutatum est. τὸ γὰρ αἶνις contrahere solent οἱ ἐπιτετυρμένως χαίροντες.

Pag. 87. C. 2. Tzet. ἡ παθητικὴ δὲ συμποσιακὸν ἦν συμπόσιον] scribo, ἡ παθηγία δὲ Διονυσιακὸν ἦν συμπόσιον.

Pag. 88. C. 1. Id. καλιὴν] τὴν φωλεάν. νῦν δὲ ἢ τὸν τόπον, ἢ τὸν οἶκον δηλοῖ] frustra est dum καλιὴν κυρίως exponit τὴν φωλεάν: potuisset σκηνὴν verius: vnde œconomiæ veteris præceptū erat: θέρους ὄντος καλιὰς ποιεῖσθε. Hinc illud poetæ in his libris alibi: οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς. fiebant autem ἐκ τῶν ἐπιφυλλίδων, καὶ κάλων, ἤγουν κλάδων τῶν δένδρων καλιαί, sicut χόρτος, ex gramine, id est, χόρτου. postea & καλιαὶ & χόρτοι partes ædium remanserunt. Ab his præcepta sua desumebant veteres œconomi: vt omnia fierent καθ' ὥραν: quia neque semper τῶν κάλων copia erat, neque τοῦ χόρτου.

φιλήτης] κλέπτας, ἢ ἀφαιρουμένοις τὰ ἀλλότρια, καὶ πᾶσι κακοῖς παρὰ τὸ φιλεῖν τοὺς ἄλλας, καὶ διὰ τοῦ ι, ἢ παρὰ τὸ φηλεῖν τὸ ἀπατᾶν διὰ τοῦ η] Eustathius, qui veteres Hesiodi interpretes diligenter euoluit, id negat: eamque sententiam proponit quam secutus est & Proclus. ὡς καὶ τὸ ὑφελέσθαι ἀφ' οὗ καὶ τὸν φιλήτην παράγουσί τινες τῶν παλαιῶν χολιαστῶν τοῦ Ἡσιόδου, ἵνα ᾖ φιλήτης ὁ παρὰ Ἡσιόδῳ, μὴ ἀπὸ τοῦ φηλῶ φηλίζω τὸ ἀπατῶ· αὐτὸ γὰρ τρίτης ἐστὶ συζυγίας. ὡς δηλοῖ παρὰ Λυκόφρονι τὸ, φηλώσας φρένας.

Pag. 90. C. 1. Mosch. ἐπιπολομηναίων] αἰτὶ τοῦ & c.] Dubium vix est quin tota illa glossa, quam pag. 97. C. 1. vncis inclusam videbis, cuius principium est: Ἄτλαντος τοῦ Ἰαπετοῦ, huc pertineat. atque hinc diuulsa sit: quam nos quod ad idoneum magis locum referre non possimus, ibi reliquimus.

Ibid. C. 2. Proc. πάντας γὰρ τὰς διαίμερας τὰς ἀμφοτέρων &c. κιόνας ὁκάλλοτε, αἳ γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσι.] Scribe, κίονας ὁκάλλοτε, αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσι: sicut supra dixit, ὁ μὲν Ἄτλας λέγεται, παῖς Ἰαπετοῦ, τὸν οὐρανὸν ἀνέχων, καὶ τὰς κίονας, αἳ γαῖάν τε &c. Est autem locus ille Vlyssiæ α.

——— ἔχει δέ τε κίονας αὐτὸς
Μακρὰς, αἳ γαῖάν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσι.

Pag. 91. C. 1. Id. τοὺς δὲ καιροὺς τοῦ δεῖν τι πράσσειν & c.] fortasse τοῦ πότε δεῖ τι πράσσειν.

Pag. 91. C. 2. Tzet. Πανιάδων Ἀγλαϊφείων] ἐπὶ λευθηρεῖ σβαλής] Nusquam ex operis huius distinctione quam Grammatici afferunt, certiores abibūt tyrones. Duo hoc opere agit poeta: De Iustitiâ, de Labore. Vtrunque hoc modo inter se cohæret, quo ostendit in Rhetoricis Aristoteles: in Catone maiore Plutarchus. Veteres eum iustum existimabant, qui à se penderet, & αὐτουργὸς esset, qualis est bonus familias pater: Hesiodus primo ostendit præcepta iustitiæ: quæ res pertractata fuit libro superiore. nunc quomodo conseruari possit hoc tempore iustitia ostendit; Labore nimirum, postquam sublata sunt Deorum beneficia, quæ laborem excludebāt priori sæculo, nec œconomiæ necessitatem afferebant. cum enim iniustitiæ mater sit ocium καὶ ἡ ἀργία secundum Hesiodum: quod eam paupertas sequatur, quæ reuera est κακομήχανος, vt multis ostendit, mirum non est, si ad singula deuoluatur quibus iustitia conseruari, & honesta viuendi facultas possit: paupertas & egestas exterminari. Cum autem τῶν αὐτουργούντων maxime iusti sint agricolæ, merito huic parti œconomicæ & αὐτουργίας primum locum concedit. Ita hoc opere inter se cohærent, *Iustitia, Opus, Agricultura*. Aristoteles lib. Rhetor. 2, quem locum supra obiter adduximus: Διὸ τοὺς ἐλευθερίους καὶ ἀνδρείους τιμῶσι, καὶ τοὺς δικαίους. τοιούτους δ' ὑπολαμβάνουσι τοὺς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντας. τοιού-

τοι δ' οἱ ὑπὸ τοῦ ἐργάζεσθαι, καὶ τούτων οἱ ὑπὸ γεωργίας, καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα. Quibus verbis, ad œconomiam diuisionemque propositi Hesiodici in hoc opere respexisse Philosophum eo magis mihi verisimile fit, quod Plutarchum, quem diligenter in hos libros commentatum fuisse accepimus, non aliter eius partes considerasse, & institutum poetæ, videam, his verbis in Catone Censorio: Ἀριστείδης δὲ τῇ πενίᾳ καὶ τὴν δικαιοσύνην συνδιέβαλεν, ὡς οἰκοφθόρον καὶ πτωχοποιὸν, καὶ πᾶσι μᾶλλον ἢ τοῖς κεκτημένοις ὠφέλιμον· καίτοι πολλὰ μὲν Ἡσίοδος, πρὸς δικαιοσύνην ἅμα καὶ οἰκονομίαν παρακαλῶν ἡμᾶς, εἴρηκεν, καὶ τὴν ἀργίαν ὡς ἀδικίας ἀρχὴν λελοιδόρηκεν. Aristidis sententia hæc erat: Iustitiam propterea laudandam non esse, quod eadem cum paupertate sit coniuncta. Respondet Plutarchus id falsum esse; Hesiodi exemplo, qui coniungit curam rei familiaris cum iustitia in eodem opere: iustitiam cum cura familiaris rei: ocium vero & negligentiam matrem iniustitiæ statuit. ex quo sequitur falsam esse opinionem Aristidis: cum enim iustitiæ propositum sit rem familiarem augere, non negligere; iustitia paupertatis causa esse nequit. Falluntur enim, inquit, qui existimāt, sicut medici dicunt, exterioribus corporis partibus conducere oleum, interioribus nocere: ita virum iustum aliorum curam gerere; sui vero & suorum nullam. Agriculturæ vero prærogatiuam ostendit Plutarchus ex Homerico loco, qui ἔργον & οἰκωφελίην vocat quicquid domi fieri potest: quod opponit Bello, & Nauigationi, sine qua tum temporis mercatura non constabat: cui Hesiodus partem aliquam tribuit, sed post alteram. ex quo probat eiusdem hominis esse familiam negligere, & iniustis artibus ditescere. ὥστε δὲ καὶ Ὁμήρῳ πεποίηται·

——— ἔργον δέ μοι οὐ φίλον ἦεν,

Οὐδ' οἰκωφελίη, ἥτε τρέφει ἀγλαὰ τέκνα·
Ἀλλά μοι αἰεὶ νῆες ἐπήρετμοι φίλαι ἦσαν,
Καὶ πόλεμοι καὶ ἄκοντες ἐΰξεστοι, καὶ ὀϊστοί.

ὡς τοὺς αὐτοὺς ἀμελοῦντας οἰκίας, καὶ ποριζομένους ἐξ ἀδικίας. Hæc causa est cur toto hoc opere mari sit infensus poeta, & Oceanum vt pœnam constituat: quod ad œconomiam aliquid conferat, iustitiæ vero multum detrahat. Totum est: IVSTITIA, OPVS. Partes iustitiæ, Virtutes singulæ, quarum aliquot præcepta proponit. OPERIS, Agricultura, Nauigatio: ad quas iam recta. Cæterum tota hæc pars quæ ὑπόθεσιν quandam cōtinet libri sequentis, a Basiliensi aberat, vsque ad illa: τῶν Ἄτλαντος θυγατέρων. Principium glossarum Tzetzis erat tale: τῶν Ἄτλαντος θυγατέρων Πλειάδων ἐπιτελλομένων &c.

Pag. 92. C. 1. Tzet. —νύμφαι Χαρίτεσσιν ὁμοῖαι] Dimidius hic versus ab editione quam secuti sumus aberat: ex altera eum adiunximus.

Id. ibid. C. 2. θυγατέρες Ἄτλαντος αἱ Πλειάδες, καὶ Ὑάδες] Ineptissime in editione quam secuti sumus prætermissum erat, τὸ, αἱ Πλειάδες: sine quo μάτην τῆς ἐξηγήσεως στοχάζεται.

Pag. 93. C. 1. Id. Στέφανος Βορέου, Στέφανος Νότου, Ἀργώ] τὸ, Ἀργώ ab editione nostra aberat.

Id. ib. C. 2 αὖ δὲ ταῖς πρώταις μοίραις ὁ ἥλιος τρέχει, ὁ δ' ἀστὴρ ἐν ταῖς ἐσχάταις ὑπολαβὼν τὰς μοίρας τὸν ἥλιον] In ea quam secuti sumus, locus hic corruptus erat, scriptumque pro τὰς μοίρας, * σῶας μοίρας cum asterisco.

Pag. 96. C. 1. id. σημαίνων ἐναντίως οὗτος φησι, τῇ τοῦ Τζέτζου ἐξηγήσει] doctus aliquis monachus, aut Scholasticus, qui hæc scholia in vsum suum perlegerat, ad aliquem Procli aut Moschopuli locum, vbi a Tzetze eos dissidere obseruarat, hæc verba notarat, σημειωτέον. ἐναντίως οὗτος φησι τῇ τοῦ Τζέτζου ἐξηγήσει: nam ita legendum. Vnde nos

ea distinximus, & duobus vncis inclusimus.

Pag. 96. C. 2. Tzet. Καὶ τῷ πλωχεύειν ὅ ἐστι πλάσσειν] Vox πλάσσειν minime stricte accipienda est, vt notant interpretes: in qua ratio est elegans. Philosophus lib. Rhetor. 3. vbi oratori suadet, vt si commendare quid velit aut probare cuiquam, translationem vocis a præstantiori specie desumat eiusdem generis: sin contra, a deteriori: hoc vt probet, eadem voce vtitur qua hic vsus est Hesiodus, τῷ πτωχεύειν: cuius oppositum sub eodem genere est, εὔχεσθαι: genus est, αἰτεῖν. vtrunque cum idem denotat, alterum ignominiam habet, alterum ea caret. Verba eius sunt: Καὶ ἐάν τι κοσμεῖν βούλῃ, ἀπὸ τοῦ βελτίονος τῶν ἐν ταὐτῷ γένει φέρειν τὴν μεταφοράν, ἐάν τι ψέγειν, ἀπὸ τῶν χειρόνων· λέγω δ' οἷον, ἐπεὶ τὰ ἐναντία ἐν τῷ αὐτῷ γένει, τὸ φάναι, τὸν μὲν πτωχεύοντα εὔχεσθαι, τὸν δὲ εὐχόμενον πτωχεύειν· ὅτι ἄμφω αἰτήσεις, τὸ εἰρημένον ἐστὶ ποιεῖν. Cum igitur Hesiodus Persæ ob oculos ponat, hominis qui ab altero pendet conditionem: quantaque subsequatur miseria τὸ αἰτεῖν, quod proprium est τῶν μὴ αὐτουργούντων; maluit dicere πλάσσειν, quam αἰτεῖν, quod est genus; aut εὔχεσθαι, quæ est opposita species.

Pag. 97. C. 1. Id. Καὶ μὴ διδόντων μάταια λέγειν αἰτοῦσι] Scribe, Καὶ μάταια λέγειν αἰτοῦσι: vel aliter vacat τὸ αἰτοῦσι, quod notarat Illustris Scaliger.

Pag. 101. C. 2. Procl. Καὶ Πλάτωνα λέγων δεῖ τοὺς τῶν σχολῶν ἐν τοῖς οἴκοις δέχεσθαι, καὶ ἐμμυστηρίας] forte: τάξεως καὶ ἐμμελείας.

Pag. 102. C. 1. Proc. Δῶρον δὲ τὸ αὐτό πως καὶ παλαιστὴ, ἀλλ' οὕτως ἐκ τῶν τεσσάρων.] Scribo, ἀλλὰ τοῦτο ἐκ τῶν τεσσάρων. Videtur enim distinguere inter παλαιστὴν & δῶρον: quod alterum, τεσσάρων δακτύλων ὀρθῶς συντεθέντων fiat, alterum τούτων συγκαμφθέντων, καὶ τῷ ἀντίχειρι ἐγκλεισθέντος.

Pag. 104. C. 1. Tzet. Καὶ ἡμῖν πολλάκις τις ἀντιτείνουσιν, ὡς ὁ κεχηνμένοις ἄρμασι] Periculum erat ne Hesiodum nullus intelligeret mortalium, nisi sciremus bene oluisse Tzetzen, ὁ κεχρημένος ἄρμασι. mirum ni etiam aduerso gutture, vt Aristophanicus Carrio, thus spiraret hic homo. Atque hic quidē ille est, qui supra parui alicuius ἁπτίματος causa, quod in alio notat, solem obduci vult, cœlum nebulas contrahere, virtutem ipsam & scientiam plorare. Vt te quicquid vspiam est Musarum furcillis præcipitem agat, Græcorum ineptissime.

Id. ibid. Καὶ τὸ ὀρθὸν τῆς τέχνης τοῖς αὐτοῦ φλυάροις σώμασι] Scribe, νοήμασι: Sic infra, οἱ τῶν νοημάτων πλοκαῖς.

Id. ibid. C. 2. ὡς οἱ πάλαι τὰ Εὐριπίδου κάπηλα χάμματα] Huic ego homini iratas esse Musas omnes sat certo scio, qui quidem in Hesiodi interpretatione, tanquam rem necessariam de Euripide & Æschylo iudicium suum proponit: in quo ita alterius causam agit, vt alterum penitus prosternat: ita sententiam suam enunciat, vt quicunque aliter existimat, sine mora vlla in pistrinum aliquod comicum, aut Διονυσίου λατομίας ablegari videatur: quod tyrannum illum in re simili facere consuesse accepimus, quoties nimirum liberum de scriptis suis experiretur iudicium. Duo videlicet libertatis hostes sunt; Grammaticus & Tyrannus: vterque τὸ αὐθαίρετον tollit, quod nō facile homo generosus sibi eripi patietur. Nunquam ita de tota posteritate desperare debuit Tzetzes, quin aliquē saltem superfuturum existimaret, qui de vtriusq. & Euripidis & Æschyli virtutibus iudicare posset. Æschylus artem rudem, impositam, in formam redegit. itaque si priores poëtas videas, laudem

laudem meruit: si posteriores, veniam. Sed Tzetzes τὸ ἐπαχθὲς τῶν ῥημάτων, καὶ τοὺς πύργους, vt Comicus loquitur, in Æschylo probauit. quod etiam in suis versibus imitatur hic poetaster, qui tum demum inimitabilem se existimat, cum eiusmodi verbis vsus est, quæ homini quamdiu sanus est in mentem venire non possunt: quæ ab oratione vulgari καὶ τῷ κεκαλλωπισμένῳ τοῦ ψιλοῦ λόγου, vt Rhetores loquuntur, longe recedant. Cuiusmodi tamen sermo non poësis est, sed Καλλιόπης κραυγή. Itaque in emendando Æschylo plus operæ Euripidi ponendum fuit, quam priori illi in Tragœdia. Sæpe τῷ ἀκύρῳ, sæpe τῷ τῶν γλωσσῶν φορτικῷ peccat Æschylus, sæpe παρὰ τὸ ἀνάλογον in translationibus, sæpe παρὰ τὴν διπλῶσιν τῶν λέξεων, & compositionem vocum dithyrambicam. Euripides Æschylo τὸ ἰσχνὸν addit, & extenuando artem ampliauit: itaque optime a Comico, ἰσχναίνειν τὴν τέχνην, dicitur. Summa ars tam oratoris quam poetæ est in eo, vt non πεπλασμένως dicat & fucate, sed πεφυκότως & naturaliter, tam ratione poetæ quam eorum quos introducit: quam laudem Euripides primus mortalium in Tragœdiam transtulit, vt testatur melior harum rerum æstimator, quam sunt aliquot grammaticorum decades, Aristoteles, cuius iudicium lib. Rhetor. 2. hoc est: διὸ δεῖ λανθάνειν ποιοῦντας, καὶ μὴ δοκεῖν λέγειν πεπλασμένως, ἀλλὰ πεφυκότως· τοῦτο γὰρ πιθανόν, ἐκεῖνο δὲ τοὐναντίον. ὡς γὰρ πρὸς ἐπιβουλεύοντα διαβάλλονται, καθάπερ πρὸς τοὺς οἴνους τοὺς μεμιγμένους· καὶ οἷον ἡ Θεοδώρου φωνὴ πέπονθε πρὸς τὴν τῶν ἄλλων ὑποκριτῶν· ἡ μὲν γὰρ, τοῦ λέγοντος ἔοικεν εἶναι, αἱ δ' ἀλλότριαι. κλέπτεται δ' εὖ, ἐάν τις ἐκ τῆς εἰωθυίας διαλέκτου ἐκλέγων συντιθῇ, ὅπερ Εὐριπίδης ποιεῖ καὶ ὑπέδειξε πρῶτος. Sensus est: *Itaque occulte hoc agendum est, ne fucata sed geniali dicendi ratione vtamur: alterum enim persuadet, alterum contra. Non aliter enim quam de insidiatore omnes sentiunt: non aliter quam de vinis mistis. Aut sicut Theodori vox se habuit ad histrionum reliquorum: hæc enim loquentis, illæ, alterius cuiusdam esse videbantur. Penetrat autem quasi & suffuratur auditorem orationis ex vulgari lingua compositio: quod in Euripide videmus, qui primus hoc inuexit.* Magnum iudicem, qui cum libris peculiaribus diligentissime περὶ διδασκαλιῶν scripserit; & de tota Tragœdia, non est cur ab huius rei cognitione remoueatur. Fatemur in Euripide esse δύσκολα quædam ῥημάτια, &, vt Comici verbo vtamur, τωτλια: fatemur multa esse in Oeconomia διπλᾶ, & infra τὸ τῆς τραγῳδίας σεμνόν: cuius imitatio versatur circa τὰ βελτίω, id est, ea omnia quæ præstantiora sunt: sicut comici & mimi circa τὰ χείρω, id est, quæ deteriora sunt, teste ipso philosopho. quod non ita intelligendum est vt quidam ex Æneadarum genere in suis ad Aristotelem commentariis interpretati sunt, quod Tragœdia nihil quam Heroicam ætatem imitetur: nam ita ne peccasset quidem Euripides in Telepho, quem mendicum induxit, cum idem & mendicus & heros esset; id est, βελτίων καὶ χείρων eodem tempore: sed βέλτιον omne id est, quod ἔξω τῶν πολλῶν est: omne id quod splendidum & regale. Non aliter quam ea accipiunt Grammatici cum de comica ὁμοιώσει disputant, quam diuidi dicunt in duo, ἢ εἰς τὸ βέλτιον, vt cũ seruus Xanthias in herum suum Bacchum mutatur in Ranis Aristophanis; aut εἰς τὸ χεῖρον, cum Bacchus herus mutatur in seruum Xanthiam. Fatemur dico hæc omnia. Sed generosi animi est cogitare potius quantum a laude & felicitate tantorum virorum absis; quam in persequendis eiusmodi animi improbitatem exercere. Sicut in Republica fex populi, & deploratæ sortis homines, quibus omnino spes non est vt aliquo

emergant, hoc vnico solatio vtuntur vt primatibus obtrectent: Ita Grammatici cuj æmulari possint neminem, calumniari possunt omnes. Præsertim cum ne quidem veterum sit vllus in quem non eiusmodi ansa cadat. Quid Sophocle augustius? tamen in eo τὴν ἀνωμαλίαν accusatam scimus. quid Archilocho vberius? tamen in eo τὴν ὑπόθεσιν displicuisse nouimus. Quid Phocylidis præceptis acceptius? tamen non nemo in eo τὴν λιτότητα culpauit. Et vt de vtroque hoc aliquid dicamus; Alter tacere nescit, alter parua loqui: alter numero verborum peccat, alter pondere: Itaque cum diuerso modo peccent ambo, in vtroque multa sunt quæ si in Satyrico dramate essent, ita demum laudem inuenirent. Quantum inter vtrunque intersit sciunt docti. Exempli ergo sit illud: Euripides Telepho, κώπης ἀνάσσειν dixit, aut κώπης ἄνακτας vocauit remiges: quam ob causam ostendit philosophus Rhetor. 3. At idem Cyclope, eodem vsus est in eo: ὁρῶ περὶ ἀκταῖς ναὸς Ἑλλάδος σκάφος, κώπης τ' ἄνακτας σὺν στρατηλάτῃ τινί. Altero censorem tamen, altero præconem meruit: alterum culpandum, alterum laudandum est. In Tragœdia peccatur quoties vel sublimia nimis dicuntur; quia Dithyrambicum est: vel humilia, quia Comicum: in qua, χἂν εὐτελεῖ ὀνόματι κόσμος ἔπῃ. Nam quod addit: Αἰσχύλος γὰρ ἀρχικὸς ἦν καὶ βασιλικὸν γένος, quid aliud vult, quam Æschylum fuisse veteris prosapiæ: Euripidem, quod vetus comœdia dicebat de eo, παῖδα ἀρουραίας θεᾶς; Quod si genus & familia spectentur in arte, necesse erit Homeri locum obtineat, ὁ μέγας Περσῶν βασιλεύς: Maronis, Nero aut Galba aliquis. Habemus me hercule nos quod omnibus regum purpuris & tiaris opponamus.

Id. ibid. C. 2. ὀξύς ἡλίου] τὸ ὀξυκίνητον] Falsum est hoc quidem loco, quanquam cum eo lapsus sit & Moschopulus supra. Sed non potuisset eruditionem suam ostendere si verum dixisset, nec περὶ τῆς τῶν ἀστέρων κινήσεως disputare. μένος ὀξὺ ἡλίου, τὸ θερμὸν τῆς ἡλιακῆς καύματος: opponitur enim τῷ ὀπωρινῷ. ὀξύς, θερμότατος, vt exponit Proclus. propterea omnia quæ περὶ τοῦ τῆς ἡλίου ὀξυκίνητος dicit, frigida sunt & hic locum non habent.

Pag. 105. C. 2. ὅπως ἀκλινεῖς τῆς σφαίρας] Ita scripsit illustris Scaliger, cum male legeretur σφαίρας.

Pag. 106. C. 2. Tzet. σημείωσαι περὶ τῶν ἑπτὰ ἡλικιῶν] Scribe, σήμειον περὶ τῶν ἑπτὰ ἡλικιῶν. Nota est Scholastici, qui reliqua quæ sequuntur περὶ ἡλικιῶν, a Tzetze præter rem pædagogice annotata, in margine codicis sui distinxerat vt memoriæ consuleret. Σήμειον Græcis eadem nota est, quæ nostrum, *nota bene*; quod vulgo hoc signo, quoties aliquid obseruamus, ne excerpendo singula cursum lectionis remoremur, depingimus, NB. supra eodem modo in altera nota quæ irrepserat: σήμειον. ἐναντίως οὗτος φησὶ τῇ τοῦ Τζέτζου ἐξηγήσει.

Pag. 107. C. 2. Proc. τὸ δὲ ὁ ἐν πορεῖν βοῶν ἀπεγένετο ἄν.] male legebatur, ἀπορεῖν.

Id. ibid. ὁ καὶ ὁ λαβὼν τὴν κοινὴν ἀτίμησιν] recte emendauit Scaliger, cum κοινὴν legeretur.

Id. Pag. 108. C. 2. ἐκεῖνο σημαίνει τὸ δεῖν ἀπαλύνειν αὐτὴν καὶ θρύπτειν καὶ ὁμαλύνειν] ita scripsi, cum male legeretur: ἐκεῖνο σημαίνει τὸ δεῖν ἐπαλαίειν.

Pag. 109. C. 1. Tzet. Αἰτῶ καὶ αἰτοῦμαι διαφέρει] Aut ego fallor aut hoc loco deest differentia vtriusque. nec enim verisimile est Grammaticum nostrum id nos celare voluisse: præsertim cum hæc scholia tot locis mutila deprehensa sint. Poterit suppleri hac ratione:

ratione: αὐτοῖς ἐστὶ τὸ ἅπαξ τι λαβεῖν, καὶ μὴ δίδοσθαι, τὸ δὲ αἰτοῦμαι ἐπὶ τοῦ χρόνου εἰς δόσιν. Videat lector.

Pag. 110. C. 1. Mosch. ζήτει δὲ αἰτίαν ἐν τῷ Πρόκλῳ, δι' ἣν χθόνιον αὐτὸν λέγει.] Nota scholastici qui e Proclo petendum notarat quod a Moschopulo prætermittitur, cur nimirum Ζεὺς χθόνιος dicatur: quanuis & aliquoties Procli Moschopulus meminerit: itaque qui volet continuate hæc legat cum reliquis.

Id. ib. ὁ δὲ μικρὸς δοῦλος ὄπισθεν ἐρχόμενος ἀρύττοι σε, κρατῶν μακέλλην, τὸ παρὰ τοῖς κοινοῖς τζαπίον] interpres Theocriti: σκαπάνη δὲ δίκελλα. σκαφίον, τὸ κοινῶς λεγόμενον τζαπίον.

Id. ibid. ἐρδόμενον ἔνδον ὄντων, Ἀττικῶς, ὡς τὸ, ἔσφαξε τὸν ἄρτον· ἀπὸ δὲ τῆς ἐρυγῆς] Aliud agit cum vocem, ἐρδόμενον, ἐτυμολογεῖ καὶ ἑρμηνεύει, cum legatur, ἐρδόμενον.

Id. ib. C. 2. ἱερὸν ἀκτὴν. ἀντὶ τοῦ ἱερόν] Falsum est. dicitur ἡ ἀκτὴ, αὐτοῦ: non tantum ἡ ἀκτή, τῆς ἀκτῆς.

Pag. 113. C. 2. Moschop. λέγεται δὲ οὕτω διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθέων] Fugit eos ratio, quia non obseruant in eiusmodi τὸ ἀνάλογον translationum. πολιὸν poetæ est τὸ μέχρι τέλους ἐπελθόν, τὸ τελειωθέν. Sic homines primæ periodi iam maturæ & pene absolutæ supra πολιοκροτάφους vocat. Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων, Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν. Hoc ergo loco: Μηδέ σε λήθοι ἔαρ γινόμενον πολιόν, non est, quod hic vult, μηδέ σε λανθανέτω γινόμενον λευκόν. sed, μηδέ σε λανθανέτω πολὺ προβεβηκός.

Pag. 114. C. 1. Proc. Εἰ δέ κεν ὀψ' ἀρόσῃς] εἰ δὲ συμβῇ σοι βραδύνειν] Ante legebatur sensu nullo [illegible] δὲ συμβῆσι βραδύνειν: ex quo facilis fuit emendatio quam repræsentauimus.

Pag. 115. C. 1. Moschop. Παρ' δ' ἴθι χάλκειον θῶκον] παράρχου δὲ τὴν καθέδραν τὴν ἐπὶ τοῖς χαλκείοις, ἀπερχόμενος ἐπὶ τὸ ἔργον καὶ τὴν φλυαρίαν τὴν ἐπὶ τῇ ἀλέᾳ. Non satisfaciunt hæc nobis. Veteres omnes artes illas viro indignas existimabant quæ igne vterentur, & βαναυσικαὶ dicebantur: quod existimarentur vna cum corporibus eorum animi θηλύνεσθαι. ab hoc agriculturam vindicant omnes antiqui. Atque hoc vult illud Xenophontis in Oeconomicis: Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις ὦ Κριτόβουλε· καὶ γὰρ αἵ γε βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίρρητοί εἰσι, καὶ εἰκότως μέντοι πάνυ ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων. καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων, καὶ τῶν ἐπιμελομένων, ἀναγκάζουσαι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. τῶν δὲ σωμάτων θηλυνομένων καὶ αἱ ψυχαὶ πολὺ ἀρρωστότεραι γίγνονται. Hinc est quod Cato solam agriculturã militem patriæ tradere arbitretur. Hesiodus duobus interdicit Persæ, τῷ πυρί, & τῇ σκιᾷ, cum vtrunq. soleat θηλύνειν & mollitiem inferre; vtrunque hominis desidiosi sit, alterum etiã otiosi, cum τὸ ἡμερεύειν πρὸς τὸ πῦρ necesse habeant multæ artes: τὸ σκιατραφεῖσθαι vero soleant omnes qui artes molliores tractant. nec alio ἀνώνυμος ille apud Gellium respexit, lib. 3. cap. 1. qui a Phauorino interrogatus cur Sallustius, auaritiam, *non animum modo virilem sed & corpus effæminare*, dixerit; respondit: *Quos auaritia minuit & corrumpit, quique se quærendâ vndiq. pecunia dediderunt; eos plerosq. tali genere vitæ occupatos videmus; vt sicuti alia in his omnia præ pecunia, ita labor quoque virilis, exercendique corporis studium relictum sit. Negotijs se plerunque vmbraticis, & sellulariis quæstibus intentos habent, in quibus eorum vigor animi corporisque elanguescit, &, quod Sallustius ait, effæminantur.*

Ibid. C. 2. Tzet. εὐφραίνει δὲ τὰς ἀδράστους, κατὰ τὴν ἄπειρον καὶ σφαιροειδῆ γῆν, ἀντὶ κατηγγέλλων τὸ ἔαρ δηλῶν, καὶ ἔχει ὡς ἐδόφωνος] scribo, δῆλον, *scilicet, videlicet*, ἐδόφορος.

Pag. 116. C. 1. id. Δείκνυσι δὲ δηλώσαι] δείκνυσι δὲ τοῖς αὐτοῦ δηλοῖ, ἀντὶ τοῦ εἰσηγεῖ] δείκνυμι ex veteri Ionismo est: δεικνύειν, ἀντὶ τοῦ λέγειν καὶ διελθεῖν: nec alio modo ab Herodoto ἱστορίης ἀπόδειξις dicitur ἡ ἱστορία. ἀποδεικνύειν dicitur Historicus, cum simpliciter τὰ γενόμενα διέρχεται. Nec aliter accipiendum quod Proclus ex Homero adducit: Πηλείδη μὲν ἐγὼν ἀποδείξομαι: nimirum, φράσομαι.

Pag. 116. C. 2. Procl. ἄλλος. Νεοπτόλεμος ἐν τῷ περὶ γλωσσῶν] Parianus ille qui a diuersis citatur. Athenæus ἐν δειπνοσοφισταῖς meminit huius libri: quem non περὶ γλωσσῶν, sed γλώσσας vocat, citatque tertium τῶν Νεοπτολέμου γλωσσῶν. Νεοπτόλεμος δὲ ὁ Παριανὸς ἐν τρίτῳ γλωσσῶν. vix dubium est quin ex eodem libro Etymologus adducat, τὸν κολοσυρτὸν λέγεσθαι ἀπὸ τοῦ τὰ κῶλα σύρειν. μεγάλως ἀφιεμένης τῆς κόνεως, καὶ ἐπὶ πλέον ἐκχεομένης.

Pag. 121. C. 2. Moschop. Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν] ὁ ἀὴρ δέ, ὃς ἀπὸ τοῦ ἀέρος τοῦ κατωτέρου, ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ θέρους &c.] Scribe, ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ αἰθέρος.

Pag. 123. C. 1. Procl. τὰ δὲ μαλάκεια, scribe vbique, μαλάκια, vt apud Aristotelem, e quo diuisio hæc Procli lib. 1. περὶ ζώων cap. 6. Γένη δὲ ἐστι μέγιστα τῶν ζώων, εἰς ἃ διαιρεῖται τ' ἄλλα ζῶα τάδ' ἐστίν. ἓν μὲν ὀρνίθων, ἓν δ' ἰχθύων, ἄλλο δὲ κήτους. ταῦτα μὲν οὖν πάντα ἔναιμά ἐστιν. ἄλλο δὲ γένος ἐστὶ, τὸ τῶν ὀστρακοδέρμων, ὃ καλεῖται ὄστρεον. ἄλλο τὸ τῶν μαλακοστράκων ἀνώνυμον ἐνὶ ὀνόματι, οἷον κάραβοι καὶ γένη τινὰ καρκίνων καὶ ἀστακῶν. ἄλλο, τὸ τῶν μαλακίων, οἷον τευθίδες τε, καὶ τεῦθοι, καὶ σηπίαι. ἕτερον, τὸ τῶν ἐντόμων &c.

Id. ibid. αὐτοὺς γὰρ ἑαυτοὺς μὴ κατεσθίειν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν γόγγρων κατεσθίεσθαι] Fefellit Proclum memoria, qui ὑπὸ γόγγρων dicere voluit, non ὑπὸ πολυπόδων. Locus Aristotelis quem tangit est lib. 8. περὶ ζώων cap. 2. ὃ δὲ λέγουσί τινες, ὡς αὐτὸς αὑτὸν ἐσθίει, ψεῦδός ἐστιν. ἀλλὰ περιεδηδεσμένας ἔχουσιν ἔνιοι τὰς πλεκτάνας ὑπὸ τῶν γόγγρων. idem paulo ante: οἱ δὲ γόγγροι τοὺς πολύποδας κατεσθίουσι.

Id. C. 2. Ἰσοκράτης δὲ χεῖρα μαλακίζοντι] Potuitne in hanc Isocratis obseruatiunculam incidisse Hesychius, qui, μαλκιῶν, τὸ ὑπὸ ψύχους συνεστάναι τὰς χεῖρας, exponit, quanquam aliud ob oculos habuisse videatur. Non dubium tamen quin scribendum sit & apud illum, μαλκιῶν.

Pag. 125. C. 1. Tzet. φησὶ γὰρ Ὀρφεύς] In his Orphei versibus non placet illa καὶ ἔσονται ἀμείβειν, fortasse, ἀμείβειν. Sed ne sic quidem nobis satisfacimus, cum præsertim vox ἔσονται aliud postulet, quam ego suspectam habeo. de hac & illa lector videat. Nec enim ratum haberi postulamus quicquid nos inter properandum extrudimus: cum præsertim libenter alios rideamus qui hoc tempore tantum sibi in coniectura ambigua sæpe & controuersa placeant, vt minus multo arbitrentur vrbem expugnare, quam locum aliquem probabiliter emendare.

Id. ibid. C. 2. οἱ μῆνες δὲ] Nugantur insulsissime in Atticis & Hebræis mensibus: quos qui desiderat, adeat incomparabile opus de emēdatione temporum magni Scaligeri: cuius nos aliquando, cum Herois illius optime de nobis meriti Natalem celebraremus, hac ode meminimus, quam hic proponere libet, vt aliqua saltem ratione ingratus sim. Videor enim meo iure id obiicere posse, vt pro tot ineptis Tzetzis Græcis versibus, quos tam patienter tuli hactenus, vnum Latinum reponere liceat, si non optimum, meliorem tamen.

HETRVSCA Diuûm stirps, Latiâ manu
Vinci negantis gloria Cæsaris,
Per regna Musarum, per amplos
Iuliadæ proauûm triumphos,
Regesque Thuscos; parce, pater, pater,
Canumque curis subtrahe verticem:

Est meta, feruentemque mentem
Herculeæ prohibent columnæ.
Sæpe obligatus muneribus tuis
Recurrit annus, nec domino suo
Indulget ætas: at citatis
Tempus edax properat quadrigis.
Nobis iuuentas, plenaque sanguinis
Vis alta pulsat pectus, & aureum
Lanuginum pictor virentem
Flore nouo subijt genarum
Auctumnus orbem: purpureis tibi
Imbsequentes temporibus niues
Spargit senectus, ausaque alta
Et patrios animi calores
Includis ætas: te Superûm preces,
Et gens auorum regia cælitum
Poscunt Olympo: te supremum
Scaligeri repetent tyranni
Humi morantem: tecum atauì tui
Terras relinquent: totaque gens simul
Mortalibus non imputanda
Ludibrijs, superûm Deorum
Adscripta cætu, debita sidera
Sero reuiset. Quod superest tibi
Securus indulge, leuesq́,
Concilijs adhibe Camœnas.
Qualem Batauì, Romuleis nihil
Datura Musis, regia Nereï
Eduxit Huganem, superbæ
Inuidiam Siculûm iuuentæ.
Cui non Latinum nomen, & æmulas
Intonsa priscûm turba Quiritium
Laurus, nec Ægida minaces
Præripiant veteris nepotes.
» *Parcus bonorum commoda sæculi*
» *Certis resignat temporibus pater,*
» *Nec cuncta non æquus sub vno*
» *Exhibuit sua dona cælo.*
Te nec nepotum cura, nec anxia
Spes liberorum pectora diuidit,
Arcusq́; prætervectum & acres
Cyprigenæ leuioris ignes.
Beate, quanuis nec thyasis potens,
Nec sub iuuenco dissimiles Deum,
Graiusq́; dextrâ fulminator
Enceladi ferias parentem.
Si nec morantì dulcis inertia
Virtutis alma succuba, nec Venus,
Aut callido serpens veneno
Pieridum violator Euan
Olim patentes pectoris ignei
Inuasit arces: integer arduos
Visure Diuos, heic corollas
Heic tepidas tibi ponit aras
Deuota Musis Heinsiada manus,
Serisq́; natus Dousa nepotibus.
Heic heic, pater, lætus quotannis
Propositiq́; reus Lyæi
Diem morabor. Vos comitum manus
Ciete sanctis nomina vocibus,
Totumq́; seruare immerentes
Iuliadem prohibete Diuos.

Pag. 125. C. 2. Tzet. σὺν καὶ λάχῃ] σὺν ποιῶν δηρῶν τὸ δέρμα καὶ ἐν λάχῃ καὶ ἐν τειχώσει κατὰ ζῆλον καὶ σκεπόμενον] Hæc sequioris Hellenismi sunt, pro, καὶ σὺν λάχῃ, καὶ σὺν τειχώσει. Infra ad Diaconum plurima eiusmodi notauimus.

Id. pag. 126. C. 1. Πάντα δ' ἔτι διάπασι, ὅτι διαζῆ ἐστίν. τὴν δὲ μίαν στενωτὴν κόνιν] videtur scripsisse, Πάντα δ' ἔτι ἐ διάπασι, ex Hesiodico loco,

——————πάντα δ' ἔτι,

Οὕνεκ' ἐπιστάνται τρίχας αὐτὰς ἐ διάπασι:
in quibus notat, τὴν μίαν, nimirum, ἀρνητικὴν, στενωτὴν κόνιν: dixit enim poeta ἔτι ἐ διάπασι.

Id. ib. ἐγὼ δέ φημι λίπος ἐλαίῳ, ἤγουν τὸ ἐξ ἐλαίας.] Melius, τὸ ἐξ ἐλαίας: quod sequitur, ἠλείφοντο δὲ πρώην αἱ παρθένοι τῷ τοῦ βαλσάμου ἐλαίῳ, ἤδη τὸ ἐξ ἐλαίας * πόμεναι, scribendũ reor, τῷ τοῦ βαλσάμου ἐλαίῳ, ἤγουν τῷ ἐξ ἐλαίας περπόμεναι: ita manẽtibus literis suppletur vox, quam ἀκέφαλον designat asteriscus. Si quis malit λιπαινομέναι, aut aliud, domo afferat quod videbitur. Neminem nobiscum sentire cogimus. Festinamus præterea, vt iam sæpe diximus: qua vel vna voce lectorem συγγνώμονα mereri debebamus.

Pag. 128. C. 2. Proc. Πλάτων δὲ οὐδὲν ζῶον λυπούμενον ᾄδειν φησὶν, οὐδὲ αὐτὴν τὴν χε-

λιδόνα καὶ τὴν ἀηδόνα καὶ τὸν ἔποπα] Locus quem tangit in Phædone est, quo haud scio an diuinius quid excogitari possit: qui vel integer asscribi meretur, tum causa Procli, tum lectoris φιλοπλάτωνος καὶ φιλοσωκράτους. Socrates ὁ θεῖος apud Platonem, etiam hoc argumento metum mortis amolitur, ὅτι μηδ' ἡμίας ὄρνις λυπουμένη ᾄδει. verba sunt scriptoris diuini: καὶ ὃς ἀκούσας ἐγέλασέ τε ἠρέμα, καὶ φησί· βαβαὶ ὦ Σιμμία, ἦ που χαλεπῶς ἂν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πείσαιμι, ὡς οὐ συμφορὰν ἡγοῦμαι τὴν παροῦσαν τύχην, ὅτε γε μηδ' ὑμᾶς δύναμαι πείθειν. ἀλλὰ φοβεῖσθε μὴ δυσκολώτερόν τι νῦν διάκειμαι, ἢ ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ. καὶ ὡς ἔοικε τῶν κύκνων δοκῶ φαυλότερος ὑμῖν εἶναι τὴν μαντικήν. οἳ ἐπειδὰν αἴσθωνται ὅτι δεῖ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, ᾄδοντες καὶ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ, τότε δὴ πλεῖστον καὶ μάλιστα ᾄδουσι, γεγηθότες ὅτι μέλλουσι παρὰ τὸν θεὸν ἀπιέναι, οὗπέρ εἰσι θεράποντες. οἱ δὲ ἄνθρωποι διὰ τὸ αὐτῶν δέος τοῦ θανάτου καὶ τῶν κύκνων καταψεύδονται. καὶ φασὶν αὐτοὺς θρηνοῦντας τὸν θάνατον, ὑπὸ λύπης ἐξᾴδειν. καὶ οὐ λογίζονται ὅτι οὐδὲν ὄρνεον ᾄδει ὅταν πεινῇ, ἢ ῥιγοῖ, ἤ τινα ἄλλην λύπην λυπεῖται. οὐδὲ αὐτὴ ἥτε ἀηδών, καὶ χελιδών, καὶ ὁ ἔποψ, ἃ δή φασι διὰ λύπην θρηνοῦντα ᾄδειν. ἀλλ' οὔτε ταῦτά μοι φαίνεται λυπούμενα ᾄδειν, οὔτε οἱ κύκνοι. ἀλλ' ἅτε οἶμαι τοῦ Ἀπόλλωνος ὄντες, μαντικοί τέ εἰσι, καὶ προειδότες τὰ ἐν Ἅιδου ἀγαθά, ᾄδουσί τε καὶ τέρπονται ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαφερόντως, ἢ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. ἐγὼ δέ &c.

Pag. 129. C. 1. ἐστὶ γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὸν σέρφικον, ὁρᾶν μελίττῃ ἐοικότα, σμικρότατον] scribe, ὁρᾶν μελίττῃ ἐοικότα, non ὁρᾶν.

Id. ib. ἠοῖς γὰρ τ' ἔργοιο] διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἑξῆς πειῶν, ἔπαινον κατατύνει] κατευθύνει.

Id. ibid. C. 2. ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐ τοῦ χρόνου τὸ πλεῖστον ἔχειν τὴν ἠῶ φησιν, ἀλλὰ τοῦ ἔργου, ὃ δεῖ ἀνύσαι διὰ πάσης ἡμέρας.] Pessime scriptum erat, ὁ διανύσαι.

Pag. 130. C. 1. Tzet. ἡμεῖς δ' ἴσμεν καὶ δίχα μάρτυρος Πλάτωνος, ὅτι οὐδὲν ὄρνεον λυπούμενον ᾄδει] Apage Grammatice.

Pag. 139. C. 2. Moschop. ἐπειδὰν δὲ δὴ πάντα τὰ πρὸς ζωὴν ἐπιτήδεια ἔνδον τοῦ οἴκου κατάθῃ, ἀντὶ τοῦ ἀποθάνῃ] scribe, ἀντὶ τοῦ ἀπόθῃ.

Pag. 133. C. 1. οἱ δὲ ἄνδρες, ἀφαυρότεροι διὰ τὸ ἔξωθεν θέρμης ἀναφαινόμενοι] scribe ἀναυαινόμενοι, sicut infra, εἰκότως οὖν ἀνάλεος ὁ χρὼς γίνεται τοῖς τούτων ἐμπύροις δυνάμεσιν ἀναινόμενος.

Id. ibid. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ] Alcæi cum ijs quæ sequuntur, ita se habent: Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ· τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται, ἁ δ' ὥρα χαλεπά· πάντα δὲ διψᾶ ὑπὸ καύματος. Videtur ergo, aut prætermisisse aliquid Proclus, aut quæ sequuntur alicunde adduxisse: illa nimirum: ἀχεῖ δ' ἐκ πετάλων· τάδ' ἂν τέττιξ. scribe ἀχεῖ δ' ἐκ πετάλων, ἀχέτα τέττιξ, vt Hesiodi nostri loco respondeat. ἀχέταν Pausanias notabat esse τέττιγα μέγιστον, sicut κερκώπην, τὸν ἐλάττω, τιτιγόνιον autem τὸν ἐλάχιστον. Hesychius, Ἀχέτας, ὁ τέλειος καὶ φωνήεις. scribe, ὁ τέλειος καὶ φωνήεις τέττιξ. nam illa Hesiodi totidem verbis in lexicon suum transtulerat Phauorinus, nulla vocis ratione habita: quare monendi sunt tirones vt cum iudicio eiusmodi scripta tractent. Possem plus quam mille locos ostendere pessime deprauatos, in quibus nullum ille iudicium secutus est, sed vt corruptissimos inuenerat, ita in onomasticon suum retulerat. Ego arbitror, non magis ἀχέταν, εἶδος εἶναι τέττιγος, quam ἀκανθίαν aut ἠλιομανῆ, quæ eadem ratione de cicada vsurpantur. Suid. Ἀχέτας, οὐκ εἶδος τέττιγος, ἀλλ' ἐπίθετον τέττιγος, ὥσπερ καὶ ὁ ἀκανθίας, ἀπὸ τοῦ ἠχεῖν ἐν ἀκάνθαις. ita tamen obtinuisse vel ex Plinio discimus, qui tamen Grammaticis auscultare potuit.

Id. ibid. C. 2. Τοῖς γὰρ τοιούτοις οὐδὲν προσφορώτερον τῆς ἰσχυρᾶς καὶ δυσεθάρπου ταύτης ὥρας, οὐ χιόνων δεομένης, οὐδὲ εἰπεῖν] scribe, οὐ σκιάδων δεομένης, οὐδὲ ῥιπιδίων] nix enim quæ potui adhibebatur hic locū

non

non habet: meridiari autem veteres ἐν σκιᾷ solere, & ὑπὸ σκιάδιον post absolutam illam diei partem quam Homerus ἱερὸν ἦμαρ vocat, id est, post horas diei naturalis sex priores, ad Horatij odam pluribus ostendimus, cuius exordium est,

Poscimur. si quid vacui sub vmbra
Lusimus tecum.

quam odam integram meridiantis poetæ fuisse diximus. Σκιὰς erat vmbra illa sub qua Liberum patrem pictores potantem & meridiātem pingunt. Hesychius, Σκιάς, ἡ ἀναδενδρὰς, καὶ σκηνὴ ὀροφωμένη, καὶ τὸ θολῶδες σκιάδιον, ἐν ᾧ ὁ Διόνυσος κάθηται: ipsum festum quo ita introducebatur, σκιερὰ ἑορτή. Emendationem nostram confirmat vox altera ῥιπίδιον, quæ eodem spectat, & vox ἀνιπνείας. Eiusmodi, inquit, cibo solido opus habēt, qui quotidianis laboribus se exercent; nec enim vmbracula, aut muliercularum flabella desiderant, sed flabrum lene venti naturalis, qui Hesiodo εὐκραὴς ἄνεμος dicitur, Proclo ἐυπνοία.

Id. Pag. 134. C. 2. ὁ θηρευτικὸν ὤν, οὐδὲ Μελιταῖον θρέψει κύνα γεωργὸς, ἀλλὰ τὸν τὸ δάκνειν ἕτοιμον, καὶ τὸν ἡμερόκοιτον ἄνθρωπον φοβεῖν, ὃς διαπαντὸς ἀποβλέπει, ἐκ εἰς τὸ σῶμα] ἴσως, ἐκ εἰς τὸ δῶμα.

Id. ibid. ἡμερόκοιτι] ὁ ἀνὴρ ὁ κλέπτης.] scribe, ἡμερόκοιτος ἀνήρ] ὁ κλέπτης.

Pag. 135. C. 2. Tzet. Μᾶζα] τὸ ἄπαλον, παρὰ τὸ μὴ ἄζα τις εἶ(ναι)· ἢ μᾶλλον δὲ καθὼς φησὶ τὸ παξαμάτιον] Suid. παξαμάτιον, ὁ δίπυρος ἄρτος· ἔστι δὲ ἡ λέξις Ῥωμαϊκή.

Id. ibid. εἰ μή τι ἄιρεις αὐτῷ τὰ τοῦ Ἰωβ παραζύγεισαν θρέμματα] Græculus noster vt eruditionem suam ostendat & πολυϊστορίαν, quæstionem mouet quam non soluet. Somniauit autem se adhuc Chiliades scribere. ἐν γὰρ ὀνείρῳ Πάσαν χύων ἄρτους μαντεύεται.

Pag. 136. C. 1. id. ἵν' εἰδῇ ὅτι ὅπως ὑδροσκοπικὰς βίβλους ἀνεγνώκειμεν τῶν παλαιῶν.]

Quid hæc omnia sunt quam militis gloriosi verba?

Pag. 137. C. 2. Procl. ἔστι δὲ Σκορπίος ὁμόστοιχος τῷ Ὀφιούχῳ, ὃ καὶ δύο ζωδίων κατέχων τόπον, ὅτι φαίδων ἦ, τουτέστιν ὁ ἥλιος γένηται] Pessime scriptū erat, ὅτι φθάσει, ex quo fecit illustris Scaliger, ὅτι φαίδων ἦ.

Pag. 141. C. 2. Procl. σεσημείωται δὲ ὡς πρὸς τὸ ἄνω] Videt quiuis non posse hanc glossam trahi ad vocem σελίσαις, quæ interpretationi ὑπόκειται. desunt verba illa poetæ primum, Πηδάλιον δ' ἀεργῆς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσαιο, quæ interpretatus erat Proclus sine dubio hac ratione, κρεμάσασθαι ὑπὲρ καπνοῦ, καπνίσασθαι: postea doctissimam hanc notam addidit ex veteribus: σεσημείωται δὲ ὡς πρὸς τὸ ἄνω. Σημειοῦσθαι πρὸς τὸ ἄνω locus dicitur qui secundo a poeta aliquo, sed ratione paulo sequiore vsurpatur. supra dixerat Hesiodus: Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο. Καταθέσθαι πηδάλιον ὑπὲρ καπνοῦ, sicut hic κρεμάσασθαι ὑπὲρ καπνοῦ, est καπνίζεσθαι. bis igitur περὶ τοῦ τὸ πηδάλιον καπνίζεσθαι hoc opere agit Hesiodus. Hæc differunt, vt putat Proclus: quod superiore loco τὸ καπνίσασθαι sit κατακαῦσαι: quam glossam ne ibi quidem attulit, cum tamen longe sit elegantissima, & menti poetæ accommodata, quanuis paullo violentior. Hoc ergo instituto Homerum adducit, qui dixit, καπνίσαντι κατὰ κλίσιας.

Id. ibid. Ἑλλάνικος δὲ Φορωνίδι] citat Athenæus τὸ δεύτερον τῆς Φορωνίδος τοῦ Ἑλλανικοῦ. lib. 9. Ἑλλάνικος μὲν ἐν ταῖς ἱστορίαις Ἀρχίαν φησὶ καλεῖσθαι, δι' ὃν καὶ ἐξεχώρησεν Καλυδῶνος. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τῆς Φορωνίδος Χειρίαν αὐτὸν ὀνομάζει.

Pag. 142. C. 1. Procl. Μένανδρος δέ φησι. Δεῖ γὰρ ἢ πλατεῖν] scribe, Δεῖ γὰρ αὖ πλατεῖν, ὅπως μὴ ἦ μάρτυρας πολλοὺς ἔχειν τοὺς ὁρῶντας. In Veneta erat: Δεῖ γὰρ ἢ πλατεῖν. & cum interstitio aliquo, ὅπως μὴ μάρτυρας πολλοὺς ἔχειν τοὺς ὁρῶντας.

Ibid. C. 2. id. ἀνεῖν δέ τινες ἐξαιτῆσαι

τοῦδε παρέλαβον, ὥσπερ ἔπαινον Περσεφόνειαν] Huius intrepretationis autor ad Hesiodum dubium non est quin Plutarchus fuerit, qui in illo Hesiodi, Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, τὸ αἰνεῖν exposuerit παραιτεῖσθαι: quandoquidem hæc eius interpretatio hodieque exstet, ἐν τῷ πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημάτων ἀκούειν. Χάριεν δὲ, inquit, καὶ τὸ τὴν χρείαν τῶν ὀνομάτων συνοικειοῦν τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασιν, ὡς οἱ γραμματικοὶ διδάσκουσιν, ἄλλην πρὸς ἄλλα δύναμιν λαμβανόντων· οἷον ἐπί· Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλῃ δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι. τῷ μὲν γὰρ αἰνεῖν σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν· αὐτῷ δὲ τῷ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς φαμὲν ἔχειν, καὶ χαίρειν κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. οὕτω δὲ καὶ τὴν ἐπαινὴν, Περσεφόνειαν ἔνιοι φασὶν, ὡς παραιτητὴν, εἰρῆσθαι.

Id. ibid. τὸ πότε ἐστὶ πλεῖν ἀφόβως] studiosus horum librorum aliquis, qui animaduerterat id de quo supra disputauimus; duas esse horum librorum partes, τὸ γεωργικὸν, καὶ τὸ ἐμπορικόν: quorum illud terram, hoc mare considerat; distinxerat illa quæ præcesserant a sequentibus hoc titulo, ΤΟ ΠΟΤΕ ΕΣΤΙ ΠΛΕΙΝ ΑΦΟΒΩΣ. etiam illustris Scaliger titulum esse sequentis doctrinæ notarat. Poterit autem commode illis poetæ verbis præmitti: Ἤματα πεντήκοντα.

Pag. 143. C. 1. Tzet. χείμαρον] πάσσαλον νεὼς, ὃ ἀνασπωμένη ἐκχεῖται ἡ ἀντλία. χείμαρος λέγεται] quicquid post illa sequitur, χείμαρος λέγεται, aberat ab editione quam secuti sumus: quæ Veneta nobis subministrauit omnia.

Pag. 146. C. 2. Procl. Ἁρπακτός] ἁρπακτικός, φησιν, ὁ τοιοῦτος πλοῦς. ἐὰν οὖν ἐπιτύχῃς, ἁρπάσας αὐτόν] Ne hæc quidem nobis satisfacere possunt. ἁρπακτὰ ea dicuntur quorum occasio quia minima est, obseruari vix potest: cum autem apparet, rapienda est. Talis est ὁ ἐαρινὸς πλοῦς, qui vere est παρακεκινδυνευμένος, ac propterea ἁρπακτὸς a poeta dicitur: causam addit: χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. minima enim occasio in eo obseruanda est: non item in θερινῷ, qui tutior. At interpretes nescio quibus in vocis huius interpretatione nugas suas probare possint.

Pag. 147. C. 2. Tzet. Οἱ γὰρ Αἰολεῖς μετὰ ἄλφα, ἀντὶ τοῦ φωνήεν, τιθέασι τὸ υ· οἷον, ἀὴρ αὐὴρ, ἀὼς αὐὼς, ἄγχος αὔγχος] Pugnat postrema vox cum canone a grāmatico præscripto: quia ἐν τῷ ἄγχος οὐκ ἔστι φωνῆεν μετὰ τὸ ἄλφα: cui vt occurras, scribe, pro ἄγχος αὔγχος, ἀέλιος αὐέλιος, de quo me monuit illustris Scaliger. Sic ἄελλαι, αὔελλαι, & infinita alia. Hesychius: αὔελλαι, ἄελλαι, παρὰ τὸ ἄελλαι.

Pag. 149. C. 2. Procl. δηλοῖ τὴν ἐλπίδων περίξεισον καὶ πάσας ἂν τῷ ἀνδρὶ γενομένην αἰτίαν] Vide num scribendum, καὶ ἄξης ἂν τῷ ἀνδρὶ γινομένην αἰτίας. quod in tantum verum est, vt alteram felicitatis partem Lacedæmonijs demant veteres, qui cum eiusmodi vxoribus conflictarentur. Grauiter vt solet philosophus Rhetor. 1. ὅσοις γὰρ τὰ κατὰ γυναῖκας φαῦλα, ὥσπερ Λακεδαιμονίοις, σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ οὐκ εὐδαιμονοῦσι.

Pag. 149. C. 2. Tzet. ἐμοὶ δὲ δ' ἐπιτόρνυται, καὶ τῆς μητρυιᾶς νηδὺς παρθένος νῦν] Tuto asteriscum tolles, si prius scripseris: ἐμοὶ δὲ διατόρνυται, καὶ ἀπὸ τῆς μητρυιᾶς νηδὺς παρθένος νῦν.

Pag. 151. C. 2. Procl. εἰκὸς γὰρ ἡμᾶς καὶ θαρρήσαντάς ἐστιν ὁποῖα τῷ φίλῳ] Deest εἰπεῖν, aut λέγειν, aut tale quid: vt & nos monuerat illustris Scaliger.

Pag. 152. C. 2. Tzet. Μηδὲ ψεύδεσθαι] μηδὲ γινώσκων τι ἀληθὲς παρίστησι τοῦτο καὶ ψευδογλώττῃ ῥητορικῇ] Malim legere, παρίστησι: sed & hoc ferri potest.

Id. ibid. ὁ γὰρ μάλα φρονῶν, ψεῦδος ἐκφέρειν] Tolle asteriscum. Nihil minus nouum est quam vt Grammatici ἀποσπασματίῳ aliquo veteris poetæ vtantur: quod hic factum videtur, aut voce tali.

Id. ibid. Καὶ αὐτοὶ τιμωρίας δύναι ἂν ἐξαμαρτεῖν, ξυγγνωμοσύνης πάλιν αὐτὸν δέχῃ] scribe, μὴ συγγνωμοσύνης.

Pag. 153. C. 2. Procl. Καὶ διὰ τοῦτο δέδωκεν ἡ φύσις διὰ μὲν τῶν ὀδόντων ἕρκος αὐτῇ πρόσθεν κατακλείουσα, μαλακὴν αὐτὴν ἔσω καὶ εὐκίνητον] Notarat in margine illustris Scaliger: *hac sunt corrupta*. sunt autem hoc modo emendanda: καὶ διὰ τοῦτο δέδωκεν ἡ φύσις διὰ μὲν τῶν ὀδόντων ἕρκος αὐτῆς, περὶ τὸ κατακλείειν μαλακὴν αὐτὴν ἔσω, καὶ εὐκίνητον.

Ibid. C. 2. Tzet. Γλώσσης τοι θησαυρός] Hæc Hesiodi verba cum glossa sua integra aberant ab editione nostra: nos ea ex antiquiore adiecimus.

Pag. 154. C. 2. Tzet. Μηδὲ πολυξείνου δαιτός.] περιχαλάσθαι γὰρ τοῦτο καὶ κοινωνικόν ἐστι, ἀλλὰ μὴ ἀσυμβολεῖν] fortasse, ἀσυμβόλεον: quanquam nec dubitandum est.

Pag. 156. C. 1. Tzet. Οὐ γὰρ πρὸς χλεύην] εἰ γὰρ κατορθώσεις δ' ὑπήκοα δόρεις.] scribe, εἰ γὰρ κατορθώσεις, εἰ δ' ὑπηκόως δ' ἔχεις.

Id. ibid. ἔτι δὲ καὶ τοὺς περὶ τὰς ἑταίρας, ἤγουν τὰς παλλακίσκας ἢ πόρνας, ἀσάτω καὶ μεταπηδώσης ὁρμῆς] male μεταπηδώσως ὁρμῆς scriptum erat, vt videtur illustris Scaliger, qui μεταπηδώσης ὁρμῆς fecit. Cæterum verba illa, ἤγουν τὰς παλλακίσκας ἢ πόρνας, aberant a nostra, & abesse possunt: quanuis a nobis addita sint.

Id. ibid. C. 2. ἤτοι μὴ συνουσίαζε καὶ ὁμίλει γυναιξὶν ἀμφίβολ. εἴτι μετὰ τῆς αὐτῶν ὁμιλίας] In editione erat, εἴτε μετὰ τ. optimum autem est quod recepimus: εἴ τι μεταστῇς αὐτῶν ὁμιλίας, εἴτε παραμένῃς.

Pag. 157. C. 2. Tzet. ἰδίαν γὰρ τὸ κατ' οἶκον φησὶ πῦρ] & totam hanc glossam nostra desiderabat, usque ad illa: οὕτως ἔχει καὶ ταῦτα.

Pag. 158. C. 2. Tzet. Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν] ἀέναον ποταμὸν] Hæc omnia ab editione nostra aberant: nos suppleuimus vsque ad illa, καὶ τί φησι. illis autem quæ sequuntur, quia eodem spectabant, & interpretatio eiusdem loci erant, vocem ἄλλως præfiximus:

Pag. 159. C. 1. Tzet. Ὃς ποταμὸν διαβῇ] τὴν ἰδίαν&c.] Tota hæc glossa, siue obseruatio potius quæ sequitur, vsque ad illa, ὅστις περιῳθῇ, aberat ab editione nostra: quæ incipiebat ibi, ὅστις περιῳθῇ: quibus nos, vt supra, τὸ ἄλλως præfiximus.

Ibid. Procl. Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο] τὴν πεντόζον μὲν καλεῖ τὴν χεῖρα] Nihil alienum ab his adferunt reliqui veteres, quod & glossa illa ostendit magistri cuiusdam ἀπὸ πεντόζοιο. Ἡσίοδος. Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐν δαιτὶ θαλείῃ Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ. πεντάκλαδος ἡ χεὶρ μὴ ὀνυχίσῃς, φησὶν, ἐν ἑορτῇ ξηρὸν ὄνυχα. χλωρὸν δὲ, τὸ ζωτικὸν αἷμα. ἀσεβὲς γὰρ ὀνυχίζεσθαι ἐν ἑορτῇ θεῶν. item Plutarchi: καὶ γὰρ τὸν Ἡσίοδον οἰητέον δεῖν λέγοντα· Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ Αὖον ἀπὸ χλωροῦ τάμνειν αἴθωνι σιδήρῳ. διδάσκων ὅτι δεῖ καθαροὺς τῶν τοιούτων γενομένους ἑορτάζειν, οὐκ ἐν αὐταῖς ταῖς ἱερουργίαις χρῆσθαι καθάρσει, καὶ ἀφαιρέσει τῶν περιττωμάτων: qui ita interpretatur ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

Pag. 160. C. 2. Tzet. Πινόντων] ἤτοι μὴ συμβουλῆς] Hæc verba mutila in nostra editione legebantur hoc modo: ἤτοι συμβουλῆς γινομένης περὶ τοῦ κοινοῦ· χαλεπὸν γὰρ τοῦτο. Scripsimus itaque ex altera: ἤτοι μὴ συμβουλῆς γινομένης περὶ τοῦ κοινοῦ, τὸ συμφέρον τοῦ κοινοῦ προτίμα, μηδὲ τὸ μέρος τοῦ ὅλου· χαλεπὸν γὰρ τοῦτο.

Pag. 162. C. 1. Moschop. τοὺς τάφους ἰδίως ἔλεγον ἀκινήτους] Quo respexit Teucer Aiace Lorario, qui Eurysaci τὸν ἀντάξιον καὶ ἱκτήσιον θησαυρὸν committit, vt tantisper ἀκίνητος esset mortuus, cum aliud cōtra hostes cadaueris nil posset:

Ὦ παῖ, πρόσελθε δεῦρο, καὶ σταθεὶς πέλας,
Ἱκέτης ἔφαψαι πατρὸς ὅς σ' ἐγείνατο.
Θάκει δὲ προστρόπαιος, ἐν χεροῖν ἔχων
Κόμας ἐμὰς καὶ τῆσδε καὶ σαυτοῦ τρίτον,
Ἱκτήριον θησαυρόν. εἰ δέ τις στρατοῦ
Βίᾳ σ' ἀποσπάσειε τοῦδε τοῦ νεκροῦ,

Καλὸς κακῶς ἀθάνατος ἐκπέσοι χθονός,
Γένους ἅπαντος ῥίζαν ἐξημημένος,
Αὐτοὺς ὅπως περ τόνδ' ἐγὼ τέμνω κλάδον.
Ἔχ' αὐτὸν σὺ παῖ καὶ φύλασσε, μηδέ σοι
Κινήσεταί τις, ἀλλὰ προσπίζων ἔχε.

Ibid. C. 2. Procl. ὁ δὲ Πλούταρχός φησιν, ὅτι μὴ δεῖ τὰ νεογνὰ ἀκίνητα ἐᾶν, καὶ ἀποτίθεσθαι ἐν ἀκινήτοις] Plutarchi sententia quam non satis probat ijs qui in linguæ elegantiis tirones sunt, de hoc loco Hesiodi, quem omnes περὶ τῶν τάφων fere & religione eorum accipiunt, hæc fuit: venuste a poeta dictum fuisse ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν, pro ἀκίνητον ποιεῖν, ἢ ἐᾶν: sicut Theocritus mira venustate dixit, ἐπὶ ξηροῖσι καθίζειν, pro ξηρὸν ποιεῖν. ἁ δ', ἐπὶ πήρᾳ Πάντα δόλον τεύχοισα, τὸ παιδίον οὔ τι πρὶν ἀνήσειν φατὶ πρὶν ἢ ἀκράτιστον ἐπὶ ξηροῖσι καθίξῃ. Sicut ergo apud Theocritū, ἐπὶ ξηροῖσι, sic apud Hesiodū, ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν. Scio quidem iam pridem viros doctos monuisse ibi dictū esse καθίζειν ἀκράτιστον, sicut καθίζειν κλαίοντα & similia, sed non eo minus & καθίζειν ἐπὶ ξηροῖσι dicitur. Est autem κίνησις exercitium vel corporis, quod fit τῇ γυμνασίᾳ, vel animi, quod fit virtute & scientia: cum autem ne quidem ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ τῇ φύσει ἐγγίνεται, vt docet philosophus Ethicorum 2. multo minus ἡ διανοητική, quæ ex institutione & fit, & crescit: quia ne quidem τῇ φύσει inest illarum altera, sed vt idem magnus doctor pronunciat τὰς ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες. Quo modo Plutarchus Hesiodi κίνησιν interpretatus est. Vt de institutione agat poeta. quæ sententia mihi quoque vt huic loco aptissima aliquando notata fuit.

Pag. 165. C. 2. Tzet. ἄλλα δὲ τὸν κόσμον] Hæc in nostra omnia turbata erant, & male distincta, aliterque scripta: nos ex altera restituimus.

Pag. 168. C. 2. Procl. Εὖτ' ἂν ἀληθείην] ὅταν μετὰ ἀληθείας κρίνωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰς δίκας] Indigna Proclo sententia: nam minores illos satrapas nihil moramur: qui nobis non insolentes fumum vendunt. ἀλήθεια est ἡ δίκη. Hesychius, ἀληθὲς, δίκαια & δίκαιος. Obseruaui locos similes apud philosophos, qui iam non succurrunt. κρίνειν ἀλήθειαν, est δικάζειν: iudicare, ius pronunciare. Nam quis ferat illa quæ περὶ συμβόλων, περὶ ἐμβολιμαίων adferunt veteres? Mirum est quo labore ea in medium afferant, quæ nihil minus sunt quam verisimilia. Sed quid agas? tanti sæpenumero est Græcis hominibus falsum dicere. Nam Tzetzis qui glossam leget, ὁπότε τὴν οἱ λαοὶ κρίνοντες τὴν ἀλήθειαν ἔχωσι τὴν συλλαβὴν, καὶ ἡ ψιλὸς ὡς, mirabitur in capite tam calumnioso, tam parum cerebri fuisse: sed non potuerunt hominem putidum, & qui Hesiodo tam indignis modis passim obtrectaret, aliter punire Musæ, quam vt ne verum diceret.

Ibid. idem. διὸ καὶ Ἀθηναῖοι ταύτην ὡς Ἀπολλωνιακὴν τιμῶσι δαφνηφοροῦντες, καὶ τὸ κανοῦν ἐπιστρέφοντες] Scribe, καὶ τὸ κανοῦν ἐπιστέφοντες, vt videbatur illustri Scaligero. Cæterum erat non tantum Ἀπολλωνιακὴ ἡ ἑβδομάς, sed & τῶν κουροτρόφων τῶν θεῶν sacra erat, duobus Latonæ liberis. Halicarnassensis in τέχνῃ· ἡ δὲ ἑβδόμη ὅτι ἱερὰ τῶν θεῶν, καὶ ὅτι κοινωνία πρὸς τὸ κρεῖττον, κατὰ τὸ τῆς φύσεως. Hinc αἱ ἑβδόμαι lusibus puerorum destinatæ erant. vnde homo quidam ridiculus καὶ κωμῳδούμενος ἐπὶ χλευασίᾳ, dicebatur ἑβδόμη a suis: quod sicut pueri ταῖς ἑβδόμαις, sic ille in iudiciis & rebus serijs circa nugas & res nihili versabatur.

Pag. 169. C. 1. Procl. Τετράδι κῦρος ἐγένετο] facillima est emendatio, Τετράδι κῦρος ἔχουσιν, &, καὶ ὅπη τι τάγματα ἐστιν: præterfugit tamen oculos nostros; alias in contextu emendari potuisset.

Pag. 170. C. 1. Proclus κινοῦνται κατὰ φύσιν * ἀλλὰ τῆς φύσεως]

Scri-

Scribe, ὑπ' ἄλλης τινὸς φύσεως.

Ibid. id. Ἤματος ἐκ πλείω] ἢ ἐν μεγάλῃ ἡμέρᾳ, τῷ πλείονι τῆς ἡμέρας] sicut mensis αὐξομένου partes sunt quæ τῷ φθινομένῳ opponuntur, ita sunt αὐξομένου ἤματος partes. αὐξανόμενον ἦμαρ dicitur, vsque ad μεσουράνημα & meridianam solis eleuationem: dies cum solaris currus vltra medium est, πλέον ἦμαρ dicitur. Certum est autem Hesiodum non dies modo, sed & dierum partes statuere: quas veteres obseruabant. Vt non immerito supra Proclus: καὶ οὐχ' ὅλας ἡμέρας μόνον ὑπέλαβόν τινες εὐφημίαν ἔχειν πρὸς κατάρχας τινῶν πράξεων, ἀλλὰ καὶ μέρεια τῆς ἡμέρας, ὅτε μὲν τὰ ἑωθινὰ ἐπαινοῦντες, ὅτε τὰ περὶ δείλην ὀψίαν. ὅπου καὶ τοῖς μὲν θεοῖς ὁσιώτατα πρὸς μεσημβρείας εἰρήκασιν, ἥρωσι δὲ τὰ μετὰ μεσημβρείαν, & quod nos addimus, τοῖς δὲ καταχθονίοις τὰ περὶ δυσμάς. Quod in ritibus & sacris serio obseruatum scimus, vt Dijs singulis singulas dierum partes tribuerent.

Sequuntur quæ in Hesiodi dierum rationem a Tzetze notata sunt non ita multa, in quibus eadem a nobis præstita sunt quod ad emendationem quæ in reliquis: præterquam quod pauca in editione quam secuti simus addiderimus, aut mutauerimus: quod multo minus quam in superioribus mutila hic deprehenderetur nostra aut corrupta: ita vt ne necesse quidem arbitrati simus singulorum rationem reddere. Vt quid enim? cum hæc facillime a lectore deprehendi possint, & chartæ nos misereat, cui eiusmodi ineptias illinimus. Non quin fortasse quædam etiam hic in Tzetze a nobis suppleta sint quæ lectorem scire melius sit, quam ignorare: aut quod tam iniqui in eius monumenta simus vt existimemus studiosos Hesiodi operam lusuros si interpretationem, quam in multis locis afferet sequendam arbitrentur. Sed profitemur libere, ex Grammaticorum schola non sumus, οὐδὲ τῆς φορτικῶν λεπτολογιῶν διατρίβῶν. Quatenus itaque sine lectoris incommodo fieri potest, aut editionis ipsius religio permittit, libenter hoc labore defungimur. Præter alia id consecutos esse nos confido, vt nec nihil nec nimium iudicio veterum tribuant adolescentes: cum toties tam manifeste lapsi fuerint, vt præter τὰς πέντε πλάσεις quas profitentur grammatici, sæpe πλέους ἢ πεντακαίδεκα in modica pagella admittant.

Pag. 174. C. 1. Procl. εἰκότως ἂν τῷ κινητικῷ θεῷ προσήκουσι ἡμέραν, *ὡς καὶ τὴν ἀκίνητον γῆν κινεῖν Ἐννοσίγαιον καλούμενος, *οἰκείας ταῦτα τὰ ζῶα &c.] Locus manifeste turbatissimus; ad quod cognoscendum ne subsidio quidem asteriscorum vti nos necesse erat: quod tamen melius rati sumus. Notarat ad eum hunc in modum illustris Scaliger: *Hic magna perturbatio est & confusio, & quædam videntur insulta esse, quæ notauimus:* & paulo post: *ita videtur legendum esse:* εἰκότως ἂν τῷ κινητικῷ θεῷ προσήκουσι ἡμέραν οἰκεῖοι, ὡς ταῦτα τὰ ζῶα ὁρμητικὰ ὄντα. *Nam quæ deleuimus sunt insulta ex iis quæ infra sunt.* Nec dubitandum est. insultum autem quicquid duobus asteriscis distinguimus: ita vt lectori de loco constet, κατηπειγμένον cum relinquere maluimus, quam tollere.

Pag. 178. C. 1. Moschop. τετέλη ἀνέγκλητος, ἄμεμπτος, δαμάνων παρὰ τοῖς θεοῖς διὰ θεμιστοφαγίαν] Scriptus erat pessime hic locus, τετέλη ἀνέγκλητος, ἄμεμπτος, δυναμένων παρὰ τοῖς θεοῖς: ex quo feci δαμάνων, sensu optimo, perspicuoque: quem probare necesse non est.

Ibidem. C. 2. Procl. ἄτικμα δὲ πῶς ὅτι τὰ ξύλα.] Nullo sensu scriptum erat αἴνιγμα: ex quo ἄτικμα fecimus.

Pag. 179. C. 2. Procl. διὸ ὅσοι πλεῖν ποτε *τύχωσι] Scribe, διόπερ ὅσοι πλέοντες τύχωσι, vel πλέοντες ποτε τύχωσι.

DANIELIS HEINSII NOTÆ IN ΑΣΠΙΔΑ, & Interpretes.

Pag. 187. ΑΣΠΙ'Σ] De hoc poëmatio vide quæ supra ad Tzetzē notauimus. Non alia autem ratione veteres Homero Α'σπίδα asscripserunt quam Hesiodo. Multum itaque falluntur viri docti qui Homerum poëmatium scripsisse arbitrantur quod ita inscriberetur. Atqui in Epicorum præsertim poetarū scriptis, veteres, διὰ τὸ εὐμνημόνευτον, vt nimirum memoriæ consulerent, poetis præterea succurrerent, qui ad aliud institutum hæc accommodaturi erāt, ratione facili & expedita distinxerūt τὰ μόρια τῆ πράξεων & fabularū partes diuersis nominibus: vt aliqua etiam ratio haberetur τῆ ἐπεισοδίων, quæ magnis sæpe operibus intexuntur amplificandi causa tantum. Α'σπὶς Homeri est Iliados Σ pars vltima. Est autem pars ea μέρος τραγικὸν inter Achillis opera, siue in Iliade, hoc est tanta pars rei ipsius & fabulæ, quanta Tragico poetæ ad vnius Tragœdiæ periodum sufficere debet. Sic ex rebus gestis Achillis, si quis ea diuidat, & in partes distinguat, vnam Tragœdiam conficiet ἡ Α'σπὶς. Eodem modo ex rebus Herculis sufficiet Clypeus, ex quo periodum dramatis constituat, quod Α'σπὶς Η'ρακλῆος inscribatur, aut Κύκνου ἀθλητικός. Multa tamen in vtroque aut prætermittenda essent, aut tractanda aliter. Non potuimus ante biennium persuadere barbaris quibusdam, qui tamen aliquid sibi scire videbantur, non cadere in Tragœdiam omnes partes eiusdem fabulæ, sed cum Sole terminari ad summum eius periodum, qua re tamen nihil potest τῆ σύστασιν τῆ πράξεων absurdius fieri, vt accurate probat Aristoteles. Sed ab illis hominibus neutrum impetrari potuisset, nec vt Aristotelem legerent, nec vt nobis fidem haberent. Alterum enim prohibebat imperitia, ἡ ἡ φύσει σκαιότης: alterum naturæ malignitas & innata quædam κακοήθεια. Non possunt tamen nobis tollere iudicium, vt hic solis nobis tacere oporteat, aut e Republica litteratorum exulare: quandoquidem non capitis minores sumus, sed fortasse barbæ. Quæ si tantum possit, anno sequenti votum legitimum in Iouis Pogoniatæ genibus deponemus, vt inuestes pueri esse desinamus. Sed de his satis. ad reliqua.

Ibid. Hesiodus: βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανέων] Religio fuit in versu qui tam male haberet mutare quicquam viris doctis, quod ignorarent rationes poeticas. Legendum κυανεάων. Id quod in θηλυκοῖς fit, idem ἐν ἀρσενικοῖς ἡ οὐδετέροις fieri obseruat Eustathius, vt nimirum patrijs casibus pluralibus inseratur ε, etiam in neutralibus: quod hoc ipso exemplo, tanquam rem nouam & parum vsitatam probat, ad vltimam Iliados: Περὶ ἢ τὸ ἐάων, δηλοῦται μὲν ἡ ἐν τῷ θεοὶ δωτῆρες ἐάων, ἤγουν ἀγαθῶν ὅτι. Οὐ σαφὲς ἢ ἡ νῦν εἰπεῖν εἰς ποῖον γένος ἀνήκει λέξις ἐάων, ὡς ἀπὸ τοῦ ἐὸν τὸ ἴδιον. ἐάων γάρ τις τὸ ἀγαθόν. ἔχει ἢ πλεονασμὸν τοῦ ε, συνήθη μὲν, ὅμοιον ἢ τῷ, βλεφάρων ἀπὸ κυανεάων.

πάνυ ὄν ἐν τῇ τοῦ Ἡσιόδου Ἀσπίδι κατ' ἀρχαϊκήν.) Vbi apparet Eustathium Hesiodi Ἀσπίδα non integram vidisse, sed hoc poematium etiam tum temporis fuisse ἀποσπασμάτιον maioris operis. Nec dubium est quin multis ante ætatibus, vt ex multo antiquioribus apparet, a quibus adducitur.

εἰς Θήβας ἱκέτευσε] ἱκετεύειν hoc loco ζητεῖν, μετοικίζεσθαι, ἐπὶ βοηθείᾳ. ἱκέτευσεν ἐς Θήβας Καδμείους, nihil aliud est, quam, εἰς Θήβας ἐπὶ βοηθείᾳ τοὺς Καδμείους ἐπῴχετο: *Thebanos auxilij causa petebat*; vel, *Thebas imploraturus auxilium Cadmæorũ proficiscebatur*. Quæ ἱκετεία veteribus regibus & ducibus erat vsitatissima. Sic locutus est Iosephus Ἀλώσ. Ἰουδαίας cap. 1. οἱ δὲ καταφυγόντες ἱκέτευσαν πρὸς Ἀντίοχον, αὐτοῖς ἡγεμόσι χρωμένον, ἐς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Et Virgilius introducit Æneam ἱκετεύοντα τοὺς Ἀρκάδας, cum Troia relicta Euandro se adiungeret,

Tũ pater Æneas puppi sic fatur ab alta,
Paciferæq́ manu ramum prætēdit oliuæ,
Troiugenas ac tela vides inimica Latinis.

Fiebat autem ab illis qui auxilij causa locum mutabant; vnde ἱκετεύειν, ἀντὶ τοῦ μετοικῆσαι sumi cœpit, & locum auxilij causa mutare.

Pag. 189. Hesiod. ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν.] Nihil in hoc loquendi genere, quod elegantissimũ est, assecutus est interpres Græcus, siue alius siue Tzetzes, quod omnino non existimarem: produnt enim se semper duo illi fratres inusitata reliquis insolentia & fastu. Interpretatur ergo quisquis est, ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν, ὅπερ παρὰ τοῦ Διὸς ἐπιθέσπιστο, καὶ ἐνενομοθέτητο. Primo vox θέμις hic τὸ ἀναγκαῖον designat, sicut ex imitatione Græcorum apud Latinos sæpe, & præcipue Horatium: *Quicquid corrigere est nefas*, ὅπερ διορθώσασθαι ἀδύνατον, & per consequens, ὅπερ μὴ κατορθώσασθαι ἀνάγκην ἔχει, vel ἀναγκαῖόν ἐστι. Cæterum vox Διόθεν ad iuramentum spectat quod præcesserat. Quicunque iuramento se obstringit, illum vrget Διὸς θέμις, aut θέμις Διόθεν: quare iusiurandum, *Iouisiurandum* dixerunt veteres. Apuleius De Deo Socratis: *Apagesis tam cruentos Deos: dexteram cædibus fessam, telumque sanguine rubiginosum, vtrumque idoneum non est per quod adiures, neve per ista iuretur, cum sit summi Deorum hic honor proprius. Nam & iusiurandum Iouis iurandum dicitur, vt ait Ennius. Quid igitur censes iurabo per Iouem lapidem, Romano vetustissimo ritu? Atqui si Platonis vera sententia est, nunquam se Deum cum hominibus communicare, facilius me audierit lapis, quam Iupiter.* Θέμις Διὸς, est, *Iouis honor*, vt Apuleius loquitur, vel *Iouis iurandi necessitas*. Ergo hic, ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν, quod illi *Iouis honor imperabat*, ad quod illũ *Iouis religio* adigebat. *Iouis honor* & *religio* est omne iuramentum: quia quãuis alios Deos iurāt homines, nihilominus ἐπιορκοῦσι τὸν Δία: ad quē pertinebat iuramēti sanctitas. Iouis sacerdoti (cuius rei caussam non verã affert Plutarchus) ne iuraret, prohibebat Dei illius religio quē colebat, apud Romanos. ἐπείγετο δ' ὅττι τάχιστα Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν: ita interpretari hæc debuerat homo Græcus: ἠναγκάζετο μετὰ σπουδῆς ἐκτελέσαι, ἤτοι ἐπιτελέσαι, τὸ μέγα ἐκεῖνο ἔργον, διὰ τὴν τοῦ ὅρκου ἀνάγκην. Ex hoc dependet locus integer: vt facillime quiuis iam videbit:

Ὣς γάρ οἱ διέκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν, [τάχιστα
Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῆνιν· ἐπείγετο δ' ὅττι
Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ Διόθεν θέμις ἦεν.

Ibid. C. 2. Diaconus. ὥς φησι Τζέτζης, ὁ ἀερολεσχότατος ἐνθάδε] Ne quis existimet ex hoc loco Tzetzi ascribenda esse τὰ εἰς Ἀσπίδα περιφερόμενα σχόλια, vt videlicet in iis aliquid desideretur quod hoc loco adducatur a Diacono: locus Tzetzis quem adducit, est ad Hesiodi Ἡμερῶν locum illum: τῇ

γάρ τοι νεῦ νόματ' ἀϛεροπότητ☉ ἀϛέρχης. vbi ille: ἀϛεροπότητ☉, ὁ ἐν ἀέρι πετόμενος· παρωνυματίζει δὲ ἡ εὐθεῖα αὐτῆ ἀπὸ γενικῆς. ἀϛεροπότης μὲν γὰρ κλίνεται ἀϛεροπότου· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀϛεροπότητ☉. ἀπὸ τῆς ἀϛεροπότητ☉ οὖν γενικῆς οὔτ☉ τὴν εὐθεῖαν ταύτην παρεσχημάτισεν. ex quo probabile est nō alius quam in Hesiodi Ἔργα & Ἡμέρας commentationes Tzetzis vidisse Diaconum: qui ea ex illis adducit.

Ib. Alter. Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων] τῶν ἡμιθέων. Τάφιοι μὲν γὰρ ἐκ τῆς νήσου λέγονται. Τηλεβόαι δὲ, ἐκ τοῦ τῆλε βοᾶν· μεγαλόφωνοι γὰρ] Pessime in editione qua vsi sumus conceptum erat hoc modo: Τάφιοι μὲν γὰρ ἐκ τῆς νήσου λέγονται, ἐκ τοῦ τῆλε βοᾶν, cum manifesta emendatorum negligentia. Nos vocem, Τηλεβόαι, addidimus, quæ sensum explet perficitque. In sequentibus in eadem editione legebatur non sine eorundē securitate nimia, τότε ἀνῆλε *ηγυόνος παῖδας, cum asteriscus hic locum non haberet, vtpote in re facili, & manifesta, cum scribendum sit, Ἠλεκτρυόν☉ παῖδας, vt repræsentauimus. Sed huiusmodi persequi & præter morem nostrum est, & præter institutum, non præter religionem tamen quæ in editionibus seruanda est; & diligentiam: quæ sine huiusmodi non constat.

Pag. 190. C. 1. Diac. ἀλφησάς] ὁ ἐφευρετὴς κατὰ Τζέτζην οἱουδήποτε πράγματ☉] & hæc ex glossis eiusdem ad Ἔργα petita sunt. Locus est: τιμὴ ἀνδράσιν ἀλφηστῇσι] βλάβην λέγει τὰς τέχνας. ἀλφηστὰς, τοῖς ἐργαζομένοις ἀνδράσιν, διὸ ἀλφ ἐστι τὸ πρότερον. Sed plus infert Diaconus, quam ibi a Tzetze dicitur. An ergo alio respicit? aut vetus aliquid in manibus habuit τῶν τοῦ Τζέτζου ἀνεκδότων in Hesiodi clypeum? Quæ ipsa quoque nos in ea quam amplexi sumus de his scholijs quæ circumferuntur opinione confirmarent: non esse nimirum Tzetzis: quamuis dubium non sit quin multa desint.

Pag. 192. C. 2. Alt. κεκριμένην γενεάν] διακεχωρισμένην γενεάν· ὁ μὲν ἐκ Διὸς θεοῦ, ὁ δὲ ἐξ Ἄρεως. ῥης Ἄρητος Ἀρητιάδης] mutila hæc sunt & confusa, aut in alium locum translata: aut vtrunque potius hic commissum est. Scribe hoc modo: κεκριμένην γενεάν] διακεχωρισμένην γενεάν. ὁ μὲν ἐκ Διὸς τοῦ θεοῦ, ὁ δὲ ἐξ Ἀμφιτρύωνος ἀνθρώπου: quod prætermissum. Reliqua hic locum non habent. Est enim glossa, quæ spectat ad ea quæ sequuntur: Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρητιάδην. nam illud, ὁ δὲ ἐξ Ἄρεως, negligentia editoris commissum est. Illa enim quæ de Hercule & Iphiclo dicuntur, cum ijs confunduntur quæ ad Cycnum spectant.

Pag. 196. C. 1. Diac. ὡς μαρτυρεῖ καὶ Θεόκριτος· φησὶ γὰρ, Ἡρακλέα δεκάμηνον ἐόντα γέγονέναι μήτηρ] Excoriauit poetam summum, cui nunquam hic versus in mentem venit. Sed Grammatici festinantes nihil pensi habent, vt quamprimum sensum perficiant, quem vnico versu concludere voluit Diaconus, magis quam par est in re aliena securus. Theocritus scripserat, Ἡρακλέα δεκάμηνον ἐόντα ποχ' ἁ Μιδεᾶτις Ἀλκμήνα: & quæ sequuntur. Longa autem periodus torserat Diaconum. itaque huic parti succurrere voluit. mea sententia tutius fuisset non adduxisse. Nam quam fidem grammaticis habebimus, cum nobis ἀποσπασμάτια certum poetarum adducunt, quæ ad nos non peruenerunt?

Pag. 197. C. 1. Diacon. ὀρείχαλκ☉ τὸ λευκὸν χάλκωμα] Tota hæc glossa hic eijcienda est, & reponenda suo loco: nimirum, ad textus sequentis illa verba: ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ: hac ratione: ὀρειχάλκοιο φαεινοῦ] ὀρείχαλκος τὸ λευκὸν χάλκωμα· ὃ ἐν ὄρεσι γὰρ εὑρίσκεται. ἄλλοι δὲ φασιν, ὅτι καὶ Φιλόστρατ☉, ὀρείχαλκον ὕλην τινὰ ἀπαλλακτὴν τιμιωτέραν χαλκοῦ, ἢ αὐτοῦ χαλκίζει. Reliqua quæ sequuntur,

tur, nimirum, ὥσπερ δὲ ἀνατιθέαμεν, ad verba sequentia spectant, Ἡ'φαίστῳ κλυτὰ δῶρα.

Ib. C. 2. Diac. Α'ρείονα] τὸ συγκριτικὸν ἔλαβεν αὐτὶ θηλυκοῦ] Scribe τὸ συγκριτικὸν ἔλαβεν αὐτὶ θηλυκοῦ. Loquitur περὶ τοῦ Α'ρείονα.

Pag. 198. C. 2. Diac. ἄρα δὲ σημαίνει τρία, τὴν κατάραν, τὴν εὐχὴν, καὶ τὴν βλάβην] Hic inserenda fuerunt verba illa, quæ in editione Veneta aliam sedem occuparant, ἀρῆς, ἤγουν βλάβης. ἐξ Ο'μήρου δὲ ὑπαντιποίην δ' ἀπὸ ὃν πάντες οἱ στίχοι. ἄρα δὲ σημαίνει τρία, τὴν κατάραν, τὴν εὐχὴν, καὶ τὴν βλάβην. quæ antea legebantur ad vocem ἀρείονα annotata, ineptissime: quod pagina præcedenti est. Ὡς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Α'ρείονα κυανοχαίτην. Vbi locum habere non possunt.

Pag. 199. C. 2. Diac. ὅλον γὰρ κύκλῳ λαμπρὸν ἦν ἐν γύψῳ καὶ ἐλέφαντ🜨 ὅσιος] ex idiotismo sequiore, pro, σὺν γύψῳ, vel γύψῳ. Sic infra, ἐν ὀφθαλμοῖς πυρ απῦσι. Rursus pag. 204. ἐπιδείξει ὁ Α'πόλλων, ὁ υἱὸς τῆς Λητοῦς καὶ τοῦ Διὸς, ἐν χρυσῇ λύρᾳ. pag. 209. ἡ δὲ ἀχλὺς εἰστήκει, ἀπλήστως καὶ μεγάλως στυγνὴ καὶ ἐκλελυμένη, μυδαλέα καὶ διάβροχος οὖσα ἐν δάκρυσι. pag. 210. πλησίον δὲ (φησιν) ἐκείνων ἦν πόλις εὐπυργωτος, χρυσαῖ δὲ πύλαι ἐφύλασσον τὸ πόλιν ἐκείνην ὅπλα, ἡρμοσμέναι καὶ κεκλεισμέναι ἐν ὑπερθυρίοις, ἤγουν τῇ φλιᾷ, ἢ ἐν κλεισὶν pag. 212. οἱ μὲν οὖν ἐκείνων ἐν δρεπάναις ὀξείαις ἐθέριζον. & supra pag. 189. ὄντως μὲν αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν πατέρα ἐν δυνάμει φονδέως. Volui hæc notare in gratiam eorum qui posteriores scriptores legunt, & vtriusque Hellenismi rationes obseruare se postulant.

Pag. 200. Hesiod. τὰ δὲ δαίετο θαῦτα ἔργα] Videtur legisse Diaconus, θαυματὰ: quod glossa sua satis declarat: τὰ δὲ θαυματὰ καὶ θαυμαστὰ ἔργα δαίετο, ἤγουν μεμερισμένα ἦσαν, καὶ οὐ συγκεχυμένα· θαυματὸν δὲ τὸ θαυμαστὸν, διὰ τὸ μέτρον, καὶ Πίνδαρος· ἦ θαυματὰ πολλά.

Pag. 204. C. 1. Diac. θωρήσσειν δὲ μέγα καὶ ἕν, καὶ γίνεται] Fortasse, θαρμέσσειν δὲ μέγα, καὶ ἢ &c.] Porro quanti sit hæc obseruatiuncula, sciunt qui Hippocratem & Galenum legerunt: apud quem θώρηξις, ἡ οἰνοποσία non aliter, quã apud Erotianum θωρῦξαι. In sequentibus autem pro θωρήσσειν legendum fortasse θωρύσσειν, & θώρυξις. Etiam quod apud Hesychium legitur, θώρηξις non dubium est quin corruptum sit ex Galenica voce θωρηξις. Scimus apud Suidam scribi θωρήσσομαι, & θώρηξις ex Aristophane, apud quem tamen θωρήξομαι scribitur; apud interpretem θώρυξις. Sed hæ varietates sunt ex corruptis scripturis: nec est dubium. Tantum moneo, caussæ non esse cur medici nimium fidei hac in re tribuant Phauorino, quem ab ipsis adduci video, vt ostendant quod volunt: qui scriptor qua fide vsus sit in describendis sæpe corruptissimis locis veterum Grammaticorum, possemus ex vno Hesychio probare: quod facturos nos confido, cum doctissimum scriptorem illum & veterum Criticorum eruditissimum a nobis emendatum publico daturi simus. Si deus nobis permittat tam diu in hoc stadio decurrere.

Ibid. Hesiodus: θεῶν δ' ἴδος ἀγνὸς ὄλυμπος] Scribendum omnino existimo: θεῶν δ' ἴδος ἄγνυτ' ὄλυμπος. Græcis ἄγνυσθαι, Latinis *frangere*, est, ἠχώ τινα ἀποτελεῖν, *sonitum edere*. Vnde *fracti fluctus* Horatio dicuntur, τὰ ἠχοῦντα κύματα:

Fractisque rauci fluctibus Hadriæ.

Cælum frangebatur, ὄλυμπος ἄγνυτο, id est, ἠχὼ μεγάλην ἀπετέλει, *resonabat*. Et ne quis dubitet, infra dicitur, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ. vbi Diaconus interpretatur, ἐκλᾶτο ἡ ἠχὼ, sicut hoc loco ἄγνυτ' ὄλυμπος, nihil aliud est. Ι'μερόεν κιθάριζε Λητοῦς καὶ Διὸς υἱὸς χρυσείῃ φόρμιγγι· θεῶν δ' ἴδος ἄγνυτ' ὄλυμπος.

Pag.

Pag. 207. C. 1. Alt. ἱππότα Περίδης] κατὰ τοὺς γλωσσογράφους ἱππότην εἴκαστον φυγάδα] An intelligit veteres Hesiodi glossatores? ita ἱππότα Νηλεὺς quibusdam Criticis exponebatur ὁ φυγάς. Iisdem glossis vsus est Eustathius quibus hic magister, qui idem affirmat. διὸ καὶ ἱππότης νῦν εἰρῆσθαι δοκεῖ ὁ αὐτὸς ἀντὶ τοῦ φυγάς· κεῖται γάρ ποτε τὸ ἱππότης ὄνομα κατὰ τοὺς γλωσσογράφους ἐπὶ τοιούτου σημαινομένου. an vero Hesiodi? an eos qui κατὰ στοιχεῖα γλώσσας ediderant: qualis hodie præcipue est Hesychius: cuius Lexicon nihil aliud est quam perpetuæ autorum glossæ, & interpretationes ex sententia veterum Criticorum? An ergo existimabimus esse huiusmodi glossam quæ ἱππότα exponit, φυγάς. Non crediderim. sapit enim ambitionem recentiorum Græculorum, qui semper sagatebant, ne deesset noua interpretatio aut inaudita prius. Succurrit nobis Hesychius, qui monet hanc glossam esse τῶν νεωτέρων, & nulli veterum Criticorum in mentem venisse: qui cum vulgares sententias recitauit, addit: οἱ δὲ φυγάς. ἐκ τοῦ καλλίον γὰρ ἐπιτήδευον ἱππικῆς, ἱππικώτατος· ἄλλοι ἱππηλάτης. Et certe nos illi accedimus.

Ibid. C. 2. Alt. περὶ τὸ ἐκεῖ κατὰ τὴν βόην] Sequitur in eo authoritatem Ori Milesij, qui tradebat, κίβος ἐστὶ τὴν βοήν, ἤγουν, τὴν προφήν.

Pag. 211. C. 2. Diac. ἢ πρὸς τὴν κώμην ἀπήρχοντο] Scribe, πρὸς τὸν κῶμον.

Pag. 217. Hesiod. τοῦ γὰρ ὁ στυγέει παῖδα] In Solonis legibus opponebantur, βινεῖν (male legitur βαίνειν) & ὀπυίειν. Hesychius, βινεῖν, τὸ βίᾳ μίγνυσθαι, τὸ δὲ κατὰ νόμον, ὀπυίειν.

Pag. 221. C. 2 Diac. ἀνα στυγεῖ δὲ Διὶ γέρων, ἐπ' αὐτοῖς μέχρι ζωῆς ἐσχάτης] scribe & distingue: ἀναλογεῖ δὲ Διΐ. quæ verba στιγμὴν τελείαν postulant. Postea illa: γέρων ἐπ' αὐτοῖς μέχρι ζωῆς ἐσχάτης.

Pag. 222. Hesiod. ἀμφὶ δέ οἱ βραχίοσι τεύχεα ποικίλα χαλκῷ] τεύχεα ποικίλα, sunt, sicut Terentio *vestis varia*, ἡ πολυτελής. Nec abscedit multum Diaconus, qui interpretatur, κεκοσμημένα ἐν χαλκῷ: cui loquendi rationi illa omnia quæ supra ex hoc homine adduximus multis, sunt germana, & vt princeps medicorum loquitur, ἠδελφισμένα. Atque ita quidem Hesiodi scutum deponimus, duplici modo lepidum ποίημα, & quod non minus Apolline quam Hercule dignum sit.

DAN.

DANIELIS HEINSII
NOTÆ
IN THEOGONIAM
& Interpretes.

AMICE *Lector, Nolim hic expectes, sicut supra præfatus sum, vt singulorum quæ a me vel immutata, vel dempta, vel suppleta sunt, in illis Scholiis, quæ,* ΣΧΟΛΙΑ ΠΑΛΑΙΑ, *inscripsimus, rationem reddam: Cum nihil sine authoritate in eo secutus sim, qui ex duobus exemplaribus quibus vsus sum, vnam integram editionem dare sum conatus: Cum editio quæ vulgo omnibus præferretur, & corrupta esset sæpe, & quod plus, integris fere paginis interdum mutilata. Cui hæc scholia asscribi debeant, parum certe refert vt sciamus. Præsertim cum grammatici illas suas συναγωγὰς in præstantißimos autores vndique collectas ita sæpe prodire voluerint, vt aucupari famam viderentur, aut gloriam: quæ non debebatur illis maior, quam debetur iis qui ex aliis omnia afferunt, laborem tamen suum publicæ vtilitati imputant. Diaconũ cum necesse fuit, emẽdauimus. De quo homine quid dicam? Me quidem autore nunquam suscepisset opus tam friuolum & ineptum, vt sensum ex Theogonia occultum, & allegoriarum scrutaretur abyssum. Scimus quantopere in hoc scribendi genere sibi placuerint philosophi veteres, quantum in hoc ipso Hesiodi scripto tentarint, quantum sibi licere voluerint. Quorum exemplo si quid audendum erat Christiano homini, & fide puriori imbuto, at certe diuinæ religionis suæ mysteria, ineffabilem salutis nostræ œconomiam, dispensationem æternæ sapientiæ, ab his sordibus immunem habere debuit. Minus enim hic licet quam in Philosophorum placitis. Theologi itaque cum legent ea quæ de Hercule suo fabulati sunt veteres ad Christum referri, quæ de Iouis generatione ad Dei filium ἄναρχον καὶ ἄχρονον trahi, cum tela Iouis sanctam crucem appellari, quæ bonos seruet malos perdat; vt volent, vel ringentur, vel ridebunt, vel miserabuntur hominem. Nos vero extra noxiam habebunt: qui bona fide hæc vt erant ad omnes transmisimus, ne quempiam hoc tempore offendamus, quo in factiones res pietatis trahitur. Vtrumque igitur vbi necesse fuit interpretem emendauimus, vt apparebit lectori: pauca quædam præterea, sed non nisi quæ subito occurrebant, annotauimus.*

PAG. 228. C. 2. Diaconus. φιλόμωλον γὰρ αἰεὶ τὸ τῶν νέων γένος, καὶ τοῖς πιστοῖς βαζόμενον χωρεῖν] Scripsit hoc modo Illustris Scaliger, cum male legeretur antea χωρεῖς.

Pag. 230. C. 2. id. ἀθρεῖ δὲ ὁ διαβαπτιζόμενος καὶ οἱ φιλόνεικοι ἀκροαταὶ καὶ τὸ τοῦ ὀνόματος σύμπληξιν.] scribe, σύμπλυξιν. sic supra: ἀναπειρόμεναι ἀλλαξῆ καὶ συμπλυσσόμεναι. infra: ἐπειδὴ μέλλει συσέλλεσθαι καὶ συμπλύσσεσθαι.

Pag. 234. C. 1. Schol. ἀνοίκιον δὲ παρθένοις, Μοῦσαι, τὸ ἐπίθετον] scribendum, ἀνοίκειον δὲ παρθένοις Μούσαις τὸ ἐπίθετον, nimirum ἐρρωμέναι, aut simile quid quod denotat τὸ σύντονον, & pugnat cum ἀπαλοῖς. Quamuis omnino existimem, locum esse mutilum: hoc tamen modo legendum esse facile apparet.

Ibid. C. 2. Schol. Ἡσίοδον φησὶ, τὸν εὐτελῆ] Certum est nunquam hoc ita sumpsisse veteres: qui totum hunc Hesiodi locum tanquam a περιαυτολογίᾳ suspectum habuerunt, varieque illuserunt. Nec alio spectat totus Luciani dialogus qui ab Hesiodo inscriptus est, quam vt ex hoc loco poetæ insultet, tanquam φορτικῷ & περιαυτολόγῳ. Nec aliud in animo habuit Naso cum scripsit in primo ingeniosissimæ artis suæ:

Nec mihi sunt visæ Clio Cliusque sorores
Pascenti pecudes vallibus Ascra tuis.

Amolitur a se suspicionem qua laborabat Hesiodus: ita vt antiqui γουζίδους vocarint gloriosos homines, qui idem de se quod Hesiodus prædicarent; quod a Musis artem accepissent; falso tamen, ac propterea ψεῦσται essent, hoc est ἀπατεῶνες, καὶ ἀλαζόνες. Hesychius: Γουζίοδος, ψεύδος ἀπατεών. Quales sunt hodieque laureata illa mendicabula,

Δύστηνα τ' ἦτε κ' ἄπιστα θρέμματα,
Λιμοῖο πατρὸς δυστεβέστατον γένος,
Ἄνδρες θρηνήρεις, διπλοπλάνες, οἳ ἀεὶ
Σέβουσι Μούσας ὥσπερ ἀρτοπώλιδας.

Pag. 235. C. 1. Schol. ἀλλὰ σύ, ὦ Ἡσίοδε, πάντα τῶν ἀρχαίων ῥημάτων] Relliquias has esse Tzetzis, quæ alicunde hic irrepserunt, aut cum his Scholijs commistæ sunt, quouis precio contenderim.

Id. ib. Δεύτερον αὖτε Ζῆνα] ἀρχόμενος τοῦ δευτέρου προοιμίου, τὸν Δία ἐκ δευτέρου ὑμνοῦσιν ἀρχόμεναι καὶ λήγουσαι] Bene legit quisquis est interpres versuum, qui in Hesiodo male conceptus legitur: Ἀρχόμεναι δ' ὑμνεῦσι θεαί, λήγουσί τ' ἀοιδῆς: sine vllo sensu; quod metuerunt τὸ συμπλοκὴν τῆς αι, quod satis vsitatum, & tutum est: si non ex artis ratione at vsurpationis certe. Vt sit Ἀρχόμεναί δ' ὑμνεῦσι θεαὶ λήγουσαί τ' ἀοιδῆς.

Pag. 236. C. 1. Schol. νόμους καὶ ἤθεα κεδνά] νόμους δὲ λέγει, τὰς πολιτείας, τὰς διατριβάς, τὰς νεμέσεις] malim νεμήσεις: infra eadem glossa tota propemodum repetitur. Τιμὰς δὲ λέγει τὰς πολιτείας, τὰς διατριβάς, τὰς νεμήσεις, τὰ διαιτήματα. addit tamen, ἤθεα δὲ τὰ ἔργα.

Pag. 238. C. 1. Diac. ἐκ χάους δὲ τὸ ἔρεβος καὶ ἡ νὺξ γεννᾶται, δηλαδὴ, ὁ ὑπὸ τοῦ ἀπὸ τῆς διακοσμήσεως] Scribe, σκότος.

Pag. 239. C. 1. Schol. Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων] Verba illa quæ vncis inclusimus, ὅτι καὶ Ζεὺς & c. aliunde manifeste translata sunt: illa tamen quæ sub finem sunt, οὐχ' ὡς ἔλαχε παραμυθεῖσθαι, ita fortasse cum superioribus connecti possunt, & ad huius loci interpretationem trahi: ὡς δυνατοῦ ὄντος ἀοιδοῦ, παραμυθήσασθαι, οὐχ' ὡς ἔλαχε παραμυθήσασθαι, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνο τῶν κηδείων μεμνῆσθαι ἐκεῖνον. Nam hæc aut similia deesse videntur. Ita tota glossa esset: Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων] ἐντεῦθα δείκνυσι τὴν δύναμιν τῆς Μουσικῆς, διὰ τὸ εἰπεῖν, [νεοκηδέι θυμῷ] ἀντὶ τοῦ κατάπαυσιν τὸ νέον πάθος, ὡς δυνατοῦ τινος ἀοιδοῦ παραμυθήσασθαι, καὶ οὐχ' ὡς ἔλαχε παραμυθήσασθαι, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνο τῶν κηδείων μεμνῆσθαι ἐκεῖνον.

Pag. 239. C. 2. Sch. καὶ ποταμὸς καὶ πόντος ἀπείριτος] καὶ γαῖα] illa verba καὶ γαῖα non est dubium quin remanserint ex aliqua inter-

interpretatione quæ desideratur. Scripsit enim Hesiodus: Ε᾽ςτι δ᾽ ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοιτο, Καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος, οἴδματι θύων. Ponamus igitur scripsisse Grammaticum, quandoquidem hic coniecturis agendum est, vt cohæreat cum superiori glossa, cuius hæc postrema sunt, εἶπε, διὰ τοῦτο τῆς πρώτης μετοχῆς κέχρηται. ὡς θεοὶ, καὶ γαῖα. Καὶ ποταμοὶ καὶ πόντος ἀπείριτος, οἴδματι θύων] τῇ καταπλήξει ἐπανῆλθε &c. nã illud καὶ γαῖα, transpositum est, aut ex tali interpretatione, aut constitutione verborum Hesiodi remansit: illa autem Glossa, τῇ καταπλήξει, ad vltima proprie spectant, quæ de mari dicuntur.

Pag. 240. C. 2. Schol. Α᾽θανάτων δὲ εἶπεν, ἵνα δείξῃ, ὅτι τῶν ἀρχαίων εὐσεβῶν ὄντων, συναναστρέφοντο] Nec Glossa hæc placet, nec verba Hesiodi quæ respicit: Η῎τοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ᾽ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Α᾽θανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος ὀλύμπου. Nullus est qui non facillime intelligat, cur terra πάντων ἕδος ἀσφαλὲς dicatur. At vero cur ἀθανάτων ἕδος dicatur, ἐνταῦθα, vt in prouerbio est, πᾶς ὁ ἀγὼν κεῖται. Succurrit interpres Græcus Glossa lepida, hoc est reuera Græca, & μυθικῶς πεπλασμένῃ. ἀθανάτων εἶπεν, ἵνα δείξῃ, ὅτι τῶν ἀρχαίων εὐσεβῶν ὄντων, συναναστρέφοντο αὐτοῖς οἱ θεοί. quæ verba hoc volunt. Propterea Hesiodum terram dixisse sedem deorum, vt ostendat ante fugatam e terris iustitiam, Deos in terris cum hominibus egisse. Aristoteles ἐν τῷ περὶ Ξενοφάνους totum hunc Hesiodi locum duobus versibus minorem adducit: Α᾽υτίκα δ᾽ Η῾σίοδος, inquit, Πρῶτον μὲν πάντων, φησὶ, χάος ἐγένετ᾽ αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ᾽ εὐρύστερνος πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Η῎ δ᾽ ἔρος, ὃς πάντεσσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν. quod quidem a Philosopho factum existimaremus, vt eo citius ad propositum suum festinaret, nisi idem a Platone fieret, qui in Symposio: ἀλλ᾽ Η῾σίοδος Πρῶτον μὲν χάος γενέσθαι φησὶν, αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ᾽ εὐρύστερνος πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Η῎ δ᾽ ἔρος. Iterum Aristoteles Metaphys. 1. cap. 4. Υ῾ποπτεύσειε δ᾽ ἄν τις Η῾σίοδον πρῶτον ζητῆσαι τὸ τοιοῦτον, κἂν εἴ τις ἄλλος ἔρωτα ἢ ἐπιθυμίαν ἐν τοῖς οὖσιν ἔθηκεν ὡς ἀρχήν. οἷον καὶ Παρμενίδης. καὶ γὰρ οὗτος κατασκευάζων τὴν τοῦ παντὸς γένεσιν, Πρώτιστον μὲν (φησιν) ἔρωτα θεῶν μητίσατο πάντων. Η῾σίοδος δὲ, Πάντων μὲν πρώτιστα χάος γένετ᾽, αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ᾽ εὐρύστερνος Η῎ δ᾽ ἔρος, ὃς πάντεσσι μεταπρέπει ἀθανάτοισιν. Aristoteles igitur, vt videtur ἠθέτει duos interiectos versus, vt & Plato: quamuis sciam sæpenumero inter citandum nihil respicere philosophos illos, præter illud cuius gratia citatur. Zenonẽ quoque idem fecisse notat interpres, & inter reliquos illum, Γαῖ᾽ εὐρύστερνος. Si igitur Aristotelem sequamur & Platonem, duosque hos versus eiiciamus, nihil erit opus Glossa tam frigida.

Pag. 246. C. 2. Diac. παρόσον ἐπισυμβαίνειν εἰώθει ἐν θαλάσσῃ τοῖς ναυτίλοις, *προσθεῖν τὰς ναῦς] Non opus esse hoc asterisco ostendit vox quæ infra occurrit, φράσματα καὶ δώματα ἔχειν, καὶ δόξα. καὶ φράγματα, ὑπ᾽ ἰσχύος καὶ δυνάμεως ἐπιπλωμάτα τοῖς ναυτίλοις τῶν νηῶν.

Ibid. C. 2. Schol. Ε᾽γκοιμέλσεις ἤτοι κοιλοτάτας ἔχοντα φάραγγας] Scribe, ἐγκοιλάσεις, ἤτοι κοιλοτάτας, &c.

Pag. 248. C. 1. Sch. ὁ δὲ Ο῞μηρος, τὸν * Ο῞μηρον καλεῖ ἑκατόγχειρα δι᾽ αὐτὸ τοῦτο] Scribe, τὸν Βριάρεων.

Pag. 266. C. 1. Diac. εἰώθασι γὰρ οἱ εὐσεβέστεροι τῶν ἀνθρώπων, τὴν εἰς τὸ θεῖον δῆλα δὴ εὐορκωμοσίαν ἀσπάζεσθαι τοὺς* τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ σεμνοτέρους &c.] fortasse: ἀσπάζεσθαι τοὺς εἰς τοὺς ἀγαθοὺς. & c. dixit autem insolenter τὸ εἰς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἔξωθεν sumendo τὸ ὀρκωμοσίαν, sicut eadem periodo dixit, εἰς τὸ θεῖον ὀρκωμοσίαν, pro, κατὰ τοῦ θεοῦ.

Pag. 271. Hesiodus. Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον] βαίτυλον nimirum. lapidem,

dem, qui pro Ioue Saturno obtrusus erat, βαίτυλον dicebant: Hesychius: οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ δοθεὶς λίθος τῷ Κρόνῳ ἀντὶ Διός.

Pag.303.C.2.Sch. Ἥβην καὶ Ἄρεα] διότι ἡβάζουσιν ἀέρα εἰσπνέοντες καὶ ἐκπνέοντες οἱ ἄνθρωποι. τὸν δὲ ἀέρα γεννᾷ] Scribe, τὸν δὲ Ἄρην γεννᾷ: ita Diaconus. διότι ἡβάζουσιν εἰσπνέοντες καὶ ἐκπνέοντες οἱ ἄνθρωποι· τὸν δὲ Ἄρην γεννᾷ, διότι δι' ἀέρα καὶ εὔκρατον τόπον ἐρίζουσι καὶ μάχονται ἔνιοι. Sæpe mutuas operas tradunt, & bellas συνεμπτώσεις nobis tradunt, vt honestissimo vtamur nomine.

Id. ibid. ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης] Ἀμφιτρίτη ἡ τῶν ὑδάτων φύσις] malim χύσις, vt infra alibi.

Pag.306.C.2.Sch. ἐξ ἧς οἱ ἆθλοι γίνονται, ἤγουν αἱ ἀπογεννήσεις τῶν ποταμῶν] Scribe, τῶν πολέμων.

Reliqua, si quæ potius typographorum incuria commissa videntur: quæ partim a nobis emendata sunt: partim fortasse prætermissa: partim inter properandum commissa, quiuis per se facile emendabit. Nobis operæpretium his adiungere visum non fuit: nec est certe.

AMICE Lector, Dum schedas meas excutio, inueni quædam in Hesiodo obseruata, a doctissimo iuuene, & amico meo Joanne Meursio: qui nonnulla etiam fragmenta suppeditauit, in quæ quanuis magna ex parte ipse incidissem partim: partim ab aliis accepissem, ac præsertim Scaligero, nolui tamen tam propensum studium laude carere.

IOAN-

EXCVSSI, mi Heinsi, quod promiseram præsenti, tandem scedas meas, vt Hesiodi fragmenta, quæ petebas, subministrarem. Sed ecce, dum hoc ago, alia quoque occurrunt in iisdem olim notata, quæ fortasse non minus grata habebis. Qualiacunque vero sunt, tuo ea iudicio & candori permitto; & discipe, si publico prodesse possint.

DICAM *primo obiter de Poëtâ ipso, tanti olim illius Carmina facta fuisse, vt memoriter ediscerentur, recitarenturque. Athenæus lib.* XIV. *refert ex Chamæleontis libro De Stesichoro.* χαμαιλέων δ' ἐν τῷ περὶ Στησιχόρου καὶ μελῳδηθῆναί φησιν οὐ μόνον τὰ Ὁμήρου, ἀλλὰ καὶ τὰ Ἡσιόδου. *Venio nunc ad Poëmatum ἐπιγραφάς. Primum locum inter ista obtinent* ἔργα καὶ ἡμέραι. *Illorum hic versus est:*

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

Qui citatur etiam à Synesio περὶ ἐνυπνίων *statim in ipso initio:*

Αὐτὰρ ἐπεὶ κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων]

Longe aliter citantur hi versus à Theodoreto in Sermone De Martyribus, hoc modo:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ, ἐπιχθόνιοι καλέονται,
Ἐσθλοὶ, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Quos sane satis oscitanter vertit Macrobius in Somn. Scip. lib. 1. cap. IX.

Indigetes diui fato summi Iouis hi sunt:
Quondam homines, modo cum superis humana tuentes,
Largi ac munifici, ius regum nunc quoque nacti.

Nam postremus ille versus est ex Hesiodio, qui paullo post sequitur:

Πλουτοδόται· καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.

Nisi dicere omninò velimus intercidisse in Macrobiano textu duos aut tres versus.

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς]

Hunc locũ respexit Philostratus in Imaginibus, cum inquit: ἐμέλησε μὲν γὰρ καὶ Ὁμήρῳ μύθου, καὶ Ἡσιόδῳ. *Paullo ante:*

Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' ὠκεανὸν βαθυδίνην
Ὄλβιοι ἥρωες ———

Huc respexit Auctor Prouerbiorũ: Ὁ Ἡσίοδός φησι μακάρων νήσους εἶναι περὶ τὸν ὠκεανὸν, καὶ τοὺς εὐδαίμονας οἰκεῖν ὑπὸ Κρόνου βασιλευομένους.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι ———

Huius loci ita meminit Agathias in Epigrammatis:

Τῆς ἀρετῆς, ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν,
Ἔμπεδον ἀσκητῇσι, ὁ δ' οὐ κατὰ τοῦδε πελάζει.
Κλίμακα γὰρ τανυὴν πτερόεσσαν ἀφνειὸν τυρσῷ.
Ἱδρῶτι πλάζουσιν ἀμφιδίησι κέλευθον.
Ὑψόθι δ' εἰσορόωσι θαλασσαίην ἀτέλεστον.
Ναὶ τάχα τῆς ἀρετῆς πεισόμεθα θαλάμοις.

Et respexit Ammianus lib. XIV. Quam autem sit pulcrum exigua hæc spernentem & minima, ad ascensus veræ gloriæ tendere longos & arduos, vt memorat vates Ascræus, Censorius Cato monstrauit. *Sed in illo ipso loco,* ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται. *lego* εἰς ἄκρον ἵκηαι: *alloquitur enim fratrem Persen.*

Αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι]

His Synesius oculos habuit Epist. CXXIX. ἀποτελοῦσι τῇ μιᾷ ἡμέρᾳ ἐν διαδοσεῖ χρυσοῦ νομίσματα δέκα, τὸ δὲ ἐπίμετρον, κατὰ τὸν θεσπέσιον Ἡσίοδον, τρισμύρια πλείω τοῦ παρ' αὐτοῦ.

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.]

Hunc versum semper in ore habuit Pittheus auus Thesei maternus, vt testatur Plutarchus in vitâ Thesei.

Ἤματι χειμερίῳ ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει]

Citatur iste versus etiam ab Antigono lib. ἱστοριῶν παραδόξων: ὁ δὲ πολύπους ἐν τῷ χειμῶνι πλεκτάνας αὐτοῦ ἐπεσθίει. ὥστ' ἐστιν

Ἤματι χειμερίῳ ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τίμνει.

vbi nota quoq; variantem lectionem τίμνει *pro* τένδει. *Etsi malim* τένδει.

Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ]

Auctor qui Hesiodi & Homeri certamen conscripsit, hoc loco pro νάσσατο *habet* ναίετο.

Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώοι, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.]

Pollux lib. 1. Cap. VII. ὅπου δὲ αὕτη ὁ Ἡσίοδος· ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώοι, τέτταρα καὶ δέκα ἔτη λέγει, συνυπειλημμένων τῶν δέκα. *Venio ad* ἀσπίδα *ipsam, quæ veteribus suspecta fuit: nam Aristophanes Grammaticus alterius cuiusdam esse censebat, qui Homericum Scutum imitandum sibi delegerit. Homerum autem etiam* ἀσπίδα *scripsisse Suidas testatur, & pa-*

 raphra

raphrasin scripsisse Philostratum. Ex Aristophanis quoque sententia Dionysius Longinus lib. περὶ ὕψους *dubitat, cuius hæc sunt verba,* ὁ ἀνθρώπινός γε τὸ Ἡσιόδειον ἐπὶ τῆς ἀχλύος· εἴγε Ἡσιόδου καὶ τὴν ἀσπίδα θετέον. *Venio nunc ad Fragmenta, quæ tu maximè desiderasti.*

Ea nos supra exhibuimus.

Erant & alia non pauca, excerpta ex Etymologico, sed quia memini dicere te D. Scaligerum hæc esse suppeditaturum, non libebat describere. Venio nunc ad quasi Fragmenta: id est, vbi citatur quidem Hesiodus, versibus tamen non prolatis. Et similiter video quoque fecisse Vrsinum in editione Fragment. Lyricorum: itaque neque tu, puto, rectè negliges, aut negligere etiam voles. Strabo lib. I. Ἐρατοσθένης δὲ Ἡσίοδον μὲν εἰκάζει πεπυσμένον περὶ τῆς Ὀδυσσέως πλάνης, ὅτι κατὰ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν γεγένηται, πιστεύσαντα τῇ δόξῃ, μὴ μόνον τῶν ὑφ' Ὁμήρου λεγομένων μεμνῆσθαι, ἀλλὰ καὶ Αἴτνης, καὶ Ὀρτυγίας τῆς πρὸς Συρακούσαις νησῖδος, καὶ Τυρρηνῶν.

Idem lib. XIII. Οὐδὲ γὰρ Ἡσίοδος οἶδε σχίαστον, ἀλλ' ἴσασι τὰς ἀπληγεῖς ὀρθάνη, καὶ κηνεσάλη, καὶ Τύχωνι, καὶ τοῖς τοιούτοις.

Apollodorus βιβλιοθήκης ά. Ἡσίοδος δὲ (λέγει) ἐξ Ὠλένου τῆς ἀχαΐας ἐφθαρμένην ὑπὸ Ἱπποστράτου τοῦ ἀμαρυγκέως.

Idem lib. II. Biblioth. Ἡσίοδος δὲ τὸν πελασγὸν αὐτόχθονα φησὶν εἶναι.

Ibidem, Ἡσίοδος δὲ καὶ Ἀκουσίλαος περίεργον αὐτὴν φασὶν εἶναι.

Ibidem. Διὸ φησιν Ἡσίοδος οὐκ ἐπειράσθη τὴν διὰ τῶν θεῶν ὀργὴν τοὺς γενομένους ὅρκους ὑπὲρ ἔρωτος.

Ibidem. αὗται δὲ ὡς ἐτελειώθησαν, ἐμάνησαν· ὡς μὲν Ἡσίοδός φησιν, ὅτι τὰς Διονύσου τελετὰς οὐ κατεδέχοντο.

Idem lib. III. Biblioth. Ἡσίοδος δὲ δίκην μὲν υἱὸς, δίκην δὲ θυγατέρας.

Ibidem. Ἡσίοδος δὲ φησιν ὅτι θεασάμενος περὶ Κυλλήνην ὄφεις συνουσιάζοντας, καὶ τούτους τρώσας, ἐγένετο ἐξ ἀνδρὸς γυνή· πάλιν δὲ τοὺς αὐτοὺς ὄφεις παρατηρήσας συνουσιάζοντας, ἐγένετο ἀνήρ.

Ibidem. Ἡσίοδος μὲν γὰρ αὐτὴν (κρείττω) μίαν εἶναι τῶν νυμφῶν λέγει.

Ibidem. Ἡσίοδος δὲ καί τινες ἕτεροι, τὴν ἀπολλόδωρον οὐκ ἰάσου, ἀλλὰ χοινικέως εἶναι.

Ibidem. Ἡσίοδος δὲ αὐτὸν (ἄδωνιν) φοίνικος καὶ ἀλφεσιβοίας λέγει.

Phrynichus in Eclogâ Dictionum Atticarum: Ἔτι μὲν ἐν ἐπῶν ἅπαξ παρ' ἀρχεφόνῳ ἐν δυσπαλέσι παίζοντι τὰς Ἡσιόδου ὑποθήκας.

Sed antequam finiam, non negligenda sunt & hæc fragmenta, quæ penè omiseram. Ex Stephano in Τάβαι.

—— παρ' Ἱπποδάμειαν Γερλυκίῳ.

Ex eodem in Ὤλενος.

ᾤκει δ' ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο.——

Existimo & de Theogoniâ hoc moneri non ineptè posse, primum omnium id argumentum tractasse Musæum Teste est Diog. Laërtius in Proœmio: παρὰ μὲν ἀθηναίοις γέγονε Μουσαῖος, παρὰ δὲ θηβαίοις Λίνος· καὶ τὸν μὲν Εὐμόλπου παῖδα φασί· ποιῆσαι δὲ θεογονίαν καὶ σφαῖραν πρῶτον. *Scripsit & eandem Epimenides ad quinque millia versuum, teste eodem Laërtio in vitâ eius. Sanè, vt hoc quoque obiter dicam, puto Hesiodum statim à Theogoniâ suas* ἠοίας *incepisse; idque coniicio ex quatuor postremis versibus τῆς θεογονίας.*

Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε ἡδυέπειαι
Μοῦσαι ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Nam certum est τὰς ἠοίας *nihil aliud fuisse quam mulierum præstantissimarum Catalogum. Hæc habebam mi Heinsi, quæ communicata tibi volui. Si iuuare forsan poterunt, aut grata tibi esse, erit cur gaudeam pro amicitiâ nostrâ. Vale, & illustrare nomen tuum, vti cæpisti, perge: & me amare. Hagæ Comitis Postrid. Kal. Octobr.* CIↃ. IↃC. II.

ANIMADVERSIONES ALIQVOT IN LATINAM
HESIODI
VERSIONEM.

Pag. 3. MVSÆ ex Pieria] *Male. simpliciter Pierides verte: si non ob aliud, ut saltem ambiguitas tollatur: nam & Tzetzes in eo deceptus fuit, ut ad eum notamus, & alij. Vide quæ ibi diximus.* Μοῦσαι Πιερίηθεν, *ad verbum,* Musæ a Pieria, *sicut,* Pastor ab Amphryso.

Ibid. Carminibus celebrantes] *Male. Vertendum erat,* carminibus celebres, *ita multa terminatione ἐνεργητικὰ, παθητικῶς eleganter sumi a poetis, notum esse debet. Errorem tamen hunc antiquum esse docent glossæ Hesychij, quæ exponunt, κλείουσαι, ὑμνοῦσαι. ex interprete nescio quo vetere Hesiodi: manifeste enim locum hunc in animo habuit.*

Ibid. Quomodo mortales homines] *verte,* per quem. *Eustathius,* βᾶ δὲ κατ' ὑλήεντα, ἀντὶ τοῦ κατὰ ὕλην. καὶ ἀλλαχοῦ. βῆ δὲ κατ' Ἰδαίων ὀρέων, καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, ὅντε διὰ, ἤγουν δι' οὗ.

Pag. 10. & pro iustitia *tua* dirige iudicia] *Viro modo accipiamus, non potest placere hæc interpretatio. Si accipiatur simpliciter ex opinione nostra, de qua supra egimus,* δίκῃ ἴθυνε θέμιστας, ἀντὶ τοῦ δίκην ποίησον κατὰ τὰς ἀγορὰς, *vel,* ἐν τῷ δικάζειν, *ut ad Persen referatur, reddendum erit,* & iustitiam in iudiciis sequere. *cuius adeo sententia me non pœnitet, ut existimem, unice confirmari παροιμίᾳ illo veterum, quod Eustathius affert:* Ἰστέον δὲ ὅτι καὶ τοὺς τὰς ἀδικίας ἀνέχοντας τοιούτους ποιοῦντας, Ἡσίοδος ἰθυδίκην, ὅ ἐστι δ' ἰθυδίκην φησί. τῇ δὲ ἀδικίᾳ δῆλον ὡς ἀντίκειται ἡ ἀδικία, σκολιοδικία τε οὖσα. *ita* δίκῃ ἰθύνειν θέμιστας, *erit simpliciter,* περὶ τὰς δίκας, ἤτοι τὴν ἀγορὰν, ἰθυδίκην, τουτέστι δίκαιον εἶναι.

Pag. 11. alteram quidem probauerit qui nouerit] *verte,* alteram quidem probarit sapiens. *Nam, ut in Notis nostris ostendimus,* ὁ νοήσας, *est,* ὁ σοφός. *Vide quæ ibi diximus.*

Ibid. in diuersa autem animum distrahunt] *verte,* differunt tamen inter se. *Vide quæ notamus supra.*

Pag. 13. Posuit vero ipsam Saturnius altiiugus, in æthere habitãs, Terræ in radicibus, *& quidem* hominibus longe meliorem] *verte,* posuit autem ipsam Saturnius sublimis, in æthere habitans, In terræ radicibus, & hominibus longe, *quam est altera,* meliorem.

Pag. 16. Opera namque parua est, *id est, esse debet,* litium que forique] *Dissentio plane a Græcis interpretibus, qui hic frustra ψιλωταὶ sunt, dum* ὤρη *scribendum asseuerant non* ὥρη. *Verte:* Parum enim temporis relinquitur, litium, & fori, Cui de victu in annum nondum prospectum est.

Ibid. Tibi vero non amplius erit iterum] *Verte,* tibi vero non amplius licebit. *Adi Notas nostras ad Hesiodum.*

Pag. 19. Occultatum enim habent dij victum hominibus] *verte:* occultarunt enim dij victum hominibus, *aut potius,* viuendi rationem: *nec enim Latinis aliter exprimendum est schema quo poeta utitur Pleonasmi Attici,* Κρύψαντες ἔχουσι.

Pag. 27. Et gratiam circumfundere capiti auream Venerem] χάριν *non possum ita simpliciter sumere.* χάρις *verbum Venereum est, & Attici* χαρίεσσαι *καὶ* ἱμερτὰ κοράσια *vocant puellas, in quarum oculis apparet* μαχλοσύνη, *qualis in Pandora fuit, coniuncta cum summis dotibus. Et mulieres* χαρίεσσαι *sunt αἱ ῥᾳδίως παρεχόμεναι ἑαυτὰς, quæ facile maritis præbent, facile illis morigerantur. Ut non mirum fuerit extitisse quosdam qui Pandoram nihil omnino esse existimarent, quam* τὴν ἐπιθυμίαν.

Ibid. Imponere vero caninamque mentem, & furaces mores &c.] *Verte:* addere verò impudentem mentem, & fallaces mores.

Ibid. Moxque ex terra finxit inclytus vtrinque claudus] *Verte,* inclytus ambiclaudus.

Pag. 33. familiæ hominum] *simpliciter,* homines, φῦλ' ἀνθρώπων *dictum est, sicut* genus piscium *Horatio,* sæcla hominum *Lucretio ad verbum essent,* φῦλα ἀνθρώπων, ipsi homines, οἱ ἄνθρωποι.

Pag. 38. Aerem induti] *verte,* inuisibiles, *ut appareat loquendi ratio, & quid sit* ἀὴρ, *nimirum* ἡ ἀοράσια.

Pag 41. Aureo neq. natura simile neq. intellectu] *verte,* Aureo neque corporis adolescentia simile, neque mente. φυὴ *est Homero non* ἡ φύσις, *cum* τῷ νοήματι *opponitur, sed* ἡ τοῦ σώματος ἀνάστασις: *mihi vero hoc loco placet*

tes Moschopulus, qui φυὴν interpretatur, σώματος ἀναδρομὴν, id est; corporis & membrorum adolescentiam. *tardius enim hi homines crescebant quam prius.*

Pag. 43. Vbi quidem ipsos mortis quoque finis adobruit] *Verte*, mors adobruit. *nam τέλος θανάτοιο quomodo ab Homero dicatur, pueris notum est. Eiusmodi interpretationes taediosos reddunt Graecos authores studiosis adolescentibus.*

Pag. 51. Verbis obliquis alloquens] *Verte*, iniustis. *Toto hoc opere τὸ σκολιὸν τῷ δικαίῳ opponitur, quam propterea ἰθυδίκην vocat, & δίκας ἰθείας, de quo supra diximus. & ἰθεῖαν δίκην, apud Hesiodum vbique frequentatum.*

Ibid. Raucus, malis gaudens] maledicus, malis gaudens. *Moschopulus, κακὸν φήμην ἐγείρων exposuit ratione simili: est autem τῷ φθονοῦντι ὁ χαιρεκακίας, quo hic vtitur.*

Ibid. Deorum ad familiam] *Haec pueri scire debebant*, Ἀθανάτων φῦλα, *ex ratione τῶν πολιτευόντων, esse τοὺς ἀθανάτους, ἤτοι τοὺς θεούς: vt & supra diximus.* Piscium & summa genus haesit vlmo.

Pag. 55. Sed nunc fabulam regibus dicam, tametsi ipsi sapiant] *Verte*, Nunc fabellam a brutis desumptam iudicibus proponam, quamuis ratione praeditis.

Ibid. Cito enim abit iusiurandum vna cum prauis iudicijs] *Verte*, continuo enim sequitur iusiurandum praua iudicia. *ἅμα τρέχει, est, ἀκολουθεῖ, ἕπεται. Ὅρκος est ἡ ἐπιορκία. Nihil in toto hoc loco intellexerunt, qui euanescere exposuerunt: qui tamen melius aliquid discere potuissent, nisi Graecorum interpretes consulere insuper habuissent: & praecipue Proclum.*

Ib. Iustitiae vero impetus tractae] *Verte*, Iustitiae vero clamor *excitatur* tractae, *quocunque, & c. quamuis me non lateat quid περὶ ῥόθου ex Plutarcho notet Proclus: quod hic locum non habet.*

Ibid. prauis autem iudicijs iudicarint leges] *verte*, prauisque iudicijs, *vel*, & prauis iudicijs: *non obseruant τὸ δὲ in eiusmodi nihil aliud esse quam τὸ καὶ, vel τὸ τε. his error passim inuenitur.*

Pag. 59. in conuiuijs vero partis opibus fruuntur.] *Nimium saepe ignoratione Hellenismi peccant contra τὸ ἰδιάζον linguae aut sermonis saltem poetici: Θαλίῃ μεμηλὸς est τὸ θάλλον, sicut apud poetam πολέμῳ μεμηλὼς, ὁ πολεμικὸς, πλούτῳ μεμηλὼς, ὁ πλούσιος. Verte*, Fructus autem colligunt florentes. *malim autem legere, θαλίης δὲ μεμηλότες, sicut sequitur, θάλλουσι δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές.*

Pag. 60. Malum vero consilium consulenti pessimũ] *vide quae annotauimus, & verte potius, consipienti, vel incunti pessimum.*

Pag. 61. Sed his nondum finem arbitror impositurum. *& c.*] *Verte*, Sed haec nondum arbitror facturum *& c.*

Ibid. Caeterum tibi ego bona sciens dico] *Verte*, Caeterum tibi ego bene cupiens. *causam habebis infra.*

Pag. 72. rursum hic inutilis vir est] *Verte*, Ille contra homo inutilis est. *αὖ & αὖτε apud Hesiodum & Xenophontem praecipue, sunt, τὸ ἐμπαλιν.*

Pag. 77. & quando lux sacra venerit] *Verte*, & quando matutinum tempus appropinquabit: *nisi frustra esse existimemus antiquos Homeri interpretes, qui haec tam studiose inculcant.*

Ibid. & negotium aliquod domesticum accidat] *Verte*, negotium aliquod fortuitum obruat. *Vide quae de τῷ ἄτῃ supra diximus.*

Pag. 84. mala enim in fundo parsimonia] *scribe*, sera. *legendum enim δειλή.*

Ibid. Credulitas pariter ac diffidentia perdiderunt homines] *Nihil notius est quam poetas omnes ὀάριζειν ἀντὶ τοῦ ἐρᾶν & amare, ob mollitiem illius temporis: quod Latini saepe sequuntur. Virgil.*

Agricola incuruo terram dimouit aratro.

quod hic in ἄλλοις factum est. Reddendum igitur fuit, perdunt.

Pag. 88. Vnicus vero filius seruarit paternam domum Pascendo] *Vide Notas, ex quibus disces quis sit horum sensus, & quomodo constituendus.*

Pag. 99. Adolescentiae mensuram habentes] *Verte*, qui modica aetate sint. *Ἥβης μέτρον illa pars est vbi ἥβη desinit. Ἀλλ' ἐπεὶ ἐρχόμενος, ἥβης μέτρον ἵκοιτο. Caue enim aut illa existimes, vt grammatici loquuntur, in παρέλκον ἐπος, & idem designare.*

Pag. 107. Instant vero opera bobus] *Verte*, boues occupati sunt, *perspicuitatis causa.*

Ibid. Inquit autem vir mentis compos] *Nimis negligenter in similibus Graecos interpretes inspexerunt. verte*, Constituit autem, *vel*, proponit sibi homo qui opinione sua diues est, fabricare currum. *nam φρένας ἀφνειὸς, vt recte Proclus notat, est, ὁ τῶν ἐν ὑπερηφανίᾳ οἴεσθαι ὁ πλούσιος. deinde & τὸ φησὶ non bene affectus est quod est, certo dicere, aut constituere, sicut Homero, τὸ φημὶ, ἀπὸ φωνὴν ἐστὶ τῆς φρενὸς γινομένης, & ἀξιωματικόν. quod proprium illius hominis est, qui, τοῖς φρεσὶν ἀφνειός.*

Ibid. domi reponendo] *Verte*, vt acquirat sibi. *οἰκία θέσθαι, ἀντὶ τοῦ περιποιεῖσθαι, ὁ ἑαυτοῦ*

ἀντὶ τοῦ ποιῶν venuste dicitur: proprium eiusmodi poetarum est, τὸ θείαξ, ἀντὶ τοῦ ποιῶν.

Ibid. Vt tibi se impleant arua] Verte, vt impleantur tibi arua. Non videtur intellexisse, τὸ πλήθῃ esse ἀντιπαθὲς.

Pag. 112. Obuersim manipulans puluerulentus] Verte, manipulans cum labore. de hoc alibi plura. κεκονιμένος hoc loco opponitur τῷ ἀεργῷ. Et Homero sæpe κονίζεσθαι est, τὸ πονεῖν, καὶ τὸ πόνῳ τρύχεσθαι. Horatio, duces dicuntur, non indecoro puluere sordidi, οἱ ἀθλητᾶς, καὶ ἐπὶ κόνει πονοῦντες.

Pag. 115 Spes vero non bona indigentem virum fert] Verte, fouet, vel nutrit.

Ibid. Indica autē seruis] Verte, Dic autem: nam τὸ δεικνύειν τῷ χρῆσθαι l'ariζω, vt notamus.

Pag. 118. Longæ enim validæque noctes sunt] Ineptissime. Verte, Longæ enim noctes succurrunt illis, vel, auxilio sunt. bobus nimirum, qui tum requiescunt. Ait enim, hieme plus alimonij requirere homines, minus boues, quia illis succurrunt longæ noctes, quibus requiescunt.

Pag. 127. Fugito vero vmbrosas tabernas, & ad Auroram cubile] Verte, Fugito sedes vmbrosas, & matutinum somnum. id est: Noli meridiari, & interstitio somno diem diffindere: noli præterea ad Auroram vsque lectum fouere.

Pag. 136. annus vero per terram accommodus sit] Verte, Ita annus in opere rustico absolutus est, vel sit.

Pag. 144. Nisi sciens Neptunus] Male. Verte, Nisi dedita opera. docte Græci interpretes τὸ πρόφρων reddunt, ἰδικῶς χλωθείς.

Ibid. In his enim summa est] Verte, Penes hos enim summa potestas est.

Ibid. Quia rapax est] male. Verte, Quia occasio ipsius rapienda est. hoc est, cum offertur occupanda. Vide quæ notamus ad interpretes Græcos, quibus omnibus hic aqua hæsit.

Pag. 145. mediocritatem obserua] Verte, Tempus commodum obserua.

Pag. 150. Bene vero animaduersionem.] Verte, reuerentiam erga Deos immortales obserua.

Pag. 151. plurima vero gratia ad mensuram euntis] Verte, si mediocritatem seruet, vel, modum.

Pag. 164. Sic facere] Ita agas.

Pag. 166. Nempe cum veritatem populi indicantes agunt] Verte, Nempe cum circa iuris negotia, vel circa iustitiam populi versantur. Vide quæ notamus, contra Græcos interpretes supra.

Pag. 176. Prima vero noua] transposita est horum duorum versuum interpretatio: posterior enim priori respondet.

Pag. 187. filia seruatoris populorum Electryonis] Verte, filia bellicosi, vel, populorum dissipatoris.

Pag. 189. sub clypeis anhelantes] Verte, supra clypeos suos animum gerentes. μαιόμενα τὸν θυμὸν ὑπὲρ ἀσπίδων ἔχοντες exponit glossa, quam hic sequimur.

Pag. 191. populorum defensor, splendidus heros] vt supra, populorum dissipator.

Pag. 192. Haudquaquam eadem sapientes] Verte, Haudquaquam similes. ὁμοῖα φρονεῖν, ὁμοῖα νοεῖν, ὁμοῖα εἰδέναι nihil aliud sunt, quam, ὁμοῖον εἶναι: sicut λυγρὰ φρονεῖν, λυγρὰ νοεῖν, λυγρὰ εἰδέναι, nihil aliud sunt quam λυγρὸν εἶναι. Quæ tam vsitata sunt Homero, vt mirum sit apud illum toties somniare interpretes. sic Cyclops dicitur ἀθεμίστια εἰδὼς, id est ἀθέμιστος. Supra apud Hesiodum ostendimus quo modo vertendum sit, ἐσθλὰ νοεῖν τινί.

Pag. 195. neque ingenio similes, neque intellectu] Verte, neque statura similes corporis, neque ingenio.

Ibid. sceleratum Eurystheum] Verte, extericineum. ἠλιτόμηνοι poetis dicuntur partus, qui a medicis ἠλιτόμηνοι: Hesychius ἠλιτόμηνον, ἡμαρτημένον. sed hic est, ἡμαρτημένον κατὰ τὸν ἱκνούμενον τῆς κυήσεως χρόνον.

Pag. 198. & vnguentum lachrymarum] Nihil est stultius. Verte, lachrymis madebant.

Pag. 200. In eo tumultus cædesque] Videtur legisse, Ἐν δ' ὅμαδός τε φόνος τε, non φόβος τε.

Pag. 202. nothum Martis] quam lectionem hic sequitur?

Ibid. Circa magnum Petræum] magnus Petræus.

Pag. 217. neque Mars exitium Prohibuerit] Arcebit.

Pag. 218. consiliarius Iupiter] Prudens.

Pag. 227. ita vt audirem iam futura quam præterita] vt scirem.

Ibid. deorum patrem atque etiam virorum] hominum.

Pag. 227. & finiunt carmē] Verte, & finientes carmen, legendo, λήγουσι, quod necesse est.

Pag. 243. adamantis in pectore animum habentem] Verte, ferreum.

Ibid. perfecti fluuij] Verte, rotundi.

Pag. 251. Euarineque, tam indolis gratæ] Verte, formæ. vt ita sumam, τὸ, formæ, ἀντὶ τοῦ σώματος ἀναδρομῆς.

Pag. 254. Ipsa insuper peperit aliud genus perplexum] Verte, ingens monstrum.

Ib. odiosa edoctam] Verte, abominabilem. Vide quæ supra de hoc loquēdi genere diximus.

Pag. 263. Partem vt habeat] *Verte*, Potestatem vt habeat. *idem est hoc loco μοῖρα de dijs, quod τιμὴ, quod λάχος, γέρας. & alia.*

Ibid. Imo etiam ſtelligero a cœlo ſortita eſt honorem] *Verte*, ſtelligero ſub cœlo ſortita eſt poteſtatem. *opponit enim τὰ ὑπ' οὐρανῷ, τοῖς θεοῖς, hoc eſt*, cœlum & terram.

Pag. 264. Facile porro domita] *Verte*, Rhea porro domita.

Pag. 272. prompto animo] ſcienti animo, *aut*, dedita opera. *ἑκών.*

Pag. 273. perpetua conſilia ſciens] *Verte*, immortalis. *ſic paulo poſt, hac ipſa pag. vertendum.*

Ibid. ſuper omnes conſilia edoctus] ſuper omnes ſapiens.

Pag. 283. decem plus annis] *Verte*, decem totos annos.

Pag. 297. valde ſpirantium] *Verte*, igneorum turbinum.

Eiuſmodi plura ſunt, & grauiora credo: ſed quæ in mentem veniebant proponere voluimus: vt & in reliquis minus rudiores decipiantur.

LECTORI.

SOLENT Græci qui cum fructu in veterum ſcriptis verſari volebant, partim quæ notanda videbantur, partim quæ inſtituto ſuo conductura putabant in Eclogas ſuas, & Σημειώσεις referre, vt nimirum vti volentibus in promptu & quaſi ἐν χερσὶν eſſent. Huic rei ſuccurrere voluimus: ſelegimus ea quæ in veterum Græcorum Scholiis non modo digniſſima obſeruatu erant: ſed & dictionum Heſiodicarum interpretationes fere omnes: præcipuè tamen elegantes, aut eruditas, aut tales ſaltem vt ferri poſſent aut inſtituto noſtro accommodari. Hoc dicimus quia in Theogonia multa prætermittenda fuerunt: in cuius interpretatione voluerunt ἀλληγορεῖν impune poſtremæ ætatis Græci, & quiduis ſibi permittere. De quibus iudicium ſuum vnicuique permittimus. Cæterum quo paratior eſſet & magis obuius vſus eorum, ſingula vocabula κατὰ στοιχεῖον propoſuimus, & obſeruato litterarum ordine. Veteres in eo grammaticos ſecuti, qui in Onomaſticis ſuis quibus veterum autorum locos illuſtrabant, ita præiuerunt. Vt iam Heſiodicum gloſſarium & vocabularium eâdem operâ habere poſſis, & quicquid apud interpretes Heſiodi boni eſt, quaſi e promptuario deſumere.

KATA-

Α.

B.

Γ.

γίγαν-

γίγαν-

Δ.

E.

Z.

H.

Ἰαπε-

K.

ss.

Λ.

M.

N.

Ξ.

Ο.

Π.

Παλάσσω,

 λεις

σύξ.

Τα

Υ.

Φ.

X.

Ψ.

Ω.

In hoc Indice numeri arithmetici paginam: littera columnam denotat.

QVIA *in pauculis illis Notis in quibus Hesiodi* Ἔργων καὶ Ἡμερῶν *loci aliquot a nobis illustrati sunt seorsim ab interpretibus, metuebamus ne numeri, qui singulas paginas indicant, minus diligenter vbique expressi essent: quanuis ibi minus quam in reliquis opus esset; noluimus tamen vel hoc cuiquam fraudi esse: Libuit itaque hic eorum locorum ad quos aliquid a nobis annotatum est Catalogum proponere, addito paginæ numero: in reliquis id curæ nobis maiori fuit.*

IN PRIMO.

IN SECVNDO.

AMICE LECTOR,

HABES quæ in Heſiodum notauimus, quatenus per ocium licebat, & feſtinatio nobis permiſit. Cum enim pleriſque ea felicitatis pars hac ætate obtingat, vt in eos autores quos diuturni temporis vſu familiares ſibi reddiderunt, aliquid meditentur quod poſtea ad plures tranſmittant, quæ res & iudicium auget, & ingenium excitat, eruditionem vero mirifice confirmat: tribus his quæ in nobis vel mediocria erant, vel nulla potius, interuenit feſtinatio. Nam cum præſtantiſſimi Typographi officina Heſiodum cum Græcis interpretibus datura eſſet, operi me accinxi: quod quomodo ſuccederet adhuc ignorabam. Ac primo doctrinam præſtantiſſimam, quæ in antiquiſſimo Heſiodi ſcripto vel ignota erat vel obſcura, facili & perſpicua ratione propoſui, nullo verborum aut delectu adhibito, aut ornatu: in quo tamen viri docti quædam inuenient, quæ oratione polita & accurata exornari merebantur: cum & nos ipſi nonnulla ex ijs decerpſerimus in quibus declamatiunculis aliquot aut oratiunculis, κατὰ τὰς τῶν Ῥητόρων μελέτας, putemus nos luxuriare poſſe. Nunc ſatis fuit hæc oſtendere, & doctiorum inflammare vel conatus vel ſtudia. Reliqua inter operas non minus nata ſunt: & ſi non aliâ ratione, affectu certe & amore iuuandæ rei literariæ placere poterunt.

IOSEPHO SCALIGERO
Literarum Principi,
DANIEL HEINSIVS.

HACTENVS *ignauo mens indignata labore*
Imbelles sequitur curas, & præmia vulgi.
Mox me sydereas tecum transcendere metas,
Sublimesque orbes stellarum, & cærula templa
Iuliade pater aspicies, atque æthera vastis
Distinctum signis, & magni mœnia mundi.
Qui me cunque Deus, mentisque erecta cupido,
Et sanctæ virtutis amor popularibus auris
Altius extollet, centumque audacibus alis
Temporis excedam contagia, non ego sanguis
Degener, aut mentem tenui percussus amore
Mollibus insuescam latebris ignobilis oti.
Sed leuibus rerum studiis desueta teneri,
Paulatimque imitata suos mens altior annos,
Ibit in exemplum: seu me fortuna reductum
Plausibus excipiet populi, fremituque secundo,
Inter opeis dulces proauorum, & mollia regna:
Gandauumque meum, magni incunabula quondam
Cæsaris, & nostros nunquam taciturа dolores,
Aspiciet celsas patriæ dare iura per vrbes.
Siue eadem vitæ series, atque aspera fata,
Fata quibus iamdudum oculos auertit Apollo;
Detineant procul a patriâ, amplexuque meorum.
Interea dulces dent hæc solatia Musæ,
Securæ maiorum operum. dum cætera desunt
Parnassum satis est facili lustrasse chorea.

ERRATA.

Menda ab operis commiſſa pleraque parui momenti ſunt, & in gratiam tyronum præcipue monenda.

IN Prolegom. pag. 5. ῥαψῳδοῦντων, 5. *quorum tabellas*. ibid. *memini* lin. vlt. dele &. In Pandora. 2. χάλκειον γένος, non χαλκεῖον. 3. μῦθον, non μύθον. 4. ὅς ὄλυμπον, non ὁς. Ibid. ἐμοί. 5. ἐδὲ Διός. In Epigram. Πηληϊάδεω, in quibuſdam. ibid. ὑποφῆτις, in quibuſdam. In Argum. πρωτιστόν. εἰς ᾅδου. aſp. Ἀγαμέμνονα. In Introductione 11. τὴν μελοποιΐαν, & ita alibi. 15. τοὺς υἱούς. 16. φησίν. 27. lin. vlt. *vtrunque*. 34. ante λογεία, comma. ibid. ἀτίχνῳ. 39. σφίσιν. 41. ἄρ' ἴαλλεν, non ἀρ' & alibi. 44. *in quo* Αἰδώς. 45. μεμψιμοιρία. 46. εὐς 49. *quorum diuerſitatem*. 50. ἥδ' ἐυφρόνα. 51. ſcribe, *qua voce Poeta*. ibid. *nentis*. 53. τύς. In Notis. 57. C. 2. *quid ſit* ῥῆμα ζῆν. C. 2. 68. ὡς γὰρ πλοῦτος, non ὡς. ibid. C. 2. αὐχ'. 86. C. 2. αὐτῇ. 93. C. 1. pone comma poſt *potiuntur*. 94 ἐλλειμμένον. 95. C. 2. ἀπονέμουσι τί. 101. C. 1. ἐπιμάρτυρα, vnica voce. 103. C. 2. ἐπιτελουμένων. 109. λεπταῖς ὀρθραις. 113. duplex punctum ante illa: ἀπὸ πυτόζοιο. 115. C. 2. ἄνιμμα δέ τις ἐςὶ, vt in quibuſd. 127. C. 1. ante illa: εἰς Θήβας, pone *pag*. 188. 118. C. 1. *eiuſd*. 123. C. 1. *illa autem Gloſſa*. 125. *diſpice*. 129. C. 1. προφέρων in quibuſd. ibid. C. 2. ἀλιτήμονες in quibuſd. In Indice 134, C. 3. in αὖθις, dele punctum poſt Ἴωνες in quibuſdam. Nam indicem perlegere non poteramus. in quo vocem vnam & alteram loco non ſuo poſitam inuenimus, feſtinatione collectoris.

Quædam quod nimium minuta eſſent deditâ operâ prætermiſimus: ſicut & horum nonnulla omitti poterant, vbi leuiter in accentus ratione peccatum eſt: quædam fortaſſe etiam grauiora inuiti prætermiſimus, quæ per te facile emendabis.

FINIS.